BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III
166
H
25
NAPOLI

2

TRACTATVS DE OFFICIO ET POTESTATE EPISCOPI.

BARTHOLOMAEI VGOLINI
DIOECESIS ARIMINENSIS
Ac Barbiani Archipresbyteri.

ECCLESIASTICIS PERSONIS OMNIBVS PERVTILIS.

Hac ſecunda editione innumeris quibus ſcatebat erroribus expurgatus.

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E. III NAPOLI

ROMAE, Apud Andream Phæum. MDCXVII.

SVPERIORVM PERMISSV.

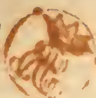
Imprimatur si videbitur Reuerendiss. P.Mag.Sac.Pal.Apost.

Cæsar Fidelis Vicesg.

EGo Angelus Lucianus I. V. D. & in Gymnasio Almæ Vrbis publicus Iuris Pontificij professor Vespertinus Primarius, vidi,& perlegi hunc librum transmissum a Reuerendiss. P. F. Hyacinto Petronio Sacri Apostolici Palatij Magistro,& nihil in eo reperi quod vel religioni, vel bonis moribus aduersetur. Romæ ex Aedibus meis die 3.Ianuarij 1617.

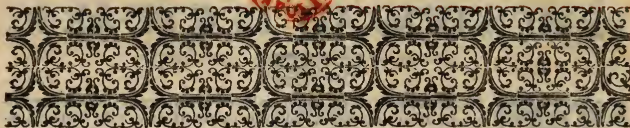
Angelus Lucianus manu propria.

Imprimatur, Fr. Gregorius Donatus Mag. Reuerendiss. P.F. Hyacinthi Petronij Sac. Pal. Apost.Mag. Socius, Ord.Præd.

PERILLVSTRI ET REVERENDISS. D.

IOANNI MOZANEGAE

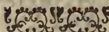
NOBILI CYPRIO I.C. CLARISSIMO, AC PROTHONOTARIO APOSTOLICO.

ANDREAS PHAEVS TYPOGRAPHVS F.

RDINIS pulchritudo, præcipuum diuinæ prouidentiæ argumentum in operibus naturæ mirabilis, in Christianæ Reipublicæ constitutione mirabilior elucet. Principem autem locum in Ecclesiæ Hyerarchia Episcopos obtinere quis dubitat? Ab his velut à fontibus, omnium qui in Christi Domini verba iurarunt salus ac bona promanant; Ea verò est ordinis ratio, vt si prima substuleris media statim pereant, nec postrema consistant. Verum enim vero nulli sint in Ecclesia Episcopi, an sint quidem, sed muneris sui excelsitatem non agnoscant, parum, aut nihil interest. Hic liber quem iterum typis excusum non vulgo, sed eruditis euulgamus, poterit Episcopos, vel Episcopatus candidatos, non dicam edocere, etenim à clarissimis viris longe abest omnis inscitiæ caligo, sed si qui fortè obliuisci cœperint, verecundè, modestèq. ad suæ dignitatis memoriam reuocare. Cui vero iustius quam Tibi dedicarem, vir, & maiorum claritate nobilis, & propriæ virtutis nobilitate clarissime? Tibi inquam, qui per plures annos in præcipuis Italiæ Ciuitatibus gubernandis Iudicis munus honorifice substinuisti, & in Ecclesijs rite gerendis specimen religiosum dedisti; dum diu in Patriarchatu Venetiarum, & insignioribus Episcopatibus Vicarius generalis, & quandoq. Apostolicus præfuisti? Ac demum Romæ, dum amplissimi Cardinalis Farnesij Auditor generalis existis, vt quanto ab Episcopatus cupiditate remotior, tanto illi proximior iudiceris; & merito Tibi, & non alteri, cum in munere, & iurisdictione Episcopali exercenda, de quibus agit, nulli secundus, ab omnibus iure existimeris; eo maxime, cum id etiam Auctori gratum fore non ambigam; eum namq. Tibi amicissimum, ac tuarum virtutum admiratorem, laudumq. præconem noui, ex Pręfatione Tractatus de Symonia, iamdudum ab eo impressi. Accipe igitur obseruantiæ munus exiguum, quod Tibi offero, Deum precans, vt etiam in præsenti vita, virtutem tuam paribus gloriæ velit insignibus exornare. Vale.

PROEMIVM AD LECTOREM.

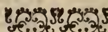

EGI sæpius humanissimè Lector multorum cum veterum, tum recentium scripta De officio, & potestate Episcopi, in quibus, etsi multa doctè subtiliterq; disputata inueni, non tamen potestatis huius fundamenta ab ipsis iacta; non quæ ad ipsam potestatem pertinent, omninò, ordinatimq; tractata animaduerti. Ego igitur, qui multos iam annos in litteris versor, & scribere non cesso, pro mearum ingenij virium imbecillitate ex parte saltem hæc supplenda mihi proposui. Quare institutum meum secutus quatuor Capita totius huius operis, quasi fundamenta quædam ieci. In quorum primò, quod potestas hæc ab Episcopo exercetur, ob eam rem, quibus qualitatibus Episcopus creandus, creatusq; affectus esset cum habito respectu ad se, tum ad Ecclesiam suam gubernandam, ostendi. Vnde optimè conspicitur quo præditus animo, qua scientia, qua vitæ integritate Episcopus esse debeat. In altero eiusdem potestatis effectus tam per se, quã per accidens collocaui. Atqui quod cognosci optime nõ poterãt, nisi laicorum functiones, quatenus Christiani sunt, item, & Ecclesiasticorum, quatenus tales, explicarentur; nec non conditiones locorum piorum, atq; infidelium; ideo, quæ laicis facienda, quæq; vitanda, sicut etiam quæ Ecclesiasticis in quocunq; gradu constitutis distinctè, copioseq; egi. Quare quæ de laicis, nec non de Ecclesiasticis personis, simulq; de locis pijs, atque infidelibus in visitationibus, alijsq; functionibus ab Episcopo inquirenda, obseruandaque essent; ad summam, quousque potestas Episcopi pertineret, apertissime demonstraui. In tertio Capite, quod tota Episcopi potestas sui muneris exercendi ab ordine, atque iurisdictione pendet; ob eam rem, quæ ordinis, quæq; iurisdictionis eius essent, declaraui. Postremo, quod forma ad hæc peragenda, quæ diuersa sunt, diuersa est; idcirco, vti res postulabat, quæ singulorum forma esset, vel adieci, vel, vnde facillime haberetur, indicaui: quorum omnium vt sub aspectu facilius venirent, in initio meo more Tabulam præmisi. Hic igitur ordo, hæc forma ad materiam hanc agendam a me adhibita. Quem ordinem cum grauissimis Principibus viris etiã contuli; Mediolani enim cum Illustriss. ac Reuerendiss. Federico Borromeo S.R.E. Cardinali amplissimo, cuius tanti viri sanctitatem plus ne commedem, an in omni scientiarũ genere doctrinam ignoro. Imolæ cum Illustriss. ac Reuerendiss. Ioanne Garzia Millino eiusdem Ciuitatis Episcopo è Latere tunc Legato è Germania reuerso; de cuius excellenti ingenio, singulari pietate, rerum gerendarum peritia finis difficilius dicendi, quam initium inueniretur. Fauentiæ cum Illustriss. ac Reuerendiss. Erminio Valentio, cuius honestissimã antea actam vitam, singularem prudentiã nouit Clemens viij. qui ab eo Cardinalè factum Fauentinæ Ecclesiæ præfecit; nouit ingentẽ eius pietatem templũ ab eo ibi constructum; nouit paupertas eiusdẽ loci benignitatẽ. Qui præstantissimi viri ordinẽ hunc, formam, propositũ meum summe commendarunt, & vt in lucẽ opus hoc ederetur, animum mihi addiderunt. Verũ quod in hac materia quæstiones perobscuræ plures sunt, eas vna cum doctissimis viris communicaui. Nam primum (mitto Ioannem Baptistã Vgolinum amantissimum Fratrem meũ multos iam annos in Iure Ciuili, ac Pontificio consulendo, & publice Arimini ipsum interpretando; summa cum laude versatum; & Vincentium eius filium vtriusq; iuris insignibus, & ipsum decoratũ, & in vtroq; foro paterna vestigia secutum summo cum honore versantẽ. Necnon Ioannem Casalechiũ Solarolien sem acutissimũ meũ discipulũ, ac multos iã annos in vtroque iure me audientẽ, non minus ingenio quã doctrina prestantem, cuius opera in hisce laboribus describendis mirifica extitit) Nam primum, inquã, quæstiones ipsas vna communicaui cũ Perillustri, ac Reuerendiss. Antonio Albergato; cuius summum in iure Pontificio, ac ciuili studium, summam prudentiam testatur Mediolanensis Ecclesia; testatur idem Cardinalis Borromeus, qui ad tantos populos suæ Ecclesiæ gubernandos Vicarium Generalem eum sibi asciuit: testatur PAVLVS V. Pontifex Maximus, qui & ob ingentia eius merita Episcopali dignitate ipsum nouissime decorauit. Cum celeberrimo itidem Iureconsulto Alexio Ricardo, qui Patriarchæ assessor Venetijs; Neapoli cum Nuncio Apostolico; Mediolani honestissimis functionibus perfunctus Archiepiscopalis Ecclesiæ eiusdem Vrbis Canonicus ordinarius creatus est. Quid dicam de Marco Antonio à Vulpe Præposito Ecclesiæ Imolensis; qui e nobilissima familia ortus, a suorumque maiorum gloria non degenerans ab auaritiæ sordibus perquam longissime abest? atq; ab eodem Illustriss. Millino Ecclesiæ suæ Vicarius Generalis factus est. Hic quoque plurimum hisce meis studijs fauit, eadem plurimum adiuuit. Non præteribo Marcum Antonium Franzonium, cuius subtile ingenium non minus, quam singularis doctrina in difficillimis fori cõscientiæ quæstionibus dissoluendis, mirum in modum elucet. Quare ad hanc functionem publice exercendam in Cathedrali Ecclesia Imolensi theologali præbenda donatus est. Cum doctissimis igitur hisce viris dubitationes ortas contuli, simulque hos labores meos ostendi: qui omnes, vt operam darem, quo in publicum quam primum prodirent, plurimum sunt cohortati. Ne igitur tantorum virorum auctoritatem aspernari viderer, ipsis morem gessi. Accipe igitur benigno vultu humanissime Lector opus hoc, quodcunque sit; ac propediem Tractatum de Potestate Episcopi in Regulares, si mihi vita contigerit, accipies. Vale.

IN-

INDEX EORVM,

Quæ in hoc Opere potissimum notatu digna sunt.

Item

Ven-

INDEX.

Dans

INDEX.

Q

R

INDEX.

S

F I N I S.

TABVLA
DE OFFICIO, ET POTESTATE
EPISCOPI.

Officij & Potestatis Episcopi cognitio habetur, cognitis ipsius causis, quarũ alia dicitur.

- Efficiens Episcopus in quo alia requiruntur.
  - Antequam creetur, cap. 1.
  - Postquam creatus est, cap. 2. cum seq.
- Finis, cuius alius est.
  - Remotus cuius alius est.
    - Primus Dei Honos, cap. 5.
    - Secundus salus animarum eod. cap.
  - Proximus Gubernatio Diœcesis vnius, cuius alia est.
    - Per se.
    - Per accidens.
- Materia cuius alia est.
  - Circa quam
    - Homines, Loca, Res. De quibus supra.
      - 1 Laicorum c. 6. cum 4. seq.
      - 2 Vniuersitatum eorum, c. 11.
      - 3 Clericorũ quorum alij hñt
        - 1 Minores ordin. c. 12.
        - 2 Maiores cap. 13.
        - 3 Bñficiũ sine cura. c. 14
        - 4 Beneficium cum cura, c. 15. cum trib. seq.
      - 4 Canonicorum. cap. 19.
      - 5 Regularium. cap. 20
      - 6 Monialium. c. 21.
      - Infidelium quorũ alij ad fidẽ.
        - 1 Non veniunt, cap. 22.
        - 2 Veniunt, cap. 23.
      - Hospitalium, & piorum locorum c. 24.
  - Ex qua cuius alia est.
    - Ordo cuius est
      - 1 Confirmat. c. 25
      - 2 Ordo. c. 26.
      - 3 Consecratio. s.
        - 1 Sacramentalium, c. 27
        - 2 Ecclesiæ, c. 28. cum seq.
        - 3 Altarium, cap. 30.
        - 4 Calicis, Patenæ, & Campanæ, c. 31.
      - 1 Benedictio Abbatis, Monialium, & indumentorum, cap. 32.
      - 2 Missæ Pontificalis celebratio, & benedictio solemnis, eod. c.
    - Iurisdictio cuius alia est.
      - Ordinaria, cuius alia est fori.
        - Interioris.
          - 1 Pænitentiarij insti. cap. 33
          - 2 Probatio Sacer. ad pœnitentiam, cap. 34
          - 3 Reseruatio casuum, c. 35. cum quinq. seq.
        - Mixti.
          - 1 Indulg. concessio. c. 41
          - 2 Concionatoris probatio ac datio, c. 42
          - 3 Lect. Sac. Script. c. 43
          - 4 Pœnitent. publi. c. 44
          - 5 Monitoria. c. 45. cum seq.
        - Exterioris.
          - 1 Statutorũ promul. c. 47
          - 2 Synodi congreg. c. 48
          - 3 Visitatio Diœces. c. 49
          - 4 Beneficiorum collatio. c. 50. & institutio. c. 51.
          - 5 Beneficiorũ vnio c. 52
          - 6 Cõsti. nouæ paro. c. 53
          - 7 Coadiuto. datio. c. 54
          - 8 Ius dicere. c. 55.
          - 9 Pœnas inferre. c. 56.
      - Delegata cuius alia est fori.
        - Mixti. Dispensat.
          - Irregularit. c. 57.
          - Voti c. 58. cũ seq.
          - Impedimẽtorum matrimon. c. 60.
        - Exterioris. c. 62. Permut.
          - Votorum.
          - Relictorum piorum. cap. 61.
- Forma, de qua cap. 63

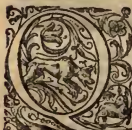
TRACTATVS DE OFFICIO ET POTESTATE EPISCOPI.

BARTHOLOMAEO VGOLINO
EX MONTE SCVTVLO DIOECES. ARIMINEN.
Iuriſconſ. ac Barbiani Archipresbytero Authore.

De ijs, quæ requiruntur in eo, cui Epiſcopatus conferendus eſt.
CAP. I.

SVMMA.
1 *Epiſcopus ordo quotuplex ſit.*
2 *Epiſcopus vnde dictus.*
3 *Epiſcopus ſimplex quid ſit.*

QVONIAM de Officio, ac Poteſtate ſimplicis Epiſcopi agendum mihi propoſui ob rationes in Proæmio allatas; ideo, quo materia hæc dilucidior, ac perfectior habeatur quatuor contemplabimur. Primum perſonam, quæ poteſtatem hanc habet, officiumq; hoc exercet. Deinde effectus huius poteſtatis, atq; officii. Tertio materiam eorundem. Poſtremo formam. Hac enim ratione ordinatim rem agemus, & confuſionem omnino vitabimus. Iam igitur, id, quod primo explicandum nobis propoſuimus, aggrediamur. Verum, quod Epiſcopus eſt, qui poteſtatem hanc habet, atque exercet, ob eam rem de ipſo hæc breuiter tractabimus. Primum, quæ requirantur in eo, qui Epiſcopus creandus, ſeu Epiſcopatus conferendus eſt. Secundo creatus Epiſcopus, vbi eſt, quę itidem in eo poſtulentur. Poſtremo, quæ facere habet cum habito reſpectu ad ſe, tū ad alios ſuis functionibus obeundis, præmiſſis tamen prius quotuplex Epiſcopatus ordo ſit, & de quo hic agatur. Secundo vnde dictus. Poſtremo Epiſcopus, de quo nunc agimus, quid ſit.

1 Quoad primū igitur † Epiſcopatus ordo quadripartitus eſt, vt habetur in c. cleros §. ordo vero Epiſcoporum d. 21. iunct. Bull. Pii V. in ordin. 5. & 6. & 8. cum multis aliorum Pont. quæ in Bullar. habētur, & proæmio Decretal. In primo enim gradu Maximus Pontifex eſt; quandoquidem Catholicæ Eccleſiæ, ideſt vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopus eſt, ac dicitur c. cuncta per mundum 9. q. 3. cum ſeq. Nec obſtat c. fin. d. 99. vbi Gregorius renuit ſe vocari vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopum; nam, vt inquit Turrecremat. ibid. vel humilitate ductus id fecit, vel quod non præficitur cunctis Eccleſiis; vt Rector ſingularis. In ſecūdo gradu ſunt Patriarchæ, qui pluribus prouinciis præsūt & primates etiam nominantur c. 1. d. 90. In tertio Archiepiſcopi, qui & Metropolitani dicuntur, qui in vnam Prouinciam iuriſdictionem habeat, vt in cit. c. 1. In quarto gradu sūt ſimplices Epiſcopi, qui vni Diœceſi præſunt, qui & Archiepiſcopi Suffraganei

nominantur, & Ordinarij, vt habetur in Extrauag Execrabilis verſ. Cæteros ordinarios de præben. & dicuntur Sanctiſſimi Chriſti Domini legati,& etiam Spirituales Patres,& Fratres Romani Pont. & Coepiſcopi,& Colum Eccleſię,vt in Clē.1.§.1.de pęn.& ibi Gl.&DD.&ita Abb in c.ſcriptū n.15.de elect.& Apoſtolorum ſucceſſores, vt inquit Trid Synod. ſeſſ. 23. de Sacram. Ordin.cap. 4. & de his potiſſimum agendum nobis eſt. Et de hoc primo ſatis.

2 Quoad ſecundum † Epiſcopus dictus eſt a verbo græco ἐπισκοπεῖν quod latine ſignificat ſuperintendere, ac ſpeculari, quo ſcilicet ſuperintendat,curam gerens ſubditorū;& ſpeculet & ſuperſpiciat populorū intra ſe poſitorū mores,& vitā,ita habet in cit.c.cleros §.Epiſcopus autem,& in c.legitimus d.93.& in c.qui Epiſcopatum 8.q.1. quamobrem Epiſcopus dicitur Speculator Superintendēs,& Explorator.Idq;merito; cum enim Epiſcopis Eccleſiarum,&animarū cura mandata ſit,onus Angelicis humeris formidandum,vt dixit Trid.Synod.ſeſſ. 6.de reform. cap. 1. merito ſpeculari, ſuperintendere,& explorare Chriſti fidelium oues habent, ne a recta via aberrent; & ne Lupi,ideſt Dęmones ipſas rapiant, ac mactēt.Hinc.S.Paulus ad Timot. hac de re ipſum admonēs ſic inquit.Tu vero vigila, in omnibus labora,& ad Roman.cap.12.Qui præeſt in ſolicitudine,& ad Corinth.de ſe loquens 2.cap.11.ait Inſtantia mea quotidiana,ſolicitudo omnium Eccleſiarū.Hinc Epiſcopi nomen oneris,& non honoris,eſſe dixit S. Auguſt. relat. in c.qui Epiſcopatū 8.q.1.& Azo in ſumm.C.de Epiſcop.& cler.& Specul.in tit.de inſtrum.edict §.decimoquarto verſ.De Epiſcopo in fin.Hinc negligentes Epiſcopi in grege ipſis credito cuſtodiendo, & peccant grauiter, vt dixit Gloſſ.in c.ea quæ de off.Archid.& nō corrigentes exceſſus puniuntur, vt habetur in c.1.cum ſeq. Curam igitur populi ſibi crediti Epiſcopus habere debet;atq;re, verbo, & exemplo eum paſcere;nā & apud Ethnicos dicebantur Epiſcopi;qui præerant pani,& cæteris venalibus rebus,quæ Ciuitatum populis quotidianum victum ſuggererent, vt habetur in l.munerū 2.ff. de mun. &honor.Sic ergo,& Epiſcopi Eccleſię ipſis creditæ ſuggere ea debent inprimis, quæ ad vitam ſpiritualem pertinent. Ex his patet, vnde Epiſcopus dictus ſit. Appellatur etiam Diœceſanus a Dioeceſi,ita Gloſſ. in Clem.I.de vit.& honeſt.cler.alijs etiam nominibus nominatur,de quibus Azor.Inſtit. Moral.p.2.lib.3.c.27. & de hoc itidē ſatis.

3 Quod poſtremum,† ſcil.quid Epiſcopus ſimplex ſit,de quo hic potiſſimum agimus, eſt Epiſcopus poteſtatem ordinis Pontificalis,nec non Iuriſdictionem Eccleſiaſticā fori exterioris,interioris, ac mixti Eccleſiæ ad animarum ſalutem Dioeceſis alicuius habens.

Dixi Epiſcopus;nam non ſolum de ſimplici Epiſcopo dicitur,verum etiam, & de alijs,de quibus ſupra.

Dixi Poteſtatem ordinis Pontificalis; quo ſeparetur a ſimplicibus Sacerdotibus, qui,etſi fori interioris poteſtatem habent, non tamen exterioris,& minus ordinis pōtificalis poteſtatem. Item, quo ſeparetur ab ijs, qui fori exterioris iuriſdictionem etiam habent;ſed pontificalem poteſtatem nequaquam obtinent,cuiuſmodi ſunt Generales, & Prouinciales Regularium, nec non Abbates communi iure.

Dixi Ad animarū ſalutem Diœceſis alicuius,quo ſeparetur primum a Pontifice Max.qui poteſtatem tum pontificiam,tum iuriſdictionem in omnes habet cit.c.cuncta per modum cum ſeq. Etenim aſſumptus ipſe eſt in plenitudinem Eccleſiaſticæ poteſtatis;at inferiores Epiſcopi non in plenitudinem poteſtatis, ſed in partem ſolicitudinis vocati ſunt c.ad honorem de poteſt.& vſu pall.& c.qui ſe ſcit.2.q.7. & c. decreto 2.q.6.& Socin.Sen.in c.ad liberandam nu. 104.de iudæ.& Pariſ.de Reſign.beneſ.lib. 8.q.7.n.4.cum ſeq. Poſtremo, vt ſeparetur a Cardinalibus, qui etſi iuriſdictionem fori exterioris in ſuis titularibus Eccleſijs habent,non tamen in vna Diœceſi c.his, quę de maior.& obed.Et his præmiſſis, iam rē aggrediamur,id quod in ſeq præſtabimus.

S V M M A.

1 *Epiſcopus nullā irregularitatē pati debet.*
2 *Epiſcopus quam ſcientiam habere debeat.*
3 *Præferri Theologus Canoniſtæ an debeat in Epiſcopatu conferendo.*
4 *Corporis irregularitatis pati non debet,qui Epiſcopus creandus eſt.*
5 *Matrimonio ex legitimo natus eſſe debet, qui Epiſcopus creatur.*
6 *Aetas,quæ requiratur in Epiſcopo.*
7 *Infamis,qui ad Epiſcopatum promouetur eſſe non debet.*
8 *Accuſatus de aliquo crimine an admitti ad Epiſcopatum debeat.*
9 *Accuſatus qđ faciat, vbi delictū nō probet.*
10 *Criminoſus crimen aliquid habens an patefacere illud debeat.*

Præ-

§. I.

§. PRæmissis iã dictis, videamus, quæ in eo requiratur, qui Episcopus creandus est.

1 Primum igitur † hic nullam animi, corporis, famæq. irregularitatem pati debet; nam, si in inferioribus gradibus Ecclesiæ constituendi nullam irregularitatem pati debent, vt probaui in Tract. meo de Irregular. multo magis Episcopi, qui in Ecclesia sancta Dei aliorum Principes futuri sunt arg. auth. multo magis C. de sacros. eccl.

2 Quare † vt ab irregularitate animi initiũ sumamus, quod Epicopus exercere habet, quæ ordinis Episcopalis sunt, nec non, quę iurisdictionis, non solum fori conscientiæ, verũ etiam fori exterioris Ecclesiæ, ob eã rem non vulgarem, & Theologiæ, ac Iuris Pontificij, atq; ciuilis scientiam habere debet. Hinc Inno. in c. cum in cunctis n. 1. de elect. inquit eam scientiam in eo requiri, quã postulat locus, ad quem assumitur, & sequitur eum. ibi Abb n. 4. & in c. qualiter n. 3. de elec. & in c. sicut te n. 22. ne cler. vel monac. & cõmuniter DD. vt testatur Nauar. in c. si quãdo Except. 14. n. 1. de rescrip. & Addit. ad Diaz. in Pract. Crim. can. cap. 21. in verb. Ordinari, & Maiol. de irregular. lib. 1. cap. 32. & Paris. de Resign. benef. lib. 4. q. 10. n. 23. & lib. 5. q. 1. n. 67. vers. Tertia causa cum multis seq. Eandem doctrinam tradidit S. Thom ab omnibus receptã p. 2. q. 76. art. 2. Omnes tenentur scire, inquit enim ibi, ea, quę sunt fidei, & vniuersalia iuris præcepta; singuli autem, ea, quæ ad eorũ statum, & officium spectant. Hæc ibi S. Thom. Facit quoq; Gloss. in c. cõgregato in verb. litteratura de elect. Cũ igitur vnusquisq; scire debeat, quæ ad suum munus pertinent, ad Episcopum prædicta scire pertinebit. Hinc Apost. ad Timoth. cap. 3. Episcopum doctorem esse debere scripsit. Idem quoq; alijs verbis ad Titum scribens significauit dum de Episcopo agens inquit Amplectentem eum qui, secundum doctrinam est fidelem sermonem, vt potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere. Hæc Apostolus: facit quoq; d. 86. Hinc iure pontificio auctũ est, vt sacros Canones noscant, & scripturam diuinam, vt habetur in c. omnes d. 38. vbi etiam ignorantiã omnino a Sacerdotibus fugiendam esse probatur; nam Iudices tam personarum, quam animarũ sunt c. de per sona 11. q. 1. Hinc Innc. III. in c. inter cætera de off. ordin. inquit in Episcopis defectum scientię omnino reprobandũ, & nõ tollerandũ; & in c. nisi de renuntiat. ait ob defectum scientiæ posse Episcopum se abdicare Episcopatu, & ab ordinibus repellendum pręcipit Grego. relat. in c. pręcipimus d. 34. Idem habetur in c. fin. de temp. ordin. lib. 6. Quare Trid. Synod. Spiritusancto ducta sess. 22. de Reform. cap. 2. sanciuit, vt Episcopus creandus Magister, vel Doctor, vel licentiatus in sacra Theologia, vel iure canonico esset; vel publico alicuius Academiæ testimonio idoneus ad alios docẽdos iudicatus; Scientiam igitur eam habere debet Episcopus creandus, quæ ad suũ munus exercendum pertinet, vt inquit Sancta Synod. eod. cap. 2. quæ est iam dicta. Idem dixit Trid. Synod. sess. 7. de Reform. cap. 1. Idem multo ante Alex. III. voluit in cit. c. in cunctis §. pręsenti, de elect. nam alias si per ignorantiam sui muneris errorẽ aliquem committat, tenetur, vt sentit Abb. in cit. c. si cut te, in fin. & facit c. nõ est sine culpa, de reg. iur. lib. 6. & l. illicitas §. sicuti de off. pręsid. & §. Imperitia in Instit. de leg. aquil. & l. si quis fundum §. pen. ff. loc. & l. imperitia ff. de reg. iur.

3 Verũ quid † si cõcurrant Theologus, & Iureconsultus ad aliquam Ecclesiam quis erit pręferendus? Quoad quæstionẽ hanc breuiter sequor opinionẽ Hostien. & Io. And. in c. 3. de consan. & affin. qui inquiũt in loco, in quo hęreses pullulant, & qui hæreticis proximus est, Theologum Canonistæ præferendum esse. Vbi vero hęc cessant, sed cõtra causæ ciuiles, ac criminales sunt, tunc e cõtrario Canonistam Theologo anteponendũ, modo alias partes sint. Si vero aliquis Canonista, & Theologus, hunc vtriq; pręferendum. Hanc opinionẽ sequitur quoq; Abb. in cit c. 1. n. 9. de cons. & affinit & Viu. in sua Sylu. opi. 153. n. 9. vbi quosdam alios idem sentientes refert, & Fusch. de Visit. Eccl. li. 2. cap. 5. n. 5. & facit c. in causis vers. Quocirca mandamus de elect. vbi in electione ad Ecclesiam, in qua hęreses sũt, inspicitur persona, quę eligitur, an sit apta ad hæreses euellendas. Facit quoq; c. fin. de magist. Idq; merito; facilius. n. Theologus, quæ opiniones hęreticæ sunt, cognoscet, sicut Canonista causas ad forum pertinentes, necnon iudiciorum formam, contractuũ, beneficiorum, pœnarum Ecclesiasticarum, nec non aliorũ ad prædicta pertinẽtium. In hac igitur quæstione sic concludendum cẽseo; quæ vt dixi locum habet, vbi alias pares sunt, ẽsto Caiet. 22. asserat Episcopum semper Theologum esse debere, cuius opinio locũ habere potest in eo, qui solũ iuris peritus est, &

A 2 cogni-

cognitionẽ nullam habet Theologiæ, quatenus ad suum munus pertinet. Alijs quoq; animi irregularitatibus carere debet, quæ, quoniam posuimus in Tract. de Irregular. cap. 1. vsq; ad cap. 44. ob eam rem illinc sumantur.

4 Non etiam † irregularitatem corporis pa-
5 ti debet Quare postulatur in ipso, vt † ex legitimo matrimonio natus sit c.cum in cunctis de ele. & c.innotuit eod. & ita Trid. Synod sess.7.de Reform. cap.1. De legitimo matrimonio natus autem quis dicitur, vel per subsequens matrimonium legitimus factus sit c.tãta vis qui fil.sint leg. & ita Glo. inquit in cit.c.innotuit in verb. Coniugata, quam sequitur ibi Abb.n.17.de elect.& cõmuniter eam receptã esse testatur idem in eod.c. tanta n.7.in fin. Idem Ias. in l.generaliter §. cum autem C. de instit.& substit. n.8.& Dec.& alij, quos refert, ac sequitur Viu.in sua Sylu.opin.304.& Ego in Tract. meo de Irregular.cap.44.§.3.Id quod & in alijs clericis locum habet, vt allegati DD. inquiunt, & ego in eod.cap.vbi & an Episcopus cum illis dispensare possit, & quid de infantibus expositis, & alia multa ad rẽ pertinentia declaraui.

6 Item requiritur, † vt trigesimum annum exegerit, vt habetur in c. cum in cunctis de elect quam ætatem Trid. Synod.sess. 7 de Reform.cap.1.maturam appellat.Id quod fit, quo maiori prudentia, ac scientia; necnon morum grauitate fulgeat; esto in alijs inferioribus Ecclesiæ ministris requiratur, vt solum eam ætatẽ attigerint, quæ in ipsis postulatur cit.c cum in cunctis §. inferiora de elect.& c.licet canon & Clem.fin.iunct. Gloss.ver.In decimooctauo de æta.& qualit.& facit Trid. Synod.sess.24.de Reform. cap.12.de quorum ministrorum ætate egimus in eod.Tract. de Irregular.cap.55.vbi etiam in cap.44. vsq; ad cap.60. de alijs irregularitatibus corporis tractauimus, & idcirco huc pertinentia illinc sumantur.

7 Non etiam † Irregularitatem ab infamia ortam pati debet, ab infamia enim, & irregularitas nascitur, vt probaui in eod.Tract. De irregular.cap. 60. Episcopus enim verbo, & exemplo oues sibi creditas pascere debet, id quod vtiliter, atq; cõmode facere non potest, vbi infamia notatus est. Hinc Episcopũ Apostolus irrepræhensibilem esse debere dicit, cuius dictum accipitur de publicis delictis; hęc.n.offendunt, & scandalum prębent, & ob ipsa repræhendi Episcopus potest. Accipitur etiam de occultis, quorum pœnitentia peracta vsum officij quis nõ recuperat, vt habetur in c.nisi ver. Sed in his omnibus est obseruanda cautela de renunc.de alijs enim occultis non accipitur; quãdo quidem, si hoc deretur, nemo, vel pauci idonei essent, qui Episcopi fierẽt, vt inquit Romanus Pont.in eod.c.nisi ver. Cum si omnes. Verum quid si quis accusetur de delicto, vel inquiratur, vel excipiatur, an interim ad Episcopatus ordinẽ admitti debet? Quid si delictum non probetur an in hoc casu patefacere se debet?

8 Quoad primam quæstionem † concludẽdum est interim admitti non debere, vt habetur in c.omnipotens, & ibi Gloss.fin.de accusat. Valde graue (dicitur ibi) vt vir. de quo tanta, & talia nunciantur, cũ antea discuti, & requiri debeant, honoretur. Ecce hic dici graue esse accusatũ honorare, idest ad honores eũ promouere, vt ait Gloss. & idcirco ad ordines, & ad beneficia, & ob eã rem ad Episcopatum, & sequitur Abb.ibi, vbi rẽ hanc plurib. egit viden. Facit quoq. c. tantis d.81. apertius id habetur in c. fin. de testib.ibi.n. dicitur accusatos, nisi prius se probauerint innocẽtes, repellendos esse ab accusatione, & a susceptione ordinum, ergo interim irregulares sunt. Idq; merito; nam cõtingere posset, vt delictum, de quo accusatur, huiusmodi sit, quo probato, vel accusatus infamis erit, vel depositione dignus, vel irregularis; absurdũ autem est ordinem ei conferre, cuius executionem deinceps non habeat; vel beneficium, quo deinceps priuetur, ita Glo.in cit.c.fin.de test.& ibi DD.& Abb.in eod. c.omnipotẽs, & ibi reliqui, & Maiol.de irregular.lib.3.cap.17. n.7.cũ seq.& Naua in cons.6.& cons.7.n. 2.de accusat.vid. In hoc igitur casu non admitteretur ad ordines, beneficiauè, antequã sententia lata sit. Id quod locum habet vel post sentẽtiam appellauerit; etenim appellatio nõ suspendit, quin in infamia iuris sit, quę inhabilem reddit, merito interim impedit, & ita Nauar.in eod.cons.7.nu.2.quem omnino videas, & dilucidius materiã hanc eod.& Maiol. ibid. vbi habetur etiam si in Episcopũ hæc obiecta sint quo ad electionem, intra tres menses iudicium expediri debere. Idem quoq; ait Gloss. in cit.c.tantis per §.4.& in Auth.de Sanctiss. Episcop. interimq; in hoc sæpe permitti nõ debet, vt Missę sacrum celebret ob scandalum, vt de Sacerdote in tract. habetur in c.accusatũ de simon.& de habẽte carcerẽ ipsũ Palatiũ, vel ciuitatẽ, dixit Prax.Archiep. Neap. c.33.n. 12. Excipitur tamen, vbi quis a maleuolis, & ab inimicis est accusatus & apud graues & bo-

& bonos viros infamatus non eſt; ita inquiũt Hoſt.& Io.And. quos refert,ac ſequitur, & plurimũ commendat Feli. ſicut etiã Nauar. in cit. conſ.6. de accuſ. Idq; merito, ſi enim contrarium fieret, maleuolis materia daretur impediendi bonos,& doctos viros a cõcurſu beneficiorum, ex quo ſtatim ad concurſum aduenientes poſſent accuſare, & a concurſu beneficiorum eos impedire, quod abſurdum eſt, & iniquum cõtra l. meminerit C. vnde vi, & l. nã abſurdũ ff. de bon. libert.& de prima quęſtione hactenus.

9 Quoad ſecundam quæſtionẽ,† ſi delictũ obiectum non probetur, quid faciendum. Sic diſtinguendum eſt. Aut infamia inde orta eſt, eaq; grauis, & graue ſcandalum, vel ſuſpitio grandis, ſed tamen non huiuſmodi, vt poſſit quęſtioni ſubijci, ſeu, vt aiunt, torturæ (fama enim ſine adminiculis alijs non facit iudicium regulariter ad torturam, vt teſtatur Clar. de cõmuni ſenentia in prax. Crim. §. fin. q. 22.& q.63. verſ. Solet etiam) & in hoc caſu purgatio indicẽda ei eſt: nã iurabit per Dei Euangelia ſe non commiſiſſe delictum ei obiectũ arg. c. accepimus de purg. can. Aſſumet deinceps Iudex Cõpurgatores, quot ipſi videbantur, habito reſpectu ad cauſam, qui iurabunt ſe credere eum vere iuraſſe c. quoties de purg. can. Quales autem purgatores eſſe debeant habetur in c. P. Mancunella, & c. conſtitutus eo. formã huius purgationis poſuit Foller. 2.p. vid. cap. 34. n.9. Interim tamen ſi electus non eſt, eligi non debet: vel ſi electus eſt, nec confirmari, nec conſecrari; quando quidem, ſi in purgatione deficeret, haberetur pro cõuicto,& puniretur c. inter ſolicitudines eod.& Abb. in c. cum dilectus n.8. eod. Suſpendi etiam debet, vbi de graui delicto infamatus eſt, quod graue ſcandalum populo prębeat, quouſq ſe purgauerit cit. c. inter ſolicitudines eod. Sicut etiam ſi negligens fuerit in ſe purgando c. ſi quis presbyter eod. Hanc autem purgationem, vt dixit Diaz. in prax. Crim. can. cap. 148. vbi hac de re agit pluribus,& Addit. ad eum raro fieri debere inquiunt, ſicut etiam Clar. ead. q.63. eod. verſ. volent etiam;& Foller. eod. cap. 34. Item purgatio hæc indici poteſt non ſolum, vbi de delicto quis infamatus eſt, vt ſupra, verum etiã,& de alijs irregularitatibus, quæ ſine peccato ſunt, exempli gratia initiandus ordini quis eſt,& obijcitur ei defectus, ſeu vitium nataliũ, in hoc caſu, ſi infamatus ſit, nec probari poſſit, infamia durante indicetur ei purgatio c. accedens de purg. can.

Aut non eſt inde infamia orta,& in hoc caſu libere,& confirmari,& conſecrari poterit. Et de quæſtione hac ſatis.

10 Quoad tertiam quæſtionẽ † an ipſe ſcil. ad patefaciendum delictum, ſeu crimen teneatur. Videbatur dicendum ad id non teneri: nemo enim ſe infamare debet iux. illud. Non dico, vt te prodas in publicũ, & ne apud alios, vt dixit S. Chryſoſtom. relat. in c. quis aliquando §. non dico tibi de pœnit. d.1. Etenim ſi infamare alium quis non debet, minus ſe ipſum arg. l. pręſes C. de ſeruit.& aqu. Contrarium ſuadet c. pœnitentibus,& c. ſi quis viduam d.50. vbi deijciendus de gradu dicitur, qui crimine irretitus irrepſit ad ordines, ergo. Quid igitur concludendum? In hac quæſtione breuiter ſic diſtinguendum eſſe cenſeo. Aut delictum commiſit, quod, & ad ordines ſuſcipiendos,& eorum functiones exercendas inhabilem quem reddit, etiam peracta pœnitentia, vtpote irregularem (irregularis enim,& ad ordines, & ad beneficia ipſo iure inhabilis eſt) Et in hoc caſu, vel non permitti debet ſe ad Epiſcopatum promoueri, vel patefacere crimen debet, ita dixit Inn. in c. Inquiſitionis n.4. verſ. Item non dicimus de accuſat.& ſequitur eum Archid in c. ex pœnitentib. d.50.& Gloſſ. in c. licet canon. in verb. Priuatus verſ. Idem ſi ante adeptum beneficium de elect. lib.6.& Abb. in c. innotuit n.6. eod. in antiq. vbi quæſtionem hanc diſputauit,& in c. ſciſcitatus n.14. vbi rem hanc etiã pluribus egit de reſcript.& Felin. in d. n.22.& Pari. de Reſig. benef. lib. 10. q. 2. n.90. cum ſeq. nam ait reſignatarium nõ exprimentem inhabilitates, quas habet, nullam reſignationẽ reddere,& meminit, ac recẽſet plures irregularitates,& Ego in Trac. de Irregular. cap.65. n.4. Et in hoc caſu iura pro ſecunda opinione allata loquuntur (An autem, ſi deinceps diſpenſatio detur proſit, tradit idem Abb. in cit. c. innotuit.) Aut eſt delictum, ſeu crimen, quod pœnitẽtia tollitur, nec reddit ipſum inhabilẽ, ſeu irregularem, & in hoc caſu prior ſententia locum ſibi vindicabit, ita DD allegat. concludunt in eod. loco. In hac quæſtione igitur ſic concludendum eſt. Ex cuius deciſione, ac diuiſione habetur, an tuta conſciẽtia crimine obligatus ordines, beneficiaue recipere, acceptaue retinere poſſit. Nam iuxta propoſitam diuiſionem iudicabitur. Ex prædictis igitur conſtat, qui ad Epiſcopatũ promouendus eſt, nullam irregularitatem pati debere. Idq. merito: nam collatio beneficij Eccleſiaſtici facta irregulari, nulla

est,vt inquit Innoc.cōmuniter recept.in c. cum nostris paulopost principium de conceſſ.præben & sequitur Abb.ibi n.22.nam ait si irregularitas præcedat collationem, collationem nō tenere; & hoc ob id,quod facta est indigno,& inhabili ad executionē officij,& Ego id pluribus probaui in Tract. de irregular.cap.65.§.1.Neq;per Clausulā Bullæ inseri solitā in collatione beneficiorū,vel aliarum gratiarū Teq; absoluentes, irregularitas tollitur,vt probauit Rebuf. in Prax. benef. in declaratione formæ nouæ prouisionis vers.Teq;absoluentes, & infra nos in materia dispensationis; nam per eā clausulam solum Censuræ tolluntur,vt inquit Rebuff. ibid. & infra probaui. Sed de his hactenus,iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Sacro ordini initiatus fuisse debet,qui Episcopus creandus est.*

2 *Examinari debet ad Episcopatum promouendus,& qua ratione.*

3 *Electus vbi est confirmatus, vel electus de Episcopatu,an beneficia Ecclesiastica eius ipso iure vacent,& quid de pensione.*

§. II.

1 §. SEcundo requiritur,† vt qui ad Episcopatum promouendus, est antea per sex mensiū spatiū saltē in sacro ordine fuerit constitutus, ita Trid. Synod.seſſ.22. de Reform. c. 2. Cuius constitutio iuri antiquo cōsentanea etiam est; eo etenim iure cautum erat, vt talis in sacro ordine esset constitutus c.a multis de ætat. & qualit.& ibi not.& vt dixit Abb.in c.cum in cunctis n.4.vers.In Gloſſ.1. de elect.

2 Quare,† quo sciatur,an hæc huiusq.dicta in promouēdo adsint,diligēs inquisitio prius haberi debet:ita enim cautū habetur in Cartaginēsi Cōcilio quarto,quod refertur in c.qui Episcopus d.23. & facit c.nihil de elect. & vt dixit Addit. ad Diaz. in Prax. Crim.Can.c.25.in littera A.vers.Et nō solū in promouendis, & Abb.in c.1. n.34. vers. Vltimo hic opponitur vid. de postul. prel. & c.cum nobis de elect. Quā ratione autē prædictorū cognitio habeatur, & examen de prædictis faciendum sit,docuit Trid.Synod.ead.seſſ.22.in cit. c.2. & cap.1.de Refor.seſſ.23.ac nouiſſime declarauit, & amplificauit Greg xiiij. in Bulla incip. Onus Apostolicæ seruitutis lata anno 1591.Idibus Maij pōtificatus sui anno primo relat. a Pariſ.de Resign.benef.lib.8.q.5.nu.62.in qua quęstione ponit etiam formam processus,qui fit de eo,qui ad Episcopatum promouendus est,relata etiam est ead. Constitutio Greg.xiiij.in sum.Bullar. a Stephan. quarant. pag.mihi 130. omnino videnda. Hęc igitur sunt,quæ in eo postulantur,qui ad Episcopatum promouetur.

3 Verum † vbi quis electus,& confirmatus est,vel de Episcopatus prouisus,an beneficia ecclesiastica, quæ habet, ipso iure vacāt? (an autē prius renūciare poſſit,declarauit Pariſ.de Resign.benef lib.3.q.6.) De Iure communi,si est electus,post confirmationem,& consecrationem,& Episcopatus pacifice poſſeſſionis consecutionem, idest postquā adeptus est poſſeſſionem Episcopatus; vel si est prouisus per Romanū Pontificē,(quæ prouisio,& electionis, & confirmationis vim habet)postea quam consecratus est,& pacificam poſſeſſionem est cōsecutus,ipso iure beneficia vacant, quæ habebat c. cum vero de elect. & ita ibi Abb. ac DD.not.& facit Extrau. cum nonnullę vers.Adijcimus de præben.& Clem.si plures eod. vbi per susceptionē alicuius beneficij habita eius pacifica poſſeſſione,reliqua priora beneficia vacant, vt ibi dicitur, & Gloſſ.not. Idē habetur in Clem.fin.eod.& in c.licet de præben.lib.6.& Clem.Gratiæ de rescrip.& Addit.ad eam vid.& Azor.Instit.Moral p.2.lib.7.cap.16. q.12. & Pariſ. de Resign.benef.lib.3.q.1.nu.76. cum seq. Iura tamen hæc non seruari inquit Abb.in cit.c.cum vero n.3.& Azor.ibid.& idē Pariſ.eod.n.78.qui de stylo Romanę Curę testatur.Nam statim atq.Episcopus quis pronunciatus est,ipsius beneficia conferri poſſe ait. Addit tamen eam collationem effectum non habere, seu habere non debere, antequam cōsecratus,& poſſeſſionem Episcopatus adeptus.sit.Idq;merito,nō.n.quis ammittere primū beneficium debet,nisi secundū omnino cōsecutus sit c. si quis iam trāslatus 21.q.2.& c. si qui Episcopi,& ibi Glo.d.92.& facit c.licet Episcopus de præben.lib.6.Idem dicit.Gloſſ.not. in Clem.1. in verb.Collatio vers. Item aduertendū est vt lit.penden.& Naua.in conſ.14.de elect. & in conſ.seq.Idem quod vacet,vbi per eū stetit quominus poſſeſſionem haberet,habetur in cit.c.licet Episcopus,atq;sic obtentum sæpius testatur Pariſ.ead.q.1. n.78. vt scilicet verè nō vacare dicātur, nisi adepta poſſeſſione pacifica, pasica autem poſſeſſio est,vbi quis statim neq;de iure,neq;de facto turbatur per litem,ita Gloſſ.in c.commissa §.annus de elect.Pariſ.ead.q.n.130.

Exci-

Excipitur tamen, vbi esset Episcopus titularis, non.n.tunc beneficia vacant; quippe, quia Episcopatus possessionem adipisci nequit arg.c.si quis Episcopi d.92.cum duob. antecedentibus, & seq.& ita de communi testatur Paris.ead.q.1.n.89.

Secundo excipitur, vbi non reciperetur a Populo, vt habetur in alleg.proxime.

Tertio excipitur, vbi Papa cum ipso dispensaret, vt posset retinere beneficia, quæ habet, ita Nauar.in eod. cons.14. Id quod Papa concedere solet, ita Paris. ead. q. 1. num.84.

Quarto excipitur, vbi nō perciperet fructus Episcopatus, idest percipere non posset; tunc enim beneficij, quod habebat, fructus percipiet, quovsq; Episcopatus fructus percipiat, ita Gloss. in c.si tibi concesso in verb. Vacare de pręben.lib.6.& Anchar.in cons.328.& Tusch in littera B.Cōclus.71. n.24.& n.26.Quod verum est, vel possessionem adeptus sit. At quid de pensionibus, quas habet, an eas amittat? Gigant.de pēs. q.56.tenet extingui, nisi priuilegio Romani Pōtificis eas retineat, & Azor.Insti.Moral. p.2.lib. 8.c.10.q.2.& Paris. eod.n.8. Quid iuris autem de eo, qui pensionem habet in aliquo Episcopatu, & deinceps fit Episcopus eius Ecclesiæ, quam deinceps dimittit, an pensio tunc reuiuiscat, & repeti possit? Vid.Gigant.eod.q.49.de clerico hoc disputantem. Sed iam ad tertium transeamus.

S V M M A.

1 *Professionem fidei facere debet ad Episcopatum promouendus.*

2 *Episcopus proprie an dici quis possit ante consecrationem.*

§. III.

1 §. Tertio requiritur † vt promouendo ad Episcopatum professionem de fide faciat iuxta formā traditam a Pio Quarto in Bulla incip.Iniunctum nobis, quæ est in ordine 114. atq; sic iubetur a Gregor. xiiij.in Bulla supra cit.incip. Onus Apostolicæ seruitutis.

2 Verum † an prędictis factis, scilicet Inquisitione de natalibus, ætate, moribus, & sciētia, nec non fidei professione, collationeq; facta Ecclesię, ante consecrationem Episcopus proprie dici potest? Plane communiter concluditur proprie Episcopum dici non posse, ita Gloss.1.in c.1. de Relig. dom. & Abb.in c.eam te not.1.& ibi Addit.ad eum de rescript.& Felin.vbi pluribus rem hanc egit in vers.Ante consecrationem eod. vbi multis modis materiam hanc amplificat, & coarctat quoad ea, quæ agere potest. Verū quo materiam hanc ego dilucidiorem reddam sic distinguendum esse cēseo. Aut agimus de ijs, quę ordinis Episcopatus sunt, & in hoc casu electus, & confirmatus nō comprehenditur; nam ea efficere non potest, ex quo ordinem Episcopatus nondū adeptus est. Item nec ea habet, quæ in fauorem ordinis Pontificalis concessa sunt, ob eā rem, quod eum ordinem non habet: potest tamē ea, quæ ordinis Episcopatus sunt alteri Episcopo mandare; quippe quia non ordinis hoc est, sed iurisdictionis, & ita Gloss. sentit in Clem.1.de priuil.vbi qui habet beneficiū curatū, licet Sacerdos non sit, potest tamen licentiam dare alteri Sacerdoti, vt Sacramenta administret, ergo idem, & hic. Facit quoq; Gloss.in Clem.1.de translat. prælat. nam ait Archiepiscopum mandare posse ea, quæ ordinis Episcopalis sunt, esto pallium nō habuerit, cuius adeptione munera Episcopalia gerit: idq; ob prædictam rationem, quod mandantis iurisdictione vtitur, & non ordine, & ita in re nostra asseruit quoq; Abb.in c. suffraganeis n. 2. de elect. vid.omnino, & Gloss.in c.qui sicut §.super eo in vers.Sine pallio de elect.& Idē Abb. in c.at si clerici §.de adulterijs de vid.n.17. vers. Sed circa hoc. Ratione ordinis igitur Episcopus proprie dici nequit. Aut agimus de ijs, quę iurisdictionis sunt; & in hoc casu pro Episcopo habendus est; nā statim atq; electus, confirmatusue est, vel a Papa prouisus, de iure antiquo omnia agere potest, quæ iurisdictionis Episcopalis sunt, ita tradidit Gloss.communiter recept.in c. transmissam de elect. & colligitur ex traditis a DD.& in primis a Felin.in cit.c.eam te de rescript.& no.Abb.in c.nostri de elect.esto quædam non ordinaria respiciat. Pro regula igitur habebimus posse omnia, quę iurisdictionis sunt. Ex his apparet ante cōsecrationem Episcopum proprie dici non posse. Sed iam ad alia transeamus.

De ijs, quæ postulantur in eo, qui de Episcopatu prouisus est, Cap. II.

S V M M A.

1 *Cōsecrandus in Episcopū Sacerdos esse debet.*

2 *Consecratio intra quod tempus faciendā sit.*

3 *Consecratio vbi fieri debet.*

4 *Consecratio quo die fieri debeat.*

5 Con-

5 *Cõsecratio Episcopi a quot Epis sit faciẽda.*
6 *Episcopatum adeptus a Romano Pontifice licentiam habere debet ab eo, vt inferiores eum consecrent.*

Secundo, postea quam quis de Episcopatu prouisus est, hæc in eo postulantur
1 † Primo, vt consecretur, in qua consecratione hæc seruanda sunt, scilicet, vt Sacerdos sit, vt habetur in c.1.d.77. & vt dixit Abb. in c.cũ in cunctis §.cum vero n.5.de elect. & Addit.ad Diaz.in Pract.Crim. Can.cap. 34.vers.Item promotus.Idq; merito, nam, vbi consecratur, Missam celebrat, vt habetur in Missali Romano, & in Pontificali nouo, hoc autem facere non potest, nisi Sacerdos sit, vt probaui in Tract.meo de Sacram. Tab.4.quod & dubitationem non habet, cum cõficere corpus, & sanguinem Christi Domini habeat, quę sine Sacerdotij ordine fieri nequeũt, vt eodem in loco asserui. Atqui quod de substantia consecrationis non est ipsa Missa si consecretur, antequam Sacerdos sit, an Episcopalem potestatem recipit? Canonistæ tenent potestatem ab eo recipi: communiter.n. concludunt de iure positiuo esse, vt consecrandus Sacerdos sit, ita Couar.lib.1.var.resol.cap.10.nu.15. & Socin.Sen.in c.tuæ litteræ n.16.qui de communi testatur de cler.per salt.promot.Contrariam opinionem tamen tenent communiter Theologi vt testatur Azor.Instit.moral.p.2. lib.3. cap.30. q.9.quorum opinio mihi magis placet, & Azor.eod.q.13.disputat quæst.illam, an institutio Episcoporum sit de iure diuino, an positiuo.
2 Secundo † intra tres menses consecratio hæc fieri debet cap.quoniam d.75.& §.tẽpus autẽ consecrationis ead. dist. alioquin ipsis elapsis, si consecratio facta non sit, ad restitutionem fructuum perceptorum tenetur, ita Tri.Synod.sess.23. de Reform.cap. 2.Currit autẽ tempus hoc a die promotionis ei, qui præsens adest, ita Calderin. in cons.4.& cons.50.de elect.quem refert, ac sequitur Illustriss.Cardinal.Tusch.in littera C.conclus.743.num.3.& conclus.seq.

Excipitur tamen, vbi iusto impedimento detineretur, vtpote morbo, aliove facti impedimento: tunc enim excusatur, & pœnam euadit arg.cit.cap.quoniam & tot tit. de cler.ægrot.Idq; merito, nam Constitutio.S.Synodi lex est, lex autem de re possibili esse debet cap.erit autem lex.d.4.ergo, vbi consecrari nequit, excusatur arg. l. impossibilium ff.de reg.iur.atq; sic habetur in cit.cap.quoniam, & ibi Gloss.d.75.

Excipitur etiam, vbi de iure impediretur, vtpote, quia excommunicatus, censuraue alia irretitus est: & per ipsum non statur, quominus absoluatur: vel de aliquo delicto accusatus est, & antequam innocentẽ se probet, tẽpus hoc elabitur: non enim in pœnam hanc incidet: quandoquidem non valẽti agere non currit præscriptio, ita Felin.in cap ex transmissa num.7.cum seq.de præscript.& Paris. & alij ab eo cit.de Resign.benef.lib.11.q.13.num.11. Quare, etsi lis esset super Episcopatu, lite pendente excusabitur; si interim tempus elabatur: sicut etiam si esset promotus a Papa, & licentiã consecrandi nõ haberet, in eo enim casu licentia tunc petitur, ita Gemin.in cons.42. quem refert, ac sequitur Tusc.ead.conclus. 743.nu.8.& num.9.Secus autem si sua culpa, vt pote si per indignationem membrum sibi mutilasset. Vel igitur de iure, vel de facto impediatur, pœnam propositam euadit vbi culpa vacat.

Si post tres menses itidẽ intra tres alios menses id facere neglexerit, ipso iure Episcopatu priuatus est, nisi & hic, vt supra impediatur; atq; ob eam rem dicitur in eod. cap.2.Neglexerit; at, qui impeditur, non negligit, & idcirco in prædictas pœnas incidere non debet; requiritur ergo negligentia, & incuria, quo prædictis pœnis afficiatur, atq; sic etiam habetur in cap. 1. d. 100. Ex his apparet non habere locũ in hac consecratione dispositionem cap.licet.canon, & c.cõmissa de elect.lib.6.vt scil.intra annum consecrari possit, sicut, qui beneficium curam animarum habuit, qui intra annum Sacerdos fieri potest, vt dicitur in eisdem iuribus, atq; sic Addit ad Diaz.in pract.Crim. Canon.cap.53.vers.Deinde aduerte. Hinc etiam apparet pœnam cit.c.1.d.100.contra negligentes, qui se consecrandos non curãt locum omnino non habere.
3 Tertio † vbi Cõsecratio hæc extra Curiã fit, in Ecclesia fieri debet, ad quam quis promotus est, aut in prouincia, scilicet in qua est Episcopatus, si illud commode fieri possit, ita dicitur in eod.cap.2.apud Trid.Syn.
4 Quarto † die Dominico cõsecratio faciẽda est cap.1.& c.quo die, & ibi etiã Gloss. d.75.& ita etiam Glos.ibi Summ.At qui an si die Sabbathi Sacerdos quis factus sit, die Dominico sequenti Episcopus consecrari poterit? Plane sentio id posse; quandoquidem id prohibitum non reperitur, atq; sic sensit Gloss. in cap.quid a patribus in fin. d.75.
5 Quinto † tres Episcopi esse debent, a quibus

quibus consecretur ita habetur in ca. Episcopi & in cap.comprouinciales,dist.74.& per totum & cap.fin.dist.80.& cap.fin. distinct.66. Idque exemplo Apostolorum; nam beatus Iacobus, qui iustus dicebatur, fuit cõsecratus Archiepiscopus Hierosolymitanus a Petro,Ioanne,&Iacobo Apostolis, vt refert in cap. fin. dist. 66. Idem habetur in cap.Coepiscopi,§.quod autem, distinct.86.& in cap. si Archiepiscopus cum seq.de tempor.ordin.Olim vero ab Archiepiscopo, & comprouincialibus Episcopis consecrabatur,vt habetur in cap.Episcopi, & in cap.ordinationes,dist 64.& ita Azor. Instit Moral.par.2.lib.3.cap.3.quęst.2. De iure enim positiuo est hoc.

6 Postremo† vbi ad Episcopatũ quis promotus est, a Papa,licentia eius postulatur, quo inferiores eum consecrent,quę licẽtia datur in ipsis litteris promotionis,vt a quocunque Catholico Episcopo consecretur, sicut dixit Felyn.in cap.per tuas,num.2.de maior.& obedien.Verum,an characterem consecratione recipit Episcopus? De Theologorum sententia ipsum non recipit,vt ait S.Thom libro 4.distinct.24.quem sequitur Azor.Instit.Moral.par.2.lib.3.cap.27.quęstio.4.quandoquidẽ apud Theologos Episcopatus ordo non est;secus de sententia Iuris Pontificij interpretum. Sed iam ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Fidelitatem Romano Pontifici Episcopus iurare debet.*

2 *Litteras promotionis, ac consecrationis habere debet antequam possessionem Ecclesiæ consequatur.*

§. I.

§. 1 Secundo† fidelitatem Romano Põtifici iurare debet,iuxta formam c.ego,de iureiur. & vt habetur in Pontificali nouo in tit. de Consecra.electi in Episc. vbi e tiã compræhenduntur alia,quæ ad Episcopũ agere pertinet vid.& extrauagan. iniunctæ nobis,§.similiter,de elect.& Illustriss.Tusc. in littera E.Concl. 302.

2 Tertio,† vbi apud Sedem Apostolicam promouetur,litteras dictæ Sedis promotionem, consecrationemque cõtinentes habere debet;alioquin ad suam Ecclesiam accedere,vel bonorum Ecclesiasticorum administrationem accipere non potest, a nemineque absque huiusmodi litterarum ostensione recipi obediẽtiaue ei præstari, atque audiri debet.Et si contra præsumptum fuerit,quod ab ipso gestum fuerit, initũ habetur,& de Ecclesiæ prouentibus nihil recipere potest.Capitula vero & alij quicunque ipsum absque huiusmodi litteris Apostol. recipientes eidemque obedientes a beneficiorum suorum fructuum perceptione suspensi sunt,donec super hoc eiusdem Sedis gratiam meruerint obtinere, ita habetur in cit.Extrauag.iniũctæ nobis,& ita no. Abb. in cap.qualiter eodem,in antiq.& Gloss.in Clement.1.§ 1.in verbo,Sede vacante, de hæret & idem Abb.in cap.nosti, nu. 4.de elect.& Petrus Aduen.in Reg. 224. nu.4. & Paris.de Resign.benefic.lib.10.quæst.1. num. 23.qui ait capientem possessionem litteris non expeditis intrusum dici,& omne ius amittere, quod habuit, & id locum habere etiam in Episcopo sub pęna, de qua in cit. Extrauag.iniũctæ.Quare dispositio, cap.transmissa,de elect. & Gloss. ibi, antequam prædictas litteras habeat Episcopus,& iusiurandum præstiterit,locum non habet.Idem ex his patet non sat esse probare per testes quem Episcopum pronunciatum,quo Episcopus in Ecclesiã recipiatur; sed oportere,vt probetur per litteras Papę, vt dicitur in cit. Extrauag & ita Abb.in cit. cap.nosti,num.4.Idẽ de collatione beneficij asseruit de magis communi opinione, Paris.eadem quæstio. num. 33. sed iam ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Possessionem Episcopatus recipere Episcopus debet.*

2 *Episcopus post consecrationem,& acceptam possessionem actu potestatem ordinis, atque ordinis consequetur.*

3 *Insignia ordinis Episcopatus, etiam consequitur.*

4 *Priuilegia plura habet Episcopus, & quænam sint.*

5 *Pœnæ in quas incidit Episcopus ob varia delicta.*

§. II.

§. 1 Postremo † possessionem Episcopatus recipere Episcopus debet, est enim possessionis consecutio factæ prouisionis executio quã per se, vel per procuratorem suscipere poterit. Et si in Curia possessionem per procuratorem accipit,collatio beneficiorum suorum vacantium ad Romanum Pontificem pertinet,cap.2.de pręben.lib.6.& facit Extrauag. regimen.eod.

Ha-

2 Habita autem possessione † actu potestatem ordinis, atque iurisdictionis consequitur;& quæ ordinis,atq. iurisdictionis sunt, legitime administrat.

Secundo rationem a Vicario,& ab Oeconomo electis a Capitulo Sede vacante exigere habent suæ administrationis,iuxta dispositionem Trident.Synod.sess.24. de reform.cap.16.& capitulum Ecclesiæ Cathedralis ratione reddere tenetur de scripturis ad Ecclesiam Episcopalem pertinentibus.

3 Tertio † insignia dignitatis Episcopatus gerere potest, vt Mitram,baculum, annulum,de quibus alibi suo loco.

4 Quarto † Priuilegia hæc consequitur.Primum in Altari, vbi Episcopus Missam in Pontificali solēniter celebrauit, eo die nullus alius Sacerdos ibi Missam celebrare potest,cap fin de consecrat.dist.2. Id quod fit ob Pontificalem dignitatem. Excipitur tamen, vbi ipse Episcopus celebrandi licentiam daret;tūc enim quis potest:ex quo renūciare suo fauori quilibet valet,l.si quis ī conscribēdo,C.de pact. Item excipitur, vbi necessario Missa alia celebranda esset,vtpote,quia dies festus est,& quāplures Missam non audierunt;aliudque Altare in Ecclesia non adest,ita Glo.ibid. Item si hostiæ cōsecrandæ essent pro administrando Euchari stiæ Sacramento.

Secundo Altare viaticum habere potest, in quo valet priuatis in locis, dum est in Itinere,Missam celebrare,cap.fin.de priuileg. & ibi Gloss.ac DD. quod priuilegium per Trident.Synod sess.22.in Decreto,De obseruand.& euitan.in celebra. Miss.quo cautum est,ne in priuatis ędibus Missę sacrum fiat,sublatum nō est.Nam intentio proposita Cōcilij est,vt colligitur ex cit.Decreto tollendi abusus, qui in Episcopo non sunt; cū id fiat ex causa, vt scilicet quotidie Episcopus Missam audiat,cit.cap.fi.quam non audiret,si hoc priuilegium ei ademptum esset,& ita Sacra congreg.præposita eius declaratione Cōcilij die nona Iunij 1586.declarauit. Quare,vt dixi, Episcopis in itinere priuatis in ædibus celebrare poterit. Item si ægrotus sit,ita eadem Congreg.ibi. Tertio vrgēte aliquo periculo,vtpote belli,vel incendij,quamobrem in Ecclesia celebrari non possit;nam & tunc in priuatis ædibus celebrabit,& ita sacra Congregat.ibi per cap.concedimus, de Consecr.dist. 1.& in seq.casu.Quarto in prædictis casibus omnibus per alium celebrare sibi facere poterit.Quinto,vel locus interdictus sit interdicto vniuersali, seruatā tamen forma,cap.fi. de sentent. excommun.lib.6.ita habetur in ca.fi.de pœn. Postremo & in aliena Diœcesi id poterit, quicquid dixerit Nauar. in cons.1.de priuileg.qui contrarium sensit,& male.Nec facit Triden.Synod.eodem Decreto;permittit enim,vt Episcopus non obstantibus, &c.nam loquitur de pœnis,quas ferre Episcopi possunt in eos, qui non obediunt non obstantibus priuilegijs,&c. non ergo de alijs.Excipitur tamen Romæ;nam Episcopi eo priuilegio non vtuntur sine licentia Romani Pontif.quam raro ipsis cōcedit,vt testatur Nauar.eodem cons.5.Imo nec Cardinales sine licentia Papæ facultatem hanc habent. Id quod fortasse fit ob abundantiam Ecclesiarum, alias ergo priuilegium hoc Episcopus habebit.Non potest tamen licentiam alteri Episcopus dare in prædictis casibus;eam enim solum Romanus Pontif.concedit,ita sacra Congreg.declarauit in eod.Decreto.

Tertio confessarium sibi eligere potest, cap.fin.de pœn. Id quod ei permissum est, ne pro dilatione pœnitentię periculum immineret animarum, quod priuilegium, & Episcopi superiores habent, necnon inferiores Prælati,vt ibi dicitur. Qui tamen eligitur,si alterius Diœcesis sit a suo ordinario probatus esse debet, vt habetur apud Triden.Synod.sess.23.de reformat.cap 15. atque si declarauit Summus Pont.vt refert sacra Congreg. in cit.cap.15.& vt alibi diximus.

Quarto in suspensionem,& interdictum nō icidit,vel a iure,vel ab homine lata sint nisi ipsius expressa mentio fiat. Id quod ei cōcessum est ob munera Pontificalia, quæ frequentibus exercere habet, quamobrem in subditorum damnum id redūdaret,cap. quia periculosum,& ibi gloss.de senten.ex commun.lib.6.ac DD.not.Id quod non solum locū habet in suspensione ab officio, verum etiam,& in suspensione a beneficio, ita Gloss.ibi,in verbo,Officij per capitu. si compromissarius,§.huiusmodi,de elect.eodem lib.

Quinto,vbi iurat, etsi Euangeliorum liber proponi,ei potest, non tamen tangere ipsum tenetur,cap.fin de iuram. calum.& Rot.decis. 7.de præsump. in antiq. Sed sat est,vt pectus suum tangat, vt dixit Couar. in cap.quamuis.de pact.par.1.§.1. num. 3. Id quod in omnibus alijs Clericis consuetudine receptum est,vt tacto pectore iurēt, ita Viu.in sua Syl. opi.931.num.14.Excipitur tamen, vbi contrarium speciatim cautum

tum

tum eſſet, vt ſcripturam tangeret, tunc e-nim ita iurabit, ita Çouar. ibidem, & Bertachin. in tract. de Epiſcop. parte ſecunda, lib. 4. numero 15.

Sexto, qui Epiſcopi comeſſales domeſtici ſunt, vel Clerici regulares, ſeculareſue ſint, in diuinis officijs ſe accomodare poſſunt ad ipſum Epiſcopum, ideſt poſſunt dicere illud officium, quod Epiſcopus, non autem, quod ſua religio, aut Eccleſia poſtulat Clemen. fin. de celebr. Miſſ. Verum an Monachus inſeruiēs Eccleſiæ ſeculari officia celebrare ſecundum conſuetudinē ſuæ Religionis, vel vt Clericus ſecularis debet? Ego ſentio ſeruare debere conſuetudinem Eccleſiæ cui inſeruit, ſcilicet in Miſſa celebranda, in diuinis feſtis, & huiuſmodi, in reliquis vero conſuetudinem ſuæ Religionis ſeruabit.

Septimo a patria poteſtate liberatur, capitu. per venerabilem, qui fil. ſint legit. Authen. Sed dignitas Epiſcopalis, C. de Epiſc. Cler. quod accipitur habitio reſpectu ad commodum, & non ad incommodum, ita Viu. in ſua Syl. opin. 318. & opin 334. Quare, vt ſuus hæres patri ſuccedit, idem de Cardinalibus ait Viu. eodem, & pertinet huc, cap. ſi ſeruus, 2. diſt. 54.

Octauo ob officialib. Archiepiſcopi cenſura irretiri non poteſt, vbi Archiepiſcopus in prouincia eſt, vel prope, cap. 1. §. 1. de offic. ordin. lib. 6. vbi Gloſſ. & DD. communiter not. An autem ſi contrafiat, cenſura valeat? DD. ibi quęſtionem hanc diſputāt, mihi tamen eorum ſententia placet, qui aſſerunt non valere ob verbum illud. Non attentent, quo verbo prohibetur initium, & idcirco reliqua.

Nono Epiſcopus ſententiā recitare per alium poteſt, quamuis alias pro regula habeatur iudicem per ſe ſententiam recitare debere, cap. fin de re iud. libro 6. & ita Soc. in ſuis fallent. reg. 201.

Decimo in delictis a ſe commiſſis per alium litigare poteſt, cap. quia Epiſcopus, 5. quæſt. 3. quamuis alias contrarium fiat, l. fin. C. de procur. & cap. paſtoralis, de iudic. & Socin. eodem reg. 245. Et idcirco per Trident. Synod. ſeſſ. 13. de reform. cap. 6. citari non poteſt, vt perſonaliter compareat, niſi ob cauſam, ex qua deponendus, ſeu priuandus eſt, vbi comparere habet, coram Romano Pontif. referri, ac terminari cauſa debet, ita Sancta Synod. ibi cap. 8. & in cauſa criminali teſtes recipi non debent, niſi conteſtes, & omni exceptione maiores ſint, ita S. Synod. in eod. loco, cap. 7.

Vndecimo, ſi de hæreſi inquiratur, in ipſū Inquiſitor procedere ne pōt, niſi ſpeciatim id ei cōmittatur, c. inquiſitioni, de hær. in libro 6 certior tamen Romanus Pont. fieri debet, vt ibi dicitur. Item in delictis alij depoſitione dignis cognitio tamen ad Papam pertinet, & non ad inferiores, ita Trident. Synod. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 5. iud. & Nauar. in conſil ſecundo, de foro competen.

Duodecimo priuilegia omnia habet tā habito reſpectu ad perſonam, quam ad res, quæ habent reliqui inferiores Clerici, de quibus in alio Tractatu egimus. Item ob ipſum, & Palatium Epiſcopi, Coloni, & famuli priuilegia quædam habent, de quibus Doctiſſimus Tuſch. Pract. cōcluſ. in littera E. concluſ. 293. & ego alibi. Immo in excōmunicationem incidunt, qui Epiſcopū hoſtiliter perſequuntur, vt habetur in Clem. 1. de pœn. & in Bulla Cœnæ Domini, c. 17. verſicu. ac Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos, num. 1. vbi ego rem hanc in Tractа. meo declaraui.

Decimotertio, etſi exigi quicquam a ſubditis non debet, ex cauſa tamen, vbi ſuis facultatibus nōn poteſt, ſubſidium præbere tenentur, quod charitatiuum ſubſidium dicitur, ita habetur in cap. cum Apoſtolus, §. penult. de cenſ. quantum autem ſit, arbitrio iudicis collocatum eſt, in Menoch. de arbit. iudic. libro ſecundo, Centu. 2 caſ. 178. cum ſeq. vbi quaſdam cauſas petendi recenſet. Cathedraticum etiam exigere poteſt in ſignum ſubiectionis, quod, quia in Synodo ſoluitur ſynodaticum etiam dicitur, ita Sbroz. de Vic. Epiſcop lib. 2. quæſt. 47. Sed de priuilegijs hactenus, iam ad pœnas, in quas incidit Epiſcopus, tranſeamus.

5 Primum igitur † in aliena diœceſi cuiuſuis priuilegij nomine, ſi Pontificalia exerceat, ſine expreſſa Ordinarij licentia, ab exercitio Pontificalium ipſo iure ſuſpenſus eſt, ita Triden. Synod. ſeſſ. 6. de reformat. capit. 5. & ita Nauar. in conſil. 12. de Cler. excommun. min. Pontificalium autem nomine comprǽhenduntur, quæ ordinis Epiſcopatus ſunt, vt ordines conferre, nec nō confirmationem, item Eccleſias, Calices, & Altaria conſecrare, Corporaliaque benedicere, & alia, de quibus infra ſuo loco egimus, atque ſic ſenſit Nauar. in eodem conſil. 12. Si hæc igitur exerceat, in alterius diœceſi, ſuſpenſus eſt, vt dixi. Excipitur tamen, vbi de expreſſa Ordinarij licentia ea exercet, tunc enim nullam pœnam incurrit, ita Tri dent. Synod. ibi, Niſi de licentia Ordinarii loci

loci,& ita Nauar.in consil. 55. de tempor. ordin.& pertinent huc dicta a DD.in l.fin. ff.de iurisdict.omn.iud. Secundo excipitur vacante Sede Episcopatus; nam post annum a die vacationis,si externus Episcopus ad hæc inuitetur a Capitulo eius Ecclesiæ vacantis pœnam euadit, & pontificalia licite exercet;pro regula enim habetur Capitulum succedere in omnem potestatem Episcopi,cap.si Episcopus,& ibi Glos.Sed capitulum,& in verbo Spiritualibus, de supplen.negligen.prælat.& cap.fin.eodem,& cap.his quæ,& cap.cum olim.de maior.& obedien. Intra annum tamen Capitulum hoc facere non potest,nisi in quibusdam casibus expressis a Trident.Synod. sess. 7. de reformat.cap. 10. Tertio excipitur, vbi in Pontificali Missam celebrat;id enim potest, vt supra diximus.

Secundo si cõcubinam habet, & a Synodo Prouinciali admonitus eam non dimittat,ipso facto suspensus est,ita Trident.Synod.sess.25.de reformat. cap.14.Etsi in hoc vitio perseueret, Romanus Pontif. certior faciendus est, qui huic morbo prospiciat: hoc autem crimen,quam longe a Clericis esse debeat,pluribus id probauit Viu.in sua Sylu.opin.98.Suspensio autem hęc quid operetur,& quando irregularem quem reddat declaraui in Tract. meo de Censur.

Tertio in omnem excommunicationem iuris incidit,nec nõ in excommunicationes latas generaliter ab homine, nisi alias specialiter exceptum sit;etsi enim vt supra diximus,in suspensionem & interdictum non incidit, nisi Episcoporum speciatim mentio fiat,c.quia periculosum,de sent.excom. libro 6. secus tamen quoad excommunicationem,ita DD.ibi.

Quarto in excommunicationem incidit, si ad Curiam profectus Papam non visitet; ab eoque non obtenta licentia discedat,ita habetur in Extrauag. Vt prælatorum cum seq.de maior. & obed.Ioan.22. vbi etiam habetur,eum mutato habitu sine causa vagari non debere.

Quinto ab ingressu Ecclesię suspẽsus est, si a suis Clericis beneficia incompatibilia habentibus dispensationem non petat,quo videat,an licite ea retineant per Extrauag. Vt quos virtutis,de off.iud.ordin.Ioan.22. vt enim id diligẽter animaduertat,iure antiquo,cap.ordinarij,eodem lib.6. & nouissime per Trid.Synod.sess.7.de reform.cap. 5.cautum est.

Sexto per triennium suspensus est a perceptione fructuum suarũ Ecclesiarum, qui Clericos capiendos, ac retinendos curat, quousque beneficia renuncient, vel citati, ne ad Curiam eant, Clem.secunda,de pœnitent.

Septimo per trienniũ ab officio suspensus est,si in hæresis officio aut faciendo, aut omittendo aliquo delinquat,Clem.1.§. verum,de hæret.

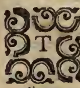
Octauo ad dandum gradus Doctoratus per sex menses suspensus est, si non seruet constitutionem Clem.2.de Magistr.

Postremo,& ob alias causas ĩ pœnas incidit,vt in c.cum in cunctis,§.fi. de elect.& in cap.fin.de vsur.lib.6.& in cap.1.de homic. eod.lib.& in cap.exigit, de cens.eodem li 6.Sed iam ad ea, quæ Episcopus facere debet, habito respectu ad se, vt polliciti sumus,transeamus.

De ijs, quæ facere Episcopus debet, habito respectu ad se. Cap. III.

SVMMA.

1 *Episcopus gradus, & decorem suæ dignitatis conseruare debet.*
2 *Episcopus in diuinis celebrandis morem suæ Ecclesiæ seruare habet.*
3 *Episcopus virtutibus, ac diuino auxilio se munire debet.*
4 *Episcopus meminisse debet se ad labores vocatum.*
5 *Episcopi suppellex,ac mensa,qualis esse debet.*
6 *Regularis si Episcopus fiat an ad regulam seruandam tenentur.*
7 *Episcopus ad concilium prouinciale,necnon generale ire debet.*
8 *Episcopus limina Apostolorum visitare debet iuxta Bullam Sixti V.*
9 *Episcopus ea gerere,ab eisque se abstinere debet quæ agere,& a quibus se abstinere debent inferiores Clerici.*

TERTIO, explicandum nobis proposuimus, quæ facere Episcopus debet cũ habito respectu ad se,tum ad alios. Primum igitur prius explicemus.

1 Habito igitur respectu ad se † dignitatẽ, & grauitatem gradus,in quo est tam in Ecclesia,quam foris tueri debet, in memoria habens se patrẽ,& pastorem esse; sic enim admonuit Episcopus Trid.Synod.(vt Canones

nones antiquos omittam) sess. 25. de reformat. cap. 17. Hinc ministris Regum, Regulis, & Baronibus, ne Episcopus suo loco cedat, ne ve per se illis inseruiat, eadem Sancta Synodus ibidem mandauit. Hinc eadem Sancta Synodus sess. 25. de reformat. cap. 6. præcepit, vt Episcopis vbique his honor tribuatur, qui eorum dignitati par est; eisque in Choro, & in Capitulo, in Processionibus & alijs actibus publicis sit prima Sedes, & locus, quem ipsi elegerint, & præcipua omnium rerum agendarum auctoritas, & facit cap. Episcopos, distinct. 17. In hoc igitur Episcopus cautior sit: quare nunquam mihi placuit quorundam consuetudo, qui in secularium Curijs malunt versari, quam in suis Ecclesiis ouium suarum curam gerere.

2 Secundo † in diuinis celebrandis Ecclesiæ suæ ritum, ac morem seruabit; nam ad quamcunque Ecclesiam quis venit, eius consuetudinē quoad diuina officia seruare debet, argum. cap. illa, distinct. 12. & ita Helyas in Clemen. secunda, de celebr. Miss. Quare si Monachus Episcopus creetur, non secundum suam regulam officium celebrabit Sed vt dixi Ecclesiæ, cuius est Episcopus, consuetudinem sequetur, ita Gloss. in capit. vn. 18. quæst. 1. & in cap. 3. 16. quæst. 1. & infra etiam probabimus.

3 Tertio, † quoniam Episcopus necesse habet plura, ac varia negotia agere, & in odiū multorum, vel iuste agat incurrere, vt inquit Trident. Synod. sess. 23. de reformat. cap. 6. quamobrem fit, vt apud perditos homines male audiat, & metus ab eisdem inijciatur, ob eam rem ita viuere debet, vt eius vita aliorum norma, atque regula sit, & leuia etiā delicta, quæ in ipso maxima sunt, effugiat; nam sic de aliis Clericis inferioribus dixit Trident. Synod. sess. 22. de reformat. cap. 1. & vt Episcopi in hanc curam incumberent ibidem præcepit. Præterea virtutibus omnibus esse præditus debet; & inprimis iustitia, fortitudine, atque prudentia. His enim munitus S. Thomas Cantuariensis Henrico restitit, & gloriosam mortem pro libertate Ecclesiastica tuenda subiit, cap. sicut dignū, de homicid. & Ambrosius Theodosium excommunicauit, & Valētiniano pro Arianis Ecclesiam petenti inuito animo eam denegauit, cap. conuenior, 23. quæst. 8. Postremo assiduis precibus sacrisq; faciendis se, populumq; suum commendare.

4 Quarto † meminisse debet Episcopus se ad non propria commodo, non ad diuitias, aut ad luxus, sed ad labores, & solicitudines pro Dei gloria vocatum esse; hac enim ratione reliqui fideles ad Religionem, innocentiamq; facilius inflamabuntur, cum viderint suum Episcopum non ea, quæ mūdi sunt, sed animarum salutem, atque celestem patriam cogitare, ita inquit Trid. Syno. sess. 25. de reform. cap. 1.

5 Quinto † respectu habito ad modum viuendi modesta suppellectili frugaliq; mensa vtatur, ita enim dicitur in cap. si Episcopus, distinct. 41. vid. & sancta Synod. eadem sess. 25. cap. 1. de reformat. & sess. 2. versicu. Et quoniam oportet Episcopos esse. Benē acta vita enim Antistitum est veluti perpetuum quoddam prędicandi genus, vt inquit S. Synod. eadem sess. 25. c. primo, ad reformandū fidelium mores. Quales enim inquit Plato, in Republica Principes sunt, tales solent esse reliqui ciues. Modesta autem suppellex, ac mēsa fugalis quænam sit, arbitrio iudicis declarabitur, habito respectu ad reditus beneficij, & qualitatis personæ, ita inquit Molin. quem refert, ac sequitur Menoch. de arbitr. iud. libro secundo, Centu. 6. cas. 520. num. 10. & facit, quod dixit. Gloss. in l. idemque, §. Labeo, ff. mand. & in l. seruis vrbanis, ff. de legat. 3. Non enim Sancta Synod. toll. quin Episcopus viuat respectu habito ad prædicta, vt not. Menoch. ibidem, num. 13. Et hæc de vestitu etiam dicta esse volumus. In publico autē, & in Ecclesia super indumentis lineis vtatur, ita habetur in cap. Clerici munera, de vit. & honestā. Cler. Quoad familiares suos vero huiusmodi sint cuiusmodi Sancta Synodus præscribit sess. secunda, Familiares vero suos, inquit enim Sancta Synodus de Episcopis, vnusquisque instruat, & erudiat, ne sint rixosi, vinosi, impudici, cupidi, elati, per blasphemi, & voluptatum amatores, vitia demum fugiant, & virtutes amplectātur. & in vestitu, & vultu & omnibus actibus, honestatem præseferant, sicut decet ministros ministrorum Dei.

6 Verum † an Regularis Episcopus creatus ad obseruandam regulam tenetur, quam professus est? Plane pro regula habendum est ad eius obseruationem ipsum obligari. Quare habitum suæ regulæ deferet cū mozetta ad modum Episcopi, cap. Clerici officia, in fine, de vita, & honest. Cle. & ita Glo. in cap. noua, 16. quęst. 7. & in cap. de Monachis, eadem quæst. prima. Idem si est factus Cardinalis, secus si Papa, ita Eusch. de visit. libro 2. cap. 5. num. 50. Item votum cōtinentiæ seruabit. Tertio, & paupertatis, hæc enim cum ordine Episcopatus esse possunt nec a dignitate Episcopali aberrant. Excipiuntur

piuntur tamen, quæ dignitati Episcopatus repugnant. Primum ergo superioribus Regularibus obedientiam præstare non tenetur, cum alijs ipse præfectus sit, & liberatus ab ipsa, cap. vnic. & ibi Gloss. 18. quæst. 1. & Gloss. supra cit. & Ias. in Authen. ingressi, numero 14. C. de sacrosanct. Eccles. & Couar. in cap. 1. num. 18. de communi testatur, de testamen. Secundo quo ad ieiunia, & silentia, & vigilias; ad hæc enim immoderata nõ tenetur, ne scandalum daret. Item non acquiret suo Monasterio, ita dixit S. Thom. secunda secundæ, quæst. 186 articu. 8. & ibi Caiet. & Gloss. in cap. de Monachis, 16. quæstio. prima, nam ait, quoad ea, quæ sunt de substantia Monachatus, vt de habitu gerendo, & continentia seruanda, & de nõ habendo propria non absolui a Regula: sed a ieiunio, silentio, & vigilijs, & facit cit. cap. vnic. 18. quæst. 1. Idem dixit Abb. in cap. Clerici, 2. num. 18. Nam ibi concludit Monachum Episcopum factum non penitus absolui a Regula Monachali, vt Gloss. ibi, & idcirco non absolui ab habitu; nam debet portare habitum Monachalem, vt de communi sententia testatur ibi Addit. ad Abb. in littera D. Item nec a voto continentiæ, & paupertatis, & idcirco nihil posse sibi acquirere; sicut nec poterat; dum esset Monachus; subiungit tamen ibi ipsum absolui a Regula Monachali quoad diuina, aliaque indicta ab Ecclesia, & a vigilijs, & in hanc sententiam accipiendum est, capit. primo, iunct. Gloss. 18. quæst. 1. vbi dicitur a iugo Monasterij hunc liberari: intelligitur enim non quoad substantialia excepta obedientia. Sed quoad alia. An autem si carnibus non vescebatur ex constitutione Regulæ, vel ad ieiunia aliqua obligatus erat, ad ea teneatur? Gloss. in cap. 3. 16. quęst. 1. tenuit posse. Hugo tamen contrarium tenuit in cap. carnem, de consecrat. distinct. 5. Archidiac. tamen in cita. cap. 3. sic distinxit. Aut potest sine scandalo se abstinere a carnibus, & tunc se abstinere debet, alias secus. Idem & de ieiunijs; & hãc distinctionem sequitur Abb in cit. cap. Clericis, eodem num 18. & Couar. de testamen. cap. 1. num. 18. vbi materiam hanc pluribus egit, & Fuscb. de visit. Eccles. lib. 2. cap. 15. numero 50. cum sequenti, quorum opinionem vti verissimam ego quoque sequor.

7 Septimo † ad Concilium Prouinciale ire debet, vt habetur distinct. 17. per totam, & cap. Episcopus, distinct. 5. & apud Trident. Synod. sess. 24. de reformat. cap. 2. vbi multa ad hęc pertinentia aguntur, & vbi non potest ipsemet ire, procuratorem mittere debet; nam & ad Concilium Generale, quo etiam conuenire habet, vbi impeditur, quominus conueniat, procuratorem mittere potest, ita Sbroz. de Vic. Episcopo. libr. 2. quæstione 47.

8 Octauo † iuxta Bullam Sixti Quinti, incipien Romanus Pont. latam anno Domini 1585. Decimotertio Calen. Ianuarii, Pont. sui anno primo, si Episcopus Italus sit tertio quoque anno limina Apostolorum visitare debet, & Pontifici de eius Pastorali officio rationem reddere; & si per se id nequeat per nuntium certum speciale ad id mandatum habentem in dignitate Ecclesiastica constitutum, vel personatum habentem, vel Diœcesanum Sacerdotem id facere debet. Aliarum vero Prouinciarum Episcopi longius tempus habent; vt ibi dicitur, alioquin suspensi sunt ab ingressu Ecclesiæ, & administratione tam spiritualium, quam temporalium, necnon a perceptione fructuum suarũ Ecclesiarum, quos in opus fabricæ, seu ornamentorum Ecclesiæ collocari, debent a Capitulo eius, quousque a contumacia, & a suspensione ab Apostolica Sede liberatus fuerit; vt latius patet in cit Bulla Quod decretum, & Gregor. Magn. tulit, vt in eius vita habetur. Idem quoque per Gregor. III. statutum fuit in cap. ego de iureiurand. Quare ad hoc etiam obligatur iureiurando antequam munus consecrationis suscipiat, etsi ad aliam Ecclesiam transferatur, autequam administrationis se immisceat. In quorum autem manibus iusiurandum fiat in eadem Bulla apertissime habetur, & in eo iureiurando obligatur, scilicet ad limina Apostolorũ visitanda (vt dixi) & ad reddendam rationem suæ diœcesis.

9 Postremo † ea agere, ab ijsq; se abstinere debet; quæ agere, & a quibus se abstinere debere inferiores Clericos infra tradidimus. Quare ex reditibus Ecclesiæ suos ditare non debet: sed si pauperes sint iis, vt pauperibus distribuere; nam vt inquit Sanctus Hieronymus gloria Episcopi est pauperum opibus prouidere, ignominiaque Sacerdotis est proprijs studere diuitijs, ita refertur in c. gloria 12. quæst. secunda. Hinc Sancta Synodus eadem sess. 25. capit. primo, de reformat. Episcopos monet, ac reliquos Ecclesiasticos, vt affectum hunc humanum & carnis erga fratres, nepotes, propinquosq; omnem penitus deponant, sed iam ad ea transeamus, quæ habito respectu ad alios habere, ac facere debet.

De

De ijs, quæ Episcopus facere debet habito respectu ad alios, idest ad ordinis, iurisdictionisque functiones exercendas. Cap. IV.

S V M M A.

1 *Episcopus debet habere Episcopatum actu, quo sua munera obeat.*

HABITO respectu autem ad alios idest ad functiones cum ordinis, tum iurisdictionis exercendas legitime, atque commodè, hæc habere debet. Pri-
1 mum † Episcopatum actu, vt habeat opus est, etsi enim confirmatione, seu prouisione potestatem iurisdictionis, ordinis vero consecrationem recipit, vt tradit Gloss. communiter recept. in cap. transmissa, de elect. seruatis supradictis proxime. Actu tamen non habet sine Episcopatu, & Ecclesia. Hinc Episcopi titulares proprio iure nihil possunt, nisi ab alijs Episcopis licentia eis concedatur, vt habetur apud Trident. Synod. sess. 14. de reformat. capit. secundo, quippe quia subiectos actu non habent. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Episcopus priuatus esse non debet Episcopatu, quo legitime sua munera obeat.*
2 *Episcopus priuatus ipso iure episcopatu, an sua munera obire possit.*
3 *Episcopus priuatus vbi est ipso iure, an gesta ab eo valeant.*

§. I.

1 §. SEcundo requiritur, † quo legitime sua munera obeat, ne ipso iure ob delictum aliamue causam Episcopatu priuatus sit. Atqui an priuatus ipso iure sua munera obire potest? Et si ea obeat, an valeant.
2 Quoad primum † censeo posse sua munera obire; quandoquidem pœna ipso iure illata effectum non consequitur, nisi a iudice per sententiam declaratum id sit, vt dicit Gloss. communiter recept. in cap. fraternitas, 12. quæst. 2. & facit cap. cum secundum leges, de heret. lib. 6. Multo magis id locum habet, si per renunciationem, vel permutationem alium Episcopatum adeptus sit; quandiu enim in possessione est, sua munera obire potest, vt infra de alijs parochis probauimus.
3 Quoad secundum † an ab ipso gesta valeant, Concludendum est quandiu remanet in possessione, ab eo gesta valere. Primo ob rationes supra allatas; etenim, qui in possessione est, vel lis ei mota sit de proprietate, obediendum ei est tot. titu. vt lit penden. & ita Nauar. in consil. 23. num. 4 de pœniten. Secundo, quoniam gesta vi publici officij ab eo, qui est in possessione auctoritate superioris, valent, esto ipso iure per delictum priuatus sit, vt dixit Abb. communiter recept. in cap. nihil, num. 12. versic. Quartus casus, de elect. & Gloss. in cap. nonne, 8. quæst. 4. at Episcopus talis est, ergo ab ipso acta valebunt. Postremo facit, quoniam administrata ab hoc Episcopo se habent sicut pœnitentia administrata a Sacerdote, qui beneficium habebat, & auctoritate superioris erat in possessione; sed ex causa deinceps ipso iure priuatus fuit; (non enim ratio diuersa reddi potest inter hunc, & illum casum) at pœnitentia ab hoc Sacerdote administrata valet, vt dixit Abb. communiter recept in cap. dudum 2. nu. 21. vers. Sed in his, quæ habuerunt, de elec. ergo & gesta ab hoc Episcopo, ex quo adhuc est in possessione, atque sic quoque concludit Nauar. in consilio primo, de offic. ordin. & ego infra pluribus.

Hæc autem conclusio locum habet, vel ob aliam causam ipso iure priuatus sit, vel quia alium episcopatum adeptus est, vel quia cum alio permutauit, vel alias renunciauit; interim enim dum est in possessione, sua munera obire potest, ita Abb. & supra cit. eisdem in locis asserunt.

Postremo locum habet, vel electio, confirmatioue non valuerit, quæ tamen confirmatio fuit a superiore facta, & auctoritate superioris in possessione est, & pro legitimo possessore habetur; nam hæc publici muneris sunt: at gesta ab eo, qui est in possessione auctoritate superioris, & qui pro legitimo communiter habetur, valent, esto nulla sit electio, & constitutio, argum. l. Barbarius, ff. de off. præsid. & l. si arbiter, C. de sentent. omn. iud. & vt tradidit Abb. communiter recept. in cit. cap. nihil, num. 12. versic. Tertius casus ergo.

Hæc, quæ diximus, locum habent tã quoad ea, quæ ordinis sunt, quam quoad ea, quę iurisdictionis. Excipitur tamen, vbi intru-

ſus eſt, ſcilicet quia auctoritate ſuperioris non eſt in poſſeſſione; nam tunc ab eo geſta non valent, vt dixit Abb. in eodem cap. nihil, verſic. Et primus caſus. Subiimitatur tamen in ijs, quæ ordinis ſunt; nam vi poteſtatis ordinis (quæ poteſtas tolli non poteſt) omnia ab ipſo geſta valent, vt habetur in titu. de ordin. ab Epiſcop. qui renunc. Epiſc. Secus autem ea, quæ iuriſdictionis ſunt. Sed de his hactenus, iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Epiſcopus cenſura irretitus eſſe non debet, quo ſua munera obeat.*
2 *Cenſura irretitus agens ea, quæ ordinis ſunt, irregularis fit.*
3 *Geſta ab Epiſcopo cenſura irretito, an valeant.*
4 *Epiſcopus irregularis eſſe non debet.*

§. II.

1. §. Tertio † Epiſcopus cenſura irretitus eſſe non debet, ideſt excommunicatione, ſuſpenſione, interdictove (tot enim ſpecies cenſuræ ſunt, cap. quærenti, de verbor. ſignif.) & ita Bertach. in tract. de Epiſc. par. ſecunda, lib. 4. num. 53. Nam excommunicatione communione Sacramentorum, & Chriſti fidelium caret; ſuſpenſione ſpiritualium adminiſtratione: Interdicto autem diuinis, vt probaui in Tract. meo de Cenſur. Quare non facile ſua munera obire ſic affe-
2 ctus poterit. † Immo, vbi excommunicatus, ſuſpenſusvè eſt, ſi ea, quæ ordinis ſunt efficiat, irregularis efficitur, cap. 1. de ſent. excommunicat. lib. 6. & cap. 1. de re iudic. eodem lib. Et vt ego in eodem tract. pluribus egi præterquam quod mortifere regulariter peccat. Hæc autem locum habent, vel notorius, denunciatusvè non ſit, ſed occultus. Non enim extrauag. ad euitanda quicquam ei prodeſt, vt in eodem Tractat. declaraui.
3 An † autem ab ipſo geſta valeant. Concludendum eſt, vbi notorius, denunciatusvè nõ eſt omnia valere. Vbi vero notorius, denunciatusvè eſt, exceptis ijs, quæ ordinis ſunt, quæ iuriſdictionis ſunt, non valere. Quare, etſi ordines conferendo, confirmandovè, necnon reliqua conſecrando, omnia hæc valeant, quandoquidem poteſtas ordinis impediri omnino non poteſt, beneficiorum tamen collationes, atque inſtitutiones, cẽſuræ ab eo latæ, necnon ſentẽtiæ de aliis rebus, nullæ erũt, vbi denũciatus, notoriuſvè eſt, vt in eodem meo Tract. probaui. Imo ſic affectus cenſura, vbi eſt, & Vicarii eius iuriſdictio ſuſpenſa eſt, ita habetur in cap. 1. & ibi Gloſſ. in verbo, ipſius officialis, & Ancharan. & Philip. Franc. de off. Vic. lib. 6. iunct. extrauag. ad euitanda, & ita Sbroz. de off. Vic. lib. 3. quæſtio. 17. & ſuo loco diximus.
4 Quarto † non irregularis etiam factus eſſe debet; nam ſicut impedit irregularitas, ne ordines quis legitime ſuſcipiat, & poteſtatem omnino iuriſdictionis, ita ſi poſt ſuſceptum ordinem interueniat, ordinis, ac iuriſdictionis functiones ne exerceantur, prohibet, vt probaui in Tract. meo de irregularit. capitu. 64. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Pretio ductus ſua munera obire Epiſcopus non debet.*
2 *Pro chriſmate, & oleis Sacris nihil recipi debet.*

§. III.

§. 1 Qvinto † pretio nullo ductus ſuas functiones exercere debet, vt habetur in tot. tit. De Simon. & ego in tract. de Simon. pluribus egi; nam ſimonia committitur, quod graue delictum eſt, etſi in ordine, beneficiove committatur realis, ipſo iure excommunicatus eſt, vt habetur in Extrauagan. Cum deteſtabile, de ſimon. & ego probaui in Tract. meo de ſimon. & alijs pœnis etiam afficiuntur per Bullam Sixti V. quam retuli in eodem Tract. Tab. 4. cap. 3. §. 1. quę etſi in alijs reuocata eſt, quoad ſimoniacos tamen viget, vt ibi dixi. Quare nihil etiam pro diſpenta tione recipere poteſt, ita Triden. Synod. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 18. & ſeſſ. 24. de reformat. matrimon. cap. 5. in diſpenſatione matrimonij. Nihil pro licentia prædicandi, ita Triden. Synod. ſeſſ. 5. de reformat. cap. 2. Nihil etiam pro Chriſmate recipi valet ratione olei, capit. ea quæ, de
2 ſimon. † Nihil pro eodem chriſmate, & aliis oleis Sacris, a Parochis, quibus dantur, recipi debet. Quare eorum, qui præpoſiti ſunt ad diſtributionem huiuſmodi conſuetudo tollenda, qui nollunt ea dare, niſi oua, aliquid ve aliud ipſius tribuatur, vt dixit Fuſc. de Viſit. libro 1. cap. 6. num. 13. Immo ſi in Eccleſia Cathedrali, collegiata, aliave Eccleſia ſtatutum, vel conſuetudo ſit, vt in electione, præſentatione, & in alia huiuſmodi actione aliquid detur, quod ſimoniam ſapiat,

piat, tollere ipsa Episcopus omnino debet, vt habetur apud Trid. sess. 24. de reformat. cap. 14. viden. Verum quod de hac materia egi abunde in Tracta. meo de simon. ob eam rem; quæ huc pertinent, illinc sumantur. Ad alia transeamus. Sic hoc addiderimus a Clericis nihil exigere debere, nisi quæ cauta sunt in capitulo conquerente, de off ordin.

SVMMA.

1 *Odio, gratiave suas functiones Episcopus exercere non debet.*

2 *Non statim, vbi delictum ei prælatum est, statim ei fidem adhibebit.*

3 *Trid. Synodi admonitio ad Episcopos.*

§. IV.

1 §. SExto odio †, gratiave impulsus nihil agere iniuste debet, cap. 1. de re iud. lib. 6. Caueant Ecclesiastici iudices, dicitur enim ibi, & prudenter attendant, vt in causarum processibus nil vendicet odium, vel fauor vsurpet, timor exulet, præmium, aut expectatio præmij iustitiam non auertat, sed stateram gestent in manib. lances appendant, ex quo libramine, &c. alioquin, si ob hęc contra iustitiam quicquam in damnum partis fecerint, inferiores iudices Ecclesiastici ab executione officij per annū suspensi sunt, qua suspensione durāte, si se in diuinis ingesserint, irregulares fiunt, a qua liberari nequeunt, nisi per Summum Pontificem, vt dicitur in eodem cap. 1. Et quamuis Episcopi in suspensionem non incidant, ex quo ipsorum speciatim mentio non fit ob capitu. quia periculosum, de sentent excommunic. lib. 6. mortifere tamen peccant, argumen. cap. cum quidam de iureiur. & ad damnum partis sarciendum tenentur, argumen. cap. fina. de iniur. Vel non appelletis, contra quem sententia iniquè lata est, modo non consentiat ei sententiæ, vt remittat damnū illatum, quod non præsumitur, ita dixit Nauar. in Man. cap. 25. num. 12. versicu. Secundo peccat. Ad quæ duo etiam iudices seculares obligantur.

2 † Quare ob superiores causas, vbi delictum de aliquo ei defertur, non statim id verum arbitrabitur, & animum infensum cōtra delatum habebit, cap. si quid vero, & ibi Gloss. distinct. 86. & ita Bertach. in tract. de Episcop. 3. parte, lib. 4. num. 33. Sed prius cognoscet, quandoquidem, vt dixit Salomon, Qui facile credit, leuis est corde, & M. Cic. ad Q. & fratrem scribēs admonuit eum neruos sapientię esse haud temere credere; qua in re vidi quosdam errare, qui statim atque de delicto alicuius certiores facti sunt, aduersus accusatum ira afficiuntur. Seruandum igitur erit, quod Callistratus prudentissime admonuit in l. obseruandum, ff. de off. pręsid. Sed & in cognoscendo (ait enim Iureconsul.) neque excandescere aduersus eos, quos malos putant; neq; precibus calumniatorum illacrimari oportet; id enim non est constantis, & recti iudicis, cuius animi motum vultus detegit. Hæc ibi Iureconsul.

3 Et ad summam †, vbi de criminibus agitur admonitio Episcopis facta a Triden. Synod. sess. 13. de reformat. capit. 1. seruanda omnino est. Illud primum admonendo censet de Episcopis agens, inquit Sancta Synod. Vt se pastores, non percussores esse meminerint; atque ita præesse sibi subditis oportere, vt non in eis dominentur, sed illos tanquam filios diligant, elaborentque vt hortando, & admonendo ab illicitis deterreant, ne vbi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur. Quod tamen, si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apostoli est ab eis seruanda præceptio, vt illos arguant, obsecrent, increpent in omni bonitate, & patientia, cum sæpe plus erga corrigendos agat beneuolentia, quam austeritas; plus exhortatio, quam comminatio; plus charitas, quam potestas. Sin autem ob delicti grauitatem virga opus fuerit, tūc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate seueritas adhibenda est, vt sine asperitate disciplina populis salutaris, ac necessaria conseruetur, & qui correcti fuerint, emēdentur; aut si resipiscere noluerint, cæteri salubri in eos animaduersionis exemplo a vitiis deterreantur; cum sit diligentis, & pii simul pastoris officium morbis ouium leuia primum adhibere fomenta; post, vbi morbi grauitas ita postulet, ad acriora, & grauiora remedia descendere; sin autem, ne ea quidem proficiant illis submouendis, cæteras saltem oues a contagionis periculo liberare. Hæc ibi Sancta Synod. ex quibus formam Episcopi habent, quam ad crimina punienda adhibere debent. Sed de his hactenus; iam ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Episcopus in propria causa iudex esse non potest.*

2 *Et quid in causa sua dignitatis, & Ecclesia*

§. V.

1 §. SEptimo † Episcopus in re sua Iudex esse non debet. Tū quod id prohibetur in toto tit. C. ne quis in propr. caus. Tum quod id permissum est solum Principibus iuris, qui superiorem non agnoscunt, capit. cum venissent, & ibi Gloss. Abb. ac DD. de iud. & l. proxime, ff. de his. quæ in testamen. delent. vbi Bar. & alij; & Nauar. in cap. no-
2 uit, nume. 47. not. 3. cum seq. † Excipitur tamē, vbi agitur causa suæ dignitatis, & Ecclesiæ, seu ad Episcopatum pertinens; tunc enim Iudex legitimus est, vt habetur in cap. si quis erga, iunct. Gloss. communiter recep. 2. quæst. 7. & sequitur Innoc. in capit. nostri, num. I. & Abb. in fine, de elect. & Addit. ad eū, & ita Bal. in l. vnic. C. ne quis in sua caus. vbi in fine, ait consuetudine seruari, vt Episcopi omnia iura Ecclesiæ coram ipsis iudicio prosequantur. Et hoc ob hanc rationem quoniam principaliter est causa Ecclesiæ, & non personæ, & ita communiter a Canonistis teneri testatur Bald. ibi. Sicut etiam Nauar. in cons. 30. & 9. de rescrip. & nouissime Steph. Quarant. in Summa Bullar. in verbo, Archiepiscopi auctoritas, versic. Decimaoctaua; num. 19. versic. ibi hinc dubitari posset, & Viu. in sua Sylu. opin. 866. num. 2. & facit optime, c. 1. de pœn. lib. 6. viden. & ibi Gloss. in verbo, Punire, & DD. Quare si de decimis, de visitatione, & de alijs oppugnetur, coram se causa agetur. Idem si moueatur lis ab Episcopo, & aliquid assertur esse Ecclesiæ, sicut etiam si contemneretur eiusdem dignitas, ita Bald. ibidem esto consultius faciat, vt inquiunt DD. si alij causā committat, vt suspectus tamen allegari potest, vt dixit idem Quarant. ibi, & hanc opinionem magis communem esse testatur Capic. decis. 137. num. 6. & Viu. eadem opin. si tamen iniuriam quis facit Episcopo dum iurisdictionem exercet, vel priuilegiatus sit, punire eum potest, l. nullum, C. de testamen. & ita Abb. in cap. primo, de off. deleg. & Innoc. in cap. dilectus, de pœniten. & Prax. Archiepiscop. Neapolit. capit. 57. num. 5. cum sequenti, vide tamen Ancharan. in Clemen. prima, numero 8. versicu. Septimo not. de for. competen. vbi distinguit optime in hac materia. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Vicarium Episcopus habere debet.*
2 *Vicarium vt suscipiat cogi ab Archiepiscopo potest.*
3 *Vicarij de damno Episcopus tenetur.*
4 *Vicarius reuocatur ad arbitrium Episcopi.*
5 *Vicarius an vsum iurisdictionis habeat, vbi Episcopus censura irretitus est.*

§. VI.

1 §. OCtauo † Episcopus Vicariū sibi assumere debet, arg. toto ti. de off. Vic. lib. 6. nam, cum Episcopus exercere habeat cum ea, quæ ordinis sunt; tum quæ iurisdictionis, vt sensit Glos. in cap. transmissam, de elect. merito, quo hęc facilius, ac commodius agat, Vicarium quasi coadiutorem sibi assumere debet; etenim & alij Iudices Assessorem ob hanc causam eligunt, vt habe-
2 tur in toto tit. de off. asses. † Quare & ab Archiepiscopo cogi Episcopus potest ad Vicarium suscipiendum, argumen. capit. cum sumus, 9. quæst. 5. & cap. innoua, 8. quæstio. 7. atque sic tradidit Abb. communiter recept. in cap. quoniam, num. 3. de off. ordinar. esto enim Episcopus diligentissimus sit, non tamen omnia facere potest, saltem commode arg. c. fi. de off. Archid.
3 In ipso eligendo † tamen summam curā, & diligentiam adhibere debet; nam de damno ab eo iniuste dato in officio tenetur, ita Rot. decis. 6. De offi. Vic. in antiq. sibi enim tribuat, qui malorum hominum opera vtitur, l. ex maleficijs, ff. de act. & oblig. argum. §. fina. in Instit. de societ. Idem habetur decis. 6. in nouiss. eodem, & Addit. ad eū viden. & Sbroz. de off. Vic. lib. 3. quæstio. 30. Quod verum est, vbi in aliqua culpa est, vt ibidem Sbroz. asserit, esto enim, vel ignarus sit, constitutio eius valeat, vt tenuit Nauar. in consil. vnic. de off. Vic. peccat tamen etiam, vt ibidem asserit, præter prædictam pœnam sūpra positam.
4 Sicut autem † electio Vicarij ad Episcopum pertinet; ita & eius reuocatio: id quod duobus modis fit, scilicet ab homine, & a iure. Ab homine; scilicet ab Episcopo; ad suū enim arbitrium reuocare ipsum potest, idq; aut expresse, aut tacito. Expresse, vbi aperte eum reuocat, tacito, vbi alium Vicarium constituit (modo appareat priorem reuocasse) ita dixit Rebuff. in Prax. benef. in tit. de Episcop. num. 152. cum seq. & num. 218. alias enim vterq; Vicarius erit, plures enim constitui possunt, vel æque principales, vel vnus ad spiritualia, alter ad criminalia; alter ad ciuilia præter generalem: id quod Illustriss. Cardinalis Federicus Borromeus pro vtilitate suæ Ecclesiæ obseruat. Secundo ipso iure reuocatur mortuo Episcopo; statim

tim enim reuocatus intelligitur, ita Gloss. dixit in Clem. fin. de procurat. in verbo, cõtestata. Item ipso iure reuocatur vbicunque ratione alia Episcopus remotus est, vtpote renunciatione, permutatione, & priuatione; nam statim & Vicarius reuocatus intelligitur, argum. capit. 1. de off. Vic. libro. 6. & ita Rebuff. eodem in loco. Idem sentio, vt ipso iure reuocatus sit, si Episcopus ab hostibus capiatur. Verum quid si Vicarius, antequam esset reuocatus, dedit alicui potestatem absoluendi, & Sacramentum Pœnitentię admi nistrandi; an morte Episcopi extinguatur. Ego sic distinguendum esse censeo. Aut probauit aliquem ad confessiones audiendas; & in hoc casu non extinguitur probatio, sicut nec etiam concessa licentia alia; nam hic poterit admitti a Parochis ad confessiones audiendas. Aut delegauit facultatẽ huiusmodi, & ĩ hoc casu extinguitur delegatio, arg. l. & quia, ff. de off. eius. & de hoc primo satis.

Verum, an si vsum iurisdictionis Episcopus amittat, exempli gratia, quia est excommunicatus notorius, vel denunciatus, vel eadem ratione suspẽsus, an nihilominus poterit Vicarius iurisdictionem exercere? Plane non, vt habetur in cap. primo, de off. vic. libro 6. & ita Gloss. eadem, & in cita. Clem. fina. de procurat. in verbo, Contestata. Suspenditur enim eius officium: idque merito; nam idem forum est Episcopi, & Vicarii, vnde nec ab ipso ad Episcopum appellatur. Excipitur tamen, vbi ab alio Vicarius datus esset, vtpote a Romano Põtifice Coadiutor; non enim tunc eius officium suspenditur. Secundo excipitur, vbi Episcopus, etsi censura est irretitus, non tamen notorius, denunciatusve est; nam sicut tunc nec ipsius Episcopi iurisdictio suspenditur habito respectu ad alios, ita nec Vicarii, & hoc ob Extrauag. ad euitanda.

Atqui an quoad aliquod reuocare Vicarium potest? Plane sic. Tum habito respectu ad speciem aliquam iurisdictionis, vtpote ne hanc, vel illam exerceat. Tum habito respectu ad vnam causam. Quare si causa cæpta coram Vicario sit, & ab Episcopo ad se auocetur, Vicarius deinceps nihil agere poterit, ita Cappell. Tholos. decis. 480. Sed de his hactenus, iam de eius potestate agamus.

S V M M A.

1 *Vicarij Episcopi authoritas quanam sit.*
2 *Vicarius Episcopi, quæ agere nequeat, nisi speciatim ei mandata sint,*
3 *Vicarius an præsidat Canonicis.*

§. VII.

1. §. Vicarii potestas aũt § quousque pertineat, ex mãdato ei ab Episcopo facto cognoscitur; nam, si generale mandatum factum sit, quod sæpius fit, & in spiritualib. & temporalibus, quo casu Vicarius Generalis nominatur, quædam tamẽ, nisi speciatim ei mandentur, agere nequit. Verum, quod explicando, quæ speciale mandatum postulent, quæ per generalem mandatum ei sint permissa, cognoscemus, argum. in Institu. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. & l. qui accusare, ff. de accus. ob eam rem, quænam hæc sint explicemus.

2 Primum igitur † sine speciali mandato beneficia conferre, instituere, præsentareq; ad ea non potest, cap fin. de off. Vic. libro 6. atque sic pluribus asseruit Rebuff. in sua Prax. benefic. nu. 49. cum multis sequentib. quamuis nequeat speciali etiam hoc mandato conferre beneficia, quæ auctoritate Apostolica Episcopus conferre potest. Non etiam beneficiorum resignationes accipere, ita de communi sententia testatur Paris. de resignat. benef. Tomo 1. lib. 7. q. 24. vbi pluribus rem hanc egit, & Sbroz. de Vic. Episc. lib. 2. q. 130 per cap. dudum, de præbend. libro sexto.

Secundo, nec beneficia vnire, nisi speciale mandatum interuenerit, valet, ita Rebuff. eodem num. 102. Non etiam interponere auctoritatem permutantibus potest sine speciali mandato.

Tertio nec visitare etiam potest; nam ad Episcopum hoc pertinet, vt videbimus, etsi ex causa id mandare valeat, atque sic dixit Rebuff. eod. num. 100.

Quarto nec Synodũ congregare, c. si Eps, de off ord. lib. 6. & ita Rebuff. eod. nu 151.

Quinto dimissorias, & commendatitias litteras ad ordines sacros, nisi speciatim id ei concessum sit, vel absens Episcopus sit, capit. pen. de temp. ord. lib. 6.

Sexto non etiam dispensare in casibus, in quibus Episcopus potest communi iure, nisi speciatim id ei concedatur, & multominus, si a Romano Pontifice Episcopus id habeat, ita Rebuff eod. nu. 41. cum seq.

Septimo inquirere, & corrigere, ac punire non potest, nisi hoc mandato comprehendatur, capit. secundo, de off. Vic. libro 6. & ita Clar. dixit in sua Prax. crim. §. fi. quæstio. 40. versic. Item quero, vbi communiter seruari testatur; & idcirco nec beneficiis priuare, eod. c. 2. de off. Vic.

Octauo

Octauo nec confirmare Abbates,& inferiores sibi subiectos,nec Abbatissas, Moniales benedicere valet,capit. primo, de supplen.negat.prælat.& Clem.fin.§.statuimus, de stat.monach.

Nono causas matrimoniales etiam tractare nequit sine speciali mandato; nam ad Episcopos pertinent, cap. ex litteris, de integr.restit.& Trid.Synod. sess. 24. de reformat.capitu.20.& ita Rebuff. eodem numero 155.

Decimo non potest interponere auctoritatem donationi iuris patronatus, ita Rebuff.eod. num. 184.

Vndecimo sine speciali mandato constituere Vicarium alium generalem nequit,ita Cappell.Tholos.decis.39.quæst.37.in Addi. At quid si Episcopus Vicario absoluendi facultatem dedit a casibus reseruatis, an delegare alteri eam poterit? Plane sic;nam delegatus hac ratione ad vniuersitatem causarum delegatus dicitur, ergo tunc delegare potest,l.more, & ibi DD. ff. de iurisd.omn. iud.& l.Iudice, vbi Ias. C. de iudi. Id quod facere potest,vel sacerdos ipse non sit;delegare enim facultatem hanc potest; quando quidem hoc est iurisdictionis, atque sic dixit Nauar.in consilio vigesimosecundo, de pœniten.

Duodecimo nec commissa ipsi Episcopo, seu delegata Vicarius agere potest; sicut e contrario, nec cōmissa Vicario Episcopus, ita Paul quem refert, ac sequitur Zabar. in Clemen.secunda,quęst.9.num 8. de rescrip. Quod locum habet, vel sub nomine officij delegatio facta esset,ita Dec.in c.quoniam, vbi pluribus materiam hanc egit, de offic. delegat. An autem Episcopus delegare possit Vicario his verbis ei commissa, Oneramus tuam conscientiam,Felin.sensit posse, in capit. finali, §. lis autem, de offic. ordinar.

Postremo, nec absoluere a casibus reseruatis ab ipso Episcopo;Nam in generali cōcessione hęc non veniunt,cap.penul.de pœniten.libro 6.& facit,capit. generali, de regul.iur.lib.6 cum simul.& ita Rebuf.eodem num.179. Vbi tamen conceditur hæc potestas,concedi solet, vt & alteri delegari possit,ita Rebuff.eodem num.180. Quod & de dispensatione diximus, & ita Felyn. in cap. at si clerici,§ de adulterijs, de iud. nume. 3. versic. Vicarius etiam Episcopi. Quare forma mandati Vicariatus diligenter erit considerandа;nam si speciatim non concedantur,vel singuli prædicti casus;vel generatim videlicet concedendo facultatem in omnib. casibus,qui speciale mandatum requirunt; sicut etiam, si concedatur de aliquibus speciatim,ac deinceps clausula generali, scilicet addendo idem in alijs casibus reseruatis eiusdem speciei, nihil potest. Sed de hoc Vicario hactenus, qui iurisdictionem habet, ordinariam, vt DD. communiter concludunt,& Capel.Tholos.eadem decis. numero 97.in Addit.His, & huiusmodi exceptis reliqua omnia facere potest, & ita Iacob. Sbroz.de off.Vic.lib.2.

3 Verum † quid si Vicarius Canonicus sit, an præcedere alijs canonicis debet in Choro,& in capitulo?Plane non,ita Gloss.in capitulo a Collatione,in verb.Prælatis,de appellat.& ita not.ibi Gemin.in casu nostro, num.6.Etenim non interuenit ibi, vt Vicarius,sed vt Canonicus, & ideo in suo loco esse debet, quamuis contrarium nonnulli senserint,& male,quos refert Nauar.in consil.primo,num 2.de maior. & obedient. Excipitur tamen, vbi non collegialiter sederet, vel incederent,& non, vt Canonicus, tunc enim præcedere debet, vt asseruit Iacob. Sbroz.eodem lib.2.quæst.25. vbi disputauit an præcedat Archidiaconus, idem fuit decisum in Rota,vt scilicet Vicarius præcedat Archidiaconum,seu Archipresbyterum habentem primam dignitatem post Pontificalem,vt testatur Paris.de resign. benefi. libro septimo,quæst. 24. in fine. Secundo excipitur, vbi alias esset consuetudo contraria, ita Nauar.in consil.4.eodem,scilicet vbi vt Canonicus interuēnit,præcedat,ita Nauar. eodem. Verum,quod diximus Vicarium generalem in spiritualibus, & tēporalibus creari; spiritualia accipiuntur, quæ spiritualia mere sunt vel ipsis annexa, vt Sacramenta, Sacramentalia, & beneficia Ecclesiastica; temporalia vero reliqua, vel in iudicio, vel extra iudicium agantur,vid.Rebuff.in pract. benef.in tit. de Vic. Episc. num.18. cum sequenti.Sed iam qualis Vicarius esse debet, videamus.

S V M M A.

1 *Vicarius Clericus esse debet.*
2 *Non coniugatus.*
3 *Peritus in ijs,quæ ad suum munus pertinēt.*
4 *Non censura irretitus.*
5 *Mandatum habere debet de Vicariatu in scriptis.*

§. VIII.

§. Postremo Vicarius, qui creatus est, prẹterquam quod vigesimum quintum annum

annum habere debet, iuxta capit. cum in
1 cunctis.§.inferiora,de electio.† Clericus esse debet,& saltem primam tonsuram habere;per ipsam enim quis in clericorum numerum adscribitur, cap.cum contingat,de ęta. & qualit.nam cum habeat exercere causas ecclesiasticas,& spirituales,nec non de personis ecclesiast.iudicare,si laicus sit,hæc nō potest,cap decernimus, & cap.at si Clerici, & cap.Clerici,de iud.& cap. nullus,& cap. diligenti,de for. competen. iure merito igitur laicus Vicarius esse nō potest, atque sic habetur in cap.in noua, 16. quæst.7.vid.& sic inquit Gloss.in capit.præter,§.verum,in verbo Ducibus, dist.32. & in cap.bene quidem,in verbo Laico,distinct.4.& Abb.in capit.decernimus, & Viu. qui de communi sententia testatur in sua Sylu.opin.440.numero 1. Quare, & Clericalem habitum gerere debet, alioquin pro laico haberetur,& existimaretur,cap.si iudex,de senten.excommun.lib.6.& l.item apud, §. si quis virginē, ff.de iniur. & Rebuff. in sua Prax. benef. in forma Vicariatus,numero 37.cum sequen. Et idcirco necesse habet probare se esse Vicarium.

Secundo requiritur non solum, vt Cleri-
2 cus sit †verum etiam ne sit coniugatus;nam Clericus talis, esto habeat duo priuilegia Clericorum,scilicet priuilegium fori,& priuilegium,cap.si quis suadente diabolo, cap. vnic.de Cler.coniug. libro 6. (seruatis tamē illis,quæ ibi habentur,& apud Trid.Synod. sess.23.de reformat.cap.6.) In reliquis tamen pro Laico habetur, & idcirco Vicarius esse nō potest,ita DD.tradunt in eodem capit.vnic & Abb.in c. sane eodem, in antiq. & Viu.eadem opin.num.2. Monaci autem, & Canonici Regulares,necnon Mendicantes,an Vicarij esse possint, dixit Rebuff. eo. num.35.cum seq.

3 Tertio † debet esse peritus in ijs,quę ad suum munus exercendum pertinent.Quare in iure Pontificio,ac ciuili versatus esse debet.Item Moralem Theologiam non ignorare, quo munus suum, vt decet, præstare possit;non enim imperitia excusatur, si delinquat, argum.§.imperitia,in Instit.ad leg. Aquil. & facit cap. non est putanda, & ibi Gloss.prima,quæst prima,alioquin mortiferè peccat, si ob eius imperitiam verisimile est damnum aliquod notabile euenturum, ita dixit Nauar.in Man.capitu.25. num.12. Immo Episcopus tenetur ad restitutionem damnorum, quæ iniuste dedit:ipsi enim tribuitur,qui malorum hominum opera vtitur l.,ex maleficijs,in fine, ff.de act. & oblig. ex malef.& vt supra diximus. Excipitur ;tamen, vbi communi opinione pro bono haberetur ; sed corruptus fuit ignorante Episcopo,ita tradidit Rebuff.in ead. forma Vicar.nu.188.cum seq.

4 Quarto † censura irretitus ęsse nō debet non enim electio eius valeret, vel occultus esset, vt pobaui in Tracta. meo De Censur. Atqui an valebūt interim ab ipso acta, quousque ignoratur ipsum esse talem? Plane acta valebūt,ex quo est in quasi possessione superioris auctoritate, & communi opinione pro habili habetur, l. Barbarius,ff.de off. prætor.& tradidit Innoc.in cap.nihil, de elect.& Ego in Tract. meo de Irregul.

5 Postremo † antequam munus suum exerceat, mandatum in scriptis testibus munitum ab Episcopo habere debet ; non enim sat est instrumentum secretarij sigillo signatum,l.instrumenta,& l.rationes,C. de probat.& ita Rebuff.in eadem Prax. in titu.De Vicar.Episcop. num.8.iunct.nume.13. Hic autem Vicarius electus ordinarius est, & suum tribunal idem censetur,quod Episcopi Quare ab eo ad Episcopum non appellatur,vt DD.communiter concludunt: maiorem tamen iurisdictionem sibi retinet,vt dixit Rebuff.in forma Vicar. Episcop. atque idcirco statutis Episcopi obligatur,& casib. reseruatis. Sicut autem Vicarium habere debet,ita in aliquo loco Diœcesis, vt in ciuitate debet habere tribunal, scilicet, vbi consuetudine solet habere,esto in quacunq; parte Diœcesis ius dicere possit. capit. cum Episcopus,de off.ord.lib. 6. & ita Nauar. in cons.2.de off.ordin.De Vicario autem Episcopi egit Bertach.in 7.par.4.libri,& nouissime Iacob.Sbroz.in Tract.de Vic.Episcop. Sed quoniam Vicarium foraneum etiā constituere solet, ob eam rem , & de ipso agamus.

S V M M A.

1 *Vicarius foraneum habere Episcopus potest.*
2 *Vicarius foraneus iurisdictionem delegatam habet.*

§. IX.

1 §. NOno † Episcopus etiam Vicarius foraneus habere potest.Idque merito; si enim generalē constituit, & habet multo magis & hos particulares habere, & constituere potest.

2 Hic autem † Vicarius delegatam iurisdictionem habet, vt dixit Gloss. Clemen.2. in

in verbo, Foraneo, de rescript. & sequitur ibi Zabar. & Nauar. in cons. 36. nume. 1. & Bart. in l. prima, in fine, ff quis, & a quo, & Alexa. & alij in Rub. ff. de off. eius, & Sbroz. de off. Vic. lib. 1. quæst. 23. num. 6. Quare ab ipso ad Episcopum appellatur; non enim idem tribunal facit, sicut Vicarius generalis, ita Cardin. in Clem. 2. num. 24. de rescri. & magis communem opinionem hanc esse testatur Couar. lib. 3. var. resol. capitu. 20. & sequitur Sbroz. eodem numero 9. Quare in hoc differt a Vicario Generali, qui est ordinarius, cap. Romana, de appellat. libro 6. & communis opinio est, vt testatur Couar. eodem cap. 20. num. 4. Differt etiam a Vicario Generali, quandoquidem foraneus in certo loco, vel certa parte diœcesis, vel in certis actibus constituitur Generalis vero in tota diœcesi, & in omnibus casibus, quamobrem censetur eadem persona cum Episcopo, & facit idem auditorium, & concistorium cum eo, cap. secundo, de consuetud. lib. 6. cit. capit. Romana, de appell. Hinc factum est, vt ab eo ad Episcopum non appelletur, ita Sbroz. ibidem. Auctoritas, igitur eius a delegatione pendet, & idcirco delegationis forma diligenter erit inspicienda. Verum quid, si simpliciter constituatur, quam iurisdictionem habebit? Plane habebit vniuersam in toto loco, vbi est constitutus, vt simpliciter data sit, argum l. de pretio, ff de pub in rem act. & idcirco ad vniuersitatem causarū delegatus existimabitur. Excipitur. tamen, nisi consuetudo alia esset; ea enim seruabitur. Quare hodie in, quibusdam diœcesibus nullam, vel modicam iurisdictionem habent, sed meri executores mandatorum episcopi, atque Vicarij esse videntur. Vicarij autem prædicti, & Generalis & foraneus ad syndicatum non tenentur, ita Gregor. xiij. quem refert Prax. Archiepiscop. Neapolit. cap. 71. Sed iam de alijs agamus.

SVMMA.

1 *Assessorem etiam Episcopus assumere sibi potest.*
2 *Assessor an iurisdictionem habeat.*
3 *Assessor Episcopi laicus esse potest.*

§. X.

1 §. Decimo † assessorē episcopus assumere sibi potest; nam episcopus ordinarius iudex est, tot. tit de off. ordin. Iudex autem ordinarius quilibet assessorem assumere sibi potest, l. fina. C. de assess. atque sic tradidit Ias. in rubr. in fine, de off. assess. Id autem summa ratione factum est, quo eius cōsilio atque prudētia adiuuetur, & causas celerius peragat, quod maxime curare debēt cap. finem litibus, de dol. & contuma. l. properandū, C. de iud. Accedit contingere posse ordinarium iuris peritum non esse, vel ægrotum, vel multis negotijs detentum, & idcirco assessorem ei necessarium esse, vt dixit Gloss. in cap. statutum, §. assessorem de rescript. lib. 6. vbi quando a delegato sumatur, & quorum sumptibus, scilicet litigantium dicitur.

2 Hic autem assessor † communi iure iurisdictionem non habet, sed solum Ordinario consulit in iure quid facere debeat, ita Ias. dixit in eadem rubr. num. secundo, vbi alios quosdam idem sentientes refert; Appellaturq; aliquando Vicarius potestatis, vt dixit Ias. in eadem rubr. & hodie appellatur Auditor; audit enim causas, & quid iuris sit consulit; non autem sententiam dein ceps fert; & officiū nobile est, quandoquidē eo functi sunt Iureconsulti tam veteres, quā recentiores celeberrimi, vt refert Ias. in eadem rubr.

3 Atqui, † an laicus assessor esse potest? Videbatur dicendum non posse; sic enim asseruit Gemin. in eodem §. assessorem: Accedit quod Vicarius Episcopi laicus esse non potest, vt vidimus.

Atqui contrariam opinionem sequi debemus, scilicet & laicum assessorem esse posse, ita dixit Abb. in cap. decernimus, de iud. & Ias in eadem rubr. num. 3. vbi plures alios idem sentientes refert, & Addit. ad Abb. in cap. cum causam, nume. 9. in littera B. de elect. & Viu. in sua Sylu. opin. 440. numero 3. qui sententiam hanc communiter receptam esse testatur, & cuiusuis Iudicis ecclesiastici laicum assessorem esse posse dixit: Id quod etiam ratione probatur: nam hic nullam iurisdictionem habet, vt diximus, sed solum quid in iure sit, consulit, hoc autē quemuis laicum facere posse nemo dubitat, quamobrem id tollitur, quod de Vicario dictum est, qui iurisdictionem ordinariam habet, vt diximus. Sed iam ad delegatum transeamus.

SVMMA.

1 *Delegare Episcopus, quæ ordinis sunt, potest.*
2 *Item, quæ iurisdictionis sunt fori pœnitentiæ.*
3 *Tertio, quæ sunt fori exterioris, vel meri, vel mixti imperij sint.*

§. XI.

§. XI.

§. VNdecimo præter Vicarios, & aſſeſſorē delegare Epiſcopus cauſas poteſt: Tum eas, quæ ordinis, quam quæ iuriſdictionis ſunt, ita dixit Gloſſ in cap. peruenit, diſtinct. 95. & Gloſſ cap. in capit. quarto, de conſuetud. & facit cap. aqua, de conſe. eccl. vel altar & quamuis ea, quæ ordinis ſunt, qua ratione delegarentur infra explicauimus, hic tamen ſummam omnium breuiter faciamus.

1 Primum † igitur delegare poteſt, quæ ordinis ſunt, vt collationem Confirmationis, & Ordinis: Secundo conſecrationes eccleſiæ, altaris, calicis, patenæ, campanæ, criſmatis, & olei ſancti, necnon cathecumenorum. Tertio reconciliationes eccleſiæ conſecratę pollutę. Quarto benedictionem veſtium ad diuina facienda pertinentium, vt Amictus, Albæ, Cinguli, Manipuli, & Stolæ, ac Caſulæ, ſicut enim prædicta ordinis Epiſcopatus ſunt, vt habetur in cit cap. aqua, de conſecr. eccl. vel alt. ita benedictio proximorum cōſuetudine ad Epiſcopos ptinet, ita dixit Zabar. in Clemen. attendentes, §. ſtatuimus, num 3. quæſt. 2. de ſtat. monach. & Fran. in capitu Abbates, de priuileg. libro 6. & de communi ſententia teſtatur Abb. in conſ. 2. num primo, Item benedictionem Corporalium, Cœmiterij, Abbatum, & Monialium. Poſtremo benedictionem ſolemnem ſupra populum; hæc enim omnia ordinis Epiſcopatus ſunt, & ſuo loco id probauimus, & habetur in tit. de ſacr. Vnct. & in tit. de conſe. eccl. vel altar in antiq. & 6.

Hæc autem delegari poſſunt ijs tantum qui Epiſcopi ſunt, vt habetur in cit. c. aqua, de conſe. eccl. vel altar. ibi enim dicitur, quę ordinis ſunt Epiſcopalis, non poſſe inferioribus Clericis demandari. Idem dixit Glo. in cap. peruenit, diſtinct. 95. & facit, capitu. manus, de conſe. diſtinct. quinta, & Couar. variar. reſolut. libro 3. cap. 20. (vbi delegationis materiam pluribus egit (num. 3. verſ. Non me latet Idque merito; nam per delegationem iuriſdictio ſolum quodammodo tribuitur, vel potius materia apta ad has conſecrationes faciendas; non enim ſat eſt materia, & poteſtas iuriſdictionis, ſed requiritur ordo, qui p delegationē non tribuitur, ita dixit Gloſ. ſingul. in cit. c. aqua de conſe. eccl. vel altar. & Gloſ in cit. c. quando, de tēpor. ordin & Abb in cap. accedentibus, de exceſſ. præla. & cōmuniter DD. vt teſtatur Azor. Inſtit. Moral. par. 2. libro 3. capit. 30. quæſt. ſeptima. Non poteſt etiam dare inſignia Epiſcopatus, ſcilicet Mitram, Bacculū, Annullum, & huiuſmodi, cap. vt Apoſtolicæ, de priuileg. libro 6. Quare nō eſt amplexanda opinio Menoch de arbitr iud. lib. 2. caſ. 22. num. 9. qui aſſerūt Vicarium Epiſcopi in remotis agente poſſe ordines conferre per cap. cum nullus, de tempor ordin lib. 6. nam eo iure id non dicitur, ſed hoc ſcilicet licentiam dare poſſe, vt ordines ſuſcipiātur, quod diuerſum eſt a collatione. Etenim delegatio prædicta, ſi fiat ſimplici Sacerdoti, nulla eſt, & ea vtens nihil facit, ita Gloſſ. in cit cap. manus, de conſe. diſtinct. quinta, & Azor. ibidem eius tamen opinio locum habere poteſt, vbi Epiſcopus eſſet. Ex cauſa tamen licentiam dare poteſt Clericis ordini ſacro non initiatis vaſa ſacra tangendi iud. Turrecrem in cap. ſancta, de conſe. diſtinct. prima, Benedictio etiam Monialium a Sacerdote fieri poteſt mandante Epiſcopo, capitulo primo, & capitulo ſecundo, 26. q. 6.

2 Secundo † quæ iuriſdictionis ſunt, etiam delegari poſſunt, vt dixi, & primo, quæ fori pœnitentiæ ſunt, vt abſoluere a caſibus ipſi Epiſcopo communi iure reſeruatis, vt habetur in cap. finali, de off. ordin. omnia enim, quæ Epiſcopo permiſſa ſunt, ob eius dignitatem, delegare poteſt, vt ibi dicitur.

De caſib. vero, quos ſibi Epiſcopus reſeruauit, poſſe ipſum delegare facultatem abſoluendi dubitationem non habet, arg. cap. pen. de pœn. lib. 6.

3 Tertio † delegari quæunt, quæ fori exterioris ſunt, vtpote cauſæ, vel meri imperij ſint. De iure Pontificio enim omnia, quæ ordinis, & iuriſdictionis ſunt, delegari quæunt, vt habetur in cap quod ſede, & ibi Abb. no. ac DD. de offic. ordin. & in cita. capit. aqua, & ibi Gloſs ac Abb Item cenſuras ferre, vt ab ipſis abſoluere, & alia, de quib infra.

Verum quibus delegatio fieri poteſt? Habito reſpectu ad cauſas fori pœnitentiæ; Sacerdoti tantum delegāri quæunt, capit. omnes, de pœnitent. & habetur apud Trident. Synod. ſeſs. 14. de pœnitent. capitu. 6. & ſeſs. 23. de reformat. cap. 15. Habito reſpectu ad cauſas fori exterioris Clericis permitti poſsunt, vel ſimplices ſint. Immo cauſas eccleſiaſticas ciuiles laico delegari poſse dixit Gloſs. communiter recept. in capitulo decernimus, de iud. & teſtatur ibi Dec. num. ſeptimo, & nume. 44. & ſequitur, ac refert Viū. eadem opin. 140. Secus autem de ſpiritualibus & criminalibus, vt dixi. Sed iam de alijs, quorum opera ſuas functiones Epiſcopus obire facilius poteſt agamus.

SVM-

SVMMA.

1 *Fiscbalem Episcopus habet.*
2 *Familiam armatam habere potest, idest* gli sbirri.
3 *Carcerem itidem habere debet.*
4 *Brachium seculare implorare potest.*
5 *Iudicem laicum habere debet, si iurisdictionem secularem habet.*
6 *Coadiutorem habere potest.*

§. XII.

1 §. Duodecimo † Fischalem Episcopus habere debet; per ipsum enim expurgatur diœcesis ab omnibus delictis, de quo egit Diaz in pract. Crim. Canon. cap. 4. & cap. 5. & in cap. fin. & appellat cap. iura clamor, & ibi DD. de test.

2 Decimotertio † familiam armatam itidẽ habere potest ad iustitiam exequendam, idest *gli sbirri:* & quamuis Abb. in cap. significasti, de off. delega. leuioribus quibusdam rationibus contrarium sentiat, a prædicta tamen opinione discedendum non est, quæ est communis, vt testatur Diaz. in eadem Prax. cap. 15. num. 23. & ita tenet Bald. in l. nam salutem, § fina. ff. de præfect. vigil. & Dec in eodem cap. significasti, num. 5. pluribus probat, & Sbroz. de off. vic libro 2. quęstio. 191. & Fulch. de Visitat. lib. 2. cap. 32. num. 16.

3 Decimoquarto † Carcerem habere debet. Tum ad custodiam delinquẽtium; tum etiã ad pœnam, vt habetur in cap. 3. de pœn. nõ tamen in eodem carcere mares, & foeminæ poni possunt, l 3. C. de custod. reorum. Qua ratione autem visitandi sint, & quid faciendum, infra declarauimus.

4 Decimoquinto, † vbi Episcopus per se exequi suas sententias nõ posset, & suam iurisdictionem, brachium seculare implorare valet, cap. 1. & ibi DD. ff. de off. ordin. & ca. dilecto, de senten. excommun. lib. 6. & nouissime Triden. Synod. sess. 24. cap. 8. de reformat. & sess. 25. cap. 5. de reformatio. cum simil. De qua re pluribus egit Diaz. eodem cap. 151. etsi id recuset, arbitraria poena puniri potest, vt censuris, & alijs poenis, cap. 2. de maled. & Diaz. eodem num. 10. Præterquam quod impedientes Episcopos, & prælatos, quominus suam iurisdictionem exerceant, per Bullam Coenæ Domini, capit 16. quam explicauimus in Tract. eiusdem, par. secunda, eodem capit. 16. ipso facto excommunicati sunt. Potest etiã petere, vt accommodet eum de familia, ita Prax. Archiep. Neapol. cap. 43. vbi etiam habetur, an cognoscere Iudex laicus possit de sententia.

5 Decimosexto † si habet iurisdictionem secularẽ, cuiusmodi habet Episcopus Imolæ in oppido Bagnaræ, iudicem secularem habere debet, ne contingat ipsum irregularem fieri, si cui mors inferenda, membrumve mutilandum sit, vt habetur in cap. fina. & ibi DD. ne Cler. vel Monac. lib. 6. cuius Canonis materiam egi pluribus in Tract. de Irregul. cap. 5. §. 8.

6 Decimoseptimo † si ipse Episcopus inhabilis factus sit, Coadiutor ei datur, capit. ex parte, de Cler. ægrot. & ibi Abb. not. & in capit. fin. eodem, & Trident. Synod. sess. 25. de reformat. cap. 7. & Paris. de resign. benef. lib. septimo, quæst. 10. vbi etiam causas recenset, quamobrem detur. Hic Coadiutor autẽ a Romano Pontifice tantum datur, vt dixit Abb. in cap fi. de Cler. ægrot. His ergo, ac prædictis Episcopus vtitur ad suam Ecclesiam gubernandam.

SVMMA.

1 *Residere in sua diœcesi Episcopus debet.*
2 *Pœna qua efficitur Episcopus non residens.*
3 *Episcopus quando a residentia excusetur.*

§. XIII.

1 §. Decimooctauo † in sua diœcesi Episcopus residere debet; si enim inferiores Clerici qui animarũ curã habent, ad id tenentur, vt de Cler. non residen. multo magis Episcopus, qui grauiorẽ curam habet, residere debet, atque sic nouissime Trident. Synod. sanciuit, sess. 6. de reformat. capit. 1. & sess. 23. de reformat. cap. 1. & Diaz in sua Prax. Crim. Canon. & Addi. ad ipsum, vbi pluribus rem hanc egit capit. 52. Idque merito; nam Episcopus, & Pastoris, & Sacerdotis, & Iudicis in primis personam gerit; ac pastor si absit, nec verbi Dei prædicatione, neque exẽplo pascere oues suas potest, nec agentibus opem ferre, vt per se patet. Vt Sacerdos vero nec Sacramenta administrare, nec alia cõmode obire valet. Vt denique Iudex, nec nocentes punire, vitiaque cõmode coercere valet, & pulcherrime dixit Triden. Synod. eadem sess. 23. de reformat. cap. 1. Iure igitur residere in diœcesi debet. Nec facit, si dicatur per alios prædicta obire posse, nam hoc nihil est. Tum quod electa personę industria est, ergo nisi necessitas cogat, mandare sua munera alteri non debet,

bet,arg.c.fin.§.fin.de off. deleg. Tum quod per alios facere remedium extraordinariũ eſt,per ſe autem ordinarium: & quando locus eſſe poteſt remedio ordinario, extraordinarium remedium ceſſat, ita DD. in l.incaute,2.ff de oper.nou nunc.& facit,c.3.& cap.penult.& cap.fin. de Cler. ęgrot. Tum quod ſi p alios ſua munera Epiſcopus exercere poſſet,liceret etiam Epiſcopus non dignos elegi,cuius contrarium probatum eſt. Debent enim eſſe ętate,ſcientia,ac moribus præſtantes. Tum quod diuino præcepto mandatũ eſt,vt Epiſcopi,qui paſtores ſunt, ſuas oues agnoſcant,vt dixit Trid. Synod. ſeſſ.23.cap.1.atqua ratione poſſunt hoc facere abſentes? Tum quod ſi magiſtratus ſeculares a ſua iuriſdictione diſcedere non poſſunt,nec foris pernoctare,vt dicitur in l. illud obſeruandum,ff.de off.præſid.& omnes Artifices ſuis artibus aſſidue operam dant,quanto magis Epiſcopi, qui animarũ curam habent,præſentes eſſe debent, & ab ipſorum cura non diſcedere? Ob has cauſas igitur Epiſcopus in ſua diœceſi reſidere debet,& functiones ſuas,quantum poteſt, per ſe obire. Non enim ſatisfacere mihi videntur ſuo muneri,qui ab Eccleſia ſua quidem non diſcedunt,atque diœceſi;ſed tamẽ ſua munera alijs obeunda prorſus mandãt; nam reſidere intelligitur cum effectu,ita vt operetur,vt diximus de Parochis,& facit capit.relatum,de Cler.non reſid.& iura allegat.per Zabar.in Clem.vnic.de for.compe. quæſt.13.num.22.Quare non mihi placuit quorundam Epiſcoporum conſuetudo,qui omnia Vicarijs facienda relinquunt. Tum quod ipſi Paſtores sũt,& de grege ipſis credito rationẽ Deo reddere in primis habent. Tum quod pro Coadiutore Vicarius datur ergo,& ipſi ordinarij operari debent.Tum quod Chriſtus Dominus,dũ in hac vita eſſet ſuas oues nemini commẽdauit,ſed earũ ipſe curam geſſit. Poſtquam autem ſurrexit dixit: Paſce oues meas.Ioan.12. Reſidere autem debet in Eccleſia Cathedrali, vt ait Gloſſ.in cap.Epiſcopus diœceſanus, diſtinct.3.nec vagari debet per diœceſim,niſi cauſa aliqua vtili,aut neceſſaria: aliquando tamen vtile eſt,vt abſit, quo magis rediens charior ſit,ita Bertach.in Tract.de Epiſcop. parte prima lib.4. num 4. Vbi autem reſidet Epiſcopus,priuilegio hoc fruitur, quoniam contra Clericos ſeculares, & etiam regulares extra clauſtra degentes quacunque ratione exemptos iuriſdictionem exercet,vt habetur in Bulla Pii Quarti,inci.De ſalute gregis, verſ. Et inſuper ipſis Epiſcopis,q uæ eſt in ordine 17.& in Bullar.pagi. 679 & refert Steph.Quarant.in ſumma Bullar.in verb. Exemptio. Sed de his hactenus iam de pœnis Epiſcoporum non reſidentium agamus.

2 Primum igitur† ſi abſque cauſa a ſua Eccleſia Epiſcopus abſit,mortifere peccat, vt DD.communiter cõcludunt, ſicut teſtatur Tolet.lib.quinto,Inſtit.Sacerd.cap.4.numero 1.& vt nouiſſime tradidit Trid. Syno. eadem ſeſſ.23.de reformatio.cap.1. verſi. ſi quis autem.

Secundo pro rata temporis, quo abeſt, fructus ſuos non facit, nec tuta conſcientia retinere ipſos poteſt etiam declaratione alia non ſecuta: ſed tenentur illos fabricæ eccleſiæ, vel pauperibus errogare, ipſove ceſſante ſuperior Eccleſiæ id facere debet,& nulla conuentio, vel compoſitio de fructibus fieri poteſt, non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis cuiuſcunque Collegio,vel fabricæ conceſſis, vt ibidem dicitur.

Tertio,ſi vltra tres menſes abfuerit,tunc præter mortiferum peccatum, ipſo facto quarta parte fructuum illius anni priuatur, quæ pars per ſuperiorẽ Eccleſię applicãda eſt fabricæ,& pauperibus loci. Item ſi per alios ſex menſes in abſentia perſeuerauerit aliam quartam eadem ratione amittit applicandam per eũdem eiſdem, ita habetur apud Triden.Synod.ſeſſ.6.cap.primo, verſ. ſi quis a Patriarchali. Poſtremo creſcente contumacia intra tres menſes Metropolitanus de abſentia ſuffraganei Romanum Pontificem per litteras, nunciumve certiorem facere debet;alioquin elapſis tribus menſibus ipſo facto ingreſſu Eccleſię priuatus eſt ipſe Metropolitanus, ita dicitur in eodem cap.1.ſeſſ.6.Quare Romanus Pont. priuare poterit Epiſcopum, & de alio Eccleſiam prouidere;poteſt enim Epiſcopus hac ratione Epiſcopatu priuari, cap. 2.& capit.ex parte veſtra, & cap.qualiter Archiepiſcopus, de Cleric.non reſiden. Hæc igitur ſunt pœnæ præſcriptæ a Trident. Synod. non reſidentibus.

Poſtremo,ſi foris moriatur, & extra diœceſim bona acquiſita Eccleſijs,cuiuſcunque quantitatis, nec & qualitatis tanquam ſpolia ad Cameram Apoſtolicam pertinent, ita habetur in Bulla Pij Quarti,incip. In ſuprema militantis Eccleſia publicata die 4. Decembr.1564.in Bullar. 833. quæ eſt in ordine 115.& executorem idem Pius Quartus dedit Auditorem Cameræ iuxta formam, quæ habetur in Bulla eiuſdem incip. Cum

tam per sacrosanctã, quæ est in ordine 123. in Bullar. pag. 843. Et hęc locum habent; vel facultas ei concessa esset testandi de ipsis, ac disponendi libere, etiam si disposuerit.

3 Pœnas † euadit primo tamen, vbi modicum abest; quando quidem modicum pro nihilo reputatur, argum. l. scio, ff. de in integr. restit. Hinc mulier, quæ diuertit a marito, sed breui reuersa est, diuertisse non videtur, l. diuortium, ff de diuor. & l. plerique, ff. de ritu nupt. atque sic Trident. Synod. dixit, sess. 23. de reformat. cap. 1. vers. Quoniam autem Quo autem pęnam effugiat, quatuor concurrere debent. Primum, vt ex causa æquâ id fiat, vt dicitur in eodem versi. ibi. Et haberi rationem, vtpote valetudinis gratia, recipiendi aliquem Principalem virum, visendi suos, qui vel ægrotant, vel inter se dissident, quò ipsis opem ferat, concilietque inter se, ita Tolet. ibidem, num. 2. vers. prima. Secundo requiritur, vt fiat absque gregis sui detrimento, vt dicitur in eodem versicu. ibi Absque vllo gregis detrimento, Si ergo Ecclesia sua eius opera egeret, discedere nequaquam debet. Tertio requiritur ne intra annum tempus huius absentiæ sit vltra duos, vel tres, menses, siue coniunctim, siue separatim. Vel igitur ter, vel quater, vel sæpius absit absentiæ tempus hoc menses tres egredi non debet, vt dicitur in eodem versicu. absentiæ spatium. Postremo, ne absentia hæc sit his temporibus, scilicet tempore Aduentus, Natiuitatis Christi Domini, Quadragesimæ, Paschatis, Pentecostes, Corporis Christi Domini, ita dicitur eodem vers. His enim temporibus Ecclesia suo pastore inprimis eget. His igitur quatuor concurrentibus pænas euadet, quas subeunt ij, qui absunt etiam si tres menses nõ egrediantur. Item per hoc tempus non requiritur alia superioris licentia, vt dixit Addit. ad Diaz in sua Prax. Crim Canon. cap. 55. vers. illud vero circa. Ex his patet sine iusta causa nunquam licere a diœcesi Episcopo abesse.

Secundo Episcopus non incidit in pęnas, in quas incidunt, qui vltra tres menses absunt, vbi adest legitimum impedimentum, seu iustæ, & rationabiles causæ, vt colligitur ex cit. cap. 1. sess. 6 Tunc enim nec peccat, & prædictas pęnas euadit, causæ autem quinque sunt præpositæ a Trident. Synod sess. 23. de refor. c. 1. scilicet.

Aut Christiana charitas, vtpote in alterius diœcesi inter magnos Principes graues inimicitiæ ortæ sunt, quas inter se conciliare Episcopus potest, vel Princeps eget consilio suo in re aliqua graui; in hoc casu, & huiusmodi abesse poterit. Sicut etiam si periculum esset alicuius hæresis in aliqua Ciuitate, & Episcopus succurrere posset, modo graue damnum in sua non sequatur, ordinata enim charitas esse debet, l. præses, C. de seruit. & aqu.

Aut vrgens necessitas, vtpote graui morbo affectus est, & nisi locum mutet, vitæ periculum adit, vel persecutiones in ipsum oriantur; in his igitur casibus abesse potest, atque sic Sacra Congregatio declarauit, & Addit ad Diaz. eodem capit. 52. vers. Quintus, & vers. Octauus, modo tamen Ecclesia sua detrimentum spirituale non patiatur; tunc enim potius mortem oppetere debet, quã gregẽ suũ deserere iuxta illud Christi Domini, Bonus Pastor ponit animam pro ouibus suis, ita habetur in cap. suggestum, & in duob. seq. & in §. hoc etiã, vbi Gloss. magistr. viden. 7. quæst. 1. & in capit. nisi, §. propter malitiam, de renunc & ibi Innoc. numero 4. & Abb. in verbo, Propter malitiam, vbi habetur quando pastor Ecclesiam deserere potest ob persecutiones, atque sic dixit Tolet. eodem num. 3. versic. Tertio. Si ergo periculum est, ne aliquis hæreticus infectat suas oues, vel Tyrãnus aliquis abire nõ dẽt.

Aut debita obedientia; hoc autem contingit, vbi Romanus Pont. Episcopum aliquo mitteret pro Nuncio ad aliquem Principem, vel Rempublicam, vel ad aliquod bellum; tunc enim excusatur. Idem si apud se habere ipsum velit. Si enim, qui est in seruitio Episcopi, excusatur, capit. quod dilectus, & c. ad audientiam, & c. de cætero de cler. nõ resid multo magis q. Romano Pōt. inseruit, atque sic dixit Addit. ad Diaz. eodem capit. 52. versic. Tertius casus: itidem Tolet. qui limitationem quandam refert.

Aut euidens Ecclesiæ vtilitas, vtpote, vel suæ Ecclesiæ; tunc enim abesse potest, argumen. cap. ex parte tua, de Cler. non residen. vbi periurus Clericus non fuit, qui iurauit residere, si quo iura suæ Ecclesiæ tueatur, absit; idem si adest vtilitas Ecclesiæ vniuersalis, vtpote ad Concilium generale vocatus est, vel ob aliud simile, quod non ab alio æque atque ab Episcopo fieri potest, ita Tolet. eodem vers. Quarta, & Addit. ad Diaz. eodem cap. 52. versi. Quartus casus, quamuis hi duo casus in antecedenti causa collocentur, vtilitas autem hæc euidens esse dẽt.

Aut Reipublicæ euidẽs vtilitas vtpote suę Ciuitatis, vel alterius modo tñ vtilitas id postulet, & euidens sit; secus ergo si nõ adesti euidens vtilitas. Hæc igitur causæ sunt, quam-

quamobrem vltra tres menſes Epiſcopus ſine vlla offenſa abeſſe poteſt.

Requiritur tamen primo, vt talis cauſa probetur, aut Romano Pontifici, aut Metropolitano, aut eo abſente, antiquiori Epiſcopo reſidenti; vt habetur apud Triden. Syno. eadem ſeſſ. 23. cap. primo, de reformat. verſic. Decernit eandem. Excipitur tamen vbi aliquod repentinum interueniret, quamobrem neceſſe eſſet propter aliquod munus, & Reipubl. officium Epiſcopatui adiunctum abeſſe; & certiores prædicti fieri nõ poſſent; tunc enim licentia non petita licet, ita ſancta Synod. eodem cap. verſic. Niſi cum abſentia.

Secundo requiritur, vt licẽtia hæc in ſcriptis detur; alioquin ſine ſcriptis nihil operatur; nam vbi datur alicui facultas aliqua, quam non habebat cum aliqua qualitate, actus ille ſine illa qualitate geſtus nõ valet, vt dixit Gloſſ. in Clem. prima, in verbo, Iubentes de iurepatron. & Iaſ. in l. vniuerſa, num. 9. C. de præcib. Imper. offer. At Metropolitanus non habebat hanc facultatẽ dandi hanc licentiam, & fuit ei data per Trid. Synod. cum hac qualitate, vt in ſcriptis daret, ergo alias data nihil operatur, atque ſic in re noſtra reſpondit Nauar. in conſil. ſecundo, numero decimo, de Cleric. non reſiden.

Poſtremo requiritur, vt dum abeſt, ſua eccleſia nullum detrimentum patiatur, ita Triden. Synod. eod. cap. Quare idoneum Vicarium relinquet.

His interuenientibus, vel vltra tres menſes, vel ſex vel annum abſit, pænas prædictas euitabit, ita Tolet. eodem verſ. ſecũdo. Altera abſentia. Ex his patet Epiſcopũ longiores peregrinationes facere non poſſe ſine licentia Romani pontificis, cap. magna, de vot. vbi DD. Quid ſi vouit Epiſcopus religionem? vid. cap. per tuas, de vot. Sed iam ad alia tranſeamus.

S V M M A.

1 *Epiſcopus in ſua diœceſi tam ea, quæ ordinis ſunt, quam quæ iuriſdictionis exercere debet.*

2 *Extra diœceſim ſi exerceat functiones Epiſcopus an valeant.*

3 *In alterius diœceſi exercere non debet ſuas functiones; quæ regula, quouſque pateat, declaratur.*

§. XIV.

1 §. Decimonono ✝ Eps in ſua diœceſi, & in ſuos ſubditos ſuas functiones exercere debet, vel ordinis, vel iuriſdictionis ſint. Idque merito. Tum quod diœceſes diſtinctæ ſunt, quo quiſque ſuam gubernet, & ne quis in aliorum fines ingrediatur, capit. nullus, nona q. 2. & per totam illam quæſt. Tum ne ſubditi neceſſe habeant ſuo incommodo foras exire. Tum denique, quod ſi extra territorium exercere velit, parere eius ſubditi non coguntur, l. fin. ff. de iuriſd. omn. iud. & cap. fin. de conſt. lib. 6. Quare vt ordinis functiones exerceat, vt pote ordinib. cõferendis, Eccleſijs, Altaribus, rebuſque alijs cõſecrandis in ſua diœceſi eſſe debet; idem ſi, quæ iuriſdictionis ſunt, exerceat.

2 Atqui ✝ ſi extra diœceſim hæc faciat, an nihilominus valebunt? Plane, quæ ordinis ſunt, rata erunt, ex quo poteſtas ordinis tolli non poteſt, nec impediri, quin operetur, vbi materia adeſt; quoad ea vero, quæ iuriſdictionis ſunt, non vtique omnia. In ſua diœceſi ergo ſuas functiones exercere debet, in quacunque parte diœceſis autem eas exerceat, nihil intereſt, cap. cum Epiſcopus, & ibi Gloſſ. & DD. de off. ordin. libro 6. Sic enim & Legatus in qualibet parte ſuæ legationis poteſt expedire, quæ ad illã ſpectant, & cauſam vnius Prouinciæ in alia Prouincia, quæ ſit ſuæ legationis; vbi multarum legatus eſt, cap. nouit, de off. delega. Idem & Archiepiſcopus in qualibet parte ſuæ diœceſis Archiepiſcopalis poteſt, cap. vt litigantes, de off. ordin. libro 6. Quare, etſi iure ciuili in loco maiorum ius dicere debeat Iudices, l. penul. ff. de iuſt. & iur. locum tamen nõ habet in Epiſcopus, per cit. cap. cum Epiſcopus, de off. ordin. lib. 6. Excipiuntur tamen loca exempta, quę ſunt in Diœceſi; nam in ipſis iuriſdictionem exercere non poteſt, cit. cap. cum Epiſcopus, & Clem. Archiepiſcopo, de priuileg. & ibi Gloſſ. in verbo, Etiam celebrare, & facit cap. luminoſo, 18. quæſtio ſecunda. Poteſt tamen in eo loco in Põtificali celebrare, & coram ſe facere celebrare, & populo benedicere ſolemniter per cit. Clem. Archiepiſcopo, verſ. ſimili, & ibi Glo. & Zabar. in verſ. Si vero quæritur, ibi ſecundo caſu. Atqui ſi reſiſtant exempti ab Epiſcopo, & nollit, aut celebret, an Epiſcopus punire ipſos poſſit? Plane non, ſed aget coram Superiore exemptorum, quo ipſos cogat ſeruare conſtitutiones cit. Clemen. Archiepiſcopo, & ibi dixit Zabar. ibi, in fine,

verſ.Secundo quæro.Hoc autem de iure antiquo, ſecus de iure nouo, quod retulimus infra in cap.De Regularibus.Alias igitur in ſua diœceſi ſua munera obire debet. Et de hac regula ſatis.

4 Altera regula eſt, ſcilicet † extra ſuam Diœceſim Epiſcopum ſuas functiones exercere non poſſe,& primo,quæ iuriſdictionis per cit.cap.fin.de conſtit.& l fin.ff.de iuriſdict.omn.iud. & c.Epiſcopus cum duobus ſeq.9.quæſt.2.& Rot.deciſ.7.num.3. de offic.Vicar.in nouis,& ita Gloſſ.in cap.nouit, de off.deleg.& Clem.1.& ibi Gloſſ.de foro compet.etenim quoad iuriſdictionem contentioſam pro priuata perſona habetur Epiſcopus,vbi ſuam Diœceſim egreſſus eſt,argumen.l.2.ff.de off.proconſ.& leg.& l.fina. ff de off.præt.nam iuriſdictio cohæret territorio,l. fin. & ibi Bart. C.vbi, & apud quos. Nõ etiam in loco exempto ſuę diœceſi,quę iuriſdictionis ſunt exercere poteſt;vt habetur in cap.luminoſo,& ibi Gloſſ. in ver.Collocare,18.quæſt.2.& in cap.cum Epiſcopus de off.ordin.lib.6.& ibi Gloſſ.in verb. Non exempto,& Gemin.Franc.& DD.ibid.& ſupra proxime dixi.

Excipitur tamen primo,vbi agit ea, quæ cauſæ cognitionem non poſtulant,& iuriſdictionis voluntariæ ſunt,& ſine ſtrepitu iudicij fiunt,vt dixit Anchar.in Clem. dudum, num.21.de ſepult.viden.Nam & hæc in alterius diœceſi fieri poſſunt,ita DD. inquiũt in cit.cap.nouit,de off.deleg.& Gloſſ. 2. in cit.l.fin.& ſequitur Iaſ.ibi,num.6.& numero 25.& DD.& Couar.var.reſolut. libro 3. capit.20 num.2.& Capic.deciſ.203. nu.16. & Illuſtriſſ.Tuſch.Pract.concluſ.in littera I, concluſ.546.vbi etiam declarat,quæ iuriſdictio voluntaria ſit,ſcilicet, vbi actus ſit ſine contradictore,& de plane,& ſine cauſæ cognitione,nec tribunalis erectio, ſeu Sedis. Quare in aliena diœceſi delegationem facere poteſt,quandoquidem ſine cauſæ cognitione ſit;quamuis ſi ei,cui delegatio ſit, nollet dele gationẽ ſuſcipere, ad eam ſuſcipiendam cogere ipſum nõ poteſt,l. vlt.ff.de præfect.vrb.& ita Gloſſ.in cit.cap nouit, & Iaſ. in eadem l.fin.num.89. Item poteſt beneficium conferre,cap. poſt electionem,de conceſſ.præben.& cap. qua fronte, de appellat. & ita Iaſ in eadem l.fin.nu. 7. & Rot.deciſ. 7.in Addit.num.5.de off.Vicar.in nouis,& not.in cap.primo,de inſtit lib.6. ſcilicet cõferre beneficia eſſe iuriſdictionis voluntariæ,& Sbroz.de Vic.Epiſcop.libro ſecundo q. 112. vbi & Vicarium poſſe præſentatum extra diœceſim inſtituere aſſerit ſicut etiam beneficium conferre,vbi poteſtas conferendi ab Epiſcopo ei data eſt,ita Sbroz eodem quæſt. 102. Non tamen concurſus fieri ab 5 eo ibi poteſt.Et ad ſummum omnia poteſt; quæ cauſæ cognitionẽ non poſtulant,quandoquidem alterius territoriũ hiſce functionibus non violatur,ex quo tribunal non erigitur.Hinc Parochus extra Parochiam ſuũ ſubditum abſoluere in foro pœnitentiæ poteſt,vt dixit Hoſtien in ſumm de pœnitent. §.cui confitendum,verſ.Et modo,qui extra territorium,& ſupra Iaſ.in l.fin.num.6.ff.de iuriſdict.omn.iud.Poterit etiam vti inſignibus ſuæ dignitatis,vt anullo.Non autem inſignibus officij, & baculo, ita Ancharan.in Clemen.vnic.num.3.de for competen.Non etiam benedictiones ſolemnes dare.

Secundo excipitur,vbi Epiſcopus diœceſis id ei permitteret, nam & contentioſam iuriſdictionem exercere tunc poteſt, modo litigantes in id conſentiant,ita DD.& Iaſ.in cit.l.fina.num.14.& Rot.deciſ.7.numero 3. de off.Vic.in nouis,& Abb.qui de communi teſtatur in capit.nouit, de off.legat. & vt nos probauimus in Tract.de cenſuris, Tab. 1.cap.27.§.1. vbi materiam hanc pluribus egimus;Quæ igitur huc pertinẽt;illinc ſummantur;locus.n.ille omnino videndus eſt.

Tertio excipitur caſus Clement. vnic. de for.competen.vbi quis a ſua diœceſi expulſus eſt,& nec per ſe,nec per alios in ſua diœceſi quæ iuriſdictionis poteſt:idem ſi non recipiatur,vt ſenſit Gloſ.ibi verb.Expulſores, quod intelligit Zabar.ſi aliquando poſſeſſionem habuit,ita ibi.

Secundo principaliter Epiſcopus exercere non poteſt in aliena diœceſi,qua ordinis Epiſcopalis sũt,& ſic nec Pontificalia,vt habetur apud Triden.Synod.ſeſſ.6.de reform. cap.5.Nulli Epiſcopi (dicitur enim ibi) liceat cuiuſuis priuilegijs prætextu Pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de ordinarij expreſſa licentia, & in perſonas eidem ordinario ſubiectas tantum. Hæc ibi ſancta Synod.Ex quibus propoſita concluſio habetur. Quare,nec ordines conferre,neque Eccleſias altaria,calices, aliave conſecrare poterit, nec etiam corporalia, ita dixit Paul. Fuſch.de Viſit.lib.1.cap.22.nu.9.&reſpondit Nauar.in conſ.22.de Cler.excomm.min.

Id quod locũ habet adeo,vt ſi contra fiat Eps ab exercitio Pontificaliũ ſuſpenſus ſit, & ordinati ab executione ordinũ, vt ibid.dicitur,vel bona fide id fecerit,ita Nauar.ibi.

Secundo locum habet,vel prætextu priuilegij id ſe poſſe aſſerat; tollit enim quodcunque priuilegium S.Syno. vt ibi dicitur.

Ter-

Tertiò, vel Episcopus Cardinalis esset; non enim sancta Synod. distinguit, quisnam Episcopus sit, ergo nec nos distinguere debemus, l. de pretio, ff. de publ. in rem act. Quare, nec Patriarcha id poterit, nec Archiep̄s.

Quartò locum habet vel in alterius Episcopi diœcesi beneficium Eccl. habeat, vel Ecclesiam aliquam ei subiectam ob eandem rationem, ita Sacra Congregat. in eodem capit. quinto.

Excipitur tamen, vbi haberet licentiam a Papa; præest enim ipse Concilio, vt probaui in Tract. de Bulla Cœnæ Domini, & dubitationem non habet.

Secundò excipitur, vbi licentiam expressam ab Ordinario loci ad id haberet, vt inquit eadem Sancta Synod eodem cap. quinto Quare tacita non sat esset. Vnde dictum Hostien. quem refert, ac sequitur Zabar. in Clem. Archiepiscopo, vers. simili ibi. In secundo casu, de priuileg. qui existimauit tacitam licentiam sat esse, ob dispositionem Trident. Synod. hodie locum non habet. Quæ autem Pontificalia sint, declaratur infra, vbi de materia agitur, Non tamen peccat, nec pœnam vllam incurrit Episcopus, qui per diœcesim alterius transiens a pijs hominibus rogatus benedictionem non solemnem tribuit, absque animo iurisdictionis exercendæ, ita dixit Episcopus Montis Marani in Man. Past. cap. 63. in fine. Idque meritò: est enim actus, qui & a laicis priuatis fieri potest sine pœna. Hinc & Clericus ab officio suspensus, si recitet septem Horarum preces tanquam laicus irregularis non fit, vt probaui in Tract. meo de Censur. Tab. 1. cap. 13. §. 14. & in pluribus alijs locis. Sed de his hactenus, iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Feriatis diebus iurisdictionem exercere Episcopus non debet.*

2 *Feriatis diebus an acta valeant.*

§. XV.

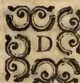
1 §. Vigesimo† diebus feriatis iurisdictionem exercere Episcopus non debet, vbi causę cognitio postulatur, c. fi. de fer. & l. actus, C. eod. † An autem si contrafiat, facta valeant, & fieri possint? Breuiter concludendum est, primo fieri posse, quæ ordinis sunt; quandoquidem in illis actionibus Deus in primis colitur. Quare tunc Confirmationis Sacramentum administrare, consecrationes omnium rerum facere poterit & multomagis solemniter Missæ sacrum celebrare, & ad summam omnia, quæ ordinis sunt obire ei licebit.

Quoad ea verò, quæ iurisdictionis sunt; & causæ cognitionem iudicialem postulāt, regulariter fieri nequeunt. Excipiuntur tamen, quæ diximus de Censuris in eod. Trac. Tab. 1. cap. 77. § 2. Secundò excipiuntur extraiudicialia, cuiusmodi visitare Ecclesias, & alia loca pia, examinare ad beneficia, ad confessiones etiam huiusmodi, hęc enim, vti pia quędam opera, fieri quocunque tempore etiam feriato possunt. Sed de Episcopo efficiente causa, & ministro Potestatis, atq; officij Episcopalis hactenus, ad eiusdem effectus iam transeamus.

De effectibus remotis, sed primis officij, ac potestatis Episcopalis. Cap. V.

S V M M A.

1 *Dei honor* 2 *Salus animarum vnius Diœcesis*	*Effectus remotis ac primi potestatis, atque officij Episcopalis.*

De Episcopo, qui officium, ac potestatem Episcopalem exercere habet, iam egimus; modo de effectibus, eiusdem potestatis agamus. Verum, quod hi partim remoti, sed primi sunt; partim proximi, sed secundi; ob eam rem prius de remotis, deinceps de proximis agamus.

1 Effectus igitur† remotus primus, ac princeps officij, ac potestatis Episcopalis, Dei honor est. Huc enim tota Episcopi mens, huc omne studium, huc omnis denique eius actio spectare debet. Hinc Christus Dominus inquit, Primum quærite Regnum Dei, &c. Hinc Decalogi Primæ tabulę præcepta ad Dei honorem respectum habent; sicut etiam initium Orationis Dominicæ; Hinc denique Sancta Trident. Synod. in Decreto, de inchoando Concilio sess. 1. finem hunc sibi proposuit, & sess. 21. de refor. c. 8. inquit quæcunque in diœcesi ad Dei cultum spectant, ab ordinario diligenter curari debere. Ex quo igitur finis hic primus est officij, ac potestatis Episcopalis, iure merito Episcopus, ne a recta aberret, ob oculos ipsum semper habebit. Et de hoc primo effectu satis.

2 Alter effectus† remotus, sed secundus est

salus animarum vnius diœcesis, scilicet suæ.

Dixi salus animarum. Tum quod finis potestatis Eccles. quam Episcopus habet, quatenus Episcopus, est, status supernaturalis Christi Domini fidelium in hoc seculo per gratiam, & in altero per gloriam, vt id pluribus asseruit Nauar. in cons primo, numero 3. vers. Potestas autem Ecclesiastica, iunc. vers. Penes autem finalem, de for. compet. & in cap. nouit, num. 88. & 97. de iudi. Tum quod fini iuris Pontificij, quod seruare Episcopus debet, cap. ego, de iureiurand. & vt supra probauimus, salutem animarum subiectam esse dixit Gloss. in cap cum contingat, eodem, & Abb. in Proem. Decretal. numero 16. vers Est ergo hæc scientia; & idem Abb. in cap. fin. num 5. versicu. Antonius de Butr. de consuetud. nam ait finem iuris diuini, ac Canonici esse fælicitatem animæ. Idem inquit Addit. ad eum ibi, atque sic sensit Couar. pract. quæst. prima, num. 2. versic. Secunda conclus. & Fusch. de Visit. lib. 1. capit. 1. num. 14. Idem apertissime dixit sanct. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 5; nam ait per susceptionem Episcopatus Episcopos obligari ad exequendum pastorale officium propter subditorum salutem. Quibus verbis manifesto constat salutem animarum Episcopis propositam esse debere Quare si quempiam ab hæreticis decipi videret, tanquam bonus pastor, vel vitæ periculum adeat, subuenire ei debet, ita generaliter de omnibus dixit S. Thom. opusc. 18.

Dixi vnius Diœcesis, quandoquidem simplicis Episcopi in partem solicitudinis vocati sunt, & non in plenitudinem, vt Romanus Pont. cap. cum honorem, & ibi Gloss. & DD. de aut. & vsu pall & extrauag. vnam sanctam, de maior. & obed. & ita Innoc. in c. presbyter, de sacram. non iteran. & in c. super his, vbi quoque Abb. de vot Dixi suæ, non enim alterius curam gerere habet. Hic ergo effectus remoti, ac primi potestatis Episcopalis sunt, iam de proximis agamus.

De gubernatione laicorum, qui baptizati sunt, effectu proximo, ac primo potestatis Episcopalis, habito respectu ad ea, quæ pertinent ad fidem. Cap. VI.

S V M M A.

1 *Laicos, idest in laicos Episcopus iurisdictionē in spiritualibus habet.*

2 *Laici Christiani credere omnia debent, quæ Ecclesia Catholica credit, & quæ in Symbolo continentur.*

3 *Doctoratus insignia suscepturus) professionē*

4 *Rector vniuersitatis studij) fidei face-*

5 *Docentes artes liberales) re debent.*

6 *Bulla Pij Quarti, de fidei professione facienda refertur.*

DE effectibus remotis potestatis, ac officii Episcopi egimus, iam de proximis agamus; Et quoniam hi effectus nil aliud sunt, quam cura, & gubernatio diœcesis in spiritualibus potissimum, vt videbimus. Et hæc cura, ac gubernatio partim per se, & partim per accidens est. Et quę per se partim spectat ad fideles laicos, partim ad Ecclesiasticas personas: & quæ ad laicos partim est gubernatio singulorum, partim vniuersitatis: ideo prius (omissis in præsenti aliis) de laicorum singulorum gubernatione agamus. Quæ gubernatio, vt in quibus versetur, ac quousque pertineat, cognoscatur, atque vt Episcopus sciat quam laicorū curam suscipere ad ipsum spectet, Quæ ad fideles pertinent, quatenus Christiani sunt, contemplabimur: quemadmodum, atque ordinem in quocunque statu fidelium perpetuo in hoc opere seruabimus. Nam etsi Episcopus iurisdictionem in laicos regulariter non habet, vt pro regula id posuit, atq. asseruit Gloss summ. communiter recept. 11. 1 quæstio. 1. † In spiritualibus tamen iurisdictionem in ipsos habet, ita Mar. Socin. sen. in cap felicis, num. 7. de torneam. & Gloss. in cap. possessor, de reg. iur. lib. 6. & in cap. fi nal. de præscrip. & merito; ex quo enim eorum curam gerere habet, quo æternam vitam consequantur, iure ipso, & potestatem habere debet, qua ipsos compellat ad agenda, quæ ad eum finem consequendum necessaria sunt; concesso enim aliquo omnia concessa intelliguntur, sine quo concessum haberi nequit, l. 2. & ibi DD. ff. de iurisdict. omnium iudic.

Verum, vt rem ordinatim agamus, quoniam hæc partim pertinent ad fidem, idest ad ea, quæ credere habent; partim ad sacramenta, quæ recipere, partim ad ea, quæ facere, quæuè vitare debent (quę in Decalogo & primarijs Ecclesiis præceptis continentur) ideo singula hæc inspiciamus, & prius primum.

2 Primum igitur † fideles credere omnia debent, quæ Ecclesia Catholica & Apostolica

ca credit, & quæ in Symbolo in primis cōtinentur. Est enim fides basis, ac fundamentū Christianæ Religionis, & sine ipsa impossibile est placere Deo, vt asseruit Trident Synod. De iustific. cap. 8. (quæ res, idest cuius rei tractatio quod ad Theologos in primis pertinet, & ab ipsis agitur, & a S. Thom. 2. 2. quæst. 1. cum multis sequ. ob eam rem satis hic habui proponere quod primum Christi fideles habere debeant, scilicet fidem reliqua a Tehologis petent.

Hinc, vbi quis baptismum suscepturus est ante eius susceptionem vel per se, si adultus sit, vel per eum, a quo suscipitur, si infans, fidem profitetur per interrogationem factā a Sacerdote baptizante, vt habetur in ca. ante baptismum, & cap ante viginti, & in cap. baptizandos, & cap. non liceat, & cap. postquam se baptizandus, de consec. d 4.

3 Hinc † qui Doctoratus insignia suscepturus est prius hanc fidem in manibus ordinarij, vel eius Vicarij, aut Doctorum promouentium profiteri debet ita habetur in Bulla Pij Quarti, incip. In sacrosancto beati Petri, quæ est in ordine 112. Idque vel Clericus, vel Secularis, vel Regularis sit, qui Doctoratus insignia suscipere vellet.

4 Hinc † qui eligitur Rector, vel Cancellarius Vniuersitatum, huiusmodi professionē prius facere etiam debet, vt habetur in eadem Bulla, vbi traditur forma professionis a prædictis facienda.

5 Hinc † docentes artes liberales ad hanc professionem faciendam tenentur, & etiam ludi Magistri, qui non publice, sed in priuatis ædibus Grammaticam docent, vt habetur in cit. Bulla, vers. Publice, vel priuatim, & ita Sacra Congreg. interprætata est apud Trident. Synod. sess. 24. de reform. capit. 12. Verum, quod hæc omnia habetur in citat. Bulla, ideo eam, quo ad rem nostram pertinet, huc inserendam curauimus. Quæ incipit.

6 In sacrosancta † beati Petri Principis Apostolorum Cathedra, &c.

Motu proprio, & ex certa scientia nostra ac de Apostolicæ Sedis potestatis plenitudine, quod deinceps nullus Doctor, Magister, Regens, vel alius cuiuscunque artis, & facultatis professor, siue Clericus, siue Laicus, ac Secularis, vel cuiusuis ordinis Regularis sit, in quibus studiorum generalium Vniuersitatibus, aut Gymnasijs publicis, aut alibi ordinariam, vel extraordinariam Lectoris Cathedram assequi, vel iam obtentam retinere, seu alias Theologiam Canonicam, vel Ciuilem censuram, Medicinam, Philosophiam, Grammaticam, vel alias liberales artes in quibuscunque Ciuitatibus, Terris, oppidis, ac locis, etiam in Ecclesiis, Monasterijs, aut Couētibus Regularium quorumcūque publice, vel priuatim quoquomodo profiteri, seu lectiones aliquas in facultatibus huiusmodi habere, vel exercere. Neque Doctores ipsi, aut Vniuersitatum, seu Gymnasiorum eorundem Rectores, Cācellarij, vel alij Superiores. Sed nec etiam Palatini Comitis, aut alij particulares facultatem eruditos viros ad eosdem gradus promouendi etiam a nobis, & Apostolica Sede, aut alias vndecunque habentes Seculares tā Laicos, quam Clericos, & cuiusuis ordinis Regulares, vel alios quoscunque quantalibet eruditione prædictos ad vllum gradum in eisdem facultatibus suscipiendum recipere, & admittere. Neque Doctores Magistri, & Scholares electionem alicuius in Rectorē, & Cancellarium Vniuersitatis, aut Gymnasij procedere. Nec ipsi Scholares, vel alij quantumlibet docti, & alioqui habiles gradus huiusmodi, vel eorum aliquem palam, vel priuatim recipere valeant, nisi Doctores videlicet, ac Regētes, Magistri, & alij professores iam ad Cathedras, & lecturas recepti, in Italia infra tres, extra vero illam infra sex menses a die publicationis præsentium computandos, reliqui vero ad Cathedras, & alias lecturas ibidem in posterum afferēdi ante illorū receptionē in Rectoris vel aliorum Superiorū; Eligendi autē in Doctores, vel Cācellarios ante illorum electionem, vel saltem admissionē in ordinarij loci, vel in eius spiritualibus Vicarij, ac promouēdi Scholares, & alij præfati ante illorum promotionē in eisdem Ordinarij, seu eius Vicarij, aut Doctorum aliorumue promouentiue manibus pretio etiam processu, vel debita informatione, quantum eis sufficere videbitur super religione, fideque Catholica Rectorum, Cancellariorum, Doctorum, Lectorum, & Promouendorum, eorūdem per ipsos locorum Ordinarios, vel eorum Vicarios ritè facta præcedente eandē Catholicam fidem verbis, iuxta formæ infrascriptæ tenorem conceptis palam, & solemniter profiteri teneantur. Et de super instrumentum publicum confici, ac de processu seu confirmatione, & fidei professione in Priuilegio Doctoratus, vel alterius gradus huiusmodi specialis, ac de verbo ad verbū mentio, & relatio fieri debeat auctoritate Apostolica tenore præsentiū perpetuo statuimus, & ordinamus, ac omnibus, & singulis eorundem Vniuersitatum, & Gymnasiorum

tum Rectoribus, Doctoribus, & alijs Superioribus, & alias facultatem doctorandi habentibus,cuiuscunque statutus,gradus,ordinis,conditionis,& præeminentiæ fuerint,etiam si Episcopali, Archiepiscopali;, & Patriarchali, vel maiori dignitate etiam Cardinalatus honore,ac Ducali,vel alia etiam Regia,& Imperali auctoritate præfulgeant, nequem in Vniuersitatibus, Ciuitatibus, oppidis,vel alijs locis in spiritualibus, vel temporalib. sibi subiectis aliter Cathedras, aut alias lectiones retinere,consequi, vel ad gradus promoueri respectiue patiantur in virtute sanctæ obedientiæ, & sub interdicto ab ingressu Ecclesiæ quoad Antistes;quo vero ad inferiores sub excommunicationis latæ sententiæ, necnon priuationis omnium,& singularium dignitatum,beneficiorum,officiorum, & feudorum Ecclesiasticorum per eos quomodolibet obtentorum,& inhabilitatis ad illa, & alia, in posterum obtinenda eo ipso per contrafacientes incurrendis pœnis districtiuis inhibemus. At quascunque receptiones,promotiones,electiones,& admissiones absque processu,certaque de religione,& fide Catholica notitia, ac dicta fidei posessione sic (vt præfertur)præcedente pro tempore factas, nullas inualidas, nulliusque roboris,vel momenti esse,nec cuiq; in iudicio,vel extra suffragari posse. Sicque per quoscunque iudices, & commissarios quauis auctoritate fungentes sublata eis, & eorum cuilibet,quamuis aliter iudicandi,& interpretandi facultate, & auctoritate iudicari,& definiri debere, ac quicquid secus a quoque quauis auctoritate sciēter,vel ignoranter attentari cōtigerit,irritum,& innane decernimus,&c. Ex hac constitutione igitur constat quātum Ecclesia elaboret,vt Catholica fides floreat,& nulla ratione coinquiretur. Sed iam ad aliam transeamus, quibus etiam idem studium Ecclesię operatur.

SVMMA.

1 *Itali extra Italiam habitare nequeūt in locis,vbi liber,& publicus Catholica religionis cultus non existit.*
2 *Bulla Clementis VIII. refertur,ex qua habetur a quibus Itali habitantes extra Italiā se abstinere debent,vbi haretici sunt, & qua facere.*
3 *Ab haretici Sacramenta recipere non debemus,qua regula quosque pateat, declaratur,& quid de alijs diuinis.*
4 *Haretici excommunicati sunt singulis annis per Bullam Cœna Domini.*
5 *Fautores hareticorum quacunque ratione excommunicati sunt.*
6 *Impressores librorum sine licentia imprimere libros nequeunt.*
7 *Hareticorum libri legi,ac retineri nequeūt, non seruatis regulis Indicis.*
8 *Malefici,& sortilegi a Ciuitate eijciēdi sūt.*
9 *Consulentes Ariolos,& Auruspices ipso iure excommunicati sunt.*
10 *Iudiciaria Astrologia,& alia iudicaria huiusmodi prohibita sunt.*
11 *Inquisitor contra hareticos etiā institutus.*
12 *Iudæorum consuetudo prohibita etiam est.*
13 *Verba Sacra scriptura ad scurilia,& iocosa adhiberi non debent.*
14 *Imagines Sanctorum qua ratione formādę.*
15 *Vestibus Clericorum laici vti non debent.*

§. I.

1 §. SEcundo † ob eandem rationem, vt fidei integritas,Christianęque religionis seruetur,Itali,extra Italiā,cuicūq; cōditionis sint,habitare,vel domiciliū tenere prohibētur,vbi Ecclesia aliqua cū Parocho Catholico non existit,in qua libere, & sine omni periculo palam,& publice celebrari,& audiri possunt Sacrosanctæ Missæ,& alia diuina Officia,& Cantiones,ac Sacramenta Ecclesiastica ministrari mortuorum corpora sepeliri, & cætera fieri iuxta ritum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ ita habetur in Bulla Clemen. VIII lata Romę die 26. Iunij 1596. in qua, quod plura alia ad id pertinentia habentur,& passim non hanc ob eam rem hic collocandam curauimus,& hæc est.

2 Cum † sicut non sine magno animi nostri dolore accepimus,quāplures Christi fideles ex diuersis Italiæ partibus, eorū patrijs) vbi vera,& sancta Catholica,& Apostolica Religio viget,& publice prędicatur)discendētes habeant in longinqua loca,| vbi non solū hereses impune grassantur, sed quod peius est,Catholicæ religionis vsus publice interdicitur, ac personæ ibi permanentes etiam si Catholicæ sint coguntur tamē contra pia eorum desideria Sacrosanctæ Miss. sacrificio, alijsque diuinis Officijs, ac Sanctorum Sacramentorum perceptione in suarum animarum discrimen, diutius carere. Quare nos his,& alijs malis, & periculis inde prouenientibus,quantum cum Domino possumus obuiare cupientes, hac nostra in perpetuum valitura constitutione statimus, & ordinamus,vt de cætero nullus Italus, sine mercator,sine alterius cuiusuis conditionis, vel status existat,quouis quæsito colore, & præte-

prætextu, vel ingenio audeat habitare, vel domicilium tenere in Ciuitate, oppido, seu loco, vbi aliqua Ecclesia cum Parocho, vel Pastore, seu Sacerdote Catholico non existat, in qua libere, & sine magno periculo palam, & publice celebrari, & audiri possint sacrosanctę Missæ, & alia diuina officia, & cōciones, ac Sacramenta Ecclesiastica, & mortuorum corpora sepeliri, & cætera fieri iuxta ritum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Vtque ijdem Itali abstineant a matrimonijs cum hæreticis mulieribus, & ab hæreticorum sepulturis, filios suos de sacro fonte leuari per hæreticos non permittant, nec ipsi vicissim hæreticorum filios nisi per Catholicum Sacerdotum Catholico more baptizentur, leuare præsumant. Medicorum quoque hæreticorum opera (necessitate cessante, & vbi adsit copia Catholici Medici idonei) non vtantur. Cum vero Itali prædicti ex Italia recedunt ad morandum, seu inhabitandum in partibus prædictis id significent suis ordinarijs, vel Inquisitoribus locorum, a quibus serio admonentur, vt in eis perpetuo Catholicam Orthodoxam fidem constanter retinentes, & profitentes piam, & Catholicam vitam ducant, Dominicos, & festos dies, abstinentias, & sacra ieiunia ab Ecclesia præcepta religiose collant, atque omnem hęresim & errorem, hęreticos, schismaticos, & orthodoxa fide aberrantes fugiant, & euitent; vt saltem singulis annis de eorum Sacramentali peccatorum confessione, & sanctissimæ Eucharistiæ perceptione per eos facta, fidē, seu testimonium ipsis ordinariis, vel Inquisitoribus in Italiam transmittant, ad quos nos Italos tenore pręsentium teneri, & obligatos esse decernimus, & mandamus. Quod si quis propriæ salutis immemor cōtra pręmissa facere pręsumpserit, posse aduersus eum per locorum Ordinarios, & Inquisitores hęreticę prauitatis, vt de hęresi suspectū procedi Non obstantibus, &c. Hęc ibi Summus Pont. Ex quibus habetur quæ facere, a quibusuis se abstinere Itali debent, qui in huiusmodi loca ad habitandum eunt.

3 Tertio † ob eandem rationem Christianus Sacramenta ab hęreticis recipere non debet, vt habetur in cap. vestra generatim, & cap. fin. de vita, & honest. Cler. & extrauagan. ad euitandam, vbi notorij denunciatiue sunt. Idem habetur speciatim de hęreticis in cap. ad hoc, vers. cęterum, dist. 32. Excipitur tamen baptismi Sacramentum, vbi baptizandus in mortis articulo constrictus est, & non adest Catholicus, qui baptizet; tunc enim ab eo recipi debet, ac potest, vt dicitur in cit. §. Cęterum, & ibi Gloss. in verbo In baptismo, & vt ego pluribus probaui in Tract. meo de Censur. cap. 13. §. 17. nume. 2. Tab. 1. Excipitur etiam Sacramentum pœnitentiæ, vbi quis in eodem articulo est constitutus, vt in eodem §. asseruimus, num. 13. Alia vero Sacramenta recipi non licet, & si recipiantur, an valeant, ibidem, tradidimus. Tertio, nec etiam Sacramentalia ab hæretico recipi debent: Quare benedictionem nuptiarum ab ipso quis non recipiet, quandoquidem benedictio hæc necessaria non est ad salutem, & ita dixit Nauar. in consil. 15. de spons. Atqui an matrimonium contractū coram parocho hæretico, notorio, vel denunciato valebit? Hoc absoluimus in Tracta. De simon. Tab. 1. c. 2. §. 3.

Cum hæretico etiam, vel hæretica matrimonium contrahi non licet; ita habetur in cap. non oportet, & ibi Gloss. 28. quæstio. 1. & id asseruit Couar. de spons. 2. par. cap. 6. §. 11. nume. 4. Quare contrafaciendo quis peccat. Item dos mulieris, quæ sciens cū hæretico matrimonium contraxit publicatur, vt dicitur in cap. decreuit, de hæret. libro 6. & ibi not. Gemin. & Philip. Fran & Anchar. ac DD. Excipitur tamen, vbi probabiliter id ignorauit, quod re dubia pręsumitur, l. verius, ff. de probat. & ita Gloss. in cit. cap. decreuit, quam DD. sequuntur. Secundo excipitur, vbi post matrimonium, cōtractum hæreticus factus est, quandoquidem futura cōtingentia mulier noscere non poterat, ita inquit Gloss. in eodem cap. decreuit, & DD. quamuis in hoc diuortium peti possit, iuxta cap. quanto, de diuort. & cap. 2. eodem, & Couar. eodem §. 11. in fine, & in tit. de spons. 2. par cap. 7. num. 4. vbi & alios casus refert, quibus diuortium fit. Postremo excipitur, vbi sponsalia tantum contraxit; nam cit. capit. decreuit de matrimonio loquitur; ergo secus de sponsalibus, cap. nonne, de pręsum. & l. cum prætor, ff. de iud. præsertim cum simus in pœnis, & idcirco benignior interprętatio facienda, l. interprætatione, ff. de pœn. & cap. odia, & cap. in pœnis, de reg. iur. lib. 6. & quamuis sponsalia per hæresim tollantur, cap. non solum, 28 quæst. 1. matrimoniū tamen contractum valet, ita inquit Gloss. communiter recept. in cit cap. non oportet, & DD. in eod. cap. decreuit.

Quarto, si Sacerdos hæreticus sit, & notorius, denunciatusue, & idcirco ab Ecclesia non tolleratur, diuinis interesse, dum ab ipso fiunt, Christi fideles non debent; cit. cap. vestra, & cap. fin. de vita, & honestat. Clericor. & extrauag. ad euitanda.

4 Quinto

4 Quinto † imprimis ob eandem rationem hæretici ipso iure excommunicati sunt, cap. excommunicamus, 1. & 2. de hæret. & per Bullam Cœnæ Domini singulis annis eadē pœna, atque anathemate feriuntur, quas censuras in Tractatu meo de Bulla Coenæ Domini declarauimus, par. 2. cap. 1. vbi & de Apostatis a fide, necnon de schismaticis etiam egimus.

5 † Et ob eandem rationem eorundem fautores quacunque ratione eisdem pęnis per eandem Bullam afficiuntur.

6 Sexto † libri de Sacris Scripturis, vel de sacris rebus imprimi nequeunt, nec facere, vt imprimantur sine nomine Auctoris, neq; illos vendere, vel apud se retinere, nisi examinati, & probati fuerint ab Ordinario. Secundo, si regulares sint, vltra prædictam approbationem licentiam quoque a suis superioribus impetrare debent. Alioquin contrafacientes anathematis poena coerceri possunt, & etiam puniri iuxta Canonem Cōcilij nouissimi Lateranensis. Hęcque locum habent etiam in ijs, qui libros scriptos communicant, vel euulgant, esto impressi non sint, vbi non sunt approbati. Probatio autem huiusmodi in scriptis fieri debet, & in fronte libri apponi, & probatio, & examen libri gratis fieri, ita habetur apud Trid. Synod. sess. 4. in Decreto de edicto libror. vers. Sed & impressoribus.

7 Septimo † ob eandem rationem hæreticorum libri legi nō debent per eandem Bullam Cœnæ Domini, & per Indicem librorū prohibitorum auctoritate Pij Quarti editū, & a Sixto Quinto auctum, ac demum Clem. Octaui, iussu recognitum non seruatis regulis eiusdem Indicis, vbi & contrafacientes poenis afficiuntur, sicut etiam eos retinentes per eandem Bullam, & Indicem, Id quod in eadem Secunda parte Bullæ pluribus declaraui. Quare Episcopus aliquem destinabit, qui visitet librariorum Bibliothecam, vbi libri venales habentur, necnon impressorū? ne quid imprimatur, vendaturve etiam ab hæredibus eius, qui libros habebat, qui contra fidem Catholicam sint, vt habetur regula 10. Indicis, qui Index ab Episcopis diligenter legendus est.

8 Octauo † ob eandem rationē maleficos, & sacrilegos persequi Episcopus debet, & e Ciuitate eos eijcere, & habetur in c. Episcopi, & c. idolorum, 26. quæstio. septima, vide per tot.

9 Nono † consulentes Ariolos, Aruspices, & incantatores ob eandem rationem ipso facto excommunicati sunt, c. si quis Ariolos eadem quæst quinta, sicut etiam fabricātes, vel curantes, vt fabricentur imagines, anuli phialæ, speculum, ad dæmones pellēdos, & responsa ab eis petenda, & hoc per Extrauag. Ioan. 22. quæ est impressa in Director. Inquisitor. secunda par. quęst. 45. Nam nec maleficia facta tolli per alia huiusmodi debent, sed precibus ad Deum fusis poenitentię, & Eucharistiæ frequentatione, & exorcismis adhibitis, c. fina. 33. quæst. prima, & tot. tit. de frigid & malef. Destrui tamen possūt ea, per quę maleficia facta sunt, vt imagines sine vlla tamen dęmonum inuocatione, ita Nauar. in Man. cap. 2. num. 29. & communis opinio DD est.

10 Decimo † ob eandem rationem ars exercendi iudiciariam Astrologiam, & legendi libros de ipsa, & tenendi eos prohibita est etiam per Sixtum Quintum, in Bulla incip. Cœli, & terrę, quæ est in ordine 21. de qua etiam Leo X. in Bulla 11. & Alexand. VI. in Bulla V.

11 Vndecimo † ob eandem rationem, quo facilius, quę contra fidem Christianam sunt tollantur, non solum Episcopus in iis procedere cōtra potest, verum etiam Iudex proprius creatus est, scilicet inquisitor hæreticæ prauitatis, quamobrem etiam fauore fidei multa priuilegia contra hæreticos concessa sunt, vt habetur in Tract. Gundisal. de hęre. & Carrer. eodem, & in multis aliis. Hinc ēt permissum est, vt Monitoria etiam cōcedantur contra hęreticos non reuelātes, vt infra suo loco videbimus. Ob hanc rationem etiā vt hęreses tollantur, visitantis Episcopi munus hoc pręcipuum est, ita Trid. Synod. sess. 24. de reform. cap. 3.

12 Duodecimo, † ob eandem rationem, Ne Christiani a fide aberrent, in pluribus Iudęorum, atque infidelium consuetudo prohibita est, vt habetur in tit. de Iudę. & vt infra suo loco videbimus; nam infideles Medicos vocare non debent ad infirmos.

Decimotertio, ob eandem rationem laicis prohibitum est, ne de fide palam, clāve disputare pręsumant, cap. 2. §. inhibemus, de haeret. lib. 6 nam si contrafaciunt, excommunicati quęunt, & ita Fusch. de Visit. Eccl. lib. 2. cap. 21. num. 6. Quare, & praedicandi munus exercere non debent, neq; possunt: nō enim laicorum hoc est, c. cum ex iniuncto, de haeret. & c. sicut, 2. eodē ibi enim Episcopis mandatur, vt prohibeant, ne laici praedicent. Idem sensit Triden. Synod. sess. quinta, in fine, vbi prohibet, ne quaestuarii, vel eleemosynarii per se, vel per alios praedicent. Idque merito, Tū quod munus hoc Episcoporū, & Pastorum est, vt dixit Triden. Syno. sess. 5.

sess.5.cap. 2. & sess. 24. de reform. capit. 4. Tum quod probati non sunt ad hoc munus quod requiritur, quamobrem periculum est ne falsa prædicent.

13 Decimoquarto, † ne quid omnino contra Christianam religionem, ac fidem fiat, verba Sacræ Scripturæ prohibitum est, ne adhibeant ad scurilia, scilicet fabulosa, vana adulationes, detractationes, superstitiones impias, ac diabolicas tentationes, diuinationes, sortes, libellos etiam famosos, vt habetur apud Trident. Synod. sess. 4. in fine, vers. Post hæc, & Addit. ad Diaz in pract. Crim. Canon. capit. 110. vers. Quæ sane sunt obseruanda, alioquin contra facientes arbitrio ordinarij puniuntur, vt permittit ibi Sancta Synodus, præter iuris pœnas. Quare, etsi ars parasiti, ludicra illicita non est ad oblectandos homines, modo factis illicitis, ac verbis obscenis non vtantur, vt dixit S. Thom. 2.2. quæstio. 168. art. 3. in resp. ad 3. & ibi Caiet. & Couar. in Reg. Peccatum, secunda par. §.2. numero 5. vbi tamen verba, quæ per se mortalia sunt, vel facta huiusmodi, vel quæ redundant in præiudicium alterius, vel Sacræ Scripturæ sunt, prohiberi debent.

14 Decimoquinto † ne sanctorum imagines pingantur, ornenturve lasciuia, aut procaci venustate, prohibuit Triden. Synod. sess. 25. De inuocatione, & veneratione Sanctorum: sic enim inquit ibi, Omnis denique lasciuia vitetur, ita vt procaci vetustate imagines non pingantur, nec ornentur. Hæc Sancta Syno. quæ & in sculpturis locũ habet. Quare multomagis, ne miracula falsa promulgentur, prohibitũ esse debet, sicuti de reliquijs Sanctorum, vbi dubitatur, an tales sint, quid faciendum esset Triden. Synod. eadem sess. 25. in eodem Decreto, docuit; Episcopus ergo, vbi imaginem aliquam miracula facere audit prohibere concursum populi debet, & occludere imaginem, quousque cum Theologis, ac piis viris, an miracula vera sint, iudicetur, nam & vera reperta ipse publicanda curabit, ita Episcop. Mõtis Mariani in Man. Pastor. in cap. 83. Episcopus ergo pictores de prædictis admonebit, & ita Fusch. de Visit. Eccl. lib. primo, capit. 9. nume. 7. Contra blasphemos etiam Clericos adest Bulla Pii Quinti, incip. Cum primum; & qui prima, secunda, & tertia ve vice accusatus, variis pœnis afficitur. Et prima vice dicitur, ꝑ primo est accusatus, vel sæpius blasphemauerit. ita Prax. Archiepis. Neap. c. 76.

Postremo † ne vestibus Clericorum secularium, regularium vel laici vtantur, exilii pœna, & corporis etiam iure ciuili prohibitum est, ita habetur in Auth. De Sanctis. Episco. §. pen. esto hodie pœna hæc vsitata non sit, & idcirco arbitraria poena punientur, ita Fabius Monte Leo, quem refert, ac sequitur Menoc. de arbitr. iud. lib. 2. Cent. 2. cas. 561. num. 7. Episcopus ergo, vbi dioecesim visitabit, an ibi Orthodoxa, Catholicaq; fides vigeat, inuestigabit. Hic. n. visitationis præcipuus scopus est, vt dixit Triden. Syno. sess. 24. de reformat. cap. 3. Sic enim inquit ibi visitationum autem omnium instarũ præcipimus sit scopus sanam, orthodoxamq; doctrinam expulsis hæresibus inducere. Hæc sancta Synod. Hinc Episcopus, qui in hoc negligens est, deponi debet, cap. excommunicamus, 1. §. fin. de hæret. & si omittat contra aliquem procedere per triẽnium suspensus est, Clem. prima, eodem. Sed his hactenus; iam ad alia transeamus, quæ Christianus laicus scire debet, ac facere, ne a fide aberret, quæ in seq. videbimus.

SVMMA.

1 *Laicus, quatenus Christianus est, hæc potissimum scire debet, scilicet Symbolum Apostolorum, Decalogi præcepta, Ecclesiæ præcipua præcepta.*
2 *Doctrinam Christianam laici discere debent.*
3 *Locus in quo Christianam Doctrinam doceri debet.*
4 *Tempus, quo doceri debet.*
5 *Fructus, qui percipiuntur ab eis, qui Christianam Doctrinam docent, discunt.*
6 *Societas Doctrinæ Christianæ institui ab Episcopo debet.*

§. I I.

§. SEcundo laicus, quatenus christianus est, in quocunque gradu, & dignitate cõstitutus sit ob prædictam rationẽ supra sub pœna peccati hæc scire debet. †

1 Primum articulos fidei, idest Symbolum Apostolorũ. Secundo Decẽ præcepta Decalogi. Tertio primaria Sanctæ Ecclesiæ præcepta, atq; sic sentit S. Thom. parte 2. quæstio. 76. art. 2. in resp. nam omnes teneri scire communiter ea ait, quæ sunt fidei; & vniuersalia iuris præcepta. Hæc autem sunt prædicta. Idem respondit Nauar. hac de re consultus in consil. 10. nu. 1. de pœnit. & ego in Tracta. meo de Irregularitate, capit. 3. §. 2. num. 2. idque merito; nam ex quo Christi fidem in baptismo quis profitetur, merito, quæ fidei sunt, generaliter saltem scire debet. Præterea Christianus factus quædam facere a quibusdam se

se abstinere debet; & hæc in Decalogo, & præceptis Ecclesiæ in primis continentur, ergo eo ignorare non debet; alioquin peccat, vt DD. allegat. eisdem in locis inquiunt.

Hinc Triden. Synod. quo facilius Christi fideles haberent. vnde hæc discerent, parochis instructionem quandam, qui Cathechismus dicitur, tradendam curauit, quo sciret rerum capita, quæ ipsi Parochi Christi fideles docere debent, eademque præcepit eisdem Parochis, vt Dominicis præsertim diebus Christianam Doctrinam docerent; sic enim habetur apud eandem Synod. sess. 24. de reformat. cap. 4. versic. Idem etiam.

2 Hinc † quod ob rationem supra allatam Christianam Doctrinam docere Parochi habent, & Parochiani eam discere debent; concesso enim aliquo concessum etiam illud intelligitur, sine quo cōcessum haberi nequit, argum. l. 2. & ibi Ias. ac DD. ff. de iurisdict. omn iud. Ex quo igitur sancta Synod. voluit vt Parochi eam docerent, & Parochianos ipsam vt discerent dicendum est voluisse, atq; sic etiam argumentata est Sancta Synodus, de confess. sess. 14. cap. 5. Laici ergo omnes Christianam Doctrinam discere habent.

Id quod locum habet non solum in pueris, vt inquit Sancta Synod. eodem versicu. Verum etiam in alijs, qui grandiores nati sunt; nam Pius Quintus, & Grego. XIII. pertinere voluerunt dispositionem Triden. Synod. ad omnes etiam rudes, & diuinæ legis expertes, & Doctrinæ Christianæ, ac bonorum morum, vt habetur in Bulla Pij Quinti, incip. Ex debito pastoralis, quæ est in ordine 156. & Gregor. incip. illius in ordine 11.

Item locum habet etiam in mulierib. modo id cautissime agatur, vt a mulieribus mulieres edoceantur.

Postremo, & ad id compelli possunt, quāuis quoad puellas ob verecundiam, & ingenuum quendam pudorem ad Ecclesiam eūdem non esse Sacra Congregat. interpretata sit, eod. cap. 4.

3 Locus autē, † in quo laici doceri debent, Ecclesiasticus est. Tum quod maiori pietate id fit, ea diligentius. Tum quod facilius, ac libentius Christi fideles eo conueniunt; nam in alijs locis immineret periculum fœminis, & scandalum; & ita etiam seruatur, vt scilicet in Ecclesijs doceantur.

4 Tempus vero † quo edoceri debent, dies festi, ac Dominici præsertim sunt, vt dicitur eodem cap. 4. Id quod, & Pius Quintus, vt saltem Dominicis diebus fieret in sua Bulla mandauit. Quæ autem laici doceri debeant, præter supradicta, habentur in varijs libellis Doctrinæ Christianæ, quamuis sicuti vna fides est, ita vnus docendi modus esse deberet, quod in Litanijs Clemens VIII. decreuit prudentissime fieret, si vnus etiam Doctrinæ huius modus esset.

Docendi autem hic modus, & antiquius obseruabatur, vt habetur in Concil. Lateranen. sub Leon. Decimo, sess. 9. quod refert Palzot. in suo Archiep. par. 2. de Doctrina Christiana.

5 Effectus denique † qui nascitur ex hac institutione plurimus est. Primum enim Christi fideles edocentur ea, quibus salus comparatur. Deinde & docentes, & discentes merentur. Postremo Indulgentias consequuntur, quas Pius Quintus, & Gregor. XIII. per cit. Bullas condonarunt. Quando igitur Episcopus diœcesim visitabit, vt hæc fiant, operam dabit; nam ipsius munus est, & decernere loca, in quibus Christi fideles Doctrinam Christianam edoceantur; necnon

6 qui docere eam habent, † ac demum auctoritate Apostolica societatem Doctrinæ Christianæ instituere, vt habetur in cit. Bulla Pij Quinti. Sed iam ad Sacramenta transeamus.

De gubernatione laicorum, qui baptizati sunt effectu proximo, ac primo Potestatis Episcopalis habito respectu ad ea, quæ pertinent ad Sacramenta. Cap. VII.

SVMMA.

1 *Baptismum vt infantes quamprimum suscipiant: parentes eorum curare debent.*
2 *Confirmationis etiam Sacramentum.*

SECVNDO laici Sacramenta a suo Parocho suscipere debent, vti sancta Ecclesia præcipit, ita Innoc. Abb. & DD. in rubr. de Paroch. Verum quod Sacramenta septem sunt, ob eam rem de singulis, & prius de baptismo, agamus.

1 Primum igitur † suos filios infantes quāprimum baptizandos curare parentes debent; nam ob corporis imbecillitatem, mortis pericula multa ipsis imminent, & nullum aliud remedium habent, vnde salui fiant, nisi baptis-

baptiſmi ſuſceptione: alioquin graui ſcelere eorum parentes ſe obſtringunt, atque ſic dixit Catechiſ. Roman. in cap. De baptiſmo, verſ. Hortandi ſunt magnopere fideles, & Illuſtriſſ. Paleott. admonuit in 3. par. ſui Archiep. in titu. Quædam admonit. Paroch. de Baptiſ. adminiſtran. Quare non eos laudo, qui baptiſmum morantur, quo patrinos longe abſentes expectent; Epiſcopus ergo, ne hoc fiat diligens ſtudium adhibebit.

2 Secundo † laici Confirmationem ſuſcipere etiam debent: qua in re magna iniuria multorum eſt; nam ſępius ſunt, qui ſeniores iam facti, Sacramentum hoc nō ſuſceperũt. Id quod ſignificauit Catechiſ. Roman. eod. in loco, quod faciendum non eſt; quando quidem veteres tanti hoc Sacramentum fecerunt, vt plenos Chriſtianos eos non eſſe dixerint, qui Sacramentum hoc non ſuſcepiſſent, vt refertur de conſecr. diſtin. prima, in initio. Sed iam ad alia Sacramenta veniamus.

S V M M A.

1 *Eucharistia a laicis ſuſcipi debet.*
2 *Eucharistia in Paſchate ſuſcipi debet.*
3 *Eucharistiam ſi in Paſchate quis non ſuſcipit, an alio tempore debeat.*
4 *Semel in annum ſuſcipi debet.*
5 *Ieiunus ſuſcipiens eſſe debet.*
6 *Eucharistia a proprio parocho recipi debet.*

§. I.

1. § TErtio laicus † vbi rationis vſum habet (id quod in Maribus decimoquarto anno in fęminis in duodecimo cõtingit, qua in re parentum, vel parochi arbitrium plurimum operatur, vt de pœnitentia diximus) laicus inquam Euchariſtiam ſuſcipere debet, vt habetur in c. omnis, de pœnit.

Excipitur tamen, vbi de facto, aut de iure impediretur. Quare, qui retinere cibum nequeunt, qui cum periculo eam recipiunt, vt furioſi, & huiuſmodi, eam recipere non debent, neque eis danda eſt, Non etiam, qui excommunicatus, interdictusve eſt; quando quidem ſi communione Sacramentorum priuati ſunt, vt habetur in c. pen. de ſentent. excommun. & in cap. fin. eodem li. 6. An autem aliquando ſic effectis ſumere liceat, poſui in Tract. meo de Cenſur.

2 Secundo † in Paſchate recipere eam quis debet, vel diebus octo ante Paſcha, vel poſt Paſcha, atque ſic declarauit Eugen. Quartus quem refert ac ſequitur Nauar. in Man. capitu. 21. num 45. Verum quid ſi eo tempore communionem ſumat, quo indulgentiam accipit, vel voto ſatisfaciat, an & præcepto Eccleſiæ ſatisfaciet? Ego ſentio ipſum ſatiſfacere; ſicut ſatisfacit is, qui vouit ieiunare die Quadrageſſimæ; nam obligationi Eccleſiæ, & pręcepto ſatisfacit ieiunando.

3 Atqui † ſi in Paſchate communionẽ quis non ſuſcipit, quia vel noluit, vel nō potuit, an deinceps elapſo tempore recipere Euchariſtiam debet? Videbatur dicendum ipſum non teneri; nam, qui non ieiunauit in aliqua vigilia, vel diem feſtum non coluit, vel Horarum Canonicarum preces alicuius diei non recitauit, hic non tenetur alio die ieiunare, vel diem feſtum agere, vel omiſſas preces recitare, vt inquit S. Anton. par. 2. capit. 9. §. quem ſequitur Sylueſt. in verb. Euchariſtia, tertia, quæſtione 15. verſic. Quidam alij.

Contrariam opinionem tamen ſequitur Nauar. in Man. capit. 21. num. 45. & hanc opinionem ego etiam ſequor, vt veriſſimam. Primo, quoniam obligatio hæc ad communionem ſuſcipiendam in Paſchate eſt obligatio, quæ ſe habet ſicut obligatio ſoluendi aliquid aliqua die. At obligatus ea ratione elapſo die, remanet adhuc obligatus, c. cum dilecti, de dolo, & l. Celſus, ff. de arbitr. ergo, & hic dicendũ, idem eſt; non enim ratio vlla contrarium ſuadet. Præterea nonne abſurdum eſſet obligatum ad decem in die Paſchatis, elapſo Paſchate obligatione hac liberari? Ergo idem & hic. Obligatio enim hæc duo continet, ſcilicet ſumptionem communionis; & hoc in die Paſchatis; eſto igitur Paſcha elapſum ſit, remanet tamen obligatio. Poſtremo facit, quod tempus Paſchatis adiectum eſt non ad tollendam obligationẽ eo tempore elapſo, quo caſu contraria opinio vera eſſet, c. ſicut. de ſponſ. ſed ad differendam ſumptionẽ, quo caſu obligatio non finitur, nec tollitur per temporis lapſum, vt not. Abb. communiter recept. in eodem c. cum dilecti, num. 10. Nec repugnant, quę dicta ſunt de ieiunio, de die feſto, & de recitatione Horarum Canonicarũ; nam hæc ſunt qualitates quædam eorum dierum, & idcirco diebus elapſis, & ipſe elabuntur; ſublata enim ſubſtantia corruit accidens, l. 1. & 2. ff. de vſufruct. Tanquam igitur onera illorũ dierum ſunt, atque ſic dixit Ancharan. in capit. 1. de celebr. Miſſ. quem refert, ac ſequitur Nauar. in eod. cap.

4 Tertio † ſemel in annum, vt dixi recipere eam debet; non enim ſæpius ipſam ſuſcipere communi iure quis tenetur. Excipitur tamen,

men, vbi voto quis se obligasset ad sæpius eam summendam. Secundo, vbi præcepto suæ regulæ ad id tenetur, vel lege alia speciali; cuiusmodi præcepto omnes Moniales tenentur; nam singulis mensibus Eucharistiam sumere debent, vt habetur apud Triden. Synod. sess. 25. de regul. capitu. 10. & de Monachis habetur in Clem. 1. de stat. regul. §. sane.

5 Quarto † ieiunius esse debet, qui Eucharistiam sumit. An igitur non ieiuno Eucharistiam dari debet? Videbatur dicendum dari posse; nam omnis Christi actio debet esse nostra institutio, c. exemplum Christi, 12. quæst. 1. At Christus Dominus post Cœnam Eucharistiam discipulis tribuit, ergo; nam & non ieiunis dari posse, vbi mortis periculum adest, & sequens dies expectari nequit, vt dixit S. Thom. communiter recept. vt testatur Nauar. in eodem cons. 40. num. 7. & & in Man. nu. 21. cap. 53. in fine. Contrarium tamen habetur in c. liquido, de conse. distinctio. 2. vbi hanc esse consuetudinem vniuersalẽ Ecclesiæ docet, vt a ieiuno sumatur. Et redditur etiam ratio, cur Christus Dominus post Cœnam eam distribuit; Idque merito; dignitas enim tanti Sacramenti postulat, vt prius omnibus alijs cibis suscipiatur.

Quid igitur concludendum? Ego pro regula habendum censeo non debere Sacramentum hoc, nisi ieiunis tribui per cit. c. liquido, & ita cõmunis Ecclesiæ consuetudo habet ob rationem proxime allatam. Excipitur tamen, vbi quis morbo graui affectus esset, & vsque ad sequentem diem expectare non posset; tunc enim & non ieiuno dari potest, vt in priori sententia diximus, & facit, c. presbytero, de conse; dist. 2.

Atqui an in eadem infirmitate non ieiuno sæpius conferri potest. Ego sentio posse, vbi deinceps morbus diutius durauit ob rationem supra allatam.

Verum an de præcepto obligatus quis est in articulo mortis cõmunionem suscipere? Breuiter concludendum est de iure diuino, vbi semel in vita ipsum suscepit hunc nõ teneri. De iure positiuo autem semel in annum, vt vidimus; & ideo si suscipiat in Paschate, in periculo mortis non tenetur.

6 Quarto † a suo Parocho recipere eam debet, etiam extra tempus Paschatis, & hoc per Clem. 1. de priuil. vbi excommunicantur religiosi, qui laicis Eucharistiam administrant. Immo idem locum habet vel in articulo mortis quis sit constitutus, vt scilicet nõ recipiat nisi a suo Parocho, atque sic dixit Cardin. in cit. Clem. prima, quæst. 11. quem & sequitur Nauar. eodem cap. 21. numero 52. Excipitur tamen, vbi licentiam haberet a suo Parocho tacitam, vel expressam, argum. c. omnis, de pœnit. Secundo excipitur, vbi priuilegiũ haberet a Romano Pontif. cuiusmodi priuilegium habent hodie omnes regulares extra tempus Paschale, vt refert Nauar. eodem cap. 21. nec non Iesuitæ, & infra videbimus, modo in suis Ecclesijs eam administrent. Sed de Eucharistiæ satis, ad Pœnitentiam transeamus.

SVMMA.

1 *Christiani singulis annis semel saltem peccata sua parocho suo confiteri debent.*
2 *Confessio facta quocumque tempore an satisfaciat obligationi iuris.*
3 *Confessio an de iure sæpius intra annum fieri debeat.*
4 *Confessio facta extra charitatem an iteranda sit.*
5 *Confessione extra charitatem facta an quis satisfaciat præcepto Ecclesiæ.*
6 *Episcopus dispensare possit, vt quis confessionem differat.*
7 *Confessorem quẽcunque eligendi ab Ordinario approbato potestate sibi tradita a quo Ordinario probatus esse debet.*
8 *Confessorem sibi eligendi potestate tradita per Iubilaum, an regularis possit quẽcunque sibi eligere.*
9 *Confiteri per litteras, seu nuncium, & absolui, idest absens an quis possit.*

§. II.

1 §. QVarto † Christiani singulis annis semel saltem mortifera sua peccata cõfiteri ꝓprio Parocho debẽt, vbi rationis vsũ habent, vt habẽt in c. omnis, de pœnit. & ibi cõmuniter not. Quando autẽ vsum rationis quis habeat, in arbitrio parentũ, & Parochi collocatũ est; ipsi enim hæc facile cognoscere possunt. Verum, vt materiam hanc ordinatam habeamus, hæc contemplanda sunt. Primo an quocunque anni tempore, si quis confiteatur, præcepto Ecclesiæ satisfaciat. Secũdo, an de iure semel tantum confiteri quis habeat. Tertio, an confessus extra charitatem iterare confessionẽ teneatur. Quarto, an satisfaciat præcepto Ecclesiæ, sic confessus. Quinto, an Episcopus dispensare possit, vt quis confessionem differat. Sexto, an consuetudine inducatur vt alteri sine licentia Parochi quis confiteatur. Septimo, confessarij eligendi cuiuscunque

que ab Ordinario approbati facultate quacunque tradita, a quo Ordinario probatus esse debeat. Octauo confessarij secularis, vel Regularis ab Ordinario approbati eligendi facultate tradita, an Regulares facultate hac vti possint. Nono an confessio per Nuntium, litteratusve absenti fieri possit: hæc sunt quæstiones hic breuiter explicandæ.

2 Quoad primam quæstionem igitur, † an quocunque anni tempore quis confiteatur, præcepto Ecclesiæ satisfaciat. Videbatur dicendum satisfacere; nam in cit. c. omnis, de pœniten. confessionis tempus non præscribitur, sed solum præcipitur, vt sua solus peccata semel saltem in anno fideliter confiteatur; ergo nec nos tempus præscribere debemus, argumen. l. de pretio, ff de publ. in rem act. atque sic asseruit Melch. Can. in Relect. de pœnit. quinta par. prope finem, & Ioan. Maior. quem refert, ac sequitur Couar. in c. alma mater, de senten. excommun. libro 6. par. prima, cap. primo, vers. Hanc præterea necessitatem. Contrarium tamen suadet cõsuetudo Ecclesiæ; nam omnes Christiani de consuetudine Quadragesimæ tempore confitentur, & eam consuetudinem, & morem probat, & amplectitur tanquam piũ, ac merito retinendum Trident. Synod. sess. 14. de Sacramen. pœn. cap. quinto, in fine, sic enim inquit ibi. Vnde iam in vniuersa Ecclesia cũ ingenti animarum fidelium fructu obseruatur nos ille salutaris confitendi sacro illo, & maxime acceptabili tempore Quadragesimæ, quem morem hæc Sancta Synod. maxime probat, & amplectitur, tanquam pium, & merito retinendum. Hæc ibi Sancta Synod. Si ergo S. Syno. eum morem, & consuetudinem proba. & amplectitur, consuetudo lex est, §. ex non scripto in Instit. de iur. nat. gent. & ciuil. ergo erit obseruanda. Quid igitur concludendum? Ego sic eas opiniones conciliandas inter se censeo. Aut quæritur de iure antiquo, an satisfieret; & prior sententia verissima est ob cit. c. omnis. Aut de iure nouo, & consuetudine probata per Sancta Synod. in eodem loco, & posterior opinio locum habebit, quã & seruabimus, vt scilicet Quadragesimę tempore quis sua peccata saltem confiteatur. Et de prima quæst. hactenus.

3 Quoad secundam quęst. † an de iure confiteri semel tantum, quis debeat; quo quæstionem hanc magis absolutam habeamus. primo id contemplabimur de iure diuino, Deinde de iure positiuo. De diuino igitur tenetur quis primo confiteri, vbi in mortis articulo constitutus est; si enim tunc mortiferi peccati quis sibi cõscius est, & non confitetur, cũ id possit mortifere peccat, & non saluabitur, ita de communi Theologorum sententia testatur Couar. in eodem § primo, vers. Tertia conclusio: periculum autẽ mortis illud dicitur, vbi frequenter in eo statu quem mori contingit. Secundo de iure diuino tenetur confiteri, vbi mortiferi peccati sibi conscius est, & facultatem habet confessarij, vbi Eucharistiam est suscepturus; nam cum iuxta illud S. Paul. ad Corint. 1. cap. 11. Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de Calice bibat, probare se debent, probatio illa per confessionem fieri debet, vt asserunt DD. & extat consuetudo vniuersalis Ecclesiæ, vt testatur Couar. eod. §. primo, num. 7. vers. Quarta conclusio, atq; sic nouissime Trident. Synod. sess. 14. De Sacramen. cap. 7. declarauit. Tertio tenetur de iure diuino, vbi periculum est, ne, tempore necessario ad confitendum, confessarium habeat; & tunc enim ante confiteri debet, atq; sic inquiunt Angel. in Sum. in verb. Confessio. 1. quæst. 31. & Syluest. eodem, 1. quæst. 2. & Melch. Can. quinta p. prope finem, & cõmuniter DD. vt testatur Couar. eod. num. 7. vers. Quinta Conclusio.

De iure positiuo itidem præter dispositionem, c. omnis, de pœnit. quo cautum est, vt semel in annum quis cõfiteatur, vt vidimus, confiteri quoque debent ęgroti sua peccata si velint, at Medici ipsos visitant; nam postquam tribus diebus eos visitauerint, vlterius visitare ipsos non debent, nisi fides ipsis fiat a Confessario in scriptis ipsos confessos esse; modo confessarius lõgius temporis spatium ex causa non concesserit; & idcirco omnes Medici, cum ad infirmos in lectum iacentes vocati fuerint; monere ipsos antea debent, vt idoneo Confessori omnia peccata sua confiteantur, alioquin Medici ipso facto ingressum Ecclesiæ interdictum habent perpetuo sunt infames; & gradu Medicinæ omnino priuari debent, & a Collegio Medicorum eijci, & pecuniaria pœna arbitrio Ordinarij etiam puniri, ita habetur in Bulla Pij Quinti, incip. Supra gregem Dominicum lata anno Domini 1566. ac est in ordine 2. quam hic collocandam curauimus, & hæc est.

Super gregem Dominicum nostræ vigilãtiæ diuinitus creditum vigilis speculatoris, prout nobis desuper conceditur exercẽtes officium ad ea, quæ animarum saluti cum Diuini nominis gratia consuli valeat, libenter intendimus, vt Christi fideles post ba-

ptismum in peccata lapsi per Sacramentum pœnitentiæ Deo reconcilientur. Sane cum infirmitas corporalis non vnquam ex peccato proueniat, dicente Domino Languido; quem sanauerat, Vade, & noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat; ac propterea fœl. Record. Inno. iij. Prædecessor noster Medicis præcepit, vt cum eos ad ægrotos vocari contigerit ante omnia moneant, vt animarum Medicos vocent, nec cũ eis hoc in extrema ægretudine constitutis suadetur in desperationis articulum incidant. Nos igitur volentes hoc tam salutare preceptum nulla temporis prescriptione aboleri, sed semper obseruari constitutionẽ præfatã auctoritate Apostolica tenore præsentium innouamus, & hac nostra in perpetuum valitura constitutione statuimus, & decernimus, quod omnes Medici cum ad infirmos in lecto iacentes vocati fuerint ipsos ante omnia moneant, vt idoneo Confessori omnia peccata sua iuxta ritum Sanctæ Romanæ Eccclesię confiteantur, neque tertia die vlterius eos visitent, nisi longius infirmo confessor ob aliquam rationabilem causam, super quo eius conscientiam oneramus concesserit, & eis per fidem Confessoris in scriptis factam constiterit quod infirmi, vt præmittitur peccata sua confessi fuerint.

Coniunctos vero, ac omnes familiares, & domesticos infirmi in Domino rogamus, & monemus, vt de infirmitate Parochum certiorem faciant, ac tam Parochus, quam coniuncti, ac præfati infirmum ad Confessionẽ peccatorum suadeant, & inducant. Quod, si qui Medicorum præmissa nõ obseruauerint vltra pœnas in dicta Constitutione contentas, quas incurrere declaramus perpetuo sint infames, & gradu Medicinę, quo insigniti erant, omnino priuentur, & a Collegio, seu Vniuersitate Medicorum eijciãtur, ac pęna etiam pecuniaria arbitrio Ordinariorum, vbi deliquerint mulctẽtur. Et vt hæc omnia inuiolabiliter obseruentur, volumus, & eadem auctoritate præcipimus, & mandamus, vt nullus posthac, vbique locorum in Medicina doctoretur, aut ei quomodolibet medendi facultas a Collegio, & Vniuersitate concedatur, nisi omnia in præsenti nostra Constitutione contenta medio eorum iuramento coram Notario publico, & testibus obseruare, & in eorum manibus, vel Ordinarij iurauerint, & de huiusmodi iuramento in priuilegio, seu licentia medendi specialis mentio fiat. Quod si Collegia, & Vniuersitates præfatæ non recepto a promouendis iuramento huiusmodi eosdem ad gradum prædictum promouerint, aut eisdem medendi licentiam præstiterint, pœnam priuationis, facultatis, alios vlterius doctorandi incurrant. Mandantes in virtute Sanctę Obedientię omnibus, & singulis venerabilibus fratribus, & Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis quatenus in Ciuitatibus, & Diœcesibus proprijs pręsentes nostras Litteras publicari faciant, ac iuramentum pręditum a Medicis iam promotis, seu licentiam medendi habentibus omnibus iuris remedijs exigant, neque aliquos ad medendum in Ciuitatibus, & Diœcesib. pręditis admittant, nisi eis constiterit eosdem iuramentum huiusmodi pręstitisse & contumaces, & iurare, ac iuramẽtum huiusmodi præstitum exhibere recusantes, gradu Medicinæ, & omnibus priuilegijs eisdẽ Medicis tam coniunctim, quam diuisim eis, & eorum cuilibet concessis per quosuis etiam Romanos Pontifices priuent, ac ab ingressu Ecclesiæ arceant, donec resipuerint. Non obstantibus priuilegijs præmissis indultis, litteris Apostolicis quibusuis personis, Collegio, & Vniuersitati, sub quibusuis verborũ formis, & tenoribus concessis. Quæ omnia quoad effectum validitatis Constitutionis nostræ tantum reuocamus, cassamus, & annullamus, & omnes Principes Seculares, & alios Dominos, & Magistratus temporales rogamus, requirimus, & obsecramus per viscera misericordiæ Iesu Christi eisdem in remissione peccatorum nihilominus iniungẽtes, quod in præmissis omnibus eisdem Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis assistant, & suum fauorem, & auxiliũ præstent, ac contra facientes pœnis etiam tẽporalibus afficiant. Volumus autem quod præsentes Litteræ in Cancellaria, & acie Cãpi Floræ publicentur, & inter Cõstitutiones extrauagantes perpetuo valituras conscribantur, &c. Hęc Pius V. ex quib. pręditia habentur, sicut etiam quod Episcopi munus in hac re sit.

Secundo Moniales semel saltem singulis mensib. peccata confiteri, & Eucharistiam sumere debent per decretum Trident. Synod. sess. 24. de Regul. cap. 10. Postremo, qui se voto ad id obligasset. Et de quæstione hac satis.

4 Quoad tertiam quæstionem † an, qui cõfitetur extra charitatem, iterare confessionẽ debeat. Antequam quæstionem absoluamus, præmittimus quęst. hanc non disputari vbi quis ita attritus est, vt virtute Sacramenti fiat contritus; hic enim per Sacramentum peccatorum remissionem recipit; & iterare confes-

confessionem nō debet. Præmittimus etiam non disputari, vbi nec attritionē, nec contritionem habet; hæc enim omnino iteranda est, vt omnes sentiunt, sicut testatur Couar, in eodem c. Alma, in prima par. §. 4. numero 13. ver. Primum illud. Disputatur ergo de eo, qui integre quidem peccata mortalia cōfitetur, nullo peccato scienter omisso; sed attritionem adeo habet imperfectam, vt virtute Sacramenti contritus non fiat, sed contrà potius aliud graue delictum committat; iuxta illud, c. quod quidam, de pœnitent. In hac quæstione igitur communis opinio est iterandam non esse modo confiteatur suam imperfectionem. Alij diuersa sentiunt, quos refert Couar. ibidem, Ego autem in hac quæstione sic generatim de omnibus Sacramentis breuiter concludendum censeo: Aut Sacramentum collatum effectum cōfert, qui cum peccato mortifero esse potest; & in hoc casu iteranda Sacramenta hæc non esse pro certo habeo; nam statim atque eum, qui Sacramenta recipit, vere pœnituit, effectus omnes Sacramenti consequitur; huiusmodi autem Sacramenta quatuor sunt. Baptismus, Confirmatio, Ordo, & Matrimonium; nam priora tria characterem imprimunt, qui cum peccato esse potest, & idcirco sublato peccato vi eius characteris gratiam consequitur. Ex matrimonio etiam contracto nascitur vinculum inter coniuges, quod cum peccato itidem esse valet; quamobrem peccato sublato, gratia etiam illius Sacramenti aduenit, ex quo fundamentum eius est positum. Hinc & ab excommunicato matrimonium contractum valet, vt probaui in Tract. meo De Censur. Tab. prima, cap. septimo, §. secundo, numero 4.

Aut in peccato mortali existēs Sacramentum recipit, quod nullum effectum confert; qui cum peccato esse possit, immo effectus, qui confertur est gratia, a qua omnes alij effectus Sacramenti pendent, & enascuntur, vt in hoc casu Sacramenta non conferri; & iteranda esse pro certo habeo, cuiusmodi est pœnitentia, & extrema vnctio, & Eucharistia, quamuis ipsa Eucharistia recipiatur, ex quo ante receptionem Sacramentum est, sed non res Sacramenti, idest gratia, qui ergo eius effectus habere vult, eam suscipere iterum debet contritione, confessione ve tamen habita. Ex his apparet quæ sacramenta iteranda sint, & quæ non iteranda; nam pænitētia, seu confessio proposita erit iteranda, ex quo nihil remanet, vnde prodesse possit. Et de quæstione hac satis.

5 Quoad quartam quæstionem, † an Confessus, vt proxime dixi, vbi Confessionem iterare debet, satisfaciat saltem præcepto Ecclesiæ de semel in annum confitendo. In hac quæst. satisfacere ipsum præcepto Ecclesiæ dixit Couar. eodem c. alma, par. prima, §. 4. num. 13. vers. Nec statim sequitur, & in §. 11, vbi pluribus rem hanc legit, numero 1. vers. Primo infertur, modo tamen statum suum patefecerit ipsius conscius, & hoc ob hanc rationem, quoniam finis præcepti non est in præcepto, nisi vbi præceptum exequi nequiuit, nisi in gratia. Hanc opinionem etiam Ego sequor; nam Ecclesia de occultis nō iudicat, c. sicut tuis, de simon. & hoc, quoniam sumus in foro conscientiæ, esto contrarium sentiat Nauar. in c. placuit, numero 183. de pœnit. distinctio. 6. & ob hanc rationem, quoniam præceptum de semel cōfitendo in annum, c. omnis, de pœnit. videtur iubere etiam, vt absoluatur. Et de quæstione hac itidem satis.

6 Quoad quintam quęstionē, † an Episcopus dispensare possit, vt quis Confessionem differat Pro certo habeo ipso iure pœnitentem cōfessionem differre posse, vbi aut de facto, aut ipso iure impeditur. De facto, si vel ab hostib. vel carceribus detētus sit, quamobrem confessarij facultatem non habet; etenim necessitas legi non subijcitur, c. discipulis, de conse. distinct. quinta. Item si furiosus factus, & id genetis. De iure vero, vbi esset excommunicatus, vel interdictus, & per ipsum non statur, quominus absoluatur; in hoc enim casu etiam excusatur. An autem si excommunicatis, & interdictis pœnitentia administretur, valeat, declaraui in Tracta. meo De Censur. Tab. 1. cap. 7. §. secundo, numero 5. cum seq.

Aut non impeditur de iure, nec de facto, sed ob inimicitias, odium, & huiusmodi; & in hoc casu neque a iure excusatur, nec etiā dispensare potest in hoc casu Episcopus, quandoquidem esset fouere ipsum in peccato, & assentiri ei, quod graue peccatum est; agentes enim, & consentientes pari pœna puniuntur, argum. c. quantæ, de sentent. excommun. & eorum quæ dixit Glos. in cap. 1. de off. deleg. & facit cit. c. omnibus, vbi etiā permittitur prorogatio, receptionis Eucharistię, non tamen pœnitentię. Excipio tñ, vbi recens iniuria grauis alicui facta esset, & animo non posset statim eam remittere, tunc enim Episcopus, & Sacerdos tollerare potest ne eum puniat. Nam & ex causa parochus dilationem Confessionis ægroto dare potest, vt supra vidimus. Cohortationibus tamen interim habitis, vt iniuriam remittat, paro-

parochus operam dabit, quamuis si in periculo mortis esset constitutus, elaborandum esset, ne sine confessione moreretur. Sed de quæstione hac satis.

7 Quoad sextam quæstionem † an consuetudine induci possit, vt sine Parochi licentia alteri Sacerdoti peccata quis confiteatur. Breuiter concludendum est nõ posse, c. pen. & ibi not. de pœnit. lib. 6. Excipitur tamen, vbi Parochus consuetudinem hanc sciret, & taceret; tunc enim tacito licentiam tribuit, quod sat est; par enim virtus taciti, & expressi est, l. cum quid, ff. si cert. pet. modo ille alter probatus sit ab ordinario pœnitentis. Quare Episcopatus, qui nouit suos diœcesanos confiteri Sacerdotibus vicinis, & confinibus alterius diœcesis, & tacet hac taciturnitate, & ipsos probare videtur iuxta dispositionem Trident. Synod. sess. 23. cap. 15. de reformat. & licentiam concedere vt sui diœcesani ipsis cõfiteantur. Id quod sæpius contingit ijs, qui in confinibus diœcesum sunt, atque sic respondit Ludouicus Palestrell. in resp. cas. cons. p. 1. cas. 16.

8 Quoad septimam quæstionem, † scilicet si facultas concessa sit pœnitenti virtute alicuius Bullæ, seu Iubilæi eligendi sibi confessarium quemcunque Secularem, vel Regularem ex approbatis ab ordinario, an intelligi debeat de approbato ab Ordinario loci, vbi pœnitens eligit, an sat sit, approbatũ ab alio Ordinario, esto in alio Episcopatu deinceps pœnitens huic confiteatur. In hac quęstione quia variç de ipsa DD. opiniones sunt. Io. Riber. Archiep consuluit Illustriss. Cardinales Sacri Concilij Interpretes eique rescriptum fuit in hunc modum scilicet.

Congregatio Concilij Respondet approbatum ab alio, quam a Valentino Archiepiscopo in diœcesi Valentina non censeri approbatum ab Ordinario. Ex quibus verbis apparet amplexandam eam opinionem esse, scilicet vt approbatus sit Confessarius ab eo Ordinario, in cuius diœcesi quis peccata Confitetur. Non ergo pœnitens Confiteri poterit Sacerdoti approbato ab Ordinario Fauentiæ in Diœcesi Imolẽsi ob declarationem dictæ Sacræ Congregationis, atque sic retulit, & sequitur Steph. Quaran. in summa Bullar. in verb. Cõfessor. Si quis igitur vult confiteri approbato Fauentiæ in Diœcesi, eius confiteri debet. Et idcirco potest quis a quocunque Sacerdote approbato confiteri modo in Diœcesi eius, qui probauit, pœnitẽs confiteatur. Et de quæstione hac itidem satis.

9 Quoad octauam quæstionem † an vbi virtute Iubilæi concessa est facultas eligendi sibi Confessarium Secularem, seu Regularem ab Ordinario approbatum, an inquam Regulares secularibus Sacerdotibus confiteri possint? Nauar. disputauit hanc quæst in cõsil. 13. de priuileg. & consulit id ipsos posse, & Addit. ad eum refert in sacram Congregationem supra Concilium declarasse. Contrarium suadere videtur Bulla Clem. VIII. lata Romæ die 23. Nouembris 1599. incip. Romani Pontificis circumscripta benignitas, vbi per facultatem Bullæ cruciatæ, & aliorum, priuilegiorum, quæ ab Apostolica Sede concedi solent, cum detur facultas eligendi confessarium ab Ordinario approbatum, qui possit absoluere fideles Christi a casibus reseruatis, etiam dictæ Sedi, declarauit. Idem Summus Pontifex eam facultatem minime habere Regulares, siue fratres, siue sorores quoruncunque ordinum, & Cõgregationum mendicantium vbique locorum, sed in hoc dispositioni suorum prælatorum subiectos esse, ergo repugnare videtur superiori opinioni; Bulla autem hęc est.

Exponi nobis nuper fecit dilectus filius procurator Generalis ordinis Fratrum Beatę Marię de Monte Carmelo, quod cum in Bulla Cruciatæ sanctæ & alijs priuilegijs, quæ ab Apostolica Sede concedi solent, detur facultas eligendi Cõfessarium idoneum ab Ordinario approbatum, qui possit Christi fideles a casibus Ordinario reseruatis, & a quibusdam etiam, quæ dictę Sedi reseruata sunt. Religiosi dicti Ordinis, seu eorum nonnullis etiam ijs facultatibus vti pręsumunt, & illorum pretextu eligunt Confessorem aliquando pręter eos, qui a suis Praelatis eorum Confessionibus deputati sunt, quod aliquãdo in speciali eorum vergit detrimẽtum. Quare praedictus Procurator Generalis humiliter nobis supplicari fecit, quatenus in praemissis opportune prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati talem concessionem Sacrę Cruciatę & aliorum indultorum, particularium, quantum ad prædictum articulum eligendi Confessorem, & absoluendi à casibus reseruatis cum Fratribus, & Sororibus Monialibus Ordinis prædicti, & aliorum quoruncunque Ordinum, & Congregationum cuiusuis instituti Mendicantium, & non Mendicantium, tam prouinciæ Hispaniç quam extra eam vbilibet locorum minime habere, nec cẽseri, sed nostrae intentionis existere, quod iidem Fratres, & Moniales, quantum ad Sacramentũ Pœnitentiae, seu confessionis administrationem,

nem, depositioni suorum Prælatorum subiecti sint Apostolica Auctoritate tenore præsentium perpetuo declaramus; eisdem tamē Prælatis, vt in huiusmodi vsu potestati secū subditus benignos, & facies exhibeant, præcipimus, & mandamus. Non obstantib. &c. Hæc sunt constitutionis verba, quæ antecedenti opinione repugnare videntur. Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum censerem. Aut per Iubilæum Generale Summus Pont. concessit hanc facultatem omnibus Christi fidelibus, & in hoc casu prior opinio locum habebit; nam de huiusmodi Iubilæo agit ibi Nauar. & Sacra Congreg. modo prohibitum non esset, ne Religiosi vti possint huiusmodi gratijs sine licentia suorum Superiorum. Aut per priuilegiū aliquibus concessa est, vt in Bulla Cruciatæ, vel in aliquo alio indulto particulari; & in hoc casu Bulla Clem. VIII. & secunda opinio locum sibi vindicabit; nam in his casibus particularibus loquitur ea Bulla, vt habetur ibi. Cum in Bulla Cruciatæ Sanctæ, & alijs priuilegijs, & in vers. Talem concessionem Sanctæ Cruciatæ, & aliorum indultorum particularium. Ex quibus patet non de Iubilæo generali agi. Excipitur tamen, vbi eorum superiores facultatem hanc eis concederent, quam concedere possunt; & Clem. viij. vt in hoc se faciles, & benignos præbeant, præcipit, & mandat, vt in eadem Bulla habetur. In Iubilæis tamen generalibus vidi regularibus etiam speciatim facultatem hanc tribui. In hac quæst. igitur sic concludendum censeo.

9 Quoad postremam quæstionem † an per litteras, seu Nuntium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere liceat. Breuiter concludimus non licere; nam præter quam quod S. August. id dixit relatus, in c. quem pœnitet, de pœnit. distinct. 1. sic fuit conclusum in Congregatione generali Sanctæ Romanæ, & Vniuersali Inquisitionis habita in Palatio Apostolico in Monte Quirinali coram Clem. viij. his verbis.

Sanctissimus Dominus Noster auditis votis Patrum Theologorū, & re cum Illustrissimis, & Reuerendissimis DD. Cardinalibus contra hæreticam prauitatem generalibus Inquisitoribus mature, ac diligenter considerata hanc propositionem scilicet licere per litteras, seu internuntium Confessario absenti peccata sacramentaliter Confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere ad minus vti falsam, & temerariam, & scandalosam damnauit, ac prohibuit, præcepitque ne deinceps ista propositio publicis, priuatisque lectoribus, concionibus, & congressibus doceatur, neve vnquam tāquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quouis modo deducatur: quod si quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam disputatiue tractauerit (nisi forsan impugnando) vel ad praxim directe, seu indirecte deduxerit præter excommunicationem latæ sententiæ, quam ipso facto incurrat; & a qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio quacunque etiam dignitate fulgente, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ maiori Pœnitentiario, nisi a pro tempore existente Romano Pontifice absolui, aliis etiam pœnis arbitrio infligendis subiaceat. Hæc sunt verba Decreti: ex quibus conclusio proposita habetur; necnon pœnæ contra eius dispositionem facientes.

At quid si Parochianus a Parocho interrogatus, si confessus sit, respondeat se confessum esse, an fides ei adhibenda est? Plane sic per Extrauag. inter cunctas, de priuileg. §. sed Sacerdotes; nam nemo præsumitur immemor salutis, c. sancimus, prima quęstio. 7. & quia nemini prẹiudicium fit, duobus casibus exceptis, vt ibidem habetur. Sed de Pœnitentiæ Sacramento hactenus, ad reliqua transeamus.

S V M M A.

1 *Extremam vnctionem Christi fideles recipere debent.*

2 *Ordo suscipi debet, quo quis Deo inseruiat; non vt alijs rebus abundet.*

3 *Matrimonium, vbi contractum est, maritus ab vxore diuertere non debet.*

§. III.

1 §. QVinto Christi fideles, † vbi grauiter ægrotant, vt in periculo mortis constituti sunt, recipere extremam Vnctionem debent; etsi n. Sacramentū necessariū non est, plurimum tamen adiumenti affert in eo articulo constitutis. De quo Sacramento, quod egi in Trac. meo de Sacramen. & infra etiam in hoc Opere, ob eam rem nihil præterea huc addimus.

2 Sextò, † etsi ordinē suscipere quis non cogatur, liberumq; sit, an quis ei initiari velit, nec ne, qui tamen suscipere ipsum volunt, non eo consilio ad ipsum suscipiendum venire debent, vt quę ad victum, vestitumque necessaria sunt, sibi parent: vel vt diuitiis abun-

abundet: vel vt honores consequantur, sed vt Deo inseruiant, vt pluribus id asseruit Catechis. Roman. de Sacram. Ordinis, versicu. Sed quoniam in omni actione suscipienda.

3 Postremò † Sacramentū Matrimonii vbi contractum est legitimè, diuertere maritus ab vxore sine iudicio Ecclesiæ non debet, c. porrò, & ibi DD. de diuort. & ideo cogi debent ad habitandum simul. Excipitur tamē, vbi alterius adulterium notorium esset, vel coram iudice probatum: tunc enim innocēs diuertere ab ipso potest, nec deinceps cogi ad simul reddēdum, ita dixit Glos. in c. Agathosa, 27. quæst. 2. Cogi tamen potest ex officio à iudice ad simul habitandum, vbi deinceps adulterium, & ipse commisit, ita dixit Abb. in c. fin. de adult & in c. ex litteris, de diuor. & ibi DD. Sicut etiam, vbi fuit causa, vt coniux adulterium committeret, vel deinceps sciens esse adulteram cum ipsa, rem habuit. Sed Sacramentis hactenus, ad pręcepta Decalogi transeamus.

De gubernatione Laicorum, qui baptizati sunt, effectu proximi, sed tertio potestatis Episcopalis, habito respectu ad Decalogi præcepta. Cap. VIII.

SVMMA.

1 *Christiani Decalogi præcepta seruare debet.*
2 *Dies festus solemnis quid sit.*
3 *Dies festus solemnes quo iure sint inuenti.*
4 *Dies festi induci possunt etiam ab Episcopo in sua Diœcesim.*
5 *Dies festi solemnes omnes de iure positiuo sunt.*
6 *Dies festi solemnes qua ratione celebrandi sint à Christi fidelibus.*
7 *Diebus festis solemnibus Christiani ab operibus seruilibus se abstinere debent, quæ regula, quousque pateat, declaratur.*
8 *Bulla Pij Quinti, refertur de festis obseruandis.*
9 *Opera non seruilia festis diebus fieri possunt, quibusdam exceptis.*
10 *Mercatus, ac nundinæ, an fieri possint festis diebus.*
11 *Iudices laici, an licentiam dare possint, vt festis diebus opera seruilia fiant.*
12 *Comediæ an festis diebus fiant.*

1 TERTIO Christiani † Decalogi præcepta seruare debent; leges enim sunt, immo legum summa, & idcirco seruanda sunt, alioquin grauibus pœnis afficiuntur à Deo, qui eas non obseruant, vt id pluribus asseruit Catechis. Rom. in cap. 1. Decalogi. Verum, quod præcepta Decalogi partim respectum habent ad Deum, partim ad proximum, scilicet septem postrema; & de primis, duobus præsertim, quòd ad rē nostram pertinet, satis egimus; (de iureiur. enim quod legitime fiat, & seruetur, etiam foro seculari per c. licet, de iureiur. lib. 6. alibi tractabimus; ob eam rem hic de tertio, scilicet de obseruatione festorum primo agamus; actum deinceps infra de aliis id quod vt facilius fiat, tria præmittenda duximus. Primum dies festi solemnes quid sint. Deinde quo iure inuenti. Tertio quā ratione celebrandi.

2 Quoad primum igitur † dies festi solemnes sunt dies festi, quibus seruilibus operis intermissis actionibus quibusdam, etiā exterioribus Deo operam dare, ipsumq; collere Christiani debent, vt colligitur ex tot. titu. De fer. & à Trid. Synod. sess. 25. de Delect. cibor. ibi enim mandat Pastoribus animarum, vt omnem diligentiam adhibeant ad Christi fidelium pietatem augēdam, vt dies festos deuotè, ac religiosè celebrent; idem asseruit Couar. var. resolut. lib. 4. cap. 19. in initio. Id quod summa ratione factum est; ius enim ęquumque postulat diem aliquam præscriptam esse, qua curis secularibus intermissis Deo Optimo Max. operam demus atque inseruiamus, & non solum interiori, sed etiam exteriori actu collamus. Id quod curare præsertim ad Episcopos pertinet, etenim, & Gentes, quæ verum Deum non nouerant, id obseruarunt, vt notum est, & tradidit Couar. ibidem. Et de hoc primo satis.

3 Quoad secundum † dies festi partim de iure communi sunt, & horum alij à iure scripto, alij a non iure scripto. Partim à iure speciali. De iure communi scripto sunt dies Dominici, & dies Natalis Christi Domini cum tribus seq. Circuncisionis, Natiuitatis, Purificationis, & Assumptionis Purissimæ Virginis, Dedicationis sancti Michaelis, Natiuitatis sancti Ioannis Baptistæ, & Laurentii, & duodecim Apostolorum, vt habetur in c. 1. de conse. dist. 4. & in c. fi. de fer.

4 Iure vero præcipuo † ac speciali sunt hi, quos Episcopi in suis diœceses celebrandos mādant, cuiusmodi est festus dies S. Cassiani

in Diœcesi Imolen. Possūt enim Episcopi festum alicuius sancti ab Ecclesia Canonizati mandare, vt in sua Diœcesi celebretur, atq; sic habetur in c fin. & ibi not. Abb. num. 4. ac DD. de fer. & Couar. lib 4 var resolut. cap. 19. num. 8. vers. Præter has festorum dies, & habetur eadem dist. 3. de conse. in principio, & nouissime apud Trident. Synod. sess. 25. de reg. cap. 12.

Iure non scripto autem duob. modis itidem, scilicet consuetudine, aut generali, aut speciali. Generali, cuiusmodi est festum sancti Martini, sancti Antonij, sanctæ Luciæ; horum enim sanctorum dies festi vniuerse celebrantur. Speciali vero consuetudine sunt festi dies quorundam Sanctorum, quos Ciuitates aliquæ, vel loca colunt, cuiusmodi festum sancti Hilari a populo Lugensi. Sicut etiam Bononiæ festū sancti Petronij ob eandem rationem, quod eius Ciuitatis Patronus est. Quandoque etiam ex voto, vel alicuius populi, vel festum sancti Sebastiani a populo Solaroliensi; vt accepi, vt festum sancti Macharij, quod a populis quibusdam solemniter celebratur ob grandines. Et votum huiusmodi a populo factum obligat etiam posteros non vi voti, sed promissionis, & quod idem populus semper censetur, l. proponebatur, ff. de iudi. Hæcque festa seruari debent a quocunque qui est in loco, vbi celebrantur, & ideo etiam a vagabundis, & a peregrinis, & alterius diœceses. subditis, esto in sua diœcesi, vel patria non seruentur, sicut etiam ieiunia: idem quoad cibos iuxta illud. Cum fueris Romæ, Romano viuito more, c. illa, & ibi Gloss. dist 12. & Gloss. in c. quæ contra per eum Canonem, distinct. 8. & de cibis dixit hoc Abb. in c. cōsilium, de obobseru ieiun. sanct. Thom. 2. 2. quæst 147. arg. 4. Etsi ergo Mediolani oua, & caseum comedere licet in vigilijs, & alibi carnes, Romæ tamen hoc non fiet, & alibi, vbi prohibita.

5 Ex his constat † dies festos, quos Christiani solemniter colunt, non lege diuina naturali præceptos esse, neque etiam lege diuina positiua, quam Christus Dominus in Euangelio tulit: Sed iure positiuo humano præceptos esse, ita pluribus asseruit Couar. lib. quarto variar. resolut cap. 19. & Nauar. in Man. cap. 13. Id quod locum habet etiam quoad diem Dominicum, vt asseruit Nauar. eodem, & Couar. eodem cap. 19. & cap. 13. num. 2. cum multis seq. Nec repugnat tertiū præceptum Decalogi, vbi præscriptum est, vt Sabbathum sanctificetur; nam præceptū illud est partim ceremoniale, partim morale. Ceremoniale, vt Sabbathum sanctificetur, quod hinc patet, quod a lege noua sublatum est. Morale, vt aliquo tempore præscripto exteriori cultu Deum colamus, & hoc sublatum non est, sed a Christo Domino in noua lege præscriptum tempus hoc non est certum, sed ab Ecclesia; non enim in Euangelio habentur dies festi, qui coluntur; & ideo quatenus morale est, non est sublatum. Et de hoc itidem satis.

6 Quoad tertium † scilicet qua ratione dies festi solemnes celebrandi sint, vt rem paucis absoluamus, duobus modis celebrantur. Primum abstinendo se ab operibus seruilibus, de quibus hic agemus. Secundo Missam audiendo, de qua re in præceptis Ecclesiæ infra tractabimus.

7 His præmissis † vt rem aggrediamur, pro regula habebimus diebus festis solemnibus Christianos seruilia opera facere non debere, vt habetur in c. 1. & in c. 3. & c. fina. de fer. & ita DD. communiter concludunt. Opus autem seruile est opus corporale conueniens magis ac proprie seruis, quam ijs, quibus seruitur, ita sensit S. Thom. 2. 2. quæstio. 122. art. 4. Ad tertium, & sequitur Nauar. in conf. 6. num. 3. de fer. Hinc apparet peccata proprie non esse opera seruilia, esto qui peccatū facit, peccati seruus dicatur, & peccatum cum semper, tum diebus festis inprimis vitari debeat. Quare, quod lege cautum est, ne festis diebus opera seruilia fiant, de operibus seruilibus proprie lex accipienda est, & non per translationem, cuiusmodi peccata sunt. Qui ergo festo die peccatū fecit (modo in contemptū eius illud non fecerit) in confessione eius peccati circumstātiā diei festi confiteri non habet, vt id pluribus asseruit Couar. lib. quarto, variar. resolut. eodem cap. 19 nu 11. vers. Fit igitur, vt hoc præceptum Decalogi, & in c alma, par. prima, §. 6. num. 3. vers. Quarto hinc apparet. Pœnę vero eorum, qui festos dies solemnes non obseruant, quod a Pio Quinto positæ sunt in Bulla incip. Cum primum, quæ est in ordine 5. pag. mihi 921. ob eam rem huc inserendam eam curauimus.

8 Cum vero † dierum festorum obseruatio ad Dei cultum maxime pertineat, & in lege Diuina præcipiatur, cupientes abusus prauos, qui ex eorum in obseruātia inualuerunt, omnino corrigere, & antiquorum Canonum statuta renouantes, mandamus, vt omnes dies Dominici, & præcipue in honorem Dei, Beatæ Mariæ Virginis, sanctorum Apostolorum feriati cum omni veneratione celebrentur, & omnes in diebus præfatis Ecclesias frequentent diuinis officijs deuote

te intendant ab omni illicito, & seruili opere abstineant, mercatus non fiant profanæ negotiationes, & iudiciorum strepitus conquiescant. Qui vero in diebus præfatis opus aliquod illicitum fecisse deprehensus fuerit, præter diuinam vltionem, & amissionem animalium, quibus ad vecturam vtetur, etiam graues pœnas incurret arbitrio nostro, seu Vicari nostri in Vrbe; in alijs vero locis arbitrio Ordinariorum, vel aliorum magistratuum, ita vt præuentioni locus sit. Quib. omnib. districte præcipimus, vt hæc diligenter obseruari procurent. Illas etiam festiuitates, quæ iuxta consuetudinem locorũ solemniter celebrari consueuerunt, iuxta laudabilem consuetudinem debita cum reuerentia obseruari faciant sub pœnis arbitrio ipsorũ imponendis, & moderandis. Hæc sunt verba Bullæ, ex quibus habentur pœnæ in eos, qui festa non obseruant. Opera seruilia igitur fieri a Christianis festis diebus non debent, quo & peccatum, & pœnas euadant.

Excipitur tamen primo, vbi necessitate quis præmeretur; tunc enim hæc opera facere potest; exempli gratia non habet quis vnde viuat, & mendicare erubescit, in hoc igitur casu licite quis operabitur, argumen. c. discipuli, de conse. distinct. quinta. Atque eadem ratione Medicinæ pro infirmis fieri possunt, & ad summum, vbi periculum corporis imminet. Quare, & aggeres fieri, & arma conflari, & duci poterunt, quo quis se ab hostibus tueatur, sicut etiam panem, & carnes coquere, & pabulum etiam animantibus parare licebit.

Secundo excipitur, vbi damnum rerũ graue immineret, nisi festis diebus quis operaretur; tunc enim licebit operari, argumen. c. 3. de fer. Si ergo frumenta aruerint, & vetus grauis fiet, periculumque immineat, ne grana a spicis cadant, metere segetes licebit; sicut fœnum ob pluuias imminentes domum ducere, & linum, & canepã in fluminib. existentia, ne aut marcescant, aut aquarum impetu alio transferantur, e fluminibus educere. Itidem frumentum triturare, vbi plures pluuiæ extiterunt, quamobrem frumentum in aggeribus, vel nascitur, vel marcescit. Id quod contigit anno 1605. in nostris regionibus, quo tempore mẽsis Augusti fere lapsus erat & frumentum triturari non poterat, vnde indictæ supplicationes ad serenitatem petendam etiam fuerunt. Quare, & pauperes, qui non habent, qui eos adiuuent, vel qui messores feriatis diebus habere non possũt, diebus festis conducere ipsos licebit. Idem si a furibus damnum graue patiantur. Vendi etiam possunt, quæ seruando seruari nequeunt, cuiusmodi sunt ficus, cerasa, pisces, olera, & huiusmodi, & ita carnes, quando antea haberi non potuerunt, vel seruari, q̃ æstiuis temporibus præsertim contingit, vbi dies festi plures interueniunt. Hinc Congregat. Concilii censuit licere diebus festis dare operam rebus ad victum necessar. ac tempore perituris, præsertim tempore vendemiarum, & messium, & recollectionis fructuum, vel vbi necessitas vrgeat, aut suadeat pietas, vt refert Addit. ad Sum. Bull. Steph. Quarant. in verb. Dies festus.

Tertio excipiuntur, quæ ad diuinum cultum pertinent. Verum, quod hæc opera triplicis generis sunt, quędam consistentia in ipso cultu diuino, vt deferre Crucem, & Sanctorum Statuas aureas, vel argenteas in processionibus. Quædam sunt præparatoria ad diuinum cultum; & hæc partim sunt præparatoria simul cum cultu, vt pulsare campanas ad missam, & ad vesperam, & huiusmodi. Plane duo hæc licite obiri possunt. Partim sunt præparatoria. Sed die antecedente festum præparari poterunt, vt ornare templum, ipsum verere, idest scopare, conficere hostias pro missis celebrandis; hæc die festo fieri non debent, nisi causa probabilis aliqua adsit, vtpote, quia antea fieri non potuerũt; sicut etiam, si plures dies festi sint, & immunda reddita sint templa, expurgari poterunt, quamuis etsi sine causa fiant, sed simplici corde, leuiter peccetur. Quædam vero per accidens ad diuinum cultum ordinata sunt, vt arare, fodere terras Ecclesiæ, & huiusmodi; & hæc, nisi necessitas adsit, fieri nõ debent, ita tradidit Doctissimus Caieta. secunda secundæ quæst. 122. articu. quarto, ad 3.

Quarto excipitur, vbi res parua esset, vtpote si candelæ vendantur, quę pro missis offeruntur, vel modicum vestis seruatur, & id generis, in qualibet enim re paruitas rei excusat a peccato, argum. l. scio, ff. de in integr. restit.

Quinto excipitur, vbi quis in loco pręsẽs est, in quo dies festus solemnis non agitur, atque sic dixit Nauar. in Man. cap. 3. num. 5. vers. Infertur sexto. Ex quibus apparet festa ea celebranda esse, quę in eo loco celebrantur, vbi quis adest; & non, quę in patria, a qua abest, iuxta c. illa, iunct. Gloss. distin. 12. quę ait Dum fueris Romę Romano viuito more. Dũ fueris alibi, viuito sicut ibi. Quare, qui in festo Sancti Cassiani in Diœcesi Imolensi inuenitur celebrare festum illud, & ipse debet, esto in sua patria non celebretur,

tur,& è contrario,qui de Diœcesi Imolensi est obseruare illud non tenetur, si alio proficiscatur,vbi illud non teneatur, & facit c. fi.de constit. lib.6. Excipio tamen, vbi quis obligaret se ad aliquod festum agendum; quocunque enim proficiscatur,illud seruare tenetur,ex quo obligatio personæ inhæret, arg.c.ex litteris,de pign.

9 Secundo † excipiuntur opera non seruilia,vt docere,consilium dare,libros componere,& id generis:ex quo enim opera seruilia non sunt,licite fiunt;nam seruilia tantum prohibita sunt,ergo non hæc; prohibitio enim vnius,alterius permissio est, arg.c.nonne de præsumpt.& l.cum prætor,ff.de iudi.

10 † Excipiuntur tamen primo Mercatus,cap. primo, de fer. Verum quod Mercatus, seu nundinę partim sunt priuatę,& non solemnes, vt quæ fiunt festis diebus alicuius sancti,vt Lugi in Assumptione Sanctissimę Virginis.In his,si consuetudo sit,vt festis diebus fiant,Sacra Congreg.super Concilium declarauit nihil innouandum esse, vbi consuetudo tollerata est,sed peractis sacris posse fieri etiam ante Ecclesiam, modo tamen extra ipsius atrium fiant,vt declarauit Sacra Congreg.apud Triden.Synod. sess.25.c. De delect.cib.ieiun.& dieb. festis. Partim vero solemnes,ac publicæ, & in his seruabitur declaratio eiusdem Sacræ Congreg.seu Decretum,quod refertur a Steph.Quaran.in Sum. Bullar.in verbo, Dies festus, quod Decretū tale est. Præceptum de Dominicis, & festiuis diebus sanctificandis, & obseruandis prætextu mercatuum,& nundinarum,& feriarum,nullatenus esse violandum.Cęterum his diebus licere Agasonibus,& aliis iumentorum vectoribus,seu mercium conductoribus, baiulis, & aliis huiusmodi seruientibus ac ministris sarcinas, & onera nundinarum causa exonerare,& deponere,incæptumque iter, missa tamen prius audita, transeundo prosequi,& continuare. Non autem debere sarcinas componere,& iumenta onerare ad iter de nouo incipiendum.Neque Mercatoribus, & aliis ciuibus, & viatorib. iis diebus etiam clausis Apotecis merces vendere, emere, aut exportare licere, nisi tantum ad victum necessaria,& alia minuscula, & modici momenti opera iam conflata pro transeuntium,hospitum,aduenarum,exterorum vrgenti,& pręsentanea necessitate,& opportunitate.In quo partes erunt Episcopi propositis edictis prouidere,vt inprimis hi festi dies debita obseruatione colantur, simulq; populorum,& confluentium necessitatibus, quantum sine diuina offensione fieri potest, consulatur. Quoad iuditia autem,quæ Dominicis,& festis diebus silere debent,id obseruari poterit, quod iure communi promittitur,in quibusdam vrgentibus casibus, qui moram, & dilationem non patiuntur, in quibus,& aliis iurisdictionem consulum nundinis præpositorum concernentibus constitutiones, & Summorum Pontificum si quæ habent priuilegia, & allegatum Breue Fel. Record. Pii V. seruanda esse statuit. Hoc est Decretum. Ex quo constat festis diebus, quid fieri queat in publicis nundinis.Secundo excipiuntur iudicia tam ciuilia, quam criminalia, c.1. & c.fin. de fer. & 15 q.4.& tot.tit.C.de fer.Causę tamen plures agi possunt,quas refert Gloss. Sum. ead.q.4. & habetur in tit.alleg. Postremo iusiurandū, nisi pro pace,aliave pia causa fiat,vt in cit.ca.1. de fer.nullum.n.est,vel in contractib. aliisq; actibus voluntariis interueniat;& ideo contractus minorum non confirmantur iureiurando per Auth.Sacramenta puberum,C. si aduers.vend.nec contractus mulierum, per c.cum contingat,de iureiuran.si die solemni festo interueniat,ita Plot.in Tract. de in lit. iur.§.49 pag mihi 245. Non denique festis diebus concilium,seu Vniuersitas congregari debet ad concilium. Item nec Capitulum Eccl.Cathed.vel Collegiatæ,ita Fulch. de Visit.lib.1.cap.15.num.27.nisi necessitas aliqua vrgeat,vt sup.diximus.

11 Septimo excipitur,vbi dispensatio ab homine interuenit;si enim Romanus Pontifex dispenset, vt aliquo die festo seruilia opera fiant,non peccabitur, ex quo de iure positiuo sunt,cui præest Romanus Pont. argum. l.digna vox,C.de leg.& c.proposuit, de con cess. præben. Atqui an Episcopus dispensare possit? Plane in festis,quæ communi iure, seu generali consuetudine inducta sunt, dispensare non potest, quandoquidem ipsi iuri subiectus est per cap.1.& c.fi.de constitu. & c.ego,de iureiur.non enim inferior maioris legem tollere potest,c.cum inferior, de maior. & obed. cum simil. In festis autem a se inductis dispensare poterit; quandoquidem suis legibus ipse non obligatur. Poterit tamen declarare in festis a iure communi inductis,vbi probabilis ratio id postulat, opera seruilia fieri licere,scilicet in cit. casibus proxime.

Postremo excipitur, vbi dispensatio a iure fit, quod contingit in superioribus casib. vbi aut necessitas,aut damnum imminet; si enim notoria hæc sint, sine alia licētia exercentur:quandoquidem a iure facultatem habent,argum.cit. cap.3. de fer. Quare, si Iudices

dices operantes in his casibus condemnare velint, licite id non facient, vbi probabunt, vel necessitatem, vel damnum imminens; sicut è contrario non excusabuntur a peccato, qui licentiam habent a iudicibus in casibus non permissis. Et ex his constat licentiā non postulari, vbi necessitas manifesta est, atque sic dixit Nauar. in eodem capitu. 13. num 6.

11 Verum † an Iudices laici possit hanc licentiam dare? Plane id ipsos non posse censeo; quandoquidem quæstio iuris hæc est; at in causis Ecclesiasticis vbi iuris quæstio est, iudices seculares se intromittere non debent, sicut probaui in Tracta. de vsur. esto operantes possint ipsi Iudices laici punire, vbi causa necessitatis non apparet. Ad Ecclesiasticum Iudicem igitur hoc pertinebit.

At quid de ludis, & Commedijs, & specta-
12 culis? † Planè, vbi minus honesta sunt, non modo festis diebus fieri non debent, verum etiam nec alio tempore; nam sic habetur in Concil. Toletan. relat. in cap. 2. de conse. distin. 3. Irreligiosa consuetudo, dicitur enim ibi, est, quam vulgus per Sanctorum solemnitates, & Festiuitates agere consueuit, populi, qui debent diuina officia attendere, saltationibus turpibus inuigilant; cantica non solum mala canentes, sed etiam Religiosorum officijs perstrepunt; hoc enim, vt ab omnib. Prouinciis depellatur, Sacerdotum, & iudicium a Concilio Sancto curæ committitur. Hæc ibi. Idem & apertius prohibetur in l. fi. C. de fer. Quare, vbi hæc spectacula referenda sunt, vel Commediæ recitandæ, inspiciendum est, ne contra bonos mores sint: id quod Episcopi munus inprimis erit; non solum enim potestatem habet supra peccatū, verum etiam, vbi peccati periculum est. Immo diebus festis solemnibus vel honesta sint, exhiberi non debent, c. qui die, de conse. distinct. 1. & cit. l. fi. & id pluribus egit Menoc de arbitr. iud. Cént. prima, lib. 2. cas. 69. Idque merito, si enim iudicia, quæ licita sunt, ac necessaria prohibita, sunt per cit. l. fi. multomagis hæc inutilia. Consuetudine tamen contrarium seruatur, vt fiant post diuina celebrata: id quod tollerari potest, modo non fiant tempore ieiuniorum, vt Quadragesimæ, quandoquidem dies pœnitentiæ sunt. Sed de hoc satis iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Superiorum præscripta iusta seruare laici debent & idcirco censuras latas.*

§. I.

1 §. SEcundo † superiorum præceptis parere laici debent. Quare excommunicatos, interdictos, atque suspensos, vbi notorij, denunciatiue sunt, vitare Christiani debent in ijs, quæ per ipsas censuras prohibentur; alioquin puniuntur, vt abunde probaui in Tracta. De Censur. & ob hanc rationem Episcopus censuris affectos in sua diœcesi, denunciare, ac publicare debet, vt vitentur c. curæ, 11. quæst. 3. & c. peruenit, 1. & c. pastoralis, & c. conquesti, de sent. excom. & Clem. vnic. de consang. & affin. & vt id ego probaui in Tract. meo de Censur. Tab. 1. capit. 21. §. 2. Sed ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Duellum permittens Princeps in suo territorio, quam pœnam incurrat.*
2 *Duellum cōmittentes*
3 *Patrini*
4 *Dantes consilium*
5 *Spectantes qui duellum committunt.* } *qua pœna puniantur.*
6 *In torneamentis pugnare non debent.*
7 *Non etiam cum bestijs.*
8 *Bulla Pij V. de agitatione taurorum.*
9 *Libelli famosi fieri non debent.*

§. II.

1 §. TErtio † Principes laici in suis terris duellum permittere non debent; alioquin ipso facto excommunicati sunt. Itē priuati eo loco, ac iurisdictione, quam habent ab ecclesia; Etsi ab aliis habent, ad directos dominos redeunt. Hæc pœnæ locum habent, vel duellum non sequatur. Secundo idem, si non impediant ipsum, ita Trident. Synod sess. 25. de reform. cap. 19. Tertio locum habet etiam in duellis priuatis, & non solemnibus; nam duplex est duellum, quodam solemne, in quo interueniunt Patrini, fiunt scripturæ electio armorū, & loci duelli. Non solemne vero contra. Quæ igitur dicta sunt, locum habent etiam in duellis priuatis, & hoc per Bullam Greg. vt infra videbimus, qui dispositionem Concilii Trid. ad priuata duella produxit.

Se-

2 Secundo † pugnantes in duello ipso iure sunt excommunicati: Secundo ipso facto suis bonis priuati. Tertio perpetuo infames. Quarto, vt homicidæ puniri debent iuxta Sacros Canones. Quinto, si tunc moriantur, Ecclesiastica sepultura carent, ita habetur eodem capitulo 19. apud Tridentin. Synod.

Hæc aut pœnæ locum habent, vel prouocatus se defendendo occidat aduersarium; esto enim alias quis excusetur, vbi quis defensionis causa quempiam occidit; secus tamen hic, vt dixit Nauar. in consil. 2. de torneam. Idque merito, poterat enim inuitationem non suscipere.

Tertio locum habent vel priuatim duellum, seu non solemne committitur, nā per Greg. XIII. in Bulla incip. ad tollendam lata anno 1582. dispositionem Trid. Synod. ad priuata duella traduxit. Nam duellum duplex est aliud solemne, aliud non solemne, quod dicitur priuatum, vt proxime diximus.

Quarto locum habent, si prouocatio fiat ad duellū, & accipiatur, esto deinceps duellum nō sequatur, & hoc per Bullam Clem. VIII. & ita seruatur in Romana Curia, vt testatus mihi est per Illustr. ac Reuerendiss. Alexāder Iustus, & Doctissimus Petrus a Lagona e Societa IESV.

Quinto locum habent, etiam si duellum committatur ab ijs, qui sunt in Castris, vel in præsidijs, vel prouocent militem de exercitu hostium, vt habetur in eadem Bulla Clem. Excipiuntur tamen, qui animum committendi duellum habuerunt, sed non commisserunt, neque ad id prouocauerunt; non enim Triden. Synod. mentalia duella prohibet pœnis appositis; Nec Romani Pontific. proxime allegat. Secundo excipiuntur, qui nulla prouocatione facta, sed rixa orta de improuiso ad arma venerunt; nam prædicti Pont. & sancta Synod. puniunt ex condicto duellum committentes, vel ad ipsum prouocantes, ego secus quoad alia. Tertio excipitur is, qui prouocatus est, sed non accepit. Quarto excipiūtur, qui ad pugnos se prouocarunt; non enim ratio, scilicet periculum mortis versatur in hoc casu, sicut in alijs casibus, secus autem si bacculis ad pugnam se prouocarent, ex quo ratio hęc locum habet Absolutio autem prædictæ excommunicationis Romano Pont. est reseruata, vt dixit Nauar. in cons. secundo, de purg. vulg. esto sint Duella priuata, vt habetur in Bulla Clemen.

3 Tertio † patrini easdem pœnas subeunt, quas proxime dixi; etiamsi pugnatum non sit.

4 Quarto † dantes consilium ad hoc tam de iure, quam de facto, aut ratione alia suadentes; nam ipso facto excommunicati sūt. Secundo sunt perpetuo maledicti.

5 Postremo † qui duellum committentes inspiciunt eadem pœna afficiuntur, modo dedita opera id faciant; nam excommunicationis perpetuo vinculo tenētur, vt habetur in eod. cap. 19.

Excipiuntur tamen, qui de improuiso, & transeuntes ipsos inspicerent; non enim proprie hi spectatores sunt.

Ex his patet non licere Christianis pugnare in Duella, & multo minus Clericis, vt habetur in tit. de Cler. pug in duel.

6 Secundo † inprimis in torneamentis pugnare Christiani non debent, vnde sæpius cędes interueniunt, vt habetur in c. 1. & 2. de torneam. & vt dixit Nauar. in Man. capit. 15. num. 9. iunct. Extrauag. quia in futurorum, eodem de torneam. esto, vbi non interueniunt sæpius cædes, secus sit per citat. Extrauag. iunct. traditis a Nauar. ibid. pęna autem quęnam sit, habetur in eod. c. 1. & 2. de torneam.

7 Postremo † agitationes taurorum Principes, ac Respublicæ permittere non debent. Non etiam cum tauris, & alijs bestijs milites aliæue personę pugnare debent; id enim per Bullam Pij Quinti, prohibitū est, incip. De salute gregis Dominici, & est in ordine 47. cuius verba sunt hæc.

8 De salute gregis, &c. † Nos igitur considerantes hæc spectacula, vbi tauri, & feræ in circo vel foro agitantur a pietate, & charitate Christiana aliena esse: ac volentes hæc cruenta, turpiaque dœmonum, & non hominum spectacula aboleri: & animarum saluti, quantum cū Deo possimus, prouidere, omnibus, & singulis Principibus Christianis quacunque tam Ecclesiastica, quam mundana etiam Imperiali, Regia, vel quauis alia dignitate fulgentib. quouis nomine nuncupentur, vel quibusuis Communitatib. & Rebuspublicis, hac perpetuo nostra cōstitutione valitura sub excommunicationis, & anathematis pœnis ipso facto incurrendis prohibemus, & interdicimus, ne in his Prouinciis Ciuitatibus terris, oppidis, & locis huiusmodi spectacula, vbi taurorum, ferarumve agitationis exercentur, fieri permittant.

Militibus quoque cæterisque aliis personis ne cum tauris, & aliis bestiis in spectaculis præfatis ipsi tam pedestres, quam

equeſtres congredi audeant, interdicimus, quod ſi quis eorum ibi mortuus fuerit, eccleſiaſtica careat ſepultura.

Clericis quoque tam regularibus, quam ſecularibus beneficia eccleſiaſtica obtinentibus, vel in ſacris ordinibus conſtitutis ſub excommunicationis pœna, ne eiſdem ſpectaculis interſint, ſimiliter prohibemus; omneſq; obligationes, iuramẽta, & vota, a quibuſuis perſonis Vniuerſitate, vel Collegio, de huiuſmodi taurorum agitatione etiam, vt ipſi falſo arbitrãtur in honorem Sanctorum, ſeu in quamuis Eccleſiaſticarum ſolẽnitatum, & feſtiuitatum, quæ diuinis laudibus ſpiritualibus gaudijs pijſque operibus, non huiuſmodi ludis celebrari, & honorari debent; hactenus factas, & facta, ſeu in futurum fienda, quæ, & quas omnino prohibemus, caſſamus, & annullamus, ac pro caſſis, nullis, & irritus haberi perpetuo decernimus, atque declaramuss.

Mandamus autem omnibus Principibus, Comitibus, & Baronibus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ feudatarij ſub pęna priuationis feudorum, quę ab ipſa Romana Eccl. obtinent, reliquos vero Principes Chriſtianos, & terrarum Dominos, prędictos hortamur in Domino, & in virtute Sanctę Obedientiæ mandamus, vt pro diuini nominis reuerentia, & honorę præmiſſa omnia in ſuis Dominijs, ac Teris huiuſmodi exactiſſime ſeruare faciant, vberimam ab ipſo Deo mercedem tam boni operis recepturi. At vniuerſis venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, alijſque locorũ ordinarijs in virtute ſanctæ Obediẽtiæ ſub obteſtatione Diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ præcipimus, quatenus in Ciuitatibus, & Diœceſibus proprijs præſentes noſtras litteras ſufficienter publicari faciant, & præmiſſa etiam ſub pœnis, & Cenſuris Eccleſ. obſeruari procurent. Non obſtantibus conſtitutionibus, &c. Datum Romę apud ſanctum Petrum anno Incarnationis Domini 1567. Calend. Nouembris Pont. noſtri anno ſecũdo. Hęc ſunt verba Bullæ. Ex quibus habetur concluſio propoſita, necnon pœnæ, in quas contrafacientes incidunt.

9 Immo † nec libellos famoſos permittere Epiſcopus debet; ſunt enim cõtra bonos mores; nam prohibiti ſunt iure Pontificio, vt habetur, 5. q. 2. & per Bullam Pij V. incip. Romani Pont. quę eſt in ordine 115. & per Bulla Greg. XIII. incip. Ea eſt, in ordine. 7. iam ad alia tranſeamus.

S V M M A.

1 *Concubinas laici habere non debent, alioquin ab Ordinario puniũtur; Sicut & Clerici.*
2 *Rapere mulieres non debent.*
2 *Meretricis diſcerni ab honeſtis mulieribus debent.*

§. III.

1 §. QVarto † laici concubinas habere non debẽt; alioquin ab Ordinario puniri poſſunt, vt habetur apud Trid. Syn. ſeſſ. 24. de reformat. capit. 8. pœna autem huiuſmodi eſt. Primo, ſi ter moniti, vt cõcubinas reijciant, non paruerint, excommunicari poſſunt, vt ibi habetur. Secundo, ſi per annnm in contumaciam perſeuerauerint, ab Ordinario ſeuere pro grauitate criminis puniuntur. Mulieres vero, ſi publice cum adulteris permanſerint, poſt trinam admonitionem excommunicari poſſunt; & ſi eis videbitur. extra Diœceſim ipſas eijcere, vt habetur eodem capit. 8. Eccleſiaſticum enim crimen hoc eſt, & ab Eccleſia ſolum punitur, vt ſenſit Clar. in Prax. Crim. §. fin. quæſt. 37. Alijs etiam pœnis affici poſſunt, ita Diaz. in Practi Crimin. Canon. c. o 39. Addit. ad eum.

Clerici quoque grauiter puniuntur, necnon Epiſcopi, qui concubinas habęnt vt habetur apud Trident. Synod. ſeſſ. 25. cap. 14. quæ tamen pœna locum non habent, vt Sacra Congreg. ibi declarat, vbi concubinas non habent, etſi eo incõtinentiæ peccatũ cõmittant: quamuis Nauar. contrarium ſenſerit in conſ. 1. de cohab. cler. & mul. Sed opinioni, & declarationi Sacræ Congreg. interpretis Concilij ſtandum eſt.

2 Non etiam † mulieres rapere debent libidinis gratia, vt habetur apud Triden. Syno. ſeſſ. 24. de reformat. matr. cap. 6. Raptus autem eſt ablatio violenta, qua fœmina vel ipſa inuita, vel patre inuito ab vno loco ad alium locum trahitur libidinis gratia. Violentia autem fit mulieri expreſſe, ſeu patri aperte, vbi ſcilicet de facto trahitur. Nõ aperte, vbi muneribus, aut promiſſis trahitur, vt ſenſit Angel. in Auth. de lenon. §. fi. & ſequitur Nauar. in conſ. 1. in fine, & in conſ. 3. numero 2. de Rapt. Pœna autem raptus hęc eſt nam primo inter ipſos matrimoniũ eſſe non poteſt, quandiu eſt in poteſtate raptoris, vt habetur apud Triden. Synod. ibidem. Et ſi contrafiat, nullum eſt. Non etiam ſponſalia valent, vt dixit Nauar. in conſil. 4. de

rapt.

rapt quippe quia liber consensus non existi matur, qui sicut postulatur ad matrimoniũ, c.cum locum, de sponsal ita & in sponsalib. vt dixit ibidem. Secundo raptor ipso facto excommunicatus est. Tertio perpetuo est infamis. Quarto omnium dignitatum incapax est. Postremo tenetur raptor vel vxorem ipsam ducere, vel si non ducat, arbitrio iudicis dotem ei dare. Addo si Clerici fuerint, de proprio gradu ipsos cadere.

Secundo, qui raptori consilium, & fauorẽ præbuerint ipso facto excommunicati, & omnium dignitatum incapaces sunt: & sic Clerici de suo gradu decidunt.

Hæc, quæ diximus locum habent, vel mulier ipsa consentiat, modo patre inuito id fiat, ita dixit Nauar. in eodem consil. 1. & 2. de Rapt.

3 Meretrices itidem † ne suis obscenis moribus, consuetudineve honestas mulieres corrumpant, in aliquo se iuncto loco habitare debent, ita Bald. in l. secunda, in fine, C. de iure emphyt. & Castrens. in l. nullus, C. de Sum. Trini. & Viu. in sua Sylu opin. 678. num. quinto. Itemque notam aliquam habere, vnde ab honestis dignoscantur. Id quod Episcopus curare debebit ob animarum salutem. Id quod Pius Quartus cauit in Vrbe per Bullam incip. Cum nostræ intentionis, quę est in ordine 27. pagin. 689. prohibet enim ipsis vsum Romani habitus nuncupat *il lenzolo*. & rhedarum, nuncupat *gli Cochi*. An autem peccent, qui ædes eis locant; Concludendũ est, si locator simpliciter locet ad habitandum, non peccare; est enim opus indeferens, & idcirco a fine operantis regitur alioquin, si contrarium diceremus, nec ad victum necessaria eis pręstanda essent quod absurdum est. Secus autem si pluris locaret ob illud turpe lucrum. Quare Cauponę, qui meretrices habent, quo plures ad eorũ cauponam diuertantur, & plus lucrentur, mortifere peccant, & absoluendi non sunt, nisi eas dimittant, ita dixit Nauar. in consilio 5. de pœniten. & in Man. capit. 17. de peccatis circa locata, numero 195. vbi pluribus rem hanc egit. Verum quid si meretrix publica ad pœnitentiam veniat, an statim Eucharistia administranda sit, & quid de alijs publicis peccatoribus Hoc explicauimus infra, de pœnitentia, & Eucharistia.

Mymi, atque Histriones demũ, ne obscœna verba publice recitent, actusque impudicos agant, prohiberi debent, de quib. etiam supra nonnulla egimus. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Laici, alijve Ecclesiæ, & locorum piorum bona fructusve vsurpare non debent.*
2 *Vsurpantes bona ecclesię, locorumve piorum qua pœna affici atur.*
3 *Noua vectigalia, seu portoria ĩducere, seu ĩponere impositave augere laici nõ debent.*
4 *Non vsuras exercere.*
5 *Cyngari auocandi sunt a furtis.*
6 *Quęstores qui probibendi, ne eleemosynas quærant.*

§. IIII.

1 §. Quinto laici † bona, seu fructus quocũque Ecclesiæ locorumq. piorũ quasi iure suo vtẽtes vsurpare nõ
2 debent; † alioquin ipso facto excõmunicati sunt, quousque integre restituerint, atque absolutionẽ a Romano Põt. habuerint, vt habetur apud Trident Synod. sess. 22. de reform. cap. vndecimo. & apud Bullam Cœnæ Domini cap. 17. quam materiam explicaui eodem cap. p. 2. in Tract. de Bullæ Cœnæ Domini.

Secundo locum habet, vel bona, quę vsurparunt, sint bona Ecclesiæ, scilicet beneficii secularis, vel regu. vel Montium pietatis, vel locorum piorum.

Tertio locum habet, quæcunque bona sint, vel immobilia, vel mobilia, vel iura, seu iurisdictiones, vel fructus cuiuscunque generis sint.

Quarto locum habet, vel per se vsurpent, vel per alios, siue Clericos, siue Laicos, item vi, metuve, ac demum quacunque ratione, & arte.

Secundo eadem pœna afficitur, qui impedit, ne ab iis percipiantur ad quos iure ipsa pertinent.

Tertio si Patronus hæc fecerit, prępter excommunicationem iure patronatus ipso iure priuatus est.

Postremo si Clericus hęc fecerit, vel fabricator, consensorve fuerit huius fraudis; excommunicatus ipse est; etsi ius patronatus habet, est eo priuatus, & quibuscunque aliis beneficiis, & ad quęcunque alia beneficia inhabilis redditur, & ad arbitrium sui ordinarii suspenditur a suorum ordinum executione, etiam post integram restitutionem, & absolutionem, ita habetur apud Trident. Synod. eod. cap. Duę autem posteriores pœnæ Clericis non ipso iure, sed per sententiam inferuntur. In has autem pœnas

non incidunt,qui animo furandi id faciunt, & non quasi suo iure, id faciant, ita Sacra Congreg.hic.

Item Rectores piorum locorum cedentes arbores eorundem locorum in suum commodum. Quare Rectores Hospitalium caueant,ne quid vsurpent.Domini tamen beneficiorum,si incidant arbores ad suum commodum,in eas pœnas non incidunt.

3 Secundo† noua vectigalia imponere, impositavè augere non debent; Hoc enim & antiquo iure,& per Bullam Cœnæ Domini prohibitum est, cap. 5. quod explicauimus in Tract.de Bulla Cœnæ Domini,p.2. eod. &, quousque pateat,declarauimus.

4 Tertiò† nec vsuras exercere debent, de qua vsura quod abunde in Tracta.meo de vsu.egi, ob eam rem, quæ huc pertinent, illinc sumantur. Ad summam alterius bona atque iura inuito domino auferre non de-

5 bent.† Quare Cyngari, (sic enim vulgo nominantur) quorum vita furtis, atque rapinis sustentatur,ne rem alterius surripiant dolo,ac falacijs,Episcopus curare debet. Sicut etiam ne eleemosynas quęrãt,qui sani sunt; id enim iure prohibitum est, vt habetur in l. vnicæ,C.de mẽdic.valid. damnum enim inferunt pauperibus,qui non habent, vnde se sustentent, nec suis laboribus victum sibi parare quæunt;etenim cura miserabilium personarum ad Episcopum pertinet, vt alibi probauimus, scilicet capit. 24. §. secundo, infra.

6 Postremo † eleemosynarum quæstores admittendi nõ sunt, vbi per se, aliosve prædicant,indulgentiasve promulgant,vt habetur apud Trident. Synod sess.5. de reforma. cap.2.in fine,& sess.21. de reformat. cap. 5. Excipiuntur tamen fratres sancti Antonij, ex quo post Concilium Trident. eis concessum est priuilegium eleemosynas quęrendi, sicut etiam Regulares Mendicantes, vt dixit Nauar.in consil. 33. de pœniten. Ac demum reliqui pauperes, qui suis laboribus se sustentare non possunt. Hæc igitur Christiani seruare debent;sicut etiam præcepta alia omnia,quæ in ipso Decalogo continentur, quæ quoniam a doctissimis viris plurib. explicata sunt,ob eam rem huc tantum ea inseruimus, quæ ad subiectam materiam potestatis Episcopalis potissimum pertinent,iam iam ad præcepta Ecclesiæ transeamus.

De gubernatione Laicorum, qui baptizati sunt,effectu proximo, ac primo potestatis Episcopalis,habito respectu ad præcipua Ecclesiæ præcepta. Cap. IX.

SVMMA.

1 *Præcepta Ecclesiæ seruare Christiani debent.*
2 *Ieiunium obseruare Christi fideles debent.*
3 *Ieiunium naturale quid sit.*
4 *Ieiunium Ecclesiasticum quid sit.*
5 *Ieiunia Ecclesia quo iure inuenta.*
6 *Ieiunia Ecclesiæ quando seruare quis non cogatur.*
7 *Ieiunium an frangat, qui vna commestione plus comedit, quam in duabus.*
8 *Ieiunij tempore quibus cibis vescendum.*

1 POSTREMO† Christiani Ecclesię pręcepta seruare debent.Et quoniam præcipua quinque sunt scilicet ieiunium seruare, diebus festis solemnibus missæ sacrum audire: decimas, seu primitias soluere: Semel in annum confiteri;& in Paschate Sacram Eucharistiam summere, & duo postrema iam explicauimus, ob eam rem reliqua tria nunc explicemus, & prius primum.

2 Christi fideles igitur laici † ieiunia ab Ecclesia indicta seruare debent, vt habetur de obser.ieiun.tot.tit.& distinc. 76. per totam & de conse.distinct.3.per totam & nouissime apud Triden.Synod.sess. 25. de Delect. cibor.ibi enim sancta Synod. mandat Pastoribus omnibus, vt omnem diligentiam adhibeant,quo Christi fideles obseruent, quæ ad mortificandam carnem conducunt,vt ciborum delectum,& ieiunium. Non est igitur hac de re dubitandum. Verum antequã vlterius progrediamur, duo præmittenda sunt,scilicet quotuplex ieiunium sit.Secundum,quo iure ieiunia indicta sint.

Quoad primum igitur, ieiunium duplex est.Aliud naturale, aliud Ecclesiasticum.

3 †Ieiunium naturale est, quod frangitur cuiuscunque rei sumptione,vel medicinę loco sumatur; & ieiunium hoc ad Eucharistiam sumendam postulatur,& incipit a media nocte iux.l.more Romano,ff.de fer. & ita di-

xit

xit S. Thom. 2.2 quæst. 147 art. 6. versic. Ad secundum, & in 3. par. quæst. 80. artic. 6. Ad quintum. Non frangitur tamen saliuæ, reliquiarumque antecedentis diei deglutione., neque etiam, dum quis os lauat, si gutta aliqua aquæ, vinive, vel iuris, dum ipsum degustat, casu cum ipsa saliua deglutiatur, & sic in parua quantitate, ita dixit S. Thom. ead. quæst. 80. art. 8. Ad 4. Et de hoc ieiunio nihil est, quod hic præterea agamus.

4 Ieiunium autem Ecclesiæ † est ieiunium ab Ecclesia institutum. Tum ad carnis vitia coercenda, peccatorumque pœnas expiandas. Tum ad mentem ad spiritualia excitandam; hos enim effectus inprimis ieiunium operatur, vt tradidit S. Thom. 2.2. quęstione 147. art. primo, in resp. & Couar. libro 4. variar. resolut cap. 20. num. 1. versic. Sexto, vbi rem hanc pluribus probauit, & de hoc ieiunio præcipua quædam hic agenda sunt; cum non desint, qui materiam hanc abunde pertractauerint.

5 Quoad secundum † concludendum est dies omnes, quibus ieiunium seruare quis debet, ab Ecclesia præscriptos esse, & idicirco Pontificio iure ieiunium hoc esse. Tum quod ob hanc rationem ieiunium Ecclesiasticum nominatum est. Tum quod ieiunia vniuersalia, quæ instituta sunt, hęc numerantur. Primum totam Quadragesima, Dominicis diebus exceptis. Secundo quatuor tempora. Tertio Vigilia Natiuitatis Domini Nostri Iesu Christi. Quarto Pentecostes. Quinto Assumptionis Beatissimæ Virginis. Sexto Apostolorum omnium, excepta vigilia sanctorum Iacobi, & Philippi, & sancti Ioannis Euangelistæ. Septimo Natiuitatis sancti Ioannis Baptistæ. Octauo sancti Laurentij. Nono omnium Sanctorum, c. non liceat cum duobus seq. de conse. distinct. 3. & c. Quadragesima, de conse. distinct. 5. & dist. 76. fere per totam, & c. 1. de obser. ieiun. & Sylu. in verbo, Ieiunium, quęst. prima Ad horum ieiunia neque iure diuino naturali, neque iure diuino positiuo per Euangelium a Christo Domino instituta sunt, ergo de iure Pontificio, atque sic de communi sententia testatur Couar. eodem cap. num. 3. versicu. Quarta conclusio, & num. quarto, vbi idem testatur de Quadragesima non esse de iure diuino.

Iure speciali vero sicut ieiunia ab Episcopis in suis diœcesibus præcepta, cuiusmodi vigilia sancti Cassiani ab Episcopo Imolæ (possunt enim & prælati hæc indicere, ita S. Thom. 2.2. quæst. 147. art. 3. in resp. & Sylu. in verbo, Ieiunium, quæst. secunda, vbi Sicut etsi Episcopus indiceret, ergo & hæc; & idcirco omnia ieiunia ab Ecclesia sunt instituta. Hinc ieiunia inter præcepta Ecclesiæ numerantur, vt mittam ea, quibus se quis propria voluntate obligauit. Huiusmodi autem ieiunia vigilię nominantur habito respectu ad antiquum Ecclesiæ morem; consueuerunt enim Christiani orantes, & ieiuni vigilare nocturno tempore in Ecclesijs ad sepulchra sanctorum, & huiusmodi: quæ vigiliæ ob improbitatem quorundam, & fœda, quæ fiebant, sublatę sunt, vt id pluribus egit Couar. variar. resolut libro quarto, capitulo 19. numero 10. vbi etiam de stationib. agit.

His præmissis pro regula habebimus omnes Christi fideles (vel mares, vel fœminæ, vel laici, vel Ecclesiast. personæ sint) ob hãc rationem ad ieiunia obligari, vt habetur in toto tit. de obser. ieiun. & dixit S. Thom. secunda, secundæ, quæstione 147. art. quarto, in respons.

Hæc autem regula locum habet, etiamsi in die ieiunij haberi non possint, nisi carnes, & oua; nam, qui his cibis vescitur, semel tamen commedere debet; nam necessitas eos cibos Quadragesimalis (vt ita dicam) reddit; etenim, etsi Romanus Pont. dispenset, vt ieiunij tempore oua, & carnes commendantur, quoad reliqua tamẽ ieiunium obseruari debet, ita Nauar. in conf. fin. de obser ieiun. Semel igitur, seu vna commestio fieri debet. Non tamen, qui habet priuilegium, vt ieiuniorum tempore, quæ ab Ecclesia indicta sunt, commedendi oua, & laticinia, potest, pro Iubilæo consequendo, vti hoc priuilegio, si præcipiatur, vt ieiunetur, vt id plurib. egit Nauar. eodem cons. 5. Mihi tamen placet, vt consuetudo loci seruetur, nam ad eã se accomodasse Sum. Pont. censetur, l. si vno ff. loc. l. plenum, §. equilij, ff. de vsu & habitat. & ideo Mediolani consuetudo sua seruabitur.

Secundo tenetur quis ieiunare Quadragesimæ tempore, etiam si aliquos dies nõ ieiunauerit, vt dixit Nauar. eodem de obseruat. ieiun. consil. 2. non tamen ob rationem, quam ibi reddit, quod præceptum ieiunij in Quadragesima duplex sit. Aliud, vt intra totam Quadragesimam ieiunetur. Alterum, vt singulis diebus; nam cõtingeret frangendo vno die ieiunium bis quem peccare, quod absurdum est. Sed ratio ea est quoniam præceptum hoc de ieiunando in Quadragesima se habet, sicut stipulatio, quę vna forma concepta plures res complectitur iuxta l. stipulationes, ff. de verbor. oblig. At stipulatio haec tot stipulationes cõtinet

quot ſunt res in ſtipulatione dedu ctæ;ergo idem in præcepto de ieiunando in Quadragesima;præceptum enim vnum eſt,ſed continet plures dies: & ideo quot ſunt dies, tot præcepta ſunt,atq;idcirco, vbi vno die quis nõ ieiuniat,vnum peccatũ tantum cõmittit. Se habet etiam ſicut propoſitio, quæ plura ſubiecta, plura ve prædicata ſub ſe habet, quę reſoluitur in plures propoſitiones.

Tertio non ſolum quis tenetur ieiunare: verum etiam, quos ſubiectos habet, curare debet,vt ieiunẽt: Quare patresfam. operam dabunt,vt filij,vbi poſſunt, ieiunent; ſicut etiam Domini, vt ſerui, ita Nauar. in conſ. 3. eodem ac DD.communiter.

6 Excipiuntur tamen primo,† qui damnũ corporis paterentur:in quorum numero habentur adoleſcentes vſque ad vigeſimum primum annum: nam ob naturæ imbecillitatem, & corporis auctionem, frequentiori, ac maiori cibo indigent, ita dixit S. Thom. 2.2.q.147. artic. 4. in reſp. ad 2.& ſeq. DD. Expedit tamen eos ad ieiunia aſſuefacere exemplo Niniuitarum,vt dixit S. Tho. ibid. Secundo ſunt in hoc numero homines ſexagenarij: nam ob imbecillitatem eorum, quia non poſſunt vna commeſtione tantum cibi ſummere, qui ſat ſit ad eos ſuſtentandos, non obligantur: eſto quandoque ob eorum naturam rubuſtiorẽ obligati ſint: non enim certa regula tradi poteſt,& idcirco in arbitrio prudentis viri, ideſt ſuæ conſcientiæ,hoc collocatum eſt,argum.l.1.ff.de iur.deliberan. Tertio in eodem numero habentur nutrices, & mulieres pregnantes; quandoquidem non ſibi tantum,ſed alijs etiam commedere debent.Quarto in hoc numero habentur pauperes; quandoquidem tantum panis habere nequeunt, qui ad vnã commeſtionem ſat ſit.Quinto ægroti.Item, qui ſtomachum debilitatum habent, & qui vertigines patiuntur,delirantve, vel dormire nequeunt.Hi etiam omnes a ieiunio excuſantur, atque ſic aſſeruit Caieta.2.2.q.147. art.4.verſ.Ad ſecundum.

Secũdo excuſantur a ieiunio,qui damnum rei familiaris paterẽtur, ſi ieiunarent. Quare,qui munus aliquod exercet, vel artẽ quoſq;,ſuamque familiam honeſte ſuſtentet,a ieiunio excuſatur,& idcirco Agricolæ, & Artifices omnes ad ieiunium obligati nõ ſunt: Id quod locum habet, vel diuites ſint. Hinc Eugenius Quartus, priuilegium conceſſit, vel potius declarauit artes exercẽtes, agroſque colentes,ieiunio non obligari;& ita dixit Caiet. eadem quæſt. 147. artic.3. veſicu. Ad hoc dicitur, vbi rem hanc plurib.egit.

Tertio excipitur,vbi maius bonum impediretur,ita Caieta.ibidem. Quare, qui non poſſet concionari, confeſſiones audire,ſcriptis, aut verbo docere,ad quæ munera obeunda obligatus eſt, hic ieiunio non obligatur.

Quarto excipitur, vbi modicũ quis ſummeret:non enim ieiunium frangit, quandoquidem in vnaquaq; re minima non peccatur.Quare veſpere licet paululum ientacoli ſumere,iuxta loci conſuetudinem; poteſt enim in his plurimũ conſuetudo, ex quo de iure poſitiuo ieiunium eſt,modo id fiat moderate,& non in fraudem ieiunij,ita Couar. libro 4.var.reſol cap.20. num.11. verſ. De illo vero ientaculo,& Caiet. eodem artic.3. verſ.Secundo ibi. Immo ſe de mane fieret huiuſmodi ientaculum,& conſuetudo eſſet tantũdem dicendũ videtur. Si vero non adſit conſuetudo,in arbitrio Confeſſarij relinquitur:& hac ratione Bononienſes excuſari poſſunt de ientaculo matutino, quod fit in ieiunio Natiuitatis Chriſti Domini.

Poſtremo excipitur, vbi diſpenſatum eſſet,& quoniam de Romano Pont. dubitandum non eſt, ob eam rem de Epiſcopis hoc comtemplandum, an diſpẽſare poſſint. Aut igitur Epiſcopus diſpenſat generaliter, vt nemo ieiunet aliquo die ieiunij indicti a iure Pontificio ſine cauſa: & in hoc caſu id nõ poteſt,ex quo inferior ſuperioris legem tollere non poteſt,c.cum inferior,de maior. & obed. Aut cum hoc,aut cum illo diſpenſat cauſa legitima, & in hoc caſu poterit: nam & conſuetudine receptum eſt,vt Parochi facultatem hanc concedant.Immo eadem cõſuetudine receptum eſt, vt quis licentiam non petat. Vbi tamen dubitaretur,an frangi poſſit, ipſe Epiſcopus id arbitrabitur, & ita ſenſit. Thom.2.2. quæſtio.147. artic.4. in Reſp.eſto in arbitro Parochi id collocatum conſuetudo declaret.

7 At qui† an ieiunium frangit,qui vna cõmeſtione tantum comedit, quantum duab. faceret?Item quid de parantib. cibos? Quoad primam quæſtionem Couar. libro quarto,var.reſol.cap.20. num.11. verſ.Cæterum ieiunium frangi ſentiret videtur,idq. plurib. probat. Contrariam opinionem tamen tenet S.Thom.2.2.q.147. art.6.ad 2.& Caiet. & Ioan.Medin.& Innoc.in rubr.de obſeru. ieiun. num.3. Id quod communiter receptũ eſſe ſenſit Couar. ibidem non enim præſcripta quantitas cibi eſt. Quid igitur concludendum? Ego ſic diſtinguendum cenſeo. Aut quęritur,an ieiunium ab hoc frangatur; & in hoc caſu opinionem S.Thom.ſequor,

ſcilicet

ſcilicet ieiunium nō frangi. Tum quod pſcripta quantitas cibi non eſt, vt dixi. Tum quod ſemel commedit, quamuis non ſequatur effectus ieiunij, nihil tamen quoad hoc intereſt; ex quo finis præcepti in præcepto non eſt, vt communiter DD. concludūt; namque fere omnes plus commedunt tempore ieiunij vna commeſtione, cum ſciant eo die amplius ſe commedere non poſſe. Aut quęritur an peccet, & in hoc caſu peccare cęleo, & meritum ieiunij amittere, vt qui abſtinentiæ modum egrediatur, ita S. Tho: 2.2. eadem quæſtio. 147. artic. 6. verſ. Ad 2. Etenim & tempore, quo ieiunium nō adeſt, ſi plus cōmmedat, leuiter offendit. Et de quæſtione hac ſatis. Quantum autem commedere quis habeat, ne peccet, pſōnæ qualitatis ratio habebitur, alij enim modico, alij multo cibo egent. In hoc igitur ſuam cōſcientiam quiſque conſulet.

Quoad ſecundam quæſtionem an peccet qui cibos parat ieiunij tempore, vnde ieiunium frangitur. Plane non; nam ipſos non parat, quo ieiunium frangat, ſed quo potentiæ nutritiuæ inſeruiat; ſicut etiam, nec qui ex Vrbanitate inuitat quempiam ad commedendum exiſtimans eum non immemorem ſalutis ſuæ Excipitur tamen, vbi hoc animo pararet, quo ieiunium frangeretur, ita Caiet. ead. q. 147. verſ. Quarto.

2 Cibi autem † quibus ieiunij tempore veſci nobis licet, Quadrageſimæ tempore omnes ſunt, exceptis carnibus, ouis ac lacticinijs. In alijs vero ieiunij temporibus conſuetudo loci non improbata ſeruari poteſt, vt Mediolani, vbi ouis, & caſeis, & lacticinijs veſcuntur.

Poſtremo etiam, vbi ieiunia non adſunt, quibuſdam diebus hebdomadæ abſtinere quis ſe debet a carnibus, ſcilicet diebus Veneris, & quamuis in nonnullis locis die Sabbathi quoad quædam contrarium ſeruetur, vt refert Couar. eodem capit. num octauo, vbi refert de ſententia Palud. Gallos carnibus veſci Sabbatis a Natali Domini, ad Purificationem, Hiſpani vero omnibus Sabbatis, niſi ieiunij præceptum ſit, animantium extremitatibus, & inteſtinis, ac viſceribus. Quare, & qui per eas regiones tranſit, eiſdem cibis licite veſci poterit, argum. c. de illa, diſtinct. 12. & ita Imol. & Cardin. in Clemen. 2. quæſt 5. de celebr. Miſſ. quos refert, ac ſequitur Couar. ibidem alibi tamen non ſic ſit. Sed de his hactenus, iam ad alia tranſeamus.

S V M M A.

1 *Chriſtiani omnes diebus feſtis ſolemnibus miſſam integram audire debent attente quocunque in loco a Sacerdote vſum ordinis habente.*

2 *Sacerdotem an vitari liceat ob improbos eius mores.*

3 *Miſſæ ſacrum vbi ſit in Choro eſſe non debent laici.*

4 *Miſſa nomen quid ſignificet, & vnde dicta.*

§. I.

1 §. SEcundo † Chriſtiani laici oēs dieb. feſtis ſolēnibus miſſam vnā integre, & attente a Sacerdote vſum ordinis habente in ſua Parochia, aliove loco audire debent, ſeu intereſſe, eſto non audiant.

Dixi omnes Chriſtianos diebus prædictis Miſſam audire debere, c. Miſſam, de conſec. diſtinct. 1. & c. omnis Chriſtianus, eadem diſtinct. Quæ regula locum habet, vel viri, vel mulieres ſint. Item vel laici, vel perſonæ Eccleſiaſt. (tot enim ſunt genera Chriſtianorū; c. duo ſunt genera, 12. quæſt. prima.) Tertio vel cæci, modo habeant, qui eos ducant, vel per ſe ad Eccleſiam ire poſſint. Poſtremo ſurdi, modo intelligant, hic actus quid ſit, Excipiuntur tamen primo, qui rationis vſu carent, quandoquidem hoc præcepto, ſicut etiam alijs non obligantur, ex quo nec merentur, nec demerentur. Secundo infantes: ob eaſdem rationes, & facit Clem. vnic. de homic. Tertio excipiuntur, qui ob pœnā aliquam diuinis priuati ſunt; hi enim, eſto velint audire non poſſunt, vt habetur in c. fin. de ſenten. excommun. libro 6. & in c fi. eodem in antiq. Quarto, qui conſuetudine excuſantur, cuiuſmodi ſunt viduæ, quę poſt mortem virorum domi ſe continent per aliquod tempus. Item & adoleſcentulæ, quæ antequam nuptui tradantur, in aliquibus locis raro domo exeunt. Epiſcopus tamen curare debet, vt huiuſmodi conſuetudines tollantur per Concionatores, & Parochos, vt quæ pietati contrariæ ſint. Quinto excipitur, qui graue periculum animæ, corporis, famæ, vel rei ipſi, vel alijs imminens adiret. Animæ ſi, exempli gratia, mulier vereatur, ne ab aliquo rapiatur. Corporis, vt ſi quis admodum ægrotus ſit, vel inimicos vereatur, Famæ, ſi non habet ob paupertatem veſtes, quibus, vt eius ſtatum decet ſe inducat, atque ſic de communi ſententia teſtatur Nauar. in Man. cap. 21. num. 3. Poſſunt tamen de

de multo mane, vbi missæ celebrantur, Ecclesias adire, ac deinceps domi se continere. Rei, vbi periculum est, ne si ad missam quis eat, interim furto suæ res surripiantur. Id quod in Villis inprimis cōtingit, quamobrē necesse est, vt aliquis semper domum seruet sicut etiam ob periculum ne res suæ consumantur, vt ad summam in casibus, in quibus opera seruilia festis diebus facere licet. Excusantur etiam, qui ob damnum aliorum missam intromittunt. Quare mulieres, quæ infantes habeat: item, qui curam habēt eorum, qui ægroti sunt, qui custodiam arcis portæ Ciuitatis, vel Territorij, hi omnes excusantur, si per alios commode hæc facere nequeunt. Postremo excusantur, qui ab Ecclesia nimis longe absunt, quæ absentia tamen excuset arbitrio boni viri declaratur. Item, qui per flumen transire ad Ecclesiam nequeunt, & huiusmodi. Ad summam excusantur, qui aut de iure, aut de facto, aut ob periculum ipsius graue, alijsve imminēs ad Ecclesiam ire nequeunt. Curare tamen Episcopus debet, vt, qui in pascendis gregibus occupati sunt, festis diebus audiant Missam.

Secundo dixi diebus festis solemnibus missam audire debent. Nam quamuis in cit. c. missa, & c. omnes fideles, Domini diei mentio tantum fiat, tamen & de alijs festis diebus idem concludendum est. Tum quod festi dies solemnes celebrantur omnes abstinendo se ab operibus seruilibus, missamq; audiendo. Tum quod consuetudo Ecclesię sic interpretatur, quæ altera lex est, l. de quibus, ff. de leg. Excipitur ergo, primo, vbi etsi dies festi sunt, non tamen solemnes; non enim quisque tenetur singulis diebus ad missam audiendam. Immo nec Episcopus; & quamuis in c. fin. de priuileg lib. 6. contrarium videatur probari, non tamen vere ꝓbatur; nam ibi non dicitur Episcopum teneri singulis diebus missam audire, sed nō decere absque rationabili causa vllum diem transire: at quod decet, non vtiq; necessarium est, vt per se patet.

Tertio dixi missam vnam audire, vt habetur in cit. c. Missas. Non enim plures missas, sed vnam tantum quis audire debet, id est obligatus est; nullo enim iure id cautum est, vt plures missas quis eodem die audiat, ergo nec nos dicere debemus, l. illam, C. de collat. & ita Nauar. in Man cap. 21. num. 1. vers. Dixi etiam Missas, & facit c. omnes fides ibi Dum missa peragitur, de conse. dist. prima. Nec repugnat cit. c. missas, & c. cum ad celebrandas, ead. dist. vbi missarum mentio fit; nam illud dicitur habito respectu ad plures audientes, atque idcirco dicitur in cit. c. missas die Dominico secularibus, & in c. celebrandas dicitur populus. quod significat etiam multitudinem, Quare vel dies Natalis Christi Domini sit, vnam tantum missam ex officio audire quis debet, & id quoque dixit Nauar. eodem num. primo, versic. Dixi etiam Missa. Excipitur tamen, vbi quis voto, aliove præcipuo iure ad id obligatus est; tunc enim vti obligatio est, ita fiet. Ex his apparet ad vesperas, completoriumve audienda quem non obligari his dieb. quippe quia nullo iure cautum idest; quamuis quod diebus festis Deo inseruire potissimū debemus, a Parochis admonendi fideles sunt, vt & alia diuina officia frequentent, & magistri discipulos ad hæc cohortari habeant, vt suo loco dicemus.

Quarto dixi integram missam audire; vt habetur in eodem c. Missas, & cit. c. cum ad celebrandas, eadem distin. integra autē est. vbi notabilem partem quis non omittit; nā in vnaquaq; dispositione modicum pro nihilo existimatur. Quare, qui non interfuit confessioni, quæ fit a Sacerdote in initio Missæ, dummodo reliqua audierit, missam hic audiuisse dicetur. Sicut etiam, qui habita benedictione abierit; hoc tamen in arbitrio boni viri collocatum est, argum. l. fin. ff. de iure deliber. integra quoque missa dicetur, qui partem vnius missæ ab vno Sacerdote audiuit, & alteram, quam non audiuit, audit ab alio, ita dixit Ioan. Maior. sent. lib. 4. distinct. 45. quæstio. 2. & sequitur Nauar. in Man. c. 21. num. 2.

Quinto dixi in sua Parochia Tum quod huiusmodi festis diebus concio habetur. Tū quod dies festi iciunia, necnon aliquando matrimonia denuncientur, Christianā Doctrinam docentur, & ad pietatem Christi fideles magis, magisque excitantur, & hoc fortasse est, quod voluit Triden. Synod. sess. 22. in Decret. De Celebran. & euit. in celeb. miss. vbi mandauit Episcopis, vt moneant populum, quo frequenter ad suas parochias saltem diebus Dominicis, & maioribus festis accedant: quandoquidem non assidue in alijs Ecclesijs regularium hæc fiunt.

Satisfacit tamen quis præcepto Ecclesiæ de audienda missa, etiam si extra parochiam ipsam audiat. Tum quod generalis Ecclesię consuetudo ita se habet, quæ legis vigorem habet. l. de quibus, ff. de leg. Tum quod Leo Decimus id concessit per quoddam Breue, quod refert Nauar. in Man. cap. 21. versicu. Excusantur, & ita Fusch. de Visit. Eccl. ca. 1. num. 30.

num. 30.& Ioan..Bapt.Confett.in Sum.priuileg.Mend..tit.19.cap.4.pag.379.Non ergo cenſuris cogi poſſunt ad audiendam miſſam in ſua parochia,ſed monitionibus,& cohortationibus, & ita reſcripſiſſe Illuſtriſſ. Card. Paleotum cuidam prælato, refert Fuſch.ibidem,& probatur per Triden.Synod. ſeſſ.22.in Decret.De obſer & euit. in celeb. miſſ.ſic enim ibi dicitur. Moneant etiam eũdem populum, vt frequenter ad ſuas parochias ſaltem diebus Dominicis, & maiorib. feſtis accedant.Hæc ſancta Synod. ex quib. patet nõ præcipi ſed moneri vt eant ad ſuã parochialem Eccleſiam.Id quod multo magis locum habet,vbi in ſua parochia eſſe nõ poteſt.Quare ſi Italus in Græcia eſſet,audire miſſam Græcorum teneretur,vbi ſecundum ritum ab Eccleſia Romana approbatũ celebratur,atque ſic ſenſit Nauar. in conſil. quinto,de celebr.miſſ.Non enim lex diſtinguit,qua lingua miſſa dicatur, modo ab Eccleſia approbata ſit, alioquin Itali in Latina lingua miſſam audire non poſſent,quod abſurdum eſt.Idem dicendum eſt, ſi alio Idiomate celebretur.Excipitur tamen, vbi ritus eorum ab Eccleſia Cattolica, ac Romana approbati non eſſent;tunc enim, quod peccantibus aſſentirentur, peccarent, argum. cap.1.&ibi quoque Gloſſ.de off.deleg.Non igitur tunc audire miſſam ipſorum quis debet;& ſi Catholice celebrantem miſſam nõ habet,a miſſæ auditione excuſatur.Non ſatisfacit tamen præcepto Eccleſiæ,qui in priuatis ædibus, vbi ex priuilegio miſſa celebrari poteſt, miſſam audit, modo, quod ſolet fieri in conceſſione adiectum ſit. Ne alij præter familiares eius, cuius gratia licentia conceſſa eſt, audire poſſint, ita refert Stephan. Quarant. in Summ.Bollar. in verbo, Miſſa.

Sexto quocunque tempore miſſam audire debent,etiam interdicti tempore, modo priuilegium habeant ipſam tunc audiendi, vel priuilegio communi, cuiuſmodi habent Clerici omnes,etiam in minoribus conſtituti,necnon qui interueniunt miſſam celebranti,vel laici ſint modo ipſi interdicti, excommunicatiue non ſint. Secundo quiſdam diebus, ſcilicet Paſchatis, Pentecoſtes, Natalis Domini,&c tunc enim & interdicti intereſſe poſſunt,ac debent miſſæ,c.fi.de ſent. excom.lib.6.Ego in Tract.meo de Cenſ.Tabu.5.cap.8.§. 12.Item vel priuilegio ſpeciali, hi enim quoque miſſæ ſacrum audire tenentur.

Septimo dixi a Sacerdote Catholico, & vſum Sacerdotij habente audire miſſam debet, eſto alias improbus ſit: quandiu enim ab Eccleſia tolleratur,vitare ipſum non debemus, vel excommunicatus,interdictus, ſuſpenſusve ſit, & hoc ob Extrauag.ad euitanda,quam in eodem Trac.declarauimus, atque ſic dixit Nauar. in conſ.53.& 54 de ſentent.excommu. & Ego in eodem Tract. de Cenſur.& Coua.in c.alma,de ſentent.ex commun.lib.6.par.1. relect.§. 2.nume.10. Excipitur tamen,vbi notorius,denunciatusve eſſet pro tali,nam ob cit.extrauag.ad euitanda,vitare ipſum debemus. Secundo excipitur,vel per famam ſciamus denunciatum eſſe notoriumve; nam nec huius miſſam audire debemus,argum.c.illud, de cler. excom mun.min. & ita dixit Naua.in eod.conſ.54. in fine.

2 At qui † an liceat vitare Sacerdotem noſtrum Parochum, quamuis eius miſſam audiamus, ob id,quod ſcimus eum improbũ eſſe,vel concubinarium, & huiuſmodi, ſed ad huc neque notorium,neque denunciatũ, Plane ſentio id non licere. Primum,vbi Sacerdos ob id infamaretur, argum.c. ſi Sacerdos,de off.ordi. Secundo, vbi id fieret,quoniam arbitraretur eius miſſam non valere, nec prodeſſe; graue enim delictũ hoc eſſet ex quo non vt priuata perſona, ſed Chriſti miniſter id facit. Poſtremo id habetur in c. veſtra,& in c.fi.de cohab.cleric. & ibi Abb. ac DD.

Poſtremo dixi attente miſſam audire debent.At qui an ſatisfaciat præcepto de miſſa audienda, qui dum miſſę intereſt publicas aut priuatas preces voluntarias, debitasve perſoluit? In hac quęſt.quam DD.varijs in locis pertractarunt pro regula bono eum ſatisfacere Primum,qui dum Sacerdos ſub ſilentio orat,preces fundit: nam & ad hoc Sacerdos ipſe audientes hortatur conuerſus ad populum illis verbis, Orate fratres. Secundo & eum,qui aut ſurdus eſt,aut tam longe ab alteri abeſt, vt Sacerdotem audire nequeat.In hoc enim caſu, modo animum præcipuum habeat ad ea, quæ fiunt, ſcilicet,vt dum Euangelium legitur, ſurgat, dum Corpus Criſti Domini eleuatur, genua flectat:& hunc cenſeo ſatisfacere: ſicut etiam de ijs ſentio,qui linguam Latinã non intelligunt:his exceptis caſibus, ſatisfacere alias non cenſeo, qui prædicta non attendunt;ſed preces tantum fundunt. Minus ſatisfaciunt,qui dormiunt,ſicut etiam,qui aſſidue colloquuntur: id quod pluribus in locis fieri vidi intermittentes ſolum colloquia dum Chriſti Corpus eleuatur, & deinceps ad ſuos ſermones redeuntes:nam ſi non ſatisfaciunt,

tisfaciunt, qui partem aliquam notabilem missæ ommittant, vt dixit Nau. de hor. Can. cap. 9. num. 6. minus prædicti; non enim hoc est missæ interesse, aut audire

3 Dum autem missæ intersunt † laici ingredi presbyterum, idest locum, vbi Clerici cõsistunt, nullo modo debent; ita habetur in c. Sacerdotum, de conse. dist. 2. Idque fit, quo libere, & honeste sacra officia Clerici obire valeant, ita dixit Cl mens Papa ibidem. Secus, vbi missa, & alia officia non celebrant, ita Gloss. ibi Idem habetur in c. 1. de vit. & honest. Cler. ibi enim prohibetur ne secus altare sint, & ne inter Clericos sedeant, quãdo diuina celebrantur. Quare D Ambrosius Imperatorem Teodosium ab huiusmodi loco expulit; quod Imperator non grauiter tulit, vt refert Fusc. de Visit eccl. libro primo, capitu. 20. num. 3 Multominus igitur super altaria sedere, vel cubitum ponere debent; sed iam Missæ nomen quid significet videamus.

4 Missæ nomen igitur † quid significet, & cur sic nominetur, varie DD. sentẽtiæ sunt. Nonnulli. n. missam promissione accipiũt; & eam idcirco sic fuisse nominatam censuerunt, quoniam sacrificio peracto dimittitur populus, vnde dicitur in fine, Ite missa est; quasi dicatur Ite quia missio est, idest licentia discedendi ab his, nam & apud Cypran. lib. 3. Epist. in epist. 14. remissa peccatorum dicitur pro remissione, vt refert Couar. lib. quarto, var. resolut. cap. 22. & Græci, & Aegyptij peractis sacris missum populum faciebãt, nec antea licebat, quam sacris factis sacrificus dixisset λαοῖς ἄφεσις, idest Populis missio est; sic etiam apud Romanos peractis illis sacrificijs Sacerdos clamabat, I licet, idest ire, seu abire licet, ita Couar. ibid. Hæc declaratio etsi taceri posset; quandoquidem & pars missæ, cui & Catechumenis interesse licebat (quæ durabat vsque ad Euangelium inclusiue) missa Catechumenorũ dicebatur esto perfecta non esset, mihi tamẽ non placet: nam nec antiqui Græci, aut Romani eo nomine sacrificia illa nominabant, sed solum significabant discedere populo licere. Postremo si id vellemus verbum illud Ite superuacaneum esset; sat enim esset dicere Missa est, sicut in illis verbis Græcis propositis habetur. Addo absurdam totam eam actionem dimissionis verbo significari.

Vnde secundo, quidam dicebant actionẽ hanc sacram idcirco missam dictam esse; quoniam per Sacerdotem, eiusque ministerium fit hostia missa, & oblata Deo. Sacerdos enim ipse mediator inter Deum, & hominem est. Ab oblatione igitur tum corporis, ac sanguinis Christi Domini, tum precũ, quæ fiunt actionem hanc totam missam dictam esse volunt. Hæc opinio mihi magis placet; quandoquidem sacra illa actio nomẽ sumit ab eo, quod præcipue fit, scilicet a missione, & oblatione Corporis ac Sanguinis Christi, quæ Deo fit hostia omnium sacratissima, atque gratissima. Et quamuis specia-tim non fiat mentio eius sacratissimæ oblationis, nihil interest: nam verba ad subiectã materiam interpretamur, argum. l. plenum, §. equitij, ff. de vsu, & habit. & l si vno, ff. loc. E quo igitur in illa sacra actione Sacratissima illa hostia offertur, per illud verbũ Missa pro eius hostia accipietur in primis, scilicet eam hostiam missam esse, & oblatã ad Deũ Patrem; sic enim absoluendo ab excommunicatione, si dicatur Absoluo te, esto nihil præterea dicatur, de Censura accipitur; non enim necessario requiritur, vt dicatur a Cẽsuris, vt probaui in Tract. De Censur. Tab. 1. cap. 23. Sicut etiam si quis mihi sua peccata confessus est, dicendo absoluo te intelligitur a peccatis: non enim & peccatorum mentio necessaria est, vt probaui in Tracta. meo de Censur. Nec repugnat, si dicatur, antequam Hostia oblata sit, missam dici non posse; cũ tamen sic dicatur; nam duobus modis missa summitur Proprie, & Communiter. Proprie igitur erit, vbi celebrata est. Impropriè vero, vbi non celebrata. Sicut etiam fit in obligatione literarum, vt habetur in Instit. de liter. obligat. quæ dicitur, & ante acceptã pecuniam, & posse, sed primo impropriè deinceps proprie. Hac igitur ratione, & ante & post actio illa sanctissima Missa dicitur. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Decimas laici soluere debent, quæ regula, quousque pateat, declaratur.*
2 *Decimas non soluentibus, an sacramenta denegari possint.*
3 *Decimæ triplicis generis sunt.*
4 *Decimarum solutio an præscribi possit.*
5 *Decimæ cui Ecclesiæ soluendæ sint.*

§. I I.

1 §. Postremo † laici decimas, ac primitias soluere Ecclesijs debent, vt habetur in tot. tit. De decim. & apud Trident Synod. sess. 25. de refor. cap. 12. Estque hoc ius parochiale, vt declarauit Abb. in rub. de Paroch. & alien. Paroch. num. 2.

Hæc

Hæc regula amplificatur habito reſpectu ad eos,qui ſoluere debent, vt etiam Regulares ad ipſas præſtandas teneantur de prædijs,quæ vel ab aliis conduxerunt, vt habetur in c.dilecti filii,de decim.vel de prædiis, quæ ad ipſos peruenerunt quacunque ratione,modo ab initio decimas ſoluerent,vt dicitur in c.commiſſum eſt,eodem, & aſſeruit Abb.in c.2.num.6.verſ. Vnde veniendo ad principale, eodem res enim cum ſuo onere tranſit,c.ex litteris, de pignor. Idem & de Clericis ſecularibus dicēdum eſt quoad bona proprii patrimonii. Poſtremo Iudæi de terris,quas colunt,c. terris; eod. & Oldrad. in conſ.91.& Illuſtriſſ. Fuſch.in ſuis Concl. in littera D.concluſ.80.

2 At qui † an negari ſacramenta eis poſsūt, qui decimas ſoluere nolunt?Nauar.in conſ. ſecundo,de decim.inquit Parochum, qui in poſſeſſione exigendi decimas eſt intra certos limites,non poſſe ei,qui non vult eas ſoluere,negare ſacramenta. Tum quod non poteſt quis ſuo iure priuari non cauſa cognita (eſſet enim hoc auctoritate propria ſuo iure quem priuare,quod non licet, c ex litteris, de reſt.ſpol.& c.ne quis in propr.cau.)Tum quod Iudex eſt in propria cauſa cōtra,l. qui iuriſdictione,ff.de iuriſdict.omn.iud. & tot. tit. C. ne quis in propr. cauſa. Contrarium tamen ſuadere videtur Triden. Synod. ſeſſ. 25.de reformat.cap.12.vbi præcipit, vt excommunicentur, qui decimas ſubtrahunt; nec ab hoc crimine,niſi plene executione facta abſoluantur.Si ergo abſolui non debēt, ergo ſacramenta denegari eis poſſunt.Quid igitur concludendum? Ego ſic diſtinguendum cenſeo. Aut qui ſunt de familia eius, qui decimas non ſoluit,ſacramenta petunt, vel pro ipſis ille petit,vt baptiſmum,& huiuſmodi,nec ipſi impediunt,quominus decimæ ſoluuntur; & in hoc caſu ſacramēta eis adminiſtranda eſſe cenſeo,atque concludo, argum.c. ad apoſtolicam, de ſimon. vbi dicitur libere ſacramenta præſtanda eſſe;& ſi quid conſuetudine aliquid donari conſueuit,tunc coram Iudice petēdum, ergo idem & hic.Aut petunt pro ſe,& in hoc caſu rurſus diſtinguo. Aut non poſſunt ob paupertatem, & idem hic quoque cenſeo, argum. l.impoſſibilium, ff. de reg.iur.Aut poſſunt, ſed non tūc;ex quo in periculo mortis ſunt conſtituti,& idem ſentio,dummodo propoſitum habeant eas præſtandi,& promittant, & cautionem etiam dent iuxta c.ex parte, &ibi Gloſs.de verb.ſign modo etiam contumaciæ pœniteat, deneganda ei ſacramenta non ſunt;nam ſi moriantur, contra hęredes ibitur. Aut poſſunt,ſed nollunt ſoluere, & tunc eis ſacramenta deneganda ſunt,ex quo mortifero peccato ſunt, & in hoc caſu Tri. Synod.loquitur,& hoc de Sacramento Pœnitentiæ.

Secundo inprimis amplificatur hæc regula in quibuſcunque decimis;† nam triplicis 3
generis ſunt. Quædam prædiales, quędam perſonales,& quædam mixtœ, quæ partim ex re,partim ex laboribus perſonalib.ſunt, cuiuſmodi ea,quæ pro pecudibus præſtãtur de prædialibus, & perſonailbus habetur in c.ad Apoſtolicæ,de decim.Te prædialibus, & mixti in c.non eſt in poteſtate,& in c. paſtoralis,eod.Cuiuſcunque ergo ſpeciei ſint: præſtari debent. Soluendæ autem ſunt antequam impenſæ, & ſementes deducantur non enim prius hæc deduci debent,vt habetur in c.cum homines,& ibi Gloſſ. communiter recept.de decim.& in c.non eſt putanda,& in c.tua nobis,eod. Excipiuntur tamē decimæ perſonales: ſoluūtur enim deductis ſumptibus de lucro tantum,vt ait Gloſs. in cit.c.cum homines,& Geminia.in conſ.85. quem refert,ac ſequitur Fuſch. in littera D. concluſ.63.num. 1. Secundo ſoluuntur etiã de rebus illicite acquiſitis; quæ erant prius obligatæ ad decimas. Quare, qui prædium alicuius occupauit, & inuaſit licite decimas Eccleſiã accipiet debitas ex eo fundo ab inuaſore;recipit enim Eccleſia ſuū,atq;ſic dixit Gloſſ. communiter recept. in fine, in c. tranſmiſſa,de decim. licite etiam accipitur de perſonalibus ex illicito lucro dummodo dominus factus ſit,qui lucratus eſt,& ad reſtitutionem non ſit obnoxius.

Excipitur tamen,vbi lucrum factum eſſet per peccatum notorium, vt pote per publicam meretricem, ita dixit Gloſſ.in cit.c. ex tranſmiſſa.

Excipitur etiam,vbi res minima eſſet; nō enim de minimis decima ſoluitur, ita DD. communiter concludunt.

4 Excipitur tertio,vbi pręſcriptæ eſſent † etſi laici decimarum capaces non ſunt,præſcribere tamen libertatem illam non ſoluendi poſſunt,vt dixit Nauar.in conſ.2. num.2.de decim.Id quod Barbiani ſit; nulla enim decima ſoluitur exceptis primitiis lini.

Quarto excipitur,vbi ſpeciale aliquę præſciriptæ tantum eſſent,vtpote perſonalis:nã nec ipſa ſoluitur;Id quod ſit in Diœceſi Arimini: non enim decimę perſonalis ſoluūtur, ſed prædiales tantum,

Quinto excipitur quoad quotam:ſi enim pręſcriptum eſt,ne decima ſoluatur,ſed alia portio,ipſa, & non decima præſtabitur; id quod

quod in multis locis seruatur. Præscribi tamen non potest, vbi Parochus non haberet, vnde viueret; tunc enim tot sunt præstandę, vt habeat, vnde viuat: id quod sensit Triden. Synod. sess. 25. de reformat cap. 11. & alibi. De iure Diuino enim hoc est iuxta illud. Dignus est Mercenarius mercede sua.

5 At qui † cui solui debent. Quoad prædiales soluendæ sunt ei Ecclesiæ, in qua prędia sunt, vbi qui collit prædia, ibi habitat. Si vero, qui colit prædium, in aliena parochia domicilium habet, tunc aut consuetudo declarat, cui danda sit; & in hoc casu ea seruabitur cit. c. cum homines, & c. ad Apostolicæ, de decim. Aut non adest consuetudo, & in hoc casu dabitur Ecclesiæ, vbi prædia sũt c. ad decimas, de restitu. spoliat. vbi enim dicitur neminem posse capere decimam in parochia alterius Ecclesiæ, sed integram spectare ad illam Ecclesiam. Idque merito; nam decima hæc duplicem naturam habet prædialis, & personalis decimæ, sed sapit magis naturam prædialis, ergo qualitas hæc inspici debet, argum. l. enim quæritur, ff. de stat. hom. Hinc in oneribus realibus non cultor inspicitur, sed locus vbi res sitæ sunt, c. fina. de cens. & l. Imperatores, ff. de publ. & Abb. ac DD. in eodem c. cum sint. Qua actione autem petantur decimæ, posuit Federic. de Sen. in consil. 61. vbi etiam inquit vel etiam in infideles bona alienentur, contra quem malit Rectorem Ecclesię pro decimis agere posse. Idem Tusc. in littera D. conclus. 65. qui ipsum refert.

Personales vero Ecclesiæ debentur, a qua Sacramenta quis recipit, vbi dicitur in cita. c. ad Apostolicę, & Gloss. ibi, & Abb. num. 2. & in c. fin. & ibi quoque Gloss. de paroch. ac DD. communiter. Id quod locum habet, vel quis diutius abfuerit (vt per annum a Parochia, vel pestilentiæ vitandæ gratia, vel belli, vel negotiandi, vel recreãdi animum) ab alijsque interim sacramenta susceperit; nam decimæ debebuntur ei Ecclesię, in qua domicilium quis habet, ea enim obligata est ad Sacramenta præstanda, & pro ipso orare, & sacrificia offerre etiam absente, non autem ea, in qua domicilium non habet; quandoquidem ad ea præstanda non tenetur, atque sic dixit Nauar in cons. 1. num. 5. de decim. viden. & Feder de Sen. cons. 253. & Tusch. in littera D. concl. 67.

Mixtæ demum, si in parochia semper sit, qui lucratur, Ecclesiæ suæ præstandæ sunt. Quare si sues pascat, quis in sua Parochia per totum annum quod mixtæ sunt decimę Ecclesiæ suæ eas prę̄stabit. Si vero ęstiuo tempore in sua parochia, hyeme vero in alia partim Ecclesię suę partim alteri præstabit, non autem eis Ecclesijs, per quarum parochias transit in eundo de vno loco ad alium cum pecoribus. Tum quod facile sciri non potest, quæ quantitas eis debeatur. Tum quod minime sunt. Sed de decimis hactenus, alia etiam præcepta Ecclesiæ laici seruabunt, & si matrimonium aliquod interdicatur inter aliquos, vt habetur in tit. de Matrimon. contract. contra form. Eccle. interim non contrahetur. Ex his constat, quæ laici credere; quæ Sacramenta suscipere; necnon quæ præcepta seruare, scilicet decalogi, atq; Ecclesiæ debeant. Episcopus ergo, vbi diœcesim visitabit, an hæc seruentur, diligenter inuestigabit.

Verum quid si in diœcesi Gręci sint? quid iuris sit in seq. declarabimus.

De gubarnatione Grcecorum, effectu proximo, sed quinto potestatis Episcopalis. Cap. X.

SVMMA.

1 *Græci regulariter omnia seruare debent, quæ Latini.*

2 *Gręci subiecti sunt episcopo Latino, in cu ius diœcesi habitant.*

3 *Græcis, qui sunt in diœcesi Episcopus dabit ministrum, qui linguam Græcam sciat.*

VIDIMVS, quæ laici Latini seruare debent. † Verum quid de Gręcis? Pro regula habendum est eadem & ipsos seruare debere non solum in diœcesibus Græcorum, verum etiam & Latinorum; communi enim iure subiecti sunt Episcopo Latino, in cuius diœcesi habitant tam laici, quam clerici, & Ecclesiasticę personæ, vt habetur in Bulla Pij Quarti, incip. Romanus Pontif. quæ est in ordine 97. subiecti inquam sunt quoad ea, quæ ad Dei cultum, sacramẽtorum administrationem, animarumque salutem, & hæresum extirpationem pertinent Episcopo loci, in quo vitam degunt, vt habetur in c. ꝙ translationem, de temp ord. Quare, si ordines suscipere velint, sine dimissoriis litteris Latini Episcopi ordines ipsis nõ conferentur, etsi contra fiat, suspẽsi sunt, etsi sic suspensi in ordinibus ministrauerint, efficiuntur

ciuntur irregulares; sicut Latini; in qua irregularitate dispensare non potest, nisi Sedes Apostolica, & ita habetur in cit. c. ꝙ trãslationẽ iũct. probaui traditis in instructione Clem. VIII. impressa Romæ anno 1597. super lit. Græcorum ad Episcopos Latinos, in quorũ diœcesi Grӕci, vel Græco ritu viuentes degunt. Quam instructionem refert Stephan. Quarant. in Summ. Bullar. in verbo, Græcorum ritus.

Quoad matrimonium etiam, decretum Concilij Triden. seruabunt, & si Latinus vxorem Græcam ducat; vel e contrario, ritũ Græcum non sequetur, sed qui Græcus est, ritum Latinũ, si ad id induci possit, alioquin suum ritum catholicum quisque seruet Prolis autem patris ritum sequatur, nisi præualeat vxor Latina, & ipsi Græci sequantur, exceptis ritibus, qui ab Ecclesia tollerantur, & qui scandalum, & periculum animarum nõ

3 generant iux. c. fin. de bapt. † Quare & de ministro eis Episcopus prouidebit, qui linguã Græcam noscat, quo ipsis diuina celebret, Sacramenta administret, & verbo, & exemplo eos instruat, vt dicitur in ci. c. quod trãslationem, & in c. quoniam, de off. ord. vid. Idẽ si alterius linguæ homines in Parochia, Diœcesive sint; prouidebit enim eis Episcopus de ministro secundum formam cita. c. quoniam. Sed de cura laicorum singularium hactenus ad Vniuersitates eorundem transeamus: In quibus enim causis laici Ecclesiastico iudici subiecti sint, vberius alibi tractabitur.

De gubernatione Confraternitatum piorum, effectu proximo, ac per se septimo potestatis, atque officij Episcopalis. Cap. XI.

SVMMA.

1 *Confraternitates piӕ quid sint.*
2 *Cur instituantur.*
3 *Quotuplices sint.*
4 *Visitans Confraternitates Episcopus quid facere debeat.*
5 *Munera, quæ obire solent.*
6 *Processionibus vt intersint, an cõpelli possint.*
7 *Processiones, vbi fiunt, quӕ Confraternitates præcedere habeant.*

DE singulis laicis Christianis egimus, de Confraternitatibus pijs, & idcirco de eorundem Vniuersitatibus, ad pietatem institutis, quæ sæpius ex laicis constãt, & quarum curam Episcopus etiam agere debet iam agamus. Verum antequã rem aggrediamur, præmittenda hæc sunt. Primum Confraternitates piæ quid sint. Deinde cur institutę. Tertio quot earum genera, & a quibus institui valeant. Postremo a quo iudicentur; his enim præmissis, quæ eorum pia opera sint, & quæ in ipsis visitandis Episcopi partes sint, & quod potissimum quærimus, contemplabimur.

1 Quoad primum igitur † Confraternitates hæ piæ sunt Confraternitates a Christianis institutæ ad maiorem Dei cultum pro animarum salute, vt videbimus.

2 Quoad secundum † cur instituantur, & ex tradita descriptione constat; nam ad Deum magis, magisque colẽdũ, & ad pia opera exercenda pro animarum salute instituuntur; qui enim de illis sunt, sępius peccata cõfitentur, frequentius Eucharistiam summũt festis diebus in Ecclesia congregati, aut horas Beatæ Mariæ Virginis, septem Psalmos Pœnitentiales, Litaniasve recitant, Missas celebrandas curant, publicis processionibus intersunt, eleemosynas pro Confratrib. pauperibus colligendas curant, & huiusmodi alia opera pia faciunt; quibus operibus & Deus colitur, & animarum salus comparatur.

3 Quoad tertium † harum Confraternitatum duo sunt genera. Alterum earum, quæ communes omnib. sunt, & hæc sępius a personis ecclesiasticis institutę sunt, & a Romanis Pontificibus approbatæ, & priuilegijs, atque indulgentijs multis donatæ cuiusmodi est Confraternitas Sanctissimi Corporis Christi, & Confraternitas Nominis Dei, & Rosarij Beatissimæ Virginis, & Cinguli sancti Francisci, sancti Augustini, & huiusmodi in has enim quisque se describendum curare potest. Alterum genus earum est, quæ non ab Ecclesiastica persona institutæ sunt esto ab Episcopis approbatę, cuiusmodi sũt societates diuersarum Artium, seu Nationũ vt Romę, Venetijs, ac Bononię, & alibi; omnes enim artes, idest omnium artium artifices societatem aliquam ineunt, & Confraternitatem, & habent sacellum quodpiam, vbi Missæ sacrum celebrandum curant, & preces fundũt, eleemosynas colligunt, vt supra dixi. Quæ Confraternitates quod pietatis gratiæ institutæ sunt, sine Superioris li-

F centia

centia institui queunt vt dixit Io.And.in capit.3.de excess.prælat. & facit l.1. ff.de colleg.illicit. vbi dicitur causa religionis collegia hęc permitti,& hęc no.ibi Gloss. ab Episcopo tamen probari debent, vbi visitat, vt dixit Fusch.in Tract. de Visit. lib.2.cap.14. numero 5. Ex quibus patet ex laicis magna ex parte constare, & etiam a quibus instituantur.

4 Quoad postremum † an a iudice laico iudicari possint quoad personas,& bona,Bar. in l. sodales, num 14. & 15. eodem inquit a iudice laico iudicari,nisi maiori ex parte essent Clerici. Ego autem sic distinguendum censeo. Aut quæritur, an possint iudicari quoad sua bona, & quoad personas extra confraternitatem. Et in hoc casu, vbi laici sunt veram opinionem Bar. cēseo, & Bald. in l illud. vers Quid de eo, C.de sacrosanct. Eccl.& aliorum cit.a Mando.in Tracta.De Monit.quæst.67.num.5.viden.vbi etiam habetur, quando charitatiuum subsidium exquiri ab ipsis possit;secus autem si Clerici,c. at si Clerici,de iud.cum simil.Aut quæritur de ijs,qui agunt in ipsa Confraternitate, scilicet de spiritualibus, nec non de elemosynis,quæ colliguntur, & in hoc casu ad Episcopum cognitio pertinet, vt habetur apud Trident. Synod.sess.22.de refom. cap 8. & capit.9.quamobrem loca pia esse manifesto constat.

His præmissis, quoniam Episcopus visitare ipsas Confraternitates potest, ac debet, vt habetur in eodem cap.8.& cap.9.hæc cō-

5 siderabit.† Primum quas preces recitent,an secundum Ecclesiæ ritum, ac morem celebrent, & si quid superstitionis inueniet,ammouebit.Secundo an inter diu,noctuve celebrent;non enim noctu id permitti facile debent ob scandala.Tertio, vbi interueniūt processionibus quo habitu vestiantur, nec fieri permittet quod superstitiosum sapiat, scandalumve tribuat,ita Nauar.in consil.1. de for.competen. Postremo quoad bona, quæ habent ex eleemosynis, an in eos fines impendant, quorum gratia colligūtur. Quare ab Oeconomo singulis annis rationem sibi reddendam Episcopus curabit per cit.c. 8. Videbit etiam, quæ statuta habent, ita Addit.ad Abb. in c.ex parte, nume.5. in littera E. de consuetud. Hæc igitur præcipua sunt, quæ de Confraternitatibus tam in spiritualibus,quam in alijs ab Episcopo consideranda sunt, vbi eas visitabit,esto Nauar. in c.3. de for.competen.quoad bona temporalia secus si laici consenserint. Ex quibus etiam habentur, quæ facere debent istæ Societates, quatenus tales.

6 Verum † an cōpelli possint ab Episcopo huiusmodi Societates, vt ad publicas processiones veniant? Sæpius per Sacram Congreg. Decretum fuisse recenset Addit. ad Sum.Bull.Steph.Quarant.in verbo, Præcedentia eas compelli non posse;nam & sic fuisse respōsum Episcopo Scalen.refert his verbis die 6. Maij 1597. idem Quaran. Reuerēdissime D.vti frater. Quamuis Thesaurarij Magistri, & Confratres Confraternitatis S.Mariæ Annunciatę magis conscientiæ suæ,ac pietati satisfacissent; si amplitudini tuæ ad plublicas processiones vocati morē gessissent; cum tamen ad eas accedere recusauerint,neque ab amplitudine tua compelli, nec vllis præterea censuris distringi,atq; innodari debuerunt, sæpius alias consulti responderunt Illustrissimi Patres Sacri Concilij Trident.interpretes, itaque interdictū hac de causa latum protinus tollas,oportet, ac de cætero a similibus compulsionib.omnino abstineas. Deus Amplitudinem tuam conseruet. Hæc Sacra Congreg. Ex quibus patet ad prędictas processiones cogi nō posse,vel publicę sint.

7 Atqui † si veniant ad processiones,& plures interueniant,ac de præcedentia contendant,quid faciendū? In hoc casu,si constet, vel probet in quasi possessione aliqua esse, procedere illa Societas debet, vel priuatæ, vel publice processiones sint.Si vero id non constet,neque probetur quę prius saccis vsę sunt,hę præcedēt,ita habetur in Bulla Gregor. XIII.incip. Exposcit Pastoralis officij munus lata die 15. Iunij 1583.Pont.sui anno 12.in ordine 86.cuius verba sunt hæc.

Exposcit pastoralis, &c. De nobis attributę potestatis amplitudine volumus mendicantibus inter se de præcedentia huiusmodi contendentibus,aut Confratrib.Confraternitatum prędictarum,inter quos lites, & causę pręmissorum occasione ortę iā sint, seu oriri contigerit in futurum, qui in quasi possessione præcedentiæ ac iuris præcedēdi sunt ij (quibuscūq; reclamationib. protestationibus,appellationib.& aliis subterfugiis prorsus remotis,& cessātib. & postpositis) in processionib. tā publicis, quā priuatis præcedere debeant, quando vero nō probetur. aut non constet de quasi possessione præcedētiæ huiusmodi,inter fratres quidem mendicantes ij, qui antiquiores in loco controuersiæ;inter Confratres vero inter se litigantes ij,qui prius sacris vsi sunt, in processionibus tam publicis,quam priuatis præcedere debeant. Ita vt si contigerit noua Monasteria,

nasteria, aut domus alicuius ordinis Mendicantium in loco, in quo alterius ordinis ex dictis Mendicantibus Monasteria, aut domus prius erecta, & instituta sint, ille ordo, qui prius monasterium, seu domum in loco habuerit, pręcedat, Pręterea, quia inter prædictos ordines plerunque alia in processionibus, & alia in Concilijs generalibus, & alijs actibus publicis, seu priuatis, ratio circa modum pręcedendi seruatur, nollumus per pręsentes prærogatiuis dictorum Ordinum quoad præcedentias huiusmodi, quæ proprij ordinibus præterquam in processionibus prædictis debentur aut fratribus Capucinis nuncupatis, qui in processionib. publicis sub conuentualium S. Francisci, ac Minorum de obseruantia Fatrum nuncupatorum cruce, vt solent, incedere possint, aliquod præiudicium generari. Hique per quoscunque iudices, & Commissarios etiam S.R.E. Cardinales sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate iudicari, & definiri debere, ac quicquid secus super his a quoq; quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, initum, & innane decernimus. Non obstantibus, &c. Hæc ibi. Ex quibus iam dicta habentur. Nec non ad Episcopum pertinere decidere lites ortas inter Confraternitates de præcedentia in processionibus, vel laici sint, ita Nauar. in cons. 3. de for. compet. & Prax. Archiepisco. Neapol. cap. 63 num. 8. nam in omnib. pertinentibus ad diuinum cultum laici subiecti Episcopo sunt, ita Bar. in l. fi. ff. de coll. illic. Sed de his Vniuersitatib hactenus, ad Vniuersitates studiorum generalium transeamus.

SVMMA.

1 *Studia generalia vbi sunt ibi lectio Sacræ Scripturæ haberi debet.*

2 *Legentes, & exercentes aliquam professionem litterarum fidei professionem prius facere debent.*

3 *Doctoratus insignia suscepturus professionem prius facere debet.*

4 *Legentes Philosophi in Vniuersitatibus studiorum generalium reffellere debent opiniones Philosophorum a Christiana fide alienantes.*

5 *Ordini sacro initiatus, vel arctatus ad eum suscipiendum vltra quinquennium Philosophiæ, aut Poetis studijs operam dare non potest, nisi Theologiæ, aut Sacris Canonibus operam debent.*

6 *Docentes pueros etiam, quæ ad religionem pertinent, docere eos debent, & cogere, & hortari non solum ad missas, sed etiam ad alia diuina officia audienda.*

7 *Doctrinam Christianam vt doceatur Ordinarij curare debent.*

8 *Seminarium erigere Ordinarij debent.*

9 *Doctor Medicinæ fieri quis non debet, nisi iuret se obseruaturum Bulla Pij V. in ægrotorum visitatione.*

§. I.

1 §. Postremo † vniuersitates studiorum, vt lectio Sacræ Scripturæ ibi habeatur, & vbi instituta erat, & negligeretur, & restituatur ad defensionē Catholicę fidei, ad incrementum sanęq; Doctrinæ cōseruarionē & propagationem curare debent, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 5. de reform. cap. primo, vers. In Gymnasijs; sunt enim arma contra hæreticos; id quod animaduertens Vuticleph generalia studia damnauit, sed ipse vt hæreticus damnatus est in Concilio Constantiensi sicut asseruit Alphon. de Cast. aduersus hæreses lib. 13. in verbo, Studia generalia; Qui tamen lectores futuri sunt prius ab Episcopo de vita, moribus, ac scientia probati esse debent, vt inquit sancta Synod. ibidem.

2 Secundo † ad exercendam professionem aliquam litterarum quis admitti ab ipsis nō debet, nisi prius fidei professionem fecerit, vt habetur in Bulla Pii iv. quæ est in ordine 112. quam supra posuimus.

3 Tertio † nec ad Doctoratus gradum, nisi & ipse eandem professionem fecerit.

4 Quarto † Philosophi legentes in Vniuersitatibus studiorum generalium, & alibi publicæ refellere debent falsas opiniones Philosophorum, quæ a fide aberrant, dum eas, explicant eorum rationibus, atque argumentis refellendis, vt habetur in Bulla Leonis X. incip. Apostolici regiminis, & est in ordine 4 sic enim inquit.

Omnibus, & singulis Philosophis in vniuersitatibus studiorum generalium, & alibi publice legentib. districte præcipiendo mandamus, vt cum Philosophorum principia, aut conclusiones; in quibus a recta fide deuiare noscuntur, auditoribus suis legerint, seu explanauerint, quale hoc est de animæ mortalitate, aut vnitate, & mundi æternitate, & alia huiusmodi teneantur eisdem veritatē religionis Christianæ omni conatu manifestam facere, & persuadendo pro posse docere, ac omni studio huiusmodi Philoso-

phorum argumenta cum omnia solubilia existant, pro viribus excludere, atque resol uere; & cum non sufficiat aliquando tribulorum radices pręscindere, nisi, & ne iterum pullulent, funditus euellere. Cum pręcipue humanæ philosophiæ studia diuturniora, quam Deus secundum verbum Apostoli euacuauit, & stultam fecit, absque diuinæ sapientię condimento, & quę sine reuelatę veritatis lumine in errorem quandoque magis inducunt, quam inueritatis elucidationē ad tollendam omnem in præmissis errandi occasionem hac salutari constitutione ordinamus, & statuimus, ne quisquam de cætero in sacris ordinibus constitutus secularis, vel regularis, aut alias ad illos a iure arctatus in studijs generalibus, vel alibi publice audiendo Philosophiæ, aut poetis studijs, vltra quinquennium post Grammaticam, & Dialecticam sine aliquo studio Theologiæ, aut Iuris Pontificij incumbat. Verum dicto exacto quinquennio, si illis studijs insudare voluerit, liberum sit ei, dum tamen seorsum, aut Theologiæ, aut sacris Canonibus operā nauauerit, vt his sanctis, & vtilibus professionibus Sacerdotes Domini inueniāt, vnde infectas Philosophiæ, & Poetis radices purgare, & sanare valeant. Et hos Canones per Ordinarios locorum, vbi generalia studia vigent, & Rectores Vniuersitatis eorundem studiorum singulis annis in principio studij in virtute sanctæ Obedientię publicari man damus. Nulli ergo, &c. Hęc sunt verba Bullæ: ex quibus proposita conclusio habetur,
5 † & etiam alia, scilicet ordinibus sacris initiatos, vel initiandos, si studijs Philosophiæ, aut Poetis operam dare velint, id eis licere, modo aut simul, aut seorsum, aut Theologię aut sacris Canonibus operam nauent.

6 Quinto † docentes pueros non solū Gramaticam, Rethoricam, & huiusmodi docere debent; verum etiam, quę ad Religionem Christianam pertinent: & diebus festis nihil eos docere possunt, nisi, quę ad Religionem, & bonos mores pertinent; & hortari etiam, ac cogere, vt non solum admissas, sed etiam, ad alia diuina officia audienda ad Ecclesias accedant: & nihil legant contra bonos mores, ac pietatem, ita habetur in Bulla Leo X. incip. Supernæ dispositionis, quę est in ordi ne 11. cuius verba hęc sunt.

Cum omnis ętas ab adolescientia prona sit ad malum, & a teneris assuefieri ad bonū magni sit operis, & effectus; statuimus, & ordinamus, vt Magistri Scholarium, & pręceptores pueros suos, siue adolescētes nedum in Grammatica, & Rethorica, ac cęteris huiusmodi erudire, & instruere debeant, verum etiam docere teneantur ea, quæ ad religionem pertinent, vt sunt pręcepta diuina, articuli fidei, sacri Hymni, & Psalmi, ac sanctorum vitæ: diebus festiuis nihil aliud eos docere possint, quam in rebus ad religionē, & bonos mores pertinentes, eosque in illis instruere, & hortari, & cogere, in quantum possunt, teneantur, vt nedum ad Missas, sed etiam ad Vesperas, diuinaq; officia audienda ad ecclesias accedent, & similiter ad prædicationes, & sermones audiendos impellant, nihilque contra bonos mores, aut quod ad impietatem inducat, eis legere possint. Hęc sunt verba Bullę, ex quibus habentur prædicta, cuius etiam supra memini.

7 Sexto † Ordinarij curare debent, vt Doctrinam Christianam doceātur: habēt enim facultatem constituendi loca, in quibus ipsa doceatur, & facultatem etiam Confraternitates erigendi, & etiam plures Indulgentię conceduntur, vt habetur in Bulla Pii Quinti, incip. Ex debito, quæ est in ordine 156. pagina 1163. & per Bullam Gregor. XIII. incip. Vniuersis Christi fidelibus, quę est in ordine 11. præterquam quod id habetur apud Trident. Sinod. sess. vigesima quarta, de reformat. capitu. 4. id quod & supra diximus.

8 Septimo † Seminarium erigere Ordinarii quoque debent iuxta formam traditam à Trident. Synod. sess. 23. de reformat. capitulo 18. de quo Seminario supra non nihil agimus.

9 Postremo † Medicinę doctoratus insignia tradi non debent cuiquam, neque etiam facultas medendi a Collegio, vel ab Vniuersitate, nisi iuret prius se obseruaturum Bullam Pij Quinti, in ægrotorum visitatione incip. Supra gregem, quam posuimus supra Cap. 6. §. 2. Et de his hactenus: iam ad Ecclesiasticas personas tam singulares, quam ad Vniuersitates ex eisdem constantes, transeamus.

De gubernatione Clericorum Secularium, primam Tonsuram, minorem Ordinis habentium, effectu per se, atq; octauo potestatis, atque officij Episcopi. Cap. XII.

SVMMA.

1 Clerici seculares in prima Tonsura, vel in minori-

minorib. constituti, quæ officia obire debent, quatenus tales sunt.

2 *Clerici seculares in minoribus ordinibus constituti, quæ priuilegia habent.*

3 *Clerici in minoribus constituti qua ratione priuilegia ammittãt, & quod de vestibus.*

4 *Clerici in minoribus constituti an secularia negotia agere possint.*

DE laicis tam singularibus, quam de Vniuersitatibus pijs constantib. ex laicis egimus; iam de gubernatione Ecclesiasticarum personarum, effectu itidem per se, sed tertio potestatis, atque officij Episcopi, agamus, Verum, quod personæ Ecclesiasticæ partim sunt singulares personæ, partim Vniuersitates ipsis singularib. constantes, ob eam rationem de Clericis secularibus, & singularibus, deinceps de reliquis tractemus. Postremo, quod horum alij primam tonsuram, minoresque ordines habent, alij ordines sacros; ideo materiam eorum, qui in minoribus constituti sunt, agamus eo ordine habito, quam hucusque adhibuimus, ac præmissimus, explicando, quæ ipsorum munera, atque officia sint, & a quibus se abstinere debent, quo Episcopus in visitatione sciat, quæ de ipsis scrutari atque inquirere habeat.

Primum igitur ea omnia facere debeant, qui primam Tonsuram, minoresve ordines habent, ab eisdemque se abstinere, quæ facere, & a quibus se abstinere laicos debere antea diximus. Idque multo magis quando quidem, præterquam quod Christiani sunt, in altiori loco collocati sunt ipsis laicis.

1 Secundo † sua officia cuique ordini præscripta obire habent. Hinc Trident. Synod. sess. 23. de reformat. cap. 11. sanciuit, vt ordines per interstitia temporum (quo accuratius, quantum sit horum ordinum pondus, possint edoceri) conferantur, sicut etiam vt in ipsis se exerceant. Quæ autem munera hæc sint, quod posui in Tract. meo de Sacramen. Tab 7. ob eam rem, quæ huc pertinet, illinc sumantur.

Tertio ei Ecclesiæ inseruire debent, cui adscripti sunt; non enim ordines cuiquam conferendi sunt, qui alicui Ecclesiæ non inseruiat, vt habetur apud Triden. Synod. sess. 23. de reformat. cap. 16. Cum nullius debeat ordinari, dicitur enim ibi, qui iudicio sui Episcopi non sit vtilis, aut necessarius suis Ecclesijs sancta Synod. vestigijs sexti Canonis Concilij Calcedonensis inhærendo, statuit, vt nullus in posterum ordinetur, qui illi Ecclesię, aut pio loco, pro cuius necessitate, aut vtilitate assumitur, non adscribatur, vbi suis fungatur muneribus, nec incertis vagetur sedibus. Quod si locum, inconsulto Episcopo, deseruerit, ei sacrorum exercitiũ interdicatur. Hæc ibi sancta Synod. Ex quibus patet Clericos in minoribus constitutos ei Ecclesiæ inseruire debere, cui ab Episcopo adscripti sunt; etsi locum inconsulto Episcopo deseruerint, sacrorum exercitium interdicendum esse. In minoribus igitur constituti, in Ecclesia eis præscripta, diuinis officijs, dum fiunt, interesse, atque inseruire debent; vel missæ sint, vel septem Horarum preces recitentur: aliove diuina officia fiant. Quod ego in hanc sententiam accipio, vbi emolumentum aliquod ab ipsa Ecclesia habent; tum quod qui altari seruit, de altari viuere debet, c. de multa, de præbend. tum quod & in ordinibus sacris constituti inseruientes Ecclesiæ in suis ordinibus, hæc habere debent; ita Triden. Synod. eadem sess. de reformat. cap. 17. Vbi vero non habent quicquam, inconsulto Episcopo tamen ab huiusmodi seruitute se abstinere non debent, cita. capitulo 16.

Atqui an priuilegijs Clericorum fruuntur in minoribus ordinibus constituti? Item an secularibus negotijs se miscere possunt sine pœna.

2 Quoad primam quæstionem † breuiter concludo eos priuilegia omnia habere, quæ habent in ordinibus sacris constituti cũ habito respectu ad personas, tum ad res. Nam de priuilegio personæ (quod duplex est scilicet Canonis, c. si quis suadente diabolo. 17. quæst. 4. & fori, de quo in c. 2. de for. comp.) habetur, & in c. vnic. de Cler. coniugat. & ibi Gloss. ac DD. lib. 6. & in c. cum non ab homine, de iudic. cum simil. De priuilegio itidem rerum habetur in c fin. de vit. & honest. cler. & in tot. tit. de immun. eccles. in antiqu. & 6. & in c. quanquam, de cens. eodem libro 6.

3 † Atqui an ea ammittant, & qua ratione? Plane sic; nam primo & eisdem rationib. amittunt, quibus ordinibus sacris insigniti, de quibus infra suo loco agemus.

Secundo amittunt etiam fori priuilegiũ, si beneficium Ecclesiasticum non habentes, clericalem habitum, & tonsuram non deferant, & alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi non inseruiant, vel in Seminario clericorum, aut in aliqua Schola, aut Vniuersitate, de licentia Episcopi, quasi in via ad maiores ordines suscipiendos non versentur, ita habetur apud Triden. Synod. eadem sess. 23. de reformat. cap. 6. Excipitur tamen, vbi alteri

Ecclesiæ inseruit ab ea, cui fuit ad scriptus; nam non idcirco priuilegium amittit, ita sacra Congreg. ibidem declarauit. Quare inseruiens Capellæ existenti in Ecclesia, quæ ab Episcopo Confraternitati laicorum pro Oratorio assignata est, satisfacit. Nihil etiã interest, si aliquando intermiserint impedimento aliquo necessario interueniente; tum quod verba ciuili modo intelligenda sunt, l. si cui, ff. de seruit. Tum quod continue id dicitur fieri, quod maiori temporis parte fit, debito tempore, ita Gemin. ac. DD. in proœmio sexti, & ita Sacra Congreg. in eodem capitu. 6. interpretata est, & Addit. ad Summ. Bullar. Stephan. Quarant. in verbo, Habitus Clericalis.

Tertio priuilegium amittunt, vbi Ecclesiæ quidem inseruiunt, sed habitum Clericalem, & tonsurã non deferunt: id quod locũ habet etiam si prius eos Episcopus nón admoneat, vt habitum, tonsuramve sumant, ita sacra Congreg. declarauit. Idque merito S. Synod. simul copulat tria hæc, scilicet vt deferant habitum, & Clericalem tonsuram, & alicui Ecclesiæ inseruiant; vbi autem dispositio plures qualitates simul requirit, vna deficiẽte, nihil fit, l. si hęredi plures, ff. de hęred. instit. Ibi tamen Clericus timore iusto habitum Clericalem omitteret, exempli gratia transiturus est per loca inimicorum, in hoc casu excusatur, si, ne ab hostibus capiatur, eiusve iter impediatur, Clericalem habitum deponat; non enim volũtate habitum dimittit, sed necessitate, ita habetur in cit. Clem. 2. de vit. & honest. Cler. ibi enim punitur, qui abiectis vestibus sui ordinis alias assumere, & in publico portare, rationabili causa cessante, præsumit; ergo secus, si rationabili causa non cessaret: tunc enim nõ punietur, arg. sumpto a cõtrario sensu in cit. Clem. 2. nam & hac ratione mutatio nominis permissa est, vt habetur in C. de mut. nom.

Secundo, si esset spoliatus ab hostib. suis vestibus.

Tertio, si referat personam alicuius Sancti, & personam aliquam referat recitando vitas eius.

Quarto, si domi suę, & idcirco in occulto dimitteret; nam cit. Clem. 2. de deferente publice alienas vestes loquitur, ergo secus si occulto. Accedit quod non dimittit habitum, ne deferat, sed vt paulo post assumat; quo casu non dicitur dimisisse, non enim mulier, quæ statim rediit, discessisse a marito videtur nec, qui paululum abfuit ab ecclesia, dicitur, non residere, vt habetur apud Triden. Syn. sess. 23. de refor. cap. 1. vers. Quoniã autem.

Quinto, si ob paupertatem non deferat ita Imol in cit. Clem. 2. nu. 9.

Sexto, vbi non perseueraret in habitus dimissione. Non enim Clericus priuilegio clericali priuari debet, qui semel habitum dimisit; sed necessario postulatur, vt tantum perseueret, vt publice pro laico existimetur ita Prosp. Farin. in Prac. Crim. in tit. De inquisit quæst. 8. quem sequitur Addit. ad Stephan. Quaran. in Summ. Bulla. in verbo, Habitus Clericalis.

Quoad Tonsuram etiam si ob morbum deferre nequeat, excusatur, ita Capel. Tholos. decis. 104. Alias igitur si Clerici huiusmodi & vestes, & habitum Clericalem non deferant, & prędicta non seruent, priuilegiũ clericale amittunt. Cogi tamen ad hæc nequeunt, vbi beneficium Ecclesiast. non habeat, ita dixit Abb. in c. fin. de Cler. coniug. de com. DD. sententia. Nam ad tonsuram deferendam cog hos non posse asserit: solum etenim cogũtur, si velint priuilegio clericali frui, quod bene notandũ inquit Abb. ibidem & sensit hoc Triden. Synod. sess. 14. de reformat. capit. 6. nam agens ibi, qua ratione cogi debeant Clerici ad vestes Clericales deferendas, solum de ijs, qui in sacris sunt, vel dignitates, personatus, officia, aut beneficia quęcunque Ecclesiastica obtinẽt, loquitur, & non de constitutis in minoribus ordinibus tantũm.

Verum quales vestes deferri a Clericis debent? Antiquo iure id cautũ nõ est: quare in hoc cõsuetudini locorum standum, in quibus quis vitam degit, ita Glo. in c. si quis virorum, distin. 30. & in c. pen. de vit. & honestat. Cler. in verb. De au ratis, & Couar. prac. quęst. cap. 31. num. 7. & Clar. in Pract. Crimi. quęst. 36. num. 10. & Foller in sua Prax. in verbo, Audiantur, num. 42. & Farin. eodem num. 69. & eadem Addit. ad Steph. Quaran. in Summa Bullar. Hinc Mediolani habitum deferunt Parochi diuersum, ab iis, qui parochi non sunt, & animarum curã nõ habent. Nec obstat Bulla Sixti Quinti, incip. Cũ sacrosanctã, publicata die 18. Ianuarii 1589. nam ipsa solum prospicit quoad quantitatem. scilicet. vt talares vestes gerant, non autem de qualitate. Postremo de vniuersis Clericis non loquitur, sed de iis, qui pensiones habent, vel benef. Eccles. Consuetudini ergo stabitur. Quamuis iure cõi cautũ sit, ne quorundam colorum vestes gerant, vel quasdã species, vt habetur in cit. c. 2. de vit. & honestat. Cleric. Sed de prima quæstione hactenus. Clericales vestes autem, & monachi habitum laici deferre nequeant. c. vt clerici, & ibi

ibi Abb.de repud.& Fran.in c.vlt.de bigam. lib.6.& Prax Archiep.Neap.cap.52.num.20 cum seq.& nos supra.

4 Quoad postremam,†scilicet an in minoribus ordinibus constituti negotia secularia agere possint.Pro regula habendum est Clericos,qui primam Tonsuram,minoresvè ordines tantum susceperunt,&beneficium Ecclesiast.non habent,omnia facere posse,quę laicus,ita dixit Abb.in c.1.& c.2. de postul. Quare & in iudiciis secularibus quamcunq; personam agere possunt, scilicet & Iudicis, & Aduocati:& Procuratoris, vel causa ciuilis,vel criminalis sit. Item, & extraiudicium omnia negotia gerere, vt inquit idem Abb. in eodem c.1.num.duodecimo, ne Cler. vel Monach.Idem Nauar.in cons.5. de success. ab intest. Hinc spolia non faciunt, si negotientur, aliavè secularia agant, quippe quia non illicite negotiantur, & omnia secularia agere possunt,quæ laici. Non ergo cuidam meo amico dubitandum fuerat in susceptione primæ tonsuræ de spolijs,cum nullum beneficium Eccl. haberet Episcopus ergo, vbi visitabit,an in minoribus ordinib. constituti sua munera obeant,inuestigabit. Sed de gubernatione horum clericorum hactenus,de gubernatione eorum,qui maioribus ordinib.initi sunt,agamus.

De gubernatione Clericorum Secularium maiores Ordines habentium, nō autem beneficium ecclesiasticum,vel pensiones, effectu per se,atque nono Potestatis, atque officij Episcopi. CAP. XIII.

SVMMA.

1 *Ordini sacro innitiatus votum continentiæ seruare debet.*

2 *Ordinis Sacri susceptione solemne votum continentiæ emittitur.*

3 *Ordinis Sacri susceptioni metu factæ an votum continentiæ inducatur.*

SECVNDO loco agendum est de gubernatione Clericorum,secularium qui ordini sacro initiati sunt, & beneficiū, pensionemq. Ecclesiasticam non habent:id quod, vt facilius fiat de more,vt præmisimus,quæ facere, & contra a quib.se abstinere debeant videamus.

1 Primum igitur†præter ea,ad quæ Clerici prædicti tenentur,quibus & hi obligātur, primum,inquam ordini Sacro initiatus votum continentiæ seruare debet. Nam† per

2 Ordinis huiusmodi susceptionem, sicut etiam per professionem factam in aliqua Religione probata ab Ecclesia votum tale emittitur, vt habetur in cap. 1.de vot.libro sexto.

3 Excipitur tamen‡ vbi vi,metuve, qui in constantem virum cadit,cogeretur quis ordinem sacrum suscipere; nam esto suscipiat ordinem,continentiæ voto tamen non obligatur. Tum quod votum metu tali iniecto factum nullum est,arg.c.1.& 2.& ibi Gloss. magistr.in verbo,Coactus,versic. Item & in voto de ijs,quę vi,metusve cau.fiunt,quam & sequitur ibi Abb.num.11.vers.Et quartus casus. Tum quod continentia de consilio est:&non de præcepto,c.integritas,32.quęstione prima, & c.licet de voto ergo non obligatur.

Contrarium tamen suadere videtur; scilicet votum metu factum obligare ; nam, qui in aliquo periculo,vt mortis constitutus vouet,si eo periculo liberetur,se aliquid facturum,obligatur, vt per se id notum est : ergo votum metu factum valet.Hæc ratio nulla est;Nam idcirco votum hoc valet,quoniam metus in hoc casu non inijcitur, vt votum faciat, sed ob aliud, quo casu votum valet. At in casu nostro metus inijcitur, vt ordinē sacrum suscipiat, quod votum continentiæ continet,& idcirco nullum est votum.Quare a proposita conclusione non discedes. Poterit ergo hic;qui ordinem sacrum sic suscepit,vxorem ducere sine alia dispensatione:quamuis,ne eius filijs quæstio de hæreditate moueatur, curare possit, vt Episcopus declaret votum non obligare, & matrimonium contractum valere,probato prius hoc iusto metu:atque sic respondit Nauar. in cons.2.& 3.num.8.& in cons.4.& 5.de his, quæ vi metusve caus.fiunt. Ex his apparet, etsi Episcopus dispensare non potest, vt vxorem ducat,qui votum solemne emissit, declarare tamen posse, votum nullum esse, & matrimonium ab hoc contractum valere. Sed de hoc primo satis, ad alia transeamus.

SVM-

S V M M A.

1 *Horarum Canonicarum preces recitare ordinibus sacris initiati debent.*
Et beneficium Eccles. habentes.
Et regulares professi ad Chorum.
2 *Horarum Canonicarum preces recitare debet, qui beneficium Eccles. habet, vel modicos fructus consequatur.*
3 *Horarum Canonicarum preces ad recitandas obligati; quando excusentur a recitatione ipsarum.*
4 *Horarum Canonicarum ad preces recitandas obligati, peccant, vbi eas non recitant. Item puniuntur.*
5 *Horarum Canonicarũ preces, quæ recitandæ ab ijs, qui ad eas recitandas obligantur: & qua forma.*

§. I.

1 §. SEcundo † ordinibus sacris initiati ad Canonicarum Horarum preces recitandas, obligati sunt, vt de presbyteris habetur in c. 1. de celebrat. Miss. & in c præter, distinct. trigesimasecunda. De Diaconis aut & de Subdiaconis iure scripto cautum non est: Sed generali Ecclesię consuetudine, atq; sic de ipsa testatur Nau. in Tract. De Hor. Canon. cap. 7. num. 2. & hoc pro regula habebitur.

Quæ regula locum habet, vel excommunicati, censurave aliqua irretiti sint; nõ enim delicta immunitatem tribuunt, argumen. l. nunquam plura, ff de priua. delict. & probaui in Tract. meo de Censur. Tab 1. Postremo tenentur vel depositi sint verbis, aut re ob eandem rationem.

Secundo tenentur ad eas recitandas, qui beneficium Eccl. habent, vel per collationẽ, vel institutionem, vel aliam causam, quam ipse probauit, & accepit, vt habetur in c. fi. distinct. 91. quod generatim de quocunque Clerico loquitur, & ideo de habentibus primam tonsuram, quãdoquidem & ipsi beneficium Ecclesi. habentes, hac recitatione tenentur: facit etiam c. quod ad te, & c. fallacijs, de Cler. coniug. nam in illis iuribus dicitur Clericos in minoribus ordinib. beneficium Eccl habentes, qui vxorem duxerunt, priuandos beneficijs quandoquidem vxore ducta non possunt diuinis officijs operã dare, idest fuis precibus, ergo & in minoribus constituti beneficium habentes propositas preces recitare debent.

2 Ad quod locum habet † vel beneficium exiguum sit, ita sensit Gloss ab omnibus recept. in c. 1. in verb. Rurale, de celebrat. Miss. & facit cit. c. 1. vbi permittitur Clericis, vt haberent, si non habent, vnde se sustentent, & Nauar. eodem capitu. 7. numero 27. nam per beneficii collationem quis ad diuinas laudes celebrandas adscribitur; quæ ratio in quocunque beneficio locum habet. Hinc beneficium dari propter officium dicitur in c. fi. de rescript. lib. 6.

Secundo tenetur vel casu perpaucos fructus percipiant, vtpote grandine, acquis, vel alio casu.

Tertio locum habet, vel nullos fructus percipiant vel quod sua culpa possessio re ipsa non est tradita, vel quia post receptam non volunt residere.

Quarto locum habet, vel possessionẽ nõdum habuerint, si collatio facta sit, & eã acceperint; nam per collationem acceptã ante possessionem ius ipsum, & beneficium is, cui collatum est, acquisiuit, c. si tibi absenti, & c. pen. de præbend. li. 6 Hinc mortuo eo ante possessionem acceptam, vacare per mortem eius dixit Felyn. in rub. de constit. & Nauar. in cons. 17. de celebr. Miss Quare non est tenenda opinio Menoch. de arbitr. iud. lib. secundo, cent. 5. cas. 429 in fi. qui tenuit obligatum non esse eum ad horas recitãdas, qui reipsa beneficii possessionem non habet; nã repugnat dictis, & opinioni ipsius Nauar. in cons. 17 quem citat pro se, qui totum contrarium dicit.

Quinto locum habet, vel per alium fructus percipiant, vtpote pei patrem, nam filius, cuius est beneficium, ad horas recitandas tamen tenetur; qui enim per alium recipit, ipsemet recipere censetur.

Sexto locum habet, vel Vicarium, vel Capellanum habeant; nam non idcirco a recitatione excusantur; & ita seruat communis praxis, vt testatur Nauar. cap 11. num. 32. & 33.

Postremo tenentur, vel litigent de beneficio, vbi pro se sententia lata est, & recipere habent fructus sequestratos, per aliosve receptos, & de communi sentẽtia testatur Nauar. eodem cap. septimo, num. 24. quod verum est, vbi collationem factam acceperãt, vt habetur apud Nauar. in cons. 17. de celebrat. Miss.

Tenentur etiã Religiosi professi ad Chorum, & Moniales, vt dixit Nauar. eodem capit. 7. num. primo, versic Secundo, iunct. numero 23. & Tolet. in Inst. Sacerd. lib. 2. capitulo 12. num. septimo, qui de communi sententia testatur. Excipiuntur tamen conuersi

Monacorum

Monacorum,qui laici dicuntur, & ad Miniſteria corporis ſunt adſcripti ; non enim ad Horarum Canonicarũ preces obligati ſunt, ita Tolet.ibidem. Atqui an iure diuino, vel Pontificio obligati ſunt? Plane ad maiores Laudes, & ad maiora obſequia prædicti tenentur,quo gratiam Deo Max.referant pro honore eis collato. Idq; iure diuino;ex quo enim in ſortem Domini vocati ſunt, & præcipuo quodam honore effecti, ratio naturalis poſtulat, vt gratos ſe oſtendant ipſi Deo. Vt autem hæc preces ſeptem Horarum recitentur, iure poſitiuo Pontificio,&non diuino cautum eſt,vt dixit Nauar. eodem capitulo 7.num ſecundo. Non enim in veteri teſtamento, neque in noua lege mandatum eſt,vt hæ preces recitentur,& idcirco nõ iure poſitiuo ſimpliciter,neque diuino. Omnes ergo prædicti ad has preces recitandas obligati ſunt.

3 Verum † qua pœna afficiuntur, vbi eas non recitant,cum poſſint? Primo mortiſere peccant,vbi totum officium omittunt;communis enim opinio DD.hæc eſt.Id quod & ſenſit Pius Quintus in decreto dato Romæ die 18.Calend.Octob.1571. incip. Ex proximo Lateranenſi Concilio verſ.Item illi, qui primis ſex menſibus.

Secundo, qui partem aliquam notabilem omittit, vtpote Matutinas preces, vel Laudes,vel aliquam aliam ex reliquis horis;notabilis enim pars eſt, & idcirco grauiter offenditur. Idem cenſerem, ſi alicuius ore dimidiam,vel quaſi dimidiam omittat.

Tertio peccat etiam mortiſere, qui eas recitat integre,ſed ante propoſuerat ſibi nõ recitare;nam peccatum eſt dictum, aut factum,aut concupitum contra legem Dei;& hac ratione peccat, qui feſtis ſolemnib. diebus miſſam non audire ſibi propoſuit,vel ieiunij tempore ieiunium ſe non obſeruaturũ; eſto deinceps miſſam audiat, & ieiunium ſeruet, & hoc ob eam intentionem malam prius habitam.

Quarto peccat etiam ſi intra ſex menſes non recitet,vbi poteſt,& non legitime impeditur, vt habetur in Bulla Pij V. quam infra ponemus.

Poſtremo peccat, qui in alium diem differt recitationem earum;nam ſicut qualitates diei feſti,ac ieiunij,ſunt onera,quæ inhærent ipſis dieb.& idcirco in alios dies transferri nequeunt (non enim ſatisfacit præcepto,qui die Dominica miſſam non audit,vel vnam,vel tres alios dies audiat, ſicut etiam de ieiunante.) Ita nec ſatisfacit, qui horas vnius diei recitat alio die. Id quod patet, quoniam eſt qualitas quædam illius diei, & idcirco die illo elapſo, ad ipſas recitandas amplius non tenetur, ex quo peccauit; nam & quæuis dies proprias preces habet, vt in Breuiario habemus. Quare Confeſſarij horum non neceſſe habent iniungere,vt omiſſas preces recitent. Nec facit,ſi dicatur,qui in Paſchate non eſt Confeſſus, vel Communicatus,ſemel in anno,ad huc obligatum remanere ad Euchariſtiæ ſumptionem, & peccatorum confeſſionem. Tum quod obligatio illa perſonæ inhæret. Tum quod dilatio illa temporis data eſt ad obligationem differendam, non autem ad tollendam c.cum dilecti,de arbitr. At obligatio hæc inhæret diei,ergo eo elapſo non tenetur. In his omnibus caſibus igitur mortiſere peccatur.

4 Excipitur tamen primo,† qui morbo graui affectus eſt, ideſt, qui non poteſt eas recitare ob infirmam valetudinem; ad impoſſibile enim nemo tenetur, l. impoſſibilium,ff. de reg.iur.Quare & qui cæcus factus eſt,neque hic ad eas recitandas tenetur. Tũ quod Clericis præcipitur, vt eas recitent, non autem vt audiant.Tum quod ſi hoc eſſet, pauci ægroti eſſent, qui non peccarent,ita dixit Palud libro quarto,diſt.15.quæſtio. quinta, quem refert,ac ſequitur Nauar. in Comm. De Hor.Canon cap.11.cum duobus ſeq. & in c.fin.de celeb.Miſſ.& c.14.eodem.Minus etiam furioſi tenentur. Quando autem morbo excuſetur, in arbitrio Iudicis, ideſt Confeſſarij, vel Ordinarij in foro fori id collocatum eſt,& facit l.ſecunda,§.ſi quis in iudicio,ff.ſi quis caut.& c.ad audientiam, de cleric.non reſiden Immo, vbi cõualuit ad preces omiſſas recitandas non tenetur, vt dixit Inno.in cap.primo,de celeb.Miſſ. & Abb.in c.ex parte,de obſeru.ieiun.& Menoch.de arbitr.iud.lib.2.Cent.5.caſ.429.num.17.& facit,l.ſi non ſortem, §. libertus,ff. de condict. indebit.

Secundo excuſatur etiam,qui neſcit ipſas recitare,modo tamen operam det, vt quam primum diſcat.

Tertio,vbi occupatio aliqua grauis interueniret,vel negotium,quæ ſi intermitterentur,vel damnum corporis,rei, vel famæ adeſſet: ita dixit Nauar. eod. cap. vndecimo, numero 34.

Quarto non tenetur, qui Breuiarium non habet, vtpote, quia amiſſit ipſum, vel ſuum ferre oblitus eſt,& ipſum aliunde habere non poteſt;tunc enim ob ſupradictam rationem etiam excuſatur. Non excuſatur tamen,ſi aliunde habere poteſt: Preces tamen, quas memoriter ſcit, recitare debet;

nam

nam causa, quæ excusatur, vbi nõ habet Breuiarium, ea est, quoniam memoriter preces nescit, ergo secus, vbi eas sciret; cessante enim causa priuilegij, cessat priuilegium, c. cum cessante, de appell. & l. adigere, §. quãuis, ff de iur patron. Quare, & qui perspicillis vtitur, si frangantur, vel amittantur, idem iuris erit.

Quinto excipitur, vbi obliuione horam aliquam omitteret; ad impossibile enim quis non obligatur.

Postremo excipitur, si secum dispensatum esset, scilicet a Romano Pont. non enim Episcopus potest, nisi ex causa legitima, cuiusmodi sunt prædictæ, & earum similes; sed tunc dispensatione opus non est, ita Nauar. eodem cap. 11. num. 24. versic. Secunda, Sed de hac prima pœna satis.

Addo non teneri ad eas recitandas, qui est præsentatus ante institutionem, vel est electus nominatusve; ante confirmationem, vel prouisus antequam consenserit; nõ enim interim suum beneficium est, c. si absenti, de præbend. lib. 6. non etiam qui in concursu iudicatus est magis idoneus, antequam ei collatio facta sit ob eandem rationem. Minus, qui habet expectatiuam, ita Nauar. in consil. 17. de celeb. Miss. Et locum habet, vel pro se duas sententias habuerit, & fuerint sequestrati fructus, ita Nauar. ibid.

Postremo, qui beneficium Eccl. habet, & prædictas preces legitima causa cessante nõ recitat, si omittat totum officium vnius diei amittit portionem fructuum omnium, qui pertinerent ad ipsum, si illo die fructus beneficij distribuerentur in dies totius anni, exempli gratia fructum beneficij 365. portio cuiuslibet diei erit numus aureus, tunc vnum aureum amittet, si omittit totum officium vnius diei; si Matutinum cum Laudib. dimidium aurei; si vero his celebratis reliquas horas omittat, dimidium itidem auri: si vnam ex sex illis horis sextam partem: sic enim sanciuit Concilium Lateranense, vt fructus amitteret, & declarauit Pius Quintus in sua Bulla incip. Ex proximo Lateranensi cõcilio Dat. Romæ anni 1571. 12. Calend. Octobr. Nam in Concilio Lateranensi sic fuit statutum. vt quilibet habens beneficiũ cum cura, vel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio diuinum officium non dixerit, legitimo impedimento cessante, beneficiorum suorum fructus suos non faciat pro rata omissionis recitationis officij, & temporis, sed eos tanquam iniuste perceptos in fabricas huiusmodi beneficiorum vel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Pius V. autem in cit. Bulla declarauit pro rata omissionis recitationis officii in quam sententiam accipiatur, scilicet, vt supra posui. Atqui an amittat fructus, si non recitet officium ante illos sex menses? Menoch. de arbit. iud. lib. secundo, Centur. 5. cas. 429. nume. 11. tenet ad restitutionem fructuum hanc obligari: datur enim beneficium propter officium, & qui non laborat non manducat. Contrariam sententiam tenent communiter DD. vt testatur Addit. ad Steph. Quaran in Sum. Bullar. in verbo, Horæ Canonicæ. Hanc opinionem ego etiam sequor. Tum quod frustra verba illa a Concilio essent posita. Post sex menses, & frustra a Pio Quinto repetita contra c. si Papa, de priuileg libro 6. Tum quod Cõcilium, & Papa possunt dispensare in hoc vt dixit idem Menoch. ibidem. Idque non sine causa; sæpius enim quis recipit beneficium antequam sciat horas recitare, huic & similibus causis voluit Papa, & Concilium prouidere, quamobrem cessant rationes Menoch.

Alia etiam pæna afficitur, si vltra sex menses non recitauit Canonicas preces; nam, si legitima monitione præcedente, exempli gratia Episcopi in simili negligentia contumaciter permanserit, beneficio ipso priuari debet, ita idem Concilium Lateran. statuit. Intelligitur autem officium omittere quoad hoc, vt beneficio priuari possit, qui per quindecim dies illud bis saltem non dixerit, ita habetur in eodem Concil. Lateran. Et hęc locum habent, quęcunq; beneficia sint vel curam animarum non habentia. nullumq; seruitium, vt in eadem Bulla Pij Quinti habetur. Declarantes, ait enim ibi, præstimonia, præstimoniales portiones, & quæcunq; alia beneficia, etiam nullum omnino seruitium habentia obtinentes cum prædictis pariter conueniri. Hæc Pius Quintus, Ex quibus patet tam quoad amissionem fructuum, quam quoad priuationem beneficii eodem iure censeri Postremo locum habent, qui pensiones, aliasque res Ecclesiasticas, vt fructuum reseruationes habent, si Officium paruum Beatissimæ Virginis non recitent. quod addidit idem Pius Quintus ad cit. suam Bullã. Quod dictum est de priuatione beneficii, Sot. de iust. & iur lib 10. quæst. 5. artic. 6. ait vsu receptum non esse, & idcirco iudicis arbitrio puniendum, ita Menoch. de arbit. iudic. cas. 429. quem refert, ac sequitur Prax. Neap. cap. 28. vbi refert quendam beneficio tamen priuatum, qui per decennium officium non recitauerat.

Verum, quibus assignabitur portio hæc amissa

amissa fructuum? Plane in vsum fabricæ beneficij, vel in pauperes distribuatur, vt habetur in eodem Concilio Lateran. Quare si Clericus pauper sit, tanquam pauper retinere pro seipso potest. Videbatur tamen dicendum ipsis ante sententiam priuatum non esse; nam pœna in foro conscientiæ non debetur, nisi post sententiam latam, vt dixit Gloss. communiter recept. in c. fraternitas duodecima quæst. secunda. Atqui a proposita sententia discendendum non est ob Bullam ipsam. Nec obstat opinio Gloss. nam ipsa locum habet in rebus a nobis iam acquisitis, & non in acquirendis, argum. eorum, quæ dixit Gloss. in c. Apostolicæ, de Cler. excommun. min. Multa enim facta tenent, quæ fieri prohibentur, l. patre furioso, ff. de ijs, qui sui, vel alie. iur. sunt, & c. quemadmodū, de iureiurand. At Bulla prohibet acquisitionem eorum fructuum, ergo nō est mirandū si sine alia sentenaia ipsos non acquirit. Eadem ratione amittit fructus pensionis pensionarius, qui Horas Beatæ Mariæ Virginis non recitat per eadem Bullam Pij Quinti. Excipiuntur tamen distributiones Canonicorum; accrescunt enim alijs, vt suo loco dixi, & Nauar. in cons. 20. de celeb. Miss. Quid iuris autem de non residentibus suo loco habebitur. Atqui si quis habeat ordines sacros, beneficium, & pēsionem, an Officium Beatæ Mariæ Virginis, & bis officium Domini recitare debebit? Concludendum est non teneri, alioquin qui tres ordines sacros haberet, ter recitare teneretur, atque sic vniuersali consuetudine Ecclesiæ seruatur.

Preces vero Horarum Canonicarum re-
5 citandæ † in Breuiario edito iussu Pij Quinti, & reformato a Clemente VIII habetur, Exceptis ijs, quibus per Bullam Pij Quinti permissum est, vt aliud officium recitent, qui numeratur in eadem Bulla. Illud tamen notandum est, vt qui aliud Breuiarium seruare debent, nō posse Breuiario Romano vti, nisi consensus Capituli vniuersalis interueniat, & Episcopi, si est clericus; ex quo enim in ea Bulla ea ratione permittitur, ergo secus alia ratione sumpto argumento a contrario sensu, quod validissimum est, l. prima, & ibi Doctor. ff. de offic. eius, & ita respondit Nauar. in consilio quinto, num. 2. de celebr. Miss.

Quoad formam vero eas recitandi præter intentionem, quam habere in ipsis recitandis, debent verba distincte, & aperte recitanda sunt; nō enim sat est oculis legere, sed verborū expressio necessaria est, vt colligitur ex Clement. prima, de celebr. Miss. Hinc Tolet. in Institut. Sacerd. describens quid sit officium diuinum sic inquit, Officium diuinum est, Laus Dei, voce expressa per Ecclesiæ institutionem determinata. Non igitur mentalis recitatio est talis.

Secundo ritum Ecclesiæ eius seruare, in qua domicilium retinet. Quare Calendarium eius Ecclesiæ sequetur, vel extra Diœcesim peregrinetur; qui tamen cum Cardinali, vel Episcopo vitam degit, vel regularis Clericus sit in officio celebrando, ac recitando se conformare cum ipso Antistite potest, vt habetur in Clem. fin de Celebr. Miss. & id supra diximus.

Tertio officium itidem a Clerici Latino Latina lingua, & a Græco Græca lingua recitari debet sicut etiam Missæ sacrum, & alia diuina officia; nam ita Pius Quintus cauit in Bulla incip. Prudentia Romani Pont. lata decimo septimo Calend. Septembris 1566. Pontif. sui anno primo. Quare opinio Nauar. tenenda non est, qui in consilio duodecimo, de celebr. Miss. asseruit latinum græca lingua Canonicas preces recitare posse, & e contrario grecum latina.

Quarto tempus, intra quod diuinum officium celebrandum est, incipit a Vespere antecedentis diei vsque ad mediam noctem sequentis: vt dixit Caietan. in Summ. Hor. Canon. versic. Tempus, Hinc fit Matutinas preces Vesperæ celebrari posse, quamuis Matutinis temporibus celebrari deberent, ex quo tempore legitimo celebrantur; elapso enim tempore si quis eas recitet, præcepto non satisfacit, ex quo tanquam qualitas accedentis diei est, vt supra vidimus.

Postremo vbique locorum celebrari possunt, quamuis honestius in Ecclesia. Excipio tamen Collegia Canonicorum, & aliorum, qui in Ecclesia statutis temporibus in Choro celebrare habent, de quibus infra suo loco agemus. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Ordinibus sacris insigniti inseruire Ecclesiis debent, ascripti sunt.*
2 *Ordinibus sacris insignitos, vbi Sacerdotes nō sunt, diebus Dominicis, & solemnibus, vbi altari inseruiunt Eucharistiam sumere decet.*
3 *Patrimonium alienare non possunt, ad cuius titulum ordinis susceperunt.*
4 *Tonsuram ferre habent.*
5 *Vestes itidem clericales.*
6 *Habitum Clericalem, vbi non deferunt, qua pœna afficiantur.*
7 *Vestitu quo clerici vti habeant.*

§. II.

§. II.

1 §. Tertio † in seruire Ecclesijs debent ordini sacro insigniti, quib⁹ ascripti sũt, vt habetur apud Trident. Synod. sess. 23. de reformat. cap. 13. Quod de initiatis Subdiaconatui, Diaconatui intelligitur; vt ibi habetur.

2 Quarto † eosdem decet diebus saltem Dominicis, & solemnibus, cum altari ministrauerint, sacram Communionem recipere ita Sancta Synod. eodem cap. Si Sacerdotes eisdem diebus Missas vt celebrent, Episcopus curare debet, ita Sancta Synod. eadem sess. de refor. cap. 14.

3 Quinto † patrimonium, ad cuius titulum ordines sacros susceperunt, alienare nõ possunt, nisi seruata forma Trid. Synod. de qua infra agemus.

4 Sexto † sicut in minoribus constituti, ita

5 in maioribus tonsuram ferre debent † Nec nõ vestes Clericales; atque habitum. Immo, & multo magis; nam in minoribus constituti cogi ad hæc nequeunt: at in maiorib. contra. Verum qua pœna afficiuntur si clericalem habitum non defferant? Item quo habitus genere vti habent?

6 Quoad primam quæstionem † de iure antiquo, quod habetur in Clem. quoniam, de vit. & honest. cleric. pœnis quibusdam afficiuntur, qui generibus quibusdam vestium vtuntur conditioni eorum non conuenientibus; sed tamen eo iure, etsi generatim de omnibus clericus loquitur, non tamen absoluta forma traditur quoad habitum clericalem. Vnde secundo Triden. Synod. sess. 14. de reform. cap. 6 statuit, vt omnes Ecclesiasticæ personæ, quæ aut in sacris fuerint, vel Ecclesiasticam dignitatem, beneficiumve habuerint, vt possint ab Episcopo puniri, etiam per priuationem officiorum, si honestum habitum clericalem nõ detulerint; sic enim inquit. Propterea omnes Eccl. personæ quantumcunque exemptæ, quę aut in sacris fuerint, aut dignitates, personatus, officia, aut beneficia qualiacunque Ecclesiastica obtinuerint si postquam ab Episcopo suo etiam per edictum publicum monitæ fuerint, honestum habitum clericalem illorum ordini, & dignitati congruentem, & iuxta ipsius Episcopi ordinationem, & mandatum non detulerint per suspensionem ab ordinibus, ac officio, & beneficio, ac fructibus, reddibus, ac prouentibus ipsorum beneficiorum; necnon etsi semel correptæ denuo in hæc deliquerint, etiam per priuationem officiorum, & beneficiorum huiusmodi coerceri possint, & debeant constitutionem Clemen. V. in Concilio Vienen. editam, quæ incipit, Quoniam innouando, & ampliando. Hæc Trident. Synod. ex quibus patet constitutionem hanc comprehendere omnes, qui in sacris ordinibus sunt, vel beneficium Ecclesiast. habent, &c. Secundo monitionem requri, quo puniri possint prima vice. Tertio si semel correpti in hoc delinquerint posse, & debere priuari officijs huiusmodi. Postremo Episcopum posse præscribere quem habitum conuenientem ordini, ac dignitati Eccles. gerant. Ipso iure igitur per Trident. Synod. pœna non imponitur, secus per cita. Clemen.

Postremo accessit ius nouissimum Sixti Quinti per Bullam incip. Cum sacrosancta, publicata die decimaoctaua Ianuar. 1589. Nam per ipsam non deferentes habitum clericalem ipso facto priuati sunt beneficijs Ecclesiast. quæ habent, vel cum cura, vel sine cura sint, vt canonicatus, & huiusmodi, quorũ collationem, & dispositionem Romano Pont. reseruauit. Et sine alia declaratione interueniente vult conferri posse. Pensiones vero, vel fructus, vel prædia Eccles. decernit extractas esse, & fore, & fructuum reseruationes cessare, & debitores ad eorum solutiones non teneri, & ob non solutionem in nullam censuram incidere, ita & latius habetur in cit. Bulla. Excipiuntur tamen primo Milites militiarum Canonice institutarum; nam hisce pœnis non afficiuntur, si clericalem habitum non deferunt; quandoquidem decernit, vt in Militari habitu incedant.

Secundo excipiuntur, qui pensiones habent, seu habebunt nõ excedentes summam annuam sexaginta ducatorum auri de Camera.

Tertio excipiuntur familiares Papæ, qui inseruiunt ei in quibusdam inferioribus ministerijs, vt qui a pedibus sunt, seu Parafrenali, mensæ dispositores, seu Credentiarij, seu dispensatores, & huiusmodi, qui actu inseruiũt in Palatio Apostolico; quo enim expeditiores sint in seruiendo, permittitur eis, vt veste clericali non vtantur, cuiuscunque quantitatis pensiones habeant, vel fructus ex bonis Eccl. ita habetur in alia Bulla incip. Pastoralis eodem anno lata prid. Calen. Februar. qua declarauit, & moderatus est antecedentem Bullam. Ex quibus Bullis apparet locum non habere pœnas in ijs, qui ordinibus sacris initiati sunt, vel in minorib. nisi beneficium Eccl. pensionem, fructusve Eccl. habeant. Constat etiam prædictas pœnas

nas ipſo iure vt vidimus latas eſſe. Manifeſto igitur apparet Decretum Concilij vberius proſpexiſſe, etſi non ipſo iure, ſed per ſententiam pœnas inferat. Nam in ſacris conſtituti vel Eccleſ. emolumenta non habeant, puniri poſſunt, vbi habitum Clericalem nõ deferunt. Sed de quęſtione hac ſatis.

7 Quoad poſtremam quæſtionem † quo ſcilicet habitus genere ſeculares Clerici prædicti vti debeant. De iure antiquo, ſcilicet in c. penult. de vit. & honeſt. Cler. & in Clem. fin. eodem qualitates quorundam habitum, & formæ quædam prohibitæ ſunt veſtium, vt in ipſis iuribus habetur: non idcirco inde habetur quas veſtes prædicti deferant, ſecundo per 21. quæſt. 4. per totam, & ibi Gloſſ. viden. prohibentur claræ veſtes, & fulgidę, ſed nihil præterea dicit, niſi ne vnguentis vtãtur ad voluptatem. Tertio quoad quantitatem Sixtus Quintus in cit. Bulla, Cum ſacroſancta Talares veſtes eſſe voluit, ideſt vſque ad tales pertinere ibi veſtes ſcilicet talares, & idcirco non omnino aperuit quid iuris eſſet. Quare in antecedenti capit. concluſimus de communi DD. ſentẽtia conſuetudini locorum ſtandum eſſe, vt ſcilicet Clerici eum habitum gerant tam quoad veſtes, quam quoad reliqua, quem Clerici deferre ſolent eo in loco, vbi habitant, Quæ communis opinio locum habet, vbi Epiſcopus aliter non ordinaſſet, aut mandaſſet; tunc enim ei parendum eſt: poteſt nanq; Epiſcopus præſcribere quem habitum gerant, vt habetur apud Triden. Synod ſeſſ. 14. de reform eod. cap. 6. Quod ſupra retulimus. Hinc Mediolani, qui curam animarum habent, deferunt habitum ab alijs diuerſum. Epiſcopus ergo in hoc ſuã auctoritatem interponet. Sed de his, quæ agere debent in ſacris conſtituti, qui beneficium Eccl. penſionemve non habent, hactenus, iam de ijs agamus, a quibus ſe abſtinere debent.

S V M M A.

1 *Iuriſdictionem ſecularem Principum ſecularium exercere Clericus ſacro ordini initiatus non debet.*

§. III.

§. Quæ facere Clerici debent ſacris ordinibus conſtituti beneficium Eccl. penſionemve non habentes vidimus, iã videamus, quæ vitare habeant. Et quoniam partim pertinent ad ea, quæ iudicijs aguntur; partim ad ea, quæ extra iudicium; ideo de ſingulis agamus, & prius de primis. Hoc præmiſſo me agere de ijs, quæ per ſe licita ſunt laicis ſed illicita Eccl. perſonis: nã quæ ſua natura illicita ſunt, nec laici agere queũt & multominus ipſi Clerici, l. conditiones, vbi Gloſſ. ff de condit. inſtit. & Gloſſ. in §. impoſſibilis in Inſtit de hæred. inſtit.

1 Primum igitur † Clerici in ſacris conſtituti iuriſdictionem ſecularem Principum ſecularium exercere non debent, vt dicitur, c. ſed nec procurationes ne cler. vel monac. Nec procurationes Villarum (dicitur ibi) aut iuriſdictiones etiam ſeculares ſub aliquibus Principibus, & ſecularibus viris, vt Iuſtitiarius eorum fiat, Clericorum quiſque exercere præſumat. Ecce hic apertiſſime haberi clericos non poſſe laicorum Principum Iudices eſſe, atq; ſic not. Abb. ibi. Nam ait Clericum non poſſe eſſe Officialem Principis ſecularis in iuſtitia exercenda. Id quod ſumma ratione factum eſt. Tum quod eſt contra doctrinam Apoſtoli dicentis, Nemo militãs Deo implicet ſe ſecularibus negotijs, vt habetur cap. 2. ad Timoth. & refertur in cit. c. ſed nec procurationes. Tum quod auocãtur admodum a diuinis: iudiciorum enim ſtrepitus alienus eſt a rebus diuinis. Hinc feriatis diebus, ac feſtis, in quibus in primis diuinis operibus operam dare debemus, iudicia ceſſare præcipiuntur, vt habetur in l. fina. C. de iuriſd. om iud. Sicut etiam in locis ſacris ob eandem rationem, c. primo, & c. cum Eccleſia Dei, de immun. Eccleſ. & c. decet, eod. lib. 6.

Hęc regula locum habet non ſolum in ſimplicibus Clericis, verum etiam & in Prę latis. Tum quod verba Rubr. Ne Cler. vel Monac. comprehendunt etiam Prælatos eo verbo Clericorum nomina per c. ſuper ſpecula, in fi. eodem, & ſupra in tit. De vit. & hone. Cler. Tum quod duo ſunt genera Chriſtianorum. Alterum eorum, qui ſe Deo dicarunt, vt Clerici. Alterum laicorum, c. duo ſunt genera, duodecima quęſt. 1. At Prælati laicorum nomine non comprehenduntur, ergo ſub Clericorum nomine neceſſario habentur. Tum quod Clerici dicuntur, qui in ſortem Domini vocati ſunt, c. Cleros, diſtin. 21. & c. cum ſecundum de prębend. at Prę lati in primis in hoc numero habentur. Tum quod in tit. De vit. & honeſt. cler. mentio tantum fit Clericorũ, & tamen titulus ille deinceps comprehendit Prę latos, vt in c. cum ab omni, & c. Clerici officia, verſ. Pontifices autem eodem. Idem habetur de Cler. ægrot. vel debilit. vbi in Rubr. Clerici tantum mentio fit: ſub ipſo tamen tit. & Prælati habẽtur,

vt in c.ex parte,eodem Idq; merito si enim inferiores Clerici a secularibus negotijs se abstinere debent,multo magis, qui in altiori loco sunt collocati,argum.Authē. multo magis,C.de sacrosanct.Eccl.presertim cum hac ratione diuinus cultus minus impediatur,& saluti animarum plurimum consulatur,& idcirco interpretatio hęc gratiosa sit; qua nobrem etiam fit, vt in huiusmodi casu Clericorum nomine prelati comprehendantur,vt in tit.de vit.& honest.Cler.& in tit.de Cler.ęgrot & in tit.ne Cler.vel Monac.atq; sic asseruit Abb.in Rubr.de vit.&honest.cleric.Accedit postremo Clericorum nominē prælatos comprehendi,nisi speciatim contrarium cautum sit,c. quia periculosum, de sent.excommunicat libro 6. In quocunque prelato igitur regula proposita locum habebit.

Secundo locum habet in quocunque officio ob rationes allegatas, ita dixit Abb. in cit.c.sed nec,num.septimo. Quare non poterit esse Vicerex,vel Vicecomes, vel Locū tenens alicuius Principis secularis, idest sub sua cura habere aliquam Ciuitatem, vel locum temporalem,ita Abb.ibidem, & habetur id expresse in c.Clericis,ne Cler.vel Monac.Iubemus etiam (dicitur ibi)sub intermi natione anathematis, ne quis sacerdos officium habeat Vicecomitis, aut præpositi secularis Ad quod locum habet multo magis in Iudicijs criminalibus ob periculum irregularitatis,atque sic dicitur in cit.c.at si Clerici,& in c.sententiam,eodem, vbi pluribus hęc res agitur,& in Tract.meo de Irregul. c.quinto. Nam nec prælatus,si iurisdictionē temporalem habet,per se exercere causas sanguinis debet,sed alijs delegare,vt dicitur in c.fin.ne Cler.vel Monac. libro 6.& materiam hanc Ego in Tract. meo de Irregularita.declaraui pluribus, capitu.5.§.8.

Excipitur tamen primo, vbi esset iurisdictio secularis ad Ecclesiam pertinens; tunc enim potest;quandoquidem prohibetur,ne exerceant iurisdictionem Principum secularium,ergo secus de alijs; nam in hoc casu inseruiūt Ecclesiæ. Hinc & Oeconomus rerum Ecclesiasticarū Clericus esse potest,& non laicorum.Hinc videmus hodie Romanū Pont. per personas Ecclesiasticas etiam per Cardinales iurisdictionem laicam exercere,quam habet Ecclesia.

Excipitur etiam , vbi de statu animarum ageretur ; nam delegatus Principis laici esse potest,c.in Archiepiscopatu de rapt. & ibi not. Abb. de hac re tamen vid. DD. in c.2. de iud.

Excipitur etiam,vbi de licentia Romani Pont.faceret;tunc enim id possent, vnde hinc nouimus Regem Hispaniarum pro Vicerege habuisse aliquando Cardinalem.

Non etiam Magistratus secularis, qui a Ciuitate deferuntur,exercere Clerici habēt ob prædicta.Quare non Consules,non prętores,non Antiani esse possunt. Non etiam officium vllum seculare.Non ergo Thesaurarij,non Depositarij Reipub.non Vectigalia exigere, nec alia huiusmodi onera obire debent.Idque merito ; nam si ante ordines susceptos hęc munera,non reddita ratione, irregularem quem reddunt,vt habetur in titu.de oblig.ad ration & distinct.51. c. designata,cum seq. & distinctio. 58. vbi quamobrem id prohibeatur, rationes plures reddidimus,minus postquam ordines sacros, quis suscepit,munera hæc obire potest. Sed de accusatore iam agamus , ex quo de officijs,quæ iurisdictionem habent,egimus.

S V M M A.

1 *Accusare coram Iudice laico in sacris constitutus non potest.*

§. IV.

1 §. SEcundo † Clerici in sacris constituti accusare quempiam laicum coram iudice seculari ēt non debent ob rationes supra allatas; quandoquidem audeantur a diuinis miscent se negotijs secularibus contra præceptum Apostoli dicentis, Nemo militans Deo implicet se negotijs secularibus, præsertim quod Accusatoris munus odiosum est,vt per se patet, & dixit Abb.in c.cū Petrus M.num.8.de accu.& si contingat per accusatorem morte quem affici , vel membrum abscindi , irregularis efficitur , ita Inn. in c cum ad audientiam,num.7. vers.Facto, de homci.& Abb.in. cit.c. cum Petrus M.numero 8.de accus.& Couar. in Clem. vnic.de pœn.secunda par.§.quinto, num. primo. Et ego id pluribus egi,eodem Tract. De Irreg. cap.6. atque sic habetur in c. sicut Sacerdotes, secunda quæst. septima, & ibi Gloss. Id quod locum habet simpliciter vbi ad publicam vindictam accusat, vel pœna sanguinis non inferatur ob rationes proxime allatas.

Excipitur tamen, vbi quem accusaret coram Iudice laico, quo suum recuperaret ac damnum rei,personæve pateretur;tūc enim id licet, vbi pœnā sanguinis non interuenit sine alia protestatione per c. pen. de homic. lib.6.

lib.6. alioquin si contrarium diceremus, daretur materia plerique Clericos trucidandi, & ipsorum bona libere depredandi, vt inquit Summus Pont. in cit. c. penul. Protestari tamen ipse debet si pœna sanguinis esset inferenda, se non ad vindictam hoc facere, sed vt suum recuperet, vel ne damnum patiatur, vel offendatur, tūc enim vel mors sequatur, irregularis non efficitur, ita Abb. in cit. c. cum Petrus M. num. 10. & hanc doctrinam totam communiter receptam testatur Farin. nouissime lib. primo, var. quæstio. De accus. quæst. 12. versic. limita primo. De hac quoque protestatione egi abunde, eodem cap. 6. Quæ huc igitur pertinēt, illinc sumantur. Excipitur etiam, vbi Clericos accusaret præsertim si bona fama sit, ita Abb. in cit. c. cum Petrus M. num. 11.

Accusator igitur alias Clericus esse non debet, Quare quod procurator fiscalis personam quodāmodo accusatoris gerit, in sacris constitutus secularis fiscus esse non debet, secus in foro Ecclesiastico, vt Mediolani seruatum vidi. Sed de Aduocato iam agamus.

SVMMA.

1 *Aduocatus in foro seculari Clericus in sacris constitutus esse non potest.*
2 *Causæ in quibus Aduocatus Clericus esse potest.*
3 *Clericus non comparens in iudicio seculari an consilium dare possit in iure.*

§. V.

1 §. TErtio † Clericus in foro seculari Aduocatus esse non potest, idest postulare, vt habet in c. 1. & tot. tit. de postul. & in c. denique, & ibi Gloss. 14. q. 5. & Abb. in c. cū Petrus Manconella, de accus. nu. 9. Postulare autem est desiderij sui, vel amici sui in iure apud eum, qui iurisdictioni præest, exponere, vel alterius desiderio contradicere, & comparere coram iudice, vel pro se, vel pro alio, vel contra alium, & quid in iure fit, respondere, l. 1. ff. de postul. & c. vtrū versic. Sunt autem, quarta quæstione septima, & Gloss. in c. fin. eodem de postul. & sequitur Abb. in Rubr. eodem. Id autem factū est tum ob rationes allatas in antecedenti: tum quod non solum facto, verum etiā nec opinione nocere alteri Clericus debet. Nā Sacerdotis officium est, vt inquit Greg. IX. in c. fi. eodem. Nulli nocere, omnibus autem velle prodesse, & ita Abb. not. ibi, num. 6. facit quoq; c. denique, 14. quæst. quinta, vid. esto enim ius tueatur, inoffensam tamē eius incidit, contra quem ius dicitur. Quare & mortifere peccat si vt ait Nauar. in cons. 6. Cler. vel Monac. aduocati munus in foro seculari obeat.

Hæc autem regula locum habet primū in Clerico in sacris ordinibus constituto vel beneficium, patrimoniumve non habeat, ita Gloss. 1. in cita. c. primo, de postul. quandoquidem Episcopus, qui ad ordines eum admisit, prospicere ei debet, vt inquit Glos. ibidem, & habetur in c cum liceat, de præb. & in c. Episcopus aliquem, de reg. & nos suo loco id declarauimus.

Secundo locum habet vel in minorib. ordinibus constitutus sit, vbi beneficium Eccl. habet.

Excipitur tamen primo Clericus, qui in minoribus constitutus beneficium Eccl. nō habet; hic enim aduocari in causis ciuilibus potest, ex quo cit. c. 1. de constitutis tantum in sacris loquitur, ergo secus de aliis c. nonne, de præsumpt. & l. cū prætor, ff. de iudic. atque sic dixit Gloss. Sum. 15 quæst. 2. & in cita. c. primo. Idem & in criminalibus cum ob eandem rationem; tum quod non obstat periculum irregularitatis, ex quo non tenetur ad ordinem suscipiendum, alioquin non possent multi absolui, qui hæc exercent prima tonsura insigniti, si non cōciperent animo se id nolle amplius exercere, quod absurdum est. Peccaret tamen, si tonsuram clericalem deferret, ita Nauar. in Comment. 2. de Regul. num. 56. vers. Dixi Regularis, pagina mihi 75.

2 Secundo † excipitur, vbi pro causa propria; tunc enim potest; nam & accusare ei permittitur, seruata forma c. penul. de homicid. lib. 6. vt habetur in cit. c. 1. & c. fin. eod. & dist. 87.

Tertio excipitur causa suæ Ecclesiæ, vt habetur in eisdem iuribus; nam in secularibus negotijs tantum prohibitio est.

Quarto excipiuntur miserabiles personę; pro ipsis enim potest per cit. iura, modo non habeant, qui eas teneantur.

Quinto excipiuntur personæ coniunctę; modo necessitas adsit, ita dicitur in eodem cap. fi. & Gloss. not. ibi, & Abb. ac DD. Coniunctæ autem personæ quæ dicantur, ac quousque pertineant ibi traditur a DD. Accipio prædicta omnia, vbi in causa criminali non interuenit, vt infra dicemus.

Sexto excipitur in foro Eccl. in eo enim foro Clericus aduocatus esse potest, per cit. c. 1. a contrario sensu, & ita asseruit Abb. ibi numero tertio, qui de communi sententia

testatur, & facit c.cum pridem de pact.

Septimo excipitur, vbi causa Eccl. ageretur coram Iudice seculari; in eo enim casu aduocare Clericus potest. Nam cit. c. 1. prohibet in secularibus negotijs, ergo alias secus; Causa autem Ecclesiastica quot modis dicatur, declarauit Abb. scilicet vel ratione personæ, vel delicti, vel rei.

3 Postremo excipitur, † vbi Clericus in iudicium non venit, & coram iudice non comparet; nam vel verbo, vel scriptis consilium dare potest; quandoquidē in ci. c. 1. prohibetur solum ne Clericus in seculari iudicio cōpareat, atque sic dixit Abb. in eadem Rubr. de postul. & ita quoque dixit Bar. in l. prima §. Aduocatos, num. 3. ff. de var. & extraord. act. Excipio tamen causas criminales, quę in seculari foro aguntur; non enim pro accusatore consulere potest, ita ego in Tract. de Irregularit. capit. nono, pluribus egi viden. Sed de Aduocatis hactenus, ad Procuratores transeamus.

S V M M A.

1 *Procurator Clericus esse non debet.*
2 *Solicitator causarum secularium Clericus esse non potest.*

§. VI.

1 §. QVarto † Procurator Clericus in foro seculari etiam esse non debet ob rationes in antecedentibus allatas. Quæ regula amplificatur, & coarctatur eisdem modis, quibus superior.

In Curia Ecclesiast. igitur poterit esse laici Procurator, vt id probatur in c. per venerabilem qui fil. sint legit. Vbi Archiepiscopus fuit Procurator Regis, & ita dixit Innoc. in c. vnic. num. 3. vers. Non possunt esse Procuratores, de oblig. & Feder. de Sen. in consilio 270. & id probatur argumento sumpto a c. 1. de postul. quod dictum est ibi de Aduocatis, & de Procuratoribus idem dictum censeatur, ita quoque respondit Feder. de Sen. in cons. 270. & ita seruatur in Romana Curia, vt testatur Addit. ad Diaz. in cap. 57. in sua Prax. crim. Canon.

Item in foro seculari pro sua causa, & suę Ecclesiæ, pro miserabilibus personis, vt habetur 21. quæst. 2. & c. peruenit, & per totū eam quæstionem sicut pro cōiunctis, & pro amico etiam, vt inquit Innoc. & Ioan. Andr. in cap. 1. de reiud. & eadem Addit. ad Diaz. iud. ibid. Potest etiam esse procurator laici in vna causa. Sed non generaliter in omnibus, ita Innoc. in c. Sacerdotibus in tit. ne cleric. vel monac. & Abb. nu. 4. modo illa causa non sit adeo ardua quod distraheret animum, sicut multæ, ita Diaz. eodē cap. quinto, num. 7. & Feder. eodem consil. 270. Et exceptio hæc dilatoria est, & idcirco ante litem contestatam opponi debet, vt not. in c. nostra, de procura. alioquin si non opponatur, valent acta omnia, vt dixit Abb. in cita. c. Sacerdotibus, num. 3. Sat autem est, vt simpliciter opponatur, scilicet dicendo, Tu nō potes esse procurator, quia in Sacris es, & ita Illustriss. Tusch. in littera P. conclus. 812. num. 11. conclusit.

2 Non etiam † solicitator causarum in eodem foro esse potest ob easdem rationes. Sed iam de publico scriba agamus.

S V M M A.

1 *Publicus scribā, se esse Tabellio Clericus esse non potest, & quamobrem.*
2 *Clericus si fiat Tabellio, & instrumenta conficiat an ipsa valeant.*

§. VII.

1 §. QVinto † publicus Scriba, seu Notarius, vel Tabellio Cleric⁹ esse nō debet, idest publici scribæ munera obire nō potest, ita habet in c. sicut accepimus ne Cler. vel Monac. Mandamus, inquit ibi Innoc. III. quaten⁹ Clericis in sacris ordinib⁹ constitutis Tabellionat⁹ officiū exercentib⁹ per beneficiorū subtractionē appellatione post posita interdicas. Ecce hic puniri clericum in sacris constitutū, qui Tabellionatus officium exercet, ergo nō potest illud exercere; nō enim puniretur, si id posset, argumen. l. Gracchus, C. de adult. & c. qui peccat, 23. quæstione quarta, atque sic not. Abb. in eodē c. sicut accepimus, & hoc communiter receptum esse testatur Docta Addit ad Abb. ibidem. Idque merito; nam aut in Iudicijs, aut extra Iudicium munus hoc exerceat, secularibus negotijs se miscet, quod ei prohibitum est, vt in c. sententiam, eodem ne cler. vel monac. & hoc ob periculum irregularitatis, quam incurrit, vbi mors hominis, mutilatiove alicuius membri interuenit, Postremo, & officium hoc vile est, vnde Tabellio dicitur seruus publicus, c. 2. de vsur. lib. 6. & l. non enim, ff. de adop. nam & idcirco sic appellatur, quoniam omnibus seruit, ab his autem officijs Clericus se abstinere debet. Ex his patet clericum fieri nō debere Tabellionem, quamuis si fiat, non

amittit

amittit ipso facto beneficium Ecclesiast. sicut nec si Procuratoris, vel Aduocati officium suscipiat c. primo, & c fin. de postul. Nam nec e contrario laicus Tabellio, si Clericus fiat, Tabellionatus officium amittit, ita Abb. in eod. c. sicut.

Pro regula igitur habebimus Clericum Tabellionis munus exercere non posse, nec debere. Quæ regula locum habet primo in Clericis, qui sunt in sacris constituti, vt dicitur in cit. c. sicut accepimus.

Secundo locum habet etiam in Clericis, qui in minoribus constituti sunt, vbi beneficium Eccles. habent, ita Hostiens. & Abb. in cit. c. sicut, & Couar. pract. quæst. cap. 19. nume. 8. conclus. 3.

Tertio locum habet in foro Ecclesiastico; nam nec in eo foro munus hoc exercere potest, ob id, quod hoc indistincte prohibet clericis, cit. c. sicut accepimus, ergo generaliter intelligi debet, c. si Romanorum, dist. 19. & c. quia circa, de priuileg. & ita Gloss. in eod. c. sicut, ne Cler. vel Monac.

Quarto locum habet, vel causæ spirituales sint, ita Gloss. ibid.

Postremo, vel consuetudo contraria esset nam est contra honestatem Ecclesię, & idcirco induci nequit, c. cum ab homine, & c. decorem, de vit. & honestat. Cler. & ita Abb. in eodem c. sicut, num. 18. Contrarium tamen tenet Bald. in l. prima, C. de Sum. Trinit. per c. cum dilectus, de consuetud. Atqui a priori sententia discedendum non est ob rationem proxime allatam, quæ cessat in cit. cap. cum dilectus. His igitur modis conclusio hęc amplificatur.

Excipitur tamen primo in causa hæresis; tunc enim Clericus potest esse Tabellio, ita habetur in c. vt officium, §. ad conscribendas, de hæret libro sexto, & ita Gloss. ibi & Doctor. not.

Secundo excipitur, vbi coram Papa munus hoc exerceret; tunc enim censetur habilem ipsum reddere, & id permittere, argum. l. Idem Vlpianus, ff de excusat. tut. & l. Papinianus, ff. de re iud. & ita Abb. ac DD. in cit. c. sicut, & Couar. Pract. quæs. cap. 19. num. 8. conclusio. 1. Quare & in Concilio Trident. Tabellio Clericus creatus fuit Vincentius Torfaninus, qui postea fuit Episcopus Arimini.

Tertio excipitur, vbi in aliqua Curia Ecclesiast. munus hoc Clericus exerceret, & nō haberet, vnde viueret; tunc enim potest, argu. c. primi, ver. Nec tamen, ne Cler. vel Monac. Si enim tunc ei permittuntur alia negotia secularia exercere, multomagis hoc permissum esse censetur, quod honestius est, argum. eius, quod dixit Gloss in c. Canonum decimaquarta quæstione quarta, & ita dixit Abb. in eodem c. sicut, num. 6. & 7. & Addit. ad eum ibi, numero 1. in littera B, ver. secundo limita, & facit c. Clericus, iunct. distinctione 91.

Quarto excipitur Clericus in minoribus constitutus, qui beneficium Ecclesiast. non habet; nam in cit. c. sicut de constitutis in sacris tantum agit, ergo secus de alijs c. nonne, de præsump. & l. cum prætor, ff. de iud. Idque merito; Clericus enim adhuc liber est, & omnia officia facit, quæ laici facere possunt, & etiam coram iudice seculari, quippe quia ei prohibitum non est, vt supra suo loco probaui.

2 Quinto excipitur† vbi fecit instrumentū: esto enim illud facere nequeat, valet tamen, antequam ei speciatim prohibitum sit, & quousque tolleratur. Secus autem, vbi non tolleratur, & id esset notorium, vel denunciatum, ita Addit. ad Abb. eodem c. sicut in littera B. & ante eam Iun. & Abb. eodem, & Bar. in cons. 54. incip. Filiusfam. presbyter, & de cōmuni sententia testatur Couar. Prac. quæst cap. 19. num. 8. vers. In quarta conclusione, & facit Extrauag. ad euitanda. Idem quod valeat instrumentum, tenet Feder. de Sen. in cons. 270.

Sexto excipitur Tabellio, qui Clericus factus est; nam instrumenta, ac rogationes veteres perficere, & absoluere potest, esto nouas recipere nequeat, ita Gloss. in cit. c. vt officium, §. ad cōscribendas, in verbo, Permissa, de hæret. quam Gloss. menti tenendā monet Philip. Franc. vbi quandoquidem veteres complere rogationes non esse ordinariis officium inquit, sed executionē rogationū iam factæ, & sequuntur ibi DD. & Diaz. in Pract. Crim. Can. c. 58. n. 3. & Addi. ad Abb. in cit. c. sicut, nu. 1. in verbo, Octauo limita.

Septimo excipit Ias. in l. prima, §. huius studij, ff. de iust. & iur. quando Notarius conficeret instrumentum in materia spirituali, vt in matrimonio, §. quartum, in Authent. quibus mod. nat. eff. leg. Ego autem dico in omnibus casibus, vbi lex Pontificia id permittit, vel Summus Pont. vel ab eo potestatem habens id posse. Quare quod Trident. Synod. cauit, vt matrimonia scriberentur a Parochis ob eam rem id possunt. Hinc; vt supra dixi, creauit ad id notarium Trid. Synod.

Postremo excipitur, vbi Sacerdos instrumentum conficeret in fauorem Ecclesię suę nam nec etiam in crimen falsi incidit, iuxta tit. C. de ijs, qui sibi adscribi in testam. & Io.

Andr. & Anton.& eadem Addit.ad Abbat. eodem verſ. Sexto. Ex his omnibus conſtat quouſque regula hæc pertineat. Conſtat etiam qua pœna coerceri queant;nam beneficijs priuari poſſunt,quamuis in hoc pœna arbitraria puniri poſſint, & præſertim, qui beneficium non habent. Sed his haſtenus: iam de Clericis, an in foro ſeculari teſtimonium ferre poſſint, videamus.

S V M M A.

1 *Teſtis in ſecularib⁹ iudicijs Cleric⁹ eſſe nō debet;qua regula quouſq;pateat,declaratur.*

2 *Teſtis in extraiudicialibus Clericus eſſe poteſt in negotijs ſecularium.*

§. VIII.

§. SExto Clericus in iudicijs ſecularib. teſtis eſſe non cogitur,vt probabimus.Verum quo dilucidius id fiat hoc contemplabimur.Primo in iudicijs, deinceps extra iudicium.

1 Quoad primum igitur ✝ Clericus a iudice ſeculari cogi non poteſt ad teſtimonium ferendum coram eo,in cauſa ciuili. Idque communi iure; tum quod Iudex laicus præcipiendi poteſtatem non habet Clericis, cũ in ipſos iuriſdictionem non habeat, argum. c.at ſi Clerici,de iud.& idcirco præceptum a iudice laico ipſis factum, vt teſtimonium ferant,nullum eſt,ſicuti ſententia a non ſuo iudice lata cit.c.at ſi Clerici,& c.ſi.de cōſtitu.libro ſexto,& C.ſi a non comp.iud.Tum quod ſine licentia ſui ſuperioris,ideſt ſui Epiſcopi teſtimonium ferre Clerici non debeat,vt habetur in c. quamquam, 14. quæſtione 2.viden.& c.teſtimonium, vndecima quæſtione prima,& ita conſuetudine ſeruari teſtatur Diaz.in Pract.Crim.Canon. cap. 98.num.22.verſic. Sed ad hoc vel cauſa ciuilis ſit.

Quare merito reprehendit conſuetudinē Curiæ Neapolitanæ,qua a Iudice laico coercentur perſonæ Eccleſ. ſi teſtimonium ferre nolint.

Excipitur tamen primo, vbi de licentia ſui Epiſcopi Clericus teſtimonium ferret in cauſa ciuili;tunc enim poteſt:requiri autem licentiam Epiſcopi habetur in c. ſuper prudentia,§.poteſt,ibi iubente Epiſcopo, & ibi Gloſſ.14.quęſt.2.& in c.fin eadem quęſt.& id plurimũ auctoritate aſſeruit Farinac. De oppoſ.contra perſ.teſt.quæſtio. 61. nu. 78. Quare ſi Clericus caſu cauſæ interfuerit,vel viderit, vel audierit aliquid, & alij teſtes non adſint,Epiſcopus vel coram ſe, & competentibus iudicibus, teſtimonium eius recipiet;vel alteri id recipiendum committet per cit.c.fin.& ibi Gloſſ quæſt.ſecunda,Epiſcopus igitur poteſt facere, vt Clericus examinetur,vel coram ſe, vel alio iudice Eccleſiaſtico,& examen factum ad iudicem ſecularem mittere,vel dare licentiam iudici laico,vt ipſa Clericum examinet,& ita conſuetudine ſeruari teſtatur Farin.eodem numero 86.ſi teſtimonium ſine licentia ferat, valet nihilominus ita Prax.Archiep. Neapol. cap.42.num.4.ſecus in regulari.

Poſtremo excipitur,vbi Clericus curam Iudice Eccleſiaſtico teſtimonium ferre nollet,tunc enim cogi poteſt,ita Abb.in c.1.de iureiurand. quem ſequitur Diaz eodem verſiculo.

Secundo principaliter clericus in cauſa criminali teſtimonium ferre non poteſt. Id enim clerico prohibitum eſt in c. teſtimonium,iunct.Gloſſ.prima,11.quæſt.prima,& ita Diaz eo.ca.88.nu.21.Quare a Iud.Eccleſiaſt ad id cogi non poteſt;nam,ſi mors mutilatiove interueniat,irregularis efficitur, vt probaui in Tract.meo De Irregul.cap.ſeptimo, vbi rem hanc pluribus egi viden. Id quod locum habet vel veritas aliter haberi non poſſit;nam nec volēs examinari debet, & multominus cogi poteſt Farin.eodē numero 91.& ideo ſi teſtimonium ferat, neq. inditium facit contra laicum; Clerici enim a limine diſpoſitionis repelluntur,c.teſtimonium,vndecima quæſtio. prima: Quo caſu examinati inditium non faciunt, ita Farina. eodem numero 71.& peccat etiam cum teſtimonium ferre non debeat coram Iudice ſeculari,c.quamquam, decimaquarta quæſtione ſecunda.

Ampliatur, vt in cauſa criminali contra reum produci teſtis non poſſit,nec debeat; vel Iudex Eccleſiaſticus licētiam ei tribuat; non enim in hoc caſu ei obtemperandũ eſt, etiam ſi id ei præcipiat,ita dixit Goffred. in tit.de teſt.cog.& ſequitur Diaz eodem capitulo 98.in fine,etenim vel ſponte teſtimonium ferat,irregularis fit,ſi mors,mutilatiove ſequatur, c.ſententiam, & ibi Abb. ne cler.vel monac.quod verum eſt, vbi pœna talionis adeſſet.

Ampliatur etiam,vel mors mutilatiove non interueniat;quandoquidem peccat, ex quo Clericus teſtimonium ferre non debet vbi pœna ſanguinis interuenire poteſt, ita Abb ac Felin.in c de cætero,de teſtibus, & Clar.in Pract.Crim lib quinto,§.fina.q. 24. ver. Vlterius quęro,& ego in eo.cap.7.n. 3.

Ex-

Excipitur tamen primo, vbi de crimine ciuiliter agitur, ita Farinac. eodem, numero 77.

Secundo excipitur, vbi pro reo testis induceretur, & licentia superioris adesset: tūc enim nec peccaret, nec irregularitatem contraheret, esto mors iteruenirет accusatoris, ita Diaz eod. num. 22. ver. Sed ad hoc, & Farina eod. nu. 74.

Tertio excipitur, vbi de pœna sanguinis non agitur ex natura rei, & aliunde veritas haberi non potest, tunc enim ad testimoniū ferendum cogi posse, dixit Farin. eodem numero 93. & numero 95. cum seq. iunct. nu. 72. Cogi tamen a Iudice Ecclesiastico debet (præcipiet enim ei, vt deponat corā Iudice laico) non autem a laico Iudice.

Quarte excipitur in foro Eccl. & de Ecclesiasticis criminibus, testimonium enim ferre clericus in his debet, ita Abb. ac DD. in c. de cætero, de testib.

2 Postremo excipitur extra iudicium, † scilicet in contractibus, & vltimis voluntatib. laicorum; in his enim casibus etiam sine licentia superiorum clerici testes esse possunt ita inquit Gloss. fin. in c. 1. de iuram. calum. & sequitur Abb. nu. 17. & communiter Doctor. vt testatur Diaz eodem cap. 98. numero 22. argumen. c. cum esset, & c. relatum, de testam. & ita asseruit Farin. De oppos. cont. pers. test. quæst. 61. numero 79. & num. 84. Quamuis quoad instrumenta laicorum clericos recipiendos non esse videatur per c. su per prudentiam, §. potest, & ibi Gloss. 14. quæstione secunda, & c. quanquam, ne Cle. vel Mona. Et hoc ne secularibus negotijs se immisceant consuetudine tamen contrariū receptum, vt, & sine licentia id possint, testatur Farin. eod nu. 64. Sed ne hac materia satis, iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Nuncius publicus, qui citet, executor vt iustitia Clericus esse non potest.*

§. IX.

1 §. SEptimo † Clericus citādi munus obire etiam non debet, minus eorū, qui homines capiunt, idest *gli sbirri*, minime omnium eius, qui iustitiæ executionem facit, c. Cler. ne Cler. vel Monac. Vnde prohibemus dicitur ibi, nec per se truncationes membrorum faciant. Ecce hic haberi Clericos non posse executionem in corpus facere per se. Hinc punitur Clericus percussor, vt habetur in tot. tit. De Cler. percus. Idque merito. Tū quod ob mutilationem corporis irregularis fieret. Tum quod functionibus his obeundis infamis fit, quamobrem irregularitas etiam contrahitur. Tum quod odio omnibus hominibus sunt, & sordida sunt munera.

Contrarium tamen suadere videtur c. vniuersitatis, de sentent excommun. vbi iudex Ecclesiasticus per se, vel per personam Eccles. verberare debet Clericū delinquentem; alioquin, si per laicum id faciat, in excōmunicationē incidit, vt ibi habetur. In hac quæstione sic distinguendum est. Aut correctionis causa id fit & potest. Aut ad vindictam, & tantundem, modo irregularitas nō sequatur: communiter tamen hoc non seruari testatur Abb. ibi; nam hodie per laicos in Criminibus puniuntur Eccles. personæ iussu iudicis Eccles. esto a regularib. seruetur cit. c. vniuersitatis. Sed de iudicialib. hactenus ad extraiudicialia transeamus.

S V M M A.

1 *Duces militum Clerici esse non possunt.*

§. X.

1 §. SEcūdo principaliter † Duces militū ac Præfecti Clerici esse nō possūt, ita habetur in c. sententiam, vers. Nullus quoq; ne Cler. vel monac. Nullus Clericus, dicitur ibi Ruptarijs, vel Ballistarijs, aut huiusmodi viris sanguinum proponatur. Ecce hic Clericos prohiberi esse Præfectos militum, atque sic not. Abb. ibi num. 16. Idque merito ob rationem superius allegatam, quod seculare munus est, quamobrem Clericis est interdictum, cit. tit. ne Cler. vel monac.

Hoc autem locum habet non solum, vbi bellū iniustum est, verum etiam, vbi iustum.

Excipitur, vbi bello interesset iusto, & hortaretur alios ad pugnam iuxta not. in c. sciscitari, septima quæst. prima, vbi Gloss. & facit c. omni; 23. quæst. 8. & c. vt pridem, eadem quæst. fi. per totam; & de homic. c. pen. & ita ibi Abb.

Secundo excipitur, vt inquit Innoc. vbi præponeretur bello, quod non ad vindictā sed ad sua defendenda, recuperandave fit; iuxta cit. c. olim, de restit spol licet Hostien. contrarium sentiat, esto admittat pro rebus suis. Ego autem verum sentio, vbi de eius licentia præficeretur, qui ad id potestatem haberet.

Postremo excipitur, vbi a Romano Pon. præficeretur; nam iure Pontificio id prohibitum

bitum est, cui iuri Romanus Pont. subiectus non est, c. proposuit, de concess. præb. Hinc Cardinalis Aldobrandinus a Clemen. VIII. quo Ducatum Ferrariæ recuperaret, Militum præfectus fuit, & facit c. igitur cum multis seq. 23. q. 8. Sed de Ducibus Militum satis, ad milites transeamus.

S V M M A.

1 *Milites Clerici esse non possunt, quæ regula, quousque pateat, declaratur.*

§. XI.

1 §. ITem Milites † Clerici esse nequeunt: nã milites pugnare hẽnt, vt notissimũ est, ac clericos clericatus officiũ ad pugnandum inhabiles reddit, vt dixit Innoc. III. in c. ex multa, §. De clericis, de vot. & Gloss. inquit ibi, & not. Abb. num. 8. Idem etiam habetur in c. reprehensibile, & ibi etiam Gloss. 25. quæst. octaua; & in tot. ead. quæstio. vbi pluribus id probatur. Item Gloss. in c. sciscitari, septima quæst prima, quod non solum illa ratione generali factum est, quoniam pugnare est seculare munus a quo se abstinere clericus debet, vt habetur in titu. ne Cler. vel Monac. verum etiam quod hoc potissimum auocat a diuinis, & irregularem quem facile reddit.

Ampliatur, vel bellum iustum sit, vt sup. de Duce diximus.

Item locum habet vt neque contra infideles pugnare possit per cit. §. de clericis: nam ibi agitur de clericis, qui vocarunt ire ad defendendum terram Sanctam contra infideles, & id non licere clericis ibi dicitur, ergo: facit quoque c. de his Clericis, 50. distin. vbi cautum est, vt clerici etiam in necessitate obsidionis positi se abstineant ab omni humano sanguine, etiam hostili.

Excipitur tamen quoad hortandum eos ad iustam pugnam, & iustum bellum: interesse enim ipsi possunt, & alios ad pugnam hortari, vt habetur in c. igitur, & in c. scire vos oportet cum multis seq. vigesimaquinta quæst. 8. & cap. vt pridem, eadem quæst. octaua, & ita interpretatur Gratiam, in §. si ita respondetur, & ibi Gloss. eadem quæst. octaua. Idem habetur in cit. c. ex multa, §. de clericis, de uot. & Gloss. in c. quod in dubijs, de pœnit. Accedunt, quæ ego egi in Tract. De irregular. cap. 12. §. 2. vbi probaui, neq; hos irregulares fieri, vbi multa etiam posui ad hæc pertinentia viden. Haec dijs, qui beneficium Eccl. non habent; Vbi vero beneficium Ecclesi. habent, & moniti non desinunt esse milites, beneficium amittunt, necnon pensiones, ita Gigant. de pens. quæstio. 55. & sequitur Azor. Instit. Moral. parte secunda, lib. 8. c. 10. quæst. 4. Immo miles clericus factus, & in bellum profectus, si dimicet, pro derelicto beneficium habere censetur, ita Gloss. communiter recept. in c. qualiter, de cler. non resid. De communi quoque sententia testatur Clar. in sua Prat. Crimin. §. final. q. 73. vers. Item Clericus, nam eo ipso, quod militiam secularem assumit, videtur beneficium resignare, ita Paris. de resign. benefic. libro primo, quæstio. prima, numero 22.

Postremo excipiuntur, qui licentiam pugnandi habent a Summo Pont. nam tunc nec peccarent, nec irregulares fierent, quandoquidem prohibitio est a iure Pontificio, cui Summus Pont. non subijcitur, ergo, atq; sic asseruit Abb. in c. clerici annua, num. 5. de vit. & honest. cler. Minus in duello pugnare clerico licet, vt habetur in tit. de cler. pugnan. in duell, nam nec laicis licet, vt supra probauimus.

S V M M A.

1 *Arma Clerici ferre non debent.*
2 *Arma Clerici an domi habere possint.*
3 *Arma Clericis an Iudice laico auferri possint, vel puniri ab eodem.*
4 *Armorum appellatione quæ comprehendantur, & quot eorum genera.*

§. XII.

1 §. TErtio † Clerici arma ferre non debẽt, vt habetur in c. clerici arma, de vit. & honest. cler. ibi enim iubetur, vt clerici arma portantes excommunicentur, ergo ea ferre non possunt; non enim puniretur, atq; excommunicarentur, si ipsis ea deferre liceret, atque sic not. Gloss. & Abb. ibi. Idem habetur in Clem. prima, eodem, de vit. & hon. cler. in c. clerici, & in c. quæcunque, vigesimatertia quæst. octaua. Idem Couar. lib. 2. var. resol. cap. 20. num. 18. vers. Trigesimosexto. Idque merito: quandoquidem arma clericorum sunt lacrimæ, & orationes, vt dixit S. Ambros. relat. 23. quæst. 8. in initio, versic. Item Ambros. & c. conuenior, eadem quæst. Postremo, & laicis armorum delatio prohibita est, vt habetur in titu. C. vt armor. vsus inscio Princip. interdict. sit, & in Authent. de armis.

Excipitur tamen primo, vbi iter clericus

per

per loca periculosa faceret, ita Gloss. inquit in ci c. clerici arma, & in c. clerici, 23. quæst. octaua, & Anton. de Butr. in cit. c. clerici arma, & Socin. in reg. 30. vers. fallit in clerico, & Mars. in Pract. Crim. §. pro complemento, num. quarto, nam ait ibi clericos arma ferre posse pro sua, rerumque suarum defensione viden. & facit. l. prima, ff. ad leg. Iul. de vi publi. Menoch. late de arbitr. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 394.

Secundo excipitur, vbi inimicos haberet, quamuis in his duobus casibus licētiam ipsi petendam a suo ordinario censerem; ad ipsum enim pertinet, an sit iusta causa deferendi necne, arbitrari, argum. l. primæ, ff. de iur. delib. & c. de causis, de off. deleg. alioquin si in potestate deferentis esset, prohibitio inutilis redderetur; quisque enim allegaret se iusta causa deferre.

Excipio tamen, vbi facultas adeundi ordinarium ei non daretur, vtpote in itinere est. In hoc casu poterit arma ferre, sicut etiā si videret inimicum ad se venientem; nam quod quęcunque iure defensio permissa est, l. vt vim, ff. de iust. & iur. & c. dilecto, de sent. excommunica. lib. 6. ob eam rem tunc arma summere, & se tueri potest an autem irregularis fiat si sui, vel alterius tuendi causa, vel famæ, vel rei quem occidat, vid. tract. meum De Irregularit. cap. 29. vbi rem hanc abunde egi.

2 Tertio excipitur, † vbi domi arma Clericus haberet; nam id licet: tum quod in allegat. iurib. delatio tantum prohibita est, ergo secus de retentione; inclusio enim vnius alterius exclusio est, c. nonne, de præsumpt. & l. cum prætor, ff. de iud. Tum quod etsi a Iustiniano prohibitum est, ne priuati arma retineant, consuetudine tamen non seruari testatur, Alciat. in l. armorum appellatio, ff. de verbor. signifi. Atqui si quoddam genus armorum prohibitum esset a statuto laico, an Clerico obligentur. Ego sentio eos non obligari, quandoquidem in clericos nullam iurisdictionem laici habent c. at si clerici, de iud. & c. si diligenti, de foro compet. Nullum est igitur statutum quoad clericos, vt non a iudice competente factum. C. si a non comp. iud. & l. fin. ff. de iurisd. omn. iudi. & c. fina. de constit. lib. 6.

3 Quare † deferentes puniri ab ipso nō poterunt, quod DD. communiter concludunt, relat. a Menoch. de arbit. iud lib. secundo, Cent 4. cas. 349. nume. 32. Non etiam arma auferri a publica familia clericis possunt, quamuis contrarium dixerit Couar. Pract. quæstio. 33. in fine nulla probabili ratione ductus, & Diaz. in Pract. Crim. Canon. capitulo 55. & sequitur Tusch. in littera I. concl. 453. num. 2. & male Nam aut tanquam iurisdictionem in eos habentes facere id volunt, & non possunt, cum nullam iurisdictionem in ipsos habeant, vt dixi. Aut tanquàm priuatæ personæ, & de facto, & id etiam eis minus licet; nam, si hoc daretur, quæuis priuata persona id posset, cum eadem ratio in vtroque casu sit. Quare conclusio illa recipienda omnino non est; posset tamen familia publica, & quiuis etiam priuatus, si iret clericus ad delictum committendum cum armis, eum impedire, ne id faceret, vel arma auferendo, vel eum capiendo, & ad Iudicem Eccl. ducendo; qui enim impedire delictum potest, & non impedit, male facit, c. dilecto, de sētent. excommunic. & c. quantæ, eodem in antiqu.

4 Armorum antem appellatione † quę comprehendantur, & quot eorum genera sint declarauit Alciat. in cit. l. armorum, & ego pluribus in Bulla Cœnæ Domini, cap. septimo, in verbo, Arma, secunda par. pag. 209. Sed de his hactenus, iam ad Artes liberales veniamus.

S V M M A.

1 *Clerici seculares legibus, ac Phisicæ operam dare non possunt.*

§. XIII.

1 §. Tertio † principaliter clerici seculares, esto presbyteri nō sint, qui personarū habent, leges, vel physicam audire non debent, vt habetur in c. Super specula, ne cler. vel monac. Id quod factum est, quo Theologiæ diligētius opera detur, vt dicitur in eod. c. Super specula.

Quæ regula locum habet in ijs etiam, qui parochialem Ecclesiam habent, quæ sub se capellam habet, iux. c. 1. eodem libro 6. nam talis videtur esse constitutus in dignitate, vel personatu, quo casu prohibentur audire prædicta, ita Feder. de Sen. in consilio 80. numero 2.

Item locum habet, vel è suis terris, vel domibus non egrediantur, vt de communi sententia testatur Nauar. in Manu. capitulo 27. numero 116.

Tertio, si per duos menses prędicta audierint, ipso facto excommunicati sunt, vt dicitur in eode. c. supra specula.

Hęc regula sic ampliata exceptiones plures patitur. Nam primo seculares clerici, vel sint

sint Subdiaconi, vel Diaconi, si personarum non habeant, ea pœna non obligantur; nam cit. c. super specula loquitur de ijs, qui perso natum habent, ergo secus de ijs, qui non habẽt, cum inclusio vnius alterius exclusio sit, c. nonne, de pręsump. & l. cum prętor. ff. de iud. atque sic sentit Gloss. in c. cum ex eo, in verbo litterarum, de elect. lib. 6. Quare ob id clerici, ac Sacerdotes, & multomagis inferiores ea pœna non obligantur, & etiam Parochi, qui Plebanias habẽt, sub se tamen Capellas non habentes.

Secundo excipiuntur, qui personatus habent; nam hi, esto prædicta audire non debent, si tamen ante duos menses destiterint, posteaque audire prædicta ceperunt excommunicationis pœnam euadunt, quandoquidem post duos menses ea pœna afficiuntur, vt dicitur in cita. c. super specula, & ibi Doctor. not.

Tertio excipiuntur, qui eas docent, etiam extra domos: nam & hi pœnam euadunt, quandoquidem de audientibus, & non de legentibus ius illud loquitur, ita Inno. & Abb. num. 6. vers. Quare in cit. c. super specula; nã per eum Canonem vtatur auditio, & non lectio. Vel igitur ius Ciuile, vel quæ ad crimina pertinet partem iuris interpretentur, id licite faciunt, & Irregularitas non contrahitur, vt in meo Tracta. De Irregularitat. probaui.

Quarto excipiuntur, qui libros legum, vel physicæ habent; possunt enim ipsos libros habere; quandoquidem per eum Canonem id non prohibetur, ita dixit Abb. in eodem c. fin. eorum enim lectione facilius Canones intelligent iuxta illud dictum Romani, *Legista senza Canoni val poco, Canonista senza leggi val manco.*

Postremo excipiunt, qui licentiam habent a Romano Põt. quo audire hęc possint; ipse enim auctoritatem hanc dare tantum potest, & non inferior, quippe quia Pontificio iure id cautum est, cui iuri inferior derogare non valet, c. 1. & c. fin. de constitu iunct. c. cum inferior, de maior. & obed. Licentia autem vbi conceditur audiendi leges, seu Physicam, non conceditur legẽdi; & dum conceditur additur. Non tamen publice. Quare priuatim domi tantum legere possunt, non autem in publicis, scholis, quæ tamen licentia non conceditur etiam audiendi Religiosis, ita Quinctil. Mand. in Tract. de sign. grat. cap. Licentia audiendi leges, pag. mihi 106. Excipitur tamen, vbi studium haberet hoc priuilegium, cuiusmodi habere studium Patauinum inquit Mandos. & Mar. Socin in c. ad audientiam, nume. 17. testatur de studio Senen. ita Mando. ibid.

Addo in ordinibus minoribus constitutos, multomagis hæc audire posse, vbi nec dignitates prædictas ipsi habent.

Quæ diximus autem de clericis secularibus, multomagis locum habent in regularibus; nam pluribus pœnis afficiuntur, etiam si dignitatem non habent, vt habetur in c. nõ magnopere, & cit. c. super specula, ne cleric. vel mona. in antiq. & c. 2. eodem libro 6. nisi & ipsis per Apostolicam Sedem id concedatur vel a suis pælatis cum consilio sui conuentus, vel maioris partis, vt dicitur in eodem c. 2. Vide tamen Rebu. in Tract. Monit. quæst. 5. nu. 18. qui hac de re agit. Quod autem diximus monacis prohibitum id esse, locum habet in professis. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Medici officium, Clericus exercere non debet.*

3 *Chirurgi officium, Clericus exercere non debet.*

§. XIV.

1 §. Postremo ✝ Clericus officiũ Medici exercere nõ potest, & hoc ob eam generalem rationem, quoniam seculare negotiũ est, atque idcirco clericis prohibitum, vt habetur in tot. ti. ne cle. vel monac. sec. neg. qui canones, vt statuta prohibentia clericis negotia secularia innouata sunt a Trid. Synod. sess. 22. de reform. cap. 1. & idcirco mortiferè peccat, vt qui munus ei prohibitum exercet tot. tit. ne cler. vel monac.

Hęc autem regula locum habet primo in quocunque clerico ordini sacro initiato.

Secundo locum habet in constituto in minori ordine vbi beneficium Eccl. habet. ita Nauar. in cons. 3. ne cler. vel monac.

Tertio peccat, si contrafacit, & puniri potest, vt supra dixi.

Excipitur tamen primo, vbi in minoribus ordinibus constitutus beneficium Eccl. non habet; hic enim omnia facere potest, quæ laici; vt supra dixi. Hinc patrocinari potest, in quocunque foro tam seculari, quam Ecclesiastico, argumen. c. primi, de postul. & vt inquit Nauar. in consilio finali, ne cler. vel monac.

Secundo excipitur, vbi pietatis causa ægrotis pauperibus medicinam faceret; nam & postulare pro miserabili persona, seu aduocatum

uocatum eius esse licet clerico, c.1.& c.fina. de postul.Idem & pro personis coniunctis, argum.cit.fin.de postul.

Tertio excipitur necessitatis causa, vtpote,vbi alius medicus non adest,vel non idoneus;nam & tunc medicinam facere potest ita Nauar.in cons.3.num.3.ne cler.vel monac.& in his casibus nulla dispensatione eget.Idem si pauper ipse esset,& nõ haberet vnde se sustentaret;tunc enim potest: nam & ob eãdem rationem negotiari potest,quo sibi victum parare possit, vt suo loco diximus.

Quarto excipitur,vbi licentiam a Romano Pont.haberet;tũc enim omnibus tã pauperibus, quam diuitibus medicinam facere valet, alias tantum in prædictis casibus potest.

Postremo si cõtrafacit,peccat quidẽ mortifere,& puniri potest,sed tamen in nullam censuram ipso facto incidit, nec etiam in irregularitatem;non enim id iure cautum est; atque idcirco non dicendum,ita Gloss.in c. fin.de iur.patr.& c.is,qui,de sent. excomm. lib.6.Irregularis autem fieret, si ob imperitiam,culpamve aliam mors ægroti, sequatur,vt id pluribus probaui in Tract.meo De Irregul.cap.19.§.primo, vid. vbi multa huc pertinentia habentur. Quid autem,si culpa ægroti mors eueniat? Adhuc concludendũ est hunc irregularem fieri, quandoquidem alienum officiũ vsurpauit,& idcirco in culpa fuit,ita habetur in c.tua nos,& ibi Gloss. in verb.Congruebat,de homici. & ita quoque ibi DD.

2 Quæ autem diximus de Medico† eadem & de Chirurgo dicta esse volumus;nam neque hãc artem exercere Clerici possunt,qui in ordinibus sacris constituti sunt,vel beneficium Eccl.habent,vt habetur in c.sententiam sanguinis,§.nec vllam,ne Cler.vel monac.Nec vllam,dicitur enim ibi,Chirurgiæ artem Subdiaconus, Diaconus, vel Sacerdos exerceat, quæ adustionem, vel incisionem inducat. Ex quibus patet Chirurgiam prohibitam esse huiusmodi clericis, ita not. Abb.ibi numero vigesimoprimo. Quare si contrafiat,puniri poterunt. Item, quæ acquirunt ad Cameram pertinent per Bullam Pij Quarti supra relat. Declaratur autem hæc regula eisdem modis,quibus regula superior,& viden.quæ dixi eodem cap. 19. §. 22. Sed de materia hac satis ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Negotiari Clerici non possunt.*
2 *Negotiatio quid sit.*
3 *Negotiator quis dicatur,& quis fur.*
4 *Negotiatio quotuplex.*
5 *Negotiatio licita quænam sit.*
6 *Negotiatio illicita quæ nã sit,& quotuplex.*

§. XV.

1 §.✠ QVarto Clerici negotiari nõ possunt argum. tot.tit.ne Cler. vel Mona. Verũ vt hæc cognitio dilucidior sit,hæc præmittenda sunt.Primũ quid negotiatio sit.Deinde quotuplex. Postremo,cũ plures species sint, q.d vnaquæq.

2 Quoad primum igitur † negotiatio est frequens contrectatio rerum nõ mutata forma ipsarum lucri acquirendi gratia facta. Dixi contrectatio rerum quandoquidẽ qui negotiatur,emit,vendit,alienat, & acquirit varijs, contractibus initis, quibus vel dominium transfertur rerum,vel fructuum.

3 Hoc enim negotiatores faciunt,† dixi frequens;nam negotiator dicitur, vbi negotiatio licita est,qui non semel,sed sæpius negotiatur.Non enim, vt quis negotiator nominetur,sat est,vt semel negotietur,quãdoquidem negotiator verbale nomen est: verbalia nomina vero significantia officium aliquod, quod quis sua auctoritate sumit, vt Mercator,venator,vel piscator,& huiusmodi,non habentur ex vno actu, sed ex plurib. ita Gloss.in l.prima,in verbo, Omnes,& ibi not.ff.de tribut.& Bar.in initio,ff.veter.numero 9.& in l.legatis,nu.4.ff.de legat. 3. & in l.maritum,§.qui quæstum,ff.de adult. & Abb.& Rip. in c 1.de iud.Anchar.& Gem. & Franc.in c.vnic.de vit.& honest.Cler.lib. sexto. Si vero negotiatio illicita sit per se, tunc vno actu dicitur talis, vt expilatores, effractores,fures,& adulteri,& huiusmodi, ita Bar.eisdem in locis.Quare qui semel furtum,vel adulterium, vel lenocinium commissit, fur, adulter, & leno nominabitur. Dixi non mutata forma ,quo separetur ab artificio;nam negotiari est rẽ emptam exempli gratia non mutatam vendere; emere vero rudem materiam, & illam in aliã formã conuertere,artificium est,ita Feder. de Sen. consil.207.num.2.Dixi reliqua,quandoquidem negotiationes fiunt sępius,quo lucrum acquiratur.Et de hoc primo satis.

4 Quoad secundum † negotiatio duplex
5 est alia licita,alia illicita.Licita est † quæ ab his

his fit, qui contrahere possunt, & de quibus contrahi potest seruata substantia contractus, necnon forma iuris. Quare maior, qui ad ministrationem rerum suarum habet, si in contractibus ineundis eorum forma, ac substantia ab eo seruantur, hic licite negotiari dicetur.

6 † Illicita vero negotiatio est, quæ prædicta non habet: duobus autem modis negotiatio illicita dicitur per se, & per accidens. Per se, vt exercere vsuras, lenocinium, meretricium, & huiusmodi; hæc enim per se prohibita sunt, vt habetur tot. tit. De vsur. in antiq. & 6. Neque negotiationes omnibus prohibitæ sunt tam laicis, quam clericis, esto vsuræ in Hebræis tollerentur, vt probaui in Tract. meo de vsur. capitu. 2. §. 1. Sicut etiam meretricium.

Illicita vero negotiatio per accidens est illa, quæ per se licita est, sed ratione alicuius qualitatis fit illicita, & primo ratione finis, vt si id faciat in primis cupiditatis gratia, quo diues tantum fiat, non autem quo publice vtilitati, suæve necessitati consulatur, c. quicunque, decimaquarta quæst. quarta, & vt inquit Inno. in c. primo, nu. 3. ne cler. vel monac. & sequitur Abb. ibi num. 11. Secundo illicita fit per accidens ratione diei, vbi scilicet quis die festo negotiatur; non enim festis diebus, licet mercatum fieri, ita habetur in c. 1. in verbo, Mercatum, & ibi not. Abb. & Hostien. de fer. Excipitur tamen vbi ab habente ad id potestatem concederetur, modo diuinus cultus non impediatur & ita Inn. eod. in loco, & supra nos.

Secundo illicita fit negotiatio ratione loci, vtpote in Ecclesia; non enim in ipsa negotiatio licita est, vers. Cessent in Ecclesijs, earumque Cœmeterijs negotiationes, & præcipue nundinarum dicitur in c. decet, de immunit. Eccles. libro 6. vbi plures etiam rationes redduntur, quamobrem prohibitio hæc fiat.

Tertio ratione rei, vel potius personę illicita est negotiatio, vtpote si alienentur, & vendantur res prohibitæ vendi Christianæ religionis hostibus, vt arma, & huiusmodi, de quibus habetur in c. ita quorundam, de Iudę. & in Bulla Cœnæ Domini, & in Tra. meo id explicaui, vel extra territorium alienentur, vbi id prohibitum est, quæ prohibitio fit a quouis Principe, & etiam in statu Ecclesiast.

Postremo illicita negotiatio dicitur ea, quæ per se licita est non solum primo modo verum etiam & secundo, vtpote, quia nō est illicita ratione diei, loci, & cæterorum, sed solum est illicita ratione personæ eam exercentis, scilicet quia Ecclesiastica persona est quæ ipsam exercet; hæc namque prohibita est Clericis, & ipsis illicita dicitur, esto laicis omnino licita sit. Quare, quod dicitur in spoliorum numero comprehēdi acquisita ex illicita negotiatione a Clericis, intelligitur etiam de negotiatione hac, quæ omnino licita est, & laicis permissa, sed illicita habito respectu ad personas Ecclesiasticas, quas remotas esse oportet ab huiusmodi negotijs secularibus. His permissis, iam regulam ponamus, id quod in seq. præstabimus.

S V M M A.

1 *Ecclesiastica personæ negotiari non possunt, alioquin puniuntur.*
2 *Cōducere bona Ecclesiarū an Clerici possint.*
3 *Clericus an præsumatur habere tantum vnde viuat.*
4 *Vendere potest fructus ex suis rebus perceptos clericus sine nota negotiationis.*

§. XVI.

1 §. PRæmissis, quæ vidimus, iam regulā ponamus. † Pro regula igitū habebimus Ecclesiasticas personas negotiari non posse, etsi contra fiat eas puniri, vt videbimus; nam sic habetur in tot. titu. ne cler. vel monac. secul. neg. & distinct. 88. & decimaquarta quæstione quarta, & ita Federic. de Sen. in cons. 207. numero 3. vers. Negotiatio. Hoc autem accipitur de Clericis in sacris constitutis, & in minoribus, sed beneficium habentibus.

Hæc autē regula locum habet, vel semel negotientur, cum enim prohibeatur negotiari omnino, ergo nec semel negotiari queunt, vt præmissimus. Verum, qui emit frumentum negotiandi gratia, & semel id fecit an negotiator dicetur? Addit. ad Sum. Bull. Stephan. Quarant. in verb. Vectigal. vers. limitatur denique asseruit negotiatorem non dici, & hoc ob eam rationem, quod negotiator dicitur, vbi sæpius, & non qui semel, ita Gloss. in l. prima, & ibi Bartol. ff. de trib. act. Abb. & Rip. in c. primo, de iud. Anchar. Gemin. & Franc. in c. vnic. de vi. & honest. cler. libro 6. & alijs cita. a proposita Addit. Nec repugnat, quod diximus de delictis sat esse, vt semel quis illud cōmittat; hoc enim verum est in delictis, quæ per se talia sunt, non autem, quæ per accidens, vt ex allegat DD. colligitur. Nam nec aleator dicitur, qui semel aleis lusit, vt dixit Iacob. de Aret. in l. prima,

prima,ff. de alea.& sequitur Paris.in Tract. De lud.& Menoch.de arbi.iud.lib.secundo Cent.4.cas.299.nume.18.cum seq. Sed qui frequenter lusit,& non qui vna die sæpius, & varijs ludis personis, sed qui diuerso tem pore,ita Bartol.in l.inficciando,§.infans,ff. de furt.

Secundo locum habet quocunque contractu negotietur,vtpote, vel emendo, vel vendendo,vel locando, quo deinceps alienet,vel permittet,vel locet,vt equos,vel boues,& alia animalia huiusmodi; hic enim negotiari dicetur,qui etiam possessiones cõ ducit ab alio, quo deinceps fructus perceptos alienet, & hic negotiari dicitur; est enim & hoc Clericis prohibitum, c. 1. vers. Conductorem secularium rerum ne Cler. vel Monac.

2 An igitur †Clerici secularium bona conducere non possunt? Plane non. Primo per cit.c.1.in verbo,Conductores, vbi numeratur conductio inter ea,quæ Clericis prohibita sunt.Idẽ habetur in c.peruenit ibi Conducere possessiones,dist.86.& in c.placuit, in verb.Nõ sint Conductores,23.quæst.tertia. Idem prohibetur in c.1.a Melchiade Papa, distinctione 38.

Contrarium suadere videtur,c.dilecti, de decim. vbi conductiones factas a quibusdam Monacis non improbat Romanus Pontif. ibi.

Quid igitur concludendum?In hac quæstio.sic concludendum censeo.Aut Ecclesiasticæ personæ non habent vnde viuant; & in hos casus eas conducere laicorũ possessiones posse sentio;& secunda opinio locũ habet,atque sic not.Gloss. in eodem c. dilecti,& ibi quoque Abb.nu.3.& Gloss. Sum. 21.quęst.3.& Gloss.in eodem c.peruenit,in verbo,Auaritiæ,& Gloss.in c.1.distinct. 88. cum simil.infra cita.Aut habent, vnde commode viuant,& tunc prior opinio locum sibi vindicat;nam tunc si Clerici negotiẽtur, auaritiæ,atque cupiditatis causa id facere censentur, & idcirco id eis est prohibitum. Ita igitur concludo,& DD.eisdem in locis, ac nouissime Addit.ad Sum.Bullar. Stepha. Quaran.in verb.Vectigal.vers. Quęritur an inter negotiationes.Excipitur etiã, vbi Clericus Conductori succederet ex testamẽto, vel ab intestato; tunc enim in illa locatione licite maneret vsque ad præscriptum locationis tempus,ita Gloss.& Abb.in c.1.ne Cleric.vel Mona.& Syl.in verb.Clericus 3.numero 2.& Addit.proxime cita.ibid.& DD. communiter sequuntur, vt testatur Felyn. in c.1.num.4.de iud.

Secundo excipitur,vbi necessitatis causa conduceret,& vbi non haberet, vnde se cõ mode sustentaret.In hoc enim casu laicorũ possessiones cõducere,ac negotiari poterit, vt proxime dixi, atque sic dixit Gloss. in c. peruenit,in verb.Auaritiæ,distinct.86.& in c.negotiatores,distinct.88.& in c. peruenit, vigesimaprima quæst.3. & Addit. ad Diaz. in Pract.Crim.Canon.cap.55.in verbo,Necessitatis tamen causa,& Nauar.in Man. capitulo 110.vers.Possunt etiam negotiari,& in consil.3.nu.3.ne cler.vel monac.& in cõ sil.5.de success.ab intest.& facit cit.c.peruenit,distinct.86.vbi turpis lucri gratia negotiari Clericis prohibetur, ergo, secus si non turpis lucri gratia, sed ob necessitatem, & ita Gloss.ibi,in verb.Auaritiæ, & in c.1.vbi quoque Gloss.eadem distinct.88.Etenim & Apostolos necessitatis gratia negotiatos esse dicetur in eodem c.1.ne cler. vel monac. Facit etiam c.secundum eodem,ne cler. vel monac.ubi prohibetur,ne monaci, uel clerici causa lucri negotientur sub pœna anathemetis,ergo secus si non lucri gratia, sed necessitatis,ita Gloss. ibi.

Tertio excipitur,uel beneficium,uel pensionem,uel patrimonium habeat: sed adeo paucos fructus percepit, ut ad uictum non sat sint; hic enim quoq. conducere poterit, ac negotiari.

Quarto idem poterit,ubi etsi ad suum uictum necessaria hab et,non tamen tantũ,ut queat suos parentes alere,uel sorores in matrimonium collocare,huiusmodique personas necessitudini ei coniunctas pauperes adiuuare ob eandem rationem.

Quinto excipitur, ubi Clericus emisset pertinentia ad se,suamque familiam sustentandam per totum annũ; & præter propositum empta supersunt,uel diminutione familiæ,uel alia ratione; tunc enim pretio currẽti,etiam cariori,quam emerat,absque negotiationis periculo uendere potest; uenditio enim illa per accidens est,& idcirco eius ratio non habetur,ita S.Thom.secunda secundæ quæst.77.art.4.& Nauar. in Man. c.25. nu.110.& pro his etiam gabellam non præstabit.Immo si crescat prętium speciei rerũ, quas emerat,& idcirco alliciatur ad uendẽdas ipsas sperãs se minori prętio similes res habiturum,non peccat, nec negotiari dicitur,inspicitur enim prima destinatio,ita de communi sententia testatur Molin.quẽ refert ac sequitur Addi.ad Sum.Bullar.Steph. Quarant.in uerbo,Vectigal.uersi.Tertio ibi Idque extende.

Verum,quod ubi Clericus non habet,un

de ipse, eiusve familia viuat, negotiari potest, vt supra diximus. † An præsumatur
3 talis? Videbatur dicendum ipsum non censeri non habere, vnde viuat. Tum quod quisque egreditur nudus de ventre matris suæ, vt inquit Iob. Tum quod vt inquit Paulus. Nihil huc intulimus. Tum denique habitus est positio quædam ex factis orta, quæ non præsumuntur nisi probentur, l. in bello, §. in fectæ ff. de capt. & postlim. reuers. ergo.

Atqui contrarium concludendum est, s. clericũ in sacris cõstitutum præsumi habere vnde viuat; nam, vt infra probauimus, Sacer ordo nemini tribuendus est, nisi habeat aut beneficium Ecclesiasticum, aut patrimoniũ, vnde commode viuat ergo, argum. c. malus de reg. iur. lib. 6. atque sic dixit Gloss. in cita. c. 1. distinct. 88. vbi ait Clericos conducẽtes possessiones secularium intelligi id cupiditatis gratia facere, nisi necessitas probetur, ergo non præsumitur egere. Non obstant contraria allegata ob rationem proxime dictam. Si ergo Clericus possessiones conducat, probabit se necessitate ductum id fecisse, quo pœnam euadat. Idem si alias negotietur.

4 Postremo † vel necessitate non præsumatur, res, quas percipit ex suis rebus, & fundis vendere, & alienare poterit, vt vinum, oleũ, frumentum, poma, ligna, & alia; nam vt ait. Innoc. in c. de quibusdam, nu. 3. de fideiuss. in rebus suis nulla est negotiatio quæstio varia, & eum sequitur Butr. in l. quicunque, ff. de instit. & Abb. in cons. 6. in fine, libro 1. & Tusch. in littera M. conclus. 205. numero 3. Quare, si Clericus habet prata, & pascua, emere, boues, & equos, oues, & alia poterit, quo deinceps in illis pascuis pinguia facta alienet; nõ enim negotiari dicitur; sicut nec qui frumentum emit, quo suos fundos serat & quod superest, deinceps alienet; potest etiam in suis fundis alia, necnon pepones serere, quo deinceps illa vendenda curet; etsi piscinas habet, pisciculos emptos ibi ponere, quo deinceps grandiores factos alienet. Et ad summam quacunque ratione fructus ex fundis suis percipere potest; & perceptos alienare; negotiari enim hoc non dicitur, atque sic asseruit Addit. ad Summ. Bullar. Stephan. Quaran. in cit. verbo Vectigal. versic. Similiter ad illicitæ negotiationis genus. De equis, bobus, iuuencis, ouibus, & huiusmodi idem dixit eadem Addit. vt scilicet si Clericus emat, & in proprio fundo nutriat, quo eorum fœtus, vel fructus, vel cum creuerit, meliorave facta fuerit, cariori pretio vendat, non negotiari Clericus censeatur. Sicut etiam si locaret equum proprium, quo pro se vtitur, vel emeret fundos, & fructus inde perceptos venderet. Quare, qui cellam vinariam aperit, quo suum vinũ vendat, id licite facit, modo per alium, ita Prax. Archiepis. Neapol. cap. 75. Secus autem si prędicta emeret, & alienos agros conduceret, seu pascua, quibus vtatur ad ea animalia pascenda, & postea vendenda; vel si emeret, vt illa ad incrementum daret, vel locaret, non enim hæc licent, ita Addit. ibid. tradidit, & optime. Exceptis igitur his casibus, alias negotiari Ecclesiasticis personis non licet. Atqui an per alios saltem negotiari poterunt? Hoc in seq. explicabimus.

S. V. M. M. A.

1 *Negotiari per alios an Clerici possint.*
2 *Negotiantes Clerici peccant, & puniuntur.*
3 *Acquisita ex causa illicita, an Clerici retinere possint, quousque priuentur.*
4 *Acquisita per vnam negotiationem a Clerico, an spolia pertineant.*
5 *Acquisita a Clerico, an per negotiationem acquisita censeantur.*

§. XVII.

1 §. Vidimus Clericos, quibusdã casibus exceptis, alias negotiari nõ posse, † modo videndum est, an extra eos casus per alios saltem negotiari queant. Videbatur igitur dicendum eos posse. Primo, quoniã sicut prohibitũ est clericis negotiari, ita prohibitum macellarij, & tabernarij officium exercere, vt probabimus, at macellarij, & tabernarij officium exercere prohibitum videtur Clericis, vbi per se, & publice illud exercẽt, non autem, vbi per alios, vt in Clem. prima de vit. & honest. Cler. ergo eadem ratio prohibitionis in casu nostro esse debet. Hæc ratio nulla est, nec quicquam facit cit. Clem. prima, nam ibi nũ prohibetur ne per se, vel publice ea officia exerceant; sed solũ proponitur pœna dõtra exercẽtes per se, ac publice alia munera; proponitur inquã pœna singularis contra prędictos; quod autem per alios id possint, ibi non dicitur. Hinc Gloss. inquit ibi, in verbo, Publice, etsi cessat ea pœna in eos, qui per alios hæc munera exercent, & non publice, non cessare tamen eorum culpam, & sequuntur eam DD. Si ergo non cessat culpa, ergo peccant, ergo & puniri possunt; & idcirco nec per alios id queunt.

Secundo facit pro hac opinione Clem. 1.

§. porro

§.porro,de ſtat. monac. vbi Monacos, quib. eſt prohibitum,ne ipſi venentur, per alios id poſſe dicitur,ergo idem, & hic.Hæc ratio etiam nihil facit.Nam ibi id ipſis ob eam rem permiſſum eſt,quoniam fructus, & emolument um Monaſterij conſiſtebāt in venationibus, & ius venandi habebant, ergo ſecus quoad alias venationes, vt loca;nam & fructus ſuos colligere Clerici poſſunt,& etiam vendere percepta ex ſuis fundis,vt ſup.probauimus.Mirandum igitur non eſt ſi Monacis id prohibeatur, cum in ſuis fundis venationes illas haberent.

Tertio facit,quoniam non videntur auocari a Diuinis, vbi per alios negotiantur, quamobrem prohibita eſt negotiatio Clericis,ergo Hæc ratio nihil etiam facit. Tum quod ob auaritiæ ſpecimen etiā,a qua alieni eſſe debent Clerici, negotiatio eis prohibita eſt,& non ob vnam illam rationem,quę auaritiæ ratio, vel per alios negotientur locum habet.Tum quod negatur non auocari a diuinis;nam vt reddantur ſibi rationes, ſæpius occupabuntur,& inſpiciendis negotijs ſecularibus contra præceptum Apoſtoli, ad Corinth.cap ſecundo, in principio, vbi inquit. Nemo militans Deo implicet ſe negotijs ſecularibus.

Quare cum nullis rationibus opinio hæc nitatur, contrariam vti veriſſimam ſequi debemus, ſcilicet non poſſe Clericos etiam per alios negotiari. Primo, quoniam adhuc negotijs ſecularibns implicati eſſent contra dictum Apoſtoli,vt retulimus.Secundo,quoniam auaritiæ ſpecimen oſtendunt a qua ab eſſe ipſi debent,& prohibitum ipſis eſt,ne lucri gratia negotientur, vt dicitur in c.ſecundum inſtituta ne cler.vel monac.ibi enim dicitur ſecundum inſtituta prædeceſſorum noſtrorum ſub interminatione anathematis ꝓhibemus ne monaci, vel clerici cauſa lucri negotientur. At prohibitio hæc habet locum vel per alios negotientur,vt per ſe patet; ergo nec per alios negotiari ipſis licet. Tertio facit quoniam Clericis non licet conducere poſſeſſiones laicorum, vt vidimus, eſto per alios eas colant. Poſtremo per iura Canonica prohibetur, ne Clerici negotientur,non autem modis, vt ex dictis patet; ergo quacunque ratione negotiētur,impediūtur,vt dixit Gloſſ.recept in c.cum quid, de reg.iur.libro 6.Etenim,& qui per alios facit per ſeipſum facere videtur,l. prima.§. deieciſſe.ff.de vi,& vi Arma.accedit,quod ſi cōtrarium diceremus, quod vna via prohibetur alia conduceretur;ab hoc abſurdum eſt, &contra regulam cit.c.cum quid,ergo,nec per alios Clerici negotiari queunt,atque ſic ſenſit Addit.ad Diaz in Pract.Crim.Canon. cap.55.verſic.Sed vtrum.Ab hac igitur opinione diſcedendum non cenſeo quam & tenuit Molin.& Ignat.Lopez.quos refer t, & ſequitur Addit. ad Sum.Bullar. Steph. Quaran in verbo. Vectigal.verſicu.Tertio,ibi ſecundo amplia.

2 Atqui † an Clerici in pœnam incurrant in caſibus non permiſſis negotiantes? Quoad quæſt hanc cōcludo primum ipſos peccare. Nam prohibentur ab huiuſmodi negotiationibus ſub pœna anathematis, ideſt excōmunicationis maioris per c. ſecundum, ne cler.vel monac. at maior excommunicatio non infertur niſi pro mortifero peccato, & contumacia,c.nemo, & c.nullus, vndecima quęſt. 3.ergo mortifere peccant,& ita Addi. ad Diaz aſſeruit eod.cap.55.verſ.Ex ea pœna ſuſpenſionis.

Secundo excommunicari poſſunt per cit. c.ſecundum,& multo magis ſuſpendi.

Tertio etiam deponi, vt habetur in c.1. cum multis ſeq. 14.quæſt.4. Idē ſenſit etiam Diaz.eod.cap.55.

Quarto pro rebus, in quibus,negotiantur ad vectigalia, & portoria præſtanda tenentur,c.fin.de vit.&honeſt.Cler.& c.quanquā, de cenſ.li.6.& ibi Gloſſ ac DD & Clemen. prędenti,vbi etiam Gloſſ.eodem,& ita Add. eadem ad Summ.Bullar.in verbo, Vectigal verſicu.Tertio,vbi huiuſmodi Clerici negotiatores.Id quod locum habet vel tertio moniti non ſint,vt dixit eadem Addit. Ex quib. patet in hoc caſu priuilegium Clericorum hos ammittere. Non tamen amittit priuilegium,c. ſi quis ſuadente diabolo, decimaſeptima,quęſtione quarta,ita Innoc.in c.Ioannes,de Cler.coniug.&Bertach.in Tract. De Epiſcop.in 1.par.quart.lib.nume.26. Sicut nec etiam in alijs rebus;non enim pœna peccati peccatum egredi debet,Gloſſ in l.in agris,ff.de acq. rer.dom.

Quinto conueniri poſſunt coram Iudice Mercatorum,ita Bald.quem refert,ac ſequitur Bertachin. eodem numero vigeſimoſeptimo,& facit c.finali, de vita, & honeſtat. Cleric.

Poſtremo acquiſita per huiuſmodi illicitam negotiationem tam de rebus Eccleſiaſt. quam patrimonialibus pertinent ad Cameram Apoſtolicam,& idcirco viui ipſis priuari poſſunt, & morti ſpoliari, & ſic in numero ſpoliorum ſunt: id quod cautum fuit per Bullam Pij Quarti,incip.Decens eſſe cenſētes lata anno 1560.Non.Nouembr. Pontif. anno primo, & eſt in ordine 23.& in Bulla

eiusdem incip. Romanus Pont. lata eodem anno Non.Februarij anno sui Pont.2. & est in ordine 31. Idem Pius Quintus in Bulla incip.Romani Pont.prouidentia lata anno 1567.Calend.Septembr.Pont.sui anno 2.vt est in ordine 34. Acquisita igitur, vt prædixi spolia sunt, & ad Apostolicam Sedem pertinent.

Id quod locum habet etiam in Regularibus quibuscunque, vt habetur in eisdē Bullis;& si enim antiquo iure ad Monasterium acquisita per Religiosum pertinebāt,c. cum olim,2. & ibi Innoc. ab omnibus recept. de priuileg.& c.non dicatis, iunct. Gloss. duodecima quæst. prima,& Auth.ingressi,C.de sacrosanct.Eccles.Per prædictas tamen Bullas contrarium cautum est,& idcirco no tandum, & consulendū monasterijs, dixit Nauar.vt religiosi, qui ratione hac acquisierunt se enim Camera Apostolica componant. Quare bona acquisita a quodam Religioso apostata apud Hyndos negotiando ad Cameram, & non ad monasterium pertinere, Nauar. consultus respondit in Commēt. de spol.Cler. §.7.num.4.Et ego idem respondi de alio monaco,qui multa acquisiuit negotiando, est superior eius bona monasterio applicetur,& male ob prædicta.

Secundo locum habet quęcunque res sint acquisitæ per eandem rationem.

Tertio, & viuentibus a Camera auferri possunt,& post obitum,vbi remanent,vt habetur, in eiusdem Bullis,& supra dixi.

Quarto locum habet etiam in acquisitis alia ratione, quam ex negotiatione, modo contra sacros Canones, idest contra partem aliquam iuris Pontificij acquisierint ita Rodoan.de spol. Cler.quæst secunda,numero 83.& sequitur Azor.in institut.Moral. par.secunda, lib.8.cap.secundo, quæstio. 4. vtpote exercendo officia ad se nō pertinentia per easdem Bullas,quæ ergo acquisierint in iudicijs Aduocati, Procuratoris, publici Scribæ, iudicis, & huiusmodi munera exercendo contra Canones, vel arte media, vel chirogica,vel armis in bello, vel in casib. nō permissis inseruiendo laicis, vt colligendo talias vectigalia Reipublicæ, vel alias functiones laicorum obeundo, vel illicitis venationibus,vel beneficijs iniuste possessis, vel ex ludis prohibitis ipsis Clericis communi iure Pontificio,vt aleæ ludo(secus si constitutione Synodali:non enim inter spolia sunt cum iure huiusmodi non sit prohibita,vt dixit Azor.eodem capit.secundo, quæst.octaua) quæ inquam acquisiuerunt illicitis hisce modis, & huiusmodi, hæc omnia vt spolia ad Cameram Apostolicam pertinēt,ita Nauar.eod.vers.Quarto not.

3 Atqui † an antequam acquisitis priuentur vel ipsę personæ Eccle.vel eius successores tuta conscientia retinere ipsa possunt? Breuiter concludo id posse.Tum quod priuatio hęc pœna est: pœna autem in foro cō scientiæ non debetur,nisi post sententiā declaratoriam iudicis,c. cum secundum leges, de hæret.lib.6.& ita Gloss. communiter recept.in c. fraternitas,12.quæst.secunda.Tum quod acquisitum hac ratione non est acquisitum contra leges iustitiæ specialis, scilicet iustitiæ commutatiuæ, vnde ratio restituēdi oritur(quo casu essent restituenda acquisita ijs,qui ademerant;non enim hęc spoliorum nomine continentur,ita Rodoan. quęstione secunda,De spol.eccl num.93.vid)Sed contra alias virtutes morales,quæ non obligant ad restitutionem,vt asseruit S. Thom.quem refert,ac sequitur Nauar.in cons 3.num.11. de testam. Quare, etsi diebus festis seruilia opera facere quis non potest,non tamen ad restitutionem eius obligatur, quod illis diebus per illa opera acquisiuit: Idem ergo & de Eccl.personis dicendum est contra Canones operando,modo alias iustitia commutatiua non violetur.In hac q.igitur sic concludendum censeo.

4 Verum † quid si Clericus acquisiuit semel tantum negotiando, an spoliorum nomine continetur?Plane sic. Nam Bulla prædicta spoliata esse censet, ac decernit quæcunque ex illicita negotiatione Clericus acquisiuit, ita Rodoan.de spol.Eccl.quæst.2.nume.65. quem refert,ac sequitur Azor. instit. Moral.

5 par.2.lib.8.cap.2.quæst.5. † Quid in dubio, an præsumentur ex illicita negotiatione acquisita?Plane non;non enim dolus præsumitur,nisi probetur.l. merito, ff. pro soc. & ita sensit Abb.in c.1 De pecul Cler. Quare ad Commissarium Apostol. probare pertinebit esse acquisita ex illicita negotiatione, ita Rodoan.quæstione decima quinta,numero 30. & Azor. eodem quæstione 11. Antequam igitur priuentur, licite possident, esto contrarium senserit Azor. eodem quæst.3. Sed mihi non placet; non enim eodem iure censentur, quo acquisita, & relicta ex beneficij fructibus. Idque hinc patet, quod acquisita illicite hac ratione ipsi Clerico acquiruntur, & eius hæredibus, vt inquit Abb. in c.relatum 2.de testam. Nisi adimeret Camera. Sed de negotiationis prima specie hactenus iam de artificio agamus.

SVM-

SVMMA.

1 *Artificium aliquod exercere, an Clerici possint per se, & quod artificium.*
2 *Item per alios.*
3 *Procuratores laicorum extra iudicium esse non possunt.*
4 *Tutores, vel Curatores, an Clerici esse possint*

§. XVIII.

§. Negotiari Clericos in sacris constitutos nõ posse, vidimus exempli gratia, emendis rebus aliquibus, & eisdem non mutata
1 forma alienandis, iam agamus † an eisdem liceat emere materiam aliquam, vt inde aliquid faciant, atque alienent, quo casu artificium dicitur, vt ait Abb in c.fin.num.10.de vit.& honest.Cler. & Gemin & Franc.in c. quanquam, de censf.lib.6. & Federic.de Sen. in conf.207.nu.secundo. In quæstione pro regula pono nequaquam ipsis licere; quandoquidem lucrum huiusmodi fugere debẽt: auocant enim hæc opera a diuinis.

Excipio tamen, vbi Clericus non haberet vnde se commode sustentaret; tunc enim potest, exemplo Apostoli, qui suis manibus sibi, & qui cum eo erant, victum parabat, vt habetur in Actis Apostolorum, cap. 20. Argentum & aurum, aut vestem nullius concupiui, sicut ipsi scitis (inquit enim D.Paulus, ibi) quoniam ad ea, quæ mihi opus erant, & his, qui mecum sunt, ministrauerunt manus istæ, atque sic dixit Gloss.Sum.decimaquarta quæstione tertia, in fine, nam inquit Clericis licitum esse emere aliquam rudem materiam, & inde aliquod facere. Idem habetur in c.Clericus victum, & in c.seq.distinct. 91. Id enim licet, vt dicitur in c.nũquam, de consecr.distinctio.quinta, modo tamen non impediatur munus suum Clericale, vt dicitur in cit.c.Clericus victum. Hinc Apostol. noctu laborabat, ne interdiu intermitteret munus prædicandi, & ita quoque dixit Syl. in verb. Clericus, 3.num.2.& Addit.ad Stephan.Quaran.in Sum.Bullar.in verb.Vectigal.versic.Difficultas versatur. Item modo artificium honestum sit, & licitum, & nõ solidum, & immundum Non ergo chartas lusorias, non taxillos, non arma bellica, & huiusmodi faciet. Non etiam pelles, & corria expurgabit, & huiusmodi; ad summam non ea faciet, vnde Clericorum dignitas dehonestetur Hinc nec boues pascet, nec etiam oues, & equos, & huiusmodi animalia, quandoquidem hac ratione in Ecclesia esse non poterit; Sed vel libros conscribet, conglutinabit ve, vel ex bombice, seu lana, aut vestes construet, & huiusmodi alia, de quibus in cit.c nunquam. Vel si litteras nouit, ludũ litterarum aperiet, alias autem abstinebit se ab artificijs.

2 Hæc regula locum habet † vel per alios artificiũ exercet; nam nisi necessitatis causa id faciat, non excusabitur, & prædictis pœnis in antecedenti, §. subiacebit ob citat. Bullas.

3 Atqui † an pro laicis extra iudicium procuratores esse possunt? quoad quæstionem hanc conclude id ipsos non posse, vt habetur in c. 1. versicu. Coadiutores secularium rerum, aut procuratores, ne cler.vel monac. Idem in c.2.eodem Sacerdotibus, & Clericis tuis (dicitur ibi) denuncies publice, ne ministri laicorum fiant, nec in rebus eorum procuratores existant: alioquin si contrafecerint, & occasione ipsius administrationis propter pecuniariam causam deprehendantur in fraudem, indignum est eis ab Ecclesia subueniri, vt ibi dicitur. Facit quoque c. 1.& c. 2. vigesimaprima quæstione tertia. Idq. merito cum ob rationes in antecedentibus allatas, quod Clerici a secularib negotiis remoti sunt, cuiusmodi procuratoris munus hoc est, & quod auocantur a diuinis quibus nauare operam debent, c. Sacerdotibus, distinct.trigesimaprima, & c. generaliter, decimasexta quæstione prima, & vigesimaprima quęstione tertia, per totam. Tum quod ratione hac subiecti & serui laicorum esse videntur, quod ab Ecclesiastica dignitate est alienum; laicis enim manet necessitas obsequendi Clericis, & nõ necessitas, ea nõ necessitas imperandi, c.fi.de rebus Eccl.non alienand.

Hinc Abb.in cit.c.2.inquit Clericos in sacris constitutos, vel beneficiũ habentes non debere esse famulos laicorum, & facit c. peruenit, distinctio. 86. Prohibetur enim ibi ne secularium rerum gubernationem suscipiãt facit quoque distinc.88.fere per tota viden. Quare Clerici, qui associantur mulieres nobiles, & in itinere, aut humeris, aut brachijs eas sustentant, nunquam mihi probati sunt, vt scilicet serui Dei mulierum serui fiant. Non ergo Clericis secularibus debent etiam in extraiudicialibus negotiis inseruire.

Hæc autẽ regula locum habet itidem in Clericis, qui beneficium Ecclesiast. non habent, esto in minoribus cõstituti sint, ita Hostien.quem refert, ac sequitur Abb.in c.1. in fine, & in c.2.not.1. ne cler.vel monac. quod

tamen mihi non placet,nec verum eſt, vt infra videbimus.

4 Excipitur tamen, † vbi negotia pupillorum,& orphanorum agere volũt, tũ quod horum cura,ſicut etiam viduarum ad Eccleſiam pertinet,ob eam rem ipſorum negotia gerere valent. Quare, & tutores pupillorũ eſſe queunt,ſi velint,vt dicitur in eodẽ c. 1. diſtinct.89.&in c.Epiſcopus gubernationẽ. eadem diſtinct.& diſtinctio. 87. per totam. Nec obſtat c fin.diſt 88.& c.Cyprianus,vigeſimatertia quæſtione tertia, vbi ponitur, qui tutorem reliquit in teſtamento; nam ad hoc reſpondetur Clericos non cogi ad tutelam,& curam ſuſcipiendam,ſed poſſe ſi velint,vt habetur in c.generaliter, decimaſexta quæſtione prima. Hinc etſi ab inteſtato tutela ad eos pertinet,ad quos bona ab inteſtato peruenĩũt,vt habetur in Inſtit. de leg. patron.tut.(qui enim commodum ſentit,& incommodum ſentire debet, vt habetur in l.ſecundum naturam,ff.de reg.iur.)in Clericis tamen locum ius illud non habet, vt inquit Gloſſ.in cit.c.generaliter,& in c.peruenit, diſtinct. 88. Id quod eis conceſſum eſt, quo ſtudioſius diuinis miniſterijs inhæreant vt dicitur in cit.c.generaliter.

Poſtremo excipiuntur Clerici,qui in minoribus ordinibus conſtituti ſunt,& beneficium Eccleſ.non habent;hi enim omnia facere poſſunt,quæ laici,vt inquit Abb.in c.1. in fine,ne Cler.vel Monac. Quare & laicorum quoque procuratores eſſe poterunt. Sed de his hactenus, iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Sordida munera Clerici exercere non debẽt.*
2 *Macellarij officium Clerici exercere non debent.*
3 *Pœna,qua Clerici afficiuntur macellarij officium exercentes.*
4 *Pœna,qua afficiuntur Clerici alia ſordida munera exercentes.*

§. XIX.

1 §. CLerici itidem † ſordida munera exercere nõ debẽt. Tũ quod ſecularia ſunt,quæ ipſis prohibita ſunt, per tit. ne cler.vel monac.ſecul.neg. Tũ quod ab honeſtate, & dignitate Clericorũ ſunt aliena.

2 Primum igitur† macellarij officium exercere non debent Clerici, vt habetur in Clemen.prima,de vit.& honeſt.Cler.nam præter rationes proxime allatas, officium hoc horrorem quendam in ſe habet,& vile eſt, vt dixit Gloſſ.in cit.Clem.in verb.Macellariorum, & Zabarel. & Andr. & DD. ſequuntur.

3 Hoc autem locum habet adeo,†vt ſi munus hoc exerceant,puniuntur; nam ſi nominatim moniti ſint tertio, ideſt tribus monitionibus, & ab officio non deſiſtant, ita vt ad ipſum deinceps non redeant, vllo tempore,ſi non paruerint,Clerici coniugati omne priuilegium clericale amittũt ipſo facto, & idcirco duplici priuilegio priuantur Canonis,& fori,quæ duo tantũ Clerici coniugati habent,c.1.de Cler.coniug lib.6. ſeruatis,quæ a Trident.Synod.ſancita ſunt. Non coniugati vero priuilegium in rebus amittunt,& ſi omnino vt laici incedant, ſcilicet non ferẽtes tonſuram,neque Clericales veſtes,& priuilegio perſonali carent,quandiu huic muneri operam reddiderint, vt habetur in cit.Clem. 1. & ibi DD. no. Nominatim autẽ moniti eſſe debẽt;id quod fit proprijs nominibus,vel æquipolentibus, modo certa perſona appareat,quæ monetur,argumen.l.nominatim,ff de libe.& poſthu.&ibi DD.vt inquit Innocent.in c.Lateranẽſi, de præben.& Zabar.in cit Clem.num 10. verſ. Oppono.Item tertio moniti eſſe debẽt dierum aliquo interuallo interiecto inter vnã monitionem, & aliam,c.ſacro, de ſent. excommun.& c conſtitutionem,eodem lib.6. & ita Gloſſ.in eadem Clem. in verbo Tertio,& DD.communiter ſequuntur. Nõ igitur ſat erit vnum peremptorium per eãdem Gloſſ.ibi cõmuniter recept.Hac igitur pœna afficiuntur Clerici,vbi publice, ac per ſe munus hoc exercẽt; ſic clam, vel per alios eadem pœna puniuntur qua negotiantes.

Quam pœnam patiuntur etiam exempti Clerici, ſi in loco non exempto hoc exerceant,vt inquit Gloſſ ibi,in verbo,Clericos.

Item locum habet hæc pœna, vel clericus coniugatus ſit,vel non coniugatus,vt dicitur in cit. Clem.

Excipitur tamen primo, vbi nominatim admoniti non ſunt.

Secundo,vbi nec tertio moniti ſunt.

Tertio excipitur, vbi intra tempus ipſis præſcriptum deſiſtunt ab hoc munere. In his enim tribus caſibus prædicti clerici pœnam euadunt:quandoquidem, quo in pœnam hanc incidant, tria Canon ille poſtulat, vt ibi habetur.

Quarto excipitur, vbi occulte munus hoc exercent,quamuis peccent cum a ſecularib.negotijs ſe abſtinere debeant.

Quinto

Quinto excipitur, vbi alium id facerent; nam cit. Clem. prima, pœnam imponit, vbi publice, & personaliter munus hoc exercet, ergo alias secus atque sic Gloss. colligit ibi, in verbo, Publice. Atqui vbi per alium id faciunt, an peccent? Plane sic cum munus seculare exerceant, quod non debent, & sapit auaritiam, quæ ab Ecclesiasticis personis aliena esse debet, atque sic inquit ibi Gloss. in verbo, Publice. Quare lucrum ad Cameram spectabit.

4 Sexto excipitur, † vbi alia sordida munera Clericus exercet; non enim in hãc pœnam incidit. Tum quod Canon aliorũ mentionem non facit. Tum quod sumus in pœnis ergo, atque sic inquit Gloss. ibi, in verbo Macellariorum, & sequitur ibi Zabar. quæstione quarta, & alij, & Diaz in Pract. Crim. Canon. cap. 64. num. 5. Admoneri tamen debet Clericus ab ordinario, & pœna arbitraria puniri, si non desistat, vt inquiunt Diaz ibidem, & Addit. ad eum, & sequitur Meno. de arbitr. iudi. libro secundo, Cent. quinta, cas. 412.

Quæ diximus autem de Macellarijs eadẽ asserimus de exercentibus publice, & personaliter tabernas, vt habetur in cit. Clem prima. Addo tamen vnum, quoniam vinum, & bona, quæ a suis prædijs Clericus percipit, per alium vendere potest. Sed de Macellarijs hactenus.

S V M M A.

1 *Ioculatores, & scurræ Clerici esse non debent.*
2 *Pœna Clerici ioculatoris, scurrave artem exercentis.*

§. XX.

1 §. NOn etiam † Clerici ioculatores, atque scurrę esse debent, ita habetũ in c. vnic. de vit. & honest. Cler. lib. 6. Alienũ enim est a dignitate, atq; honestate Clericorũ huiusmodi functiones exercere. Ioculator autẽ is dicitur, qui publice corporis sui actu delectare alios contendit. Hinc Gloss. in cit. c. vnic. in verbo, Ioculatores dixit hoc facere spectaculum sui corporis, scurra vero, qui facto, & verbis id facere conatur, sicut qui in Scenam prodeunt, qui & de iure ciuili infames sunt, l. 2. §. ait prætor, ff. de ijs, qui not infam.

2 Pœna vero hac afficiuntur. † Nam si per annum eam artem exerceant, ipso iure sunt infames: si vero breuiori tempore, & moniti non resipuerint, ipso iure omni priuilegio Clericali carent, vt dicitur in cit. c. vnic. In Concilio Cartaginensi relat. in c. Clericum, distinct. 46. hæc habentur Clericum scurrilem, & verbis turpibus ioculatorem ab officio esse retrahendum censemus.

Ampliatur hoc etiam in Clericis, qui in sacris sunt: Tum quod Canon generaliter loquitur, nec distinguit. Tum quod magis ad ipsos grauitas spectat, ex quo in altiori loco collocati sunt, atque sic inquiunt DD. plures contra Ioan. Monach. in cita c. vnic. quos refert, ac sequitur Diaz in Prac. Crim. Canon. cap. 68. nu. 3.

Excipitur tamen primo, vt pœnam hanc euadant, vbi in occulto id facerent, vtpote inter amicos, vel infirmitatis alterius, vel honestatis gratia, vt dixit Gloss. in eodem c. vnic. in verb. Ioculatores, & Gloss. in cit. l. secunda, § fi. in verb. Definit. Quare, qui inter amicos priuatim aliquid huiusmodi faceret non puniretur.

Postremo excipitur, vbi etsi per annum exercuit, non tamen annus continuus fuit; nam pœnam euadet, quandoquidem tẽpus hoc continuum esse debet, ita Ioan. Monac. & Ioan. Andr. & Gem ibi inquiunt, & Diaz eodem cap. 68. etenim in dubio tempus a lege præscriptum continuum esse debet, ita inquit Gloss. in Rubr ff. de diuers. & temp. præscrip. & Gloss. in c. 2. in verb. Per annũ, de temp. ord. eodem lib. 6 quam opinionem etiam communiter receptam testatur Addi. ad Diaz eodem capitulo 68. Sed de his hactenus.

S V M M A.

1 *Venationibus illicitis operam dare Clerici non debent.*
2 *Venatio quid sit.*
3 *Venatio an per se licita sit.*
4 *Venatio quot modis fiat.*
5 *Venatio quando illicita, & quibus.*
6 *Clerici venatoris pœna.*
7 *Venatione captum fit capientis.*
8 *Aucupijs Clerici operam dare non debent.*
9 *Canes an Clerici habere liceat.*
10 *Piscari an liceat Clericis.*

§. XXI.

1 §. NOn etiam † illicitis venationibus operã dare Clerici debent. Verum, quo res hæc dilucidior sit, & ne terminos ignoremus, hęc pręmittẽda sunt. Primũ quid sit

ſit venatio (ommiſſa venatione, quæ fit ad homines perdendos, de qua agitur in c.fin. diſtinct.ſexta, & Gloſſ in c. qui venatoribus. diſtinct.86.Item & ea, qua quis cum beſtijs in arena pugnat, de qua etiam Gloſſ. eod. agit, vtraque enim hæc omnibus prohibita eſt, vt Gloſſ. inquit ibi) de venatione igitur agimus tantum, quæ fit auium, ac ferarum in ſaltibus,& ſiluis Secundo an per ſe licita. Tertio quibus modis fiat. Poſtremo quando illicita.

2 Quoad primum igitur † venatio nil aliud eſt, quam modus quidam acquirendi dominiũ animantium, quæ natura feræ,& nullius in bonis ſunt vt colligitur ex §.feræ igitur beſtiæ cũ multis ſeq.iunct.§.ſingulorum, in inſtit.de rer.diuiſ. & l.prima, ff. de acquirend. rer.domin.

3 Quoad ſecundum † huiuſmodi animantium venatio per ſe licita eſt; cum enim fiat animantium, quæ in nullius bonis ſunt,& capientium fiunt, merito licita eſt de iure gẽt. vt habetur in eodem §. feræ igitur beſtię, cũ multis ſeq.Hinc Couar.in Regu. peccatum, par.ſecunda,§ .8.num.primo, ait hanc venationem iure naturali omnibus eſſe permiſſam. Idem S.Thom.2.2.quæſt.64. artic.primo ſenſit.

4 Quoad tertium † modi venandi tres ſunt; nam aut animantibus vtpote canib. & ancipitre fiunt. Aut retibus, arcu,& ſagittis, ſeu alijs armis, & inſtrumentis, vt in venatione ceruorum, luporum, vrſorum, & huiuſmodi. Aut vtoque modo, ſcilicet canibus, & armis.

5 Quoad quartum † illicita per accidens venatio fit. Idque duobus modis. Aut quoad omnes; aut quoad aliquas perſonas tantum. Quoad omnes primo prohibitione facta ab habente ad id poteſtatem ex legitima cauſa, vtpote, ne quis venetur Ne quis venetur tẽpore fœtus animalium, item ne quodam genere armorum vtantur, vt ſclopis; licita eſt enim huiuſmodi prohibitio, vt de magis cõmuni teſtatur Couar. eodem §.8. num. primo, quandoquidem illis armis,& eo tempore, ſi venationes fierent tollerentur ipſæ animantes, & expellerentur a territorijs, quod in damnum,& detrimentum locorum redũdaret, hacque ratione tam Clerici, quam laici prohibentur. Secundo ratione temporis, vt in die feſto,& ieiuniorum; nam & laicis his temporibus venatio prohibita eſt, quandoquidem tunc diuinis officijs, & animarũ ſaluti quis ſtudere debet, atque ſic inquit S. Ambroſ.relat.in c. an putatis, diſtinctio.86. & Gl.in c. qui venatoribus, eadem diſtinct. vbi illicitã ait eſſe venationem ex tempore, vt in Quadrageſima, & diebus ieiuniorum multomagis in diebus feſtis, in quibus de præcepto Miſſę intereſſe Chriſtiani debent, & ita quoque aſſeruit Couar. eodem §.8.numero 3.In his igitur caſibus illicita eſt venatio tam laicis, quam Clericis: in reliquis autem venatio permiſſa eſt.

Secundo illicita eſt venatio habito reſpectu ad perſonas, ſcilicet Eccleſiaſticas, eſto laicis licita ſit, ac permiſſa, ita Zabar.in Clemen.1.§.porro, num.3.de ſtat. monac. De his igitur agendum eſt.

Pro regula igitur habendum eſt Clericos venari non poſſe etiam in caſibus permiſſis laico. Primo ratione modi, ſcilicet cum canibus, vel anci pitre: id enim miniſtris Altaris Dei prohibitum eſt in c 1.verſ.Canes ne Cler.vel Monac. ibi enim prohibetur miniſtris altaris Dei,& Monacis Canes, & aues alli ad venandum. Idem prohibetur in c.1. & 2.propoſita pœna, de Cler.venat. Idque ob plures rationes. Primo quod ſeculare munus hoc eſt, a quo ſe abſtinere debẽt clerici, vt ſæpe diximus, quamobrem prohibitio etiam fuit collocata ſub cit.tit. ne Cleri. vel Mona Id quod & dixit Zabar. in eodem §.porro, verſ. Quinto not. Secundo, quoniã auocantur a diuinis, quibus aſſidue operam dare debent. Poſtremo, quoniam ſcandalũ præbent ob clamores,& ſtrepitus, qui fiunt, necnon curſus in huiuſmodi venationibus, quamobrem etiam alienum eſt a dignitate, ac grauitate Clericorum. Hæc facit, quod ſi liceret Clericis venari, liceret etiã canes ancipitres, & huiuſmodi ad venandum eis alere; conceſſo enim aliquo, & omne illud cõceſſum intelligitur ſine quo conceſſum haberi non poteſt, l ſecunda, & ibi DD. ff.de iuriſd.om.iud.& fructibus Eccleſię non canes alendi, ſed pauperes ſuſtentandi ſunt, vt ſuo loco probauimus, ergo.

Declaratur hæc regula primo, vt locum habeat in quocũque Clerico in ſacris conſtituto, vel Epiſcopus ſit, vt habetur in cit.c.1. de Cler. ven.

Secundo etiam in minoribus conſtitutis locum habet, vbi beneficium Eccleſiaſtic. habent, & facit c.finale, eodem, de Cleric. venat.

Tertio locum habet etiam in eo, qui beneficium non habet. An igitur in minoribus conſtitutus,& beneficium non habens venari non poteſt? Hoſtien.& Ioan. And. in cit. c.1.de Cler.venat.tenẽt non poſſe; nã aiunt

puniri

puniri pœna arbitraria; non puniretur autem si id ei liceret. Hanc opinionem quoque sequitur Anan. & pro hac opinione facit, c. finale, vbi omnibus seruis Dei prohibita est venatio; in quorum numero sunt in minoribus constituti. Contrariam opinionem tenet Ant. scilicet quod possit, pro cuius opinione facit, quod in alijs secularib. non prohibetur. Tertia opinio fuit Abb. distinguentis; nam ipse sic distinguebat. Aut in minoribus constitutus tonsuram dimisit, & puniri potest, si venationibus operam dedit. Aut non omisit tonsuram, & tunc secus. Hanc opinionem improbat, ac recte Diaz. in Prac. Crim. Canon. cap. 67. Nam si venatio Clericis in minoribus est licita, omissio tonsuræ illicitam facere non debet; nam minus offendit non deferens ipsam; quandoquidem laici Clericum eum non existimantes minus scandalum patientur. Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum censeo. Aut hic tonsuram, & habitum clericalem dimisit, & in hoc casu venari ei licere concludo: quandoquidem non videtur in eo statu velle uiuere quamobrem etiam supra conclusum est secularia negotia hūc gerere posse. Aut nihil eorum omisit, & tūc secus sentio ob scandalum, quod dat his venationib. operam dando.

Quarto declaratur proposita conclusio, vt locum habeat multomagis in monacis, ob cita. Clement. prima, §. porro, de statu Monach.

Quinto declaratur, vt nec consuetudine contrarium induci possit, ita Hostien. quem DD. sequuntur in cit. c. 2. de cleric. venat. & sequitur eum Diaz. eodem cap. 67. numero quinto. Primo, quoniam nutrit peccatum, argum. c. Esau. distin. 86. postremo quoniam & Ecclesiæ præiudicium facit, quod diuina non fiunt ob venationes.

6 Sexto † si contra fiat puniuntur Clerici; nam Episcopus tribus mensibus a communione suspenditur: presbyter duobus; si Diaconus autem sit ab omni officio, vt habetur in cit. c. 1. de Cler. ven. Sicut etiam Subdiaconus, vt Hostien. & Henric. Boic. ibidem inquiunt: in minoribus vero constituti arbitraria pœna puniuntur, vt asseruit ibid. Hostien. & Ioan Andr. & Io. de Anan. & Diaz. in Pract. Crim. Canon. cap. 61. numero septimo, & Menoch. de arbit. iud. libro secundo, Centu. 5. cas. 413. numero decimoseptimo, cum seq. quæ tamen pœna ipso facto nō infertur, sed sententia postulatur, vt probaui in Tract. meo De Censur.

Verum quid si diceretur *suspensus sit*, an necessaria admonitio erit? DD. in facto affirmatiuo, idest vbi lex affirmatiue loquitur monitionem non requiri inquiunt, quo in pœnam quis incidat, ita Innoc. in c. extirpandæ, de præbend. & Felin. in c. 2 de magistr. viden. & Viui. in sua Sylu. opin. 611. Secus autem, si negatiue lex loquatur: nam negatiuus sermo non habens tempus non constituit omittentem in mora, & dubium esse potest, an ratione aliqua illud omiserit, secus autem vbi affirmatiue: nam vt inquit Inno. eodem non facta latent, facta autē se manifestāt. Hęc doctrina vera est, vbi ipso iure pęna nō imponitū pœna, vt in ci. c. de cler. ven. at vbi ipso iure non imponitur, monitio est necessaria, vt in pœnā quis incidat, vel nō factum incertum sit, sed requiritur monitio vt veniat ad se defendendum, quare nō debeat ipsum declarari in pœnam incidisse, ac denūciari, quandoquidem stati m incidit, vbi nō parcit, alioquin ipso iure in facto negatiuo pœna nuNquā inferetur, quod absurdū est, & notandum. His igitur modis regula hæc amplificatur.

Postremo amplificatur proposita regula non solum ratione modi, scilicet cum canib. & ancipitre, verum etiam, etsi nimis frequēter venationi nō prohibitę operā daret. Excipitur tamen primo, vbi Clericus reditus suos haberet in venatione: quod enim tunc vtilitatis Ecclesiæ causa, & nō voluptatis venari censetur, id ei licet, ita Hos. quem refert, ac sequitur Abb. in cit. cap. 1. & c. 2. de Cler. venat. Sublimitatur tamen in Religiosis per cit. §. porro, & ibi Gloss. in verbo, Personam, in fine, nam nec recreationis gratia id eis licet; vnde de communi sententia testatur Addit. ad Diaz eodem cap. 67. prope finem. Non mihi tamen omnino placet hæc opinio; per alios ergo rectius id fiet.

Secundo excipitur, vbi causa famis recuperandæ, & valetudinis id faceret, ita asseruit Abb. in cit. c. 1. versi. Putarem tamen, & c. finali, eodem. & facit, & c. dilectus, de homicid.

Tertio excipitur, vbi id faceret causa voluptatis, & animi recreandi gratia, & raro; nam etsi Abb. in alleg. c. 1. & c. 2. nolit id fieri etiam causa voluptatis, tamen cit. c. 1. solum punit detentum in hac voluptate, & id circo quæ sæpius, & nō, qui raro, sic enim dicitur ibi. Quod si quis talium personarum in hac voluptate sæpius detentus fuerit. Ecce hic loqui de eo, qui sæpius detinetur in hac voluptate venationis, ergo secus si

raro

raro, vel causa voluptatis venetur. Facit quoque c. primi, distinctione 88.& c. quid prodest, dist.86 nam in c.1.Episcopus reprę henditur, qui venationibus detentus erat; detentus autem dicitur ille, nō qui raro: sed qui assidue alicui rei operam dat. In c. quid prodest dicitur. Qui prodest ieiunare visceribus,& luxuriari venatibus, Ecce hic verbū luxuriari, quo significatur assidua, & frequens venatio,& ita quoque sequitur opinionem hanc Diaz. eodem capitulo sexagesimoquarto.

Quarto excipitur, vbi neque cane, nec acipitre venatio fit; non enim tunc ita animus auocatur a diuinis. Quare licet Clericis laqueos, vel retia ponere ad feras bestias capiendas, sicut etiam ad aues viscum, & noctuas,& arcubus, & sagittis, ita dixit Gloss. in verbo, Venatoribus, distinct. 86. & Abb. in cit.c.1.in verb. Quædam est venatio, quæ fit cum rete,& Zabar. in citat. Clemen. 1. §. porro, num.3.

Quinto excipitur, vbi id faceret, quo res suas tueatur; exempli gratia contra Apros, Vrsos, Vulpes,& alias feras, quæ consumūt & vastant, segetes,& vineas eius; tunc enim quo sua tueatur, contra has animātes venari potest, quo eas capiat,& occidat, ita Hostien.& Anan. in cit.c 1.de Cler. vena. & ita Diaz. eo.cap.64.nu.6.

Sexto excipitur, si alijs venantibus ipse interesset; id enim ei licet, vt dixit Addit. ad Diaz.eod. Ego vero sentio id verum esse in illis casibus, in quibus Clericis venari licet.

Septimo in dubio, si Clericis venationi operam hac, ex iusta causa id facere existimatur,& hoc ob hanc rationem, quod delictum in dubijs non præsumitur, l.merito, ff. pro soc.& ita Alex.& alii, quos refert, ac sequitur Diaz. eodem cap.67.& Addit. ad eū, in fine. Hoc tamen mihi non simpliciter placet cum habito respectu ad Clericos in genere prohibitorum simus, ergo nisi aliud suadeat, contra Clericum præsumetur.

7 Postremo† excipitur quoad id, quod venatione captum erit, nō enim ad restitutionem tenetur, vt asseruit Couar. in Reg. Peccatum, parte secunda, §.octauo, numero 2. etsi enim prohibetur venatio Clericis, nō tamen acquisitio rei factę ex uenatione. Prętere a causa restituendi pendet a iustitia commutatiua, quam tolli necesse est, quo restitutio facienda sit: at id non contingit hic; nullum damnum alteri datur cum feræ bestiæ in nullius bonis sint, nec per venationem aufertur alicui, quid quod suū sit, vel debitum, ergo ad restitutionem non tenetur, atque sit asseruit Couar. ibid.

8 Quæ autem diximus de uenatione † eadem intelligimus esse dicta ob easdem rationes,& aucupiis;

9 Ex dictis patet† non licere Clericis habere canes, aut acipitres ad uenandum, per cit c.1.& 2.de cler. uen. Secus autem si custodiæ causa, ut dixit Gloss. in Clem. prima, §. porro, in uerb. Venaticos, de stat. monac.

10 † Piscari autem Clericis licere dubium non est exemplo Apostolorum, & facit c.nunquam, de conse. distinct. quinta, Modo tamen artem illam diebus præsertim solemnibus (quibus Ecclesiæ officijs interesse debent,& inseruire) non exerceāt, in aliis festis permittitur, ubi necessitas suaderet, ut habetur in c.licet, de fer. Modo etiam nō assidue id exerceant; non enim Apostoli, postea quam gratiam Dei nouerunt, piscationibus operam dabant; assidue, sed relictis retibus secuti sunt Christum Dominum. Sed de uenatione satis, ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Ludorum species quot sint.*

2 *Ludere aleis prohibitum est Clericis,& quā obrem, quæ regula multis modis declaratur.*

4 *Ludere per alios non possunt Clerici.*

§. XXIII.

§. NOn etiā Clerici ludere debēt illicitis ludis. Verū ne terminos ignoremus præmittendū est, quot ludorū species

1 sint.† Tres igitur ludorum species sunt; quorum prima nititur fortuna, cuiusmodi est, ludus aleæ, seu chartarum, necnon taxillorum idest Dadi. Altera species est; quæ ingenio & industria, cuiusmodi est, ludus schacorū, & Castelli,& huiusmodi. Tertia, quę nititur fortitudine,& agilitate, cuiusmodi est ludus ubi quis uel certat hasta, uel palo iacendo, uel uertendo, uel saliendo, luctādo pugnando, quod uirtutis gratia fit, uel pila, palmaria,& huiusmodi, ut habetur in l.solent, ff. de aleat. De quibus singulis agendum est,& prius de prima.

2 Quoad primam speciem igitur † pro regula habendum est Clericis,& Monacis iure Pontificio prohibitum esse ludum aleæ, necnon taxillorum, ut habetur in c.penult. de uita, & honest. Cleric. dicitur enim ibi, ad aleas, & taxillos non ludant, nec huiusmodi ludis interfint. Ecce hic aperte haberi

Cle-

Clericos ludis, qui fortuna nituntur ludere non debere. Idem habetur in c. cum inter dilectos, & ibi not. Mar. Socin. sen. de exceff. prælat. & in c. Episcopus, distinct. trigesimaquinta. Idque merito. Tum quod bona consumuntur, & Deus, ac Sancti blasphemātur, vt inquit Iustin. in l. fin. C. de relig. & sumpt. fu. quamobrem multis grauibusque pœnis lusores afficiuntur, sicut id pluribus exemplis declarauit Viu. in sua Syl. in verbo Ludus. Hinc & laicis huiusmodi ludi prohibiti sunt, vt habetur in tit. ff. de aleat. & in cita. l. fin. omnis enim ludus communi iure prohibitus est, qui nititur sorte, & fortunæ, ita de communi testatur Clar. in §. ludus. Tū quod Clerici alijs forma, atque exemplum viuendi esse debent, vt sensit Triden. Synod. sess. vigesimasecunda, de reformat. capitu. 1. Tum quod a secularibus reb. se abstinere habent, vt supra probauimus, præsertimque cauere, ne ludis bona Ecclesiæ profundant, quæ in pia opera impendenda sunt; His igitur iuribus, atque rationibus Clerici ab huiusmodi ludis se abstinere debēt; nam & Canones citatos Trident. Synod. eod. sess. vigesimasecunda, capit. 1. confirmauit, & obseruandos pręcepit pœnis sacrorum Canonum, vel maioribus arbitrio ordinarij imponendis, sic enim inquit ibi, statuit Sancta Synod. vt quę alias a Summis Pontificibus, & a sacris Conciliis de Clericorum vita, honestate, cultu, doctrinaque retinenda, ac simul de luxu, & commessationibus, choreis, aleis ludis, a quibuscunque criminibus, necnon secularibus negotijs fugiēdis copiose, ac salubriter sancita fuerūt, eadem in posterum eisdem pœnis; vel maioribus arbitrio ordinarij imponendis obseruentur: nec appellatio executionem hanc, quæ ad morum correctionem pertinet, suspendat. Si qua vero in desuetudinem abijsse compererint, ea quamprimū in vsum reuocari, & ab hominibus accurate custodiri studeant; non obstantibus consuetudinibus quibuscunque nec subditorum neglectæ emendationis ipsi cōdignas Deo vindice persoluant. Hæc S. Synod. ex quibus apparent, quæ supra diximus.

Hæc autem regula locum habet in omnibus Clericis, qui ordine sacro initiati sunt, vt habetur in cit. c. Episcopus, dist. 35.

Secundo locum habet etiam in minorib. constitutis, vbi beneficium Eccl. habent; argumen. c. 1. de postul. nam huiusmodi Clerici eodem iure censentur, quo in ordinib. sacris constituti.

Tertio locum habet, vt nec interesse debeant ipsis ludētibus, vt dicitur in cit. c. pen. de vit. & honestat. Cleric. & ibi DD. nor. & Gloss in c. Episcopus, dist. 35. & Socin. sen. in cit. c. inter dilectos, num. 11. de materia ludi pluribus egit.

3 Quarto † nec per alium ludere possunt; si enim interesse ipsis ludis non debent, minus per alios ludere valent, quod grauius est, argum. Auth. multo magis, C. de sacrosan. Eccles. & ita habetur in auth. vt diximus, C. de Episc. & Cler. deprompt. ex Auth. de sanctis. Episc. ex §. interdicimus. Ac plane, si negotiari per laicos prohibitum est Clericis, id quod licitū est, minus ludere per alios queūt his ludis, qui & laicis prohibiti sunt. Hinc DD. & Bar. in auth. interdicimus, C. de Episcop. & Cler. inquiunt pœna statutorum imposita ludenti puniri debere, & ludi participes, quos etiam sequitur Addit. ad Diaz. in fine, cap. 70. Hinc etiam Fulgos. in cit. Auth. interdicimus inquit, qui iurauit se non lusurum periurium esse, si alteri pecuniam tribuat, quo suo nomine ludat, quem sequitur August. de Rimin. & Addit. ad Diaz. eodem cap. 70. in fi.

Quinto nec de habitatione, ac mensa accōmodare Clerici lusores possunt, ita Diaz. eodem cap. 70. num. 2. vers. Clericus. Nam hi cooperantur, adiuuant, ac fauent, quamobrem grauiter peccant, c. error, distin. 83. Hinc l. 1. ff. de aleat. multis pœnis afficitur, qui domum huiusmodi lusoribus præbet, & facit tot. tit. de recep. fur.

Postremo locum habet hęc regula, vt nec consuetudine Clerici excusentur, ita habetur in c. inter dilectos, de exceff. prælato. vbi Innoc. III. improbat consuetudinem hanc Clericorum ludendi etiam voluptatis causa, & Vrbanitatis, seu Curialitatis, vt ipse ait, ergo nec consuetudine induci potest; nā materiam tribuit corrumpendi bonos mores, & dissolutionis, vt ait ibi Summus Pont. & ita not. Abb. num. 2. & est consuetudo inducens peccatum, vel reddens homines faciles ad peccandum, c. ex parte, de consuetud. & ita inquit Abb. in cit. c. pen. de vit. & honest. Cler. His igitur modis regula hęc amplificatur.

Excipiuntur tamen primo Clerici in minoribus constituti, qui beneficium Eccl. nō habent; nam de ipsis eadem ratio est, quæ de laicis, & tradidit Abb. communiter recept. in c. Clerici 1. de vit. & honest. Cler. & in c. 1. & 2. de postul.

Secundo excipitur vbi animi gratia secreto, & modice luderent, quod enim scandalū non præbetur, quod quantitas magna non proponitur, & raro id fit, & idcirco cessant ratio-

rationes, quamobrem hi ludi prohibiti sunt ob eam rem excusantur, ita DD. communiter inquiunt, quandoquidem vnaquæq; parua res excusat a peccato. Et de hac regula satis. Verum an mortifere peccent in casib. supradictis? Item an puniantur, & qua pœna. Hic in seq. explicabimus.

S V M M A.

1 *Ludentes Clerici aleis, taxillis regulariter peccant.*

2 *Puniri etiam possunt pœna arbitraria Clerici ludentes aleis, & huiusmodi.*

§. XXIII.

1 §. † PEccant autē mortifere Clerici prędicti, qui aleis, & taxillis ludūt. Tū quod legi Canonicæ non obediunt, qua id eis prohibetur. Tum quod deponitur quis a beneficio, vbi est publicus aleator, c. inter dilectos, de exces. pręlą. Tum quod in sacris constituti per canones Apostolorum iubentur puniri si sit Episcopus, presbyter, aut Diaconus: alij vero inferiores communione priuari debent, vt dicitur in c. Episcopus distinct. 35. huiusmodi autem pœnæ non inferuntur nisi pro graui offensa, argum. c. nō afferemus, vigesimaquarta, quæstione prima, & ita asseruit Nauar. in Man. cap. 20. numero 9. Excipiuntur tamen casus dicti, vbi permittitur, vt ludere queant.

2 Quoad pœnam vero † scilicet qua affici Clerici debeant in cit. c. Episcopus in Episcopo presbytero, ac Diacono, pœna non præscribitur, sed dicitur ibi, vt damnentur: In alijs, vt Communione priuentur vbi admoniti desistere nolunt. Quare arbitraria puniri poterunt, quod & Triden. Synod. dixit sess. vigesimasecunda, de reforma. cap. 1. & Addit. ad Diaz. cap. 70. in littera C. in tit. de obtinend. benef. In hoc igitur casu Iudex rationem habebit frequentiæ ludendi, scandali, si quod interueniat, bonorum, quæ pro fusio sit, si diuina intermittantur, & qualitatis personarum; nam pro grauitate criminis pœna imponitur, cit. c. non afferamus, vigesimaquarta quęstione 1. & ita sensit Diaz. eodem cap. 70. num. primo, in fine, & Addit. ad eum in littera C. Hinc lusori ad primerā & alios ludos prohibitos non posse resignari beneficium curatum resolutum fuisse in Curia recenset Paris. de resign. benef. lib. 4. quæst. 3. num. 65. nam aleator indignus est: cui beneficium conferatur, etsi est publicus ipso iure collatio nulla est, si occultus irritāda, cita. c. inter dilectos, vbi Abb. & alij, de excess. prælat. & Paris. eadem quæst. numero 66. cum seq. Excipiuntur tamen casus, in quibus mortifere non peccatur, quos supra recensuimus. Atqui an ad restitutionem Clericus eius, quod ludo acquisiuit, tenetur? Hoc in seq. explicabimus.

S V M M A.

1 *Ludo prohibito acquisitum a Clerico an restitui debeat.*

2 *Ludo si quis viuit quidpiam ei, qui dominus non est, vel rei administrationem non habet, restituere tenetur.*

§. XXIV.

1 §. POstrema quæst. est † an acqui sitū ludo suprapposito restitui debeat a Clerico, & videbatur dicēdum ipsum ad restitutionem obligari, quoniam, qui amisit aliqd ludo, repetere illud potest, nisi quinquaginta annorum spatio præscriptum sit, vt dicitur in l. fin. C. de relig. & sumpt. fun. vbi permittitur repeti, & si non repetantur ab eo, qui amisit, a fisco iudicantur.

Contrariam opinionem tamen sequi debemus, scilicet quem non teneri ad restitutionem eius, quod ludo acquisiuit, & hoc ob hanc rationem, quod contractu quodam cōditionali acquisiuit; conuentum enim est tacito inter lusores vt cui alea contigerit vincere, propositam pecuniam lucretur, at acquisitum per pactum restituere quis non cogitur, l. prima, §. conuenerit, ff. de pact. c. 1. eodem ergo, atque sic asseruit Couar. de cōmuni Theologorum sententia in Reg. Peccatum, 2. par. §. 4. numero 1. cum multis seq. de reg. iur.

2 Excipitur tamen primo, † vbi quis ludo vicisset ei, qui vel dominus non esset rei amisæ (cuiusmodi est seruus, & Monachus, necnon filiusfam.) vel si dominus, administrationem bonorum liberam non habet, vt pupilli, qui tutorem habent, & minores, qui curatorem, sicut etiam furiosi, & ij, quib. curator datus est; repeti enim ab his potest a patre, vel domino, vt dicitur in l. final. ff. de aleat. Et ob eam rationem a tutore, vel curatore, & a Prælato, & etiam a marito, si vxor lusit, & ita quoque dixit Ab. in c. penult. de vit. & honest. cler. num. 13. Idque merito ex quo enim prædicti dominium pecuniæ non habebant, non potuerunt in alios illud transferre, c. nemo potest, de reg. iur. & idcirco ipsis dominis, & administratoribus restituenda

tueda est,ita Gloss & DD.in cit.c.penul.de vit & honestat cler.& de communi testatur Viu.in sua Sylu opin.468.Immo pœna furti tenentur,qui pecuniam ab ipsis habēt tanquam accipientes aliena, argum.l.seruus cuiusdam,ff de cond.indeb.vbi tex.not.secundum Bald in Rubric.C.de donatio.ob turp. caus.

Atqui an è cōtrario,qui cum his luserunt, & euictum aliquid ipsis fuit, repetere possunt? Videbatur posse iuxta ti ff.quod quisque iur.sicut enim repeti amissum ab eis valet;ergo & alij repetere ab his poterunt,& hanc opinionem sequitur Alphons. à Castr. eodem § quarto,nu. quarto,vers. Decimo; nam ait eum,qui liberam bonorum administrationem non habet; teneri ad restitutionem eius,quod ludo acquisiuit ab eo, qui liberam administrationem habebat.

Contrariam opinionem autem sequi debemus,scilicet non teneri hos ad restitutionem. Nam & si prædicti alienare bona parētum, & dominorum nequeūt vel sine auctoritate eorum vt tutorum, & curatorum; acquirere tamē sine eorūdem auctoritate ab alijs possunt, vt habetnr in Inst. de auctorit. tut.in prin. & in §. pupillus eod. De inutil. stipul. vbi etsi pupillus sine tutoris auctoritate alienare non potest, secus tamē quoad acquirendum esse ibi dicitur.Non est igitur absurdum diuersum statui in his lusoribus, quandoquidē diuersa ratio in ipsis est; quippe,quia ipsi domini sunt,& liberam bonorū administrationem habent, & idcirco de ipsis disponere ad arbitrium queunt,§ per traditionem in Insti.de rer.diuis.& l.in re mandata, C.man illi vero vel non sunt domini, vel liberam bonorū administrationem non habent.Quamobrem etiam cessat ratio contraria tit. ff.quod quisque iur. cum cōsensus vtriusque partis hic interuenerit. Non igitur repeti, recuperariuè possunt a parentib. vel a dominis prædictorum, quæ liberi, seruiue eis vicerunt. Non obstat etiam cit. l. fin.quandoquidem vsu cępta non est quoad restitutionem. Excipitur tamen, vbi quis lusit cum eis, qui administrationem bonorum non habebant,vel domini nō erant,& cum eos ipsi collusores non noscerēt,interrogarunt,an essent tales qui non haberent administrationem rerum suarum, & falso asseruerunt se esse dominos;quod enim fraus,& dolus nemini prodesse debet, c. ex tenore, de rescri in hoc casu ad restitutionem tenētur, & facit l.2. & 3.C. si min. maior. se dixerit. Hęc tamen opinio mihi non placet cum in præiudicium patris, & domini id vertatur. Quare sibi tribuant, qui debebant esse ignari eius quo cum luserunt. Nec repugnant allegat.supra;nam locum habent in præiudicium decipientis,& non alterius,vt in casu nostro.

Excipitur autem, vbi modicum quid a filiofam.vicisset,vel a Monacho, vel ab vxore,vel seruo; nam verisimile est dominos id permissuros esse; ad hoc enim restituendum non tenebitur.Et in hac quæstione sic cōcludendum censeo.

Secundo excipitur in primis, vt ad restitutionem teneatur, qui ludo quidpiam acquisiuit,vbi fraude, ac dolo in ludo nō permisso lucratus est, vtpote falsis cartis, vel taxillis; in hoc enim casu ad restitutionem tenebitur, atque sic de communi sententia testatur Paris de puteo in tract.de ludo,numero 27. quem refert, ac sequitur Viu.in sua Sylu.opin.168.num.13.

Tertio excipitur,vbi vi,ac metu,& opprobrijs induxit quis quempiam ad ludendum qui nisi luderet, & abiectus existimaretur; in hoc enim casu etiam ad restitutionem is tenetur ita dicit S. Thom.secunda secundæ, quæst. trigesimasecunda,artic.septimo,ad 2. atque Caiet. ibi sequitur, & Sot. libro quarto,quæstione quarta artic.1.de iust.& iur.& Viui. vbi de communi sententia testatur in cit.opin. 168.numero decimoquinto,& Nauar.in Man.cap.vigesimo, numero decimotertio.Nam nec pactum de non recedendo a ludo nisi amissa certa quantitate pecuniæ valere DD. communiter concludunt,vt inquit ibidem Viu.eodem numero decimosexto.Tenetur igitur hic ad restitutionem,nam tamen si vincit is,qui vi,metu,dolove inductus lusit ita Viu. ibidem de sententia plurium Theologorū, & Guid. Pap. quęstione 581.& de sententia Innoc.in c. quia pleriq; de immun.Eccl. de restitutione autem hac agūt Abb.ac DD.in c.pen.de vit. & honest. cler.Sed de hac materia,seu de prima specie ludi satis.

Quæ diximus autem de ludo alearum, & taxillorum,de omnibus alijs ludis, qui a fortuna pendent, dicta esse volumus; ad aliam speciem transeamus.

S V M M A.

1 *Ludi,qui ingenio nituntur, vt ludus scaccorum, castelli, & huiusmodi Clericis prohibiti non sunt quibusdam seruatis.*

§. XXV.

§. SEcunda species ludi est eorum, qui ingenio nituntur, cuiusmodi est saccorũ
1 ludus, necnon castelli, & huiusmodi † Hi ergo ludi Clericis prohibiti non sunt, ita dixit de ludo saccorum, Abb. in c.pen. numero quarto, de vit. & honest. Cler. vbi de communi sententia testatur; sicut etiam Viu. in sua Sylu opin. 467. Idem Gloss. in Authent. interdicimus, in verb. Ad tabulas, C. de episcop. & Cler. & Clar. in §. ludus, num. 3. versicu. Quæro nunquid. Idque merito; Tum quod ludus alearum, & taxillorum, & alij, qui fortuna nituntur, prohibiti tantum Clericis sunt, vt habetur in eodem c.pen. de vi. & honest. cler. ergo secus de alijs dicendũ est; inclusio enim vnius alterius exclusio est c. nonne, de præsumpt. & l. cum prætor, ff. de iud. Tum quod ludi saccorum, & huiusmodi ingenij experiendi gratia; at omnis ludus, qui virtutes experiendæ gratia fit per missis est, l. solent, ff. de aleat. ergo.

Clerici ergo his ludis ludere poterunt, seruatis tamen vltra dolum & fraudem his. Primum ne his ludis ad lucrum Clerici vtãtur; recreandi enim gratia ludi inuenti sunt, & idcirco non magnam quantitatem pecunię ludere debent; nam Iustinianus in l. fi. C. de relig. & sump. fun. etsi ludos hosce permissit non tamen vltra solidum ludi voluit. Præterea (ne scandalum dent, periculumque animarum subeãt) nec in ędibus laicorum, nec in publico, nec cum personis vilibus, atque infamibus, & minus cum mulieribus ludere debent. Postremo raro, & breui tempore in his ludis versari habent, vt id pluribus asseruit Viu. eadem opin. 467.

Quæ diximus autem de restitutione facienda in antecedenti specie, ob easdem rationes, & hic dicta esse volumus, ad tertiam speciem transeamus.

S V M M A.

1 *Ludi, qui corporis fortitudine in primis nituntur, an permissi sint Clericis.*
2 *Citaram pulsare, necnon saltare, an Clerici possint.*
3 *Ludum niuis Clerici vitare debent.*

§. XXVI.

§. POstrema species ludorum est eorum, qui corporis fortitudine inprimis nituntur, cuiusmodi sunt hi scilicet si quis certet hasta, vel pilo iacendo, vel currendo, saliendo, luctando, pugnando, & huiusmodi, vt habetur in l. 2. & 3. ff. de aleat. Sicut etiam de ludo pilæ palmariæ, vel maioris, quæ dicitur Pallone.
1 Hi autem ludi, † etsi laicis permissi sunt; (virtutis enim causa fiũt, vt ait Iureconsul. in cit. l. 2. & Clar. in §. ludus, num. 4. versicu. Item quæro; nam vbi agilitas corporis versatur, ludus licitus est) habito tamen respectu ad clericos, qui a secularibus remoti esse debent, ob honoris grauitatem, & dignitatem, ab hisce abstinere, vel saltem secreto
2 & in suis ædibus hæc facere debeat. † Sicut etiam citaram pulsare, & saltare, vt dixit Abb. in c. cum decorem, de vit. & honestat. cler. & Viu. in sua Sylu. opin. 467. nu. 3. versicu. & hinc est. Episcopus ergo, cum suam diœcesim visitet, an clerici ab his se abstineãt, diligenter animaduertet, Sed de ludis, qui
3 factis fiunt hactenus. † Si illud addiderimus & ludum niuis clericis prohibitum esse; nã est ludus noxius, & idcirco si quis clericum percutiat, & sanguis emittatur in excommunicationem incidit Canonis, c. si quis suadente diabolo, decimaseptima quæstione quarta, vt ait Calder. in conf. 39. alias 7. de sent. excommu. & Tusch. in littera L. conclusione 457. Multomagis agitationes taurorum, & aliorum animalium, necnon tornea menta, de quibus habetur in Bulla Pij Quinti, supra posita: & in titu. de torneam, & nos supra agimus.

S V M M A.

1 *Mulieres suspectas domi Clerici habere non debent.*
2 *Mulieres, an in dubio pro suspensis habeantur.*

§. XXVII.

§. POstremo de modo viuendi Clericorum cum habitu respectu ad se, tum ad suam familiam agendum est.
1 Primum igitur clerici † mulieres suspectas domi habere non debent, vt habetur in c. 1. de cohab. cler. & mul & distinct. 81. per totam, & c. 1. distinc. 34 & c. interdixit, cum seq. distinctio. trigesimasecunda, & Bertachin de Episcop. par. prima, libro quarto, numero 6.

Ampliatur hæc regula, vt locum habeat etiam in ijs, quæ ipsis necessitudine coniunctæ sunt, modo suspectæ sint, vt dicitur in cita. c. 1.

An

An igitur licet clericis domi habere matrem, aut sororem, aut amitam? Quod liceat habetur in cit. c. interdixit, distinct. 32. vbi prohibitum est habere mulieres, excepta tamen matre, & sorore, & amita. Idem habetur in c. volumus, distinct. 81. vbi excipiūtur mater, & soror, & in c. cum omnibus, ead. distinct. Excipiuntur mater, auia, matertera, amita, soror, filiæ, fratrum, vel sororum, & vxores filiorū. Et ratio suadere id videtur, quoniam naturale fœdus, quod est inter has personas, nihil mali suspicari de his permittit, vt dixit Innocen. III. in c. a nobis, de cohabit. cler.

Contrarium tamen suadere videtur cita. c. 1. eodem, vbi per ipsum prohibetur clericis vllas habere mulieres domi, quas Canones concedunt; & hoc ob eam rationē, quoniam instigante diabolo, & in illis sciētibus perpetratum reperitur, aut etiam in pedissequis earundem. Hæc ibi.

Quid igitur concludendum? Ego sit distinguendum censeo cum Gloss. Aut prædictę mulieres suspectę sunt per se, vel ob eas, quæ secum sunt; & in hoc casu locum habet cit. c. 1. nam principium legis est prooemiū quoddam, quod totam rem declarat, l. fina. ff. de hæred. instit. & vna pars legis aliā declarat, & antecedentia, consequentia iurib. vulgaribus, at in initio cit. c. 1. prohibitio generalis proponitur, vt nullus Sacerdos fœminas retineat, de quibus suspicio esse potest, ergo & de permissis a Canone agitur, de quibus suspitio esse potest; vbi enim eadem ratio est, ibi eadem iuris dispositio legis esse debet, l. Titio, ff. de furt. & l. illud, ff. ad leg. Aquil. Vel igitur consanguineæ sint cum clericis habitare non debent, vbi suspectæ sunt.

Aut non sunt suspectæ, & suspitio esse nō potest talis de mulieribus, quæ coniunctæ sunt: & in hoc casu priores Canones locum habebunt, & prior opinio, atque sic conclusit Gloss. in cit. c. 1. in verb. Canones, quam DD. communiter sequūtur, vt testatur Abb. numero secundo. Regula igitur proposita amplificatur etiam in necessitudine aliqua coniunctis, vbi scilicet suspectæ sunt, secus ergo, vbi non suspectæ.

2 Verum † an in dubio suspectæ mulieres existimabuntur? In hoc casu etiam distinguendum est. Aut sunt mulieres coniunctę, aut consanguineæ, aut affines, & hæc mulieres ipso iure suspectæ non existimantur; & hoc ob hanc rationem, quoniam vt inquit Innoc. III. in cit. c. a nobis, de cohab. cler. & mul. naturale fœdus, quod in ipsis habetur, nihil permitrit sceleris in eis suspicari. Nisi ergo aliud sit, & probetur, vtpote alij clerici non coniuncti cū coniunctis habitant, quo casu suspicio intercedit, & sensit Abb. in cit. c. 1. nu. secundo, suspectæ non existimabuntur. Et idcirco sine licentia Episcopi huiusmodi mulieres non suspectæ domi haberi poterunt; ex quo a Canone licētiā habent; nam frustra petimus a principe, quod habemus a lege, l. 1. ff. ad municip. Aut non sunt coniunctæ, & in hoc casu suspectę prędsumūtur, argum. cit. c. 1. a nobis, a contrario sensu, quod argumentum validissimum est, l. 1. & ibi DD. ff. de off. eius. Si enim in coniunctis naturale fœdus nihil sceleris permittit suspicari, ergo secus, vbi naturale fœdus non intercedit, etenim quod operatur propositum in proposito, operatur oppositum in opposito. l. fi. §. fi. ff. de leg. 3. Quare in hoc casu vbi pro famula mulierem nō coniunctam habere vellet, vel pro se, vel pro matre, vel sororibus, licentiam ab Episcopo impetrare debebit. Qui habito respectu ętatis clerici, & mulieris, necnō formæ arbitrabitur, an permittenda sit, necne, cum id iure cautum non sit argum. l. 1. ff. de iur. deliber. & c. de causis de off. deleg. De regularibus autem quid iuris iud. Capel. Tholos. decis. 438. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Cibo, & potu nimio Clerici vti non debent.*
2 *Inuitari ad bibendum Clerici non debent.*
3 *Prandium a Clericis benedici debet.*
4 *Lectio sacra haberi debet a Clericis dum comeditur.*
5 *Ebrietas an peccatum mortale sit.*
6 *Ebrius Clericus si delictum committat an puniatur.*
7 *Ebrius Clericus si hominem occidat, mutilet-ve an irregularis fiat.*

§. XXVII.

1 §. SEcūdo † clerici a nimio cibo, & potu se abstinere debēt; a crapula, & ebrietate (dicitur enim a crapula, de vit. & honestat. cler.) omnes Clerici diligenter abstineant. Idque merito, nam vt ibidem Innoc. III. ait ebrietas, & mentis inducit exilium, & libidinis prouocat incētiuum, idest vsum rationis tollit, & ad libidinem excitat, atq; sic not. Abb. ibi. Idem inquit Apostol. relat. in c. vinolentum, distinct. trigesimaquinta. Nolite inebriari vino, in quo est luxuria ait ibi, Idem dicitur in c. fin. eadem distinctio.

Ante omnia, habetur in eo loco, clericis vetatur ebrietas, quę omniũ vitiorum fomes, ac nutrix est; itaque eum, quem ebrium fuisse constiterit, vt ordo patitur, ante triginta dierũ spatio à cõione submoueatur, aut corporali subdatur supplicio. Ecce hic haberi, quę damna ebrietas afferat; & qua pœna ebrius afficiatur antiquo iure. Hinc ebrietas in filijs Loth incesti causa fuit, vt habetur in Genes. cap. 19. & refertur in c. sexto die, eadem distinct. trigesimaquinta. In qua dist. tot. de damnis ebrietatis agitur, sicut etiam de nimio cibo in distinctio. 44. vid. vbi de mensis clericorum agitur. Non ergo clerici vino se vinci pati debent, nec enim nimio cibo im-
2 pleri. † Hinc nec inuitari ad bibendum clerici debent, esto vrbanitatis gratia id fiat; hoc enim prohibetur in c. nullus presbyterorũ, dist. quadragesima quarta. Hinc & iure antiquo ne vltra tertiã vicẽ biberent clerici, in Cõcilio Nanetensi cautum fuit, vt refertur in c. quando, distinct. quadragesima quarta.
3 † Hinc cautum, vt prandium prius benedi-
4 catur, † & dum commeditur, lectio sacra habeatur, ac deinceps a Cęna gratiæ Deo agantur, vt habetur in cit. c. quando, & in c. non liceat, & in c. pro reuerentia, & in c conuiuia, eadem distinct. quadragesimaquarta Quare vt nuptiarũ conuiuia vitent in Agathensi Concilio cautum, c. presbyteri, distinc. quadragesimaquarta, & in c. conuiuijs, quæ celebrantur a Sacerdotibus, aut mortuorum, vt modeste se gerant inquit cit. c. nullus presbyterorum, distinct. quadragesimquarta, & de conse. dist. 5.

Verum an mortifere peccet, si quis ebrius fiat? Item si delictum committat clericus, vbi ebrius est, an puniri debeat? Postremo an fiat irregularis, si quem occidat, aut mutilet?

5 Quoad primam quæstionem † videbatur dicendum ipsum mortifere peccare: quandoquidem non obedit Canoni, cit. c. a crapula, quo mandatur clericis, vt ab ebrietate, & crapula se abstineant, ergo mortifere peccat. c. 2. de maior. & obed. vbi qui venit contra Drecretum Episcopi, mandatur eijci ab Ecclesia, & anathematizari; at quis huiusmodi pœnis non afficitur, nisi pro mortifero peccato, c. nemo, & c. nullus Episcopus, vndecima quæst. tertia, facit quoque, c. vnum horarium, §. multa sunt, vers. Et quamuis Apostolus ibi. Et ebrietas assidua sit, distinctio. 25. vbi ebrietas inter capitalia peccata numeratur.

Contrariam opinionem tamen sequitur Abb. in cit. c. crapula, num. 2. scilicet vt peccatum mortale non sit. Et hoc per cit. versic. Et ebrietas? nam inter peccata capitalia numeratur, vbi est assidua; ergo alias secus, si non sit assidua.

Quod igitur concludendum? Pro regula pono, vbi nouit clericus potum esse inordinatum, & ebrium ipsum redditurum, & tamen bibit, hũc mortifere peccare. Nam per ipsam ebrietatem volens, & sciens priuat se vsu rationis, quo secundum rationem quis operatur; & peccata vitat, quæ cum grauis iactura sit, ob eam rem mortifere peccat, atque sic asseruit S. Thom. secunda secundæ quæstione 150. artic. 2. in resp. Et quoniam, qui sæpe ebrius fit, censetur velle ebriũ fieri, cum sciat vinum ebriũ eũ reddere; & tamen non se abstinet, ob eam rem & hic mortifere peccat, ita inquit S. Thom. eodem articu. in resp. ad 1. & in vtroque casu Caiet. ibidem, & in hanc sententiam accipitur, c. vnum horarium, versic. Et ebrietas assidua sit. In hoc igitur casu prior sententia locum habebit. Et quod mortifere peccet ex pœnis etiã colligitur, quibus clericus ebrius efficitur in c. fin. distin. trigesima quinta, & in c. si Episcopus, eadem distinct. & in c. a crapula. de vit. & honest. cler. de quibus Diaz. in sua Pract. Crimin. Canon. capitulo 77. & Addit. ad eum, vbi damna etiam ebrietatis recenset.

Excipitur tamen, vbi non nouit potum esse nimium, & posse eum ebrium reddere; tunc enim quod culpa vacat, ob eam rem, nec peccat, ita S. Thom. eodem art. 2. in resp. Quare, qui ignorat vires vini, & potum esse immoderatum, non peccat, si ebrius fiat, & ob hanc rationem existimatur. Noe ebrium factum esse, vt habetur Genes. cap. 9. & non paccasse. Multominus peccat, si deceptus fuit ab aliquo, qui vel sal, vel quid aliquid vino miscuit, quo ebrium eum redderet; etsi enim decipiens peccat, non tamen deceptus ob probabilem igorantiam.

Secundo, vbi nouit potum esse immoderatum; non existimat tamen se ebrium reddi posse, vtpote quia alias immoderate bibit; & ebrius factus non est, in hoc enim casu leuiter peccat, si ebrius fiat, ita S. Thom. ibidem, & in hoc casu sententia Abb. locum habebit. Et de quæst. hac satis.

6 Quoad secundam quæstionem † an si, vbi ebrius factus est, delictum committat, puniri possit. In hoc casu sic distinguendũ est. Aut peccauit mortifere, & in hoc casu, quoniam non culpa vacat, ob eam rem non excusatur, vt asseruit S. Thom. eadem quæstio. 150. art. 4. & de communi sententia testatur Clar. in Pract. Crim. §. fin. quæst. 60. versicu.

præ-

Præterea quæro. Verum quod dolus non adest, ob eam rem non pœna ordinaria delicti, sed extraordinaria punitur, ita Clar. ibid. Culpa autem non interuenit in ipso delicto faciendo post ebrietatem, sed ob antecedentem, scilicet, quia ebrium se esse voluit. Hinc clerici per ebrietatem Eucharistiam vomentes septuaginta diebus, Episcopi nonaginta, laicus quadraginta pœnitentiam agunt, c. si quis presbyterum, de cons. distin. secunda. Et quoniam pœnitentiæ qualitas non præscribitur, ob eam rem in arbitrio iudicis id collocatum est, ita Diaz in Pract. crim. Can. quem refert, ac sequitur Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. Cent. 5. cas. 405. Aut non mortifere peccauit, & culpa vacat, & in hoc casu pœnam non meretur, quamuis, vt inquit Clar. ibidem non facile in foro exteriori impune habeat. Et de hac q. satis.

7 Quoad tertiam quæstionem, † an ob homicidium, mutilationemve commissa in ebrietate irregularis fiat? Hanc quæst. in Tracta. meo De Irregular. cap. 25. pluribus explicaui, quæ igitur huc pertinent, illinc sumantur. Sed de ebrietate hactenus, ad alia transeamus.

S. V. M. M. A.

1 *Tabernas frequentare Clerici non debent.*
2 *Tabernas Clerici habere non debent.*

§. XXIX.

1 §. † Tertio clerici tabernas frequentare non debent, ita habetur in c. non oportet, & in duobus seq. distinct. 44. & in c. clerici pen. de vit. & honestat. cler. & nouissime apud Trid. Synod. sess. 24. de reformat. cap. 12. Idque merito, in illis enim locis personæ minus honestæ sæpius sunt, & cibo, ac potu animus facillime relaxatur. Pœna vero quod illis iuribus imposita non est, in arbitrio iudicis est collocata habito respectu ad frequentiam, & qualitatem personæ, & scandalum, ita Diaz in Practic. crim. can. cap. 77. num. 3. A communione itidem excludi debent, vt habetur in Canonib. Apostolorum 63. vt refert Addit. ad Diaz eod. cap. 77.

Excipitur tamen causa necessitatis, vt pote vbi peregre proficiscuntur: quod enim domum redire nequeunt, ob eam rem diuertere ad tabernas queunt, ita habetur in cit. c. non oportet cum duob. seq. & ita Diaz eod. cap. 77.

2 Minus etiam † tabernas habere eis licet: si enim eas ingredi prohibentur, multo magis in ipsis ministrare alijs vetantur, vt dicitur in c. nulli clerico, distinct. 44. & ita etiam supra asseruimus; sunt enim hæc sordida munera, ac secularia; alioquin clericus aut cesset, aut deponatur, vt ibi dicitur. Etenim cauponæ de genere prohibitorium sunt, l. 1. §. 1. ff. naut. caup. & stab. Sed iam ad alia transeamus.

S. V. M. M. A.

1 *Choreis interesse Clerici non debent.*
2 *Spectaculis, ac scenis interesse non debent.*
3 *Laruati neque etiam incedere.*
4 *Sanctorum facta an referri possint.*
5 *Fideiubere Clerici an debeant.*

§. XXX.

1 §. Quarto † Choreis interesse clerici non debent, ita habetur apud Triden. Synod. c. 12. de refor. sess. 24. Tum quod a grauitate Eccl. id alienum est. Tum quod mulierum aspectu animi labefactantur: aspectus enim mulieris, & fulgor auri hominem corrumpunt, vt inquit Salomon, & facit c. presbyteri, dist. 34.

2 Quinto † Mimis, Ioculatorib. & Histrionibus non intendant, vt dicitur in cit. c. pen. de vit. & honest. cler. & c. non oportet, de consec. dist. 5. & in cit. c. presbyteri, distinct. 34. Non ergo, dicitur ibi, cœtibus misceantur clerici, vbi amatoria cantantur, & turpia, aut obsceni motus corporum choreis, & saltationibus referuntur, & redditur ibi ratio hæc. Ne auditus, aut obtutus sacris misterijs deputati turpium spectaculorum, atque verborum contagione polluantur, ita inquit Agathense Concilium. Idem cautum fuit in Concilio Laudicensi relat. in cit. c. non oportet: Non oportet dicitur enim ibi, ministros altaris Dei, vel quoslibet clericos spectaculis aliquibus, quæ aut in nuptijs, aut in scenis exhibentur, interesse: sed antequam Thimelici ingrediantur, surgere eos de conuiuio, & abire. Thimeclius autem dicitur Citharedus, & Tibicen. Ex his apparet clericos interesse non debere comædijs, ac spectaculis quæ fiunt publice ab Histrionibus, & huiusmodi, nec permitti corã se hæc, & alia huiusmodi fieri, vt laruas c. nullus presbyterorum, de consec. distinct. quinta, & c. cum decorem, de vit. & honest. cleric.

3 Quinto † nec laruati clerici incedere debent,

bent,ita cautum est ibi per Concilium Manetense. Quare minus de habitu monaci, vel religiosi accommodare debent Histriones,& huiusmodi,dum comædias agunt, vt dicit Gloss.in cit.c.cum decorē: minus permittere,vt hæc in Ecclesia fiant,per citat. c. cum decorem.

4 Atqui an referri possunt facta Sanctorum in Ecclesijs, & locis pijs? Plane sic, ita inquit Gloss.& DD.in cit.c.cum decorem. Hinc singulis annis Præsepe Domini, vel Cœna, vel Sepulchrum refertur, & in die festo sanctissimi Corporis Christi multa referuntur varijs modis. Hæc igitur poterunt fieri, quamuis non antea recitari debeant, quam ab Episcopo probata sint, ne quid referatur quod contra pietatem,& bonos mores sit, vel scandalum generet, quod sæpius contingit.

5 Sexto†Clerici nec fideiubere debent,c 1. de fideiul.& in c.te quidem,vndecima quęstione prima,&hoc ne necesse habeant secularibus negotijs se immiscere; præterquam quod cum periculo est,& detrimento rerū. Hinc Salomon consulebat, ne temere quis fideiuberet;nam capitu.17.Prouerb. inquit, Stultus homo plaudet manibus suis, cum spoponderit pro amico suo,& capit.vigesimosecundo,ait, Noli esse cum ijs, qui defigunt manus suas, & qui vades se offerunt pro debitis,& ita Lup.cap.naufraganti,de vsur.Comment.3.§.4.num.20. multa ad id pertinentia refert.

Excipitur tamen,vbi necessitas esset;tunc enim ex pietate tenentur,c non satis,distinctio. octuagesimasexta, & ita Gloss. in eod. c.te quidem.

Secundo Clerici pro suis Ecclesijs etiam.

Tertio etiam pro alio Clerico, ita Gloss. eodem.

Valet tamen fideiussio, & quacunque fideiussione facta a clericis obligantur ipsi,& sua bona patrimonialia,& quasi,non autem bona Ecclesiæ,ita DD.in cit.c.1.de fideiuss. Sed iam ad Clericos,qui beneficium Ecclesiasticum habent sine animarum cura, vel pensiones transeamus.

De Gubernatione Clericorum secularium,qui pensiones, beneficiumve Ecclesiasticum sine cura animarum habent effectu per se, atque decimo potestati, atque officij Episcopi. Cap.XIV.

S V M M A.

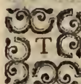
1 *Munera,quæ obire debet,qui beneficium simplex retinet.*

2 *Missas celebrare habens per alium id facere potest.*

3 *Missam celebrare habens singulis diebus, an cogatur ipse eam celebrare.*

4 *Obligatus ad celebrandam aliquam Missam singulis diebus de aliquo sancto, an ad eam celebrandam teneatur.*

5 *Residere beneficium simplex habens non tenetur.*

Tertio agendum est de Clericis secularibus,qui pensiones beneficiave Ecclesiastica sine cura animarum habent eo ordine adhibito,quem hucusq;adhibuimus, præmisso tamen prius iure antiquo exploso,hodie requiri ætatem quatuordecim annorum per Trid.Synod.sess.23. de reform.cap.6.vt quis capax sit horum beneficiorum.

1 Primum igitur,† ea omnia facere ,& ab ijs omnibus se abstinere debent, quæ laicos facere,& a quibus eosdem se abstinere debere,supra probauimus.

Secundo, quæ de Clericis in minoribus ordinibus constitutis (exceptis quibusdam) necnon,quæ de sacros ordines habentibus asseruimus,eadem & de his dicimus, & asserimus ob easdem rationes, & multomagis.

Tertio hæc(quæ propria ipsorum sunt) agere debent.

2 Primum†si Clericus ob beneficium Missas aliquas in mensem,vel hebdomadam celebrare habet, hoc exequi debebit; ex quo enim onus hoc annexum est ipsi beneficio, merito cum ipso transit c.ex litteris, de pignor. Potest tamen & per alios ea m unera obire; qui enim per alium facit, ipse facere videtur,l.1.§.deieci&e,ff.de vi,& vi arm.nisi alias cautum esset in constitutione Ecclesiæ eiusve dotatione:tunc enim per se id debet. Quare in hoc casu intra annum sacerdotiū susci-

suscipere debet.iuxta c.licet Canō, de elect. lib.6.alioquin priuandus est,ita Lambertin. de iurepatro libro secundo,parte prima, artic.27.quem refert,ac sequitur Fusch.de Visit.Eccl lib.secundo,cap.11.numero 3.Item ob hanc rationem conferre non possunt ei, qui 25.annum non attigerit;in hac enim ætate habilis quis est ad Sacerdotium, vt suo loco probauimus.

3 Verum quid,† si is, qui beneficium construxit,voluit,vt singulis diebus, qui ipsum haberet,Missam celebraret, an ad id tenebitur? Videbatur dicēdum ipsum teneri; nam suæ rei legem,quam vult, imponere quisq; potest,l.in re mandata,C man. Contrarium tamen habetur in c.significatum, de præbe. ibi enim cum præbenda esset collata Sacerdoti,vt quotidie Missam de Sancta Maria celebraret,nisi morbo impediretur,Romanus Pont.eam institutionem confirmat, hac ratione tamen, non vt quotidie Missam celebret,etiam si morbo impeditus non sit, sed frequentius quam potest,salua debita honestate,& deuotione,& ita Abb.in cons.99. in fi li.2.& Rom in cōs.339.& Tusc.qui ipsos refert,ac sequitur in littera N.conclus.279. Idem si testator beneficium hoc onere institueret,vel Capitulum,vel Episcopus,ita Tusch.ibid.dixit de sententia Abb.

Quid igitur concludendum? Ego pro regula pono hunc non teneri ad Missam celebrandam singulis diebus, vt habetur in eodem c.significatum,& not.ibi Abb.num. 4. qui huiusmodi institutiones interpretandas ait esse ad formam cit.c.significatum. Quare,vbi corporis valetudine impediretur: vbi bene dispositus non esset quoad animam; vel Ecclesia esset interdicta, vel excommunicati,interdictive ab ecclesia eijci non possent;vel dies Veneris Sancti, ad Summum vbi aut de iure, aut de facto quis impediretur,ad Missam celebrandam non tenetur. Nec repugnat dispositio testatoris; nam seruanda est, vbi est legitima,non autem cōtra ius,& rationes,argum.l. cōditiones contra, & l.quidem in suo,ff de condit.insti.at si cōtrarium hic vellet contra rationem faceret, qui vellet fieri,quod aut de iure, aut de facto fieri nequit,quod absurdum est;nemo enim facere potest,quin leges locum habeāt in suo testamento,l.nemo,ff.de leg.1.Excipitur tamen,vbi non obligasset,vt ipse, qui beneficium haberet,Missam celebraret. Sed simpliciter,qui beneficium haberet, vt operam daret,quo singulis diebus Missa celebraretur;tunc enim quod per alium id fieri voluit,ob eam rem ad curandum tenebitur.Et de quæstione hac satis.

4 Atqui † si relictum esset,vt Missa de aliquo Sancto singulis diebus celebraretur, vt de Sancta Maria,an ad eam celebrandam tenebitur? Plane non, vt habetur in eodem c.significatum,secus si a pluribus, ita Abb. in cons 99.volum.2.& Nauar.in cons.9.nu. 8.de celebr. Miss.

Ex his apparet reliqui legatum posse pro tot Missis dicendis, vel annuum censum, vt singulis annis tot Missæ dicantur, etiā si de pecunia sit,vt habeatur census,argum. c. significatū,de præben.& ita Nauar. in Man. cap.17.num.259.vers. Ad quæsita, & Inno. in c.quoniam ne prælat.& Rip. in l. nemo potest,nu.125.ff.de leg.1.& in l.ex facto, ff. ad Trebell.& Bart.in l.1.num. 3.& num. 9. ff.de condi.indeb.& Barb.in cons.vigesimo tertio,libro primo,& Fusch.de Visit. lib. 1. cap.20.nū.39.vbi etiam aiunt,si non dicantur Missæ adimi posse.

Verū,an si testator iussit,vt in aliquo loco Missa celebretur, alibi celebrari potest? Plane non,c.nos quidem,de testam. Clem. quia de relig.domib.l.quæ conditio,§. cum ita, ff.de cond.& demonstr. & ita Bald.in l. si quis ad declinandam,in fine, C. de Episc. & Cler.Gloss.& DD.in c.si pater, de testamen.Cappell.Tholos.& Addit.dec.128.Nauār.de Orat.cap 3.num.2. & nos infra, vbi de mutatione piorum legatorum.

5 Secundo † residere non tenetur,ex quo animarum curam non habet c.fi. & ibi Abb. de cler.non resid.& ita consuetudine seruatur totius mundi,vnde communi sententia testatur Paris.de resign. benef.libro quinto, quæst.5.Etsi sit obligatus ad celebranda diuina, quoniam testator sic mandauit,per alium id facere potest;non enim ob id ad residendum tenetur,ita Lap.alleg.36.num. secundo,quem refert,ac sequitur Tusch.in littera R.conclus....num.6. alia demū onera, si qua sunt,obire debet.Atquid si in morbū incidat,an Missas celebrandas per alium tenetur? Plane sic;nam ob id dātur fructus, argum.l pecuniam,ff.de cond.cau.dat.etenim sicut famulus ægrotus salarium non habet, Bar.in l.si vno,§. item cū quidam. ff. locat. & Ant.Imolen.Anch.in c.posuit,de loc. & Franc.in c.vn.§ qui vero,de cler. non resid. lib.6. ita neque hic. Per alios igitur tenebitur,sicut parochus esto per sex octove dies tollerari possit,ita Prax.Archiep. Neapolit. cap.54.Sed de his hactenus, iam qua ratione Ecclesia,eiusque bona gubernanda sint, videamus.

SVM-

SVMMA.

1 *Qua ratione suam Ecclesiam, eiusque bona gubernare Clericus debet.*
2 *Inuentarium rerum omnium Eccles. facere Clericus debet, & in Archiuio Episcopi ponere.*
3 *Ecclesia parochialis quorum sumptibus reficienda.*
4 *Cœmeteria Eccl. quæ alio translata sunt, quomodo habenda.*
5 *Domus Parochiales, quorum sumptibus ædificanda.*
6 *Aedificia beneficiorum simplicium quorum sumptibus restauranda. Et quid si restaurari nequeant.*
7 *Ecclesiæ iactis fundamentis, & perficiatur Episcopus curare debet.*
8 *Parochiales Ecclesiæ vbi certos fines non habent quid faciendum.*
9 *Parochia vbi nullæ sunt, erigenda.*
10 *Reliquiæ Sanctorũ in honesto loco habendæ.*

§. I.

§. SEcundo quod proposuimus est, qua ratione Ecclesiæ gubernare, eiusque bona Clericus debeat. Quo ad hoc igitur con-
1 cludendum est † breuiter Ecclesiam ipsam sarctam, tectamque tenere Clericum debere, vt habetur in tit. de Eccles. ædificand. & facit, l. vsufructu legato, in fine, iunct. l. seq. ff. de vsufruct. Item in ea vt nihil profanum ponatur, curare, nisi ob necessitatem, vtpote ob incursum hostium, ob incendium repentinum; & necessitate cẽsante, vt inde exportentur, operam dare, vt dicitur in c. 2. de custo. Euchar. Chrismat. & Sacram. Non ergo dolia vinaria ibi habebuntur, nam frumenta, non fœnum, & alia, quæ vt in aliquibus Ecclesijs ruralibus vidi. Non etiam iudicia secularia, contractusve fient, & alia profana, vt habetur in tit. de immun. Eccles. in antiq. & sexto.

Secundo prædia tum rustica, quam vrbana tueri, ac conseruare; non ergo vineas, nõ oliueta, non syluas effodere, tollereque debet, nisi vberiores fructus præcipiantur. Nõ etiam arbores incidere, non fructiberas, argumen. l. æquissimum, §. fructuarius, ff. de vsufruct. Excipio tamen vbi sylua cedua esset, nemora, arundineta, & aliæ arbores ceduæ; fructus enim ex his percipiuntur eorũ incisione, & idcirco cedi queunt, l. diuortio, §. si fundo, cũ seq. ff. solut. mat. vbi DD. col. sylua cedua, ff. de verb. signific. Secundo excipitur, vbi arborum incisione fructuosior fundus redderetur, tunc enim incidi possunt argum. l. si vsusfructus legatus, §. Etsi forte, ff. eod. de vsufruct. Tertio excipitur, vbi vetustate inutiles arbores essent; incidi enim & tunc queunt, & in earum locũ aliæ subsituendæ sunt, l. agri, & l. si vsufructus, §. etsi forte, ff. eodẽ. Tertio iura Ecclesiæ tueri cũ rusticorum prædiorum, tũc vrbanorum, nec non decimarum, & aliarum rerum; cũ hæc enim vberius tenetur; etsi id negligat, mortifere peccat, vt id pluribus probauit Fely. in capitu. 1. num. 3. de treg & pac. & facit, c. quamuis, & ibi Gloss. de reg. iur. & c. de Canonibus, in verbo. Iniquum. 16. quæst. 1. & Gloss. in c. ea, quæ, de off. Archi. in verb. Reatum, & Couar. in Regula peccatum, nu. 6. vers. Sic denique Thomas & Nauar. in consil. 9. num. 2. de ijs, quæ met. ve caus. fiunt. Sicut & tutor, qui non seruat bona, atq; defendit iura pupilli, & qui est in culpa, vt aliquid amittatur, peccat, & ad restitutionem tenetur, l. tutor, qui repertorium; & ibi Bart. & DD. ff. de administr. tut.

Ergo & idem in casu nostro dicendũ est.
2 Quare † inuentarium rerum omnium Ecclesiæ suæ, vel mobiles, vel immobiles sint habere debet, & in Archiuium, quod ab Episcopo factum est, deponere, ita dixit Pauin. de Visit. 1. quæst. 2. quem refert, ac sequitur Stephan. in Sum. Bullar. in verb. Archiuium, & ibi Addit. ad eum.

Verũ quid si Ecclesiæ collapsæ vetustate, terræmotu, aliaue ratione restaurandæ sint? quo materia hæc dilucidior reddatur, hæc videnda sunt. Primo quorum sumptib. restaurandæ sint. Secundo quid si restaurari non possint ob inopiam. Tertio quid de cœmeterijs, quarto quid de domibus earundem Ecclesiarum. Postremo quid de beneficijs simplicibus.

3 Quoad primum igitur † si consuetudo adsit, vel statutum, vt Populus, siue Parochiani eius Ecclesiæ, vel alius eam restaurent, sumptibus eorum restaurabuntur vti Abb. & DD. in c. 1. de Eccl. ædifican.

Secundo, si consuetudo hæc nõ adsit; sed portio aliqua beneficij pro fabrica assignata sit, ea restaurabuntur, c. quatuor, 12. quæstio. secunda, & c. mos, eadem quæst. & in c. concesso, eadem quæst. & c. decernimus, vn decima quæstione prima, & c. vnio. eadem quæst. 3.

Tertio, si nec portio hæc assignata sit, vel si assignata nam sufficiat ecclesiæ. Primo ex fructibus quibuscunque dictæ Ecclesię (deducto prius dictu Sacerdotis Parochi) instau-

instaurari debet, vt habetur apud Trident. Synod.sess.21.de reform.cap.7.Præferre ergo debent alimenta pertinentia ad parochũ reparationi ecclesię,vt colligitur ex c.de his & ibi not.Abb.de Eccles.ædificand.& apertius habetur in c.nullus Episcoporum.§. si vero res Ecclesiæ,12.quæst.prima,vbi etiam præferuntur,pauperibus ob ordinatam charitatem,& sensit Grat.ibidem;& ratio iustitiæ,id ex quo enim inseruit.Ecclesię;& eius sumptibus substentari debet (alimenta autẽ intelliguntur, habito respectu ad ecclesiam, non autem ad dignitatem suam,vt declarauit Nauar.in Tract.de Reddit.Eccles.quęst. prima.Monit.36.in fine,alioquin,si contrarium diceremus filius Regis duo beneficia habens quorum vtrumque valet octogenis aureis, non obligaretur ad restaurationem Ecclesiæ,& ornamentorum dignitatis eius ratio habenda esset,quod absurdum est)deducto inquam igitur quod ad victum parochi pertinet, de reliquis parochus ipse restaurabit,vt habetur in c.1.& in c.4.de Eccl. ædificand.eo apud Trid.Synod.eodem cap. septimo, vers. Parochiales, vt dixit Capell. Tholos decisio.499.Ex his patet non recte sentisse Episcopum Mon.Mar.in Man.past. qui sentit omnes fructus collocandos ad refectionem Ecclesiæ,nam ratio prius haberi debet victus Sacerdotis, quod & Abb. not. in cit.c.de his,& idcirco non probat id, ad quod ipsum allegat d.Episcopus Mon.Mar. Quare contrarium tenuit,& melius eodem cap.44.

Quarto,si fructus, qui ad Parochum pertinent,non sat sint,patroni(si Ecclesia sit iuris patronatus,& quidpiam ex fructibus Ecclesiæ habent)ad id cogi debent, vt dicitur in eodem vers.Parochiales.Quare,& pẽsionarij in hoc casu cogi poterunt: ex quo de fructibus beneficij pensiones habent,& qui fructus percipiunt, ad id obligantur modo pensiones liberæ cõcessæ non sint ab omni onere; num alias pro rata tenentur, vt dixit Nauar. in consilio primo, de Eccles. ædificand.

Quinto si nec ipsi possunt Parochiani ad id compellentur,quocunque appellatione, exemptione,& consuetudine remota per cita.cap.septimũ.Nec possunt dicere se nolle venire ad missam ad eam Ecclesiam,vel nolle recipere Sacramenta;nam quandiu parochiani eius parochiæ sunt,ad hæc onera tamen cogi possunt per c.omnis,de pœniten. atque sit dixit Abb. in cit.c.1.de Eccl.ædificand.& Addit.ad Capel.Tholos decis.447. Eleemosinæ etiam fieri possunt ad restaurationem Ecclesiæ, vt dixit Gloss.1.in cit.c. 1. de pœnit.lib.6. iudex fauorabilis enim causa hæc est: hinc & iure ciuili cautum est, vt proconsules hæc facienda curent, vt habetur in l.si in aliquam,ff. de offic. proconsul. vidend.

Postremo si nimia ægestate omnes laborent, ad Ecclesias viciniores transferri debet cum suis oneribus, loca vero vbi Ecclesia constituta erat,in profanos vsus,non tamen sordidos verti debet Cruce ibi erecta, vt habetur eodem capit.septimo,vers.Parochiales. Et qui autem sordidi vsus sint ordinarius arbitrabitur, ita sacra Congrega. rescripsit,vt refert Prax.Archiep.Neap.capit. quinquagesimosecundo. Non ergo ibi Histriones,l.secunda,§.fi.ff.de ijs,qui not.infa. non coquina,non stabulum,Glo.in c.ligna, de conse.dis.1.ex his prima,& secunda quęstione sublata est.

4 Quoad tertiam † Cœmeteria earum Ecclesiarum,quæ ad profanum vsum redactæ sunt,sic sunt habẽda,vt ossa mortuorum inde extrahantur, & in aliud Cœmeterium vicinum vbi populus volet, transferuntur, ita sacra Congregat. Concilij interpres ibidem.

5 Quoad quartam † scilicet de domib.ædificãdis pro habitatione Parochi, eadem asseruimus,quæ de Ecclesia asseruimus cõclusimus,vt scilicet a parocho de fructibus Ecclesiæ primo,deinde iis, qui percipiunt aliquid ab Ecclesijs, vt a patronis, & a patronariis,postremo a parochianis ædificentur, nisi consuetudo statutumve aliud suadent, vt supra dixi.Item quæ diximus de noua ędificatione, eadem sentimus de restauratione parte,vbi ab eisdem reficiuntur, argumen.l.quæ debita,ff.de rei vendic.quare & pro ea parte qua parochus poterit, subueniet. Postremo prædicta de Ecclesijs parochialibus locum habent, in Ecclesia Cathedrali;nam ad Episcopum pertinet,c.1.de Eccles. ædificand. & ibi Abb.Si vero non possit, Capitulũ Ecclesiæ supplere debet eadẽ ratione scilicet detractis ipsi capitulo necessarijs, potest etiam Episcopus de fructibus beneficiorum vacantium prędicta facere,vt asseruit Ioan.Andr.in c.si propter,de rescri. libro 6.& loquitur Abb. in c. 1. de Eccles. ædificand.

6 Verum quid de beneficijs † simplicibus, quod postremum explicandum nobis proposuimus?In his vel ius patronatus sit si Ecclesiæ eorum colapsæ sint,restaurari debẽt sumptibus eorum,qui eas habent,& fructus ipsarum percipiunt:si vero ob inopiam restaurari

staurari nequeunt, vocatis ijs, quorum interest, ad Matrices Ecclesias ve alias eorundem locorum, sed magis vicinorum transferri debent, vel erigendis nouis Altaribus, vel Capellis sub eisdem inuocationibus cum omnibus emolumentis,& onerib. quę prioribus Ecclesijs imposita erāt, vt scilicet, qui ea habēt commoda,& incommoda sentiant; vel altaribus iam erectis, Capellis ve eadem ratione ipsis aggregandis.

Quoad loca vero, vbi erunt Ecclesiæ arbitrio Episcopi in profanos vsus, sed non sordidos reduci possunt, erecta ibi Cruce, & vt Sancta Synod eodem capit. septimo. Sordidi autem vsus quinam sint, Episcopus id arbitrabitur, vt supra dixi.

Lapides vero,& alia Cœmenta Ecclesiarum, quæ diruta sunt, vendentur,& in vtilitatem dictæ Ecclesiæ arbitrio Episcopi cōuertantur vt a Sacra Congreg. ibi: transferre autem Ecclesias hac ratione ad Vicarium Generalem Episcopi non pertinet, nisi speciatim id ei mandatum sit. Qui vero Altaria, vel Capellas habēt in Ecclesia, an si Ecclesia reparatione eget ad sumptus subministrandos pro rata tenetur? Ego sentio ipsos non teneri; nam nec dominus Ecclesię, seu rector obligatur ad opem ferendam quo Altaria, atque Capellę restaurentur; quod per se patet, quisque igitur suum onus portabit.

7 At quid de Ecclesijs † quarum iacta fundamenta sunt, sed non perfectæ,& dotem non habent? In hoc casu qui eas posuit, ad ipsas perficiendas compelli debet præscripto ad id commodo tempore, c. nemo Ecclesiam,& ibi Gloss de conse. distin. prima,& c. cū sicut, vbi quoque Gloss. & de Conse. Eccles. vel Altar.

8 Qui demum † si parochialis Ecclesia fines certos non habet, & parochiani pro Sacramentis habendis modum hunc, modo illum parochum adeant? Quid si nullæ parochiæ sint? In priori casu, certi fines cōstituendi sunt vtriusque parochiæ per Episcopum loci;& si diuersę diœcesis sint, per Episco-

9 pos earundē.† In posteriori vero casu parochi erigendæ sunt, ita habetur apud Triden. Synod sess. vigesimaquarta, de reformat. capitulo 13.

Postremo si reliquię aliquę in Ecclesia sint vt in honesto loco habeantur,& piæ,& sanctæ colantur, curādum est, vt habetur apud Triden. Synod. sess. vigesimaquinta, de inuocat. Sanct. vers. Sanctorum quoque Martyrū & vers. Nec non nouas reliquias recipiēdas, de quibus etiam alibi diximus. Sed de hoc satis, iam de ijs agamus, a quibus Clericus hic se abstinere debet. Id quod in sequenti præstabitur.

S V M M A.

1 *Beneficia simplicia Ecclesiastica habere plura clericus non potest, quæ regula, quousque pateat, declaratur.*

2 *Episcopus an dispensare possit, vt quis habeat plura beneficia simplicia.*

§. II.

§. VIdimus, quæ facere debeat Clericus beneficium Ecclesiasticum habens sine cura, iam videamus, a quibus se abstinere habeat.

1 Primum igitur † Clericus plura beneficia simplicia habere non potest, ita dixit Gloss. in c. dudum de elect. in verb. Intitulatam, in fine.& not. Abb. ibi, nume 34. vbi ait de iure communi etiam beneficia simplicia nō posse accumulari in eadem persona, & sequuntur DD. Idem sensit Gloss. in c. conquærente. de Cler. non resid.& not. Abb. ibi, numero secūdo, vbi ait habentem duo beneficia, quamuis simplicia, quorum alter sufficit ad victum beneficiati, posse legitimè alio priuari;& hunc modum priuandi quem suo beneficio, quouis resideat, valde notandū esse, inquit,& de communi sententia testatur Nauar. in Man. cap. vigesimoquinto, nu. 125. & in tract. de Horis Canon. cap. 22. num. 52. cum multis sequen.& Addit. ad Diaz. in sua Pract. Crim. Canon. cap. quadragesimo octauo, in littera C. vers. Quamuis simplicia,& Fusch. de Visit. Eccles. libro secundo, cap. 7. num. 8 atque sic nouissimè statuit Trident. Synod. sess. vigesimaquarta de reformat. capit. decimoseptimo, Sancta Synodus (dicitur ibi)&c. statuit vt in posterum rerum tantum beneficium Ecclesiast. singulis conferatur; quod quidem si ad vitam eius cui confertur honeste sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo vtrumque residentiam personalem non requirat, eidem conferri, ita Trid. Synod. ex cuius verbis apparet vnum beneficium vni tantum conferendum, vel simplex sit.

Hæc autem regula locum habet quæcunque persona sit, vel Cardinalis, rationes autem plures, quamobrem id prohibeatur, generatim de omnibus beneficijs habetur in Extrauag. Execrabilis, de præbend. Ioan. 22. vid. & refert etiam Rebuff. in Pract. benefic.

Exci-

Excipitur tamen, vbi vnum beneficium non sat esset ad honeste substentandum eum, qui illud habet; tunc enim licet aliud simplex beneficium sufficiens ei conferri, ita
2 Sancta Synod. ibid.† Id quod Episcopus facere potest, & dispensare in hoc valet; nam Trident. Synod. in eodem cap. 17. permissit huic alterum beneficium conferri, ergo ad Episcopum id spectat. Tum quod conferre beneficia dioecesis regulariter ad Episcopum pertinet iuribus vulgaribus. Tum quod conferre beneficium iurisdictionis fori exterioris est, & idcirco ad Episcopum, vt dixit Gloss. communiter recept. in cap. transmissam, de elect. Tum denique quod vbi Canon permissit aliquid fieri, & personam non prescribit, ad Episcopum pertinet, ita Innoc. communiter recept. in c. dilectus, de tempor. ord. & facit c. nuper, de sentent. excommun. atque sic sacra Congregatio interpraetata est, in eod. cap. 17. Sic enim inquit Episcopus habenti vnum simplex beneficium, quod non sufficiat ad eius substentationem, potest aliud conferre; & hic est casus, in quo Episcopus dispensat.

Excipitur tamen, vbi vtrunque beneficium residentiam postularet, non enim tunc Episcopus dispensare potest, & beneficium conferre, sed ad Papam pertinet, vt a S. Synod. ibi, & sacra Congregatio.

Tertio excipitur quoad tertium beneficium; nam si quis duo beneficia haberet; & non sat essent ad eius victum honestum, Episcopus tertium ei conferre non potest: nam Triden. Synod. de duobus beneficijs tantum loquitur, & ita sacra Congreg. ibi interpretata est. Episcopus ergo, vbi Clericus plura beneficia simplicia habet, quorum aliqua ad viuendum ei sat sunt, priuare habentem aliud poterit, nisi secum dispensatum ab habente ad id potestatem probabit. Potest enim in hoc Papa dispensare, & idcirco inquiret, an in impetratione secundi mentionem fecerit primi: si enim tacuit, collatio nulla est, c. si proponente, de rescript. & c. cum teneamur, de praebend. nisi motu proprio facta esset collatio, c. si motu proprio, de praeben. lib. 6. & ita Fusch. de Visit. Eccles. lib. 2. cap. 7. num. 10. Addo ad beneficia haec requiri aetatem quatuordecim annorum, ita Triden. Synod. sess. 25. de refor. cap. 6.

SVMMA.

1 *Beneficium ad cuius titulum est ordini sacro insignitus, quis renunciare non potest.*

§. III.

1 §. SEcundo† sacro ordini insignitus ad titulum alicuius beneficij Ecclesiast. renunciare ipsum non potest, si non habet vnde se honeste substentet: nec admitti resignatio debet, si mentionem non fecerit se ad illius beneficij titulum promotum esse, vt a S. Synod inquit, sess. 21. de reformat. cap. 2. Id vero beneficium resignare non possit (ait ibi) nisi facta mentione, quod ad illius beneficij titulum sit promotus, neque eius resignatio admittatur nisi cōstituto quod aliun de commode viuere possit; & aliter facta resignatio nulla est. Hinc Addit. ad Nauar. in cons. 5. de renunciatio. ait non valere renunciationem, nisi mentionem faciat se ad illud beneficium esse ordinatum, esto pensionem sibi retineat.

Excipitur tamen primo, vbi habet, vnde se honeste substentet, id quod vt permittatur, fiet causa cognita coram Episcopo, vt colligitur ex eisdem verbis Sanctae Synodi.

Secundo excipitur, vbi retinet sibi pensionem de fructibus beneficij pensionē inquam talem, vnde commode se substentaret. Sed in hoc casu Romanus Pontifex adeundus est. Nam resignatio duobus modis fit, scilicet pure, quod contingit, vbi simpliciter Clericus resignat beneficium nullo pacto, qualitateve adiecta, nullaque retentione facta; & haec fieri potest in manu Episcopi, ad quē beneficij collatio pertinet, ita Rebuff. in Pract. benef in tit. de pura resignat. Vel non pure fit, vtpote, vel vbi in fauorem alterius, vel retenta sibi pensione renunciat; & in hoc casu (quod iure communi cautum est) vt beneficia pure conferantur, vt probaui in trac. meo de Simon. & si contra fiat simonia committitur, quam remittere tamen Summus Pontifex potest cum in his casibus de iure positiuo sit, ob eam rem coram Pontif. Max. fieri debet, ita Rebuff. in eod. Prax. in tit. de resig. condit. Vbi tamen in fauorem alterius resignauit, cauendum est ne se interim, immisceat in beneficij administratione, quandoquidem simonia confidentialis praesumeretur. Vbi tamen coram Romano Pontifice fit resignatio in fauorem, pure fit. Sed statim supplicatio porigitur ab eo, in cuius

fauorem

fauorem resignatio facta est,& ita stylus Romanæ Curiæ seruat. Vide Pusch. de Visit. Ecclesf.pag.439.num.20. Resignationes autem ob quas causas recipi debeant Pius V. explicuit in Bulla incip. Quanta Ecclesia Dei incommoda, publicata Romæ die decima Aprilis 1568. quam declarauit Addit. ad Summ.Bullar.Steph.Quaran.in verb.Beneficiorum resignationes.

Verum quod beneficiorum resignandorum publicatio fieri debet, ob earum Bullā Greg xiij.incip.Humano vix iudicio,viden. est,vbi & forma publicationis,& pœna eam non seruantis habentur,quam eadem Addi. in eadem Summ.declarauit in verb. Beneficiorum resignatorum publicatio, de quibus etiam Bullis infra pluribus egimus. Sed iam ad reliqua transeamus.

S V M M A.

1 *Bona Ecclesiæ alienari nequeunt titulo transferente dominium directum,ac vtile.*
2 *Vel dominium vtile tantum,vel*
3 *Titulo,quo nullum dominium transfertur.*
4 *Nec pignore obligari.*
5 *Cuiuscunque genera bona sint.*
6 *Piorum locorum bona alienari nequeunt.*
7 *A quocunque alienentur.*

§. IV.

§. TErtio bona Ecclesiæ alienare non potest de qua materia,quod pluribus egit Bertach. in Tract. De Episcop. quarta parte,lib.4.num.primo, cum multis sequen. & Nauar.de reddit. Ecclesf.& Couar.variar. resolut.cap.16.cum seq.& Steph.Quaran.in Summ.Bullar.in ver.Alienatio, & alij recentiores, ob eam rem prius rem hanc absoluemus.

1 Alienare igitur†Clericus (vt dixi) bona Ecclesiæ non potest. Non titulo,quo dominium transfertur directum, atque vtile, vt venditione,donatione,permutatione, & huiusmodi;nam id prohibetur in c. nulli liceat de rebus Ecclesf.non alienan.&ibi not.Idem habetur in c.si quis presbyterorum, & c.possessiones, eodem tit. & in Extrauag. Ambitiosæ eodem,cum similibus. Non ergo cædes,non fundos,idest prædia rustica, vel vrbana vendere poterit.Quod diximus de permutatione,locum habet, vel Ecclesiæ simul permutarent, ita Rodoan. quem refert, ac sequitur idem Steph. Quaran. eodem num. 15. & ita practicari, & seruari etiam testatur,quamuis ante cit.Extrauag.Ambitiosæ, vbi Ecclesiæ inter se permutabant consensus Episcopi in Ecclesijs sibi subiectis sat esset,c.1.& c.vt super se §.fin.de reb.Eccl.non alien.Transactione etiam alienationem fieri non posse,dixit Feder.de Sen. in cons. 94. & nonnullos refert, ac sequitur Stephan. Quaran.in Summ.Bullar.in verb.Alienatio num.20.Hinc Abb.inquit in cita.c.vt super num.6.Transactionem fieri non posse, de decimis futuris; sed de præteritis. De cessione litis,ac causæ tantundem dixit Abb.in c.1.num.1.de deposit.

2 Secundo†alienare non potest, nec etiam titulo,quo dominium tantum vtile transfertur,vt concedere in emphyteusim, vel in feudum,ita dicitur in Extrauag.Ambitiosæ, & tradidit Abb in c.præsentia,num. vigesimoseptimo,cum seq.de probat. & in cita.c. nulli,num.1.& 4.vbi notat perpetuam emphyteusim regulariter esse prohibitam, & perpetuam dici,vel ad certos annos tantum concedatur.

3 Postremo†nec etiam ea obligare, vt pignori,seu hypothecæ subijcere,vt dicitur in cit.c.nulli,& not.idem Abb.ibi. Et quamuis in eo Canone de hypotheca tantum specialiter agatur, idem tamen dicendum est de hypotheca generali,quandoquidem cit Extrauagan. Ambitiosæ non distinguit, ergo nec nos distinguere debemus, nam teneri subijcitur res Ecclesiæ, quod fieri non potest,ac debet. Hinc nec seruitutes imponi queunt,l.fi.C.de reb.Eccl.non alien.

4 Tertio nec†alienare potest titulo, quod dominium nullum transfertur, vt locare vltra triennium,per cit.extrauag. Ambitiosæ, de rebus ecclesf. non alienand. Sed de alienatione habito respectu ad titulum hactenus.

5 Habito respectu itidem ad bona,†proposita regula amplificatur.Nam primo immobilia,cuiusmodi sunt ædes,fundi, & cū summam prædia vrbana,& rustica alienare Clericus non potest,vt habetur in cit.c.nulli,cū multis sequent.& cit extrauag. Ambitiosæ. Multominus ipsa ecclesia,& oratoria auctoritate Episcopi posita ad perpetuum Ecclesiast.ritum alienari nequeunt, vt asseruit Stephan.Quaran.eodem numero vigesimonono.Idque merito,nam in his simonia committi posset.

Item alienare nequeunt cura, & actiones nomina debitorum, quæ ad proprietatem Ecclesiæ pertinent.Non etiam annui redditus, quandoquidem loco immobilium habentur Clem.Clerici,de paradiso, §. Cum annui redditus,de verbor.signifi. & Abb. in

cit.

cit c.Nulli. Hinc qui pensionem habet ad suam vitam substentandam, vendere ipsam non potest etiam consentiente eo, qui eam præstat sine licentia Romani Pontificis, vt respondit Nauar. in cons. 11. de reb. Eccles. non alien.

Tertio nec mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt, vt habetur in cita. extrauag. Ambitiosæ ibi, & pretiosa mobilia, & ita Abb in cit. c. nulli. Non ergo Calices, nõ vasa aurea, & pretiosa, non pretiosæ vestes, quę diutius seruari possunt, alienari queunt, nec thesaurus & pecunia destinata ad stabilia emenda, vbi eorum proprietas ad Ecclesiam spectat, quippe, quia sunt res, esto mobiles, tamen pretiosæ, vt per se constat, quo casu per cit. extrauag. Ambitiosæ, non alienantur, nisi seruatis seruandis.

Quarto, nec res solo cohærentes, vt arbores, quæ radices egerunt, quo casu solo cedunt, § si titius in Instit. de rer. diuis. & l. adeo, §. si alienum, ff. de acq rer. domin. & ita idem Steph. Quar. num. 33.

Postremo, quæ diximus de bonis Ecclesiarum, eundem asserimus de bonis Mona-
6 steriorum, & aliorum † locorum piorum, vt Hospitalium modo auctoritate Episcopi cõstructa sint, vt habetur in cit. extrauag. Am-
7 bitiosæ, ibi Monasteria, & per loca. † Item quicunque Clericus sit, qui alienet, id locum habet. Atqui an alienatio valebit si contrafiat, hoc in sequenti explicabimus.

S V M M A.

1 *Alienatio facta de rebus Ecclesiæ non valet.*
2 *Bona Ecclesiæ alienata repeti possunt, ac debent, & per quos.*

§. V.

§. PRopofuimus nobis explicandum, an alienatio facta de rebus Ecclesiæ immobilibus valeat; quam quæstionem vt ordi-
1 natam explicemus † pro regula habebimus contractum huiusmodi, de rebus eccl. prædictis factum non valere. Nam ita habetur in c. si quis presbyterorum, de rebus eccl. non alien. ibi enim dicitur ab initio instrumentũ de his confectum nullas vires habere, ita glo. ibi, in verb. Nullus, & not. Abb. ibi, num. 4. Inquit enim alienationem Ecclesiast. rerum ipso iure nullum esse. Et quamuis ibi nullas faciat Summus Pontifex, & reuocet, id facti potius, quam iuris est. Idem & apertius dicitur in extrauag. Ambitiosę, de reb. eccl. nõ alien. nam, posteaquam Paulus II. alienationem rerum ecclesiast. ibi prohibuit; sic subiungit si quis autem contra seriem huius prohibitionis nostræ de bonis, & rebus eisdem quic quam alienare pręsumpserit alienatio, hypotheca concessio, locatio conductio, infeudatio; & huiusmodi nullius omnino sint roboris, vel momenti. Hæc ibi, ex quibus proposita conclusio habetur.

2 Quare qui † bona Ecclesiæ alienauit, repetere ipsa potest, ac debet nomine ecclesiæ, vt dixit Abb. in cit c. si quis presbyterorum, nu. 12. etiam si iurasset se non repetiturum; iusiurandum enim contra vtilitatem Ecclesiæ non obligat iurantem, nam potius periurum est, c 1. de his, quæ fiunt a maior. part. c. & facit, c peruenit, de iureiur. & ibi glos. vbi speciatim qui iurauerat se non repeniturum, non obligatur; Repetet igitur nomine ecclesiæ, ita Abb. in cit. c. si quis presbyterorum, num. 12.

Secundo, si ipse non repetet Clerici eius ecclesiæ repetere possunt, vt habetur in ead. c. si quis presbyterorum, vt in c. non licet, 12. q 2. Immo & extranei Clerici, idest alterius ecclesię repetent negligentib. Clericis illius ecclesiæ, nam cit. c. si quis generaliter loquitur, ergo generaliter intelligi debet, argum. l. 1. §. & generaliter; ff de legat. præstan. & ita de communi sententia testatur Abb. ibi, num. 9.

Postremo, & ipsi parochiani, Clericis negligentibus, repetere queunt; nam & eorum interest, ne bonis suis ecclesia priuatur, & inops fiat, quandoquidem si ecclesia reficienda esset: & ipsa per facultates non posset, ipsi de suo eam reficere habent, vt not. in c. 1. & de his, de eccles. ædifi & ita Glos. in c. si quis presbyterorum in verb. Personis, & de communi sententia testatur Abb. ibi, num. 8 Item si parochus non habet vnde viuat, alere ipsum tenentur, vt alibi diximus. An autem emptor pretium recuperet, & a quo tradididit Abb. ibi in fine, & in c. vulterane, 2. q. 12. Nam ecclesia nisi locupletior facta sit, ex pretio, ad restitutionem non obligatur: quippe quia libere bona alienata ad se reuerti debent, vt habetur in extrauag. Ambitiosæ, in fine, eod. Et de fructibus vide in c. licet, ead. q. 2. & Nauar. in Commen. de alien. rer. eccl. in fi. num. 24. Restitutionem etiam in integram petere potest ecclesia pro alienatione c. 1. de restitut. in integ. & ita sensit Abb. in c. nulli, in fi. de reb. eccl. non alien. & Nauarr. eod. num. 10. not. 9. Sed iam de pœnis alienantium agamus.

S V M M A.

1 *Pœnæ alienantium bona Ecclesiastica quot, & quæ nam sint.*

§. VI.

1 §. † Pœnæ demum, quas patitur alienans prędicta bona, hæ sunt. Nã primo in excommunicationem ipso facto incidit, vt habetur in extrauag Ambitiosæ. de reb.eccles.non alien.

Secundo ipso facto priuati sunt beneficio ecclesiast. cuius bona alienauit: & sine alia declaratione vacare censetur, & idcirco conferri libere potest ab Ordinario, ad quem eius collatio pertinet, vt dicitur in eadem extra uag. Ambitiosæ.

Tertio eadem amplius illud conferri non potest, vt ibi dicitur.

Quarto Episcopus vel Abbas ingressum ecclesiæ interdictum habent, & si per sex menses immediate sequentes sub interdicto huiusmodi animo indurato perseuerauerint, ipsis mensibus elapsis suspensi sunt ab administratione suæ ecclesiæ, seu Monasterij in spiritualibus, & temporalib. vt habetur in ead. extrauag. Ambitiosæ.

Quinto per sententiam deponi possunt, ita Gloss. inquit in c. monemus, 2. quæst. 2. & Abb. in c. quis presbyterorum, num. 10. de reb. eccl non alien.

Postremo mortifere peccant. Id quod huic probatur; quoniam ipso iure excommunicati sunt præter prædictas pœnas alias, excommunicatio autem maior non infertur, nisi pro mortifero peccato, c. nemo, & c. nullus, 11. quæst. 3. & facit, cit. c. si quis presbyterorum. Sed de pœnis hactenus, iam casus in quibus alienatio fieri potest sine solemnitate: & vbi alienans pœnas euadit, explicemus.

S V M M A.

1 *Alienatio rerum Ecclesiæ de consensu, & licentia Romani Pontificis valet, & alienans in pœnam non incidit.*

2 *Episcopus alienare non potest bona Episcopatus sine consensu Romani Pontificis.*

3 *Abbas alienare bona Monasterij sine consensu Romani Pontificis non potest.*

4 *Alienatio quorundam rerum Ecclesiæ cum consensu Episcopi tantum fieri potest.*

5 *Alienatio quarundam rerum Ecclesiæ fieri potest sine consensu etiam Episcopi, nullaq; solemnitate interueniente.*

6 *Alienatio bonorum Monasterij fieri potest de licentia Superiorum suorum.*

§. VII.

§. Vidimus alienationes rerum ecclesiasticarum fieri non posse, & contrafacientes in pœnas incidere, modo videndum est in quibus casibus sine pœna alienatio permittatur.

1 Primum † igitur alienatio rerum ecclesiæ permittitur, vbi consensus Romani Pontificis interuenit, vt habetur in Extrauag. Ambitiosæ, de rebus Eccles. non alienand. cuius facultatis rescriptum si in euidentem nominatur, nam vbi concedit hoc Summus Pontifex, committit Vicario vrbis si in Romana Curia, si vero extra eam, Ordinario loci, vt constet in vtilitatem Ecclesiæ alienationem esse eam comprobent, ac firmẽt, quamobrẽ si in euidentem nominatur, de quo rescripto egit Quint. Mandos. in tract. de signat grat. in cap. si in euidentem. Alienatio etiam valet vet consensus Romani Pontificis, deinceps interueniat modo alienatio facta sit saluo consensu ipsius Romani Pontificis, nec aliter, nec alio modo; & rei traditio vere, vel ficte per constitutum, non interuenerit: alias secus; tunc enim, quod protestationi factum repugnaret, ob eam rem nihil fieret, ita in simili dixit Clar. in §. feudum, quæst. trigesimaprima, & in §. emphyteusim, quæst. decimatertia, cum alijs citatis a Stephan. Quarant. in Summ. Bullar. in verb. Alienatio num. 9.

Et hunc non immunem a pœna, qui possessionem tradidit rescripsit Clem. viij. vt refert Prax. Archiep. Neapol. cap. 50. & idcirco hodie omnis modus alienandi, etiam in casu licito, & seruatis solemnitatibus prohibetur, per cit. Extrauag. Ambitiosæ, & ita stylum, ac praxim Romanæ Curiæ esse testatur Stephan. Quaran. in Sum. Bullar in verb. Alienatio, nu 5. Sine licentia Romani Pontificis ergo alienatio fieri nequit, alioquin nihil fit, & sequitur eadem Prax. Arch. Neap. cap. 63. num. 2. vbi ait tunc nullam aliam solemnitatem requiri.

2 Et hæc licentia & consensu † præsertim Episcopo necessaria est, si quid de mensa Episcopali alienet, nam in sua consecratione iuratse non alienaturum, quidque inconsulto Romano Pontifice, quod iusiurãdum habetur in Pontificali nouo in tit. de Conse elect. in Episcopi, pag. 81. Sic enim ibi dicitur possessiones vero ad mensam meam pertinẽtes: non

non vendam, nec donabo, neque impignorabo, nec de nouo infeudabo, vel aliquo modo alienabo, etiam cum consensu Capituli Ecclesię meę incōsulto Romano Pontifice. Et si ad aliquā alienationem deuenero pœnas in quadam super hoc edita constitutione contentas eo ipso incurrere volo. Hæc ibi, ex quibus proposita conclusio habetur.

3 Eodem iureiurando † obligatur Abbas, vt habetur in eodem Pontificali in tit. de benedict. Abbat. in form. iuramenti, pag. 133. Pro regula igitur habebimus bona Ecclesię, ac locorum piorum alienari non posse sine consensu Romani Pontificis.

4 Excipitur tamen primo, † vbi res immobilis parua est, & non vtilis Ecclesiæ, & necessitas adest; tunc enim Episcopi cōsensus tantum postulatur, qui cognitione adhibita, an res ita sit, alienationem permittet, c. terrulas, & c. fugitiui, & c. non liceat, duodecima quęstione secunda, & ita Guid. Pap. quęstio. 156. & Addit. ad eum vidend. & Viu. in sua Sylu. opin. 39 num. 18. vbi etiam alias limitationes refert. Non igitur his consensus Romani Pontificis, sed Episcopi tantum requiritur; quandoquidem nec per cit. Extrauag. Ambitiosæ, nec per Concilium Triden. iuribus proxime allegatis derogatum est, vt sacra Congregatio Concilij Trid. interpres declarauit, quam refert idem Stephan. eodem numero 41.

5 Secundo † excipitur res, quæ seruando seruari non possunt; nam sine solemnitatib. & consensu Romani Pontificis alienari, & hæc posśūt, vt habetur in cit. Extrauag. Ambitiosæ, atque sic sēsit Gloss. Summ. duodecima quæstione secūda, vers. Res tamen Ecclesiæ, & facit l. lex quæ, §. vlt. C. de administrat. tutor. vbi etsi res minorū sine decreto alienari nequeunt, quæ tamen seruando seruari non possunt, sine decreto licite alienantur, vt vestes, quæ detortæ vsu, seu corrosæ sunt, Idem habetur l. fin. C. quand. decret. opus non est, & ita inquit Gloss. in c. nulli, de rebus eccl. non alien. pretium tamen inutili tatem Ecclesiæ conuerti debet, ita Stephan. Quaran. eodem num. 38. Idem dicimus de re mobili minus pretiosa, & quæ distrahi melius est, quæ seruare cuiusmodi cœmenta sunt, & lapides inutiles, ita Rodoan. quā refert, ac sequitur Stephan. Quaran. eodem numero 42. ita Prax. Archiepis. Neapol. capitulo 52. esto solū ecclesiæ dirutæ sequatur naturam immobilium in allienatione, vsi eadē Prax. ibi, ad abundātiorem tamen cautelam Episcopi consensu postulare.

Tertio excipitur, vbi summa alienandi necessitas est, & periculum in mora, si licentia peteretur: tunc enim sine licentia alienatio fiet, ita Abb. in c. fin. num. 8. de Eccl. ædificand. & alij cit. ab eodem Steph. in verbo, Alienatio. num. 42. vbi asseruit pro alendis pauperibus alienationem, non perita licentia fieri posse, vbi periculum esset in mora; quo casu tamen confirmandam alienationē a Romano Pontifice deinceps censerem.

Quarto excipitur, vt licētia Romani Pontificis, atque Episcopi nō requiratur, vbi res Ecclesiæ ad triennium locarentur; nam ita habetur in cit. Extrauag. Ambitiosæ, in ver. Locationem, & cōductionem vltra trienniū ibi enim prohibetur locatio vltra triēnium; ergo permissa censetur vsque ad triennium, valet enim argūmentum a contrario sensu, l. prima, & ibi DD. communiter, ff. de offic. eius, & exclusio vnius alterius inclusio est, l. cū prætor, ff. de iud. & c. nonne, de præsum. Immo si res, quæ locatur, fructus non ferat. nisi in singulum triēnium in nouem annos locatio valebit, nam pro triennio habebitur ex quo tres fructus tantum percipit, ita asseruit Couar. lib. 2. var. resol. cap. 16. nume. 6. vbi alios idem sentientes refert, & Nauar. de alien. rer. Ecclesiast. num. vigesimoprimo, & sequitur eos Stephan. Quarant. in Summ. Bullar. eodem num. 18. Quare sylua cedua hac ratione locari poterit. Non tamen anticipatis solutionibus fieri potest iuxta dispositionem Trid. Synod. sess. vigesimaquinta, de reformat. cap. 11. quandoquidem præiudicium successori fieret. Verum quid vltra tempus præscriptum fiat, vtpote vltra triennium, vbi res locata in singulos annos fructus producit, an valebit saltem vsque ad triennium? Stepan. eodem numero testatur magis communiter receptum esse, vt saltem ad tempus permissum valeat, quam sententiā vti verissimā. Ego quoque sequor. Nam sumus indiuiduis, diuidi enim potest pensio vnius anni a pensione alterius anni, quo casu vtile per inutile non vitiatur, ita Ias. in l. certi conditio, §. quoniam num. septimo, ff. si cert. pet. Hinc donatio vltra quingentos aureos non insinuata regulariter valet, vsq; ad quingentos, l. sancimus, iūct. Gloss. trecentos, & l. pen. in fi. C. de donat. Quare non mihi placet opinio quorundam, quos refert Steph. Quaran. ibi ob proxime dicta, qui locationem nullam esse, neque etiam ad triennium, ubi una pensio pro omnibus esset constituta, uel alter contractus non esset factus, in qua sententia etiam fuit Couar. eod. uers. declarationibus quibusdam adhibitis. An autem successor colono stare debeat, pro regula

gula habendum est non teneri, ita idem Quar.ibi pluribus rem hanc egit.

Quinto excipitur res in emphyteusim so lita concedi(id quā tunc fit,quādo reperiun tur duę concessiones eodem modo factę cū concursu quadraginta annorum, vt de com muni sententia testatur Steph.Quaran.eod. in verb.Alienatio,num. quadragesimo)tunc enim sine licentia cōcedi potest.ita Abb.& DD.in c.vt super,de reb.eccl.non alienā.& habetur in eadem Extrauag.Ambitiosæ, & Guid.Pap.decis.100. & ibi Addit quæ limitat hanc cōcessionem,& Viu.in sua Sylu.opin.243.Quare sine solemnitate prælatus solus,seu Rector Ecclesiæ remittere caducitatem emphyteusis Ecclesiæ potest, ita Ias.in l.seruus,num.2.C.de pact. & Capic. dec.18. nu. 10.& Clar. in §.emphyteusis, quæst.16. vers.sed nunquid,c.nonnulli alij,quos refert idem Steph. Quaran. eodem nu. vigesimoquinto,& nu.44.

Sexto excipitur, vbi rem restitutioni subiectam restitueret, exempli gratia testator reliquit sua bona Ecclesię hac adiecta cōditione,vt post aliquam tēpus alteri restitueret,eo tempore elapso sine alia solemnitate restituere ipsa potest conditione adimpleta,argum.l.prima,&l.tertia,C. quand.decr. opus nō est.Nam & in huiusmodi casu pupilli res sine decreto Iudicis alienantur, vt ibi habetur,atque sic inquiūt Rebuff. & Rodoan.quos refert,ac sequitur idem Stephan. eadem nu.45. Quare multo magis rem alterius,quam Ecclesia iniustè detinet, rector Ecclesię restituet sine solemnitatbus.Nam cit.Extrauag.Ambitiosæ; & iura prohibent alienari res Ecclesiæ,& non alterius.

6 Postremo † Monasteriorū bona sine cōsensu Romani Pontificis alienari queunt,vbi hæc concurrant,vrgēs necessitas,euidensve vtilitas,deinde licētia Generalis,vel Prouincialis,vel eorū Locumtenēs Tertio modo tractatus interuenerit an talis conditionis sit casus,vt alienari debeat.Postremo cōfirmatio prędictorū. his enim intercedentibus Monasteriorum bona alienari posśūt ob priuilegium ipsis concessum a Romano Pontifice,quod refert Ioan.Bapt Cōfec. in Summ.Mater.priuil.ordin.Mendic.tit.9.capitu.primo.His igitur exceptis casibus, sine licentia Romani Pontificis locorum piorum bona alienari non poterunt.

Quare in eisdem casibus alienatio valebit, & alienans in nullam pœnam incidet. Secundo in pœnam non etiam incidet excommunicationis, vbi quis alienauit siue licentia in casibus prohibitis, vbi bona fide alienauit,existimans se alienare posse, nam cit.Extrauag.Ambitiosæ punit id prēsumētes,seu qui id præsumūt verbum autem prę sumo dolum,& temeritatem significat,vt dixit Zabar.in clem.prima,de priuileg.Quare qui probabiliter eam constitutionem ignorabat, in excōicationē non incidit ob eandem rationem.Immo qui nouit alienationē hanc fieri non posse censuram hanc euadit, vbi excōicationem propositam esse alienantibus non nouit argum c.finali.de constitu. libro sexto, quādoquidem grauissima pęna est,& extraordinaria delicti, & idcirco nō obligat eam ignorantes,vt id pluribus asseruit Nauar.in cons.10.de sepul. Alienatio tamen facta nulla est, in prædictis proxime casibus non licitis,vel bona fide quis alienauerit, vt sensit Gloss.in c.Apostolicæ,de cleric.excom.ministr.sicut alię pęnę locum habēns,vbi non bona fide.

Postremo,vbi quoque recepta non est huiusmodi Extrauag pœnā quē euadere DD. concludunt,quos refert Steph.Quarant.eodem num. quadragesimooctauo, vbi etiam declarat,quādo non dicatur recepta,quādo scilicet populi vsu non fuit recepta,nec moribus approbata; & legislator hoc sciēs, ac videns tacet, & impunes relinquit nō obseruantes Idem Couar. variar. resolut. libro 2. cap.16 numero 6. vers.Quinto. Vbi tamen excommunicatio, & alia censura ipso iure infertur,vt hic quod cēsura ipso facto punit sine alia sententia,& facto hominis, nō videtur dici posse legislatorem dissimulare, nec legem reuocare,ex quo censuris non obseruantes obligātur.Hinc idem Steph. eodem num.48.in Romana Curia ipsam obseruari testatur;& idcirco dici non posse eā vsu receptam non esse concludendum est.

Quę diximus autem de bonis Ecclesiarū, eadem de bonis Monasteriorum,tam virorum, quam mulierum, idest Regulariū omnium,necnō Hospitalium,& aliorum locorum piorū,quę auctoritate Ecclesiæ cōstructa sunt,dicta esse uolumus per cit.Extrauag. Ambitiosæ.Pro regula igitur habebimus sine licentia Romani Pontificis alienari prædicta bona non posse exceptis casib.suprapositis.Et de hac materia hactenus, Verum quid de fructibus, qui pręcipiūtur ex bonis Ecclesiæ,vel aliunde ratione Ecclesiæ,an alienare ipsos sine licentia Clerici queāt?hec in sequenti explicabimus.

SVM-

SVMMA.

1 *Alienãdo fructus perceptos ex bonis Ecclesię, an licẽtia solemnitasvè aliqua seruãda sit*
2 *Bonorũ Ecclesia dominium*
3 *Administratio, & dispẽsatio eorundem*) *apud quos sit.*
4 *Vsus eorum*

§. VIII.

§. PRopofuimus nobis explicãdum, an in alienatione fructuũ, qui ab Ecclesia pcipiũtur, licentia aliqua, seu forma postu
1 letur. †. Qua in re (vt paucis rẽ absoluamus) concludendum est eam non requiri, Tum quod iure id cautum non est, ergo nec dici debet, argum. l. de pretio, ff. de public. in rem act. Tum quod consuetudine ita seruatur. Tum denique quod ad eos, qui beneficium Ecclesiast. habent administratio eorundem cura, atque dispensatio pertinet, atque sic habetur in c. vestra, de loca. & conduct. & in c. querelam, ne prælat. vic. suas, & ita Nauar. de reddit. Eccl. quæstio. prima, Moni. 6. & in cons. secundo, & in cons. vndecimo, de rebus Eccl. non alien. Id quod locum habet nõ solum in fructibus perceptis ex fundis, & ædibus, verum etiam in alijs prouentibus, qui a iuribus Ecclesiæ percipiũtur cuiusmodi sũt oblationes, quæ in Ecclesia fiunt, necnon decimæ, ac primitię. Quare, & decimas, & oblationes, quæ in Ecclesia fiunt alienari sine licentia queunt, vt habetur in c. 2. de locat. & vt Ego pluribus probaui in Tracta meo De Simon. Tab. 1. cap. 11. §. 1. & §. 2. vbi id etiã fieri posse sine simoniæ vitio affirmaui. Et hæc locũ habẽt sine vlla exceptione in Clericis sæcularibus. In Regularibus autem secus sentio.

Verum vbi fructus alienantur, an Clerici possint fructus beneficij ad suum arbitrium distribuere alienando? Antequam quæstione hanc absoluamus, præmittendum est bonorum Ecclesiæ dominiũ, & ius administrãdi ea, nec non dispensandi apud quem sit, & quorum vsus quis habeat.

2 Quoad dominium igitur† & possessionẽ bona Ecclesię, & locorũ piorum apud Christum Dominum sunt, vt id pluribus probaui in Tract. meo De Iust. & Valid. Moni Pauli Quinti contra Venetos, & ita dixit Innoc. in c. cum super. de caus. possess. vbi ait quodcũque offerũt Ecclesijs homines tolle oblata esse Deo, c. nulli liceat prędia, duodecima quæstione secũda, & c. qui abstulerit, eadem quæstione secũda. Et sunt Christi Domini non cumulatiue, sed priuatiue, ita vt nõ sint alterius hominis. Item sunt Christi Domini non generali eo iure, quod dicitur Domini est terra, & plenitudo eius; Sed dispositione hominum, vt in eodem Tract. tradidi, quare vel moriatur, Prçlatus, vel omnes Clerici, ecclesiæ bonorum tanquam proprietas, quam possessio remanent apud Christum, qui viuit in æternum, ita dixit Innoc. communiter recept ead. & Nauar. in Comment. 2. de Regul num. 3.

3 Quoad administrationem vero, & dispensationem† supremam potestas penes Pont. Maximũ est, singularis vero, seu particularis penes ordines, & Monasteria, vel Clericos: etsi aliqui ordines Regularium capaces non sunt, speciale ius administrandi penes Papam est, detentio vero, vsus & administratio sola, quæ est facti, penes illos ordines, ita Inno. in cit. c. cum super, nu. 3 & Dec. in cita c constitutis, num. 8. & S. Thom. secunda secundę quęst. 185. artic. septimo, in respon. & Nauar. ead. vbi pluribus rem hãc egit, de Redit. eccles. Monit. 11. & facit c. 2. de dona. vbi Alexander hic inquit, Fraternitati tuæ non credimus latere, quod cum Episcopus, & quilibet Prælatus Ecclesiarum rerum sit Procurator, & non dominus, conditionẽ Ecclesiæ meliorare potest, facere vero deteriorem non debet Ecce hic apertissime haberi Prælatos Ecclesiæ nõ esse dominos rerũ ecclesiasticarum, sed ministros. Idem sanct. August. relat. in c. fi. duodecima quæstione prima, & in c. sine exceptione, duodecima quæstione secunda, vbi sic dicitur Episcopus rebus ecclesiæ tanquam commendatis, non tanquam proprijs vtatur. Idem in c. 1. decima quæstione secũda. Si cut igitur Magistratibus Ciuitatum, & tutoribus, & curatorib. ius administrandi competit; & distribuendi cura, ita & his.

Quoad vsum denique bonorum ecclesię.
4 † Primo sunt administratoris, vt habetur in c. de ijs, de eccl. ædific. vbi si superfit aliquid Clericis de bonis ecclesiæ ad reparandã ecclesiã conferre id debere dicitur, ergo prius ipsi habere debent, vnde se substentent, vt S. Thom. eod. in loco inquit, & Nauar. ead. Commen. 2. nu. Ex quo enim altari seruiũt de altare viuere debent, c. de multa, de præbend. nam & beneficium datur propter officium, c. fi. de rescript. lib. 6. Secundo impendi debent ad ecclesia ædificia conseruanda; sicut etiam ad paranda ea, quæ ad diuina facienda pertinent, vt habetur in tit de eccles. ædificand. c. 1. & cit c. de ijs. Et ad summam

K 3 ad

ad ecclesiæ onera substentanda, ita S. Tho. ibidem. Quare mortuo eo qui beneficiũ habebat fructibus collectis eius hæredes subministrare debent successori de fructibus, & omnia, quę pertinent ad onera ecclesię sustinenda vsque ad nouos fructus Præstabunt igitur ei, qui ecclesiæ interest, alimenta candelas distribuẽdas in die Purificationis Beatissimæ Virginis, cærum Paschalæ, oleũ pro lampades, & alia huiusmodi, nisi consuetudine ad alios pertineat, ita habetur in cit. c. quia sæpe, vers. Quæ in vtilitatem, de elect. lib. 6. & ibi Gloss. in verb. Officio, & in et. c. cum ex eo, §. porro, eodem tit & libro, & in c. præsenti, §. porro, de offic. ord. lib. 6. facit quoque c. peruenit, 2. de appellat. in antiq. & nouissime apud Trident. Synod. sess. vigesimaquarta, de reforma. cap. decimooctauo, vers. sic. Debeat Episcopus. Postremo quod superest, ad substentandos pauperes impendi debet, ita dixit Innoc. in cit. c. cum super ne, & habetur in c. 1. vndecima quæst. secunda, & c. quatuor, quæstione secunda. & in c. quia iuxta, & c. quoniam quicquid. decimasexta quæstione prima; & c. decimæ, eadem quæstione prima, cum similibus, & ita sanct. ibidem. ex his constat Prælati ecclesiæ quid iuris habeant in easdem. His præmissis iam videamus primo generatim an Clerici ad arbitrium suum disponere de facultatib. ecclesiæ possint Secundo an suis cõsanguineis & affinibus atque amicis dare possint. Postremo, an si in prauos vsus consumant, ad restitutionem teneantur, primam quæstionem igitur aggrediamur, id quod in sequenti præstabimus.

S V M M A.

1 *Fructus beneficij Ecclesiast. an distribui possint ab habentibus beneficium in quoscunque vsus vtiles, vel inutiles.*

§. IX.

1 §. QVæstio prima explicãda nobis hęc est, an Clericus beneficiũ ecclesiasticũ habẽs fructus eiusdẽ distribuere possit in quoscũque vsus vtiles, vel inutiles, & videbatur dicendum posse; quoniam, vt habetur in tit. de reb. eccl. non alienan. stabilia tantũ prohibitũ est, ne alienentur, & mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt, & fructuosa sunt, nisi necessitas, vtilitasve ecclesiæ id postulet; idq. seruata forma extrauag. Ambitiosæ eodem, & vt supra probauimus; ergo de fructibus contrarium dicendum est: prohibitio enim vnius alterius permissio est l. cum. prætor; ff. de iud. & l. qui accusare, ff. de accus. & c. nonne, de præsumpt.

Secundo facit, quoniã experientia, quæ rerum magistra est, & cõsuetudo recepta id habere videtur; qui enim ecclesiast. beneficium habent, ad arbitrium suum fructus distribuunt, & nemini rationem reddunt; ergo dicendum est posse ipsos disponere de huiusmodi fructibus ad suum arbitrium.

Contrariam opinionem tamen sequi debemus, scilicet Clericos non posse in quoscunque vsus licitos, & illicitos fructus beneficiorum distribuere. Primo quoniam iure cautum est, in quos vsus impendi debeat, scilicet ad se substentandos primo, vt asseruit, & de communi sententia testatur Viu. in sua Sylu. opin. 100. (esto enim parochus de patrimonio suo viuere possit, non tamen tenetur, sed potest de bonis ecclesiæ, qui enim altari seruit, & de altari viuere debet, c. de multa, de præbend. Nec repugnat c. Clericos, & c. pastor. cum seq. prima quæstione secunda, nam respondit ibi Gloss. in cita. et Clericos. Secũdo ad onera ecclesiæ sustinenda. Tertio quod superet ad alendos pauperes, vt in præmissis probauimus, ergo ad arbitrium suum disponere non possunt.

Secundo facit quod si Clerici possent de fructibus beneficiorum inter viuos disponere ad suum arbitrium, possent etiam inter mortuos, multo magis, quandoquidem fauorabiliores sunt vltimæ voluntates, quã contractus inter viuos, c. si de re iud. & Gloss. & DD. in Institut. de leg. fuscia. can. tollend. & Auth. Disponat. de hered. & falcid. At dispo nere non possunt sine licẽtia, sed de iure cõmuni pertinent ad ecclesias, a quibus habuerunt; iure nouo autem ad Cameram Apostolicam, quæ Commissarium Spoliorũ creat; nisi licẽtiam testandi a Pont. Max. habeant vel in Camera conueniat, quæ conuentio facta est in diœcesi Arimini, Fauentiæ, & Imolæ, vt vidi, ergo ad arbitrium suum de huiusmodi rebus disponere non possunt.

Postremo si contrarium diceremus, contra mentem Christi Domini esset; qui dominum huiusmodi rerum habet; & cuius ad ministratores, & dispensatores sunt Clerici beneficium habentes, necnon contra mentẽ eorum, qui bona hæc ecclesijs reliquerunt, quos verisimile est in prauos vsus consumi noluisse, ergo non est hoc dicendum. Addo si contrariũ diceremus, multomagis dicendum esset posse qui beneficium habent suos consanguineos, & affines ex reditibus beneficij augere. Id quod etiam prohibitum est

est nouissime a Tridentin. Syno. sess. vigesima quinta, de reformat. capit. primo, & vt infra probabimus, ergo. Ab hac igitur opinione discedendum non est, quã & Viu. sequitur in sua Sylu. opin. 101. cum quibusdam limitationibus. Nec repugnant allegata pro contraria opinione; nam & si cautum nõ est, vt seruata forma alienentur, explicatum est tamen, in quos vsus verti debeant, vt vidimus. Non obstat, quod dicebatur de experientia, & consuetudine; nam si adsit talis, vt etiam in prauos vsus conuertantur fructus beneficiorum, corruptela potius quam consuetudo est dicenda; nam consuetudo est lex, at lex iusta, atque honesta esse debet, c. erit autem lex, distinct. 4. quod hic nõ esset. Postremo negatur hanc consuetudinem esse; nam pij Clerici, & qui Deum colunt, vt decet, atque oportet fructus beneficiorum impendunt. A prædicta opinione igitur non discedemus.

Non ergo alendis canibus consumendi fructus huiusmodi sunt. Non scurris, nõ scortis, non ludis, & alijs illicitis casibus. Non etiam in diuites distribuendi sunt, quippe q. pauperum esse supra probauimus, quod reliquum fuit post sustentationẽ Clerici, & ecclesiæ. Quare donatio grandis huiusmodi fructuum fieri non potest a Clerico diuiti. Non remitti etiam gratis decimę ipsis diuitibus; quandoquidem in pauperum detrimentũ hoc redũdaret. Et hæc vera sunt nõ solum in contractibus inter viuos, verum etiam inter mortuos, nam instituere hęredes, & legata hisce relinquere, nequeunt. At qui an licentia habita a Summo Pontifice testãdi de huiusmodi bonis, disponere potest qs in casibus supra prohibitis? Adhuc sentio, neq; licentia habita disponere de ipsis posse ad arbitrium suum. Nec repugnat si dicatur, ergo licentia illa nihil operatur, & nulla est. Nam primo valet quoniam Clericus facultatem hãc habens, & post mortẽ de fructibus ecclesię disponere potest, id quod nõ poterat iure antiquo, nec etiã nouo. Postremo valebit etiam, quoniam consanguineos suos pauperes poterit hæredes instituere. Item a Ministris Cameræ Apostolicæ molestia affici non poterunt sui hæredes. Nec facit si dicatur simpliciter licentiam concedi, ergo simpliciter intelligi debere non habito respectu ad qualitatẽ personarum. Nã hoc nihil est, quandoquidem quando cõceditur aliquid alicui, quod alias facere nõ poterat intelligitur concessum seruata forma iuris; argum. l. si quando, C. de inoff. testam. Item quousque pertinet potestas concedentis, argum. C. si a nõ compet. & l. fi. ff. de iur. omn. iud. At de iure fructus huiusmodi, qui supersunt, in pauperes distribuendi sunt, & potestas Pontificis nõ vltra pertinet, ergo ad formam iuris, & suam potestatem concessisse dicendum est. Pro certa igitur regulam propositam habebimus, atque sic pluribus asseruit Nauar. in Tract. de redd. eccl. quæst. prima, cum duab. seq. vbi asseruit etiam peccare, & in consilio secundo, de vit. & honestat. Cleric.

Excipitur tamen benemeritus de ecclesia; nam sicut famulis de fructibus beneficij satisfacere potest, ita & benemeritis. Et de quæstione hac satis, ad aliam transeamus.

S V M M A.

1 *Diues quando quis dicatur.*
2 *Consanguineis affinibusque suis, vel amicis, an de fructibus Ecclesiæ Clericus dare possit, vbi diuites sunt.*
3 *Pauper quis nam dicatur.*
4 *Consanguineis pauperibus an dari aliquid a Clericis possit.*
5 *Laborũ gratia dare suis Clerici possunt; sicut beneficia, ac officia eccl. vbi taquet sũt.*

X.

§. Altera quæstio est an suis cõsanguineis dare de fructibus ecclesiæ Clericus possit; quam quæst. vt absolutam magis habeamus, contemplabimur eam primo in consanguineis, qui diuites sunt, præmisso tamen prius diues quisnam dicatur. Deinde in pauperibus.

1 Diues igitur ille dicitur quo ad rem nostram pertinet, qui habet vnde se, suamque familiam sustentet iuxta dignitatem familiæ qualitatem personæ, & gradus atque officij in quo est vel per se, vel per accidens.

Dixi iuxta dignitatem familiæ; nam qui Ciuis est, & ex nobili familia natus, hũc mẽdicare non decet. Si ergo non potest, vt suę familiæ dignitas postulat, hic diues non dicetur, vnde vulgo dicitur talis Ciuis pauper est, quamuis habeat vnde viuat. Sed non ex dignitate familiæ.

Dixi qualitatẽ personæ, si enim quis Doctor sit, qui laboret pro publica vtilitate. Plane plus hic habere debet, quam alij, qui sui gradus dignitatem tueatur. Hinc cum ipsis dispensatur ad plura beneficia curata, argum. c. de multa, de præbend. si ergo habet quod sat sit ad dignitatem familiæ, nõ autẽ ad Doctoratus gradum; hic etiã diues non dicetur

dicetur, atque sic sensit Nauar. in cit. cons. 2. de vit. & honest. cler.

Dixi etiam Officij, in quo est; Cardinalis enim exempli gratia qui habet habito respectu ad suam familiam, quod satis est, & quatenus Ciuis, & Doctor, non habet autẽ quatenus est Cardinalis, hic diues non dicitur, nam & alimenta debentur habito respectu ad qualitatem personæ, ita Bald. in l. secunda, ff. quod met. caus. & Alex. in l. si maritus, in fine, ff. solut. matrim. & Nauar. eodẽ consil. 2. Hinc sæpe dicitur talis Cardinalis pauper est, esto tria, aut quatuor millia aureos habeat in reditibus. Habetur enim ratio dignitatum Extrauag. Execrabilis, de præben. vers. Cardinalibus, & Extraua. Vas electionis. de cens.

Dixi denique per se, vel per accidẽs. Per se, vbi habet tantum in bonis, quod sat sit ad se substentandum consideratis etiam prędictis.

Dixi per accidens, vbi non solum habito respectu ad se, diues est, vt dixi supra verum etiam habito respectu ad suos, exempli gratia habet quis fratrem Cardinalem, & ipse est diues adeo, vt dedecori nõ sit ipsi Cardinali; quod contingeret si ipse esset agricola, & vt talis abundaret, non autem vt frater Cardinalis, cui dedecori est si in ipso statu suum fratrem ipsum esse pateretur. Quare quod qualitas præscripta non est in prædictis casibus, ob eam rem DD. communiter concluserunt in arbitrio Iudicis id collocatum esset, vt testatur Menoch. de arbitr. iud. libro secundo, Centu. prima, cas. 65. & 66. & DD. in l. si constante, ff. solut. matrim. & alij plures cit. a Menoch. ibidem, arbitrium autem Iudicis versabitur in prædictis considerandis.

Hoc præmisso quoad quæstionẽ pręmissam
2 † concludo, vbi consanguinei sunt diuites eo modo, quo dixi, nõ posse nec debere Clericos de fructibus beneficijs ipsis dare. Primo ob rationes in antecedenti quęstio. Secundo quoniam Trid. Synod. id omnino interdixit. sess. vigesimaquinta, de reformat. cap. primo. Si enim inquit ibi. Omnino vero eis, scilicet Episcopis interdicit, ne ex reditibus ecclesiæ cõsanguineos familiares, vel suos augere suadeant, cum & Apostolorũ Canones prohibeant, ne res ecclesiast. quæ Dei sunt, consanguineis donẽt; Sed si paupẽres sint ijs, vt pauperibus tribuant, eas autẽ non distrahant, nec dissipent illorum causa; immo quæ maxime potest eos sancta Synodos monet, vt tamen humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquos carnis affectũ, vnde multorum malorũ in ecclesia seminarium extat, penitus deponant. Hæc ibi, ex quibus patet omnino Clericis interdictum esse, nec ex bonis ecclesiæ cõsãguineos suos augeant. Facit quoque, c. de Syracusanæ, distinct. 28. & c. peruenit, prima quæstione tertia. Nec repugnat si dicatur id nõ seruari a multis, quandoquidem cõsanguinei fortasse sint diuites tales, quales posuimus esse debere. Præterea fieri potest, vt det cõsanguineis qui & si ex diuitibus nati sunt, ipsi tamen tales nõ sunt; quid enim si Clericus alat nepotem ex fratre, vel sorore diuite, qui literis operam dat? Plane hic recte faciet. Nepos enim, idest filius fratris, vel sororis non est, diues ipse, esto spem successionis habeat; præsertim quod pater non tenetur alere filium, qui in litterjs se exercet. Non videtur igitur Clericus hic diuiti dare si nepoti literis operam danti alimenta subministret, ita Nauar. in cõsilio secundo, numero quarto, de vit. & honest. Cler. Hinc nec titulo huius spei ad suos ordines admoneri quis debet; vt suo loco ꝓbauimus; pręsertim quod multa contigere possunt, nec successor sit iuxta illud, Multa cadunt inter Calicem supremaque labia. §. illud quæsitum in Instit. de rer. diuis. Addo adducere inconueniens nõ esse soluere, nam contrarium a pijs, ac sanctissimis viris factum esse videmus, vt a Pio V. sanctiss. Pont. & ab Illustrissimo, & Reuerẽdissimo Carolo Borromęo sanctitate pręclaro, & ab Illustrissimo Federico Cardinali eius consanguineo; Loquor nunc de fructibus beneficij, non autem de dignitatibus, & beneficijs ecclesiasticis, quæ & ipsis conferri possunt, modo alias idonei sunt, in ipsorũ enim collatione non inspicitur, an diuites, pauperesve sint, sed an idonei, vt probaui in Tract. meo De Simon. Ego ad hoc igitur sic concludendum censeo.

Quoad alterum caput, vbi pauper est an de fructibus beneficij ei dare possit. Antequam quęstionem hanc absoluamus, videndum est breuiter, quisnam pauper dicatur.

3 Pauper † igitur multis modis dicitur. Primo, qui non habet vnde se substentet, habito respectu ad victum, & vestitum simpliciter, & hic Mendicus potius nominatur. Secundo qui habet vnde se substentet, sed non habet quoad suam familiam, vxorẽ, filios, & huiusmodi. Tertio qui habet, vnde se substentet, & prædictos, sed non habet habito respectu ad dignitatem suę familię. Quarto, qui habet habito respectu ad dignitatem suæ familiæ: Sed nõ habito respectu ad gradum, & officium suum, vel suorum, idest tã

per

per se, quam per accidēs, vt de diuite diximus. Quare raro erunt diuites simpliciter. ita Nauar. de redd. eccl.

4 His igitur præmissis † concludo, quacunque ratione pauperes sint, tribui eis posse, & de ijs, qui sunt in primo, & secūdo gradu dubitatio nulla, per se enim patet ei opem fieri posse; de alijs, qui sunt in alijs duobus gradibus, quod plus concedatur, habetur de literatis, & nobilibus in c. de multa, de pręb. de constitutis in dignitate in Extrauag. Execrabilis, Ioan. 22. eodem. Idem sensit Innoc. in c. indecorū, de ætat. & qualit. & apertius ac pluribus Nauar. de reddit. eccl. quæst. 1. Monit. trigesimosexto, & Mon. trigesimoseptimo. Et de paupere per accidens asseruit id pluribus Nauar. eadem quæstione prima not. vigesimoseptimo, num. secundo. Et ob eam potissimum rationem, quoniam id quo superest ad substentandos ministros Ecclesiæ, & ad alia onera habenda, pauperum est idest in pauperes distribuendū. Si extraneis erga dari potest, ac debet, qui pauperes sunt multomagis suis habito respectu ad gradū charitatis, & ad fortiora vincula. argumen. l. præses ff de ser. & aqua, & c. 1. de treug. & pac. & Auth. de consang. & vsu feud. Et si ergo consanguinei augendi nō sunt ex redditibus ecclesiæ, vbi diuites sunt; vbi pauperes adiuuandi erunt, argumento sumpto a contrario sensu, atque sic dixit sanct. Ambr. relat. in c. est probanda, distinctio. 88. vid. & sanct. Thom. secunda secundæ quęstio. 185. Mon. 27. & Viu. in sua Syl. de fratre clerico dotem sorori pauperi, opin. 337. nu. 2.

5 Secundo † de bonis ecclesiæ potest ipsis dari, vbi officium aliquod ecclesiæ ipsis cōmitteret, exēpli gratia inseruit ecclesiæ pro Procuratore, vel Aduocato, vel mittitur Legatus ad aliquem Principem, vel Custos est alicuius Arcis, vel Dux exercitus ecclesiastici, vel Præses Prouinciæ, vel Gubernator. His enim rationibus, & consanguinei diuites fieri possunt, de bonis ecclesiæ, quando quidem pro suis laboribus præmium suum accipiunt; id quod & cuius alteri cōcedi potest. Hæc igitur ratio est, quia sine peccato, & legitimæ Prælati ecclesiæ, suos de bonis ecclesiæ diuites facere possunt, & hac ratione ditādos esse suos ac posse, suadet Nauar. eadem quæstione prima, Monit. vigesimoseptimo, nu. quarto, vers. Conduceret huiusmodi Prælatus; nam vt proxime dixi beneficia ecclesiast. ei conferri possunt, modo idonei sint. An autem an ad restitutionē teneantur vbi male eos consumpserunt, hoc in sequenti explicabimus.

SVMMA.

1 *Clerici consumentes fructus ecclesiast. an ad restitutionem teneantur.*

§. XI.

1 §. POstremo † videndum est, an Clerici ad restitutionem teneantur, vbi fructus ecclesiasticus male consumpserint. quam quæst. disputauit Nauar. pluribus in Tract. de reddit. eccles. quæstio. secunda, vbi concludit ipsos mortifere peccare, & ad restitutionem obligatos esse; & hanc opinionē communem esse idem ibi testatur, & ab ea omnino discedendū non esse: quam opinionem vti verissimam. Ego etiam sequor, quā & secutus est sanct. Thom. secunda secundę quæst. 185. artic septimo, & omissis aliis rationibus relatis a Nauar. ibidem, hac solidissima ratione eam, Ego probo. Nam bonorum ecclesiast. fructus habito respectu ad vsum sunt partim ministrorum ecclesię, partim fabricæ eiusdem, partim pauperum, vt supra asseruimus; Sicut igitur si alius sumeret partem pertinētem ad Clericos, & ministros ecclesię, mortifere peccaret, & ad restitutionem teneretur, c. fin. cum seq. decimaquarta quæst 6. eadem ratione Clerici cōsumentes bona pertinētia ad ecclesiam, & pauperes mortifere peccāt, & ad restitutionem tenentur, id quod dubitationem non habet per regulam, c. peccatum, de regul. iur. libro sexto.

Excipitur tamen primo, vbi partem ad se pertinentem consumerēt; esto enim peccent, non tamen ad restitutionem obligantur.

Secundo excipitur, vbi obligatis non essent neque ad sumptus fabricę, neque ad distributionem in pauperes; quippe quia fructus ex beneficio, qui percipiunt, ad eorum sumptus tantum sufficiūt. Si enim de huiusmodi fructibus aliquid consumant, ad restitutionem non obligantur, cum sibi tantum, & non alijs fraudem faciāt. Hinc nec ad spolia huiusmodi Clerici tenentur, qui beneficiorum habent non excedens valorem triginta ducatorum aureorum de Camera, vt habetur in Extrauag. Pii Quinti, incip. Romani Pontificis prouidentia, quę est in ordine 44. quandoquidem, si quid superfit, id factum existimatur quod in viuendo restrictiores fuerūt. Quod de sua portione igitur Clerici consumunt, ad restitutionem nō tenentur, quandoquidē bona hæc sunt quasi patrimo-

patrimonialia, atque sic asseruit Nauar. de reddit. eccles. eadem quæst prima, Monitio. quadragesima tertia. In hac quæst. igitur sic concludendum censeo. Sed de his Clericis hactenus, iam ad gubernationem Clericorum secularium transeamus, qui obtinent beneficium curam animarum habens.

De Gubernatione Clericorum secularium, qui obtinent beneficiũ curam animarum habens, effectu per se, ac proximo, sed vndecimo potestati, atque officij Episcopi. Cap. XV.

S V M M A.

1 *Parochi nomen quale sit.*
2 *Parochus quotuplex sit.*
3 *Parochus simplex quid sit.*
4 *Parochus quid sit.*
5 *Parochianus quid sit.*
6 *Parochi plures haberi possunt.*
7 *Domicilium qui non habent, quis eorum Parochus.*
8 *Domicilium vxoris quodnam sit, Canonici.*

VARTO agendum est de gubernatione Clericorum, qui beneficium ecclesiast. habens animarum curam obtinent; & quoniam hi Clerici parochi dicũtur, ob eam rẽ antequam eorum functiones explicemus hæc præmittenda sunt. Primum nomen hoc parochus Latinũ an Græcum sit, & quid significet, & vnde dictum. Secũdo quotuplex parochus sit, & quid hic de quo agimus. Tertio parochia quid sit. Postremo quid sit parochianus.

1 Quoad primum igitur† parochus Græcũ nomẽ est dictum a verbo paròcho Græce, quod significat Latini Præbeo; nam apud Ethnicos Parochus dicebatur is, qui munus habebat præbendi, quæ ad vitæ necessaria erant hospitibus, seu legatis, vt habetur in Dictionario greco in verbo pàrochos. Quare quod ecclesia Dei, qui animarũ curam habet, præbere spiritualia in primis debet hominibus in hac vita, qui sunt veluti peregrini quidam, ob eam rem parochus hic nominatur. Hinc in pupillus, ff. de verb. signifi. dicitur incola, qui in aliquam religionẽ domicili um contulit; id quod non alienum ab officio parochi est; nam sicut incola habitat alicubi assidue, ita parochus a parochia abire non debet, sed residere, vt infra videbimus.

2 Quoad secundum† parochus duplex est Alius, qui non solum fori conscientiæ, & interioris iurisdictionem habet ecclesiasticã, verum etiam, & qui exterioris cuiusmodi est Romanus Pont. in toto terrarum Orbe, c. cuncta per mundum, & inferiores alij prę lati, vt Archiepiscopi, Episcopi Clem. dudũ, §. verum, de sepult. & c. ecclesia tua, iuncta inscriptione, decimasexta quæstione prima. Hic autem solum agimus de parochis, qui iurisdictionem fori interioris, atque cõscientiæ tantum habent, iam ergo quinam sit exponamus.

3 Quoad tertium† igitur parochus hic simplex est parochus, qui populi alicuius parochiæ in spiritualibus quoad potestatem ordinis Sacerdotij, ac fori interioris ecclesiæ curam habet, quo ex lege Christiana viuendo, æternam vitam consequatur. Dixi parochus pro genere; non solum enim de simplici parocho dicitur, verum etiam & de alijs, quos proxime recensuimus. Dixi reliqua pro differentijs quibus separatur ab alijs parochis, qui iurisdictionem etiam fori exterioris ecclesiæ habent. Quare non recte mea sententia definiuit eum Archid. quem refert Nauar. in consl. nono, de clandest. desponsa qui dixit eum parochum significari, qui habet curam animarum, videlicet populi infra certos terminos cõgregati; nam descriptio hęc non solum simplici parocho conuenit, verũ etiam & Episcopis quandoquidẽ & ipsi curam animarum, idest populi congregati infra terminos suę diœcesis habent. Descriptio igitur hæc erit generis, & non speciei.

4 Quoad quartum† parochia est locus certis terminis præscriptus, cuius populus ibi domicilium habens Sacerdoti simplici creditus est, quo spiritualia ab ipso recipiendo vitam æternam cõsequatur; quę descriptio ex iam dictis, & paulo post dicendis habetur, & tetigit idem, etsi nõ sic aperte Cache. decis. 99. num. 1.

5 Quoad quintum† parochianus est homo subiectus parocho, ac Sacerdoti simplici loci, vbi domicilium, vel quasi habet, quo spiritualia ab ipso recipiendo vitam æternam consequatur. Dixi homo habito respectu nõ solum ad eos, qui iam Christiani sunt, verũ etiam habito respectu ad eos, qui Christiani fieri volunt. Dixi subiectus est, & c. nam vt quis parochianus sit, alicuius necessario requiri

quiri

quis parochianus sit, alicuius necessario requiritur, vt domicilium in parochia habeat c.is,qui de sepul.lib.6.& ita Nauar.in consi
6 lio septimo,de clandest. matrimo. † Quare quod in pluribus locis domicilium habere quis potest, vbi scilicet quis in vtroq; loco æqualiter habitat,exempli gratia æstiuo tẽpore in vno loco, hyemali vero in alio, vt habetur in c.cũ quis,de sepult.lib.6. cum simil.cit.ibi a Gloss.in verb.Domicilium, ob eam rem parochus plures hic habebit, scilicet vnum in vno loco,& alium in alio : sed non eodem tempore,sed diuerso;nam æstiuo tempore erit parochianus eius Sacerdotis,in quo tunc habitat;hyemali tempore alterius. Si ergo matrimonium contrahatur, vbi æstiuo tempore domicilium habet,corã eo parocho matrimonium contrahetur, & alia sacramenta recipientur;item & e cõtrario;non ergo sat est ad domicilium contrahendum, vt quandoque in aliquem locum eat, vtpote ad Villam ruralem se transferat recreationis gratia, vel vt ruralia exerceat in eadem,sed vt domicilium transtulerit,ita dicitur in cit.c.is,qui de sepult.lib. 6.

Immo eodẽ tempore duos parochos habere potest,vtpote si æqualiter esset in duobus parochijs, exempli gratia habitat quis in domo,quæ est in cõfinib. duarum parochiarum,vel duas domos cõiunctas incolit quæ sũt in duab.parochi.s,tunc simul duos, parochos habebit,ita dixit Gloss. not. in cita.c.cum quis,in verb.Domicilium, & facit Gloss.in c.licet, in verb.Conuenit, 16.q.1. idem sentio si duorum locorum non magis in hoc,quam in illo moratur,sed modo hic, modo illic est,eodem enim tẽpore duo domicilia habebit. Dixi vel quasi domicilium
7 habet, † quo significarem parochianum eũ quoque esse,qui habitationem tantum transtulit. Verum, vt rem hanc ordinatam agamus, pro regula habebimus, qui habitationem tantum transtulit parochianum nõ esse . Quare peregrinus,& viator, qui per aliquos dies in aliquo loco moratur; eius loci parochianus non erit. Non etiam qui se Rus confert,vel animi gratia, vel vt ruralia exerceat,cit.c.is qui,de sepult. libro 6. Non etiam is,qui causa pestis, vel belli aufugit a patria reuersurus quamprimum poterit.Nõ etiam mercator, qui paululum alicubi moratur. Excipitur tamen,vbi non commode posset suas parochias adire; tunc enim licet recipere sacramenta, ac spiritualia a parocho,in cuius parochia moratur,ita dixit Gl. in Clem prima, in verb.Parochialis, de decim.Accedit verisimilis mens Superioris,& tacitus consensus,vt tradidit Gloss.in l.tale pactum,in verb.Pactum, ff. de pact. & facit cit. c.is qui, vbi quis extra parochiam suam moritur; cum animi gratia absens factus esset;sepeliendum(ibi dicitur)esse in sua parochiali,& non in loco,vbi mortuus est,dummodo absque periculo valeat ad ipsam deportari,ergo secus si absque periculo id fieri potest.Hinc Gloss.inquit imminens periculum mutare ius commune. Facit quoque c.fina eodem vbi dicitur Religiosos in suis proprijs Monasterijs sepeliri debere, nisi cũ moriuntur,commode portari eo nequeant, tunc enim secus;& ita Gloss.ibi in verb.Cõmode cum similibus,& ita etiam seruatur. Hinc Mercatores, qui in longinquas regiones abeunt, & discipuli qui in Studijs sunt longe a proprijs parochis,a Sacerdote in cuius parochia moratur,recipi possunt, ac debent,sacramenta; nam si ob periculum,vel incommodum deferendi eos ad propriã parochiam sepeliri ibi queunt, etiam alia sacramenta ob eandem rationem accipere poterunt;nã omnia hæc,iura parochialia sunt, scilicet sepultura, & sacramentorum administratio, vt tradidit Abb. in rubr.de paroc. & alien.paroch. & DD.

6 Excipiuntur etiam, † qui sine domicilio sunt,vt exempli gratia,qui relicto domicilio nauigant,vel iter faciunt,quærentes, vbi se collocent; hi enim nullum domicilium habent,l.Labeo,& l.eius,ff.ad municipal.& vt dixit Gloss in cit.c.cum quis,in verb. Domicilia,de sepul.libro sexto,vbi ergo erunt, ibi sacramenta suscipient, & parochiani habebunt, sicut etiam vagabundi, argum. C. vbi de crim. agi pot.Item & viatores habito respectu ad pœnitentiam,& Eucharistiã tempore Paschatis, & declarauit Eugenius IV. vt testatur Caietan.quem refert, ac sequitur Sot.& Fusc.de Visi.ecclesi.lib.2.cap.3.n.44.

Tertio excipitur articulus mortis, vbi proprij parochi facultas non datur; tunc enim sacramenta a parocho loci,vbi est,suscipere quis poterit; diuisio enim parochianum de iure positiuo est,qui cessat in hoc casu;sicut etiam prohibitiones eiusdem iuris, vt habetur apud Triden.Synod.sess.decimaquarta, de Sacramen.Pœniten cap.decimoquarto, quamuis quoad sepulturam ad suam parochiam deferri debeat;si id commode,& sine periculo fieri possit,cit.c.is qui,& c.fi. eod. de sepul.Sublimitatur tamen,vbi dolo malo id faceret; non enim patrocinari cuiquam debet,c.Sedes Apostolica,de rescript.& l.in fundo,ff.de rei vind.

8 Verum quid † de vxore quod nam eius domici-

domicilium erit?Plane domicilium mariti; nam & vidua illud retinet;ficut etiã dignitatem,vt habetur in c.is qui,§. fina. de fepult. Atqui fi ad patrem reuertatur?Quoad fepulturam idem erit;nam in fepultura mariti fepelietur,nifi ipfa aliam elegerit; quoad alia Sacramenta,quo domicilium tranftulit, inde recipiet;abfurdum enim effet quem in vna parochia domicilium habere, & in alia
9 fufcipere Sacramenta.†Quid de Canonico, vel alio Clerico Cathedralis ecclefię fi habitet in aliena parochia, vt refideat in Cathedrali,an parochianus fit eius parochi, in cuius parochia domiciliũ habet?Plane non, ita Lap.fibi contrarius, & Calder.quos refert, ac fequitur Tufch. in littera P,conclus. 99.nam remanet parochianus ecclefiæ Cathedralis;vbi.n. quis remanet obligatus fuæ parochiæ,efto in alia domiciliũ habeat,non fit illius parochianus;fecus tenet de beneficiato,vel Curato,qui non refidet in ecclefia fed in alia domicilium habet; quandoquidẽ iniuftum domicilium fubditum quem etiã reddit,ita Feder.de Sen.conf.254.& Lap. al leg.63.& Tufch eadem concl 99.

S V M M A.

1 *Beneficium vnum Curatum haberi tantum poteft & quamobrem.*
2 *Inftitutus in beneficio quis effe non debet.*
3 *Acta a Sacerdote curam animarum habente an valeant, fi vel beneficium retinet non legitime, vel legitime, fed vfum adminiftrationis non habet.*

§. I.

1 §. PRæmitto etiam alia tria, quorũ primũ eft † Clericum plura beneficia animarũ curam habentia,vel alias incompatibilia retinere non poffe, c. 1. vigefimaprima quæftione prima,c.Sanctorum, diftinct. 70.c.quia in tantum,de præbend.vbi rationes plures redduntur, quamobrem hoc vetitum fit ficut etiam a Diaz.& Addit ad eũ capit.quadragefimooctauo, & a Rebuff. in Prax.benefi.in tit.de difpenfatione ad plur. benefic.& a Parif.de refig.benef libro quinto,quæft.6.num.109.cum feq.& Azor.Infti. Moral.parte fecunda,lib.6. cap. 10. verfic. Tribus feq.Idem habetur apud Triden. Synod.feff.feptima,de reformat.cap.5. & feff. vigefimaquarta,de reformat.cap. decimofeptimo.Vbi ergo Epifcopus diœcefim vifet, fi quem beneficia huiufmodi plura habere inuenerit,quo iure ea obtineat, fibi probandum curabit; ad hoc enim inueftigandum Epifcopus tenetur per Trid. Syn.feff.feptima,de reformat. cap. 5. Vbi habetur quando licite retinent.Quid agẽdum,ficut etiam in c ordinarij,de off.ord.libro 6. & fi oftendunt difpenfationes legitimas, de Vicario prouidebit ecclefiæ,in qua non refidet,ne falus animarum detrimentum patiatur,non obftantibus quibufcunque, fi non oftendant,procedet iuxta cit.c.ordinarij.
2 Secundo præmitto† Clericũ, qui huiufmodi beneficia habet,non debere intrufum effe,ideft non debere habuiffe ipfum,& obtinuiffe ab eo,ad quem collatio de iure nõ fpectabat;intrufus enim hic dicitur, vt not. Abb in c.quia diuerfitatem,not fecundo,de conceff.præbend & Addit.ad eum Idẽ Felyn.in c.ad noftra,in Corol. 2.de refcr. quo addit intrufum quoque eũ dici, qui habuit beneficium ab eo, qui conferre poteft, fed tempore collationis eft excommunicatus, vel interdictus.Cuius tamen dictum nõ fimpliciter verum eft, nam excommunicatus vbi denunciatus,notoriusve non eft, fi quæ gerat,valent per extrauag Ad euitãda; quo cafu,qui beneficium ab eo accepit, intrufus dici non poteft;nam & ab hoc facramẽta licite recepimus.Non etiam verum eft,quod dicit de interdicto;nam interdictum nõ priuat quem actiue,& ne iurifdictionem exerceat,fed folum paffiue, ne diuina fufcipiat, vt probaui in Tract.de Cenfur.Tab.5. & idcirco collatio beneficiorum ab ipfo facta valet.De fufpenfo autem locũ habere eius dictum poteft Quo igitur intrufus quis dicatur,ab eo beneficium habuiffe debet,qui vel omnino poteftatem conferendi non habebat,vel fi habebat,eius vfus impeditus erat, atque fic afferuit Diaz.in Pract. Crim. Canon.cap.49.& Addit.ad eũ,& Azor. inftit. Moral par.fecunda,lib.feptimo,cap.trigefimoquinto, quæft decima, vbi multis modis quem intrufum dici expliceat.Item, qui propria auctoritate fine aliquo titulo,coloreve beneficium occupauit,vel viuentis beneficium impetrauit; vel qui fola electione facta beneficium accepit; & multo magis, vbi electio nõ valuit,hunc intrufum afferuit Illuftriff.Tufch.in littera I concluf 342. vbi etiam intrufi pęnas pofuit,& Couar. variar. refolut.libro 3. cap. decimofexto, num. 7. verf.Illud ait intrufum verum eum effe, qui accipit,retinetve beneficium ecclefiaft.fciẽs nullum ius perfectum fibi in eo competere, per c eum,qui de præbend.libro 6. & c. cũ dudum,eodem.Quare,qui refignauit beneficium,vbi refignatio admiffa eft (quo cafu

amiffit

amissit omne ius, quod habebat in beneficio, c. quod in dubijs, & ibi DD. de renun. & vt asserit Paris. de resign. lib. 11. quæst. 1. numero sexto,) si in possessione manet, intrusus dicitur, ita Paris. eadem quæstione, numero 11.

3 Atqui † an gesta ab intruso valebũt? Quò materiam hanc magis absolutã habeamus, de omnibus impedimentis sic distinguendũ est. Aut quis habuit ab initio legitime beneficium; & in hoc casu subdistinguendum est. Aut impedimentum interuenit in ipso, quãobrem etsi beneficium retinet, legitime tamen munus suum exercere nõ potest, vtpote, quia factus est irregularis, vel censura est irretitus, vt in his casibus, quandiu tolleratur ab Ecclesia, idest quãdiu neque notorius neque denunciatus est, omnia vel ab ipso acta valent, & hoc per cit. Extrauag. ad euitanda, Et facit c. ad probandum, de re iud. Ampliatur vel notorius, vel denunciatus sit; tũc enim valent ea, in quibus potestas ordinis tantum postulatur, exempli gratia collatio Baptismi, & Confirmationis, Cõsecratio Eucharistiæ, necnon extremæ Vnctionis, vbi eã suscipiens non peccat. Excipiuntur tamen ea, in quibus iurisdictio postulatur, cuiusmodi pœnitentia est, nam si denunciatus, notoriusve sit, ab ipso administrata non valebunt.

Aut impedimentum interuenit, quamobrem vel ipso iure beneficio priuatus est, vel priuari potest. Primo casu, aut ob delictum, aut ob aliam causam, vbi ob delictum ipso iure priuatus est; quandium ab Ecclesia tolleratur, idest per sententiam non est declaratum eum priuatum esse beneficio, omnia ab ipso actu valent.

Primo per cit. c. cum secundum leges, de hæret. lib. 6. vbi est, si quis ipso iure priuatus est suis bonis ob hęresim, non tamẽ ipsis spoliari debet, antequam sententia id declaratum sit. Secundo per Gloss. communiter recept. in c. fraternitas, duodecima quæstione secunda, vbi pœna ipso iure illata ante sententiam executioni non mandatur. Postremo per cit. Extrauag. ad euitanda, vbi habetur sacramenta nos recipere posse ab irretito quacunque pœna, modo denunciatus, notoriusve non sit. Valent igitur omnia ab hoc gesta in hoc casu vel priuatus ipso iure beneficio sit & hoc ob possessionẽ, quam non perdit, antequam ea priuetur, vel relinquat c. licet, 2. de præbend. libro 6. Secus autem si notoriè id constet; nam tunc non valebunt, per cit. c. dudum, & ita Nauar. eodem c. placuit, num. 179. Vbi vero non ob delictũ priuatus est, sed per renũciationem, vel permutationem alterius beneficij, tunc quandiu est in pacifica possessione, & ea priuatus nõ est, omnia ab ipso acta valent, argum. cita. c. licet, 2. de præbend. & ita Nauar. in consilio primo, de off. ordin. Quare opinio Paris. de resign. lib. vndecimo, quęstione prima, num. decimo, qui contrarium sensit recipienda non est, locum tamen habere potest in eo, qui nunquam titulum habuit ab habente ad id potestatem. Et de primo casu satis.

Secundo casu, vbi priuari potest, omnia interim ab eo acta ualent, argumen. eorum, quæ supra diximus, multomagis, & tot. titu. vt lit. pend.

Aut legitime ab initio beneficium nõ habuit, vel quia ipse inhabilis erat; uel quia ab eo habuit, qui potestatem conferendi nõ habebat: vel si habebat, eius vsum amiserat. Primo casu, vbi ipse inhabilis erat, vtpote uel ob irregularitatem, uel censuram, si auctoritate superioris, qui poterat beneficium conferre, beneficium habuit, & in possessione est eius, idque publice ignoratur, in hoc casu etiam omnia ab ipso acta ualent, l. Barbarius, ff. de off. prætor. ubi acta a Barbario omnia ualuerunt, quoniam ab habente potestatem prætura collata ei erat, & inhabilitas eius publice ignorabatur, scilicet seruitus, & utilitas publica uersabatur, ergo idẽ hic dicendum est Requiruntur ergo, ut acta ab hoc ualeant. Primo, ut sit in possessione beneficij. Secundo auctoritate eius, qui poterat illud conferre. Tertio vt communiter pro habili habeatur; his enim concurrentib. ut dixi, acta omnia ab ipso ualebũt. Et quod sit in possessione dixi, Addit. ad Abb. in c. sciscitatus, numero duodecimo, uers Circa istam materiam communis erroris, de rescript. & facit, c. consultationibus, de iurepatron. ubi institutos ad præsentationem eius, qui tunc ius patronatus possidebat, sed tantum patronus credebatur, ergo idem in casu nostro. Non enim sat est ipsum credere esse talem, nisi sit in possessione, & ita Gloss. prima. ibi, & Innoc. & DD. in c. nihil, de electio. Si uero hæc nõ concurrant, contrarium dicendum est.

In secundo uero casu, ubi legitime beneficium non habuit, quia obtinuit ipsum ab eo qui uel potestatem conferendi non habebat in hoc casu cõcludo, ex quo intrusus hic est ab ipso acta non ualere, ita generatim Glos. de actis ab intruso. Quod non ualeant, sensit in c. omne, uigesimaquinta quęst. prima, & dixit Innoc. in cit. c. nihil, numero tertio, uers. Vt quia simoniacę, uel per intrusionem

& num.4.verſ.Nam, vbi quis eſt intruſus,de elect.& Abb.ibi.& in c dudum,2.num.vigeſimo,verſic.Poſſet tamen circa dictum Glo. dubitari,de elect.& Addi. ad Abb.in c.quia diuerſitatem,nume.3. de conceſſ. præbend. & de communi ſententia teſtatur Nauar.in c.placuit,de pœniten. diſtinct.6. nume. 117. & in hoc caſu locum habebit opinio Pariſ. de reſign.libro 11.quæſtione prima, numero 10.cum ſeq. Nec repugnat cita.l. Barbarius, quia inhabilitas erat ibi ex parte ſuſcipientis, non autem conferentis, hic autem ſecus.Idem aſſerimus de actis ab eo, qui ſe pro parocho gerit,& Eccleſiæ poſſeſſionem non habet, ita de confeſſione huic facta dixit Palud.quem communiter recep.teſtatur Naur.in cit.c.placuit.nu.178.

Vbi vero habuit beneficiũ ab eo,qui conferendi poteſtatem habebat, ſed vſum eius amiſerat ob cenſuram, aliamve cauſam; ſi notorium ideſt, vel denũciatus pro tali fuit, collatio beneficii ab hoc facta nulla eſt; & idcirco acta ab eo, qui beneficium habuit, nulla erunt, vt in antecedenti caſu diximus. Si vero,neque notorius, neque denunciatus erat, quod collatio ab ipſo facta valet, & quia ab ipſo beneficium accepit, ab ipſo acta valebunt ob ſupradicta, & extrauag. ad euitanda. Quare collatio beneficij ab hoc facta valebit,item & electio,& præſentatio,& excommunicatio lata, vt id probaui in Tract.de Cenſur. Tab.2.capit. vndecimo, §.1. cum ſeq.quicquid dixerit Pariſ.de reſig. benefic.lib.vndecimo,quæſt.prima, num.decimoquinto,qui in prædictis contrarium ſenſit, immo & in ordinis collatione ſecutus Baldum dixit collationem ab excommunicato factam ordinis non valere,quod abſurdum eſt;nã & a notorio facta valet,ut probaui in eodem Tract.meo. Cauere igitur quiſque debet,ne intruſus ſit, de qua intruſione egit Diaz.in Pract.Crim.canon.cap.quadrageſimooctauo,& Illuſtriſſ. Tuſch. vt ſupra: Sicut etiam de impetrãte beneficium viuentis,eodem cap.50.Et de hoc ſatis, iam aliud proponamus; id quod in ſequenti præſtabimus.

S V M M A.

1 *Parochus debet eſſe Sacerdos.*
2 *Parochus,qui non eſt Sacerdos, ſi intra annũ Sacerdotio non initietur, ipſo facto priuatus eſt beneficio,qua regula,quouſq.pateat declaratur.*

§. II.

1 §. POſtremo præmitto,qui parochiã adeptus eſt ſi hũc Sacerdotẽ eſſe debere, vel in ea ætate,in qua Sacerdos eſſe poſſit, Tum quod ſacramenta adminiſtrare habet exceptis Confirmatione, atque Ordine; & ea ſine Sacerdotij ordine partim omnino efficere non poteſt, vt Euchariſtiam,pœnitentiam, & Extremã Vnctionem, & Matrimonium.Partim non ſolemniter, vt Baptiſmũ. Tum quod miſſæ ſacrum celebrare habet,& alia diuina officia, quæ ſacerdotum munera ſunt,vt infra videbimus.

2 Quare † ſi Sacerdos non ſit,& poſteaquã beneficij quis pacificam poſſeſſionem adeptus, vel per ipſum ſtetit, quominus adipiſceretur,intra annum Sacerdotium non ſuſcepit, ipſo facto priuatus eſt beneficio, vt habetur in c.licet Canõ,& ibi DD.de elect. lib.6.& in c.commiſſa eod.

Hęc autem regula locũ habet,vt nec poſt annum mora purgari poſſit; ſic enim inquit Gloſſ.in verb.Priuatus in cit.c. licet Canon, & ibi Anchar.& Diaz.in Prac.Crim.Canon. cap.53.

Secundo priuari etiam poteſt, ſi renuerit ordinem ſuſcipere ſine cauſa intra annum, vbi ab Epiſcopo de hoc admonitus eſt, ita Gloſſ.eadem ſi.& Diaz.eodem.Nam Canon ille ius antequam adiuuat,& tollit; & iure antiquo per ſubtractionẽ beneficij cogi poterat ad ordines ſuſcipiendos, ergo & nunc, atque ſic not.Anchar.in cita.c. licet Canon verſicu. Quinto quæro, & ſequitur Diaz. eodem.

Tertio locũ habet,vt etiam fructus perceptos poſt annum reſtituere cogatur, ita dixit Nauar.in Man.cap.vigeſimoquinto, numero 118.& in Tract.de Orat.capit. vigeſimoſecundo, num.49. Nec repugnat, ſi dicatur ipſo iure impoſitam pœnam temporalẽ non deberi,niſi poſt ſententiam per Gloſſ.in c. fraternitas, duodecima quæſtione ſecunda,nam locum non habet, vel vbi contrariũ de mente legiſlatoris conſtat, vel vbi ponitur, vt conditio, vel modus rei traditæ,nam ſi teſtator relinquat aliquod aliũ, vt faciat, alias amittit legatum, ſi non paruerit, legatum retinere non poterit, vt dixit Abb.communiter recep.in c.Raynaldus in Gloſ. Addiciens, de teſtam. Hinc etiam ſi maritus relinquat aliquid vxori,ſi caſte vixerit,vel ſententia non interuenerit, retinere illud non poterit, ſi caſte non vixerit; quandoquidem conditio nihil ponit in eſſe, at hic conſtat de

mente:

mente; voluit enim Canon poſt annum alteri conferri,& ſic non vult ipſum illud habere,ergo nec fructus.Immo nec perceptos intra annum retinere poteſt, ſi beneficiũ accepit habendo in animo Sacerdotem nõ fieri:ſed ſolum vt fructus lucraretur, niſi enim animum mutauerit,retinere ipſos non poterit,ita habetur in cit.c. commiſſa §.cæterum de electio.nam & punitur promotor talis id ſciens,& ad ſarciendum Eccleſiæ damnum tenetur,vt ibi dicitur.

Non priuatur tamen ipſo beneficio, vbi iuſto impedimento detentus eſt,quo minus Sacerdos fieret,vt dicitur in cit.c. commiſſa, vel impedimentum fuerit ex parte Epiſcopi,vtpote, quoniam abſens fuit, nec litteras dimiſſorias habere potuit, vel ſine cauſa renuit ipſum ordinare. Vel ex parte alterius, vtpote, quia fuit captus ab hoſtibus, vel iniuſte in carceribus detentus, & huiuſmodi. Vel ex parte ſua,vtpote ægrotus fuit,ita Gl. in cit c.commiſſa.in verb.Iuſto, vel irregularis factus eſt ſine ſua culpa,vtpote vel oculum,vel manum amiſſit: non enim tunc ad ordinem ſuſcipiendum compelli poteſt,nec priuari beneficio,ita dixit Gloſſ. in cit. c. licet canon, in verb. Priuatus: ſecus autem ſi ſua culpa,& dolo,ita Gloſſ.ibi, & Io. Andr. quem refert,ac ſequitur eod.nu.3.& Ego in Tract.de Irregul.

Tertio priuari non poteſt, niſi totus annus elapſus ſit:eſto intra illud tẽporis, quod ſupereſt,Sacerdos fieri nequeat,ita dicitur in cit.c.commiſſa. Quare poterit vltimo die anni illud reſignare,vel permutare, cum ius in beneficio adhuc retineat, ita dixit Rebuff.in Pract.benefic. de non promot. intra annum, num. 48. vbi materiam hanc pluribus egit, & Pariſ. de reſign. benefic. lib. 3. quæſtione ſecunda. Quare, quæ huc pertinent, illinc ſummantur, apud quos Autores etiam habetur non habere locum cit. c. licet Canon in Capellanijs, quæ requirunt ordinem Sacerdotij. His præmiſſis, iam munera parochi explicemus.

S V M M A.

1 *Reſidere in ſua Eccleſia parochus debet, & quamobrem,qua regula,quouſque pateat, declaratur.*
2 *Reſidere quot modis quis dicatur.*
3 *Reſidens,ſed ſua munera non obiens, an in pœnas incidat non reſidentium.*

§. III.

§. HIs præmiſſis,iam videamus, a quibus ſe abſtinere parochus debet: & quæ itidem facere.

Primum igitur facere, & abſtinere ſe debet ab omnibus,quæ facere, & a quibus ſe abſtinere laici debent,de quibus ſupra.

Secundo,& ea,quæ facere debere,& a quibus ſe abſtinere Clericos in minoribus, maioribusvé ordinibus conſtitutos beneficium eccleſiaſt.habentes, vel non habentes antea concluſimus:Alioquin ſi delictum commiſerint,vel exempti ſint, ab Epiſcopo, cuius iuriſdictioni alias ſubeſſent,corrigi, atque caſtigari poſſunt, necnon alij, qui clericorum contemplatione exempta eſſent,modo Epiſcopiſcopus reſideat, ita habetur apud Triden.Synod.ſeſſ.14.de refor.cap.4.

Tertio,vt propria magis eius explicemus, plura beneficia curam animarum habentia habere non debet, quod iam ſupra diximus.

Quarto, legitime beneficium habuiſſe debet.

Quinto, vſum ſuæ poteſtatis habere debet:quæ duo proxime egimus.

Sexto, Sacerdos eſſe debet,quod etiam abſoluimus.

1 Septimo,in ſua Eccleſia reſidere debet, vt habetur in c. quia nonnulli, & in c. conquerente,& ibi Gloſſ.& in c.relatum,& tot. titu.de cler. non reſid & in c.licet canon,de elect.lib.6.& apud Triden.Synod.ſeſſ.6. de reformat cap.primo,& ſeſſ.ſeptima, de reformat.cap.tertio,& cap.primo, de reform. ſeſſ.vigeſimatertia,& DD.omnes, & Diaz & Addit.ad eum,cap.52. Nam beneficia huiuſmodi eis conferri debent, qui reſidere in loco,& curam per ſe exercere valent,vt habetur in cit.iuribus, & cit. c.3. de reformat. ſeſſ.ſeptima, alioquin punitur conferens, & irritatur collatio,vt ibidẽ dicitur, ergo neceſſario reſidere debet:idque merito. Tum quod parochialia munera exercere habet, quę abſens obire nequit.Tum quod de iure diuino agnoſcere ſuas oues Paſtor habet: id autem facere non poteſt;ſi non reſideat, atque curam per ſe non exerceat. Iure igitur reſidere debet.Hinc Felyn.in c.cum omnes, num.54.verſ.Sunt tamen quinque caſus, de conſtit.ait non poſſe conſuetudine induci,vt Curatus non reſideat,& ibi multa alia. Tum denique quod iurare debent de reſidendo, vt habetur in Bulla Pij iv. incip. inter multiplices,quæ eſt in ordine trigeſimaſeptima,

quæ tamen vſu recepta mihi non videtur.

2 Verum † quando reſidere quis dicetur? Quæſtio hæc duobus modis accipi poteſt. Primo habito reſpectu ad locum. Secundo habito reſpectu ad effectum.

Quoad primum reſidere in Eccleſia debet, ideſt in ædibus proximis Eccleſiæ; cum enim functiones plures in Eccleſiaa parochis habendæ ſint, merito prope eccleſiam morari debet, ne aliqua vrgente neceſſitate parochiani vagari habeant. Quare ſi prope eccleſiam ædes non habet, vel ipſas cõſtruet ſi poſſit de ſuo, ideſt de beneficij fructibus, vel, ſi nequeat ope parochianum, vt habetur in tit. de Eccl. ædifican. & vt alibi diximus, vel viciniores ædes conducet. Etenim in quacunque parte diœceſis Epiſcopus iuriſdictionem exercere poteſt, c.cum Epiſcopus, de off ord.lib.6. non tamen parochus quacunque parte parochiæ domicilium habere poteſt. Tum quod cauſæ, quæ in foro exteriori exercentur, non tamen celeritate egent, vt cura animarum. Tum quod & in foro exteriori, vbi litigantibus incommodum eſt, non poteſt Epiſcopus, vbique ius dicere, vt dixit Dec.in c.cum te, de off. deleg. & de hac quæſt. ſatis.

Quoad ſecundam, ſcilicet quoad effectũ eum reſidere dicimus, qui non ſolum in Eccleſia habitat, earum etiam qui parochialia per ſe ipſam exercet. Tum quod ibi reſidere cogitur, quo munera parochi exerceat, vt habetur apud Triden. Synod. ſeſſ. vigeſimatertia, de reformat cap.1. quæ ſi non obeat, perinde eſt, atque ſi non reſideat. Tum quod parochi per ſe ſua munera obire debẽt, c.quia nonnulli, & c.relatum, de cler. non reſid. & c.ſuper inordinata, de pręben. Tum quod ſi reſidere is diceretur, qui tantum moratur in ſua Eccleſia inutilis eſſet reſidentia; perinde enim eſt non habere prælatum, vel habere, ſed inutilem. Tum quod alias iuris diſpoſitio, quæ obligat ad reſidendum, inutilis redderetur, quod eſt abſurdum, arg. l. quoties, ff. de reb. dub & c.ſi Papa, de priuileg. lib.6. Tum quod, vt dixi, agnoſcere Paſtor ſuas oues debet, id quod non poteſt, ſi curam ipſe earum non exercet. Addo verba eum effectu recipienda eſſe, c.relatum, cum ſimil. cit. ibi a Gloſſ. de cler. non reſid. Ex quo igitur præſcripſit ius, vt parochus reſideat in ſua Eccleſia, id præcipiſſe concludendũ eſt quo & animarum curam gerat, ad quam ipſemet tenetur, atque ſic dixit Pius Quintus in Bulla incip. Cupientes pro noſtri paſtoralis munere, verſ. Salubriter conſulere, in verſic. Cum prima, & pręcipua cura debeat eſſe animarum. Hinc Archid. in c.peruenit, ſeptima quæſtione prima reſidere nil aliud eſſe, ait, quam ſeruire idem Pariſ. de reſign. benefic. lib.1. quæſt.10.

3 Atqui † an ſi quis reſideat, & munera parochi non exerceat, in pœnas incidet nõ reſidẽtium, quas infra explicabimus? Ego ſentio hunc non incidere; quandoquidem finis præcepti non eſt in præcepto, vt DD. communiter concludunt, peccat tamen grauiter, niſi iuſto impedimento detineatur, atque ſic ſenſit Dec. in c.cum omnes, num.9. in ſecunda lect. vbi ait ad fructus percipiendos Eccleſiæ ſat eſſe reſidere, eſto diuinis non interſit, modo officium recitet, ergo idem hic.

Reſidere igitur parochus debet, vt dixi iuribus ſupra cit. Id quod locum habet, vel Vicarium habeat, vel Capellanum: ſic permittuntur, non quo parochus ipſe functiones Eccleſiaſt. non obeat: ſed quo facilius, ac commodius eccleſia, & animarum cura gubernentur.

Secundo locum habet, vel plures parochi ſint ob rationes ſupra cit. rationes enim quę in vno locum habent, etiam in pluribus ſibi vindicant, argumen. l. quæ de tota, ff. de rei vindic.

Tertio reſidere debent, vel Commendatarij, vel Capellani, ſeu Vicarij perpetui, vel ad tempus dati ſint, nam in Vicarijs perpetuis locum habent, quæ de parochis loquuntur, argum. c. 1. de off. Vicar. lib.6. Vicarij vero, vel Capellani ad tempus, vel perpetui in locum parochi ſubſtituuntur, at ſubſtitutus ſapit naturam eius in cuius locum ſubſtituitur, l.ſi eum qui, §.qui iniuriarũ, ff. ſi quis caut. Accedit rationes, quæ in parochis vigent, & hic locum habere, ergo eadem iuris diſpoſitio eſſe debet, argum. c. cum dilecta, de confirm. vtil. vel inutil. Quare & Canonicis, qui beneficium habet cum cura animarum, reſidere & ipſe debet in parochia.

Quarto reſidere debet, vel locus non longe abſit a Ciuitate; etſi enim in ſuburbijs beneficium habeat, non tamen in Vrbe reſidere debet, ſed in beneficio, ita declarauit ſacra Congregatio, eadem ſeſſ. vigeſimatertia, cap.1.

Quinto locum habet, vel domum in Eccleſia non habeat, vbi habitet; nam vel viciniorem conducet, vel nouam ædificabit, ita Congregatio ibidem, etſi facultates Eccleſiæ non patiantur, parochiani ad opem ei ferrendam cogi poſſunt, vt alibi diximus.

Sexto, vel ſalubritas aeris non adſit, vel perpetuo morbo laboret, vel parochiani eũ odio perſequantur, ob nullum enim corporis

ris incommodum animarum cura deseri debet. Hæc tamen in eam sententiam accipio, vt sine licentia discedere non liceat, esto causæ sint, quibus parocho licentia non residendi concedi possit, vbi videbimus.

Septimo locum habet, vel Regularis sit, qui beneficium curatum habet, ita Nauar. in conf 9. de cler. non residend. ob easdem rationes.

Octauo locum habet, vel non esset Magister Grammaticæ in Ciuitate, & Curatus in ea habitare vellet, & Grammaticam docere, relicto in parochiali Ecclesia idoneo Vicario, & approbato & solemnibus diebus ipse interesse Ecclesiæ, ita Sacra Congreg. Concilij declarauit.

Nono, vel Episcopus vellet vti Curato pro Cathedralis Eccesiæ seruitio, ac suo in ecclesia etiam Vicario; non enim potest ibidem abesse, nec etiam si vellet vti opera eius pro Secretario, vel Vicario foraneo, ita eadem sacra Congregatio, nec potest Episcopus vti opera parochi in visitatione, nec in alia opera suæ diœcesis, nisi pro tēpore duorum mensium a Concilio permisso.

Decimo, vel Inquisitoris, vel Subcollectoris officium exerceat, a residentia non excusatur; sicut nec etiam qui obtinet parochialem Ecclesiam per prouisionem Sedis Apostolicæ, & habet liberam curam, & bonorum, fructuumque omnium dictæ Ecclesiæ possessionem, vel in initio possessionis, mota ei lis sit ab aliquo in petitorio.

Vndecimo tenetur residere, vel indulta, seu priuilegium perpetuum de non residendo habeat, non enim ei suffragantur, vt inquit Triden. Synod sess. sexta, de. reformat. capitu. 2.

Postremo, nec coadiutor datus auctoritate Apostolica; sicut nec parochus, cui datus est Coadiutor (nam parocho illiterato, qui ad suum munus exercendum minus habilis est, potest Episcopus Coadiutorem dare iuxta Decretum Concilij Triden sess. vigesima-prima, de reformat. cap. 6.) Idque merito, si enim abesse posset, meliori conditione esset imperitus, quam peritus, quod absurdum est, contra, c cum qui. de pręben. libro sexto. Hæc omnes amplificationes ab octaua initio sumpto a Congregationes Sacri Concilij approbatæ sunt, & referuntur in Sum: Bulla Stephan. Quarant. in verb. Residentia, pag. mihi 427. Sed iam de pęnis eorum agamus. qui non resident.

S V M M A.

1 *Residentiam Ecclesiæ omittens mortifere peccat.*

2 *Fructibus beneficij pro rata temporis, quo abest, priuatus est.*

3 *Si moriatur extra suam parochiam, & absēs, bona acquisita ex beneficio tanquam spolia ad Cameram Apostolicam pertinent.*

4 *Ad residentiam compelli possunt censuris, pœnis pecuniarijs & beneficij priuatione.*

§. IV.

§. SEcundo loco videndum est, quibus pęnis afficiuntur parochi, qui nō residēt. Secundo an, & quibus remedijs ad residendum cogi possint ab Episcopis.

1 Quoad primum igitur † parochus sine legitima causa, & licentia in scriptis habita non residens mortifere peccat, vt habetur apud Trident Synod. sess. vigesimatertia, de reformat. cap. primo, vers. Eadem omnino; nam sicut mortifero peccato voluit obligare Episcopos non residentes Sācta Synodus, ita & simplices parochus obligauit, vt ibi dicitur.

2 Secundo † fructus beneficij pro rata temporis, quo abest, suos non facit. Quare si, per annum absfuerit, nullos fructus eiusdem anni habebit, At qui an ante sententiam priuationis eos retinere possit? Videbatur dicendum retinere ipsos; nam priuatio fructuum hæc est pœna, at pœna non debetur in foro conscientiæ, nisi post sententiam latam, ita dixit Gloss. communiter recept. in c. fraternitas, duodecima quæstione secunda, cuius materiam optime tractauit Couar. in tit. de sponl & matrimon. secunda par. §. 8. num. 6. viden. Contrarium tamen concludēdum est scilicet ante sentētiam eos retinere non posse, sic enim ibi inquit sancta Synodus, versi. Si quis autem. Nam decernit Episcopos nō facere fructus suos pro rata temporis absentiæ, nec tuta conscientia alia etiam declaratione non secuta illos sibi retinere posse. Ecce hic aperte haberi etiam nulla alia declaratione interueniente in foro cōscientię fructus hos retinere non posse. Et quamuis ibi de Episcopis id dicatur, idem tamen & de simplicibus parochis dicendum est ob vers. Eadem omnino, vbi quo ad culpam, & amissionem fructuum, & pœnas de Curatis inferiorib. decernit, quæ de Episcopis dixerat;

Ergo, atque sic quoque respondit Nauar.in cons.20.num. quarto, de celebr. miss. dictio enim illa eadem significat omnino eandem in diuersis casibus censuram, seu decisionẽ, quæ fuit in anterioribus,atq; sic sensit Bald. in cons.94.libro secundo,num. tertio, & Illustriss.Tusch.in littera D. pract. conclusio. 288.Nec obstat Gloss cita. in c. fraternitas, nam ea locum habet in iam acquisitis,& nõ in acquirẽdis; vbi enim lex prohibet acquisitionem,vt in casu nostro, non opus est alia sententia,atque sic asseruit. Couar. in regul. Peccatum,§.primo,num secundo,& §.octauo,num.sexto,versicu.Quod de lege pœnali dicitur. Idque merito, nam hic rem alienam detinet,at qui rem talem detinet, eam restituere debet, etiam si nulla sententia intercedat.Non enim fur ea retinere debet,nec morari restitutionem rei furto sublatæ, vsque ad sententiam; Sed restituere, quam primũ potest.c.peccatum, de regul.iur.lib.6.& c.1. decimaquarta quæst. prima. Idem igitur & hic. Fructus igitur huiusmodi aut in fabricã ecclesiæ eius impendere,aut in pauperes distribuere debet,vt, id expresse iussit, ac decreuit Triden.Synod.eodem.Id quod si minus facit eius Superior Ecclesiasticus faciet; nec conuentionem,nec compositionem vllã facere potest cum vllo,vnde aut fructus omnes, aut pars remittantur, non obstantibus quibuscunque priuilegijs cuiuscunque Collegio, aut fabricæ concessis, ita habetur in eod. vers.Si quis autem.

3 Postremo † si in absentia moriatur extra suam parochiam, bona acquisita ex beneficio, tanquam spolia ad Cameram Apostolicam pertinent,non obstante quocunq; priuilegio,quo ei permissum esset,vt de illis bonis disponere posset. Non igitur ab intestato ad hos perueniet; non ad eos quos hæredes instituit, sed ad Cameram(vt dixi) pertinebunt,ita sanciuit Pius Quartus in Bulla incip.In suprema militantis ecclesia lata anno 1564. Septimo Calend. Septembris, & est in ordine 115.

Hocq;verum est,exceptis casibus,in quibus licet abesse vt colligitur ex cit.Bulla,sed de pœnis,quæ inferuntur ipso iure in nõ residentes hactenus,ad eos, quæ per sententiam transeamus; & an ad residentiam parochus compelli possit,videamus.

4 Quoad hoc igitur † breuiter concludendum est simplicem parochum ad residentiã posse compelli,argum.tot.tit. de cleric. non residen. nam qui beneficium habet,non potest ad suum arbitrium illud dimitterere, argum.c.nisi,& c.cum in dubijs,& c.admonet, de renunc.& facit,c.placuit,12.quęstione 2. Poterit igitur ad residentiam compelli hac ratione, ac forma adhibita; nam si ipse parochus in præsentia citari potest, citabitur datur termino ei idoneo ad redeundum habito respectu ad personam, locum, & tempus,c. inter quatuor, de cler. non resident. & not. Abb.in c.ex tenore, num. decimo tertio,eodem imposita excommunicatione, vel suspensione,si nõ venerit, atque sic dixit Abb. in c.ex tuæ deuotionis,§.primo,numero sexto,eodem,de cle. non residend. vbi quoque id habetur, sicut etiam apud Triden. Syno. sess.6.de reformat.capit. secundo, vbi parochos cogendos esse ad residentiam opportunis remedijs ait. Etsi his pœnis motis non redierit, beneficio priuabitur, vt habetur in c.2.& c relatum,& c ex parte,& c.qualiter, cum duobus sequent. eadem,de cleric. non residend. Priuari ergo quis non debet, nisi prius monitus ad residentiam, ita Tusch.in littera R.conclusio.254.num. sexto. Si vero commode citari non poterit,vel ignoratur, vbi sit,tunc per edicta tria in sua Ecclesia fixa citabitur c.ex tuæ,eodem,& Trident.Synod.eodem cap.1. versicu. Eadem omnino; Nõ enim sat est vnum peremptorium,quod fit per citationem trium terminorum interuallo intercedente; Sed per tria separata edicta citari debet, vt dixit Abb. in cita. c.ex tuæ, nume. quarto, vbi enim ius trinam per ædictam citationem requirit, vnam peremptoria non est satis, vt probauit Abb. ibid. Si vero in hoc casu non veniet, vel censuris eum puniet, vel sequestrabit fructus ac demum beneficio priuabitur, vbi in contumacia perseuerabit, atque sic dixit sancta Synod.eodem cap.primo,versicu. Quod si per ædictum. Et quamuis pœna ordinaria non residentis sit priuatio beneficij, leuiores tamen pœnas episcopus prius inferet, vt dixit Abb.in cit.c.ex tuæ,num. sexto, & facit, c.cum non ob homine, de iudic. Ipsi parochos etiam vt compelli possent ad residendum censuris,pœnis pecuniarijs, ac demum priuatione beneficij ab ordinario etiam vti Apostolicæ Sedis delegato sanciuit Pius Quintus in Bulla incip. Cupientes pro nostri, quæ est in ordine sexagesimaquarta. Sed de his hactenus, iam de ijs agamus, qui licite abesse possunt, id quod in sequenti præstabimus.

SVM-

S V M M A.

1 *Non residere in Ecclesia, seu abesse ab Ecclesia sine licentia, & sine pœna quis possit.*

2 *Non residere per multum temporis, vt per duos menses, vel quatuor, quis potest causa probata ab Episcopo, & licentia in scriptis habita.*

3 *Causæ, quæ a residentia excusant, quæ nam sint.*

4 *Vicarius constitui debet in Ecclesia, vbi parochus absfuturus est.*

§. V.

§. VIdimus, quinam residere debeāt, & in quas pœnas incidant, qui nō residant, modo videndum est quando liceat sine pœna abesse, & non residere.

1 Primum igitur † parochus per vnum diē vel etiam duos abesse potest; nam modicū pro nihilo reputatur, ita Triden. Synod. sessio. vigesimatertia, de reformat cap. primo, vers. Quoniam autem. Hinc mulier, quæ a marito diuertit, si breui reuersa est, non dicitur diuertisse, l. 3. ff. de diuor. & l. plerique, ff. de ritu nupt. & l. quicquid calore, & ibi Addit. ad Dec. ff. de regul. iur. & ob eandem rationem licentia Episcopi non postulatur, ita Roman. in cons. 263. quem refert, ac sequitur Illustriss. Tusch. in littera R. conclus. 249. numero septimo. Modicum autem hoc tempus non debet esse solemnib. festis diebus, in quibus diuina facere habet, vel vbi eius opera necessaria est ob sacramentorum administrationem; his enim diebus nec modicum tempus abesse debet, atque sic sensit Triden. Synod. sess. vigesimatertia, de reforma. cap. primo, vers. Eosdem interim admonet, iunct. versic. Eadem omnino. Quare qui baptismum habet, raro abesse poterit; nisi, qui ipsum administret, relinquat. Verū quid si dum abest per modicum hoc temporis, extra parochiam moriatur aliquo casu, an eius bona ad Cameram pertinebunt? Ego sentio, si manifesto constet iustā fuisse causam absentiæ, non pertinere; consulerem tamē his parochis, vbi per tres, aut quatuor dies absfuturi sunt ob huiusmodi pericula, vt ab Episcopo licentiam habeant in scriptis, esto necessaria non sit, vt dixi.

2 Secundo † parochus in pœnas non incidit, vel per longum tempus absit, idest per bimestre tempus si legitima causa adsit, quę vel ab Episcopo probetur; nam postulatur, quo pœnas euadat, vt legitima causa adsit, & probetur ab Episcopo, vt habetur apud Triden. Synod. eadem cap. vers. Eadem omnino Inquit autem Nauar. in Man. cap. vigesimoquinto, num. 11. non requiri licentiam Episcopi in his duobus mensibus; & sequitur cum Azor. Instit. Moral. parte secunda, libro septimo, cap. quarto, quæst. decima Mihi tamen contrarium placet, nam discedere non debet, nisi causa cognita, & probata ab Episcopo, vt ait Triden. Synod. & tunc licentia in scriptis, & gratis, est concedenda, vt dicitur in eodem versic. Ergo requiritur licentia Episcopi; alias si absit, & moriatur extra parochiam, fructus nō facit suos, sed ad Cameram pertinent, ita Nauar. in consilio fin. de Cler. non. resid.

Tertio vltra bimestre tempus, nisi ex graui causa Episcopus concedere ipsam licentiam non debet, vt ibi dicitur.

3 Causæ autem † legitimæ sunt, aut impedimenta facti, aut impedimenta iuris Impedimenta facti, vt morbus intemperies aeris, inimicitiæ, bellum, & periculum latronum; sic enim morbo quis affectus sit; & in parochia, viciniori q. loco Medici, & medicinæque copia non adsit; hæc iusta causa erit, quamobrē vt alio deferatur, parochus curare potest. Si quoque intemperies aeris adsit, quæ plurimū abest parocho ob id quod recens beneficiū illud habuerit, per aliquod tempus quoque abesse poterit.

Sicut etiam si inimicitiæ ortæ sint, ita vt sine vitæ periculo residere in suo beneficio non possit, habita eũim licentia Episcopi abesse poterit idoneo Vicario interim ecclesiæ dato. Ita enim decretum est a sacra Congregatione Cardinalium his verbis.

Habens Canonicatum, vel parochialem, in qua non potest sine vitæ discrimine per inimicitias residere non est cogendus, donec subest causa inimicitiarum, in ea residere. Idem in alio decreto, vbi ab Episcopo licentia per annum dari potest, ita refert Addit. ad pract. Crim. Canon. Diaz cap. 52. versicu. Octauus casus, & Addit. ad Sum. Bulla. Steph. Quaran. in ver. Residentia. pag. 420. vers. Quæ vero sint iustæ causæ excusantes. Interimque Episcopus componere ipsas inimicitias curabit, & animaduertet, an parochi culpa reconciliatio nō fiat; nemini enim debet suus dolus patrocinari, c. audiuimus, de collus. deteg. & ita Addi. eadem ad Sum. Bullar. ibidem. Iusta causa igitur nō residendi inimicitiæ sunt, ita Hostien. in c. ad supplicationem, & ibi Gloss de renūciat. & Butr. & Abb. & DD. communiter, vt refert, ac sequitur Paris. de resig. benefic. libro quinto, quæ-

quæstione 7.num.169.modo tamen inimicitiæ capitales sint,quæ quales sint,arbitrabitur iudex, ita Paris.ibid.si bellum quoque adsit,vel graue periculum Exulum,quod superioribus annis contigit in Romandiola, hæc quoque erunt iustæ causæ, quamobrẽ parochus abesse poterit. Sicut etiam ob aliquod delictũ, vbi ab Episcopo per aliquod tempus in exilium missus est;qui tamen omnes licentiam ab Episcopo in scriptis habere debent.Si quoque in carcerem coniectus sit ab Episcopo ob delictum, in pœnas non residẽtium non incidit;& ita respondit Nauar.in conf.10.& 11.de Cler.non residend. Quare,qui ab hostibus captus fuit,vel Exulibus, id quod superioribus annis quibusdã Sacerdotibus contigit, quos & per multos menses secum ipsi exules duxerunt,hi nullo modo in prædictas pœnas incidunt,argum. l.impossibilium,ff.de reg iur.vbi ergo necessitate coguntur abesse,non puniuntur.

Secunda causa quamobrem licite abesse possunt,& ab Episcopo habere licentiã, est, vbi pro suis,aut Ecclesiæ iuribus tuẽdis absunt;exempli gratia,lis ei mota est,vel in alterum litem nouit pro suis iuribus,hæc erit legitima causa concedendi licentiã, vt absit, c.ex parte tua,& c. ad audientiã, & ibi not. de cler.nõ residen. Tertia causa est obedientia,vbi ergo Romanus Pontifex parochum aliquẽ apud se retinet,quo ei inseruiat excusatur,c.cum dilectus,de cler.non residen.& ibi not.Abb.num.secundo,quod dubitationem non debet.Item si mittat ipsum ad aliquod negotium gerendum.Hinc hodie Romanus Pontifex sæpius Episcopos pro legatis ad Principes mittit, quos a residẽtia excusari nemo dubitat, secus autẽ si inprimis ob vtilitatem suam in Curia parochus versaretur, & munere aliquo fungeretur, ita Addit.ad Diaz. cap. quinquagesimosecundo, vers. Tertius casus. Episcopus quoque duos Canonicos secum habere potest, vbi vel diœcesim visitet, vel ad Curiam proficiscitur,vt habetur in c.de cætero,& in cit. c. ad audientiam, eodẽ, & ita Addit.ad Diaz. eodem vers. Secũdus casus.Idem & de alijs inferioribus prælatis dicendum est, vt dixit Abb.in cit.c.de cætero.Etenim & pro Capitulo Canonicus abesse poterit, vt dixit Nauar.in cons.secundo,eodem.Quo ad eos vero,qui curam animarum habent, non id facile concedendam censerem ob periculum salutis animarum.Quare a Romano Pontifice licentia esset petenda, vbi diutius abesse vellent,tunc enim in pœnã non incident huic nec etiã, qui priuilegia ad id haberent. Episcopus tamen eorum priuilegia animaduertere debet, an ex legitima causa, honestave sint,quam ipse probare debet,quæ priuilegia valent,vbi ad tempus, non autẽ vbi perpetua sunt,vt supra dixi,per cit.capit. 2. sess.9.de reform.apud Triden.Synodum.In omnibus igitur his casibus licite aberunt;& nullam pœnam subibunt.

4 Relinquere tamen debent idoneum Vicarium ab ipso Ordinario approbatum, cũ debita mercedis assignatione, ne animarũ salus interim detrimentum patiatur, ita habetur apud Triden.Synod.sess.vigesimatertia,de reformat.cap.primo,vers.Eadem omnino ibi,ita tamen;& sess.6.de reform.capitulo secundo. Quo diximus autem de residẽtia parochi;eadem asseruimus de residentia eorum, qui habent beneficia simplicia residentiam de iure exigentia,ita Triden.Synod eadem sess.sexta, de reformat. capit. 2. Sed de residentia hactenus,iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Baptismus a parocho administrari debet,vbi fontem baptismi habet.*
2 *Ecclesia,vbi fons baptismi,adest baptismus administrandus est.*
3 *Baptismum administrans extra Ecclesiam punitur;casibus quibusdam exceptis.*
4 *Parochus non Sacerdos solemniter administrare baptismum non potest.*
5 *Diaconus, an solemniter baptismum administret.*
6 *Diaconus si solemniter baptizet an irregularis fiat.*
7 *Parochus non Sacerdos dare potest licentiam alteri baptismum administrandi.*
8 *Patroni designari debent a parocho.*
9 *Patrini plures duobus, an cognationem contrahant.*
10 *Patrini aut vnus,aut vna,aut vnus,& vna.*
11 *Cognatio spiritualis, an per procuratorem contrahatur. Et quid si nomint vniuersitatis, quem suscipiat.*
12 *Coactus suscipiens aliquem an cognationem contrahat.*
13 *Monstrum an baptizandum.*
14 *Baptismus quando administrandus.*
15 *Baptizatus sine solemnitatibus an in loco sacro sit sepeliendus,si moriatur.*
16 *Baptismi minister quæ habere debet.*
17 *Obstetrices parochus docere debet modum baptizandi.*
18 *Confirmationem,vt suscipiant parochiani, parochus curare debet.*

§. VI.Se-

§. VI.

§. SEcundo loco parochus ſuis parochianis ſacramenta adminiſtrare debet, vt probabimus.

1 Primum igitur † ſi eccleſia baptiſmi fontem habeat, in eadem eccleſia ſolemniter, ideſt cæremonijs adhibitis baptiſmum adminiſtrabit, vt habetur in Clem. vnic. de baptiſ. non igitur in priuatis domibus, vel au-
2 lis, vt ibi dicitur. † Nõ etiam in eccleſia, vbi fons non adeſt, quandoquidem cit. Clemen. vult in eccleſia, quæ fontẽ baptiſmi habet, adminiſtretur, ita ſenſit Zabar. num. quinto, quæſt. ſecunda. Non licet etiam id non ſolũ ei, qui ex officio baptizare poteſt, ſcilicet Sacerdoti, verum etiam neque laico vel vir, vel mulier ſit, dictio enim illa, Ne quis poſita in cit. Clement. omnes comprehendit, vt ait Gloſſ. prima, ibi Zabarel. & DD. communiter.

Excipitur tamen primo, vbi neceſſitas id prohibet, vtpote vel quia baptizandus in mortis conſtitutus ad Eccleſiam deferri nequit, vel qui deferre ipſum habent, nequeũt ob hoſtium periculum, vel quod obſeſſi ſunt, ita dicitur in cit. Clement. vnic. iunct. Gloſſ. Periculo.

Secundo excipiuntur liberi Regum, ac Principum, hi enim in ſuis Curijs, ac aulis, & idcirco extra eccleſiam, vbi fons baptiſmi non eſt, baptizari queunt, vt hoc etiam excipitur in cit. Clem. adhibita tamen aqua baptiſmi, ideſt ſolẽniter benedicta, & alijs ſeruatis, quominus ius commune lædatur; nã quoad hæc nihil communi iuri derogatur, per cit. Clem. ergo, l. iubemus, C. de teſtam. Quare quod liberorum nomine non ſolum filij primi gradus, verum etiam vlterioris comprehenduntur, l. liberorum, ff. de verbo. ſignific. ob eam rem Nepotes eorum, ac reliqui hoc priuilegio fruuntur, ita Gloſſ. in verbo, Liberis, & DD. communiter. Excipit tamen Gloſſ. naturales liberos tantum, & alios qui ex fœminis naſcuntur. His exceptis caſi-
3 bus extra † eccleſiam baptiſmum adminiſtrans ad arbitrium Epiſcopi puniri poteſt, vt ibi dicitur iunc. Gloſſ. caſtigetur; immo dedita opera, & qui pręſentes ſunt ibi Hinc ſit, quod deferentes puerum, & leuantes, puniri queunt.

Secundo ſibi ſubditos baptizare debet, alioquin grauiter peccat, niſi neceſſitas adſit, vel culpa vacet, ſcilicet quia probabiliter ignorauit, vel exiſtimabat ratum illud, tunc haberi a proprio parocho.

4 Verum quid ſi parochus † Sacerdos non ſit, an baptizare poterit? Secundo eſto non poſſit, an alteri facultatẽ hanc delegare valeat? Antequam primam quæſtionẽ abſoluamus præmittendum eſt baptiſmum duobus modis adminiſtrari, ſolemniter, & non ſolemniter. Solemniter Catechiſmo, & Exorciſmo Sacris vnctionibus, & aqua benedicta adhibitis. Non ſolemniter vbi hæc omittuntur. Secundo præmittendum eſt, ſolemniter baptizare poſſe Epiſcopum, ac Sacerdotes, vt probaui in Tract. meo De Sacram. Tab. 2. & habetur in Catechiſ. Rom. de Baptiſ. c. De ordine miniſtrorum.

Quare, ſicut grauiter peccat Sacerdos ſolemnibus non adhibitis baptizans extra caſum neceſſitas, ita peccant reliqui baptizantes ipſis adhibitis, vel aqua benedicta, ita dixi Angel. in verb. Baptiſmus. V. numero vndecimo. Non debent igitur adhibere aquam benedictã, qui non ſunt Sacerdotes; Sed non benedictã, & ita quoq; dixit Fuſc. de Viſit. eccleſ. libro primo, cap. ſeptimo, numero vndecimo. Excipitur, vbi aliam nõ haberent; & eſſent in neceſſitate; tũc enim benedicta baptizabunt, ita DD. allegat. Tertio pręmitto triplicem eſſe ordinem miniſtrorum baptiſmi. Primus eſt Epiſcoporum; & Sacerdotum. Secundus Diaconi. Tertius aliorum hominum in neceſſitate. Sed non ſolemniter.

5 His præmiſſis † videndum eſt, an Diaconus poſſit adminiſtrare cum ſolemnitatib. & ſua auctoritate. Et concludendũ eſt breuiter caſu neceſſitatis excepto propria auctoritate baptizare ipſum non poſſe; vt dixit Nauar. in conſ. ſecundo, cum ſequent. de cler. non ordinat. miniſtr. Poteſt tamen de licentia Sacerdotis baptizare ſed nõ ſolẽniter, vbi Sacerdos ipſe nõ poteſt, vel ob morbum, vel ob multitudinem baptizandorum vel ipſo abſente, ita habetur in c. Diaconos, & ibi Gloſſ. diſtinctio. 93. & in c. conſtat, de conſec. diſtinct. quarta, quamuis non ipſis præmittendum eſſe cenſerem, niſi maxima baptizandorum multitudo eſſet. Hoc præmiſſo conſtat quæſtionem primam propoſitam ſolutam eſſe, ſcilicet qui Sacerdos non eſt quamuis parochus ſit, baptizare ſolemniter non poſſe.

6 Atqui ſi Diaconus † baptizet ſolemniter, an irregularis fiat? Breuiter concludo ipſum fieri irregularem, ex quo Sacerdotij officiũ vſurpat, quod non habet, quo caſu quis fit irregularis, c. 1. de cler. non ordin. miniſtr. Excipitur tamen, vbi id faceret nõ vt Sacerdos, ſed Diaconus, nam vt ordinatus irregu-

laris

laris fiat exercens officium ordinis, quem non habet, requiritur, vt id faciat vti ordinē illum habens, alias non fit irregularis, ita Abb. antiq. in c. 1. de cler. non ordin. ministr. & Hostien. & Panorm. ibidem, & quidam re lat. inter Consilia Nauar. in consil. 3. de cler. non ordin. ministr. Hoc verum censeo, vbi bona fide existimansq; se id posse fit baptizauit, c. Apostolicæ, de cler. excommu. min. alias non.

Verum an præsumatur, vt Diaconus id fecisse? Vt generatim materiam hanc agam, sic distinguendum censeo. Aut est actus, qui ab eo etiam fieri potest, qui eum ordinem non habet, cuius est ille actus; & in hoc casu solemniter eum exercendo existimabitur in foro exteriori hoc ab eo factum tāquam eū ordinem habente: & idcirco irregularis existimabitur. Excipitur, vbi coniecturæ aliquę adessent, quæ contrarium suaderent, exempli gratia consuluit, qui hanc functionē exercebat, an id liceret, qui id licere asseruit; nam hic culpa vacat; & irregularitas hæc in pænam fit, merito in ipsam non incidet, cum non delinquerit. In foro conscientiæ igitur imprimis, & etiam in exteriori hic excusabitur. Aut est actus, qui vel solemniter, vel non solemniter fiat; ab eo tamē fieri potest, qui ordinem habet, vt missæ sacrum facere, pœnitentiæ sacramētum administrare, nec non extremam vnctionem, & huiusmodi, & in hoc casu semper irregularis fit, non enim ratione vlla se tueri potest. In hac igitur quęstio. hic concludendum censeo.

Excipitur secundo, vt scilicet solemniter baptizans irregularis nō fiat, vbi Romanus Pontifex licentiam hanc ei dedisset; cum enim hæc iuris positiui sint, dispensare in his Summus Pontifex potest; quamuis non facile ipsam concedat; & ideo cuidam meo amico eam denegauit; quippe quia necessitas non aderat.

7 Quoad secundam quæstionem† videbatur dicendum, parochum huiusmodi, nec alteri potestatem hanc delegare posse, ex quo ipse eam non habet, l. nemo plus iuris, ff. de regul. Contrarium tamen concludendū est, scilicet facultatem dare posse Sacerdoti; nā non dat potestatem ordinis, quam non habet. Sed dat materiam, & subditos; & iurisdictionem super eos, quæ habet per collationem beneficij, argum. c. transmissam, de elect. & facit Gloss. in Clem. prima, in verbo Presbyteri, de priuileg. quam sequuntur DD. vbi licentiam ait a parocho dari posse administrandi Sacramenta, de quibus ibi; ergo, & hic ob easdem rationes.

8 Tertio† quoniam adesse debent patrini, qui suscipiant baptizandum; & debent esse vnus, vel vna, vel vnus, & vna ob eam rationem, antequam baptismum administret, diligenter parochus seruare debet, qui nam eligantur ad susceptionem, & electos admittere, & cognationem ortam illis explicare, eorumque nomina in libro baptizatorū cōscribere, ita habetur apud Trident. Synod. de reformat. matrim. cap. secundo.

9 † At qui si patrini non designentur, & tres vel plures puerum suscipiant, an cognationem omnes contrahant? Breuiter concludendum est cognationem ab ipsis contrahi; nam Trident. Syno. eodem cap. secundo, prohibuit solum cognationem hanc nasci inter non designatos, vbi certi designati essent; at vbi nulli essent designati, nihil dixit, ergo a iure communi antiquo non discedemus, quo iure inter omnes, qui suscipiebant in baptismo, cognatio nascebatur, c. fin. de cognat. spirit. libro 6. Quod enim correctum nō est, nos corrigere non debemus, l. præcipimus, 2. de appellat. & l. iubemus, C. de testam. Puniretur tamen parochus, qui non designauit, arbitrio ordinarij, cum sua culpa, & negligentia factum id sit quo minus designati sint, vt habetur eodem cap. secundo, vers. Si parochi culpa; sicut etiam si contra voluntatem parentū, aliquos ipse designet, vt dixit Palestr. in secunda parte cas. consc. cas. 1. Cōtrahitur ergo cognatio inter omnes, qui suscipiunt, vbi designati non sunt. Sicut etiam si duo viri non designati, vel duę mulieres susceperint contrahunt, esto mortifere peccent.

10 † Ex quo vnus, vel vna, vel vnus, & vna suscipere tantū debent Vnus tamen vir nomine alterius viri; & alter vir nomine mulieris potest, vt declarauit sacra Congregatio ibi; secus si duo viri nomine suo, vel duæ mulieres nomine itidem suo, ita Congregatio ibidem.

11 Hinc† cōstat per Procuratorem, vel mandatarium in bapismo suscipere quem posse vbi consuetudo esset, nā qua lege fieri possunt, & consuetudine; quippe quia cōsuetudo lex est, §. Ex non scripto, in Instit. de iur. natural. gen. & ciuil. & c. consuetudo autē, distinc. prima, per legem autem posse ex Cōcilij Trident. decretis, eodem manifesto apparet. Consuetudo autem hæc inter Principes viros seruatur, vt dixit Bald. in l. 1. §. An autem, numero octauo, C. de caduc. tollend. & Quinct. Mandos. de signat. grat. in tit. Indulg. Principi fruct. in abscen. in vers. Rursus ibi, ita etiam accepit Bald. in alijs igitur consuetudo probanda erit, nam regula contraria

traria eſt, ex quo leuare, vel tangere baptizandum quis debet; dum baptizatur, & communis opinio hæc eſt, quam diſputauit Nauar. in conſ. 6. de cognat. ſpirit. Congregatio autem Sacri Concilij Triden. tenuit contrarium, ſcilicet cognationem ſpiritualem contrahi per procuratorem, a mandante, & non a procuratore, vt habetur in Addit. ad Nauar. in fine ſuorum Conciliorum, quam & ſequemur.

Verum quid ſi procurator a Senatu conſtituatur, vt ſuſcipiat quępiam in baptiſmo, an contrahatur cognatio cum ipſa vniuerſitate? Breuiter concludendum eſt non cõtrahi; nam cognatio hæc eſt actus ſpiritualis, qui non conuenit niſi perſonæ certæ & baptizatæ vniuerſitas autem eſt corpus fictum quoddam non baptizatum; & idcirco huius capax non eſt, nam & ob has rationes excõmunicari non poteſt, c. Romana, §. in vniuerſitatem, de ſent. excommu. lib. 6. Non igitur contrahetur cognatio cum vniuerſitate ob prædicta. Non cum ſingulis de vniuerſitate quoniam non ipſorum nomine ſuſcipit, & ob hanc rationem, nec cum procuratore, atque ſic pluribus diſputauit Feder. de Sen. in conſil. 15

12 Non ergo † coactus quis vi præciſa, ſi quẽ ſuſcipiat cognationem contrahet; ſecus ſi conditionali: quamuis ſi metu ductus id fecerit, qui in conſtantẽ virum cadat, vel facillime diſpenſationem obtinebit ab hac cognitione, vel non obligabit? ſicut contingit patri, qui in neceſſitate filium baptizat; & ei qui eodem metu ordinem ſacrum ſuſcipit; Reliqua autem ad hæc pertinentia poſita ſunt infra in titu. de Sacram. Confirmat.

Reſtat hic ſolum, vt tria tantum explice-
13 mus † quorum primũ eſt, an baptizari Monſtrum debeat, qui ferinum caput habet, reliquum vero corpus humanum. In qua quęſt. ſic breuiter concludendum cenſeo. Aut cõſtat ipſum habere animam rationalem, vt in hoc caſu, quia homo eſt, baptizari poteſt. Aut conſtat non habere animam rationalẽ, & tunc ſecus. Aut dubitatur, & in hoc caſu confugiendum eſt ad iudicium peritorum, ideſt Medicorum, ita Nauar. in conſil. 3. de baptiſ. Quid ſi, & ipſi dubitent, an ſub conditione baptizandum?

14 Secunda quæſt. eſt † quo tempore baptiſmus adminiſtrandus eſt. Plane infantibus quocunque tempore adminiſtrari debet ob periculum mortis; nullum enim aliud remedium habent, vnde ſalui fiant. Adultis vero, Catechumenis in Paſchate, vel Pentecoſtæ niſi mortis periculum aliud ſuadeat, c. de Catechumenis cum ſeque. & c. venerabilis, & ibi Gloſſ. & c. baptizandi, de conſecr. diſtinct. quarta, arbitrio tamen Epiſcopi alio etiam die baptizari poterunt, l. 1. ff. de iur. deliber. & c. de cauſis, de off. deleg.

15 Tertia quæſt. † an is, qui Catechiſmo, & Exorciſmo, & alijs cæremonijs omiſſis baptizatus eſt, ſi moriatur, antequam prædicta ſuppleantur, in ſacro loco ſepeliri debent. Concludendum eſt breuiter ſepeliri debere; non enim minus Chriſtianus eſt eo, qui illis adhibitis baptizatus eſt, quandoquidem de ſubſtantia Sacramenti nõ ſunt, atque ſic reſpondit Nauar. in conſilio ſecundo, de ſepultur.

16 Ex his apparet, † ad quem baptiſmum conferre pertinet, debere habere vas ex politum, & accõmodatum, vbi baptiſmi aqua reſeruatur, ſecundo vaſculum, quo aqua funditur ſuper baptizandum. Tertio bis in annum renouare eum aquam debere ſacris Oleis, ſcilicet Catechumenorum, & Chriſmatis adhibitis, alijſque cæremonijs, idque, & in Sabbato ſancto Paſchatis, & Pentecoſtis, vt habetur in Miſſali Romano. Quarto librũ baptizandorũ. Oleum vero & chriſma prædicta in vaſis æneis habeat, quæ & qualia eſſe debeant, & a quibus olea accipienda, ſuo loco infra explicabimus.

17 Poſtremo † Parochus diligenter inueſtigare debet, an obſtetrices baptiſmum adminiſtrare ſciant; cum enim ſępius adminiſtrare baptiſmum habeant, quę ad id neceſſario poſtulantur, ſcire debẽt; ſcilicet formam, & materiam, eamque concurrere ſimul debere. Quare hæc tria ipſas edocebit parochus.

18 Curare etiam debet † vt ſubditi confirmentur, de quo Sacramento, quoad Epiſcopum eius collatio pertinet, ob eam rem infra ſuo loco agemus.

S V M M A.

1 *Eucharistiam parochus administrare debet.*
2 *Eucharistia an publicis peccatoribus tribuẽda ſit, vbi peccatorum eos pœnituit.*
3 *Damnatis ad mortem*
4 *Nõ abſolutis, eſto cõfeſſi ſint*
5 *Excommunicatis, vel interdictis.* } *an Eucharistia adminiſtranda ſit.*
6 *Demitenti iniuriam, ſed nolenti inſtrumentum pacis facere.*
7 *Tempore interdicti*
8 *Sacerdos non celebrans an Eucharistiam ſibi adminiſtrare poſſit.*
9 *Eucharistiã pro agrotis parochus ſeruare habet.*

bet. Et qua ratione seruanda, & ad infirmos deferenda.

10 *Viatores ab eo parocho pœnitentiam, & Eucharistiam suscipere debent, in cuius parochia tempore Paschatis sunt.*

§. VIII.

1 §. SEcũdo† Eucharistiã parochus administrare debet, hoc enim ipsius munus etiam est, vt habetur in c. omnis, de pœnit. de quo Sacramento, quod egimus abũde in Tract. de Sacram. ob eã rem dubitationes quasdam tantum absoluemus. Et primo an publicis peccatoribus danda sit, vbi peccatorum eos pœnituit. Secundo an damnatis ad mortem. Tertio an nõ absolutis esto cõfessi sint. Quarto an excommunicatis, vel interdictis. Quinto an remittenti iniuriã, sed nolenti instrumentum pacis facere. Sexto an tempore interdicti. Septimo an Sacerdos missæ sacrum non faciens administrare Eucharistiam sibi possit.

2 Quoad primam quæstionem igitur, † an publicis peccatoribus Eucharistia administranda sit; vbi peccatorum eos pœnituit, si publice eam petant. Breuiter concludendũ est tribuendam eis non esse; nam, etsi ipsos peccatorum pœnituit, quod tamen adhuc non manifesto constat de sua pœnitẽtia, ne scandalum detur, neganda eis est, ita dixit sanct. Bonauentur. & Palud. libro 4. distinc. nona, quæst. quarta, & sequitur Nauar. in c. penult. §. Sacerdos, num. 61. & numero 102. de pœniten. distinct. 6. & in Man cap. vigesimoprimo, nu. 55. & Illustris. Tolet. in Inst. Sacerd. libro 6. cap. decimoseptimo, numero quinto, & facit c. pro dilectione, de consecr. distinctio. secunda, communis denique DD. sententia hęc, vt testatur Nauar. eisdem in locis Quæ sentẽtia vera est, vel in Pascha te Eucharistiam petant, & publice. Etsi instent parochus respondebit se Eucharistiam ipsis denegare, quoniam eorum emendatio manifesta nondum est; non enim hac ratione pœnitentẽ patefacit; sed, quod notissimũ est, profert; ita asserunt sanct. Bonauentur. & Palud. in cit. locis. Notorium autem peccatorem dicimus, qui manifestus est, vel per sententiam, vel per confessionem factam in iure, vel per euidentiam rei, quæ nulla tergiuersatione celari potest, c. fin. de cohabit. cleric. & mulier. & c. fin. iunct. Gloss. de temp. ordin. Excipitur tamen, vbi secreto Eucharistiam petunt; tunc enim ipsis administranda est, ex quo vere eos pœnituit, & confessi sunt peccata; non enim scandalum tũc prębent. Secundo excipitur, vbi manifesto constaret eos vitam mutasse, quia scilicet honeste viuunt, idque notissimum est. Tũc enim vel publice Eucharistiam petant, tribuenda eis est. Idem dicendum si parochus facultate habita ab ipsis nunciaret eos pœnituisse, & confessos esse, ita allegati DD. eisdem in locis asserunt. Et de hac quæstione hactenus.

3 Quoad secundam quæstionem† an damnatis ad mortem Eucharistia tribuenda sit. Videbatur dicendum dandam ipsis non esse, saperet enim impietatem quandam Eucharistiam eis dare, qui laqueo suspendendi, vel alia ratione morte afficiendi sunt.

Contrarium tamen suadet, quoniam nullo iure prohibitum est. Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum esse cẽseo. Aut quæritur, an Communio dãda sit ei, qui statim morte afficiendus est vel paulo post, & in hoc casu priorem sententiam veriorẽ esse censeo; nam fieri potest, vt suspendatur is, qui adhuc in corpore Sacramentum habet, quandoquidem Christi Domini Corpus tandiu ibi est, quandiu species illę durant, c. tribus, de consecr. distinct. secunda, & vt dixit sanct. Thom. in 3 par. quæst. 80. articu. 8. communis denique opinio hæc est, vt testatur Nauar. in cons. quadragesimo, de pœnit. & remiss. Aut post aliquod tẽporis, vt exempli gratia post horam est morte afficiendus, & tunc potest; nam pro hac sententia fuit, c. quæsitum, decimatertia quæstione secũda & ita communiter seruari testatur Clar. in prax. crim. §. fi. quæstio 99. vers. quæro nunquid capitaliter, & Nauar. in cons. 40. num. 11. de pœn. & remiss. Idque merito, nam species illæ digestæ esse possũt.

4 Quoad tertiam quæstionẽ† an parochus administrare ei Eucharistiam debeat, quem confessum non absoluit, si petat eam, cũ per ipsum steterit, quominus ipsum absolueret. Concludo vbi publicus peccator non est: & tempore Paschatis eam petit idq. publice, denegandã ei non esse. Tũ quod nec Christus Dominus denegauit eam Iudæ, vt habetur in c. si Sacerdos, de off. ordi. tum quod si eam denegaret, sigillum confessionis frangeret contra, c. omnis, de pœniten. atque sic asseruit Nauar. in cap 1. §. Sacerdos, numero 84. de pœnit. distinct. 6. & in Man. capit. vigesimoprimo, num. 55. Excipitur tamen vbi extra tempus Paschatis eam peteret, quod enim tunc ad eam præstandam parochus nõ tenetur; legitime ipsam denegabit. Secundo excipitur, vbi etiam tempore Paschali petit, sed secreto; nam possum ipsam

ei denegare quandoquidem sigillum cõfessionis non violatur, quod fit, vbi alteri, non autem pœnitenti peccatum patefacit, esto contrarium senserit Nauar. eodem num. 55. vbi in confessione peccatũ audiuit ob sigilli fractionem, quod verum non est, vt dixit ob rationem allatam.

5 Quoad tertiam quęstionem † an excommunicatis, & interdictis administrari debeat: in Tract. meo de Censur. declaraui, Tabu. 2. cap. 7. §. 1.

6 Quoad quartam quæstionem † scilicet an tempore interdicti in eodem Trac. id etiam posui, Tab. 5. cap. 15. §. 1.

7 Quoad quintam quæstionem † an scilicet ei tribuẽda sit Eucharistia, qui remittit quidem odium, quo affectus erat in eos, qui filium occiderunt, vel offensam aliam ei intulerunt, sed inscriptis instrumentum pacis non vult facere.

Breuiter concludendum est ei tribuendã esse; nam ad instrumentũ illud præstãdum; nullo iure obligatur. Nõ diuino; nam sat est, vt recõcilietur ipsi eo iure, quod facit remittendo odium, & condonando inimicitias, c. fin. de pœniten. distinct. quinta. Non humano, quoniam nullo iure id cautum est, atque sic Sacra Congreg. Cardinalium respondit, quæ ordinarium quendam reprehendit, qui ob hanc causam prohibuerant mulieri Sacramentum pœnitentiæ, atque Eucharistiæ administrari, vt refert Addit. ad Nauar. consilio primo, de accus. Idem si coram testibus nollet id facere, quandoquidem scripturæ, & testes non ad substantiam rei pertinent, sed ad faciliorem rei probationem, l. cõtrahatur, & ibi Gloss. ac DD ff. de pign. c. cum Ioannes, de fid. instrum.

Immo accusare ipsum potest, ita vt etiam morte a iudice afficiatur, vbi ob bonum finem id facit, scilicet ne posthac offendatur, argum. c. pen. de hom. lib. 6. Vel vt eius malitia coerceatur, vel emendetur, vel ad quietem aliorum, vel ad iustitiæ cõseruationem, ita dixit San. Thom. secunda secundæ quæstione 108. artic. primo, & facit Glos. in c. si quis contristatus, distinct. quadragesimaquinta, & c. qui emendat, eadem distinctio. atque sic consuluit Nauar. in consil. primo, de accus. vbi mulier queralam de morte sui filij apud Iudicem secularẽ proposuit, quo pro delicti ratione puniretur, & quoniam sine odio ius suum prosequi volebat, etiam vsque ad vltimum supplicium, ob eam rem tuta conscientia id facere posse respondit. Multomagis Eucharistia ei poterit dari, qui suum interesse prosequitur. Nec repugnat, si dicatur graue damnum fore ipsi, vel suis liberis; ex quo enim legitime, & per iudicem hoc facit, non peccat alioquin ipsi Iudices quoque, vbi ex officio procedunt, puniẽdo delinquentes peccarẽt, quod absurdum est, argum. l. Gracchus, C. de adult. & c. qui peccat, vigesimatertia quæstione quarta. Non etiam denegari ei debet, qui inimicum suũ nõ alloquitur, vel non salutat; non. n. ad id tenetur, sicut nec alias cum eo negotiari, ita pulcherrime tradidit Caiet. secũda secundæ quæst. vigesimaquinta, art. 8. Excipit tamen ibi Caiet. in fine, vbi scandalum daretur, si alloquatur, quod verissimum censeo. Atqui an confessarius credere debeat ei, qui prædicta facit, vel non facit asserenti se non odio ductum id facere?

Plane sic. Tum quod de eius tantũ commodo agitur. Tum quod in ijs, quę pendent ab animo, ei fides adhibenda est, quamuis in foro exteriori iusiurandum adhibeatur. Et de quæstione hac satis.

8 Quoad septimam quæstionem, † scilicet an non ieiuno dari queat; id etiam explicatum est supra, cap. 6. Hoc addimus viatores obligatos esse, & subditos ei parocho tempore Paschatis, vbi sunt habito respectu ad pœnitentiam, & sanctissimam Eucharistiam ita declarauit Eugenius Quartus, vt inquit Caiet. quem refert ac sequitur Sot. & etiam Fusch. de Visit. Eccl. libro secundo, capit. 3. num. 44.

9 Postrema quæstio est † an Sacerdos, qui missæ sacrum non facit sibi Eucharistiã administrare queat. In qua quæstione breuiter concludendum est id posse. Tũ quod de iure prohibitũ non est, ergo permissum esse videtur, l. ab ea parte, ff. de probat. Tum quod & coniuges matrimonium sibi administrant præsente eorum parocho, & duob. testibus. Tum quod indulgentia concessa a prælato, & ipse recipere eam potest. Nec repugnat, si dicatur differentiam esse debere inter dantem, & accipientem, vnde non potest, quis seipsum baptizare; nam ea sacramenta, dum administrabantur, fiunt, & in baptismo, quod generationẽ significat, sicut non potest quis seipsum generare, ita nec potest seipsum baptizare, c. debitum, de baptis. In pœnitentia debet quis iurisdictionẽ habere, in se autem non habet, vt probaui in Tract. meo de Censur. at Eucharistia per modum cibi sumitur, ergo per se administrare ipse Sacerdos sibi potest, sicut cibum sumere. Non autem laicus sibimet administrare valet, quoniam est ipsi prohibitum tangere, arg. c. tribus, de consecr. distinctione 2.

M Vbi

Vbi tamen Sacerdos sibi administrant stolam, necnon superpelliceum habere debet c. Ecclesiastica, distinct. Vigesimatertia, idem vbi ab alio accipit.

10 Ex his constat † parochum, quo pro ægrotis Eucharistiam paratam semper habeat, asseruare ipsam debere in Tabernaculo in Altari maiori collocato optime exhornato, atque diligenter occluso, lampade semper ante ipsum sacramentum ardente (id, quod sumptibus suis parochus faciet, nisi consuetudine rationeve alia aliquis alius ad id teneatur, vtpote Societas Sanctissimi Corporis Domini) ita habetur in c. presbyter, de consec. dist. secunda, & in c. sane, de celebr. miss. & c. 1 de custod. & apud Triden. Syno. sess. 13. de Eucharistia. capit. 6. & Canon. 7. nam si incaute Eucharistiam reliquerit, trib. mensibus ab officio suspendēdus est, etsi ob eius incuriam aliquid nefandum inde contigerit, grauiori pœna afficiendus, ita dicitur in cit. c. 1. de custod. Euchar.

Vbi etiam ad infirmum defertur, dispositio seruetur, cit. c. sane, de cele. miss. alioquin puniri debet arbitrio Episcopi, vt ibi dicitur. Episcopus etiam sæpius suis populis Eucharistiam administrare deberet, nam ob pietatem, quam ipsi habent erga ipsum facilius mouentur ad Eucharistiam suscipiendam, & ita Sanctissimi Episcopi factitarunt, vt refert Episcopus Montis Marani in suo Man. Pastorum, cap. 62. num. secundo. Sicut etiam Sacramentum pœnitentiæ, vt idem refert, & ita Clem. VIII. faciebat.

S V M M A.

1 *Pœnitentiam administrare Parochus debet.*
2 *Parochus licentiam facile dare debet suis parochianis confitendi alteri.*
3 *Parochus an credere debeat parochiano alterius dicenti se habere licentiam a suo parocho ei confitendi peccata.*
4 *Cōfiteri alteri sua peccata extra tēpus Quadragesimæ sine licētia Parochi an liceat.*
5 *Pœnitens, qui aliquod peccatum commisit sæpius, & confessus illud est, an interrogatus a Sacerdote si alias illud peccatum commisserit, teneatur id ei dicere.*
6 *Confessarius, an interrogare debeat pœnitentem.*
7 *Confessarius accidens pœnitentem esse in aliquo peccato, idest in aliquo statu illicito id que ignorare, an admonere ipsum debeat.*
8 *Parochus an audire in confessione Parochianum debeat quoties vult.*
9 *Bannito an sacramentum Pœnitentiæ administrandum, vbi prohibitum est, ne quis eum recipiat.*
10 *Parochus simplex an absoluere possit ab omnibus casibus.*
11 *Absoluere an Sacerdos possit mulierem qua cum peccauit.*
12 *Confessarius in confessione mulieres ad actus inhonestos non alliceat.*
13 *Confessarius pœnitentem patefacere non debet.*
14 *Parochus Bullæ Cœnæ Domini casus reseruatos suo Episcopo, necnon Confessionale in Ecclesia habere debet.*

§. VIII.

1 §. Pœnitentiam † quoque sacramentū administrare parochus debet; nam munus hoc etiā parochi est, vt habetur in c. omnis, de pœnit. & in Clem. 2. §. huiusmodi vers. verum, de sepult. De quo Sacramento quod etiam egi in Tracta. meo De Sacram. ob eam rem quæstiones nonnullas frequentiores explicabimus.

2 Prima quæstio igitur hæc est † an parochus facilis esse debeat ad concedendam licentiam suis parochianis, quo possint alteri sua peccata confiteri. Et videbatur dicendū se non facilem præbere debere; quandoquidem ad ipsum pertinet suas oues cognoscere, id quod præsertim fit confessione. Contrarium tamen concludēdum est, & opinionem hanc magis receptam esse testatur Nauar. in cap. primo, numero 99. de pœnitent. distinct. 6. & in c. placuit, num. 151. eodem. Idque merito. Tum quod periculum famę, & vitæ adire posset aliquando pœnitens si parocho confiteretur; quid enim si consanguineos, affineque parochi in fama, vitaque læsisset? Quid si timore, aut verecundia indici pœnitens non possit, vt aliqua peccata parocho confiteatur? Ob huiusmodi rationes igitur, quo saluti animarum cōsulatur, & ne detrimentum famæ, vel vitæ pœnitens patiatur, facilis esse debet parochus ad hanc licentiam concedendam. Hinc Triden. Syno. sess. vigesimaquinta, de regul. capit. 8. decernit, ac mandat, vt monialibus, præter ordinarium Confessarium, Episcopus, vel suus Superior bis, aut ter in anno offerat alium extraordinarium, qui omnium Monalium confessiones audiat; id quod ob rationes supra allatas fit. Hinc Clem. VIII. in Decreto de casibus reseruatis monet Episcopos, vt faciles sint ad dandam licentiam absoluendi ab eis casibus. Hinc sanct. Thom. lib. quarto, sent. distinct. decimaseptima, quæst. 3. art. 3. quem

quem communiter recept. testatur Nauar. in conf. decimotertio, nume 6. de priuileg. inquit peccare Sacerdotem, si non sit facilis ad præbendam licentiam suis parochianis con fitendi alterius sacerdoti; facilis igitur erit Parochus ad hanc licentiam concedendam. Et de quæstione hac satis.

3 Secunda quæstio hæc est † an pœnitenti, qui addit alium Sacerdotem, quo ei pecca ta confiteatur, & asserit se licentiam habere a proprio parocho, fides adhibenda sit? Concludendum est fidem ei adhibendam esse; nā si dixit Gloss. in Clem. prima, de priuileg. & sequitur Zaba. quæst. decimaquinta, & san. Thom. supra cit. art. duodecimo, & Nauar. in c. placuit, num. 156. distinct. 3. & habetur in Extrauag. inter cunctas, vers. super confessione, de priuile. vbi duos casus excipit, quibus adhibenda fides non est, vbi scilicet excommunicatus, notoriusve est peccator; ratione autem id probatur, quandoquidem in eo casu nemo existimatur immemor salutis suæ. Et quæstione hac idem satis.

4 Tertia quæstio est, † an extra tempus Paschale, seu Quadragesimę pœnitēti liceat non suo parocho confiteri sine proprij parochi licentia. Videbatur dicendum licere; nā ita consuetudine seruare videtur. Atqui contrarium concludendum est; nam ad Sacramentum hoc administrādum iurisdictio requiritur necessario, c. omnis, de pœnit. ergo, quocunque anni tempore confiteatur, ab alio Sacerdote, qui parochus non sit, vel a parocho facultatem nō habeat, absolui nequit atque sic dixit Abb. in cit. c. omnis, not. septimo, & Adrian in confess. 8. dub. & Nauar. in cit. c. placuit, num. 8. & in Man. nu. 8. vbi doctos aliquos in hoc decipi ait. Nō repugnat consuetudo alleg. non enim in hoc consuetudo valet, vt habetur in c. de pœnit. lib. sexto. Excipio, vbi parochus id videret, & taceret; quod enim impedire potest, tacendo licentiam dare existimatur, argum. l. sæpe, ff. de re iudi. Excipio Regulares mendicantes tanquam delegatos a Sede Apostolica, Clement. super cathedram, de sepulturis, Gloss. in c. 2. de pœn. & remiss. in 6.

5 Quarta quæstio est, † an pœnitens, qui confitetur aliquod peccatum, quod alias cō misisit sæpius; sed absolutus fuit, an inquam si interrogetur a Confessario, si alias illud peccatum commiserit, confiteri ipsum iterum debeat, ex quo fuit absolutus. Videbatur dicendum ad id teneri; fieri enim potest, vt peccatum tale sit, quod vbi sæpius commissum est, Episcopo est reseruatum: at, si semel tantum illud se comisisse dicat, cōgnosci id non potest. Postremo si non nouit statum pœnitentis, & facilitatem, quia in illud peccatum incidit, aptum medicinā adhibere non potest. Contrarium tamen cōcludendum est, scilicet pœnitentem non teneri iterum ad peccatum confitendum, quod alias fuit confessus, & absolutus ab eo primo quia nullo iure id cautum est; non diuino; (nunquam enim id habetur.) Non humano: quippe, quia neque id fieri potest, vt asseruit sanct. Thom. Quolib. prima quæst. 12. & sequitur Abb. & Nauar. in c. fratres, nu. 30. de pœnit dist. 5.

Ergo ad id non tenetur. Secundo, quoniā hic ratio peccati non est, nō circunstantia; etiam peccati necessario confessione explicāda; non enim mutat peccati speciem, quo casu confessione explicanda esset, vt tradidit Trid. Synod. sess. decimaquarta, de pœniten. cap. quinto, vers. Colligitur præterea. Tertio, quoniam si id daremus toties, quoties peccata confitemur, necessario iterare omnes alias confessiones deberemus; at hoc est absurdum, ergo non dicēdum, l. nam absurdum, ff. de bon lib. Nec facit, si dicatur obligatum esse pœnitentem, vbi requiritur a Sacerdote nam si necesse esse, vel non requisitus deberet confiteri. Præterea, vbi inuenitur obligatum eum esse? Postremo Confessarius officio iudicis fungitur, vt iudex autem causam alias cognitam, & expeditam, iterū cognoscere non potest; Deus enim non iudicat bis in idipsum. Ex his omnibus concludo non teneri pœnitentem requisitū peccatum, à quo alias solutus est, iterum confiteri, sed posse dicere se illud non commisisse, intelligendo autem in animo suo, ita vt teneatur ipsum iterum confiteri, atque sic dixit Nauar. in c. fratres, num. vigesimoquarto, & num trigesimo, de pœniten. distinct. 5. Nec repugnat rationes contrariæ, sat enim est, vt cognoscat statum præsentem pœnitētis, non autem præteritum. Quod autem dicebatur fieri posse, vt sit casus reseruatus nihil est; nam si alias peccata confessus est eidem Sacerdoti, facile ipsi erit noscere peccatum reseruatum hoc esse; si vero non recordatur, vel ipsi confessus non sit, excusatur: si pœnitens id nouit, fateri illud debet Immo laudandus hic pœnitens videtur, qui confessus est peccatum statim atque illud commisit. In hac quæstione sic concludendum censeo.

6 Quinta quæstio est, † an Confessarius interrogare debeat pœnitentem. Videbatur dicendum ad id ipsum non teneri; ipse enim pœnitens peccauit; ergo ipse confiteri debet

bet iur. illud Dauidis, Dixi confitebor aduersum me iniustitias meas, id quod habetur in c.omnis,de pœnit.Contrariam tamen sententiam amplectēdam esse conseo, vt scilicet Confessarius interrogare pœnitentem debeat. Primum, quia iudex est; at iudex in cognoscenda causa reum interrogare debet, argumen.tot.titu.ff.de quæst.Præterea Medicus est;at nisi morbi causas, ac naturā cognoscat,quod fit interrogatione, nequaquā medicinam aptam adhibere potest. Postremo est etiam Magister, seu Doctor, & tanquam talis debet interrogationes facere, vbi scilicet pœnitens aut errat inscitia, aut timore,verecundiaque detinetur a libera peccatorum confessione,aut memoria eum defecit. In his casibus omnib.Confessarius pœnitentem interrogare debet. Quid enim si pœnitens fateatur se rem habuisse cum muliere, & ignoret circumstantiam peccati? Plane hic Sacerdos inquirere debet, an esset mulier illa soluta,vel affinis, vel consanguinea, vel Monialis, vel alijs qualitatibus affecta,quod enim circunstantiæ hæ plura peccata faciunt, peccatiue speciem mutant; ob eam rem interrogare debet,ex quo pœnitens ipse id ignorat. Quid itidem si fateatur peccatum,ignoret autem peccatorū numerum confitendum esse?Hic etiam interrogatio necessaria erit; id quod summa prouidentia Sacerdos faciet; interrogare igitur ipsum in prædictis casibus debet. Verum quid si rusticus, vel alias imperitus confessus est suo parocho imperito;& species peccatorum, non autem eorum numerum con fessus est, an absolutio tributa valeat. Plane sic,esto ad confessionem quantitatis,ac numeri, teneatur,vbi id nouerit.

7 Verum quid† si animaduertat pœnitentē esse in aliquo peccato.i.in aliquo statu, quē si nosset ipse pœnitens malū esse,peccaret; excusatur tñ, quia id ignorat, an admonere ipsum parochus debet, exēpli gratia nouit, inter ipsum,& vxorē matrimoniū non valere, quia.s.antequam vxorem duceret, rem habuit cum vxoris sorore,quo casu orta est affinitas ex fornicatione in primo gradu, quamobrem matrimonium inter ipsos prohibitum est,vt habetur apud Trident.Syno. sess.vigesimaquarta,de reformat.capit. quarto.An igitur debet eum de hoc certiorem facere?In hoc casu vbi ex vtraque parte, tam viri,quam vxoris ignorantia est(ex quo impedimētum hoc est,de iure humano ob scandalum,quod nasci potest,& periculū famæ, vel vitæ)concludendum est id confessarium tacere debere. Tum quod id habetur in simili in c.quia circa,de affin.& consan.vbi DD. id communiter not. Tum quod non peccāt prædicti ob probabilem ignorantiam, & id pluribus probauit Nauar. in c. si quis autem num. sexagesimoseptimo, cum multis sequ. de pœnit.distinct.septima, & Ego hanc doctrinam his sum secutus;quandoquidem magnum scandalum ortum esset; si id patefactum esset. Et hoc etiam locum habet, esto scandalum non imineat, vt dixit Nauar. in conf.primo,quæst.10.& seq.de constitu.vbi ait nec legem alicubi non permulgatam,vel non receptam debere sponte sua legentē patefacere ipsam,vel si patefacit,dicere quam obrem non obliget.Excipio tamen,vbi damnum tertij versaretur,vt exempligratia mulier accepit pecuniam super suas ædes ab aliquo,vt quousque pecuniam restitueret,dās pecuniam fruatur ædibus nulla pensione soluta, hic versatur damnū mulieris, & alter vsuram facit;& quamuis id ignoret probabiliter ex quo in ea regione talis adest consuetudo,& idcirco non peccat; quod tamen in damnum mulieris redundat, ob eam re admonere debet ipsum esse contractum vsurarium,& ad pensionem soluendam ipsū obligari.Idem si periculum esse alicuius grauioris mali, exempli gratia habet aliquis aliquam opinionem hæreticam,hic etiam admonendus est omnino, ne alios inficat. Postremo excipitur, vbi aliquid adest, quod de iure diuino prohibitum sit. Et de quæst. hac itidem satis.

8 Sexta quæstio est,† an parochus toties audire parochianum in conffessione debeat, quoties voluerit? Plane, vbi opus habet parochianus ipsum semper audire debet parochus, alias non, ita Ricard.quem refert, ac sequitur Sylu.in verb. Confess.prima quæstione 18.

9 Septima quæstio. est,† an Sacerdos possit audire bannitum, quem recipere prohibemur. Ergo sentio id posse;nemini enim,qui ad pœnitentiam venit absolutio deneganda est,argum.Clem. prima, de pœnit. Immo a quocunque absolui potest, & a quocunque peccato, & censura, vbi impune occidi potest; quandoquidem in periculo mortis hic constitutus semper videtur, argum.eorum, quæ tradidit Triden.Syno.sess.decimaquarta,cap.septimo,& ita sensit Nauar. in consilio,quarto,num.secundo,ne cler.vel monac. ibi,Extra casum sacræ confessionis,& in cōsil.vigesimoprimo,de sentent.excommunic. Excipitur tamen, vbi publica fide habita alicubi moraretur, idest haberet, quod vulgo dicitur *saluo condotto*, in aliquo loco; tunc enim

enim parochus, vbi habitationem habet, administrare ipsi pœnitentiam, & alia Sacramenta debet.

10 Octaua quæst. est, † an parochus, qui Sacerdos simplex est, absoluere ab omnib. peccatis queat, atque censuris. In qua quæstione breuiter concludimus non posse; nam a casibus reseruatis suo Episcopo, necnon Romano Pontifici absolutionem tribuere non valet, vt infra suo loco probabimus; Quare, ne hos casus ignoret, Bullã Cœnæ Domini nouisse debet, vt in Tract. meo De Bulla hac probaui in tertia parte, cap. septimo, videri. Item & a casu suo Episcopo reseruatos apud se eadem ratione habere.

11 Postrema quæst est, † an absoluere possit parochus eam mulierem, qua cũ peccauit. Et videbatur dicendum non posse; nã in sua causa Iudex esse existimabitur contra tit. C. ne quis in re propr. Contrariũ tamen concludendum est, scilicet absoluere ipsam posse; nam per illud peccatum nõ amittit iurisdictionem; nec vsum eius; nullo enim iure id cautum est, ergo absoluere ipsam potest, atque sic dixit Archi. quem refert, ac sequitur Ias. in l. Gallus, §. & quid si tantum, numero 113. ff. de libe. & posth. Non repugnat ratio contraria, negatur. n. in sua causa ius dicere: absoluit enim mulierem a peccato suo, non autem se quicquid contrarium senserit nouissime quidam Perusin. nulla solidiori ratione adhibita. Addo parochum suum parochianum vbique etiam extra diœcesim administrare Sacramentum hoc posse, ita Syl. in verb. Confessor. prima quęst. 14. non enim iurisdictio alterius læditur.

12 Caueat † tamen Confessarius in confessionibus audiendis, ne mulieres pœnitẽtes ad actus inhonestos, dum earum audit confessiones alliciat, & prouocet; nam quod Sacramẽto abutitur, cognitio huius delicti ad Inquisitorem hæreticæ prauitatis pertinet, vt habetur in Bulla Pij Quarti, lata Romæ die 16. Aprilis 1561. Pont. sui anno secundo incip. Cum sicut nuper, quam refert Steph. Quaran. in ver. Confessor. pag. mihi 174. & ita Franc. Pegn. tradit super Director. Inquisitor. parte secunda, quæst. 56. & ita seruari in Tribunalibus Inquisitoris, asseruit Addi. ad Diaz. cap. 82. in verb. Deponatur.

13 Caueat † demum ne pœnitentem patefaciat, idest in Confessione delictum auditum explicet, ita vt pœnitens manifestus fiat; nõ enim id potest, & grauiter punitur, vt habetur in c. omnis, de pœnit. nam sigillum confessionis de iure diuino est, ita Turrecrem. & Card. in c. Sacerdos, de pœni. dis. 6. & Viu. in sua Sylu. opin. 143. Excipitur tamen, vbi aliunde id nouisset, vt dixit Abb. in c. dilectus, de excess. prælato. & DD. in cit. omnis. Atqui an credatur ei, asserenti aliunde se id nouisse? Plane non ita inquit Host. Card. & Abb. in cit. c. omnis, de pœnit. & communiter DD. vt testatur Nauar. in c. pen. nu. 164. de pœniten. distin. 6. & Prosper Farinac. de Iudic. & tort. quæst. 51. nu. 107. & Menoch. de arbit. iud. libro secundo, Cent. 5. cas. 414. Nõ tamen punietur pœna ordinaria, cit. c. omnis, sed mitiori, & arbitrio iudicis, ita Mascard. libro 3. conclus. 1286. num. quinto. & numero 6. & sequitur Farin. eadem quęst. num. 108. & Sylu. in verb. Confessio. 3. num. quinto, & Angel. in verb. Confessio in fin. Non creditur etiam, si dicat licentiam hanc ipsi datã a pœnitente (tũc enim patefacere potest de cõmuni testatur Viu. in Syl. opin. 142.) Si pœnitens id neget. Tum quod hoc non præsumitur ob turpitudinẽ. Tũ quod, ex quo id negat pœnitens, transfert onus probandi in sacerdotem; secus si id non negaret, & sacerdos esset bonæ famę, & iureiurando affirmaret ipsi licentiam datam, ita DD. relati a Farin. eadem quæstione secunda, 112. cum sequ. Potest tamen patefacere delictum committendum confessione sibi patefactum, quo impediatur, tacita persona confitentis, vt de communi sententia testatur Viu. in sua Syl. opin. 143. numero sexto. Sed iam ad Extremam Vnctionem transeamus; si prius hoc addiderim parochum absoluere posse parochianum suũ ab omnib. peccatis, vbicunque commissis; nõ enim forum sortitur quis ratione delicti in foro pœnitentiæ, & vt ita Clar. §. fin. quęst. 38. num. quinto, qui de communi testatur, & sequitur Oldrad. cons. septuagesimotertio, numero secundo, & Tusch. in Pract. conclus. in littera F. conclus. 441.

14 Ex his patet † parochum habere debere Bullam Cœnæ Domini, necnon casus reseruatus sui Episcopi, vt supra dixi. Item confessionale in Ecclesia, vbi cofitentes audiat quod in loco aperto; & manifesto esse debet, non autem in sacellis, neque in angulis ecclesiarum, vnde videri publice nõ possit: id quod fit, vt tollatur materia delinquendi; ob quam rationem, etiam ipsum Confessionale habebit fenestram crata ferrea occlusum, ne pœnitentem videat.

SVMMA.

1 *Extrema Vnctio a pluribus Sacerdotibus, an administrari possit.*
2 *An conferri ei, qui dubitatur, an sit mortuus.*
3 *Præposteratio vnctionis, an vitiet Sacramentum.*
4 *An vulnerato ad mortẽ administrari debeat.*
5 *An tempore interdicti conferri possit.*
6 *Olea sacra per constitutum in sacris ordinibus peti debent.*

§. IX.

§. EXtrema vnctio conferri etiam a parocho debet, de qua quia egimus etiã in Tract. de Sacram. ob eam rem hic quatuor tantum quæstiones absoluemus.

1 Prima quæst. igitur hæc est† an parocho dum administrat hoc Sacramentum, si vna perfecta vnctione moriatur, alius Sacerdos adueniens necesse habeat iterare primã vnctionem, an reliquas perficere. Videbatur igitur dicendum ipsam debere iterare; nam Sacramentum ab vno tantum dari debet, vt probaui in Tract. meo de Sacram. Contrarium tamen cõcludẽdum est reliquas perficiendas esse, & non priorem iterãdam; nam quæuis vnctio per se perfecta est, ergo non debet iterari. Etenim se habet sicut sacramentum Eucharistiæ, in quo, si post consecrationem panis, Sacerdos moriatur, alter adueniens vinum tantum consecrare debet, & non hostiam.

Non obstat contrarium; locum enim habet, vbi pars Sacramenti per se perfecta nõ est, & sumus in indiuiduis, quo casu, qui partem eius facit, nihil fecisse censetur, l. furiosum, & ibi Bar. C. qui test. fac. poss. & Iaf. in rubr. num. 12. ff. de leg. primo, ab hac igitur sententia non discedemus, & ita asseruit Illustriss. Tolet. in Instruct. Sacerd. in tit. de Extrema vnct. capitulo secundo, num. quarto, & quinto.

2 Secunda quęstio. est† an si post vnctiones duas, vel tres factas moriatur ægrotus, reliquæ vnctiones faciendæ sint. In qua quæst. breuiter concludimus faciendas non esse, nã Sacramentum hoc homini administrandũ est, cuiusmodi mortuus non est; cõstat enim homo ex anima rationali, & corpore, vt inquiunt Philosoph. & habetur in Symbolo Athanasij. Non igitur reliquas perficiet; nã nec sacramenti effectus collatus est, quid in vltima vnctione quinque sensuum confertur si dubitetur vero, an mortuus sit, sub cõditione confertur, sicut de baptismo, & ita in re nostra Tolet. eodem capitulo tertio, num 6.

3 Atqui† si præposteratione vnctiones fiãt an Sacramentum vitiabitur, exempli gratia. Primo manus; deinde os; tertio nares; quarto aures; postremo vngũtur oculi? Concludendum est Sacramentum confici; nam ratione nobilitatis instrumentum vnius sensus prius vngitur altero, non autem necessitatis ratione, sensus enim omnes sunt causæ peccati; sicut igitur si quis plura vulnera habet, nihil interest quodnam prius curetur, ita & hic: quod autẽ sensus alter altero nobilior sit docuit Philosoph. lib. secundo, de anim. lib. 1. Metaph. Accedit quod etsi in Sacramẽto Eucharistiæ panis prius consecrandus sit, si vinum tamen prius cõsecretur, cõsecratio valebit, quod dubitationem non habet; sicut etiam in ordine, si prius sacerdotium alijs ordinibus conferatur, esto peccetur, vt habetur in titu. de Cleric. per salt. promot.

Verum quid si quis vna verborum constructione formam proferat, ita vt omnes sensus comprehendat; exempli gratia. Per istam sanctam vnctionem parcat tibi Deus quicquid oculorum, aurium, narium, oris, vel linguæ, & tactus vitio deliquisti, an inquam Sacramentum confertur? Ego sentio conferri, & id posse; nam & vna verborum forma plures simul baptizari possunt, vt baptizo vos; est enim forma vna multiplex ratione plurium prædicatorum, l. stipulationes plures, ff. de verb. oblig. Immo quandoque debebimus hanc formam adhibere, vbi periculũ mortis adest; modo tamen vngat singula instrumenta, dum ea tunc nominat.

4 Tertia quæst. est,† an vulneratos ad mortem Sacramentum hoc cõferri debeat. Hãc quæstio. absolui in Tracta. meo de Sacramen. & conclusi posse, & ita de communi sententiam testatur Illustriss. Tolet. eodem cap. 3. num. 5.

5 Postrema quæst. est † an tempore interdicti conferri possit. Hoc declarauimus in Tracta. de Censur.

Ex his patet parochum debere habere oleum infirmorum vasculo aliquo reseruatum, & singulis annis a Cathedrali Ecclesia accipere veteri combusto. Ad hoc oleũ autem petendum,
6 † sicut etiam oleum Catechumenorum, & Chrismatis mittetur in sacris constitutus, vt habetur in c. presbyteri, qui, de consecr. distinct. & c. omni tempore, eadem distinctio. Patet etiam ad parochum per-

pertinere ægrotos præsertim, vbi graui morbo affecti sunt, sæpius visere, quo animarum saluti consulat, scilicet sacramenti pœnitentiæ, atque Eucharistiæ administratione, ad quæ suscipienda parochus ægrotum hortabitur, vt alibi diximus; & vbi pauperes sunt pro suis viribus opem eis ferre, quod munus Episcopi etiam est; plurimum enim præsentia eius ægrotis prodest, quandoquidem facilius sacramenta suscipient, iniurias condonabunt, & mortem æquo animo subibunt; id quod exemplis, & auctoritatibus sanctorum pluribus probauit Episcopus Montis Maran. in Man. Pastor. cap. 57. & facit c. Episcopus, distinct. 82. vbi dicit Episcopum de victu, & vestitu eis prouidere debere; ergo multomagis animarum saluti consulere. Accedit postremo Episcopum primarium Parochum omnium Ecclesiarum suæ diœcesis esse, c. quæcunque, vndecima quæstione prima, ergo hac quoque ratione concludēdum est munus hoc & ad Episcopum pertinere. Sed iam de matrimonio agamus.

SVMMA.

1 *Matrimonium coram parocho, & duobus testib. administrari debet.*

2 *Parochus, qui matrimonio interest, dum contrahitur, qui nam sit.*

3 *Parochus sponsum, an in parochia sponsæ interesse possit matrimonio contrahendo, & e contrario.*

4 *Non requiritur, vt parochus verba proferat.*

5 *Parochus hic Sacerdos esse debet.*

6 *Non requiritur, vt sit rogatus, seu vocatus.*

7 *Matrimonium valet vel inuito Sacerdote contrahatur.*

8 *Valet etiam si contra interdictum Episcopi contrahatur.*

9 *Testes duo, vel tres interesse matrimonio debent dum contrahitur.*

10 *Non requiritur, vt sint rogati.*

§. X.

1 §. MAtrimonio denique † dum contrahitur, interesse debēt proprius parochus, & duo, vel tres testes, vt habetur apud Triden. Synod. sess. 24. de reform. matrimon. cap. 1. vers. Qui aliter, quam præsente parocho.

2 Hic autem parochus, † vt mittam Rom. Pont. qui omnium parochus est, primo est Sacerdos simplex parochiæ viri, vel mulieris. Secundo ordinarius, id est Episcopus, vt dicitur in eodem vers. Qui alter. Tertio Vicarius Episcopi. Quarto delegatus ab vno ex ipsis, de licentia enim vnius horum corā alio Sacerdote contrahi potest, vt dicitur in eod. c. 1. vers. Qualiter. Et quoniam licentia requiritur, ideo præcedere ipsa debet auth. licentia, C. de episc. & cler. & l. si quis mihi bona, §. iussu, ff. de acqu. hæred. & ita Addit. ad Diaz in Pract. Crim. Canon. vers. Decimo tertio, pag. 292. Quare quod ob hanc rationē præcedere debet, ob eam rem expresse postulatur, non autem tacita ex permissione, ita Lap. Alleg. 86. nu. 3. & ibi Addit. & ita declarauit Sacra Congreg. Conc. Trid. dum quæstio hæc orta esset Venetijs, vt testatur Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. Cent. 5. cas. 453. nu. 14. Excipitur tamen vbi generatim Sacerdos esset probatus ad aliquam curam Eccles. vt Capellanus, hic enim poterit, etiam si nulla alia licentia interueniat, & hoc ob eam rationem, quoniam est subrogatus in locum parochi, vel Coadiutor parochi est, & in partem solicitudinis, igitur vt parochus omnia facere potest, quod est notandum.

3 Ex his patet † si matrimonium contrahatur in parochia mulieris interesse debere. Si in parochia viri parochum eius: nam S. Synod. eod. cap. 1. simpliciter de parocho contrahentium loquitur, nec distinguit coram quo parocho: ergo nec nos distinguere debemus, l. de pretio, ff. de publ. in rem act. & ob eandem rationem, & in parochia viri parochus mulieris, & ē cōtrario in parochia mulieris parochus viri interesse poterit, atque sic declarauit Sacra Congreg. vt refert Nauar. in cons. 4. num. 1. versic. Tertio, de clandest. despons. & Addit. ad eum, eodem consil. 3. Immo & in alterius diœcesis parochia, quæ non est viri, vel mulieris, matrimonium contractum coram parocho, & duobus testibus, vel tribus valebit. Tum quod S. Synod. non præscribit locum, in quo contrahatur, sed solum personas coram quibus, ergo vbique locorū contrahi potest, c. nonne, de præsump. Tum quod contractus speciem habet, vt dixi, contractus autem vbique locorum contrahi potest, ergo & matrimonium contrahi. Tum quod S. Synod. voluit, vt interessent parochus, & testes, quo probari posset, quod efficitur, vel in aliena parochia contrahatur, atq; sic conclusit Addit. ad Diaz eod. c. vers. Vndecimo præmittendum non est. Contrarium tamen tenuit Nauar. in cons. 14. de Clandest. despons. cuius opinio locum habere potest quoad benedictionem dandam; nam sine licentia parochi illius loci eam dare

dare Sacerdos secularis, regularisve non potest, ex quo in Ecclesia fit, & violatur alterius iurisdictio, & quoad matrimonium contractum nihil tale interuenit. Ac plane si priuatis domibus fiat hic contractus, nulla ratione iurisdictio violatur. Secundo locum habere potest quoad pœnam, vt dixit Addit. ad Diaz eodem quam tamen pęnam non subit si ex causa fecerit, vtpote timore hostium, vel de licentia parochi loci.

Coram etiam habente iurisdictionem quasi Episcopalē contrahi potest, cuiusmodi iurisdictionem habent Cardinales in Ecclesijs suorum titulorum, c. his, quæ, de maior. & obedien. & ita Nauar. in consil. 14. de Clandest. desponsa.

4 Atqui † an proferre aliqua verba parochus necessario debet? Videbatur dicendum debere, ob id, quod sancta Synod. in eodem cap. vers. Quibus denunciationibus factis id sentire videtur. Præterea consuetudine seruatur, & parochus dicat, Ego coniungo vos, &c. Contrarium tamen concludendum est, scilicet non necessario requiri, vt quidpiam dicat; nam matrimonium non solum sacramentum est, verum etiam speciem contractus habet; in contractibus autem ipsi contrahentes sunt causa efficiens, & ministri cōtractus, & forma sunt verba Sacerdotis, atque sic respondit Sacra Congreg. Concilij, vt refert Addit. ad Diaz in Pract. Crim. can. cap. 73. versic. Reuerendissime Domine, pag. 263.

Quæ diximus autem locum habent, vel matrimonium contrahatur per procuratorem; nam præsentibus prædictis, scilicet parocho, & testibus contrahi debet. Verū quod cogūtur perseuerare in matrimonio sic contracto per procuratorem, nisi præbent ante contractum matrimonium se mutasse voluntatem, c. fin. de procur. lib. 6. ob eam rem, vbi per procuratorem contractum est, a præsentibus deinceps coniugibus peti debet, si consentiant huic matrimonio, quod procuratorem eorum nomine contraxerunt, ita dixit Nauar. in consil. 14. num. 13. de sponsal. quod tamen mihi non admodum placet; si enim valet, cur deinceps id petitur, cum repugnare deinceps non possint?

5 Secundo † parochus hic Sacerdos esse debet, ita Triden. Synod. cap. 1. vers. Qui aliter quam pręsente parocho, vel alio Sacerdote; dictio enim alio est repetitiua similium, vt inquiunt DD. & sic declarauit Sacra Cōgregatio, vt testatur Addit. ad Nauar. in consil. 10. de Clandest. desponsa. Quare nec corā Vicario Episcopi, qui Sacerdos non sit, nec coram alio in sacris constituto, etiam tempore pestis, & ita Nauar. in consil. 6. de Clandes. despons. Alioquin si contrafiat, matrimoniū nullum est, vt habetur apud Triden. Synod.

6 eod. c. 1. vers. Qui aliter. † Non requiritur autem, vt rogatus sit, modo intelligat actum,

7 qui geritur, ita Sacra Congreg. ibid. † Item non refert, an voluntarius, compulsusve interfit, ita S. Congreg. respondit, vt refert Addit. ad Diaz eod. cap. pag. 284. Debet tamen intelligere actum, qui geritur, alioquin matrimonium non valeret, vt eadem Addit. eo-

8 dem in loco. † Valet etiam si contra prohibitionem factam ab Episcopo coram parocho, & duobus testibus contrahatur. Ex his apparet Sacerdotem interuenire quasi testem quemdam, esto quoad cæremonias, & benedictiones vti minister interueniat.

9 Tertio † debent adesse duo, vel tres testes, vbi matrimonium contrahitur, vt diximus; id quod fit, quo facilius matrimonium probetur.

10 Nihil autem † interest an rogati sint necne, modo videant & ipsi actum, qui geritur, & audiant nam pro regula traditur ad rem probandam testes rogatos non requiri, nisi specialim id caueatur, l. ad fidem, ff. de testibus, & ita Gloss. in Auth. Rogati; eodem atque sic respondit Nauar. in consil. 11. de clandest. despons.

S V M M A.

1 *Denunciationes fieri debent.*
2 *In Ecclesia contrahentium.*
3 *Diebus festis solemnibus.*
4 *Tribus diebus.*
5 *Cōtinuis.*
6 *Inter missarum solemnia.*
7 *Denunciationes quando omittantur.*

§. XI.

1 §. QVarto, † antequam matrimonium contrahatur, denunciationes fieri debent eorū, qui matrimonio iungi volunt, vt scilicet, si quis sciat inter eos, qui matrimonio iungendi sunt, aliquod impedimenti esse, illud in medium proferat. Id quod & iure antiquo cautum fuit, c. cum inhibito, de clandest. despons. & in capit. cum in tua, de spons. vbi etiam not. Abb. num. 4. quando est timor scandali, si matrimonium cōtrahatur, videlicet debere matrimonium impediri, id quod contingit sępius, vbi nobilis, ac diues pauperem ducere vult, vel minus nobilem, idem Felyn. in cap. nihil, de præscrip. ob plures tamen causas

omitti

omitti possunt auctoritate Episcopi, scilicet vbi periculum est, ne impediatur, contrahentium inæqualitas; in articulo mortis constitutus, timor parentis vel tutoris legitimus; stuprum illatum, vicinitas temporis prohibiti ad solemnes nuptias, ita Prax. Archiepisc. Neapol. cap. 26.

2 Fieri † autem debent hæ denunciationes in Ecclesia parochi, vbi domicilium habent ipsi contracturi matrimonium; & si diuersæ parochiæ sint, in vtriusque parochia: idem si diuersæ diœcesis; nam fiunt, quo patefiãt impedimenta, si qua sint; hæc autem sciri nequeunt nisi ab illis, in quorum parochijs habitarunt; si vero vagabundus sit parochus in his non facilem se præbebit ad suam præsẽtiam præstandam; sed curabit, vt fides fiat a curatis, vbi habitabit, & re diligenter cognita ad Ordinarium probationes habitas deferet, & ab eo licentiam id faciendi obtinebit, vt habetur apud Trident. Synod. sess. 24. de reformat. cap. 7. & ita ego seruari in hisce casibus.

3 Secundo † diebus festis solemnibus; non igitur feriatis diebus, esto frequens populus adsit, atque sic S. Synod. eodem cap. primo, & Episcopus non potest in hoc dispensare, c. cũ inferior de maior. & obed. & ita Prax. Arch. Neap. cas.

4 Tertio † tribus diebus; non igitur bis, vel semel, nisi Episcopus ex causa dispẽsauerit, vt suo loco diximus.

5 Quarto † tribus diebus continuis; non enim intermitti vna dies debet, nisi aliqua causa interueniat, quæ impediat.

6 Postremo † inter missarum solemnia; non igitur inter vespertinas preces. Hæc omnia habentur apud Trid. Synod. eodem capitu. Verum, si contrafiat, & denũciationes omittantur, an matrimonium nihilominus valebit? Plane sic, atque sic conclusit Addit. ad Diaz. cap. 72. vers. Primo ante omnia, & ita Sacra Congregat. ab ea relata declarauit. Quare improbanda est opinio Menoch. qui contrarium tenuit in cons. 69 num. 70. lib. 1. Verum quid si quis impedimentum nouit, quod probare non potest, an denunciare nihilominus illud debet? Plane sic, ita Couar. de spons. 2. par. cap. 6. §. 10. num. 20. cum seq. viden.

Qui tamen, vt matrimonium impediat, falsa impedimenta denunciat, arbitraria pœna punitur, ita habetur in cita. cap. cum inhibitio, §. si iunct. Gloss. ibi, & Anchar. numero 13. & Menoch. de arbit. iud. lib. 2. Centu. quinta, cas. 453. nu. 2. Coram parocho igitur matrimonium contrahi debet.

7 Excipitur † tamen, vbi coram parocho, & testibus matrimonium semel contractum est, & postea fuit patefactum impedimentũ, quod nullum matrimonium reddebat; tunc enim, si dispensatio habeatur, vt matrimonium contrahi possit, et si nouus consensus requiritur ipsorum coniugum, vt id plurib. asseruit Nauar. in cons. 14. de sponsa. qui testatur ibi, nu. 7. opinionem hanc a sacra Pœnitentiaria comprobatam; non tamen iterũ coram parocho, & testibus, requiritur, vt nouus hic consensus præstetur, & ita Pont. Max. placuit, vt refert Illustriss. Cardin. Alciatus Propœnitẽtiarius in signatura, quem refert Nauar. eodem cons. in fine. Id quod factum fuit; quandoquidem sæpius nõ posset cum præsentia parochi, & testium fieri sine periculo maximi scandali. Et quod videtur Concilium Trident. non cogitasse de huiusmodi casibus occultis, & idcirco iuri communi standum est, l. iubemus, C. de testamen. & l. præcipuus, C. de appellat. quo iure inter ipsos coniuges tantum matrimonium contractum olim valebat; sat igitur est in huiusmodi casibus, vt inter ipsos coniuges iterum consensus secreto præbeatur, sed ita vt coniux, qui impedimentum ignorabat, intelligat impedimentum dirimens matrimoniũ subesse, & idcirco necesse esse, vt iterum cõsentiant, quo matrimonium valeat.

Quare si eadem ratione impedimentum aliud sit, vt pote ætatis, quia scilicet alter cõiugum legitimam ætatem non habebat ad contrahendam, quæ postea superuenit, sat erit nouus consensus sine alijs denunciationibus, & sine præsentia parochi, & testium, vt dixit Addit. ad Nauar. in consil. 3. de despon. impub. esto Nauar. cõtrarium sentiat; vt scilicet seruatis saruãdis cõtrahi debeat; id quod ad cautelam fieri debet; non autem ad necessitatem sacramenti, vt dixit eadem Addit. ne scilicet matrimonium nullum dicatur, vel pro lis illegitima allegetur.

Secundo excipitur, vbi matrimoniũ contractum est coram parocho, & testib. per verba de præsenti sub licita conditione; nã adueniente cõditione, perinde est, atque si pure contractum esset; nec opus est, vt amplius contrahatur, & idcirco nec coram parocho & testibus, atque sic conclusit Nauar. in c. 1. de condit. apposit. de communi sententia DD. esto Theologi contrarium sentiant, cuius tamen contraria communis opinio est, vt dixi.

Parochus autem, si post denunciationes factas

factas,compareat aliquis,& denunciet alterum coniugum cum alterō sponsalia contraxisse,interesse huiusmodi matrimonio nō debet,antequam Episcopus declaret sponsalia soluta esse;nam,qui promisit, cogi potest adducendum eam,cui primo permisit, c.ex litteris,2.de spons.& ita Nauar.in consil.12.de spons.

Verum quid, si his denunciationibus factis, non apparet, qui impedimentum aliquod patefaciat,an contrahētes ipsi, qui impedimentum nouerunt,excusentur? Planè non,vt habetur in c.cum inhibitio, §. si quis vero,de clandest.despons.& ita Illustriss.Tusch.asseruit in littera B.conclus.5.Idq;merito cum enim se inhabiles esse sciant,detegere illud impedimentum debebant, vel non contrahere,vel dispensationem quærere.

Atqui,an fides ipsis adhibenda sit? vbi agitur de vinculo matrimonij tollendo; non adhibetur eis fides, vbi volunt matrimoniū dissolui;non enim in eorū potestate,hoc est c.quos Deus,trigesimasecūda quæstione secunda,& ita Abb.in c.super eo,qui cognou. consang.num. 5. Excipitur,vbi vellent matrimonium valere,ita Abb. ibi, modo fama adsit, sicut si alter coniugum impedimentū assereret,ita Menoch.vbi rem hanc egit, de arbitr.iud.lib.2.Cent. 2. cas.103. Atquid si fama sit etiam denunciatione non facta esse aliquod impedimentum;qui vero matrimonium contrahere volunt,vt eam famam tollant,vel suo vel parentum iuramento probare id conantur,an eorum iusiurandum recipiendum? In arbitrio Episcopi id collocatū est,c.cum in tua,de spons. & ibi Abb.atque But.qui docet quomodo Episcopus se gerere habeat.Idem Menoch.de arbitr.iud. lib. secundo,Cent.5.cas.454.& Centur. tertia, cas.243.

Tertio excipitur, vbi Episcopus eas denunciationes ommitteret;id enim potest, vt habetur apud Trident.Synod.eodem. Ex dictis colligitur,& post denunciationum lapsum tempus posse denunciari impedimentū modo denunciās nō prius id nouerit,vel denunciationes ignorauerit,c.cum in sua, qui matrimon.accusa.poss.etenim in causa matrimonij sententia nō transit in rem iudicatam, c. lator, & consanguinei, de re iudic. Sed de his hactenus,ad pœnas transeamus, quibus afficiuntur, qui contra prædicta faciunt.

S V M M A.

1 *Matrimonium cōtractum præsente parocho proprio,sed non testibus,vel e cōtrario præsentibus testibus,& non parocho;vel præsente parocho,sed non Sacerdote,vel præsente alio,nullum est.*
2 *Parochus,qui sine testibus,vel testes,sine parocho matrimonio intersunt,mortifere peccant,sicut & contrahentes.*
3 *Arbitrio ordinarij puniri prædicti debent.*
4 *Benedictio coniugum fieri debet, antequam matrimonium consumetur,sicut & peccatorum confessio, & Eucharistiæ sumptio a contrahentibus.*
5 *Benedicti coniuges non debent in alio matrimonio benedici.*
6 *Benedicens secundas nuptias qua pœna afficiatur.*
7 *Benedicens sponso tempore prohibito qua pœna puniatur,necnon ipsi sponsi.*
8 *Benedictio facta ab alio Sacerdote sine licentia parochi,vel Ordinarij reddit eum suspensum ipso iure,etsi Regularis sit ipso facto est excommunicatus.*
9 *Parochus librum habere debet,in quo coniuges,& parochus,& testes,qui matrimonio interfuerunt,scribantur.*
10 *Coniux si monasterium ingrediatur,quid alter facere habeat.*
11 *Matrimonium clandestinum si qui contrahant,Episcopus ex officio potest eos punire.*
12 *Parochus debet habere cognitionem sacramentorum.*
13 *Parochus si denegat sacramenta, qua pœna afficiatur.*

§. XII.

§. QVibus præsentibus matrimoniū contrahi debeat,vidimus,modo an valeat,si contrarium fiat,& puniantur,qui ipsi intersunt,& contrahentes,videamus.

1 Primum igitur † si matrimonium cōtrahatur præsente proprio parocho sine testib. & e contrario præsentibus testibus sine parocho,vel præsente parocho,& testibus,sed parocho nō Sacerdote;vel nec parocho,nec testibus præsentibus,matrimonium nullum est,ita sancta Synod.sanciuit,sess. vigesimaquarta,de reformat.matrimon.cap. primo, versic.Qui aliter.

Idem si alio præsente Sacerdote contrahatur, quia proprio parocho licentiam nō habet,& in hoc casu matrimonium nullum est

atque

atque sic habetur in eodem vers. Qui aliter. Quare Iudex Eccles. qui matrimonium contractum contra formam Concilij iudicabit, matrimonium ipsum nō irritum reddet, sed irritum esse declarabit; atque sic declarauit Sacra Congreg. vt refert Addit. ad Diaz capitulo 77. ve. sic. Decimoquinto, pag. 283. & pagina 293.

Verum, quid, si deinceps ipsi contrahentes velint matrimonium contrahere seruata forma Concilij, an sine alia dispensatione id poterunt? Videbatur dicendum non posse. Nam sancta Synod. inhabiles omnino eos reddit in vers. Qui aliter, & ita tenet Maiol. de irregul. lib. 3 capit. vigesimoquinto. Circa crimina. Atqui contrarium concludendū est, scilicet hoc sine alia dispensatione matrimonium contrahere posse, modo seruetur Sacri Concilij forma. Id quod probatur, eodem versicu. Qui aliter. Nam sancta Synod. non omnino reddit inhabiles ipsos contrahentes simpliciter: sed ad cōtrahendum sic, idest cum ea qualitate, scilicet non pręsente parocho, vel alio Sacerdote de eius licentia & duobus testibus Hac igititur ratione ad cōtrahēdum inhabiles reddit, ergo secus si sic non contrahant, sed præsente parocho, & testibus prædictis, atque ita asseruit Addi. ad Diaz. eodem cap. 73. vers. Quarto etiam memoratu dignum, & ita Sacra Cōgreg. declarauit, vt ibi testatur, id quod aperte significat nobis sancta Synod. per illam particulam sic. Ab opinione Maioli ergo discedendum est, vt quæ nulla ratione nitatur, atque falsa sit.

2 Secundo principaliter † parochus, qui sine duobus, vel tribus testibus; & testes, qui sine parocho, aliove Sacerdote de eius licentia intersunt; & contrahētes matrimonium; mortifere peccant; quippe quia in re graui delinquunt, atque sic dixit eadem Addit. eodem cap. vers. Quinto est, & eo magis si ipsi contrahentes deinceps matrimonium, quod nullum est, consument, ita Addit. eadem excusarentur, tamen contrahentes, qui probabiliter id ignorarent.

3 Item † prædicti omnes arbitrio Ordinarij grauiter puniri debent; sic enim præcepit sancta Synod. eodem cap. 1. vers. Insuper parochum. Et facit c. 2. de maior. & obedien. & quoniam sancta Synod. id præcipit Ordinario, vt id puniat, ob eam rem, si non obtemperent, ipse ordinarius, idest Episcopus, eiusve Vicarius, qui causam cognoscet, hos puniet, atq; sic dixit eadem Addit. ad Diaz. eodem cap. vers. Septimo, de iure autem antiquo c. fin. §. fin. de Clandest. desp. per triennium Sacerdotem parochum (qui tales coniunctiones prohibere contempserit) Regularem, qui vero (ei præsumpserit interesse) per triennium ab officio suspendi mādatur, & grauiori etiam pęna affici, si culpa delicti id postulet; & contrahentes etiam pœnitentia condigna affici. Hæc est pœna a iure antiquo in eos lata, quæ per Triden. Syno. sublata non est, immo magisq; confirmata, vt dicitur eodem cap. primo, atque sic asseruit Addit. ad Diaz. eodem cap. versicu. Octauo. Excipiuntur tamen sponsalia; non enim coram parocho, & testibus necesse quis habet ea contrahere, & idcirco non seruata forma Concilij Triden. in ipsis, nec peccatur, nec quis puniri debet, quandoquidem sancta Synod. de Matrimonio per verba de præsenti contracto semper loquitur. Id quod & pluribus probauit, eadem Addit. eodem capit. vers. Nono. Secundo excipitur quoad eas pęnas Secerdos, qui parochus non est, & licentiam non habet a proprio parocho; non enim his pœnis afficitur, sed alijs, vt mox videbimus.

4 Tertio † ante matrimonium consumatū, benedictionem a propro, parocho, vel ab alio Sacerdote de sui licentia parochi, vel Ordinarij accipere coniuges debent; sicut etiam sua peccata confiteri, & Eucharistiam suscipere, vel antequam contrahant, vel saltem, triduo ante matrimonij consummationem, ita habetur apud Tridēt. Syno. eodem cap. vers. Præterea, eadem sancta Synodus, iunct. vers. Postremo sancta Synodus; licentia vero prædicta, vt dixi vel a parocho, vel ab Oridinario, vel a Vicario Generali Episcopi dari potest, & multomagis a Papa: id quod dixit eadem Addit. ad Diaz. eodem cap. vers. Decimoquarto. Ex his patet Romanum Pont. pręter supremam potestatem, quam habet in omnes, cumulatiue cum alijs inferiorioribus potestatē etiam habere, & Episcopum in sua diœcesi cum suis inferioribus.

5 Excipiuntur sponsi † in alio matrimonio antea benedicti c. 1. & c. 3. de secund. nupt. Id quod locum habet, vel vnus tantum coniugum benedictus sit, quandoquidem orationes, & preces, quibus benedictio fit, vtrique communes sunt, quamobrem in benedicto iterarentur contra cit. c. 3. & Gloss. ibi in eodem c. 1. Quare reicienda est opinio quorundam, quos & sequitur Menoch. de arbit. iud. libro secundo, Cent. 5. cas. 407. num. 7. qui existimarunt id factum esse, quoniam, qui benedictus est; cōmunicat benedictionem alteri coniugi; sicut aqua benedicta mixta

mixta aquæ non benedictæ communicat benedictionem ei c. quod in dubijs, de cons. eccl. vel altar. vera enim ratio non est: nam illa locum habet in liquidis, nõ autem in his, quorum vtrunque remanet in sua substantia & alterum ad se alterum nõ trahit, Nec obstat quod de aqua dicitur; locũ enim habet, vbi benedicta aqua maior est in quantitate aqua nõ benedicta, vt suo loco probauimus. Excipiunt tamen nonnulli, vbi mulier benedicta nõ est, tunc enim ipsam benedici posse dixit S. Thom. in 4. senten. distinct. quadragesimasecunda, quæstione 3. in fine. Et de consuetudine ita seruari fatetur Gloss. in cit. c. 3. & frequentiori vsu eam receptam esse testatur Couar. de spons. parte secunda, capit. 8. §. 11. num. secundo, & nonnulli alij, quos refert Addit. ad Diaz in sua Pract. Crimin. Canon. cap. 74. Mihi tamen de iure hęc opinio non placet. Nam cit. cap. 3. alternatiue loquitur, vt scilicet vel vir, vel mulier ad bigamiam transeat, non debere benedici; ergo, vel vir virginem ducat, benedici non debet præsertim ob rationem supra allatam. Quare contraria opinio locum habebit, vbi consuetudo adest a superiori probata, ita dixit Gloss. in cit. c. 3. in fi.

6 Verum, qua pœna Sacerdos† afficitur, si contrarium faciat, scilicet benedicat antea benedictos? In cit. c. 1. de secun. nupt. suspendi a beneficio, & officio debere, & cum litteris Episcopi ad Apostolicam Sedem mitti iubetur. Atqui grauior pœna hæc videtur pro huiusmodi delicto; ob eam rem, Ioan. Andr. & Abb. & alij ibidem interpretati sunt eum Canonem locum habere, ubi constante priori matrimonio, secundas nuptias Sacerdos benedixit; Quorum interpretatio mihi recipienda non videtur; quandoquidem ibi nihil est, vnde elici id possit; inquit tamen ibi Couar. eam pœnam hodie locum non habere; quandoquidem extare testatur Constitutionem Ioan. 22. qua missio Sacerdotis ad Apostolicam Sedem omnino tollitur. Arbitraria igitur pœna hic punietur atque sic dixit Diaz eodem capit. septuagesimoquarto, & sequitur Addit. eodem in littera E. cum seq. & prius Abb. Butr. & Ioan. & nouissime Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. Cent. 5. cas. 417. num. 8.

7 Arbitraria † etiam punietur, qui temporibus a iure prohibitis nuptialem benedictionem tribuit (prohibita autem tempora, quominus solemnes nuptię fiant, pręscripta sunt nouissime a Trident. Synod. sess. vigesimaquarta, cap. 10. de reformat. scilicet ab Aduentu Domini vsque ad diem Epiphaniæ: & a feria quarta Cinerum vsque ad Octauam Paschatis inclusiue) cum enim ibi statuta pœna non sit. Iudicis arbitrio punietur c. de causis, de off. delegat. & l. 1. ff. de iur. deliber. & ita Addit. ad Diaz eodem cap. 74. qua pœna etiam ipsi coniuges puniuntur, vt ibid. ead. Addit. sentit.

Atqui si ante benedictionem coniuges matrimonium consument, an mortifere peccabunt? Caiet. tenet eos non peccare mortifere idem & sanct. Thom. quem refert, ac sequitur Nauar. in Man. cap. decimosexto, numero 38.

8 Quarto† Sacerdos, qui interest matrimonio eorum, qui sunt alterius parochiæ sine licentia expressa: vel benedictionem tribuit (tacita enim licentia non sat est, vt declarauit Sacra Congregat. quam refert Addit. ad Diaz eod. cap. vers. Duodecimo, pag. 242. & supra id asseruimus.) Primo vel Regularis sit, vel secularis, ipso iure suspensus est, quandiu ab ordinario eius parochi, qui matrimonio interesse debebat, & a quo benedictio accipienda erat, absoluitur, ita habetur apud Triden. Syno. eodem cap. primo, vers. Quid si quis parochus, quæ pęna locum habet, vel priuilegium ad id se habere asserant, vel consuetudinem immemorabilem allegent, ita Sanct. Synod. eodem vers. Quare priuilegia Regularibus concessa, quæ ante Concilium id permittebant, nisi deinceps confirmata sint, abrogata sunt. Præterea Regulares ipso facto excommunicati sunt, si matrimonia solemnizent, idest benedicant, vt habetur in Clem. prima, de priuileg. non enim per sanctam Synodum additione pœnæ suspensionis, excommunicationis pœna sublata est, atque sic dixit Nauar. in consil. decimo, de constitu. Idque merito) quæ enim inducta ad augendum sunt, diminutionem facere non debent, argum. l. legata inutiliter a contrario sensu, ff. de adim. leg.

Quinto, si quæ laudabilis consuetudo sit, eam parochus seruabit, atque sic dixit sancta Synod. eodem cap. primo, versicu. si quæ prouinciæ.

9 Sexto † librum parochus habere debet, in quo coniugum, & testium nomina, diem, locumque matrimonij contracti, necnon nomen Sacerdotis, qui interfuit, describat, quę diligenter apud se custodiet, ita sanct. Syno. ibidem vers. Habeat parochus; Hæc sunt primaria capita, quæ de sacramentis parochus seruare debet. De quib. Episcopus, vbi Dioecesim visitat, interrogare debet, & sciscitari an seruentur.

10 Septimo, † si alter coniugum ante matrimonium

monium consumatum religionem ingrediatur (id enim potest c. ex publico, & ibi Abb. ac DD. de conuer. cõiug.) an debeat alter in seculo manens expectare, vt ingressus profiteatur? Videbatur dicendũ non debere; nam per cit. c. ex publico præscribitur ei tẽpus duorum mensium. Cõtrarium tamen cõcludendum est, scilicet eum expectare debere, quousque professio fiat; & hoc per Triden. Synod. sess. vigesimaquinta, de Regul. capit. 15. vbi professio ante annum probationis fieri non debet; & quia potest ad seculum redire, ob eam rem expectandus est, atq; sic respondit Sacra Congreg. eadem sess. cap. 17. scilicet cogendum esse remanentem in seculo, vt expectet, quousque ingressus professionẽ fecerit. Quare, si mulier duodecim annorum erat, quando ingressa est religionem, cogetur vir expectare, quatuor annos; non enim ante decimum sextum annum expletum professio fieri potest. Non obstat illud c. ex publico, quandoquidem est correctum per cit. Triden. Synod. & ita quoq; dixit Nauar. in cons. 1. de conuers. coniug. Poterit tamen Episcopus præscribere tempus inter quod religionem ingrediatur.

11 Postremo † si qui matrimonium clandestinum contraxerint, & nõ in facie Ecclesiæ post Trident. Synod. & vtãtur matrimonio; an Episcopus contra eos venire ex officio potest? Plane sic ex officio nobili; & hoc ob vtilitatem publicam, & salutem animarum, vt dixit Barto. communiter recept. in l. quarta, §. hoc autem iudicium, ff. de damn. infect. nam & per denunciationem Euangelicam contra peccantes procedere potest, & inquirere ex officio fama præcedente ad punitionem delicti, & ita Nauar. in cons. 3. de off. ordina.

12 Ex his patet † parochum cognitionẽ habere debere sacramẽtorum cum habito respectu ad ea, quæ de substantia ipsorũ sunt; tum habito respectu ad ea, quæ, etsi de substantia non sunt, omitti tamen pro arbitrio non debent; quæ autem vtraque sint in Tracta. meo De Sacramen. distincte posui præterquam quod innumeri hac de re scriptores sunt.

14 Atquid si † parochus sacramẽta administrare nolit, vbi obligatus est, qua pœna affici debet? Pro regula habendum est, si moriatur parochianus sine sacramentis, primo grauiter, ac mortifere parochum peccare; nam reus est illius animæ, vt dicitur in c. si presbyter, & c. seq. vigesimasexta quæstione sexta, & Glos. in c. officium, in verb. sine cõfessione, de offic. Archipresbyter.

Quoad pœnã vero, Addit. ad Diaz. capitulo quadragesimoquarto, inquit deponi debere a suo officio ob rationem proxime allatam, quod reus est illius animæ; quod tamen nullo iure probat, vnde concludit denique pro his criminibus suspensionis pœnam imponi cum reclusione ad tẽpus se vidisse. At in c. quicunque presbyter, de consecr. distinctio. quarta, dicitur qui baptizare infirmum noluit, & mortuus est, deponẽdũ esse. Quid igitur concludendum? Ego pro regula pono arbitraria pœna puniendum hunc esse; non enim generatim de omnibus sacramentis, nec de singulis speciatim cautum est, quæ pœna inferatur nolenti sacramenta administrare, quo casu arbitraria pœna infertur, argumen. c. de causis, de off. delegat. & l. prima, ff. de iur. deliberan. & ita Nauar. in consil. final. de paroch. & alien. paroch. Arbitraria vero pœna infertur habito respectu ad negligentiam parochi, & ad necessitatem sacramẽti, & salutem animarum. Punietur etiam si deneget alia sacramenta non necessaria; si Ordinarius id arbitrabitur.

Hæc autem regula locum habet in sacramentis necessarijs, vt in Baptismo, & Pœnitentia; nam vel parochianus alterius sit, qui in periculo mortis sit cõstitutus, & suus parochus nollit sine causa sacramenta ei administrare, punietur Sacerdos alius, qui administrare noluit, cum posset.

Excipitur tamen, vbi quis infirmum sibi commendatum baptizare noluit; nã si sine baptismo moriatur, deponi debet cit. c. quicunque presbyter, de consecr. distin. quarta. Episcopus ergo dum diœcesim visit, an parochus in sacramentis administrandis in officio sit, diligenter animaduertet, ex omnibus iam dictis manifesto constat parochos non vulgarem sacramentorum cognitionem habere debere, & eorum, quæ ad animarum curam pertinent.

Hinc in diœcesibus bene institutis Episcopi conuentus Clericorum faciendos singulis mensibus, vel hebdomadis curant, vbi casus cõscientiæ aguntur. Sed de Sacramentis hactenus, iam ad alia parochi munera transeamus.

De Gubernatione Clericorum secularium, qui obtinent beneficium curam animarum habens, effectu per se, ac proximo, sed duodecimo potestati, atque officij Episcopalis, habito respectu ad Missæ sacrum. Cap. XVI.

SVMMA.

1 *Missam singulis solemnibus festis diebus celebrare parochus debet.*
2 *Alijs diebus an debeat.*
3 *An possit singulis diebus.*
4 *Semel in die missam celebrare debet.*
5 *Natalis Christi Domini die an parochus obligatus sit ad plures missas celebrandas.*
6 *Missas plures celebrans vna die extra necessitatem qua pœna puniatur.*
7 *Missa vna an pluribus satisfiat.*

1 TERTIO † Missam singulis solemnibus diebus festis celebrare parochus debet, vt habetur apud Triden. Syno. sess. 23. cap. 14. de reformat. idq; merito, nam his diebus parochiani interesse missæ debent, c. missa, & c. omnes fideles, de consecr. distinct. 1. & vt probauimus supra, ergo & parochus eam celebrare; dispositio enim in vno ex correlatiuis in alio locum habet, l. 1. & ibi DD. C. de express. lib. 10. Integra autem celebrari debet, vt habetur in c. nihil, 7. quæst. 1. alioquin excommunicandus est, vt ibi dicitur illius verbis sententiam excommunicationis sustinebit. Excipio, vbi aliquo casu non posset; tunc enim alius, si adsit, perficere eam debet, vt ibi dicitur, & in c. illud, eadem dis. 9. & in c. nullus Episcopus, dist. 1. Atqui an alijs feriatis diebus obligatus sit ad missam celebrandam? Item, an possit singulis diebus eam celebrare? Tertio an sæpius in diem?

2 Quoad primam quæstionem † concludendum est singulis diebus feriatis ad missæ sacrum celebrandum parochum non obligari, argum. c. significatum, de præben. vbi neque obligatus a testatore, nec ab alio ad id tenetur, nisi salua eius deuotione, atque conscientia ergo nec hic. Sæpius temen, quam fieri potest celebrare debet, quo muneri suo satisfaciat, vt dixit S. Synod. eodem. Idque merito; ex quo enim fructibus eius Ecclesiæ alitur, & pro ea Ecclesia preces fundere debet, & in primis missę sacrum facere, quo animabus benefactorum satisfaciat; adhoc .n. D. Paulus ad hæbreos nos hortatus est; & plurimum commendatus fuit in diuinis litteris ille vir, de quo dictum est. Iste est Sacerdos, qui multum orat pro populo. Adde & hac ratione plurimum suæ saluti consulere ob meritum, quod augebit; & ob id, quod facilius peccata vitabit. Sæpius igitur, qua poterit ab eo missæ sacrum fiet. Et de quæst. hac satis.

3 Quoad secundum † an scilicet quouis die celebrare possit; breuiter concludendum est id posse, c. visum, de consec. dist. prima. Excipitur tamen sexta feria ante Pascha; nam in ea confici non debet, & idcirco hostia consecrata feria quinta hebdomadæ suscipietur; non igitur de more celebrari debet, sed vt in Missali habetur. Secundo excipitur Sabbatum sanctum, neque enim tunc celebratur. Nec repugnat, si dicatur immo missam celebrari; nam ea missa non est Sabbati sancti, sed noctis sequentis; id quod declarant preces, quæ ibi habentur, atque sic habetur in c. sabbato, distinct. 3. & ibi DD. & eadem Gloss. in eodem cap. iussu. Et de quæstione hac satis.

4 Quoad tertium † an plures vno die missas celebrare possit. Plane non, c. sufficit, de consecr. distinct. & c. consuluisti, & c. te referente, de celebr. miss. Excipitur, vbi necessitas adesset; tunc enim liceret per cit. c. consuluisti, non enim correctum reperitur, ergo ab eo iure non discedemus, argumen. l. iubemus, C. de testam. & l. præcipimus, C. de appellat. Quæ autem necessitas hæc sit, in arbitrio prudentis viri, qui erit sacerdos id collocatum est: non enim iure, qualis necessitas esse debet, præscribitur, ergo ad arbitriũ boni viri confugiemus, l. prima, ff. de iur. delib. & c. de causis, de off. deleg. Quare præter diem Natalem Christi Domini, quo tres missæ celebrari possunt, c. nocte sancta, de consecr. dist. 1. si aliqua probabilis ratio suadeat, vtpote Aduentus Principis, vel Episcopi, vel peregrinorum, qui peregrini de pręcepto in die missam audire debent, ob hanc causam, & dignitatem superiorum aliam missam celebrare potest; sicut etiam si mortuus sepeliendus esset, vbi missa celebratur de consuetudine; vel aliquis ęgrotus sit, & necessario sumere Eucharistiam habeat, & Eucharistia non

non adsit, vel nuptiæ benedicendæ sint, vel præsit quis duob. Ecclesijs vnitis missis indi gentibus.

In his enim casibus, & huiusmodi, vtpote si est magna penuria Sacerdotum bis celebrari potest, atq; sic dixit Nauar. in Man. cap. 25. & in cons. 2. de celebr. miss. Hæc tamen locum non habent, vbi alij Sacerdotes adsunt, qui missā celebrent; cessat enim tunc necessitas, & idcirco concessio, argu. c. cum cessante, de appell. & idcirco hodie raro id faciendum esset.

5 Atqui † quod diximus ī die Natalis Christi Domini tres missas celebrari posse, an ad id Sacerdos, vel parochus obligatus est? Plane non. Tum quod id iure non præcipitur quod sensit Gloss. in ci. c. nocte sancta, de cōsecr. distinct. 1. Tum quod S. Thom. communiter recept. tenet de consilio id esse, quod habetur in cit. c. nocte sancta; idque tam quo ad ipsum celebrantem, quam quoad audientem, & ita Nauar. refert in cons. 1. de celeb. miss. Excipitur, nisi ratione quopiam præcipua ad id teneretur. Secundo si non omnes celebrare velit, quam celebrare debet? Quā mallet; non enim est & hoc iure prescriptū. Quare si primā missam celebrare volet, ante auroram, & post id facere valebit. Si secundam vel tertiam post auroram, & non ante; nam primam tantum ante auroram vt quis celebret, permissum est, & ita Nauar. in eodem cons. 1. Excipitur denique, vbi ieiunus non est, nam, qui missam celebrauit, si post Eucharistiæ susceptionem ablutionem digitorum sumpsit, quod ieiunus esse definit, celebrare iterum non potest, c. ex parte vestra de celebr. miss. & ibi not. Multomagis si ratione alia ieiunium fregerit id dicendū est.

6 Verum † si extra necessitatem sepius celebret, qua pœna punietur? Diaz. in Pract. crim. Canon. cap. 25. inquit habito respectu ad scandalum, & qualitatem celebrantis, vt si ob auaritiam id fecerit, puniendum esse arbitrio iudicis, & sequitur Maiol de irregular. lib. 3. cap. 15. num. 6. & Menoch de arbi. iud. lib. 2. Cent. 5. cas. 407. Et quamuis in cita. c. sufficit dicatur non euadere damnationem accipiendum est pro peccato mortali. Interdiu denique celebrari debet; excepta enim missa prima Natiuitatis Domini, per cit. c. nocte sancta, de consec. dist. 1. alias noctu celebrari non debet. Vsque autem ad meridiem celebrari potest, ita Ioan. And. in c. 1. de celeb. miss. nisi necessitas aliqua esset vel priuilegium, ita Tolet. in Instruct. Sacer dot. lib. 2. cap. 1. num. 8.

7 Atqui † an satisfaciat quis vna missa pro pluribus, qui singuli eleemosynā dederunt, vtpote se missa celebretur? Sanct. Thom. tertia par. quæst. 76. art. 5. tenet satisfieri.

Contrarium tamen communiter concluditur contra ipsum, vt testatur Nauar. in cōsil. 8. num. 2. de celebr. miss. esto enim infiniti valoris sit, limitatiue tamen quoad satisfaciendum applicatur; alioquin vna missa tantum totum purgatorium euacuaret. Sed de his hactenus, iam de qualitatib. tam animi, quam corporis, quibus affectus esse debet, qui celebrat, agamus: id quod in sequen. præstabimus.

S V M M A.

1 *Ieiunus Sacerdos esse debet, vbi missam celebrare vult.*
2 *Non sibi conscius alicuius mortiferi peccati, quod confessus non sit.*
3 *Sacerdos celebrans si aggressorem occidat, an missam perficere debeat.*
4 *Non censura irretitus.*
5 *Non irregularis.*
6 *Non pretio ductus missam celebrare debet.*

§. I.

1 §. Secundo † Sacerdos, qui missam celebrare vult, ieiunus esse debet, c. liquido de consec. dist. 2. & argum. c. ex parte vestra, de celeb. miss. sacramēta altaris. de cōse. distinc. 1. & quamobrem id fieret in Tract. meo De Sacram. explicaui, & habetur in ci. c. liquido cum simil. & a me ci. proxime. (Ieiunium autem hoc frangitur cuiusuis rei susceptione, & appellatur ieiunium naturæ, quod incipit a media nocte, l. more Romano, ff. de fer. Id quod declarauimus supra, vbi de ieiunio egimus.) Verū quid si necessitas celebrādi adsit, vtpote, quia dies festus adest, & ratione aliqua parochus ieiunium fregit, an celebrare debebit? Ego sentio ipsum non debere; non enim scandalum præbet; neque se infamat, si populo patefaciat se ob id celebrare non posse; nam nec populus peccabit, si alibi missę sacrum audire nō poterit; nec etiam Sacerdos ipse si non animaduertens ieiunium fregit, secus autem si animaduertens. Quid si eum pœniteat huius fractionis an celebrare poterit? Videbatur dicendum posse; nam, qui necesse habet celebrare, & mortifero peccato detinetur, nec Confessarij copiam habeat, contritio huic sat est, vt habetur apud Triden. Synod.

seſſ.13.de Sacram.Euchar. capit.7. Contrarium tamen concludendum eſt id non poſſe nam per contritionem non efficitur ieiunus neque redditur,qui enim ieiunium fregit,ieiunus eſſe nō poteſt;quod enim factum eſt pro infecto haberi non poteſt,l.in bello, §. infectæ,ff.de capt.at per contritionem tolli tur peccati culpa,quæ impediebat.Non igitur mirandum eſt,ſi hoc conceditur,& illud non permittitur.Quid ſi vbi miſſam celebrare cœpit in memoriam venit ſe ieiuniū non eſſe,an conficere eam debet? Si ante conſecrationem id contingat,vel graue ſcandalū non detur deſinere debet,ſecus autē ſi ſcandalum interueniat.Idem ſi poſt conſecrationem recordetur:tunc enim omino perficere debet:quandoquidem vt ieiunus ſit de iure poſitiuo eſt,vt vero perficiatur ſacrificiū de iure diuino.Quare poſitiuo erit præferēdum,tanquam dignus minus digno,c.ſolitæ de maior. & obed.l.1.& 2.ff. de alb.ſcrib.atque ſic inquiunt DD.Sylu.in verb.Euchariſtia,2.§.7.& Angel.eodem 2.§.6. & Tolet. lib. 2.Inſtruct.Sacerdot.cap.1.num.5.Secundo idem ſi ſumere volens ſanguinem,vt inueniet non eſſe ſanguinem, quoniam non erat vinum, ſed vel oleum, vel acetum, vel aqua;ſi vero ipſe non poterit de facto impeditus alius ſubſtituetur,qui ſit ieiunus, & ſi neque hic quiſquam inueniatur, non ieiunus perficiet.

2 Tertio,† nullius mortiferi peccati ſibi cōſcius eſſe debet,quod confeſſione non deleuerit,& cōfeſſus ſit;nam enim contritio ſat eſt,vt habetur apud eandem Synod.eodem cap.7. quamuis ad omnia alia ſacramenta ſuſcipienda contritio ſat ſit.Excipitur tamē vbi neceſſitas vrgeret, exēpli gratia eſt dies feſtus, nullusque adeſt Sacerdos, cui parochus confiteatur,quive miſſam celebret,vel habet caſus reſeruatos,&in hoc caſu,ex quo parochus eſt,& idcirco ad celebrandum feſtis diebus tenetur,& vidimus,tunc miſſæ ſacrum facere poterit abſq;confeſſione;quāuis vbi primum poterit, deinceps confiteri debeat,ita Triden.Synod.eodem capit.7.& ita Tolet.in Inſtr. Sacerd.lib.6.cap.16.verſic.Secundus. Excipitur etiam,vbi ſi non celebraret,ſe infamaret,exempli gratia eſt regularis,qui habet caſum reſeruatum Prouinciali,qui præſens non adeſt,& ex præcepto Superioris tenetur celebrare; etſi non celebrat ſe infamabit,in hoc caſu etiam contritione habita celebrare poterit,ita Tolet.eodem cap.verſ.Tertius eſt. Id quod,& in laicis locum habet,vbi neceſſe habēt communionem ſumere, & non habent facultatem Sacerdotis,& communionem non ſumant, ſe infamabunt,vel periculum aliquod ſubibunt.Poſtremo excipitur,vbi iam miſſæ ſacrum facere cæpit,& in memoriam ei venit aliquod graue peccatum,tunc enim contritione habita miſſam perficere debet,ita Tolet.in eodem verſic. Quintus eſt qui de laico Euchariſtiam ſumpturo idem ait,ſi tunc peccati alicuius recordetur in ipſa ſuſceptione.

3 Atqui † ſi dum quis miſſam celebrat,aliquis eum aggrediatur, & Sacerdos ſe tuendo aggreſſorem occidat, an perficere miſsā poteſt,ac debet?Ioan. de Legnan.quem refert,ac ſequitur Abb.in c. Clerici, de vit. & honeſt.Cler.& Mar. Socin. quos etiā refert Marſil.in Pract.Crim.§.quoniam,num. 75. inquit poſse ad altare ire,& miſsam perficere.Hanc opinione non ſimpliciter ſequendam cenſeo Sed ſolum,vbi conſecratio cæpta eſſet,vt de excommunicatis infra videbimus;vix enim fieri poteſt, vt ſedato animo ſit ob illatum homicidium.

4 Quarto † cenſura irretitus eſſe non debet ideſt,neque excommunicatus neque ſuſpenſus,neque interdictus; quandoquidem nec celebrare poteſt,vt probaui in Tracta.meo De Cenſur.

Excipitur,vbi periculum mortis, vel famæ adiret,ſi non celebraret. Quare ſi Princeps cogeret huiuſmodi Sacerdotem celebrare morte illi propoſita ſi non celebret,celebrare poterit. Quæ exceptio nō habet locum,vbi in contemptum clauium Princeps ille id faceret,vt ſi cogeret celebrare in contemptum poteſtatis Eccleſiaſticæ, vtpote quia negaret Eccleſiam poſse cēſuras ferre, in his enim caſib.potius mortem debet oppetere,quam celebrare,vt probaui in Tract. meo De Cenſur.

5 Quinto † nec irregularis eſse debet ſi cū ipſo non fuerit diſpenſatum, nam per irregularitatem quis impeditur, quominus,functiones ordinum legitime obeat, vt probaui in Tract. meo De Irregul.

6 Addo † nec pretio ductum celebrare eum debere:nam ſimoniam committeret, argumen.totius tit.De ſimo.& vt Ego in Tract. meo de ſimon.viden.Sed iam de alijs qualitatibus agamus, quæ ad Sacerdotem celebraturum pertinent, id quod in ſequenti præſtabimus.

SVM-

S V M M A.

1 *Miſſam celebraturus matutinas preces recitaſſe ſaltem debet.*
2 *Veſtibus ſacerdotalibus ad miſſam celebrandam aptis inductus.*
3 *Aperto capite miſſam celebrare debet.*
4 *Miſſali Romano vti debet.*
5 *Latino ſermone latinus celebrare debet.*
6 *Excluſis excommunicatis,& interdictis, nec non ijs omnibus,quæ impedimento eſſe poſſunt.*
7 *Præſentibus aliquibus.*
8 *In Eccleſia conſecrata.*
9 *Non polluta.*
10 *Non interdicta.*
11 *Super altari conſecrato ſtabili,vel portabili.*
12 *Tempus quo celebrari miſſa debet.*
13 *Miſſæ S.Gregorij quæ nam ſint, & an hodie celebrari poſſint.*
14 *Peregrinus Sacerdos,ſeu ignotus,an ad miſſam celebrandam admitti debeat.*

§. II.

1 §. SEptimo† Miſſam celebraturus matutinas preces recitaſſe ſaltem debet; ita enim Eccleſię conſuetudo videbitur eſſe, ita Syluester in verb. Miſſa q.6. An autem contrafaciens mortifere peccet? Nauar. in Man.cap.25. num.83. verſ. Decimooctauo peccare hunc ſentit, vt qui contra generalē eccleſiæ conſuetudinem faciat. Contrarium ſequitur Sot.vt dixi in Tract. meo de Sacramen.ob hanc potiſſimum rationem, quod ſeptem Horarum Canonicarum preces pars miſſæ non ſunt. Hanc opinionem,ſi ſummò iure agatur,veram eſſe ſentio;nam & Nauar. ibidem ex cauſa earum recitationem omitti poſſe ante miſſæ celebrationē aſſeruit: quāuis maiori pietate,& animo magis compoſito precibus illis recitatis celebrabitur? Nec quod de cōſuetudine dicitur neceſſario concludit:nam nec omnis lex ad peccatum mortale obligat,vt dixit Nauar.in cōſ. 3. de cōſt.

2 Secundo † Sacerdotalibus veſtibus indutus eſſe debet,ſcilicet Amictre, Alba,Cingulo,Manipulo,Stola,& Caſula;alioquin mortifere peccatur,ſi omittantur etiam ſi neceſſitas adſit, ita enim dixit Nauar. in conſ. 3. num.2.de celebr.miſſar. & Addit. ad Pract. Crim.Canon.Diaz capitu. 38. Idque merito nam hic excommunicari poteſt, c.eccleſiaſtica,diſtinct.23 at quis, niſi mortifere peccet,excommunicari non debet, c. nemo,& c.nullus, 11.quæſt. 3.ergo mortifere peccat. Hinc Caiet.par.2. quæſt.96. art. 4. dixit Sacerdotem debere potius mortem oppotere quam abſque Calice,& Corporali,Altari,& veſtibus Sacerdotalib. celebrare; quod durum eſſe de morte inquit Nauar. Excipio tamen,vbi per obliuionem, vel non animaduertens Manipulū, vel quid aliud huiuſmodi omitteret;non enim tūc mortifere peccaret,argum.l.impoſſibilium, ff. de regul. iur. Atqui quod diximus hunc excommunicari poſſe Menoch.de arbit.iud.libro 2.Cent. 6. caſ.561.Senſit ipſo facto hunc excommunicatum eſſe, inquit enim Sacerdotes non vtentes huiuſmodi veſtibus incurrere excommunicationis pœnam.Quod verum nō eſt, nam dicitur in cit.c.eccleſia ſubiacebit excōmunicationi;at verbum illud ſubiacebit futuri temporis eſt,futurum tēpus autem non inducit ipſo facto excommunicationem, vt probaui in Trac.meo de Cēſur.Præterea tamē ille loquitur ſolum de Stola,& nō de alijs ornamentis.Nec Caiet.quem citat, hoc dicit, & ita Diaz. eodem capit. 38. excommunicari ergo poterit, & alia arbitraria pœna etiam puniri,vt inquit Diaz. ibidem, Sacerdos his veſtibus non vtens miſſam celebrans,vide tamen an latæ ſententiæ ſit excommunicatio hæc in Trac. meo de Cenſur.cap 9.num. 14. Tab.1.

Verum an, dum ſingulis veſtibus Sacerdos induitur,poterit ſine mortifero peccato eas preces omittere, quæ ad ſingulas veſtes accomodatæ ſunt? vt habetur in Miſſali Romano. Plane ſentio omittendas non eſſe. Tum quod in Miſſali Romano ponuntur, & ſecundum ritum eius miſſa celebranda eſt. Tum quod cōſuetudine generali Eccleſiæ ita ſeruatur, atq;ſic dixit Nauar. eodē conſ.3 de celebr.Miſs. Quare qui per contemptum eas omitteret,vel ſciens,vidēs ve, mortifere peccaret, vt aſſeruit Nauar. ibidem.Secus autem ſi aliquas tantum omitteret.nam paruitas rei in vnaquaque materia excuſat.l.ſcio,ff.de integr.reſtit. Idem dicitur ſi per obliuionem, & incuriam,& non animaduertens, & ita Nauar. ibid.

3 Tertio† aperto capite celebrare debet c. nullus Epiſcopus, de conſecr. diſtin. prima. An igitur operto non licet? Plane ſi Amitre id fiat,licere ſentio; nam dum quis eo induitur,ad caput tegendum indui, ſignificatur illis verbis.Impone Domine capiti meo Galeam ſalutis ad expugnandos diabolicos incurſus.Etenim ea ratione auocantur oculi, & aures a prophanis audiendis, & videndis, quamobrem magis pie tantum ſacrificium offertur. Nec facit, quod a pluribus ſupra collum

collum imponitur, esto enim hæc consuetudo probata sit, non tamen prius dictum tollit. Qui vero hyemali tempore, vel dolore capitis, vel frigore impeditur, & damnum patitur, nisi aliquid in capita habeat, tunc licite aliquid habere poterit, nec licētia Episcopi postulabitur, vbi manifesto constat caput non tegendo periculum aliquid adiri; sic enim, & qui ieiunium seruare nequit, sine alterius licentia frangere illud potest; Secus autem si dubitaret, atque sic respondit Nauar. in consi. 12. de celebr. miss. Quare quod hyemis tēpore, & capite Ego laboro, & vbi nihil in caput gero, mihi plurimum obest, ob eam rem opertum caput habeo; quamuis vbi ad consecrationem venio, quousque sacram Communionem sumpserim, nihil omnino in caput habeo. Nec repugnat cit. c. nullus Episcopus, locum enim habet, vbi quis nihil tale pateretur; quod tamen geritur debet esse quid paruum, vt vulgo *vn Berettino negro*, non autem pileum, & huiusmodi.

4 Quarto † Missali Romano vti debet, quod a Pio Quinto editum fuit, & Clementis viij. iussu reformatum, ritib. ibi positis seruatis, superstitionibusq; omissis, vt habetur etiam apud Trid. Synod. in Decre. de obser. in celebr. miss.

5 Quinto † a Latino Sacerdote Latina lingua, & a Græco Græca lingua celebrari debet, ita decreuit Pius Quintus in Bulla incip. Prouidentia Romano Pontifici, quæ est in ordine 17. vbi idem de alijs diuinis officijs decernit sublatis facultatibus omnibus ad id concessis. Etenim & Sacerdos Latinus panem azimum consecrare, & Græcus frumentatum debet; alioquin peccaret si Latinus frumentatum, & Græcus azimum consecraret, ita dixit Sanct. Thom. 3. par. quæst. 72. art. 4. in respon. Quisque igitur morem suæ Ecclesiæ seruabit, vbique locorum, & ita Romæ, & Venetijs obseruatur, nam Græci Græca lingua celebrant. Quare Græcus baptizans forma Latinorum peccabit, & e contrario Latinus forma Græca, atque sic sensit Nauar. in cons. 1. num. 19. de constitutio.

6 Sexto † excommunicatis, interdictis vè præsentibus denunciatis, seu notorijs celebrare non debet ob extrauag. Ad euitanda; & quamuis peccet, si contrarium fiat, non tamen irregularis efficitur cit. c. is qui, de sentent. excommun. lib. 6. Verum quid si expelli nequeant, in hoc casu quid faciendum esset, abunde id posui in Tract. meo de Cens. Tab. 2. cap. 8. §. 4. At quid de Gentili, vel Iudæo an interesse possunt vsque ad missam Cathecumenorum, dum missæ sacrum fit? Plane sic, vt habetur in c. Episcopus. nullum, de consecr. distin. 1. modo non veniant irridendi causa, ita Gloss. ibi. Laici autem lōnge ab altari, & a Choro obesse debent, vbi diuina faciunt, ne molesti sint ipsis clericis, ita Fusch. de Visit lib. 1. capit. 23. num. 17. & nos alibi.

Quo vero maiori pietate missæ sacrum, aliaque diuina officia fiant, Decretum Pij Quinti incip. Cum primum latum Romæ Calend. April. 1566. vt seruetur curandum est, quod tale est.

Vt igitur Deo Optimo Max. Gloriosæ Virginis, & sanctis omnibus debitus honor deferatur Gregor. xiij. prædecessoris nostri Constitutionē innouantes ac statuta in Concilio Tridentino obseruari volentes statuimus, & ordinamus, vt ad ecclesias sit humilis & deuotus ingressus, quieta conuersatio, deuotis orationibus insistant, & omnib. genibus flexis sanctissimū Sacramentum adorent: & ad nomen Iesu Christi Domini nostri cum inhibitione reuerentiæ caput inclinent nullus in dictis Ecclesijs seditionem faciat, tumultum excitet, clamores moueat, impetumque committat, cessent vana, ferda, & prophana colloquia, risus immoderati, & strepitus omnes iudiciorum, & alia quæcunque diuinum officium perturbare possunt. Nullus intra Ecclesias deambulare audeat, siue præsumat dum celebrantur sacra missarum, & alia diuina officia. Qui vero prædicta petulanti animo contempserint præter diuinæ vltionis acrimoniam nostri quoque arbitrij pœnas incurrent quæ omnia locorū quoq; Ordinarij in suis Ecclesijs faciant obseruari. Quicunq; vero in ecclesijs, dum ibi sacrificium missæ, & diuina celebrantur officia, aut verbum Dei prædicatur, deambulare vociferari, aut verso tergo ad sanctissimū Sacramentum irreuerēter sedere, aut aliquid quod scandalum generet, aut diuina officia facere præsumpserint, pœna vigintiquinque ducatorum incurret, præter alias arbitrio nostro imponendas, & moderandas pœnas; & qui non habet in ære, licet in corpore, aut exilio mulctabitur. Qui vero in ecclesijs cū mulieribus impudicis, siue etiam honestis colloquium scurile habuerit, aut alios inhonestos actus fecerit, vigintiquinque ducatorum, pœnam incurret, & carceris per mensem, qui in Ecclesia vt supra obscenis, & inhonestis verbis aut signis vsus fuerit, aut alia ferda colloquia cum personis quibuscunque habuerit, decem aureorum pœna mulctetur, aut alias corporaliter punietur.

Man-

Mandamus præterea omnibus, & singulis Cathedralium Collegiatarum, & Parochialium Ecclesiarum Capitulis, & Rectoribus, Vicarijs, Sacristis, Ostiarijs, & alijs ipsarum custodibus, quatenus præfati omnes in Ecclesijs delinquentes admoneant, & vt in eis vetita fieri non permittant, vel saltem ipsis Ordinarijs, vel Officialibus nostris puniendos deferant, quod si facere neglexerint pœna duorum aureorum vice qualibet incurrent. Hæc sunt Decreti verba, ex quibus apparet qua pietate, diem missæ, aliaque diuina officia celebrantur, versari in Ecclesia Christi fideles debeant. Et contra facientes qua pœna puniantur.

Pauperes quoque eleemosynas petentes per ecclesias permitti non debent, dum missæ sacrum, aliaque diuina officia celebrãtur, & vt habetur eadem Bulla V. Sic enim ibi inquit, vt pauperes quoque mendicantes, seu eleemosynas petentes per Ecclesias tempore Missarum, prædicationum aliorumq; diuinorum officiorum ire non finant. Sed eos ad valuas Ecclesiarum stare faciant sub pœna duorum aureorum Capitulis infligenda pro qualibet vice, nisi eos eijci curauerint, & parochus dimidij auri. Religiosis etiam claustralibus, siue Regularibus præcipimus in virtute sanctæ obedientiæ, vt in ecclesijs suis deputent aliquem, qui tales eijciat, & si negligentes fuerint, grauissimas pęnas incurrent, & pro qualitate personarum etiam corporaliter punientur arbitrio nostro, siue Superiorum. Hæc ibi, quæ diligenter a parochis animaduertenda sunt.

7 Præsentibus aliquib. † atqui nemine præsente an Sacerdos missæ sacrum facere potest? In hac quæst. pro regula habendum est De iure scripto duobus saltem præsentibus missæ sacrum a Sacerdotibus celebrandum esse, ita enim Sother Papa sanciuit in c. hoc quoque statutum, de consecr. distinct. 1. Idque merito, nam cum dicatur a sacerdote versus ad populum, Dominus vobiscum, & Orate fratres, atque idcirco plurium numero vtatur, merito pauciores duobus esse non debent, plurium enim numerus duos saltem requirit, c. vbi numerus de testibus, & ita habetur in eodem c. hoc quoque. Ex illis autem duobus vnus saltem inseruire debet ipsi Sacerdoti, non enim solus presbyter sine suffragio ministri missarum solemnia celebrari potest, vt in c. proposuit, de fil. presbyt. & inquit Gloss. in cit. c. hoc quoque vbi probat etiam Ecclesias ædificandas non esse, quæ tot facultates non habent, vnde Sacerdos, & qui ei inseruiat in diuinis, substentari non possint. Excipitur tamen ob cõsuetudinem, vt celebrari possit etiam vno tantum præsente, qui inseruiat Sacerdoti dum missæ sacrum celebrat; nam ipse inseruiens populi personam refert. Immo & nemine pręsente atque inseruiente missæ sacrum celebrare quis potest, vt dixit Gloss. de inclusis, scilicet Monacis in eodem c. hoc quoque, & Borgas in Tract. de Irregul. & dispens. par. 3. de priuileg. Episc. nu. 1. vers. Simplex autem Sacerdos. Et de surdo omnino Nauar. in cons. 6. de corpor. vitiat. qui dixit cit. c. hoc quoque loqui, vbi solemniter celebratur. Quare multo magis præsente populo missæ sacrũ celebrari poterit. Et parochus si non habeat qui ei inseruat, ab Episcopo cogi poterit ad ipsum habendum.

8 Octauo † in ecclesia consecrata missæ sacrum facere debet, argum. tot. tit. de consec. Eccles. vel Altar. Sancta .n. sanctè celebranda sunt, vel si consecrata non sit, saltem destinata, & dedicata auctoritate Episcopi ad diuina facienda, argum. c. fin. de consec. eccl. vel altar. & c. pen. de immunit. eccles. in alio enim loco celebrari non debet. Immo Abb. in eodem c. pen. num. 3. inquit licentiam Episcopi postulari, vt in Ecclesia non consecrata celebretur. Contrarium tamen censeo ex quo ad diuina celebranda destinata est, ipsa enim destinatio videtur esse ipsa licentia. Quare idem Abb. in c. fin. de celebr. miss. contrariam opinionem sequitur, vt scilicet alia licentia Episcopi non requiratur, quam & ego sequor, quoniam tacita inest, ob illam destinationem, vt ita dicam, & idcirco perinde est, atque si esset expressa, l. cum quid, ff. si cert. petat.

Ex his patet in priuatis ædibus, etiam coram ægroto celebrari non posse. Cum ob prędicta. Tum quod id prohibitum est a Trident. Synod. sess. 22. in tit. de obser. in celeb. miss. vers. Nevè patiantur in priuatis domibus, ibi enim mandat Episcopis, ne patiantur in priuatis domib. hoc sacrificiũ peragi. Non ergo Episcopus auctoritatem hanc dare potest, vt in priuatis domibus celebretur, atque sic dixit Nauar. in cons. 1. quæstio. 37. de constit. Quamuis in cap. 5. de priuil. contrarium sentiat, a priori tamen sententia discedendum nõ est. Minus eius vicarius esto contrarium asseruerit Sbrozz. & quidam ab eo cit. in tract. de off. Vicar. libro secundo, quæst. 24. & male ob prædicta. Licentia igitur a Romano Pontifice petenda est, & ita sacra Congregatio eadem sess. 22. eodẽ decreto asseruit. Quare c. missarum solemnia de consecr. distinct. 1. correctum est quatenus

mus ait celebrari posse, vbi Episcopus permiserit, nisi enim locus sacer sit, vel destinatus ad diuina facienda, non potest cit. Decr. in vers. Neve patiantur. Hinc vbi Summus Pontifex licentiam hanc concedit, solet has clausulas addere videlicet. Vt Oratoriũ ad hoc decenter, extructum, & ornatum existat ac domesticis omnibus actibus liberum ab Ordinario loci etiam visitandum, & approbandum. Item vt missa celebrari possit per quemcunque Sacerdotem secularẽ. Seu de Superiorum suorum licentia regularem. Itẽ vt dicta concessio intelligatur sine tamen ieiunium parochialium præiudicio, ac exceptis diebus Paschatis, Resurrectionis, Pentecostes, & Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi. Item adijci solet, vt alij, præter familiares illius personæ, cuius contemplatione dicta licẽtia impartitur, seruitio necessarios ibidem missæ interessentes diebus festis de præcepto ab obligatione audiendi missam in Ecclesia minime liberi censeantur, vt refert Steph. Quarant. in Sum. Bullar. in verb. missa. Excipiuntur tamen Episcopi, nã priuilegium quod eis cõcessum est in c. finali, de priuil. libro 6. vt possint in quocunq; loco, etiam priuato dum in itinere sunt, celebrare, non est eis sublatum, vt sacra Congregatio eodem in loco apud Trident. Synodum declarauit, & nos supra pluribus egimus.

9 Nono † Ecclesia, in qua celebratur, polluta esse non debet, c. is qui, de senten. excom. lib. 6. facit quoque, c. vnic. de consecr. Eccle. vel Altar. eodem lib. Non tamen fit irregularis in huiusmodi Ecclesia celebrans per cita. c. is qui, quod autem modis contingat polluci infra declarauimus.

10 Decimo † nec interdicta speciatim alioquin celebrãs irregularis fit per cit. c. is qui, § primo Nec Episcopus licẽtiam in hoc dare potest, ita Glos. & DD. in c. ad hæc, de appellat. & Bertach. in Tract. de Episcop. parte 2. libro 4. num. 71. Item nec in Ecclesia generatim interdicta, nisi seruata forma, c. fin. de senten. excommun. & c. permittimus eodem in antiq. quam rem egimus in Tract. de Cens. Ex his patet extra Ecclesiam, & loca ad id destinata, vt supra, missæ sacrum celebrari non posse, & idcirco vbi missæ nouæ celebrantur, vel festũ alicuius sancti ob populi frequentiam in plateis id fieri non posse, & ex parte correctum esse, c. concedimus, de consecr. dist. 1. quatenus permittit in itinere celebrari posse.

11 Vndecimo † super Altari portatili vel stabili consecrato, de quibus infra suo loco egi.

12 Duodecimo † vespertino tempore celebrari non debet cuiuuis priuilegij prætextu super hoc habito; nam sublata sunt omnia priuilegia quo ad hoc per Bullam Pij V. publicatam Romæ die 29. mensis Martij anno 1566. incip. Sanctissimus in Christo Pater.

Postremo minus nocturno tempore celebrare debet, die Natalis Christi Domini excepto c. nocte sancta, de consecr. distinct. 1. albente cœlo tñ celebrari potest; id quod in Ciuitatibus bene institutis seruatur, vbi de multo mane, & ante solis ortum missæ celebrantur. Id quod artificium in primis gratia inductum est quo diuinis intersit, operasq; suas non amittant. Ab ortu solis igitur, vel albente cælo vsq; ad Sextam celebrari debet, & ita consuetudo Ecclesiæ seruat; si tamen paulo plus moretur, quoniam dies festus est, nihil interest; parum enim pro nihilo reputatur. (Hora autem Sexta est meridies diei, cuiusque temporis anni; nam de iure antiquo Ecclesiæ dies in duodecim horas diuiditur, vel plures, vel pauciores habeat, & idcirco horæ in hyeme erunt breuiores, æstate vero longiores, ita dixit Couar. in mater. ieiun. libro 4. var. resolut. cap. 20. numero 14. & ante eum Alciat. in l. 2. cuiusque die de verb. sign.) Vsque ad horam Nonã, ergo ex causa celebrari potest, quippe quia Sexta hora Christus Dominus pro mundi salute in Cruci æterno Patri sacrificium se obtulit, & hora Nona expirauit.

Id quod permissam refertur, ita Diaz. capitulo 46. num. 4. Addo & lumine accenso missæ sacrum celebrandum esse, c. fin. de celebrat. miss. & Diaz. in sua prax. cap. 36.

De ritibus autem in missa celebranda obseruandis in Missali Romano habetur, sicut etiam de defectibus, qui occurrunt, de materia vero, & forma consecrationis referti sunt doctissimorũ virorũ libri. Et Ego aperte, & distincte posui in Trac. meo de Sacram. Tab. 4. Non. n. propositũ meũ est toti⁹ materiæ cognitionẽ in hoc opere tradere; Sed permanat tantũ capita, ac prẽcipuũ. Vnum addo, vbi quis celebrat sine aqua, & igne, vel pane vtitur frumentato, vel Calice ligneo, vel super altari non consecrato, vel sine vestibus sacris arbitrio Iudicis puniri debere, ita dixit Diaz. in Pract. Crim can. capitulo trigesimoseptimo, quem refert, ac sequitur Menoch. de arbitr iudi. lib. 2. Cent. 5. cas. 408. & in c. fin de celebr. Miss. officio, & & beneficio mandatur priuari quod verum esse potest, vbi non semel in prædictis, sed sæpius peccauit.

13 Ve-

13 Verum quod † sæpius missę sancti Gregorij, vt celebrentur, laici petunt, quæ nam hæ missę sunt, & an hodie celebrētur, videamus. Non enim hoc prætermittendum est, quandoquidem passim non reperitur. Quoad primum igitur in Missali Romano antiquo, & maxime impresso Parisijs anno 1557. Missæ trigintæ sancti Gregorij hæ erunt. Prima de Dominica prima Aduentus. Secunda de Natiuitate Domini. Tertia de sancto Stephano. Quarta de sancto Ioanne Euangelista. Quinta de Innocentibus. Sexta de Epiphanię. Septima de octaua trium Regum. Octaua de Purificatione B. Virginis. Nona de Septuagesima. Decima de Dominica prima Quadragesimæ. Vndecima de Dominica secunda Quadragesimæ. Duodecima de Dominica quarta Quadragesimæ. Decimatertia Beatæ Virginis. Decimaquarta in Ramis Palmarū. Decimaquinta de Cœna Domini. Decimasexta de Resurrectione Domini. Decimaseptima de Ascēsione Domini. Decimaoctaua de Pentecoste. Decimanona de festo Trinitatis. Vigesima de Dominica prima post Pentecostes. Vigesimaprima de Dominica secunda post Pentecost. Vigesimasecunda de sancto Ioanne Baptista. Vigesimatertia de sancto Petro, & Paulo. Vigesimaquarta de sancta Maria Magdalena. Vigesimaquinta de sancto Laurentio. Vigesimasexta de Assumptione Beatę Virginis, Vigesimaseptima de sancta Cruce. Vigesimaoctaua de sancto Michaele. Vigesimanona de sancto Gregorio, vel de omnibus Sanctis. Vltima de mortuis. Et singulis diebus erat dicendum nocturnum illius diei ante missam, & deinde Psalmi Pœnitentiales cum precibus; & post celebrationes recitandæ erant vigiliæ mortuorum, & omni die ieiunandum. Referunt Innocentium Papam concessisse plures Indulgentias dicentibus, vel dici facientibus dictas missas. Hæ igitur, sunt missæ quæ sancti Gregorij dicuntur, & hæc fieri debebāt a Sacerdotibus, qui eas celebrandas sumebāt. Et de quæst hac satis. Quoad secundam breuiter concludendum est non celebrari, nam sublatæ sunt per Missalem iussu Pij V. editū, & Clemētis VIII. reformatum, atque sic dixit Ludou Palestr. in 1. par. respons. cas. consc. consil. 23.

14 Aduertendum tamen est, † ne quis ignotos Sacerdotes ad missam celebrandam in sua Ecclesia admmittat, nisi omnino constet eos nullo impedimento detentos, quominus diuina faciant, ita habetur tot. tit. de cler. peregr. vbi in clericis vltra marinis, quicunq; Episcoporum signa postulantur. Non etiam ordo conferendus, & cura animarum committenda, vt dicitur in eodem tit. viden. nisi legitime probent necessaria. Immo Episcopus prouidere debet, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti missas celebrare liceat, ita iussit Trien. Synod. sess. vigesimasecunda, de obseru. & euitand. in celebrat. miss. Non etiam admittendi, si habent literas dimissorias simpliciter; ego enim noui quēdam improbum admissum a quodam ad celebrandum, vbi ergo pro certo non habetur quis nam sit saltem publice, non admittat, c. pen. de cler. peregr. vt hospites tamen ad alia admitti possunt, ita Gloss. fin in c. inter. eod.

Ex his apparet Sacerdotem cognitionem habere debere omnium, quæ requiri in celebrante missam posuimus. Vbi ergo Episcopus diœcesim visitabit, an parochus munera hæc obeat diligenter inquiret, c. 1. §. sane, de consecr. lib. 6. Episcopus autem vbi ipse sacra facit, quot habere debeat, habetur in c. Episcopus Deo, & c. iubemus, de consecr. distinct. 1. & alibi diximus, in materia Canonicorum; sed iam ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Festis diebus inter missarum solemnia parochus concionem ad populum habere debet.*
2 *Sacramentorū vim, atque effectus explicare.*
3 *Ieiunia*) *et inducere ilius hebdomadæ.*
4 *Dies festos*)
5 *Reliquiæ si adsint in Ecclesia, quando habendæ.*
6 *Reliquias an secum ferre quis possit.*

§. III.

§. QVarto diebus festis solemnibus itidē parochus inter missarum solemnia hæc facere debet.

1 Primum † concionem ad populum suum habere. Id quod faciet habito respectu ad captum audientium inutilibus quæstionib. omissis, facilitate, breuitateque adhibita, vt diximus, vbi de Concionatore egimus; atq; sic habetur apud Trident. Synod. sess. 5. de reform. cap. 2. & sess. 24. de reform. capit. 4. & cap. 7. & sess. 22. de sacrificio miss. capit. 8. & vbi commode potest populus tenetur parochiam suam adire ob hanc causam; sic enim dicitur in eodem cap. 4. sess. vigesimaquarta. Moneatque Episcopus populum diligenter teneri vnum quemq; parochiæ suæ interesse, vbi commode id fieri potest, ad audiendum verbum Dei. Ecce hinc obligari populum ad quę supra diximns, esto de missa

ſa contrarium aſſeruerimus. Verum quo magis fides ei adhibeatur, ijs moribus prædictus eſſe debet, nec in ijs, quæ in alijs reprehendit, argui ipſe poſſit, argum. tot. titu. ff. quod quis ier. & iuxta illud Poetæ, Turpe eſt Doctori, &c. Idquod faciet ſi honeſtis, pijs, ſanctisque moribus viuat, nemini vllam offenſionem præbeat, vt dixit Apoſtolus, Eſt enim ſpectata parochi vita aſſidua concio; & hoc eſt quod dici ſolet Paſtores parochos debere verbo, & exemplo ſibi ſubditos paſcere, ita Triden. Synod. ſeſſ. 22. de reforma. cap. 1. docet.

2 Secundo † quo maiori pietate, atque alacritate Sacramenta ſuſcipiant, ac venerētur, & pœnitentiam, & Euchariſtiam frequētius ſuſcipiant, Sacramentorum fructus, & horū vberrimos inter miſſarum ſolēnia parochus ſæpius explicabit, ita enim Triden. Synodum faciendum mandauit, omnibus curam animarum habentibus, ſeſſ. 22. de ſacrificio miſſæ, cap. 8. & ſi ipſi non poſſint per alios; nihil enim eſt, quod magis ſubditos parocho obtemperantes reddat, quam frequens ſacramentorum ſuſceptio, quandoquidem Deum colunt magis, magisque; & libentius ſuis parochis obediunt, quamobrem animarum cura facilior redditur. Hęc autem dum occaſio ſe obtulerit, parochus explicabit. Sed de pœnitentia in primis agere poterit tēpore Quadrageſimæ. De ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento in ſuo feſto, vbi frequens populus eam ſuſcipit, De Confirmatione in dieb. feſtis Pentecoſtes, De Baptiſmo vel vbi adminiſtratur & frequens populus adeſt. De Extrema vnctione ſæpius etiam agetur; & eo magis, quo a Chriſti fidelibus ſacramentum hoc ſæpius omittitur, atque non ſuſcipitur præſertim ab idiotis, quandoquidem exiſtimant eo ſuſcepto ſe ſtatim morituros, cum tamen ſacramentum hoc, ſi ægroto expediat valitudinem etiam corporis reſtituat, vt probaui in Tract. meo de Sacramen. Tab. 6. De Matrimonio occaſio ſemper offertur, dū cōtrahitur de ordine aliquando etiam verba fient quo magis Eccleſiaſticas perſonas laici venerentur ob earum dignitatem, & poteſtatem.

Prudens igitur parochus, quando hęc explicanda erunt præter Euangelicam lectionem ipſe arbitrabitur, quod autem ſacramentum virtus explicanda ſit, ſancta Synodus id percepit, ſeſſ. 24. de reform. capit. 7. Quamobrem etiam Catechiſmum faciendum curauit, qui eſt in locum iam editus.

3 Tertio † ieiunia indicere debet; hoc enim curare parochus habet, vt obſeruentur, vt apud Triden. Synod. habetur ſeſſ. 15. de delect. cibor. de quibus ieiunijs egimus antea. Quare hic ſolum hæc contemplabimur. Primum vbi ieiunium incidit in diem Dominicum, an tunc ieiunandū ſit. Secundo an diebus Dominicis liceat ieiunare. Tertio ex quo feria Sexta & Sabbato non licet carnib. vt ſic, an ſi quis ipſis veſcatur ſine cauſa, vt hæreticus puniri poſſit. Quarto ſi reſeruet Epiſcopus ſibi caſum eorum, qui frangunt ieiunia, an qui dicta feria Sexta, vel Sabbato carnibus veſcerentur, eo caſu reſeruato obligentur.

Quoad primū igitur, pro certo habendū eſt, vbi feria ſecunda dies feſtus interuenit, qui ieiunium poſtulet, non die Dominico, ſed Sabbato antecedenti ieiunandum eſſe, vbi habetur in c. 1. & ibi Gloſſ. & DD. de obſeru. ieiun. & facit c. Quadrageſima, de conſecr. diſtinct. 5. & c. fin. diſt. 30. & ita Gloſſ. in c. de ieiunio, diſtinct. 76. per cit. cap.

Quoad ſecundum an Dominicis diebus ieiunandum ſit. Ego ſic diſtinguendum cenſeo. Aut quis vult ieiunus eſſe, quo magis, magisque corporis illacebras coerceat; & id fieri poſſe cenſeo; nam & abſtinentia carnis, ouorum, & caſei Dominicis diebus Quadrageſimæ ſeruatur, ergo diem & hic; ex quo enim quouis die libidinem, ac vitia comprimere licēt, & ieiunare die Dominico licebit. Aut ſcit Eccleſiam non obligare, ſed exiſtimat ſe obligatum eſſe, & contra Eccleſiam tenet; & in hoc peccat, & ſuſpectus eſt de hęreſi, ex quo videtur credere eccleſiam hoc facere non poſſe.

Quoad tertium, an hæreticus ſit, qui prohibitis diebus carnib. veſcitur. In hac quæſt. ſic breuiter concludendum cenſeo. Aut hic ſcit Eccleſiam nolle tali tempore carnibus, quem veſcit, ſcit etiam hunc eſſe diem, in quo veſci non licet, & tamen ſine cauſa iuſta ipſis veſcitur, & in hoc caſu mortifere peccat. Item hæreticus eſt ſi id præcipere Eccleſiam non poſſe aſſerat, in dubio vero ſuſpectus eſt de hæreſis. Id quod pręſertim locum habet, vbi is, qui veſcitur male audit quoad ea, quæ ad Eccleſiam pertinent, & ita ſeruari Ego vidi. Aut veſcitur ex cauſa legittima, & tunc non peccat: quare qui ęgrotus eſt de conſilio Medici veſcitur carnibus, hic non peccat. Item nec qui probabiliter ignorat id ab Eccleſia prohibitum eſſe. Tertio nec qui nouit ieiunandum eſſe, & abſtinendum a carnibus; ſed per obliuionem, vel non animaduertens, vel ignorans diem ieiunij eſſe, commedit carnes, quod etiam ſæpe in ruſticis contingit. Verum vbi recordatur an, ex-

ex quo fregit ieiunium, possit vesci adhuc carnibus, & alijs prohibitis? Plane non, nam præceptum de non comedendis carnibus negatiuum est, præceptum autem negatiuũ semper, & quocunque tempore obligat, ita DD. & Illustriss. Toletus in Instruct. Sacerd. lib. 4. cap. 9. num. 9. & Syluest. in verb. Præceptus, quæst. 1. & idcirco peccat nisi existimaret se ad id non teneri.

Idem de eo, qui in necessitatib. huiusmodi diebus carnibus vescitur, nam hic nõ peccat, peccaret tamen si sæpius vesceretur eo die. Et si enim Ecclesia permittit huiusmodi cibos in necessitate, nam tamen fractionem ieiunij, & ita sensit Nauar. in conf. fin. de ieiun. Et de quæst. hac satis.

Quoad postremam quæst. an qui sexta feria, vel Sabbato, vbi, ieiunãdum non est, carnibus vescetur in casum reseruatum Episcopo incidat, qui reseruauit sibi peccata eorũ, qui ieiunia frangunt? Ego censeo ipsum nõ incidere; nam hi dies nõ numerantur in numero ieiuniorum. Item quod illis diebus sæpius commedi potest, quod in diebus ieiunij non licet. Tum quod illis diebus ouis, & lacticinijs vesci permittitur, quę ieiuniorum tempore pluribus in locis prohibentur, ergo qui eis diebus carnibus vescitur, in casum reseruatum non incidit.

Idem sentio de ieiunijs, ad quę quis se obligauit voto, vel alia ratione; nam de ieiunijs generalibus casus reseruatus accipiendus est, argum. c. fin. de constit libro 6. & de ieiunio indicto ab Episcopo, qui ieiunij fractionem sibi reseruauit.

4 Postremo† dies festos indicere parochus etiam debet vel communi iure scripto, vel non scripto sint, vel præcipui loci sint, de q. bus festis diebus egimus suo loco. Hic admimus diem habito respectu ad celebrationẽ publicam diuinorum officiorum a Vesperę incipere, & in Vesperæ sequẽtis diei finire, c. 1. & 2. de fer. & de consecr. di st. 1. & in Clemen. prima, in fine, de reliq. & vener. Sanct. & ita Couar. var. resolut. lib. 4. cap. 19. numero 9. vers. Dies vero. Idq; non solum in diebus solemnibus festis, verum etiam in alijs diebus. Vbi tamen quis preces priuatim recitat a Vesperæ die antecedentis, vsque ad mediam noctem diei sequentis id potest, ita Syluest. in verb. Hora, quæst. 19. & Caietan. eodem §. quoad quartum, & Angel. eodem §. 21. & Couar. eodem numero nono, prope finem.

Habito respectu tamen ad vsum carnium dies incipit more Romano a media nocte, vsque ad aliam mediam noctẽ diei sequentis, ita Gloss. in princ. de consecr. distinc. 3. in verb. Vsque, & Abb. in c. 2. nu. 4. de fer. vbi etiam declarat c. Esau, eadem de consecrat. distin. 3. & Couar. ibidem, quæ ratio seruatur etiam in abstinendo se ab operibus seruilibus dies festus enim solemnis incipit a media nocte diei antecedentis, & concluditur alia media nocte diei consequentis, ita Couar. ibidem esto consuetudo in hoc plurimum possit. Verum quod in nocte antecedenti diem festum in Ecclesia solent plures vigilare, sed temporum, vel horum potius iniuria fœda, & minus honesta sępius fiunt, ob eam rem Episcopus prohibebit, ne vigiliæ huiusmodi fiant, vel dormiãt, & commendant homines in Ecclesijs, vt habetur in c. non oportet, ita Basilius, distin. 42. & ita Fusch. de Visitat. libro 1. cap. vigesimooctauo, numero 8.

5 Si in sua Ecclesia reliquias habet † in honesto loco collocare eas debet, & proponere etiam ipsas potest quo Christi fideles eas venerentur, sed non lucri gratia, ita Triden. Synod. sess. 25. de inuocat Sanct. vers. Omnis porro superstit i, ita habetur in c. fina. de reliq. & vener. Sanct. vbi præcipitur, ne extra capsam ostendantur, & in inuentario rerum Ecclesiasticarum poni etiam debent.

6 An autem liceat secum† reliquias Sanctorũ ferre, vel in Oratorio priuato habere? Plane sic, modo nulla superstitio interueniat, ita sanct. Thom. secunda secundæ quæstio. 96. art. 4. Etenim cum per se malum id non sit, concessum existimatur, vbi prohibitum non est, l. prima, ff. de testamen & l. si quęramus, iunct. Gloss. ff. eodem. nam & consuetudine seruatur a pijs viris, atque sic dixit Syluestr. contra Angel. in verb. Reliquiæ, quęst. quinta. Nec repugnat c. corpora Sanctorum, de consecr. distin. 1. vbi sine licentia Principis, idest Papę, vel Episcopi, & Canonicarũ, sic enim Archidiaconus ibi ait, corpora Sanctorum de loco ad locum nullus transferre potest, illud enim intelligitur, vbi perpetuæ sepulturæ tradita sunt, l. vltim. ff. de relig. Secus autem de nõ traditis perpetuæ sepulturę; tunc enim transferri possunt sine auctoritate alicuius ad alium locum, cuiusmodi sunt Reliquiæ, l. nec dum, C. eodem, & ita dixit Gloss. in cita. c. corpora, & ita seruari testatur Prax. Archiep. Neapol. quæstio. 70. At quid de nouis Reliquijs, si dubitatio aliqua grauis nascatur? Declarauit sancta Synodus ibidem quid faciendum. Excipitur etiam vbi infidelibus auferrentur, id enim licet

licet quoniam in honore apud eos nõ sunt, ita Fusch. de visit. Eccl.lib.primo, capit. 8. num.12. Postremo excipitur, vbi de licentia Episcopi aliquid de Reliquijs concederetur pro consecratiene Ecclesiæ, vel Altar. ita Fusch. ibidem, & cit.c.fi. & c.1. eodem. Sed iam de alijs, quæ festis dieb. fieri a parocho debent, agamus, id quod in sequenti præstabimus.

S V M M A.

1 *Doctrinam Christianam docere festis diebus parochus debet.*
2 *Vespertinas preces cantu recitare.*
3 *Processiones sanctissimi Corporis Christi, necnon sanctissimi Rosarij, vbi Societates huiusmodi sunt, facere.*
4 *Candelas benedictas in die Purificationis distribuere sicut etiam oliuarum ramos in Dominica oliua, & benedictos cineres primo die Quadragesimæ super caput fideliũ.*
5 *Festa mobilia denunciare debet.*
6 *Processiones facere.*

§. IV.

1 §. FEstis diebus etiam hæc facere parochus † Primum Doctrinam Christianam suos parochianos docere; hoc enim parochis Triden. Synod. præcipit, sess. 24. de reformat. capit. quarto, de qua Doctrina egimus supra.

2 Secundo † vespertinas preces cantu celebrare, cõsuetudo enim Ecclesiæ hæc est vniuersalis, vt in omnibus parochialibus Ecclesijs festis diebus solemnibus preces vespertinæ celebrentur, & ideo seruanda est; legis enim rationem habet, §. ex non scripto, in Instit. de iur. natur. gent. & ciuil. & l. de quibus, ff. de leg.

3 Tertio, † quod fere in omnibus Ecclesijs parochialibus Societates sunt, vel sanctissimi Corporis Christi, vel Sãctissimi Rosarij Beatæ Virginis, quamobrem sæpius fit vt confiteantur, & Eucharistiam sumãt, qui de illis Societatibus sunt primo, vel secũdo die Dominico Mensis, eisdemque dieb. processiones fiant; ob eam rem, vt hæc frequẽtentur parochus curabit, & meritum, quod consequuntur, & indulgentias, quas lucrantur, eos edocebit.

4 Quarto † Candelas benedictas die Purificationis Beatę Mariæ Virginis distribuet, & primo die Quadragesimæ Cineres benedictos super caput fideliũ imponet, & Dominico die Palmarum oliuarum, vel palmarũ ramos tribuet, vt habetur in Missali Romano. Curabit etiam vt oratio Quadrages. horarum fiat in hebdomada Sancta habito tamen respectu, ne mulieres noctu, vel cum viris in Ecclesia orent, & fores Ecclesiæ occludantur, ita Fusch. de Visit. lib. primo, capit. 26. num. 18.

5 Quinto † festa mobilia Aduentum Christi Domini, & Quadragesimã, & alia huiusmodi de more denunciare debet, id quod in die Circuncisionis fieri solet.

6 Postremo † processiones in Litanijs maioribus, necnon minoribus fieri debent, scilicet in festo sancti Marci, quæ Litaniæ maiores dicuntur, & tribus diebus antecedentibus Ascensionem Christi Domini, quæ Litaniæ minores dicuntur, iuxta tamen Decretum Clementis VIII. nam præcipit, ac mandat, vt solum hæ Litaniæ recitẽtur, quę antiquissimæ, & communes sunt, & quæ in Breuiarijs, Missalibus, Pontificalibus, ac Ritualibus continentur.

Litaniæ vero de Beata Virgine, quæ in sacra æde Lauretana cantari, & celebrari solent; alias vero Litanias æditas, vel edendas prohibet recitari, nisi prius eas ad Congregationem rituum mittant, vt cognoscantur, & corrigantur; alioquin si sine licentia eius publice eas edere, vel publice recitare quis præsumpserit, arbitrio Ordinarij, & Inquisitoris puniri ibidem percipitur, ita per Decretum cautum editum octauo Idus Aprilis Anno 1601. Quod refert Steph. Quarant in Summ. Bullar. in verb. Litaniæ. Ad has autem processiones, & Clerici beneficium habentes, vel officium in Ecclesia tenentur, ita declarauit Sacra Congregatio. vt refert Prax. Archiepisc. Neapol. capitulo sexagesimotertio, numero quinto, nisi longe abescent.

Episcopus ergo vbi diœcesim visitabit, de his omnibus parochum interrogabit. Verum quod ad prædicta peragenda necessaria plura sunt, & ea habere parochus debet, ob eam rem, quæ nam hæc sint, explicemus id quod in sequenti explicabimus.

S V M M A.

1 *Vasa, quæ in parochiali Ecclesia esse debent.*
2 *Vestes.*
3 *Libri.*
4 *Sacrarium.*

§. Quo-

§. V.

§. QVoniam autem parochus, quo prædicta obire poſſit, multa poſtulentur, ob eam rem, quę nam hæc ſint videamus.

1 Primum † igitur ſi baptiſmũ adminiſtret fontem habere debet, in quo aqua ad baptiſmum cõferendum in vaſe aliquo nitido contineatur, non ex ligneo, imbiberetur enim aqua ab ipſo. Non ex auricalco, ne rugine tegatur, ſed ex lapide marmoreo, vbi facilius aqua conſeruatur. Eritque fons conſtitutus in loco Eccleſiæ, commodo, vt occulto clauibus, ne homines aquam ſumant ad ſuperſtitiones faciendas. Eruntque ibi duo vaſa, ſaltem ex ſtamno, in quorũ alterũ Chriſma, in alterum oleum Cathecumenorum cõtinebatur. Ac demum vaſculum, quo aqua baptizandi ſuper caput fundatur. Hæc autem omnia nitida, atque expurgata ſemper erunt, aquaque baptiſmi in ſingulos annos renouabitur benedictionibus ſolemnib. adhibitis, necnon oleo ac Chriſmate mixtis; & fient hæc in die Sabbati ſancti, & Pentecoſtes, vt habetur in Miſſali Romano.

Secundo, quoniam Chriſti Corpus conſeruatur, ſeu conſeruari debet in parochialibus Eccleſijs, quo ægrotis deferatur, c. ſane, de celebr. miſſ. & c presbyter, de conſec. diſt. 1. & vt habetur apud Triden. Synodum ſeſſ. 13. de Sacram. Euchar. cap. 6. ob eam rẽ Tabernaculum habebit in Eccleſia Summa arte effectum, & auro ſi fieri poſſit, exornatũ quod in altari maiori collocabitur, intusq; in pyxide conſecrata ſuper poſito Corporali benedicto hoſtiæ ſacræ conſeruabuntur, atq; ſæpius renouabuntur, quo minus ſpecies illæ corrumpantur: id quod præſertim æſtiuo tempore cauendum eſt, occluſuque Tabernaculum omnino erit: alioquin ſi incaute illud reliquerit, tribus menſib. ab officio ſuſpendi debet, & ſi per eius iniuriam aliquid nefandum inde contigerit, grauiori pęna punietur: Quæ quod, qualis, ac quanta ſit non præſcribitur, arbitraria erit, ita Gloſſ. in c. 1. de cuſtod. Euchar. Chriſmat. Sacram. Idem ſtatuitur de cuſtodia Chriſmatis, in cit. c. 1. & Ego idem ſentio de alijs oleis ſacris, vt infirmorum, & Cathecumenorum, & de aqua baptiſmi ob eandẽ rationem, & Rubr. ibi quæ generalis eſt. Et ante ipſum ſanctiſs. Sacramentum lampas dies noctuq. ardebit, candor enim æternæ lucis eſt Chriſtus Dominus. Quo autem commodius ad ægrotos defertur vaſculum aliud argento cælatum habebit cum media parte Corporalis in burſa, (quod in villis imprimis requiritur ob iter cænoſum quod ſæpius eſſet ſolet hyemis tẽpore) eaque collo apenſa ſic deferretur indecenti habitu ſupra poſito mundo velamine, vt habetur in c ſane, de celebr. miſſ. alioquin arbitrio iudicis puniri debet, vt ait Glo. ibi. Habebitq; vaſculum aliud, quo vtatur, dum Sacramẽtum in proceſſionibus defert, & pro qualitate beneficij quale eſſe debeat, Epiſcopus præſcribet. Itẽ campanula, quæ, dum ad ægrotum Euchariſtia defertur, pulſabitur, quo ipſam adorent, atque aſſocientur. In Eccleſia autem campana altera erit ad ſignum dandum fidelibus, quando diuina facienda ſunt, argu. c. fin. de ſent. excom. lib. 6. & vt inquit Gloſſ. in extrauag. Quia cunctos, ff. de offic. cuſtod. vbi etiam Mendicantibus prohibetur plures campanas habere ſicut in c. patentibus, de priuil. prohibitũ eſt in priuatis ædificijs campanas ponere, & publice pulſare, & Gloſſ cit. Extrauag. recenſet plures cauſas, quamobrem campanæ pulſentur. Habebit etiam parochus aliquod inſtrumentum, quo ſignum detur diuinorum officiorum vbi campanæ pulſari nequeunt, vt in hebdomada ſancta, eſto nulla ratione ſignum detur, vbi interdictum loci eſt, per cit. c. fina de ſent. excommun. & vt egi in Tracta. meo de Cenſur. in Tab. de interdic. Tabu. 5. cap. 8. §. 2.

Tertio Calicem & Patenam, quæ adhibetur ad miſſæ ſacrum faciendum, habeat, ſecundum formam, c. vt Calix, de conſecr. diſtin. i. vbi ſic dicitur. (Vt Calix Domini cum Patena ſi non ex auro omnino, tamen ex argento fiet; ſi quis autem tam pauper eſt ſaltem vel ſtamneum Calicem habeat. De ære autem, ex auricalco non fiat Calix, quia ob vini virtutem eruginem facit; pariterque vomitum prouocat. Nullus autem in ligneo, aut vitreo Calice præſumat miſſam celebrare. Hęc ibi ex quibus apparet vaſa hęc qualia eſſe debeant, alioquin puniuntur, c. fin. de celebr. miſſ. & ibi Gloſſ. Item & vrceolos ad vinum, & aquam continendam adhibito ẽt in ſacello, vbi Sacerdos induitur ad miſſam celebrãdam, vaſe vnde manus abluetur. Thuribulum etiam cum nauicula, necnon vaſculum pro aqua benedicta pro facultatibus Eccleſiæ in ea habebit, necnon imaginem Chriſti Domini ad pacem dandam; non enim patena licet, qua Corpus Chriſti Domini tangitur; necnon candelabra pro Eccleſiæ, itidem facultatibus. Sed de vaſis hactenus, iam de veſtibus, & indumentis Eccleſiæ agamus.

O Secun-

2 Secundo igitur Corporalia † Animæ, seu Paleę ex lino contextę esse debent, vt de Corporalibus habetur in c.consulto, de consecr.dist. 1. ita & linteola, quibus Calix abstergitur, vbi Sacerdos purificationem sumpsit, quæ sicut vasa prædicta, munda, ac nitida esse debent, vt habetur in c.2. de custod. Eucharist.Chrismat. & alia Sacramen. Item Amictus, Alba, Cingulum, Manipulum, Stola, atq; Casula. Hæc sunt quæ ad Missam faciendam pertinent, quę Casula, Stola, Manipulum de cõsuetudine Ecclesiæ(vt anni tẽpus postulat) quinque colorum sunt albi, rubei, viridi, violacei, nigri, de quibus habetur in Missali Romano quo tempore adhibendi sint. Vestes autem prædictæ, vti Ecclesiæ facultates patiuntur, esse debent, necnon benedictæ, de quorum benedictione infra egimus. Nec fieri debent de vestibus Mulierũ ob multa profana, quę contingere potuerũt ita Archiep.Flor.in Summ.in 3.par.titu. 13. cap 8 §.5.& Fusch.de Visita.cap.23. nu.13. relictæ ergo Ecclesiæ alienari poterũt, & ad vsum Ecclesiæ conuerti. Vmbellam quoq; ad Eucharistiam deferẽdam habere debet, necnon Piuiale, quo solemnibus festis vtatur. Vestes vero Altariũ, idest Touagliæ tres esse debent ex cõmuni consuetudine ecclesiæ, vt testatur Fusch.de Visit lib.1. cap. 21. num.17. item pallia altarium, quę omnia expolita habere debet, ne indigna sint tantis ministerijs, id quod in nonnullis ecclesijs vidi, & prohibitum est in cit.c.2. Et de vestib. sacris. Hæ autem vestes ad profana adhiberi non debent, nec etiam laicis commodari, argumen.c cum decorem, de vit.& honest.cleric.& c.vestimenta, de consecr.distinct. prima, & c.seq.& c.ligna, cum seq.de consecr. eadem distinct. Immo si laicus ipsis vtatur, vel dolo, vel ludo, arbitraria pœna punitur, ita Glos.dixit in c.tuarum, in verb. Signatos de priuileg.quam communiter receptam testatur Fusch de Visit.lib.primo, & cap.23. nu vigesimo, & facit ci.c.vestimenta, vbi probetur, ne tangantur, nisi a sacris hominibus.

3 Tertio † hos libros habere debet Breuiarium, Missale Romanum iussu Pij Quinti editum, & Clementis VIII. reformatum, vt ex eius Bulla habetur. Ritus baptizandi, Tridentinam Synodum, Catechismum Romanum, Synodum diœcesanam, necnõ prouincialem Bullã Cœnæ Domini, Bulla Episcopi continentem casus reseruatos, quas duas Bullas, qui animarum curam gerunt, vel Regulares, vel Seculares ad audiendas confessiones destinati sint, habere debẽt, & ipsis diligenter studere ob pœnas illatas a Clemente VIII. per suum Decretum cõtra absoluentes a casib reseruatis sine expressa licentia, vt suo loco infra diximus. Librum itidem habere debet, vbi nomina baptizatorum scribantur. Item eorum, qui confirmati sunt id quod fieri debet, vt si quando matrimonia contrahenda essent, & de huiusmodi impedimentis dubitaretur, id sciri possit. Fidem enim faciunt prædicti libri; prosunt etiam ad sciendum ętatem, id quod expedit ijs, qui ordinibus initiari volunt, itidẽ ad multa alia. Postremo librum habere debet eorum, qui matrimonio coniuncti sunt ex Decreto Concilij Trident.sess.vigesimaquarta, de reformat. cap.1. Id quod fit quo facilius matrimonium probetur, & cognitio. Hæc Sacerdos habere debet.

4 † Ad quæ omnia conseruanda locus præscriptus esse debet, qui dicitur Sacrarium, seu Sacrestia, in qua arcæ aderunt, quibus prædicta contineantur, ne puluere consumantur, atque subripiantur. Postremo constituendus est, qui omnium prædictorum curam habeat, qui dicitur Sacrista, de quo in tit. de off. Sacristę, vt ibi facultates Ecclesiæ id postulant custos etiam creandus, qui paret omnia ad diuina pertinentia, de quibus in titu. de off. custod esto Sacrista hæc facere possit. Sed de his hactenus, iam ad gubernationem Clericorum sæcularium beneficium Ecclesiast. obtinentes curam animarum habens transeamus, id quod in sequenti præstabimus.

De Gubernatione Clericorum secularium, qui obtinent beneficium Ecclesiasticum curam animarum habens, effectu per se, ac proximo, decimotertio potestatis, Episcopalis, habito respectu ad Sepulturam parochianorum. Cap. XVII.

S V M M A.

1 *Sepelire suos parochianos parochus debet.*

2 *Sepulturam vbi parochianus eligit extra suam parochiam, quartam funerum habere parochus debet.*

3 *Regulares, in quorũ Ecclesia, quis sepulturã eligit, an ingredi parochiã alicui⁹ ad mortuum*

tuum suscipiendum propria auctoritate possint.
4 *Sepultura Ecclesiast. quinam careant.*
5 *Sepulturæ locus an vendi possit in Ecclesia.*
6 *Sepeliendi ius an vendi possit.*
7 *Facultas sepeliendi an concedi possit.*
8 *Beneficium Ecclesiast. habens*
9 *Regulares*) *vbi sepeliendi*
10 *Vxor*) *sint.*
11 *Peregrini*
12 *Missæ, aliaque pia opera secundum Ecclesię ritum fieri debent.*
13 *Cœmeteriũ Ecclesia parochialis habere debet.*

1 QVARTO † Parochus suos parochianos sepelire debet, hoc enim ius parochiale etiam est vt habetur in Clem. dudum, §. Huiusmodi eodem, & facit tot. eo. extra de sepult. & c. ex parte, eodem cum similibus, atque sic dixit Abb. in Rub. de paroch num. 2. & in c. abolendæ, de sepult. num. 6. vbi a parocho nihil pro sepultura, seu officio peti posse, cum ad hæc obligatus sit, nisi aliud suadeat consuetudo, c. ad Apostolicam, de simon.

Hæc autem regula locum habet, vt parochiani etiã similiter sepeliri in sua parochia debeant, vbi aliter dispositum non est ab ipsis, c. 1. & c. is qui, & c. licet, de sepult. lib. 6. Mortuo igitur aliquo etiam extra parochiã ad suam parochialem Ecclesiam deferri debet, cit. is qui.

Item locum habet, vbi parochianus inductus a Clericis secularibus, vel regularib. iurasset vouisset promisisset ve aliqua ratione se electuram sepulturam in Ecclesia dictorum, a quibus inductus fuerat, vel iam electam non mutaturum. Alioquin si cõtrafiat ad restitutionem corporis, necnon omniũ quæ occasione ipsius habuerunt intra decẽ dies faciẽdam obligati sunt; quibus elapsis si non fuerit satisfactum, Ecclesia, & Cœmiterium eorũ ipso facto interdicto subiecta sunt, quousque plene satisfecerint, ita dicitur in c. 1. & ibi DD. de sepultu. lib. 6. Immo inducentes ad sepulturam eligendam sunt statim ipso facto excommunicati per Clem. fin. de pœnit. Verum quid, si testator relinquat anniuersarium celebrari perpetuo pro anima sua, & non dicat in qua Ecclesia, vbi celebrabitur? In ecclesia, in qua erit sepultus; ita enim cõsuetudine seruatur, vt inquit Cuman. in cons. 12. quem refert, ac sequitur Illustriss. Tusc. in pract. conclu. in littera A. conclus. 337.

Postremo sepeliri etiam debent, & ecclesiastica sepultura priuari non possunt a creditore, si velit ipsum corpus debitoris, vt pignus quoddam, vel sequestrari, donec pecunia ei debita præstetur, §. hæc autem dispo suimus, vers. Meminimus in Auth. Vt cum de appellat. cognosc. & idcirco Iudex hanc licentiam dare nõ debet, ita DD in l. cũ sit iniustum, C. de sepult. violat. communisque opinio hæc est, vt testatur Viu. in sua Sylu. opin. 171. Immo nec si appellet creditor, ne corpus debitoris sepeliatur, audiendus est, ita Gloss. & DD. in c. ex parte, de sepult. & Viu. in eodem loco. Et facit l. fi. C. de appel. recip. & Farin. lib. 1. var. quæst crim. in ti. de delict. & pœn. quæst. 20. num. 139. cum seq. vbi pœnas etiam recenset, quas patitur creditor prædicta faciens, & etiam tempore ægritudinis debitorem molestia efficiẽs, ita Farin. ibidem, & Menoch. de arbit. iud. li. 2. Cent. 4. cas. 387. & pœnæ plures creditorũ ob id habentur in l. fi. C. de sepult. violat. & in Auth. Item qui eod.

2 Excipitur tamen, † vbi alibi sepulturam quis si sibi eligisset, liberã enim quisque facultatem habet eligendi sepulturam, cap. 1. de sepultur. & c. cum quis, eodem lib. 6. & idcirco apud Regulares quisque potest sepulturam sibi eligere, vt habetur in Clem. dudum, de sepul. & Illustriss. Tusc. in Pract. conclus. in littera P. conclu. 97. nu. 5. In hoc casu tamen quartam funerum habere parochus debet, ita Feder. de Sen. in cons. 253. & cons sequenti, & idem Tusc. in eadem conclus. num. 6. Quorum autem quarta hęc sit habetur in cit. Clem. dudum §. verum ne parochialis, & ibi Gloss. & DD. & Tusc. in littera L. concl. 27. cum sequen. In hac quarta vide Addit. Pau in ad extraua. super Cathedram, de sepult. vbi multa huc pertinentia posuit. Et quamuis quarta dicatur quandoquidem hæc de iure præstatur; aliquãdo tãtum tertia, & aliquando dimidia tribuitur de consuetudine, ita Bald. in consil. 70. li. 4. quem refert, ac sequitur Tusch. in littera Q. concl 23. qui & in eadem littera concl. 30. de sententia Butr. non deberi quartam ait de candelis, & eleemosynis, quæ dantur de consuetudine parochis, quando ad sepulturam corporis inuitantur extra parochiam.

3 Atqui † an Regulares, in quorum Ecclesia quis eligit sibi sepulturam, cum processione atque Cruce ingredi parochiã possũt inuito Rectore ad mortuum suscipiendam. Oldrad. in cons. 204. tenuit ipsos posse; & hanc opinionem sequitur Anchar. ob hanc potissimum rationem, quod ius liberum sepeliendi habent, & ita Addit. ad Ioan. Fran.

de Pauin.in Extrauagan. super Cathedram, in fine.

Contrariam opinionē tenet idem Oldra. in conf.101.alias 103. scilicet non posse eos inuito Rectore ingredi parochiam prædicta ratione; & hanc opinionem seruari testatur Zabar.in Clem.dudum,§.Huiusmodi,nu. 3. nam ait non licere leuari funus nisi iubente Sacerdote parochiali, qui etiã incipere debet,versic.Subuenite, & tutius hoc esse inquit ibidem,ne rixarum materia detur. Sequitur etiam Paul.Fusch.de Visit.parte prima,cap.25.num.8. nam ait non debere parochiam alterius ingredi sine licentia parochi,vel Episcopi.Idem quoque Rebuff.ibid. & Illustriss.Tusc.in littera P. conclusio.95. Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum censeo.Aut adest consuetudo, & in hoc casu stabitur ei. Aut non est,&tūc posteriorem sententiam Oldrad.sequor,vt scilicet sine licentia parochi non ingrediantur parochiam ad mortuum suscipiendum,quã si concedere nollent,tunc contrariam opinionem sequerer.Hę igitur opiniones inter se sic conciliandæ mihi videntur. Hodie tamen per Decretum Congregationis Illustr. Cardinalium negotijs Episcoporum,& Regularium,propositę quęstio hæc sublata est cautum enim est,ne regulares cuiuscunq;ordinis, & Congregationis vllo modo, etiam specialis alicuius consuetudinis prætextu parochias cum Cruce,processionaliter, aut alias ad deferenda,& leuanda defunctorum funera,intrent,vel leuent,& offerãt,nisi vocato, & expectato proprio defuncti parocho,eoque itidem præsente. Si tamen aliter ipse fieri non consentiat, & permittat, vel nisi requisitus venire expresse omnino recuset.Hæc sacra Congregatio decreuit,quam refert Step. Quaran. in Sum. Bullar.in verbo,Priuilegia Regular.Vbi quis ergo in Ecclesijs Regularium sepulturam eligit,decretum hoc seruabitur.At quid si parochianus alicuius Clerici sæcularis in alterius parochia sepulturam eligat, quid tunc seruabitur?plane idem,quod de regularibus decretum est ob eandem rationem,argum.c.cum dilecta,de confirm.vtil.vel inutil.& l.illud, ff.ad legem Aquil. Vel diuisionē prædictã sequen.Quoad quartam vero,quæ offertur vbi in alterius parochia quis sepelitur,parochus defuncti ipsam habere debet,vt in allegato Decreto proxime habetur,& supra diximus.Si vero mortuus domicilium in duobus locis habebat, inter vtrunque parochũ quarta diuidi debet,c.cum quis,de sepultu. libro 6.

Secundo .... vt in sua parochia non sepeliatur,vbi extra eam mortuus est,& cōmode ad ipsam deferri nequit, sic enim habetur in c.fina.eodem libro 6.vbi etsi Religiosi in suo Monasterio sepeliri debēt,tamē si adeo remoti sunt ab ipso vt cōmode deferri nō possint,in alio loco sepeliri queūt, nisi aliter tacuissent. Tunc enim eo deferri debent,quamuis exinterari nō debeant per Extrauag.1.de sepult. inter communes.Qui ergo Romæ mortuus est, ibi sepeliri poterit,nisi aliud elegerit.

Tertio excipitur,vbi sine periculo ad ꝓpriam parochiam deferri non posset,vt habetur in c.is qui,de sepult.lib.6. tunc enim sepeliri alibi potest.Quare nec bãnitus post mortem in patriã deferri valet, vt habetur in l.secunda,ff.de cadauer.punit. & ibi not. Bartol.

Quarto excipitur, vbi maiores sui alibi sepulturam haberent;tunc enim, nisi aliam sepulturam elegerit,in sepulcro suorũ maiorum sepeliri debet, vt habetur in c. 1.de sepult.& in c.licet,eodem lib 6.& c. is, qui habet,eo. Quamuis & tunc quarta parocho debeatur.

4 Quinto † excipiuntur qui Ecclesiast.sepultura carent;nam hic nec in parochia,nec alibi in loco sacro sepeliri debent,cuiusmodi sunt,qui in torneamentis mortui sunt,vt in c.1.& c.2.de torneam.Secundo qui in duello,vt in cap.19.sess.25.de reform.apud Triden.Synod.Tertio,qui semel in anno cōfessus non est,& in Paschate Eucharistiam nō suscepit, nisi de consilio Sacerdotis prorogasset,c.omnis,de pœn. Quarto monachus qui cum peculio sine licentia Abbatis habita mortuus est,c.Monachi,de stat.monach. Quinto vsurarij manifesti,nisi prius satisfecerint,vel idonee cauerint, vt habetur in c. quanquam,de vsur.lib.6.de qua pœna Ego in Tract.meo de vsur.ca. 34.§.8. cum sequ. Sexto qui Deum maledixerit,si pœnitentiã iniunctam iuxta,c.2.de malef.non adimpleuerit. Septimo excommunicati,notorij, & denunciati,vt probaui in Tract.meo de Cēsur.Tab.2.cap 9.§.5.& §.6. abunde vbi etiã habetur de pœna huiusmodi sepelientium. Octauo interdicti notorii,& denunciati, vt habetur in eodem Tract.Tab.5.cap.13.§.4. & cap. 15.§.4.vel separatim,vel generatim, vel per vniuersitatem interdicti sint.De pœna sepelientium hos habetur eadem Tab.5. cap.1.§.1. num.13. Postremo publici peccatores,qui pœnitentiam non egerunt,nec signa contritionis dederunt.Item qui seipsos occiderunt,c.placuit, 23. quæstio. quinta.

Excipitur

Excipitur tamen postquam se quis vulnerauit, si ipsum pœnituit. Secundo excipitur, vbi se præcipitem dedit, non quo se interficeret, sed quoniam malum ipsi impendens, aliter euitare se non possit, exempligratia mulier per fenestras se proiecit, vel quo fugeret violare eam volentes, vel ne in manus inimicorum incideret, c ex parte, 2. & ibi Glos. de sepult. vid. Item de eo, qui in flumine se proiecit ob huiusmodi causas. Excipitur deniq; vbi quis reperitur mortuus in puteo, vel laqueo, nisi enim constet seipsum interimisse ecclesiastica sepultura priuari non debet, ita Couar. lib. secundo, var. resol. cap. 1. numero 11. & Nauar. in cons. 7. de sepultu. non enim præsumitur quis se interfecisse, l. merito, ff. pro soc.

Addo sepultura carere, qui cum mortifero peccati occisi sunt, c. fures, de furt. atque omnes alij relat. a Gloss. in c. ex parte, de sepult. Atqui an locus sepulturæ vendi possit in Ecclesia, vel Cœmiterio. Item an ius sepeliendi. Tertio, an facultas sepeliendi dari possit in Ecclesia nullo iure translato.

5 Quoad primam quæstionem † concludo vendi non posse, ita vt emptor eius dominus fiat; nam locus sacer est, sacræ res autē alienari nequeunt, l. inter stipulātem. §. sacram. de verbor. oblig. §. res sacræ, in Instit. de rer. diuis. nec auctoritate Episcopi alienari poterit; ergo vt ita habetur in c. abolendæ, de sepultu. vbi Abb. & Fusc. de Visit. Eccl. li. 1. cap. 25. num. 10.

6 Quoad secundam quæstionem, † scilicet an vendi possit, ius sepeliendi. vide Abb. ac DD. in c. abolendæ, de sepult. & quæ ego dixi in Tract. de simonia, Tabul. 1. cap. 44 §. 2. vbi hanc priuilegi. Hi quæ tamen martiria, vid. Abb. in cit. c. abolendæ eum.

7 Quoad tertiam, † an facultas sepeliendi in Ecclesia nullo iure translato concedi valeat. Plane a quocūque parocho cōcedi potest hac ratione, & ita quotidie seruatur, & consuluit Nauar. in consil. 1. de sepult. Quare hac ratione conceduntur loca ad ponenda scamna in Ecclesia, & ideo potest ab eodem parocho, etiam facultas hæc adimi ad arbitrium suum, cum nullum ius transferatur, sed mera facultas, ita Abb. in cit. capitu. abolēdæ, & scilicet in verb. Sepultura. quęstione 3. Non etiam præscribi potest locus in Ecclesia, arg. §. nullus in Instit. de rer. diuis. atque sic dixit Fusch. de visit. lib. 1. c. 26. nu. 3. Non etiam consuetudine acquiri; esset enim onus locis diuinis contra c. 1. de consuet. ita Fusch. ibidem num. 3. Quando autem in sepultura simonia committatur abunde egi in Tract. meo de simon. cap. 44. §. 2. num. 8.

8 Verum, † qui beneficium Ecclesiast. habet, vbi sepeliri debet? Plane in sua Ecclesia

9 † vt Monaci in suis Monasterijs, c. fin. de sepult lib. 6. & Paul. Fusch. de visit. Eccl. lib. 1. cap. 25. num. 12. exceptis casibus iam dictis.

10 Vxor † etiam in sepultura mariti sepelietur; nam eius domicilium retinet, & honorē c. is, qui § fin. de sepul. lib. 6. & si plures habuit cum vltimo, vt ibidem dicitur, exceptis iam dictis casibus in primaria regula.

11 Quid de peregrinis? In ea parochia sepeliri debent, vbi mortui sunt, quando alibi sepulturam non elegerint, ita Feder. de Sen. in cons. 92. & refert, ac sequitur Tusc. in littera P. conclus. 277. Quæ diximus de sepultura, locum habent, modo Ecclesia, cœmiterium ve interdicto generali, specialive subiecta non sint, non enim tunc in hisce locis sepeliri potest, vt probaui in Tract. meo de Cens. Tab. 5. cap. 9. & cap. 10.

Atqui quod diximus parochum quartam habere debere eorum, quę dantur, vbi extra parochiam sepeliuntur, an igitur licet pro funeribus, officis, & vniuersalibus defunctorū aliquid accipere Concludendum est, non licere communi iure, nam beneficium datur ob hanc rationem; vt probaui quo huiusmodi officium parochus obeat, ita in eod. Tracta. cap. 44. §. secundo, num. 6. cum sequent. Excipitur tamen vbi quid vltro offertur ab hæredibus, vel ex laudabili consuetudine, c. ad Apostolicam, de simo. & vt Ego probaui eodem §. secundo, num. septimo. Sublimitatur vbi pauperes essent hæredes, & nō haberent quid darent, nam nihilominus officia huiusmodi obeunda sunt de more Ecclesiæ, ob idem enim, vt dixi, beneficium datur, c. fi. de rescrip. lib. 6.

12 Suffragia vero viuorum, † idest Missæ, sacrificia, preces, aliaque pia opera, quæ pro mortuis fiunt, secundum Ecclesiæ instituta pie, ac deuote fieri debent, ac vt sic fiant Episcopus curare debet, vt habetur apud Trid. Syno. ses. 25. de Purgatorio, sic enim inquit, Curent autem Episcopi, vt fidelium viuorū suffragia, missarum, scilicet sacrificia, orationes, eleemosynæ, aliaque pietatis opera, quæ a fidelibus, pro alijs fidelibus defunctis fieri consueuerunt, secundum Ecclesię instituta, pie, ac deuote fiant. Et quæ pro illis ex testatorum fundationibus, vel alia ratione debentur, non perfunctorie, sed a Sacerdotibus, & Ecclesiæ ministris, & alijs, qui hoc personę tenentur, diligenter, & accurate persoluantur.

Hæc sancta Synodus, ex quibus proposita conclusio habetur.

13 Ex his † patet Ecclesiam parochialẽ Cœmiterium habere debere, ab Episcopo benedictum, vt suo loco diximus, & vbi nõ est in Ecclesia, in qua Christi fideles hodie sepeliuntur, sed foris occlusum habẽdum est, ne in eis prophanum, quid fiat, fruitur enim, & ipsum immunitate Ecclesiastica. In eo tamen sepeliri non debet, vbi est interdictum vel speciatim, vel per contiguitatem, quia Ecclesia est interdicta, quo casu & Cœmiterium contiguum est interdictum, c. si Ciuitas de senten. excommunica. lib. 6. idem vbi polluta est Ecclesia, nam & Cœmiteriũ pollutum erit, & in eo sepeliri non possent. c. vnic. de consecr. Eccl. vel altar. Idem si interdictum loci adest, vt in Tract. meo de Cens. Tab. 5. cap. 9. vide, & supra dixi.

De Gubernatione Clericorum secularium, qui obtinent beneficium curam animarum habens, effectu per se, ac proximo, sed decimoquarto potestatis, atq; officij Episcopalis, habito respectu ad Preces, & sacrificia, quæ pro populo offerre debet. Cap. XVIII.

SVMMA.

1 *Preces, ac sacrificia pro suo populo parochus offerre debet.*

2 *Pro infantibus mortuis an orandum sit.*

3 *Parochus ad ea tenetur, quæ ad suum munus obeundum pertinet. Et quid de Capellano.*

4 *Fructus, & emolumenta omnia beneficij sũt parochi, quoad onera substinenda.*

1 POSTREMO † Parochus pro suo populo preces fundere debet, ac sacrificia offerre, ita habetur apud Trid. Synodum sess. 23. de reform. cap. 1. Cum præcepto diuino (dicitur enim ibi) mandatum sit omnibus, quibus animarum cura cõmissa est, oues suas agnoscere, pro his sacrificiũ offerre, &c. Ecce hinc haberi pro suis parochianis parochum sacrificia offerre debere, atque preces. Idque iure merito, nam cui beneficium Ecclesiast. confertur, constituitur legatus, & præcator, siue intercessor inter hominem, & Deum, vt dixit Alexa. 1. in c. ipsi Sacerdotes, 1. quæst. 1. Ipsi Sacerdotes, ait, ibi, pro populo interpellant, & peccata populi commedunt, qui suis precibus ea delent, atque consumunt. Idem sensit Grat. distinct. 49. in prin. vbi inquit, qui ordinantur intercessores pro populo ad Deũ parari. Idem Apostolus inquit ad Hebræos, cap. septimo, ibi: Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominib. constituitur in his, quæ sunt ad Deum, vt offerat dona, & sacrificia pro peccatis, & hoc officium est, & munus parochi, propter quod dicitur beneficiũ dari, c. fin. de rescript. lib. 6. & ita Capic. decis. 23. num. 5. & sanct. Thom. in 3. par. quæstione 22. art. 1. & quæst. 26. art. 1. & Nauar. de Hor. Canon. cap. 18. num. 1. & cap. 21. eodem. Idque merito decuit enim, & necessarium fuit instituere Clerũ, qui populi nomine Deum laudaret, & pro beneficijs acceptis assidue gratias ageret, & sacramẽta administraret, nam cum munus hoc omnium Reipublicæ Christianæ maximum sit, & alia omnia munera certos habeant ministros, merito qui diuinis præessent, & qui ea administrarent, Ecclesia habere debuit; atque sic dixit Nauar. in c. si quando, except. 7. numero 2. de rescript. & in Commen. de Hor. Canon. cap. 21. num. 2. Item Catechismus Roman. de Sacram. ordin. in princ. Quare tam pro viuis, quam pro defunctis sacrificia offerre debet parochus, & Episcopus, vbi diœcesim visitabit, an hæc fiant, diligenter obseruabit.

2 Atqui † pro infantibus baptizatis, qui in ea ætate moriantur, orandum est, & missa celebranda? Plane non pro salute eorum, mortui enim statim in cælum euolant. Sed Deo gratiæ pro ipsis agendæ, & pro alijs mortuis fieri debent, ita Nauar. de oratio. capit. 19. concl. 5. num. 65. Non ergo in Memento defunctorum pro infantibus orandum, nec aliæ huiusmodi preces fundendæ, pro eorum salute.

3 Verum † quo ad hæc obeũda necessario multa postulantur, an ad ea paranda parochus obligatur? Breuiter concludendum est ipsum obligari, argum. l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. Nam beneficium ibi datur, quo eius fructibus onera ecclesiæ substineat, cap. præsenti, §. porro, de off. ordin. lib. 6. & ita Gloss. in verb. Oneribus. Excipitur tamen, vbi consuetudo contraria esset, vt scilicet onera alij substinerent. Hinc Societas Corporis Christi Domini multis in locis oleum subministrat ad lãpadæ, & cereos ad diuina facienda;

da; sicut etiam sumptus Concionatoris.

Quid de Cappellano ad quæ onera tenetur? Nisi alias pactũ interueniat, ad eos omnes sumptus tenetur, qui perpetui quodammodo non sunt, & sine quibus munus suum obire non potest. Quare suis sumptib. Adiutorem tenebit, de hostijs, & vino prospiciet, quæ ad Eucharistiam conficiẽdam administrandamque pertinẽt; sicut etiam ad expurgandam Ecclesiam, vestes, & vasa, non autẽ ad ea reficienda, & sarciẽda; sicut nec etiam ad candelas, & ramos oliuarum distribuendos, ita sensit Nauar. in consi.4. de ver. signif. nisi alias cautum sit.

4 Quo autem † prædicta munera obire parochus possit, fructus, & emolumẽta omnia suæ Ecclesiæ habeat, & idcirco tam vrbanorum prædiorum quam rusticorum, necnon decimas, de quibus suo loco diximus, sicut etiam primitias. Tertio oblationes, quæ in Ecclesia fiunt, c. quia Sacerdotes, & c. Sanctorum, & c. hanc consuetudinem, 11. quæst. prima, Immo quę offeruntur ad cultum imaginis depictæ in pariete, à laicis priuatum ob miracula intra fines parochiæ ad parochum pertinent, vt inquiunt Anton. & Abb. in rubr. de paroch. Item Anto. & Abb. in c. pastoralis, num. 2. de his, quæ fiunt a prælat. sine consen. cap. qui Abb. hac de re sępissime consultus se ita respondisse testatur, & Fely. in c. dilectus, vbi rem hanc pluribus agit, de off. ordin. Idem asseruit Abb. in allegatis locis de oblationibus factis capellis, & sacellis sitis intra suam parochiam; & de ijs, quæ in sua Ecclesia offeruntur aliquo extraneo celebrãte ibi vel Cappellano, ita Fel. vid. in cit. c. dilectus. Sæpius enim hæc occurrunt Oblationes igitur prædictæ debentur, nisi præscriptione, vel consuetudine aliter esset cautum, id quod cura parochorum contingit, ita Fusch. de Visit. Eccles. lib. 2. capitu. 2. nu. 15. Vel intentione offerentis, ita Prax. Archiepiscop. Neapol cap. 71. vbi rem hanc egit.

Postremo in sua parochia solẽnis missa cani non potest, nec oblationes colligi in præiudicium parochiæ parochi, nisi de licentia Papæ, ita Calder. in consi. 432. alias consil. 6. de relig. dom. quem refert ac sequitur Illustriss. Tusch. in littera P. concl. 95. numero 6. quare ob hanc rationem, quod oblatione factæ in parochia sunt parochi, alij nequeũt mulierum post partum admittere in ecclesiam, nec aqua benedicta ædes lustrare, nec oua paschatis tempore benedicere, vel nouã domum; nec oblationes facere in Capellis, vel regularis sint, ita Prax. Archiepisc. Neapol. cit. cap. 71. num. 13.

Addo demum e contrario parochianos habere ius petendi sacramenta, & posse decimas denegare, si sacramenta eis non præstentur, & si petantur excipere, quosq; restituat parochianos ad sacramenta, ita Lap. allegat. 67. nume. 8. quem refert, ac sequitur Tusch. in eadem littera P. conclu. 98. Sed de Clericis secularibus satis, ad Collegia eorundem, & ad Capicula Ecclesiarum Cathedralium transeamus.

De gubernatione Canonicorum Ecclesiæ Cathedralis, effectu per se, atque septimo Potestatis, atque officij Episcopi. Cap. XIX.

SVMMA.

1 *Canonici quales esse debeat.*
2 *Canonici Ecclesiæ Cathedralis residere debet, sicut etiam alterius Ecclesiæ collegiatæ.*
3 *Pœna Canonicorum, qui non resident, quænam sit.*
4 *A quo imponatur.*
5 *Fructus, qui adimuntur Canonicis non residentibus in quem vsum distribuantur.*
6 *An retineri possint, antequam priuentur, & quid si ex licita causa absint.*

EGIMVS de gubernatione Clericorum secularium singulorum; tunc agendum est de vniuersitate, & Collegijs eorundem, idest de ijs, qui sunt de Collegio, vel Ecclesiæ Cathedralis, vel alterius Ecclesiæ Collegiatæ, & communiter dicitur Capitulum, de quo quidem Capitulo omissis quæ ad ipsum pertinent viuo Episcopo, & quæ pro mortuo sede vacante agere possit, vt œconomum constituere, qui fructuum Ecclesiæ vacantis curam gerat; & Vicarium qui ius dicat, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 24. de reformat. cap. 16. Quãdo quidem præterquam quod iure pluribus in locis de eius potestate agitur, vt in tit. ne sede vacant. in antiq. & sexto & in c. 1. de Instit. lib. 6. & c. si Episcopus, & c. seq. de suppleud. neglig. prælat. eod. lib 6. Clem. statutum, de elect. & c. cum olim, & c. his quæ, de maior. & obed. in antiq. & in ead. c. ad abolendam, de hæret. cum simil. & apud Trid. Synod. sess. 7. de reform. cap. 10. & sess. 23. de reform. cap. 10. Tractatus plures doctissimorum

morum virorum extant, & docta Addit.ad Summ.Bullar.Steph. Quaran.in verb. Capitulum,ideſt de Canonicis ipſius, quæ agere debent contemplabimur, præmiſſo tamen prius quales Canonici eſſe debēt habito reſpectu ad gradum cuiusque.

1 Canonici ergo huiuſmodi † vt rem aggrediamur, partim habent dignitates, vel perſonatus,partim non. Item partim habent curam animarum,partim non habent; ob eam rem qualitates ipſorum breuiter contemplabimur:hoc enim Epiſcopus animaduertere debet,quę &quot dignitates ſint,&an ſignũ quopiam dignitatis gerant, & an honeſtũ ſit,ac legitimũ.item quod alij Canonici, ita Fuſch.de Viſit. Eccleſ. lib.1.cap.15.num.5. cum ſequen.item an Canonici ſupra numerarij. Qui igitur dignitatem perſonatumve habent, ideſt præbendas, vel Canonicatus qui habent annexas dignitates, ſeu perſonatus, cuiuſmodi eſt Arimini præpoſitura, vel Archidiaconatus (dignitates enim illæ dicuntur, quæ in initio ſic fuerunt conſtitutæ,vel poſtea factæ,vel conſuetudine pro talibus habitæ)dignitates igitur huiuſmodive perſonatus conferri tantum debent Magiſtris,vel Doctoribus aut licentiatis in Theologia,aut iure Canonico, ita habetur apud Trid.Synodum ſeſſ.24. de reform. capit. 12. verſ.Hortatur etiam Sancta Synodus,id tamen conſilij eſt,& non præſcripiti, hortatur enim vt id fiat, præſertim in Cathedralibus ſingulis.

Qui vero curam animarum habēt,ætate, moribus,& ſcientia, vt reliquis prædicti eſſe debent,de quibus in c. cum in cunctis, de elect.& ita ſancta Synod.eodem capitu.12.in initio. Idque Epiſcopus curare debet,vt ſcilicet ſit Canonicus, qui ſacramenta omnibus de diœceſi adminiſtret,qui ad eam veniunt, cum eccleſia Cathedralis ſit mater omniũ, in reliquis non ſe ingerat,ita Fuſc. de Viſit. lib.primo,cap.15.num. 36. Si vero curam animarum non habent idonei tamen eſſe debent, & non minores ætate viginti duobus annis,ita Sancta Synod.eodem verſ. Ad cæteras autem dignitates.Atqui an Canonicus beneficium animarum curã habens retinere poteſt? Plane communi iure non: vtrunq; enim reſidentiam poſtulat,& idcirco incompatibilia,& declaratum hoc eſt, ſicut refert Fuſch.de Viſit.lib. 1. cap.15. num. 22.Excipitur vbi a Romano Pontifice diſpenſatum eſſet,quod conceditur vbi Canonicatus pauper eſt,& beneficium curatum,eſt in ciuitate,ita Fuſch.ibidem, num.23. & ita Arimini factum vidi.

Tertio in Eccleſijs Cathedralibus omnib. dimidia pars Canonicorum presbyteri ſint reliqui vero Diaconi, & Subdiaconi, & vbi conſuetudo laudabilior eſſet, vt plures eſſent presbyteri,mandat ſancta Synodus eodem capitu.12. verſ. In omnibus, id ſeruari. Hoc autem in hanc ſententiam accipitur,vt ſcilicet qui præbendam, quę habet annexũ ordinem presbyteratus habuerit,presbyteri munere in celebratione miſſarum fungatur.Qui habet præbendam, cui ſit annexus ordo Diaconatus,in celebratione diuinorũ Diaconatus officio,qui præbendam Subdiaconatus habet tantundem; eſto ipſas habentes presbyteri ſint, ita habetur ſeſſ.22. de reformat.cap.4. apud Trid.Synod. ſicut enim de Collegio Cardinalium partim Epiſcopi, partim presbyteri, partim Diaconi ſunt. Quare nemini canonicatus conferi debet, qui in ea ætate non ſit,quam ordo ſuus poſtulat ita Triden.Synod.cit. ſeſſ.22. de reformat.cap.4.& qui Canonicatum adeptus eſt, ſi ordinem non habet,quem poſtulat Canonicatus, infra annum ſuſcipiet, ita Trid. Synod.eodem cap 4.idem habetur in Clemen. vt ij,de ætat.& qualit.alioquin punitur iuxta cit.Clem. quia non habet vocem in Capitulo,& dimidiam partem diſtributionum amittit,vt ibi dicitur, & ſancta Synod. confirmauit.Immo vbi non aderunt tales Epiſcopus cũ conſilio Capituli deſignabit prębendas,quibus quiſque ordo annexus eſſe debeat. Idem & in alijs collegiatis Eccleſijs fieri debet, ſcilicet,vt ordinum functiones ij obeant,qui ipſis ordinibus initiati ſunt. Qui ergo Oſteriatus ordinem habet, hic oſteriatus munera obibit.Qui Lectoratus ordinem habet, lectoratus functiones, & ſic de reliquis ita habetur apud Triden. Syno.ſeſſ. 23. de reform.capit.17. vbi etiam mandatur, vt ex aliqua parte redituum beneficiorum ſimplicium,vet fabricæ Eccleſiæ ſi ſuppetãt,eis prouideatur. Ex his ergo patet inſeruientes huiuſmodi emolumentum aliquod habere debere, & facit cap.16.eadē ſeſſ.Ex his colligi poteſt,quid ſentiendum de Clericis alicuius parochię,ad cuius vtilitatem ordines eis collati ſunt, an inſeruire ei habeant, & quare ratione.

Quarto quod ſtatuta facere poſſunt, vt probaui in Tract.meo de Cenſ.Tab.1.capitulo 9.num.4.ob eam rem,vt licita ſint.Epiſcopus curare debet,& reicere ipſa,vel conſuetudinis,quæ ſunt cõtra Canones, ita Trident.Synod.ſeſſ. vigeſimaquarta, de reformat.cap.14.& ſeſſ.22.de obſer.& euitan. in obſer.miſſ.

His

His præmissis, iam functiones Canonicorum aggrediamur. Primum igitur omnia ea facere & ab ijs omnibus se abstinere debēt, quæ facere, & a quibus se abstinere communiter Clericos debere antea conclusimus, & idcirco etiam professionem fidei, de qua infra pluribus agemus.

2 Secundo † Canonici residere debent, vbi Canonicatus habent; idque merito, nam diuina officia per se, & non per substitutos obire in Ecclesiam debent, ita Trident. Synod. sess. 24. de reformat. cap. 21. vers. Omnes vero, & Pius V. in Bull. incip. Cupientes, quæ est in ordine 64.

3 Atqui † an puniri possint, si absint, Plane sic, Non primo anno priuari debent dimidia parte fructuum, quos ratione præbendæ, ac residentiæ suos fecerunt. Si itidem ea negligentia vsi iterum fuerint, omnibus fructibus, quos eodē anno lucrati sunt, priuabuntur. Crescente contumacia contra eos iuxta sacrorum Canonum constitutiones procedetur, ita sanciuit Triden. Synod. sess. 24. de reformat. cap. 12. vers. Præterea obtinentes ibi. Alioquin primo anno; Censuris etiam, necnon pœnis pecuniarijs, arbitrio Episcopi, & etiam priuatione beneficiorum, puniri possunt, per eandem Bullā. Idque facere potest etiam, vt Apostol. Sedis delegatus per eandem Bullam. Verum a quo fructibus priuabuntur? Item in quos distribuētur. Postremo si non priuētur, an retinere ipsos fructus tuta conscientia poterunt.

3 Quoad primam † Episcopus eos priuabit ex quo enim sancta Synodus mandat, vt puniemtur, & priuatio hæc fieri exterioris est, ad Episcopum pertinet, vt habetur in cita. Bulla, Cupientes; sicut dispēsatio, vbi dispensandi simpliciter facultas a iure concessa est, Episcopi permissa esse intelligitur, vt dixit Innoc. communiter recept. in c. dilectus, de tempor. ordin. & sic id non facit, peccat, vt inquit Glo. in c. quia, de off. Archid. & Nauar. in consilio 3. de Cler. non resid.

5 Quoad alterum † in quos vsus distribuentur, vt id dilucidius sit, sciendum est huiusmodi fructus triplicis generis esse, quidam qui percipiuntur in fine anni ex distributionibus, massæ communis quæ massa grossa dicitur, & sunt census, & fructus, seu decimæ, & alij reditus Ecclesiæ assignati. Alij fructus sunt retributiones dictæ, quæ dantur eis, qui Horis Canonicis interfuerint, tertij, qui ex propria præbenda.

Quoad fructus igitur, qui ex massa grossa habentur, ac crescunt alij Canonicis, ita habetur in c. 1. & ibi not. de Cler. non resid. & ita Nauar. in cons. 20. num. 2. de celebrat. miss. Quoad fructus vero, qui percipiuntur ex præbenda propria, de quibus in hoc casu agitur in Ecclesiam, vel pauperes distribui debent: non enim potest Episcopus eos condonare, nec etiam legatus a latere contra decretum Concilij Triden. vt dixit Glo. in c. cum dilectus, 2. de elect. de distributionibus quotidianis infra agetur, distinctione secunda.

6 Quoad tertium † an tuta conscientia ipsos retinere possint, concludendum est eos id posse; nam pœna a iure imposita in foro conscientiæ non debetur nisi Iudicis sententia interueniat, ita dixit Gloss. communiter recept. in c. fraternitas, 12. quæst. 2. & facit, c. cum secundum leges, de hæret. libro 6. & Nauar. in cons. 3. num. 2. de Cler. non resid. At hęc est pœna, & est ipso iure, ergo. Ex his igitur patet primum causam, vbi Canonici retinebunt fructus præbendæ, quando scilicet non sunt ipsis priuati, esto priuari queant.

Secundo retinebunt, nec ipsis priuari poterunt, vbi statuto consuetudineve per tres menses abesse possunt, vt habetur in eodem cap. 2. vers. Non licet vigore, vbi vltra tres menses abesse sancta Synodus nō permittit ob statutum, vel consuetudinem, ergo secus per tres saluis nihilominus Ecclesiarum consuetudinibus, quæ longius seruitij tempus requirunt.

Tertio habebunt vbi ex iuxta causa abessent. Primo si in seruitio sint Episcopi, c. de cætero, de Cler. non resid. (& duo esse possunt, vt dicitur in c. ad audientiam, eodem, vbi vero prælatos Ecclesię Collegiatę, & nō Cathedralis est, vnū habere potest, ita Abb. in cit. c. de cætero.)

Multomagis, qui Papæ inseruit per cit. c. ad audientiam, non enim iure hæc per Trid. Synodum correcta sunt, nam lex generalis, vel posterior sit, speciali non derogat, argu. l. in toto iure, ff. de reg. iur. & ita Nauar. in c. 1. de Cler. non residend. secundo qui itidem ægroti sunt per cit. c. ad audientiam, nam & tunc distributiones quotidianas habere debent; sicut etiam si senio confecti non possēt Ecclesiam adire, modo tamen, cum essent sane residerent, & diutius intererant, alias non ita Abb. in cons. 70. libro 1. quem refert, ac sequitur Illustriss. Tusch. in littera R. conclus. 252. Tertio, qui absunt, pro vtilitate suæ Ecclesiæ, vel Cathedralis, c. ex parte, de Cler. non residen. in antiq. & c. 1. eodem libro 6. Quarto, qui causa studij absunt, & sacræ Theologiæ, ac iuri Pontificio operam dant,

dant,c. fi. de magiſtr.non enim & hi fructus amittunt,nec licentia Epiſcopi in hoc requiritur, vt conſuetudine vniuerſali id ſeruari teſtatur Abb.in c.tuæ,num.5. de Cleric. non reſiden.& Rebuff.in pract.benefic.in titu.de diſpen.non reſid.num.25.& Mand.de ſigna. grat. verſ. Indultum percipiendi fructus, & Addit.ad Stephan. Quaran.in Summ. Bulla. in verb.Reſidentia, verſ. Verum reuocatur in dubium;ex quo enim id a iure habet,fruſtra ab Epiſcopo id petit,l.1. C. de theſaur. lib.10.& hic nec Vicarium relinquere habet, quandoquidem alij Canonici Eccleſiæ inſeruiunt,ita Abb.in c.licet, de præben. numero 9.& cit. Addit. ad Summ. Bullar. verſic.prædicta ampliæ: quoniam licentia hæc ad quinquennium conceditur per cit. c.fin. prorogare ipſam Epiſcopus non poteſt, ita ſacra Congregatio reſpondit, vt refert ead. Addit.ad Summ.Bulla. in verſ. Et quoniam. An autem plures Canonici de eodem Collegio eodem tempore poſſint abeſſe cauſa ſtudij id arbitrabitur Epiſcopus, nam cauere debet,ne diuinis cultus diminuatur, hoc priuilegio tamen cauſa ſtudij non fruitur, quis non ſtudet,ita ſenſit Abb. in c.fin. de magiſt. & Felyn.num.3.& eadem Addit.in verb. Limita primo, ſi ob aliam iuſtam cauſam reſidere non poſſent, vt ſupra de parocho diximus,nam & diſtributiones habebũt, ita Tuſch.in littera R. concl. 251. Sed iam ad alia tranſeamus.

S V M M A.

1 *Miſſis,atque alijs diuinis officijs Canonicis intereſſe debent.*
2 *Statis horis.*
3 *Clara voce recitare diuina officia debent.*
4 *Canonici an faciãt,ſi ſumiſſa voce in choro recitent diuinas preces.*
5 *Canonici an ſatisfaciant,ſi altera pars ſuum verſiculum incipiat,antequam altera ſuum expleuerit.*
6 *Canonici an ſatisfaciant,ſi in Choro,dum preces recitantur,rideant,aliove eorum mens vagetur.*
7 *Punctator curandus.*

§. I.

1 §. TErtio loco† miſſæ ſacris,ſeptemq;Horarum Canonicarũ precibus intereſſe debent; nam ob hanc ratione Collegia huiuſmoidi inſtituta ſunt,quo ſimul,dum miſſę ſacrum cantu celebratur ſeptemque Horarum Canonicarum preces,interſint,& vt ordo ſuos poſtulat,munera obire poſſint, pœnis arbitrio Epiſcopi illatis,vt dicitur apud Trident. Synod. ſeſſ. 22. de reformatio. capitulo 4.

2 Secundo † ſtatis horis in Eccleſia Cathedrali intereſſe præſcriptæ enim horæ ſunt in huiuſmodi in Eccleſijs Collegiatis, quibus diuina officia prædicta fiant.

3 Tertio, † clara voce preces recitare debẽt,quo mutuo audiantur;ob hanc enim rationem diuinis intereſſe debent. Verum an ſatisfaciat Canonicus, qui cum alijs Canonicis in Choro ſubmiſſa voce diuinas preces recitat? Quid ſi vna pars recitantium nõ expectet,vt altera ſuum verſiculum abſoluerit? Quid de iis,qui aut rident, aut dormiũt,aut literas legunt,aut cum vicinis colloquũtur, aut ſi quid erroris ab aliis committitur, eos irrident,per chorum ambulãt, & oculis huc, illucque vagantur?

4 Quoad primam quæſtionem† videbatur dicẽdum, qui ſubmiſſa voce diuinas preces recitat,ſatisfacere.Nam Canonicus tenetur recitare Horas in Choro; & hic ſic recitat, ergo;Atqui contraria opinio tenenda eſt, ſcilicet hanc non ſatisfacere. Primum,quoniã Canonicus non tenetur ſimpliciter horarum Canonicarum preces recitare in Choro; ſed cum aliis alternatiue, ita vt alternatim vna pars Canonicorum ſuum verſiculum recitet, & altera a pars alterum,& ſic alterius partis particeps quiſque ſit, vt habetur in Clemen. prima, de celebra miſſ. & c.dolentes,eadem in antiq.& nouiſſime Triden.Synod.eadem ſeſſ.24.de reformat.cap.2. & ita inueterata Eccleſiæ conſuetudine ſeruatur.Atqui tenetur facere aliquid cum aliqua qualitate non ſatisfacit, ſi agat illud ſine ea qualitate. Hinc qui accuſat aliquem de percuſſione facta ſanguinis effuſione, non reportabit ſententiam pro ſe, ſi probet percuſſionem ſine ſanguinis effuſione, vt dixit Abb. in c. licet cauſam,nu.33.de probat. & ſequitur Felyn. nu.78.verſ.Prima regula,vbi pluribus materiam hãc egit. Hinc etiam qui cauere debet ſi non legittime caueat,nihil facit,l.quoties, cum ſimil.ff.qui ſatiſd.cogan.Ex quo igitur ſimul recitare debent non ſatisfaceret, qui eas ſeparatim in Choro recitabit. Idq; merito ſocietas enim quædam eſt,in qua quiſque particeps facit ſocios ſuæ portionis cantus,non igitur æquum eſt, vt alter tacito,altera voce diuina officia celebret.Poſtremo, ſi liceret tacito diuinas preces in Choro recitare,ſicut vni licet,ita & alteri,& tertio ac deinceps omnibus liceret; ex quo nõ maior ratio in vno eſt,quã in alio,ergo eadem iu-

ris.

ris diſpoſitio erit, l. a Titio, ff. de furt. & ſic ceſſaret Chorus. Addo ſi hoc daretur, fruſtra in Choro Canonicos venire, quod abſurdum eſt. Non igitur ſatisfaciunt, qui tacito Horas Canonicas in Choro recitant. Quare Canonici, qui aut generis nobilitate, aut rerum abundantia dedignantur cum alijs diuinas preces recitare, videant, qua ratione ſuo muneri ſatisfaciant, non enim nobilitas, non rerum abundantia, & alia excuſant Canonicos a ſuo munere exercendo, vt decreuit Trident. Synod. ſeſſ. vigeſimaſecunda, de reformat. capitulo 4. verſic. Ij vero ibi quocunque ij priuilegio. Quare Nauar. hos mortifere peccare aſſeruit, in conſil. decimotertio, de celebrat. miſſ. Ex his patet minus eos ſatisfacere, qui domi eas recitãt, nam Canonici tenentur recitare in Choro, vt dixi; atqui tenetur in aliquo loco, aliquid facere non ſatisfacit ſi alibi faciant, argum. c. nos quidem, de teſtamen. & ita inquit Nauar. in cit. conſil. decimotertio, de celebrat. miſſ ergo nec ſic ſatisfaciunt. Etenim qui in aliqua Cappella, vel Altari tenetur celebrare miſſæ ſacrum bis, vel ter in hebdomadã, vel menſem, non ſatisfacit, ſi alibi miſſas celebret, vt infra ſuo loco probauimus.

5 Quoad ſecundam † vbi diuinæ preces a Canonicis recitantur alternatim in Choro, an ſatisfaciant ſi vna pars non expectet, vt altera ſuum verſiculũ recitauerit, (hic enim error communis eſt, & in Ciuitatibus, & Villis; nam antequam pars vna canentium dimidiam partem verſiculi recitauerit, altera ſuum inchoauit.) Non ſentio igitur hos ſatisfacere. Tum quod omnes Canonici tenẽtur totum officium integrum, & permiſſum eſt eis, vt in Choro alternatim illud recitẽt, quo vnaqueque pars participem faciat aliã partem Canonicorum ſuæ portionis, quam recitat, ita vt ſit mutua quadam compenſatio, vt ſcilicet tu audias meum verſiculum a me recitatum, & Ego tuum a te recitatum, & ita hac ratione totum officium recitatur; at ſi tu non expectes, vt partem meam Ego abſoluam, nec Ego, vt tu tuam; neq; tu mei particeps eris, qui non audis meum verſiculum integrum, & neque Ego tui, qui te inchoantem non audio, ex quo adhuc meum recito. Tum quod confuſio quædã oritur, dum vna pars eodem tempore verſiculum canit, & alia aliud. Quare Epiſcopi huic errori propiſcere debent, frequens enim error eſt, & vidi Ego in Veſpertinis Horis recitandis, necnon mortuum officium obeundis; vix enim Clericos continere poteram, ne cum recitantes, qui inchoarent verſiculum ſuum, antequam alteram pars ſuum recitaſſet; ſicut etiam e contrario in altera parte. Hinc Nauar. in Tracta. de Hor. Canon. & multis in locis admonet Epiſcopus, vt a ſuis Eccleſijs vitium hoc auocent.

6 Quoad tertium, † ſcilicet de ijs, qui dum recitare debent, aut rident, aut dormitant, aut literas legunt, aut cum vicinis Canonicis colloquuntur, aut ſi quid erroris ab alijs committitur eos irrident, & quandoq; per Chorum ambulant, vel quoſcunque prętereuntes abeunteſve intuẽtur, & ad ſummam partem aliquam officii intermittunt, vel minus attente recitant, vel alios impediunt ſuo riſu, & collocutionibus, an ſatisfaciant. Plane non omnino ſatisfaciunt ſuo muneri, vel ſcandalum ſaltem præſentibus præbẽt. Tum quod laici res ſacras paruipendunt, cum vident hæc fieri a Clericis. Tum quod cum diuinum officium recitare nil aliud ſit, quam in conſpectu Angelorum, vt dixit Regius ille Propheta, Pſalere, immo cum ipſo Deo agere, ipſi vero quaſi rem nullius momenti agant, nihil hoc animaduertunt. In hoc igitur Epiſcopus ſummam diligentiam etiam adhibebit, id quod imprimis faciet, vbi cum Canonicis ipſe Horas recitabit, & pręſens erit. Et quæ diximus de Canonicis, eadem, & conſiderandum erit in Cantorib. ſunt enim nonnulli adeo impudentes. ac rediculi, vt dum ſe Deum placaſſe exiſtimãt, cum quid cantu per belle recitauerint, totũ contrarium conſequuntur, ipſorum enim tumultu, & riſu, atque oſtentatione nõ modo Chriſti fidelium pietas excitatur (cuius gratia cantus, & organum inuenta ſunt, ſed contra potius ob quorundam inſolentiam tollitur. In his igitur Epiſcopus, vt expurget Chorum, ne Deum offendant, ſummam diligentiam adhibebit, cenſuris adhibitis, cauendo, ne vitia ea interueniant in diuinis celebrandis, quæ & prohibentur in Clem. 1. de celebr miſſ.

Verum ſi nõ interſint, an aliquam pœnã patiantur? Plane ſic, de qua pœna in ſequenti agemus † ſi illud addiderimus Punctatorem creandum, atque conſtituendum eſſe, qui notet eos, qui non interſunt diuinis, & iuret prius ſe fideliter ſuum munus obitu eũ pœna propoſita ſi in officio non erit, ita Fuſch. de Viſit. Eccl. lib. 1. cap. 15. nu. 29. hic autem librum oſtendet, cum Epiſcopo videbitur, & ita ſeruari vidi. 7

SVM-

S V M M A.

1 *Distributiones duplicis generis sunt.*
2 *Distributiones cur inuentæ.*
3 *In qua Ecclesia esse debeant.*
4 *Distributiones vbi multæ sunt, quid faciẽdũ.*
5 *Distributiones qua ratione assignandæ habito respectu ad horarum canonicarum preces recitandas.*
6 *Distributiones quotidianas amittunt, qui diuinis officijs non intersunt; quæ regula quousque pateat, declaratur.*
7 *Priuari etiam possunt Canonici Canonicatibus crescente eorum contumacia in non seruiendo Ecclesiæ.*

§. II.

§. POenæ explicandæ nobis sunt, quas patiuntur Canonici, vbi sua munera non obeunt, vel diuinis officijs non intersunt. Id quod vt dilucidius fiat, hæc permittenda sunt. Primũ distributiones quotuplices sint. Deinde, quæ dantur ijs, qui diuinis intersũt, cur inuentæ. Tertio, in quibus Ecclesijs esse debeant. Quarto, vbi nullæ sunt, vel tenues, ex quibus constituendæ. Postremo qua ratione assignandæ.

1 Quoad primum igitur † distributiones duplicis generis sunt, partim quæ dantur ijs qui munus spirituale aliquod obeunt, vtpote, qui missam solemnem canit, vel Epistolã, vel Euangelium, vel Chorũ regit, & huiusmodi, de quibus agitur apud Triden. Synodum sess. 22. de reforma. cap. 3. Id quod declarauit Nauar. in Comment. de Hor. Can. cap. 22. num. 51. vers. Quæritur autem nunc a nobis. Has autem Canonici amittunt, non dominium acquirunt, illis diebus quib. sua munera non obeunt, quorum gratia instituta sunt, & fabricæ Ecclesię si indiget, vel alteri pio loco arbitrio Ordinarij applicantur vt dicitur in eod. cap. 3. sess. 33. Excipitur tamen, vbi qui ea munera obire habẽt, curam animarum extra Ciuitatem in Diœcesi habent, nam & tempore quo in curatu Ecclesia resident ac Sacramenta administrãt, tũc tanquam præsentes diuinis distributionibus non carebunt. Excipitur secundo vbi cõsuetudo esset, vel statutum, vt dictæ dignitates non seruientes aliquid amittãt, quod ad tertiam partem dictorum fructuum, ac prouentuum ascendant, vt habetur eodem capit. 3. Postremo excipitur vbi de facto impediretur, vt videbimus in aliis distributionibus.

Partim distributiones dantur omnibus Canonicis, qui diuinis officiis intersunt, & de his agitur apud Trid. Synodum sess. 22. de reformat cap. 3. de quibus hæc videnda sunt. Primo cur institutæ sint. Secundo in quibus Ecclesiis esse debeãt. Tertio vbi nullæ sunt, vel tenues a quo, vel a quibus instituendæ, vel augendę. Postremo qua ratione singulis horis assignandæ.

2 Quoad primam quæstionem per igitur, † breuiter concludendum est institutas esse quo Canonici, ac reliqui Clerici cũ diuina celebranda frequentiores, atque prõptiores veniant, & idcirco ob diuinum cultũ agendum, ita dixit Abb. in c. licet in 2. notab. de præben. & Helia in Addit. ad cita. c. vnic. de cler. non resid. & facit Trident. sess. 21. de reformat. cap. 3. Alliciuntur enim huiusmodi distributionibus magis magisque diuina obeunda, nec simonia committitur cum inprimis, vt Deo inseruiant, & munera sua obeant, vt probaui in Tracta. meo de simon. Tab. 1. cap. 9 §. 6. nu. 4.

3 Quoad secundum † in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis esse debent, ita sanciuit eadem sancta Synodus eod. cap. 3.

4 Quoad tertium † vbi nullæ distributiones sunt, vel adeo tenues, vt verisimiliter cõtemnantur, tertia pars fructuum, dignitatũ, Canonicatuũ, personatuum, portionum, & officiorum Ecclesiæ Cathedralis, vel collegiatæ separari debet, vt in has quotidianas distributiones cõuerti. Et ex his patet ab alis Ecclesiis, & beneficiis, quæ Canonicatibus vnitæ non sunt, portionem hanc deducẽdã non esse, atque sic declarauit Sacra Congregatio, eodem cap. 3. sess. 21. Idque merito ex quo enim canonici ad ipsa diuina officia obligati sunt, nõ aliorũ beneficiorum fructibus, sed suorum fructuum amissione inuitari, ac moueri debẽt. Postremo sine facto nostro, & culpa, quod nostrum est, adimi nobis non debet, nec cum alterius iactura quẽ locupletari, c. locupletari, de reg. iur. lib. 6. & l. id quod nostrum est, ff. eodẽ. Portio hæc autem deduci nõ debet, nisi deductis prius omnibus aliis oneribus; quib. affectum erat ipsum beneficium vel canonicatus. Ergo si pẽsio erit soluenda, aliave onera obeunda, hęc pius deducentur atque sic sacra cõgregatio ibidem declarauit. Valor autem fructuum verus sumetur, & non secundum taxam, ita congregatio ibidem.

5 Quoad quartum † huiusmodi fructus omnibus horarum canonicarum precibus assignandi sunt; nõ enim aliquibus tantum assi-

gnari

gnari possunt, vt sacra congregatio censuit. Debebit igitur assignari vna pars matutinis horis, alia pars Primæ, alia Tertiæ; & ita singulis horis, vt scilicet qui intererit Primæ, tantum habeat, & qui Completorio itidem tantum; & sic qui missæ; & ad summam omnibus officijs celebrandis portio aliqua assignari debet. Quo autem sciatur qui diuinis intersit, vel absit, ex Canonicis vnus, vel plures constituētur per aliquod tempus, qui absentes notent, & singuli munus hoc pro sua vice gerant. Episcopus deniq; cogere potest procuratores Capituli ad reddendas rationes harum distributionum.

6 His præmissis † pœnam, quam subeunt canonici, vbi diuinis officijs non intersunt explicemus. Priuantur igitur distributionibus quotidianis iam dictis, de quibus habetur in c. vnic. de cler. non resid. lib. 6. & apud Trident. Syn. sess. 21. de reformat. cap. 3. & sess. 24. de reformat. cap. 12. vers. Distributiones vero priuabuntur, quæ priuatio distributionum locum habet etiā in ijs, qui absunt studiorum gratia de licētia, vtpote quo Theologiæ operam dent, esto priuilegio habeant vt possint abesse, hi enim fructus præbendę habere possunt, distributionibus tamen carebunt, c. licet, de præben. ita Oldrad. in consil. 300. Excipitur nisi beneficiū haberet has distributiones tantum; & sequitur Tusch. in littera D. concl. 514. nu. 3. & Viu. in sua Syl. opin. 95.

Secundo nec ipsis dantur, qui Episcopo inseruiūt, duos enim canonicos secum habere Episcopus potest ob vtilitatem Ecclesię; & quamuis præbendarum fructus, & hi habeant, non tamen distributiones consequuntur, c. de cætero, vers. Nisi forte sint victualia, iunct. Gloss. de cler. non resid. & Nauar. in eodem cons. 2. Non etiam habebit, qui inseruit ei pro Vicario, Consiliario, vel a secretis, & huiusmodi. Idem si Romano Pont. ita Vic. ibidem.

Tertio nec canonici facultatem dare possunt, vt absentes eas percipiunt, nō enim remittere ipsis expresse, tacitove queunt, vt habetur eodem cap. 12. vers. Distributiones vero.

Non etiam Episcopus cōcedere ipsas valet, ius enim publicum est, quod priuatorum pactis tolli non potest, c. si diligenti, de foro compet. Quare esto statutum, consuetudove aliqua adesset, nihilominus eis carebunt, ita habetur in eodem versic. Distributiones vero. Dispensatus autem a Papa, vt in absentiam fructus percipiat, nō tamen has distributiones habebit, ita Calder. cons. 221. alias cap. iunc. de cler. non resid. Idē & Tusch. eadem conclus. 514. num. 6. vel per aliū seruiat, habebit tamen massam grossam. Idem de canonico celebrante missam tēpore horarum, vel ex deuotione, vel ex obligatione, nam distributiones non habebit, nisi a Superiore id sibi iussum esset, quod Superior vitare debet. Tantundem asserimus de associante Episcopum volentem audire missam in alia Ecclesia a Cathedrali, ita declarauit sacra Congregatio super Cōcilium Triden. vt refert Hierony. Conzzalez. quem refert Addit. ad Summ. Bullar. Steph. Quar. in ver. Distributiones quotidianæ.

Excipitur tamen primo, vbi morbo quis impeditus, vt diuina facere non possit, vel sua culpa in morbum incidisset; non enim afflicto afflictio est addenda, l. diuus, ff. de off. prætor. & ita Couar. lib. 3. var. resol. cap. 13. §. 8. vers. Septimo, quamuis nonnulli contrarium senserint de rigore iuris, vt refert ibi Couar. & Tusch. de Visit. Eccl. lib. 1. cap. 20. num. 26. Vel alia corporali necessitate præmeretur, vt si a latronibus captus, vel a Ciuitate iniuste expulsus esset, vel detineretur iniuste a Iudice vbi innocens iudicatus est, ita Nauar. in cons. 10. & 11. de cler. non resid. per c. 1. eodem lib. 1. Quare & ea quę pro anniuersalib. defunctorum tribuuntur, & horum partim suam habebit, & hæc locum habent, vel ea inditia antecesserint, quæ ad ipsum torquēdū sat essent, modo innocēs iniudicatus, & absolutus sit. Idem vel in primo iudicio condemnatoriam sententiam reportauerit, sed per appellationē fuerit reuocata, & fuerit absolutus, & ad pristinam famam restitutus; quandoquidem, qui appellauit, non dicitur condemnatus, l. 2. §. fin. ff. de pœn. & facit l. 1. ff ad Turpil. ita habetur in Summ. Bullar. Steph. Quaran. i verbo, Distributiones quotidianæ, & Nauar in eodem cons. 10. & 11. & ad Summam vbi facto impeditur, quominus diuinis intersit, distributiones quotidianas habebit, ita de ægroto, & alijs impedimentis detēto habetur in cit. c. vnic. de cler. non resid. lib. 6. quę tamen vera sunt, vbi alias consueuissent diuinis interesse, quando poterat, secus si non consueuissent, nam nec tunc ipsas habebit.

Secundo excipitur vbi ex præcepto superioris abessent, nā distributionibus hisce nō carebit, ita Couar. var. resolut lib. 6. cap. 13. num. 8. & Illustriss. Tusch. in littera D. conclus. 514. num. 8. cum sequent. Quare si ad Concilium Synodale iuerit, habebit distri-

butiones, nam ad ipsum ire cogitur, cap. 2. seſſ.24.de refor. apud Trid. Synod.

Tertio excipitur Canonicus Pœnitentiarius Eccleſiæ Cathedralis;nam vbi in Eccleſia confeſſiones audit, tunc in Choro præſens eſſe cenſetur, & idcirco diſtributiones prædictas lucratur, ita habetur apud Trid. Synod.ſeſſ.24.de reformat.cap.8.verſ. In omnibus.

Quarto excipitur, vbi abeſſet ob euidentem Eccleſiæ vtilitatem,ob cit.c. vnic. de cleric. non reſid.

Verum quibus accreſcent hæc diſtributiones?Ijs plane, qui diuinis interſũt,vt colligitur ex eadem ſancta Synod.ſeſſ.23.de reforma.cap.3.verſ.Quæ inter dignitates obtinentes, & ſi ſit Canonicus ſuper numerũ, modo non ſit receptus ſine præiudicio antiquorum,ita Illuſtr.Tuſc.in cit.littera D. cõcluſ.514.num.11 Hæc autem diſtributiones quod propter operas perſonales tribuũtur; de ipſis Clerici teſtamentũ facere poſſunt, ita Gemin in conſ.85.& idem Tuſch.in littera D.concluſ.512. Quare ob eandem rationem valorem beneficij nõ augẽt,ex quo etiã incertæ ſunt,& ideo in expreſſione valoris beneficij non exprimuntur, ita Oldra. in conſ.118.quem refert, ac ſequitur Tuſch. in eadem littera D.concl.513.& ob hanc rationem etiam,vbi locantur beneficij fructus diſtributiones huiuſmodi non comprehenduntur,ita Oldrad in conſ.129.

7 Poſtrema pœna† eſt,quoniam creſcente contumacia non ſeruientium cõtra eos iuxta iuris,& ſacrorum Canonum diſpoſitionẽ procedi poteſt,etiam ad priuationem Canonicatus,ita Trid.Synod.ſeſſ.21.de reformat. cap.3.& ſeſſ.24.de reformat cap.21.verſic. Præterea obtinentibus.Ex his, quæ diximus duo habemus,quæ Canonici facere debẽt. Primum reſidere. Alterum diuinis officijs recitandis intereſſe,iam alia eorum munera explicemus;ſi prius explicauerimus, & Epiſcopum diebus feſtis ſcilicet Dominicis intereſſe debere diuinis officiis cum Canonicis,c.Epiſcopus,iunct.Gloſſ.de conſecr. diſtinct. tertia. Atqui an canere debet? Plane poteſt ita Sanctiſſimi Viri ſeruarunt,non tamen cantu Muſico,grauitatem enim,quam ſeruare debet,non conſeruaret: De conſuetudine tamen non canit, quod & mihi non diſplicet,modo meditetur, quæ cantu celebrantur.

S V M M A.

1 *Epiſcopo miſſæ ſacrum facienti,Pontificaliaque exercenti aſſiſtere, atque inſeruire Canonici debent.*

§. III.

1 §. POſtremo Epiſcopo celebranti,aut alia pontificalia exercenti aſſiſtere, & inſeruire Canonici debent, ita dixit Trid. Synod.ſeſſ.vigeſimaquarta, de reformatio. capit.duodecimo, verſic. Et epiſcopo celebranti,quare dum miſſæ ſacrum celebrat ſolemniter,Canonici aſſiſtere debent. Item & dum ordinationes facit ſacrorum ordinum in Eccleſia Cathedrali,ita Triden. Synod.ſeſſ.vigeſimatertia,de reformat.cap. 8. Ad alia etiam tenẽtur, de quibus ſupra in initio generatim egimus.

Hęc quæ diximus de Canonicis Eccleſię Cathedralis,eadem aſſerimus de Canonicis alterius Eccleſiæ collegiatæ,nam vt ipſi ad reſidentiam,& ad horas canonicas ſtatis horis recitandas impellẽdi ſunt, niſi Collegiata eſſet ruralis, ac deſtituta, in qua antea nunquam poſt hominum memoriam ſolitũ ſit reſideri;&Canonicos non habentes aliũde vnde viuant,alere non poſſet, ita Sacra Congregatio cenſuit,vt refert Addit.ad Stephan.Quaran.in Summ.Bullar.in verb. Horæ Canonicæ.Item,vbi Capitulum congregatur, in eo vocem non habet, qui ſaltem Subdiaconatus ordinem non eſt conſecutus,vel alii Canonici eum admittant,ita Trident.Synod.ſeſſ.vigeſimaſecunda, de reformat.capitu.quarto.Poſtremo vbi extra viſitationem procedit Epiſcopus contra Canonicos.Seruatur diſpoſitio Trident. Synod. ſeſſ.vigeſimaſecunda,de reformat. capitulo ſexto,verſic. Quid ſi aliquid. Feſtiſque diebus Capitulum non fiat,argum.c.placita ſecularia,decimaquinta quæſtione quarta. Sed de Canonicis hactenus ad Regulares tranſeamus.

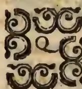
De gubernatione Regularium,effectu per ſe,atque octauo poteſtatis, atque officij Epiſcopi. Cap. X X.

S V M M A.

1 *Epiſcopi in Regulares iuriſdictionem non habent caſibus quibuſdam exceptis.*

2 Regu-

2 *Regulares qui pœnitentiam Clericis secularibus, laicisve administrare volunt ab Episcopo pœnitentis probati esse debent.*
3 *Decretum Pij V. de approbatione Regulariũ ad confessiones nec non declaratio sacræ Cõgregationis Concilij referuntur.*
4 *Regulares semel approbati ad cõfessiones examinari iterum nõ possunt, nisi a successore.*
5 *Regulares in omnibus probati esse debent ad confessiones quo omnibus pœnitentiam administrent.*
6 *Declaratio sacræ Congregationis refertur, quoad probationem generalem Regulariũ quoad confessiones.*
7 *Regularis approbatus in vna diœcesi, in alia probatus non intelligitur.*
8 *Regularis approbatus ad confessiones simpliciter a casibus reseruatis absoluere nõ potest.*
9 *Regularis approbatus in vna diœcesi ad confessionem, an alterius diœcesis ad se venientes, absoluere possint.*
10 *Regulares an alia sacramenta secularibus administrare possint.*
11 *Bulla Leonis X. refertur de Regularibus quo ad administrationem aliorũ sacramẽtorũ*

VINTO agendum est de gubernatione Regularium habito respectu ad ipsos Episcopos, & quamuis olim omnia Monasteria, siue Monachorum, siue Monialium, omniumque denique hominum genus, qui in diœcesi erant, de iure canonico sub Episcopi gubernatione, atq; cura essent per se in spiritualibus laici, in omnibus clerici seculares, seu regulares, c. obitum, distinctio. 61. & c. omnes basylicæ, cum seq. 16. quæst. septima, c. Monasteria, & c. Abbatibus, & c. seq. 18. quæst. 2. & c. 1. de off. ordin. in antiq. & c. Episcopus eodem lib. 6. & c. cum olim, de præscrip. & c. cum venerabi-
1 libus, de except. † Hodie tamen casibus quibusdam exceptis ab ordinariorum iurisdictione Regulares exempti sunt fere in omnibus, vt tradidit Quinct. Mand. in Tract. de signat. grat. in verb. Exemptiones ab Episcopis. Id quod fuit factum ob id, quod ad Episcopis male tractarentur, vt habetur in c. nimis iniqua de excess. præla. & in Clem. vnic. eodem, ob eam rem, quod in aliquibus tantum casibus curam eorum Episcopus habet atque iurisdictionem, ob id hos casus breuiter recenseamus.
2 Primum igitur † Regulares, vbi Sacramentum pœnitentiæ clericis secularibus, laicisve administrare volũt, prius probati esse ab Episcopo eius loci debent, vbi pœnitentes audiunt, ita habetur apud Trid. Synod. sess. 23. de reformat. cap. 15. Id quod locum habet, vel in Theologia Doctores sint, ita declarauit Pius Quintus, vt refert Steph. Quaran. in Summ. Bullar. in verb. confessor, pagina mihi 167. cuius declarationis verba hæc sunt.
3 Declaramus † Decretum Concilij Trid. de approbatione Regularium audiendis confessionibus secularium præpositorum ab Episcopis facienda obseruari debere in omnibus Regularibus quorumuis ordinum, etiam Mendicantium, etiam sub Regulari disciplina viuentibus, etiam si sint Doctores, aut in Theologia, etiam de Superiorum suorum licentia graduati, & promoti, vel a suis magistris Generalibus, vel Prouincialib. ministris secularium confessionibus audiendis expositi. Volumus tam eos, qui semel ab Episcopo in ciuitate, & in diœcesib. suis præuio examine probati fuerint, ab eodem Episcopo iterum non examinari; ab Episcopo autem successore pro maiori cõscientiæ suæ quiete examinari de nouo poterunt, vt patet ex eius constitutione Romę publicata die 22. Augusti 1571. incip. Romani Pontificis, in Bullar. pag. 1131. Hæc sunt verba declarationis Pij Quinti, quæ non fuit reuocata a Gregor. XIII. per reductionem priuilegiorũ Regularium ad terminos Concilij Trident. vt refert idem Steph. Quarant. ibidem. Eandem declarationem Congregatio Concilij interpres seruandam censuit, sess. 23. de reformat. cap. 15. cuius verba hæc sunt, Cõgregatio Concilij censuit Regulares ad audiendas in ciuitate, & diœcesi secularium confessiones semel ab Episcopo præuio examine approbatos, iterum ab eodem Episcopo non esse examinandos.
Cæterum a successore posse vtique examinari iuxta constitutionem Sanctæ Memor. Pij Quinti, datam octauo idus Augst. Pontific. illius anno 6. quæ a Fel. Recor. Gregor. XIII. non est reuocata per reductionem priuilegiorũ Regularium ad terminos Concilij Trident. Ex his patet Regulares sacramentum Pœnitentiæ administrare nõ posse secularibus, nisi ab Ordinario loci probati
4 sint. † Secundo semel approbatus ab Ordinario, ab eodem amplius probari non debere, esto ab eius successore examinari possit, vt habetur ex dictis.
5 Secundo † quo generaliter in diœcesi omnibus secularibus, tam clericis, quam laicis sacramentũ hoc administrare queunt, probati generaliter esse debent, absque limitatione temporis, locorum, atque personarum

vbi idonei reperti fuerint; in reliquis, qui adeo idonei non reperiuntur, iuxta arbitrium Ordinarij fiet, ita declarauit sacra Congregatio Regularium super Regul. die 2. Iunij 1587. vt refert Steph. Quaran. in Summ. Bullar. in verb. Priuilegia Regularium, pagina 385. Sacræ Congregationis autem verba sunt hæc.

6 Regulares † qui quoad confessiones audiendas idonei generaliter ab Ordinariis, eorumque examinatoribus reperti, & probati fuerint, generaliter quoque, & indistinctè, absque alia limitatione temporis, certorũq; locorum, aut generis personarum admittantur in diœcesi propria. De cæteris vero qui non adeo idonei reperiuntutur, petierint se admitti arbitrio Ordinariorum relinquitur ipsos cum limitata facultate, prout eisdem Ordinariis magis expedire videbitur, probare, & admittere. Qui autem in domibus laicorum confessiones ex causa audierint; statim parochum admonere teneantur, & fidem auditę confessionis pro Medico aduenien te relinquere. Ex his antecedentia probantur. Simul etiam inde habetur, vbi generaliter pro idoneis probati sunt generatim admittẽdos esse, & ad arbitrium Episcopi eorum potestatem non coarctandam, ita Ioan. Bapt. Confett. in Sum. priuileg. Mẽd in tit. 17. cap. 5. Immo nec suspendi ab ea potestate posse habita a iure post probationem, & ob exemptionem, ita Confett. eodem versic. Septima, qui etiam ait in officio delinquẽte non posse ab Episcopo puniri in domib. laicorum, vbi confessiones audiunt, vtpote qa sunt ægroti, admonere statim parochũ debere, & fidem auditæ confessionis pro Medico adueniente relinquere. Verum an approbatus in vna diœcesi in omnibus aliis diœcesibus probatus erit? Item an absoluere poterit Regularis approbatus a casibus reseruatis. Tertio an aliunde veniẽtes, & extraneos absoluere possunt?

7 Quoad primam quæstionem † pro certo habendum est approbatum Regularem ab vno Ordinario, non intelligi approbatũ ab omnibus Ordinariis. Nam per Clem. dudum §. in Ecclesijs autem, de sepult. pręsentatio, & approbatio fieri debet Ordinario eius diœcesis, vbi Sacramentum hoc administratur, ergo, & dispositio Triden. Synod. sess. 23. de reformat. capit. 15. quæ declarat ius antiquum, atque coarctat secundum ius antiquum accipi debet, atque sic asseruit Hiero. a Sorbo. in Compẽd. priuileg. Fratr. Minor. in verb. Absolutio quo ad seculares, pagina 54. contra Gordubam, qui contrariũ asserit & male. Probatio autem prædicta non tribuit ordinis potestatem, vt sensit Trid. Synodus sess. 23. de reform. cap. 15. sed solum per examẽ probatum habilem declarat, ita Confett. eod. tit. 17. cap. 4.

8 Quoad secundam quæstionem, † breuiter etiam concludo a casibus reseruatis per eam simplicem approbationem regulares absoluere non posse. Idque merito, nam nec parochi, qui habent iurisdictionem ordinariam fauorabiliorem ipsa delegata, quam habẽt hi Regulares, facultate hac vtuntur, cit. Clemen dudum, §. per huiusmodi autem cõcessionem iunct. Gloss. Postremo approbatio, hæc est generalis; & per concessionem generalem non complectuntur casus reseruati, c. 1. de pœniten. lib. 6.

Addo demum per Decretum Clementis VIII. quod infra suo loco referemus, expresse licentiam hanc concedi debere, id quod non fit per generalem illam confessionem. Nec obstant priuilegia plura concessa, quandoquidem sunt omnia reuocata, vt responsdit sacra Congregatio Triden. Synod. interpres, ac refertur in Compend. priuileg. Frat. Minor. in ver. casus reseruati, pag. 150. casib. quibusdam exceptis, vt infra suo loco videbimus. Et de quæst. hac satis.

9 Quoad tertiam † an absoluere possint pęnitentes alterius diœcesis ab ea, in qua probati sunt. Breuiter item concludo id posse, vbi ad suas Ecclesias veniunt; & hoc per priuilegium Leonis X. quod refert Steph. Quaran. in Summ. Bullar. in verb. Confessor, pagina 167. & habetur in Bulla pag. 217. Sed de pœnitentiæ Sacramento hactenus, si addiderimus licentiam hanc non tolli morte Episcopi, & alibi sæpe asseruimus, & ita Confett. eodem tit. cap. quinto. Ex causa tamen reuocari potest. ita DD. in Clem. dudum, de sepult. & Prax. Archiepisc. Neap. capitu. 58. in fine.

10 Atqui an alia Sacramenta † Regulares secularibus administrare possint? Sacro sanctam Eucharistiam in suis Ecclesiis administrare laicis, quouis anni tempore die Paschatis excepto possunt, & hoc per priuilegium Leonis X. per Bullam incip. Dũ inter mentis arcana, & habetur in Compend. priuileg. Fratr. Minor. in verb. Communicare §. 9. & §. 10. & ita etiam Nauar. in Man. capitulo vigesimoprimo, num. 42. Alia vero Sacramenta dare nequeunt, nisi eis quib. proprius Sacerdos denegauit, modo doceatur denegationem sine legittima causa factũ esse vicinorũ testimonio probatam, vel per publicum Notarium per eandem Bullam Leonis

11 nis, cuius verba hæc sunt. † Quoad ipsi Fratres forensium confessiones audire valeant, laicos tamen, vt clericos seculares a sententijs ab homine latis nullatenus absoluere possint.

Eucharistiæ vero, & Extremæ Vnctionis aliaque Ecclesiastica Sacramenta illis, quorum etiam infirmorum, ac decedentiū confessiones audierint, dicentibus propriū Sacerdotem illa sibi dare denegare; dare nequeūt, nisi denegatio sine legitima causa facta vicinorum testimonio probata, aut requisitio coram notario publico facta docerentur eorundem vero fratrum obsequia insistentibus Sacramēta huiusmodi nullatenus ministrare valeant, nisi illorum durante obsequio. Hæc ibi ex quibus proposita probātur. Excipio tamen sacramentum Matrimonij, & nuptiarum benedictionē; nam nullus Regularis clericus, vel secularis quocunque priuilegio, consuetudineve extante sponsos matrimonio iungere, aut benedicere potest, alioquin ipso facto suspensus est, ad arbitriū Ordinarij proprij parochi, vt habetur apud Triden. Synodum sess. 24. reformat. cap. 1. Quid si quis parochus. at quid si parochus hæc denegaret? fortasse ob Bullam prædictam poterit. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Ordines suscepturi regulares ab Episcopo loci, vbi habitant, accipere eos debent.*
2 *Interstitij, seu in interstitijs temporis ordinū dispensat Episcopus cum regularibus.*
3 *Consecrari Regulariū Ecclesia, & altaria, & cœmiteria benedici, & in erectione Ecclesiæ prim⁹ lapis poni ab Episcopo loci debēt.*

§. I.

1 §. SEcundo loco Regulares suscipere ordines ab Episcopo loci debent, vbi habitant, vt habetur in c. veniēs, & ibi Abb. ac DD. not. de præscriptio. Excipitur, vbi esset absens diœcesanus vel sine causa rationabili Episcopus, vel eius Vicarius denegaret, ita sacra Congregatio declarauit, vt refert Steph. Quaran. in Summ. Bullar. in verb. Priuilegia Regul pag. 383. sic enim dicitur ī eo Decreto. Quodq; Fratres ipsi ad ordinis promouendi per Ordinarios de Grammatica, & sufficientia examinari, & dummodo competenter respondeant per eosdem Ordinarios libere admitti, vt nullatenus in eorū ecclesijs, seu domibus, aut alijs eorum locis ab alio, quam a diœcesano Episcopo, vel eius Vicario super hoc cum debita reuerentia requisito, & absque rationabili causa cōtradicēte, vel eo a diœcesi absente ad dictos ordines promoueri debeāt. Hæc ibi, ex quibus patet, a quibus regulares Ordines suscipere habeant, & a quibus etiam examinari de scientia, & in hoc nullum priuilegiū eis prodest, vt habetur apud Trident. Syn. sess. 23. de reform. cap. 12. Sic enim dicitur ibi regulares quoque nec in minori ætate, nec sine diligenti Episcopi examine ordinentur priuilegijs quibuscunq; quoad penitus exclusit. Hæc sancta Synodus. Habita igitur licentia a suis Superioribus ab Ordinario loci ordines suscipient, vt dixi. Excipitur etiā vbi Episcopus, vt Catholicus non esset, vel gratiam Sedis Apostol. non haberet, vel gratis conferre nollet, tunc enim ab alio suscipere libere possūnt, vt habetur in c. veniens, de præscript.

2 Verum quod interstitiis temporum seruatis ordines conferri debent, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 23. de reform. cap. 13. & cap. sequent. quę interstitia in Regularib. etiam seruari debent, vt asseruit Emanuel. Rodriquez. quē refert, ac sequitur Hieron. a Sorb. in Compend. Fratr. Minor. in verbo, Ordines Sacri, pag. 277. & hoc per Bullam Sixti Quinti contra male promotos ob eam rem in ipsis interstitiis Episcopus cum Regularibus dispensare potest, non autem eorum Prælati, idque per verba Concilii, nam in cap. 11. dicitur Minores ordines iis, qui saltem linguam latinam intelligant per temporum interstitia, nisi aliud Episcopo expedire magis videbitur, conferantur. Ecce hic in arbitrio Episcopi collocatum esse dispensationem interstitionum. Idem in fine dicitur de Ordinibus sacris. Idem in capit. 13. vers. Nisi aliud Episcopo videatur. Ex quo agitur sancta Synodus in dispensatione hac Episcopi semper mentionem facit, ergo ad Episcopum id pertinere concludēdum est. Etenim, & vt ibi datur facultas eligendi sibi Confessarium per Ordinarium approbatū, de approbato ab Episcopo intelligitur, atq; sic asseruit idem Emanuel. Rodriquez. quē refert, ac sequitur idem Hieron. a Sorb. vers. Quoad secundum, atque sic responsum fuit a sacra Congreg Concil. vt refert Ioan. Bap. Confett. in Summ. priuil. Mendican. tit. 15. cap. 3. pag. 351. quare rogare debent Episcopos ipsi regulares, vt dispēsent causa proposita. Hæc autem locum non habent in ordinibus Minoribus, vbi a suo Abbate hos ordines suscipiunt.

3 Tertio ab Episcopo † loci Regularium

Ecclesiæ,atque altaria cōsecrari, & cœmiteria benedici debent;sicut etiam in erectione Ecclesiæ primus lapis imponi. Excipitur tamen vbi Ordinarius bis, aut ter cum debitis reuerentiis,& instantia requisitus sine legitima causa id recusauerit; tunc enim possunt alium Episcopum sumere, qui hæc faciat, vt habetur in Decreto Sacræ Congregationis,quod refert idem Stepha. Quar.in Sum. Bullar.in verb. Priuilegia Regul. pag. 385. vers.Nec ab alieno Episcopo. Sed de his hactenus ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Concionari in suis Ecclesiis Regulares non possunt antequam benedictionem ab Episcopo loci habeant.*

2 *In aliis Ecclesiis sine licētia Episcopi nequeūt*

4 *Concionator si errores, aut scandala seminet Episcopus ei praedicationem interdicat,& quid iuris si hæreses prædicet.*

4 *Processionibus publicis regulares interesse debent,quæ regula quousq. patere debetur.*

5 *Processionibus qui regulares interesse non coguntur.*

6 *Processiones publicæ,quæ nam sint.*

§. II.

1 §. QVarto† Regulares,vbi in suis Ecclesiis cōcionari volūt,pri⁹ benedictionē ab Episcopo loci ha-
2 bere debēt.†Vbi vero in Ecclesiis, quę suorū ordinū nō sunt,vel Clericorū,vel secularium præter benedictionē licētia ab Ordinario loci postulatur,ita Trid.Synod.sanciuit, sess. 5. de reformat. cap. 2. Regulares vero cuiusque ordinis(dicitur enim ibi)nisi a suis Superioribus de vita, moribus, & scientia examinati, & probati fuerint, ac de licētia eorum in Ecclesiis suorum Ordinum prędicare non possint;cum qua licētia personaliter se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant In ecclesiis vero quæ suorum Ordinum non sunt vltra licētiam suorum Superiorum, etiam Episcopi licentiam habere teneantur;sine qua in ipsis Ecclesiis non suorum ordinū nullo modo prædicare possint;ipsam autem licentiā gratis Episcopi concedant. Hæc ibi ex quibus correctam esse dispositionem Clem. dudū §.in Ecclesiis autē, de sepult. colligitur per quam permittebatur Regularibus prædicare in Ecclesiis parochialibus,vbi inuitati essent,vel vocati a parochialibus Sacerdotib. & de licentia, & consensu ipsorum prędicarent.Non enim hodie p dispositionem Triden.Synod.licentia parochi sat est,sed Episcopi licentia postulatur. Correctum etiam videtur in eadem Clem.§.Nos autem, vers. Vt dictorum ordinum fratres, quo in loco permittebatur,vt in suis Ecclesiis, suisque locis,ac in plateis publicis libere prædicarēt, ex quo enim nū possūt in suis Ecclesiis prędicare non habita benedictione Episcopi, in aliis vero locis sine eiusdem licentia,iure merito,nec in publicis plateis,id poterunt sine licentia.

3 Secundo† si errores, aut scandala prædicent, vbicunque id faciunt prædicationem eis interdicere Episcopus debet.

Postremo si hæreses prædicet,vel prædicator se exemptum asserat, vti Apostolicæ Sedis delegatus, vt ius postulat contra eum procedet, vt habetur apud Trid. Synodum eadem sess. capitulo secundo, versic. Si vero,quod absit.

4 Quinto † ad publicas processiones vocati tam ipsi Regulares,quam Seculares Clerici quicunque etiam Monachi exempti venire debent,ita Cappell.Tholos. decis. 484. vbi ait ab Episcopo Religiosos Ciuitatis ad id compelli posse,per Concilium Trid.compelli possunt, qnod tollit omnia priuilegia ei repugnantia,sess. vigesimaquinta, de regul.cap.fin.& ita Prax.Neapol. cap 58. nu. 9. Et quamuis Addic. ad eam dubitauerit, dubitationem tamen hodie id non habet. Quandoquidem per Trident.Synod. hodie hoc cautum est,sess.vigesimaquinta,de reg. cap.13.Sic enim inquit ibi, exempti autem omnes tam Clerici seculares, quam Regulares,quicunque etiam Monachi ad publicas processiones vocati accedere compellātur; his tantum exceptis, qui in strictiori clausura perpetuo viuunt.Hęc sancta Synodus,ex quibus proposita conclusio habetur.Quare Calder. opinio improbanda est, qui exemptos ad id non teneri asseruit in cons. 393. alias cons.8.de regul. Et quando contingit sæpius in processionibus contendi de pręcedentia, Episcopus in hoc iurisdictionem habet etiam in regulares,per Trident.Synod. eadem sess. cap. 13. Quare Episcopus iuxta Bullam Gregor.XIII.positam supra capitulo 11. num.7.arbitrabitur,& ita Ioan. Bapt. Confett.in Summ.Priuil.Mend.capitulo 1. pag.383.

5 Excipitur† tamen primo, qui in strictiori clausura perpetuo viuunt, vt habetur in eod.cap.13.

Secundo excipiuntur Regulares, qui vltra

tra medium miliare a Ciuitate absunt, ita habetur in Decreto Sacræ Congregationis super intelligentia, & obseruatione c. 12. & 13. Triden. Synodum sess. 25. de regul. & ita refert Addit. ad Sum. Bullar. Stephan. Quaran. in verb. Præcedentia, pag. 378. vers. Verum non obstante.

Tertio excipiuntur, qui haberent ex priuilegio, vt non teneantur ad processiones ire, vel semel iuerint, vel sæpius, non tamen tenentur. Tum quod priuilegium est facultatis, & possunt ire, si velint, alias non. Tum quod precario venisse videntur ab Episcopo vocati, & idcirco nullum ius Episcopo quæsitum est, ita Calder. in cons. 8. de reg. quem sequitur Felin. in c. dilectus, nu. 7. de off. ordin. & eodem Addit. ad Steph. Quar. eod. in loco vers. An in casu, quoad orationes autem 40. Horarum in suis, & non in alienis Eccl. facere tenentur, ita sacra Cong. vt refert Prax. Archiep. Neapol. cap. 63. numero 3.

6 Publicæ autem † processiones sunt, quæ sunt in Litanijs maioribus, atque minoribus vel pro bono publico, vt imminente peste, alioque flagello, vel in aduentu noui Episcopi, vel in festo sanctissimi Corporis Christi, & quæ Episcopo videbantur; remittitur .n. hoc Episcopo, sicuti etiam decernere Ecclesias, quæ adeantur, ita Prax. eadem cap. 63. num. 1. & Abb. in c. nimis, de exceptio. prælat. ita eadem Addit. eodem in loco. Sed iam ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Festos dies ab Episcopo indictos seruare Regulares debent, quæ regula quousque pateat declarantur.*

2 *Ritus, qui seruando, a Regularibus festis diebus.*

3 *Interdicta, ac censuras etiam ab Episcopo latas seruare tenentur.*

4 *Campanas pulsare in Sabbato maioris hebdomadæ non debent, antequam pulsetur campana Ecclesiæ Cathedralis, vel Matricis.*

5 *Item & Clerici sæculares.*

§. III.

1 §. SExto dies festos † ab Episcopo indictos seruare ipsi Regulares omnes, etiam exempti debent, ita Triden. Synod. sess. 25. de regul. cap. 12.

2 Excipitur tamen † quoad ritus celebrandi missas, diuinaque officia, non enim cogi possunt ad seruandos ritus sæcularium, in suis enim Ecclesijs suos ritus seruare possūt. Sublimitatur tamen quoad conciones & lectiones, quas ad populū habent, in eis enim se conformare debent ad Epistolas, & Euangelia, quibus sæcularis clericus vtitur illis festis diebus, ita Sacra Congregatio censuit, super cap. 12. sess. 25. de reg. vt refert Steph. Quaran. in Summ. Bullar. in verb. Priuilegia Regul. pag. 385. cuius Congregationis verba hæc sunt. Congregatio Concilij censuit decretum cap. 12. vers. Dies etiam festi, sess. 25. de Regul. ita esse intelligendum, vt Regularis ritus illis diebus festis semper permaneat quoad missas celebrandas, & cętera diuina officia tam publice, quam priuatim ab ipsis Regularibus in eorum Ecclesijs persoluenda. Nec iura hæc ab Episcopis quoquomodo quicquam in contrarium eisdem Regularibus præcipi posse: quod si de facto præceperint, Regulares ne vtique ipsis Episcopis obedire teneri. Verum quoad conciones, & lectiones, quas ijdem Regulares ad populum habuerint, debere se conformare Epistolis, & Euangelijs, quibus Clerus sæcularis vtitur illis diebus festis. Hæc ibi, ex quibus proposita conclusio habetur.

3 Septimo † interdicta, ac Censuras non solum a Sede Apostolica; verum etiam ab Episcopo lata seruare Regulares etiam exempti tenentur, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 25. eodem cap. 12. Immo & publicare ea requisiti ab Ordinario, vbi latæ, & permulgatæ sunt in Ecclesia Matricis Ciuitatis, nec non in Collegiatis, & parochialibus Ecclesijs, ita Sacra Congregatio declarauit, vt refert Steph. Quaran. in eadem Summ. in verbo, Priuilegia Regularium, pag. 383. versic. Censuras autem. E contrario etiam latas a Regularibus in suos regulares Episcopi seruare debent.

4 Octauo in Sabbato † maioris hebdomadæ Regulares Campanas pulsare non debent, antequam pulsetur Campanæ Ecclesiæ Cathedralis, vel Matricis: alioquin pœna centū ducatorum puniuntur, ita habetur in Concilio Lateranensi sub Leone X. & refert Fusc. de Visit. lib. 2. cap. 11. num. 69. & Steph. Quaran. in Summ. Bullar. in verb. Priuilegia Regular. in versic. Et vt debitus honor

5 † Clerici quoque sæculares idem seruare debent. Excipitur autem alio tempore, nō enim Ordinarius impedire potest Fratres, quo minus pulsent campanas ad matutinum ad horas, & ad missam, antequam pulsetur campana maioris ecclesiæ, ita sacra Congreg. declarauit, vt refert Addit. ad Stephan. Quarant. in Summ. Bullar. in verb. Confessor. pagina

gina 364.verſ.Quarto Ordinarij. Sed de hic hactenus ad alia tranſeamus.

S V M M A.

1 *Eccleſiæ Regularium,quæ curam animarum ſecularium habent,ſub iuriſdictione Epiſcopi ſunt habito reſpectu ad ipſam curam.*

2 *Eccleſiæ militum regularium ſub cura Epiſcopi ſunt,vbi animarum ſecularium curam habent.*

3 *Bulla de militibus regularibus refertur.*

§. IV.

1 §. NOno † vbi regulares eccleſias habent cum cura animarum ſecularium habito reſpectu ad ipſam curam, iuriſdictionem eandem in eos habet Epiſcopus, quam in ſeculares Clericos,ita habetur in c. 1.de Capel.Monach.in antiq.& c.vnic.eod. lib.6.&apertius apud Trid.Synod.ſeſſ.25.de regul.c.11.& idcirco viſitare eos,& corrigere poteſt,& qui præferuntur huiuſmodi curæ, ab Ordinario, eiuſque Vicario probati eſse debent;ſic enim dicitur in eodem capitulo 11. In Monaſterijs, ſeu domibus virorum,ſeu mulierum,quibus imminet animarum cura perſonalium ſecularium præter eas, quæ ſunt de illorum Monaſteriorum, ſeu locorum familia, perſonæ, tam regulares, quam ſeculares huiuſmodi curam exercentes ſubſint immediate in ijs, quæ ad dictam curam, & ſacramentorum adminiſtrationem pertinent,iuriſdictioni,viſitationi,& correctioni Epiſcopi, in cuius diœceſi ſunt ſita.Nec ibi aliqui etiam ad nutum amouibiles deputentur,niſi de eiuſdem conſenſu, ac præuio examine per eum,aut eius Vicarium faciendo,excepto Monaſterio Cluniacenſi cum ſuis limitibus,& exceptis etiam ijs Monaſterijs,ſeu locis,in quibus Abbates Generales,aut Capita Ordinum , Idem Ordinariā principalem habent,atque alijs Monaſterijs, atq;domibus,in quibus Abbates atque regularium alij Superiores iuriſdictionem epiſcopalem & temporalem in parochos,& parochianos exercent; ſaluo tamen eorum Epiſcoporum iure,qui maiorem in prædicto loco,vel perſonis iuriſdictionem exercēt.Hæc ibi S. Synodus,ex quibus habetur ijs,quæ ad animarum ſecularium curam pertinēt, ſubeſse Ordinarijs. Quare iuxta diſpoſitionem Triden.Synod.ſeſs.5.de reformat.cap.2.per ſe,vel per alios exempti diebus Dominicis, ſaltem , & feſtis ſolemnibus prædicare debent,alioquin ad id per Epiſcopū cogi poſſunt,vel ipſi,vel eccleſiæ exemptæ ſint,vnitæ Monaſterio extra diœceſim , etiam exiſtenti,vt ibi dicitur, vel in diœceſi eccleſiæ ſint.Item locum habet vel eccleſiæ ſint Regularium,vel Monialium,excipiūtur tamen perſonæ,quæ ſunt de illorum monaſteriorū familia.Secundo monaſterium Cluniacenſe. Tertio monaſteria in quibus Abbates,Generales, aut Capita ordinum ſedem ordinariū habent.Poſtremo excipiuntur monaſteria, in quib. Abbates ,aut alij Regularius ſuperiores iuriſdictionem epiſcopalem & temporalem,in parochos,&parochianos exercent, niſi epiſcopus maiorem iuriſdictionem haberet. Item ſi deliquerint coerceri poſsunt ab epiſcopo,ita Fuſch. ibidem, num. ſecundo . Ei autem,qui adſcribitur huic curæ, portio aſſignanda eſt,iuxta diſpoſitionem Trid. Synod.ſeſs. 7.de reform.cap.7. Facitque Trid. Synod.ſeſs.vigeſimaquinta,de reform. capitulo16.Nec obſtat conſtitutio Pij V. incip. id exequendum,per quam eſt certa determinata portio, nam per Gregor. xiij. reuocata eſt,ita Fuſch. de Viſit.lib.6. num.12. Regulares etiam poſsunt conſtitui Vicarij huiuſmodi curę de conſenſu epiſcopi,ita Fuſc. ibidem,num.17.Sed tunc ſocium habere debet,c. finali,de capell. Monach. quod male obſeruatur,alias poteſt clericum ponere ſecularem.

2 Eandem† iuriſdictionem habet epiſcopus viſitandi loca,& perſonas militiæ,& Hoſpitalis ſancti Ioannis Hieroſolymitani, vt habetur in Bulla Pij Quinti incip.Excipit,quę eſt in ordine 139.quam & confirmauit Gregorius xiij. per Bullam incip. Conſueuit ſedes,& eſt in ordine 87.quas Bullas in confirmatione priuilegiorum eiuſdem confirmationis voluit Clemens viij. firmas eſse. Sic enim inquit in eadem confirmatione facta die 27.Iunij 1592. Volumus autem quod Fel.Recor.Pij Quinti,die 22.Septembris anno ſexto , ac Gregorio xiij. prædeceſsorum noſtrorum litteris ſub annulo Piſcatoris 25. Nouembris,anno nono Pontificatum ſuorum expeditis in ſuo robore,& efficacia permanentibus præſentes litteræ non comprahendant,neq; eccleſias, neq; perſonas in his quæ ad curam animarum pertinent,in quib. decreta Concilii Trid. huiuſmodi omnino ſeruari debeant.Hæc ibi.Verum quod Bulla Pij Quinti incip.Expoſcit vberius,& dilucidius loquitur ob eam rem eius verba inſerenda huc curauimus. † Expoſcit paſtoralis

3 officij,&c.Et ne in futurum aliqua amplius controuerſia oriri poſſit decernimus,declaramus, ſtatuimus omnes, & ſingulos locorum

rum Epiſcopos, & alios ſuperiores tanquã Apoſtol.Sedis delegatos omnes,& quaſcũque parochiales Eccleſias,cæteraque beneficia Eccleſiaſtica ſuarũ Ciuitatum, & Diœceſes. Quibus animarum cura imminet ad dictam Religionem,eiusque Milites,Capellanos, Miniſtros, Rectores, quomodolibet pertin. etiam quod in eis Epiſcopalem, & temporalem iuriſdictionem religio, & Milites prædicti haberent,eorumque eccleſias Rectores,Vicarios,& Miniſtros quoſcunq; (in his tamen duntaxat,quæ animarum curam illiusque exercitium, & ſacramentorũ adminiſtrationem reciperent) viſitare omneſque actus viſitationem cõcernẽtes exercere poſſe,ac debere,ac Rectores,cęteroſq; huiuſmodi miniſtros curam animarum exercentes minus idoneos repertos, ſi quidem ad nutum amouibiles ſint,ſtatim amouere; ſi vero titulares ſint,illico ſuſpendere,ac Superiores eorum monere,vt intra aliquẽ breuem terminum in locum amotorum ſubrogent alios idoneos prius tamẽ per ipſos Epiſcopos,& alios Superiores examinatos,& approbatos titularibus vero ſuſpenſis deputent alios idoneos pariter examinatos, & approbatos,vt ſupra in Coadiutores,ſeu Vicarios iuxta Decretum Concilij Trid. ſeſſ. vigeſimaſecunda,cap.6.Interea vero, dum hæc ſubrogatio,ſeu deputatio fiat,ipſi Epiſcopi,& alij Superiores dictorũm Rectorũ, & Miniſtrorum intra tempus præfixum nõ ſubrogauerint,aut non deputauerint,vt ſupra,tunc dicto termino elapſo, ipſi Epiſcopi,& alij Superiores,alios præuio examine, iuxta eiuſdem Concilij formam idoneos repertos in locum amotorum ſubrogẽt.Titularibus vero ſuſpenſis coadiutores deputẽt iuxta dictum cap.6.ſeſſ.21.qui tamen cũ dictis parochialibus perinde inſeruiant, ac ſi ſubrogati, aut deputati ab ipſis ſuperiorib. Religionis,& Militũ prædictorum fuiſſent. Volumus autẽ quod Epiſcopi,& alij Superiores prædicti viſitationem huiuſmodi, & prædicta omnia ſolum tanquã delegati Apoſtolicę Sedis,& gratis, & abſque vllis dictæ Religionis Rectorum miniſtrorum impenſa,& onera faciant.In collatione itidem Ordinum,necnon conſecratione eccleſiarũ & ſacrorũ vaſorum,ac benedictionibus, & aliis actibus ſpiritualitatem concernentib. ac inſtitutione præſentatorũ ab eiſdem Militibus ad beneficia, aut approbatione, ſeu confirmatione quas ab eiſdem fieri harum præſentium vigore contigerit,gratis omnia faciant,& diligenter attendãt,vt nullos admittant, qui qualitates a Cõcilio requiſitas non habeant,ac præuio examines,iuxta eiuſdem Concilij decreta idonei non exiſtant. Nolumus autem Epiſcopos, & alios Superiores locorum ſupradicta facultate viſitandi vti,qui cum eadam Religione,& Militib. ſuper iuriſdictionem Epiſcopali in locis viſitari coram quibuſcunque Iudicib. litigent, niſi ipſi Epiſcopi,& alij Superiores in quaſi poſſeſſione antiqua exercitij iuriſdictionis huiuſmodi extiterint, ſaluo tũc iure vtriq; illeſo in petitorio.Sed quod Epiſcopi,& alij Superiores viciniores ius aliquod in iuriſdictione huiuſmodi non habentes,nullũque intereſſe prorſus prætendẽtes facultate prędicta vtautur. Nolumus autem per præſentes vllum afferri præiudicium iure viſitandi dictas parochiales eccleſias, & alia beneficia curam animarum habentia quoad antea Religioni, & Militibus prædictis competebat. Inhibemus dictis Epiſcopis, & alijs Superioribus ne hac facultate viſitandi eis per præſentes conceſſa alio vtantur modo,quã præſcripto,&c.

Ex his omnibus habetur, vbi Regulares ſimplices,vel Militiarum,vel Moniales beneficia ſecularia curam animarum habẽtia retinent, habito reſpectu ad animarum curam, & Sacramentorum adminiſtrationem Epiſcopum diœceſis,vbi ſunt Eccleſię parochiales,viſitare ipſa beneficia,ſeu Eccleſias poſſe,necnon eos,qui curam gerunt, corrigere.Idem habetur in c.per exemptionem. de priuileg.lib.ſexto. Quare ab Epiſcopo loci Chriſma,Oleum ſanctum,Conſecrationis altarium,ſeu baſylicarũ, Ordinationeſque ſacras ſuſcipient,vt habetur in c.veniẽs de præſcript. Is autem exceptis caſibus, c. alias Epiſcopus in Regulares,quoad eccleſias eorum animarum curam non habentes iuriſdictionem non habet. Quare nec ipſorum Sacreſtiam,paramenta,ſacra vaſa, Altaria,&c.huiuſmodi,aut etiam Tabernaculum,ſeu pyſidẽ in qua ſanctiſſimum Eucha riſtiæ Sacramentum ſeruatur,viſitare poteſt ita ſacra Congregatio eodem in loco relata ab eodem Stephan.Quarant.pag. 385. Sed iam ad alia tranſeamus.

S V M M A.

1 *Lectio Sacrę Scripturę in Monaſterijs Regulariũ,vt habetur,Epiſcopus curare debet.*

2 *Monaſteria commendata Abbatiæ, & huiuſmodi, vbi non viget Regularium obſeruantia,viſitari ab Epiſcopo poſſunt.*

3 *Re-*

3 *Regularium in Ecclesiis, vbi Episcopi pontificalia exercere possunt, Solium, & Baldachinum eis parari debent.*

4 *Decretum Clementis VIII. refertur quoad Pontificalia, quæ exercere potest Episcopus in Ecclesiis Regularium.*

§. V.

1 §. Decimo† Lectiones Sacræ Scripturę in Monasterio Regulares habere debēt, vbi id commode potest; & si id omittāt, cōpelli ab Episcopo ad hoc queunt, ita habetur apud Trid. Syno. sess. 3. de refor. c. 1. vers. In monasteriis.

2 Vndecimo† commendata Monasteria, Abbatiæ, Prioratus, & Præpositurae nuncupatæ, in quibus non viget regularium obseruantia, etiam exempta ab Episcopo singulis annis visitanda sunt. Id quod faciet, vt Apostolicæ Sedis delegatus, & curabit, vt quæ restauratione; indigent, restaurentur, & si qua animarum cura ei, illisve annexa insit, ea exerceatur; & alia obsequia præstentur. Eadem seruabit in beneficiis quibuscunque curatis, & non curatis, secularibus, seu regularibus commendatis etiam exemptis, ita sancta Synod. ibidem. Vbi vero regularis viget obseruantia, ipsos hortabitur, vt suam regulam seruēt; alioquin vt Apostolicæ Sedis delegatus contra ipsos procedet, ita habetur apud Trident. Synod. sess. 21. de refor. cap. 8.

3 Duodecimo,† vbi Episcopi tam ex consuetudine, & priuilegio, quam ex sacrorum Canonum institutionibus, & pontificali Romano præscripto, aut alio iure pontificalia exercere, aut pontificalibus paramentis cū Mitra, vel etiam sola Cappa inducti in quibus ius regularium Monachorū, & cuiusuis ordinis, & religionis, & militiæ societatis, aut Congregationis Ecclesiis interesse possunt; ipsi regulares in locum ad solium Episcopi constituendum, baldachinum attollere debent, etsi ipsi negligant, aut nolint, Episcopis id facere licet, atq; conceditur ibiq; sedere, dum pōtificales functiones exercentur. Et si regulares in hoc nō obedierint, ab Episcopo per censuras, & pœnas ecclesiasticas ad id cogi & compelli possunt, præter quam quod a Romano Pōtifice ad arbitriū aliis pœnis tam spiritualibus, quam temporalibus puniri queunt, ita habetur, in Decreto Clementis VIII. datū die 10. Iunii 1603. incip. Decet Episcopis: dicitur enim ibi, &c.

4 † Atque adeo sacra Congregatio S.R.E. Cardinaliū negotiis, atq; consultationib. Episcorum, & Regulariū præposita facto verbo cum sanctissimo Domino nostro Clemente Papa VIII. ac de sanctitatis suæ speciali, & expresso mandato hoc præsenti decreto perpetuis futuris temporibus valituro declarat, statuit, decernit, & mandat, vt de cætero Episcopi, vbi tam consuetudine, & priuilegio, quam ex sacrorum Canonum constitutionib. & Pontificalis Romani præscripto aut alio iure pontificalia exercere, aut pontificalibus paramentis cum Mitra, vel etiam sola Cappa induti in quibusuis regularium tam Mendicantiū, quam nō Mendicantium, etiam Cassinensium, Clericorū, Presbyterorum, & cuiusuis alterius ordinis, & religionis, militiæ, societatis, aut congregationis Ecclesiis interesse possunt, ipsi regulares, quoties opus fuerit, teneantur ibi, & debeant in loco ad solium Episcopi constituendum opportuno, & congruo, baldachinum attollere. Eis autem facere negligentibus, aut nolentibus, liceat eisdem Episcopis illud asportari, & in quacunque eorundem Regularium, aut alia quantumuis exēpta Ecclesia super Episcopale soliū, seu Pōtificale faldistorium, erigi facere, atq; sub eo sedere, & stare, quemadmodum in propriis & cathedralibus eorum ecclesiis stare, & sedere solent; eo tamē dumtaxat tempore quo Pontificales huiusmodi functiones exercebunt, vel dū actus ipse, cui in pontificalibus aderunt, peragetur. Si qui vero regularium huic declarationi, statuto, decreto, & mandato inobedientes, & cōtumaces fuerint, sciant se ab eisdem Episcopis cum id per Censuras, & pœnas Ecclesiast. huius decreti virtute cogi, & compelli posse, aliisq; pœnis tam spiritualibus quam temporalib. arbitrio summi Romani Pontificis subiacere, & obnoxios fore. Hæc ibi, ex quibus proposita habentur, & decretum illud refert Stephan. Quaran. in Sum. Bulla. in verb. Priuileg. Reg. pag. 386. Sed de his hactenus ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Episcopus licentiam dare potest Regularibus ædificandi Monasterium seruata forma tradita a Clem. VIII.*

2 *Decretum Clementis VIII. refertur quoad licentiam dandam ab Episcopo Regularibus ædificandi sua Monasteria.*

§. De-

§. VI.

1 §. DEcimotertio† Episcopus licentiam dare potest regularibus, quo monasteria regularium ędificent, ita habetur apud Trident. Synodum sess. 25. de regul. capit. 3. Quod tamen non licet concedere, nisi seruata forma tradita a Clemen. viij. die 23. Iulij 1603. incip. Quoniam ad institutum, &c. verba vero huius Constitutionis hæc sunt.

2 Harum serie† declaramus locorum Ordinarios non posse licentiam ad nouos Conuentus cuiusque etiam Mendicantium ordinis in Ciuitatibus, & locis eorum ordinariæ iurisdictioni subiectos erigendos impartiri, nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem Ciuitatibus, & locis existentium, Conuentuum Prioribus, seu Procuratoribus, & alijs interesse habentibus; & causa seruatis seruandis cognita constiterit, in eisdem Ciuitatibus, & locis nouos huiusmodi erigendos Conuentus sine aliorum detrimento commode sustentari posse.

Si vero ab eorum in huiusmodi causis sententijs ad nos, & ad Apostolicam Sedem prouocari, & appellari contigerit, ipsos Ordinarios tandiu erectionem nouorum Conuentuum suspendere debet, quousque a nobis, & Apostolica Sede in eadem causa pronunciatum extiterit, irritum nihilominus, & inane decernentes quicquid secus super his a quocunq; quauis auctoritate scienter, aut ignoranter contigerit attentari. Quo circa vniuersis venerabilibus fratribus nostris, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & aliorum locorum Ordinarijs per præsentes, in virtute sanctæ Obedientiæ districte præcipiendo mandamus, vt præsentes nostras litteras obseruent, & obseruari faciant. Non obstantibus, &c. Nec ibi Clemen. viij. ex quibus proposita habentur. iam ad alia transeamus, si illud addiderimus Generales posse monasteria minus commoda relinquere, & in manu Ordinarij dimittere, & ecclesia excepta, alia omnia inde auferre, & solum vendere, ita Sixt. iv. eis concessit, vt refert Ioann. Baptist. Confett. in Sum. Priu. Mend. titu. 18. cap. 3. pagina 374.

S V M M A.

1 Contractus ratione Episcopus in regulares iurisdictionem habet.

2 Ingressus Monasterium sine licentia Episcopi ante professionem disponere de bonis non potest.

3 Dispositio bonorum facta ante ingressum valet.

4 Regulares cogere potest Episcopus ad restituenda omnia, quæ a nouitio habuerunt, vbi professionem non fecit.

5 Regulari asserente se rei, metuve professionẽ fecisse, coram Ordinario causa etiam cognosci potest.

6 Regulares extra claustrum degentis conueniri possunt coram Ordinario.

§. VII.

1 §. DEcimoquarto † ratione contractus iurisdictionem Episcopus etiam
2 in regulares habet. Num primo† si post religionis ingressum renunciauit suis iuribus, vel donauit sine licentia Episcopi, vel eius Vicarij ante duos menses ante professionẽ, renunciatio, atq; dispositio non valet; nam intra duos menses, antequam profiteatur, cũ licentia vnius prędictorum fieri debet, ita S. Synodus, de regul. sess. 25. c. 16.

3 Atqui † si antequam ingrediatur religionem, de rebus suis disponat, an dispositio valebit. Nauar. in cons. 81. de regu tenet non valere. Contrarium tamen declarauit sacra Congregatio ibi, vt testatur Addi. ad ipsum Nauar. & Stephan. Quar. in Summ. Bullar. in verb. Monasteria regularium, pag. 315. & Io. Bapt. Confett. in Summ. priuileg. Mend. titu. 13. cap. 13. pag. 325. verba autem Congregationis hæc sunt. Congregatio Concilij censuit decretum Concilij Triden. cap. 16. sess. 25. de regul. & monach non habere locum in renunciatione facta ante susceptionem habitus, quam declarationem, etiam refert Menoch. in Addit. ad lib. 2. de arbitr. iud. cas. 436. num. 3. qui hanc declarationem factam refert ad preces Monasterij sanctæ Agnetis Mediolani. Idque merito nam sancta Synodus loquitur de iam ingresso; & sic de eo, qui habitum suscepit; secus si in ipso ingressu, idest habitus susceptione. Sicut etiam si facta esset intuitu ingredientis ita inquit sacra Congregatio. Ab ipsa sententia igitur non discedemus.

4 Decimoquinto † Episcopus cogere potest

test regulares ad restituenda, omnia quæ habuerunt a Nouitio, qui professionem facere non vult, vt dicitur in eodem cap. 16. Idem si egrediatur ob infimam valetudinem, & moriatur ante professionem; nam & hic abijsse ante professionem dicitur, & idcirco monasterij facta non sunt, & ita Nauar. in cons. fin. de success. ab intest. & in Commen. 2. de reg. num. 49. cum seq. idem si ante professionem moriatur in monasterio, ita Ioan. Bap. ibid DD. esto olim secus esset per auth. ingressi, C. de sacrosanct. eccl. vbi DD.

5 Decimosexto † asserens se vi, metuve causa professionem fecisse, & idcirco se velle exire, intra quinquennium id potest a die professionis. Cognosci autem causa hæc debet, & probari coram Superiore regularium, & ordinario. Excipitur tamen vbi habitum prius dimisisset, vel post quinquennium reclamasset; non enim tunc auditur, & ita Trident. Synod. sess. vigesimaquinta, de reg. cap. 19.

6 Decimoseptimo, † regulares extra claustra degentes in ciuilibus causis mercedum, & miserabilium personarum quoquomodo exemptum, etiam si certum Iudicem a sede Apostolica habeant, & idem dicitur de Clericis secularibus exemptis in eodem cap. 14. In alijs vero causis si Iudicem non habuerint, coram Episcopo loci, vt Apostolicæ sedis delegato conueniri queunt, & ad soluendum iure cogi, ita sancta Synodus sess. 7. de reform. cap. 14. non obstante quocunque priuilegio, & sess. 14. de reform. cap. 5. versic. In causis. In claustris vero degentes, coram suo superiore, ita Abb. in c. cum contingat, de for. comp. sed hodie coram cõseruatore per constit. Gregor. xiij. quem regulares eligere habent, & intra mensem Episcopo loci id significare; alioquin coram ordinario conuẽniri possunt, ita Hierony. a Sotb. in Compen. priuileg. Mendic. in verb. Conseruatores, & Prax. Archiepisc. Neapolitan. capitulo 58. num. 10.

S V M M A.

1 *Delicti ratione Episcopus in Regulares iurisdictionem aliquando habet.*

2 *Regulares extra monasterium delinquens, quando ab Episcopo de delicto puniri potest.*

3 *Regulares excommunicatus, vbi fugitiuus est, denunciari ab Episcopo debet.*

§. VIII.

1 §. Decimooctauo † ratione delicti aliquando Episcopus iurisdictionem in regulares habet. Nam primo, qui studiorum gratia aut ad vniuersitatem mittantur, si in Conuentibus non habitent contra eos Ordinarius procedere potest, vel de licentia Superioris id faciant. Secundo si quis regularis recedat a suo Conuentu, hoc nomine, vt ad suum superiorem accedat (nisi missus, aut vocatus ab eo fuerit) & sine suo mandato in scriptis repertus fuerit, ab Ordinario loci, tanquam deserto sui instituti puniri potest, vt debet, sancta Synodus, eadem sess. 25. de regu. cap. 4. Idem si ob aliam causam extra Monasterium vitam degat, & delinquat nõ obstante ordinis priuilegio puniri potest, & corrigi, & visitari ab Episcopo vbi deliquit, ita Trident. Syno. sess. 6. de reform. cap. 3. ita Prax. Archiepisc. Neapolit. cap. 57. num. 2. Quæ ita Sacra Congregatio testatam declarat.

2 Decimonono † regularis non subditus Episcopo, qui intra claustra Monasterii degit, & extra ea notorie delinquit, ita, vt populo scandalo sit Episcopo instante a suo superiore intra tempus præscriptum ab Episcopo puniri debet, ac de punitione Episcopum certiorem fieri, si minus, delinquens ab Episcopo puniri potest, ita Trid. Synod. ead. sess. cap. 14. immo comprehendi posse, & informationem summi, ait postea ad suos statim remitti dixit, eadem Prax. ibi, num. 3. litteras autem ob hanc causam ab Episcopo missas, quæ requisitoriæ dicuntur solemnib. diebus præsentibus duobus testibus signare Episcopus faciet, ita enim in praxi seruari testatur, Fulch. de visit. eccl. lib. 2. cap. 17. num. 11. Immo per Bullam Clementis viij. incip. Suscepti muneris officia ratio postulat, augetur, & confirmatur, cit. cap. 14. sess. 25. de regul. quam refert idem Steph. Quaran. in Summ. Bullar. in verbo, Exemptio, cuius Bulla verba hæc sunt.

Hac nostra perpetuo valitura cõstitutione omnibus, & singulis cuiuscunque ordinis & instituti regularium etiam Mendicantiũ superioribus in virtute sanctæ Obedientiæ, & sub indignationis nostræ, ac priuationis dignitatum, & officiorum per eos obtentorum eo ipso incurrendis pœnis præcipimus & iuxta prædictum decretum quilibet ipsorum regularem non habitu m Episcopo intra claustra degentẽ: & extra ea, ita notorie delin-

delinquẽtem, vt populo ſcãdalo ſit, Epiſcopo inſtante intra tempus ab Epiſcopo pręfigendum ſeuere puniat, ac de punitione certiorem Epiſcopum faciat, & alias decretum ipſum in omnibus, & per omnia exequatur. Cæterum ſi ſuperiori in regularẽ delinquẽtem non animaduertit; quinimo ſi illum impunitum ad alia ſuorum ordinum loca extra Epiſcopi diœceſim, vt præfertur transmiſſerit, volumus, & ſimili motu, atque auctoritate decernimus, vt ſuperior Epiſcopo inſtante intra triennium ab Epiſcopo præfigendum, & ſuper eiuſdem indignationis noſtræ ac priuationis dignitatum, & officiorũ obtentorum, necnon & ſub inhabilitationis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, & vlterius priuationis actiue, & paſſiue vocis, ad quas a nemine præterquam a nobis, & a Romano Pontifice pro tempore exiſtente reſtitui poſſit, ipſo facto ſimiliter incurrẽdis pœnis, ipſum regularem delinquentem a loco, ad quem tranſmiſſus fuit, reuocare, & in quo deliquit cõſtituere, ſeu ſiſtere teneatur. Quod ſi hoc facere etiam prætermiſſerint, per præſentes etiã ſtatuimus vt ordinarius loci, ad quem regularis delinquens tranſmiſſus fuerit, ſuper præmiſſis ab ipſi ordinario loci, in quo deliquit ſimiliter requiſitus, vel alias de illius delicto informatus, vt refertur tanquam Apoſt. Sedis delegatus prædictum Concilii Decretum omnino exequi & in regularẽ delinquentem ſeuere animaduertere poſſit, ac debeat. Hæc ibi, vbi amplificatio habetur ad cit. cap. 14.

Vigeſimo Epiſcopus iuriſdictionem etiã habet in regulares, vbi ab eorum Prælatis imploratur auxilium, c. non eſt vobis, & ibi not. Ab. num. 4. de regul. ſi etiam ſine habitu extra locum exemptum vadit ab ordinario puniri poteſt, ita Fuſch. de viſit. eccl. cap. decimoſeptimo, nu. 2. lib. 2. per DD. in c. 1. de priuileg. lib. 6. & per Gloſſ. in c. ſuper his, de maior. & obed. vnde tamen Foller. in pract. crim. can. de mod. proced. contra Monac. num. 41.

3 Vigeſimoprimo † excommunicatus regularis a regularibus fugitiuus, vbi eſt ob id, quod ad Monaſterium redire nolit, denunciari publice ab Epiſcopo; & ab Eccleſiaſtĩ Prælatis tandiu debet, donec ad obedientiã reuocetur, c. fin. de regul. & ibi not. Abb. numero 2. Sed de his hactenus ad alia transfeamus.

S V M M A.

1 *Regulares quorum religio extincta eſt, vel alia ratione a regularium iuriſdictione liberi ſunt Epiſcopo ſubijciuntur.*

§. IX.

1 §. Vigeſimoſecundo † ſi qua religio deleatur, extinguaturve iuxta c. 1. de relig. domib. lib. 6. & religioſis huiuſmodi nõ permittatur amplius in ſuis Monaſteriis ſecundum ſuam regulam viuere, obedire debent ſuo Epiſcopo, & in ſuam obedientiam tranſeunt; qui Epiſcopus erit, Epiſcopus originis, vt id pluribus aſſeruit Nauar. in Comment. 2. de regul. num. trigeſimoquarto. Eiecti etiã de Monaſterio ſubiecti ſunt Epiſcopo originis, & idcirco ſe ei offerre debent, vt pręcipiatur ab eo, qua in re vellit ſe occupatos habere, & huiuſmodi eiecti regularium habitum gerere non debent; ſed clericalem non enim regularem gerere poſſunt cum ipſo priuati ſint, nam nec cogi poſſunt redire ad eum locum, vnde ſunt eiecti, ita Nauar. eodem num. 33. verſ. Secunda cum tribus ſeq.

Item ſi aſſumptus regularis ſit ad dignitatem ſecularem, vt ad Epiſcopatum, ac deinceps ob ea dignitate ſe abdicauit, ratione ve alia priuatus ſit, cum ſemel a regula abſolutus fuerit, in poteſtatem, atq; iuriſdictionem Epiſcopi incidet, ita Feder. de Sen. in conſ. 5. num. 2. verſ. Secundum hoc, & conſilio 19. nu. 4. & in conſil. 38. & Tuſch. in littera M. concluſ. 325. & concl. 318. quid idẽ ait de Monacho profeſſo expulſo, ſi non recipiatur ab aliqua regula, ſeu religione. Sed de his hactenus, ad alia tranſeamus.

S V M M A.

1 *Regulares exempti, vbi in excommunicationem aliquam inciderunt, an denunciari ab Epiſcopo loci poſſint.*
2 *Regulares admiſſi ad pœnitentia ſacramentum adminiſtrandum an obligentur ſtatutis Epiſcopi de hac re factis.*
3 *Regulares & exempti in pluribus Epiſcopo ſubiecti ſunt.*

§. X.

§. IN pluribus caſibus Epiſcopum iuriſdictionem habere in regulares exemptos

alias vidimus; nunc duæ quæstiones explicandæ nobis sunt. Primum an regulares exempti, vbi in excommunicationem aliquã inciderunt, denunciari ab episcopo possint, vt euitentur. Altera est, an admissi ad sacramentum pœnitentiæ administrandum obligentur statutis, ac pœnis episcopi de eo sacramento latis; exempli gratia, suspendit ab administratione illius sacramenti Confessarios, qui extra casum necessitatis ante solis ortum, vel post solis ortum Confessiones mulierum audiunt.

1 Quoad primam quæstionem† videbatur dicendum denũciare ipsos posse; & hoc per c. curæ sit, 11. quæst. 3. vbi Honorius Pontifex mandat omnibus episcopis, vt nomina excommunicatorum vicinis episcopis, & suis parochianis indicent, eaque in celebri loco ponantur, quo ecclesiasticus ingressus eis occludatur; ergo & regularium excommunicatorum nomina denunciari possunt.

Atqui contrariam opinionem sequi debemus; & hoc ob hanc potissimam rationem, quoniam antequam denuncietur, declarari prius debet eos in excommunicationem incidisse, vt id pluribus probaui in Tract. meo cap. 21. §. 2. num. 8. Declaratio autem hæc fieri non potest, nisi cognita causa, & citata parte, vt id pluribus etiam agi, eodem §. numero 9. (fieri enim potest, vt Reus probet se in excommunicationẽ nõ incedisse) at causæ cognitio ad proprium Iudicem pertinet, argum. C. si a nõ compet. iud. & l fi. ff. de iurisd. omn. iud. & c. fin. de constit. lib. 6 ergo ad superiorem ipsorum regularium, & non episcopum quem manifesto constat nõ esse competentem Iudicem exemptorum, ergo nec declaratio, ergo nec denunciatio, atque sic dixit Nauar. in cons. 2. vers. Secundo, de senten. excommun. Excipitur tamen vbi delictum quamobrem excommunicatio lata est, notorium est. Itemque notorium est nullam causam eos habere, quamobrem se excusent; tunc enim quod declaratione opus nõ est, denunciari ab episcopo etiam poterunt, ne alij eos communione vtentes in excommunicationem incidant. Et facit Clem. prima de priuileg. & sensit id Domic. quem refert, ac sequitur Felyn in c. non potest, nu. 6. vers. facit Gloss. singularis, de re iudic. Idem Lap. & Hostien. quos refert, ac sequitur Mar. Soc. senior in c. recepimus, numero 65. fallent 21. de priuil. nam ait, vbi delictũ commissum ab exẽpto notorium est, & ob tale delictum incurrit ipso facto in excommunicationem iuris, ordinarios locorũ posse illos denunciare excommunicatos, vt a suis subditis euitentur; & hanc opinionem testatur fuisse originalem Ioan. And. in c. 1. de priuileg. lib. 6. Idque merito. Tum quod ordinarius denuncians pœnam non imponit, cum a iure iam sit imposita; & declaratio, seu denunciatio nihil addit, c. pastoralis, de appellat & l. hæredes palam, §. sed notã, ff. de testam. Tum quod in Notorijs non requiritur cognitio iudicialis, c. 1. de off. delegat. lib. 6. & c. euidentia, vbi idem Socin. de accusat. & idcirco nullam iurisdictionem episcopus exercet tales denunciando. Idem asseruit Fusch. de visit. eccles. lib. 2. capit. 20. num. vigesimoquarto, qui ait etiam posse ordinariũ se informare & illos declarare delinquentes, & etiam citare ad declarationẽ faciendam, immo in maioribus delictis, vbi de fuga timetur, posse captos delinquentes mittere ad suos ordinarios per sententiam Abbatis communiter recept in c fin. de for. compet. idque ait de exemptis, & ita sensit Ioan. Bapt. Confett. in summ. Mater. priuile. ordin. Mendic. in Tracta. de exempt. a legit. iurisd. pag. 306. & Prax. Archiepisc. Neapo. cap. 57.

Ex his patet non obstare citat. c. curæ sit. Nam si volumus etiam comprehendi exemptos, in casu proposito, vbi delictum notorium isti, vt dixi, locum habebit, si de non exemptis, multo minus repugnat, nã de subditis episcopo agi concludendum est, quos vel ipse excommunicauit, vel excommunicatos a iure declarauit, non enim antea nomina excommunicatorum significare vicinis episcopis, suisve parochis episcopus debet, quam prædicta fecerit, vt probaui in Tract. meo de Censur. in Tab. 1. cap. 21. §. 2. Postremo vbi episcopus a superioribus regularium requisitus esset, vt denunciaret regularem excommunicatũ, vt habetur in c. fin. de regul. Tunc enim non modo ordinarius potest ipsum denunciare; sed ad id tenetur, vt probaui in eodem §. 2. nu. 7. & in hoc casu locum habere etiam potest, cit c. curæ, & de quæst. hac satis.

2 Quoad alteram quæstionem† an statuto prædicto regulares obligentur? Breuiter cõcludo ipsos obligari. Primo quoniam regulares in sacramento pœnitẽtiæ administrando, non plus iuris habent, quam sacerdotes parochi, vt habetur in Clem. dudum, in versic. Per huiusmodi autem concessionem, de sepul. at Parochi ea constitutione obligãtur ergo multo magis & ipsi regulares, præsertim quod iurisdictio parochi ordinaria est, & idcirco magis ei fauetur; Regularium vero est delegata, & extraordinaria, & idcirco

minus

minus fauorabilis, vt inquit Gloss. in cit. c. per huiusmodi, in verb. Concessio. Cum igitur parochus obligetur, multo magis ipsi regulares. Secundo facit quoniam obligantur statuto, seu constitutione, qua Episcopus sibi casus reseruauit, vt habetur in cit. versic. Per huiusmodi, iunct. Gloss. & vt infra suo loco probauimus; Ergo multo magis huiusmodi accidentalibus obligabuntur, ex quo in substantialibus obligentur, arg. Auth multo magis, C. de sacrosan. eccl. Idque eo magis dicendum est, ne eadem res diuerso iure censeatur contra, c. quia circa, de priuil. & l. iã hoc iure, ff. de tutel. & pupil. & l. cũ, qui ædes, ff. de vsuca. Tertio facit quod Episcopus coerctare potest potestatem regulariũ habito respectu ad loca, & ad personas, vt supra probauimus, ergo, & in hoc casu etiã. Postremo facit quoniam, qui aliquid eligit, seu cui aliquid conceditur, vbi alias id non potest, cum suis qualitatibus concessisse existimatur, l. si quando, C. de inoff. testam. ex quo igitur concessa potestas est regularibus Sacramentum Pœnitentiæ administrandi concessa esse existimatur cum suis qualitatibus.

Addo Episcopum visitare posse, & corrigere regularem qui curam animarum secularium habet, vt in hoc capite probauimus. In ha c igitur quæstione sic concludẽdum censeo in casibus igitur prædictis Episcopus in exemptos regulares iurisdictionem habet.

3 In pluribus etiam alijs, † quorum viginti quatuor recenset Socin. sen. in cit. c. recepimus, de priuileg. vt in c. ad abolendam, in fine de hæret. & in c. cum capella, & in c. ex ore, de priuileg. & in c. cũ inter, de consuet. & in c. nulli, de senten. excõmun. & in c. 1. de stat. Monach. lib. 6. & in c. 1. de præbend. eodem lib. & c. auctoritate, de priuileg. eod. lib. & in c. veniens, de pręscrip. & Clem. prima, de sepult. & in Clem. secunda, eodem, & in Clem. secunda de stat. mon. & in Clemen. secunda de relig. domi. & Clemen. prima, de iur. patron. & Clemen. fin. eod. & Clemen. fin. de pœnis, & Clemen. 1. de sentent. excommunicat. In huiusmodi casibus igitur in exemptos, vel regulares, vel non regulares iurisdictionem episcopatus habet. At qui de Fratribus Tertii Ordinis. De his in sequenti agemus.

S V M M A.

1 *Fratrum tertij Ordinis duæ potissimum species sunt.*

2 *Fratres tertij Ordinis, qui nullum votũ faciũt & in proprijs domibus cum suis viuũt, subiecti sũt in spiritualibus ipsi Epo.*

3 *Priuilegia, quæ habẽt fratres tertij Ordinis prædictis in sacramentis.*

4 *Regulares an possint administrare sacramẽtum Eucharistiæ, fratribus prædictis tertij Ordinis deferendo eam ad suas ædes Et quid de Extrema vnctione.*

§. XI.

§. QVod iuris habeat Episcopus in fratres tertii Ordinis, explicãdũ nobis
1 proposuimus † Id quod, vt dilucidius fiat, pręmittẽdũ est, iuxta Bullã Leonis X. incip. Dum intra mẽtis arcana, quæ est in ordine 17. iunct. traditis in Compend priuil. Fratr. Minor. in verb. Tertiarii fratres num. 25. pagina 383. & in fine eiusdem Compẽd. pag. 35. & pag. 43. tres esse primarias huius tertii Ordinis regulas, quarum prima est eorũ, qui nullum votum faciunt solemne, scilicet castitatis, obedientiæ, & paupertatis, & viuunt in suis domibus cum suis vxoribus, vel maritis, & filiis, & aliæ personæ sæculares, hoc vno excepto quod obseruant regulam quandam, seu modum quendam collectum per Nicolaum IV. positum in fine eiusdem Compend. eodem num. 35. cum seq. Altera est eorum, qui tribus votis essentialibus factis in Congreg. viuunt, quã Leo X. ordinauit, in cit. Bulla. Dum intra mentis; & refertur in eodem Compend. in fine, pag 43. cũ seq. Tertia eorum, qui castitatis voto tantũ facto in propriis ædibus viuũt, de qua agit Leo in eadẽ Bulla, quam etiam declarauit quoad votum illud castitatis, vt refert Step. Quaran. in verb. Priuilegia Regularium, pagina 384.

2 Hoc præmisso quoad fratres † primi gradus pro regula habendum est, hos non gaudere priuilegiis fratrum Minorum, nec subici eisdem fratribus. Sed remanere sub potestate tam ecclesiastica, quam seculari, vt habetur in eadẽ Bulla Leonis, in vers. Fratres autem, & Sorores tertii Ordinis. Quare a proprio Sacerdote recipere ecclesiastica Sacramenta debent, vt dicitur in cit. Bulla.

3 Excipitur tamen † sacramentum pœnitentiæ, nam quocunque tempore ab ipsis re

gularib.recipere possunt ob verba eius Bullæ,quam paulo post referemus.

Secundo excipitur Eucharistia;nam & ipsam recipere ab eis fratribus possunt,die Paschatis excepto,vt habetur in eadem Bulla, cuius verba hæc sunt,Fratres autem,& Sorores Tertij Ordinis,necnō Mantellati,Corrigiati,Pizocaræ,Cordellati;& alij quocunque nomine nūcupati in proprijs domibus habitantes sepulturam,vbi voluerint,eligere valeant.Sed die Paschatis tantum Eucharistiam,necnon Extremam vnctionem cętераque ecclesiastica sacramenta(pœnitentię sacramento dumtaxat excepto) a proprio Sacerdote recipere,& ad onera, quæ laicis incumbunt,præferenda teneantur,ac in foro sæcularis coram Iudicibus secularib.conueniri possint.Et ne censura vilescat ecclesiastica, & minoris auctoritatis interdicti sententia reputetur,ijdem dicti tertij Ordinis ad diuina audienda in ecclesijs suorum Ordinum tēpore interdicti nullatenus admittantur,si causam dederint interdicto,vel causam ipsam nutriant,seu foueant,aut dantibus auxilium,consilium,& fauorem quoquomodo præstiterint. Hæc ibi,ex quibus proposita habeatur,&refertur hęc Bulla in eodem Compendio in verb. Tertiarij Fratres, nu.19.

Postremo fratres,quorum habitū gerunt curam quandam eorum tertij Ordinis habito respectu ad spiritualia audiendo eorum confessiones,& Eucharistiam prębendo,habere debent, vt habetur eodem Compend. in verb.Tertiarij fratres,pag.384.vers. Verum est tamē.Hæc sunt priuilegia,quæ habent,ex quibus patet extremam vnctionem præbere illis non posse,& idcirco contrafacientes regulares in excommunicationem incurrere latam per Clem.1.de priuileg.Minus eos sponsos matrimonio coniungere,ac benedicere sine licētia parochi;alioquin ipso iure suspensi sunt,vt habetur apud Trid. Synod.sess.vigesimaquarta,de reform. matrimon.cap.1.vers.Quod si parochus. Possunt enim Fratres tertij Ordinis huius gradus vxorem ducere.Atqui an regulares possint ingredi parochiam alicuius, & deferre Eucharistiam Fratribus, vel Sororibus tertij Ordinis,vbi ægroti sunt?

4 Quoad quæstionem hanc† videbatur dicendum id eis licere.Nam die Paschatis excepto quocunque anni tēpore Eucharistiā ipsis administrare posśūt, vt habetur in Bulla Leonis, quam proxime retulimus, valet enim argumentum de tempore ad locū,& e contrario,vt dixit Bart.in consil.3.incip. Ex facto lib.1.& refert, ac sequitur Illustr. Tusch in suis Conclus.in littera A.conclus. 505.Ex quo igitur potest quocunque tempore,ergo,&quocūque loco.Postremo possunt audire confessiones sæcularium vbi ęgroti sunt in domibus ipsorum secularium & idcirco extra suam ecclesiam, vt habetur in declaratione sacræ Congregationis facta die 2.Iulij 1587.& refertur a Steph. Quar. in Summ. Bullar.in verb.Priuilegia Regul. pag.385.

Contrariam opinionem tamen vti verissimam tenēdam esse censeo scilicet,vt non possint ingredi parochiam alterius, quo Eucharistiam Fratribus,ac Sororibus huiusmodi tertij Ordinis tribuāt.Id quod probatur primum hac ratione,quoniam fratres,ac sorores tertij Ordinis prædicti exempti non sunt a iurisdictione Episcopi in spiritualib. nec a potestate laica in secularibus,vt habetur in cit.Bulla Leonis supra relata, sed remanent,vt personæ merę seculares,vt habetur in Compēd.Fratrum Minor.in ver.Tertiarij Fratres, pag. 384. ibi enim sic Collector inquit,De his Fratribus Et ij non conuertuntur in personas ecclesiasticas, sed remanent,vt personæ mere seculares,& idcirco subiungit Fratres Minores nō habere iurisdictionem in ipsos tanquam personas seculares.At regulares Eucharistiam & extremam vnctionem dare non possunt in parochia alterius secularibus ægrotis,nisi ꝓpri⁹ sacerdos ea ipsis denegauerit sine causa,quę denegatio vicinorum testimonio probata, ac requisitio coram publico Notario facta dicetur,vt habetur in eadem Bulla Leonis, in vers.Eucharistia vero,& extrema vnctio ergo nec Fratribus,& Sororibus tertij Ordinis dari possunt.

Secundo probatur quoniam Iulius ij.cōcessit Fratribus Ordinis Minorum,vt in ecclesiis suis administrent eucharistiam,vt refertur in eodem Compēd in verb.Communicare, pag. 205. ergo extra suas ecclesias administrare ipsā non possunt,ex quo enim in suis ecclesijs id concessit,ergo secus extra suas ecclesias;valet enim argumentum a cōtrario sensu,l.1.& ibi DD.ff.de off.eius, & conclusio vnius alterius exclusio est c.nōne de pręsump.& l.cū prętor,ff.de iud.& limitata causa limitatum producit effectum,l.in agris,ff. de acquir.rer.domi.Id quod multo magis hic dicendum est,quoniam sumus in priuilegijs,quo casu modo aliquid operentur contra ius commune, in reliquis coar-

standa sunt, vt dixit Abb. in c. certificari, numero 10. de sepul. Esse autem contra ius priuilegium hoc manifesto constat, quoniā est contra c. omnis, de pœni. vbi habetur a proprio parocho Euchariſtiam sumendam esse; & tradidit Abb. in cit. c. certificari. Priuilegium igitur hoc vt a iure discedens, & cōtra ius coarctandum est per c. quæ a iure, de reg. iur. lib. 6.

Postremo confirmatur conclusio prædicta, quoniam, etsi licentiam habent prædicandi in suis ecclesijs, antequam tamen benedictionem ad Ordinario suscipiant, prædicare non possunt, vt habetur apud Trid. Synod. sess. vigesimaquinta, cap. 2. vers. Regulares vero. Item esto liberam supulturam habeant, tamen ingredi parochiam, & inde efferri mortuum non possunt, vt supra probauimus, cap. 16. Ergo hac quoque ratione concludendum est non habere licentiā cōn ferēdi Eucharistiam ægroto in aliena parochia. Ob rationes has igitur ab hac opinione discedendum non censeo. Non obstant contraria allegata. Non prius quoniam id eis permissum est in suis ecclesiis & in nō alterius parochia, vt habetur in allegata Bulla Iulii ij. Illud igitur de administratione Eucharistiæ nihil facit.

Nec quod dictum est de argumento de tempore ad locum, nam valet, neque tunc fit, vbi sumus in claris ob cit. Bullā Iulii ij. in claris enim argumentis opus non est, arg. l. continuus, §. cum ita, de verb. oblig. Non etiam quod dictum est, de cōfessione obstat quoniam id eis speciatim concessum est, vt vidimus, ergo secus de Eucharistia, argum. cit. c. nonne, de præsump. Quare quidam regulares, qui non habita licentia parochi sorori prædicti ordinis Eucharistiam, & Extremam vnctionem administrarūt, extra suam ecclesiam, non culpa vacant, nec etiam pœnas euaserunt, cit. Clem. 1. de priuil. Sicut etiam puniri possunt ob id quod non requisito parocho intra ipsius parochiam mortuū detulerunt Sed de his fratribus, ac sororib. primi gradus hactenus; iā de aliis agamus. De secunda specie, quæ de regularibus diximus, eadem esse dicta concludimus, sicut de tertia, ita Steph. Quar. vbi supra, & Ioan. Bapt. Confett. in Sum. Priuil. Ord. Mend. capit. 13. de Tertiariis, pag. 397. Verum quid de Heremitis? hoc in sequenti explicabimus.

SVMMA.

1 *Haremitæ nomen quodnam sit, & quod significet.*

2 *Heremitæ an exempti sint a iurisdictione Episcopi.*

§. XII.

§. POstremo agendum est, an super Heremitas Episcop⁹ iurisdictionē habeat Quam quæstionem vt dilucidiorem magis habeamus, præmittenda duo sunt. Primum nomen huc Heremita an Græcum Latinūve sit, & quid significet. Deinde habito respectu ad rem nostrā quot modis sumatur.

1 Quoad primum igitur † nomē hoc Heremita est nomen Græcum dicitur enim Græce Erimitis, quod significat solitarium.

Quoad secundum Heremitę duplicis generis sūt. Quidam enim sunt, quorum regula a Romano Pontifice approbata est, & in numero Mendicantium habentur; cuiusmodi est ordo Heremitarū sancti Augustini, qui & participes sunt priuilegiorum ipsorū Mendicantium, de quibus in Compend. priuileg. Fratr. Mendic. in initio in verb. Ordo Heremitarum. Item Congregatio Heremitarū sancti Hieronymi a Pisa, de qua eodē in loco, in verb. Cōgregatio sicut etiam Cōgregatio Heremitarū sancti Hieronymi Hispaniarum, vt habetur eodem Compend. in initio, vbi de origine Ordinum agitur. Hi ergo Heremitæ exēpti sunt a iurisdictione Episcopi sunt, & fruuntur eisdē priuilegiis quibus fratres Mendicantium, vt ibidem dicitur. Quidam sunt, quorum viuendi ratio ab Apostolica Sede approbata non est, sed succedunt in solitduines, & ibi Deo inseruiunt nullo ordine suscepto, nullaque professione religionis facta, qui habito respectu ad nomen proprie solitarii sunt.

2 His præmissis † quoad quæstionem propositam, Glos. in c. nulla, dist. 93. sensit Heremitas esse sub Episcopo, id quod probat per cit. c. nulla, ibi enim dicitur Clericos, aut Sacerdotes habendos non esse, qui sub nullius Episcopi disciplina, & prouidentia gubernantur, Ergo colligit hinc Gloss. Heremitas subesse Episcopo, quæ ratio nulla est.

Tum quod sequeretur ipsos Heremitas esse Clericos, id quod non fit, nisi ordinis susceptione, c. cum cōtingat, de ætat. & qual. at Heremitæ nō omnes tales sūt, vt præmisimus ergo. Tū quod si hoc daretur omnes de diœcesi dici possent Heremitæ, cum in

ſpiritualibus ſub diſciplina Epiſcopi ſint. Hanc opinionem ſequitur etiam Gloſ. in c. qui vere 16. quæſt. 1. Sed nulla ratione, nec iure hoc probat. Innoc. etiam in c. cum Monaſterium, de elect. Sed nec ipſe hoc probat Idem Fuſch. de viſit. libro ſecundo, capitulo 17. nu. 13.

Contrariam opinionem tenet Zabar. in Clem. 2. quæſt. 12. verſ. ſi vero a nemine, de prebend. ſcilicet hos eccleſiaſt. perſonas nō eſſe, nam inquit ipſos non incorporatos eccleſię, quodam iure ſpeciali, & idcirco abſurdum eſſe eos appellare perſonas eccleſiaſticas, cum ſint mere laici, & ab huiuſmodi viuendi genere ad ſuum arbitrium diſcedant, & ad nullum pium vſum eccleſ. vel piam actionem eccleſiaſt. aſcripti ſint. Hanc eandē opinionem ſequunt Laur. & Ioan. de Lign. & Abb. qui eos refert in cit. c. nullus, nu. 10. de for. compet. & probatur his rationibus. Primo quoniam ſi eſſent perſonę eccleſiaſticæ eſſent, aut per ſuſceptionem ordinis aut per incorporationem ad aliquam religionē c. duo ſunt genera, 12. quæſt. 1. At nulla ratione hi tales ſunt, ergo, ita argumentatur Abb. quo argumento tacito vſus eſt Zabar. vt vidimus. Pręterea in eodem ſtatu ſunt, in quo nati ergo non ſunt eccleſ. perſonę; non enim talis quis naſcitur. Poſtremo, iure id cautum non eſt, vt tales ſint perſonæ ergo.

Quid igitur concludendum? Ego ſic diſtinguendum cenſeo. Aut loquimur de Heremitis, quorum religio ab Apoſtol. Sede approbata eſt cuiuſmodi ſunt, quas ſupra diximus, & hos eſſe perſonas eccleſiaſticas cōcludo per cita. c. duo ſunt genera, & ab Epiſcopo exemptas etiam eſſe; quandoquidem fruuntur priuilegijs etiam Mendicantium, qui ab Ordinarijs exempti ſunt, & idcirco, quæ de alijs regularibus ſupra diximus, eadem, & de his dicta eſſe volumus. Et in hoc caſu prior opinio locum habebit.

Aut ſunt Heremitæ, quorum viuendi ratio ab Apoſtolica Sede probata non eſt, vt ſupra præmiſi; & in hoc caſu rurſus diſtinguendum cenſeo. Aut quæritur an ſubiecti ſint Epiſcopo in ſpiritualibus; & ſine dubitatione Epiſcopo ſubiectos eſſe, immo & parocho in cuius parochia viuunt concludo, ita Aret. quem refert Felyn. in cit. c. nullus, num. 7. qui ait in quibuſdam ad eccleſiam etiam pertinere, ſcilicet quoad ſpiritualia; ſicut etiam reliqui Chriſtiani laici; & in hoc caſu locum habebit etiam prior ſententia. Aut quęritur an ſubiecti ſint Epiſcopo in reliquis non ſpiritualibus; & hic ſecundam opinionem ſequor, ſcilicet non ſint ſubiecti Epiſcopo, cum perſonæ eccleſiaſt. non ſint vt ex dictis conſtat: ſed ſub laica poteſtate; eſto Epiſcopo ſubiecti ſint, ſicut alij Chriſtiani pauperes. In hac quæſt. igitur ſic concludendum cenſeo, & cōcluſionem hanc veriſſimam duco. Sed iam ad Moniales transeāmus.

De Gubernatione Monialium, effectu per ſe, atque nono poteſtatis, atque officij Epiſcopi. Cap. XXI.

S V M M A.

1 *Monaſteria Monialium extra Vrbem, Oppidumve exiſtentia, intra Vrbem, oppida vt reducenda ſunt, ſi Epiſcopo videtur.*
2 *Monialium habitus a volente ſuſcipi debet.*
3 *Profeſſio a volente fieri debet.*
4 *Profeſſio facta a muliere non volente, an valeat.*

SEXTO Monialium gubernatio quæ exemptæ nō ſunt ad Epiſcopum pertinet (De exēptis autē quid iuris ſit, infrà apparebit) Verū, quo appareat gubernatio hæc quouſque pertineat, quę, & quales moniales eſſe debent, contēplemur, præmiſſo prius monaſteria † Monialiū
1 extra Vrbem, oppidave exiſtantia (quod obiecta perditorum hominū periculis ſunt) ſi Epiſcopo videbitur ad vetera, quæ ſunt in Vrbe, reduci debere, vel ad noua, quę, ſiunt, inuocato quoad hoc etiā brachio ſeculari qui & non obedientes, vel id impedientes per cēſuras eccleſiaſticas comprimet, ita ſanciuit Trid. Synod. ſeſ. vigeſima quinta, de regica. 5. ver. Et quia monaſteria. Item ſi in vicinia domus ſint, vnde conſpiciantur, quę intra Monaſteriū ſunt, vel fiūt, vt amoueantur feneſtræ, vel oſtiū, Epiſcopus etiam curabit, ita Fuſch. de Viſit. eccl. lib. 2. cap. 18. num. 50. Hoc præmiſſo iam rem aggrediamur.

2 Primum igitur † mulier habitum ſuſceptura volens ſuſcipere ipſum debet.

3 Secundo eadem † ratione, & profeſſionē emittere, quę duo hinc probantur Primum quoniam ad ſuſceptionem habitus maior duodecim annis eſſe debet, in qua ętate mulier conſtituta facile intelligere poteſt, actū quem gerit (quamobrem, & tunc matrimonium contrahere, & teſtamētum facere poteſt,

test, vt habetur in Instit. de nupt. in initio, in verb. Viri potentes, iunct. Gloss. & in titulo quibus non est permiss. facer. testamen. in §. præterea testamentum eod.) Præterea prohibitum est ab eodem Trid. Synod. in citat. sess. 25. ca. 17. ne habitum suscipiat, vel professionem faciat, antequam Episcopus explorauerit, vel eo absente, vel impedito eius Vicarius, aut aliquis eorum sumptib. ab eis deputatus.) Virginis voluntatem diligēter, an scilicet sit coacta, seducta ve, & an sciat, quid agat, vt ibi dicitur (& idcirco, ne Episcopus professionis tempus ignoret, Præfecta Monasterij tenetur certiorē Episcopū facere ante mensem, quod si non fecerit ad arbitrium Episcopi ab officio suspensa est, vt dicitur in eod. c. 17.) ergo non inuita, sed volens suscipere habitum, & professionem facere debet (In interrogatione autem, quæ fit ab Episcopo, vel ab alio suo nomine, hæc in primis inquirentur, quamobrem habitū suscipiat, professionem ve faciat, quo videatur, an metu, dolove ad id inducatur. Item an sciat, quid faciat, quamobrem tunc tria vota ei explicabit, quæ obseruanda. Hinc enim facilius apparebit, quæ eius volūtas sit; & si perseuerare in ea voluntate animaduertat, diuina præmia ei parata proponet, & ita Ego pluribus obseruaui, cum id muneris ab Episcopo Imolæ mihi mandatum esset) Postremo hinc probatur etiam volētem admitti tantum ad prædicta debere; nam qui cogit puellam, vel viduam ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum, cuiuscunque Religionis, vel ad emittendā professionem, quicunque sit, ipso facto excommunicatus est; sicut etiam qui auxilium, consilium, fauorem ve ad id dederit; necnō sciēs eam non sponte ingredi monasterium, vel habitum suscipere, aut professionem emittere; quoquomodo ei actui, vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerit, ita habetur eadem sess. cap. 18. Ergo volens ad prædicta tantum admitti debet, ex quo puniuntur, qui eam ad id cogūt quacunque ratione.

In excommunicationē tamen non incidit vbi iustus metus est; exempli gratia, Iudex ob delictum condemnauit Mulierem, vt monasterium ingrederetur, id quod innuit sancta Synodus ibi, præterquam in casibus a iure expressis, & ita Nauar. in consil. 8. de ijs, quæ vi metve casus fiunt.

Non incidit etiam in excommunicationem pater, qui filius heredem non instituit; si Monasterium non ingrediatur, ita sacra Congregatio ibid.

Tertio in excommunicationem non incidit, vbi effectus secutus non est, scilicet quoniam nō fuit ingressa monasteria, cum enim in pœnis simus, quæ ipso iure inferuntur nō sat est conatus; sed perfectio actus requiritur, argum. c. in pœnis, de reg. iur. lib. 6. & c. cum incunctis, §. penul. de elect. iunct. c. perpetuæ, de elect. libro 6 & ita Fely. in suo Tracta. Quand. conatus puniatur asseruit, num. 8. vers. fallit quarto. Multo minus ergo, qui consuluit in pœnam incidet, ait Nauar. in cons. 5. de regul.

4 Atqui † an professio coacta valeat Concludendum est breuiter eam non valere, tum quod professio est spirituale quoddam coniugium; at matrimonium carnale metu contractum nullū est, c. cum locū, de spons. ergo & spirituale hoc coniugium, matrimoniū. ni carnale, & spirituale, vel hoc paria sunt, vt dixit Gloss. in c. bonæ, 1. de elec. Hinc timor etiam reuerentialis professionem nullam reddit, ita Glos. in c. præsens, 20. quæst. 3. & Nauar. in cons. 1. num. 4. de cōfess. Tum quod per professionem votum solemne castitatis emittitur, vt habetur in c. vnic. de vot. lib. 6. at votum castitatis liberum omnino esse debet, vt infra suo loco probauimus, ergo metu contractum nullum erit. Volens igitur, & habitum suscipere, & professionem emittere debet Sed de his hactenus iā ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Habitum Monialium, quæ suscipit, maior annis duodecim esse debet.*

2 *Professio ante decimum sextum annū expletum a Moniali fieri non debet.*

3 *Professio fieri non debet a Moniali post susceptū habitū, nisi in pbatione per annū fuerit.*

4 *Tria vota, necnon constitutiones suæ religionis Moniales seruare debent.*

5 *Confiteri semel mensem, & Eucharistiam sumere Monialis debet.*

§. I.

1 §. TErtio † suscipere habitum monialis debet, nisi maior duodecim annis sit.
2 † Item professionem facere, nisi post deci-
3 mumsextum annum expletum † modo prius steterit in probatione per annum; alioquin professio antea facta nulla est, nullamq; omnino obligationē inducit, ita habetur apud Triden. Synodum, eadem sess. 25. de regu. capit. 15. Annus autem probationis continuus esse debet, ita Nauar. in cons. 3. de conuers. coniug. Quare virgo, quæ nupsit, & ante matrimonij cōsumationem, monasteria ingressa

fa eſt,iuxta c.ex publico,de conuerſ. coniug. coget, ipſum maritum, & ſpectet decimum ſextum annum expletum, & profeſſionem eius,ita ſacra Congreg.ibidem.

4 Quarto poſt profeſſionem † tria vota ſeruare debet,nec non Conſtitutiones Religionis,ac Monaſterijs ſeruare, item diuina officia celebrare,ſicut debent, argu. Clem. 1. de ſtat.Monach.

5 Quinto † ſemel in menſem ſua peccata confiteri, & Euchariſtiam ſummere debet, quo ſe his armis munita, hoſtium illuſiones facilius euadat, ita Triden. Synod. ead. ſeſſ. cap.8. Quare Epiſcopus præter ordinarium confeſſarium ipſarum monialium, aliud extraordinarium bis, terve in annum offerre debet,cui tamen confiteri non cogentur moniales,ſi nolint;nam in eorum fauorem conceditur,quo ſcilicet liberius ſua peccata confiteantur ob eam rem huic fauori renunciare poſſunt,l.ſi quis in conſcribendo,C.de pactis. Sed de his hactenus,iam ad alia tranſeamus.

S V M M A.

1 *Clauſura,ideſt ſub clauſura moniales eſſe debent.*

2 *Exire a Monaſterio Moniales non debent,niſi ob tres cauſas.*

3 *Exire a Monaſterio an liceat ob alias cauſas ſimiles.*

4 *Pœna eorum,qui cooperantur in caſibus non conceſſis,vt moniales exeant a Monaſterio.*

5 *Exire ne habeant Moniales a Monaſterio, quæ facienda.*

§. II.

1 §. SExto † ſub clauſura Moniales eſſe debent,vt habetur in cap. 5. apud Tridē. Synod.ſeſſ.25.de regul. Epiſcopus igitur operam dabit, vt clauſura in Monaſterio monialium ſit;& vbi violata eſt, vt renouetur, vbi vero non eſt violata vt conſeruetur cenſuris eccleſiaſt. atque alijs pœnis non obedientes afficiens quacunque appellatione propoſita. Inuocare etiam poteſt brachium ſeculare; & iudices, ac Magiſtratus ſeculares ſi illud nō præſtiterint,ipſo facto excommunicati ſunt,ita S. Synod. eod. cap.5.Hocque Epiſcopus faciet in omnibus monaſterijs ſibi ſubiectis ordinaria auctoritate;in alijs vero Sedis Apoſtolicæ, vt ibidem dicitur, & ita Ioan.Bapt.Confett.in Sum.Mater.priuil. mend.tit.20.cap.12. Clauſura autem quoad rem noſtram pertinet,nil aliud eſt,quam occluſio monaſterij,ne moniales ab eo exeant, ſeu prohibitio.

2 Septimo † exire e monaſterio moniales non debent. Epiſcopus igitur permittere nō debent,vt ſine cauſa legitima moniales profeſſæ a monaſterio, etiam ad breue tempus exeant,vt dicitur in c.periculoſo, de ſtat.regul.lib.6.& cit. c. 5.Et quamuis per Concil. Triden.in arbitrium Epiſcopi collocatum id eſſet,quæ cauſæ legitimæ eſſent;hodie tamē tres cauſæ tantum præſcriptæ ſunt;Quarum prima eſt magnam incendium in monaſterio excitatum (quod ſuperioribus annis Boniniæ contigit) quę permiſſio fit,ne periculum vitæ adeant.Altera cauſa eſt morbus lepræ,vbi ſcilicet Monialis lepra infecta eſſet; quo caſu id permiſſum eſt,vt vel facilius foris curetur, vel ne aliæ inficiantur; morbus enim hic facile ſerpit. Tertia cauſa eſt Epidimiæ morbus,quæ dicitur peſtis idque ob proximas rationes. Hæc igitur ſunt cauſæ, quamobrem concedi poteſt ab Epiſcopo, vt a monaſtario exeant, ita decreuit, atque declarauit Pius Quintus in Bulla incip. Decori,& Honeſtati,quæ eſt in ordine 100.lata anno 1569.calend.Febr.

3 At qui † an ob alias ſimiles cauſas, vel maiores exire poſſunt? exempli gratia ob bellum imminens.Item ob morbum,qui, & ſi infectionis periculum non eſt:ſi tamen,mutatio aeris non fiat, curari non poteſt?Concludendum eſt ad ſimiles caſus, & ad morbum etiam huiuſmodi tres prædictas cauſas pertinere. Tum quod Triden.Synod. de regu.ſeſſ. vigeſimaquinta, cap.5.id ſignificat poſſe ob quacunque cauſam ab Epiſcopo probatam.Tū quod & ſi quatuordecim cauſæ,ob quas filij exhæredari poſſunt, a iure expreſſę ſunt in §.Aliud quoque capitulum, in authen.vt cum de appel.cognoſc.& in Authen.non licet,C.de liber. præter. ob alias ſimiles cauſas tamen, & multo magis ob maiores exhæredari etiam poſſunt, vt dixit Gulielm.communiter recept.in cit.Auth. licet. Nam & donatio,quæ ob quinq. cauſas permiſſa eſt reuocari,l.fin.C.de reuocand.don. ob alias tamen ſimiles cauſas reuocari poteſt,vt dixit Gloſſ. communiter recept. ibidem,& ita Felyn.in c.paſtoralis,de reſcript. & Rip.in cit.l.fi.atque ſic aſſeruit Nauar. in Comment.4. de regul. num. quadrageſimo octauo,cum ſeq.Ob has igitur cauſas, quas & Epiſcopus cognoſcere debet,concedere licetiam ipſe poteſt;qua in re ne decipiatur, Medicorum conſilio vtetur, argum. l.ſepti-

4 mo menſe,ff.de ſtat. homin. † ob aliam cauſam vero licetiam concedens ipſo facto excommu-

communicatus eſt; & alijs etiam pœnis afficitur. Nam ipſo iure priuatus eſt dignitatib. officijs, & adminiſtrationibus, quas habet, & inhabiles fit ad alia obtinenda quorũ priuatione efficitur etiam egreſſa, ſicut etiam excommunicatione reſeruata Rom. Pontif. vt in cit. Bullla habetur. Committentes vero & recipientes egreſſas ſolum excommunicati ſunt, cuius excommunicationis abſolutio Romano Pontifici reſeruata eſt, vt in cit. Bulla habetur. Verum quid ſi quis inueniret huiuſmodi Monialem, ſi vagantem longe a monaſterio, & periculum eſſet, ne violaretur vel occideretur, vtpote, quia nocte egreſſa eſt, vel in loco deſerto reperitur, an qui eam committatur, vel recipit in excommunicationem hanc incidet, Nauar. eodem Comment. 4. num. 50. tenet id licere, nam cum in neceſſitate quadam ſit ammiſſionis vitę, vel honoris, neceſſitas id licitum facit, c. quod non licet, de regul. iur & argum. c. paſſe, diſtinct. 96. hanc opinionem veram eſſe, vbi hoc animo committatur, vel recepit, vt in monaſterio eam ducat, ergo cenſeo Poſtremo, vbi permiſſum eſt, vt foris morentur, eouſque morari debent, quouſq; neceſſitas id poſtulat, vt dicitur in eadem Bulla.

5 †Hinc ne habeant neceſſe exire e monaſterio, recipi non poſſunt, niſi quæ viuere ex re ditibus monaſterijs, vel conſuetis eleemoſynis queunt, vt habetur in c. vnic. §. ſane, de ſtat. regul. & apud Triden. Synod. ſeſſ. 25. de reg. cap. 3. Secundo per Bullam Greg. XIII. prouiſum eſt cuius mentionẽ infra fecimus. Poſtremo per dotis donationẽ, qua in Tract. de Simon. Tab. 1. cap. 4. egi abunde vid. Sed de his hactenus ad alia tranſeamus.

S V M M A.

1 *Monaſterij ſepta ingredi nemini licet, quæ regula quouſque pateat declaratur.*
2 *Pueros doli nõ capaces introducens in Monaſterium an in excommunicationẽ incidat.*
4 *Ingrediens monaſterium ſine licentia in quam pœnam incidat.*
4 *Ingredi monaſterium monialium, quãdo liceat.*
5 *Epiſcopus an licentiam dare poſſit conſanguineis ingrediendi monaſteriũ cauſa viſitandi conſanguineam graui morbo laborantẽ.*
6 *Licentia in caſibus non neceſſarijs vtens, ſi monaſterium ingrediatur, in quas pœnas incidat.*
7 *Epiſcopus, & alius Superior ingredi ſepta monaſterij nõ poteſt, niſi in caſu neceſſario.*
8 *Epiſcopus concedens licentiam in caſu non neceſſario, an in pœnam incidat.*
9 *Moniales puniuntur recipientes in tali caſu.*

§. III.

1 §. SIcut autẽ egredi moniales a monaſterio nõ debent † ita alijs ingredi ſepta monaſterj non licet, quæ regula locum habet primo, cuiuſcunq; generis homines ſint ſcilicet vel perſonæ eccleſiaſticæ, vel ſeculares; duo enim hæc genera chriſtianorũ ſunt. c. duo ſunt gẽnera, duodecima quæſt. prima & ita habetur apud Trident. Synod. ſeſſ. 25. de regul. capitulo quinto, verſicu. Ingredi autem.

Secũdo locum habet cuiuſcunque conditionis ſint, vt dicitur in eodẽm verſicu. Ingredi. Quare vel ſeruus, vel liber ſit, vel in dignitate poſitus, vel priuatus, id ei non licebit.

Tertio locum habet, cuiuſcunque ſexus ſit ob cit. verſ. Ingredi, & idcirco vel maris, vel fœmina ſit. Quare Ermaphrodito ingredi non licebit; mixtus enim caſus ſub ſimplici continetur, vt pluribus id egit Tuſch. in ſuis Concluſ. in littera M concluſ. 294. Præterea ratio quæ eſt in mari, & in fœmina, in hoc etiam habetur, ergo & eadem iuris diſpoſitio c. cum dilecta, de confirm. vtil. vel inutil.

Quarto locum habet, cuiuſcunque ætatis
2 ſint, ob cita. verſ. Ingredi autem. † Atqui an infans ſi deferatur intra ſepta monaſterij ſe, vel eum deferens, vel recipiens in pœnã incidat? In hac quæſt. quoad ipſum puerum, in excommunicationem ipſum non incidere, ꝑ certo habendum eſt, cum enim vſum rationis non habeat, & idcirco nec velle poſſit; peccare non valet, peccatum enim non eſt, niſi voluntarium, vt dixit ſanctus Auguſtinus. At vbi quis mortifere non peccat, in excommunicationem iuris nõ incidit, c. nemo & c. nullus Epiſcopus, 11. quæſt. 3. Hinc vniuerſitas excommunicari non poteſt, c. Romana, § in vniuerſitatem, de ſent. excommunica. & vt pluribus id probaui in Tract. meo de Cenſur. Tab. 2. cap. 26. & cap. 27. eadem Tabul. quandoquidem, & in ipſa innocẽtes & pueri eſſe poſſunt qui iniuria excõmuni-
3 carentur. † Quoad deferentes autem infantem, ſine dubio ipſos peccare concludo, ex quo rei illicitæ operam dant, & idcirco puniri poſſe, An autem in excommunicationẽ incidant, ipſos non incidere ſentio. Tũ quod id iure cautum non eſt. Tum quod in pœnã iuris, quæ ipſo facto infertur, quis non incidit, vbi id non dicit, ita dixit Gloſſ. communiter

niter recep.in c. fi.de iur. patr. Quoad ipsas vero moniales recipientes, incidere in excommunicatonem ipsas censeo, cum nõ culpa careant, & contra recipientes excommunicatio lata sit. Contrarium tamẽ tenuit Nauar.in c.statuimus, num.59.quæst.15. de regul.iur.& hoc 1.l.1.C.de fals mone.& c.omnis de pœnit.& sequitur Fusch.lib.2.de Visit. Eccl cap.18.num.25. Sed horum opinio locum habet, vt dixi habito respectu ad pœnam infantis, non ad alios ingredi ergo septa monasterij nemini licet alioquin in excommunicationem incidunt ingrediẽtes, vt habetur in cit.cap.5.apud Trid. Synod.in eod.vers. Ingredi.

4 Excipitur tamen primo † vbi de licentia Episcopi inscriptis ab eo obtenta in casibus necessarijs, quis ingreditur; tunc enim in excommunicationem non incidit, vt ibidem habetur. Idẽ si detur a Vicario, potest enim & ipse, vt dixit Sbroz. de off. Vicar. libro 2. quęst.109. Necessarię autem causæ sunt hę. Primo salus animarum Monialium, si enim aliqua monialis ægrotet, tũc eius parochus ingredi poterit septa monastrij, qui sacramenta ei administret, vt pœnitentię sacramentum, Eucharistiam, & Extremã Vnctionem, ac demum vt eius animam Deo cõmendet, id quod & infra diximus.

Secundo vbi salus corporis agitur, exempli gratia, si monialis ægrotat, Medicus, & Chirurgicus, si eorum opera egebit, ingredi septa monasterij poterunt, licẽtia semper inscriptis ab Episcopo, vel ab eius superiore habita.

Tertia causa erit visitatio; Episcopus enim, si eas visitare velit, ingredi poterit, nõ enim ad suum arbitrium ingredi, & ipse potest, & sine causa necessaria, alioquin prima vice ingressa Ecclesiæ priuatus est. Secunda vice suspensus est a Pontificali, & a diuinis. Tertia vice ipso facto excommunicatus est per Bullam Gregor. XIII. incip. In dubijs, quæ emergunt, quæ est in ordine 75. Episcopus igitur ob oculos hæc habere debet, & vbi iustam causam habet, & necessariam, secum ducat paucos, eosque seniores, ac religiosos homines, vt dicitur in eadem Bulla. Nulla tamen licentia ipse eget, sed suo iure id habet, & ita colligitur ex cit. Bulla Greg. & probauit quoque Nauar.in cons.9 de sta. monach. Idem dicitur de alijs Regularibus qui facultatem hanc habent, vt habetur in cit. Bulla Generalis igitur Prouincialis eorumve Commissarij in casibus cõcessis sine licentia ingredi in monasteria ipsis subiecta possunt, & Ioan.Bapt.Confet.in Sum.priuil. Mend.tit.20.cap.8. Immo in electione Abbatissa Præfectæ vbi interuenit Episcopus, vel alius superior ingredi claustra monasterii non debent, sed ante fenestram Cancellorum vota reddant, vel accipiant, ita Trid. Synod.eodem sess.25.de regul.ca.7. etenim & consecratio, seu benedictio monialium in ecclesia exteriori fieri debet, ita in eod. cap. 7.& sacra Congreg.

Postremo ratione rei ingredi rustici quoque possunt, quo frumentum, ligna, vinum, & huiusmodi deferant: qua in re Episcopus cautior erit, ne permittat, atque concedat licentiam hanc, nisi probis viris, & ne morentur ibi, nisi quousque necessitas postulat cõcessa tamen licentia simpliciter intrandi cũ plaustro pro vna vice concessa intelligitur, ita Iaf.in l.diuortio, §.quod in nouo, ff. solu. matr. quem refert, ac sequitur Sbroz.de Off. Vicar.lib.2.quæst.210. Addo puellis concedi, vt ingrediantur monasteria educationis gratia seruatis tamen cõditionibus quibusdam relatis ab eodem Ioan.Bapt.Confet. in cit.tit.20.c.7.

5 Atqui† an licet Episcopo licentiam dare matri, sorori, & consanguineis monasteriũ ingrediendi causa visitandi filiam, vel sorores, quæ graui morbo laborãt? Breuiter respondetur non licere, vel in mortis periculo constitutæ sint; & minus quãdo filiæ, & alię personæ professionem emittunt, vel habitũ religionis suscipiunt, ita declarauit sac.Congregatio, quam refert Roder. cit.a Stephan. Quar. in Summ.Bullar. pag. mihi 327. Idq; merito, non enim casus necessarij prædicti sunt, quibus existentibus licentia concedi potest.

6 Ex his† altera regula elicitur non licere ingredi septa monasterij, etiam licentia habita, vbi casus necessarius non est, alioquin vtentes huiusmodi licentijs. Primo excommunicati sunt ipso iure. Secũdo priuati sunt dignitatibus, beneficiis, & officiis suis. Tertio inhabiles sunt ad illa, & ad alia, in posterum obtinenda, ita habetur in Bulla Greg. XIII. incip. Vbi gratiæ, in vers. Quinetiam, quæ est in ordine 36.

7 Immo,† nec ipsi superiores, qui licentiam aliis dare possunt ingrediendi monasteria in casibus necessariis, extra casus necessarios ingredi ipsi possunt, vt supra probauimus.

8 †Verum an licentiam concedẽs in casus nõ necessario in pœnã excommunicationis incidit? Plane ipso iure in nullam pœnam excõmunicationis incidit. Tum quod nullus Canon id dicit, ergo nec nos dicere debemus, l.de precio, ff.de pub.in rem act. Tum quod

in

in pœnam iuris quis non incidit, vbi id expreſſe non eſt, vt dixit Gloſſ. communiter recep. in l. fin. de iur. patro. ergo nec in hoc caſu licentiam concedens incidet.

Nec facit ſi dicatur, qui ea licentia vtitur in excommunicationem incidere; nã id propterea fit, quoniam ita iure cautum eſt, quod in hoc caſu non adeſt, id quod eo magis aſſerimus quoniam cum ſimus in pœnis, a ſimilibus ad ſimilia in ipſis non argumentamur, vt inquit Gloſſ in cit. c. in pœnis, de regul. iur. lib. 6. Arbitraria igitur pœna punietur, l. 1. ff. de iur. delib. & c. de cauſis, de off. deleg. Excipitur tamen, vbi bona fide id ſe poſſe exiſtimans licentiam conceſſit; tunc enim, & arbitrariam pœnam euadet. Qua in re tamen cautior erit.

9 Poſtremo † incidunt in excommunicationem moniales, quæ recipiunt hos licentiam huiuſmodi habentes in caſibus non neceſſarijs, & priuatæ ſunt dignitatibus, & officijs ſuis, & inhabiles ad illa, & ad alia in poſterum obtinenda, a qua excommunicatione tam ingredientes, quam recipientes, præterquam in mortis articulo a Romano Pontifice abſolui tamen poſſunt, ita habetur in cit. Bulla Gregor. xiij. incip. Vbi gratiæ, in verſ. Quin etiam. Quare vbi ſine prædicta cauſa licentia conceſſa eſt, Moniales recipere licentiam hanc habentem non debent, nec ob id contra obedientiam faciunt, quoniam per Bullam allegatam Gregor. id eis permittitur.

Addo, qui ob malum finem monaſterium ingreſſus eſt, abſolui ipſum non poſſe a Confeſſarijs habentibus facultatem abſoluendi a caſibus Apoſtolicæ Sedi reſeruatis, vt habetur in declaratione Clementis viij. de caſibus reſeruatis, facta Romæ die 26. Nouembr. 1602. quam infra in materia caſuum reſeruatorum poſuimus.

Verum, qua ratione monialibus pauperibus ſubuenietur? Multis modis, vt ſupra, ſed eo etiam quem poſuit Grego. xiij. in Bul. incip. Deo ſacris in ordine 13. ſcilicet dando dimidiam partem relictorum pauperibus, ſiue ex teſtamento, ſiue inter viuos: modo certis perſonis relicta non ſint, idque Epiſcopi exequi debent. Atqui an aliqui moniales licet ſine licentia? Et quid de Prædicatoribus, & miſſam in ſuis eccleſijs celebrantibus, necnon de eorum Confeſſarijs. Hæc in ſequenti explicabimus.

S V M M A.

1 *Regulares non poſſunt accedere ad Monaſteria, ſeu domos Monialium cuiuſcunq; ordinis ad colloquendum, ſeu tractandum cum eis.*

2 *Prædicatores Regulares miſſi ad prædicandum, vel miſſas celebrandas alloqui moniales intra clauſtra detegentes non poſſunt quacunque ex cauſa.*

3 *Confeſſarij etiam pernoctare in ædibus contiguis monaſterio non poſſunt. Et quid de commiſſione.*

4 *Colloqui cum monialibus, an clerici ſeculares vel laici queant ſine pœna.*

§. IV.

1 §. Ono regluares † per Decretũ ſacræ Cõgregationis Regulariũ accedere ad monaſteria, ſeu domos quarumcunque monialium, ſiue ſui alterius ordinis ad colloquendum, ſeu tractandum cum eis non poſſunt ſub pœnis priuationis officiorum, vocis actiuæ & paſſiuæ ipſo facto incurrendis, aliiſque pœnis arbitrio eius Congregationis.

2 Quæ regula locum habet † vel miſſi ſint ad prędicãdum eis verbum Dei; nulla enim ratione alloqui ipſas debet.

Item locum habet, vel mittantur ipſi Regulares ad celebrandum eis miſſam.

Excipitur tamen ſuperior cui monaſterii cura incumbit.

Secundo earum viſitator.

Tertio, qui habet licentiam expreſſe ab eadem ſacra Congregatione; alii enim licentiam dare non poſſunt.

Poſtremo excipitur earum Confeſſarius ordinarius, vel extraordinarius, ipſi enim ingredi poſſunt ad ſacramenta adminiſtranda ægrotis, quæ ad communes crates, nequeũt item pro ſepeliendis, ita Ioan. Baptiſ. Confet. in Sum. priuil. Mend. tit. 20. capit. 8.

3 Pernoctare tamen non poteſt † in ædib. monaſterii contiguis monaſterio, ſeu domibus monialium, nec alios pernoctare facere, vel ſecum retinere. Non etiam vllo modo comedere, vel cibum vllũ ſumere ibidem, niſi monaſterium eius niminum diſtaret; & tẽpus eſſet generalium cõfeſſionum, vt habetur in eod. Decreto, quod refertur a Steph. Quar. in ſumm. Bullar. in verb. Monaſteria, pag. 331. cuius decreti verba hæc ſunt.

Illuſtriſſimi, ac Reuerendiſſimi Do. Cardinales, &c. Decreuerunt, & mandauerunt, nulli poſt hac religioſo cuiuſcũque ordinis, gradus,

gradus qualitatis, & dignitatis existat. (superiore, cui monasterij, seu domus cura incũbit, visitatore, vel visitatoribus confessarioque ordinario cum ad tempus deputabitur dumtaxat exceptis) licere absq. licentia expressa eiusdem sacræ Congregationis accedere ad monasteria, seu domus quarumcunque monialium, vel sororũ, siue sui, siue alterius cuiusuis ordinis ad colloquendum, siue tractandum cum eis. Quod si aliquãdo mãdato sui superioris aliquos religiosos ad prædicandum verbum Dei, vel ad celebrãdas missas in ipsarum monialium, seu sororum Ecclesiis, seu Oratoriis exteriorib. siue extra claustra existentibus mitti contigerit prohibuerunt ne dicti Religiosi vllo quæsito colore, moniales, sorores, aut quamlibet personam intra claustra degentes alloqui possint Confessarii autem similiter interdixerũt, ne in ædibus monasterii, seu domib. vel monasterio, seu domui monialium, aut sororum contiguis pernoctent, aut alios pnoctare faciant, vel alias secum retineant; neve extra tẽpora generalium confessionũ (quibus soli tantum Cõfessario refectionẽ diurnam accipere vix permittitur, & tunc demum videlicet cum sua habitatio; aut virorum domus, vel monasterium, in quo degit a monialium, seu sororum monasterio, vel domo nimiũ distat, nisi tamen & eo casu contrarium specialiter constitutum sit;) ibi nullo modo comedant, reficiantur, aut cibũ sumant, quæ omnia, & singula sub pænis priuationis officiorum, ac vocis actiuæ, & passiuæ ipso facto incurrendis, aliisque eiusdem cõgregationis arbitrio præscripserũt inuiolabiliter obseruari. Hæc ibi ex quibus proposita supra habentur.

4 Verum quid † de Clericis secularib. necnon laicis? Plane per illud decretum in nullam pœnam incidũt; quippe quia de Regularibus tantũ loquitur, ex quo igitur verba eis non conueniunt, nec dispositio legis cõuenire põt, l. quarta, §. Hęc verba, & ibi Bar. ff. de dam infect. Non enim communi iure, esto frequentantes sine manifesta, & probabili causa puniri possint ab Episcopo; vt dicitur in c. monasteria, de vit. & honest. Cler. Hinc Episcopi statuti excommunicari solent alloquentes moniales sine licentia, ita Abb. ibi.

Valet statutum prohibens, seu excõmunicans accedentes ad monasteria monialiũ exempta, ita Gemin. & Franc. in c. 1. de sta. regul. lib. 6. de communi sententia, testatur Prax. Archiep. Neap. cap. 32. pertinet enim ad clausuram, quamobrem & in exempta iurisdictione habet, vt vidimus. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Ecclesia subiecta monialibus, quæ animarũ curam habent, quoad ipsam curam Episcopo subiectæ sunt.*
2 *Moniales exemptæ excommunicatæ, ab Episcopo absolui possunt.*
3 *Moniales exemptę quoad clausuram Episcopo subiectæ sunt.*

§. V.

1 §. Decimo Ecclesiæ monialibus subiectę quæ animarũ seculariũ curam habẽt, habito respectu ad ipsam curã sub iurisdictione Episcopi sunt, vt de Ecclesiis Regularium, etiam diximus, ita Triden. Syno. sess. 25. de reg. cap. 11. Id quod locum habet vel immediate Apostol. Sedi subiectę sint; ipse ergo dabit parochus, in temporalib. autem non se miscebit, ita Triden. Synod. ead. sess. c. 9. & ibi sacra Congregatio, & Ioan. Bap. Confet. in Sum. Mater. priuil. ord. Mendic. tit. 20. cap. 2.

Secundò, quoad spiritualia habito respectu ad ipsas moniales vbi Apostolicæ Sedi immediate subiectæ sunt, iurisdictionem in ipsas moniales Episcopus habet, vt habetur in cit. cap. 9. & in Clem. 2. de stat. monach. Quare ipsas visitare poterit per cit. Clem. 2. vbi etiam habetur quos secum in visitando
2 habere debeat. † Poterit etiam ipsas absoluere ab excommunicatione iuris, d. e monialib. us, iunct. Glo. & ibi quoque not. Fely. de sent. excom. Idem dixit Socin. senior. in c. officij, num. 3. eod.

Quæ diximus autẽ de iis, qui nolunt profiteri, sed exire a Monasterio Regularium, quoad restitutionem bonorum eis facienda quæ in monasterium tulerunt iuxta cap. 6. Triden. Synod. eadem sess. 25. de reg. necnõ de renunciatione bonorum post habitus susceptionem faciendam, de qua habetur, ead. sess. cap. 16. Eadem & de monialibus asserimus per eadem iura. An autem vbi moniales habitum suscipere volunt, pacisci de dote possint, egi in Tract. meo De Simon. Tab. 1. cap. 4. §. 5. num. 6. De largitione itidem munerum prohibita ipsi monialibus, ac regularibus habetur in constitutione Clem. VIII. lata Romę die 2. Iulij 1594.

Ex his habetur, quę moniales facere, quęque vitare habeant præter ea, quæ cum laicis, & alijs Clericis communia habẽt, cuiusmodi

modi est diuinorum officiorum celebratio, vt earum regula postulat; sicut etiam obser-
3 uatio Constitutionum suæ Religionis.† Habetur etiam ex iam dictis in exemptas iurisdictionem habere episcopus habito respectu ad clausuram, & animarum secularium curam, vbi ecclesias huiusmodi habent, vt mittam intra chorum, & septa monasterij sanctissimum Christi Corpus seruari nõ debere, per Trident. Synod. eadem sess. cap. 10. Idque merito, non enim ad mulieres cura hæc pertinet, arg. c. noua quædam, de penit. At quid de mulieribus, quę nullo voto facto more monialium viuunt? Episcopis subiectę sunt, c. indemnitatibus, §. in prædicta, de electio lib. 6. & ibi Gem. Fran. & Butr. in c. 2. de for. compet. & Clem. attendentes, §. illas, de stat. monach. quibus iurib. apparet ab Episcopo visitari posset, & ita Prax. Archiepisc. Neapol. cap. 53. Sed de Regularibus satis, iam ad alia transeamus.

De Gubernatione Infidelium ad Christianam religionem tuendam, effectu per accidens, & primo potestatis, atque officij Episcopi. Cap. XXII.

S V M M A.

1 *Foris sunt nihil ad nos, quomodo accipiatur.*
2 *Iudęi Christianos p̃ seruis habere nõ possũt.*
3 *Non etiam pro famulis, vbi liberi sunt in domibus eorum.*
4 *Non etiam extra domos, vbi per multum temporis, vt haberent.*
5 *Nõ nutrices Christianas domi habere queũt.*

E Gubernatione Christi Domini fideliũ, effectu per se potestatis, atque officij Episcopi iam egimus; modo agamus de gubernatione per accidens eiusdem potestatis, atque officij, & primo,
1 de gubernatione Infidelium. † Etsi enim, vt inquit D. Paulus ad Corinth. 1. capit. 5. Qui foris sunt, nihil ad nos, & refertur in c. gaudemus, de diuort. & in Clem. 1. in verb. Principium, de testi. & vt inquit Gloss. 1. de Iud. (Idquod in hãc sententiam accipitur habito respectu ad obseruationes legis Euangelicæ positiuæ) ad Christianam religionem tamen tuendam, necnon ad conseruandos Christi fideles in religione in duobus casib eorum curam episcopus gerere quodãmodo habet. In altero vbi in infidelitate perseuerant, ne scilicet quidpiam contra religionem christianam moliantur. In altero, vbi Christiani fieri nolunt. De his duobus igitur agendum est, & prius de primo.

2 Primum igitur† Iudæi Christianos seruos habere non debẽt, nec possunt, & idcirco si contingat quempiam Christianam iudæi seruũ esse, redimi omnino debet, vt dicitur in c. 1. & ibi Gloss. 1. & DD. not. de iudæ. ne fas enim est, quem Christus redemit, blasphemum Christi in seruitis vinculis retinere, vbi ibi dicitur. Idquod dicendum est, de eo qui Christianus non est, si Christianus fieri velit.

3 Secundo, † nec possunt conducere Christiani operas, vbi in domibus eorum morandum ipsis est, c. iudęi, 2. & c. si iudæos, de iudæ. Tum ne ob assiduam familiaritatem ad suam superstitionem, & perfidiam simpliciũ animos cõuertant, c. ad hæc, eod. c. sæpe, 28. quæstio. 1. Tum ne videantur ipsi dominari christianis, cum serui ipsi sint, atque sic dixit Abb. in cit. 1. Non ergo pro famulis viros, mulieresve christianas domi habere iudæi possunt.

4 Immo† nec ad multum temporis conducere operas christiani ipsis licet, esto domi eos non retineant ob cit. c. ad hæc, & ob rationes proxime allatas. Episcopus ergo si contra fiat, excommunicare christianos sic morantes poterit, c. etsi iudæi, in fine, de iudæ. Excipitur tamen extra domos ipsorum iudæorum, & per breue tempus; aliquas enim operas præstare christiani possunt, vt ligna scindere, ædes reficere, & dolia vinaria accomodare panes, coquere, & alia huiusmodi munera præstare.

5 Tertio mulieres christianas† pro nutricib. ad suos filios alendos domi habere nequeunt, cit. c. iud. & c. si iudęos, de iud. & not. Abb. in eod. c. ad hęc. Idquod & Paulus IV. in sua Bull. incip. Cum nimis absurdum, quę est in ordine quinta statuit, quam & probauit Pius V. in Bulla incip. Romanus Põtifex etiam in ordine septima, & Gregor. XIII. in Bulla incip. Alias piæ memor. Papa Paulus, quæ est in ordine 71. cauit, nec in hoc Episcopus dispensare potest. Tum quod prohibitio hæc ad fauorem, & decretum christianę religionis pertinet, vt consuluit Cardinal. quem refert, ac sequitur Abb. in eodem c. ad hæc. Tum quod Episcopus contra ius dispensare nequit, nisi vbi expresse, tacitove id ei permissum est, vt dixit Innocent. communiter

recept.in c dilectus, de tēpor.ordin. & nos suo loco. Sed de his hactenus ad alia transeamus

S V M M A.

1 *Comedere cum iudæis, & alijs infidelibus Christiani non debent.*

2 *Panis azimus Iudeorum, & soffocatis, an liceat Christiani vesci.*

4 *Ludere & familiaritatem cum Iudæis habere, matrimoniaue contrahere Christianis non licet.*

4 *Medicis iudæis christiani uti non debent.*

5 *Bulla Greg. XII. refertur prohibens ne infideles Medici ab ægrotis vocentur.*

§. I.

1 §. SEcundo† Christiani cum iudęis & alijs infidelibus comedere non debent, c. nullus, & c. omnes, 28. quæstio. 1. Tum quod inter epulas decipi facile quis potest, vt ait Gloss. in cit. c. cum sit laudabile. de iud. Tum quod malorum consuetudo bonos sæpius corrumpit, c. sæpe malorum, eadem quęst. 1. Cum infidelibus igitur quibuscunque nobis vesci nō licet ob rationes allatas in cit. Glo. & in c. cum ad mensam, 11. quęst. 3. Accedit quod cum ipsi nostris cibis non vescantur, indignū est nos illorū vesci, vt in allegatis iurib. habetur. Excipitur tñ necessitatis casus; tunc enim ipsorum cibis vti communib. vti licet. Quare & captus a Thurcis, & alijs infidelibus in necessitate tantum eorum cibis vti poterit.

2 Atqui † an liceat Christiano vesci eorum azimis panibus. In hac quęst. sic breuiter distinguendum censeo. Aut quis ignorat esse panes huiusmodi; & in hoc casu sine dubio excusatur, c. turbatur, §. notandum, prima quæst. 4. & c. licet, 26. quæstio. 2. Aut ignorat id prohibitum esse, quod idiotis præsertim hominibus contingit, & in hoc casu, quis etiam excusatur ob probabilem ignorātiam; quamobrem multi excusationem habent. Aut quis id non ignorat; & in hoc casu nō licet eis vesci, c. nullus, 28. quæst. 1. nam vbi de azimis igitur, & si contra fiat, præcipitur, si Clericus est, vt deponatur, si laicus vt excommunicetur; at si liceret, quis non puniretur, arg. l. Graccus, C. de adult. & c. qui peccat, 23. quæst. 4. & ita inquit Nauar. in cons. 1. de iudæ. Quæ diximus autem de azimis, ob eandem rationem sentimus etiam de soffocatis excipio tamen casum necessitatis, modo tunc eis cibis qui vescatur, vt communibus, non autem vt talibus.

3 Tertio† cum eis ludere Christianis non licet; nec familiaritatem habere per eand. Bullam Pauli IV. Minus matrimonia cōtrahere; nam grauiter puniūtur, qui cum iudęa rem habent, vel iudæus qui cū Christiana, vt traididit Menoch. de arbit. iud. lib. 2. Cen. 3. cas. 290. & matrimoniū nullum est, & puniuntur c. si quis iudaicæ, 28. quæst. 1. & generatim cum infidelibus matrimonium contrahere non licet, & contractum non valet, vt habetur eadem quęst. 1 fere per totam, & ita Couar. de spons. & matr. par. 2. cap. 6 §. 11. id quod Apostolus prohibuit, 2. ad Corintios illis verbis, Nolite coniugi cum infidelibus.

4 Postremo † Christiani morbo affecti iudæos, aliosve infideles Medicos adsc curandos vocare non debēt, nec ab alijs vocatos admittere; alioquin grauiter puniuntur, vt habetur in Bulla Gregor. XIII. incip. Alias piæ memor. quę est in ordine 71. cuius verba hæc sunt.

5 Alias† pię memor. Paulus Papa Quartus prædecessor noster edita perpetua constitutione inter alia sanciuit ne Medici Iudæi etiam vocati, & rogati ad Christianorum ægrotantium curam accedere, aut illis interesse possent; quam constitutionē postea Pius Papa V. etiam prædecessor noster per suas literas approbauit, innouauit, & confirmauit; & robur perpetuæ firmitatis obtinere decreuit, ac voluit, & sub intimatiōne diuini iudicij præcepti, & mandauit, omnia in ead. constitutione contenta in posterum firmiter obseruari, non solum in terris, & Dominijs sanctæ Romanæ Ecclesię subiectis, sed etiā ubique locorum. Quia tamen nobis nō sine magna animi nostri, molestia innotuit ea minime obreruari, sed multos ad huc ex Christianis hominibus esse, qui dum suos corporum languores illicitis medijs, & præcipue iudæorum aut aliorum infidelium opera sanari cupiunt, veræ salutis animarum suarū, & corporum simul immemores sūt, & quod valde notandum est, in damnationis æternę maximum sæpe discrimen incidūt, Medicis Iudæis, & Infidelibus huiusmodi ad ipsorū curationem vocatis & adhibitis; vnde fit, vt & iudæis, & alijs Infidelibus magna detur delinquendi occasio; & simul salutare pręceptum negligatur ab Innocen. Papa III. Similiter prædecessore nostro in Concilio generali quodam emissam, & deinde a prædicto Pio V. innouatum quod omnes Medici cum ad infirmos in lecto iacentes vocati essent, ipsos ante omnia monerent, vt idoneo Con-

fessori

feſſori omnia peccata ſua iuxta ritum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ cōfiterentur, neque tertio die vlterius eos viſitarent, niſi lōgius tempus infirmo Confeſſor ob aliquā rationabilem cauſam, ſuper quo eius conſciētia honerabatur conceſſiſſet, & eis per fidē Cōfeſſoris in ſcriptis factam cōſtaret quod infirmi peccata ſua confeſſi fuiſſent. Idcirco nos tum Iudæos qui aduerſus mandata huiuſmodi Apoſtolica committere audēt, quā Chriſtianos, qui eos ad ſe accerſunt, vel medendi licentiam concedūt, & viam ad delinquendum eis aperiunt, coercere volentes prędictas prædeceſſorum noſtrorum conſtitutiones auctoritate Apoſtolica tenore pręſentiū approbamus, cōfirmamus, & innouamus, & inuiolabiliter obſeruari mandamus ac noſtra in perpetuum valitura cōſtitutione, eiſdem conſtitutionib. & præceptis pro firmiori illorum obſeruatione addentes vtriuſque ſexus Chriſti fidelibus diſtricte iubemus, & interdicimus, vt poſt hac iudęos, & alios infideles ad ipſorum Chriſtianorū ægrotantium, & infirmorum curam vocēt, ſeu admittant, aut vocari, admittive faciāt, concedant, & permittant. Mandantes præterea omnibus, & ſingulis venerabilibus fratribus noſtris Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, necnon dilectis filijs locorum ordinarijs, & quibuſuis parochis, alijſve curam animarum habentibus, & exercentibus ſub indignationis noſtrę, ac alijs, arbitrio noſtro infligēdis pęnis, vt præſentes noſtras literas in ſuis eccleſijs, quæ in illis Ciuitatib. & diœceſib. conſtitutæ ſunt, in quibus Hebræi, vel alij Infideles moram trahunt quamprimum ad eos prælatæ fuerint, & deinde ſingulis annis in initio Quadrageſimalis ieiunij publicent, aut publicari faciant, & quod ſi quis poſt earum publicationem etiam quomodolibet exemptus, aut cuiuſcunque gradus, ordinis, & conditionis, & preheminētię exiſtēs aduerſus illa facere auſus fuerit, ſacramenta ei eccleſiaſtica nullatenus miniſtrētur, nec etiam a regularibus exemptis, & ſic decedens Eccleſiaſtica careat ſepultura, quæque omnia parochi ægrotantibus ſignificare apto tempore non omittant; præſertim cum iudæū, vel infidelē Medicum ab eis admiſſum eſſe cognouerit, & alias ipſi locorum ordinarij cōtra huius mandati tranſgreſſores debita animaduerſione procedāt, iudæoſque ipſos nihilominus iuxta Pauli, & Pij V. Pontificum prædictorum literas contra illos editas pro eorum tranſgreſſione puniant. Hæc ibi ex quibus propoſita concluſio habetur. Idem habetur in Bullā Pauli IV. incip. Cum nimis abſurdum, quæ eſt in ordine quinta, cuius meminit Gregor. in propoſita Bulla, Idem multo ante cautum fuit in cit. c. nullus, 28. quæſt. 1.

Excipitur tamen vbi neceſſitas adeſſet, facultas Medici Catholici non haberetur: tūc enim vocare infidelem Medicum poterit, vt id ſignificauit Clem. viij. in Bulla incip. Cum ſicut, quam retulimus, ac poſuimus ſupra Cap. 5. §. 1.

Epiſcopi ergo vt cōſtitutio propoſita in initio Quadrageſimæ ſingulis annis publicetur, curabūt, vt per eadem Conſtitutionē ipſis id præcipitur. Sed iam ad alia tranſeamus.

S V M M A.

1 *Feſtis diebus in publico laborare non debent, nec alios curare, vt laborent, aut moleſtia aliqua Chriſtianos afficere.*

2 *Myrtos, aliaſque frondes, an liceat iudæis vendere ad ſcenopegiam ſuam faciēdam.*

§ II.

1 §. Tertio † feſtis diebus Chriſtianorū in publico laborare iudęi nō poſsūt, nec facere, vt alij laborent, nec Chriſtianos moleſtia afficere per Bullam Pauli IV. incip. Cum nimis abſurdum, verſ. Seu Dominicis, quæ eſt in ordine 5.

2 Verum † an liceat Chriſtianis vendere iudæis Myrtos, aliaſve frōdes ad ſcenopegiā feſtam celebrādam. Hanc quæſt. diſputauit pluribus Nau. in conſ. 2. de iudæ. Ego vero vt ordinatam rem agam, pro regula pono eos, qui vendunt prædicta ad hūc finē ſcilicet, mortifere peccare; & idcirco eis non licere; nam hi non ſolum cōſentiunt peccato mortifero (peccāt enim iudæi his facientibus) quo caſu mortifere peccatur, c. 1. & ibi Gloſſ. de off. deleg. ſed cooperantur quod minus etiam licet, argumen. c. ſicut dignum, de homicid.

Excipitur tamē primō, vbi quis huius rei inſcius eam venderet; non enim hic peccaret; ex quo ignorans id facit, etenim contractus per ſe licitus eſt, & res etiam, quæ venditur licita, iure igitur ex quo nulla circunſtantia interuenit peccati, non peccat, arg. c. 1. de conſtit.

Secūdo excipit̄ vbi ſcit ad hæc emi, ignorat tamen hoc non licere, & peccatum eſſe poſſunt enim homines ſimplices probabilē huius ignorantiam habere, ex quo vident

iudæos in suis ritibus ab Ecclesia tollerari. Quare ob hanc rationem multos excusari a peccato censeo; sicut etiam qui vendunt ipsos agnos, boues, & huiusmodi, quibus suffocatis vescuntur.

Tertio excipitur, vbi etiam id sciret, scilicet non licere, veruntamen non hoc animo vendit, vt faueãt ipsis, sed ob grauem necessitatẽ, qua præmittitur; etenim in hoc casu nec peccat, qui vsuras pecuniam sumit, esto dans ipse peccet, vt probaui in Tracta meo de Vsur. cap. 22.

Quarto excipitur, vbi non graui necessitate præmittitur, sed vẽdit quo se, suamque familiam honeste substẽtet; nõ autem vt ipsis faueat, vt proxime dixi, alioquin, & qui panes azimos coqueret, peccaret.

Postremo vel non ad hunc finem vendit sed vt alia ligna, & huiusmodi, vt frumentum quo panes azimos faciunt; & animãtes quibus suffocatis vescuntur, nam vendunt, ad eos substentandum, non autem ad delictum committendum; sicut domus locatur meretricibus ad habitandum. His igitur casibus omnibus non peccatur, alias sic, atq; sic postea reperii sensisse Caiet. 2. 2. quæst. 10. art. 4. vers. In eod. quarto articulo. Sed de his hactenus, ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Synagogas Iudaorum non licet Christianis reficere.*
2 *Iudai signum deferre debẽt, quo a Christianis dignoscantur, & croceum esse debet.*
3 *In die Parasceues Iudai fenestras, ac ianuas occlusas habere debent.*
4 *Iudai in diebus lamentationum domo exire non debent.*
5 *Iudex Ecclesiasticus an iudaos punire possit.*
6 *Inquisitores etiam puniunt iudęos in aliquibus delictis.*

§. III.

§. QVarto iudęi Synagogam vnam tãtum habere debent, vt habetur in Bulla Pauli IV. incip. Cum nimis absurdum, quæ est in ordine 5.

1 Atqui an liceat Christianis reficere, Synagogam iudæorum dirutam, vel sarcire? Pro regula habemus tanquã talem reficere eam christianis non licere. Sed solum tanquã ædes; sicut etiam licet reficere domus meretricum, & ædes etiam ipsis locare non ad meretricandum, sed ad habitandum, ita dixit Nau. in cons. 9. nu. 11. & Addit. ibi de iud.

2 Quinto † iudæi signum deferre debent, quo a Christianis dignoscantur, c. in nõnullis, de iud Hoc autem signum croceum esse debet, vt habetur in Bulla citata Pauli IV. & non solum in viris, verum etiam in mulieribus seruandum hoc est per eã dem Bullam.

3 Sexto in die † parasceues Iudæi ianuas, & fenestras occlusas habere debent, c. quia super his, de iud.

4 Postremo in diebus lamentationum exire iudęi domo non possunt, vt in c. nonnullis quæ duo proxime ipsis pręcipiũtur, ne christianos illudant, atque contemnant. Hæc autem, vt seruentur Episcopi, curare debeant, vt habetur in eadem Bulla Pauli IV. quam & Pius V. cõfirmauit. An autem vsuras exercere iudæi possint, posui in Tracta meo De Vsuris, capit. secundo, vid. vbi pluribus rem hanc egi.

5 Ex his apparet, † Episcopum, & Iudicem Ecclesiasticarum punire posse iudæũ de criminibus mere ecclesiasticis. In mixtis locum esse præuentioni, in mere laicis vero Ecclesiam non punire, vt dixit Felyn. in c. postulasti, de iud & DD. in c. cũ sit generale. de foro compet. & Nauar. in cons. 4. num. 3. de hęret. Hinc etiam apparet opinionem Clar. in pract crim. §. fin. quæst. 35. vers. Modo quæro, simpliciter veram non esse, qui dixit iudicem competentem iudæorum esse laicum, non autem Ecclesiastic. vt ex dictis patet.

6 Hinc † Inquisitores quoque in superstitionibus, & incantationibus eos puniunt, vt Bononię seruare vidi, & in multis casibus in hebræos iurisdictionem habent, quę referũtur in Bulla Greg. XIII. incip. Antiqua iudæorũ improbitas, quæ est in ordine 73. vidend. Id item si aliquid contra legem diuinam faciũt, vel ius naturale, ab Ecclesia puniri possent, vt dixit Alex. de Neuo in cons. 100. numero 7. & communem opinionem hãc esse dicit, & sequitur Tusc. in littera I. cõcl. 372. nume. 14. Nec obstat quod dixit D Paulus, Qui foris sunt, nihil ad nos, nam illud accipitur quoad obseruationem legis Euangelicæ positiuæ, vt supra dixi, nõ enim cogi debent ad eam obseruandam, ex quo baptismum non susceperunt, cuius susceptione ad eius obseruationem quis obligatur, quamuis puniri possint, si quid in opprobriũ christianæ religionis, faciant, vt ex dictis cõstat, & respondit Oldrad in cõs. 36. & Addit. ad Abbat. in canonem, num. 5. in littera de cõstit. Addo excommunicari posse laicos, qui concedunt iudæis, ne possint conuinci de delictis testimonio christianorum, vt habetur in Clemen. prima, de test. Sed de primo

Capite

Capite hactenus, iam alterum aggrediamur.

De Gubernatione Iudæorum, atq; aliorum Infidelium, qui baptiſmum ſuſcipere volunt, effectu per accidens ſecundo poteſtatis, atque officij Epiſcopi. Cap. XXIII.

SVMMA.

1 *Iudæi inuiti ad baptiſmũ cõpellẽdi nõ ſũt.*
2 *Iudæis lectio habenda ſingulis hebdomadis.*
3 *Iudæorum filij paruuli inuitis parentibus baptizandi non ſunt.*
4 *Iudæi inuiti baptizati, an ſacramentum ſuſcipiant.*
5 *Iudæi inuiti baptizati an compellendi ad vitam Chriſtianam ſeruandam.*

EGIMVS de Iudæis, & alijs Infidelibus, & quid Epiſcopus agere debeat, ne Chriſtianam religionem ipſi oſtendat: nũc agendum eſt, quid facere habeat, vbi ad baptiſmum veniunt.

1 Primum † igitur Epiſcopus curare debet, ne inuiti ad baptiſmum compellãtur. Tum quod hylarem datorem diligit Deus. Tum qui fecit te, ſine te non ſaluabit te ſine te. Tũ denique quod Chriſti fidem habere non creditur, qui ad Chriſtianorum baptiſmum inuitus venire cogitur, vt dicitur in c. ſicut iudæi, de iud. Nemo igitur ad fidem venire cõpelli debet, c. ad fidem 23. quæſt. 5. & c. iudæis, diſtinc. 45. & c. qui ſincera, eadem diſt. quibus iuribus probatur pulcherrimis rationibus id fieri non debere. Idem dixit Innoc. in c. quod ſuper, num. 8. de vot. vbi pro certo habet infideles ad fidem cogendos nõ eſſe. Ratione alia igitur alliciendi ſunt, ſcilicet veritatem Euangelicæ legis eos docẽdo, & varias eorum ſuperſtitiones improbãdo.

2 Hinc † Gregorius XIII in Bulla incip. Sancta Mater Eccleſia lata calend. Septembris 1584. Pontific. ſui anno 13. præcepit omnib. Epiſcopis cuiuſcunque gradus, etiam ſi Cardinales ſint, vt vel in ſuis Ciuitatibus, vel in quibus Iudæorum multitudo eſt, ita vt Sinagogam faciant, vt in Sabbato aliorum die præſcripto in aliquo loco, non tamen ſacro, nec in quo ſacra fieri ſolent per Magiſtrum in Theologia per alium ve idoneum ab ipſis ordinarijs eligendum, qui ſi fieri poſſit, Hebraicæ linguæ peritus ſit, ſermonem, vel lectionem habeat ab Hebræos de veritate Euangelicæ legis, & de vana eorum expectatione Meſſię, & de falſis eorundem opinionibus; ad huiuſmodi ſermones, & lectiones cogantur iudæi vtriuſque ſexus a duodecim annis ſupra venire, etiam ſi ibi domicilium non habent, ita vt ſemper tertia pars eorum, & non minor veniat, niſi iuſta cauſa impediantur, quã ordinarij probare debent. Etſi parere noluerint commertio cum fidelibus eis interdicto & alij pœnis arbitrio Ordinarij ad id compellantur. Vbi vero a Chriſtianis directẽ, indirecteque impediuntur ipſo facto chriſtiani excommunicati ſunt, & alijs pœnis arbitrio Ordinarij affici poſſunt. Ipſi autẽ Theologo merces præſtari de bonis Hebræorum debet, vel alia ratione, vt Ordinario videbitur, ita habetur in eadem Bulla, quæ eſt in ordine 106.

Hac igitur ratione infideles ad religionẽ Chriſtianam alliciendi ſunt; an autem pecuniam dari liceat, vt ſuſcipiant, quæſtionem hanc cum alijs ad rem noſtram pertinentib. egi in Tract. meo de Simon. Tab. 1. capitulo 6. §. 1.

3 Filij † etiam ipſorum, qui vſum rationis non habent, inuitis parentibus baptizandi non ſunt, vt dixit Gloſſ. in c. iudæorum, vigeſima octaua quæſt. 1. & ſequitur eam Abb. in cit. c. ſicut iudæi, & Zabar. in clem. 1. in initio num. 8. quæſt. 5. de iudæ. & Viu. in ſua Sylu. opin. 393. & ſanct. Thom. ſecunda ſecundæ quæſt. 10. art. 12. vbi contrariam opinionem repugnare rationi naturali aſſerit, & conſuetudini Eccleſię, quę nunquam conſueuit huiuſmodi filios inuitis parentibus ante vſum rationis baptizare; quandoquidem periculũ eſt, ne grandiores facti fidem deſerant; hanc opinionem magis communem receptam etiam teſtatur Felyn. in cit. c. ſicut iudæi, num. primo, & per Bullam Martini V. qua cautũ eſt ante duodecim annum, vel antequam habeant vſum rationis ne baptizetur ſine conſenſu parentum, vel eorum, ita Nauar. refert in conſ. 4. num. 16. de conuerſ. infidel. Nomine parentum accipitur ibi pater, & mater, ob verbum illud alterius, ita Nauar. ibi numero 21. ſi baptizetur, valet tamen baptiſmum, & ſi moriatur infans ſtatim, in cœlum euolabit, ita Viu. ibid.

4 Atqui †, vbi inuiti baptizantur, an ſuſcipiant baptiſmi Sacramentum? In hac quæſt. diſtinguendum eſt. Aut omnino diſſentiunt, & ſemper repugnãt; & in hoc caſu ni-

hil recipiunt,requiritur enim saltem voluntas coacta, vt probaui in Tract. meo de Sacram.Tab.2.Aut consentiunt,sed timore,ac metu,qui eis inijcitur & in hoc casu,quoniã voluntas adest,& si coacta, sacramentum suscipiunt,sed nõ rem,idest gratiam,& ita habetur in c. maiores,§. Item quæritur vtrum dormientibus,de baptis.In hac quæst. igitur sic breuiter concludendum est.Infantes vero baptizati,& rem suscipiunt, vt supra proxime dixi.Verum vbi educabuntur infantes huiusmodi? Calder.quem refert Fely.in eodem c sicut iudæi, inquit eos educandos esse apud hebræos parẽtes cautione quadam præstita quod eos obire permittent cũ vsum rationis habuerint. Mihi tamen contrarium videtur faciendum, scilicet apud Christianos alendos esse fauore religionis, argum l. sunt personæ,ff. de relig. & sump. funer.& c.1 de conuers.infidel.

5 Verum† vbi infideles vsum rationis habentes inuiti baptizati sunt , an ad christianam fidem seruandam compelli debẽt?Breuiter concludo compellendos esse; nam ita in Concilio Toletano cautũ est, vt habetur in c.de iudæis,distinct.45.& refertur in cit. §.Item quæritur,de baptis. Quæ diximus de iudæis,eadem,&de alijs infidelib. sentimus ob easdem,rationes.Sed de his hactenus,iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Infideles,qui ad fidem christianam venire volunt,an statim baptizandi sint.*
2 *Secũdo cuius sumptibus alendi interim sint.*
3 *Bulla Pauli III.refertur de conuersatione, & vita neophytorum,qui baptizati sunt.*

§. I.

1 §. Secunda † quæst.est an infideles,qui ad fidem christianam venire volũt, statim baptizandi sint. Et videbatur dicendum ob mortis periculum, quod semper quodãmodo imminet,baptismum ipsis statim administrandum esse;nam & ob hanc rationem interdicto loco baptismum administrari potest,vt habetur in c.fin.de senten excommunicat.lib 6 & ego probaui in Tract meo de Censur.Tab.5.Contrarium tamen ratio hæc suadere videtur, vt non statim baptizandi sint,quod fieri potest,vt non firmo, ac proposito animo baptismum suscipiant;Sed iniuria aliqua a parentibus affecti, atq; sic inquiunt Abb.Fely. ac DD. in c. sicut iudæi, de iudæ. per eum canonem,vbi ait non ante quempiam huiusmodi baptizandum esse, quam fuerit voluntas eius patefacta; at patefieri nequit,nisi aliquo temporis interuallo interiecto;ergo statim baptizãdi nõ sunt, & ita not.DD.allegat ibi secundo facit,c.iudæi,& c.ne quo absit,de consecr.distinct.4. vbi inter Cathecumenos per aliquos tẽpus hos habendos esse dicitur.

Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum censeo.Aut qui ad religionem Christianam venire volunt,in periculo mortis versantur; quippe quia graui morbo affecti sunt; & in hoc casu explorata diligenter eorum voluntate, statim baptizandos esse censeo;sic enim dicitur in cit.c.iudæi, de cõsecr.dist.4. Item si ob delicta morte afficiendi essent,& baptismum peterent, quod Bononiæ superioribus temporibus obseruatũ fuit,Aut mortis periculum non imminet;& in hoc casu non statim eos baptizãdos esse, sed interim prima Christianæ fidei cunabula edocendos sentio,quandoquidem hac ratione magis constabit,an ex animo ad christianam religionem veniant;hoc autem tempus ad arbitrium Episcopi erit.l.1.ff.de iur. delib. & c.de causis,de off.deleg.non enim id speciatim iure cautum est. Sicut igitur in priori membro priori sententia locum habebit,ita posterior in hoc posteriori Et in hac quæst.sic concludendum censeo.

2 Verum dũ hic instruitur,& Cathecumenus est,cuius sumptibus interim detur? † Plane si habet ipse, vnde se alat suis sumptibus aletur, etsi filiusfam. parentes ad alimenta ei præstanda cogi possunt,argum.l. si quis a liberis,ff.de liber. agnoscend. si vero non habet vnde se alat, eleemosynis, & sumptibus piorum locorum aletur;non enim huic minus alimenta præstare, quam alijs pauperibus tenemur.Hinc in bene institutis Ciuitatibus loca quędam Cathecumenorum instituta sunt,vbi morantur,& aluntur baptizandi,quousque instituantur.In vrbe autẽ prouisum est per Bullam Pauli IV.lata die. 23. Martij 1556.incip.Dudum,quæ est in ordine 18.& per aliam eiusdem,quæ est in ordine 24.incip.Cum sicut accepimus.

3 Interim autem cauendum est,ne Hebręi, & alij infideles Cathecumenos visitentne animos eorum a christiana religione auocẽt; & puniuntur ab Episcopo, vt sacrilegi, qui id conantur,vt asseruit Bald.in cons. 315.& cõs. 316.lib.1.& Tusch. in litera I. conclus. 375.nume.5.Nõ enim offerens se ad baptismum suscipiendum coram publico scriba, ac testis ad id se obligare tenetur, voluntatem enim mutare potest.

Post-

Postquam vero pabtismum suscepit curandum est per Episcopum, parochũ, & patronum eius, ne iudęorum, atque infidelium communione vtatur, saltem per longũ tempus, ne in pristinos errores incidat. Idque merito, si enim Christiani adoloscentes facti, & a Christianis orti infidelium communionem ob hanc rationem vitare debent multo magis huiusmodi christiani neophiti. Curandum etiam est, vt cũ Christianis originarijs matrimonium cõtrahat. Item vt iudæorum ritus vitet vt habetur in Bulla Pauli III. incip. Cupientes, quæ est in ordine 29. cuius verba hæc sunt.

3 Cupiẽtes† iudæos, &c. Curent insuper Sacerdotes baptizantes, & alij de sacro Fonte eos suscipientes tam ante baptismum, quam post illos in articulis fidei, an legis nouę pręceptis Catholicæ Ecclesię ritibus diligenter instruere; & tam ipsi, quam diœcesani operã dent, ne cum alijs iudæis, seu infidelibus saltem per longum tempus cõuersentur; ne sicut, quandoque contigit ab infirmitate curatis modica occasio ad pristinam damnationem recidiuam efficiat. Et quoniã experientia teste compertũ est, multam ipsorum neophitorum inter se conuersationem ipsos in fidem nostra fragiliores reddere, ac saluti ipsorum plurimum officere, hortamur locorum Ordinarios, & quantum pro incremento fidei expedire viderint, curent, & studeant neophitos ipsos cum originarijs christianis matrimonio copulare. Et prohibeant eisdem sub grauibus pœnis, ne mortuos more iudęorum sepeliant, aut sublata, aliasque solemnitates, & antiquæ sectæ ritus quoquo modo obseruent; sed & Ecclesias, & prędicationes prout alij Catholici frequentent; & in omnibus Christianorum moribus se conformes reddant. Contemptores autem prædictorum per Sacerdotes, in quorum parochijs degent, aut alios, ad quos, de iure, vel antiqua consuetudine de talibus inquirere spectat, aut etiam per alios, quoscunq; diœcesanis, seu Inquisitoribus hæreticæ prauitatis deferant, & inuocato si opus fuerit auxilio brachij secularis per eos taliter puniantur, quod alijs transeat in exemplum. Et insuper de his omnibus in prouincialib. & synodalibus Concilijs diligens inquisitio, & tam circa Episcopos, & Sacerdotes in præmissis negligentes, quam ipsos neophitos, & infideles prædictos contemptores opportunum adhibeatur remedium Si quis autem cuiuscunq; gradus, vel præheminẽtię fuerit huiusmodi neophitos, ne obseruationem ritus christiani, & aliorum præmissorum complectantur, fuerit, aut defenderit, pœnas cõtra fautores hæreticorum promulgatas, ipso facto incurrat, neophiti vero post monitionem canonicam neglexerint cum ad vomitum iudaizãtes redire cooperti sint, contra eos, tanquam perfidos hæreticos per ordinarios locorum secundum sacrorum Canonum instituta procedatur. Nec ibi, ex quib. proposita, & alia ad id pertinentia habẽtur.

S V M M A.

1 Infideles qui coniugem habet, & filios tam paruulos, quam maiores apud quem educari debeant si alter christianus fiat.

§. I.

1 §. Tertia quęst. est† vbi infidelis cõiugẽ habet, & ex coniugio filios partim vsũ rationis habẽtes, partim non, apud quẽ ali debent, si alter coniux baptimum suscipiat, alter vero in infidelitate permaneat. In qua quæst. breuiter concludendum est. Aut filij vsum rationis habent, & in hoc casu, in eorum arbitrio est apud quem morẽtur; nõ enim ad fidem cogi possunt, vt supra dixi: Quamuis si pater ad baptismum veniat, possit petere, vt secum habitent, quandoquidẽ per baptismum patria potestas non ammittitur, ita dixit Abb. in c. fin. de couers. infidel. Etenim baptismo non tolluntur ea, quę iuris gentium, ciuilisve sunt, sed peccata, c. gaudemus, de diuor alioquin deteriori conditione essent baptizati, quam nõ baptizati contra; c. iudæi, 2. de iud.

Aut infantes sunt, & vsum rationis nõ habent. Et in hoc casu concludendum est, si pater baptismum suscipiat apud ipsum alẽdus esse, idque fauore fidei christianæ, atque sic habetur de patre conuerso ad fidem ibi & Abb. ac DD. not. in c. fin. de conuer. infidel. præterquam quod viri patriæ potestatis id hic debet.

Hæc regula amplificatur hac ratione, vt locum habeat in auo paterno. Nam nepos ex filio mortuo qui in iudaismo remãsit, tradi debet auo, vt Romæ conclusum fuisse testatur Addi. ad Nauar. in cons. 9. de conuers. infidel. quamuis Nauar. cõtrarium asserere pluribus conatus sit, vt ibi dicitur.

Secundo amplificatur, vt locum habeat e contrario scilicet, si mater ipsa baptizetur; Pater vero in infidelitate permanserit; nam filij, qui vsum rationis non habent, apud matrem ali debent, atque sic dixit Gloss. 1. vers. Not. quod filius conditionẽ patris, non ma

tris,de conuer.infidel.& sequitur eam Abb. ibi,num.7.& habetur in c.iudæi,28. quęst.1. ibi enim per Cōcilium quartum Toletanū, præcipitur,vt iudæi,vel conuertantur ad fidem, atque conditionem matris sequantur, & e contrario,ergo de hoc dubitandum nō est. Accedit fauor christianæ fidei, qui & in fœminis conuersis locum habet, ergo & dispusitio cit.c. fin. qui hac ratione vtitur, locum habet. Ad Episcopum igitur pertinebit hoc curare,vt habetur in eod.c. iudæi. Sed iam ad aliam quæstionem transeamus.

S V M M A.

1 *Infideles baptizatus si vxor in infidelitate perseueret,an cum ea vxore esse possit, vel aliam ducere.*

2 *Conuersus ad fidem an interrogare debeat vxorem,si vel let sine contumelia Creatoris Christi Domini secum habitare.*

3 *Infideles an ducere vxorem possint vxrem ad fidem conuersa.*

§. III.

1 §. Quarta quęst.est † an infidelis baptizatus,si vxor in fidelitate perseueret,cū ipsa habitare possit,vel aliā ducere. In qua quęst. pro regula bono hunc cū ipsā habitare posse, vt cum vxore, ita habetur in c.gaudemus,§.si quis frater.de diuor.Si quis frater (dicitur enim ibi) infidelem habet vxorem; & hæc consentiat habitare cum eo; non illam dimittat. Ecce hic apertissime haberi cum illa esse posse ; idq.merito, nam & inter infideles verum matrimonium est, cit.c.gaudemus,ibi fideles huiusmodi, & in c.infidelibus,de consang & affin.

Immo non solum potest,sed etiam debet cum ipsa manere;adeo vt etiam ad fidē conuersus non possit aliam vxorem ducere, vt dicitur in eodem c. gaudemus. Qui autem secundum ritum suum(dicitur enim ibi) legitimam repudiauit vxorem, cum tale repudium in Euāgelio veritas reprobauerit,nunquam ea viuente licite poterit, aliam etiam conuersus ad fidem,habere. Ecce hic manifesto haberi ad fidem conuersum non posse vxorem in infidelitate perseuerantem repudiare.

Excipitur tamen primo,vbi post conuersionem vxor nō cōuersa nollet omnino habitare cum conuerso;tunc enim aliam vxorem ducere potest; & ea ducta matrimoniū primum dissolutum est, vt dicitur in eodem c.gaudeamus.Qui autem ibi,nisi post cōuersionem, iunct. vers. Quod si conuersum a contrario sensu.

Secundo excipitur, vbi consentiret habitare cum conuerso, sed tamen cum cōtumelia Creatoris, vel blasphemia diuini Nominis,vel vt eum trahat ad mortale peccatum; nam vt in hoc casu aliam vxorem etiam ducere poterit,vt habetur in cit.c. gaudemus, in vers.Qui autem;& apertius in c.quanto, eodem, de diuor. Si autem alter infidelium coniugum ad fidem catholicam conuertatur dicitur enim ibi)altero,vel nullo modo, vel non sine blasphemia diuini nominis, velut eum trahat mortale peccatum, ei cohabitare volente, qui relinquitur ad secunda,si voluerit, vota transibit. Ecce hic apertissime haberi in hoc casu relinquere vxorem priorem posse.

2 Verum antequam conuersus † vxorem ducat,an interrogare debet vxorem non conuersam,si velit secū habitare sine contumelia Creatoris,vel absque eo, quod in peccato mortale inducat, vel an vellit conuerti? Plane sic. ex quo enim vxorem ducere non debet,nisi alter ex dictis interueniat, plane id scire nequit,nisi ipsam interroget, vbi enim statuitur aliquid,& illud statutum intelligitur,sine quo statutum haberi nequit, l.2. & ibi Ias.& DD.ff.de iurisd.omn.iudi.& ita Nauar.in cons.1.de conuers.infidel.Quæ interrogatio cessat, vbi ex coniecturis apparet nolle habitare, ita Abb. in cit.c. gaudemus & Prax.Archiepiscop.Neapol.cap.27. numero 20.

Sublimitatur tamen,vbi,etsi ab initio non nolebat habitare cum cōuerso; vel volebat, sed cum contumelia Creatoris, vel plasphemia diuinis Nominis, vel vt eum ad peccatum traheret, sententiam postea mutauit,& vult habitare,vt decet, vel conuersa est ad fidem,antequam cōuersus vxorem duceret; tunc enim non potest aliam ducere, sed cū ea remanere compellitur, c. gaudemus, §. Quid sic enim dicitur ibi quid si conuersus ad fidem;& illum conuersa sequatur, antequam propter causas prædictas legitimam ille ducat vxorem eam recipere compellitur.Ex quibus verbis proposita limitatio habetur,non enim soluitur matrimonium,nisi alia vxore ducta,quidquid dixerit Gloss. in cit.c.gaudemus,in verb.Compellitur.

Postremo excipitur vbi in gradu lege diuina prohibito coniuncti essent; tunc enim aliam statim ducere potest; quandoquidem matrimonium valeat, requiritur, vt licite cōtractum sit secundum legem naturalem, vt ha.

vt habetur in ead. c. gaudeamus, vers. Si quis frater, ibi quoad eos matrimonium sit licite contractum.

Quæ diximus autem de marito conuerso habito respectu ad vxorem non conuersam eadem dicimus, & de vxore conuersa habito respectu ad maritum non conuersum, vt in prædictis casibus; ipsa maritum ducere, & non ducere valeat.

3 At quid de infideli non côuerso, †an côiuge ad fidem conuersa, vxorem aliam ducere ipse potest? Pro regula habêdum est ipsum non posse, nam per baptismum non tollitur matrimonium ante contractum, esto coniux in pertinacia perseueret infidelitatis, vel moneatur vt se conuertat protestatione facta si non côuertatur, quod ad secûdas nuptias transibit, & non conuersus respondeat se nolle conuerti; nam si deinceps ad fidem veniat, antequam vxor nubat in casibus, vbi ei conceditur, recipere eam ipse tenetur. Et sicut vxor non potest alteri nubere, ita nec ipse aliam ducere valet, ita Sanct. Thom. distinct. 39. quæst. 1. art. 5. ad secundum, & facit cit. c. gaudeamus, §. Quid si conuersum. Non igitur vxorem aliam ducere potest. Excipitur vbi ad fidem côiux conuersa nupsit, vel ob id, quod vir nolebat habitare cum ea vel consentiebat qnidem, sed aut cum contumelia Creatoris hoc faciebat, vel quo ad mortale peccatum ipsam traheret. In his enim casibus licite nupsit ipsa mulier, & vbi nupsit tollitur vinculû prioris matrimonij, vt supra dixi.

Quare maritus infidelis licite tunc vxorem ducet, vel infidelitate perseueret, vel deinceps conuertatur; quippe quia ius matrimonii solutum est; non tollitur tamen antequam alter coniux nubat. Idcirco autê si infidelis vxorem ducat, antequam fidelis nubat, matrimonium ipsum primû tollitur, quoniam matrimonium secundum non est fortius primo: secus autem vbi sacramêtum est, fortius enim est hoc, & ita Nauar. in cons. 3. de cons. infid. Pro regula igitur habebimus neutrum matrimonium contrahere, nisi in casibus supradictis.

Atqui si in casibus permissis, qui ad fidem venit, matrimonium contraxit, non autem eius vxor, ac deinceps secunda vxor ducta post baptismum moriatur, prior autem, quę remanserat in infidelitate, baptismum suscipiat, an maritus eam recipere debet? Ego sentio ipsum non teneri, ex quo per secûdû matrimonium fuit prioris matrimonii vinculum sublatum, nam & actio semel extincta, nunquam reuiuiscit iurib. vulgar. & de quæst. hac itidem satis.

S V M M A.

1 *Infidelis, vel Turca baptismum suscipiens, si plures vxores habeat, an omnes retinere possit & esto non possit, quam retineat.*

2 *Infidelis conuersus an si prior vxor secum esse nolit, possit aliam, quæ in infidelitate manet accipere.*

§. IV.

1 §. QVinta quæst †si infidelis, vt Turca plures vxores habês baptismû suscipiat, an oês retinere possit, & esto nô possit, quam retinere valeat. In hac quæst. antequâ ipsâ dissoluamus, præmitto prius de iure diuino neminê plures vxores habere posse, nâ Deus dixit, Erût duo in carne vna, & non dixit Plures Item dixit, Propter hoc relinquet patrê, & matrê, & adhærebit vxori suæ, & non dixit vxoribus suis, atque sic habetur in c. gaudemus, de diuor. & ita id pluribus asseruit Couar. vid.

Hoc præmisso pro certo habebimus infidelê, qui plures vxores habet, vnam tantum, vbi christianus factus est, habere posse. Tum ob rationes proxime allatas Tum quod Romanus Pôtifex hoc declarauit in cit. c. gaudemus. Nec facit si dicatur priscis illis patribus licuisse plures vxores habere; nâ eis diuinitus permissum fuit, vt dicitur in eod. c. gaudeamus, & ibi Gloss. Quare nec in hoc dispensare poterit, argu. §. sed & quod percipi, vers. Plane, in Institut. de iur. natur. gent. & ciuil.

Verum quam ex pluribus, quas habet, retinere poterit? Plane eam, quam primo duxerit, cum ipse enim matrimonium contractum valet, modo impedimentum diuinum non adsit; nam ex quo plures vxores habere nequit, priore ducta, reliquæ legitimæ non erunt: non enim cum ipsis matrimonium valuit, vt colligitur ex cit. c. gaudemus, & not. Gloss. ibi verb. Vel Quam. In illa autem prima seruabitur quod dictum est supra, vbi vna tantum habebat, quoad eam retinendam, vel non retinendam.

2 Atqui † si prior nollit habitare cum eo, an conuersus baptizatus poterit vnam ex aliis vxorem habere? Breuiter concludendum est non posse; nam christianus non potest ducere vxorem ea, quæ Christiana non est

est,vt habetur in c.caue,& c.non oportet, & in c.seq.28.q.1.

Nec facit si dicatur, cum priori esse potuisse;nam cum ipsa matrimonium validum erat,quod non tollitur baptismi susceptione vt probauimus.Secus autem in hoc, nisi igitur,& ipsa baptismum suscipiat,matrimonium inter ipsos esse nequit.Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Infidelis ad fidem conuersus,si coniugem habeat coniunctam ei in gradu prohibito, an cum ipsa esse possit.*

§. V.

1 §. SExta quæstio est † an si infidelis baptismũ suscipiat, cũ vxore manere possit,quam habebat in infidelitate, vbi in gradu prohibito ei cõiũcta est.In hac quæst. sic breuiter distinguendum est.Aut sunt cõiuncti in gradu diuina lege prohibito,exempli gratia inter ascendentes, & discedentes matrimoniũ est,& in hoc casu simul esse nequeũt,ex quo matrimoniũ nullum est quandoquidem & infideles diuino iuri subiecti sũt;vt dixit Innoc id pluribus in c.quod super,nu.4.de vot.Aut sunt cõiuncti in gradu lege canonica prohibito,vel iure positiuo; & in hoc casu sic,nã ex quo matrimoniũ ab ipsis contractum est,antequã Christiani essent,pontificijs institutionibus non obligabantur,qui enim foris sunt,nihil ad nos, vt dixit Apostol.atque sic habetur in cit.c.gaudemus,de diuor.Quare l.nemo,C.de iudæis nõ obligat iudæos,qui secundum legẽ Mosaycam contraxerunt,ita Fulg.& Ang.quos refert,ac sequitur Clar.in pract.crim.§.incestus,in fine.Quæ diximus autem de coniunctis in gradu prohibito lege Canonica,ead. dicimus de impedimentis ab eadem lege inuentis,Et de quæst.hac satis.

S V M M A.

1 *Infidelis ad fidem christianam veniens, an amittat bona,quæ habebat.*

§. VI.

1 §. SEptima quæst.† est, an infideles,qui baptismũ suscipiũt,sua bona amittãt In hac quæstione videbatur dicendum ea amittere;sic enim vulgo existimatur.Postremo habent sæpe illicitæ acquisita;ergo hac ratione nequeunt.

Contrarium tamen habetur in c.iudæi 2. de iud.vbi dicitur si quis Deo inspirante ad fidem Christianam se conuerterit, à possessionibus suis nullatenus excludatur. Hęc ibi ergo non debet suis bonis priuari,& hoc ob hanc rationem,quod melioris conditionis esse debent conuersi ad fidem quam antea, vt ibi dicitur,& not.Abb.ibi contra,c.fin.& non è contrario.

Quid igitur concludendum ? Quo materiam hãc absolutam magis habeamus. Ego sic distinguendum censeo. Aut cõuersus ad fidem, & baptizatus bona,quæ habet, sunt licite acquisita,& dominium eorum habet, & in hoc casu ea retinere poterit,vt habetur in cit.c.iudæi,ob rationem ibi redditam, & per extrauag. Ioan.22. incip. Dignum. eod. de iudæ.Etenim dominia rerum de iure gentium sunt,vt habetur in Instit.de iur. natur. gent.& ciuil.§.ex hoc iure,& eodem titu. de rer.diuis.ergo,& infideles rerum suarum domini sunt,esto Ecclesia iudæis,qui inter christianos viuunt, prohibuerit, ne bona immobilia habeant, vt habetur in Bulla Pauli IV. confirmata per Pium V. Postremo baptismo peccata tolluntur, non autem dominia rerum,c.gaudemus,de diuor.Iure igitur bona licite acquisita retinebunt. Aut habent bona illicite acquisita, exempli gratia ex vsuris; & in hoc casu subdistinguendum est. Aut sciunt,a quibus eas res habuerunt,& in hoc casu ad ipsas restituendas dominis tenentur;c.cum tu,de vsur.

Etenim peccatum non remittitur,nisi restituatur ablatum.c.peccatum, de regul.iur. libro 6.Aut ignorant a quo habuerint;& in hoc casu ipsis condonantur tanquam pauperibus per Bullam Pauli III. incip. Cupientes iudæos,quæ est in ordine 29.pagina 415.& supra in hoc capite retulimus,& probaui in Tract.meo de Vsur.capitu secundo,§.quinto,vbi quæstionem hanc tractaui. Nec obstant dicta in prima sententia, opinio enim vulgi est;& idcirco nõ curãda. Sed de quæstione hac satis. De potestate autem Ecclesiæ infideles,vide Innocent.in c.quod super de vot. Sed iam ad aliam quæstionem transeamus.

SVM-

S V M M A.

1 *Filij iudæorum, ac infidelium baptiſmum ſuſcipientes an amittant iura ſucceſſionis.*
2 *Filij iudæorum baptizati legitimam habere poſſint viuentibus parentibus.*
3 *Parentes infideles an cogantur filios conuerſos æqualiter cum alijs hæredes inſtituere.*

§. VII.

1 §. POſtrema quęſtio eſt † an infideliũ filij, qui baptiſmũ ſuſcipiũt, iura ſucceſſionis amittãt. In qua quæſtione pro certo habendũ eſt, iure hęc ipſos non amittere. Tum quod iure id cautũ nõ eſt. Tum quod vt ſæpius dixi peccata tolluntur baptiſmo, & non iura, ac dominia rerum c. gaudemus de diuor. atque ſic habetur in c. iudæi, & ibi Abb. num. 2. ac DD. de iudæ. Idque merito alioquin deterioris conditionis eſſent baptizati infidelibus contra ci. c. iudæi. Poſtremo non eſt cauſa, quamobrẽ ſuis bonis priuentur iudæi.

Quare mortuis parentibus inteſtatis ſuccedunt ipſis, quamuis in infidelitate mortui ſint. Item & alijs ſuis agnatis, vt dixi, & ita Abb. eod. num. 2. & Addit. ad eum.

Item ex teſtamento ſaltem legitimam habere debent, non enim ſuſceptio baptiſmi eſt vna ex cauſis, quibus filijs exhæredari poſſint, §. Aliud quoque Capitulum, Aut ſi vt cum de appel. cognoſc.

2 Immo † & viuis ſuis parentibus, eam habere poſſunt ipſi conuerſi ad fidem per Bullam Pauli III. incip. Cupiẽtes iudæos, quam ſupra retulimus, ac poſuimus. Idem dixit Alber. Brun. in tract. Quod ſtant. maſc. ar. 6. num. 62. cum ſequent. & Tuſch. in litera I. concluſ. 367. Quare, ſi pater diues ſit, & filius, & filia conuerſi nõ habeant, vnde ſe alant adiuuare eos debebit, l. ſi quis a liberis, ff. de liber. agnoſc. eſto legitimą in loco alimentorum ſuccedat, & ad fidem cõuerſum ali debet a patre infidelis, dixit quoque Bal. in l. neque mater, C. de iur. dot.

3 At qui † an parentes cogantur ſi teſtamẽtum faciant, inſtituere æqualiter filium conuerſum cum filiis non conuerſis? Concludẽdum eſt ad id eos non cogi, nõ enim baptiſmum iura patriæ poteſtatis, vel alia iura tolluntur, atque ſic reſpõdit Nauar. in conſ. 2. de iudæ. ſed de iudæis hactenus. Quæ autẽ de ipſis diximus, & de aliis infidelibus ad fidem cõuerſis dicta eſſe intelligimus ob eaſdem rationes. Poſtremo cõuerſi ad fidem nullo modo cum eis verſari debent, qui in infidelitate permanſerunt, vt diximus ſupra eadem Cap. §. 1. alioquin puniuntur, c. ſæpe 28. quæſt. 1. & per Bullam Pauli III. quã ſupra poſuimus, eod. cap. §. 1. Epiſcopus ergo, vbi diœceſim viſitabit, vbi caſus eueniet, hæc vt obſeruentur, curabit.

De Gubernatione Hoſpitalium & aliorum piorum locorum, effectu per accidens tertio poteſtatis, atque officij Epiſcopi. Cap. XXIV.

S V M M A.

1 *Hoſpitale quid ſit.*
2 *Hoſpitale quotuplex.*
3 *Hoſpitale auctoritate publica erectum habet priuilegia, quæ eccleſiæ habent.*
4 *Hoſpitale quot modis conferatur.*

DE locis piis agendum modo eſt, quorũ cura ad Epiſcopũ pertinet. Et quoniam hę ſunt Eccleſiæ Sacella, Capellę, Hoſpitalia, & Montes Pietatis; & de Eccleſiis Sacellis, & Capellis, iam actum eſt, ob eã de Hoſpitalibus hic; & primo de miniſtris eorum, quid agere debeant. Secundo de fructibus in quæ impendi. Tertio ad quos eorum iura pertineãt in ſpiritualibus, præmiſſis tamen prius quid ſit Hoſpitale. Deinde quotuplex. Tertio quot modis cõferantur Hoſpitalia.

1 Hoſpitale igitur † nil aliud eſt, quam locus pius, auctoritate Epiſcopi, alteriusve priuati in pauperum vtilitatem conſtructũ.

Dixi locus pius, quandoquidem qui ipſum conſtruunt, pietate ducti erga membra Chriſti; quæ & pauperes ſunt conſtruunt; quod & loco generis ponitur; nam de aliis Piis locis dicitur.

Dixi auctoritate Epiſcopi, vel alterius.

2 † Nã hoſpitale duplex eſt. Aliud publicũ, & religioſum; & eſt quod conſtituitur auctoritate Epiſcopi, c. ad hæc, & not ibi Abb. n. 2. de relig. dom. & pręſumitur tale. Primo, vbi in eo celebrantur miſſæ, & adſunt Campanæ. Secundo, ſi Eccleſia ei annexa ſit, & tantum temporis præteriit, cuius initii memoria non extat; vbi enim dubitatur an hoſpitale religioſum ſit, necne, ſi quid horum ſit, pro religioſo habetur, ita dixit Felyn. in c.

quarta

quarta,nu.12.verſ.Non dicat, de præſcrip. & Feder.de Sen.in conſ.111.nu. 2. & 3.Et
3 † ratione priuilegia habet,quæ habent Eccleſiæ,l.omnia,& ibi Bar.ac DD.C.de Epſcop.& cler.& idcirco in alienatione bonorum eorum ſolemnitates poſtulantur,quæ in alienatione bonorū Eccleſiaſt. & ad ea confugientes immunitatem Eccleſiaſt. habet,ita Canon in c.nulli,de reb.eccleſ.non alien.& Alex.in cōſ.9.li.2.& ſequitur Tuſch.in littera H concluſ.163.nu.9.& numero 26.in qua concluſione alia priuilegia recenſet.Aliud Hoſpitale priuatum eſt,& nō religioſum,& eſt illud,quod priuata perſona nō auctoritate Epiſcopi,ſed propria cōſtruit.Poteſt enim quis in ſuis ędibus hoſpitale conſtruere,argu.c.1.de empt.& vend. & ita dixit Gloſ.in Clem.2.§.fin.in verb.Altare,de relig.do.& Inno.quem refert Abb. in eod.c.ad hęc,num.4.& num 6.& poteſt hoc hoſpitale ab eodem,qui cōſtruxit,etiā deſtrui,dum ipſe viuit; poſt mortē vero fit ſicut conſtituens mandauit,& ſic præcepit vt ſeruetur,heredes ad id obligati erunt,ita dixit Abb.in ſuis quęſt.q.3.verſ.Ad tertium dubium.Dixi ad pauperum vtilitatem conſtitutum,quoniā ob hanc cauſam hoſpitalia inſtituuntur,atque ſic dixit Trid.Syno.ſeſſ. 22.de reformat.cap.8.ibi pauperes ſubſtentandos.

Quoad ſecundum hoſpitale duplex eſt. Aliud religioſum,aliud non religioſum, vt dixi;& vbi religioſum eſt,ibi tēpore interdicti vniuerſalis miſsæ ſacrū celebrari poteſt ad formam,c.fi.ſent.excom. lib. 6. & probauit Couar.in eod.c.fi.2.par.§. 4. num.2. De aliis vero priuilegiis egit Felyn.in cit.c. quarta,de præſcrip.

4 Quoad tertium † Hoſpitalia dantur regulariter in adminiſtrationem , vt habetur in Clem.fi.§.Vt autem.de relig.dom.& dātur in commendam tam laicis, quam clericis , vbi beneficiū Eccleſiaſt.non eſt.Aliquando tamen datur in titulum beneficij eccleſiaſ. id quod contingit primo,vbi in eius conſtitutione cautum fuit, vt tanquam beneficiū eccleſiaſticum conferatur.Deinde vbi confertur per electionem a ſuperiore confirmādam,vt dicitur in cit.§.Vt autem præmiſſa & ibi DD.not.& Fely.in eod.c.quarta,nu. 14. verſ.Adde quod DD. ſentientes . Tertio vbi per quadraginta annos vti beneficiū poſſeſſum eſt,c.beneficium,iunct.Gloſ.legitima,de præbend.lib.6.& vbi in titulum beneficij confertur,qui illud accipit ad clericalem habitum ferendum,& ad ſeptem Canonicorū preces recitandas tenetur,ita Navar.in conſ.1.de relig. domi.His præmiſſis de miniſtris hoſpitalium agamus,deinde de fructibus,& poſtremo de ſpiritualibus.

SVMMA.

1 *Miniſtri qui eliguntur,quo hoſpitalium curam habeant, quid facere debeant.*
2 *Hoſpitaliū fructus in quæ impendi debeāt.*
3 *Hoſpitalium cura in ſpiritualibus ad quem pertineat.*
4 *Montes Pietatis vbi ſunt, eorum cura ad Epiſcopum pertinet.*
5 *Hoſpitalium curam habens an mercedem habere debeat.*
6 *Diues mittēs ad hoſpitale ſuū filiū naturale an teneatur ad reſtitutionē alimentorū.*

§. I.

1 §. PRæmiſſis iam dictis † quoad primū, ſcilicet qui nā miniſtri eligi debeāt; & quæ eorum partes.Breuiter cōcludendū eſt eos eligendos eſſe,qui poſſint,velint, ac ſciant hoſpitalia gubernare;& alienata ipſorum reuocare,& quos veriſimile non ſit in ſuam vtilitatem fructus conuerſuros, vt habetur in Clem.2.de relig.dom.

Electio autem eorum fieri debet ab ijs, quibus hoc permiſſum eſt in hoſpitalis conſtitutione.

Secundo iurare debent ſe bona fideliter adminiſtraturos.

Tertio inuentarium facere,vt dicitur in ead.Clemen.

Quarto ſingulis annis rationem reddere de adminiſtratione bonorum,ideſt fructuū (vt hæc omnia habentur in cit. Clem.2.) ſi requirantur,non enim ob rationes,non redditas priuari poſsūt,niſi primo requiſiti ſint & recuſauerint,ita Alex.in conſ.1.lib.7.Idque Epiſcopo vel cōſuetudo,vel priuilegia contraria ſint,vt Epiſcopo non redduntur; nam nihilominus reddi ei debent , ita Trid. Synod.ſeſſ.22.cap.9.de reform.Id quod locum habet pręſertim in hoſpitalibus auctoritate Epiſcopi conſtitutis . Item eſto alijs ratio reddenda ſit,vel conſuetudine,vel priuilegio,vel conſtitutione aliqua loci,nā tūc & ordinarius cum illis adhibendus eſt,alioquin liberatio facta ipſis adminiſtratoribus nihil eis proderit,vt dicitur in ci.c.9.Quod dictum autem eſt ſingulis annis,reddēdam rationem,locis non habet,vbi ſecus in conſtitutione cautio eſſet,per cit. c.9.

Poſtremo officium eorum vltra trienniū durare non debet,ita habetur apud Trid. Synod.

Synod.sess.25.de reform. cap.8. Et de prima quæst. satis.

2 Quoad secundam quęst.†scilicet in quos vsus impendi fructus hospitalium debeant. Plane in eos, in quos destinati sunt. Quare si pro suscipiẽdis peregrinis, vel pro pauperibus infirmis,curandis, vel alendis infantibus expositis, vel senib.vel ꝓ puellis nuptui tradendis hospitalia instituta sunt, in hos fines fructus consumentur, vt dicitur in eod. cap.23.Etsi nõ adsint huiusmodi generis homines,pro quorum necessitatib. subuenien dis hospitalia instituta sunt, in alium pium vsum,qui huic institutioni proximus sit,conferent,& conuertent,vt dicitur in eodem capit 8.Id quod nos diximus vbi de dispensatione Episcopi egimus. Ad seminarij etiam substentationem tenentur,& pręsertim quę dantur in titulum,vel administrationem,ita habetur apud Trid. Synod. sess.23.de refor. cap.18.vers.& hospitalium.Vbi autem in alios vsus impendunt grauiter peccant,& ad restitutionem tenentur,sicut etiam si permittant bona hospitalium consumi, & amitti: per cit.Clem.quia cõtingit,& facit,l.tutor, §.si tutor.ff.de administr.& pericul.tut.

3 Quoad tertiam quæst.†scilicet hospitalium cura in spiritualib.ad quem pertineat. Plane ad parochum, in cuius parochia hospitale est, arg.c. omnes basilicæ, 16.quæst. 7.Excipitur tamen vbi hospitale haberet presbyteros,qui celebrarent, & sacramenta administrarent pauperibus; tunc enim consuetudo hæc seruabitur, vt dicitur in cit Clemen.fin.§.fin.de relig.dom. & ita Fusch. de Visit.eccl.cap.13.num.30.nam & id pręscribi potest spatio 40.annor. vt DD.inquiunt in cit.Clem.&ita Prax.Archiep. Neap.capitulo 60.

Episcopus ergo vbi Hospitale visitabit, hæc tria in primis considerabit, an Ministri tales sint,quales esse debere, diximus. Item an fructus in eum finem impendãtur,in quẽ fuerunt destinati, & vt id faciãt censuris ipsos compellet,vt dixit Feder.de Sen.in consil.111.num.3. qui ait idem fauendum Episcopo,esto hospitale auctoritate priuata ędificatum sit. Immo & administratione perpetuo eos priuare potest,& vbi cum alijs concurrit, ad rationes videndas, eius votũ pro vnico est,ita sacra Congregat. quam refert Pax. Archiep. Neap. capit. 21.idque tam in condemnando,quam in absoluendo,quamuis fine ipso nihil fiat, ita Trid. Synod.ibi; enim & in foro conscientiæ tenentur fructus restituere. si quos perceperunt cita.c.8. sess.25.Postremo,an spiritualia administrentur ipsis pauperib. Hęc sunt primaria rerum capita,quæ Episcopus in visitatione hac animaduertere debet.

Visitare etiam potest non solum hospitalia religiosa auctoritate episcopi constituta, sed etiam laica esto testatur prohibuisset, ne se Episcopus intromitteret,repugnat proxime dictis vid.c.tua,de testam. Præterea sancta Synodus sess.22. de reform.cap.8.declarauit vt non obstante priuilegio, & quacunque consuetudine etiam immemorabili Episcopus possit, ac debeat omnia loca pia visitare;ergo & hæc hospitalia esto sint laica. Excipitur tamen vbi viueret, qui illud construxit propria auctoritate,nam tunc nõ potest visitare,quandoquidem constitutor plenam potestatem disponendi habet;secus autem post mortem; nam tunc cura eius ad Episcopum etiam pertinet,ita Nauar.in cons. fin.de relig dom. & alibi nos.Secundo excipiuntur hospitalia, quæ sub Regum immediate protectione sunt; sine eorum licentia enim Episcopus an visitare non potest,ita dicitur in eod.cap.8.sess.22.de reform.

4 Quæ diximus autem de Hospitalibus†& de Montibus Pietatis, & alijs pijs locis ad pauperes substentandos institutis dicta esse intelligimus,vt prædicta seruentur, vt scilicet ministri fideles sint,qui curam eorum habent,& in eum finem fructus impendant cuius gratia instituta sunt, & vt rationes reddãtur;nam & hos ministros visitare Episcopus debet,vt habetur apud Trident. Synod. sess 22.de reform.eod.capit. 8. quippe quia ad vtilitatem pauperum instituuntur, quorum cura ad Episcopum pertinet in primis; de quibus montibus egi in Tract. de Vsur. cap.4.§.1.& seq.

5 Atqui†ministri Hospitalium,nec nõ Montium an gratis seruire debent?Plane non,dignus enim est mercenarius mercede sua, vt ait Christus Dominus,& quo igitur pijs locis inseruiunt,merito eorundem sumptibus viuere debent, argum.c. de multa, de præb. Qui ergo pauperum curam gerit, qui fructuum colligendorum,qui montib.assistunt vt pecunias mutuẽt,& alijs, qui operas suas præbent, hi omnes suam mercedem habebunt.

6 Verum quid † diues ad hospitale miserit filium suum naturalem,an ad alimenta restituendá hospitali teneatur? Plane sentio ipsum non teneri.Nam hospitalia,vbi aluntur pueri ob eam rem instituta sunt,quo alãtur infantes,quos vel impietas, vel paupertas, vel pudor parentum alere nolunt, vel nõ possunt:cũ igitur ad hæc destinata sint

iure

iure merito ad restitutionẽ non tenẽtur, nisi aliter in institutione ipsorum hospitalium statutum sit. Sed de his hactenus iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Pauperum Curam Episcopus habere debet.*
2 *Pauperibus qua ratione subuenire Episcopus habeat.*
3 *Seminarium quomodo habendum.*

§. I I.

1 §. EX iam proxime dictis† constat ad Episcopum curam pauperũ pertinere. Idque merito. Tum quod de fructibus suæ Ecclesiæ, quod superest, pauperibus distribuere habet vt habetur in cap. mos, est Apostol. Sedis, & c sancimus, 12. quæst. 2. Et facit c. quatuor, & c cõcesso, eadem quæstio. Tum quod gloria Episcopi est pauperibus subuenire, vt dixit sanctus Hieronymus relat. in c. gloria Episcopi, eadem quæst. 2. Facit quoq; c. aurum, eadem quæst. & c. dominus, & c. est probanda, distinctio. 86. & c Episcopus, distinct. 82.

2 Quare † quo id commodius possit fructuum bonorum Ecclesiast. curam diligentẽ habebit. Item si non habet, quod sat sit, de bonis Ecclesiæ; de suo patrimonio subuenire debet; si enim pastor bonus, vt inquit Christus Dominus, animã suam pro ouib. suis ponit, multo magis suas opes, argum. Authent. multo magis. C. de sacrosanct. Eccles.

Tertio pro pauperibus eleemosynam etiam a diuitibus petere tenetur, nam eum in locum Apostolorum, Episcopi suffecti sint, huic rei operam ipsi dabũt, vt habetur apud Paulum ad Corinthios Epistol. 20. cap... ergo & hoc studere ipsi debent subrogatus enim sapit naturam eius, in cuius locum subrogatus est, l. si eum, §. qui iniuriarum, ff. si quis caut. Sed quod Episcopus alijs curis detentus est, satius erit, vt aliquos viros probos huic muneri proponat.

Immo quo pauperibus subueniat, Episcopum negotiari posse inquiunt Archidiac. & Turrecremat. in c. consequens, distinct. 88. quod tamen mihi, vt per se Episcopus id faciat; non placet, propter scandalum, per alios autem id honestius fiet, atque sic dixit Episcopus Mont. Mar. in Man. Pastor. c. 53. Vbi autem eleemosynam pauperibus tribuit; quo alij ad idem faciendum excitentur publice eã faciet iuxta illud sic lucesces lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, &c. Hinc Bannes super S. Tho. quæst. 33. art. 6. quem refert ac sequitur idẽ Episcop. in eod. Man. cap. 48. inquit non sat esse vt Episcopus sit egregius doctor, elegãs prædicator, & quod non sit peccator publicus, sed requiritur, vt sit publicus benefactor, vt se bonorum operum exemplum præbeat; modo tamen inanis gloriæ gratia ad id non inducatur.

Quartò, vt facilius pauperibus suubueniat eleemosynam petere ijs non permittet, qui necessitate non præmũtur; hic enim eleemosynis veros pauperes priuant; & grauiter sic mẽdicantes peccant, cum id accipiãt, quod pauperum est, c. Pastor, & c. si quis, 1. quæst. 2. & facit de mendic. valid. lib. 10. Coercebit etiam prauos eleemosynarũ quæstores, qui publicant indulgentias, vel prædicant, c. cũ ex eo, de pœn. & Clem. Abusionibus eod. & Trid. Synod sess. 5. de refor. cap. 2. & sess. 25. cap. 9. & dist. 22. & pertinent hunc quę dixit idem Episcopus eod Man. cap. 44. cum multis seq. & cap. 18. idem in Prax. Archiep. Neapol. c. 58 num. 11. qui & mendicantes quandoque prohibẽdos, inquit bonum igitur, vt sine licentia quæstores non permitantur, ita ibi ait.

Postremo, vt piæ voluntates executioni mandentur, operam, & in c. si hæredes, & in c. Ioannes, & in c. tua nobis, vbi DD. & Couar. de testa. & nouissime apud Trid. Synod. sess. 22. de reform. cap. 8. Idquod locum habet, vel contrarium iusserit testatur, scilicet, ne Episcopus executor esset; nam nihilominus executor erit per dict. c. tua nobis, & per §. si quis autem pro redemptione in Authẽ. de eccles. tit. Idque merito, nam prohibitio hæc est illicita, & contra leges cautum, at nemo facere potest, quin leges habeant locum in suo testamento, l. nemo potest. ff. de leg. 1. & ibi Iasac DD. & Gloss pen. cit. c. tua nobis. Item locum habet vel executores testatur dedisset speciatim, & ad dictam diem a testatore executioni non mandarẽt; tunc etiam Episcopus cogere ipsos ad id potest, vt dicitur in eod. c. tua nobis. Excipitur ergo, vbi dies data ad exequendum elapsa nõ esset; tunc enim Episcopus non potest, vbi executores dati sunt, vel tacito, vel expressẽ. Hodie tamen Commissarius legatorũ piorũ vt pro reuerẽda fabrica sancti Petri datur, vt habetur in Bulla Pij V. incip. Exergit. data Romæ vndec. calend. ianuarij 1569. pagina 1065. in Bullar. de qua plures declarationes sunt, quas refert Sum. Bullar. in verb. Fabrica sãn. Petri de Vrbe, pag. 241. Prætterquam quod

quod igitur locorum piorum,& prædictorum curam habebit Epiſcopus pauperum gratia,quo facilius hoc agat,pauperum notam habebit; ſic enim ſanctus Sylueſter, & Gregorius,& ſanctus Ioannes Eleemoſynarius faciebāt,quandoquidem Epiſcopus, & alij curam animarum habentes,non ſolum pauperibus ſubuenire habent,vbi vltro eleemoſynas ipſi petunt;verumetiam inquirere qu inam pauperes ſint,cum ipſorum pauperum,viduarum,& orphanorum protectores ſint,& ob paupertatem ſæpius viduarū honeſtas,& virginum pudor periclitētur.Eſto igitur alij ſatisfaciant eleemoſynam præbēdo pauperibus,vbi eam petunt; Epiſcopus autem,& alij curā animarum habentes,quo eleemoſynam pauperibus præbeant,inquirere ipſos habent, atque ſic inquit Archid. in c.ſi peccauerit,2 quæſt.1.& Epiſc.Mon. Mar.in ſuo Man. Paſtor. de quorundam DD.ſententia,cap 49.

3 Eſſet hic † agendum de ſeminario Clericorum. Verum,quod Triden. Synodus.ſeſſ. 23.de reform.cap.18. pluribus rem hanc egit,ſcilicet vbi ſeminarium eligendum. Secundo quot. Tertio quibus ſumptibus alendum.Quarto a quo eius rationes videndæ. Quinto quæ perſonæ in eo collocādæ.Sexto qua ratione vita agēda ipſis ſit.Poſtremo quæ edoceri debeant,ob eam rem quæ huc pertinent,illinc ſumantur, vnū addimus ad hæc Epiſcopum ſummam diligentiam adhibere oportere Sed de effectibus poteſtatis, atque officij Epiſcopi actenus, ad materiam eiuſdem tranſeamus.

Finis Primæ Partis.

TRACTATVS DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS

MATERIA,

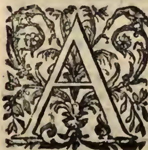
Ex qua Poteſtatis, atque Officij Epiſcopi Prima, habito reſpectu ad ordinem Epiſcopalem.

BARTHOLOMAEI VGOLINI IVRISCONSVLTI, Ac Barbiani Archipresbyteri.

CAP. XXV.

SVMMA.

1 *Materia Poteſtatis Epiſcopalis quotuplex ſit*
2 *Confirmationis Sacramentum Epiſcopus cõferre tantum poteſt.*
3 *Confirmationis Sacramentum, vt Sacerdos conferat, Epiſcopus delegare nequit.*
4 *Confirmationis Sacramentum conferendi poteſtas nec conſuetudine, nec præſcriptione acquiri a ſimplici Sacerdote poteſt.*

ABSOLVTIS effectibus Poteſtatis, atq; Officij Epiſcopalis iam eius materiam
1 aggrediamur; † Et quoniã hęc duplex eſt alia circa quam alia ex qua, & de materia circa quã; (quę ſunt perſonę tam ſęculares, quã Eccleſiaſticæ, & tam fideles, quam infideles ſicut etiam piæ Vniuerſitates eorundem, nec nõ loca pia) egimus, vbi de effectibus tractauimus, ob eam rem hac omiſſa, de materia ex quo modo agamus. Verum quod hæc ſunt functiones, & ordinis, & iuriſdictionis Epiſcopalis. Et quæ ordinis ſunt partim pertinent ad Sacramenta, partim ad Sacramentalia, & Conſecrationes, partim ad Benedictiones, & Sacramẽta hæc duo ſunt, Confirmatio, & Ordo; ideo Confirmationem primo, deinde ordinem, poſtremo reliqua explicemus. De qua Confirmatione hæc videbimus. Primum Sacramentũ hoc a quo adminiſtretur, deinde quod ab eo cognatio naſcitur, nonnullas quæſtiones de ipſa cognatione diſſoluemus. Tertio de Chriſmate eius materia. Poſtremo de his, qui habiles ſunt ad hoc Sacramentum ſuſcipiendum.

2 Quoad primum igitur † Epiſcopus conſecratus Sacramentum Confirmationis ad miniſtrare tantum poteſt, ordinis enim Epiſcopalis collatio huius Sacramenti eſt; & idcirco ad Epiſcopum tantum pertinet, vt dicitur in c. præsbyter. de conſecr. d. 4. & in c. vnic. §. perfrontis, de Sacram. vnction. & gloſſ. in c. quia periculoſum. de ſent. excom. & Couar. libro 1. variar. reſol. cap. 10. §. 3. nu. 4. & ego in Tract. meo, de Sacram. tabul. 3. cap. 3.

3 At qui an † ſimplici Sacerdoti facultatem hanc Epiſcopus delegare poteſt? Plane non. Tam quod quæ ordinis Epiſcopatus ſunt, Epiſcopis tantum delegari queunt. Tum quod iure communi poteſtas hæc Epiſcopis tradita eſt ergo delegari non Epiſcopo nequit, argu. c. cum inferior, de maior. & obed. Tum quod non nulli dubitant an Romanus Pontifex ſimplici Sacerdoti id delegare poſſit, quamuis communis opinio Theologorum, ac Canoniſtarum ſit Præsbyterum poſſe per conceſſionem Papæ cõfirmare, vt de hoc teſtatur Nauar. in conſil. 14. num. 2. de priuil. & DD. in c. quanto. de conſuet. & Couar. latiſſime, lib. 1. var. reſol. cap. 7. vſque ad nu. 14. Qui ergo Epiſcopus non eſt, Sacramentum hoc adminiſtrare non poteſt, neque etiam ſi id Epiſcopus ei delegaret, quandoquidem non poteſt, vt probaui.

Id quod locum habet, vt delegari ab

BIBLIOTECA NAZIONALE V. E. III NAPOLI

Episcopo Sacerdoti nequeat, vel in periculo mortis confirmandus sit, ex quo Sacramentum hoc necessarium non est, vt habetur in eodem cap. quanto, versic. Tutius tamen est, & ibi Gloss. in verb. ex necessitate, & Coua. eod. cap. 10. numero 5. non enim quis peccat, si non recipiat; sed solum vbi ex contemptu ipsum nollet quandoquidem, vt ait ibi Couar. neque pręcepto Dei, neque Ecclesiæ ad ipsum suscipiendum obligamur.

4 Item locum habet, † vel consuetudo hęc adesset, vt a Sacerdote simplici conferri possit, vt habetur in eod. cap. quanto.

Tertio nec ex immemorabili præscriptione simplex Sacerdos Sacramentum hoc administrare potest, vt in eod. cap. quanto. & Couar. ibi num. 14.

Recipitur tamen, vbi de mandato Romani Pontificis Sacerdos confirmaret, tunc enim potest, & non alias, vt communiter hoc receptum esse testatur Doctor. vt proxime dixi. Sed iam de Cognatione, quæ nascitur ex hoc Sacramento, agamus.

S V M M A.

1 *Cognatio Spiritualis, quæ nascitur ex Cõfirmationis Sacramento, non contrahitur ab eo, qui rationis vsum non habens aliquem suscipit.*

2 *Cognatio Spiritualis contrahitur ab eo qui confirmatus non est, si quem in Confirmatione suscipiat.*

3 *Minor ætate cognationẽ contrahit suscipiẽs in Confirmatione eum qui maior ætas est.*

4 *Cognatio spiritualis an contrahatur per procuratorem.*

5 *Cognatio spiritualis, an contrahatur, si plures duobus suscipiant quam in confirmatione.*

6 *Cognatio spiritualis an nascatur inter patrẽ & filiũ, quẽ in articulo mortis baptizauit.*

§. Primo.

§. SEcunda quæstio proposita est de Cognatione spirituali, quæ nascitur inter suscipientem in Confirmatione, & susceptum, & patrem, & matrem suscepti. De hac igitur Cognatione, sex quæstiones contemplabimur.

1 Prima † quæst. igitur explicanda hæc est, an qui suscipit aliquem in Confirmatione non habens vsum rationis cognationem spiritualem contrahat. Videbatur ergo dicendum cognationem contrahi, nam qui suscipitur, esto non intelligat, cognationem tamen contrahit; sicut etiam baptizatus infans. Idem igitur dicendum videtur de suscipiente, dispositio enim in vno ex correlatiuis locum habet in alio, l. prima, & ibi Bartol. C. de Cupress. lib. 10. Contrariam opinionem tamen sequitur Nauar. in cons. 2. & in cons. 3. de cognat. spiritual. Et hoc ob hanc rationem quoniam contrahens nõ obligatur vbi non intelligit actum, quem gerit nam nec in delictis punitur, l. illud. §. primo, ff. de iniur. & Clem. 1. de homicid. ergo neque hi. Hanc opinionem, ego etiam sequor, nam vbi quis obligatur ad aliquid, quo actus, valeat vel saltem ne rescindatur voluntas interuenire debet, argum. cap. primo, de ijs quæ vi met. vè caus. fiunt, lib. 6. & tot. tit. ff. eod. at hic voluntas non interuenit, ergo. Non repugnat autem ratio contraria, nam vbi tractatur de commodo alterius etiam ignarus obligatur, tot. tit. ff. de negot. gest. Hinc qui baptizatur, esto non intelligat actum, qui geritur, ad fidem Christianam tamen seruandam tenetur, vt asseruit Trident. Synod. sess. 7. de baptis. Et ego in Tract. meo de Sacram. Tab. 2. cap. 9. nu. 7. & hoc ob eam rationem, quod de salute animæ suæ, & idcirco de suo commodo agitur, quæ ratio cessat in ipso suscipiente, quandoquidem susceptio onus est, obligatur enim ad instituendum ab eo susceptum, ex quo igitur diuersa ratio est, in correlatiuis huiusmodi dispositum in vno, in alio locum non habet, vt DD. communiter concludunt. Non igitur cognatio, hinc nascitur. Excipitur tamen vbi doli capax esset ipse suscipiens, tunc enim cognatio hæc nascitur, atque sic Nauar. ibidem. Et de quæst. prima satis.

2 Secunda † quæst. est, an qui confirmatus non est suscipiendo aliquem in confirmatione cognationem hanc contrahat. Videbatur ergo dicendum non contrahi, nam qui baptizatus non est si leuet aliquem de baptismo, ipsam non contrahit, vt DD. communiter concludunt, qui enim spiritualem vitam actus non est, idest Christianam vitam; hic eius actionis particeps esse non potest. At qui contrarium concludendum est, scilicet cognationem hanc contrahi, nam statim, atque baptismum quis suscepit, habilis redditur ad omnia spiritualia, vt in Tract. meo, de Baptism. Sacram. conclusi. Hinc etsi confirmatus quis esse debet, antequam primam tonsuram suscipiat vt habetur apud Triden. Synod. sess. 23. de reform. cap. 4. Et ordines gradatim suscipiendi sint; si tamen contra fiat, ordines conferuntur, vt habetur ead. sess. cap. 14. in fine, & in tit. de cler. per salt. promot. Nec repugnat ratio de baptismo, nam idcirco non contrahitur

in baptismo, quoniam vt dixi, non est habilis ad huiusmodi spiritualia, cum baptismo initiatus non sit, omnium enim Sacramentorum baptismus ianua est, atque sic dixit Nauar in cons. 1. eod de cognat. spir.

Verum quod diximus de baptismo, ipsũ etiam non contrahere cognationem, quid si deinceps baptizetur? Ego sentio hanc cognationẽ tunc oriri. Tum quod sic contingit in Catechismo, nam per ipsum nascitur cognatio inter leuantem, & leuatum, & patrẽ, & matrem leuati, esto leuatur nondum baptizatus sit; non enim per Catechismum, & exorcismum baptismus confertur, & tamen nascitur ea cognatio. Tum quod sponsalia contracta cũ Iudæa non baptizata cũ Christiano sub conditione, si ad fidem venerit valida fiunt, si deinceps baptizetur, esto ab initio nulla sint; ergo idem & hic, quod notandum est; quandoquidem apud neminem quæstionem hanc legi.

3 Tertia quæst. est † an minor ætate suscipere maiorem possit. Videbatur dicendũ non posse, nam nec minor potest adoptare maiorem, §. minorem de adopt. in Instit.

Contrarium tamen asserendum est. Tum quod hic maior est, quo ad spiritualia, ex quo prior est, confirmatus. Tum quod in spiritualibus ratio huius non habetur, alioquin Iuuenis non posset infidelem senem baptizare, quod absurdum est. Et de quæst. hac itidem satis.

4 Quarta quæst. est, † an contrahatur per procuratorem cognatio hæc. Cõcludẽdum breuiter est non contrahi, vt asseruit Nauar. in cõs. 6 vbi quæstionem hanc disputauit de cognatione Spirituali, & Ego in Tract. meo de Sacram. Excipitur tamen vbi consuetudo contraria esset, nam quod per legem constitui potest, & per consuetudinem, vt per legem valet id fieri, ergo & per consuetudinẽ modo probetur, quæ tamen sola videtur esse inter Principes, qui per se ad suscipiendũ ire nequeunt vt dixit Nauar. eod. cons. 6. n. 8. De his omnibus tamen vide Capel. Tholoss. decis. 175. & quæ supra diximus.

5 Quinta quæst. est, † an si plures duobus scilicet vnus, & vna suscipiant cognationẽ omnes contrahant, ex quo per Trid. Syn. sess. 24. de reform. matr. cap. 2. cautum est, vt vnus vel vna, vel saltẽ vnus, & vna suscipiãt Concludendum est cognationẽ cum omnibus contrahi, etsi enim actus contra legem factus regulariter non valet, l. non dubium. C. de leg. Excipitur tamen vbi lex actum nõ tollit, & pœnam extrinsecam addit, quę potest cũ actus valore cõsistere, & valor actus non respuit fauorẽ eius, cui pœna imponitur, vt dixit Bart. communiter recept. in l. prætor ait, nu. 3 ff. de oper. nou. nunc. & ita in casu nostro est; nam non tollit actum, sed ponit pœnã Parocho admittenti plures duobus, idest, tres, & valor actus non pertinet ad fauorem Parochi, sed suscepti. Quæ diximus de Cognatione orta ex confirmatione, eadem asserimus de orta ex baptismo, de qua agimus supra etiã in materia baptismi.

6 Sexta quæst. est, † an nascatur inter patrem baptizantem in articulo mortis suum filium ex vxore. Concludendum est nullam cognationem nasci, quæ noceat matrimonio ca. ad limina 30. quæst. 1. non enim peractum bonum præiudicium fit matrimonio legitime prius contracto: secus autem si quis ex illegitima copula filium natum, vel in eo casu baptizaret; hic enim nascitur cognatio, ex quo præiudicium non fit matrimonio contracto; sed contrahendo, quod facilius impeditur, arg. l. patre furioso, ff. de ijs, qui sunt hi, vel alieni iur. & ca. quemadmodum de iureiurand. atque sic respondet Nauar. in consil. 5. eod. Non tamen in Confirmatione id locum habet, cum Sacramentum necessarium non sit; quare, etsi matrimonium non tollit, impedit tamen ne debitum petatur sine dispensatione; Non ergo pater, vel mater suscipere suum filium in Confirmatione debet, cum vigeat diuersa ratio in baptismo, ab ea quæ Confirmatione. Sed de his hactenus, ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Chrisma ex oleo, & balsamo confectum materia Confirmationis est.*

2 *Oleum de necessitate Sacramẽti est ex oliuis, & ab Episcopo consecratum.*

3 *Oleum non benedictum, oleo benedicto additũ num benedictum fiat.*

4 *Balsamum de necessitate præcepti est necessarium non de necessitate Sacramenti, peccat tamẽ mortifere Episcopus si illud omittat*

§. II.

1 §. Materia † huius Sacramenti est Chrisma ex oleo, & balsamo confectum, & idcirco ex duabus speciebus, de quibus singulis agendum est, & prius de oleo, de quo videbimus, an sit de necessitate Sacramenti. Secundo quod oleum esse debeat. Tertio quale. Postremo an huic benedicto si non benedictum addatur, additum benedictum fiat.

2 Quoad primum igitur † oleum de substãtia huius Sacramenti est, vt cõmuniter DD. concludunt, & ego in Tract. meo de Sacr. tab. 3. cap. 17. & Couar. lib. 1. var. resolut. cap. 10. num. 4. id asseruit.

Quoad secundum ex oliuis esse debet, vt dixi in eod. cap.

Quoad tertium ab Episcopo benedictum vt probaui in eod. c. 18. de communi DD. sententia.

3 Quoad quartum, † an si huic oleo benedicto aliud non benedictum addatur, & ipsum benedictum fiat. Ego sic distinguendum breuiter censeo. Aut oleum benedictum plus est, quam oleum additum non benedictum: & in hoc casu sentio, & benedictum ipsum fieri, & Sacramentum hoc conferri posse; ex quo enim plus est benedictum, trahit ad se singulas partes olei non benedicti, sicut aqua non benedicta pauca addita magnae quantitati aquae benedictae, benedicta fit ob eandem rationem; Hinc, & modico aqua in magna quantitate vini posita in vinum conuertitur, cuiusmodi est, quae in vino ponitur, quod consecrandum est: si enim in vinum non transiret, non consecraretur; quandoquidem aqua per se consecrari non potest, vt DD. concludunt. Aut oleum non benedictum plus est, quam oleum benedictum; & in hoc casu sentio oleum non benedictum, benedictum non fieri, imo oleum non benedictum corrumpere, (vt ita dicam) substantiam benedicti, quatenus tale est; sicut si gutta aquae in vrceum vini infunderetur, nam eius substantia a vino corrrumpitur, ergo & idem hic. Nec facit si dicatur oleum benedictum vti dignius trahere ad se oleum non benedictum, vti minus dignum, cap. quod in dubijs iunct. Gloss. de consecr. Eccles. vel Altar. hoc enim verum non est, nisi maior quātitas benedicti fit, quam non benedicti, non enim vi consecrationis id fieri potest, cum benedictio iam facta sit; namque si hoc daretur, & illud dandū esset vinum additum speciebus vini consecrati, & ipsum consecratum fieri; quod falsissimum est. cap. cum Marthae, §. quaesisti. de celebr. miss. sequeretur etiā guttam aquae benedictae in mare proiectam totam aquam maris benedictam reddere. Quo igitur oleum benedictum trahat ad se oleum non benedictum quantitate superare debet non benedictum, atque sic dixit de aqua Syluestr. in verb. aqua quaest. 3. de mente Sanc Thom. vbi rem hāc pluribus egit. & sequitur, Azor. Instit. moral. parte 2. libro 9. cap. 15. quaest. 6. Quare Episcopi dum Chrisma conferunt, si oleum non benedictum addere velit, ne desit minor quantitas olei non benedicti oleo benedicto adiūgi debet; & Sacerdos qui singulis annis domus aqua benedicta lustrat in Hebdomada Sancta, non addet ad aquam benedictam maiorem quantitatem aquae nō benedictae, alioquin neuter eorum quicquā facit; & hoc notandum est, quandoquidem vidi quosdam in hoc errare. Paululum igitur aquae non benedictae ad benedictum debet addi, ea ratione quam supra dixi, & quo, coaddita benedicta efficiatur, quod contingit statim, atque aqua benedicta per singulas minimas partes non benedictae permeauit, & de oleo satis.

4 Quoad Balsamum † de necessitate Sacramenti non est, vt asseruit Caietan, in 3. parte quaest. 72. artic. 1. & 2. & Nauar. in consil. 1. vbi quęstionem hanc disputauit de Sacram. vnct. & Couar. libro primo, variar. resolut. cap. 10. num. 4. & in Tract. meo de Sacram. Tabul. 3. capit. 18. & 19. & probatur id potissimum, per capit. primo de Sacram. non iterand. Peccat tamen mortifere Episcopus qui sine Balsamo oleo admixto Sacramentum hoc administrat; etenim de necessitate praecepti est, quamuis de necessitate Sacramenti non sit, sic enim & mortifere peccat qui sine aqua in vinum infusa consecrat. At quid si Balsamum non habet? Non conferet hoc Sacramentum; non enim Sacramentum necessitatis est. Quid vero si conferat Balsamo non adhibito? Iterum administrabitur eadem forma adhibitas non enim alia est tradita. Nec ob id Sacramentum hoc iterabitur, nam requiritur ad ipsum iterandum intentio ipsius conferentis, vt scilicet hoc animo conferat, quo ipsum iteret, quod in casu nostro non contingit ex quo intendit, quod deest supplere atque sic dixit Nauar, in eod. consil. primo, in fin. Sic enim & baptismus hac ratione iteratur, vbi an collatum sit, de iure, aut de facto dubitatur, capit. primo, de baptism. Balsamum vero, cuius speciei sit, nihil interest si plures species dentur: nam & in Sacramento Eucharistiae, modo vinum sit ex vnius vitis, nihil interest, ex qua specie vuarum sit. Idem de pane modo ex specie tritici sit; sicut etiam de oleo, vbi ex oliuis est; sed de materia satis iam quibus conferendum sit videamus.

S V M M A.

1 *Baptizati esse debent, qui confirmandi sunt.*
2 *Confirmandi non debent esse in peccato mortali, sed saltem contriti.*
Item nec excommunicati, nec interdicti.
3 *Subditis confirmatio conferenda est.*
4 *Admonitio, seu concio haberi debet ad populum, antequam hoc Sacramentum administretur.*

§. III.

§. III.

1 §. BAptizati † eſſe debent ij, qui Sacramentum Confirmationis ſuſcipere volunt; alioquin Sacramentum non accipient, vt probaui in Tract. meo de Sacram. Tab. 3. cap. 14.

2 Secundo † quo & gratiam Sacramenti cõſequãtur, ſi peccato mortifero detinentur, contritionem ipſius ſaltem habere; alioquin etſi characterem accipiunt, non tamen gratiam.

Non etiam excommunicati, interdictive eſſe; nam eſto contumaciæ eos pœniteat, mortifere tamen peccant, ipſorum ſuſceptione, ex quo Sacramentum Communione carent. cap. penult. de ſent. excom. & capit. fin. eod. lib. 6. & vt probaui in Tract. meo de Cenſ.

3 Subditi etiam † eſſe eius Epiſcopi, qui Sacramentum eis confert, nam & baptiſmus, ſicut etiam alia Sacramenta a proprio Parocho conferenda ſunt. Atqui ſi contra fiat Sacramentum quidem confertur, collator tamen, quod nulla pœna præſcripta eſt, arbitraria punietur. l. prima. ff. de iur. deliber. & capit. de cauſis, de offic. delegat. & ita in ſimili dixit Gloſſ. in Clement. prima, de priuileg. Verum quid de eo, qui ab hæreticis venit non habens certas ſedes, ſeu domicilium alicubi collocatum, a quo ſuſcipiet hoc Sacramentum? Quod hic vagus dici poteſt, ob eam rem ab Epiſcopo eius loci accipiet, vbi inuenitur. iux. Gloſſ. in l. prima, C. vbi de crimin. agi poſſit, & ita reſpondi, cum eſſem Mediolani hac de re conſultus, cum caſus hic occurriſſet, & bene per prædicta.

3 Quare † Epiſcopus, cuius munus proprium eſt, Sacramentum hoc adminiſtrare, breuibus, ac grauibus verbis, antequam Sacramẽtum hoc adminiſtret, vel Parochus de præſtantia, & dignitate huius Sacramenti ad Populum ſermonem habebit, ſimul admonendo, qua pietate ad hoc Sacramentum ſuſcipiendum venire quis debeat; nullum enim aliud Sacramentum eſt, quod maiori in curia ſuſcipiatur; rident enim multi, verba iocoſa fundunt, ne grauiora dicam; quæ omnia facile tollentur habito ſermone, (vt dixi) de huius Sacramenti præſtantia.

Reliqua demum. quæ ad hoc Sacramentum adminiſtrandum pertinent ommittimus, quoniam ipſa in meo Tract. de Sacram. abunde tractauimus, iam ad Sacramentum ordinis tranſeamus.

DE ORDINIS SACRAMENTO materia; ex qua Poteſtatis, atque Officij Epiſcopi ſecunda, habito reſpectu ad ordinem Epiſcopalem.

CAP. XXVII.

SVMMA.

1 *Epiſcopus ordinis ſacramentum conferre poteſt ac debet.*

2 *Epiſcopus quas qualitates, habere debent, quo ordinem conferat.*

3 *Epiſcopus edicens, ne quis veniat ad ordines ſuſcipiendos, qui vitium animi, vel corporis patitur, an conferat ordinem, ſi talis veniat.*

5 *Formam dum præfert Epiſcopus materia porrigere debet, & ſecundo ordinandus attangere oportet.*

SECVNDO Sacramẽtum Ordinis eſt materia, ex qua Poteſtatis Epiſcopalis habito reſpectu ad ordinem Epiſcopalem; de qua materi hæc contemplabimur. Quiſnam ordines conferre poſſit, & quæ ineſſe ei debeat, vbi conferre vult proprio iure. Secundo de ijs, qui ordines ſuſcipere volunt. Poſtremo de modo, & ordine adhibendo ad eius, collationem.

1 Quoad primum igitur † iure proprio Epiſcopus Sacramentum ordinis conferre poteſt; ſic enim habetur in capitulo quamuis, diſtinct. ſexageſimaoctaua, capitulo perlectis, §. ad Epiſcopum, diſtinct. vigeſimaquinta, & in capitulo aqua, iuncta Gloſſ. de conſecrat. Eccleſ. vel Altar. & ſic inquit Gloſſ. in capitulo. Quia periculoſum, de ſentent. excommunic. libro ſex-

to, & in capitulo transmissam de elect. in antiqu. & Catechism. Roman. de ordine, capitulo de legitimo Sacramenti ordinis ministro, & asseruit nouissime Tridentin. Synod. sess. vigesimatertia, de Sacrament. ordin. canon. 7. nam anathemate eos damnauit, qui contenderent Episcopos ordinandi potestatem non habere. Id, quod ego probaui pluribus in Tractat. meo de Sacramentis, tabula septima, capitulo secundo.

2 Necessario autem † huic Episcopo, quo ordinem conferat, hæc inesse debent. Primum, vt consecratus sit; nam, cum ordines conferre munus sit Episcopatus, ordo hic non confertur nisi consecratione, & idcirco etiam si Episcopus confirmatus ea quæ iurisdictionis sunt, exercere valet, non tamen ante consecrationem, ea quæ sunt ordinis potest, vt tradidit Gloss. communiter recepta in citat. capit. transmissam, & ibi Abbas, numero tertio, versic. Vltimo not. de elect. & in capitulo licet, numero sexto, versic. Consumatio autem quoad virtutem de trans. prælat. facit quoque capitulo Corepiscopi § Quod autem distinct. 68. & capit. vnic. versic. Manus, de Sacram Vnct. Ante consecrationem igitur, si ordines conferat, nihil faciet, ergo consecratus esse debet.

Secundo episcopus cōferre ordines velle debet, idest intentionem actualem, vel saltem virtualem habere ordines conferendi, vbi eos confert. Tum quod id asseruit generatim de omnibus Sacramentis. Tridentin. Synod. sess. 7. Canon. 11. Dum inquit: Si quis dixerit in Ministris; dum Sacramenta conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia, anathema sit. Hæc ibi, ex quibus proposita quæstio habetur. Tum quod omne Sacramentum omnino est nullum, si Minister qui ipsum conficit non habet intentionem actualem, vel saltem virtualem conficiendi illud, vt asseruit Sanctus Thomas communiter receptus, in tertia parte, capitulo tertio, numero octauo, vid. Quare si Episcopus non intenderet ordines conferre ijs, qui vitium aliquod animi corporisve haberent, vel id aperte dicat, vel non ob prædicta, ordo non conferetur. Excipitur tamen ubi hoc ediceret ad terrorem tantum, non autem, quo re uera ordinem conferre nollit, ubi tamen non constat omnino de hoc animo, iterum conferri ordo debet, ut declarauit Sacra Congregatio, cui similis casus propositus fuit; nam, cum quidam Diaconus, quo Episcopus dum uiueret familiariter utebatur, attestaretur, Episcopum sæpe ei dixisse se similes protestationes ad terrorem tantum emittere. Sacra Congregatio in hac sententia fuit, in qua & Summus Pontifex ad quem relatio facta est, ut ordines iterum reciperent, qui ab Episcopo sic protestante ordines accepissent; nam ex protestatione facta ab Episcopo constabat præsumptione ordines ipsum noluisse conferre, quæ protestatio non tollebatur per assertionem Diaconi, ita habetur apud Nauar. in consil. primo, in Addit. de eo, qui fur. ordin. suscep.

3 Verum, quid † si simpliciter edixit, ne quis uitium animi, corporisue pateretur, ad ordinationem veniret, seu qui probatus non esset: non adiecit tamen se nolle ordinem contra facientibus conferre, an si, nihilominus aliquis non approbatus, uel uitium aliquod patiens accedet ad ordinationem, ordinem hic, & characterem suscipiet? Videbatur dicendum ordinem, & characterem hunc non suscipere; nam delictum non præsumitur, leg. merito. ff. pro socio, & quilibet præsumitur bonus, capitulo secundo, de reg. iur. At si diceremus huic indigno Episcopum ordines conferre velle, præsumeretur delictum ipsum committere, ex quo indigno ordines confert. Contrarium tamen concludendum est, scilicet hunc ordines suscipere; Nam id primo habetur in capitulo primo, & in capitulo final. de eo, qui fur. ordin. suscep. vbi cum esset prohibitum, etiam sub pœna excommunicationis, ne ad ordines quidam venirent, ordinem tamen susceperunt, ac characterem, esto contrauenissent, vt ibi habetur; ergo vel prohibeat, ordo confertur. Postremo vbi prohibet, ne vitia patientes ad ordinationem veniant, non idcirco tamen ob id non vult ordines conferre; aliud enim est nolle indignos accedere ad ordinationem; & aliud nolle ordines conferre; ex quo igitur diuersa sunt, esto noluerit primum, non tamen sequitur noluisse secundum, vt habetur in citato capitulo, & in capitulo fin. de eo, qui furt. ordin. suscept. ex diuersis enim non fit illatio, argument. leg. Papinianus exuli. ff. de minor. Etenim omnes mortifero peccato affecti indigni Sacramentis, & beneficijs Ecclesiast. sunt; & tamen si conferantur collatio tenet, esto collator nollet sic affectos accedere. Non repugnat ratio contraria, nam Episcopus persona publica est, & idcirco, dum ordines confert, pro tali se gerit; at persona publica secundum allegata, & probata iudicare debet, capitulo

Pastora-

Pastoralis, §. quia vero, de offic. ordinat. & leg. illicitas. §. veritas. ff. de offic. præsid. non igitur delictum committit, ex quo ut publica persona id non nouit; vera tamen esset ratio, vbi vt iudex id nouisset, idest, ei esset probatum. Imo ne c peccat si quis improbatus ordinibus se ingerat, & Episcopus id non animaduertat. Multo minus peccat ille, qui delicta non nouit ordinandorum, vt Iudex, & probare ea non potest. Hinc eum Episcopum grauiter peccare dixit Nauar. in consilio primo de eo, qui furt. ordin. suscep. numero duodecimo, qui generalem ordinationem facturus expresse, vel tacito coram Deo non proponeret se non intendere illis ordines conferre, qui ordine indigni sunt, ob occulta crimina, & vitia, quæ ipse nescit, & nescire tenetur, vel probare non potest, capitulo si tantum, & capitulo placuit decimosexto, quæst. secunda, quibus probatur peccare Episcopum obijcientem crimen subditos, quod probare non potest, præsertim quod nihil cum scandalo agendum est, capitulo nihil cum scandalo de præscript. & ad ipsum non pertinet delicta occulta punire, cum Ecclesia de occultis non iudicet, capitulo si Sacerdos de offic. ordin. & capitulo, sicut tuis cum similibus citat. ibi a Gloss. de Simon. In hac quæstione igitur sic concludendum censeo.

4 Tertio † requiritur, vt dum Materiam Episcopus porrigit ipsis ordinandis, simul & formam proferat; & ordinandi materiam tangant ipsis porrectam, vt asseruit id pluribus Caiet. in Tract. de Sacrament. ordin. collat. Tractat. vigesimosexto, vbi etiam eos repræhendit, qui hæc non obseruant; quandoquidem de necessitate Sacramenti hoc esse probat.

Hanc opinionem ego etiam tenui in Tractatu meo de Sacrament. Tabul septima, capitulo decimoctauo; sed de his hactenus; iam de ijs agamus, quibus ordines conferendi sunt, quod in sequenti præstabimus.

SVMMA.

1 *Subditis suis ordines conferre Episcopus debet.*
2 *Subditus quatuor modis dicitur habito respectu ad ordines suscipiendos.*
3 *Origo reddit quem subditum Episcopo quoad ordines.*
4 *Origo alia est sua, alia est a Patre, alia a Matre, alia a Patrono.*
5 *Origine vnde quis dicatur, vbi Mater peregre proficiscens puerum peperit.*
6 *Professi in aliqua religione, & ab ea eiecti, a quo ordines suscipient.*

§. Primo.

§. DE ijs, quibus ordines conferendi sunt, agendum nobis proposuimus; iam igitur rem aggrediamur.

1 † Episcopus ergo suis subditis ordines conferre tantum debet, ita habetur in capitulo nullus, & tot. tit. de tempor. ordinat. libro sexto, vbi prohibetur, ne alterius subditis ordines conferantur ergo suis conferri debet. Idem habetur in capitulo nullus primus 9. quæst. secunda, & per totam eam quæstionem, & in capit. primo, cum duobus sequent. distinct. nonagesimaprima, & nouissime apud Triden. Synod. sess. 23. de reform. capitulo octauo, ibi vnusquisque a proprio Episcopo ordinetur, & capitulo decimo, ead. sess. versic. Qui Regularibus subditus non sit, & capitulo tertio, versic. subditos suos non aliter. Verum quoniam communi iure quatuor modis subditus Episcopo quis dicitur habito respectu ad ordines; scilicet primo ratione originis. Secundo ratione domicilij. Tertio ratione beneficij Ecclesiastici, quod quis habet in Diœcesi Episcopi, vt dicitur in citat. capitulo primo, & capitulo nullus, de tempor. ordin. lib. 6. Quarto ratione habitationes triennales cum Episcopo, vt habetur apud Trident. Synod. sess. 23. de reform. cap. 9. ob eam rem de his omnibus modis agamus, & prius de subiectione habito respectu ad originem, de qua subiectione hæc contemplabimur; Primum quid sit. Deinde quot modis requiratur. Tertio quid iuris si mulier peregre proficiscens in itinere pariat.

2 Quoad primum igitur † subiectio Originis hæc habito respectu ad ordines suscipiendos

dos est subiecto, quæ acquiritur Episcopo loci, vbi quis natus est, vel eius parens, vel Dominus.

Dixi subiecto, vti genus; non solum enim dicitur de subiectione hac, verum etiam, & de quacunque alia subiectione.

3 Dixi reliqua vti differentias, quibus separatur ab alijs subiectionibus, de quibus infra.

3 Dixi † etiam, vbi quis natus est: nam hac ratione subiectio acquiritur Eipscopo, scilicet ob ortum qui fuit in sua diœcesi, vt dicitur in capit. nullus de tempor. ordin. libro sexto, qui ergo Arimini ortus est, quoad ordines suscipiendos, subiectus Episcopo Arimini est.

4 Dixi, † vel vbi Parens, quandoquidem origo etiam patris inspicitur quoad ordines suscipiendos. Quare ab Episcopo Diœcesis, in qua pater natus est, ordines suscipere filius potest, quamuis alibi ipse natus sit, atque sic dixit Gloss. in capitulo primo, in verb. Alienigenas, de vsur. libro sexto, & Philip. Franc. ibidem in fine, & Gemin. & Ancharan. & Iason etiam in leg. huiusmodi, §. legatur. ff. de legat. primo, & Nauar. in consilio decimonono, de tempor. ordin. Poterit igitur quis ordinibus initiari non solum ab Episcopo Diœcesis, in qua natus est, verum etiam ab Episcopo Diœcesis, in qua pater. Iacob. tamen de Graff. decis. vigesimaquinta. in titul. de approbat. contrarium asseruit, scilicet suam, & non patris originem spectandum esse Doctores autem in citat. capitulo cum nullus ante factum, opinionem hanc tenendam concludunt, post factum priorem, ad excusandos ordinatum, & ordinantem, & ita refert Addit. ad Summ. Bullar. Steph. Quaran. in verb. ordo 2. pagin. trecentesima quinquagesima, versic. Quoad tertium.

Excipitur tamen origo Aui, & aliorum ascendentium, non enim in hoc prodest, vt allegati DD. inquiunt quandoquidem in infinitum iretur.

Secundo excipitur origo patris naturalis: nam eius origo non inspicitur, sed matris quoad illegitimum, leg. prima in fin. ff. de municipal. & leg. eius, qui ff eodem.

Tertio excipitur, vbi de libertinis agitur, seu libertis: nam originem Dominorum sequuntur, & non patris. leg. assumptio, in fin. & leg. sequen. ff. ad municipal. Præter originem igitur suam, prædictorum etiam origo inspicitur. Et idcirco non solum ab Episcopo suæ originis sed prædictorum, ordines suscipere poterit. Ex his habemus secundum, quod explicandum nobis proposuimus scilicet quot modis contingat ratione originis subiectum, quem fieri Episcopo respectu habito ad ordines

5 Quoad tertium scilicet † si mulier peregre proficiscens extra diœcesim domicilij, quo reuerti volebat, filium pepe-rit, vnde filius hic originem traxisse dicatur? Communiter concluditur a Canonistis, in capitulo Rodulphus, de rescript. & a Viu. qui de communi testatur sententia in sua Sylu. opin. 804. originem eius esse, ubi pater domicilium habebat, quandoquidem non inspicitur, quod per accidens est; sed quod per se, argument. leg. prima. ff. de autor. Quare, uel in mari quis nascatur, originem tamen habebit a domicilio patris. In hac materia igitur sic concludendum est, quod ad rem nostram pertinet.

6 At † quid de professis in aliqua religione, a qua eiecti ob delicta fuerunt ordine, & habitu exuti, a quo ordines suscipient? Plane ab episcopo originis, modo alias habiles sint, ita dixit Nauar. in consil. 84. de regul. Non enim ammisserunt subiectionem originis, ex quo a natura est argument. §. se naturalia. in Instit. de iur natur. gent. & ciuil. vide tamen, quæ supra dixi de regularibus. Sed iam de subiectione habito respectu ad domicilium, agamus.

SVMMA.

1 *Domicilium quid sit.*
2 *Quomodo contrahatur.*
3 *An pluribus in locis domicilium habere, quis possit.*

§. II.

§. Secundo, habito respectu ad ordines suscipiendos, quis etiam Episcopo subditus Dimicilij ratione efficitur. Idquod vt dilucidius fiat hæc explificanda sunt. Primum domicilium quid sit. Deinde qua ratione contrahatur. Postremo, an in pluribus locis domicilium habere quis possit.

1 Quoad primum igitur † Domicilium est locus, in quo quis habitationem habet animo

animo ibi perpetuo habitandi. Nam statim atque habitationem quopiam quis transtulit, quo perpetuo ibi habitet, statim & in ipso momento domicilium contrahit, vt habetur in l.Ciues.C. de incol. libro 10. & capit.cum nullus,& ibi not.Philip.Franc. & Gloss. in verb. Domicilium. de tempor. ordin.lib.6. & Abb. in capit. penult in fin.de Paroch & Nauar in consilio secūdo, de tempor.ordin & in consilio quarto, numero octauo, de constitut.Et de hoc primo satis.

2 Quoad secundum † contrahitur Domicilium, vt ex dictis patet statim atque habitationem quis aliquo trastulit quo ibi perpetuo sit,etsi animum suum declarauit pro tali habetur. Rota tamen vult præter animi declarationem, vt aliquis actus interuenerit, exempli gratia, vt emerit domum, & ita Socin.in cap.fin numero 25.de foro com pet. & Addit. ad summam Bullar. Steph. Quar. in verb. ordo, pag.350 versic. Circa tertium. Si vero non declarauit ad coniecturas cōfugiemus, & an domiciliū transtulisset, arbitrabimur. ita dixit Abb. ibid. Quare, qui aliquo cum omnibus suis rebus ad habitandum vadit, eo domicilium transtulisse existimabitur. vt dixit Barto. in l.Domicilium, ff.ad municipial. & qui habitat,vbi maiorem suorum bonorum partem habet, de eo idem iudicabitur; vt dixit idem Bartol.in l.placet. ff. eodem. Si vero nihil habet in bonis, habitatio decennij cum animo habitandi perpetuo requiritur.l.2. C. de incol. libro 10. Non requiritur autem Episcopi licentia in domicilio mutando, vt habetur in capit.fin.& ibi not. Abb.numero primo de Paroch. & alien.Paroch.non solum quoad temporalia,verum etiam nec ad spiritualia. Ex his constat discipulos, qui Bononiæ alibive studiorum gratia commorantur domicilium ijsdem in locis non contrahere; quandoquidem animum non habent perpetuo ibi manendi, ita dixit Abb. in capit. nullus, de Paroch. Item de Mercatoribus, & de Iudicibus,sentimus; quandoquidem Iudices, qui in aliquo ad iudicium munus exercendam proficiscuntur, & Mercatores, qui ad negotiandum,non habent animum perpetuo ibi morandi. Et de hoc secundo satis; coniecturas autem plures recenset Menoch. de arbitr. iudic.libro secundo, cent. prim. cas. 86.

3 Quoad tertium, † an in pluribus locis domicilium habere quis possit, concludendum est,id posse, capit.2. de sepult. & vt dixit Gloss. in capit. penult. in verb. Domicilium, de tempor. ordin. lib. sexto, & not. Abb.in capit. inter nostra, numero 10. de sepult. & habetur in l. assumptio originis. ff. ad municip.Hoc autem contingit, vbi in locis pluribus, quis æque habitat exempli gratia,æstiuis temporibus in hoc loco habitat, hyemalibus vero in illo. Regulares vero domicilium habent vbi Prælaturam, quousque alio mittantur. ita Bald.in l. prima, ff. ad municip. & sequuntur nonnulli alij DD. & Felin. in capit. dilectus filius, 2. versic. De domicilio, versic. octaua cōclusio,de rescript.de quo domicilio egit etiam, ibi abunde Felin. & Diaz. in pract. crim.capit.9.& Addit.ad eum, & capit. 54. numero 26.& nos etiam supra. Hoc domicilium autem,& filiusfam pubes eligere sibi potest, l. placet, cum sequ. ff. ad municipal.

His præmissis, Episcopus subditis suis ratione domicilij ordinem, communi iure confert. Excipitur tamen, vt ab Episcopo domicilij ordine accipere nequeat, vbi ab Episcopo originis ordinatus esset ad titulum beneficij, quod residentiam postulet, vel ad titulum patrimonij pro vtilitate,& necessitate Ecclesiæ,etenim tunc Episcopus domicilij, nisi prius habeat ab Episcopo primo,qui ordines contulit, an cesset causa iusta, ob quam fuit ordinatus ordines ei cōferre nō debet, sed remittere ad ipsum Episcopum,vt inseruiat Ecclesiæ,cuius gratia ordines ei collati sunt, ita Addit.ad summam Bullar Steph.Quar. in verb. ordo,versic. Circa tertium, pag. 351. Sed de subditis ratione domicilij satis. Iam de subditis ratione beneficij agamus.

S V M M A.

1 *Beneficium Ecclesiasticum, vbi quis habet in Diœcesi alicuius Episcopi, eidem ordines conferre potest,quæ regula quousque pateat declaratur.*

§ III.

1 §. Tertio, habito respectu ad ordines suscipiendos, quis subiectus est Episcopo diœcesis, in qua beneficium ipse habet;idest Episcopus loci,in quo quis beneficium Ecclesiasticum habet, superior eius est, & ei conferre ordines potest, vt dicitur in capitulo cum nullus de tempor.ordin.libro sexto, & DD. ibi communiter notant.

Id quod locum habet, etiam si ac titulum eius beneficij ordinatus non sit; nam citat.capitulo; cum nullus non distinguit; ergo nec nos distinguere debemus; leg. de pre-

pretio. ff. de publ. in rem act. atque sic sentit Gloss. in eod. cap. cum nullus in verb. Ecclesiasticum.

Secundo locum habet, vel hoc beneficio non eximatur a iurisdictione primi Episcopi, vtpote vel quia beneficium hoc non requirit residentia, ita dixit Philip. Franc. in ead. Gloss. & Add. ad sum. Bull. Steph. Quarant. in verb. Ordo, pag. 350. versic. Circa secundum.

Tertio locum habet, quamuis beneficium huiusmodi annexum habeat aliquem ordinem certum, vtpote Subdiaconatum; Nam Episcopus, vbi est hoc beneficium, poterit ei non solum ordinem cõferre Subdiaconatus, verum etiam alios ordines, atque sic sentiunt Gloss. ibi; & Philip. Franc.

Quarto locum habet, vbi plura beneficia habet; nam si vtrunque residentiam postulet, hic plura domicilia habere dicetur, modo æque in vtroque resideat; secus si in vno per Vicarium inseruiat; ita Felin. in cit. cap. dilectus, 2. de rescript. & Diaz. in prac. crim. can. cap. 8. Id quod locum habet, vel Episcopus ei conferat beneficium, quo ipsi, & ordines conferat, esto contrarium teneat. Philip. Franc. ibidem, num. 3. quem sequitur Addit. ad summam Bullar. Steph. Quar. in verb. Ordo. vers. Circa secundum, & male; nam canon non distinguit, qua ratione quis habeat beneficium, modo legitime ipsum habeat.

Postremo locum habet, vel beneficium simplex sit; & animarum curam non habeat; quandoquidem cit. cap. cum nullus, loquitur simpliciter. Contrarium tamen tenet Innoc. & Ant. & Abb. in cap. ex. ore de priuil & Diaz. eod. cap. 10.

Excipitur tamen primo, vbi pensionem quis haberet etiam in titulum, non enim Episcopus illius loci, vbi est beneficium, vnde pensio habetur, ius habebit in pensionarium quoad ordines; Quare nec Episcopus poterit ordinare Clericum, ob id, quod patrimonium in sua Diœcesi habeat, ad cuius titulum vult ordinari, si ratione alia subditus ei non sit.

Secundo excipitur, vbi quis haberet beneficium ad tẽpus, vtpote in Commendam; quamuis hodie Commendæ perpetuæ sint, vel quousque in seminario doceret. iuxt. cap. cum nonnulli. de magistr. & ita dixit Rebuf. in tit. de elec. a quib. & quomodo creentur. Quare locum habebit regula proposita, etiam in Vicarijs perpetuis; quandoquidem pro Parochos habentur, per Clement. vnic. de off. vicar.

Postremo excipitur, vbi haberet quidem beneficium, sed non ad victum sufficiens; non enim potest Episcopus loci, vbi beneficium est, huic ordinem sacrum conferre; nam Trid. Synod. postulat, vt ipsum beneficium sit sufficiẽs ad victum honeste. Sess. 21. de reform. cap. 2. posset tamen ordines conferre si adiungeret patrimonium sufficiens victui. ita Addit ad summam Bullar. Steph. Quar. in verb. Ordo versic. Circa secundum.

SVMMA.

1 *Moratus cum Episcopo per triennium, ab ipso ordines suscipere potest, modo beneficium statim ei conferat.*

§. IV.

1 §. Postremo † subditus cõmuni iure Episcopo quoad ordines, est, qui triennium, cum eo moratus est idest; Episcopus conferre ordines ei potest, qui triennium secum moratus est; modo beneficium statim ei conferat, ita habetur apud Triden. Synod. sess. 23. de reform. cap. 9. & Nauar. in cons. .... quęst 1. de tempor. ordin. Hoc tamen intelligitur de eo familiari, qui cum Episcopo fuerit commoratus, & præsens in seruiuit: alioquin si absens, esto sumptibus Episcopi vixerit, priuilegium hoc non habebit, ex quo ab eo cognosci non põtest, quoad mores; ac reliqua, quamobrem illud triennium præscriptum est. ita Addit. ad Diaz. cap. 26. vers. Tertius casus, & ita Maiol. de Irregul. lib. 4. cap. 2. num. 5. & Addit. ad Summam Bullar. Steph. Quar. in verb. Ordo vers. limita in eo. pag. 352. Id quod locum habet, vt scilicet beneficium conferat vel primam Tonsuram ei conferre vellit: nam & ipsa in numero ordinum habetur pontificio iure. cap. cum contigat. de ætat. & qualit. & ita dixit Nauar. in eod. cons.... & ita Rot. iudicasse testatur eadem Addit. in eod. loco. Quare multo magis locum habebit, vbi ordines minores ei confert. Sic enim Sacra Congregatio interpretata est vt refert ead. Addit. ibidem, quæ beneficia collationem concurrere cum ordinis collatione debere asseruit, quod ego interpretor statim, seu paulo post. Si enim ante cõferret, ratione triennij.

Excipitur tamen Episcopus titularis, nam nec ratione hac conferre primam tonsuram potest, absque proprij Prælati consensu; aut litteris dimissorijs: nam contrafaciens per annum ab officio Põtificalium suspensus est: & promotus ab executione ordi-

ordinum sic susceptorum,donec suo Prælato visum fuerit, ita habetur apud Trident. Synod. sess.14. de reform. cap.2.& hoc ob has rationes, quod beneficium ei conferre non potest. Dimissorias tamen Episcopus hic triennalis ad ordines dare potest, non tamen dispensare in interstitijs temporum, vel cum illegitimo; est enim concessio illa exorbitans, & ita Nauar. in cons 12. & 13. de tempor.ordin. Si autem beneficium non conferat, vel ab alio detur, ordines conferre ei non potest, ita Nauar.in cons. 10. de tempor.ordin. Hi ergo subditi dicuntur, vt quibus ordines Episcopi conferre legitime queunt. Sed iam de qualitatibus agamus, quæ inesse eis debent. qui ordines legittime suscipere volunt.

S V M M A.

1 *Velle ordinem suscipere debet is, cui ordo confertur.*

2 *Inuitus, seu coactus, qui ordinem suscipit, an ordinem suscipiat, & vbi suscepit, an ad votum continentiæ obligatus sit, si ordo sacer ei conferatur.*

§. V.

§. DE qualitatibus in præsenti agendum est, quibus prædīti esse debent, qui ab Episcopo ordines suscepturi sunt, & quoniam hæc partim omnibus ordinibus communes sunt, partim propriæ, ideo prius de communibus, deinde de alijs agamus.

1 Primum igitur is, cui ordo confertur, velle ipsum ordinem debet. Tum quod ascribitur in eorum numerum, qui ex officio in sacris functionibus inseruire debent, ergo libens, suscipere debet, ac volens hylarem datorem enim delegit Deus. Tum quod sacramentum ordines singulis necessarium non est, & idcirco ad illud suscipiendum quis cogi non debet, vt DD. communiter concludunt, quamuis generatim necessariũ sit. Tum quod sacer ordo annexum continentiæ votum habet. cap.vnic.de vot lib.6. At continentiæ votum liberum, ac voluntarium esse debet iuxta illud Apostoli de Virginibus præceptum Domini nõ habeo. Tum denique quod per ordinis sacri susceptione spirituale quoddam matrimonium cũ Deo contrahitur. ergo volens, ac libens, quis ordines suscipere debet. cap. cum locum de sponsf. excipitur vbi vtilitatis Ecclesię, vel necessitas id postulet iure dist. 74. iunct glos. summ. esto hodie id raro contingat.

2 Verum quid si cuipiam inuito sacer ordo conferatur, an ipsum recipiat? & vbi recipit, an ad continentiam seruandam obligetur? Quoad primam quæstionem sit breuiter distinguendum est. Aut hic omnino respuit ordinem suscipere, & nullo modo consentit; & in hoc casu ordinem non suscepit, fuit enim violentum hoc simplex, & nihil de sua voluntate adfuit, & idcirco nihil suscepit; etenim nec sic coactus baptismum suscepit. cap. maiores. §. Item primo quæritur. de baptis. & vbi Abb. ac DD. notant. & cap. vbi d. 74. & ibi gloss recepta Aut consentit conditionaliter, quo scilicet vitet periculum, ac metum ipsi iniectum, & sic violentem mixtum est, in quo adest voluntas, quamuis coacta, vt declarauit Philos. lib. 3. mor. & in hoc casu ordines quis suscepit, sicut sentit Gloss. in cit. cap. vbi, & de baptismo habetur in cit. §. Item quæritur, & ratio est quoniam in his Sacramentis, qui characterem imprimunt, non necessario requiritur, voluntas libera ad characterem suscipiendum; sed solum vt patiatur, & vellit Sacramentum, quamuis coactus, atque sic sentit S. Thom. lib. 4. d. 25. q. 2. art. primo, & tradit Nauar. in cons. 1. & 2. & 14. de ijs, quæ vit. met. ve caus. fiunt è de prima quæstione satis.

Quoad secundam quęstionem, an ad continentiam seruandam obligatus sit, iuxta distinctionem propositam concludendum est. In primo casu igitur dubitationem nullam habet, ex quo enim Sacramentum non recipit ad reliqua, quæ Sacramentum consequuntur, non obligatur. In secundo autem casu sic distinguendum est, Aut ratum deinceps ordinem habuit, idest carum habet, se ordinem suscepisse, & esto sciat se non teneri ad eius obseruationem, tamen vult in eo statu viuere, id quod vel dictis, vel factis declarauit, vt pote exercendo functiones ordines suscepti, & in hoc casu ad continentiam seruandam obligatur, ex quo deinceps ordinationem ratam habuit, & consentit arg. cap. cum quis. de sent. excomm. lib.6 modo sciuerit se non teneri, antequam enim id nouit, non censetur ratum habere.

Aut ratum non habuit ordinationem, & pertinax in ea volũtate permanet; & in hoc casu ad continentiam seruandam non tenetur, & idcirco vxorem ducere potest; nam continentię votum voluntarium esse debet, & non coactum idest voluntatis est, & non præcepti, vt habetur in cap. Integritatis. 32. q. 1. & traddit Innoc. in cap. Non est compos. sui. de tempor. ordin. & Sanct. Thom. quem alij sequntur lib. 4. dist. 25. q. 3. & glo. in cit. cap. vbi d. 74. Quare nec Clerici priuilegia habebit, vt dixit cit. glos. in cap. vbi, nec incidet in pœnam Clement. vnic. de cõsang. & affin. atque sic respondit consultus Nauar. eod. cõs. 2. & cons. 14. Id quod locum habet, vel ordines suscepti functiones exercuerit,

fuerit; existimans se aliter facere non posse, & ignorans se posse repugnare, & nõ teneri ad continentiam seruandam; non enim per vsum ordines susceptī, ab hoc ignorante actus ratus habetur, nam vt actus nullus ratus habeatur, requiritur, vt is ad quem ratificatio pertinet, congnoscat actum nullũ esse, & eo se non obligari; alias autem, ex quo errat, non consentit. l. si per errorem C. de iur. & fact. ignor. Etenim nec matrimonium nullum, professiove nulla cõualescunt, nisi a sciente rata habeantur, vt dixi, & ita asserunt Nauar. eod. cons. de communi DD. sententia. Voto igitur continentiæ, cui nunquã consensit, non obligabitur. Excipitur tamẽ, vbi metus esset, qui in constantem virũ non caderet. Secundo vbi eo modo, quo dixi, ratum haberet.

Quæ diximus de coacto, eadem dicimus de non habente vsum rationis. vtpote quia amens erat, vel dormiebat, vel infans erat, quando fuit ordinatus, per cit. cap. maiores, de baptis. es to in hoc Diaz. qui quæstionem hanc posuit, cap. 26. num. 4. nihil certi ponat. Verum cur coactus baptizatus cogitur Christianè viuere, hic autem sic ordinatus non cogitur? Gloss. in eod. cap. ait, ob id quod baptismus est Sacramentum necessitatis, & salutis. cap. de Iudæis. d. 45. non autem hoc, quod potius confertur in vtilitatem aliorum. Tu vero dic castitatis votum esse opus super erogationis, ad quod quis inuitus nõ obligatur, & remmitti posse, cùm de iure positiuo votum continentię ordini connexum sit; at baptizatus, quod est de iure diuino, non potest permitti, vt ad pristinam vitam redeat, cum aliam susceperit baptismi susceptione, sed de quæstione hac satis.

S V M M A.

1 *Irregularitatem nullam animi habere debet, qui ordinibus initiandus est.*
2 *Item nec corporis.*
3 *Vxorẽ habens ad ordines admitti non debet quę regula quousque pateat declaratur.*
4 *Aetatem hic debet, quam ordo postulat.*
5 *Ante ætatem ordinem suscipiens, an in pœnam incidat.*

§. VI.

1 §. SEcundo † nullam Irregularitatem pati debet is, cui ordo conferendus est, quicunque ordo sit. Non animi irregularitatem. Irregularitas autem quid sit, & quotuplex, & irregularitates animi quot, & quæ, quod declarauimus in Tractatu de Irregul. cap. 1. vsque ad cap. 44. ob eam rem quæ huc pertinent, illinc sumantur. Quare nec hæreticorum filij esse debent. vi. de Diaz. cap. 22. qui id declarat, & Triden. Synod. sess. 23. de reform. cap. 7.

2 Nullam † etiam corporis irregularitatem pati debet, de qua irregularitate, quid; & quot eius species sint, quod egimus in eod. Tract. de Irregul. cap. 44. vsque ad cap. 59. Sicut etiam de Irregularitate orta ex infamia; ideo quæ ad rem nostram pertinent, quod haberi facillime ex dicto cap. possunt, ob eam rem consulto sic omittimus.

3 Duo huc addidimus. † Primum eum qui matrimonio iunctus est, & vxorem habet, ad ordines admitti non debere, quam rem vt dilucidiorem habeamus, pro regula habebimus, eum, qui matrimonio iunctus est ad ordines admittendum non esse, vt habetur in cap. coniugatus, de conuers. coniugat. & ibi Gloss. in fin. de tempor. ordin. lib. 6. vbi puniũtur etiam, qui ordines ei cõfert, & in Extrauag. Antiquæ concertationi, de vot. vbi puniuntur, qui coniugio cõiunctus ordines suscipit, & not. ibi DD.

Hæc autem regula locum habet non solum; vbi matrimonium consumatum est, verum etiam vbi non est consumatum; esto enim olim inter DD. dubitaretur, an per ordinem sacrum matrimonium non consumatum dissolueretur, vt inquit Gloss. in cap. primo, de vot. lib. 6. & Abb. in cap. verum, de conuers. coniug. quam dubitationem faciebat, quod per professionem in aliqua religione huius coniugij vinculum dissoluitur, cap. 2. & cap. ex publico de conuers. coniug. Hodie tamen quęstio hæc dubitationẽ non habet, nam per cit. Extrauag. Antiquæ concertationi de vot. declaratur non posse hunc ordines suscipere; & si ordines sacros suscipiat, matrimonium tamen contractum per verba de præsenti, quamuis consumatum non sit minime tolli, & ita quoque Capell. Tholos. decis. 361. & Addit. quandoquidem nec diuino iure, vel canonico id cautum reperitur. Qui ordines igitur sic suscepit, si induci nequeat. vt religionem aliquam profiteatur, & vxor instet ad matrimoniũ cõsumandum, ad secum manendum cogi debet, vt ibi dicitur. Imo his pœnis afficitur, si matrimonium, morte dissoluatur, aut alia ratione; Nam primo in susceptis ordinibus administrare non potest. Secundo nec superiores suscipere. Tertio nec ad aliquod beneficium, officiumve ecclesiasticum promoueri, ita ibi habetur, nisi profiteatur aliquam religionem; quandoquidem potest tunc cum ipso in prædictis dispensari, vt dicitur in cit. Extrauag. Antiquæ concertationi. Ordines igitur vinculo matrimonij obligato conferendi non sunt.

Excipitur tamen primo, vbi matrimonium consumatum non esset, nam si vxor aliquam

aliquam religionem profiteatur, quod potest per cit.c.2.& cap.ex publico de conuers.coniug.vel in seculo manens, maritus ordines suscipere potest, & legitime ipsi conferuntur; quippe quia matrimonium dissolutum est, iuribus proxime citatis. Idem potest, & contrario si maritus religionem aliquam profiteatur, tunc enim ad ordines admitti potest.

Secundo excipitur, vbi matrimonium consummatum est, si enim mulier, idest, vxor religionem aliquam profiteatur, maritus in seculo manens ordines suscipere potest, ita sentit Gloss.in cit. Extrauag. Antiquę cōcertationi in verb. Nouerit, esto matrimonij vinculum sublatum non sit.

Tertio excipitur, vbi vxor monasteriū nō ingreditur, modo continentiam voueat.cap. coniugatus, & 16.Gloss.fin.ibi vel dicas, vt dixit Alan.de conuers.coniug.& Nauar.in consil.13.num.5.eod.

Quarto excipitur, vbi vxor adulterium cōmisisset, & notorium esset, vtpote quia publice cum aliquo morabatur extra formam matrimonij, vel sub forma matrimonij, quod cōtraxit, existimans matrimoniū absentem mortuum esse, quem tamen viuere deinceps nouit, & tamen in matrimonio illo perseuerauit; non enim maritus eam suscipere cogitur. In his enim casibus sine licentia Iudicis ordines suscipere potest, vel religionem ingredi, cap. Agathosa, 7.q.2.& ita Nauar.in cōs.4.& cōs. 7.& 8 de conuers.cōiug.Pro regula enim habetur in omnibus casibus, in quibus post matrimonium consummatum licet religionem ingredi, in eisdem & ordines suscipere quem posse Si vero adulterium notum non est Iudicis sententia est expectanda, coram quo adulterio probato ipse declarabit maritū ab vxore liberum esse, quoad torum, & habitationē, & sic poterit ordines suscipere. Hoc tamē uerū est, vt possit ordines suscipere, modo post adulterium ipsam non cognouerit, vel sciens, vel ignorans, vel coactus, quod enim tunc irregularis esset, vt probaui in Tract. meo de Irregul.cap.54.§.2.num.4.& 6.cum sequ. ob eam rem ordinibus initiari non potest, nisi habita dispensatione. Sed de primo hactenus. Iam alterum aggrediamur.

4 Addimus igitur secundo† hunc in ea ętate esse debere, quam suus ordo postulat, atque vi mittam primæ tonsuræ initiandum in septennio saltem esse debere, & alijs minoribus ordinibus. Aetas quæ in sacris ordinibus suscipiendis requiritur, & si olim, & antiquo iure alia esset, vt habetur distin.78. & Clement.prima, de ætat.& qualit.nouissimo tamen iure in Subdiaconatus ordine vigesimus secundus annus requiritur, in Diaconatus vigesimus tertius, ita Presbyteratus vigesimus quintus, ita habetur eadem sess.23. capit. 12. quod tempus sat est, vt cæptum sit, idest, vt qui sacros ordines suscipere vult, illos annos attigerit, ita habetur in Clement. vnic. de ætat.& qualit. iunct.Gloss. & cap.cum in cunctis, de elect.& cap.licet.canon. eod. libro 6. Idquod & in regularibus locum habet priuilegijs quibuscunque exclusis, ita Trid.Synod. de reform.sess....cap. 12. Quod autem sat sit vt cæptum, fit fauoris gratia factū est, arg. l. ad Rempublicam, §.Annos.ff.de muner.& honor.& ita Imol.in cit.Clement.In hacque ętate Episcopus dispensare nō potest, sed Papa, ita Abb.in cap.cum dilecti, nu.nono, & Gloss. ibi de elect.& vt asserui in Tract.meo de Irregul.cap. 45. vbi materiam hanc pluribus egi.

5 Verum an in aliquam † pœnam incidat, si ante ætatem ordinem quis suscipiat? Plane vbi sacrum ordinem suscepit per Bullam Pij II.ipso facto suspensus est; quæ suspensio durat, etiam si accesserit ætas illa requisita, ac demum quousque absoluatur, ita Rebuf. in prax.benef part.2.in tit.de cleric. ad sacr. ordin.mal. promot.Gloss 4.nu.3.& Tolet.in Instit.Sacerd.lib.primo, cap.61.& Addit.ad summam Bullar. Steph. Quar.in verb. Ordo, pag. 349. Item Irregularis fit, si interim celebrat, cap.1.de excep.lib.6.& cap.1.de sent. excom. eod.lib.

Excipitur tamen primo, vbi bona fide susciperet ordines sacros, existimans probabiliter se attigisse ætatem idoneam; vtpote quia id habuit a parentibus, nullam enim suspensionem incurrit, neque celebrans irregularitatem, quandoquidem Bulla Pij II. suspendit eum, qui ante ætatem præsumpserit suscipere ordines sacros; at lex, quæ impunit pœnam præsumentibus aliquid facere, non comprehendit, qui bona fide credens probabiliter illud facit, ita dixit Cardin. communit. recept. in Clemen.prima q. 38.de priuil.& ita respondit Nauar.in cons.8.de tempor. ordin. vbi tamen nouit, expectare debet, vt ætas adueniat.cap. vel non est compos de temp. ordin.

Secundo excipitur, vt irregularis non fiat, ob id, quod vbi ordinatus est celebrat cū Episcopo quandoquidem se accomodat ad mentem celebrantis, & non intendit celebrare, & hanc opinionem vti probabiliorem, & benigniorem sequitur cit. Addit. & alij ab ea allegat.eod.pag. 349.Hinc Cancellaria his pro irregularibus non habet; nam, qui ante ætatem acciperunt Sacerdotium, si dicant se non celebrasse, dat dispensationem, alias non, quam tamen semper darent, si admitteret eum per prædictam celebrationem irregularitatem incurri, ita asseruit Addit. ad Nauar. in cons.8. de cler.excom.ministr.Inno. tamen & Abb. in c.quod sicut.§.super eo, n.13.de elect.inquiunt consecrationem fieri ab eo, qui celebrat cum Episcopo, si prius formam consecrationis proferat, & materia prope sit, antecedens igitur conclusio non simpliciter vera est.

T Tertio

Tertio excipitur si aliud muneris exercuit, quod etsi ordinis munus est; nō tamen est officium diuinum; exempli gratia, sedet inter Sacerdotes, dedit vocem in capitulo, vbi Sacerdotes tantum dant. ita Addit. prædict. ibidem, quod dubitationem non habet ob ea, quæ dixi in Tract. meo de Cens.

Postremo excipitur, vbi minores ordines ante ætatem suscepit, nō enim suspensus est; quandoquidem Bulla Pij II. de ordinibus sacris tantum loquitur.

Verum quod si nōdum vigesimum quintū annum attigit; sed in fine vigesimi quarti anni est, qui ordinem sacrum suscepit, an suspensionē euadet? Plane non; & si enim dies cæpta pro completa habetur; annus tamen cæptus pro completo nō habetur. l. qua ęta te, & ibi Gloss. & DD. ff. de testam. nam vel in die vltimo vigesimi quarti anni cōstitutus sit, adhuc tamen vigesimū quintum annum hūc attigisse dici non potest, atque sic respondit Nauar. in cons. 9. de tempor. ordin. Sed de ijs, quæ omnibus ordinibus cōmunia magis sunt hactenus Tam propria singulorum ordinum ponamus.

S V M M A.

1 *Tonsuram suscepturus quæ habere debet.*
2 *Minores ordines suscepturus quę habere debet.*

§. VII.

§. De qualitatibus cōmunibus, quibus singulos ordines suscepturus affectus esse debet egimus, iam de proprijs
1 agamus. Primum igitur † primam tonsuram suscepturus confirmatus esse debet. Secundo fidei erudimenta edoctus; (Hæc autem sunt Symbolū Apostolorum. Præcepta Decalogi. Primaria præcepta Ecclesię. Septem peccata mortalia. Virtutes Theologicæ, ac Cardinales. Opera misericordiæ, & huiusmodi; necnon Oratio Dominicalis, & Salutatio Angelica.) Tertio scire debet legere. Quarto scribere. Postremo qui existimetur hoc vitæ genus elegisse, vt Deo fidelem cultum præstet, ità habetur sess. 23. de reform. cap. 4. apud Trid. Synod. Non tamen si contrafiat censura irretitus est, nec irregularis, ex quo non est id iure cautum. cap. is qui, §. primo, de sent. excom. lib. 6. & vt dixit Gloss. in cap. fin. communiter recept. de iur. patron. Peccat tamen; sed uon mortaliter; modo contemptus non adsit, atque sic dixit Nauar. in Man. cap. 12. de confirmat. in fine. Atqui an necesse est, vt dum Clericus tondetur, ea verba proferat cum Episcopo. Dominus pars hæreditatis meæ, &c. Plane non nam id iure nullo cautum est sicut etiam ad ordines suscipiendo vestes necessariæ non sunt, esto grauissime peccetur, & ita Nauar. in consil. 4. & 5. de Sacram. non iterand. Primam tonsuram autem esse ordinem Canonistę communiter cō cludunt per capit. cum contingat, de ætat. & qualit. vt testatur id Coua. in tit. de testam. in cap. quia nos, num. 4.

2 Secundo † minoribus ordinibus initiari volens præter prædicta hæc habere debet. Primum linguam latinam intelligere, vt apud Triden. Synod. habetur sess. 23. de refor. cap. 11. Secundo bonum testimonium a Parocho, & a Magistro Scholæ, in qua educatur, vt habetur ead. sess. cap. 15. nam Parochus de pietate eius. Magister & de doctrina, & bonis moribus testimonium fere possunt. Quoad ætatem post septennium etiam ante decimum quartum annum minores ordines suscipere poterit, vt sentit Trident. Synod. ead. sess. cap. 6. ibi. Aut etiam in minoribus ordinibus constituti, non enim præscripta ætas est. Ad primam tonsuram autem admitti debet post septennium; nam vt diximuss, primam tonsuram suscipere is potest, qui fuit confirmatus, confirmatur autem quis in septennio, ita Trident. Synod. inquit sess. 3. de reform. cap. 4. & ita Gloss in cap. fi. in verb. Infanti, de tempor. ordin. lib. 6. & Addit. ad Diaz. capit. 26. in littera V. Postremo post minores ordines susceptos singulos, vel omnes, se exercere debet in eo munere, quod ordo clericatus postulat, iuxta præscriptum Episcopi, idque in ea Ecclesia cui adscriptus est, nisi studiorum gratia absit, ita dicitur eod. cap. 11. apud Trident. Synod. Ordines autem minores de cōmuni Theologorum sententia sunt Sacramentum, vt testatur Couar. variar. resolut. libro 1. capit. 10. num. 9. cum sequ. Sed iam de qualitatibus proprijs agamus eorum, qui ordini sacro initiandi sunt. Id quod in sequenti præstabimus.

S V M M A.

1 *Ordini sacro initiandus habere debet, aut beneficium Ecclesiasticum, aut patrimonium, quod sustentare eum possit, aut pension em.*
2 *Beneficium hoc quanti esse debet, ad quod quis ordinetur.*
3 *Item quale.*
4 *Beneficium ad cuius titulū quis est ordinatus, resignari nō potest, qua regula quousque pateat declaratur.*
5 *Resignans beneficium tale admittensque resignationem an in pœnam incidat.*
6 *Ordinari quis an possit ad titulum seruilij.*

§. VIII.

§.VIII.

1 §. TErtio † qui ordini sacro initiari vult, aut ad titulum beneficij Ecclesiastici, quod sibi ad victum honestum sufficiat; aut ad titulum patrimonij huiusmodi initiari debet, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 21. de reform cap. 2. Idquod, & antiquo iure cautum est, scilicet ne quis ad sacros ordines admittatur sine titulo Ecclesiastico, vel sine patrimonio, vt habetur in cap. primo, & in cap. fin. d. 70. & capit. Episcopus, de præbend. in antiq. & cap. si Episcopus eod. libro 6. & in cap. de multa. vers. licet, & cap. tuas, & ibi Abb. eod. de præbend. & in capit accipimus de ætat. & qualit. & nos probauimus in eod. Tract. de Irregul. capit. 61. nu primo. Id quod summa ratione factum est; nam si pauperes, & qui non habent vnde se sustentent, ordinibus sacris initiarentur, contingeret eos sæpius, aut cum ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquod munus exercere, aut negotiari, quæ tria ab ijs, qui diuino ministerio ascripti sunt, aliena existimantur, vt dixit Sancta Synod. eodem capit. 2. & tot. ne cler. vel monac. & Nos probauimus eodem capit. 61. num. primo, & supra in materia clericorum. Incommoda enim plura paupertas affert. Clement. in plerisque, & ibi Gloss. in verb. opprobrio. de elect. & capit. diaconi, dist. 93. & pluribus id probauit Diaz in sua pract. crimin. can. nume. 3. De singulis igitur his agendum est, & prius de beneficio Ecclesiastico, de quo hæc contemplabimur. Primum qui ordo beneficium requiritur. Secundo quantum esse debeat. Tertio quale Postremo an resignari possit.

Quoad primum igitur, qui ordini sacro initiari vult, beneficium Ecclesiasticum habere debet; nam sic inquit Sancta Synodus, eodem capit. 2. Statuitur enim, ne quis deinceps sæcularis, quamuis alias sit idoneus moribus, & scientia, & ætate, ad sacros ordines promoueatur nisi prius legitime constet eum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honeste sufficiat, Pacifice possidere. Hæc Sancta Synodus, ex quibus proposita regula habetur.

Hæc autem regula locum habet, etiam in Religiosis non professis. Et hoc per Bullam Pij V. incip. Romanus Pontifex Sacrorum Conciliorum lato anno 1568. pridie Idus Octobris, & est constitutio eius 74. in ordine; Quare si contrafiat, ipso facto suspensi sunt, & ordinum susceptorum functionibus obeundis irregulares fiunt, vt probatur in ead. Bulla. Conferentes vero per annum a collatione ordinum suspensi sunt.

Item locum habet, vel sint clerici seculares viuentes more religiosorum in communi sed non professi, vt habetur in eadem Bulla, vbi id probatur. Quare etsi Trident. Synod. de clericis secularibus tantum loquatur, eum tamen Canonem ad religiosos non professos pertinere voluit. Pius Quintus ob easdem rationes. Ex dictis constat in ijs, qui primam tonsuram, vel ordines minores suscipere volunt constitutionem hanc non pertinere. Tum quod Sancta Synodus de ordinibus sacris tantum loquitur, ergo secus de minoribus. Tum quod non tanto dedecori est in ipsis minoribus constitutis mendicare, aut sordidum quæstum exercere, atque sic consuetudine seruatur, & in praxi. vt testatur Paris. de resign. benef. libro 2. quæst. sexta, nume. 4.

Excipitur tamen Iesuitæ, qui post tria vota emissa ante sollemnem professionem, absque titulo possunt ad omnes sacros ordines promoueri, vt refert Diaz. in ead. prat. capit. 18. nume. 3. & Paris. de reg. benef. libr. 2. quæst. 6. num 19 quamuis post Sacerdotium prouideri eis debeat de reditu saltem quadraginta scutorum aureorum ex bonis religionis.

Secundo excipitur regularis professus etiam tacito, nam ad titulum paupertatis ordine sacro initiatur, & id sat est, ita Ioann. Bapt. Confett. in summ. priuil. Mend. tit. 15. cap. 4. pag. 354.

2 Quoad secundum † scilicet quantum esse debeat hoc beneficium. Plane debet esse tantum, vt sufficiat ad honeste viuendum, vt inquit Sancta Synodus; & quoniam præscripta quantitas non est, Episcopus ipse arbitrabitur habito respectu ad qualitatem personæ, & locorum, argum. l. prima, ff. de iur. deliber. & cap. de causis, de off. delegat. & ita Diaz. in prat. crim. can. cap. 18 nu. 4. & Paris. eod num. 14. & eod. lib. 5. q 6. nume. 131. cum seq. Verum quid si vnus habet duo beneficia, quorum vnum sufficiens per se non est, secus autem simul? vel beneficium & pensionem, quæ simul sufficiant, an ad titulum ipsorum ordinari poterit? Ego sentio hunc posse, sicut etiam si beneficium non sufficiens per se; & patrimonium itidem per se non sufficiens habeat, secus autem simul; nam habenti beneficium non sufficiens, aliud simplex sufficiēs conferri poterit. modo vtroque residentiam nō postulet, vt statuit Trid. Synod. sess. 24. de refor. cap. 17. Et de hoc secundo itidem satis.

3 Quoad tertium scilicet † quale beneficium hoc esse debeat, breuiter concludimus, vel curam animarum habeat, vel non habeat, nihil interesse; nam Sancta Synodus nihil præterea postulat, nisi vt quis Ecclesiasticum beneficium sufficiens habeat, & non distinguit, ergo nec nos distinguere debemus, l. de precio, ff. de public.

in rem.act. Secundo debet ei esse collatũ perpetuo,& ita dixit Maiol.de Irregul.lib.4.cap. 15.nu.4. nam inquit Vicarium temporalem, & alia beneficia manualia,& amouibilia non posse dari in titulum,& de communi sententia testatur, Parif. de resig. benef. lib.2.q.6. nu.2.& nu 3. Idque merito; ex quo enim perpetua non sunt, si contingat inde ipsum amoueri,& non habeat vnde viuat, consequentur incõmoda prędicta, vt scilicet necesse habeat, vel mendicare, vel sordidum monus exercere, & huiusmodi alia facere, quæ ab ordinis clericalis dignitate aliena sunt, vt supra dixi, & contra prædicta iura est,& decretum Concilij Tridentini. Quare beneficium simplex, cuius fructus assignantur Magistro grammaticæ quousque grammaticam doceat iuxt. c. primo, vers. Ecclesiæ vero, quarum anni prouentus, de reform sess.25. apud Trid. Sinod. ad id non admittetur; secus autem de præbenda Theologali, ita habetur.eo.cap.primo, vers. De cętero vero pręberida. Nõ etiam sat est Vicaria ad tempus. Idem & de Capellania dixit Diaz.in sua prax. crim can.cap. 10. nu. 8.& nu.9.vide. Item de pręstimonio si detur, ita ibi, num.10.

Tertio constare debet illud beneficium ab ipso pacifice possideri, qui ad eius titulum vult ordinari, vt dicitur eod. cap.2. de refor. cap.2. Quare si lis ei mota sit de beneficio, ad eius titulum, lite durante, ordinari non debet; quippe quia eo priuari possit. Quid enim si per concursum beneficium habuit,& concurrens appellet, & ad nouum examen prouocet? & qui appellauit magis idoneus iudicetur? Plane quod etiam hac ratione, vt spolietur, contingere potest, ob eam rem ad eius titulum ordinari nõ debet. Item qui nominatus est, vel postulatus, vel electus, vel præsentatus ad aliquod beneficium huic ordo sacer conferri non debet; quandoquidem hic nondum titulum, nec minus pacificam possessionem habet, quę postulatur a Triden. Synod.& ita Diaz.in sua prax.crim.can. cap. 18.num.6.

4 Quoad quartum † beneficium hoc renuntiari nõ potest, non facta mentione, quod ad illius titulum beneficij sit promotus,& aliunde habeat vnde viuat. Id quod locum habet, vel religionem ingrediatur; Tum per Trid. Synod. sess.28.cap.16.de regul. vbi nulla renuntiatio a Nouitio facta valet, neque etiam beneficij, vt Sacra Congregatio declarauit. Tum quod conferri ante professionem non debet, vt eadem Sacra Congregatio declarauit,& Paris. de resig benef.lib.3.quæst.13. vbi pluribus rem hanc egit. Alioquin si contra fiat resignatio nulla est, ita Sancta Syno. ibidem, sic enim inquit, Id vero beneficium. resignare nequit, nisi facta mentione, quod ad illius beneficij titulum sit promotus, neque ea resignatio admittatur, nisi constito, quod aliunde viuere commode possit,& aliter facta resignatio nulla sit. Hæc Sancta Synodus. Idem Paris. de resig. benef. lib.5 quęst. 6.num.175. Quare ob clausulam illa annullat iuam pro forma a Sancta Synod. traditum est, vt in renuntiatione mentio fiat pro titulo beneficium illud habuisse, & ita Sacra Congregatio,& Paris. in allegatis locis, esto contrarium senserit Naua.in cons.4.de. .. ... quem improbat Addit ad eum,& declaratio Sacræ Congregationis. Hoc autem locum habet, vt non teneat, esto habet, vnde se sustentet, vel pensionem sibi retineat, & in hoc casu consuluit Nauar.

Locum habet etiam, vt resignatio non valeat, nec resignari possit; vel iurauerit se resignaturum, vel procuratorem ad resignandum constituerit, & iurauerit se procuratorem non reuocatorum, ita Congregatio ibi. Priuabitur tamen beneficio, vt infra dicetur.

Excipitur tamen, vbi aliud sufficiens beneficium consecutus est, tunc enim resignatio facta valet, per Bullam Pij V. incip. Quanta Ecclesię Dei, quę est in ordine 58. Id quod mihi contigit, vbi Ecclesia Sancti Stephani de Barbiano a Sixto V. mihi collata fuit, resignaui enim aliam Ecclesiam, ad cuius titulum fui ordinatus.

Secundo excipitur, vbi resignaret causa permutationis, & beneficium esset æquipollens priori, ita Congregatio ibi, in cit. cap. 7.sess.21.

Tertio excipitur, vbi aliunde habet, vnde se commode sustentet, in hoc enim casu, & duobus antecedentibus resignari beneficium potest; quandoquidem cessat causa prohibitionis, (quia scilicet non necesse habebit, vel mendicare, vel sordidum munus exercere, vel negotiari) Ergo & prohibitio cessare debet, cap. cum cessante de apppel.& l adigere, §. quamuis, ff. de iur. patr. Modo tamen mentionem faciat se ad eius titulum ordines suscepisse.

Postremo excipitur, vbi in minoribus ordinibus tantum constitutus est; tunc enim potest illud resignare, vel non habeat vnde viuat, & ita de stylo seruari testatur Paris. de resig. benef. libro 3. quæst. 14. quippe, quia & tacito id queat, scilicet matrimonio contracto, ita Paris. eodem libro quinto, quęstio. sexta, num.178. Etenim de constitutis in his ordinibus, vt habeant vnde viuant, id cautum non est;& obire functiones laicorum possunt ipsi, vt supra probauimus.

5 Quoad postremum † scilicet, qua pœna afficiatur, qui resignauit beneficium, vbi non habet vnde se sustentet, necnon ordinarius qui eius resignationem admisit. Ipse resignans eo beneficio priuatus est,& ei conferri amplius non debet, & ad Romanum Ponti-

Pontificem eius collatio pertinet, ita Sacra Congregatio, eod. cap.2. & ita refert Pariſ. de reſig.benef.lib.2.quæſt.6.num.41.

Quoad ipſum ordinarium autem, qui admiſit eam reſignationem, de ſuo prouidere ei debet, arg.cap. Epiſcopus de præbend.ſicut enim non culpa vacat eum ordinando ſine titulo, ita & in hoc caſu.Hinc Congregatio Concilij, vt refert Pariſ. eod. num.41.his verbis. Cuidam reſcripſit. Ordinarius, qui admiſit reſignationem factam ab aliquo præsbytero, qui nihil aliud præter illud beneficium habebat,vnde commode ſuſtentari poſſit,tenetur eum alere, nec poteſt eodem illud beneficium reſignatum reſtituere; ſed in eo inſtitui debet ille, qui præſentatus fuit a patrono, ergo ſi fuerit collatum huiuſmodi beneficium, tenet collatio facta. Excipitur tamen vbi ordinandus dolo vſus oſtendiſſet ſe patrimoniũ habere, vel beneficium, quod re vera non habebat. Tunc enim Epiſcopus, quod culpa caret ad alimenta ei præſtanda non tenebitur, ſed ordines hac ratione adeptus, ſuſpenſus erit, & ita locum habebunt, c. neminem,&cap.ſanctorum d.70.atque ſic dixit Nauar.in conſ.14.nu 4.&cõſ.15.cum ſeq. & cõſ.18.& conſ.47.de tempor.ordin.& Pariſ.de reſign benef.lib.2.quęſt.6.nu.18.& Ego. in Tract.de irregul cap.61.

6 Atqui † an loco beneficij ordinari quis poteſt ad titulum ſeruitij in Eccleſia, cui adſcribitur,& inſeruire tenetur iuxta decretum Concilij Tridentini, ſeſſ.25. de reform.cap. 8. cuius communes Maſſæ fructuum particeps eſt? Maiol.de Irregul.libr.4. capit. 15. num.2.tenet id poſſe, & ſic adſcriptus certæ Eccleſiæ a nullo Epiſcopo recipiendus eſt. vt declarauit Sacra Congregatio ſuper Concilium, teſte Pariſio, libro 2. de reſig.benef quæſt.6.num.33.& num.34. & ſequitur etiã Steph.Quar.in Summ.Bullar.in verb. Ordo, pag.362. vbi etiam refert Breue quoddam Sixti V.quo id permittitur Patriarchæ Venetiarum; Ego autem opinionem hanc ſimpliciter veram non eſſe cenſeo; ſed quatuor concurrentibus Primum vt interueniat conſenſus rectoris eius Eccleſiæ. Secundo vt interueniat licentia, ac conſenſus Romani Pontificis, & hoc ad ſucceſſorem. Tertio vt ex ſeruitio miſſarum, & diuinorum officiorum, & eleemoſynis a fidelibus elargiendis habeat vnde ſe ſuſtentent. Quarto, vt non inde ammoueantur, vel diſcedant, niſi de beneficio competenti, aut penſione prouiſum fuerit, vel ob delicta remotus; vt habetur in eod.Breui.ergo non ſimpliciter ad huiuſmodi titulum ordinari quis poteſt, ſed prædictis concurrentibus. In hac quæſtione igitur ſic concludendum cenſeo. Sed iam de patrimonio agamus.

S V M M A.

1 *Patrimonium habere debet, qui ordini ſacro initiari vult, ſi beneficium Eccleſiaſticum non habet.*
2 *Debet ab eo vere obtineri.*
3 *Patrimonium a quo habeat, nihil intereſt.*
4 *Donare poteſt Pater filio pro huiuſmodi patrimonio.*

§. IX.

§. SI vero ordinem ſacrum ſuſcepturus beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens
1 non habet † patrimonium ſaltem idoneum habere debet, vt habetur apud Trid. Synod.ſeſſ. 21. de reform. cap. 2. ob eaſdem rationes, quas ſupra de beneficio præmiſſimus; de quo patrimonio hæc contemplanda ſunt. Primum qua ratione ipſum habere debeat. Secundo quantum. Tertio quale. Quarto ſuper quas res. Quinto an alienari poſſit,ſeu remitti. Poſtremo an tam conferens ordines ſacros, quam recipiens in pœnam aliquam incidat, ſi patrimonium non habeat, vel beneficium vt ſupra.

2 Quoad primum igitur† patrimonium hoc debet vere obtineri ab eo, qui ordinibus ſacris initiari vult, vt dicitur eod. capit. 2. verſic.Patrimonium. Patrimonium vero(inquit enim ibi Sancta Synodus) obtinentes ordinari poſthac non poſſint niſi illi, quos iudicauerit Epiſcopus aſſumendos pro neceſſitate, & commoditate ſuarum Eccleſiarum,& eo quoque prius proſpecto patrimonium illud, vel penſionem vere obtineri ab eis, taliſque eſſe, quæ eis ad vitam ſuſtentandam ſat ſint, atque illa deinceps ſine licentia Epiſcopi alienari, aut extingui nullatenus poſſint,donec beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens ſint adepti, vel aliunde habeant,vnde viuere poſſint, antiquorum Canonum pœnas ſuper his innouãdas;Hæc ibi Sancta Synodus,ex quibus manifeſte conſtat vere patrimonium hoc obtineri debere.

3 A quocunque autem habeat†patrimoniũ, vel a conſanguineis, vel ab affinibus.Amicis, alijſve nihil intereſt, quandoquidem Sancta Synod.nõ diſtinguit,Ergo nec nos diſtinguere debemus,l.de pręcio,ff. de publ.in rẽ act. Accedi quod Sancta Synodus conſequitur, id quod vult,ſcilicet ne mendicet a quocunque igitur patrimonium habeat,nihil intereſt, nec quo titulo illud ſit conſecutus,vel vniuerſali,vel ſingulari, vel inter viuos, vel inter mortuos; modo legitimus ſit, & dominium transferat. Quare ſiquis prædium ruſticum, vrbanumve donatione, legatove habueris, inde patrimoniũ hoc fieri poterit. Excipitur tamẽ,vbi rem legatam nondum habuit, quia ſcilicet teſtator mortuos non eſt, & idcirco

testamentum non fuit cōfirmatum, cap. cum Marthæ de celebr. Miss. tunc enim patrimonium constitui non potest ex legato, quod in testamento relictum est; quippe quia testatur voluntatem mutare potest, & legatum adimere cum voluntas nostra deambulatoria sit vsque ad mortem, vt habetur in tot. tit. de adimend legat. Hinc nec patrimonium habere dicitur filius, qui amplum patrimonium expectat ex bonis paternis, maternisve; etsi enim viuente patre quodammodo Dominus videtur, §. hæc autem, & necessarij, & ibi glos. in Instit. de hæred. qualit & different. & æstimum patris, æstimum filij existimetur, Gloss. in l. 2. C. qui ætat. lib. 10. Alex. in l. suis, ff. de liber. & posthum. & valet argumentum pater est diues, ergo & filius, vt dixit Alciat. in cit. l. in suis, nu 10. & Paris. de resig. benef. lib. 2. quæst. 6. nu. 33. cum seq. quod tamen spe, & non re est dominus, & Concil Trid. vult patrimonium vere obtineri, & non ficte, vt vidimus, ob eam rem patrimonium hic habere non dicetur, contingere enim potest, vt non habeat, §. illud quæsitum est, in Instit. de rer. diuis iunct. §. aliud quoq; capitulum in Auth. vt cum de appell. cognosc. Hinc dispensatio facta puellæ, vt possit ob paupertatem nubere consanguineo in tertio gradu valebit, esto puella speraret a Matre se bona plurima habituram, ita Nauar. in cons. 19. de rescript. & in casu nostro, in cons. 19. de tempor. ordinat. vbi non sat esse inquit habere spem susceptionis.

Verum quid si quis habebat directum dominium in aliquibus bonis, alter vero vtile, an ordinari ad titulum horum bonorum potest? Concludo non posse, ita sentit Dec. in cap. Episcopus, num. 12. cnm seq. de præben. nam inops nihilominus dicitur, ex quo nullos fructus percipit, esto alienare ipsum possit. Hinc mulier inops existimatur, habens nudam proprietatem in bonis pluribus, vt consequatur quartam in bonis mariti iux. Auth. Præterea, C. vnde vir. & vxor. ita asseruit idem Dec. in cit. cap. Episcopus, num. 13.

4 Potest tamen † pater donare filio, quod ad patrimonium hoc sat sit, & donatio valebit, esto donatio alias inter patrem, & filium non valeat; sicut etiam ab alio extraneo, quod fieri potest, & ita Paris. de resig. benef. lib. 2. quæst. 6. nu. 9. Esto eius facultates tenues sint, cum in re sua quisque sit moderator, & arbiter. l. in re mandata. C. mandat. & §. per traditionem quoque in Instit. de rer. diuis. Pater tamen in fraudem aliorum filiorum legitimorum donationem hanc facere non potest, argum. tot. tit. C. de inoff. donat.

Atqui an conferatur in legitimam, & partem suam, quod dedit pater filio, pro hoc patrimonio, vbi diuisio fit hæreditatis inter fratres? Plane sic; nam, etsi pater emat dignitatem aliquam filio, vel officium in Romana Curia confertur, quod pro his impedit, vt de communi sententia testatatur Viu. in sua Syl. opin. 323. in fi. & ita se practicasse, & obtinuisse testatur Diaz. in pract. crim. can. capit. 18. nu. 8. & Couar. opinionem hanc sequitur, in cap. Raynaldus, §. 2. nu. 7. de testam. & alij quos refert Diaz. ibid. Sed ad secundam quæstionem transeamus.

S V M M A.

1 Patrimonium de re immobili esse debet.

2 Patrimonium hoc an super re, quasi immobili constitui possit.

§. X.

1 §. SEcunda quæstio est, † super quam rem patrimonium hoc constitui possit. In qua quæstione breuiter concludimus super re immobili constitui debere; cuiusmodi etiam beneficium Ecclesiasticum est, & pensio, quæ nititur beneficio, atque sic dixit Nauar. in consil. 34. de tempor. ordinat. & Ioan. Azor. in Instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 4. ver. Septimo quæritur. & ratione id probatur. Si enim super rebus mobilibus non satisfactum esset Triden. Synod res enim mobiles facile, vel extinguuntur, vel consumuntur. Non igitur super merces; non super animalia, non super obligationem personalem constitui debet. Hinc Sacra Congregatio, eodem cap. 2. declarauit non esse admittendum ad ordinem sacrum eum, qui non habens patrimonium sufficiens promissionem habuit de aliquo, quod suppleret ipse, quod deerat. Si tamen statim bona mobilia possunt conuerti in bona stabilia, tunc secus dicendum esset, vt dixit Azor. ibid. Ego autem hunc admittendum non censorem, nisi prius stabile sibi parasset; Qui tamen ordinatus fuit, cum huiusmodi bona mobilia tantum haberet, statim curandum est, vt ea in stabilia conuerteret, ita Paris. de resig. benef. lib. 2. quæst 6. nu. 15 quamuis hunc ego non admitterem, vt proxime dixi.

2 Verum † an super re quasi immobili constitui possit, vt supra Censum, exempli gratia; Ego enim censum quadraginta aureorum, quem Censum donaui volenti ordinem sacrum suscipere, an hic dicetur habere patrimonium, vt admitti ad ordines debeat? Plane vidi in quibusdam admitti in personam Reuerendi Domini Lucæ de Floronis, & Reuerendi Domini Michaelis de Casalachijs de Solarolo, non tamen hoc fieri posse mihi videtur; nam adhibitum vendentis censum, redimi census, atque exitingui potest, & idcirco res mobilis redditur. Quare in Tract.

meo,

meo, de Vsur. cap. 49. §. primo, conclusi nec censum constitui super huiusmodi rebus posse. Secus autem in censibus reseruatis perpetuis, nam in hi patrimonium constitui posse cõcludo; cum cesset periculum propositum qui ergo donauit fundum alicui hoc adiecto pacto, vt singulis annis det quinquaginta nũmos aureos non sibi tantum sed ei, cui reliquerit, etiam post mortem, hac enim ratione census reseruatiuus cõstituitur, vt probaui in Tract. eod. de vsur. cap. 49. §. 3. super hoc patrimonium constitui potest. Si ordinando condonetur, alias autem non constituitur. Non etiam super emolumentum officiorum Romanæ Curiæ. Tum quod morte Officialis extinguuntur. Tum quod in præiudicium successoris onera imponi nequeũt, & dixi in eod. cap 49. § 2. num. 3. vbi probaui nec censum constitui posse super huiusmodi officia.

Non etiam super titulum beneficij, quod quis habet; nam morte constituentis extinguitur, cum onus huiusmodi in præiudicium successoris imponere nequeat, nisi de licentia Romani Pontificis. Quare Abbatis opinio, in cap. cum Ferrariensis de constit. tenenda non est, qui ad titulum beneficij ordinandum præsentari posse sentit. Non etiam super pensione, quam quis habet super alterius beneficio. Tum quod morte itidem, & ipsa extinguitur. Tum quod transferri pensio in alium, nisi de licentia Romani Pontificis non potest, vt de communi sententia testatur Parisf. de resign. benef. lib. 3. quæst. 4. vbi materiam hanc translationis pensionum egit. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Patrimonium hoc super rem certam constitutum esse debet.*
2 *Super rem sui natura frugiferam.*
3 *Item alteri non obligatam.*
4 *Patrimonium vbi sit, nihil interest.*

§. XI.

1 §. Qvoad tertiam quæstionem † scilicet qualis res esse debeat, super quam patrimonium hoc constituitur. Primo breuiter concludendum est certa esse debere; nam sciri debet, an ad sustentandum Clericum sat sit, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 25. de reform. cap. 2. At si res incerta sit, id sciri minime posset, vt per se patet; non enim ex re incerta certum haberi, valet argum l. nemo plus iuris, ff. de regul. iur. Iure merito igitur talis esse debet; sic enim, & beneficium, & pensio certa esse debent; ad cuius titulum ordines Sacros, quis suscepit.

2 Secundo † frugifera esse debet, cuius modi sunt rustica prædia, vt fundi, vineæ, olieta, syluæ & huiusmodi, necnon vrbana prædia, vt ædes ob pensionem, & ita respondisse Romanum Pontificem testatur Sacra Congregatio, cap. 1. Trid. Synod. sess. 21. de reform. vt scilicet res certo, & frugifera sit. Quæ autem res frugifera sit, declaraui in Tract. meo de Vsur. cap. 49. §. 2. Quare si haberet quis turrim, quæ valeret mille, inde tamen nihil perciperetur, neque eius locatione, plane dominus eius non diceretur habere patrimonium ad ordines suscipiendos. Idem enim est rem non habere, & habere, sed inutilem, l. quoties, ff. qui satisd. cogant. & cap. inter corporalia, §. sicut, cum simil. lib. cit. ibi a Gloss. de translat. Episcop. Si tamen vendi posset, & inde frugiferum quid emi, tollerari potest.

3 Tertio † alteri obligata esse non debet, vt pro dote, pro censu, vel pro alio ære alieno; non enim Triden. Synod. satisfactum est, cum fieri possit, vt a creditoribus ei adimatur, vel fructus non habeat ordinatus ad se sustentandum. Hinc, antequem admittantur huiusmodi res pro patrimonio bonum esset, si edicta publice proponerentur, vt qui ius in ipsa re habet ad illud allegandum intra tantum temporis compareat, vel si quis onus quodpiam inesse sciat, id patefaciat.

4 Nihil autem interest, † vbi patrimonium hoc sit, vel in Diœcesi eius, qui ordines collaturus est, vel alterius, non enim Sancta Synod. hoc dicit, ergo nec nos dicere debemus. argum. l. de præcio ff. de publ. in rem act. etenim si id fuisset necessarium, vel id voluisset Sancta Synodus expressisset, argum. l. cum de laniones, §. asinam, ff. de aur. & argent. legat. sicut alias qualitates patrimonij expressit. Sed iam ad quartam quæstionem transeamus.

S V M M A.

1 *Patrimonij ad cuius titulum ordinem sacrum quis suscepit, quantitas, quæ esse debet.*
2 *Patrimonium in pluribus rebus esse potest.*
3 *Patrimonium non habet is, cui alimenta promissa sunt.*

§. XII.

1 §. Qvoad quartam quæstionem † scilicet quantitas patrimonij, ad cuius titulum ordinem Sacrum, quis suscepturus est, quænam esse debet. Concludendum est tantam esse debere, vt fructibus inde perceptis sustentari honeste ipse possit, vt dicitur ab ead. Sancta Trid. Synod. sess. 21. cap. 2. Qua in re locorum ratio in primis habebitur: quandoquidem in vno loco minorem

norem impenſam, quam in alio fieri continget; nam exempli gratia Romæ, vt Clericus ſe ſuſtentet, vberiores fructus poſtulat quam Barbiani, vt mittam in alimentis perſonæ quoque rationem habendam eſſe, c. Epiſcopus, & ibi Gloſſ. & Abb. de præbend. Arbitrabitur autem Epiſcopus, qui ordines collaturus eſt, vel eius autoritate Iudex apud quem iurati teſtes deponunt teſtimonium publica Notarij fide ſubſcriptum de quantitate rei. ita Azor. Inſt. moral. parte 2. lib. 3. c. 4. verſ. Octauo, & Pariſ. de reſig. benef. lib. 1. quæſt. 7. num. 14. & ita Summ. Pontif. reſpondiſſe teſtatur Sacra Congregatio, eod. c. 2.

2 Nihil autem † intereſt, an in vna re, pluribusve patrimonium hoc ſit, vt in pluribus fundis, & in pluribus ædibus, vel in fundo, & ædibus, vel in beneficio Eccleſiaſtico, & fundo, & idcirco in vna re, vel pluribus ſpeciebus eiuſdem generis, vel diuerſi; non enim Sancta Synod. requirit, vt in vna re ſit; modo tamen tantum percipiatur, quod ad ſuſtentandum ſat ſit. Quare ſiquis habet Eccleſiaſticum beneficium, non ſufficiens; ſed tamen patrimonium, quod ſupplet beneficium, ad ordines ſacros admitti poterit, vt Sacra Congregatio declarauit, eod. capitulo 2. Nihil autem intereſt an patrimonium habeat commune cum fratribus, mihi tamen magis placet, vt ſeparatim patrimonium hoc habeat, & ita conſeruari vidi.

Secus autem, ſi habeat paululum patrimonij, ſed non ſufficiens, eſto laboribus ſuis, vel eleemoſynis viuere poſſit; quod enim contingere poteſt, vt in morbum incidat, vnde laboribus ſuſtentari nequeat, merito admitti, ad ſacros ordines hic non debet.

Multo minus qui eleemoſynis ſe victurum ſperat. Tum quod eſt contra id, quod tollere vult Sancta Synod. ac Sacri Canones ſcilicet, ne in his ordinibus conſtituti mendicare cogantur, vt dicitur, eod. capit. 2. & in iuribus antea citatis. Tum quod incertæ ſunt, ſicut & labores, & ita Sacra Congregatio, ibid.

3 Non etiam admitti debet, † qui patrimonium ſufficiens non habet; eſto Epiſcopus ſe ſuppleturum promittat, quod ad victum pertinet, ita Sacra Congregatio ibid. Quare reiecta merito fuit obligatio quædam huiuſmodi a quopiam facta, qui obligauit ſe ad præſtandum cuipiam, quæ ei eſſent neceſſaria ad victum, & veſtitum, nulla re alia obligata, atque ſic in ſimili aſſeruit Azor. eod. capit. 4. verſ. Sexto quæritur, vt ſcilicet admitti non debeat ad ordines ſacros, qui promiſſionem habuit ab aliquo victus ſibi neceſſarij, nam & filius ius habet in bonis parentum, quoad legitimam, & tamen non poteſt ordinari; niſi pater ſpeciatim aliquid ei tribuat; quod ad ſuſtentandum ſat ſit. l. ſi quis a liberis. ff. de liber. agnoſcend. Sed de quæſtione hac itidem ſatis.

S V M M A.

1 *Patrimonium, ad cuius titulum ordinem ſacrum quis ſuſcepit, alienari non poteſt.*
2 *Non etiam remitti.*
3 *Patrimonium hoc alienari non poteſt antequā habeat vnde ſi alat, & nulla eſt ſi fiat.*
4 *Patrimonium an alienari poſſit ſine licentia Epiſcopi, vbi habet vnde ſe ſuſtentet.*
5 *Alienans ſine licentia, an in pœnam incidat.*
6 *Donans aliquid pacto adiecto, vt poſt ordinem ſuſceptum, rem donatam recipiat, an quicquam faciat.*

§. XIII.

§. QVinta quæſtio eſt, an patrimonium, ad cuius titulum quis ordinem ſacrum ſuſcipit, alienari poſſit. Item ſi alienetur, an alienatio valeat.

1 Quoad primum igitur † patrimonium hoc alienari non poteſt ſine licentia Epiſcopi, vt habetur de reform. cap. 2. ſeſſ. 21. apud Trid. Synod. ibi, Atque illa deinceps. Et quoniam alienatio nomen generale eſt, & complectitur alienationem quacunque ratione factam, cap. nulli licet, de reb. Eccleſ. non alienand. & ibi not. Abb. ac DD. ob eam rem nec vendere, nec donare, nec dotis cauſa dare, in aliamve cauſam transferre poteſt. Non etiam poteſt pro cenſu, aliave onere ipſum obligari. Quare nec ſine licentia permutare poterit, ex quo permutatio alienationis quædam

2 ſpecies eſt. Non etiam † remitti, ſi penſio ſit, vel extingui, vt ſentit Sancta Synodus, ibi, aut extingui, aut remitti, ad ſummum abdicare a ſe dominium huius patrimonij, vel penſionis non poteſt ſine Epiſcopi licentia, qui permittere hoc ipſe non debet, niſi aliunde habeat, vnde ſe ſuſtentet. Non poteſt etiam donatio facta a Patre filio ob hanc cauſam reuocari, & id pluribus probauit Diaz. cap. 18. nu. 15. in pract. crim. can.

3 Quoad ſecundum; † an ſi fiat alienatio, vel extinctio, vel remiſſio, valeat antequam, habeat, vnde ſe ſuſtentet. Plane ſentio eam non, valere, & nullam eſſe: Nam Sancta Synodus eod. cap. 2. Statuit, vt nullatenus poſſit alienari, & extingui, aut remitti, at negatiua, cuiuſmodi eſt, Nullatenus, præpoſita verbo Poteſt, vel, vt hic, Poſſit, inducit neceſſitatem præciſam, & tollit potentiam faciendi aliquid, & actum factum nullum reddit, vt dixit Gloſſ. in cap. primo, in verb. Non ſupra poteſt, de reg. iur. lib. 6. communiter recept. & Bart. in l. Gallus, num. 3. cum ſeq. & Iaſ. num. 6. cum ſeq. ff. de liber. & poſthum. & Bald. in l. fin. in prima colum. C. de fideicōmiſ. Et inducit actus nullitatem ipſo iure, vt dixit Gloſs not. in Clem. vnic. in verb. Nullatenus,

de

de sequest. poss. Non igitur alienatio valet, & ita Nauar. in conf. 17. de tempor. ordin. & sequitur Addit. ad summam Bullar. Stephan. Quar. pag. 358. & Paris. de resig. benef. lib. 2. quæst 6. numero 16. vbi etiam sic renuntiantem pœnam nullam incurrere dixit. Quare esto æs alienum contrahat, alienare tamen non poterit; alioquin quod vna via prohiberetur, alia fieret, contra cap. cum quid, de reg. iur. atque sic sentit Nauar. in conf. 9. de tempor. ord. Accedit, quod Clericus non debet conueniri, nisi quatenus facere potest, vt probauimus supra. Imo non debet Episcopus concedere, vbi non habet vnde se alat, vt ex dictis patet. Quæ autem de patrimonio diximus, eadem de pensione dicta esse intelligimus, de qua, & infra.

Excipitur tamen primo, vbi quis beneficium Ecclesiasticum ad victum sufficiens adeptus est; tunc enim patrimonium alienari poterit, & remitti pensio, atque extingui, non enim prohibetur beneficium acquirere, qui patrimonium habet, ita DD. in cap. postulasti, de rescript. nam patrimonium beneficium Ecclesiasticum non est, ita Abb. in cap. tuis, de præbend. num. 6. & sequitur Azor. Instit. moral. part. 2. lib. 2. quæst. 4. versic. Secundo quæritur. Hinc mortuo Clerico ad suos hæredes transit, & decima annua, vt prius, solui ex eo debet, vt ait Gloss. & Abb. in eod. cap. tuis, & Azor. ibid. de in litteris gratiæ, vbi quis curat sibi beneficium dandum a Pontifice, mentio patrimonij huius facienda non est; secus in litteris iustitiæ, quæ dantur in forma pauperum, ita Abb. in cit. cap. postulasti, de rescript. num. 3. vbi etiam quæ litteræ iustitiæ, & quæ gratiæ sint declarat. & Gl. in Extrauag. Ioann. 22. incip. Apostolica, in verb. Gratia, de concess. præbend. & Rebuf. in prax. benef. de rescript. in forma communi. Hinc denique non potest illud cum beneficio Ecclesiastico permutare, ita Azor. eod. vers. Nono quæritur quippe vti res profana, cum Spirituali.

Secundo excipitur vbi aliud quod acquisiuit, vnde se sustentare potest, tunc enim alienari poterit.

4 Atqui † an tunc Episcopi licentia necessaria erit? Adhuc sentio requiri eius licentiam; Et hoc ob eam rationem; quo ipse arbitretur, an id quod adeptus est, sat sit ad sumptus pertinentes. Hoc enim arbitrari ad ipsum pertinet. Ex quo alteri non est præscriptum, argum. l. prima, ff. de iur. deliber. & capit. de caus. de off. delegat. iunct. cap. nuper, de sent. excom. Idem si beneficium Ecclesiasticum habet, vt scilicet non possit patrimonium alienari, & alienatio non valeat sine Episcopi licentia, vt de ordinato ad titulum beneficij declarauit Sacra Congregatio, vt supra diximus. Excipitur tamen vbi notorium esset sufficiens esse; tunc enim sine Episcopi licentia alienationem fieri posse censerem; tutior tamen erit, vt is, in quem alienatio facta est, cum licentia Episcopi id habeat; Si enim contingeret profundere, quod deinceps acquisiuit. Clericus admittetur ad patrimonium

5 prius habitum. † Atqui an in aliquam pœnam incurrat alienans? Concludendum est in nullam incidere ipso iure; non enim iure cautum est. Ergo & ita Gloss. in cap. fin. de iur. patr. & Addit ad summam Bullar. Steph. Quar. in uerb. Ordo, versic. Quotidianus casus; mortifere tamen peccat, & puniri ab Episcopo ad arbitrium suum potest. ita Nauar. in conf. 22. de tempor. ordinat. Idem in conf. 21. de renunciat. dicitur, & ita Diaz. eod. cap. 18. num. 13.

6 Verum quid † si quis donet tantum alicui, quod ad patrimonium constituendum sat sit, vt ordini sacro initietur pacto interueniente, vt post susceptum ordinem renuntiet eidem patrimonium, an alienatio ratione hac facta valebit? Ego pro regula pono, vbi post ordinem susceptum pactum hoc interuenit scilicet post ordinis susceptionem non valere; & hoc per dispositionem Trid. Synod. alienationem huiusmodi patrimonij, omnino prohibentis, quæ hic interuenit, ex quo remittit ei ipsum patrimonium, vel viciſsim ei donat. Nam & qui remittit, alienare dicitur, quod etiam per eandem Synodum prohibetur.

Idem sentio si pactum hoc interuenit ante ordinis susceptionem, vt scilicet renuntiet, seu remittat donationem factam post ordinis susceptionem. Nam donatio prius facta durat, vsque ad susceptum ordinem, post ordinem autem susceptum, non potest reuocari; ex quo enim S. Synod. prohibet omnino alienationem, nec in hoc casu fieri potest; ex quo vult tunc donationem reuocari, quando a lege prohibita est; nemo enim facere potest: quin in suis dispositionibus lex locum habeat, l. nemo potest, ff. de legat. primo, præsertim interueniente dolo, qui suo autori patrocinari non debet. Etenim nec si quis promittat Episcopo se alimenta ab eo non petiturum, si ordinem sacrum ei conferat promiſsio

7 hæc valet, vt dixit Gloss. in capit. si Episcopus, in verb. ad præmissa, de præbend. lib. 6. Id quod fit, quoniam ob publicam vtilitatem, & decorem Ecclesiæ statutum id est; & idcirco ei renuntiari non potest arg. cap. si diligenti, de foro compet. & cap. contingit, de senten. excom.

Excipitur tamen primo, vbi non ob ordines suscipiendos, quis aliquid donat, sed simpliciter, & deinde, antequam ad titulum donationis, donatarius ordinem suscepisset, donationem remitteret, ac deinceps remiſsione tacita eius donationis ad titulum eiusdem ordines

ordines suscepit; remissio enim illa valet, ex quo donator primus culpa omnino vacat esto ad titulum falsum ipse ordinatus sit; & in hoc casu locum habebit opinio. Diaz. in prax.crim.can. cap.18. n.12. qui voluit reuocationem donationis valere; sed in alijs terminis.

Excipitur etiam, vt remittere possit fructus rei donatæ, id est donare donatori fructus, qui percipiuntur ex illo patrimonio, vbi habet vnde se sustentet, vel laboribus suis honestis; prohibetur enim per Trid. Synod. dominium proprietatis, idest, directi dominij, & vtilis, non autem fructuum, qui sunt quid facti, quod accipio in fructibus perceptis singulis annis, Nam, & qui beneficium habet potest fructus alienare in casibus licitis.

Excipio etiam in vltima voluntate, potest enim relinquere, cui voluerit patrimonium ipsi datum; quandoquidem alienatio ratione hac facta, non confirmatur nisi morte, cap. Marthæ, de celebr. Miss. quo casu non habet deinceps opus alimentis; sublata enim substantia, tollitur & accidens, l. prima, & 2. ff. de vsufr. & idcirco cessat causa prohibitionis alienandi.

Ex dictis colligitur, quem ad ordines sacros admitti posse, vel nullum patrimonium habeat si donationes alicuius bona acquisiuit, quib. commode sustentetur, dummodo donatio vera sit, & non ficta, & simulata, & ita declarauit Sacra Congregatio Concil. Trid. interpræt. vt refert Azor. vbi supra, cap. 4. in principio. Quare non mihi placuit constitutio cuiusdam Episcopi in Synodo promulgata, qui vetuit ad ordines admitti, qui ab extraneo patrimonium haberet; prohibet enim contractum de iure gentium, quod non potest tollit potestatem, quam ille extraneus adhibet. Postremo liberius petet donationem factam ab extraneo, quam a suis donatarius. Sed de hoc hactenus. Iam de pensione agamus.

S V M M A.

1 *Pẽsionis titulo ordini sacro initiari quis potest.*
2 *Patrimonium an constitui possit super fructus bonorum alicuius.*

§. XIV.

1 §. Postremo ad titulum † pensionis ordini sacro initiari quis potest, vt habetur apud Triden. Synod. sess.21. de reform. cap.2. Quæ tamen pensio, vere obtinere debet, ab ipso ordinando. Item esse ad honeste ipsum sustentandum satis. Postremo nec extingui, nec remitti, sicut nec patrimonium, vel beneficium Ecclesiasticum, nisi aliunde habeat vnde se sustentet, vt eadem Sancta Synodus sanciuit ibid. Et pensio hæc non est vere, & propri e beneficium Ecclesiasticum, argum. cap. quamuis, de præbend. libr. 6. & Abb. & Felyn. in cap. ad audientiam, 2. de rescript. & Azor. Inst. moral. part. 2. lib. 3. cap. 5. quæst. 2. Hinc morte pensionarij extinguitur pensio, & non vacat. Qando autem, & quæ pensio super beneficium imponi possit egit Paris. de resig. benef. lib. 6. q. 2. & Trid. Synod. sess. 24. de reform. cap. 12.

2 Verum † an constitui potest huiusmodi patrimonium super fructus rerum non præscripto fundo, vel prædio vrbano, vel rustico. Exempli gratia; Ego dono quinquaginta nũmos aureos de fructibus meorum bonorum singulis annis Titio, quo initiari ordini sacro possit; Ego sentio id posse. Nam donatio hæc se habet, sicut pensio constituta de fructibus beneficij; non enim videtur esse diuersa ratio, sed eadem; nam nec in pensione præscribitur fundus, vnde præstetur, sed simpliciter bona Ecclesiæ, ergo & eadem dispositio esse debet, cap. cum dilecta, de confir. vtil. vel inutil. & l. illud, ff. ad leg. Aquil. Nec facit si dicatur bona ecclesiæ alienari non posse, secus bona patrimonij; nam esto alienentur, tamen cum onere suo transibunt, cap. ex litteris, de pign. etenim sicut pensionarius obligatus habet omnes fructus beneficij, ita hic, qui habet omnia bona hypothecata, l. 2. C. de pign. Quare opinionem hanc vti verissimam sequor. Modo aliter Ecclesia contrarium non senserit, tunc enim omnino ei adhæreo, alia quauis explosa.. Non tamen censeo constitui posse patrimonium super obligatione personali. Exempli gratia. Si quis obligaret se ad sustentandum aliquem, qui ordinem sacrum susciperet; nam obligatio illa non habet bona obligata. Verum quid iuris si sine patrimonio ordini sacro quis initietur, an in pœnam aliquem ordinans, ordinatusue incident? Hoc in sequenti præstabimus.

S V M M A.

1 *Ordinem sacrum conferens ei, qui patrimoniũ, beneficium, pensionemve non habet vnde se sustentet, alere eum debet, quę regula quousque pateat, declaratur.*

§. XV.

1 §. Quæstio hęc nobis explicanda est, † in quam pœnam incidat Episcopus, qui ordinem sacrum ei contulit, qui non habet beneficium Ecclesiasticũ, pensionem, patrimoniumve, quo se honeste sustentet. In qua quæstione pro regula habebimus Episcopum obligatum esse ad eum sustentandum, cui sic affecto ordinem sacrum con-

contulit, quousque beneficium, patrimonium aliudve habeat vnde se sustentet, ita habetur in cap. de multa, de præbend. & asseruit Sacra Congregatio Cardinalium apud Trid. Synod. sess. 21. de reform. cap. 2. & ego in Tract. meo de Irregul. cap. 61. num. 7.

Hæc autem regula locum habet etiam in capitulo sede vacante, eiusve Vicario, vbi litteras dimissorias dederunt ad ordines sacros non habenti vnde viueret; nam eadem ratio est in ipso ordinante suum subditum, quæ in dante huiusmodi demissorias; non enim ad alium remitti debet ordinandum, nisi prius examinatus, & probatus fuerit a suo Ordinario in omnibus, quæ pertinent ad ordinem suscipiendum vt habetur apud Trid. Synod. sess. 23. de reform. cap. 3. & idcirco non culpa vacat, qui talem admisit, & ita Addit. ad Summ. Bullar. Steph. Quar. in verb. Ordo extende ad capitulum, asseruit.

Tertio locum habet, vel ordinem contulerit ei, qui iam in sacro ordine constitutus erat; nam si fuit sine vllo titulo ordinatus, alij ordines sacri huic conferendi non sunt, si non habet vnde viuat; nam, vel in presbyterum eum ordinet, ad alimenta ei præstanda tenetur. c. Episcopus, de præbend. Atque sic not. Dec. ibi, in initio. Quare, si vterque ordinans in culpa fuit, vterque ad alimentorum præstationem tenebitur.

Verum quid si Episcopus alteri Episcopo committat generatim nullis personis expressis, vt suo nomine ordines in sua diœcesi celebret, & is, cui id commissum est, titulum non habenti ordinem sacrum contulerit, an qui commisit, vel qui ordinem contulit ad necessaria vitæ præstanda tenebitur? Breuiter concludo, qui ordinem contulit, ad id teneri; nam in culpa fuit, non inuestigando, an haberet titulum, ita habetur in cap. si Episcopus, de præbend. lib. 6. Excipitur tamen, vbi commisisset, vt certis personis, atque expressis ordines conferret; in hoc enim casu ipse committens tenetur, ita habetur in eod. cap. si Episcopus, & ibi Gloss. in verb. Certas. Excipio etiam vbi dedisset licentiam suis, vt possent a quouis Episcopo ordines sacros suscipere nã & hic licentiam concedens tenebitur, cum eã dare non debuisset titulum non habenti, ita dicitur in cit. cap. si Episcopus. Atqui si & ordinans nouit ipsum titulum non habere, an & ipse tenebitur. Ego sentio ipsum non teneri, per cit. cap. si Episcopus, vers. eis autem, licentiam tribuas tenetur etiam, vbi ei contulit, qui habet titulum, vel beneficij, vel pensionis, vel patrimonij; sed non sufficiens, & id nouit, noscereve debuit Episcopus; nam ad supplendum, quod deest, tenebitur, ita sentit Gloss. in verb. titulum, in cit. cap. si Episcopus, & Addit ad Summ. Bullar. Steph. Quar. in verb. Ordo, vers. Secundus casus, in explic. Bulla Pij Quinti, pagina 357.

Excipio tamen vbi Episcopus Archidiacono, vel examinatoribus commisisset, vt de titulo inuestigarent; si enim in hoc negligenter se gesserunt, & ex eorum falsa relatione de titulo ordinem contulit, actio de alimentis contra ipsos dabitur, vbi præstare alimenta ipsi possunt, in subsidium autem contra Episcopum dabitur, ita Gloss. in cap. ad hæc in verb. Examinentur, de off. Archid. & in cap. cum secundum de præbend. & Addit. ad Summ. Bullar. Steph. Quar. in verb. obligationem Episcopi, & facit §. sciendum autem in Instit. de excusat. tut.

Secundo excipitur, vbi Episcopus confert ordinem alterius subdito, qui habet litteras dimissorias; vel licentiam vt proxime dixi, non enim ipse ordinans tenetur; sed qui litteras ei concessit, vt habetur in eod. cap. si Episcopus de præbend. lib. 6. quandoquidem ipse non debet litteras dare, nisi approbato, ita tradidit Sancta Synod. sess. 23. de reform. cap. 3. Peccat tamen sciens eum indignum, si admittat, ita Addit. ead. ibid ad Steph. Quar.

Tertio non tenetur ad alimenta Episcopus vbi deceptus fuit ab ordinando, qui ostendit ei aliqua, per quæ potuit, ac debuit credere ipsum habere beneficium, vel patrimonium, ita Nauar. in cons. 14. de tempor. ordin. & sequitur ead. Addit. ad Summ. Bullar. in verb. Ordo, vers. Tertius casus, idque merito; nam tenetur vbi in culpa est, vt dicitur in eod. cap. si Episcopus, de præbend. vt in hoc casu culpa vacat, ergo.

Quarto excipitur, vbi ordinatus habet vnde de suo viuat, esto enim ad titulum non sit ordinatus, viuere tamen de suo debet, capit. Episcopus, de præbend. in fin. & facit capit. tuis quæstionibus eod. Idem si paterna hæreditate viuere posset, ita Dec. ibi. num. 3. quem sequ. Paris. & Addit. ad Summ. Bullar. eod. vers. Quorum Primus. Quare ob eandem rationem, vbi beneficium adeptus est, vel aliud, vnde se honeste sustentet, ad alimenta ei præstanda Episcopus non tenebitur cit. cap. Episcopus eod.

Quinto excipitur, quoad alimenta ei præterita, nã si ordinatus gratis ab alio alimenta habuit, ad restituenda ea non tenetur Episcopus; secus si pecunia mutuo sumpta ea sibi parasset, tunc enim ad restitutionem eius Episcopus, tenetur ita Dec. in cit. cap. Episcopus.

Sexto excipitur in successore Episcopi, qui ordinauit, si enim ordinator viuit, vtpote quia ad aliam Ecclesiam translatus est, remanet ipse obligatus, & non successor; sublimitatur tamen, vbi mortuus esset; successor enim tunc tenebitur, vt habetur in cap. accepimus, de ætat. & qualit. & ita Abb. not. ibi. Qui ait Ecclesiam obligatam esse ad prouidendum huic, ita habetur in cap. cum secundum Apostolum de

de præbend.& ead.Addit.eod.in loco.

Septimo excipitur, vbi ab initio patrimonium habuit, vel beneficium,vel pensionem, sed delicto aliquo commisso fuit priuatus ipsis: tunc enim Episcopus non tenetur ad ipsum alendum, non enim præmium, sed pœnam delicta tribuunt.arg.l.nunquam plura.ff. de priuat.delict.At quid si æs alienum contrahat grande, vnde, si satisfaciat, inops redditur? Plane, quod conueniri non potest Clericus, ni deducto ne egeat. vt dixit Gloss.in l. miles.ff.de re iud.& not.Abb.in cap.primo de cler.ægrot.& Gloss. in cap.studeat, in fine d. 50.& Dec.in cap.Episcopus,nu.primo de prębend.ob eam rem nihil ei obest,atque sic dixit Nauar.in cons.primo,de tempor.ordin.

Quid itidem si patrimonium ei euincatur, non sua culpa,exempli gratia. Pater mercator erat,a quo patrimonium habuit,& ob æs alienum grande contractum, pro quo omnia sua bona obligauerat, ante huius patrimonij constitutionem a creditoribus exhaustum fuit. Quid si ratione alia interijt? in his casibus ab alimentorum præstatione Episcopus liberabitur esto repugnat paulatum exceptio septima,vid. supra.

Postremo excipitur, vbi suis honestis laboribus victum parare sibi posset, vt docendo adolescentes scientiam aliquam, vel grammaticam,vel pro Capellano inseruiẽdo, vel quid aliud non ei inconueniens agendo,vt D. Paulus faciebat; tunc enim Episcopus non tenebitur; nam & si pater ad alimenta præstanda tenetur filio, & econtrario filius parenti, l. si quis a liberis, ff. de lib. agnosc. vbi tamen de suis laboribus viuere possunt, secus est, per cit.l.si quis a liberis, §.sed si filius, & ibi Bart. Sed iam de suscipiente, ordinem, vbi non habet vnde se sustentet, an in pœnam aliquam incidat videamus,cum prius explicauerimus, ordinem sacrum suscepturus,quæ habere debeat.

S V M M A.

1 *Ordines sacros suscepturus quæ habere debet.*

§. XVI.

1 §. SEcundo loco † ordines sacros suscepturus hæc habere debet; Si Subdiaconatum,bonum testimonium a Parocho, & a Magistro de vita,& moribus, &c. vt de minoribus ordinibus dixit Trid.Synod. capit. 15.sess. 23. de reform. Secundo in minoribus ordinibus esse probatus. Tertio litteris, & ijs quæ ad ordinem exercendum pertinent, imbutus. Quarto speret Deo autore se continere posse; nam per susceptionem sacri ordinis continentiæ votum fit, in capit.vnic. de vot. libro 6.

Eadem & de suscepturo ordinem Diaconatus sancta Synodus decreuit ead.sess.cap.13.

Si denique Presbyteratus ordinem quis suscipiat præter prædicta omnia,hæc præcipua habere debet.Primum bonum testimonium ab eis, quos supra diximus. Secundo in ordinibus antea susceptis, & eorum ministerijs pie, fideliterque se gessisse. Tertio in Diaconatu ad minus annum integrum administrasse, nisi aliud vtilitas, necessitasve Ecclesiæ postulet. Quarto idoneus esse ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessaria ad salutem sunt,& ad administranda Sacramenta. Quinto exemplo bono esse. Sed iam ad aliam transeamus.

S V M M A.

1 *Ordinem suscipiens sine beneficio,vel patrimonio,an in pœnam aliquam incidat.*

§. XVII.

1 §. QVoad eum autem, qui beneficium Ecclesiasticum non habens vel patrimonium,vt supra ordinem sacrum suscepit esto grauiter peccet in nullam tamen pœnam incidit; non enim id iure cautum est. Quamuis, si falso asseruerit se alterum ipsorum habere, executionem ordinis non habeat, cap.primo & cap.fin.d. 70. & vt dicit Nauar.in cons.14.& cons.29.& cons.45. de tempor.ordin.& in cons.primo,quæst. 16. de constit.& ego in Tract.de Irregul.cap. 61. num.7. Idem sentio si haberet; sed non sufficiens. Sed de primo quod habere debet, qui ordinem sacrum suscepturus hactenus, ad alteram transeamus.

S V M M A.

1 *Sacris ordinibus,qui initiandi sunt,eorum nomina in Ecclesijs publice proponenda sunt, quæ regula,qouusque pateat,declaratur.*

2 *Ordinibus in singulis an denuntiationes fieri debeant.*

3 *Episcopus qua ratione examinare ordinandos debeat.*

§. XVIII.

1 §. POstremo † nomina, ac eorum desideria, qui ordines sacros suscipere volunt prius in Ecclesiis publice proponenda sunt. Id quod, & Episcopus mandabit,vel Parocho ordinandi, vel cui magis expedire ei videbitur,ut sanciuit Trident.Synod. sess. 25. de reform.cap.5.Quare fiunt hæ denuntiationes in Ecclesia Parochiæ ordinandi, & si diutius a patria absfuerit in Parochia vbi moratus fuit. Hæ autem denuntiationes fiunt de natalibus

libus ipsorum, ætate, moribus, & vita, id est, vt sciatur an vitium aliquod patiatur in natalibus, ætate, moribus, & vita, & ad summam an irregularitatem aliquam, animi, corporis, ac famæ patiantur. Fient autem hac ratione, nomen eius in Ecclesia proponetur, qui ordinem sacrum suscipere vult, & populos admonebitur, vt si nouerit ordinādum vitium aliquod, atque irregularitatem pati, vt id denuntiet. Postremo denuntiatione facta, vti res se habuerit testimoniales litteras inquisitionem factam continentes ad Episcopum, qui denunciationes fecit, transmittet, ita habetur apud Trid. Synod. sess. 23. de reform. cap. 5.

2 Verum † an in singulis maioribus ordinibus denuntiationes hæc fient. Plane sentio fieri debere. Tum quod cit cap 5. eorum, qui ad singulos ordines maiores assumendi sunt, nomina in Ecclesijs proponenda esse inquit; Si ergo ita est, in singulis ordinibus maioribus denuntiatio hæc fieri debet, qui enim singulos decet neminem excludit, l. Iulianus, ff. ad exhibendum. Tum quod inter vnum ordinem sacrum, & alterum interuallum vnius anni intercedere debet, vt habetur ead. sess cap. 3. at intra hoc tempus mores, & vita ordinandi mutata esse possunt, vt ex probo improbus, & ex regulari irregularis factus; denuntiationes vero fiunt ob hanc causam, vt diximus iure igitur in singulis ordinibus fieri debent, cum eadem ratio sit, in singulis ordinibus fiet.

Excipitur tamen primo, qui minores ordines suscipere volunt; non enim eorum nomina in Ecclesijs denuntiari debent; nam Sancta Synodus eod. capit. 5. de promouendis ad sacros ordines tantum ait; ergo secus de promouendis ad minores cap. nōne, de præsump.

Secundo excipitur, vbi ordinandos notus esset Episcopo, scilicet quoad omnia, nam certus, certior fieri non potest. l. 1. ff. de act. empt. & vendit. & cap. cum, qui de reg. iur. lib. 6. In hoc igitur casu omitti potest hęc denuntiatio, esto non debeat, vt dixit Sacra Congregatio Concilij Trid. interpræt.

Tertio excipiuntur Regulares, non enim tenentur publicare eorum nomina in Ecclesia, sat enim est, vt in suis dimissorijs litteris datis a suis Superioribus testimonium feratur de eorum vita, moribus, & ætate, & ita Sacra Congregatio hæc; (idque merito nullus enim melius eorum vitam scire potest, quam ipsorū Prælati,) & ita Prax. Archiep. Neap. c. 8. nu. 1.

Postremo excipiuntur subditi alteris Prælati; non enim Episcopus, qui ordines eis collaturus est, denuntiationem hanc facere habet; sed ad proprios eorum ordinarios hoc pertinet de quibus omnibus per litteras demissorias probatio fieri poterit; Et idcirco Episcopus, qui ordines collaturus est inspicere eam diligenter debet, & ita respondit Romanus Pontifex, vt testatur Sacra Congregatio ibi. His exceptis casibus, hæ denunciationes semper fient. Et idcirco maiores ordines suscepturi ante mensem Episcopum adire debent, quo mandare possit; vt hæ denuntiationes fiant, vt in eod. c. 5. habebit. Hæ autem denuntiationes semel fient, ex quo Trid. Syn. id non pscripsit arg. l. boues, §. sermone, ff. de ver. sign.

3 Episcopus igitur † in vestigabit, & examinabit eos, & præsertim qui ad sacrum ministerium accedere volunt, de genere, persona, ętate, Institutione moribus, doctrina, & fide. Sacerdotibus, & alijs prudentibus viris prædictis diuina lege, ac in Ecclesiasticis sanctionibus exercitatis sibi absentes, vt habetur ead. sess. 23. capit. 7. Idque feria quarta ante ipsam ordinationem, vel quando Episcopo videbitur, ibidem dicitur, et ad inuestigationem hac faciendam Examinatores, qui in Synodo fiunt, adhiberi possunt, & de uita, & moribus per litteras testimoniales de quibus supra, e doceri Episcopus potest. De scientia autem tunc per examen periculum fiet. Imo si Episcopus ordinatos quoscunque Clericos, & pręcedente etiam examine approbatos, & ab eo, a quo ordines susceperunt, minus idoneos ad diuina officia celebranda, & ad Ecclesiastica Sacramenta administranda inueneriț, ab vsu susceptorum ordinum suspendere ipsos ad suum arbitrium potest, vt habetur apud Trid. Synod sess. 14. de reform. cap. 3. Sed de his hactenus. Iam de alijs, qui communi iure conferre ordines possunt, agamus.

S V M M A.

1 *Abbates primam tonsuram, & quatuor ordines minores conferre possunt.*

2 *Subditis suis Abbates ordines prædictos conferre possunt, & qui sint sui subditis.*

3 *Subditis alterius quando ordines conferre possint Abbates.*

§. VII.

1 §. ABbates † denique, & primam tōsurā, & quatuor minores conferre possunt, vt DD. communiter concludunt, & habetur sess. 23. de reform. c. 10. nec ab Episcopo, vt examinati regulares sint, requiritur, quibus prima tonsura, vel ordines minores conferunt, ex quo enim permittitur, vt ordines conferāt prædictos ergo, & reliqua l 2. ff. de iurisd. omn. iud. & ita Ioan. Bapt. Confett. in summ. priuil. Mend. super capit. 10. sess. 25. de regul. pag. 340. Necessario autem requiritur, quod id possint. Primum vt ius habeant, baculum, seu Pastorale ferendi, atque Mitram. Secundo vt Sacerdotes sint. Tertio vt sint benedicti, vel ex priuilegio Apostolico habeant, vt pontificalia exercere possint; perinde enim est, tunc atque si essent benedicti, alioquin si quid

V horum

horum defecerit, collatio ordinum ab ipsis facta, nulla est, quamuis enim iurisdictionem habeant: non tamen potestatem ordinis, cap. Abbates, de de priuilegijs, lib. 6.

2 Subditis autem suis, † prædictos ordines tantum conferre possunt, vt colligitur ex cit. cap. 10. vers. Qui Regularis subditus sibi non sit, argumento sumpto a contrario sensu; si enim conferre ordines cuique non possunt, qui subditus eis non sit. Ergo suis subditis conferre poterunt; etenim vnius inclusio alterius exclusio est, cap. nonne, de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. Subditus autem Abbatum dicitur, qui regularis est, & de regula eorundem Abbatum. Item & professionem fecit; tria igitur postulantur scilicet, vt sit Regularis, & de suo ordine, & professus. Quare si subditus sit in temporalibus tantum, huic ordines conferre non poterunt, vtpote si Monasterium haberet iurisdictionem temporalem in aliquo loco, atque sic respondit Sacra Congregatio in explicatione eius, cap. 10. de laico subiecto in temporalibus, & spiritualibus Abbati Cassinensi, a quo primam tonsuram acceperat; nam quod contra hunc Canonem fecerat, dispensatione eum egere declarauit, ex qua declaratione apparet; nec si subditus sit in spiritualibus, posse ab ipsis prædictos ordines ipsum suscipere, nisi prædicta concurrant.

Si itidem Regulari alterius ordinis etiam professo ordines conferant, contra citatum Canonem faciunt; non enim subditus est ipsorum; Si denique subditus sit, & Regularis de suo ordine; sed non professus tantundem est dicendum, quamuis enim Nouitius quædam priuilegia habeat Regularium, vt dicitur in cap. Religioso, §. primo, de sentent. excommun. libro 6. non tamen Religiosus est cum ante posessionem possit ad arbitrium suum inde discedere, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 25. de regul. capit. 8. atque sic dixit Nauar. in consil. 26. num. primo, de tempor. ordin. valent tamen ordines collati etiam non suis subditis, quamuis peccent, ac puniantur.

Subditis ergo alterius conferre ordines nõ possunt; nam nec Episcopo, & alij Superiores queunt, vt supra probauimus alioquin frustra essent Diœcesis distinctæ.

3 Excipitur tamen primo † vbi licentiam haberent a suis Prælatis, tunc enim licite possunt ipsis ordines cõferre. Quare subditi eius loci, vbi Abbas est, qui ordines conferre vult, si dimissorias litteras singuli habeant a suo Episcopo, ordines suscipere ab eo poterũt; Nõ enim sat est, vt generalem licentiam Episcopus tribuat. ita Sacra Congregatio respondit in eod. cap. 10. Idque merito, nam non aliter subditos suos ad alium dimittere debet, vt ead. Trident. Synod. sanciuit. sess. 23. de refor. capit. 3. quam antea examinatos, & probatos, quod examen & probatio non fierent, si generalem licentiam traderet.

Secundo, Subditis aliorum Episcoporum, nec non prælatorum Regularium eosdem ordines conferre Abbates possunt, modo dimissorias litteras, seu licentiam prædictam habeant a suis Episcopis, & Superioribus, non enim alias conferri debent, vt supra vidimus modo tamen habeant assensum Episcopi eius diœcesis, vbi Abbas ordines conferre vult, vt declarauit Sacra Congregatio, eod. capit. 10. Idque merito, nam per ordinum collationem ab eis Abbatibus factam violatur quodammodo, & perturbatur iurisdictio Episcopi loci, Ex quo igitur permissum est Abbatibus, vt suis prædictos ordines conferant, non debent alienum subditis conferre sine licentia Episcopi diœcesis, quominus ius commune, atque Episcopi iurisdictio lædatur. Accedit quod eis limitata est potestas, ergo egredi eam non debent, l. in agris, ff. de acquir. rer. domin. atque sic Sacra Congregatio interpretata est, in cit. cap. 10. vt refert Steph. Quar. in Summ. Bullar. in verb. Ordo, vers. Notandum, quod pag. 368. cum sequenti. Sed de ijs, qui proprio iure suis subditis ordines conferunt hactenus, ad eos transeamus; qui alterius subditis conferre possunt.

SVMMA.

1 *Episcopus conferre potest ordines subditis alterius Episcopi, vbi ab ipso licentia habetur.*
2 *Ordines suscipiendi a non suo Episcopo licentiam dare potest Romanus Pontifex.*
3 *Episcopus proprius.*
4 *Delegatus ab altero ex prædictis.*
5 *Capitulum sede vacante in quibusdam casibus.*
6 *Legatus a latere.*
7 *Regularium superiores.*
8 *Decretum Sacræ Congregationis de dimissorijs dandis a Regularibus refertur.*
9 *Licentia concessa alicui suscipiendi ordines, an extinguatur mortuo concedente.*
10 *Dimissoriæ litteræ quot modis nominentur.*
11 *Licentia ordines suscipiendi ab alio quæ continere debeat.*

§. XX.

§. Episcopus suis subditis ordines conferre posse vidimus; nunc videndum est, quando alterius subditis eos conferre queat.

1 Primum igitur † Episcopus alterius Diœcesis subditis ordines conferre potest, vbi ordinandi hanc licentiam habent a suis superioribus, vt habetur tot. tit. de tempor. ordin.

2 Hanc autẽ licentiã † concedere potest, primo Romanus Pontifex omnibus totius orbis terrarum, cuius iurisdictio est. cap. cuncta per mun-

mundum, 9.q.3. Notandum tamen est, vbi licentiam hanc, quis habet, nequaquam permitti, vt ordines suscipiat etiam cuiusvis generalis, aut specialis rescripti, vel priuilegij prætextu, nisi eius probitas, ac mores ordinarijs sui testimonio commedentur; & si secus fit, ordinans a collatione ordinum per annum, & ordinatus a susceptorum ordinum exercitatione, quandiu proprio ordinario videbitur expedire suspensus est, ita Trident. Synod. sess. 23. de reformat. capit. octauo, vers. Quod si quis ab alio, quod notandum est. Idem de Episcopis titularibus, qui priuilegium habent conferendi ordines omnibus, qui ad se veniunt; non enim possunt eos conferre, nisi consensus adsit Episcopi proprij; alioquin contra faciens ab executione Pontificalium per annum suspensus est; ordinatus vero ab executione suscepti ordinis, donec suo prælato visum fuerit, ita Trid. Synod. sess. 14. de reform. cap. 2. Item, vbi quis licentiam habet de promouendo a quocunque, non valet ea licentia nisi habeat legitimam causam, ob quem a proprio Episcopo ordinari non possit, & tunc non potest ordinari nisi ab Episcopo in sua Diœcesi, residente, aut pro eo pontificalia exercente, & diligenti præuio examine, ita Trid. Synod. sess. 7. de reform. cap. 11. Imo si facultas detur de non promouendo post annum non prodest, vbi est data in casibus a iure concessis, ita Sancta Synod. ead. sess. cap. 12.

3 Secundo, † proprius Episcopus licentiam hanc dare potest, vel sit originis, vel domicilij, vel beneficiis, de quibus supra egimus, cap. cum nullus de tempor. ordin. lib. 6. & tot. tit. & vt habetur apud Trid. Synod. ead. sess. cap. 3. & cap. 8. & cap. 9.

Tertio Episcopus licētiam dare potest suo familiari triennali, de quo agitur ead. sess. cap. 9. atque sic declarauit sacra Congregatio ibi. Et quæ diximus de Episcopis, eadem, & de Archiepiscopis, & Patriarchis dicta eise volumus. Hanc autem licentiam cōcedere potest, vel confirmatus tantum sit, & non consecratus iurisdictionis enim munus hoc est, quam consequitur, statim atque confirmatus est etiā si non sit consecratus, ita dixit Gloss. communiter recept. in cap. transmissum, de elect. & Addit. ad Diaz. in prat. crim. can. in l. 5. vers. Has autem dimissorias, & hoc de iure antiquo; hodie autem oportet, vt litteras habuerit, vt supra suo loco dixi.

4 Quarto, † eam concedere potest, qui ab Episcopo, seu a prædictis facultatem hanc delegandi licentiam habet, & idcirco Vicarius generalis in spiritualibus modo Episcopus facultatem hanc ei dederit, ita Gloss. in cap. cū nullus, § inferiores, de tempor. ordin. lib. 6. in verb. Non extendat. Existimatur autem ipsum eam habere, quando visus est sæpius has litteras cōcedere, ita Add. ad Sum. Bullar. Steph. Quar. in verb. ordo, vers. Vetitur, pag. 351. Imo vbi absens Episcopus est ipso iure facultatem habet hanc Vicarius c. pen. de temp. ordin. lib. 6. esto nonnulli citati ab ead. Addit. tutius esse dixerint, si in litteris Vicariatus cōcessio hęc habeatur, & valet etiam post mortem, vbi de ea non constat; ita Addit. ead. inquit.

5 Quinto, † Capitulum sede vacante, etsi regulariter hanc licentiam ad ordines concedere non potest, per Trid. Synod. sess. 7. de refor. cap. 10. in aliquibus casibus tamen ei licet.

Et primo, vbi quis ob beneficium, quod habet, cogeretur ordines suscipere, vtpote quia beneficium animarum curam habēs collatum est ei, qui nondum Sacerdos erat; & idcirco intra annum necesse habet ordine suscipere, c. licet canon, & c. commissa, de elect. lib. 6. tunc enim Capitulum literas dimissorias huic concedere potest, vt habetur eod. cap. 10.

Secundo, vbi collatio beneficij alicui esset facienda vel per electionem, vel per pręsentationem, vel per concursum; & necesse eiset habere aliquem ordinem sacrum; in hoc enim casu etiam dimissorias Capitulum licite cōcederet, vt habetur in eod. c. 10. ibi, Qui beneficiū Ecclesiasticum recepti, seu recipiendi occasione coarctus non fuerit ergo secus si coarctatus fuerit, valet enim argumentum a contrario sensu, l. 1 & ibi DD. ff. de off. eius.

Tertio post annū elapsum a die vacationis nam per cit. c. 10 concessio harum litterarum prohibetur intra annum; ergo secus post annum; prohibitum enim ad tempus post illud fieri potest, l. in tempus, ff. de hæred. instit. Postremo eo capite 10. ius antiquum, quod habetur in c. pen. de temp. ordin. lib 6. corrigitur, seu ei derogatur intra annum, ergo post annū a iure antiquo nō discedemus, arg. l. iubemus, C. de testam & l. pręcipimus, C. de appell. Quare post annum Capitulum inuitare etiam poterit Episcopū, vt veniat ad Diœcesim, & ibi ordinationem publicā habeat, & ordines conferat non solum subditis eius diœcesis, verum etiam subditis aliorum Episcoporum, ac Prælatorum dimissorias litteras habentibus, atque sic dixit Nauar in cōs. 34. de temp. ordin. Nec repugnat, c. 5. sess. 6. de refor. apud Trid. Syno. vbi ne Episcopi in alterius diœcesi ordines cōferent, prohibetur: nam loquitur de Episcopis, qui inuitati non sunt, & non expressa licentia Ordinarij; sed priuilegio id efficere conantur, atque sic respōdit Nauar. ibid. Capitulū igitur post annū litteras dimissorias cōcedere potest, & inuitare etiā Episcopum, vt dixi.

Postremo, & intra annum testimoniales litteras de vita, moribus, & huiusmodi dare potest, ita dixi Nauar. in consil. 27. de tempor. ordin. quæ litteræ dari possunt, vbi quis a Romano Pontifice facultatem haberet suscipiendi ordines ab aliquo, quod enim mores, & probitas eius commendari debet Ordinarij

V 2 testi-

testimonio,non obstante priuilegio,vel rescripto ei concesso,vt habetur apud Trid. Synod. sess.23.de refor.cap. 8. caute ob eam rem Capitulum hoc faciet.Secundo loco quę diximus de Capitulo, de Vicario Capituli etiam dicta esse volumus.

6 At qui † an Legatus à latere in casibus pręmissis intra annum dimissorias litteras ad ordines concedere posset? Plane non,nisi in casibus exceptis; nam contra Concilium agere non potest, atque sic dixit Gloss.communiter recept. in cap. dilectus,de præbend. & Nauar. in cons. 27. de tempor. ordin. non etiam Archiepiscopus subditis sui suffraganei, & ita Addit.ad Diaz.cap.26.vers.Non tamen poterit.

7 Postremo † Regularium superiores licentiā hanc concedere possunt, sicut etiam Abbates suis scilicet Regularibus professis tantum, vt habetur apud Trid.Synod.sess. 23. de reform. cap. 10. vers. Aliquibus Clericis sæcularibus, argumento sumpto a contrario sensu, quod validissimum est,l.1.& ibi DD.ff de off.eius.Si enim Clericis sæcularibus licentiam hanc cōcedere nequeunt. Ergo suis Regularibus professis poterunt,atque sic sentit Nauar.in cons. 26.de tempor.ordin. Non igitur Clericis sęcularibus possunt,ob cit.cap. 10. vers. Aliquibus Clericis, non obstantibus quibuscunque priuilegijs præscriptionibus, aut consuetudinibus immemorabilibus,vt ibi dicitur. Non Nouitijs,non etiam laicis subditis,imo contra faciens ab officio, & beneficio suspensus est, vt dicitur in eod.cap.10.in fin. Et qui per has litteras ordines suscipiunt ab eis suspensi sunt ad placitum sui Ordinarij, subditis prædictis tantum ergo dare possunt. Superiores tamen Regularium mandatum Clementis VIII. Datum Romę die 15.Mensis Martij 1596.seruare debent,scilicet vt concedant huiusmodi licentiam ad Episcopum Diœcesanum.Dięcesanus autem Episcopus accipitur ille, in cuius Monasterium diœcesi est, in cuius familia ab ijs, ad quos pertinet,Regularis positus est, cui licentia hæc conceditur. Excipitur tamen, vbi Diœcesanus abesset, vel ordinationes non esset habiturus; tunc enim ad alium Episcopum licentia concedi debet, ac potest, in qua exprimatur causa altera ex prædictis quam ob rem ad Ordinarium non miserit; alioquin ab officio, & dignitate, seu administratione, ac voce actiua,& passiua priuatus est,quæ reseruatæ sunt Romano Pōtifici, præterquā quod arbitrio eius Pontificis puniri etiam potest. Sublimitatur,vt ad alium Episcopum mitti nō possit, vbi dedita opera superior hanc licentiam concedere distulit; quando Ordinarius abfuturus esset, vel ordinationes non habiturus, ita habetur in eod. Decreto Clementis VIII. quod tale est.

8 De mandato † S.D.N. Clementis diuina prouidentia Papæ VIII. tenore præsentium mandatur omnibus, & singulis quorumcunq; Regularium superioribus,vt de cætero obseruent, & obseruare faciant ea, quæ in Decreto Sacræ Congregationis Concilij Trid.continentur, cuius tenor est talis.

Congregatio Concilij censuit superiores Regulares suo subdito itidem regulari, qui prædictis qualitatibus requisitis ordines suscipere voluerit, litteras dimissorias concedere ad Episcopum, tamen Diœcesanum, nempe illius Monasterij, in cuius familia ab ijs, ad quos pertinet, is regularis positus fuit. Et si Diœcesanus abfuerit, vel non esset habiturus ordinationes, ad quemcunque alium Episcopum,dum tamen ab eo Episcopo, qui ordines contulerit, examinetur quoad doctrinam, & dum ipsi regulares non distulerint de industria concessionem dimissoriarum in id tempus,quo Episcopus Diœcesanus, vel abfuturus, vel nullas habiturus ordinationes esset. Verum cum a Superioribus regularibus Episcopo Diœcesano absente, vel ordinationes non habente litteræ dimissoriæ dabuntur, in eis vtique huiusmodi causam absentie,Diœcesani Episcopi, vel ordinationum ab eo non habendarū exprimendam esse, quod qui non fecerint, officij, & dignitatis, seu administrationis,ac vocis actiuæ,& passiuæ priuationis, ac alias arbitrio eiusdem Sanctiss. D. N. Papæ reseruatas pœnas incurrent.In quorū fidē,&c. Datum Romæ die 15.Martij. Hæc Summus Pontifex, ex quibus proposita apertissime habentur,& refertur a Ioan. Bapt. Confett. in summ.Priuil.ordin.Mendic.cap.2.in tit. de ordin. conferi,& liter.dimissor.pag.339.

9 Atqui † an licentia hæc concessa tollitur, si interim, antequam executioni mandetur, Episcopus moriatur, aliave ratione ab Episcopatu remoueatur? Plane non argum. cap. decet, de regul. iur. libro sexto, & ita dixit Zabar.in Clemen.fin.quęst. 5. de elect.& Nauar.in consil. quinto, de rescript. & in capit. placuit, num. 161. cum sequ. de pœnit.dist. sexta, vbi rem hanc pluribus egit, & Addit. ad Diaz.in prat.crimin.canon. capit. 28. vers. Post vero dimissoriæ litteræ,& Azor.constitu. moral.par. secunda, libro septimo,cap.nono, quæst. quarta, vbi pluribus exemplis id explicat,ac probat.

10 Hæc autem licentia in scriptis traditur,† & dimissoriæ litteræ dicuntur, vt habetur apud Trident. Synodum, sess. 14. capit. secundo, ibi, Expresso consensu, aut litteris dimissorijs,sess.23.capit.de reform. trib. in locis. Dicuntur autem dimissoriæ litteræ, quoniam per ipsas dimittuntur subditi, idest, licentia eis datur, vt ab alio Episcopo ordines suscipiant.

Dicuntur etiam literæ Commendatoriæ a Trid.Synod.cap.2.sess.14.de reform. ibi litteras commendatitias,& in cap. tertio, ead.sess.

quoniam

quoniam per ipsam commedantur probitas, & mores ac scientia ipsis ordinandi, etsi ordinãdus diutius abfuerit, de moribus ab Episcopo loci, vbi moratus est, commendaticiæ haberi debent, ita Prax. Archiep. Neap. capit. 81. num.4.

Tertio dicuntur testimoniales, quandoquidem testimonium ferunt de moribus ætate, ac scientia ordinandi, & de alijs, quæ ad ordines suscipiendos pertinent. Dicuntur etiam licentia ut toto tit de tempor. ordin. lib. 6. & apud Trid. Synod. sess. 7. de reform. cap. 10. nam datur licentia prædicta.

Postremo & Reuerendæ, vt quæ ab Episcopo, quia reuerendus est conceduntur, vt habetur eod. cap. 10. † quare hæ litteræ duo potissimum continere debent scilicet licentiam, qua possint ab alio Episcopo ordines suscepisse. Alterum eum, cui conceduntur, esse idoneum natalibus ætate, moribus, ac scientia, ac demum his præditum qualitatibus quas postulat ordo suscipiendus.

11

Hinc habetur, quid seruari debeat, antequam dimissoriæ concedantur, vt scilicet ordinarij, proprij prius ordinandum examinauerint, ac probauerint, vt habetur apud Trident. Synod. sess. 23. de reform. cap. 3. Sic enim dicitur ibi Episcopi per semetipsos ordines conferant, quod si ægritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter, quam iam probatos, & examinatos ad alium Episcopum ordinandos dimittant. Hæc Sancta Synodus, ex quibus proposita bellissime habentur. Et quãuis de ægritudine ibi dicatur, idem tamen si alia causa impediens adsit, ita Sacr. Congr. vt refert Prax. Archiep. Neapol. cap. 81. nume. 4. esto necesse non sit causam exprimi. Pro collatione autem ordinum, pro litteris dimissorijs, aut testimonialibus, pro sigillo aliave causa, nihil recipi debet ab Episcopo, eiusve ministris, ita Triden. Synod. sess. 21. de reform. capit. primo. Notarius vero pro singulis dimissorijs, seu testimonialibus decimam partem vnius aurei recipere tantum potest, nisi salarium sit ei constitutum, vel consuetudo adsit nihil accipiendi, ita ibi habetur, de qua re egi pluribus in Tract. meo de Simon. Tab. prima, capit. 41. §. 4. vid. Sed iam alium modum explicemus, quo subditis alterius ordines conferri possint. Id quod in sequenti præstabimus.

S V M M A.

1 *Subditis alterius ordines conferre Episcopus potest, vbi delegata facultas ei est.*

2 *Delegatio ordinis conferend. extinguitur morte delegantis re integra.*

§. XXI.

1 §. Postremo † subditis alterius ordines conferre Episcopus potest, vbi a proprio ordinario facultas hæc delegata ei est. Relegari enim valet, modo Episcopo ea deleget? ita Gloss in capit. aqua, in verb. Iurisdictionis de consecr. Eccles. vel Altar. vbi quoque Abb. ac DD. Hæc autem delegatio, vel speciatim vel generatim fieri potest; Speciatim, vt si mandetur Episcopo, vt tali ordinem conferat; Generatim, vt si Episcopus inuitet alium Episcopum ad suam Diœcesim, quo suis subditis ordines conferat. Id quod Illustriss. & Reuerendiss. Cardinalis Clemens Episcopus Fauentiæ seruauit, qui cum legitima causa absens esset, Episcopum Bertinorij Fauentiam inuitauit ad ordines conferendos suis subditis, quo profectus generalem ordinationem habuit.

2 Atqui † an delegatio hęc morte delegantis extinguatur? Plane sic re integra, se habet enim sicut mandatum, quod morte extinguitur, leg. & quia, ff. de iurisdict. omnium iudicum, & ibi DD. & argum §. recte. quoque instit. de mandat. Idque merito; nam mandatarius nihil proprij habet, sed eius, qui mandauit, iurisdictione vtitur, & idcirco vbi re integra mandans moritur, statim mandatum extinguitur, atque sic Dixit Addit. ad Diaz in prat. crimin. canon. capit. 26. versic. Postquam autẽ dimissoriæ. Nec obstat quod dictum est supra de licentia, quandoquidem illa quædam gratia est, & beneficium, & idcirco debet esse perpetuum vbi fauorabiles, capit. decet, de regul. iur. libro sexto. Delegatio autem stricte accipitur. Differunt hęc etiam inter se, quoniam delegatio fit ei, qui ordines collaturus est; licentia autem conceditur ei, qui ordines est; suscepturus. His igitur casibus exceptis, si non subditis ordines conferantur, pœnis afficitur tam ordines conferens, quam eos recipiens. De quorum pœnis in sequenti agemus.

S V M M A.

1 *Episcopus conferens subditis alterius primam tonsuram per annum a collatione eius suspensus est.*

2 *Item si alios ordines conferat.*

3 *Vltramontanis ordines conferens pœna arbitraria punitur: si sine licentia conferat.*

4 *Episcopus titularis per annum ab exercitio Pontificali suspensus est, si conferat ordines alicui sine licentia.*

5 *Capitulum concedens literas dimissorias in casibus non concessis, qua pœna puniatur.*

§. XXII.

§. De pœnis, in quas incidit Episcopus, qui alterius subditis sine licentia, & dimissorijs litteris ordines confert, nec non de pœnis eorum, qui ordines sic suscipiunt agendum nobis proposuimus. Iam igitur rem aggrediamur.

1 Primum igitur † Episcopus, qui laicis subiectis alteri Episcopo sine expresso consensu, seu litteris dimissorijs eiusdem Epicopi clericalem tonsuram cõfert, a collatione eiusdem tonsuræ ipso facto suspensus est per annum, vt dicitur in cap. fin. de tempor. ordin. li. 6. Annus autem hic integer est, & continuus, vt ait Gloss. ibid. nam pro regula habetur omne tempus præscriptum a lege continuum esse. ita Glos. in rubr. ff. de diuers. & tempor. pręscript. & Ias. in l. contra maiores, num. 6 C. de inoff. testam. Postremo natura Cēsurarum hęc est, vt continuum tempus habeant, vbi quem obligatur, vt in Tract. meo de Cens. probaui.

2 Secundo † si Clericus huiusmodi, idest, alterius Episcopi, & idcirco ijs, qui vel primam tonsuram habent, alios ordines conferat, per annum a collatione omnium ordinum suspensus est, vt dicitur in cap. eos. de tempor. ordin. lib. 6. & habetur apud Trid. Synod. sess. 23. de reform. cap. 8. Interimque sui subditi ab alienis ordines suscipere possunt sine eius licentia per cit. cap. eos. & ita Addit. ad Diaz. eod. cap. 26. vers. tribus. Quamuis dubitari possit, an per Trid. Synod. quoad licentiam pertinet, correctum sit. Gemin tamen tenet a collatione ordinum, quos male contulit tantum esse suspensum, quo pœna delicto respondeat, cuius opinio mihi non displicet.

Excipitur tamen, vt in suspensionem non incidat, vbi probabiliter alterius diœcesis Clericum esse ignorauit, vtpote quia parentes eius de sua diœcesi eum esse dixerunt, vel communiter pro tali habebatur, nam per cit. cap. eos requiritur, vt ex præsumptione id fecerit; ob verum illud Præsumpserint, præsumptio autem dolum requirit, quo caret hic Episcopus ob probabilem ignorantiam facti, atque sic respondit Sacra Congregatio in eod. cap. 8. & Nauar. in cons. 40. de tempor. ordin.

3 Tertio † si Episcopus Italię Vltramontanis ordines conferat sine speciali licentia Romani Pontificis, vel dimissorijs sui ordinarij, vel eius vbi beneficium habet, quorum litterę cõtinere debent rationem, quamobrem nolint, ac non possint eis ordines conferre, tunc pœna arbitraria punitur, cap. primo de tempor. ordin. lib. 6. quamuis per cit. cap. 8. quod generaliter loquitur, & suspensum esse a collatione ordinum ipsum censeo, præsertim, quod in hoc casu cautior esse debeat, ob periculum, quod imminere potest, cap. vbi periculum de elect. lib. 6. & facit ca. primo, & tot. tit. de cler. peregrin. Excipio tamen vbi laico ordinem conferet, id est primam tonsuram, nam citat. cap. primo, loquitur de ordinante Clericum ergo secus si laicum, & ita dixit Nauar. in cõs. 31. de tempor. ordin. quamuis per citat. cap. 8. contrarium sentiendum videatur.

4 Quarto, † Episcopus titularis sit, idest, earum Ecclesiarum, quæ in partibus infidelium existunt, Clero carens, & populo Christiano ordinem aliquem, vel primam tonsurã subdito alterius Prælati sine expresso eius consensu, aut litteris dimissorijs conferat: etiam in loco exempto, vel nullius diœcesis; vel in aliquo Monasterio resideat cuiuscunq; ordinis, per annum ab exercitio Pontificali suspensus est, vt habetur apud Triden. Synod. sess. 14. de reform. cap. 2. Hæ igitur sunt pœnę Episcopi ordines conferentis alterius Prælati subditis sine licentia. Suspensio autem ab officio Pontificali, quid operetur declaraui in Tract. meo de Cens. lib. 4.

5 Postremo † Capitulum sede vacante ad ordines litteras dimissorias concedens in casibus non concessis Ecclesiastico interdicto subiectum est. Effectus autem huius interdicti qui nam sint, declaraui in Tract. meo de Cens. Tab. 5. Quid autem, si litteræ concessę sint; sed qui habuit, ipsis vsus non est. Adhuc sentio in prædictam pœnam Capitulum incidere. Tum quod ex parte sua contra Concilium fecit, Tum quod non eadem pœna ei imposita est, quæ ordinatis. Contrarium tamen suadere videtur, quod sumus in pœnis. Ergo benigna interpetratio est facienda, cap. in pœnis, de reg. iur. lib. 6. Postremo qui ipsas litteras impetrarunt deberent puniri, vel ipsis non vsi essent. Contrarium tamen Sancta Synodus ibi sentit, quoquomodo autem sit, peccarunt omnes de Capitulo, qui hoc suaderunt, vel consenserint, vt fieret; Sed iam de pœnis eorum, qui sine licentia suorum Episcoporum, & ordiariorum ordines ab alijs suscipiunt, agamus.

SVMMA.

1 *Pœna eorum, qui sine consensu, aut litteris dimissorijs sui ordinarij ab alijs Episcopis minores ordines, vel primã tonsuram suscipiãt.*

Pœna, quam incurrit, qui ordines sacros ab Episcopo non suo suscepit, sine litteris dimissorijs legitimis.

§. XXIII.

§. Qvi vero sine consensu sui ordinarij seu eius, qui ab eo potestatem hanc habet, sineve litteris dimissorijs eiusdem ab alio Episcopo ordines suscepit
1 † hisce pœnis afficitur. Nam primo, qui primam

mam tonſuram accepit, ad arbitrium ſui ordinarij puniri poteſt, non enim alia pœna eſt preſcripta iure cap.fin.de tempor.ordin.lib.6.

Qui minores ordines ratione ſuſcipit eorũ executionem non habet, antequam ſuus Epiſcopus ei permittat, vt ſentit Gloſſ in cap.eos, in verb.Statuunt, de tempor.ordin.lib.6. Quo igitur executionem habeat, ordinationem ratam ſuus Epiſcopus habere debet, ita habetur in cap.fin.vbi Gloſſ.9. q.2. & Gloſſ.fin.in c.primo, d.71.& gloſſ. pen. in cap. Solumitanæ, d.63.& Canon ipſe, & ita Nauar. in conſ. 11.verſ.Id quartum de tempor.odin.& in cõſil.19.nu.5.& in cõſ.39.eod. Poteſt etiam petere a Summo Pęnitentiario, vt ipſam ordinationem ratam habeat, vt dixit Nauar.in conſ. 30. de tempor.ordin.vide ad ſummam Bullar. Addit.pag.354.ver.Secundo.

Contrariam opinionem tenet Pariſ.conſ. 136.lib.4.& Rebuff.in prat.benef in tit.de formula dimiſſoria nu.12.cum ſeq.Sequitur quoque Azor.Inſt.moral.par.2.lib.3.cap.48.Ergo a priori ſententia diſcedendum non cenſeo. Nam ſi poteſt ei, qui ſacrum ordinem ſuſcipit, abſolutionem a ſuſpenſione concedere, vt vſum ordinis debeat, multo magis hic, vbi nulla eſt ſuſpenſio; Nec facit regula, quod ab initio non valuit, nam ea locum ſibi vindicat, in his, quæ omnino nulla ſunt quod hic non eſt, ordo enim eſt collatus. Nõ obſtat etiam quod dicitur de ratihabitione; nam non ſumitur proprie pro ratihabitione. Sed pro conceſſione executionis. Addo in pœnis benignam interpretationem eſſe faciendam, cap.in pœnis, de reg.iur.lib.6.ab hac opinione igitur diſcedendũ non cenſeo. Non tamen hic ſuſpenſus eſt cenſura Eccleſiaſtica, ita vt functiones ordinum exercens irregularis fiat, vt reſpondit Nauar.in cõſ.39.eod. Quod fieret ſi ſuſpenſus eſſet, cap.primo, de ſent.& re iud.lib.6.nam id iure cautum non eſt. Quæ diximus de ijs, qui ſine litteris dimiſſorijs prædictos ordines ſuſcipiunt, vt nullam pœnam canonicam incurrant, vel cenſuram, et ſi puniri poſſint, eadem dicimus de ijs, qui falſis litteris vſi ſunt, vt dixit Nauar.in conſ.30.& in conſ.32.& in conſ. 39.de tempor.ordin.& in conſ.33.eod vbi ait idem de eo, cui litteræ conceſſæ erunt, ſed nõdum ad eius manus peruenerunt, & falſis vſu, ordines minores ſuſcipit. ita Nauar.in conſil. 32.eod. Atqui ſi huic ſic ordinato conferatur beneficium, an valeat collatio? Addit.ad Nauar.in conſ.39.& cõſ.27.ait Rotam exiſtimare huiuſmodi ordinatum prima tonſura, ſeu minoribus inhabilem ad obtinenda beneficia, ac penſiones, prouiſioneſque ei facta non ſubſiſtere.

Qui denique maiores ordines ſuſcipit per Bullam Pij II.quæ eſt ſexta in ordine ipſo facto ſuſpenſus eſt; & ſi ante abſolutionem ordinum functiones exerceat, irregularis efficitur, vt in ead.Bulla habetur, & vt dixit Nauar.in conſ.39.de tempor.ordin. & beneficio priuari poteſt per eandem Bullam. Excipio vt Addit.ad ſumm.Bullar.pag.253.vid. ver.Quibus. Ab ea tamen ſuſpenſione, ex quo Romano Pontifici reſeruata non eſt, ſuus Epiſcopus abſoluere ipſum poteſt. Excipitur tamen, vt ſcilicet ſuſpenſus is non ſit, cui dimiſſorię litteræ conceſſæ erant; ſed nondum ad eius manus peruerant, & per alias falſas ordines ſuſcepit; non enim ſine litteris hic ordines ſuſcepit grauiſſima tamen peccauit, ita reſpondit Nauar.in conſ.37.per tempor.ordin.quam tamen opinionem, ego non probo.

Qui vero ordines ſuſcepit ab Epiſcopo titulari, vel Epiſcopus ille ordinet in loco, aut exempto, aut nullius diœceſis, aut in Monaſterio, vel priuilegium de promouendo habeat, quoſcunque ad ſe venientes, qui inquam, ab hoc ordines ſuſcepit, ſuſpẽſus eſt ab executione ordines ſuſceptorum, donec ſuo Prælato viſum fuerit, vt habetur apud Trid.Synodum ſeſſ.14.de reform.cap.2.

Poſtremo Vltramontani, qui ordines ſacros ſine prædicta licentia ſuſcipiunt ipſo facto ſuſpenſi ſunt, & abſolui nequeunt niſi a Papa. Id quod locum habet, vel id priuilegij haberent, vel conſuetudo extaret, vt ſine tali licentia ordines ſuſciperent. Hæcq; locum habent, vel noti eſſent ordinati; nam pro forma datum eſt, vt ſine litterris huiuſmodi ab alieno Epiſcopo ordines non ſuſcipiant, etſi contrafaciunt ab executione ſuſpẽſi ſunt per cit. Bullam Pij II. Et pœna huiuſmodi non tollitur ratihabitione proprij Epiſcopi, vt dixit Addit. ad ſumm.Bullar. Steph. Quar. in verb Ordo, verſic. Amplia hanc ibi Secundo. Idque merito, nam ſuſpenſio non ratihabitione, ſed abſolutione tollitur. Excipitur, ubi minores ordines ſuſcipiunt, non enim in ſuſpenſionem incidunt; nam id iure cautum nõ eſt, at in pœnam ipſo iure latam, quis non incidit, ubi iure id cautum non eſt, ita Gloſſ. communiter recept in cap.fin. de iur. patron.

Quia a Capitulo ſede uacante litteras dimiſſorias in caſibus non permiſſis impetrarunt, & earum uirtute ordines ſuſceperunt, ut habetur apud Trid.Synod.ſeſſ.7.de reform.cap. 10. Ordinati in minoribus ordinibus nullo priuilegio clericali præſertim in criminalibus gaudent, idque ipſo iure; nam Sancta Synodus inquit; Nullo priuilegio clerici gaudeant, quod verbum non eſt futuri temporis, ut dixit Nauar.in cõſ.28.de tempor.ordin. recta enim loquendi ratio, id non patitur, ſed vel imperatiui, vel ſubiunctiui temporis, quibus temporibus ipſo iure pœna infertur; non autem futurum optatiui dici poteſt, cùm lex non optare, ſed iubere debeat.l. legis virtus, ff.de legi. Idquo probatur etiam per antecedentia verba ſubiaciãt interdicto, quibus uerbis ipſo iure

iure Capitulum interdictum dicitur; Ex quo igitur ordinati in minoribus priuilegio clericali carent, vt inter alia priuilegia hoc sit, vt capaces beneficiorum sint; merito durante hac pœna, beneficiorum capaces non erunt, ita sentit Nauar. in eod. consl. 28.

In maioribus vero constituti ordinibus ab executione eorum ad beneplacitum futuri Prælati ipso iure suspensi sunt, ita dicitur in eod. cap. 10. de reform. cap. 7.

Postremo qui ab Abbate dimissorias litteras habet, cum eius subditus non sit, vt suo loco diximus, (quia scilicet Regularis non est, nec professus,) & per eas litteras ordines suscipit, ab ordine suscepto suspensus est ad placitum sui ordinarij, vt habetur apud Trid. Synodum, sess. 23. de reform. cap. 10. Sed de materia ordinis hactenus ad formam transeamus.

S V M M A.

1 *Ordines in sua Diœcesi Episcopus cõferre habet.*
2 *In Ecclesia Cathedrali.*
3 *Interdicta Ecclesia an in ea ordines conferri possint.*

§. XXIV.

§. POstremo absoluta causa efficiente, & materia ordinis; iam formam, ac modum ordines conferendi explicemus, ommissa forma, quæ est de substantia Sacramenti, de qua in Tract. de Sacrament. Tab. 7. egi. De qua forma, & modo hęc contemplabimur Primum in quo loco ordines conferri debent. Secundo quibus temporibus. Tertio quo ordine. Postremo quo interuallo vnius ordinis ad alium.

1 Quoad primum igitur † in sua diœcesi ordines conferre Episcopus debet; non enim in alterius diœcesi pontificalia exercere potest, cuiusmodi est ordines conferre; alioquin Episcopus ab executione Pontificalium suspensus est, vt habetur apud Trident. Synod. sess. sexta, de reform. capitulo quinto. Id quod locum habet, vel Archiepiscopus, vel Episcopus sit. Item vel Cardinalis, vel Patriarcha.

Excipitur tamẽ, vbi ordinarius loci expresse licentiam daret; vt dicitur ibi. Nisi de Ordinarij loci licentia; tunc enim poterit primo suis ordines conferre. Secundo subditis Ordinarij loci, si id ei etiam concedatur. Tertio, & alterius Ordinarij subiectis, si litteras dimissorias habeant. Secundo excipitur ordinis collatio; esto enim licentia non detur, ordo tamen confertur, quandoquidem suscipiẽs per baptismi characterem habilis ad Sacramenta suscipienda efficitur, vt probaui in Tract. meo de Sacrament. lib. 4. capit. 12. quæ habilitas tolli non potest quacunque prohibitione, suspensus tamen est ab executione ordinum ipso iure, qui ab eo Episcopo ordines suscepit qui licentiam non habet in aliena Diœcesi ordines conferendi, & ipse Episcopus ab exercitio Pontificalium, vt habetur apud Trident. Synod. sess. 6. de reform. cap. 5. Et hæc, quæ diximus locum habent non obstante quouis priuilegio, per cit. cap. 5.

2 Secundo † in Ecclesia Cathedrali ordinationes sacrorum ordinum fieri debent, vocatis, & præsentibus Ecclesiæ Canonicis, ita dicitur a Trident. Synod. sess. 23. de reform. cap. 9. Idque fit quo maiori dignitate, ac maiestate ordinationes fiant. Si autem in alio loco Diœcesis; dignior, quantum fieri possit, Ecclesia esse debet, præsente Clero loci, ita habetur eod. capit. 8. quod de ordinibus sacris agit; ergo secus de alijs minoribus, quippe quia non tanti sunt, sicut maiores.

3 Verum † quid si Ecclesia esset interdicta, vel Ciuitas ipsa; Plane si Ecclesia ordinationes fieri non debent, vt probaui in Tract. meo de Cens. Tab. 5. cap. 7. §. 3. Id quod locum habet vel dies festi illi sint, quibus diuina officia permittantur, vt probaui ead. Tab. capit. 11. §..... Et hoc vbi vniuersale interdictum est loci; Multo minus celebrari poterunt in Ecclesia speciatim interdicta; vt probaui ead. Tab. cap. 10. §. primo, alioquin irregularis efficitur. vt asserui ead. Tab. ca. 11. §. primo quãuis nonnulli si necessitas Clericorum esset; interdicto generali ordines conferri posse existimarint, sed de his hactenus, iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Tempora, quibus ordines conferri debent.*
2 *Temporibus non legitimis ordines sacros suscipiens in quam pœnam incidat; & quid de conferenti.*

§. XXV.

1 §. QVoad secundum † scilicet quibus tẽporibus ordines conferri debent, quoniam ordines de iure Pontificio nouem sunt, ideo quo tempore singuli conferantur, videamus.

Prima tonsura igitur quouis die, etiam feriato conferri potest, & ita mihi collata fuit ab Illustrissimo Cardinali Palleotto; nõ enim dies certa ei præscripta est, vt inquiunt Abb. ac DD. in cap. pen. de tempor. ordinat. qui Abb. ita consuetudine seruari testatur, & in me ipso, vt dixi, expertus id sum, hoc dicit Pal. in cap. quando, d. 75. vbi etiam habetur prius ordinatum posteriori præferri, vid. Glos. ibi.

Secundo quatuor ordines minores diebus dominicis, imo & alijs festis diebus solemnibus,

bus, in quibus seruilia opera prohibentur: ita habetur in cap. primo, & cap. 3. de tempor. ordin. & DD. ibi not.

Tertio ordines sacri sex temporibus anni conferri possunt. Primo in quatuor temporũ, scilicet, Sabbato post Cineres, Sabbato post Pentecosten, Sabbato post exaltationem Sanctæ Crucis, & Sabbato post Sanctam Luciam, Quinto Sabbato sitientes, Sexto Sabbato Sancto, ita habetur in cit. cap. 3. eod. & Abb. tradidit in cap. pen. eod. & cap. fin. d. 75. Summa ratione autem his temporibus conferuntur. Tum quod significetur, qui ordinibus initiantur eos a secularibus negotijs cessare debere; (Sabbatum enim cessationem significat.) Tum quod qui ordines sacros susceperunt, quasi quodam matrimonio spirituali, cum Christo coniuncti, spiritualibus operam dare habent. (Hinc ab eo bigamia similitudinaria contrahitur, qui ordini sacro initiatus matrimonium contrahit, vt probaui in Tract. meo de Irreg. cap. 55. §. 3. In minoribus autem non ita est, & idcirco singulis festis diebus conferri possunt, quandoquidem, & possunt ad sæculum redire, atque sic dixit Abb. in cap. litteras, de tempor. ordin.) Tum quod his temporibus ieiunijs, & orationibus Christi fideles student, quamobrem a Deo precibus petere debent, vt ijs ordines conferantur, qui maxime Ecclesiæ expediant; Quare Episcopi antequam ordinationes generales faciant, admonere per Parochos Christi fideles debent, vt ieiunijs & precibus ipsis opem ferant. His igitur temporibus sacri ordines conferẽdi sunt. Id quod locum habet, vt nec consuetudine cõtrarium induci possit, cap. sane, de tempor. ordinat. Excipitur tamen vbi speciatim Summus Pontifex licentiam concederet; tunc enim potest, & ita stylus Romanæ Curiæ seruat, vt testatur Maiol. de Irregul. lib. 3. cap. 14. nu. 9. & Addit. ad Summ. Bullar. Steph. Quar. in verb. Ordo, vers. Deuenio ad secundum, pag. 350.

2 Verum† quid si extra hæc tempora conferantur sacri ordines, an character imprimatur? & in pœnam aliquam suscipiens incidat tempor. ordin. ob rationem in antecedenti §. Quoad primum ordo recipitur, cap. primo, de allatam. Quoad secundum præterquam quod grauiter peccat, suspensus est per Bullam Pij II. quæ est sexta in ordine, & idcirco executionem nõ habet, & si celebrat irregularis fit. Imo & Ecclesiasticis priuari beneficijs potest vt ibi dicitur. Quod tamen Romanus Põtifex absolutionem sibi non reseruauit, Episcopus absoluere potest, arg. cap. nuper, de sent. excom. Quoad ipsum autem ordinem conferentem nulla pœna per illam Bullam ei præscripta est; antiquo autem iure suspendi potest, ac priuari potestate ordines conferendi, quousque a Papa restituatur, vt habetur in capit. cum quidam, & cap. sane, de tempor. ordin. vid. DD. ibi, & ita Add. ad Diaz. capit. 16. in littera A, vers. is vero, qui extra tempora. Non tamen mihi placet, quod ait ibi Addit. scilicet hanc suspensum esse per annum, per Trid. Synod. sess. 23. de reform. cap. 8. ea enim pœna refertur ad eum, qui sine testimonio sui ordinarij ordines suscipit, declarant verba illa. Quandiu proprio Ordinario, quæ referuntur ad prædictum vt dixi, arbitraria igitur pœna punietur, sed iam ad alia transeamus.

S V M M A R I V M.

1 *Ordines gradatim conferri debent.*
2 *Ordinatio per saltum facta, an valeat.*
3 *Ordines qui suscipit per saltum an, irregularis sit.*
4 *Ordo sacer vnus vno die tantum cõferri debet.*
5 *Pœna contra non seruantem rationem susceptionis ordinum quænam sit.*

§. XXVI.

§. QVoad tertium, qua ratione ordines conferendi sint, vt rem hanc absolutam habeamus, quatuor contemplabimur. Primo id quod diximus. Secundo si non seruetur ratio hæc conferendi; ac suscipiendi, an collatio valeat. Tertio an suscipiens non seruata ea ratione fiat irregularis. Quarto vno die, an pluribus ordine suscipiendi. Postremo quæ pœna innuatur, si contra fiet.

1 Quoad primum igitur† concludendum est gradatim ordines sacros gradatim conferri debere, id est, qui primus primo; & sic deinceps; alioquin si contrafiat per saltum hic promotus dicetur, nam qui anteriori, seu posteriori ordine commisso posteriorem suscipit, hic per saltum promotus dicitur: cap. vnic. di. 52. & capit. vnic. de cler. per salt. promot. & vt probaui in Tract. meo de Irregul. capit. 38. In minoribus igitur, suscipiendis, atque administrandis ordo hic seruabitur, scilicet, vt conferatur primo prima tõsura. Secundo Hostiariatus. Tertio Lectoratus. Quarto Exorcistatus. Quinto Accolitatus. Sexto Subdiaconatus. Septimo Diaconatus. Octauo Presbyteratus. Nono Episcopatus, atque hoc etiam sentit Trid. Synodus, sess. 23. de reform. cap. 14. Atqui an probato Sacerdotio etiam alij ordines probati intelligantur? vbi antiqua ordinatio est Abb. in cap. nisi nu. 4. de præbend. tenet id probatum esse, modo ordinator esset insigni virtute prædítus, & sequitur Felin. & alij ab eo cit. in cap. super his, num. 5. de accusat. Secus si non esset factum contiguum, & ordinator non talis, ita Nauar. in cons. 4. de præsumpt. & Addit. ad Diaz. cap. 24. versic. Illud vero, quæ Innoc. & alios idem sentientes refert.

Quoad

2 Quoad secundum† si ratio hęc non serua tur, ordo tamen confertur, vt probaui in eod. cap. 38. nu. 2. per cit. cap. vnic. de cler. per salt. promot.

3 Quoad tertium, † fit irregularis ita promotus, vt probaui in eod. cap. 38. §. primo, vbi etiam probaui quisnam cum eo dispẽset. Quę autem pertinẽt ad hanc materiam, quod eod. cap. 38. explicaui illinc sumantur. An autem Episcopus ipse puniatur ipso iure, id cautum non est; quare arbitraria pœna punietur, l. 1. ff. de iur. delib. cap. de causis, de off. delega. Sed de his hactenus.

4 Quoad quartum, † vno die quatuor ordines minores cum Subdiaconatu, vel duos sacros ordines conferri nequeunt; nam interstitijs temporum interiectis, conferri debent, vt sanciuit Trid. Synodus; sess. 23. de reform. cap. 11. & habetur in cap. 2. de eo, qui fur. ordin. suscep. & in cap. litteras, & in cap. dilectus de tempor. ordin. & Nos probauimus in Tract. de Irregul. cap. 39. §. primo. Id quod locum habet etiam in Regularibus priuilegijs, atque indultis quibuscunque concessis non obstantibus, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 23. de reform. cap. 13.

5 Atqui † an pœnam incurrat, si contrafaciat? Plane qui sic suscipit, irregularis fit, vt dixi eod. §. primo, vbi etiam posui quisnam dispensare possit, & ita Nauar. in cons. 5. de tempor. ordin. Excipitur tamen, qui plures ordines minores suscipit, vt probaui eod. §. 1. num. 4. vidend. Quoad ipsum Episcopum autem præscripta pœna non est, arbitraria ergo punietur. Sed de his hactenus, ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Interstitijs temporum ordines conferri debẽt.*
2 *Interstitia hæc quid sint.*
3 *Interstitijs: idest in interstitijs temporum an dispensare Episcopus possit, cum etiam Regularibus.*
4 *Interstitia ordinum minorum quęnam sint.*
5 *Interstitia sacrorum ordinum quænam sint.*
6 *Annus in interstitijs ordinum qualis sit.*
7 *Pœna non seruandis interstitia ordinum quænam sit.*
8 *Ordo iterari non potest.*
9 *Litteras ordinis collati, quis habere debet.*

§. XXVII.

1 §. Postremo Episcopus, † vt postremam quæstionem absoluamus, ordines omnes, non vno die conferre debet, sed interstitijs temporum interiectis; nam supra probauimus ordines plures vno die conferri non debere; Hæc autem materia, quo dilucidior fiat, hæc videnda sunt. Primum interstitia hęc quid sint. Deinde an Episcopus dispensare in ipsis possit. Tertio, quæ interstitia intercedere debeant inter vnum ordinem minorem, & alium. Quartò quæ inter sacros ordines. Quinto an semel ordo collatus iterum conferri possit, & si conferratur, an irregularis fiat. Postremo an litteras habere debeat ordinatus collationis ordinum.

2 Quoad primum igitur† interstitia hęc temporum nil aliud sunt, quam interuallum eius temporis, quoad intercedere debet, inter collationem vnius ordinis, & alterius, & idcirco dicuntur interstitia, quoniam interuallum illud temporis stat, idest, interponitur inter vnum ordinem, & alium; Id quod non ab re factum fuit; nam interim commodius edoceri poterit, qui ordinem suscipit, quantum sit ipsius ordinis pondus, & dignitas. Præterea in functionibus ordinis suscepti se exercebit, vnde facillime eas obibit. Postremo cũ ætate meritum vitæ, & doctrina maior accrescit, ita Trid. Synod. ibidem declarauit. Interuenire igitur interstitia debent. Excipitur tamen, vbi aliud magis expedire videbitur Episcopo, vtpote quia qui sacros ordines suscipere vult beneficium curatum habet, vel habiturus est: tunc enim non modo potest, imo debet eos interstitijs non seruatis conferre, id quod in me seruatum fuit, cui in vna Quadragesima ordines omnes collati fuerunt, quippe quia beneficium curatum habebam, vbi ergo aut necessitas, aut vtilitas id postulat hæc non seruabuntur, & sic vbi magis expedire videbitur Episcopo, ipse igitur id arbitrabitur, atque sic Trid. Synodus ibidem dixit, atque decreuit.

3 Quoad secundum, † an Episcopus suo arbitratu dispensare in his interstitijs potest? Nauar. non posse dixit, in cons. 12. de temp. ordin. Idem tenuit Addit. ad ipsum Nauar. in cons. 19. de vot. & Trid. Synod. sess. 23. cap. 11. & cap. 14. Hanc opinionem ego etiam sequor; nam eodem capite Sancta Synod. permittit id Episcopo, si aliud expedire ei videbitur magis, idest magis vtile, ergo secus si non magis vtile videbitur. Non poterit igitur, vt dixi, ad arbitrium suum dispensare. Excipitur tamen vbi magis ei expedire videbitur, & idcirco vbi adest vtilitas, vel necessitas Ecclesiæ, vt proxime dixi; in quam autem sententiam accipiatur vtilitas, vel necessitas, declarauit Gloss. summ. d. 74. & Abb. in cap. quæris, num. 9. de ætat. & qualit. nam tunc vtilitatem esse extimatur, vbi Ecclesiæ commodius inseruitur. Vbi vero inseruiri non potest Ecclesiæ ob inopiam clericorum, tunc necessitatem adesse censetur. Modo igitur id expediat, necessitasve id postulet, Episcopus in his interstitijs dispensare poterit, alias non. Quamuis si contrafaciat, peccabit, nullam tamen irregularitatem, vel Censuram incurret; ex quo

quo id iure cautum non est, arg. cap. is qui, de sent. excom. lib. 6. & Gloss. in cap. final. de iur. patr In minoribus ordinibus, & Diaconatu quæuis leuis causa sat est per verba Trid. Synod. sess. 23. cap. 11. & cap. 13. de ordin. ibi Nisi aliud expedire Episcopo magis videatur. In Diaconatu vtilitas, aut necessitas per idem capit. 11. In Sacerdotio vtilitas, & necessitas, per cap. 14. ead sess. ita Ioan. Bapt. Confett. in Summ. priuil. Mend. tit. 15. capit. 3. Sed de hoc primo satis.

Verum quid de Regularibus, an Episcopus cũ ipsis dispensare potest? Plane sic, ad ipsum enim hoc pertinet, qui tamen concedunt litteras dimissorias regularibus, petere debent ab Episcopo, vt super illis dispensare dignentur, ob necessitatem, & vtilitatem Ecclesiæ, seu Religionis, ita refert Sorbol. in Compend. priuil. Mend. in verb. Ordinis Sacramentum.

4 Quoad tertium † scilicet, quod temporis interuallum intercedere debeat inter vnum ordinem minorem, & alium. Ego sentio, ex quo id iure præscriptum non est tempus illud intercedere debere, quod est intra tempus, quo ordinem minorem suscepit, & aliud, quo ordinatio fiet. Exempli gratia, in Sabbato Sancto ordinem minorem suscepit, alterum minorem suscipere poterit in Sabbato post Pentecostes; Nec facit, si dicatur annum intercedere debere, sicut in sacris ordinibus: ex quo enim præscriptum est hoc interuallum temporis ordinibus sacris; secus ergo in minoribus: inclusio enim vnius, alterius exclusio est. cap. nonne, de præsump. & l. cum prætor, ff. de iud. & ita etiam seruari vidi. Atqui ea an ex quo singulis festis diebus cõferri possunt, vt vidimus, poterit, vno die vnum conferri, & alium proximo festo die: & sic deinceps. Ego sentio sine causa id non posse; nam tam breui temporis spatio exercere non potest functiones ordinis; nec quantum sic pondus ipsius, cognoscere, nec vitæ meritum, nec doctrinam augeri, quamobrem interuallum hoc temporis fuit introductum, vt supra dixi. Interuenire igitur debent tempora generalium ordinationũ ordinaria. Cartusiani tamen regulares prima tonsura insigniti ob eorum vitam solitariam, vno die quatuor ordines minores suscipere possunt, vt declarauit Sacra Congreg. vt refert Prax. Archiep. Neapol. c. 81. in fin.

5 Quoad ordines maiores vero † interuallum vnius anni inter vnum ordinem, & alium interuenire debet, atque sic sanciuit Triden. Synodus, sess. 23. de reform cap. 3. cum sequent. Imo ab vltimo gradu ordinum minorum, idest a susceptione vltimi ordinis minoris non debet quis Subdiaconatum suscipere, nisi post annum, vt habetur ead. sess. cap. 11. nisi necessitas, vtilitasve Ecclesiæ aliud postulet.

6 Atqui ex quo annus † intercedere debet, in quam sententiam annus hic accipitur? Annus hic incipiet a tempore, quo ordinem sacrum quis suscepit, vsque ad aliud tempus anni sequentis eod die Qui ergo in Sabbato Sancto Subdiaconatum suscepit in alio Sabbato Sancto sequentis anni poterit Diaconatum suscipere. Idem & de alijs temporibus, atque sic declarauit Romanus Pontifex, vt refert Sacra congregatio eod. cap. 14. Quare contingere potest, vt aliquis annus integer non sit, vt porte Pascha prius venit. Idem quoque retulit Addit. ad Summ. Bullar. Steph. Quar. in verb. Ordo, in fine, non igitur requiritur annus naturalis, sed Ecclesiasticus, sic enim annus hic dicitur.

7 Quoad quartum si † contra fiat, ipsi ordinanti præscripta pœna non est, nec ordinato quamuis si sine causa id fiat, peccet; esto ordinatus puniri possit a suo ordinario pœna arbitraria, ita dixit Nauar. in cons. 4. de tempor. ordin & de materia hac satis.

8 Quoad quintum, † ibi ordo semel collatus est alicui legitime, ac rite, iterum idem conferri eidem non potest, nam ex quo Sacramentũ hoc caracterem imprimit, qui deleri non potest, ob eam rem iterari nequit, vt asseruit Triden. Syn. sess. 7. de Sacramen. can. primo.

Atqui an irregularis efficiatur iteratione huius Sacramenti? Concludendum est breuiter ordinantem nisi ignorantia probabilis eũ excuset irregularem fieri, sicut suscipientem, vt plurib. ego probaui in Tract. meo de Irregul. cap. 35. §. 5. viden.

9 Quoad postremum † litteras ordinis collati quis habere debet; nam Episcopus petere illas potest, vt fides sibi fiat legitime ordinem susceptum, ita Fusc. de visit. Eccl. lib. 2. capit. 28. nu. 35. Sed de ordine hactenus, ad benedictionem, seu consecrationem Chrismatis, & aliorum transeamus.

DE BENEDICTIONE SEV consecratione Chrismatis, olei Cathecumenorum, & olei Infirmorũ, Materia ex qua Potestatis Episcopalis tertia, habito respectu ad ordinem Episcopalem. Cap. XXVII.

SVMMA.

1 *Chrisma, oleum Cathecumenorum, & Infirmorum ab Episcopo benedici debent.*

1 TERTIO † Episcopus Chrisma, quod ex oleo, & balsamo cõstat, nec nõ oleum Cathecumenorũ, & infirmorum benedicere habet est enim, & horũ benedictio munus ordinis Episcopatus, vt de Chrisma habetur,

tur,in cap primo,§.ad Episcopatum, d.25.& in cap.quamuis, d.68.& cap.illud.d.95.& in c.litteris vestris.de consecr.d.3.& in c.si quis de oleo,& cap.omni tempor.de consecr.d.4.& in c.1.& 2.26.q.6.& ita DD.communiter concludunt, & Gloss. in cap.quia periculosum,de sent.excom.lib.6.& in cap.aqua,de consecrat. Eccles.vel Altar.& ego in Tract.meo de Sacr. Tab.3 cap.18.& cap.19. De oleo infirmorum probaui in eodem Tract. de Sacrament. Tab. 6.cap.19.De oleo Cathecumenorum ibid.Imo de essentia est,vt ab Episcopo consecretur, ita de vniuersali vsu Ecclesię testatur Paul.Fusch. de visit.lib primo,cap.6 num.7.

Quare Sacerdotes simplices de autoritate Episcopi consecrare prædicta olea non possunt: quamuis de autoritate Romani Pontificis contrarium DD. sentiant, vt Paul. Fusch. ibid.nu.7.& DD.a me cit.in Tract.meo de Sacram. Tab.43.cap.8. num.3.Atqui, quo tempore consecratio, benedictiove prædictorum fieri debet,item quoties ? Postremo an quid consecrata hæc, atque benedicta adhibentur ? hæc in sequenti explicabimus.

S V M M A.

1 *Chrismatis & oleum prædictorum benedictio die Iouis Sancti fieri debet.*
2 *Loco etiam interdicto.*

§. Primo.

§. PRima quæstio est,qua die consecratio prædictorum, scilicet Chrismatis, &
1 olei fieri debeat, † in qua quæstione breuiter concludo,die Iouis Sancti ipsam fieri.ita habetur in cap quoniam de sent.excom lib 6. & ibi Gloss.& tradidit Paul.Fusch.de visit.Eccles.lib.1 cap.8 num.11.cum sequenti.

Quæ consecratio,† vel interdictum sit loci, fieri potest,vt dicitur, in cit cap.quoniam, & ibi DD.not & Gloss in capit.1.in verb.Confectione, de reliq. & venerat. Sanct. Idque iure merito. nam eo tempore scilicet interdicti, & Baptismus, & Confirmatio administrari potest,vt habetur eod.capit.quoniam, & ego in Tract meo de Cens Tab.5.cap.7.§.4.cum seq. at ad ea Sacramenta administranda adhibentur Chrisma, & oleum Cathecumenorum, vt de Baptismo habetur in eod.meo Tract.de Baptis.Tab.2.& de confirmat.Tabul. 3. ergo, ex quo eo tempore Sacramenta hæc administrantur,& ea, quæ ad ipsa pertinent,permissa esse intelliguntur, accessorium enim sequitur natura sui principalis,capit.accessorium, de reg. iur.in 6.& concesso consequenti,& antecedēs concessum esse intelligitur,l.illud, ff.de acqu. hęred.& l.ad rem mobilem,& l.ad legatum ff. de procurat.& ita dixit Gloss.in cit. cap quoniam,& ego in ead.Tab.5.cap.7.vbi etiam declaraui in benedictione oleorum prædictorū seruandam esse dispositionem.cap.fin.de sen. excom.lib.6. scilicet, vbi interdictum hoc loci est, videlicet, vt fiat clausis ianuis,non pulsis campanis,submissa voce, & exclusis laicis, vt ibid.habetur. Et de quæstione hac satis.

S V M M A.

1 *Chrisma,& olea prædicta singulis annis fieri debent.*
2 *Episcopo non existente quid fiet.*

§. II.

1 §. QVæstio secunda hęc est † an Chrisma, & oleum Cathecumenorum, atque Infirmorum singulis annis consecrare debeant.In qua quęstione breuiter concludo debere, c.ex litteris vestris, de consecr. d.3.& c.si quis de alio Chrismate, de consecr. d.4.nam vti non debemus,veteribus,sed comburere, vt dicitur in eod.cap si quis de alio. Contrafaciens autem peccat, & puniri potest.

2 Atqui † si absens Episcopus sit, vel Episcopalis sedes eodem tempore vacet, quo hæc olea benedici debent; necessitas vero adsit administrandi Sacramentum Baptismi,vel extremæ vnctionis, ad quæ Sacramenta adhibentur oleum Cathecumenorum,& Chrisma,nec nō oleo infirmorum, quid tunc fiet? in hoc casu proximus Episcopus adiri potest per Capitulum,& curare,vt consecrentur eadem olea, & ita sentit Gloss.in c si Episcopus,in vers.Spiritualibus,de supplend.neglig.prælat.& speciatim not Porcius in §.Pœnę,in Inst.quib.mod. patr.potest.solu.Si vero id non fiat,& necessitas vrgeat,interim veteri vtetur, vt habetur in cit.capit.si quis de alio ibi.Nisi præoccupante morte, eo enim in loco prohibeatur, ne quis baptizet adhibito veteri Chrismate. Excipit tamen nisi præoccupante morte, ergo secus, vbi mors non impenderet, vt dixit Nauar in Manu.cap. 22.not.vers.octauo,& Gloss.in cit. cap quoniam,de sent.excom.lib.6. Eadem dicimus,& de oleo Infirmorum, vt scilicet veteri oleo vti possimus,& eo Sacramentum administrare ijs, qui in mortis periculo constituti sunt, & si enim Sacramentum necessarium nō est possumus tamen veteri oleo ipsum conferre ob fructus vberrimos, quod præstat Sacramentum in eo articulo constitutis.Etenim nec Chrisma,nec oleum Cathecumenorum necessaria sunt ad Baptismum administrandum, & tamen veteribus vti possumus, vbi necessitas postulat,in necessitate, vbi Sacramentum baptismi conferimus.Quare quod in alijs consecrationibus Episcoporum, Sacerdotū, Regū, Ecclesiæ,Altaris,Calicis necessitas huiusmodi interuenire nō potest,ob eā rem veteri Chrismate non vtimur, sed nouum expectabimus, iux.cit.cap.de nouo. Sed de his hactenus, iam tertiam q.aggrediamur.

SVM-

SVMMA.

1 *Chrisma, Oleum catechumenorum, & oleum infirmorum ad quae adhibeantur.*
2 *Delegari an possit facultas benedicendi.*

§. III.

§. TErtia quaest. haec nobis explicanda est, ad quae adhibeantur Chrisma, oleum catechumenorum, & infirmorum.

1 Oleum catechumenorũ igitur †(vt rem paucis absoluamus) adhibetur, dum Baptismum administratur; vngitur enim baptizandus a sacerdote in pectore, & inter scapulas, vt dicitur in c. 1. de sacr. vnct. §. quia vero Christus, vbi etiam, quamobrem id fiat declaratur, & in c. deinde de consecrat. dist. 4. & ego in tract. de Sacram. Tab. 2. Secundo, dum cõsecratur aqua Baptismi in Sabbato Sancto Paschae, & Pentecostes, infunditur enim in aquam Baptismi, vt habetur in Missali Romano.

Oleum infirmorum autem adhibetur, vbi administratur Sacramẽtum Extremae Vnctionis, vt habetur in eod. cap. vnic. vers. de prima Iacobus de consecrat. & ego in tract. meo de sacram. Tab. 7.

Chrisma deniq; adhibetur, dum consecrantur caput, & manus Episcopi, vt dicitur in eod. c. vnic. vers. Hoc igitur chrismate, & in §. vnde in veteri. Secundo sacerdotis manus dũ consecrantur c. placet §. hoc idem vers. probatur. 16. q. 1. Tertio chrismate vngitur baptizatos in capite a Sacerdote cit. c. vnic. §. quia vero. Quarto ab Episcopo adhibetur, vbi cõfirmationem confert eod. ca. vnic. §. per frontis. Quinto Rex in brachio, vel humero, seu alio eod. c. vnic. §. vnde in veteri. Sexto, vbi Ecclesia Calix ve consecrantur eod. cap. vnic. §. vngitur praeterea, & habetur in cap. Altaria cum seq. de consecr. dist. 1. & de Ecclesia quod chrismate vngatur, & altari habetur in Ration. diui. off. lib. 1. cap. 6. num. 27. & c. 7. nu. 4. cum seq. Postremo, dum aqua baptismi consecratur, in Sabbato Sancto, & Pẽtecostes infunditur, & ipsum in aquam baptismi, ac deniq; vbi campanae consecrantur, vt habetur in Põtificali Rom.

2 Atqui † an delegari facultas haec benedicẽdi potest? Plane quoad confirmationem administrandam, & sacerdotes benedicendos, & consecranda altaria, Ecclesias, & Calices, ac Reges, atque Episcopos delegari ipsam posse, sed non inferiori Episcopo concludo ca. aqua de cons. eccl. vel altar. & de confirmatione supra egimus, & ita Gloss. in cap. quod alicui de reg. iur. lib. 6. nam ait Sacerdoti simplici mandari non posse, vt chrisma administret, ordinesve conferat, & ita quoque Ioan. Andr. in Mercur. ait ibi num. 2. nam nec consuetudine id fit c. quanto de consuetud. & Socin. in Regul. 306. vbi ait nec praescribi facultatem hanc ab inferiori Episcopo posse. Idq; merito, requiritur enim ordo Episcopalis, qui non consuetudine, praescriptione ve, sed collatione cõfertur. Eadem de delegatione horum dicimus, quae praeter iurisdictionem eccl. ordinem requirunt; nam nisi habenti ordinem delegari queunt, vt dixi Ioan. Andr. ibid. n. 4. sed de his hactenus, iam ad alia transeamus.

DE CONSECRATIONE Ecclesiae, materia ex qua Potestatis Episcopalis quarta, habito respectu ad ordinem Episcopalem. Cap. XXVIII.

SVMMA.

1 *Ecclesias consecrare Episcopus habet.*
2 *Quando id fieri possit.*
3 *Consecrari non debet, si dotem non habeat.*
4 *Ecclesia, vbi iterum consecranda est.*

1 QVARTO † Episcopus Ecclesias cõsecrare habet arg. tot. ti. de cõs. eccl. vel alta. ordinis. n. Episcopalis, & hoc est, atq; sic habetur in Ration. diuin. off. li. 1. c. 6. n. 2. vbi etiã docetur, qua forma consecretur, & Gloss. in c. quia periculosum de sent. excom. lib. 6. & in c. aqua de consecr. eccl vel alt. & in c. 1. §. ad
2 Episcopũ d. 25. & in c. quãuis d. 68. † Consecratioq. haec tã festis diebus, quã feriatis fieri põt. c. tua de cons. eccl. vel alt. & ita Addit. ad Diaz. c. 26. in littera A. vers. Ecclesiae autem cõ
3 secratio. Idq. fit, vt cultus Dei augeatur. † Non tamen consecrari debet, si dotem non habeat; nã nec ędificari, alioquin, sicut qui aedificauit, cogi potest, vt dotem ei tribuat cap. cum sicut de cons. eccl. vel alt. & si id nequeat consecranda non est, ita in eod. casu, qui consecrauit de suo dotem condonare ita inquiunt Gloss. & DD. in cit. c. cum sicut. Nam, & alimenta Episcopus praestare debet clerico, cui beneficiũ, patrimoniũve nõ habenti ordinẽ sacrũ contulit, vt supra probauimus, & Glo. inquit in c. cũ sicut, & ita Bald. in tract de dot. p. 1. nu. 3. cum seq. Atqui an interdicti generalis tempore consecrari potest? Plane non. Qua ratione, autem probatur consecratio Ecclesiae? Plane per scripturam si reperiatur, per cruces, quae parietibus fiunt, dum consecratur, per testes. Atqui an per vnum testem id probetur? Plane sic; nam in omnib. casib. vbi de praeiudicio alterius non tractatur, vnus testis sat est, vt in casu nostro, vt etiam quod quis sit Baptizatus, vel clericus cap. cum itaq; & c. paruuli

X de

refert, ac sequitur Fusch. ibid. Quouis autem die consecratio Ecclesiæ fieri potest, vt habetur in c.2.de cons.Eccl. vel alt. & consecratio hæc benedictio dicitur, ita Tusch. in littera D, conclus.45. de qua benedictione habetur in Pontificali Romano. Sed de cōsecratione Ecclesię hactenus. Quę diximus autem de consecratione Ecclesię eadem asserimus, & de consecratione capellæ, seu altaris in Ecclesia aliqua, vt scilicet non ædificentur, consecrenturve sine dote, quæ debet esse tanta, vt sustineat onera ei debita, vt scil. pannos, mantilia, candelabra, & alia ad diuina celebranda, nec nō sumptus pro eo, qui ibi Missæ sacrum facit, ita Fusch. de visit. lib.1. cap.21. nu.10 cum seq.

DE RECONCILIATIONE Ecclesię pollutę, Materia ex qua Potestatis Episcopalis quinta, habito respectu ad ordinem. Cap. XXIX.

SVMMA.

1 *Ecclesias pollutas reconciliare Episcopus habet.*

2 *Ecclesia quot modis contingat pollui.*

1 QVinto Ecclesias pollutas reconciliare etiā Episcopus habet. † c. tua, & c. aqua, de consec. Eccl. vel Alt. & ibi Doct. not. Verum, vt materiam hanc magis absolutam habeamus, breuiter explicandum est, quot modis contingat Ecclesiam pollui; Videbatur tamen dicendum pollui non posse; nam, quæ sancta sunt, coinquinari nequeunt, cap. fin. 15. q. vlt. & cap. vestra, de cohab. cler. & mul. Atqui DD. communiter concludunt ipsam pollui; Non secundum se, (id enim nequit ob prędicta, & cap. quod quidam, in fin. 1. q. 1. & Gloss. ac DD. not. in c. vnic. de consec. eccl. vel alt. & in cap. Abbas, & in cap. tuarum, de priuileg.) Sed quoad opinionem hominum, qui quātum in eis est, eam polluunt, atque sic Glos. asseruit
2 eod. in loco. † Sex autem modis polluitur, Primum morte hominis violenter facta in Ecclesia, vel causa data Secundo effusione graui sanguinis iniuste facta, esto mors non interueniat. Tertio seminis humani effusione sponte facta. Quarto excommunicato notorio, denunciatove ibi sepulto. Quinto infideli ibi sepulto. Postremo, vbi ab Episcopo excommunicato, denunciato, notorioue consecrata est; his rationibus Ecclesia polluitur, de quibus agendum est, & prius de primo modo.

SVMMA.

1 *Polluitur Ecclesia, vbi homo in ea violenter occisus est, quę regula, quousq. pateat, declaratur.*

§. I.

1 §. PRimum igitur † Ecclesia polluitur, vbi homo in ea violenter occisus est. cap. proposuisti, de consec. eccl. vel alt. & ibi not. Abb. ac DD. Idem asseruit Glos. in c. vnic. in verb. Sanguinis, eod. lib.6.

Id quod locum habet, quicunque homo occisus sit; nam ex quo cura cit. non distinguunt, nec nos distinguere debemus, l. de pretio. ff. de publ. in rem act. Quare, vel infidelis ibi occidatur, Ecclesia tamen polluitur. Item vel excommunicatus, vel interdictus, depositusve sit ob quamcunque rationem; non. n. ob personam, sed ob inhumanam actionem, quæ fit Ecclesia. Postremo vel Sāctus occisus sit ita Glos. communiter recept. in verb Sanguinis in vers. Quid si sanctus eod. cap. vnic. non. n. sanguinis effusione, sed ratione illa impia polluitur, esto in reconciliatione lauandus locus non sit, sed colligendus sanguis, vbi sanctus occisus est.

Secundo locum habet a quocunque occisus sit ob rationem prædictam, quod canon non distinguit. Si ergo Iudex aliquem interficiendum curet, licet iuste, quod tamen locus ad id destinatus non est, ob eam rem iniusta est occisio ratione loci, & Ecclesia polluitur, secus si sententiam tantum ferat, ita dixit Nauar. in Man. cap. 27. n. 256. & sequitur Sayr. eod. li.5. cap.16. num.16. de Censur. Idem vel se ipsum quis occidat, modo sanus sit, ita dixit Glos. cōmuniter recept. in c. proposuisti, de cons. eccl. vel alt. & Gemin. in eod. cap. vnic in verb. Sanguinis, & ibi communiter DD. etenim si clericus fit in excommunicationē incidit, vt probaui in Tract. meo de Bulla Cœnę Domini, secus autem si furiosus se occidat.

Tertio locū habet, quocunque modo mors secuta sit. Quare, si quis extra Ecclesiā existēs iacto, telo, vel lapide, vel ferro, aliave ratione percusserit in Ecclesia existentē, & moriatur percussus, Ecclesia erit polluta. Immo vel alio delatus moriatur, atque sic dixit Gloss. in eod. c. vnic. in verb. Sanguinis, ibi etsi extra Ecclesiam; sat. n. cām mortis in ecclesia datā esse. Itē hinc colligitur Ecclesiā pollui, vel sanguinis effusio facta nō sit, sed aut laqueo, vel alijs percussionibus mors sit secuta, & nō vulneribus ita Glos. in c. vnic. & Gemin. in cit. c. n.9. & cōmuniter ibi DD. & Abb. in c proposuisti, num. 2. His modis igitur regula hæc amplificatur.

Locū nō hēt tamē primo, vbi mors casu interuenit, vt pote casu trabis, lapidis, & hmōi, non n. Ecclesia polluitur, ex quo iniuria non interuenit, ita sensit Gloss. in eod. cap. vnic. in verb. Sanguinis in initio, & Gemin. ibi. nu. 11. & Abb. in c. proposuisti, nu. 2. Immo, vel homo quem casu interficiat, polluta non erit; non. n. data opera id fecisse existimandum est.

Secūdo nō polluitur Ecclesia si tuēdo se aliquē cū moderamine inculpatæ tutelę occidat;

tueri. n. ſe quis pōt. c. dilecto, de ſen excō. lib. 6. & Clem. vnic. de homicid. & l. vt vim, ff. de iuſt. iur. & idcirco homicidiū iniuriā factū nō nec dedita opera eſt, ita dixit Abb. in cit. c. propoſuiſti. n. . & Gemin. in cit. c. vnic. n. 8. de cōſec. eccl. vel alt. Nec repugnat, quod diximus de iudice: nam hic neceſſitate ductus id facit ibi, quæ neceſſitas in Iudice non eſt.

Tertio nō polluitur Eccleſia, vbi quis extra Eccleſiam ad mortem vulneratus etiā ad Eccleſiam confugiens in ea moritur, ita Glo. ead. inquit in eod. c. vnic. in verb. ſanguinis, & ibi quoque Philip. Franc. nam locus facti vulneris inſpiciendus eſt, & non mortis, vel effuſionis ſanguinis; immo ſi ſupra tectum Eccleſiæ, vel ſub Eccleſiā, vt in fouea mors fiat, eccleſia non polluitur quippe quia in Eccleſia facta nō eſt; ita dixit Gloſ. ead. communiter recept. quod ego ſentio, vbi cauea illa Eccleſia non eſſet; quod in multis eccleſijs Vrbis Romę cōtingit.

Quarto non polluitur, vbi quis in Eccleſia exiſtens percutiat aliquem extra Eccleſiam exiſtentem, vtpote cum arcu ſurato, vel aliquo telo, ita Anchar. eod. in c. vnic. num. 2.

Quinto, vbi homicidium commiſſum eſt a non habente vsū rationis, vtpote a furioſo, ab infante, a vino obruto, ſomnove oppreſſo, ita dixit Nau. ī Man. c. 27. n. 156. & Sayr. eod. n. 16.

Poſtremo, vbi homicidium occultum eſt; tunc. n. Eccleſia polluta nō cenſetur, ita ſentit Gloſ. in ci. c. vnic. in verb. Pollui, & DD. cōiter ſequuntur, & Sayr. eod. c. 16. non. n. tunc hominum opinio offenditur, ex quo id ignorant. Quare, quouſque id erit occultū, pro non polluta habebitur: at ſi poſtea manifeſtū fiet quia is, qui delictum fecit, id confeſſus eſt, vel alius, & tunc pro polluta habebitur, & idcirco contingere poteſt, vt multo ante homicidium interuenerit, & polluta non cenſeatur, niſi multo poſt; ſed de hoc priori modo hactenus, ad alium modum tranſeamus.

S V M M A.

1 *Sanguinis humani effuſione iniuria facta, Eccleſia polluitur; qua regula, quouſque pateat declaratur.*

§. II.

1 §. SEcundo ſanguinis humani effuſione in Eccleſia iniuria facta Eccleſia polluitur cap vnic. & ibi Gloſ. ac DD. oēs de conſec. Eccl. vel Alt. lib. 6. Hæc regula eiſdem modis amplificatur, & coarctatur, quibus ſuperior.

Excipitur ergo, vbi effuſio ſanguinis humani iniuria facta non eſt. Quare, ſi a Chirurgo ſalutis gratia vena ſcindatur in Eccleſia, non idcirco per eam ſanguinis effuſionem polluta erit, ita Gloſſ. ibi communiter recept. in verb. Sāguinis. Item ſi oſſa, brachia ve, vel quid aliud frangatur, vel moueatur, modo ſanguis non effundatur, neque hic Eccleſia polluitur, & ita Philip. Franc. in ead. Gloſ. dixit: Sicut nec etiam ſi in campanili, quod ſupra Eccleſiam eſt, ſeu extra Eccleſiam, Eccleſia non polluitur, ſanguis effundatur, vel etiam mors interueniat; Non etiam ſi mortuū corpus in Eccleſiam deferatur recenter extinctū, eſto inimicus adueniens eū pcutiat, & ſanguis effundatur; non n. homo eſt, ſed cadauer, ita dixit Sayr. lib. 5. de Cenſ. c. 16. q̄ opinio mihi nō placet, ex quo effuſio ſanguinis humani fit impie, ac crudeliter.

Secundo excipitur, vbi effuſio ſanguinis magna non eſſet, ex quo. n. canon inquit effuſionem, nō leuem ſed grauem effuſionem ſentit, atque ſic dixit Philip. Franch. in eod. c. vnic. in Gloſſ. ſanguinis, & probatur per c. reuertimini. 16. q. 1. ibi in verb. Effuſionis, & ita Gloſſ. in Clem. ne Romani, §. fin. in verb. Effundendis de elect. Quare ſi quis guttas, vel modicā quātitatem effundat percuſſus, non erit polluta; Quæ autem quantitas magna, parua ve ſit, id iudex arbitrabitur, vt dixit Philip. Franc. eod. & DD. cōcludunt, & facit l. 1. ff. de iure delib. & c. de cauſis, de off. deleg. Idem ſi in naſo percuſſus plurimus ſanguis effundatur, modo leuis percuſſio ſit. Polluitur tamen ſi in Eccleſia vulnus inferatur, quamuis effuſio ſanguinis in Eccleſiam non cadat, ſed in aliquod vas recipiatur, vel extra Eccleſiam, ita DD. communiter not. Sat. n. eſt in Eccleſia cauſā datā fuiſſe, ſicut etiam ad mortem vulneratus in Eccleſia, eſto in ea non moriatur; nam nihilominus Eccleſia polluta erit. Et de hoc ſecundo modo hactenus, ad tertium tranſeamus.

S V M M A.

1 *Seminis humani voluntaria effuſione facta in Eccleſia, ipſa polluitur: quę regula, quouſq; pateat declaratur.*

§. III.

1 §. TErtio Eccleſia polluitur ſeminis humani voluntaria effuſione, vt hr̄ in c. vnic. iunct. Gloſſ. ſeminis de conſ. eccleſ. vel alt lib. 6. quam DD. cōmuniter ſequuntur.

Hęc autem regula locum habet, non ſolum, vbi Chriſtianus id facit, verum etiam, vbi infidelis; Item vel vir, vel mulier; non. n. canon diſtinguit. ergo nec nos diſtinguere debemus.

Item locum habet, vel copula naturali quis vtatur, vel non naturali ob eandem rationem.

Tertio locum habet, vel cū vxore quis rem habeat. Ab igitur hac rōne Eccleſia polluitur? Nonnulli exiſtimarunt Eccleſiam non pollui quandoquidem nō peccatur, ex quo nec adulterium nec fornicatio eſt. Contrarium tamen ſequitur Gloſſ. in c. vnic. in verb. Seminis, & ſequitur eā Philip. Franc. ibi, & Gemin. nu. 10. & Azor. Inſtit. Moral. p. 2. lib. 9. c. 5. & Caiet. quē refert ac ſequitur Fuſch. de Viſit. Eccl. lib. 1. c. 28. nu. 9. & lib. 2. c. 25. n. 6. vel timeatur de incontinentia, hāc opinionē cōem teſtatur Sayr

in Tract.

in Tract. de Censur. lib. 5. cap. 16. nu. 19. nam etsi regulariter Maritus non peccat, & alter alteri debitum reddere debet, intelligitur tamen in loco cōgruo, & opportuno, cuiusmodi Ecclesia non est. Hanc opinionem ego etiam sequor; nam & mercatus, qui alias liciti sunt, in Ecclesia facti, illiciti dicuntur, vt supra vidimus. Excipio tamen vbi obsidione tenerentur, & diutius ibi fuissent, fortasse.n. tunc liceret, sed occulte quantum fieri posset. Contrarium tenet Caiet. eod. & Fusch. in cit. locis, & Nauar. in Man. cap. 16 nu. 33.

Excipitur tamen, vbi somno oppressus hoc faceret, & effusio hæc interueniret, esto enim cui euenit vel occasionem aliquam dedisset, uel facta oblictaretur, ecclesia tamen non polluitur, ita Viu. in sua Sylu. opin. 618. quippe, quia voluntaria requiritur; nam & ita conclusimus supra de alijs modis. Idq. merito, non enim vt vidimus, Ecclesia per se polluitur, sed id dicitur ob prædicta scelera, quo terrore alij perterriti abstineant se ab istis delictis. Excipitur etiam si ob ægritudinem semen caderet, quod contingebat cuidam meo parochiano, vel missam audiret. Idem de menstruo mulieris, ita Fusch. eod. cap. 25. num. 6.

Tertio excipitur, vbi furiosus id faceret; non enim his meretur, aut demeretur.

Postremo excipitur, vbi semen aliorum animalium effunderetur, ita DD. eisdem in locis; de humano enim semine omnes loquūtur; sed iam ad quartum modum transeamus.

S V M M A.

1 *Ecclesia polluitur, vbi excommunicati notorij, denunciatiue corpus in ea sepultum est.*

§. IV.

1 §. QVarto ✝ Ecclesia polluitur, vbi corpus excommunicati notorij, denunciative in ecclesia sepultum est, vt habetur in cap. consuluisti, & ibi Abb. ac DD. not. de consecrat. eccles. vel altar. & vt dixit Gloss. in c. vnic. in verb. Polluto eod. lib. 6. & ego pluribus in Tract. meo de Cens. Tab. 2. c. 9. §. 5. nu. 4.

Excipitur tamen, vbi excommunicatus non esset notorius, vel denuntiatus; tunc enim Ecclesia non polluitur, cœmiteriumve; quandoquidem eius communione vti nobis licet ob extrauag. ad euitanda, vt sensit Nauar. in consil. 10. num. 4. versic. Tertio, quod maioris difficultatis, vbi idem ait esse, vel ob hæresim excommunicatus sit, vbi vt excommunicatus, denunciatus, notoriusve non est; etsi enim hæreticus notorius, denunciatusve est, non tamen Ecclesia est polluta nisi notoriū etiam sit, vel denunciatum ipsum esse excommunicatum, ita Nauar. ibid. Idē Addit. ad conf. 11 eiusdem in fin. & Sayr. in Tract. de Censur. lib. 5. cap. 16. num. 22. & eod. §. 1. num. 3. vers. Sexto, vbi neque denunciatus, & in Tract. de Bulla Cœnæ Domini par. 1. cap. 15. vbi etiam Tolet. idem sentientem retuli.

At quid de interdicto; an si in Ecclesia sepeliatur, ecclesia polluta erit? Videbatur dicendum ipsam pollui; nam & ipse sepultura eccles. caret, & eccles. censura est irretitus. Contrarium tamen concludendum est; pollutio enim hæc quasi pœna ipso iure fit: at huiusmodi pœnæ non habent locum, nisi in casu expresso arg eorum, quæ dicit Gloss. in Clem. 1. de consang. & affin. vbi de sponsalib. egit, & Gloss. in cap. fin. de iur. patr. etenim pœnæ coarctandæ sunt. cap. in pœnis de reg. iur. lib. 6. cum simil. at de interdicti sepultura non dicit, ergo nec nos dicere debemus, atque sic dicit Sayr. eod. cap. nu. 22. sed iam ad quintum modum transeamus.

S V M M A.

1 *Infideli sepulto in Ecclesia ipsa polluitur.*

§. V.

1 §. QVinto ✝ Ecclesia polluitur, vbi in ea infidelis, seu gentilis sepultus est, vt habetur in c. Ecclesiam, & c. seq. de consecr. distinct. 1. Idem dicit Abb. in c. consuluisti num. 10. vbi idem etsi pagani de consecrat. eccl. vel alt. Hæc autem regula locum habet, vel infantes infidelium sint, ita Sayr. lib. 5. cap. 6. num. 25. cum seq. quippe, quia in omnibus eadem ratio est.

Excipitur tamen, vbi catechumenus in Ecclesia sepelitur; esto enim in ea sepeliri non debeat, non tamen si sepeliatur, Ecclesia polluitur; quippe quia is infidelis non existimatur, sed fidelis, & baptizatus baptismo flaminis; sicut is, qui pro Christo moritur non baptizatus sanguinis baptismo baptizatus intelligitur, ita Sayr. eod. num. 20. Hæc autem sententia, vt sepeliri in ecclesia cathecumenus non debeat mihi non placet; nam baptizatus baptismo aquæ in Ecclesia sepelitur, nisi aliud obstet; at baptismus sanguinis, & flaminis vicem baptismi aquæ subeunt, cap. baptismi vicem, de consecrat. distinct. 4. ergo in Ecclesia sepeliri potest; subrogatus enim sapit naturam eius in cuius loco subrogatur. l. si eum, §. qui iniuriarum, ff. si quis caut. Accedit, quod vi charitatis nobis coniuncti sunt, ergo separari non debent a nobis etiam in sepultura; non modo igitur per horum sepulturam Ecclesia polluitur, sed contra potius in ea sepeliri debent.

Secundo excipiuntur filij fidelium, qui ante baptismum moriuntur in ventre matris vna cum matre; quod.n. portio matris existimantur, ob eam rem in Ecclesia sepelıri possunt, & idcirco Ecclesia ipsorum sepultura non polluitur, ita Syl.in verb.Consecratio, 2.q.5. versic. Quartus casus.

Tertio excipiuntur filij fidelium, qui nati ante baptismnm mortui sunt: etsi enim per ipsos Ecclesia non polluitur, non tamen id iure cautum est, & gentiles proprie non dicuntur, in Ecclesia tamen sepeliri non debent, & ita consuetudine seruatur. Sed iam ad postremum modum transeamus.

S V M M A.

1 *Ecclesia ab Episcopo excommunicato denunciato, notoriove consecrata polluta est.*

2 *Cœmeterium pollutum est, vbi Ecclesia ei contigua est polluta, sed non e contrario.*

§. VI.

1 §. POstremo Ecclesia polluitur, vbi ab excommunicato, denunciato, notoriove Episcopo consecrata est, ita dixit Io. Andr. quem refert, ac sequitur Abb. in c. consuluisti, de consecr. Eccl. vel Alt. & DD. communiter sequuntur; Et hoc ob eam rationem quod si excommunicati sepultura polluitur, multo magis per manuum contrectationem, ita Io. Andr. & Abb. eod in loco, Modus tamen hic mihi non quadrat, ex quo iure cautũ non est; nam si hoc daremus & altaria, in quibus sacra faciunt; & indumenta, & vestes, quibus celebrant polluta essent; & tamen contrarium habemus, cap. 2. de Sacram. non iter. Non igitur opinionem horum sequor de rigore iuris; Nec facit c. Agapitus, de cons. d. 1. ibi enim forma Ecclesiæ consecrationis seruata non erat, vt Gloss. sentit.

His igitur modis Ecclesia polluitur, qua polluta omnia Sacella, & Capellę ibi positæ polluta sunt, ex quo enim totum pollutum est, idest Ecclesia, ergo & Sacella eius partes; in toto enim partes continentur viribus vulgaribus; item polluto principali, idest Ecclesia, & accessorium pollutum esse censetur, cap. accessorium, de reg. iur. lib. 6. & c. vnic. de cons. Eccles. vel Altar. eod. lib. 6.

2 Tertio † Cœmeterium etiam cõtiguum ipsi Ecclesiæ pollutæ, pollutum erit, modo cœmeterium ita propinquum sit, & contiguum, ita vt extrema Ecclesiæ tangant extrema Cœmeterij, vt dixit Gloss. in c. vnic. de consec. Eccl vel Alt. in uerb. Contiguum, polluta igitur Ecclesia, & Cœmeterium pollutum est; & ita dicitur in eo c. vnic. accessorium enim, vt proxime diximus, sequitur naturam sui principalis iuribus supra cit. & ita DD. not. in eod cap. vnic. Hoc autem locum habet, vel Cœmeteriũ in partes esset diuisum, sed nullo interiecto separatum; exempli gratia, in Cœmeterio adsunt plura loca, & sepulturę in quorum altera sepeliuntur domicilium ibi habentes, & in altera peregrini, in altera, qui sunt de aliqua societate, vt Christi Domini, erit igitur hoc Cœmeterium etiam pollutum.

Excipitur tamen primo, vbi Cœmeterium Ecclesię pollutę contiguum non est; non enim tunc Cœmeterium erit pollutum. Idem habetur, in eod. c. vnic. & ibi DD. not. etenim accessorium Ecclesiæ tunc non est, nec censetur esse.

Secundo excipitur, vbi essent plura Cœmeteria, & alterum ab altero separatum pariete interiecto, esto per portam vnius ad alterum iter habeatur, ita dicitur eod. c. vnic. vers. Non vnum igitur contiguum tantum erit pollutũ.

Cæmeterium quoque eisdem modis, quibus Ecclesia polluitur, vt dicitur in eod c. vnic. Id quod locum habet, vel in diuersis partibus homines mortui sepeliantur, modo separati non sint.

Excipitur tamen, vbi Cœmeterium vnum ab altero separatum est; non enim tunc separatum pollutum erit, esto ad id per portam alterius iter habeatur, ita dicitur eod. cap. vnic. vers. Non vnum.

At quid si in porta fiat aliquid, vnde pollutio sit, quid iuris? Ego sentio vtrunque pollutum esse; nam paries communis est, & porta, & non magis istius, quam illius Cęmeterij, ergo vtrunque pollutum erit. Excipitur tamen, si esset facta porta gratia vnius; nam tũc illud tantum pollutum erit, vid. tamen DD in eod. cap. vnic.

Addo e contrario polluto Cœmeterio contiguo Ecclesiæ ipsam Ecclesiam pollutam non esse, vt dicitur in eod. c. vnic. de cons. Eccl. vel Alt. non enim principale accessorij naturam sequitur, vt ibid. dicitur Sed de modis, quibus Ecclesia polluitur hactenus, iam de effectibus pollutionis agamus.

S V M M A.

1 *Ecclesia polluta, diuina in ea fieri non possunt, antequam reconcilietur.*

2 *Ecclesia polluta, si quis in ea celebret, mortifere peccat, non tamen irregularis fit.*

3 *Ecclesia si polluatur, dum Sacerdos sacra facit, quid agere debet.*

4 *Cœmeterio polluto sepeliri in eo nemo debet.*

§. VII.

1 §. POlluta † autem Ecclesia, in ea diuina fieri non possunt, antequam reconcilietur; nam, qui contrafacit temerarie agit, vt dicitur in c. is qui, de sent. excom. li. 6. ergo

ergo non potest; atque sic not. Ancharan. Gemin. Philip. Franc. & DD. ibi. Quare in Ecclesia polluta Canonicarum Horarum preces celebrari non possunt, vt dicitur in eod. c. fin. de cõsecr. Eccl. vel Alt. & in c. tuarum, & ibi not. Abb. nu. 3. de priuileg.

Secundo, nec Missæ sacrum fieri, nec Sacramenta in ea administrari, imo nec festis diebus, in quibus interdictum suspenditur, iuxt. c. fin. de sent. excom. lib. 6. & ita sentit Gloss. in cit. cap. tuarum, vers. Ad reconciliationem, de priuil. & Villad. de Irregul. cap. 5. num. 10. & Sayr. de Censur. lib. 5. cap. 16. num. 30 Excipio tamen, si Ecclesia baptismalis esset; nam baptismus in ea administrari poterit, ex quo Sacramentum necessarium est; idque sentio, vel in articulo mortis constitutus non sit; nam in quocunque interdicto permissum est, cap. fin. de sent. excom. lib. 6. & Ego probaui in Tract. meo de Cens. Tab. 5. Secundo si etiam seruanda esset Eucharistia pro infirmis; nam & celebrari posse ad ipsam conficiendam censeo, & ita Sayr. eod. nu. 19. Quod verum censeo, si nõ statim posset reconciliari, & alia Ecclesia non esset, quæ ad id obligaretur.

Tertio excipitur, vbi ignoratur, nec noto-
2 rium est ipsam † pollutam esse: tunc enim in ipsa celebrari poterit, cum prohibitio illa non ob ipsam Ecclesiam, quæ pollui non potest, sed ad terrorem fiat, vt supra dixi; quousque igitur notorium id non est ibi celebrabitur, at, vbi notorium est factum, secus, ex hoc tempore igitur incipit esse polluta, ita DD. communiter afferunt, vt testatur Syl. in verb. Consecratio, 2. q. 5. versic. Tertius casus.

Quarto excipitur oratio priuata, hæc enim fieri potest; quandoquidem non reperitur prohibitum, & ita dixit Nauar. in cons. 10. q. 4. de hæret. vbi ait priuatam orationem fieri posse in Ecclesia polluta per illationem excõmunicati, & Pagani, ergo idem, vbi ob alias causas est polluta.

3 Verum † quid si Sacerdos, dum Missæ sacrum facit, rixa orta in Ecclesia homicidium fiat, vel vulneribus sanguis effundatur, an intermittere missam debet? In hoc casu, quæ in Tractat. meo de Censur. Tab. 2. cap. 8. §. 4. diximus de Sacerdote celebrante Missam, si excommunicatus interueniat, & hic locum habent; quæ igitur huc pertinent illinc sumantur, vt scilicet post cæptam consecrationem perficiat, alias secus vid. ibi. Quoad alia diuina officia vero, si hoc contingat, dum celebratur, intermitti debent, quocunque tempore fiant, ex quo graue damnum nõ imminet. Hæc igitur in Ecclesia polluta prohibentur.

4 In Cœmeterio autem polluto † quis sepeliri non potest, c. consuluisti, de consec. Eccl. vel Alt. & c. vnic eod. lib. 6. Atqui, si sepeliantur, tollerari poterunt, vt ibi maneant, quousque reconcilietur: non etiam in Altari existente in Ecclesia polluta celebrari potest, vt dixit Abb. in c. proposuisti, de consecr. Eccl. vel Altar. num. 10. nam videtur quodammodo pars eius secus in execratione; potest enim execrata esse Ecclesia, & non Altare, & è contrario; non enim vna consecratio amborum est, ita Abb. ibi. at pollutio afficit totum corpus Ecclesiæ, & idcirco, & altare, quod est in Ecclesia, & ita Fusc. de visit. cap. 22. num. 7. lib. 1. Sed de effectibus pollutionis hactenus, iam, a quo reconcilietur, quod in primis contemplandum nobis erat, videamus.

S V M M A.

1 *Ecclesiam pollutam Episcopus reconciliare habet, & qua ratione reconcilietur.*

2 *Reconciliatio Ecclesiæ pollutæ delegari potest Episcopo, sed non Sacerdoti simplici.*

3 *Ecclesiam non consecratam pollutam reconciliare Sacerdos potest.*

4 *Cœmeterium pollutum reconciliare Episcopus habet.*

5 *Cœmeterium pollutum ob Ecclesiam pollutam reconciliatur ipso iure, statim atque Eccl. est reconciliata.*

6 *Reconciliatio, Ecclesiæ quorum sumptibus fiat.*

§. VIII.

§. Postremo, quod explicandum in primis nobis erat, videndum est, quis pollutam Ecclesiam reconciliare possit;
1 † Episcopus ergo vt regulã ponamus, Ecclesiam pollutam reconciliare habet, ac potest; ita habetur in c. aqua, de cons. Eccl. vel Alt. & ibi DD. not. & in c proposuisti, eod. & ibi quoque Abb. Reconciliatio autem fit aqua ab Episcopo benedicta vino admixta, & cineri, vt habetur in cit. c. proposuisti, & cit c. aqua, & ratio, quamobrem id fiat reddit Abb. in cit. cap. proposuisti, & Ration. diuin. off. Verba autem quib. hæc reconciliatio fit, in Pontifical. habentur in tit. de Ecclesiæ, & Cœmeterij reconcil. pag. 474.

2 Delegari † autem facultas hæc alteri Episcopo potest, sed non Sacerdoti, est enim ordinis Episcopatus, & idcirco inferiori Episcopo delegari nequit, cap. aqua, & ibi Abb. summus Pont. tamen id potest, ex quo de iure positiuo est, & omnia, quæ iuris positiui sunt, & ordines Episcopatus delegare Summus Pont. valet Hinc Leo X. primibus ordinum minorũ facultatem reconciliandi Ecclesias tribuit aqua a se benedicta, modo Episcopus per duas dietas longius abesset, vt habetur in Priuileg. Mẽd. in verb. Benedicere, §. 14. & refert Sayr. eod. cap. 10. nu. 31. Alias debent habere aquã benedictam ab Episcopo, ita Ioan. Bapt. Confett. in summ. priuil. Mend. tit 18. cap. 5. d. 375. Idem, quod Rom. Pont. tantum delegare id possit,

possit, testatur Iacob. Sbrozz. in Tract. De off. vic. lib. 2. quæst. 5. num. 4.

3 Excipitur autẽ † vbi Ecclesia polluta non dum consecrata esset; nam per Sacerdotem aqua exorcizata non admixto vino, & cinere reconciliari potest, ita habetur in c. fin. iunct. Glo. fin. de consec. eccl. vel alt. & communiter cum ea DD. transeunt, vt testatur Abb. ibi, & sine licentia Episcopi id fieri posse videtur.

4 Cœmeterium quoque † reconciliatur ea ratione, qua Ecclesia; nam si per Episcopum solemniter consecratum hæc polluatur, per Episcopum reconciliari debet aqua solemniter cum vino, & cinere per eum benedicta. c. consuluisti de consec. eccl. vel alt. Si vero ab Episcopo non est solemniter benedictum, sed tantum ad sepeliendum destinatum per Parochum sacerdotem poterit aqua exorcizata; si enim in hoc casu potest Ecclesiam simplex sacerdos quanto magis Cœmeterium, quod minus est? c. 1. de consec. eccl. vel alt. lib. 6. &
5 ita Nauar. cons. 1. eod. † Immo Cœmeterium, vbi pollutum est, non per se, sed ob Ecclesiam pollutam ei contiguã, recõciliata Ecclesia, erit reconciliatum & ipsum cœmeterium, ita DD. omnes, & Gemin in cit. c. vnic. num. 5. vers. sed ante reconciliata Ecclesia; vnum enim quodq. tollitur eo modo, quo inductum est arg. cap. 1. de reg. iur. at per pollutionem Ecclesiæ pollutum est, ergo per reconciliationem eiusdem reconciliatum esse debet.

6 Verum † quorum sumptibus reconcilianda est (Eius plane, qui eam polluit, ita Anto. de Butr. in c. proposuisti, de conse. eccl vel alt. & refert, ac sequitur eum Felin. in c. accedentes de præscript. Et si hic nõ poterit, vel ignoretur, cõsuetudo seruabitur, vel statutum: postremo Episcopus; alias si non adsit, Populus, & Parochus subministrabunt sumptus; quod verum sentio, vbi nullus ex prædictis potest, ita Abb. in c. proposuisti de consec. eccl. vel altar. in fin. & Io. de Lign. & DD. vt refert Abb. ibi; vid. tamen Zabar. in Clem. 1. de celebrat. miss. nume. 15. sed de consecratione Ecclesiæ hactenus, ad consecrationem altarium transeamus.

DE CONSECRATIONE Altarium, materia ex qua Potestatis Episcopalis sexta, habito respectu ad ordinem Episcopalem. Cap. XXX.

SVMMA.

1 *Altaria consecrare Episcopus habet.*
2 *Altaria quotuplicia sint.*
3 *Altare aliud portatile, aliud non portatile.*
4 *Altare quomodo execretur.*

1 SExtò † Episcopus Altaria consecrare habet, cap. quod in dubijs vers. Cui consecrationis benedictio Pontificali ministerio adhibetur de consecr. eccles. vel altar. Si enim pontificali ministerio consecratio altaris, fit ergo a Pontifice, & idcirco ab Episcopo: Pontificis enim nomine Episcopus continetur, c. 1. vers. Pontifex, d. 21. Ex quo igitur Pontificali ministerio consecratio hæc fit ad Pontificem, idest ad Episcopum consecratio pertinet; valet enim argumentum a coniugatis, vt DD. communiter concludunt. Altaria verò ex lapide esse debent c. altaria de consecrat. d. 1. & ita Fusch. de Visit. lib. 1. cap. 21. n. 9. Ex his autem patet cum altaria consecrentur, & reliquiæ etiam addantur, in ipsisq. collocentur non debere laicos super ipsa sedere, vel cubitus ponere, quod sæpius fit cõtra omnem pietatem, & decorem, Episcopus ergo pœnis adhibitis abusũ hunc remouebit, atque sic dixit Fusch. de Visit. Eccles. lib. 1. cap. 21. num. 19.

Secundo si consecratio altaris tollatur, seu execretur, ad eundem pertinet ipsum iterum consecrare, vt conclusi supra de consecratione
2 Ecclesiæ. † Verum, vt sciamus quando altare reconsecrari debeat, præmittendum est
3 altare duplex esse. † Alterum, quod portatile dicitur, seu Viaticum. Alterum non portatile, sed firmum, ac stabile. Portatile est, quod factum est ex paruo lapide (de lignis enim non fiunt) & de loco ad locum ferri possunt, qui lapis foramen in se continet, quod dicitur sepultura, & in eo collocantur Reliquię aliquorum Sanctorum nomen Sancti in cuius honore consecratur, & nomen Episcopi, qui ipsum consecrauit, ita inquiunt Innoc. & Abb. in c. 1. nu. 1. de cons. eccl. vel alt. Hoc autem foramẽ iam rebus dictis collocatis occluditur alio lapide, quod sigillum dicitur; sicut enim sigillo litteræ signantur, ita eo foramen illud signantur.

Hoc præmisso, antequam de altero altari agamus (hoc enim est, quod frequẽntatur, &
4 consecratur) videamus † qua ratione execretur. Primum igitur execratur altare hoc, vbi lapis ille, quo foramen illud occluditur, inde amouetur, ita inquiũt Innoc. & Abb. eod. c. 1. Secundo, vbi idem lapis, seu sigillum nõ amotum, sed enormiter aut fractum, aut diminutum est, vt pote, quia pars aliqua ipsius notabilis, seu magna fracta est, vel sublata arg. cit. c. 1. iunct. c. cum in dubijs eod.

Tertio, si non sigillum, sed lapis ipse, qui foramen continet frangatur, diminuaturvè etiã grauiter. His igitur modis altare hoc execratur. Quare in hoc posteriori casu alius lapis

erit

erit ſumendus, in priori ſigillū iterum apponēdum, vel ſi fractum, aut diminutū ſit, aliud, & in vtroq; caſu conſecratio iterum adhibenda. Ex his apparet quarto loco execrari, ſi vnctiones, aut reliquiæ inde tollantur. Ex dictis etiam apparet ſi ſtantibus prædictis omnibus, nulla mutatione facta hoc altare de vno loco ad alium deferatur, ipſum non execrari; nam idcirco portatile dicitur, quoniā de vno loco ad alium portari poteſt. Hinc, vbi in Eccleſia aliqua altare hoc non adeſt, de altero altari ſumi ſolet, & eo deferri, & communiter appellatur hoc altare Petra Sacra. Atqui ſi hoc viaticum altare fieret in paruo lapide, deinde includeretur in maiori lapide non conſecrato, an ſi deinceps altare illud portatile inde amoueatur, execratum erit? Ioan. Andr. quem refert Abb. in c. ligneis de conſ. eccl. inquit non execrari. Contrariū tenet Abb. Ego ſequor opinionem Ioan. And. quoniam altare eſt ipſe lapis, & integer, non autem ipſa tabula, in qua eſt collocatum, ex quo conſecrata non eſt. Et de hoc altari hactenus, iam de altari non portatili agamus.

Altare vero ſtabile, & firmum eſt, vbi tota tabula Altaris conſecratur eodem modo, quo altare portatile, & tabula hęc lapidea complectitur totum ſeu locum, vbi Miſſæ ſacrum fit.

Execratur autem primo, ſi remoueatur ſigillum ipſum, vt antea diximus, & eiſdem modis execratur, quibus altare portatile.

Secundo execratur, vbi tabula ipſa effracta enormiter, aut diminuta eſt cit. c. quod in dubijs, ſi enim paululum de ipſa tabula tolleretur, aut diminueretur execrata non eſſet, vt habetur in cit. c. ligneis eod. Quod ego accipio, dummodo in eo loco fracta diminutauè non ſit, vbi conſecratio facta eſt, tunc enim vel parua pars ſit execrata eſſet, vt ſenſit Abb. in eod. c. 1. num. 3. verſ. ibi Primo, vbi violatur locus conſecrationis puta, quod cecidit, quod de lapidibus tangentibus ipſam conſecrationem, & cæt. Et dicitur tūc magna fractio, quoniam conſecratio lęſa eſt. Hinc apparet, ſi ex diuerſis lapidibus altare cōſtet, & lapis amoueatur tangens ipſam conſecrationem, tunc ipſum execrari. Secus autem, ſi ex vno lapide conſtaret Petra hæc ſacra, & de vno loco ad alium transferatur; eſto enim moueatur de loco ad locum, non tamen execratur, ſicut etiā diximus de altare portatili ob eandem rationem. Hodie tamen raro conſecrantur huiuſmodi tabulę pro altaribus, ideſt vt grandes lapides ſint, ita vt ſupra miſſæ ſacrum fieri poſſit, ſed omnia altaria viatica fiunt: ideſt ex paruo lapide cōſtantiā, vnde ex vno loco ad aliū facile deferuntur: execrata igitur, vbi ſunt hæc altaria, ipſe Epiſcopus ea conſecrabit, ad alia transeamus, ſi hæc addiderimus altaria ſumi propriè, vbi celebratur, & eſt lapis ille, qui conſecratur. Impropriè pro ſacello, ſeu capella, & hæc ſine licentia Epiſcopi conſtrui nō poſſunt, ſicut nec Eccleſiæ c. nemo de cōſ. d. 1. & c. quamuis d. 68. quæ ſine dote ędificari non debent, vt ſupra probaui, & vbi auctoritate Epiſcopi conſtructa ſunt beneficiū ſimplex eccl. dicitur c. quæſitum 1. q. 3. & ita Rebuff. quem refert, ac ſequitur Fuſch. de viſit. Eccl. lib. 1. cap. 21. n. 13. Item in Eccleſia conſecrata ſine licētia Epiſcopi conſtrui nō poteſt c. nullus presbyter de conſ. d. 1. Immo in Eccleſia, vbi altaria ſuperflua ſunt tolli debent inde c. Eccleſiæ vel altaria ead. diſt.

DE CONSECRATIONE Calicis, ac patenæ, Materia ex qua Poteſtatis Epiſcopalis ſeptima, habito reſpectu ad ordinem Epiſcopalem. Cap. XXXI.

SVMMA.

1 *Calices, & Patenę ab Epiſcopo cōſecrari debēt.*
2 *Calices, & Patenę ſi execrentur, ab Epiſcopo iterum conſecrari debent.*
3 *Calices, & Patenę quot modis execrentur.*
4 *Altari, Calice, Patenis, ſi excommunicatus hæreticus, ſchiſmaticus, & degradatus vtatur, an execrentur.*
5 *Calices, & patenæ tangi non poſſunt ab ijs, qui ordini ſacro non ſunt initiati.*

1 Septimo † Epiſcopus Calices, ac patenas, quorum altero Chriſti Domini Sāguis cōtinetur, altero corpus contrectatur, conſecrare debet: id quod fit ſacro Chriſmate, vt de Calice habetur in c. vnic. §. vngitur præterea de ſac. vnct. atq; ſic dixit Durand. in Ration. diuin. offic. lib. 1. cap. 8. num. 23. cum ſeq. & communis DD. ſententia hæc eſt, vt habetur in Pontificali Romano.

2 Secundo † ſi execrentur iterum, ea conſecrare debet, vt diximus ſupra de Eccleſia, & altari. Verum, quo ſciamus, quando iterum conſecranda ſint; videndum eſt quot modis contingat ipſa execrari.

3 Execrantur ergo primum, † vbi conflata ſunt, vt pote combuſta Eccleſia, Calix, & patena liquefacta ſunt; ſi enim de eadem materia iterum fiant nouus Calix, & noua patena erunt, arg. l. quid tamen § ſi nauis ff. quib. mod. vſuf. amitt.

Secundo execrantur, vbi eorum ſpecies nō tolluntur, ſed ſuperficies tātum, exempli gratia Calix, & patena erant ex ſtamno, quod auro, aut argento deinceps erat delinitum, plane ſi aurum illud, vel argentum tollatur, eradaturve vetuſtate, aliave ratione, iterum erunt conſecranda, ex quo ipſa conſecratio ſubla-

lium, Vestium Sacerdotalium, Abbatum, & Monialium, hęc. n. vbi benedicta sunt, ad aliũ vsum conuerti non debent, nec licite possunt pręterquam ad eum vsum, ad quem consecrata ac benedicta sunt. Hæc est doctrina Caiet. 2.2.q. 8.art. 11. Addo ego ratione alia differri benedictiones has, nam res, quæ benedictione sacrę factæ sunt stante ead. forma ac materia iterum benedici nequeunt, & vetustate corruptę ad alium vsum transferri nequeunt, sed concremari debent, ut de vestibus Sacerdotalib. dicitur in c. altaris palla de consf. dist. 1. At quæ benedictione sacræ non fiunt, sæpius benedici queunt. Hoc præmisso de benedictionibus, quæ rem sacrã reddunt itidem, & de alia agamus: id quod in sequen. præstabimus.

S V M M A.

1 *Abbates.*
2 *Moniales.* } *ab Episcopo benedicuntur.*
3 *Vestes Sacerdotales.*
4 *Vestes Sacerdotales an a Sacerdote simplici benedici possint.*
5 *Benedicendi has vestes facultas ab Episcopo delegari non potest.*
6 *Vestes sacræ vbi veteres sunt, quid faciendum.*
7 *Cœmeteria benedici.*

§. I.

§. DE benedictione quæ rem sacram reddit, vbi benedicta est primo agemus.

1 Primum igitur † benedicere Abbates Episcopus habet cap. primo de supp. negl. præl. & ibi Abb. ac DD. arg. c. quoniam vidimus d. 69. nã ante benedictionem ab Episcopo diœcesano habitam, ordines conferre non potest vt ibi dicitur, atq; sic dixit Sylu. in verb. Abbas q 1. & Ioan. Tabien. eod. An autem iterari possit benedictio hæc: cõmuniter cõcluditur iterari non posse, vt testatur Nauar. in conf. 2. de Sacra. non iter. esto Glos. dubitauerit in Clem. Accedentes in verb. Benedici de stat. monach. nihilq. pro hac benedictione recipere debet, alioquin simoniam committeret c. sicut certa de simon.

2 Secundo † moniales etiam benedicere habet. Item & velum illis tradere, vt DD. communiter concludunt Gloss. in c. aqua de cons. Eccl. vel altar. & ibi not. Abb. & in c. transmissam de elect. & in c. 1. §. ad Episcopum d. 25. & in c. quamuis d. 68. cum simil. Atqui si corrupta sit, an cõsecrari potest? Non consecratione Virginum c. ac tutius d. 29. potest tamen velum professionis accipere, & ei dari, & benedici benedictione, qua Virgines benedicũtur mutato verbo Virginitatis in alia honesta verba, vt dixit S. Thom. 2.2. q. 111. & Nau. in consil. fin. de Regul. Plures. n. species veli sunt, vt refert Gloss. in c. illud autem. §. velamen. 20. q. 1. Idem & de Vidua, quæ potest vouere solemniter, & uelũ professionis suscipere c. uidua de regul. & benedici benedictione uiduali, & facit c. sicut bonum, & c. uiduas 27. q. 1. & ita Durand. in Ration. diuin offic. lib. 2 cap. 1 nu. 48. de mandato tamen Episcopi sacerdos potest benedicere moniales, ita habetur in c. 1. & 2. 26. q 6. & ita Sbrozz. de Offic Vic. lib. 2. q. 8.

3 Tertio † indumenta, seu uestes sacerdotales ad Missæ sacrum faciendum, ut Amictus, Alba, Cingulum, Manipulum, Stola, Casula ab Episcopo consecrari debent, vt DD. communiter concludunt, & Ioan. Tab. in verb. Abbas nu. 12. vers. vnde præclara ibi. Quędam sunt, quæ pertinent ad Christi corpus mysticum, vbi rem hanc pluribus egit.

4 Atqui † an simplices Sacerdotes hęc benedicere possunt? Philip Franc. in c. Abbates de priuileg. lib. 6. sensit id ipsos non posse; nam nec Abbates, quib. multa licent, quæ non Sacerdotibus, benedicere ea queunt communi iure, & quosdam alios ibi idem sentientes refert. Item Zabar. in Clem. attendentes §. statuimus num. 3. de stat. monach. & quod simplices Sacerdotes nequeant de communi sententia testatur Tab. in verb. Abbas num. 2. q. 1. & Nauar. in conf 2. de conse Eccl. vel alt.

Contrariám tamen opinionem, vt simplices parochi hæc benedicere possint tenet Angel. in verb. benedictio num. 1. & probat hac ratione, quoniam presbyter omnia facere potest, quæ ordinis sunt, nisi sint ordinis Episcopalis, vel speciatim ei interdicta. At hæc benedicere non est ordinis Episcopatus; non. n. Abbates possent ex consuetudine, & tamen possunt, vt DD. sentiunt in cit. c. Abbates, & in cit. Clem. pendentes. Non est etiam ipsis prohibitũ; nam in c. quamuis d. 68. & in c. ministrare 76. q. 6. multa presbyteris prohibentur, in quib. non est benedictio horum, ergo presbyteri hæc benedicere queunt. Ioa. Tab. qui communem opinionem sequitur ad has rationes respondet; nam quatenus inquit hoc non esse ordinis Episcopatus, negat hoc ipse; nam ordinis Episcopatus multiplicis generis sunt, partim quæ immediate respectum habẽt ad Christi Corpus verum, vel ad materiam eius, vt sunt omnes ordines sacri: sacerdos. n. consecrat verum Corpus, & sanguinem Christi Domini, & Diaconus ministrat, & Subdiaconus præparat. Partim pertinent ad Christi corpus mysticum, & inter alia benedicere vestes, & vasa, & huiusmodi, quæ ad diuinum cultum spectant; quamuis igitur primi generis hoc non sit, est tamen secundi generis ordinis Episcopatus, & idcirco Episcopus solus benedicit, & ita sentire ait S. Thom. & nonnulli alij DD. quoad secundum, quatenus dicebatur non reperiri hoc prohibitum, adhoc respondet Tab. verum hoc esse expresse; non enim expresse hoc prohibitum est, secus autem implicite; ex quo enim Episcopatus ordinis est

est, sequitur non pertinere ad præsbyterum. Hæc Tab.

Tertia opinio fuit Nauar. in eod. cons. 2. Nam sic ipse distinguebat. Aut disputatur quæstio hæc de iure scripto, aut de consuetudine. Priori modo sequitur opinionem Angel. vt scil. simplices sacerdotes possint hæc benedicere, quoniam ipsis iure prohibitum nō est; ad quam rationem responderi potest, vt supra fuit responsum, scil. ex quo Episcopatus ordinis sūt, presbyteris huiusmodi prohibita esse (prohibitum.n.esse duobus modis contingere potest expresse, & tacito, & hoc secundo modo; nam vbi est alicui aliquod munus designatum, alijs prohibitum esse censetur c. non nè de præsumpt. & l. cum prætor ff. de iud.) Aut quęritur, an consuetudine, & id presbyteris non licere inquit Nauar. Nam consuetudine receptum est, vt sacerdotes simplices benedicere hæc non possint, & idcirco ab ea non recedēdum, ex quo consuetudo lex est c. fi.de consuetud. & l.2.C.quæ sit long. consuetud.

Quid igitur concludendum? Ego a priori sententia, quę communis est discedendum nō censeo. Tum quod communis opinio est, & idcirco ab ea in iudicādo nō est recedēdum arg. §.1.in Instit. de hæred. instit. & l.3.§. fin.ff.de suppellect. leg & Viu. in sua Sylu opin. 398. num. 1. etenim communis opinio DD. vbi lex deficit, pro lege seruanda est ita dixit Archid. in c.nolite 1.q.1. & Abb. ac DD. in c.1. de decim. & Viu. eod. opin. 95. vbi plura de communi opinione per tractat. Tum quod consuetudine ita seruatur, vt testatur Nauar. eod. cons. 2. Tum quòd ea ratione etiam probatur; nam Episcopus potestatem hanc recipit post consecrationem, vt scil. possit consecrare, & benedicere res ipsas, sicut habetur in c.vnic.§. manus Episcopi de sac. vnct. At si sacerdos id posset, & Episcopus ante consecrationem id posset, ex quo antequam Episcopus sit, sacerdos esse debet: ab hac igitur opinione discedendum non censeo quam modo Ecclesiam probasse videtur; nam in Missali nouo iussu Clem. VIII. reformato in fine, vbi de benedictionib. harū rerum agitur in margine adiectum est ad Episcopum id pertinere. Id quod præsertim locum habet in benedictione Corporalium, de quorum benedictione habetur in Pontificali Romano nouo in tit. de benedictione Corpor.

5 Verum, † an facultas hæc benedicēdi has vestes concedi possit ab Episcopo sacerdotibus? Ego sentio non posse; nam Abbatibus Romanus Pont. concedit; at si Episcopus posset, Romanus Pont. adeundus non esset. Concludo igitur breuiter Romanum Pontificem facultatem hanc delegare posse sacerdoti, non autem Episcopum, atque sic asseruit Io. Tab. eod. & generatim Iacob. Sbrozz. de off. Vic. lib. 2.q.5.num. 4. vbi alios idem sentientes refert.

Subiungit tamen Nauar. in eod. cons. 2. reliquas vestes sacerdotes benedicere posse.

6 Verum, † quid si vetustate, ratione ve alia vestes huiusmodi sarciendæ sint, an parte aliqua panni eiusdem qualitatis non benedicti sarciri poterunt? quid si ob aliquam rationē diminuātur, an benedictæ remanebunt? quid si ex vna veste, exempli gratia ex Casula fiat manipulus, vel Stola, an hæc inde facta erunt benedicenda.

Quoad primum breuiter cōcludo, vbi forma nō mutantur, & parum additur, iterum benedicendas illas vestes nō esse; si.n. parua pars casulæ addatur, quæ combusta erat; vel a muribus corrosa, aliave ratione corrupta, quod parum pro nihilo reputatur, benedictio alia necessaria eius non erit.

Quoad secundum, si ex vna veste alia fiat, vt ex casula, manipulus, & Stola, sentio benedicendas has esse; nam forma mutata est, & alia benedictio fit ad manipulum, alia ad Stolam, & alia ad casulam, atq; sic dixit Paul. Fusch. de visit eccl. lib.2.cap.13.num.15. quicquid dixerit Tabien. in verb. Benedictio nu. 3. qui sentit benedictionem nullam aliam postulari, cuius sententia vera esse potest de cōsuetudine, non autem de iure ob prædicta.

Quoad tertium, si breuiores hæ vestes factę sint, modo formam non mutent, iterum benedicendæ non sunt. Quare si causa in extremis partibus erit corrosa, poterit breuior fieri præcisis illis extremis partibus corrosis, & corruptis. Idem de manipulo, & Stola sentimus, sicut etiam de Cingulo si rumpatur, seu frangatur; nodo. n. partes iungi poterunt, quippe, quia postremo dictis non est præscripta forma, ita Tabien. in verb Benedictio eod. & Syl. eod. q.6. vers. cum autem vestes sacræ. Quare, & Corporalia breuiora reddit poterunt, & nō egebunt alia consecratione.

Verum, quid si casula, & alia supradicta veste alia muniantur, id est si Fodrino, an ea veste addita separata poterit quis vti ad diuina facienda? Ego sic distinguendum censeo. Aut additio illa facta est in primis ob aliam vestem, & in hoc casu non posse censeo, ex quo est accessorium ad illa & non fuit consecrata simpliciter per se arg. §. si tamen alienam purpuram in Instit. de rer. diuis. & ideo tanquam non benedicta vti qui non poterit, quamuis contrarium senserit Tabien. in verb. benedictio; & male nam vnius vestis benedictio facta est, & accessoria illa vestis sequitur naturam sui principalis; at remota a principali desinit esse talis. Aut duę æque principales vestes iniunctæ sunt, singulis separatis vti po terimus, & tunc modo ambæ benedictæ sint. Quare de hoc certior Episcopus faciēdus est alioquin si tanquam vnam benediceret, alia non esset bene dicta, & in hoc casu locum habebit opinio Tabien.

Si de-

Si deniq. vti ipsis ad diuina non possumus, igne comburenda erunt; ne ad profanos vsus
7 transferantur. † Cœmeteria demum benedicit, vt habetur in Pontificali Romano in tit. Cœmit benedictione. Et de benedictionibus, hisce hactenus, ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Benedictiones solemnes Episcopus dare potest.*
2 *Benedictionem eundo Episcopus dare potest.*
3 *Missę Sacrū solemniter celebrare pōt Episcopus.*

§. II.

1 §. Postremo † Episcopus benedictionē solemnem dare potest, vt sensit Glos. in cap. Abbates in verb. solemnem de priuil. lib. 6. & Glos. in c. ad celebrandas de cons. d. 1. & Durand. in suo Ration. lib. 4. cap. 59. nu. 7. & Tabien. in verb. Benedictio ibi. Et ista est duplex datur autē ipsa in Missa, & in vesperis, vt vid. se ruari, & not. Anchar. et in Matutino in cit. cap. Abbates in vers. Quarto not. Tertio datur in fin horum diuinorum officiorū. Postremo his verbis fit. Sit nomē domini benedictū, vt habetur in Pontificali: hanceque benedictionem simplex parochus dare non potest, nisi Romanus Pont. id ei concedat, vt habetur in cit. c. Abbates, & Glos. supra cit. Episcopus autem facultatem hanc dare non potest; sunt enim hę insignia Episcopatus, & sicut non potest concedere vsum Mitræ, & Baculi, ita nec hoc. Addo in aliena diœcesi benedictionem hanc dare non posse; esset enim in aliena diœcesi Pontificalia exercere, quod non potest licite, vt vidimus.

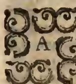
2 Secundo † Episcopus potest benedictionē simplicem dare in itineribus, eundo per suam diœcesim suis populis, extra vero diœcesim non; & facit. cit. cap. Abbates; Archiepiscopus quoque, & Legatus possunt in sua Prouincia, & Legatione, & hæ benedictiones non sunt constitutiuæ Sacri, sed imploratiuæ diuini numinis; alioquin iterari non possent, vt supra vidimus; at benedictiones propositæ in antecedenti. §. cōstituunt rem sacram, vt vidimus, in priuata persona tamen, & non publicè benedicere potest, vt supra dixi.

3 Postremo † Episcopus celebrare Missam solemniter potest, idest cum Mitria, Baculo, & aliquis, vt habetur in Pontificali, & hanc potestatē alteri dare nequit, secus autem de Romano Pont. vt enim concedit Abbatibus, sic etiam potest concedere alijs Sacerdotibus, vt cit. c. Abbates. Et de his hactenus. Hucusque egimus de muneribus, & officijs, quæ pertinēt ad Episcopū respectu habito ad ordinem Episcopatus; iam transeamus ad ea, quæ ad eundem pertinent, habito respectu ad iurisdictionem.

DE POENITENTIARII ECclesię Cathedralis constitutione, Materia ex qua Potestatis Episcopalis prima, habito respectu ad iurisdictionem ordinariam fori interioris pœnitentiæ. Cap. XXXIII.

SVMMA.

1 *Pœnitentiarius in Ecclesia Cathedrali constitui debet ab Episcopo.*
2 *Pœnitentiarus cur in Ecclesia Cathedrali constituatur.*
3 *Pœnitentiarius an absoluere a casibus reseruantis possit.*
4 *Pœnitentiarius Ecclesiæ Cathedralis prebēdam habere debet.*
5 *Pœnitentiarius dum audit pœnitentes in Choro esse existimatur, & distributiones lucratur.*
6 *Pœnitentiarius hi qualis esse debeat.*

ABSOLVIMVS materiam Potestatis Episcopalis habito respectu ad ordinem Episcopalem; nunc agendum est de altera materia eiusdē potestatis, scil. de iurisdictione. Sed quoniam iurisdictio duplex, est alia ordinaria, alia delegata; & ordinaria alia est fori interioris, & alia exterioris, alia mixti, ideo prius de interiori, deinceps de alijs agamus, quę qm̄ versatur potissimū in tribus. In pœnitentiarium Ecclesię Cathedralis electione. Secūdo in cōfessariorū probatione. Tertio in casuum, seu peccatorū reseruatione, ideo primū aggrediamur. s. electionē Pænitentiarij Ecclesiæ Cathedralis, de quo pœnitentiario tria cōtemplabimur. Primum quis cōstituere illud habeat. Secundo cur institutio hæc fiat, & a quibus peccatis absoluere. Postremo qui & qualis pœnitentiarius, hic esse debet.

1 Quoad primū igitur † Eiscopus in sua Cathedrali Ecclesia (modo id commode fieri possit) pœnitentiariū, ideſt aliquē, qui pænitentes audiat, & pænitentia sacramentū administret, instituere debet; sic. n. hr̄ apud Trid. Synodi sess. 24. de reform. cap. 8. in omnibus (ait. n. ibi S. Synod.) et Cathedralibus Ecclesijs, vbi id cōmode fieri poterit pœnitentiarius aliquis [cum vnione præbendæ proxime vacaturæ ab Episcopo instituatur, qui Magister sit, vel Doctor, aut licentiatus in Theologia, vel in iure Canonico, & annorū Quadraginta, seu alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur; quidum confessiones in Ecclesia audit, præsens in Choro censeatur. Hæc ibi. Idquod & antiquo iure cautū fuit, vt hr̄ in c. inter cætera vers. vnde p̄cipimus de off. ord quāuis vberius prospectum sit per Trid. Synod. hic. Atqui an consiliū capituli in huius pęnitentiarij constitutione Episcopus

ſcopus requirere debet? Plane nõ,ſed ipſemet id põt,atq. ſic Sacra Cõgreg interpretata eſt, vt refert Addit.ad Nauar.in conſ.vnic.in fi.ne ſed.vac & Flamin.Pariſ.de confidentijs q 45. nu 17.& facit cit.c.8.Trid.Synod & ci c.inter cætera,in quibus nulla mentio capituli fit; at ſi neceſſe eſſet,vt Capitulum interueniret,eius mentio facta fuiſſet.

2 Quoad ſecundũ,† ob eã rõnẽ cautũ eſt,vt in Cathedrali Eccleſia pęnitẽtiarius hic cõſtitua tur, quo oĩbus de diœceſi venientibus præſto ſit,& habeãt pęnitentes,qbus poſſint ſua peccata confiteri,vt hr̃ in eod.c.inter cætera.Quare Epiſcopi præſcribere ipſi pœnitentiario aliquod tẽpus deberent, quibus in Eccleſia Cathedrali reſideat, vtpote tot horis matutinis, veſperarijſq; tẽporibus; Eccleſia.n.ſemp plurimũ ſtuduit, vt pænitẽtes facultatẽ haberẽt, quo poſſent a peccatis ſuis liberari.Hinc voluit,vt regulares ad pænitentes audiendos admitterẽtur,vt in Clem.dudum §.ſtatuimus de ſepult.Hinc per Papã Sixtũ IV.pdictis regularibus admiſſis ad pœnitentes audiendos, permiſſũ eſt,aut audire poſſint cõfeſſiones omniũ qui ad ſua loca confitendi cauſa venerint,licet nõ ſint de Epiſcopatu,ad quem præſentati,& probati fuerint,vt hr̃ in ſupplem.pag.158.cõceſſ.159.& Nauar.refert in Man.c.26.nu 266.

Hic aũt pœnitentiarius abſoluere põt quoſcũq de diœceſi eius Epiſcopi a quo eſt cõſti-
3 tutus,nec opus eſt alia licentia † Excipitur tamen quoad caſus reſeruatos;nã per cõſtitutionẽ illã ſimpliciter,ac generaliter factã non cẽſetur conceſſa ei facultas abſoluendi a reſeruatis,vt hr̃ in c.pen. de pœn.li.6. & facit.c.qui generaliter de procur.lib.6.Tum ꝙ nec Parochi,quibus cura alicuius parochiæ mandatur, nec regulares prædicti admiſſi ad cõfeſſiones audiẽdas facultatem hanc habent,vt hr̃ in cit. Clem.dudũ.Etenim in generali mandato non continẽtur,quæ ſpeciale mandatũ requirũt c. qui ad agendũ de procur.lib.6.Tũ ꝙ iure antiquo id non pmittebatur,ergo nec iure nouiſſimo,& idcirco ab antiquo diſcedere non debemus,arg.l.præcipimus C.de appel.& l.iubemus C.de teſtam. niſi ergo ſpeciatim id ei cõcedatur abſoluere ab ipſis nõ poterit, quæ tamen poteſtas ei concedenda eſt.

Atqui ſi nollet abſoluere,niſi a caſibus reſeruatis, an audiri debet? Item an conſtitui põt ſolũ ad reſeruatos caſus tollendos?Plane non; auocarentur.n. pœnitentes quo minus ipſum adirent;quippe, quia ipſo adito inditium darent videntibus eos in caſus reſeruatos incidiſſe,quamobrem pudore affecti recuſarent, eius aditionem. Conſtitui ergo debent, vt ab omnibus abſoluat, atque ſic reſpondit Sacra Congreg.in eod.c.die 21.Aprilis 1587. Abolenſi Pœnitentiario.

4 Item,† ſi huic Pœnitẽtiario in Eccleſia Cathedrali præbenda deſtinata non ſit, quæ primo vacat,tribui debet,& huic præbendæ hoc onus imponi,vt Pœnitentiario tm̃ conferatur. Collatio aũt ipſius ab eo fiet,qui alias cõferre ipsã poſſet, ita Congr ibi,& Addit.ad Nau. in cit.cõſ.vnic.ne ſed.vac.Quare,ſi de menſe Papæ vacet,ad ipſum collatio pertinebit, vt declarauit Congreg. nam, ex quo Trid. Synod. nihil noui ſtatuit de collatione,a communi iure non diſcedemus.

5 Denique † dũ audit confeſſiones,pro præſente in Choro hr̃ dũ diuina fiunt, atq; idcirco diſtributiones habebit,perinde,atq; ſi intereſſet diuinis,ita S.Synod.eod verſ qui dũ cõfitetur,alias ſecus, nã diſtributiones concedũtur,dũ confeſſiones audit,& nõ alias.Quare, ſi Miſſam celebret,vel priuatim horas canonicas recitet, diſtributionibus carebit, ita Sacra Congreg.interpretata eſt ibi.

6 Quoad tertium,† hic Pœnitentiarius Magiſter eſſe debet, vel Doctor, aut licentiatus in Theologia,vel iure canonico,vt inquit S.Syn. ibid.& ſupra retulimus.Idq.merito, nã cũ varias cauſas cognoſcere habeat, & peccata varia, iure multarũ rerũ cognitionẽ habere debet,quo ſciat quos abſoluere,& quos reijcere habeat,& quas pœnitentias,ſeu pęnas p qualitate,& quãtitate delictorũ inferre. Itẽ annos quadraginta habere debet,ſeu alias,quia prior videbitur.Itẽ vacationes,quas alij habẽt, & ipſe habere debet; modo tẽporibus in Eccleſia interſit,quibus cõfeſſiones frequentantur, ita Congr.hic.Itẽ in aliquo loco deſtinato opportuno ab Epiſcopo deſignato in Eccleſia erit, ne pœnitentes ipsũ inquirere habeant; nã pudore affecti multi recuſarẽt requirere ipſum. Nõ igitur ſat eſt,vt ſit in Eccleſia,vel Choro, ſed in ſua Sede,& loco ei adſcripto ſedebit;& ita Sacra Congr.reſpondit de hoc conſulta ab Abolenſi pęnitẽtiario. Atqui, an virgã in manibus habere debet.vt Romæ Pęnitentiarij;& in Aede Sacra B.Mariæ Virginis Lauretanæ? Concludendũ,eſt breuiter nõ debere, niſi cõſuetudo id poſtulet, & ita reſpondit ead. Sacra Cõgreg. ibid Sed de Pœnitentiario hactenus,ad alios Pœnitentiarios transeamus.

DE PROBATIONES Sacerdotum ad pœnitentes audiẽdos, Materia ex qua ſecunda Poteſtatis Epiſcopalis, habito reſpectu ad forum conſcientię,ſeu pœnitentiæ. Cap. XXXIV.

SVMMA.

1 *Sacerdos,qui ſacramentũ Pœnitentiæ adminiſtrare vult,pri⁹ ab Epiſcopo ſuo probatus eſſe debet;qua regula,quouſq;pateat,declaratur.*

2 Sacer-

2 Sacerdos approbatus amplius examinãd⁹ nõ est.
3 Sacerdos probatus ad pœnitent iam quos pœnitentes audire possit.

1 SECVNDO † Sacerdos quoque qui sacramẽtũ Pœnitentię administrare vult, a suo Episcopo prius examinari, ac probari debet; esto enim in sua ordinatione absoluẽdi a peccatis potestatem accipiat, tamen admitti non debet, nisi prius, vt dixi, examinetur, ac probetur, ita sanciuit Trid. Synod. sess. 23. de reform. ca. 15.

Hęc aũt regula locũ habet primo rõne probationis; nã sat est, vt probatus sit, vel quia parochiale beneficiũ habet; vel quia examinatus fuit, & approbatus; vel alias idoneus iudicatus est, ita hr̃ eod. cap. 3. si ergo vnus ex his modis non sit Sacerdos approbatus, pœnitentes absoluere nequit. Ex his apparet necessarium non esse examẽ, si Episcopus videbit non esse necessariũ ob ea verba. Aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus iudicetur.

Item locum habet, esto Sacerdos ab alio alterius diœcesis ordinario sit approbatus; nam si in alia diœcesi Pœnitentię sacramentum administrare velit, probatus etiam ab ordinario esse debet, alioquin, si contrarium diceremus in vna diœcesi approbatus in toto terrarũ orbe probatus esset, quod absurdum esset & idcirco non dicendum l. nam absurdũ ff. de bon. lib. etenim fieri põt, vt idoneus sit in vno loco, vt in villis, idoneus autem non sit in ciuitatibus, & hanc opinionem sequuntur plures, quos citat. Hieronym. a Sorb. in Compẽd. priuil. Mend. sub Tit. Resolut mat. absol. quoad fratres seculares in Rubr. incip. In qua a Bulla Cruciatæ a Concilio Trid pag. 84. vbi a Sacra Cõgreg. supra Conciliũ ita declaratũ fuisse, ac responsum Archiepiscopo Valentiæ testatur.

Secundo amplificatur proposita regula habito respectu ad ipsum confessarium, vt scilicet absoluere non possit in foro conscientię si probatus non sit, ẽt si Sacerdos regularis sit, vbi seculariũ confessiones audire vult, ita habetur in eod. c. 15. vers. Nullum etiam regularium eod, vel igitur Sacerdos regularis sit, vel secularis, nihil potest, nisi probetur.

Itẽ vel regulares magistri in Theologia sint, ita Mełch. can. de pœnit p. 5. pag 96. Id quod ẽt dicendũ est de Sacerdotibus secularibus; cõtingit. n. aliquando ipsos versatos non esse in ijs, quę ad forũ conscientię pertinent. Hinc anno 1606. a quodã Episcopo Cardinali Concionatores quidã ad pœnitentias audiendas admissi non fuere ob hanc rationem.

Tertio, vel sint expositi a suis generalibus ad audiendas confessiones; nã nihilominus ab Episcopo probari debent, ita habetur in Bulla Pij V. incipiend. Romani Pontificis prouidentia, quæ est in ordine 135. pag. mihi 1131.

Tertio regula proposita amplificatur respectu habito ad pœnitentes; nã primo nõ solum non possunt audire non probati confessiones laicorũ, vel regulares sint, verũ ẽt nec confessiones clericorũ, ac Sacerdotũ seculariũ, & habetur in eod c. 15. ibi nullũ ẽt regulariũ posse cõfessiones secularium etiã Sacerdotũ audire.

Secundo Episcopi, qui facultatẽ habent, sibi eligendi cõfessariũ c. fi. de pęnit. nõ possunt alterius diœcesis cõfessarios eligere, qui a suis ordinarijs approbati nõ fuerint, ita Congr. hic.

Tertio ijdẽ regulares ẽt extra Ecclesiam in priuatis ædibus audire seculariũ confessiones non possunt, si morbo detineantur, vbi ab ordinario probati non sunt, ita Congreg. ibi; vbi vero probati sunt, si audierint, statim parochũ de hoc admonere tenentur, & fidẽ auditæ cõfessionis pro Medico aduenientę relinquere, ita declarauit Sacra Cõgr. die 2. Iulij 1587. vt refert Steph. Quarant. in Sum. Bullar. in verb. priuilegia regularium pag. 385. vbi ẽt habetur regulares qui ad confessiones audiendas idonei generaliter ab ordinarijs eorumve examinatoribus reperti, & probati fuerint, generaliter quoque, & indistinctè absq; alia limitatione tẽporis, certorũve locorũ, aut generis personarũ in diœcesi propria admittendos esse.

Vbi vero non adeo idonei reperiũtur, si petierint se admitti arbitrio ordinariorum relinquitur ipsos cum limitata facultate, vt ijs ordinariis magis expedire videbitur, probare; & admittere. Hæc ibi, quæ & supra retulimus.

Quarto Prælati Regulares nec seculariũ cõfessiones audire possunt, qui de familia sunt monasterij, & qui ipsis monasterijs inseruiũt, ita Sacra Congreg. ibi.

Quinto amplificatur, vt nec per statutũ Prouinciale quicquã contra statui possit, nec etiã per priuilegia, & cõsuetudines ẽt immemorabiles, ita habetur eod. c. 15. Trid. Synod.

Postremo locũ habet prędicta regula, vt absolutus bona fide ab alio Sacerdote, qui ab ordinario probatus nõ erat, absolutus nõ sit; nõ enim absolutio valet, & confessio iteranda est, ita Congreg. ibid. Idq. merito; nã adempta est huic iurisdictio materia, sine qua absolutio nõ valet. Quare, qui licentiã habet vel a Papa, vel ab Episcopo confitendi cuiuis Sacerdoti intelligitur de approbato ab ordinario ipsius sacerdotis, vbi. n. conceditur aliquid intelligitur secũdũ formã iuris cõcessũ l. si quando C. de in off. test. etenim nõ vr̃, & tunc ipsum probasse. Atqui si simplex parochus licentiã concederet Sacerdoti alterius diœcesis a suo ordinario approbato, an audire huius pęnitẽtes poterit? Planè nõ; ex quo nõ põt ipse approbare eũ in diœcesi sui ordinarij. Nec obstat Capel. Thol. dec. 221. quæ contrariũ cõclusit secundũ. n. ius antiquũ loquitur, ꝙ a Trid. Synod. est correctum.

2 Excipitur tamen primo, † vbi Sacerdos semel

mel approbatus esset in aliqua diœcesi, vel regularis, vel secularis sit; non.n.amplius examinandus est, & probandus, ita Pius V. in Bulla quam retulimus supra cap. 29. a successore tamen eius, qui eos approbauit pro suæ conscientiæ quiete iterum examinare potest per Bullam Pij V. & ita Congreg. hic.

Secundo excipiuntur regulares habito respectu ad alios suos regulares; nam si probati sunt a suis superioribus ad sacramentum hoc administrandum, ipsis regularibus administrare id poterunt: id quod innuit. S. Synod. eod c. 15 quæ decernit nullum regularem posse secularium confessiones etiam sacerdotum audire, nisi sint approbati; ergo secus quo ad confessiones regularium; inclusio.n. vnius alterius exclusio est l. cum prætor ff. iud. & c. non ne de præsumpt.

Tertio excipiuntur presbyteri Congregationis Oratorij Romæ approbati ad confessiones audiendas: nam non debent examinari extra Vrbem a locorũ ordinarijs, quibus sufficit præsentare eorum licentias Romę habitas, vt hæc, & alia patent ex eorum priuilegijs, de quibus habetur in Bulla Sixti V. incip. Decet Romanum Pont. lata anno 1586 nonis Mens. Septemb. Sui Pont. Anno Secundo.

Postremo excipitur in articulo mortis, vbi proprij Sacerdotis copia non est, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 14. c. 7. de cas. reseruat.
3 tunc.n. vel nõ approbatus absoluet. Atqui † si Episcopus probauit quempiã ad aliquã parochiam, an alterius parochiæ alios ad se venientes absoluere poterit sine alia licẽtia? ego sentio id ipsũ nõ posse; nã limitata cã limitatũ ꝓducit effectũ l. i agris ff. de acq. rer. dom. at ꝓbatus est ꝓ certa parochia, ergo nõ ꝓ alia. Poterit tamẽ si licẽtiã habeat a ꝓprio parocho, vel quia dedit ei licentiã, vel pęnitẽtib. ita Cateh. Neapol. lib. 4. c. 21. etenim ꝓbatus est sacramẽtũ pęnitentię, esto ad illã parochiã tm̃ destinatus, & ita cõsuetudine seruatur; Hic nec parochus alijs, quam suis parochianis pœnitentiam administrare potest, nisi de licentia parochi ipsius. Atqui si probauit simpliciter Sacerdotem ad sacramentum pęnitẽtię nõ præscripto, loco, vbi illud administret an sine alia licentia poterit vnicuique illud administrare? Cath. Neapol. ibid. dicit posse; Ego autem sic distinguẽdum esse censeo. Aut Episcopus simpliciter eum approbauit pro idoneo, sed nullam aliam licentiam dedit; & in hoc casu nisi inuitetur a parochis administrare sacramentum hoc non poterit; alioquin plus iuris haberet, quã parochi, in aliena parochia, in qua nõ possunt sacramenta administrare sine licẽtia proprij parochi c. omnis de pœnit. Aut etiã licentiam generalẽ dedit; & tũc quoscunq. absoluere poterit, ex quo. n. proprios nõ habet, ergo alios; & qm̃ nõ magis hos, quã illos, ergo oẽs, qui ei confiteri sua peccata volunt, alioquin licentia illa nihil operaretur contra c. si Papa de priuileg. lib. 6. & ita ego sentio; Ex his patet Episcopũ licentiã dare posse parochianis suæ Diœcesis, cuiuscũq. parochiæ sint sine alia licentia proprij parochi, ita Oldrad. cons. 230. vers. Ad primã nu. 2. & sequitur Tusch. in Pract. Conclus. in littera. E, conclu. 274. Sed de probatione confessariorum hactenus, iã ad materiam casuum reseruatorũ trãseamus.

DE RESERVATIONE peccatorum, Materia ex qua Potestatis Episcopalis tertia, habito respectu ad iurisdictionem ordinariam fori interioris; & primo de ijs, qui reseruare sibi peccata possunt. Cap. XXXV.

S V M M A.

1 *Reseruare sibi quędã peccata Episcopus potest.*
2 *Casus reseruatus quid sit.*
3 *Peccata reseruata cur casus nominentur.*

1 TERTIO † Episcopus vi iurisdictionis fori conscientiæ peccatorũ quorundã absolutionem reseruare sibi põt, vt habetur in c. pen. & ibi Glos. de pœn. li. 6. & Clem. dudum §. per huiusmodi autem confessionem iunct. Glos. concessa de sepult. ac nouissime apud Trid. Synod. sess. 14. c. 7. de pænit. de reseruatione casuum; de quorũ peccatorũ reseruatione cum acturi simus, hæc contemplabimus. Primum quoniam hæc peccata reseruare sibi possint. Secundo, effectus reseruationis huius qui nã sit. Tertio, quę quot, & qualia peccata reseruãda. Postremo qua ratione se gerere debent inferiores in eorum absolutione, premissis tamen prius, quoniam peccata hæc reseruata casus reseruati dicũtur, quid sit casus reseruatus, & cur sic nominetur.

2 Quoad primum igitur † casus reseruatus, quoad rem nostram pertinet (omissa in præsenti reseruatione Censuræ) est peccatũ mortale, cuius absolutionem sibi Episcopalem, vel quasi iurisdictionem habens reseruat, quo Christi fideles a grauioribus culpis se abstinentes in officio contineantur.

Dixi peccatum mortale, quoniam huius generis peccata reseruantur, vt videbimus.

Dixi cuius absolutionem, & cæt. quo significetur non omnes peccata sibi reseruare posse, sed, qui potestatem Episcopalem, vel quasi habent; quamobrem simplices parochi ea sibi reseruare nequeunt.

Dixi reliqua, quo appareat, cur reseruatio fiat:

fiat; nam reseruatio fit, vt infra videbimus, ad Christianã disciplinam retinendã, animarumque salutem, vt habetur in Decret. edito a Sacra Congreg. Cardinalium super absolutione a casibus reseruatis, de quibus infra agemus. Et de hoc primo hactenus.

3 Quoad secundum † cur peccata hæc reseruata casu dicantur, ob eam rem dici concludendum est; quoniam, vbi quis gratiam Dei habet in sublimiori ac nobiliori loco constituitur, a quo cadit, vbi gratiam amittit, quæ amissio per mortiferum peccatum fit; quod igitur peccatum amissionis huius causa est, ob eam rẽ peccatum casus dicitur, sed iam de ijs agamus, qui peccata hęc sibi reseruare possũt.

S V M M A.

1 *Romanus Pont. casus reseruare sibi potest.*
2 *Natura casuũ, qui a Romano Pon. reseruãtur*
3 *Patriarcha, Archiepiscopi, & Episcopi casus reseruare sibi possunt.*
4 *Generales.*
5 *Prouinciales.* } *Ordinum casus sibi reseruare possunt.*
6 *Abbates.*
7 *Nouitij an incidant in casus reseruatos a Superioribus regularium, antequam profiteãtur.*

§. I.

§. PRæmissis iam dictis, videamus modo qui nã peccata reseruare sibi possint.

1 Primum igitur Romanus Pont. † casus reseruare sibi potest: idque in vtroque foro, vt conspicitur ex Bulla Cœnę Domini, & dubitationem nullam hoc habet.

Natura autem huius reseruationis hæc est,
2 † obligare Christianos, vbicũq; terrarũ sint c. cũcta per mundũ dist. 19. & c. fi. de constit. lib. 6 siue igitur in potestate positi sint, vel nõ sint; vel nõ subditi quoad tẽporalia; oẽs obligãtur; nã Ecclesiæ Catholicę summus Episcopus est, atque Christi Domini Vicarius, vt habetur in Extrauag. vnam sanctam de maior. & obed.

Item omnes fere casus, qui a Romano Pon. reseruantur, annexam excommunicationem habent, vt habetur in Bulla Cœnæ Domini.

Tertio reseruatio huiusmodi mixti fori potius est, quam interioris simpliciter. Id quod hinc patet, quod iurisdictio fori exterioris postulatur ad absoluendum ab his casibus ob censuras, vt probaui in tract. de censur. Tab. 1. c. 2. §. 19.

Quarto, vbi quis absolutus est a censura, a quocunque sacerdote absolui a peccato potest, ob quod in cẽsuram incidit; id quod hinc probatur, quod Romanus Pontifex reseruat sibi tantum censuram, vt in casibus Bullæ Cœnæ Domini, & in alijs in iure: & quod ita DD. communiter inquiunt, & quod non per se reseruata est absolutio, sed per sequentiam; reseruando. n. sibi censuram prohibet per cõsequentiam, ne a peccatis absoluant; nam quãdiu censura sublata non est absolui quis nequit; quando quidem censura irretitus excõmunicationis absolutionis capax nõ est, sublata vero censura reseruatio sublata est per consequentiam; sicut polluto cęmeterio ob ecclesiam pollutam, statim atq; Ecclesia reconciliata est, & cœmeterium reconciliatum est: secus autem esset si speciatim, & peccati absolutio reseruaretur. Hæc ratio notãda mihi videtur, quandoquidem DD omnes inquiunt censura sublata peccatum reseruatum nõ esse, sed nullam huius rationem reddunt, quæ est iam dicta, quod speciatim non reseruatur absolutio peccati, sed per consequens, & ex natura censuræ id contingit.

Postremo casus reseruati a Romano Pontifice per legem, seu Canonem, & post mortem eius obligant, sedes enim Apostolica semper viuit, at quos per litteras, seu per sententiam, eo mortuo non amplius obligant, vt in Bulla Cœnæ Domini probaui p. p. cap. 7.

3 Secundo inferiores Prælati, † idest Episcopi reseruare casus sibi possunt; sic enim habetur apud Trid. Synod. sess. 14. de pęnit. cap. 7. & facit c. pen. de pœnit. lib 7. de quibus speciatim agendum est, & Patriarchi igitur, & Archiepiscopi id possunt.

4 Postremo † Regulares casus sibi reseruare possunt modo iurisdictionem quasi Episcopalem habeant, ita DD. communiter sentiunt.

Generales igitur, nec non Prouinciales, seu Ministri, quocunq; nomine vocentur, quod iurisdictionem Eccles. habent, casus reseruare sibi possunt, & idcirco, & Abbates.

Natura autem horum hæc est, obligare solũ suos regulares subditos, non autem laicos, vel Clericos seculares, vel alterius relig onis; quãdoquidem in ipsos iurisdictionem ordinariam fori conscientiæ non habent.

5 Atqui, † an Nouitij, qui nondum professi, sed intra probationis annum, sunt in reseruatos casus a Regularibus suis incidunt? Breuiter cõcludendum est, ea reseruatione ipsos nõ teneri; nam in odiosis Nouitij non obligantur constitutionibus regularium c. si religiosi §. 1. de elect. lib. 6. & ita Iacob. de Graff. in Appen. lib. 1. cap. 7. nu. 69.

Postremo non liberã habent facultatem casus sibi reseruandi; sed ex ijs reseruare sibi debent, quos Clemens VIII. eis præscripsit. Et si alios velint in Capitulo Prouinciali id facere debent, vt habetur in Bulla dicti Clementis, de qua in fin. sed iam de ijs, quæ necessario in esse debẽt ijs, qui casus sibi reseruãt, agamus.

S V M M A.

1 *Reseruantes sibi casus hæc habere debent.*
Primo iurisdictionem eccl.

2 *Actu iurisdictionem habere debent.*
3 *Non suspensum aliqua ratione.*

§. II.

§. QVo aūt casus reseruare sibi prædicti inferiores possint, hęc habere debēt.
1 Primo † iurisdictionem Ecclesię fori mixti, & interioris; hinc ob hanc rationem, qui renunciauit Episcopatui; reseruare casus sibi nequit tot.tit.de ord.ab Episcopis, qui renun.Episcopis, carent.n. hi iurisdictione: minus etiam, qui apud hostes serui sunt, vt habetur in tit.ne sed.vacan.lib.6.iunct.Glos. minus etiam inferiores clerici.
2 Secundo † actu iurisdictionem habere debet. Quare Episcopi titulares casus reseruare sibi non possunt, quippe, quia, etsi potentia iurisdictionem habent, nō tamen actu, ex quo populo carent.
3 Tertio † nō impeditū eius vsum habere debent arg. c. ad probandum de re iud. Quare, qui aut excommunicatus, aut interdictus, aut suspensus saltē ab officio est, aut notorius, aut denunciatus est, reseruare sibi casus nequit, qm̄ vsum iurisdictionis non habet, qui postulatur ad casus reseruādos. Sed iam de ijs agamus; qui absoluere a casibus reseruatis queūt.

DE IIS, QVI IVRE ordinario a casibus reseruatis absoluere possunt. Cap. XXXVI.

SVMMA.

1 *Absoluere a casibus reseruatis, qui possint.*

1 ABsoluere autem † a casibus reseruatis, stante reseruatione iure proprio, & ordinario possunt. Primum, qui eos sibi reseruauit; id ꝙ dubitationē nō habet; eius.n.est soluere, cuius est ligare l.3. ff de re iud.& facit c. cum inferior de maior.& obed.& c pen.de pœnit. lib.6.& Trid.Synod.sess.14.cap.7. de cas. Reseruat.cōmunis deniq; DD. sententia hæc est.

Secundo superior reseruantis absoluere a casibus reseruatis potest. Quare Romanus Pont. absoluere poterit ab omnibus casibus reseruatis, quicunq; sit, qui eos sibi reseruauit; ipse enim omnium superior est in omnibus. Hinc, vbi Indulgentias plenarias concedit, solet sæpius facultatem hanc concedere; vt a reseruatis casibus ab ordinarijs sacerdotes probati absoluant. Imo, vbi concedit facultatem absoluendi a casibus sibi reseruatis, esto nihil de reseruatis alijs dicat, tamen Ecclesiæ consuetudo interpretatur facultatem hanc concessisse, vt probaui in tract. meo de Censf.Tab.1.c.1 o.d.4. Si ergo contingat Episcopum absoluere non posse ob aliquod impedimentum, quod & delegationem ab eo fieri impediat; quo quis absoluatur a casibus ei reseruatis, a Romano Pont. licentiam habere potest. Superior autem hic qui nam sit, declaraui in Tract.de cens.Tab.1. cap.4.§.1.

Tertio successor, eius quoque a casibus reseruatis per cōstitutionem ab antecessore absoluere poterit; subrogatus. n. naturam sapit eius, in cuius locum subrogatus est l.si eum, §. qui iniuriarum, ff.si quis caut. Quare & Capitulum sede vacante absoluere poterit, ex quo succedit in Episcopi locum, qui poterat, facit tit.Ne sed.vac. Quod tamen accipitur in hanc sententiam, vt Capitulum Sacerdoti facultatem hanc concedat; non. n. Vniuersitas, quæ ordinis Sacerdotij sunt, capax est, cum ordinem suscipere nequeat. Delegare igitur eam Sacerdoti debet arg. c. Pontifices 7. quæst. 1. & ita Philipp.Franc.in cit.c. vnic. ne sed. vac. lib.6. & Addit. ad Steph. Quarant. in Summ. Bull. in verb. Capitulum Sede vacante versi. subnectitur, & in vers. Tertio quæro in re nostra. Sed iam de delegato agamus.

SVMMA.

1 *Delegatus ab ordinario absoluere a casibus reseruatis potest.*
2 *Delegatus si absoluat aliquem, sed inutiliter an iterum absoluere possit.*
3 *Ordinarius dans licentiā suo subdito, vt extra diœcesim cōfiteri possit, an existimetur licētiā dedisse, vt & a casibus reseruatis absoluatur.*

§. I.

1 §. DElegatus quoq; a casibus reseruatis absoluere potest, vbi ad id delegatus est. Verum, quod quis delegato & ab homine, & a iure: ideo prius de delegato ab homine, quod frequentior delegatio hæc est, deinceps de delegato a iure agamus.

Delegatus igitur ab homine ad absoluendum a casibus reseruatis absoluere potest, vbi ab eo est delegatus, qui delegandi facultatem habet. Hic autem est ordinarius, qui casus sibi reseruauit; vel successor, superiorve, vt diximus in antecedenti cap. hi. n. omnes ordinarij sicut, & idcirco facultatem hanc delegandi habent l.& quia ff.de iurisd.omn.iud.

Hæc autem delegatio expresse fieri debet per decretū Clem.VIII.dat.Rom.die 9.Mens. Ianuarij anno 1601. incip. Sacra Cōgregatio.
2 Verum quid † si habens licentiam absoluēdi aliquem, & inutiliter eum absoluat, vtpote, quoniam pęnitens timore mortiferum aliquod peccatum confessus non est, an iterum absoluere eum poterit? Videbatur dicendum id non posse; vbi enim concessum est aliquid pro

pro prima vice concessum esse existimatur l. Boues §.hoc sermone.ff.de verbor.sign. Atqui contrariam opinionem sequi debemus, scilicet hunc pœnitentem absoluere posse. Primo, quoniã hic habuit licentiam absoluendi hunc pœnitentem, & adhuc eum non absoluit, ergo licentia adhuc durat; verba.n. cum effectu intelligi debent l. 1. §.hæc verba, & ibi Iaso. ff. quod quisq.iur.& l.pen §. pen.ff pen quis eũ, qui facit l.quoties.ff. qui satisd. cog.& text. in c.fin.cum Glos.de spons.& c relatum cũ Glo. de cler.non resid.& c. qualiter de pact. facit l. aliud est capere ff.de verb. sign. & l. is qui pignore 2.§ si tu Titium.ff.de furt Postremo verba in potiori significatu accipienda sunt l. cũ quęritur.ff.de stat.hom & absoluere significat cum effectu absolutionem, ergo, ex quo hic facultatem talẽ habuit, & prima vice non absoluit, altera vice eum absoluere poterit ne a verborum proprietate discedamus, quod fieri nõ debet l.non aliter.ff.de leg post. Accedit verisimilis mens concedentis, seu delegantis, & fauor animarum, ergo ita interprætari debemus l.sunt personæ.ff.de relig & sumpt.fund. Nec repugnant contraria allegat. Nam ex dictis sublata sunt. Quare ob easdem rationes, si ob culpam absoluentis absolutio nõ valuit, iterum absoluere ipsum poterit. Nõ igitur ob rationem conclusio hæc vera est, quam nonnulli reddunt, scilicet quod per licentiam datam absoluendi peccata fiunt solubilia, alioquin a quocunq; Sacerdote absolui posset, quod verũ nõ est; quando quidem vni licentia data est, & non omnibus, & de quæstione hac satis.

3 Atqui si ordinarius licentiam suo subdito tribuat, vt possit extra diœcesim absolui a peccatis a quocunq;, Sacerdote approbato ab ordinario ad id, an absolui a reseruatis poterit? Videbatur dicendum absolui posse. Tum quo verisimile videtur ordinarium facultatem hanc ei dedisse. Tum quod Sacerdos ille, cui confitetur, fieri potest, vt habeat facultatem absoluendi a peccatis reseruatis ab ordinario loci.

Contrariam opinionem tamen sequi debemus, vt absolui nequeat. Primum per cap. pœn.de pœnit.lib. 6. vbi habetur quando cõceditur licentia absoluendi a peccatis, non intelligi concessã potestatem, vt a reseruatis absoluatur. Idem habetur in Clem. dudum de priuileg. vbi regulares admissi ad confessiones secularium audiendas absoluere a casibus reseruatis nequeunt, nisi speciatim eis concedatur. Præterea nec parochis, quibus animarum cura committitur, facultas hæc conceditur, ego minus huic concessa existimatur. Postremo facultas absoluendi a reseruatis speciatim concedi debet per cit. Decretũ, & per cit. Clemen. Dudum: id quod hic factum non fuit. Addo, si hoc daretur inutilem reseruationem fore; quisque. n. laboraret, sua peccata alteri confiteri, quod dicendum non est cap. si Papa de priuileg. lib.6. Ex his igitur omnibus concludo absolui pœnitẽtem hunc a reseruatis non posse per licentiam a suo ordinario traditam.

Non etiam absolui potest a Sacerdote alterius diœces. potestate tradita ipsi confessario a suo ordinario absoluendi a casibus reseruatis, esto peccatum, quod confitetur pœnitens, reseruatum etiam in ea diœcesi sit; nam ordinarius ille facultatem dedit absoluendi a casibus sibi reseruatis suos subditos, non autem alios; quippe quia nec id poterat per constitutionem c.fi.de constit.lib.6. & l. fin.ff.de iurisd.om.iud. & tot.tit.C si a nõ compet.iud. ergo nec potestate ipsi tradita ab eo absoluere pœnitentem huiusmodi potest, ex quo ordinarius ille id non intendit, neq; etiam potest. Et quamuis pœnitens subiecerit se illi confessario, tamen vt delegatus ordinarij pœnitentis est; & idcirco non potest vti auctoritate ab eo sibi delegata, & ad casus reseruatos non pertinet, vt probauimus.

Immo, nec ordinarius alterius diœcesis delegatus ab alio ordinario, vt suos subditos absoluat a reseruatis ob dictas rationes absoluet. Quę diximus de habente potestate confitendi extra diœcesim non posse a casibus reseruatis absolui, eadem dicimus de habente licẽtiam simpliciter intra diœcesim ob ea sdẽ rationes; at quid si delegata facultate absoluendi a casibus reseruatis delegans moriatur an delegatus absoluere possit? hoc in seq. explicabimus.

S V M M A.

1 *Mortuo, qui delegauit facultatem absoluendi a casibus reseruatis, an extinguatur delegatio.*

§. II.

1 §. Quæstio proposita hæc est, † an si ordinarius, qui delegauit potestatem absoluẽdi a casib. reseruatis deinceps moriatur ante absolutionem, absoluere delegatus possit. Videbatur igitur dicendum delegatum absoluere non posse; quandoquidem morte delegantis delegatio extinguitur l. & quia ff.de iurisd.omn.iud. contrarium suadere videtur, quod concessa alicui gratia morte concedentis gratia non extinguitur c. si gratiosæ de rescrip.lib. 6. hinc, qui licentiam habuit ab Episcopo, vt possit ordines suscipere ab alio, quamuis moriatur concedens, nihilominus licentia valebit, atque sic conclusit Nauar.per cit.c.gratiose, & nos supra.

Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum censeo. Aut per modum delegationis, & mandati facultatem hanc dedit: & in hoc casu, quod & delegatio morte delegantis extin-

extinguitur, vt dixi, ſicut etiam mandatum, §.fin.in Inſtit. de mand. In hoc caſu abſoluere non poterit. Id quod locum habet, vel alia ratione remoueatur ab officio ipſe concedens.

Quare Vicarius Imolæ, qui hãc facultatem dedit abſoluendi a caſibus reſeruatis omnibus cuidam, eo mortuo reuocata intelligitur.

Aut per modum licentiæ, & in hoc caſu eſto moriatur, tamen abſoluere poterit ob prædicta, & per cap. decet, de reg. iur.

In hac quæſt. igitur ſic concludendum cenſeo. At quid ſi Ordinarius per litteras, vel nuncium facultatem abſoluendi a caſibus reſeruatis cuipiam concedat, an antequam litteras accipiat, vel nuncium is, cui conceſſio hæc facta eſt, abſoluere poterit ſic ignorans? hoc in ſeq. explicabimus.

S V M M A.

1 *Conceſſa licentia abſoluẽdi a caſibus reſeruatis. an ignorans facultatẽ hanc ſic traditã eſſe, ſi abſoluat a caſibus reſeruatis, abſolutio valeat*

§. III.

§. SEcunda quæſtio explicanda nobis hæc eſt, † an ignorans ſe facultatem habere abſoluendi a caſibus reſeruatis, quippe quia per litteras, vel nuncium, quæ non accepit, facultas ipſi dabatur, ſi abſuoluat, abſolutio valebit? Videbatur dicendum hunc abſoluere poſſe. Primũ, quoniam eo tempore quo abſoluit, licentia ei data erat, vt in facto proponitur. Poſtremo quod, an notum id habeat, nihil intereſſe videtur, ex quo maiorem poteſtatem notitia ea ipſi non tribuit, & idcirco ea non deſideratur, ex quo nihil operatur.

Contrariam opinionem nonnulla ſuadere videntur. Primo quod quis non videtur iure vti, quod ignorat ſe habere; ergo abſoluendo nihil facit. Hinc nec iuri renunciare quis cenſetur, quod ſe habere non exiſtimat, nec ratum habere, quod nullum eſſe ignorat, ita Caietan. in ſimili 2.2. quæſt. 189. art. 4. & Nauar. de ijs, quę vi, metve cauſa conſilijs prę omnib.

Quid igitur concludendum? Ego ab hac poſtrema opinione diſcedendum non cenſeo, & hoc ob hanc potiſſimum rationem, quod hãc facultatem ante acceptas litteras, vel nuncios non conſequitur; conceſſio.n. hæc ſe habet ſicut donatio, ex quo eam concedere Ordinarius non tenebatur: at donatio non valet, niſi donatarius eam accipiat, vt probatur id pluribus, & de communi ſententia teſtatur Viu. in ſua Sylu. opin. 211. vbi etiam multa adhæc pertinentia refert, ergo hinc, nec beneficium collatũ abſenti ei acquiritur, nec ſibi prodeſt, ei ante habitam notitiam, & præſentationem litterarum, cap. ſi tibi abſenti, & ibi Gloſſ. de præbend. lib. 6. & Gloſſ. in cap. quia cunctis, de conceſſ. præben. lib. 6. Ex his igitur concludo abſolutionem ab hoc datam non valere. Nec repugnant rationes contrariæ, nam negatur ob prædicta ipſum habere hanc poteſtatẽ ante acceptas litteras, vel nuncium: quare ſequitur notitiam neceſſariam eſſe. Pro certo igitur habebimus hunc abſoluere non poſſe; neceſſe enim eſt, vt facultatem ſibi traditam nouerit, eamq. vel tacito, vel expreſſe acceperit, & idcirco contraria non repugnant.

Id quod locum habet, vt abſolutio iſta nõ valeat ante notitiam, quamuis diceret ſe uti ea poteſtate, quam habet; nam, quod ignorat, ratum habere, & accipere non poteſt, & idcirco eam poteſtatem non habet.

Excipio tamẽ, ubi pœnitẽs diceret: Tu potes me abſoluere, quia pro certo ſcio tibi poteſtatem traditam eſſe; quod enim tunc notitiam habet, ſi abſoluat abſolutio ualebit; nam priuilegium alicui conceſſum uires ſumit, ſtatim atque ad notitiam eius uenit, cap. 1. §. dicebatur de conceſſ. præb. lib. 6.

S V M M A.

1 *Oblitus pœnitens cõfiteri aliquod peccatum reſeruatum ei, qui abſoluẽdi a reſeruatis poteſtatem habet, an abſolui deinceps ab eo poterit, vbi eam poteſtatem non habet.*

§. IV.

1 §. TErtia † quæſtio nobis explicanda hæc eſt, an oblitus confiteri peccatum reſeruatum habenti poteſtatem ab ipſo abſoluendi, abſolui deinceps ab eo poſſit, ubi poteſtatem eam ſacerdos amplius non habet, ſi

1 in memoriam peccatum illud ueniat. In qua quæſt. uidebatur dicendum abſolui non poſſe, nam ceſſante cauſa ceſſat effectus, c. cum ceſſante, de appell. at poteſtatem, qua poterat pœnitentem abſoluere, non amplius habet, ergo abſoluere ipſum non poterit.

Altera opinio fuit quorundam, qui ſic diſtinguunt. Aut Confeſſarius non animum habuit abſoluendi niſi a confeſſis, & in hoc caſu deinceps poſt amiſſam poteſtatem abſoluere non poſſe ſentiunt. At animum habuit abſoluendi, ab omnibus etiam, quæ pœnitens confeſſus non eſt, & in hoc caſu reſeruatum illud peccatum deinceps non eſſe concludunt; & idcirco a quocunque abſolui poſſe; nam & qui a Cenſuris abſoluendi facultatem habet, ſi abſoluat quempiam pluribus cenſuris irretitum, qui aliquas tantum confeſſus ab omnibus tamen abſolutum eſſe inquiunt, ſi ab omnibus abſoluendi animum habuit. Hanc diſtinctionem ſequitur Nauar. & communiter DD. Immo ſuadent Sacerdotes, vt in abſoluẽdo hunc animum ſemper habeant.

Hæc diſtinctio quo ad primam partem veriſſima

rissima est, & ego eã sequor. Quoad secundã partem non mihi placet. Nam aut vi sacramenti volunt reseruationem hanc sublatam esse, & peccatum; & id nequit, ex quo pœnitens peccatum confessus nõ est, & peccatum nisi quis confiteatur, sacramento pœnitentiæ non tollitur; id quod hinc patet, quod si fieret, non haberet necesse pœnitens, vbi in memoriam illud deinceps venit, ipsum confiteri, quod tamen fieri debere cõmuniter concludunt. Nec repugnat, si dicatur, obliuione omissa peccata cõtineri cõfessione facta, vt dixit Trid. Synod. sess. 14. c. 5. de Confess. nam intelligitur contineri, vel ob id, quod non obligatur eorũ confessione, quandiu in memoriam non veniunt, vel contineri, quoniam per contritionem tacito dimittuntur, vnde ob id saluus fiet. Non ergo vi sacramẽti tollitur reseruatio. accedit, quod tollere reseruationem ipse non potest; cum sit fori mixti. Aut volunt vi iurisdictionis ipsis traditæ reseruationem sublatam esse, & hoc etiam verum non est; nam per facultatem traditam absoluendi, non redditur peccatum non reseruatum; si enim hoc esset, a quocunq; Sacerdote post facultatem hanc traditam pœnitens absolui posset, quod non minus absurdum, quam ridiculum est. Per eam potestatem igitur datur facultas Sacerdoti, vt possit absoluere, id quod intelligitur, & accipitur secundum subiectam materiam Sacramenti pœnitentiæ, vt scil. pœnitens peccatum confiteretur, quod cum hic non fiat, nulla ratio suadet, quamobrem deinceps pœnitens absolui possit sublata potestate.

Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum censeo. Aut durat tempus absoluendi (exempli gratia, quia fuit data potestas sacerdoti vel per totum Aduentum, vel Quadragesimam, vel Mensem, vel etiam Hebdomadam quod fit sępius in Iubileis;) & in hoc casu durante hoc tempore, qui obligatus est alicuius peccati reseruati vinculo, quod postea in prima, vel in altera confessione, vlteriorive in memoriam venit, si ipsum confiteatur, absolui ab eo poterit; quippe quia eadem potestas durat. Idem sentio, si petijt licentiam absoluendi aliquem a casibus reseruatis; nã tunc si qua obliuione omissa confiteatur, absolui potest, & hæc dubitationem non habent.

Aut tẽpus præterijt; Et in hoc casu absolui posse ab hoc pœnitentem non censeo, cum delegatam facultatem amplius non habeat, vt in facto proponitur. In hac quæst. igitur sic concludendum sentio, ad alteram quæstionem transeamus.

S V M M A.

1 *Licentia concessa a casibus reseruatis absoluendi, an pertineat ad peccatum deinceps commissum.*

§. V.

1 §. QVarta quæstio nobis explicanda hęc est, † an qui licentiam habuit absoluẽdi a casibus reseruatis, possit absolui, seu absoluere a casibus, in quos deinceps post licentiam datam incidit. Hancq; vt absolutam habeamus. Ego sic distinguẽdum censeo. Aut Sacerdos ipse, seu Confessarius petijt licẽtiam absoluendi a casibus reseruatis simpliciter, vel ad aliquod præscriptum tẽpus, vtpote per totam Quadragesimam, vel per totum Aduentum, & id generis; & in hoc casu, & a peccatis antea commissis, & a peccatis, quæ deinceps commissa sunt per totum illud tempus absoluere poterit; quandoquidem simpliciter licentiam ei concessit per id temporis, ergo simpliciter intelligi debet, l. de prætio, ff. de publ. in rem act. Tum quod, si contrarium diceremus, inutilis eadem concessio videretur per id tempus: iure igitur ab omnibus absoluet, quæ infra illud tempus cõmittentur, atq; sic dixit Iacob. de Graff. in Append. lib. 1. c. 1. num. 50. Aut nõ petijt simpliciter, sed pro aliqua persona tantum; & in eod casu rursus distinguendum censeo. Aut petjit, vt absolueret quempiam a peccatis reseruatis, & in hoc casu ab omnibus absolui poterit, quæ post licentiam habitam etiam commissit pro prima tamen vice; quandoquidem nõ se coarctauit ad præterita delicta. Aut licentiam petijt, vt absolueret quempiam a casibus, in quos incidit, id quod sæpius fit, & in hoc casu a commissis solum absoluet, non autem ab ijs, quos deinceps commisit, & hoc ob hanc rationem, quod ipse, solum petijt facultatem absoluendi casibus reseruatis iam commissis, ergo de præteritis tantum commissa licentia existimatur; nam responsio secundum petitionem factam declaratur §. præterea in iusti. de inutil. stipul.

Aut licentia fuit petita pœnitente, vt absolui posset a reseruatis, & in hoc casu pro regula habebimus a præteritis tantum absolui posse. Tum quod alias materia delinquendi daretur contra l. conuenire ff. de pact. dotal. Tum quod, ubi lex in præteritum quid indulget, in futurum prohibet l. cum lex ff. de leg. at a futuris non poterat absolui non entis .n. nullæ sunt qualitates l. eius, qui in Prouincia ff. si cert. pet. & vbi non est habitus ibi priuatio non datur l. decem, & ibi communiter not. ff. de verb. oblig. ergo de præteritis tantum intelligi poterit.

Excipitur tamẽ, vbi expresse petijt, vt possit absolui, etiam si deinceps in huiusmodi peccata incideret; si. n. facultas hęc ei concedatur, & a futuris, quæ deinceps committet, absolui poterit: id quod dubitationem non habet.

Id quod locum habet, vel tacito licentiam hanc

hanc petijt;vt pote ſi peregre profecturus aliquo, & diutius abfuturus ſit licentiam petat abſolui a caſibus reſeruatis; nam, & a futuris abſolui poterit. Et de hac quæſtione ſatis.

S V M M A.

1 *Licentia conceſſa alicui ab Epiſcopo abſoluendi a caſibus reſeruatis, an pertineat ad cenſuras ipſi reſeruatas, nec non ad caſus ſpeciatim ipſi Epiſcopo a iure reſeruatos.*

2 *Vicario conceſſione facta abſoluendi a reſeruatis, quid conſequatur, vbi non eſt Sacerdos.*

§. VI.

1 §. QVinta quæſtio explicanda nobis hæc eſt, † an ſi Epiſcopus alicui licentiã a caſibus reſeruatis abſoluẽdi cõceſſerit, intelligatur conceſſiſſe licentiam abſoluendi etiam a caſibus iure ipſi reſeruatis. Videbatur dicendum facultatem hanc conceſiſſe. Tum quod ſimplicem conceſſit facultatem hãc abſoluẽdi, nec diſtinxit an ab his, ab illisve conceſſerit, ergo nec nos diſtinguere debemus, ſed ab omnibus facultatem abſoluendi a caſibus reſeruatis conceſſiſſe, arbitrabimur argu. l. de pretio ff. de publ. in rem act. Tum quod conceſſio facta eſt de reſeruatis ipſi Epiſcopo; at hæc conceſſio tam pertinet ad eos caſus, quos ſibi reſeruauit, quam ad eos, qui a iure reſeruati ſunt, ergo arg. l. 3. § hæc verba ff. de oper nou. nunc.

Contraria opinio verior tamen videtur, vt ſcil. licentia abſolutionis eorum tantum conceſſa intelligatur, quos ipſe ſibi reſeruauit. Primo, quoniam facultas horum concedi ſolet, ergo facultatem hanc datam eſſe exiſtimandũ eſt arg. l. nam ad ea ff de leg. ſi cert. pet. Deinde quoniam, & ipſi Parochi, & ipſorum ſimiles ſolent hanc abſoluendi facultatem petere, ergo de his tantum Epiſcopus ſenſiſſe videtur; valet. n. argumentum a ſolitis l. ſi nũmos §. certi conditio, & ibi Iaſo. ac DD. ff ſi cert. pet. & reſponſio ſecundum interrogationem factam cenſetur, & quæ non eſſet veriſimiliter quem in ſpecie conceſſurum generatim conceſſiſſe nõ exiſtimatur c. fin. de off. vic. lib. 6 & c. pen. de pœnit. & c. generaliter de procur. eod. lib.

Quid igitur concludendum? Ego pro regula pono conceſſionem hac ratione factam nõ pertinere ad caſus, qui a iure Epiſcopis reſeruati ſunt, ob proxime dicta; & præſertim quod inſolita non præſumuntur. Hinc Bal. in c. cum ex officij argumẽtum ab inſolitis tenere dixit de præſcript. & ſequitur Iaſo. in cit. l. ſi nũmos §. eod. n. 29. Quare conceſſione hac facta, a cẽſuris Parochi abſoluere non poſſunt, quarum abſolutio Epiſcopis reſeruata eſt, præſertim quod nomine caſuum reſeruatorum cenſuræ non continentur, vt dixit Nauar. & DD. communiter. Nam etiam caſus ſpeciatim, qui a iure Epiſcopis reſeruati ſunt, & præſertim a Trid. Synod ſeſſ. 24. c. 6. de Reform. quod ſpecialis conceſſio fieri debet, vt dicitur in eod. cap. 6. minus intelligitur conceſſa facultas diſpenſandi, vel permutandi vota, vel irregularitates tollẽdi, & ita de voti diſpẽſatione dixit Ioan. Sorbol. in Compend. priuileg. in verb. abſolutio quoad ſeculares 2. not. 5. pag. 71.

Excipitur tamen, vbi ſpeciatim facultatem conceſſiſſet Epiſcopus abſoluendi etiam a cẽſuris, & a caſibus iure ipſi reſeruatis; tũc enim ſine dubitatione poterũt ex quo delegatio hæc ab Epiſcopis fieri põt Et de q̃ſtione hac ſatis.

Atqui, ſi Epiſcopus cõcedat facultatem abſoluendi a caſibus reſeruatis cuipiam Sacerdoti electo a pœnitente, ſi quid præſtiterit pauperibus, an peccet? Plane ſic; ſimoniam enim committit, ex quo quod gratis accepit, nõ gratis concedit, ſed temporalia vult pro ſpiritualibus, & ita Nauar. in conſ. 18. n. 4. de pœn.

2 Verum quid† ſi Epiſcopus cõcedat ſuo Vicario facultatem abſoluendi a caſibus reſeruatis, & Vicarius Sacerdos non ſit, hac cõceſſione quid conſequetur? non enim ipſe cum Sacerdos non ſit, abſoluere poteſt: Duo conſequetur; nam vel alteri facultatem hanc delegare poterit (hoc. n. iuriſdictionis eſt, quam & nõ Sacerdos habet) vel reſeruationem tollere, ita Nauar. in conſ. 22. de pœnit. ex quo enim ipſe abſoluere non poteſt, conceſſionem hanc hæc operari concludendum eſt; nam verba ſecundum qualitatem perſonæ accipiẽda ſunt l. plenum §. equitij ff de vſu, & hab. & l. ſi vno ff. locat. & l. damni infecti ff. de damn. infect. & l. ſi ſtipulatus ff. de vſur. cum ſimil. Sed iam ad alia tranſeamus.

S V M M A.

Delegatus ad abſoluendum pœnitentes a caſibus reſeruatis; an hanc facultatem delegare alteri poſſit.

Delegatus an dare poſſit facultatem alteri, vt abſoluat.

§. VII.

§. VIdimus quouſque delegati facultas pertineret in abſoluendo a caſibus reſeruatis: iam nunc agamus an hanc facultatem tribuere alteri, ſeu mandare, poſſit. In qua quæſtione breuiter concludimus, quod & pro regula ponimus, vbi alicuius particularis caſus delegatio facta eſt, eundem caſum alteri delegare ipſam delegatum nõ poſſe. Tum quod iudex delegatus delegandi poteſtatem non habet l. a iudice, & ibi not. Iaſon. ac DD. C. de iud. & l. more ff. de iuriſd. omn. iud. Induſtria enim perſonæ electa eſſe cenſetur arg. c. fin. §. is autem ff. de off. deleg. nam ob hanc ra-

tionem

tionem etiam reseruantur casus huiusmodi, quo a grauioribus, ac prudentioribus iudicibus cognoscãtur; & idcirco vbi potestas hęc delegatur non passim cuique, sed prudentibus iudicibus iuris delegari solẽt. Tum quod id haberi videtur in c.fi.de off.deleg. vbi si cui committatur facultas absoluendi, vel pœnas iniungendi, alijs id demandari non posse ibi dicitur, ergo idem hic. Quare, si cui licentia absoluendi quem a casibus reseruatis tribuatur, hanc ipse facultatem delegare alteri non potest.

Excipitur tamen primo, vbi ordinarius speciatim sub delegandi facultatem concessit; tunc enim id poterit: id quod dubitationem non habet; si enim per se delegare potest, ergo, & per alium, cum omnia, quæ per nos agere possimus, & per alios agere volumus l. 1. ff. de procur. & facit l. non distigumus §. quæsitum ff. de arbitr. not Iaf. in cit. l. a iudice, vbi de communi sententia testatur.

Postremo excipitur, vbi quis ad vniuersitatem delegatus est, exempli gratia delegauit Episcopus parocho cuipiam casus reseruatos suę parochię; hac enim ratione vniuersitas delegatur, vbi scilicet territorij alicuius causæ delegantur, vt docuit Iason in cit. l. a iudice nu. 8. In hoc igitur casu subdelegare poterit, vt docuit Iaf. in ead. l. nu. 7. & DD. in cit. l. more: Idque iure merito; nam ad vniuersitatem delegatus ordinarius quasi est, vt dixit Gloss. in c. cum causa in verb. Delegatus de appell. quam cõmuniter receptam testatur Abb. ibi, communis denique DD. sententia hæc est, & ita Nauar. in cons. 22. de pœnit. respondit, & ita seruatum sæpe vidisse testatur in licentia data ab Episcopo suo Vicario. Excipitur, nisi aliter de mente delegantis appareret.

Verum, an vbi quis subdelegandi potestatem habet potest subdelegare facultatem alíqui, qui ipsum subdelegantem a reseruatis absoluat? Ego, omissis pluribus, quæ dixit Iacob. de Graff. in Append. lib. 1. cap. 7. nu. 45. & lib. 3. cap. 10. vers. Octauo, teneo id non posse; nam potestatem actiuam tantum habet, vt scilicet possit alios absoluere, ergo non vt absoluatur; ex diuersis enim non fit illatio l. Papinianus ff. de min. Postremo nec ordinarius id cogitasse videtur. Contrarium tamẽ suadet, quod Episcopo, qui potest absoluere a casib. Rom. Põt. reseruatis iux. c. liceat Trid. Synod. de reform. cap. 6. sess. 24. facultatem alteri delegare potest, qui ipsum absoluat, vt Sacra Congreg. ibi declarat, ergo; alibi tamen hac de re supra locuti sumus. Atqui de delegato hactenus, iam de delegato a iure agamus.

SVMMA.

1 *In articulo mortis existentem quiuis Sacerdos absoluere potest a casibus reseruatis.*

2 *Necessitate aliqua vrgente præter mortis articulum an ab alio absolui possit.*

3 *Impedimento aliquo existente an possit, quis ab alio absolui a casibus reseruatis.*

4 *Ordinarius si noluit dare licentiam absoluẽdi a casib⁹ reseruatis an quis possit ab alio absolui.*

Celebrare habens, vel communionem sumere, si non potest habere licentiam, vt ab alio absoluatur, an possit ea tuto facere sine confessione, vbi scandalum pręberet.

5 *Articulo mortis vsum quis sumitur a plures Sacerdotis sint a parochos a quo absoluatur.*

6 *Absolutus in articulo mortis superiorem adire non cogitur, si periculum euadat.*

§. VIII.

§. DE delegatis ab homine, qui a casibus reseruatis absoluere possunt, vidimus; iam de delegatis a iure, qui absoluere possint, videamus.

1 Primum igitur. † vbi in articulo mortis quis cõstitutus est, & ordinarij potestatem non habet, a quo absoluatur, a quocunque Sacerdote absolui potest; Verum tamen piè admodum in eadem Ecclesia Dei constitutum semper fuit, inquit enim Sancta Synod. sess. 14. cap. 7. de Sacramento pœnit. vt nulla sit reseruatio in articulo mortis, atque idcirco omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusuis peccatis, & censuris absoluere possunt. Hæc S. Synod. atq. merito; nam reseruatio hæc inducta est ad animarum salutem, & non ad perniciem; item ad edificationem, & non ad destructionem, vt inquit ead. Sancta Synod. & habetur in Decre. nuper hac de re a Rom. Pont. ędito; at si qs nõ posset hisce angustijs detentus absolui in animarum perniciem reseruatio hæc redundaret; quid enim si esset pœnitens tantum attritus, qui vi clauium fieri posset, si absolueretur, contritus? Ne igitur, quod in fauorem fuit inductum, odium afferat contra l. quod fauore C. de leg. merito pia mater Ecclesia benigne facultatem hanc cuique Sacerdoti tunc concessit. Articulus autem mortis quinam sit in tract. meo de Censuris declaraui. Tab. 1. c. 4. d. 5. num 9.

2 Verum, † quid si quis necessitate aliqua alia prematur, exempli gratia est Sacerdos parochus, qui in casus huiusmodi incidit, & celebrare Missæ Sacrum festis diebus habet, & ab ordinario longissime abest, vnde non potest superiorem adire, nec per litteras etiam licentiam habere, an in hac necessitate constitutus absolui a Sacerdote simplici poterit? Videbatur dicendum id posse per c. eos de senten. excommun. lib. 6. vbi ab excommunicatione absolui quis potest hac ratione, vbi superiorem adire nequit: Atqui contrariam opinionem sequi debemus, scilicet in hoc casu absolui hũc non posse; & hoc ob hanc potissimum rationem,

muni absolui non poterat, an si periculum illud euadat, suum ordinarium, qui casus sibi reseruauerat, adire cogatur. Videbatur dicendum ad id cogi; nam & excommunicatus in hoc casu absolutus tenetur superiorem adire, c. solet de sent. excom. Contrariam opinionem tenendā esse concludo. Tum quod iure cautum id non est, et lex hoc non dicit, ergo nec nos dicere debemus, l. de prætio, ff. de publ. in rem act. & §. consideremus in auth. de appell. Tum quod paccatum, quod quis semel confessus est, illud confiteri iterum non tenetur, vt DD. communiter sentiunt. Nec obstat c. solet, nam ibi de excommunicatione cautū est, ergo hic secus, vbi cautum non est, vt dixi. Postremo, neq; ibi superior aditur, quo iterum absoluatur, sed vt mandata recipiat, vt ibid. dicitur, & ego in tract. meo de Censur. tradidi. Ab hac opinione igitur non discedemus, quā & sequitur Nauar. in Man. cap. 26. n. 76. & de his hactenus.

Verum, quod per multa priuilegia concessa ordinibus Regularium, Congregationibus, Collegijs, Societatibus, aut Archiconfraternitatibus secularium, aut singularibus personis permissa erat huiusmodi casuum absolutio, ob eam rem de absolutione ratione hac tributa, item agamus.

S V M M A.

1 *Absoluere possunt a casib. reseruatis, qui priuilegium ad id habent, nouem casibus exceptis.*

2 *Decretum, quo prohibetur absolutio a casibus reseruatis refertur, nec non eius interpratatio, ac moderatio.*

§. IX.

1 §. TErtio † absoluere possunt a casibus reseruatis, qui habent priuilegium absoluendi ab ipsis generaliter, modo ante decretum infra ponendum esset vsu receptum, vel non reuocatum. Vel priuilegium sit concessū ratione ordinis, vt mendicantib. vel Congregationib. vt Societati Iesu, vel Archiconfraternitatib. Secularium, aut singularib. personis, vt habetur, in Decreto 2. Clem. viij. quo declaratur Decretum, prohibens absolutionem a casibus reseruatis, latum Rom. die 26. Mens. Nouemb. 1602. Quare vel absoluant ab his casib. seculares clerici, vel regulares, q. habēt hiuiusmodi priuilegia, vel ratione suorū ordinū, vel ob Confraternitates, vt pote quia pęnitētes est de Confraternitate sanctiss. Corporis Christi, vel sanctiss. Nominis Dei, vel Rosarij Beatissimæ Virginis, vel in alijs Societatib. huiusmodi absolutio tributa valebit.

Excipiuntur tamen primo casus, qui continentur in Bulla Cœnę Domini, q. certe sunt p eā Bullā reseruati, vel dubitatur, an tales sint.

Secundo, vbi immunitas Eccl. violata est in terminis Const. Greg. xiv. quę incipit. Cū alias nonnulli publicat. Romæ die 28. Maij 1591.

Tertio violatio clausuræ monialium ad malum finem.

Quarto prouocantes, & pugnantes in duello in terminis Concilij Trid & Greg. xiij.

Quinto inijcientes manus violentas in clericos iux. can. si quis suadente diabolo 17. q. 4. ac iuris dispositionem.

Sexto Simonia realis scienter contracta, quæ qualis sit in tract. meo de Simo. declaraui.

Septimo Simonia cōfidētialis in beneficijs.

Octauo casus oēs, quos locorum ordinarij sibi reseruarūt, aut reseruabunt; ab his. n. casib. per prædicta priuilegia absolui nequeunt, ēt in casu necessitatis, vt pote si esset missæ sacrū facturū, & huiusmodi. Itē nec si impediretur pęnitēs; quominus posset adire, q. eū absoluere de iure posset, vt supra dixi. (Quare derogatū est, c. eos de sent. excom. li. 6. quo iure in his casib. impedimenti, poterat ab alio quis absolui.) Nisi ergo mortis articulus adsit, vel Sacerdos habeat licētiā nouā speciatim a sede Apostolica, seu ob ordinarijs, vel viua voce ab his casibus, absolui non poterit pœnitens. Et hæc locum habent in Italia extra vrbem; extra Italiam, n. vel in Vrbe decreta prædicta locū non habent: quę decreta, quod ad hanc materiam plurimū pertinent, huc inserenda curauimus.

Decretum, quo prohibetur absolutio a casibus reseruatis.

2 EDitum fuit † alias a sacra Congr. S. R. E. Cardinalium in negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita Decretum super absolutione a casibus reseruatis, eius, qui sequitur tenoris.

Sacra Congreg. S R. E. Cardinaliū negotijs, & Consultationib. Episcoporū, & Regulariū præposita iustis, & grauibus causis id exigentib. ac de Sanctiss. D. N. Clem. PP. viij. speciali mandato viuę vocis oraculo de super habito Sacerdotib. oībus tam secularib. quam regularib. per vniuersam Italiā extra Vrbē degētib. ad confessiones audiendas probatis, quamuis ordinū, ēt Mendicantium, militiarū, aut Congregationum ēt Societatis Iesu, & generaliter quarumcunq; aliarū, quouis nomine nuncupētur, iubet, & pręcipit, ne quis eorū sub prætextu priuilegiorū indultorū, aut facultatū generaliter, vel specifice scripto, aut viuę vocis oraculo, vel per cōmunicationē a sede Apost. vel eius auctoritate eorū ordinib. Congreg. Collegijs, vel Societatib. aut Archiconfraternitatib. Secularium, aut singularib. personis, seu alias quomodocūq; sub quibusuis tenorib. formis, & clausulis, ēt derogatoriarū derogatorijs ad vnius ēt Imperatoris, Regū, aut aliorū Principum instantiam concessarū, seu confirmatarū alicui cuius status, gradus, & conditionis, aut dignitatis tam Ecclesiasticę, quam secularis ēt Regię, vel Imperialis ab vllo ex casib. clare, vel dubie, Bulla die Cœnę Domini legi solita cōtentis, vel alias quomodocunq; Sedi Apost. reseruatis, aut in futurū, p sanctitatē suam, eiusue successores pro tēpore in ead. Bulla, vel aliter

seruãdis; nec ẽt a casibus, quos ordinari locorũ hactenus reseruarunt, vel in posterum sibi reseruabunt, nullo casu ẽt necessitatis, vel impedimenti, nisi in mortis articulo, seu cum noua, vel specialis sanctitatis suæ, aut successorũ suorum, vel ordinariorum, quoad casus ab ipsis tantum reseruatis, respectiue impetrata in scriptis licẽtia ordinarijs locorũ exhibẽda absolutionis beneficiũ de cætero impendere audeat, vel præsumat: sed cum opus fuerit pęnitentes ad superiores, legitimosq. iudices suos accedere consulant sub pœna contrafacientibus, tam regularib. quam secularib excommunicationibus, priuationis officiorum, & dignitatum, aut beneficiorum inhabilitatis; item audiendi confessiones, & ad quæcunq; officia, prælaturas in posterum obtinenda ipso facto, absq. vlla alia declaratione incurrenda. Super quib. a nemine, nisi a Rom. Pont. habilitatio, dispensatio, aut absolutio pręter quam in mortis articulo possit impartiri; Sanctitas. n. sua (quatenus opus est) facultates, & cõcessiones ipsas in hac parte vti cassas, & irritas haberi q. cętero voluit, & vult nõ obstãtib. quibuscũq.

Pręterea nouerint pœnitentes absolutionẽ, si quã obtinebũt cõtra huiusmodi prohibitionẽ, esse nullam nulliusq. roboris, vel momenti. Et ne locorum ordinarij, quibus ius hoc reseruandorum casuum competit plurium, quam opus sit reseruatione subditis, aut Confessarijs in animarum salute procuranda cooperatoribus sint onerosi, monẽtur oẽs, vt paucos, eosq. tantum, quos ad Christianam disciplinam retinendã, animarumq. sibi creditarũ salutẽ, pro cuius diœcesis statu, & qualitate necessario reseruandos esse iudicauerint, reseruent. In quorum fid. &c. Dat. Romæ die 9. Mens. Ian. anni 1601. Hoc est decretum; iam eius declarationem, & moderationẽ ponamus, quæ talis est.

Declaratio, atq; moderatio Decreti Superioris.

CVm autem dubia quædam, ac difficultates, circa eiusdem decreti interpretationem, atq; obseruationẽ emersissent, eadem Cõgreg. ne vllus deinceps obscuritati, scrupulo, ambiguitatiuè locus relinquatur, vt clarius appareat in quib. casibus vigore huius decreti a reseruatis intelligatur ꝓhibita absolutio speciali mãdato eiusdem S. D. N. Clem. PP. viij. similiter viuæ vocis oraculo super ea habito ipsum decretũ, ita moderatur, ac declarat, videlicet sub eiusdẽ prohibitione illos tãtum in posterum cõpręhendi casus, qui in Bulla die Cęnæ Domini legi consueta cõtinentur. Ac propterea violationis, immunitatis Eccl. in terminis constitutionis Fel. record. Greg. xiiij. quæ incipit, Cum alias nonnulli. Violationis clausuræ monialium ad malũ finem. Prouocãtiũ, & pugnãtium in duello iuxta Decretum sacri Concilij Tridentini, & constitutionẽ Fel. recordationis Greg. Papæ xiij. incip. Ad tollendum. Inijcientium violẽtas manus in clericos iuxta canonem; si quis suadente diabolo, &c. 17. q. 4. Ac iuris dipositionem. Simoniæ realis scienter contractæ, atq etiam confidentiæ beneficialis. Item oẽs casus, quos ordinarijs locorum sibi reseruarunt, vel in posterum reseruabunt. In quibus omnibus iam enumeratis dumtaxat, & sublata etiam pœna inhabilitatis audiendi confessiones, eadem sacra Cong. vult, & mandat dictum Decretum in sua firmitate, & pristino robore: ac præterea declarat eos quidem Sacerdotes, tam seculares, quam regulares, qui aliquo ex priuilegijs, indultis, & facultatibus in supradicto Decreto expressis suffulti fuerint posse iux. eorum priuilegia, indulta, & facultates vsu ante ipsum Decretum receptas, & quæ sub alijs reuocationibus non compræhenduntur tantum, & non alias absoluere a casibus, hac præsenti declaratione non compræhensis: alijs vero Sacerdotibus eiusmodi priuilegia non habentib. nihil de nouo concedi. Sed ne ordinarij locorũ, ad quos casuum reseruatio spectat ea in re modum excedant, eadem sacra Congreg. illos rursus magnopere admonendos censet, vt non passim, sed cum id videbitur communi bono expedire atrociorum tantum, & grauiorum criminũ absolutionem sibi reseruent quorum reseruatio ad Christianam disciplinam retinendam conferat in ædificationem, non autem in destructionẽ cedat, ne alioquin Sacramenti Pęnitentiæ ministrorum coarctata potestate sanctæ Matris Ecclesiæ piæ menti contrarius effectus subsequatur. Prohibet etiam, ne sibi superflue reseruent casus in Bulla die Cęnæ Domini legi consueta contentos, neq; alios Sedi Apostolicæ, specialiter reseruatos. Facultatem vero, & licentiam absoluendi a casibus reseruatis, quam in scriptis tantum concedi permittebatur, ẽt sola viua voce cõcedi posse declarat. Cęterum, ne quis Sacerdotum secularium, aut regularium sub prætextu, quod per primum dictum Decretum non fuerit sufficienter, coram specialibus priuilegijs derogatum, eidem decreto sicut præfertur declarato contrauenire audeat Sanctitas sua constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis omnibus in fauorem, quorumcunq; ordinum, seu institutorum regularium, aut Sacerdotum tam regularium, quam secularium editis, nec non eorundem ordinum, seu institutorum, ac etiam Ecclesiarum, monasteriorum, & aliorum seculariũ, seu regularium locorum quorumcunq; etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus priuilegijs, quoq; indultis, & litteris Apostolicis, etiam Mari magno, seu Bulla aurea, aut alias nuncupatis eisdem ordinibus, seu institutis, ac etiam Ecclesijs, & Monasterijs, & secularib. seu regularib. locis, aut

personis,

personis, sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsq. efficationibus insolitis clausulis; nec non irritantibus, & alijs decretis, etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut alias quomodolibet etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis; ac etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumq. totis tenoribus, & formis specialis specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma seruanda esset tenoris huiusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata inserti forent. præsentibus pro expressis habens quoad ea, quæ præsentibus aduersantur illis alias in suo robore permansuris, ac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogat contrarijs quibuscunque non obstantibus Romæ die 26. Nouembr. 1602. Et hæc est declaratio superioris decreti, ex qua habentur propositæ exceptiones, & alia, de quibus infra suo loco, iam ad alios modos, quibus absoluitur quis a casibus reseruatis agamus.

S V M M A.

1 *Licentia concessa Sacerdoti, vel pœnitenti quo absoluatur a casibus reseruatis eius virtute Sacerdos absoluere poterit.*

2 *Licentia quomodo differat a delegatione.*

§. X.

1 §. Tertio in primis a casibus reseruatis pœnitens absolui potest, ab alio quis a reseruante, vbi ab habente ad id potestatem licentia concessa est, vel ipsi pœnitenti, vt possit absolui (quod sæpius, vbi a Romano Pontifice Indulgentiæ conceduntur, fieri solet) vel Sacerdoti, vt aliquem absoluat; quæ licētia etiam post mortem concedentis durat argum. cap. si gratiose de rescript. lib. 6. & cap. decet de regul. iur. eod. lib.

2 Verum † vbi delegatio facta est ad absolutionem horum, cur morte delegantis, seu mandantis tollitur, non autem licentia? Ob eam rem, quoniam delegatus personam delegantis gerit, & nihil propriū habet l. 1. §. qui mandatam, ff. de off. eius, & l. & quia, ff. de iurisdict. omn. iud. & ibi DD. & idcirco eo mortuo, extinguitur iuribus proxime citatis; quamobrem etiam fit, vt reseruatio non tollatur per delegationem, sed absoluatur ab eo, qui eam facultatem alterius nomine exercet. At vbi licentia conceditur ipsi pœnitenti, tollitur reseruatio illa; Id quod hinc patet, quod ea facultas delegari pœnitenti ei nequit, & mortuo concedente absolui adhuc pœnitens potest; quæ licentia, quoniā sæpius conceditur, vbi Indulgentiæ condonantur a Romano Pont. ob eam rem durat etiam post elapsum tempus indulgentiæ quoad peccata reseruata ante commissa, & ideo absolui potest pœnitens, si aliquorū oblitus sit, vbi deinceps in memoriā venit. Non autem ob eam rationem, quæ a quibusdā redditur, quod qui absoluit, animum habet absoluendi ab omnibus; nam, quo absoluatur vi sacramenti necessario requiritur, vt quis speciatim peccata confiteatur, id quod hinc patet: quod vbi in memoriam veniunt ad confitendum ea quis obligatur. Nec facit, si dicatur per absolutionem tolli reseruationē; nam ad ipsum Sacerdotem non pertinet eam tollere sed ad superiorem Postremo per licentiam data sublata est, vt dixi.

Excipitur tamen, vbi licentia esset data alicui Sacerdoti, vt absoluere aliquem ab his casibus posset: si. n. ante absolutionem sacerdos hic moriatur, ab alio Sacerdote absolui non poterit; quandoquidem coarctauit eam licentiam superior in ipso Sacerdote, & idcirco ad alium nō pertinet arg. l. cum prætor, ff. de iud. & cap. non ne de præsumpt. & l. in agris, ff. de acq. rer. dom. In hac igitur quæst. sic concludendum censeo. Licentia igitur hæc se habet, sicut priuilegium ad id cōcessum, de quo iam egimus: sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Reseruatio casuū tollitur ipso iure multis modis.*

§. XI.

1 §. Postremo † reseruatio horum casuum tollitur ipso iure, ita vt licentia nulla requiratur ad absoluendum ab his casibus. Id quod fit duobus modis. Primum respectu habito ad eum, qui casum reseruauit, idque tribus modis. Primo, vbi qui per constitutiones, vel litteras casus sibi reseruauit, ipsas litteras, vel statutum reuocauit; desinunt enim esse ipsa peccata reseruata, vt in Tract. meo de Cens. probaui. Nec repugnat quem in casum huiusmodi incidisse ante reseruationem sublatam; nam reseruatio non afficit ipsum delictum committentem, sed iurisdictionem Parochi, vt habetur apud Trid. Synod. de Sacramen. pœnit. cap. 7. adimit. n. ei facultatem absoluendi tempore confessionis; at eo tempore reseruatio nulla est, cum sit sublata, ergo nec iurisdictio Parochi impedita.

Secundo tollitur reseruatio ipso iure habito respectu ad ipsum reseruantem, vbi antequam pœnitens absoluatur, mortuus est, vel se abdicauit Episcopatu, vel priuatus est, vel permutauit si reseruans non per constitutionem, sed per simplicem sententiam reseruauit; tunc enim veluti ab homine latæ censuræ

Z 2 morti

morti ferentis tolluntur cap. a nobis. cap. &, ibi DD de sent excom. ita Addit ad sum. Bull. Steph. quarant in verb. Casus reseruati d. 147. Tertio tollitur ipso iur. vbi Iurisdictionis vsu priuatus est, vt suspensione ab officio, vel excommunicatione, & denunciatus fuit; vel notorium id est; tunc. n. & per litteras reseruatio suspenditur; & idcirco si pœnitens tunc confiteatur peccata huiusmodi absolui a Parocho simplici poterit sine licentia, arg. c. probandum de re iud. & per extrauag. ad euitanda.

Secundo tollitur ipso iure reseruatio habito respectu ad pœnitentem translatione domicilij pœnitentis; si. n. quis postquam in huiusmodi casus incidit alio domicilium transferat, vbi peccata illa reseruata non sunt; cum desinat esse subditus reseruantis, a simplici parocho absolui poterit; Etenim & Vniuersitate hominum interdicta, quo casu singuli ex vniuersitate interdicti sunt cap. si sententia, §. cũ vere de sent. excom. lib. 6. ipso iure liberatur eo interdicto si alio domicilium transferat, vt asseruit Couar. lib. 2. var. resol. cap. 8. num. 10. & communiter DD. in cap. si sententia, & ego in Tract. de Censu. Tab. 5. cap. 30. §. 4. abunde. His igitur modis ipso iure reseruatio tollitur: sed iam ad effectus reseruationis transeamus.

DE EFFECTIBVS PER SE casuum reseruatorum. Cap. XXXVII.

SVMMA.

1 *Reseruatio casuum coercet fideles, ne atrocia crimina committant.*

De effectibus casuum reseruatorũ, iam agendum est, qui quoniam partim per se, partim per accidẽs sunt; ideo prius de ijs, qui per se; ac deinceps de ijs, qui per accidẽs sunt, agamus. Verũ, quod hi partim sũt respectu habito ad pœnitentes, partim ad parochos, ob eam rem prius de primis, deinceps de reliquis tractemus.

1 Habito respectu igitur † ad pœnitentes effectus reseruationis est grauium, & atrocium criminũ compressio, ob hanc. n. rationem grauissima, atq; atrocia delicta reseruantur, quo peccato res id animaduertentes ab ipsis auocentur, cum videant, a quouis simplici Sacerdote se absolui non posse, verum a maioribus Ecclesiæ præsidibus; quorum vultus pertimescant; quorum repræhensiones formident, & quorum præsentia erubescant, atq. vereantur; vt colligitur a Trid. Synod. sess. 14. de pœnitentia, cap. 7.

Item, quod salutares pœnitentiæ maturo iudicio, & summa prudentia, qua præditi esse reseruantes sibi casus existimantur, pœnitentibus imponantur, vt colligitur ex eod. cap. 7. Sed iam de effectibus his hactenus, ad effectus transeamus habito respectu ad confessarios.

SVMMA.

1 *Reseruatio coarctat iurisdictionem Sacerdotis parochi, seu Confessarij, & limitat, ac tollit, quoad casus reseruatos.*

§. I.

1 §. Habito respectu aũt ad Parochos Sacerdotes, seu confessarios effectus reseruationis hic est, s. sublatio, seu ademptio potestatis absoluendi ipsis facta in casibus reseruatis; Nam etsi omnis Sacerdos, vbi Sacerdotij character ei impressus est, diuinitus a Deo potestatem accipit, & Christi corpus conficiendi, & a peccatis absoluendi, c. adijcimus, §. ecce 16. q. 1. & Trid. Synod. sess. 23. de reform. c. 15. & ait Naua. in Man. c. 27. nu. 259. per reseruationem hanc tamen, vel a Summo Pontifice, vel ab Episcopo factam potestas hęc limitatur, & coarctatur, quoad casus reseruatos, idq ob has rationes fit, quas in initio huius cap. redidimus, vt scilicet delicta atrocia facilius coarceantur, & ijs qui ea commisserunt, salutares pænitentiæ a grauibus iudicibus imponantur. Quare in casibus reseruatis inferiores confessarij nihil possunt, vt dicit ead. Syno. c. 7. in fin. idq. merito; nam ad absolutionem tradendam iurisdictio ordinaria, vel delegata requiritur, quæ per reseruationem tollitur. Iure igitur absoluere nequeunt: Sed iam de effectib. per accidens agamus.

SVMMA.

1 *Absolutio a casibus reseruatis data ab eo, qui auctoritatem non habet, nulla est.*
2 *Absoluens sine auctoritate a casibus reseruatis ipso facto excommunicatus est.*
Item priuatur officijs, dignitatibus, & beneficijs quæ habet.
Item inhabilis est ad quęcunq; officia prælaturas, & beneficia.
3 *Absoluens a casibus reseruatis sine auctoritate, quando non puniatur.*

§. II.

§. Absoluens denique a casibus reseruatis sine auctoritate his pœnis afficitur (vt effectus per accidens explicemus.)

1 † Primo absolutio tradita nulla est, & non valet, ita habetur apud Trid. Synod. sess. 14. c. 7. in ini-

in initio, & in Decret. supra relat. etenim ad absolutionem iurisdictio ordinaria, aut delegata requiritur, quæ cum in hoc desideretur nihil fit c. omnis de pœnit.

2 Secundo † ipso facto excommunicatus est, vt habetur in eod. Decret.

Tertio ipso facto officijs, dignitatibus, beneficijs, quæ habet, priuatus est.

Postremo ad quæcunque officia, prelaturas, & beneficia inhabilis est, etiam si nulla alia declaratio interueniat. Hę igitur sunt pœnæ, quibus afficitur seu in quas incidit, qui sine auctoritate a casibus reseruatis absoluit, vt habetur in eod. Decret. supra relat.

Quæ pœnæ afficiunt tam seculares, quam regulares, vt habetur in eod. Decreto, & super ipsis a nemine, nisi a Romano Pontifice habilitatio, dispensatio, aut absolutio præterquam in mortis articulo poterit impartiri, vt habetur ibid.

3 Has pœnas tamen euadit primo, † qui probabiliter ignorat esse casum reseruatum a quo absoluit, exempli gratia, quoniam pœnitens non explicat peccati qualitatem, qua efficitur reseruatum; ex quo enim confessarius iudicis personam sustinet, & secundum allegata, & probata iudicare debet l. illicitas §. veritas ff. de off. præsid. merito non punietur: secus autē si ignoraret, quoniam non vult legere casus reseruatos; tunc enim in pœnas incidet, quandoquidem in lata culpa est, & in eorum numero, qui nolunt intelligere, vt bene agant, & facit §. Imperitia in instit. de leg. Aquil. & l. Imperitia ff. de reg. iur. cum simil.

A tqui, si dubitet, an sit casus reseruatus nec ne, an dubitans, si absoluat in pœnas incidat? Plane in casibus Bullam Cœnæ Domini reseruatis incidet, si absoluat; nam & per decretum iam dictum hoc prohibetur. In reliquis si dubitat an peccatum illud reseruatum sit nec ne, tamen absoluat, & inueniat postea esse reseruatum in pœnas incidet; nam contra dubitationem facit quod non debet argum. c. illud de cler. excom. min. Si vero non est reseruatum secus, nam quod de dubitatione dicitur in Decreto locum habet in casibus in Bulla Cœnæ Domini contentis. Non etiam incidit, vbi probabiliter existimat se absoluere tunc posse esto deinceps animaduertat se nō posse.

Secundo in pœnas non incidit absoluens, vbi aut per obliuionem, aut per inconsiderationem, & non animaduertens esse casum reseruatum absoluit; nam Decretum requirit ausum, & præsumptione, & idcirco dolum, & temeritatem in absoluente, hoc enim significat verbum Præsumere, & Audere, vt de verbo præsumere dixit Zabar. cōmuniter recept. in Clem. 1. q. 89. de priuileg. & ego in Tract. de Bull. Cæn. Domini p. 3. cap. 3. nu. 3. qui dolus non est prædictis casibus.

Tertio confessarius Vrbis Romæ non incidit in has pœnas, quandoquidem Decretum iam dictum complectitur confessarios degentes extra Vrbem, ergo secus de ijs, qui in vrbe degunt; inclusio enim vnius, alterius, exclusio est cap. non ne de præsumpt. & l. cum prætor ff. de iud.

Postremo excipiuntur, qui extra Italiam sunt: nam ipsum decretum loquitur de iis cōfessariis; qui per vniuersam Italiam extra vrbem degunt, ergo secus de aliis ob rationem proxime allatam. Sed de his hactenus; iam de peccatis, quæ reseruanda sunt agamus. Incidunt tamen hi, & proximæ dicti absoluentes a casib. reseruatis, per Bullam Cœnæ Domini in excommunicationem; vt habetur in meo Tractatu eod. c. 3. Item absolutio nulla est etiam quoad casus Episcopis reseruatos ob defectum iurisdictionis; & peccant.

DE PECCATIS, QVAE ordinarij, seu Episcopi reseruare sibi possunt, ac debent, materia ex qua reseruationis. Cap. XXXVIII.

S V M M A.

1 *Peccata reseruare debent.*
2 *Peccata mortalia grauia, & atrocia esse debet.*
3 *Peccata mentalia an reseruari queant.*
4 *Pauca peccata reseruare sibi Episcopus debet.*

1 RESERVARI, vero peccata debent † ab Episcopis; verum quo huius rei dilucidiorem cognitionem habeamus hæc cōtemplabimur; Primum, quæ peccata reseruanda sint. Secundo qualia. Tertio quot.

2 Quoad primum igitur † mortifera peccata tantum reseruari possunt; nam, vt paulo post: videbimus grauiora tantum reseruari debent, at graue delictum mortiferum peccatum est, ergo huius generis reseruanda sunt. Postremo venialia confiteri non cogimur, vt habetur apud. Trid. Synod. sess. 14. cap. 5. de confess. ergo nec reseruatione ad ea confessione explicanda obligari possumus.

Quoad secundum grauia, & maxime atrocia reseruari debent, vt habetur apud eandem Synod. ead sess. cap. 7. & in Declaratione Decreti, quem supra possumus in vers. Sed ne locorum ordinarii; Grauitas autem hæc consideratur habito respectu ad eum, qui offenditur, scilicet ad eius dignitatem, & ob id blasphemia reseruari poterit, quoniam est immediate contra Deum, eiusve sanctos. Habebitur etiam ratio damni, vt potè, si graue dānum datum sit, cuiusmodi est homicidium, vel mutilatio. Habebitur etiam ratio ad transgres-

sionem legum, quæ sæpius offendantur, & grauius, cuiusmodi sunt peccata naturæ repugnãtia, cuiusmodi est Incestus, & id generis. Postremo habebitur etiam ratio ad peccata, quæ frequentius in Diœcesi committuntur arg. c. vbi periculum de elect. lib. 6. & l. nam ad ea ff. de leg. ita Decretum sentit ibi pro diœcesis statu, & qualitate.

3 Verum, † an mentalia reseruari possint? In Bulla Cœnæ Domini id fieri posse, sed non debere conclusi; Nec obstat quod dixit Graff. in Append. lib. 1. cap. 7. §. 3. num. 24. qui censuit ad forum hoc non pertinere huiusmodi peccata, & idcirco non reseruari posse; nam immo dico in hoc foro agi posse, ac reseruari; nam quod dicitur Ecclesiam de occultis non iudicare c. sicut tuis de simon. locum habet in foro exteriori, non autem in foro interiori, ad quod pertinent etiam peccata commissa contra duo vltima præcepta Decalogi, vt dixit Trid. Synod. ead. sess. 14. cap. 5. de confess. præsertim quod Christus Dominus forum hoc interius in primis instituit, vt inquiunt DD. pro internis peccatis, quæ exteriori foro coerceri nõ poterant, vt infra suo loco probauimus in materia Episcopi. Mentalia igitur reseruari possunt, sed non debent.

Non etiam reseruari possunt, ac debent casus in Bulla die Cœnæ Domini contenti neque alij, Sedi Apostolicæ specialiter reseruati; hoc enim declaratio Decret. prohibet, quam supra posuimus in vers. prohibet etiam.

Tertio, nec casus quibus annexa est excommunicatio maior a iure imposita, cuius absolutio nemini reseruata sit, nisi forte propter frequentiam, scandalum, aut aliam necessariam causam; alioquin huiusmodi casus nominatim reseruandi viderentur.

Quarto neq; casus, in quibus absolutio nisi cum restitutione, vel executione eorum, ad quæ pœnitentes tenentur, non confertur.

Quinto neque illi, qui; & si mortale peccatum inducunt, circa res parui momenti tamen versantur, & frequenter inter idiotas euenire solent, vti damni dati, & similium.

Sexto in peccatis etiam carnalibus reseruandis Episcopi multa vtantur circunspectione propter periculũ, scandalorum in ijs maxime personis, in quas ob accessum ad confessarios extraordinarios, vel frequentem reditum ad ordinarios suspicionis aliquid cadere potest, ita habetur in litteris Sacræ Congre. quas refert Steph. Quarant. in Sum. Bullar. in verb. casus reseruati pag. 144. vers. præterea vero.

4 Quoad postremũ † pauca sibi reseruare debent, vt habetur in Decreto supra posito vers. Et ne locorum ordinarij, quandoquidem plurium reseruatione forum conscientiæ Sacerdotibus odiosum, & pœnitentibus inutile redderetur; Nam pœnitentes, qui animum confitendi peccata habent, vbi vident, se a parocho absolui non posse, pertimescentes ordinarium adire, in peccatis perseuerant, & in eadem, & grauiora sæpius incidunt; quod in pænitentibus sæpius animaduerti. Confessarij etiam non facile ad audiendas confessiones accedunt dubitando sæpius, ne in pœnas incidant, quo casu de superioribus ansam male loquendi summunt, præsertim quod ordinarij ægre absoluendi licentiam tribuunt. Peccata igitur pauca sibi reseruabunt, quod & Clemens VIII. animaduertit in Decret. supra relat. sed iam de ijs, qui ad reseruationem peccatorum obligentur, agamus.

DE IIS, QVI RESERVATIONE casuũ obligãtur. Cap. XXXIX.

S V M M A.

1 *Subditi omnes eius ordinarij, qui casus sibi reseruauit, reseruatione obligantur.*

2 *Vicarius Episcopi reseruationi obligatur.*

1 RESERVATIONE autem casuũ obligantur † primo subditi oẽs ipsius ordinarij, seu Episcopi, qui casus reseruauit; quandoquidem super omnes iurisdictionẽ habet in sua diœcesi quoad spiritualia c. cum Episcopus de off. ordin. & tot. tit. lib. 6.

Id quod locum habet, vel mares, vel fœminæ sint; quandoquidem ratio quamobrem reseruatio fit, in omnibus locum habeat. Quare vel liberi, vel serui; vel clerici, vel laici, vel in dignitate positi, vel priuati eodem iure censentur, & idcirco magistratus Ciuitatum, & Gubernatores.

Item & nouitij, ante professionem; nam religionis casibus non tenentur, vt supra diximus, ergo reseruatione hac ab Episcopo facta, tenebuntur. Hinc sub ordinario conuenendi sunt, vt DD. inquiunt in cap. beneficium de reg. iur. li. 6. atque sic dixit Gloss. in Append. li. 1. c. 7. nu. 67.

Tertio reseruatio hæc afficit, vel ignorent casum reseruatum. Contrarium tamen dicendum videbatur: nam, qui delictum committit, quo excõmunicatio lata est ipso iure, quam probabiliter ignorabat, in excommunicationem non incidit, vt habetur in c. fin. de instit. lib. 6. & vt probaui in Tract. meo de cens. Atqui a proposita conclusione discedendum non est. Nec repugnat ratio proposita, quandoquidẽ excommunicatio est pœna grauissima, & maior omnibus alijs pœnis Ecclesiasticis, & exorbitans, & ob eam rationem ne quis tanto damno afficiatur, in eam non incidit ignorans, vt id pluribus egit Nauar. in cons. 10. de sepult. & ego in cit. Tract. meo de cens. Tab. 10. At reseruatio

uatio pœna non eſt, & idcirco nō odioſa, quādoquidem per ipſam quis nō priuatur Eccleſiaſticis ſuffragiis, ſed ſolū ſuperiorem iudicem adire dēt, q. & ordinarios eius parochus eſt. Poſtremo adimitur, ſeu impeditur iuriſdictio Parochi preſeruationē, & idcirco nihil inter eſt, an pęnitens ſciat nec ne. Ex quo igitur diuerſa reſeruatio eſt ab excommunicatione, ab ipſa ad materiam hanc argumentum ſumi nō poteſt, ex diuerſis, enim non fit illatio l. Papinianus exuli ff. de min.

Quarto locum habet, vel dubitet an reſeruatum ſit ob proximam rationem. Quare vel Sacerdos ipſe parochus dubitet, an peccatum reſeruatum ſit, abſoluere non debet c. iuuenis de ſponſ. & c. illud de excom min. Nec repugnat in dubijs benigniorem interpretationem faciendam eſſe c. pœnis de reg. iur. lib. 6. l. interpretatione ff. de pęn. nam non ſumus in pęnis. Præterea in foro interiori ſumus, & idcirco tutiorem partem amplexari debemus. Et facit pro hac ſententia decretum iam relatū quo prohibetur, ne Sacerdos abſoluat a caſibus reſeruatis Romano Pont. vbi dubitat, an reſeruati ſint.

2 Verum † an Vicarius Epiſcopi in caſus reſeruatos ab Epiſcopo ſuo incidat? Videbatur dicendum ipſum non incidere; idem enim tribunal Epiſcopi, & Vicarii eius eſt c. non putamus de conſuet. vnde nec ab ipſo ad Epiſcopum appellari poteſt.

Contrariam opinionem tamen veriorē eſſe cenſeo. Nam, vbi Vicarius delinquit tanquam priuatos ſubiectus eſt Epiſcopo ſicut alii, vt dixit Gloſ. in cap. 1. in verb. Rationabili de off. Vic. li. 6. & ibi Archid. & alii, & Sbroz. de Vic. Epiſc. lib. 3. q. 57. num. 8. cum ſeq. Non obſtat ſupradictum, quoniam locum habet, vbi in iis, quę pertinent ad ſuum officium, delinquit, ita Gloſſ. ead. ibi inquit. Verum, qua ratione abſoluetur? Plane ab Epiſcopo, vel eius delegato, vel ſi ipſe habet poteſtatem concedendi facultatem abſoluendi aliis, poterit facultatem dare alicui, vt ſe abſoluat; nam & Epiſcopus, ſi in caſum incidat reſeruatum Romano Pont. a quo ipſe alios abſoluere poteſt, delegādo eam facultatem alteri ab eo abſolui valet, atq; ſic ſacra Congreg. declarauit apud Trid. Synod. ſeſſ. 24. de Reform. c. 6. Nec facit ſi dicatur ſe ipſum quodammodo abſoluere cum delegatus delegantis officio fungatur; nam id locum haberet, vbi iuriſdictio delegata eſt ab eo, cui iuriſdictio inhæret ordinaria; at Vicarius hic ſubdelegat, ſubdelegatus autem fungitur vice primi delegantis, ac perinde eſt ac ſi ipſe primo delegans delegaſſet, quo caſu ſine dubitatione Vicarius abſolui poſſet. Et de quæſtione ſatis. Atqui, ſi extra diœceſim in caſum reſeruatum incidit, an reſeruatio erit? hoc in ſequen. explicabimus.

S V M M A.

1 *Incidens in caſum reſeruatum in alterius diœceſi, an ſit reſeruatus.*

§. I.

1 §. QVęſtio explicāda nobis hęc eſt, † an qui in caſū in ſua diœceſi reſeruatū incidit in alterius diœceſi, egeat abſolutione ſuperioris, ſeu licētia, vt poſſit a ſuperiore abſolui. Videbatur dicendum reſeruatū non eſſe; nam, qui delictum committit in alterius diœceſi, pro quo excommunicatio in ſua diœceſi, lata eſt, in excommunicationem nō incidit, vt habetur in c. fin. de conſtit. lib. 6. ergo idē & hic; extra. n. diœceſim iuriſdictio Epiſcopi non extenditur l. fin. ff. de iuriſd. om iud. atqui contrariam opinionem ſequi debemus, ſcilicet vel dictum extra diœceſim committatur reſeruatum tamen eſſe. Nam forum interius obligat parochianum ſubditum etiam extra Territorium delinquentē, vt tradunt DD. & Abb in c. omnis de pœnit communis. n. ſententia hæc eſt. Idq merito; nam anima obligatur, quę nullo loco circumſcribitur. Nec repugnat ratio contraria; nam ibi agitur de fori exterioris iuriſdictione, quæ extra Territorium non pertinet; nam forum interius intendit expurgare animas ſubditorum a peccatis & idcirco vbicunq peccata ab ipſis committantur, eiuſq. iuriſdictio ſua pertinent: at iuriſdictio fori exterioris conſiderat pacem exteriorem, quæ quoad iuriſdictionem alterius ad ordinarium non pertinent. Id hac igitur quæſt. ſic cōcludendum cenſeo, ſed iam ad aliam quęſtionem tranſeamus.

S V M M A.

1 *Delictum commiſſum a non ſubdito non reſeruatum in ſua diœceſi, an erit reſeruatum, ſi alterius diœceſis ſubditus fiat, vbi eſt reſeruatum.*

§. II.

1 §. SEcunda quæſtio hæc eſt, † an ſi quis non ſubditus delictum non reſeruatum committat in diœceſi, vbi domicilium habet; & deinceps domicilium in alteram diœceſim transferat, vbi eſt delictum illud reſeruatum, an iniquam hic egebit abſolutione reſeruantis? In hac quæſtione breuiter concludo abſolutione hac egere. Et hoc ob eam rationem, quoniam inſpicitur forum quo ad modum agendi, vbi res agitur, vt tradit Bartol. in l. omnes populi ff. de iuſt. & iur. at in foro ad quem transferat, reſeruatum eſt, ergo vt reſeruatum agetur.

Quare

Quare, si quis delictum commisit nondum reseruatum, & antequam absoluatur, Episcopus sibi ipsum reseruet, ob proximam rationem & delictum ante reseruationē commissum reseruatum erit. Nec repugnat, si dicatur lex ad futura pertinent cap. fin. de constit. proprium. n. est legis prospicere futura; Et excommunicationem latam per aliquod delictū non afficere eum, qui prius delictum commissit; nam quoad excommunicationem idcirco ipsa nō afficit, quoniam non adest contumacia, & ob id excommunicari nequit, vt probaui in Tract. meo de Cens. At hic non contumacia, sed delictum tātum inspicitur. Non repugnat etiam, quod dictum est de lege; nam immo ad præterita pertinet, quę decisa non sunt quoad modum agendi in iudicio, vt tradit Bart. eod. in loco. Hinc lex declarant, pertinet etiam ad præterea. In hac quæst. igitur sic concludendum censeo. Verum quid de peregrinis, & vagabundis? hoc in seq. explicabimus.

S V M M A.

1 *Vagabundi quinam sint.*
2 *An habeant proprium Parochum.*
3 *An subijciātur dispositioni c. omnis, de pœnit.*
4 *An in casus reseruatos incidant.*
5 *Cui confiteri debeant.*

§. III.

§. QVæstio explicanda nobis proposita hęc est, Vagabūdi cui cōfiteri debeāt, ac possint. In qua quęstione Palud. & Ant. inquiunt Vagabundos non solum cōfiteri posse Parocho eius Parochiæ, in quam diuerterunt, verum & eis, quibus licebit, hos sequitur, ac refert Nauar. in cap. placuit. n. 79. de pœnit. dist. 6. & quamuis opinio hæc repugnare videatur dispositioni cap. omnis de pœnit. tamen Nauar. inquit nihil facere: nam canon ille, qui vult pęnitētem suo Parocho confiteri, loquitur de ijs, qui parocho alicui subiecti sunt, cuiusmodi non sunt vagabundi. Postremo inquit Nauar. Nullus tenetur hūc Vagabundum audire confitentem, nisi velit, ergo nec ipse Vagabundus tenetur confiteri peccata, nisi vbi voluerit; quod enim operatur propositum in proposito, operatur oppositum in opposito l. fin. §. fin. ff. de leg. 3.

Quid igitur concludendum? quo dilucidior materia hæc sit, hęc cōtemplabimur. Primum quinam Vagabundus sit. Deinde, an habeat proprium Parochum. Tertio an subditus sit dispositioni cit. cap. omnis, de pœnit. Quarto, an in casus reseruatos incidat, & in quos. Postremo, cui cōfiteri debeat, & a quo absolui.

1 Quoad primum igitur † Vagabundus est is, qui nullum certum domicilium habet, ita dixit Gloss. communiter recept. in l. hæres absens, §. proinde, versic. At si quo, ff. de iud.

2 Quoad secundum † teneo, & hunc parochū habere; nam Parochi plures sunt: primus Romanus Pont. est (totus enim orbis terrarum eius est Parochia cap. cuncta per mundum, 9. quæst. 3. ergo & totius orbis parochus est.) Secundo Episcopus in sua diœcesi, nam & ipsius diœcesis tota eius parochia est, ergo & diœcesis totius Parochus est cap. Episcopus de off. ordin. Tertius est simplex sacerdos, qui animarum curam habet; suę n. parochiæ Parochus est, cap. omnis de pœnit. Cum igitur ita sit, quamuis vagabundus, nec tertium, nec secūdum habeat, primum tamen ipsum habere pro certo habendum est, scil. Roman. Pont. id quod hinc patet, quoniam si contrarium diceremus acephalus hic esset, quod non minus absurdum, quam impium est; qua enim ratione a iurisdictione Romani Pont. exire potest? quocunque enim proficiscatur, semper in Parochia eius erit, arg. extrauag. vnam sanctam, de maior & obed. Sicut igitur in diœcesi Episcopi si habitationem mutet, modo a diœcesi nō habeat semper eius Episcopi Parochianus est, ita etiam & dic vagabundus, quocunque se diuertat, semper Romanus Pontif. eius est parochus: non igitur sine parocho vagabundus est?

3 Quoad † tertium, scilicet an subiectus sit dispositioni cit. cap. omnis. Quicquid dixerit Nauar. concludo Vagabundum ei canoni subiectum esse. Primo quoniam canon ille aucto ritate Romani Pont. latus est; (etsi. n. in concilio latus est, quod autem concilium generale non congregatur, nisi auctoritate Rom. Pont. neque in eo constituta, ac decreta valent, nisi ab eo confirmentur vt habetur apud Trident. Synod. in fin. est enim supra Concilium, vt habetur in Bulla Cœnę Domini cap. 1. & vt ibi in meo Tract. declaraui,) at iuri huiusmodi pontificio omnis Christianus subiectus est, cap. fin. de constit. & cit. extrauag. vnam sanctam, de maior & obed. ergo & Vagabundi subditi erunt. Postremo facit, quoniam, si contrarium diceremus Vagabundus semel in anno confiteri sua peccata, Eucharistiamq. in Paschate sumere non teneretur, quæ duo per eum Canonem decreta, ac præscripta sunt; at hoc est absurdum, ergo non dicendum, l. nam absurdum, ff. de bon. libert. Et de hac tertia quæstione, & de hoc etiam hactenus.

4 Quoad quartam, scil. † an Vagabundus in casus reseruatos incidat, & in quos. Breuiter concludendum est ob prædicta in casus Romano Pont. reseruatos tantum incidere; non autem in casus ab alijs reseruatos; nam aliorum inferiorum parochianus non est, ex quo domicilium in eorum diœcesibus non habet; qua vna ratione parochianus alicui quis fit: esto igitur in casum aliquem reseruatū ab aliquo Episcopo incidat, ipsi tamen reseruatum

non

non erit, cum eius subditus non sit, & de hoc iudem hactenus, quod notandum est.

5 Quoad postremam, † cui scilicet confiteri vagabundi possint, ac debeant; plano de ipso Romano Pont. non est quod dubitemus, ex quo eius Parochianus est.

Verum quod Romani Pont. facultas non facile habetur, qua ratione seu quo iure alteri subijciunt, confiteri possunt? Plane ex tacita licentia Romani Pontificis, vel eius tacita delegatione; ex quo.n. Summus Pont. non ignorat genus hoc hominum, & nullum præter se parochos habere; (omnia enim iura in suo pectore habet cap. 1. de rescript. lib. 6.) merito videtur ipsis liberam hanc licentiam condonare, vt possint, cui velint probato Sacerdoti ad sacramenta administranda sua peccata confiteri, & sacramenta alia recipere cum ob animarum salutem, arg. l. sunt personæ, ff. de relig. & sumpt. fun. Tum quod periculum animarum adirent, si contrarium esset, quod dicendum non est argum. eorum, quæ tradidit Trid. Synod. sess. 14. cap. 7. de casib. reseruat. & cap. super eo, de hæret. lib. 6. Quoad hanc quæst. igitur sic concludendū censeo, quamuis DD. in hoc varij fuerint, & cōfusè rem hanc pertractarunt. Quæ diximus autem de Vagabundis, eadem sentimus de iis, qui certas sedes non habent, & nouas querunt. Postremo regularibus confiteri possunt quocūque tempore, vt supra dixi. Addo per Eugenium IV. statutum esse habito respectu ad Sacramētūm Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, vt subditis fiat Parocho in cuius Parochia sūt tempore Paschatis, vt etiam probaui cap. 15. §. 7. Immò quoad ieiunia, & dies festos seruari debent, quæ seruantur in loco vbi sunt. At quid de peregrinis? Hoc in seq. explicabimus.

SVMMA.

1 *Peregrini quibus confiteri peccata possint.*
2 *Peregrini quinam sint.*
3 *Parochus simplex dans licentiam alicui peregrinandi an facultatem tribuat ei confitendi cui voluerit, & quid de Episcopo eam licentiam dante.*
4 *Peregrini an a casibus reseruatis absolui possint.*

§. IV.

1 §. QVæstio † nobis explicanda hæc est, peregrini a quo in foro conscientię
2 absolui possint † Peregrinus autē quinam sit, declaraui in Tract. meo de Bulla Cœnę Dom. cap. 10. num. 2. Quoad quęstionem igitur hanc Victor. in Summ. Sacram. de confess. num. 157. sic distinguit. Aut Parochiani de licentia Parochi peregrinantur, vt olim fiebant, & tunc posse cui velint confiteri, ob auctoritatem eis a parocho traditam existimauit. Aut licentiam non habent, & tunc inquit eos non posse, cui velint peccata confiteri, sed in Ecclesia tantum Cathedrali eius loci, in quo peregrinantur. Hæc opinio mihi hodie nullo modo placet, nec etiam vera est; nam, vbi extra diœcesim parochiani eunt, licentia simplicis parochi non sufficit. Id quod hic probatur, quoniam vt parochianus diœcesis possit absolui a Parocho alterius diœcesis necessario requiritur, vt probatus sit ab ordinario pœnitentis, vt habetur apud Trident. Synod. sess. 23. cap. 15. de Reform. at in casu nostro alterius diœcesis Sacerdos, quamuis a suo ordinario probatus sit ad sacramentū pœnitentiæ administrandum, non tamen probatus est ab ordinario pœnitentis, ergo absolui ab eo non potest; alioquin ab vno Episcopo probatus in vniuerso orbis terrarum pro approbato haberetur, sed contrarium consuetudine seruari videmus, ergo ab hac consuetudine discedere non possumus. Postremo, si hoc vellemus per licentiam simplicis parochi posse peregrinos cui vis Sacerdoti sua peccata confiteri, & alijs non peregrinis facultatem hanc dare posset; non enim ratio diuersa in hoc, & in illo casu est: at hoc non permittitur, vt per se patet, ergo nec etiā illud permittitur. Licentia igitur a Parocho simplici tradita nullius momenti est. Quare ab hac discedendum est, quamuis antiquo iure vera esse potuisset, hodie tamen ob cit. cap. Trid. Synod. accipienda non est. Preterea iure antiquo, vbi vel clericus, vel laicus peregrinari volebat licentiam Episcopi habere debebat, & non a parocho simplici, vt habetur in cap. non oportet 1. de cons. dist. 5.

Altera fuit opinio Sylu. in verb. Confessor. 1. q. 2. qui idem sentit vno excepto; nam vbi sine licentia peregrinantur, nisi necessitate vrgente confiteri posse dixit in Ecclesia Cathedrali, necessitatem autem intelligit in Paschate, vel in articulo mortis. Hæc opinio quamuis quoad mortis periculum vera sit, (tunc enim potest cuique sua peccata confiteri) quoad reliqua támen tenenda non est ob prædicta.

Tertia fuit opinio Nauar. in cap. placuit. nu 26. de pœnit. dist. 6. qui eandem distinctionē fecit, sed adiunxit de licentia Episcopi etiā peregrinantes posse absolui a quocunque.

3 Quid igitur concludendum? † Ego sic distinguendum censeo. Aut Peregrinus licentiam habet a simplici suo Parocho peregrinandi; & in hoc casu ob prædicta concludo hunc absolui non posse a quocunque; quandoquidē Sacerdotes alij a suo ordinario probati non sunt, quod requiritur per cit. cap. 15. Id quod multo magis locum habet, vbi non longe peregrinantur, & paulo post essent in patriam redituri.

Aut licentiam habet a suo Episcopo, & in hoc

hoc casu pro certò habeo ipsum absolui posse a quocunq; Sacerdote probato ab ordinario diœcesis; vbi reperitur; nam per licētiam eam videtur probasse Sacerdotes alios aliorum ordinariorum (modo ab ipsis ordinarijs fuerint approbati.) Id quod locum habere sentio, non solum vbi expresse licentiam habuit, verum etiā, vbi tacite, vt potè, quia sciunt quosdam sic peregrinari, et consueuisse sacramenta recipere, & ob id tacendo videtur consentire præsertim quod verisimile est, si licentia hęc petita esset facillime ipsam concessurum esse, ergo perinde est, atq; si concessa esset arg. eorum, quæ dixit Gloss. communiter recept. in l. tale pactum, ff. de pact. Poterunt tamen confiteri regularibus; nam ipsi ex priuilegio possunt quoscunq; ad se venientes absoluere, vt dixit Nauar. in Man. cap. 21. nu. 266. ex priuilegio Sixti iv. Per priuilegium tamen Eugenij iv. dic vt supra proxime conclusi.

4 Excipio tamen † casus reseruatos; nam per simplicem licentiam, etiam concessam expressè confitendi alteri sua peccata, non intelligitur facultas concessa absoluendi a reseruatis, cap. pen. de pœnit. lib. 6. c. qui ad agendum de procurat. cum simil. atq. sic de communi sententia testatur Plaud. in p. 1. cas. cons. 29. vt scil. nō intelligatur data facultas absoluendi a reseruatis, nisi speciatim huiusmodi facultas eis detur, & ita Nauar. ibid. & in c. placuit, nu. 63. de pęnit. dist. 6. per cit. c. pen. Accedit postremo decretū Clem. viij. supra relatū, vbi specialis licentia impetrari debet, quo quis a casibus reseruatis absolui possit, vt dicitur in vers. Cū nouo, & speciali. In hanc igitur quæstione, sic concludendum censeo. Peregrinos autem nō accipimus eos, qui assidue peregrinātur; nam hi pro vagabundis habentur, de quibus iam dictum est: sed eos tantum accipimus, qui visunt aliquando pia aliqua loca, vt pote eunt ad Vrbem, vel ad sanctissimam Marię Lauretanæ ædē, aut sancti Iacobi de Galitia, & huiusmodi pia loca, vt in tractatu meo de Bulla Cœnæ Domini declaraui.

5 Atqui † si quis facultatem habeat ab Episcopo loci absoluendi a reseruatis, an absoluere possunt alterius diœcesis ad se venientes habētes casus reseruatos a suo Episcopo? Nauarrus in cons. 21. de pęnit. inquit se magno labore sustinuisse, quod possit, cuius opinio mihi non placet, nam speciatim a reseruante facultatem habere debet, vt nouissime per Decretum Clem. viii. statutum est, quod supra relatum est; nam & contrarium ante decretum tenuit Med. in Sum. lib. 1. cap. 10. §. & sequuntur alij, quos refert Hieronym. a Sorb. Capucinus in Compend. priuileg. Mend. in verb. Absolutio quoad seculares 2. p. cap. 60. Habent autem multa priuilegia peregrini; sunt enim sub tutela Eccl. c. 1. de cler. peregrin. & offendentes eos, dum ad vrbem eunt, sunt excommunicati per Bullam Cœnæ Domini. Item aliud priuilegium habetur in c. fin. de treug. & pac. Bona decedentium suis cedunt, vel si sui nō adsint, pauperibus auth. omnes peregrini, C. com. de success. Verū quid de iis, qui longe a patria absunt studiorum gratia, vel negotiandi, an a casibus reseruatis absolui poterunt, vbi vitam degunt. Hoc in seq. explicabimus.

SVMMA.

1 *Scholares, qui a patria longe absunt, a quibus absolui possint.*

1 *Mercatores a quibus absoluantur.*

§. V.

1 §. POstremo † videndum est de scholaribus, & mercatoribus a quibus absoluantur. In qua quęstione breuiter concludendum censeo. Aut facillimè possunt adire suos parochos, & ordinarios, & in hoc casu absolui in loco, vbi sunt, nequeunt; quando quidem veri simile non est tacitam licentiam a suis eis dari; ex quo igitur expressam non habent, neq; tacitam, absolui ab aliis nequeunt, cum absoluentes iurisdictionem habere debeant, c. omnis de pœnit. Quare discipuli, qui Barbianum incolunt, & non longe absunt a suis domiciliis absolui a parocho Barbiani nequeunt.

Aut longe absunt breui, tamen in patriam redituri, & in hoc casu idem censeo. Qui ergo Bononiam proficiscitur, vt modicū temporis ibi moretur absolui, ibi non poterit. Excipio tamen, & in hoc casu, & in priori, vbi regulares adirent, quando quidem in antecedenti, §. dixi priuilegium ipsos habent re in suis Ecclesijs absoluendi omnes, qui ipsos adeunt a Sixto iv. quāuis quoad casus reseruatos secus sit.

Aut diutius abfuturi sunt, vt pote per annum, & plus, & minus. Et in hoc casu a parocho, in cuius parochia viuunt absolui poterūt id quod consuetudine receptum esse testatur Nauar. in c. placuit, nu. 96. de pęnit. dist. 6. Poterunt tamen absolui etiam a Regularibus, sicuti proxime dixi.

Verum quid de casib. reseruatis? Plane sentio ab ordinario illius loci absolui posse, quasi domicilium ibi habeant; esto enim animum reuertendi domum habeant, illa tamen habitatio pro domicilio ipsis est. Quare a quibuscunque casibus reseruatis ab ordinario, ēt domicilij absolui poterunt: immo, quod domicilium habere ibi cēsentur, si in casus inciderunt reseruatos, ordinario domicilij, qui reseruati non sunt ab ordinario, vbi tunc habitant, quasi nouum domicilium contraxerint pro non reseruatis habentur. Nec repugnant decretum Clem. viij. supra relat. nam locum habet, vbi domicilium, vel quasi domicilium alio

2 quis non transferat. † Et hæc, quæ diximus de Scho-

de Scholaribus locum habent etiam in Mercatoribus ead. ratione. Quo igitur in casus reseruatos quis incidat subditus ei ordinario esse debet, qui casus sibi reseruauit: sed de ijs agamus, qui ipsos non incidunt; id quod in seq tractabimus.

S V M M A.

1 *Subditus qui non est ordinario, qui casus sibi reseruauit, in eos casus non incidit.*

§. VI.

§. QVi in casus reseruatos incideret vidimus, iā videamus de ijs, qui in eos nō incidāt. † Primū igitur in hos casus
1 reseruatos non incidit, qui ei subditus non est, qui casus sibi reseruauit; obligare enim eum non potest arg l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. Postremo ratio, quamobrem hi casus reseruantur, ea est, quo subditorum animæ saluæ sint, quarum rationem ordinarius reddere habet; at in non subditis hoc cessat, ergo & dispositio cessare debet c. cum cessante de appell & l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patron. Quare aliūde venientes, & delicta reseruata committentes, si domicilium illic non habent, ea reseruatione non tenentur; non enim in foro consciētiæ ratione delicti forum contrahitur, vt dixit Gloss. pen. in c. placuit, 16. q. 1. quam communiter receptam sequitur Abb. in c. cum contingat, nu. 19. de for. compet. & in c. 1. de rapt. & c. quod autem de pœnit. Nauar. in c. placuit de pœnit. dist. 6. nu. 83. ob rationes supras allatas.

Non etiam Religioni exempti ob rationes proxime allatas, & ita Couar. id pluribus egit in Pract. quæst. cap. 11. nu. 4. vers. Hi tamen si qua necessitate vid.

Nec etiam par eius, qui casus sibi reseruauit; non enim par in parem imperium habet. l. ille a quo, §. intempestiuum, ff. ad Trebell. c. innotuit de elect.

Multo minus superior: non igitur Legatus a Latere: non Nuncij Apostolici in casus reseruatos ab ordinarijs Prouincialibus, incident idest reseruatione obligabuntur.

Postremo nec ipsemet, qui casus reseruauit; non. n. in se ipsum iurisdictionem habet. Hinc nec se excommunicare potest, vt in eod. Tract. meo probaui Tab. 1. cap. 17. §. 6. Sed de alijs exceptionibus agamus, de quib. in seq.

S V M M A.

1 *Subditi qui sunt tempore, quo delictum reseruatum committunt, si ante absolutionem domicilium mutent, ea reseruatione non tenetur.*
2 *Item, qui re vera delictum non commisit.*
3 *Item, qui commisit, sed vsum rationis nō habet.*
4 *Item, qui cōmisit, sed ab eo semel fuit absolutus.*

§. VII.

1 §. SEcundo † ea reseruatione non tenentur, qui subditi quidem sunt tempore, quo delictum reseruatum committunt, sed antequam absoluantur, desinunt esse subditi; & alio proficiscuntur domicilium transferendo, vbi eius peccati reseruatio non est arg. l. cum quædam puella a contrario sensu, ff. de iurisd. iur. Contrarium tamen dicendum videtur; nam, qui in excommunicationem incidit reseruatam ordinario, ab eo tantum absolui debet, quamuis alio domicilium transferat; ergo idem in casu nostro dicendum videtur. Atqui a conclusione proposita discedendum non est. Nec repugnat oppositum de excommunicatione; nam ipsa afficit, statim atq; delictum contumaciæ commisit, & postea quam sic affectus est, non tollitur nisi absolutione ab eo data, qui sibi eam reseruauit, c. cum desideres iunct. c. nuper de sent. excom. at reseruatio hæc operatur solum tempore absolutionis, & idcirco, ex quo integra re domicilium transferunt, merito reseruatione illa non tenentur, & ideo supra conclusimus ipso iure tolli hac ratione reseruationem.

2 Tertio † non obligatur casuum reseruatione, vbi delictum reseruatum non commisit, etiam si conatus sit ipsum committere; sicut nec in pœnam ipso iure latam, quis non incidit, nisi delictum perfectum sit, vt dixit Gloss. communiter recept in c. fin. de iurepatr. ergo idem & hic. Quare vel existimet delictum, quod commisit, esse reseruatum, vel si dicat, etsi reseruatum sit volo illud committere, reseruatum non erit; vt enim reseruatum sit, ad eum pertinet reseruare, qui iurisdictionem habet, qua delictum committens caret, & idcirco per hunc suum animum reseruatum non est. Contrarium tamen suadere videtur, quoniam, qui per contemptū facit, quod non est peccatum, & in animo habeat illud facere, quāuis peccatum non sit, peccat, vt DD. communiter concludunt, ergo idem hic. Atqui a proposita opinione discedendum non est; Nec repugnat ratio proposita; idcirco n. quod peccatum non est, contemptu peccatum fit, quoniam sola voluntate peccatum committitur, habetur in vltimis præceptis Decalogi: at reseruatio non fit sola voluntate delictum committentis; (reseruatio. n. peccatum non est) sed requiritur Iurisdictio, quam non habet peccatum committens. Non etiam ob prædicta, qui consulit alicui, vt delictū reseruatū committat.

Non etiam reseruatione tenetur is, qui in casum reseruatum incidit, vbi eius reseruationem ante absolutionē sustulit ordinarius, qui reseruauit; se habet enim hic sicut is, qui domicilium transtulit eo, vbi casus reseruatus nō est, de quo suprà egi.

3 Quar-

3 Quarto † vbi qui commisit casum reseruatum, vsum rationis capax non erat, cuiusmodi sunt furiosi, impuberes, & huiusmodi; non. n. hi mortifere peccant, ex quo quid agant non intelligunt. arg. Clem. vnic. de hom. Quare & vino obrutus, vel somno ita vt non intelligat actum, quem gerat, si delictum reseruatum committat reseruatum non erit.

4 Postremo † reseruatum non erit peccatum vbi, qui illud commisit semel ab eo fuit absolutus, si enim deinceps illud confiteatur superioris reseruantis autoritate opus non erit l. boues, §. hoc sermone, ff. de verb sig. Sed de his hactenus; iam ad formam transeamus.

DE FORMA, SEV MODO reseruandi sibi casus, & ab ipsis absoluendi. Cap. XXXX.

SVMMA.

1 *Reseruare sibi casus, seu peccata duobus modis quis potest.*

POSTREMO de forma, qua casus reseruantur, nec nō ab ipsis quis
1 absoluitur nobis agēdū est † quoad primum igitur casus reseruātur duobus modis, scil. per constitutionem, seu legem, & per litteras, seu epistolam non legis more latam, idest vel a lege, vel ab homine.

Per constitutionem, vbi constitutione facta Episcopus casus sibi reseruat, quamobrem et ab Episcopis inter constitutiones Synodales collocari solent; Et ratione hac reseruatio facta, operatur etiam post mortem Episcopi; nā perpetua est arg. c. fin. de off. deleg. & ibi Abb. nam inquit statutum Episcopi perpetuum esse, & facit l. leges, & constitutiones, C. de leg. & Gloss. in c. a nobis. 1. de sent. excom. & quæ pluribus egi, ego in tract. de Censur. Tab. 1. cap. 9. §. 4.

Per litteras vero, seu epist. reseruatur, vbi s. reseruat sibi simpliciter casus, & inter Const. non collocat, quo casu morte reseruantis tolluntur cit. c. a nobis. 1. de sent. excom. Sicut igitur de censuris dicitur partim ab homine, partim a iure ferri, quod in quam sententiam accipiendum esset declaraui in tract. de Censur. Tab. 1. c. 2. § 1. ita casus hos partim ab homine vbi scil. non per constitutionem reseruantur; partim a iure, vbi per constitutionem reseruari dici potest; Sed iam de forma absolutionis eorundem agamus.

SVMMA.

1 *Forma, seu modus adhibendus, quo quis a casib. reseruatis absoluatur.*

§. I.

§. FOrma demum, seu modus adhibendus, quo a reseruatis quis absoluatur hic est. Primo, vt pœnitens adeat Episcopum, qui peccata sibi reseruauit, & ei omnia sua peccata tam reseruata, quam non reserua ta confiteatur, & absoluatur: id quod dubitatione caret, cum Episcopus sit Parochus omnium suę diœcesis, vt DD. inquiunt in cap. omnis de pœnit. Verum quid si Episcopus absoluere a reseruatis tantum velit. Videbatur dicendum id non posse. Tum quod peccatorum confessio integra esse debet, c. omnis de pœnit. ibi. n. dicitur omnia peccata, saltem semel in annum confiteri proprio Sacerdoti debere. Si omnia igitur confiteri debet, ergo integra vt sit postulatur, & non quorundam tantum; qui. n. omne dicit, nihil excludit. l. Iulianus, ff. ad exhiben. Idem habetur apud Tri. Synod. sess. 14. cap. 5. de confess. in vers. Ex his colligitur. Idq. merito, pœnitens enim se habet sicut ægrotus; at ægrotus si erubescat vulnus Medico detegere, non curabit illud Medicus, ergo idem & hic, atq. sic argumentatur ibi sancta Synod. in vers. Si enim erubescat ægrotus. Hinc, qui sciens in confessione aliquod peccatum omittit, nihil facit, vt dicitur eod. cap. 5. vers. Itaq. dum omnia. Si ergo integra peccatorum confessio esse debet, ergo & absolutio integra postulatur. Non igitur videtur Episcopus posse absoluere a casibus reseruatis tantum.

Contrariam opinionem tamen sequi debemus, scil. Episcopum posse a reseruatis, tantum absoluere etiam si alia peccata non audierit, vel quia noluit, vel quia non potuit. Primo, quoniam ita consuetudine receptum videtur. Postremo integra confessio esse debet esse parte pœnitentis, scil. vt velit, ac paratus sit sua peccata confiteri, quantum in se est, non autem si aliunde impediatur. Hinc si obliuione peccatum aliquod omittat, absolutio tamē data valet; vt dicitur ab ead. Synod. c. 5. versic. Reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti, non occurrunt in vniuersum eadem in confessione inclusa esse intelliguntur. Hinc in articulo mortis constitutus, qui aliqua peccata confessus rationis vsum amisit, absolui potest, esto omnia peccata non sit confessus vt DD. omnes concludunt, ergo & Episcopus, absoluere a reseruatis tātum poterit, esto aliorū peccatorum confessio facta non sit Nec repugnat ratio supra posita, de integritate confessionis; nam locum habet, vbi per pœnitentem staretur, quo minus peccata integre confiteretur, quod hic non contingit.

Quare ob eandem rationem, & Sacerdos poterit absoluere a non reseruatis, & mittere pęnitentem ad Episcopum, qui a reseruatis eum

eum absoluat;nam & ita cõsuetudine reseruatur,& DD.cõiter concludunt Cõfiteri tamen & reseruata Sacerdoti debet, quamuis absoluere ab ipsis nequeat,vt inquit S.Thom.lib.4. sent.d.17.q.3.art.4.quem Scot. & cõis sequitur, vt testatur Nauar.in Man.cap.9. num.14. quamuis opinio hæc cõis mihi non arrideat. Primo,qm̃ Cõfessarius hic nullam iurisdictionem habet super casus reseruatos, ex quo per reseruationem iurisdictio ei adempta est, vt probauimus antea, ergo nulla ratio suadet, quamobrem teneatur ei hæc peccata cõfiteri. Secundo,quod confessio fit, vt quis absoluatur,vel legitur,seu vt absolutionem ei tribuat, vel deneget de iure, seu obliget ad pœnitentiam iuxta illud Christi Domini.Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt. At in casibus reseruatis (articulo mortis excepto) simplices Sacerdotes Confessarij cõi iure nihil possunt,vt dicitur a Trid.Syn.sess.14.de penit. in cap. de casuum reseruat.Tertio, quoniã potestas absoluendi, quæ dicitur clauis iurisdictionis,& potestas interrogandi, & examinandi pœnitentẽ,quę dicitur clauis scientiæ simul semper sunt in foro cõsciẽtiæ, & vna sine alia esse nõ potest;qui.n.absoluere põt,hic & cognoscere; & e contrario, qui non potest absoluere,nec peccata cognoscere, vt sensit Illustriss.Tolet. lib.1.Inst. Sacerd.c.3.n.7.cum seq. At confessarius hic absoluere non potest a peccatis reseruatis,ergo nec ea cognoscere, ergo nec pœnitens ei ipsa patefacere tenetur: si.n. teneretur aliquid posset,qđ omnino negat S.Synod. Hac igitur solidissima ratione opinio hæc maxime niti mihi videtur. Postremo, si confiteri peccata quis hæc deberet cõfessio hæc inutilis videretur, ex quo nihil potest in his Confessarius: at Deus,& Natura nihil frustra operantur, arg.l. non cognoscendum, §.si procuratori,ff.de procurat.cog.Accedit, ꝙ superiori licet absoluere a reseruatis, & non alijs ergo & e cõtrario. Nec facit,si dicatur erubescit pœnitens;nam erubescentia illa,& apud alios esse potest, & idcirco nihil interesse an huic, vel illi confiteatur.Nec faciunt supra contraria allegata: non.n. necessario concluditur ad confitendum eum teneri;quamuis ei confiteri possit.Postremo,esto Confessarius edoceatur de statu pœnitentis per eam confessionem nihil tamen de ipso potest decernere,ex quo, vt sæpis dixi, in reseruatis nihil potest. Non obstat etiam communem opinionẽ esse,quandoquidem solidiori ratione non nititur, fundatur enim ea communi regula,quæ traditur peccata oĩa explicanda esse,quę tamen regula multa exceptiones patitur, vt supra probauimus.Concludo igitur pœnitentem nõ teneri peccata reseruata ei confiteri, qui ab ipsis absolui non potest,& facit pro hac opinione,quæ dixit Nauar.in conf.24.de pœnit.qua in re iudico Sanctę Romanę Ecclesię me omnino submitto.Et de quæstione hac satis.

Ex his apparet,& habemus alterũ modum quo a reseruatis absolui possumus, scil. vt ab Episcopo absoluamur, etiam si alia peccata ei non confiteamur.

Habemus etiam tertium modum,vt Parochus absoluat ab alijs peccatis, quoad reseruata mittat ad Episcopum.

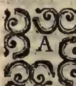
Quartus modus est, vt ipse pœnitens petat licentiam ab Ep̃o,vel ipse confessarius tacito pœnitentis nomine,vel alius eadẽ ratione, vt absolui possit ab inferiore ipso Ep̃o, qđ vsitatissimum est;tunc enim legitime absoluetur.

Postremus modus est,vt Episcopus mandatum Clem.VIII. obseruet, quod scripsit sacra Congreg. ad Archiepiscopum Neapolitanũ, quod refertur a Steph.Quar.in summ.Bullar. in verb. Casus reseruati incip. Sequuntur litteræ sacræ Congreg.in vers.Interim;sic.n. dicitur ibi de ipsius Sanctitatis suę mãdato ijdẽ Ordinarij monentur, vt per totam suam diœcesim,& pręsertim in ijs locis, qui a Ciuitate, & Cathedrali sede longius remoti sunt,pœnitentiarios,aliosq. Sacerdotes constituant, ac delegent,quibus facultatem absoluendi a casibus sibi reseruatis cõcedant:ita vt his quoq; liceat eandẽ alijs Cõfessarijs,si opus sit, etiam viua voce impartiri: idq. maxime in solẽnioribus,& præcipuis anni festiuitatibus; vt peccatores, quibus obuia, & facilis fuerit hmõi sacerdotum copia ad peragendam confessionem alliciantur; quia alioquin pleriq. vel ob id ipsum omittere possent si necesse haberent pœnitẽtiæ ministros, quibus indigent longius quærere.Hæc ibi,ex quib.patet,quantum Ecclesia studeat, vt pœnitentes sacerdotes paratos habeant, quo a peccatis etiam reseruatis absoluãtur.Et de ijs,quæ ad Ep̃m pertinẽt habito respectu ad iurisdictionẽ fori interioris hactenus, ad materiã, ex qua habito respectu ad fori mixti iurisdictionem transeamus.

DE INDVLGENTIIS, Materia ex qua potestatis Episcopalis prima, habito respectu ad iurisdictionem ordinariam fori mixti.Cap. XLI.

SVMMA.

1 *Indulgentias Episcopus concedere potest.*
2 *Indulgentias concedendi facultatem delegare Episcopus potest.*

ABSOLVTA materia,ex qua potestatis Episcopalis habito respectu ad iurisdictionẽ fori interioris,idest cõsciẽtiæ, secundo loco agendum est de materia ex qua eiusdem potestatis sed fori mixti.Et quoniam

hæc complectitur indulgentias, Concionem lectionem sacræ Scripturę; postremo pœnitentias publicas, ob eam rem primo de indulgentiis, deinceps de reliquis agamus; de quibus hæc contemplabimur. Primum an Episcopus ipsa concedere possit Secundo quousque Episcoporum potestas pertineat quoad hoc. Tertio, quibus concedere possit. Postremo, qua forma, dubitationibus nonnullis sublatis, quæ circa hanc materiam contingere solent.

1 Quoad primam quæstionem igitur † Episcopus indulgentias itidem cōcedere potest, vt habetur in c. nostro de pœn. & c. cū ex eo, vers. Ad hæc quia eod. & c. fin. eod. lib. 6. Idque merito; nam concedere indulgentias est iurisdictionis voluntariæ, vt dixit Abb. in cit. cap. nostro in fin. & in cap. accedentibus nu. 4. de excess. prælat. Iure igitur Episcopus concedere ipsa potest. Quare, quod Episcopus statim atque confirmatus est, vel sacerdos nō sit; ea, quæ iurisdictionis sunt, exercere potest, vt dixit Gloss. communiter recept. in c. transmissa de elect. ob eam rem & non consecratus, & non sacerdos eas concedere poterit, ita dixit S. Thom. lib. 4. dist. 25. ar. 2. & sequitur Abb. in cit. cap. accedentibus num. 4. & Addit. ad eum & Anchar. in Clem. abusionibus not. 5. nu. 7. de pœnit. & remiss. & ita Abb in cap. suffraganeis in fin. de elect. communisq. DD. sententia hæc est., esto hodie id nequeat, nisi

2 seruatis, quæ diximus supra c. 2. §. 1 Item, quoniam ea, quæ iurisdictionis sunt mandari, ac delegari possunt de iure Pontificio, vt habetur in cap. aqua, & ibi Abb. ac DD. de cons. eccl. vel alt. & c. quod sedes, & ibi quoq; Abb. de off. ordin. ob eam rem & suo Vicario, & alteri etiam clerico facultatem eas dandi concedere potest, atque sic dixit Nauar. in Tract. de Iubileo not. 3. & vlt. n. 8. & 12. Ex his appa ret simplices parochos etiam sacerdotes indulgentias concedere non posse, ex quo iurisdictionē hanc non habent, sed fori tantum cōsciētię cap omnis de pœnit. & dixit S. Thom. lib. 4. dist. 20 quæst. 1. & Addit. ad Abb. in eod. cap. accedentibus.

S V M M A.

1 *Episcopus quas indulgentias concedere possit.*
2 *Indulgētia concessa vltra potestatē an valeat.*

§. I.

1 §. SEcunda quæstio est † quousque potestas hęc Episcopi pertineat, idest quas indulgentias concedere possint. In qua quæstione concludendum est in dedicatione Ecclesiæ vnius anni Indulgentiam concedere posse, vt habetur in c. ex eo vers. Ad hæc quia de pœnit. Idq. vel ab vno solo Episcopo, vel a pluribus dedicetur. Alias vero quadraginta dierum, vt hr̄ ibid. in c. it. c. ex eo. Decernimus, dicitur ibi, de prælatis agens, vt dum dedicatur Basilica non extēdatur indulgentia extra annū, siue ab vno solo Episcopo, a pluribusve dedicetur, atque in vniuersali dedicationis tempore quadraginta dies de iniunctis pœnitentijs indulta remissio non excedat. Hæc ibi, ex quibus proposita conclusio habetur.

2 Atqui † si in dedicatione vltra annū, vtpote trium, vel quatuor annorum indulgentia concedatur, an valeat; Videbatur dicendum non valere; nam, ex quo abutitur iurisdictione vltra potestatem indulgentiam cōcedendo, perdere ipsam meretur arg. c. priuilegium 11. q. 3. Contrarium tamen quoad eam partē, quæ numerum præscriptum non excedit, valere concludendum est; Tum quod donationis species est; donatio autem vltra quingentos aureos non insinuata, etsi non valet, vltra quingentos aureos; valet tamen quoad summam quingentorum aureorum, quæ insinuatione non egent l. sancimus, C. de donat. Tum quod est res separabilis; potest. n. concedi vnius diei indulgentias, vel trium, vel quatuor; at in separabilibus vtile per inutile non vitiatur l. vtile, ff. de reg. iur. & l. 1. §. Trebatius, ff. de acq. quot. æstiu. ergo saltem valebit quoad præscriptam facultatē, atque sic asseruit Glos. cōtra quosdam in c. fi. de pœnit. & remiss. lib. 6. & Archid. quem refert, ac sequitur Abb. in cit. c. cum ex eo in fin. & Azor. Instit. Moral. p. 2. lib. 4. c. 55. q. 6. qui de cōi snīa testatur. Non obstat, quod diximus facultatem amittere debere; nam si male facit, non idcirco priuatus est, ex quo id iure cautum non est, ita sensit Glos. cōiter recept in c. fin. de iur. patr. Non etiam obstat cit. c. fin. lib. 6. vbi, si indulgentiæ contra statutum generalis Concilij relat. in cit. cap. cum ex eo cōcedantur, vires nō obtinere ibi dr̄; nam de excessu accipiendū est, nō aūt de cōcesso arg. c. in pęnis, de reg. iur. lib. 6. & c. odia eod. Concludo igit intra præscriptos terminos valere.

Quid itidē si in dedicatione Ecclesię plures episcopi interueniant; & quisque annum indulgentiæ concedat, an omnes valebunt, & si non oēs, quæ valebit? Ego non oēs valere censeo, vt dicitur in eod. c. fin. de pœnit. lib. 6 nam ibi dicitur Indulgentias excedentes Concilium generale, vel ab vno Episcopo, vel a pluribus concedantur, vires non obtinere, ergo non valent omnes.

Quoad secundū, an saltem valeant vsq; ad præscriptū numerū a Cōcilio generali. Breuiter valere concludo ob ea, quæ in antecedēti quæstione diximus, ꝗ scil. vtile per inutile nō vitiatur in separabilibus; At cuius Epi indulgētia valebit? Plane sentio eius valere, q. diœcesis Eps est, ī qua est Ecclesia, quæ dedicatur; nā ei Indulgētiæ cōceduntur pro suis subditis inprimis, alienis aūt subditis indulgētias cōcedere qs nō pōt c. quod aūt de pœnit. & remis. Etenim a nō suo iudice nemo ligari potest. l. si non

non a comp.iud. & c.at si clerici de iud. cum simil.cit.a Gloss. in verb. a non suo iudice in cit.c.quod autē:si daretur autem plures Episcopos esse vnius diœcesis in hoc,qui prius eā concederet, eius valeret, qui prius concessit; sicut contingit in baptismi collatione, vbi plures interueniunt; nam, qui prius formam pronunciauit hic baptismum confert, & non alij. In hac igitur conclusione sic concludendum censeo. Sed iam ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Indulgentiæ subditis tantum concedi possunt.*
2 *Indulgentijs ab vno Episcopo concessis an subditi alterius diœcesis frui possunt.*

§. II.

§. Tertia quæstio est, quibus indulgentias Episcopus concedere possit.
1 †in qua quæstione breuiter concludo subditis suis Episcopum Indulgentias concedere tantum posse; nam sicut ab ipso tantum ligari possunt, ita & ab eodem absolui, ita habetur in cap. quod autem, & ibi not. de pœnit. Postremo Episcopi in partem, solicitudinis vocati sunt, & non in plenitudinem, cap. ad honorem, de aut. & vs.pall. ergo non omnibus fidelibus concedere possunt, sed ijs tantum, quorum solicitudinem habere debent. Addo concedere Indulgentias Iurisdictionis esse, vt probauimus, ergo in non subditos exerceri nequit arg.cap.fin.de constit.lib.6.l. fin.ff. de iurisd.omn iud. Pro regula igitur habebimus Episcopum suis subditis Indulgentias concedere posse, non autem non subditis, atque sic dixit S.Thom.lib.4.dist.21.& DD. in c. quod autem de pœnit.& opinionem hanc communiter receptā esse testatur Nauar.in consil.18. num.12. vers. Decimosexto de pœnit. Quare, si Episcopus Ecclesiæ Imolensis, exempli gratia Indulgentiam concedat visitantibus Ecclesiam Pontis Sancti, quam ipse cōsecrauit, eam sui subditi consequentur, ita habetur in eod. cap. quod autem, & ibi not. Abb.
2 Excipitur tamen,†vbi proprij iudices hoc concederent, id est Episcopi aliarum Diœcesum speciatim suis subditis concederent, vt Indulgentias ab alio Episcopo concessas acciperent, ita dicitur in eod. cap. quod autem & not. Abb. ibi num.7.vers. Vltimo not. Hinc Abb. ait tutissimum esse, & valde expediens volenti peregrinari, & loca pia uisitare ipsum licentiā ab Episcopo proprio habere capiēdi alienas indulgentias, id est Indulgentias concessas ab alijs. Item, vt hac licentia habita non subditi possint acquirere indulgentias ab alio Episcopo cōcessas, dixit Nauar. in Commen. de Iubileo not 31.& vlt.nu.13.vers. Exceptis secūdo. Atqui superior atq; iudex quinam est? Plane de Episcopo nemo dubitat, scilicet ipsū hanc licentiā dare posse; etenim parochū, & dixit idem Gloss. ibi scilicet posse dare licentiam pœnitenti vt pro pœnitētia iniuncta suscipiat prædictas Indulgētias. Idem, & Innoc. eod. in loco, & opinionem hanc communiter receptam esse testatur Nauar.eod. vesic. Mihi tamen ipsorum pace dixerim, opinio hęc non placet, nec vera videtur. Tum quod hæc concedere iurisdictionis fori mixti est, in quo foro nihil parochus potest. Tum quod parochus alterius diœcesis sacerdoti licentiam dare nō potest, vt absoluat a peccatis suos subditos, nisi probatus sit ab Episcopo proprio, vt habetur apud Trid. Synod. sess.24.cap.15.de Reformat ergo nec concedere valet, vt indulgētias huiusmodi sumant. Tum quod concedere non potest Parochus, vt alterius diœcesis Sacerdoti sui obligentur, ergo nec vt eos absoluat, atq. sic argumentatur Romanus Pont. in cit. cap. quod autem. Licentia igitur Parochi non sat erit, sed Episcopi postulabitur præsertim quod idem cap. quod autem, iudicis mentionem facit; iudicum autē nomine fori exterioris iudices accipiuntur, & non interioris, argum. cap. omnis de pœnit.

Secundo excipiuntur exempti, qui sunt de diœcesi eius Episcopi, qui Indulgentias concessit; nam etsi per exemptionem Episcopi subditi non sunt, idulgentias tamen ab Episcopo datas acquirere possunt, ita dixit Palud. lib.4.dist. 20. quem refert, ac sequitur Nauar. eod. Notab.nu.13. Hanc tamen exceptionem ego etiam non sequor; nam concedere indulgentias iurisdictionis est, vt diximus: at in exemptos iurisdictionem non habet; nō enim exēpti essent, ergo nec ipsis indulgentias concedere potest. Hinc nec a censuris ab Episcopo exempti absolui possunt sine licentia eius, cui subiecti sunt, vt probaui in Tract.de Censur.Tab.1.cap.2.§.17.num.5. Simpliciter igitur exceptio vera non est, nisi accedat licentia specialis suorum superiorum, sicut in superiori exceptione diximus.

Tertio excipiuntur ij, qui subiecti sunt mediate ei, qui indulgentias dedit, cuiusmodi sunt subditi Episcoporum respectu habito ad Archiepiscopum; nam Archiepiscopus subditis suorum suffraganeorum concedere Indulgentias potest, ita habetur in cap. nostro de pœniten. & ibi not. Glos. & Abb. Id quod locum habet ita vt Archiepiscopus non cogatur requirere consensus Episcoporum, vt not. Abb. ibi: id quod potest vel prouinciam non visitet, quamuis egredi quantitatem Indulgentiæ supradictæ nequeat, vt dicitur in cit. cap. nostro. Sacramentum tamen pœnitentiæ Archiepiscopus subdit suffraganearum administrare non potest, nisi vbi Prouinciam visitat cap. fin. de Cens. lib.6.

Postremo excipitur Romanus Pontifex;

nam, vbi Indulgentias ipse concedit, omnes eas acquirere possunt, quippe, quia omnes ei subiecti sunt cap. cuncta per mundum, & cap. per principalem, 9. q. 3. quod verum est, nisi Indulgentia concessa reseruata esset ad habitatores certi loci esto regulariter hac forma ab eo non concedatur, ita dixit Abb. eod cap. quod autem, num. 7. de pœnit. Et de hoc hactenus.

S V M M A.

1 *Forma concedendi indulgentias qualis*
2 *Indulgentiam perpetuam Episcopus concedere potest.*

§. III.

1 §. QVarta quæstio est, scil. qua forma Indulgentia concedi debeat. † In qua quęstione cōcludim⁹ breuiter hęc seruanda esse. Primum, vt concedatur saltē cōtritis. Secundo vt concedatur iusta causa, vt pote, quo preces fiant pro salute exercitus Christiani cōtra Turcas, pro gratiarum actione de reportata victoria ab hostib. Christiani nois, & pro hmōi causis. Non autē concedendę sunt ijs, qui manus adiutrices dederint; indulgētię n. hmōi cōcessæ porrigētibus manu adiutrices reuocatę sūt per Bulla Pij V. incip. Etsi domini gregis, lata anno 1566. Idib. Febreuarij, & est constitutio in ordine 50. quamobrem, & Trid. Synod. sess. 25. in Decret. de Indulgentijs, statuit prauos quæstus omnes pro consequendis Indulgentijs omnino abolendos esse, vt ibi ait: statuit etiam vt quiuis Episcopus abusus alios, q. ex superstitione, ignorantia, irreuerentia, aliundeve proficiscuntur, colligat, & in prima Synod. Prouinciali referat, vt deinceps a Synod. cogniti ad Romanum Pont. deferantur, qui sua prudentia his prouideat, vt ibidem dicitur.

2 Tertio † Episcopus cōcedere potest Indulgentiam etiam perpetuam, arg. cap. fin. de off. deleg. & ita dixit Sylu. in verb. Indulgentia. §. 14. & Nauar. in cōs. 18. n. 5. vers. Quinto de pœnit. Sed de Indulgentijs, quæ ab Episcopo conceduntur hactenus, iam videamus quid iuris habeat Episcopus quoad indulgentias a Sede Apostolica concessas.

S V M M A.

1 *Indulgentię cōcessa a Sede Apostolica alicui Ecclesiæ publicari non debent sine licētia Episcopi.*
2 *Prauos quęstus et tollere in his debere. Itē abus⁹*
3 *Indulgētia concessa, vt inter duas hebdomadas suscipiatur, qui vna nō potest, & alia suscipias modo ieiunet tres dies, & confiteatur, & Dominico die communionem sumat.*
An qui ieiunauit hebdomada vna, reliqua vero præstitit in alia indulgentiam suscipiat.
4 *Secundo quid si communionem sumat, sed non die Dominico.*
5 *Postremo quid si elapsis hebdomadis in sua parochia non suscipit, an possit in alia parochia sumere antequam quæ hebdomada elapsæ sint.*

§. IV.

§. DE Indulgentijs egimus, quas Episcopi concedere possunt, iam de Indulgentijs quas Romanus Pont. agamus, habito respectu ad id, quod ad Episcopus pertinet.

1 Primum igitur † Indulgentia concessa a Sede Apostolica alicui Ecclesiæ non debet publicari a quocūque, ēt exēpto sine licentia ordinarij non obstante quacunque exceptione.

2 Secundo † prauos quæstus amouere debet Ordinarius, si qui inessent, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 25. in Decret. de Indulg.

Tertio, si aliqui abusus sint per superstitionem, vel ignorantiam, notari debent ab Episcopo, & in Concilio Prouinciali cū alijs Episcopis conferre, & Romanum Pōt. certiorem facere, ita habetur eod. Decret. Non possunt etiam concedi altari, vel Ecclesiæ nondū con structo, cap. ad audientiam 2 de eccl. benef. vbi Gloss. & Abb. cogita tamen hoc.

Verum quod sæpius per Romanum Pōtificem Indulgētiæ conceduntur hac ratione, scilicet, vt intra duas hebdomadas suscipiantur, & qui vna hebdomada non potest Indulgentiam suscipere; alia suscipiat, modo ieiunet feria quarta, & sexta, & Sabbatho, & confiteatur, & Dominico die communionem sumat; an, qui ieiunauit vna hebdomanda, sed confessus non est, neque communionem sumpsit, an inquam possit in alia hebdomada cōfiteri, & communicari ieiunio non iterato? Secundó quid si communionem sumat, sed non die Dominico. Tertio quid si elapsis duabus hebdomadis in sua parochia quis indulgentias non suscepit. an possit in aliam parochiam ire, vbi hebdomadæ illæ elapsæ non sunt, & ibi seruatis serunadis Indulgentiam suscipere, & alia consequi a Romano Pontif. concessam.

3 Quoad primā quæstionē † ego sentio hunc Indulgentiam non suscipere, qui vna hebdomada ieiunauit, & altera confessus est, vel cōmunionē sumpsit. Primo, qm̄ a forma data discedit; forma. n. est, vt qui non potest prima hebdomada Indulgentiam suscipere, aut non vult; alia accipiat; & in vna hebdomada recipi non pōt, nisi oīa fiāt, quæ iussa sunt; ergo si partim facit in vna hebdomada, partim ī alia, nihil consequetur: Accedit quod alternatiua hæc est, vt scil. prima hebdomada, aut altera suscipiatur Indulgentia: at alternatiua non requirit vt conditiones oēs adimpleantur, sed vna tantum, l. si hęredi plures, ff. de hęred. inst. ergo, ex quo dictum est aut prima, aut secūda hebdomada suscipiatur, non possumus in duabus hebdomadis; si enim hoc voluisset, dixisset; vt suscipiantur inter duas hebdomadas, non autem, qui non potest in prima, in altera suscipiat. Postremo facit, quod a verbis Bullæ discederemus, quod dicendum non est, nisi aliter de mente statuentis constaret,

l. non

l.non aliter,ff.de leg 3. præsertim quod esset contra vulgare illud dictum Indulgentiæ tantum valent, quãtum sonant. Ab hac opinione igitur discedendum non censeo.

4 Quoad secundam quæstionem, † an si dictum sit, vt die Dominica communionem sumat, possit prius confiteri, & communionem suscipere, ac postremo ieiunare. Concludo id fieri nõ posse; nam si liceret mutare diem cõmunionis, liceret etiam mutare dies ieiunij, & pro quarta, & sexta feria, & Sabbatho ieiunare feria secunda, tertia, & quinta; at nemo id licere fatebitur, ergo nec illud de communione fateri debemus, cum eadem ratio in vtroque casu sit, & idcirco idem ius statui debet, c.cum dilecta, de confirm.vtil.vel inutil. & l.illud, ff.ad leg.aquil. Nec facit, si dicatur feria quarta, sexta, & Sabbatho ieiunari consuetum esse potius, quam aliis ferijs, nam & communionem suscipere die Dominico sæpius, & salubrius fit: Tum ob exemplum; quod alijs datur: Tum quod diebus Dominicis in diuinis officijs audiendis, & pijs operibus obeundis quis se magis exercet, quæ non fiunt alijs diebus, quibus secularibus negotijs quis sæpius detinetur, atque sic dixit Nauar.

5 Quoad tertiam quæstionem † scilicet, vbi Parochianus alterius Parochiæ in sua Parochia indulgentiã non sumpsit infra illas duas hebdomadas; an in aliam Parochiam, vbi hebdomadæ illæ elapsæ non sunt, recipere ipsam possit. Ego sentio suscipere eam posse; nam Romanus Pont. huiusmodi indulgentiã concedens concedit omnibus suis Parochianis, qui sunt omnes Christi fideles; & in sua Parochia, quæ est totus orbis terrarum cit cap.cuncta per mundum, ergo hic non discedit a Parochia concedentis; si.n. in vna parte parochiæ suscipere Indulgentiam non potest, ad aliam partem confugere valeat, vbi potest. Præterea concessa Indulgentia a Romano Pont. alicui Ecclesiæ suscipere omnes, qui ad illam vadit, potest, vt supra conclusimus, ergo idem etiam & hic; perinde.n. est atque si ibi esset Indulgentia concessa, in sua parochia vero non esset, ergo recipere eam potest; etenim, qui eo vadit, vbi dies festus agitur, obseruare eũ debet, quamuis in sua parochia non seruetur. cap.illa, dist 12 Nec repugnat, si dicatur, vbi Romanus Pont. indulgentiam concedere vult ijs, quib. debitis tpibus indulgentiã suscipere non potuerunt, id specialim concedere solere, vt ægrotis, & absentibus cum in patriã venerint, illi vero vbi conualuerint; nam locum habet, vbi Indulgentia omnino extincta est, & tempus ipsius est elapsum, at in casu nostro non est elapsum, esto in parochia aliqua hebdomadæ illæ elapsæ sint. Accedit sæpius concedi soluere quem posse eligere sibi confessarium etiam alterius Diœcesis, ergo & in alterius Diœcesi Indulgentiam recipere posse concludendum est, præterea beneficium hoc gratiosum est, & saluti animarum consulens, ergo large interpretandum argum. l. beneficium, ff. de const.princip. & l.sunt personæ, ff. de relig. & sumpt.fun. In hac quæst. igitur sic concludendum censeo.

Verum, an quis possit absolui a censuris, vel voti commutationem habere, qui nec Indulgentiam recipere vult; nec facere, quoad eam acquirendam pertinent. Item an, qui pudore peccatum mortale cõfessus non est, quo casu absolutionem nullam accepit, absolutus tamen a censuris sit, si auctoritate, sibi tradita confessarios eum absoluit? Tertio, an si concedatur facultas permutandi ea, quæ ad Indulgentiam consequendam præcipiuntur, in alia opera, exempli gratia, mandatur trium dierum ieiunium; & qui ieiunare non potest, permittitur, vt in alia pia opera confessarius permutet; quidam vero reliqua omnia facienda peregit, sed non ieiunauit, elapsiq. sunt dies ad ieiunandum præscripti, an adhuc permutatio ieiunii fieri poterit. Postremo, quid si indulgentia concessa sit iis qui prima hebdomada, vbi nouerint ipsam publicatam, hoc, vel illud pium opus fecerint, quãdo dicetur quis hoc nouisse, ac sciuisse?

Quoad primam quæstionem concludo absolui a censuris hunc non posse; nam facultas absoluendi a censuris conceditur in foro conscientiæ tantum, vbi scilicet quis sua peccata confitetur, ergo si non confiteatur absolui a censuris in eo foro non valebit. Postremo, vt absoluatur a censuris, potestas conceditur, quo Indulgentiam consequatur, & a peccatis absoluatur. Dispensatio itidem voti fit, quo aliciatur ad indulgentiam consequendam, & pia opera præstanda, quæ hic desiderantur, ergo absolui a censuris nequit.

Quoad secundam quæstionem concludo a Censuris absolutum non esse, vbi dolo malo id fecit, vel sciebat se a peccatis absolui non posse sic affectum; secus autem si contrarium existimasset; nam absolutio a censuris, & inuito, & ignoranti data valet.

Quoad tertiam quæstionem videbatur dicendum non posse permutari; nam id, in quod permutatio facta est, subit locum eius, quod ab initio fieri debebat, argum.l.si eum, §.qui iniuriarum, ff.si quis satisd. ergo dies ieiunii vbi elapsus est, non videtur in aliud tempus opus aliud fieri. Contrariam opinionem tamen teneo, vt elapso eo die permutatio fieri possit; nam permutatio fiet in aliquod pium opus, vt in orationes, & eleemosynas, quæ nihil interest quo die fiant, cum id cautum non sit, sicut de ieiunio cautum est, ergo.

Quoad postremam quæstionem concludo non statim, & quacunq; ratione quis nouerit indulgentiam cõcessam, suscipere eam posse

sed ea hebdomada, quæ post publicationẽ factam iussu Episcopi in sua Ciuitate, vel in loco, vbi moratur, seu inuenitur; non.n. quæuis notitia, seu publicatio sat est, atq; sic dixit Nauarrus in conf. 3. nu. 9. de cõstit. nam, qui facile credit, leuis est corde, vt inquit Sap. Addo Indulgentias viuis concedi per modum absolutionis; absoluit.n. Summus Põt. a pęnis peccatorum soluendo ex thesauro Ecclesiæ. Mortuis autem per modum suffragij; soluit.n. pro ipsis de thesauro Eccl. non.n. potest absoluere, ex quo alterius fori sunt, at præbere indulgentias sic; sicut etiam alijs pijs operibus pro alio satisfacere, ita Azor. Instit. Moral. par. 2. lib. 5. cap. 26. q. 4. cum seqq. & sine dubitatione id tenendum, vt ibid. & per ea verba, quidquid ligaueris super terram, a Deo recipi. Sed de Indulgentijs hactenus ad Concionatores transeamus.

DE CONCIONATORIBVS, materia ex qua secunda Potestatis Episcopalis, habito respectu ad iurisdictionem Ecclesiastici fori mixti. Cap. XXXXII.

S V M M A.

1 *Prædicare munus Episcopi est.*
2 *Item eorum, qui curam animarum habent.*

CONCIONATORES itidem eligere Episcopus habet, & benedictionem eis dare, vt videbimus. Verum, vt materiam hanc cognitam magis habeamus, quoniam munus prædicandi aliquibus cõuenit iure ordinario, & ex officio, aliquibus vero delegationis iure, ob eam rem qui nam hi sint primo explicemus, deinde qui admitti ad prædicandum debeant. His præmissis videamus, quos eligere habet Episcopus, quosq; benedicere. Secundo quæ prædicari; postremo quib. temporibus.

1 Quoad primum igitur † Iure ordinario, & ex officio munus prædicandi ad Episcopos pertinet: sic enim Christus dominus Apostolis dixit, Euntes in vniuersum mundum, prædicate Euangelium omni creaturæ, ita habetur apud S. Lucam. c. 13. in quorum Apostolorum loco Episcopi suffecti sunt, & Diuus Paul. hac de re agens dixit Prędica verbũ, &c. vt habetur in cap. inter cetera, & ibi Abb. de off. ordin. ac nouissime apud Trid. Sin. sess. 5. de Reform. cap. 2 sess. 24. de Reform. c. 4. vbi habetur prædicationis munus Episcoporum propriũ esse, & ita addit. ad Hælyã in Clem. 2. de sepult. vbi ait officium prædicandi verbum Dei de iure cõmuni pertinere solũ ad Episcopos, & Rectores Parochialium Ecclesiarum. Hinc vbi Episcopus creatus est ei dicitur, vade, & prędica verbum Dei. Hinc, vbi Episcopus prædicat, alius ea hora prædicare non debet, vt dicitur in Extrauag. inter cunctas, §. caueant, tamen de priuil. Idem si faciat, coram se prędicare casibus quibusdam exceptis, vt ibi habetur, & infra videbimus. At quid si in peccato mortali prædicet, an mortifere peccet? communiter concluditur non peccare, ita S. Thom. 2. 2. q. 33. art. 5. esto alias cõtrariũ tenuerit, & Episcopus Mõtis Marant. in Man. pastorum, cap. 32. num. 6. qui de communi testatur, modo non det scandalum, vel contemptus adsit. Si vero impediantur, quominus munus hoc obeant, vel ob occupationes, vel ob morbum, vel etiam ob inscitiam, tunc eligere viros idoneos debent, qui munus id obeant, vt dicitur in cit. cap. cum inter cætera, & apud Sancta Synod. eod. cap. 2. & cap 4. alioquin puniri queunt arbitrio iudicis; nam in cit. c. inter cætera simpliciter inquit, vt subiaceat districtæ vltioni, quæ autem districtio hęc sit, non dicitur, ergo arbitrio superioris punietur, ita Io. Andr. & Imol & But. asseruit, & Menoch de arbit. iud. lib. 2. Cent. 5. cas. 424. nu. 4. Electio igitur ad Episcopum pertinet quacunque consuetudine immemorabili non obstante, ita Congreg. hic: nomine autem Episcoporum compręhenduntur cuiuscunq; gradus sint, & idcirco Patriarchæ, & Archiepiscopi, vt inquit Trid. Synod. eod. cap. 2. cum Mitria, & baculo prędicare debet, Gloss. in c. nullus de cons. dist. 1 In aliena tamẽ diœcesi sine licentia Episcopi loci prædicare non potest, ita rescripsit Clemens viij. vt refert Prax. Arch. Neap. cap. 66. Idque merito, nam ob id diœceses diuisa sunt; opinio igitur Felin. reiciẽda in c. excõmunicamus de hæret. & Turr. Crem. in cap. scriptum, 6. q. 3. qui contrarium sentiunt.

2 Secundo † iure ordinario prædicandi munus habent inferiores omnes Parochi qui animarum curam gerunt, vt habetur apud eandẽ Synodum eod. cap. 2. & cap. 4 & in Extrauag. super cathedram, vers. Verum, ne Parochiales Ecclesiæ de sepult. Item si per se, id nequeant, per alios id exequi debent. Hi ergo sunt, qui proprio iure prædicandi munus habent, probanturq. vbi animarum cura eis mandatur.

Id quod locum habet in parochis subiectis Episcopo, vt prædicare teneãtur, verum etiã & in ijs, qui se exemptos prætenderint.

Secũdo, vel Ecclesiæ ipsæ exemptæ essent.

Tertio, vel alicui monasterio, etiam extra diœcesim existenti annexæ vnitæue, modo re ipse Ecclesiæ in diœcesi sint.

Quarto, vel parochiales Ecclesiæ subiectæ sint monasterijs, quę in nulla diœcesi existunt ita colligitur ex Trid. Synod. ead. sess. 5. cap. 2. vers.

verſ. Idcirco ſi quis, eorum præſtare negligat; nã, qui munus hoc prædicandi detrectant, ab Epiſcopo puniri poſſunt, poſtquã ab Epiſcopo moniti trium dierum ſpatio muneri ſuo defue rint per cenſuram Eccl. ſeu aliam pœnam, ad arbitrium Epiſcopi cogi poſſunt ad prædican dum. Poſtremo, ſi hoc expedire viſum fuerit Epiſcopo, poteſt ipſe ex beneficiorum fructibus honeſtam aliquam mercedem perſoluere alicui, quo prædicandi munus ipſe obeat, donec principalis ipſe reſcipiſcens officium ſuũ impleat, non obſtante conſuetudine contraria, vel exemptione, vel appellatione, reclamatione ve, quouſq. a competenti iudice ſumarie, ac ſola facti veritate inſpecta cognitum, & deciſum fuerit, ita dicitur eod. cap. 2. verſ. Neque huius decreti executionem. Et hæc locum habent in tribus primis amplificationibus. Quoad Eccleſias vero Parochiales ſubiectas monaſterijs in nulla diœceſi exiſtentibus ſi Abbates, & Regulares Prælati in prędictis negligentes fuerint a Metropolitanis, in quorum prouincijs ipſæ diœceſes ſitæ ſunt, tanquam ad hoc a ſede Apoſtolica delegatis compellantur, ita dicitur eod. cap. 2. verſic. Si quæ vero Parochiales non obſtante conſuetudine, &c. vt ſupra dictum eſt. Sed iam de ijs, qui iure delegato prædicare poſſunt agamus: eſt. n. iuriſdictionis cuiuſdam munus hoc, & idcirco delegari poteſt, ex quo etiam quæ iuriſdictionis ſint de iure canonico delegari poſſint, necnon quæ ordinis, vt dixit Gloſſ. in cap. peruenit, d. 95. viden.

S V M M A.

1 *Delegati ab homine prædicare poſſunt, qui ab Epiſcopo aſſumpti ſunt, vel nomine ſuo prædi cent vel nomine Parochi, qui animarum curam habet.*

2 *Delegati a iure prædicare poſſunt regulares, & quæ requirantur, vbi in ſuis Eccleſijs, vel in alijs prædicare volunt.*

3 *Parochi an permittere poſſint, vt aliquis prædicet in ſua Eccleſia ſine licentia Epiſcopi.*

§. I.

§. DElegati autem ad prædicandum duplicis generis ſunt, quidam delegantur ab homine, & quidam a iure.

1 Ab homiue delegantur primo † qui ab Epiſcopo aſſumuntur, vt nomine ſuo prædicent, vel Parochi nomine, vt pote, quia ipſi ratione quapiam impediuntur, quominus id muneri obeant; nam per alios id facere debent, vt habetur apud Trid. Syn. c. 2. ſeſſ. 5. & ſeſſ. 24. de Reform. cap. 4. & c. inter alia de off. ord. & datio prædicatoris habito reſpectu ad Parochos ad Epiſcopum pertinet, vt habetur apud Trid. Synod. eiſdem in locis. Nauar. cap. 25. nu 141. qui contrarium tenuit. Nihil tamen intereſt, qui aſſumitur, an clericus ſecularis, vel regularis ſit, modo vbi ſecularis, eſt de vita, moribus, & ſcientia ab Epiſcopo probetur; Vbi vero regularis eadem ratione a ſuis ſuperioribus probatus ſit, & prædicandi licentiam habeat ab eiſdem, & ab Epiſcopo, ita habetur eod. cap. 2. verſ. Regulares vero iunct. verſi. in Eccleſijs vero. Idem habetur in Bulla Leonis Decimi viden.

2 Delegati a iure vero † sũt regulares, quibus a iure conceſſa eſt facultas prædicandi, vt habetur in Clem. dudũ verſ. Auctoritate Apoſtolica ſtatuimus de ſepult. ibi enim permittitur ipſis, vt in Eccleſijs, & locis eorum, ac in plateis communibus libere valeant clero, & populo prædicare, ac proponere verbum Dei. excipitur tamen ea hora, qua ipſi Prælati volunt prædicare, niſi ſpeciatim licentia eis concedatur. Item poſſunt in ſtudijs generalibus, vbi Sermones ad clerum de more fieri ſolent. Idem in funeribus mortuorum, & in feſtis eorundem Regularium; in his. n. caſibus prædicare poſſunt, niſi Prælatus clerum tunc ad ſe vocet, ita habetur ibi de iure antiquo, & in extrauag. inter cunctas, §. ſtatuimus de priuil. Hodie vero de iure nouiſſimo Trid Synod. ſeſſ. 5. de reformat. c. 2. hæc poſtulantur. Primum, vt a ſuis ſuperioribus de vita, & ſcientia examinati, & probati ſint. Deinde, vt ab eiſdẽ licentiam habeant prædicandi, aut a Generali, vel Prouinciali, & ad ſummam ab eo, ad quẽ pertinet. Poſtremo requiritur, vt cum ea licentia, quæ in ſcriptis eſſe debet perſonaliter ſe præſentent coram Epiſcopo Diœceſis, & ab eo benedictionem petant, ita habetur eod. c. 2. verſic. Regulares vero apud eandem Synod. & hæc poſtulantur, vbi in ſuis Eccleſijs prædicare volunt. Eadem fere ſanciuit prius Leo x. in Bulla incip. Supernæ Maieſtatis, quæ eſt in ordine 15. pag. 205. voluit enim prius a ſuis ſuperioribus examinentur, & probentur, ac deinceps cum litteris de approbatione adeant Epiſcopos, vel ſeculares, vel regulares ſint, qui prædicandi munus obire velint.

Si vero in Eccleſijs, quæ ſuorum Ordinum non ſunt prædicare velint, præter probationem, & ſuorum ſuperiorum licẽtiam, eius Epiſcopi licentiam quoq; habere debet, in cuius Eccleſia; alioquin nullo modo prædicare poſſunt, Diœceſis in qua prędicare volũt eſt; Ipſamq. licentiam Epiſcopus gratis concedere debet, ita dicitur in eod. cap. 2. verſi. in Eccleſijs uero, quę ordinariorum. Atquid ſi ſine licentia prędicent? Epiſcopus non poterit eos punire, ſed ſui ſuperiores regulares. Qua re Epiſcopus coram ipſis inſtabit, ut puniantur, ita ſacra Congreg. declarauit, ut refert Steph. Quarant. in ſumma Bullar. in uerb. Priuilegia Regular. incip. Item Cong. ſacri Concilij cenſuit, pag. 385.

Ex his

3 Ex his apparet † in Ecclesijs clericorum secularium Regulares prædicare non posse sine licentia Episcopi. Idem sentio de clericis secularibus in aliorum Ecclesijs. Nec repugnat cit. Clem. Dudum, vers. In ecclesijs autem parochialibus, vbi videtur sat esse licentiam parochi, sicut etiam dicitur in extrauag. inter cunctis de priuil. nam per Trid. Synod. eod. cap. 2. illis viribus derogatum est; & idcirco iuri nouissimo standum est; posteriores enim leges prioribus derogant per l. posteriores, ff. de leg. Si tamen parocho aliquis alias ad prædicandum approbatus esset notus, vt semel, bisve prædicasset, concedere posset, & ita accipienda est opinio Abbat. in cap. inter cętera de off. ordin. & sequitur Nauar. in Man. cap. 25. num. 141. & in hoc casu ius antiquum locum habebit; alias autem quod ius prædicandi non habent, si publicę prædicent, mortifere peccant. cap. excommunicamus, §. quia vero, de hæret. & Nauar. eod. num. 141. & puniri possunt, vti vsurpantes officium alterius. Sed de qualitatibus, quas habere debent Prædicatores, videamus.

S V M M A.

1 *Prędicator clericus esse debet, & non laicus.*
2 *Non seminare errores, nec scandala.*
3 *Non suspectus de heresi.*
4 *Non regularis, qui extra claustra, & sua obedientia viuat, vel priuilegium se habere dicat.*
5 *Non quæstuarij eleemosynarum prædicare ipsemet, vel per alios possunt.*

§. II.

§. QVi autē eligitur ad prædicādū præter alia, quæ in ipso inesse debēt hęc re-
1 quiruntur. † Primum ne laicus sit, cap. cum ex iniuncto, de hæret. & ibi not. Abb. etenim ecclesiasticas functiones laici exercere nequeunt cap. intelleximus, de iud. Non tamen postulatur, vt sacro ordini initiatus sit. Tum quod per ordinem Diaconatus, vel Subdiaconatus non datur potestas cuipiam concionandi populo sine licentia Episcopi, vel Papæ, nisi habeat Ecclesiam parochialem, & velit in ea prædicare, vt dixit Abb. in cap. inter cætera, de off. ordin. Tum quod vsus habet & clericos in sacris non constitutos ad concionandum admitti, atque sic respondit Nauar. in consil. 7. de off deleg. & Sacra Congreg. interpretata est in eod. cap. 2. sess. 5. de reform. Immo & laicum de licentia clericorum prędicare posse dicitur in cap. mulier. dist. 23. & ita quoque Nauar. eod. consil. 7. hodie tamen debet ab Episcopo esse probatus, vt supra dixi.
2 Secundo † non debet assumi prædicator si errores, aut scandala seminet, immo Episcopus, vbi nouit hæc ab aliquo fieri, statim prædicationem ei interdicere debet, etiam si in monasterio suo, vel alterius prædicet, ita habetur eod. cap 2. vers. Si vero, quod absit.
3 Tertio, † nec de hæresi suspectus esse, immo si hæresis prædicauerit contra eum secundum iuris dispositionem, vel loci consuetudinem Episcopus procedat: etiam si prædicator ipse speciali, vel etiam generali priuilegio exemptum se esse prætendat, quo casu Episcopus auctoritate Apostolica, & tanquam ab ea Sede delegatus procedat, quamuis curare Episcopi debeant, ne iniuria quid tali prædicatori obijciatur, ita habetur eod. cap. 2. versic. Quod si hæreses.
4 Quarto † regulares admitti non debent ad prædicationem, extra claustra, & obedientiam suorum viuentis, nisi ipsi noti sint, & moribus, atque doctrina probati, non obstante quocunque priuilegio, antequam Apostolica Sedes de hac re consulatur, ita dicitur eod. c. 2. vers. Caueant pręterea. idem & de clericis secularibus ibidem dicitur.
5 Quinto, † quęstores eleemosynarū, nec per se, nec per alios prędicare possunt, alioquin ab Episcopis, & ordinarijs locorum contrafacientes, priuilegiis quibuscunque non obstantibus, opportunis remediis coerceri debent, & ita habetur eod. vers. Caueant, ibi Quęstores vero, Non etiā dicti quęstores promulgare indulgentias, vt colligitur ex Trid. Synod. sess. 21. de reform. cap. 9. & Nauar. in cons. 33. de pœnit. Non tamen prohibet Sancta Synodus, quin eleemosynas quęrāt, sed ne ob eam prędicent, vel indulgentias promulgent, vnde abusus plures nascuntur; alioquin si contrarium diceremus Fratres Mendicantium non possent mendicare, non alii pauperes per se, uel per alios, vbi per se non possunt, vel erubescunt, quod absurdum est, & contra legem naturalem, & diuinam, vt id pluribus asseruit Nauar. ibid. Et de his quęstoribus agitur in cap. cum ex eo de pœnit. & supra nos egimus.

Demum contradicente Episcopo nullus secularis, vel regularis prędicare potest, etiam in Ecclesiis suorū Ordinum, vt habetur apud Trid Synod. sess. 24. de reform. cap. 4. uersic. Nullus autem. Hinc Sedem Apostolicam non concedere licentiam hanc nisi de consensu Episcopi dixit Sacra Congreg.

S V M M A.

1 *Sumptus, quis debeat subministrare prædicatoribus.*

§. III.

§. QVando ij, ad quos prędicandi munus pertinet, per se munus hoc exequuntur, qui sunt aut Episcopi, aut curam animarum habentes, ut diximus, non est quod

quod quæramus, quorum sumptibus alendi sint; nam habēt Episcopatus & beneficia, quæ propter officia sua obeunda conferuntur, vt habetur in cap.fin.de rescript.lib.6. Verum id quæri solet, ac debet, vbi per alios prædicationis munus exequuntur, quorum sumptibus alendi sint.

1 Pro regula igitur habebimus† (vt prius de Episcopis agamus) ipsos teneri ad subministrandos sumptus suis prædicatoribus; sic.n.habetur in c.inter cætera, ibi quibus ipsi cum indiguerint, congrue necessaria subministrent, & cæt.de off.ordin.& apud Trid.Synod.facit cap.4.sess.24. de Reform. ibi impensis eorum, & cap.cum ex officij de præscript.& cap.cum voluntate, §.1.de sentent.excom. Idq. merito; nam, ex quo munus suum obeunt, iure de sumptibus prospicere ipsis debent; dignus.n.est mercenarius mercede sua.

Hoc autem locum habet, vel dubitetur cuius sumptibus prædicator alendus sit atque sic sacra Congregat.interprætata est. Id quod dubitationem non habere videtur; si enim pro me quis laborat, vbi laborare ipse deberē, nulla est causa, quamobrē ei impensas denegem.

Idem etiam dicēdum est, si cōsuetudo adsit, vt populus eligat, nominetve prædicatorem; eiq.sumptus faciat; nam, si Episcopus nolit eū sibi eligere prędicatorem; (id enim prohibere potest) ad sumptus ei præstandos tenebitur ipse Episcopus, ita sacra Congreg. ibidem.

Excipitur tamen, vbi consuetudo esset in Ecclesia Cathedrali, vt prædicator vel ab Episcopo eligeretur, vel ab alio; Communitas, vel alius sumptus præberet; tunc enim Episcopus hoc onere leuabitur, arg.cit. cap. 4. sess. 24. & ita sacra Congreg.ibi.

Postremo excipitur, vbi populus eligeret, & nominaret Concionatorem, & sumptus etiam faceret; tunc.n. & hic Episcopus liberabitur hoc onere; Consuetudo igitur consideranda erit, ita dixit Paul. Fusch. lib. 1. de Visit.c. 18. in fine.

Quæ diximus autem de Episcopis, eadem dicimus de Parochis, & curam animarum habentibus; nā si ipsi prædicare non possint, aut nolint, in eorum loco suffectis sumptus ministrare cogētur, ita habetur apud Trid. Synod. sess.5.c.2. vers. Archipresbyteri iunct. vers. Et beneficiorum fructibus, & in eod.c.4. sess.24.

Excipitur tamen, vbi populus, vel Respublica, vel aliqua Societas, seu fraternitas de consuetudine Concionatori sumptus subministraret; tunc enim consuetudo hæc seruabitur; ita habetur eod.cap. 4. versic. Vel solent. Excipitur etiam, vbi Parochus non posset; tunc enim Parochiani obligantur; nam ad alendum Parochum teneri antea probauimus. Sed de his hactenus; iam de temporibus agamus, in quibus prędicari debet.

S V M M A.

1 *Tempora, quibus prædicari debet.*
2 *Prædicari quinam debeant.*
3 *Prædicandi forma quanam sit.*

§. IV.

§. TRia hæc nobis agenda sunt. Primo, quibus tēporibus prædicari debeat. Secundo, quæ. Tertio, qua forma.

1 Quoad primum igitur † Episcopi tempore Quadragesimæ, & Aduentus Domini quotidie, vel saltem tribus in hebdomada diebus, & omnibus Dominicis, & diebus solemnibus prædicare debent, vt habetur apud Trid. Syn. sess.24.de Reformat cap.4. Quoad Aduentum Domini hodie vidi tātum Dominicis, Festisq. diebus prædicari: tempore autem Quadragesimæ singulis diebus Sabbatho excepto. Vt igitur expedire Epo videbitur, ita fiet, vt inquit Sācta Synod. ibid. Secundo quādo visitāt Diœcesim; tunc enim populum admonebunt, sanam, orthodoxamq. doctrinam docebunt, ac reliqua, de quibus egimus supra de Visitatione, & ita habetur apud Trid.Synod.sess.24. de Reform.cap. 3.vers. Visitationum autem omnium. Tertio, quando Sacramentum Confirmationis administraturus est; docebit enim effectus sacramenti, quo maiori cum pietate Christi fideles ipsum suscipiant; & ad summā, vbi id expedire Episcopus arbitrabitur, sicut quando ordines etiam confert.prædicabit.

Inferiores vero, qui curam animarum habent, eisdem temporibus prædicabunt, vt habetur cap. eod.4.vers. Præterea; aliquando in administratione sacramentorum, & vt supra suo loco de Parocho diximus.

2 Quoad secundum, † sanam doctrinam, & catholicam prædicare debent iuxta interpretationem DD.& sanctorum Patrum; Prælatis, alijsq.superioribus non detrahere. Non etiam certum diem iudicij, vel Antechristi aduētum affirmare (non.n. nostrum est scire tps, & momenta, vt inquit Christus Dominus.) Non futura prædicare. Sed si quis inspiratione diuina aliquid futurum in Ecclesia Dei habuerit, Apostolicæ Sedis examini reseruetur, antequam populo promulgetur; sed si periculum est in mora ab Episcopo adhibitis tribus, vel quatuor grauib.viris id cōsideretur; & si contrarium fiat, ipso facto sunt excōicati, cuius absolutio Romano Pontifici reseruata est articulo mortis excepto, ita habetur in Bulla Leonis X. Postremo admonere debent Christianos, vt vitia fugiant, & virtutes sectentur, quo pœnam æternam euadant, & cœlestem gloriā consequantur, ita habetur eod.c.2. vers. Docendo ea. Finis igitur propositus ipsis hic esse debet Dei honos, & animarum salus.

3 Quoad

3 Quoad tertium † modus scilicet prædicandi breuis est, necnon facilis, & ad captum audientium accommodatum esse debet inutilibus quæstionibus omissis, non se ostentando, sed Christum, eundemq. Crucifixum prædicando, vt habetur apud eandem Trid. Synod. sess. 5. c. 2. versic. Docendo ea. Non ergo rerum multitudine, non difficilium quæstionū disputatione audientes concionatores obruent, ita Trid. Synod. sess. 5. cap. 2. Fructus autem prædicationis non est, quod explicemus, vberrimi n. sunt, quandoquidem, qui in vitijs sunt, ab ipsis auocantur, nutantes confirmantur, & qui in via sunt ad pietatem magis, magisq. inflāmantur. Sed de prædicatione hactenus, ad alia transeamus. si hoc addiderimus, discedentem vbi Concio habetur, excommunicari posse cap Sacerdote, de consecr. dist. 1. modo iusta ex causa id non faciat.

DE LECTIONE HABENDA Sacræ Theologiæ, materia ex qua tertia potestatis Episcopalis, habito respectu ad iurisdictionem fori Ecclesiastici mixti. Cap. XLIII.

S V M M A.

1 *Lectio sacræ Scripturæ, in quibus locis haberi debeat.*

2 *Grammatica doceri vbi debeat.*

CVRARE itidē Episcopus debet, vt lectio sacræ Scripturæ habeatur; nam hac ratione Christiana fides per doctos viros necnon sacra doctrina conseruatur, & propagatur, vt S. Synodus dixit sess. 5. de Refor. cap. 1. Hinc impius Martinus Luther animaduertens commoda, & vtilitates, quæ ex Scholis huiusmodi emanant, publica gymnasia improbare ausus est, quem tamen nō minus docte, quam eleganter Alphons. de Castr. improbauit in Tract. contra hæreses in verb. Studia. Verum, quo res hæc dilucidior reddatur, tria breuiter contēplabimur, Primum in quib. locis lectio hæc haberi debeat. Deinde quorum sumptibus alendi, qui docent. Postremo, quæ priuilegia legentes habeant.

1 Quoad primum igitur † sacræ Scripturæ lectio in ijs Ecclesijs haberi debet, in quibus præbenda, aut præstimonium, seu aliud quocunque nomine nuncupatum stipendium pro lectoribus sacræ Theologiæ deputatum reperitur; qui. n. stipendium hoc habet, vt munus hoc obeat, curare Episcopus debet. Si vero nō possit, vel nolit, vtpote, quia idoneus ad id non sit, per alium suis sumptibus id faciēdum Episcopus curabit. Et in posterum illa præbenda, seu stipendium nemini cōferetur, qui per se idoneus non sit ad hoc munus obeundum, ita habetur eod c. 1. apud Trid. Synod. ibi statuit, & decreuit.

In Ecclesijs itidem Metropolitanis, & Cathedralibus, si Ciuitas insignis, & populata sit, ibi quoque lectio haberi debet, vt dicitur in eod. cap. 1. versi. In Ecclesiis autem Metropolitanis. Et id locum habet, vel Ecclesiæ illæ Cathedrales regularium sint, vt consuluit Nauar. in consil. 1. de Magist. Hoc etiam iure antiquo cautum fuit per cap. quia nonnullis, & cap. super specula de Magist. præcipitur enim, vt in huiusmodi Ecclesiis Theologus habeatur, qui sacram Scripturam doceat, & in primis ea, quæ ad animarum curam pertinent; etsi stipendium nullum ei præscriptum sit, vel præbenda primo vacans huic tribuatur (id, quod in Cathedrali seruari hodie vidi, modo tamen non vacet ex causa resignationis, vel aliud onus incompassibile ei iniunctum sit, & vel in mensæ Cardinalium, vel Papæ vacet, vt interprætata est sacra Congreg. alias autem quæcunque præbenda sit, & quacunq; ratione vacet, destinari perpetuo huic muneri debet, & ita vt dixi hodie seruatur. Canonicatus enim cum præbenda destinatur, quem qui habet, munus hoc obire debet, neque simonia committitur si hac conditione conferatur, vt lectionem eam habeat; nam pactio continens id, quod natura rei postulat, simoniam non facit, ita Gloss. in cap. cum M in verb. Perceperit de constit. & Paris. de confident. q. 45. secus si tale onus non haberet, & ego id pluribus egi in Tract. de Simon. cap. 11. Tab 1.) Vel si quid huiusmodi non adsit, scil. nulla præbenda, vel sufficiens, Episcopus fructus alicuius beneficii simplicis & assignabit, (eiusdem tamen beneficii supportatis oneribus. Quare si ad aliqua officia, seus missas celebrandas tenebatur celebrabuntur, & idem de aliis oneribus.) Vel, si neque hac ratione huic Theologo prouideri possit, tunc per eos, qui beneficia habent in Ciuitate, & diœcesi, vel alias, vt commodius fieri poterit. Episcopus de Capituli consilio huic prouidebit. Non tamen alia lectio omitti debet ob hanc, sed & ea habenda si haberi consueuerat, ita dicitur eod. cap. 1. vers. In Ecclesiis vero Metropolitanis.

Tertio in Ecclesiis etiam Collegiatis, quæ sunt in aliquo insigni oppido, si ibi Clerus numerosus sit, operam Episcopus dabit, vt lectio hæc habeatur, vel nullius diœcesis sint; & legenti vno ex his tribus modis iam dictis prouidebitur, ita dicitur in eod. vers. Ibi, Ac etiam in Collegiatis; Et hic habetur casus, in quo Episcopus iurisdictionem habet in Ecclesiis nullius diœcesis.

2 Quarto † in Ecclesiis, vbi tenues annui prouentus sunt, & exigua Cleri, & populi multi-

multitudo, quamobrem Theologiæ lectio haberi nequit, Magister tamen haberi debet, qui clericos, aliosq. discipulos pauperes gratis doceat, ita S Synod. eod. cap. dixit vers. Ecclesiæ vero, quæ annui prouentus. Idem habetur iure antiquo in cap. 1. & quia nonnulli de magistr. & Clemen. 1. § penult. de stat. monac. quoad monachos. Eligi autem Magister hic debet ab Episcopo cum Consilio Capituli: Ac de mercede ipsi prouideri vno ex his modis vel fructus alicuius beneficij simplicis ei assignando non in perpetuum, sed quousque docebit, (modo tamen beneficium suo obsequio non defraudetur) vel ex mensa Episcopi, capitulive, vel alia ratione.

Quinto in Monasterijs quoque Monachorum, vbi id commode potest, sacræ Scripturæ lectio habebitur; & si in hoc Abbas negligens sit, Episcopus loci, vti a Sede Apostolica delegatus opportunis remedijs ad id ipsum compellet, ita habetur eod. cap. 1. vers. in Monasterijs quoque. Quare, si non habet ex suis Monacis quempiam ad id muneris idoneum, alium sumet suis sumptibus, & Ego audiui in quibusdam monasterijs hoc fuisse factum.

In Conuentibus etiam aliorum Regularium, in quibus studia vigere commode possunt, hæc sacræ Scripturæ lectio haberi itidem debet; & munus hoc a Capitulo generali, vel Prouinciali dignioribus magistris assignari, ita dicitur eod. cap. 1. versic. In Conuentibus vero aliorum regularium. Quibus autem sumptibus alatur ex dictis constat.

Postremo in Gymnasijs etiam publicis, vt Bononiæ, & huiusmodi lectio hæc habeatur, & idcirco, vbi instituta non est, vt instituatur; & vbi instituta, & neglecta est, vt restituatur sancta Synod. monet, ita habetur eod. cap. 1. versic. In Gymnasijs etiam publicis. Ex his iam constat, quod explicandum nobis proposuimus in quibus locis lectio hæc habeatur. Item & alterum, quorum sumptibus lectores alendi sint; nam in Gymnasijs publicis stipendium a Repub. vel Principibus iuris habebunt; in alijs autem prædictis, fiet vt diximus. In quibus etiam locis mandatur, vt doceatur linguam Arabicam, Caldeam, & Hebraicam per Clem. 1. de Magistr. vbi etiam habetur quomodo lectoribus prouideatur, & cur id statutum sit. sed iam ad alia transeamus. si hoc addiderim, & supra ve hæc attigisse.

S V M M A.

1 *Lectores sacræ Theologiæ antequam munus suũ exequantur, ab Episcopo examinari debent.*
2 *Item Grammaticam docentes.*

§. I.

§. QVoniam sancta Synodus, necnon veteres Canones, vt lectio sacræ Scripturæ haberetur, idcirco sanxerunt, quo orthodoxa fides augeretur, ac christianos mores Christi fideles imbuerentur, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 22. cap. 1. vers. Et ne sub specie pietatis, & in cap. fin. de magist. ob eam rem, ne contrarium fiat, antequam ij, ad quos
1 pertinent, legere incipiant. † Primo, vt Episcopus eos examinet de vita, moribus, & scientia, vt dicitur eod. versic Item vt probati sint;
2 sic. n. in eod. loco dicitur. † Id quod locum habet etiam in ijs, qui in domibus priuatis grammaticam docent, vt sanciuit Pius IV. & Congregat. hic docet. Excipiuntur tamen lectores, qui in Claustris monachorum legunt, vt ibidem habetur. Idq. merito, ex quo enim sub obedientia superiorum suorum vitam degunt, atque assidue Deo Opt. Max. inseruiunt, male de ipsis suspicari hæc non sinunt. Idem de lectoribus regularium concludimus, & ita Congreg ibi. Idq. ob eandem rationem.

Secundo professionem fidei facere debent iuxta formam Pii IV. traditam in Bullario incip. Iniuncto nobis; nam & idem mandauit, vt professio fieret in alia eiusdem Bulla incip. In sacrosancta Beati Principis; nam ibi præcipit lectores, & cæteros cuiuscunque facultatis professores non admittendos ad suas facultates exercendas, nisi prius catholicam fidem profiteantur, & est Constitutio eius 112. sed iam de priuilegiis eorum agamus.

S V M M A.

1 *Docentes sacram Scripturam in scholis publicis priuilegium habeat, vt absentes beneficiorum suorum fructus quoscunque habeant.*
Discipuli eodem priuilegio fruuntur.
Eodem priuilegio qui Iuri Pontificio operam dant, non autem, qui iuri tantum Ciuili.

§. II.

1 §. POstremo † qui sacram Scripturam in Scholis publicis docent, & discipuli, qui in ipsis Scholis student, percipere fructus suorum beneficiorum, quorumcunque, & absentes possunt, ita habetur apud Trid. Syn. sess. 5. c. 1. Id quod iure antiquo communi cautum fuit, cap fin. de Mag ibi Docentes vero in Theologia facultate, & in c. eam de diuersis de priuil. lib. 6. Priuilegiũ aũt hoc per quinquennium durat, vt dixit Abb. ibi, & in Bulla Pii IV.

Excipiuntur tamen, qui iure ciuili student vt dixit Abb. eod. cap. fin.

Secundo excipiuntur, qui nõ student in studiis generalib. ita Abb. ibi. in ead. Bulla Pii IV.

Tertio

Tertio excipiuntur, qui licentiam non habent ad id ab ordinario per Bullam Pii IV. incip. Sanctissimus in Christo Pater, quæ est Constit. 113. quare etsi per c. fin. de Mag. alia licentia Ordinarii non postulabatur, per eandem Bullam hodie tamen ordinariorum licentia, seu consensus accedere debet. Qui ergo beneficia habeat, & studia Theologiæ, ac iuris Pontificii perficere volunt de consensu sui ordinarii interesse publicis Gymnasiis possunt. Sed de materia hac satis.

DE POENITENTIIS PVBLICIS vel quæ per Canones antiquos inferebantur, materia ex qua Potestatis Episcopalis quarta, habito respectu ad forum Ecclesiasticum mixtum. Cap. XLIV.

S V M M A.

1 *Pœnitentias publicas Episcopus inferre potest.*
2 *Pœnitentiæ publicæ quando imponi possint.*
3 *Pœnitentias publicas in foro conscientiæ Sacerdos imponere non potest.*

1 POENITENTIAS publicas etiam imponere † Episcopus potest, vt habetur apud Trident. Synod. sessione 24. de Reformat. cap. 8. & facit Addit. ad Diaz. in Pract. Crim. can. cap. 23. in littera B. Hanc eandem pœnam imponere potest Vicarius Generalis Episcopi, vbi ad id speciale mandatum habet.

2 † Hæc autem pœnitētia imponi solum debet; vbi ab aliquo publice, & in multorum conspectu crimen commissum est, vnde alii scandalo offensi sunt, ita habetur eod. cap. 8. Apostolus enim monet publice peccātes palam esse corripiendos. Hinc cuidam, quem publice constabat, sacerdotem occidisse; publica pœnitentia imposita fuit.

Excipitur tamen, vt imponi nō debeat, vbi Episcopus iudicaret melius esse commutare pœnam hanc in aliam secretam, vt habetur eod. cap. 8.

Secundo excipitur, vbi occultum delictum est; nam, quo pœnitentiæ huiusmodi imponātur, requiritur, vt crimen ab aliquo publice, & in multorum conspectu commissum sit, ita dicitur eod. cap. 8. Ergo secus, vbi est occultum; inclusio enim cuius alterius exclusio est cap. non ne de præsumpt. & l. cum prætor, ff. de iud.

3 Tertio † excipitur delictū huiusmodi, quod quis in foro pœnitentiæ nouit; nam pro eo confessarius pœnitentiam publicam imponere non potest, quandoquidem canon ille de Episcopis loquitur, & non de Parochis. Præterea in foro conscientiæ peccata nota patefieri non debent, ita vt pœnitens cognoscatur; quod contingeret, si pœnitenti huiusmodi pœna imponeretur: grauioris enim peccati reum hunc esse omnes arbitrarentur, & sic per obliquum pœnitens patefieret, quod fieri non debet, atque sic dixit Abb. in cap. litteras de præsumpt. & Nauar. in Man. c. 8. Not. 2. nam ait ibi Trid. Synod. eod. in loco non loqui de pœnitentiis imponendis ab Episcopo in foro pœnitentiæ, & conscientiæ, in foro mixto, & idcirco nec Episcopus hanc pœnam imponere posset, si in foro conscientiæ id habuisset, secus autem est, si pœnitens velit eam pœnam subire; tūc enim id posset, vt dixit Couar. lib. 3. var. resol. cap. 8. num. 30. Id quod dubitationem non habet; nam de licentia pœnitentis peccatum, & pœnitens patefieri possunt, vt tradunt DD. in cap. omnis vtriusque sexus de pœnit. quod tamen mea sententia fieri non debet, si graue scandalum immineret. Sed de his hactenus.

S V M M A.

1 *Pœnitentiæ quædam, quæ per canones inferuntur, mixti fori sunt.*
2 *Pœnitentia septennis an imponatur.*

§. I.

1 §. POenitentiæ demum, † quæ per Canones quosdam inferuntur, mixti fori etiam sunt; & Canones, in quibus huiusmodi pœnitentiæ habentur, pœnitentiales Canones nominantur, quos colligit Hostien. in Summ. de pœniten. & remiss. §. quæ pœna, versic. Vt autem, & Addit. in fin. ad Decret. Et nonnullæ huiusmodi pœna habetur in c. si quis Ecclesiam. 17 quæst. 4 cap. 2. de pœn it. & remiss. & in cap. 2. de maled. & in cap. 2. de sortileg. Mixti autem fori esse hunc probatur; & quod ad correctionem, & nō ad vindictam inferuntur; & quod potentiæ huiusmodi publicæ sæpius sunt: at si essent fori conscientiæ simplicis publice dari non possent; quandoquidem seipsum infamarent, quippe quia pœnitens detegeretur contra c. omnis de pœnit. Non sunt etiam fori exteriori simplicis, quoniam inferuntur, & ad vindictam. Addo huiusmodi pœnas nec in foro conscientiæ; nec in foro exteriori simplici hodie vsitatas esse, & ita asseruit Nauar. in cap. falsas num. 16. de pœniten. distinct. 5. & ibidem num. 18. versic. Ad posterius.

2 Hinc apparet, † etsi Gloss. nonnullæ id inquiunt in cap. admonere 33. quæst. 2. & in cap. hoc ipsum, 33. quæst. 2. & cap. sunt plures, de pœnit. distin. 3. non vsquequaque opinionem

carum

earum recipiendā esse, quæ asserunt pro quolibet peccato mortali septennam pœnitentiam imponendam esse. Tum quod pœnitentia in foro conscientiæ imponi debet, habito respectu ad qualitates criminum, & pœnitentium facultates, vt dixit Trid. Synod. sess. 14. de Sacram. Pœnit. cap. 8. vers. Debent vero Sacerdotes. Tum quod si daretur illa pœna septennis, afferēdum esset omnia peccata esse æqualia, quod falsissimam est, & hæreticum dicere, vt asseruit Alfons. de Castr contra hæreses lib. 12. in verb. Peccatum, vers. Octaua hæresis. Tum denique, & aliud absurdum contingeret, scilicet in hac vita pœnas peccatorū luere quem non posse; quid enim si quis mille peccata commisisset? frustra pœna hęc pœnitēti imp oneretur. Excommunicatio etiam solemnis sicut eius absolutio mixti fori est; de qua excommunicatione, eiusq. absolutione quod egimus in Tract. de Censur. Tab. 2. cap. 29. in initio, & cap. 31. §. 3 ob eam rem, quæ huc pertinent, illinc summantur. Sed iam ad alia transeamus.

DE MONITORIIS CVM pœna excommunicationis pro rebus inueniendis, materia ex qua potestatis Episcopalis quinta, habito respectu ad iurisdictionem fori mixti. Cap. XLV.

S V M M A.

1 *Monitoria sub pœna excommunicationis pro rebus inueniendis Episcopus concedere potest.*

1 POSTREMO† Episcopus pro rebus inueniendis, veritateq. sciendā Monitoria concedere potest adiecta excommunicationis pœna, vt probabimus. Verum, quo materia hæc dilucidior, & absoluta magis tradatur; hæc de ipsa contemplabimur. Primum, quinam hæc Monitoria concedere possint, & quo instante. Secundo ad quem finem cōcedi debent. Tertio pro quibus rebus. Quarto an obligent ad patefaciendum. Postremo, quę eorum forma.

Quoad primum igitur Episcopus Monitoria hæc concedere potest, ita habetur apud Trid. Synod. sess. 25. de Reform. c. 3. & tradit Bart. in l. in ciuilē, C. de furt. & Abb. in cap qui cum fure, nu. 2. & nu. 5. eod. & in c. dilectus de excess. prælat. nam ait ibi Abb. Iudicem Ecclesiasticum, seu secularem ex suo officio cōpellere quem posse ad indicādum furem, & furtum commissum, & posse ferre censurā cōtra non reuelantem; Id quod probatur in cit. c. dilectus; nam ibi dicitur non posse compelli Sacerdotem ad reuelandum peccatum, siue peccatorem, quem in confessione audiuit, ergo secus si aliunde id nouit. Idem habetur apertius in cap. si sacerdos de off. ord. & in c. ad audientiam. 2. de iureiur. & ibi Abb. hoc idem asseruit Clar. in Pract. Crim. §. fin. quęst. 27. & Foller. in pract. Crim. can. atque sic nouissime Trid. Synod. cōfirmauit ead. sess. 25. de Refor. c. 3. vbi pro certo habet, ac ponit pro inueniēdis rebus Monitoria hæc concedi posse adiecta excommunicationis pœna; sic. n. inquit ibi ead. Sancta Synodus. Quapropter excommunicationes illæ quæ monitionibus præmissis ad finem reuelationis, vt aiunt, aut, pro deperditis, seu subtractis rebus ferri solent, a nemine prorsus præterquam ab Episcopo decernantur; & tunc non alias, quam ex re non vulgari, causaq. diligenter, ac magna maturitate per Episcopum examinata, quæ eius animum moueat, nec ad eas concedendas cuiusuis secularis, etiam Magistratus auctoritate adducatur: Sed totum hoc in eius arbitrio, & conscientia sit positum quando ipse pro re, loco, persona, aut tempore eas decernendas iudicauerit. Hæc ibi Sancta Synodus; ex quibus patet Episcopum Monitoria hæc concedere posse. Idem habetur in Bulla Pij V. incip: Sanctissimus in Christo pater, quæ est in ordine 153. sic enim dicitur ibi Sanctissimus in Christo pater, & Dominus noster Dominus Pius Papa V. volens super expeditione mandatorum, quæ fiunt in forma Significauit, pro rerum subtractarum, aut deperditarum restitutione, seu illarum, & illas subtrahentium reuelatione modum, & formā statuere (manente in alijs reformatione officij Correctoris litterarum contradictarum a Sanctitate sua edita) præsenti, quod perpetuo obseruari vult, scripto ordinat, vt mandata pro restitutione, seu reuelatione huiusmodi, dētur (modo super illis supplicationes in præsentia sua Sanctitatis signatæ fuerint) ad eorum dumtaxat instantiam, quorum ciuiliter interest. Quę supplicationes rem ipsam, de qua agitur, reiq. valorem nominatim, & specifice exprimāt: Nisi forte sint pro Ecclesijs, locis pijs, Communitatibus, Vniuersitatibus, Collegijs, aut vniuersalibus successoribus, quos verisimile est certam rerū notitiam non habere; tūc etenim hac ipsa personarum qualitate expressa ita demum ferri poterit quædam in genere designatio rerum, si designatio neque nimis vaga, & incerta, atque adeo in verisimilis sit, & tamen ostendat res ipsas (id quod præcipue in omnibus attendendum est) minime vulgares existere. Committātur autem Episcopo Ordinario loci, vel eius Vicario in spiritualibus Generali sub hac verborum forma, quæ est ex Concilio Tridentino, videlicet si causa diligenter, & magna maturitate per ipsum examinata

minata pro rei, loci, & temporis, & personæ qualitatibus sibi pro sua conscientia videbitur expedire. Decernentes irritum, & cet. Hæc ibi Pius V. ex quibus probantur, quæ supra diximus. simulq. Episcopos delegatos esse pro executione litterarum Monitorialiũ auctoritate Apostolica concessarum, quæ executioni mandari non debent, nisi prius Episcopus vti Apost. sed. delegat. summatim cognoscat an subrept. obreptitiæve sint, ita Trid. Synod. sess. 22. de Reform. cap. 5.

Secundo, qui potestatem hãc ab eo habent. Quare Vicarius generalis concedere ipsa poterit, modo facultatem hãc delegatam ab Episcopo habeat, ita Sacra Cardinalium Congregatio declarauit in eod. cap. 3. non enim aliter potest per verba Trid. Synod. eod. cap. nam a nemine prorsus præterquam ab Episcopo vt decernantur, censui, quicquid dixerit Sbroz. de Vicar. Episcop. lib. 2. cap. 171. quem sequitur Lazar. ead. q. 5. & male.

Tertio Vicarius etiam electus a Capitulo Sede vacante, ita inquit Sacra Congreg. ibid. Legatum autem a latere, necnon Nuntium Apostolicum cõcedere has posse nõ dubium est, vt asseruit Pet. Ant. Lazar. de Monit. sect. 2. q 5. Abbates etiam iurisdictionem Episcopalẽ habentes id posse asseruit ead. sect. q. 8.

Excipiuntur tamen inferiores Episcopis; nam Sancta Synod. eod. cap. 4. ab Episcopis ea tantum concedi posse, & non ab alijs inferioribus voluit, ergo non ab alijs iudicibus, cap. nõne de præsumpt. & l. cum prætor, ff. de iud. Quare Prælati, qui nullius diœcesis sunt, concedere ea non poterunt; sic enim declarauit Sacra Congreg. Card. Concilij interpres, vt refert Prax. Archiepisc. Neapol. c. 1. not. 1. in fine. Non etiam Vicarius foraneus, vt dixit idem Lazar. ead. quæst. 5. num. 9. quod dubitationem non habet ob prędicta. Sed de hoc primo satis, ad aliud transeamus.

S V M M A.

1 *Monitoria hæc pro rebus reuelandis parte instante conceduntur, & ex officio etiam fiunt.*

§. I.

1 §. QVoad secundum† Monitoria hęc instante aliquo, & officium iudicis implorãte cõcedũtur, ita DD. in l. inciuilẽ. C. de fur. & plures alij, quos refert ac sequitur Neuiz. in sua Syl lib. 3. in verb. Monitorię. n. 28. Et quamuis nonnulli instante parte, concedi existimauerint non debere, contrarium tamen seruari, & de iure testatur Mandos. in Tract. de Monit q. 47. num. 4. cũ seq. Id quod sentit Trid Synod. sess. 25. de Refor. c. 3. Hinc mortuo aliquo sæpius proponi solẽt hæc monitoria, vt qui aliquid de hæreditate mortui detinet, restituat, vel qui detinentem nouerit, reuelet. Non solum igitur, vbi res est, verum etiam, qui eam detinet; denunciari debet c. dilectus, vbi Abb. de excess. prælat. & ita de consuetudine Episcoporum seruari, & esse stylũ Rom. Curę testatur Neuizã. eod. n. 31. Hinc superioribus annis, cum Monachus quidam negotiando multa comparasset, & a suis Superioribus fuisset ipsis priuatus, quo scirent, & inuenient, qui habuissent quidpiam ab ipso Monacho, Monitorium huiusmodi impetrarunt, ac promulgãdum curarunt, instante igitur aliquo Monitoria hæc cẽceduntur, modo ciuiliter eius intersit, vt dixit Pius V. in Bulla Sanctissimus Non ergo ei instanti concedenda sũt, qui criminaliter agit. Idq. merito; quid enim si pœna corporis mutilationisq. membri interueniret? Plane Iudex Ecclesi. qui Monitorium concessit, irregularis fieret. Item modo eius intersit, vt dicitur in eadem Bulla Pij V. vbi ergo sua non interest, concedi nõ debent, ita Petr. Ant. Lazar. in Tract. de Monit. sect. 4. q. 1. n. 21. cum seq. & sect. 1. q. 9. nu. 3. nisi nomine procuratoris, id faceret; requiritur tamen ad hoc speciale mãdatum, ita idẽ ead. q. in fin. Postremo excommunicatis, denunciatis, vel notorijs nõ conceduntur; nec Hebręis, vt ibidem ait. Instante Iudice etiam laico Monitorium hoc concedi potest, modo id imploret a Iudice Eccles. non. n. iubere id potest, atq; sic sẽtit Trid. Synodus eod. cap. 3. & ita Nauar. in cons. 3. nu. 4. de Immun. Eccl.

Ex officio etiã, idest nemine petẽte, Iudex Eccles. Monitoria hæc promulgare potest, vt pote contra detinentes res Ecclesiæ, si eas nõ restituant, vel contra non denunciantes eos, quos nouerint eas detinere, vt habetur in Extrauag. vnic. Ioan. XXII. de furt. vbi & forma habetur monendi, & qui tenent, & qui sciunt detinentes Hinc Commissarij legatorum piorum Monitoria proponunt, vt qui testamẽta, aliasve scripturas habent legata huiusmodi conscientia, intra tantum temporis ea præsentent. His igitur duobus modis Monitoria hęc proponuntur. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Monitoria duplicis finis gratia promulgãtur.*

§. II.

1 §. QVoad tertiũ† Monitoria hæc ob duplicẽ finẽ cõcedũtur, quorũ primus, sed remotus est vt detinẽs iniuste rẽ alienam a peccato cessat: quãdiu. n. inuito domino rem alienam quis detinet, in peccato perseuerat, vt habetur in Regula peccatũ de reg. iur. lib. 6. Id quod in perniciem animæ redundat. Ecclesia igitur, quæ animarum curam habet, ne animæ periclitentur, Monitoria hæc concedit, quamobrem etiam in laicos iurisdictionem habet, cap. nouit de Iudic.

Secundus

Secundus autem, ac proximus effectus tripartitus est. Habito respectu ad detinentem rem alienam, restitutio eius; habito respectu ad dominum sui iuris recuperatio. Habito respectu ad alios, vt denuncient, qui eas detinent, vt habetur in cit Bulla Pij V. incip. Sanctissimus, quam supra posuimus; & ita Mandos. de Monit. q. 1. num. 12. & Petr. Ant. Lazar. eod. sect. 1 q. 3. vel vt veritatē dicant de re pro qua Monitorium latum est. Quare nō pro peccato præterito, sed pro contumacia in non parendo fertur, ita Lazar. ead. sect. q. 13. Sed de his hactenus, ad alia transeamus.

S V M M A

1 *Monitoria hæc pro rebus magni momenti concedi tantum debent.*

§. III.

1 §. Quoad† quātū, scil. pro quibus rebus Monitoria hæc cōcedi debēt, breuiter cōcludēdum est pro rebus magni momenti concedenda esse; ita enim colligitur ex Trid. Synod. sess. 25. de reform. cap. 3. Expresse enim ibi iubet, vt non decernantur huiusmodi Monitoria, nisi pro re non vulgari; ergo pro re graui tantum concedi debent. Idem voluit Pius V. in Bulla incip. Sanctissimus, quam supra retulimus. Idq. merito; nam excommunicatio est omnium pœnarū Eccl. maxima, vt probaui in Tract. meo de Censur. Tab. 2. cap. fin. & idcirco nisi pro graui contumacia ferri debet, arg. c. nemo Episcoporum, & c. nullus, 11. q. 3. Vbi ergo Monitorium hoc petitur nominatim, ac speciatim, exprimi res debet, eiusq. valor, de qua agitur, & idcirco res certa esse debet. Nisi petatur huiusmodi Monitorium pro Ecclesijs, locis pijs, Communitatibus, Vniuersitatibus, Collegijs, aut vniuersalibus successoribus, quos verisimile est certam rerum notitiam nō habere. Tūc enim hac ipsā personarum qualitate expressa, ita demum ferri poterit quædam in genere designatio rerum, si designatio neque nimis vaga, & incerta, atque adeo inuerisimilis sit. Hæc Pius V in Bulla supra posita.

Quare ob eandem rationem cōcedi nō debent, vbi per alia iuris remedia res amissæ recuperari possunt, ita sensit Tridi Synod. eod. cap. 3. Idq. iure optimo, quandoquidem remedium extraordinarium hoc est, & idcirco ad ipsum nō est confugiendum, vbi quis res suas remedio ordinario recuperare potest l. in causæ. 2. ff. de damn. infect. & ita Neuizan. in Syl. Nupt. lib. 3. in verb. Monitoriæ, num. 48. & Gemin. cap. fin. de elect. lib. 6. & Anchar. ibidem, & Felin. in c. 2. de constitut. & nouissime Petr. Ant. Lazar. vbi rem hanc pluribus agit in Tract. de Monitor. sect. 1. q. 13. per totam non quare etsi, qui rem habet, compareat in termino, & asserat se paratum respondere, & se tueri cessāt literæ huiusmodi; ita Laza. sect. 4. q. 1. n. 1. & sect. 1. q. 10. n. 6. concedūtur. n. hæc Monitoria, vbi alia remedia desunt. Colligitur etiam ex iam dictis pro leui ferri non debere esto si feratur, obliget, vt asseruit. Idem Lazar. ead. sect. q. 12. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Monitorio lato pro rebus amissis, an qui eas retinet, se patefacere debeat.*

2 *Monitorio lato pro rebus amissis, qui eas detinet, restituere debet.*

§. I V.

§. Quoad quintum, quos scilicet Monitoria hæc obligēt, quo rem ordinatam agamus primum de detinente rem ipsam agemus, deinceps de alijs.

1 Quoad detinentem igitur † pro regula habebimus, qui rem ipsam detinet, vi Monitorij non teneri ad se patefaciendum, vel denunciādum; & hoc ob hanc rationē, quoniam nemo se infamare debet, c. quis aliquando de pœnit. dist. 1. & ita asseruit S Thom. 2. 2. q. 69. art. 1. Etenim præceptum de non se infamando de iure diuino est præceptum autem hoc de se patefaciendo de iure positiuo, & idcirco vt minus maiori cedere debet argumen. cap. cum inferior de maior. & obediē. & cap. inferior distin. 21. & ita Tolet. lib. 5. Instit. Sacerdot. cap. 37. in fin. & Nauar. in Manua. cap. 17. nume. 10 Hinc, nec accusatus de delicto illud confiteri tenetur nisi fides ei fiat semiplene illud esse probatum coram Iudice competenti, vt dixit Neuizan. in Sylu. Nupt. in verb. Monitoriæ, & Sot. de ration. tegen. membro 2. Nauar. in Man. cap. 2. num. 36.

Idquod locum habet, vel speciatim per monitorium caueatur, vt reus se patefaceret; nam tanquam iniusto parendū ei non est ob prædicta. Hinc in Curia Archiepiscop. Neapol. Monitorium huiusmodi de rebus non datur contra detinens non se patefacientes, sed tantum contra principales non restituentes, & contra scientes, qui rem detinent; si eos non patefaciant, ita Marc. Anton. Gen. in Prax. Curiæ Archiepiscop. Neapol. cap. 2. nu. ... Idem sentit Quint. Mandos. in Tracta. de Monitor. quæstion 47. vbi formam Monitorij huiusmodi pro rebus inueniendis, ponens nam eas detinentibus non præcipitur, vt se patefaciant, sed vt ipsas restituant.

Tertio non tenetur, vbi ad rem, quam detinet, restituendam non obligatur, quia scilicet licite eam detinet. Qui ergo rem detinet

 a do-

a domino ipsi donatā eo Monitorio nō obligatur; sicut, qui ratione rei iudicatæ, vel iurisiurandi litis decisiui, vel transactionis, vel pacti iurati cum parte, vt id pluribus probauit Petr. Anton. Lazarius in Tract. de Monitor sect.4 q.1.nu.12.cum seq.& nu.18. nam, vt inquit Rip. in Tract. de peste pag.158.§.Insuper litteræ, & edicta huiusmodi generalia; in quibus mandatur, vt restituant detinentes bona aliena, &, vt reuelent, qui sciunt ea detinere intelligenda sunt de ijs, qui indebite ea detinent; & de ijs, qui sciunt ea indebite tenere, vt furto, non autem de eo, qui iuste detinet. Nō enim iniuste hic detinere dicitur argum. l. iuste, ff. de acqu. poss. & cap. quemadmodum, §. in aliis vt lit. non cont. & ita Nauar. Itidem, qui eam vsucepit ob eandem rationem; quod eam iuste detinet, se patefacere non debet, ita de communi sententia testatur Nauar. in consi.35.nu.8. vers Octauo de sent. excom & idem Lazar. ead. quæst.1.nu.15.cum seq. Non obligatur etiam, qui rem detinet ob id, quod tantum a Domino rei subtractæ ei debetur; nam ex quo suum habet, nulla est causa, quamobrem puniatur. Id quod locum habet vel speciatim Monitorio caueatur, vt qui retinet, compensatione nō obstante, eam restituat, atque patefaciat; nam vt notorie iniustum, non obligat argu. cap. Romano, §. fin. de sent. excom. lib.6. atque sic dixit Angel. de Clauas in verb. Furtum, §.41. quem sequitur Ioan. Tabien. in verb. Inquisitio, q.6. & Nauar. in cap inter verba in Corolar. 66. num. 792. contra Rossel. in verb. Familia. Nec repugnat stylus Romanæ Cur. qui permittit tales litteras, vt restituant, vel retineant in compensationem debiti. Accipiuntur enim in hanc sententiam, vbi cōpensatio iniustata est, vt pote, quia plus accepit, vel quia certum pro incerto debito retinuit: dispositio enim continens mandata generalia, quæ possunt intelligi iuste, & iniuste, intelligi debet, vt sint iusta l. si procurator, ff. de cōd. indeb. & cap. Quintauallis de iureiur. & ita Gloss in cap. dilecto de præben. & c.1. de iureiur. lib.6. litteræ igitur huiusmodi sic sunt intelligendæ; peccauit tamen, si ratione alia ad suum peruenire poterat.

Non etiam tenetur, vbi litigaret in iudicio de re aliqua, & lis dubia est; nam in dubio pro possessore præsumitur cap. ex litteris de probat. quod ego interpretor, vbi rem detinens ignorabat probabiliter, an rem deberet necne; secus autem si sciuisset ad se nō pertinere.

Non etiam tenetur, vbi res, quæ pro aduersario facit sua esset; exempli gratia habet scripturas, quæ suæ sunt, & prodesse aduersario suo possēt si ipsas prodat, Monitorio igitur lato contra detinentes scripturas pertinentes ad causam talis non tenetur quis suas tradere; non enim contra se aduersarium tueri habet argumen. l. 1. & l. qui accusare, & ibi DD. C. de eden. & in re nostra dixit Felin. in cap. duo de appell. & Nauar. in consil 5. num. 3. de senten. excommun. Excipitur tamen, vbi non exhibens mortifere peccaret, ita Ant. & Abb. Felin. ac Dec. in d cap. 1. de probat. Si enim fauore fisci instrumēta contra se exhibere quis debet, multo magis pro salute animæ suæ, & ita Petr. Ant. Lazarius de Monitor. sect. 3. q. 1. n. 11. quare si manifesto causam iniustam prosequatur, tunc & proprias edere tenetur, & communes, & multo magis publicas. Secus si iustam causam se prosequi pro certo habeat, non enim tunc vllam scripturam dare ei tenetur, ita Lazar. ibid num. 10.

Non obligatur etiam, qui rem non restituit ob id quod restituta dominus eius delictum aliquod perpetrare vult; non enim tunc ad restitutionem tenetur cap. ne quis, 22. quæst. 2. Quare, qui apud me pecuniā deposuit, quam scio ea restituta se velle vti ad occidendum aliquem, non debeo eam ei restituere, nec ob id in excommunicationem incido, ita Nauar. in cap. inter verba Corrolar. 66. nume. 797. & S. Anton. par. 1. Sum. tit. 2. cap. 8. §. 1. & Petr. Ant. Lazar. de Monit. sect. 2. quæst 15. Immo pecco si contrafaciam, nisi iussu iudicis restituam, ita Caiet. 22. quæst. 62. ar. 3. & alij quos refert Lazar. ibidem.

Septimo non obligatur Monitorio, is quem obligare nō vult, qui Monitorium proponit, vel quo instante Monitorium concessum est: Quare, quod verisimile non est, patrem velle suum filium excommunicari: Maritum vxorem, ob eam rem si Monitorium prædicti impetrauerint, nec filij, nec vxor excommunicatione obligabuntur.

Octauo eo Monitorio non obligatur, vbi rem restituere non potest, modo restituendi animum habeat, vbi potest l. imposibilium, ff. de reg. iur. & ibi Gloss. ac DD. Si tamen ratione qua piam cautionem præstare potest, eam debet, ita Abb. in cap. significante de pignor. & Neuizan. in Sylu. Nupt eod. num. 56. Quod ego interpretor, vbi se non infamaret. Restituere autem non posse dicitur non solum, qui omnino non potest, verum etiam, & qui non commode l. nepos proculo, ff. de verborum significatione. Non commode autem dicitur posse, vbi restituendo damnum altioris ordinis subiret vel vitæ, vel famæ; & ita Petr. Anton. Lazarius de Monito. sect. 4. quæstione 4. num. 1.

Nono eo Monitorio non obligatur, vbi pro pœna fertur; nam ea non debetur, nisi post condemnationem, dixit Gloss. communiter recept. in cap. fraternitas, 12. quæst. 2. & eam refert, ac sequitur Clar. in Pract. Crimin. §. fin. quæst. 80. versic Sed hic incidenter quæro, & Nauar. in re nostra eod. in cons. 5. num. 5.

Decimo non tenetur, qui rem minimam detinet eius, qui Monitorium ferendum curauit: non

non enim in excommunicationem incidit, ſi non reſtituat cum pro minima re quis nō peccet mortifere, & idcirco nec in excomunicationem incidat, c. nemo Epiſcoporum, & cap. nullus, 11. quæſt. 3. Quæ autem res minima ſit arbitrio boni viri ſtabitur, argum l. 1. ff. de iur. delib. & cap. de cauſis de off. deleg. Excipitur tamen vbi vel ipſe ſæpius ſubripiēdo paruam quantitatē, vel alij, & damnum graue datum eſt; tunc enim etſi non peccarunt auferendo, peccant non reſtituendo, & in excommunicationem incidunt, ita Lazar. eod. ſect. 3. q. 2.

Poſtremo non tenetur, vbi periculū maioris damni ei immineret, argum. cap. officij de pœnit. In his igitur omnibus caſibus ſe patefacere rem detinens non debet.

Excipitur tamen primo, vbi ſe non infamaret; tunc enim ad patefaciendum tenetur, exempli gratia Notarius, qui habet ſcripturas pertinentes ad eum, qui Monitorium promulgandum curauit, plane ſine nota infamiæ patefacere eas poteſt, & idcirco tenetur. Idquod frequentatur a Commiſſarijs legatorum piorum; nam præcipiunt Notorijs per ſua monitoria, vt proferant teſtamenta, quibus pia legata relicta ſunt intra tantum temporis propoſita contrafacientibus Cenſuræ pœna; non enim ſe infamat id patefaciendo; quippe, quia legitime ea detinet.

Secundo excipitur, vt etſi ad patefaciendum quis ſe non tenetur, reſtituere tamē rem ipſam debet, vbi poteſt, & in caſibus, in quibus licite eam non detinet, quos ſupra recenſuimus; prェſertim quod per prædicta Monitoria excommunicantur, qui detinent, & non reſtituunt; nam rem alienam illicite detinens mortifere peccat, cap. ſi res aliena, 14. quæſt. 6. & peccatum nō remittitur, niſi reſtituatur ablatum, cap. peccatum, de reg. iur. lib. 6. præſertim cum Monitorio id cautum, ac præceptū ſit; quare ſi contrafaciet, in excommunicationem incidet, eſto pendente termino ad reſtituendum forum mutet, ita Petrus Antonius Lazarius in Tract. de Monitor. ſect. 4. quęſt. 17 & ego ante in Tract. de Cēſur. Tab. 1. cap. 10. §. 6. num. 4.

Tertio excipitur, vbi ſemiplene eſſet probatum, & rem detinens id ſciret; tunc enim teneri ad ſe patefaciendum DD. inquiunt. Sed de ipſo detinente rem alienam ſatis, ad alios tranſeamus, qui rem non detinent, detinentem tamen norunt, an denunciare ipſi teneantur.

S V M M A.

1 *Denunciare vi Monitorij tenentur omnes, qui norunt apud quem res abſtracta ſit; quæ regula, quouſque pateat, declaratur.*

§. V.

§. SEcundo loco agendum eſt de ijs, qui rem non detinent, quamobrem Monitorium latum eſt, ſciunt tamen apud quem res ipſa ſit. Verum quod Monitoriū aliquādo fertur vt veniant ad denunciandum: aliquando, vt veniant ad teſtimonium ferendum: aliquando ad vtrunque ob eam rem prius de primo, deinceps de reliquis agamus. Pro regula
1 igitur † habebimus vi monitorij oēs obligatos eſſe ad denunciādum, qui nouerunt apud quem res ſit, de qua Monitorium loquitur; nam generale eſt, & omnes complectitur; merito igitur omnes tenentur, l. Iulianus exuli, ff. ad exhiben. & cap. ſi Romanorum, diſtin. 19. Quare tam viri quam muliere: item tam clerici, quam laici, ideſt perſonę eccleſiaſt. & non eccleſ. nec non ſerui, & liberi ad reuelandum obligabuntur. Id quod locum habet non ſolum, vbi detinens dolo malo detinent. verum etiam, vbi bona fide; vt pote quoniam rem a fure bona fide emit; & Seius id nouit, tenetur enim patefacere, ita aſſeruit Petr. Ant. Lazar. de Monit. ſect. 3. quæſt. 3. nam & detinens ad reſtitutionem tenetur, quandoquidem bona fides liberat a pœna, & non a reſtitutione, ita Menoch. de recup remed. 16. num. 32.

Excipitur tamen primo habito reſpectu ad ipſum reuelantem, vbi Monitorium non nouit, vel quod abſens erat, vel quod morbo graui impediebatur, vnde eius notitiam non habuit; excuſatur enim argumen. cap. fin. de matrimon. contrahen. cont. interd. Eccleſ. & idcirco in excommunicationem non incidet; eſt enim ignorantia facti, quæ & quemcunque excuſat, l. iuris ignorantia, & l. regula cum ſimilibus, ff. de iur. & fact. ignor. Verum quid ſi elapſo tempore reuelandi, & denunciandi quo caſu, qui non denunciarunt, in excommunicationem inciderunt, ſi ſine cauſa id non reuelarunt, an inquam eo tempore elapſo ſub eadem pœna teneatur, qui Monitorium hoc tunc nouit, vel tunc rem apud alium eſſe, ac detineri? Plane videbatur ipſum obligatum eſſe: nam antea excuſabatur; propterea quod ignorabat, modo ceſſat ignorantia, ergo & excuſatio argum. cap. cum ceſſante de appellatione. Contrarium tamen concludendum eſt, ſcilicet ipſum non obligari, & non patefacientem ob eam rem in excommunicationem non incidere; Et hoc, quia vis Monitorij coarctata fuit tempore, ſcil. qui intra tantum tempus non denunciauerit, excommunicati ſint, cum igitur vlterius nō pertineat vis Monitorij, qui poſt ipſum nō denunciauit, in excommunicationem non incidet, limitata enim cauſa limitatim producit

effectum l.in agris,ff.de acq.rer.dom.Non repugnat,modo contrarium;nam locum habet, vbi iudex voluit eum obligare, quæ voluntas hic cessat,ex quo tempore coarctata fuit vi monitorij.

Secundo non tenentur,qui furiosi sunt,ac mente capti; nam contumaces esse non possunt,ex quo dolo carent, & nō mortifere peccant,& eorum denunciatio nihil prodest atq; idcirco in excommunicationem non incidūt. Quare nec sani facti tenebuntur,si elapso tempore monitorij id contingat.

Tertio eo monitorio non obligātur ad denunciandum, neque idcirco ad communicationem,qui subditi non sunt eius, qui monitorium decreuit;extra territorium enim ius dicenti impune non paretur l.fin.& ibi DD. ff.de iurisd.omn.iud.& c.fin.de constit.lib.6. Id quod locum habet vel reperiātur in loco, vbi monitorium promulgatur. Immo si subditus alio domicilium trāsferat,antequam tempus monitorij elabatur non tenetur domicilij mutatione,esto in diœcesi sit.

Quarto nec exempti a Iurisdictione Episcopi, quandoquidem nec hi subditi sunt, & obligari cēsuris ab Episcopo nequeūt: Quare nec regulares qui hodie fere omnes exempti sunt,hoc monitorio obligabuntur.Nec repugnat censuras,& interdicta omnia lata etiam ab Ordinario seruari ab ipsis deberi, vt habetur apud Trid.Synod.sess.23.de Regul.c. 12. nam habet locum in censuris in alios subditos latis,non autē his monitorijs contra se.Quare a Romana Curia, quo vniuersi compræhenduntur, monitoria hæc impetrari debent, vt fieri vidi a quibusdam regularibus.

Quinto non tenetur quis denunciare, vbi periculum vitæ probabiliter adiret;non enim in hoc casu in excommunicationem quis incidit,vt probaui in Tract. de Cens. quandoquidem pro re aliena periculum vitæ adiræ quis non compellitur arg l.præses, C.de seruit. & aqua,& cap.officij de pœnit. & ita dixit Bald. in cap.cum nuncius de testibus;&Foller.in re nostra in Prax.Crim.2.p.iud. ver. Testibusq. diligenter examinatis nu.31. Idem si periculum infamiæ,& bonorum,& non solum suæ, verum etiam suorum parentūm cōsanguineorum,vel affinum,modo probabilis timor sit; non.n.tunc tenetur, nec peccat, nec ad restitutionem obligatur,ita Sot.de iust.& iur.lib.5. quæst.7.art.1.& alij cit.a Petr.Ant Lazar. de Monit.sect.2.quæst.10.num.2.

Sexto non tenetur denunciare,vbi probare non potest,quod denunciat c.plerumq.2.q.7. & cap.si peccauerit,2.quæst.1.& cap.placuit. 6.quęst.2.& Gloss.in cap.Sacerdos de pœnit. dist.6.& Præpos.in ca. nerui, dist.13. & Rip. de Pest.num. 224. atque sic asseruit pluribus Nauar.in cap.inter verba,11.quæst.3.Corrolar.66.num.778. & in consil.2.de test.cogen. vbi nec participans in furto, quia scil.accipit partem aliquam teneri ait ad denunciandum si probari non possit. Id quod locum habet, vel iudex iubeat, vt denunciet,esto probare id nequeat?nam præceptū hoc nullum est,& errorem intollerabilem continet, & idcirco excommunicatio nulla,ita Angel.de Clauas. in verb. Excommunicatio 3.§ 20.Idem Neuizan.inSyl.Nupt.lib.3.in verb. Monitoriæ, nu.46.& Lazar.eod.sect.1 q.2.num.4.

Septimo,vel probare possit,denunciare nō tenetur,nec debet,si per fraternam correctionem,inducere posset rem detinentem ad eius restitutionem; fraterna enim correctio de iure diuino est, vt habetur apud S.Matth.c.18. & refertur in cap.nouit de iud.& in c. si peccauerit, 2. quæst.1. & idcirco derogare iudex ei non potest, & ei non est obediendum, vbi non habita correctionis fraternæ ratione denunciare id iubet,ita inquit S.Tho.2.2. q. 33. art.7.ad quintum.Ad probādum autem vnus testis sat est, modo idoneus sit; ex quo enim agitur de pœnitentia iniungenda,& de emendatione peccati, in denunciatione vnus testis admittitur cum ipso denunciante,vt habetur in cap.in omni negotio de testibus, & ita dixit Nauar.eod.num.779. & cōmuniter DD.

Secundo loco non tenetur reuelare habito respectu ad eum,qui denunciandus est,& primo in omnibus casibus, vbi qui rem detinet ad restitutionem non obligatur, vel non potest; monitoria enim hæc promulgantur,quo restitutio fiat ab ijs,qui res detinent sine legitima causa, & ad restitutionem tenentur, at vbi detinens restituere non debet, alius denunciare ipsum non habebit.Quare, qui nouit Titium habere centum aureos Seij, quos voluit esse ipsius Titij,si Seius ad bellum profectus ibi moreretur, quod & contigit, hic omnino id sciens per monitorium promulgatum non tenetur patefacere, quippe quia Titij sunt,ita Petr.Anto.Lazar.de Monit.sect.3. quæst.4.& sect.2.quæst.13.

Tertio,vbi quis monuit rem detinentem,vt restitueret,& restituere promisit, cum poterit, antequam enim admoneat, non tenetur denunciare,vt dixit Nauar.eod num.775.

Quarto,vbi debitor ipse id patefecit; non enim tunc alius id sciens tenetur; nam superuacanea est aliorum denunciari. Idcirco non facienda.l.hæc stipulatio, §. Diuus, ff. vt leg. nom.cau. Ias. in l decem,nu.30.ff.de verbor. significat. Neuiza. de Monit.lib.3.num. 63.& Petr.Anton.Lazar.de Monitor. sect.2. quæst. 12.num. 9. qui ait, vbi ab alio denunciatio facta est,alium non teneri,cap.eum, qui de reg. iur.lib.6.

Quinto ratione modi scientiæ de re ab alio detenta ad denunciandum non tenetur. Primo,vbi id in confessione sacramentali nouit; ob sigillum enim confessionis patefacere id non

non potest, etsi patefecit, nihil tamen facit cap. omnis de pœnit. & cap. dilectus de excess. prælat. Nullo enim imperante Sacerdos ad id compelli potest. Id quod locum habet, vel pœnitentem non absoluerit iuxt. cap. quod quidam de pœnitent. Immo nec alius, qui confitentem audierit vel laicus sit, vel dolo, vel non dolo ipsum audierit potest, ac debet pænitentem denunciare, ita dixit Nauar. ibid. Quare, qui laico in necessitate peccatum cōfessus est, esto ab eo non absoluatur, denunciari tamen ab ipso non potest. Postremo idem de eo, a quo rem detinens consilium petijt; atque sic nouissime Petr. Anton. Lazarius de Monitor. sect. 2. quæst. 17. prædicta asseruit.

Verum quid de eo, qui excommunicatione non obligatur, esto ad restituendum teneatur exempli gratia filius abstulit patri mille, nec verisimiliter est patrem voluisse filium excommunicatione obligari, an famuli, qui id nouerunt, si patri id non patefaciant excommunicatione ipsi obligantur? Videbatur dicendum eos non obligari; nam filius principalis non obligatur, ergo nec qui nouit, quasi accessorium, cap. accessorium de reg. iur. lib. 6. & c. 1. de consecr. eccl. vel. alt. eod. lib. Contrariam opinionem tamen sequendam censeo, scil. famulos non denunciantes in excommunicationem incidere. Nam ratio, quæ est in filio, non est in famulis, ergo nec dispositio arg. a contrario sensu, l. illud, ff. ad l. aquil quamuis enim verisimile non sit patrem velle filium excommunicari, non tamen verisimile est nolle famulos non denunciantes excommunicationem euadere. Nec repugnat, quod dictum est de accessorio; nam immo æque principaliter Monitorium impetratum est contra detinentem, sicuti contra non denunciantem. Hinc, etsi filius furti non tenetur, quod fecit patri, qui tamen ei opem tulit, furti tenetur §. ij, qui in Institut. De oblig. quæ ex delict. facit quoque l. si quis vxori, ff. eod. Famuli ergo huiusmodi non denunciantes excommunicatione obligantur. Habito respectu etiam ad concedentem quis non tenetur, vbi aut mortuus est, aut iurisdictionem amisit, aut eius vsum per censuras, & vel notorius, vel denunciatus pro tali est; nam in prioribus casibus tolluntur literæ huiusmodi generales, & censuræ per ipsas latæ, in posteriori suspenduntur, ita Petr. Anto. Lazarius de Monitor. sect. 2. quæst. 1. & sect. 4. q. 1. n. 25. & facit Gloss. communiter recept. in cap. a nobis de sent excom.

Et quæ diximus locum habent, vbi Monitorium latum est, vt denuncietur: iam agamus, vbi latum est Monitorium, quo testimonium feratur. 1

SVMMA.

1 *Testimonium ferre quando quis debeat, vbi per Monitorium monetur, vt qui detinere rem alienā scit, ad testim onium ferēdum veniat.*

§. VI.

§. QVando Monitorium latum est, vt quis denunciet, vbi nouit rem alienam detinentem, qui denunciare teneatur, vidimus, iam videamus, vbi latum est Monitorium, vt ad testimonium ferēdum ueniat.

1 Primum igitur † testimonium ferre tenetur is, quē ad denunciandum supra conclusimus; idq. multo magis, quandoquidem in pluribus casibus testimonium ferre quis debet, quam denunciare, vt videbimus, atq. sic sensit Abb. in cap. ad nostram. num. 3. de iureiur. nam ait Iudicem eccles. posse iubere generaliter sub pœna excommunicationis, vt qui aliquid scit de pertinentibus ad causam, quę vel coram se, vel Iudice seculari agitur, accedat ad testimonium ferēdum, & sequitur eum Nauar. in cap. inter verba. 11. quæst. 3. pag. 47. Idem Abb. in cap. 1. de testib. & attest. etiam Neuiz. in sua Sylu. lib. 3. in verb. Monitoriæ, num. 32. vbi ait laicos ad id compelli posse, & Iudicem Eccles. requisitum a Iudice laico Monitorium hoc cōcedere debere, quandoquidem mutuo sibi opem ferre debent, vt dixit Neuiz. eod. nu. 34. & Abb. in cap. ad nostram 2. not. 3. de iureiur. vbi bonam practicam esse, quando ignorantur testes vt fiant Monitoria generalia sub excommunicationis pœna contra scientes veritatem de tali negotio, vt compareāt ad testimonium ferendum. Hæc Abb. ibi, vbi multa ad id pertinentia ait.

Secundo tenetur testimonium ferre, esto probare ipsum non possit; idq. merito; si enim testis necesse haberet producere alios testes ad suum dictum probandum, & illi itidem producti, ad id tenerentur, & sic alij deinceps, res ad infinitum redderetur, quod absurdum est. Postremo is non accusat, neque denunciat, sed inuitus cogitur potius argum. tot. tit de testib. cog. Iure igitur, vel testimonium probare nequeat, testimonium tamen ferre debet, ita dixit Nauar. in capit. inter verba, 11. quæst. 3. Corrol. 66. num. 780. & in consil. 2. de testib. cog. vid. Item vel iurasset se non dicturum, ita Innocen. in cap. qualiter, 1. de accusat. & Abb. in cap. dilectus de excess. prælat. & sub fine in cit. cap. qualiter; non enim iusiurandum iniquitatis vinculum est, cap. quanto de iureiur. & si generaliter quis iurauit ad hunc casum non pertinet, cap. veniens, & cap. quintaualllis de iureiur. & cap. 1. eod. lib. 6. & si iurasti non dicturum, vel ut testis interrogatus, non ualet, & non teneris illud obseruare, esto

esto peccaueris, cap. non est obligatorium de reg. iur. lib 6. & in cap. in malis, 22. quæst. 4. Multo magis locum habet, vel promisisset se nihil dicturum, ita S. Thom. 2. 2. quæst. 70. art. 1. ad secundum, communiter recept. & testatur Nauar. in eod. Corrolar. 64. num. 703. Item in omnibus casibus in quibus, & sine præceptis obligatus esset, ita Nauar. eod. num. 719.

Excipitur tamen primo, vt ad testimonium ferendum venire non cogatur, vbi qui rem detinet, iuste eam detinet, qui autem hi casus sint supra posuimus, vbi de detinente egimus. Monitoria enim hæc fiunt, vt inueniantur iniuste detinentes, non autem iuste.

Secundo excipitur, vbi per confessionem sacramentalem id nouisset, vtpote quia audiuit cum esset Parochus pœnitentem, vel alius a Confessario habuit, vel iniuste, & dolo pœnitentem eum confitentem audiuit, vel pœnitẽs consilium ab eo petijt, vel in casu necessitatis, cum laicus esset, confessus ei est, vel per scripturam, in qua erant scripta peccata, id nouit. Ad summam vel licite, vel illicite per pœnitentiam, vel occasione pœnitentiæ id nouerit, ad testimonium ferendum non tenetur.

Tertio non tenetur etiam, vt testis, nisi extent indicia per famam, quæ probata sint, & ipsi constet esse probata, & hoc, vbi de graui damno tertij agitur, ita Nauar. eod. nu. 3.

Quarto non tenetur testis de crimine semiplene probatum testimonium ferre, quamuis per appellationem res agatur, vbi probabiliter timetur.

Quinto non cogitur quis testimonium ferre in causa criminali, vbi graue damnum ei immineret, nisi eius nomen tacitum habeatur, & facit cap. fin. §. iubemus de hæret. lib. 6. & ita Nauar. eod. Corrolar. 66. num. 818. vers. Addo tamen, facit quoque cap. officij de pœnit.

Sexto nec Consanguinei, nec Affines; nã testimonium ferre contra consanguineos, & affines suos non tenentur, vt parentes, & aliqui ascendentes habito respectu ad filios; & e contrario aliqui filij descendentes habito respectu ad ascendentes, vt habetur in l. parentes, C. de testib. & in cap. item parentes, 4. quæst. 3. & ita Angel. in Summ. in verb. Denunciatio. num. 13. vers. Vtrum Episcopus, ibi fallit hoc in parentibus. Id quod locum habet, vel sint filij nothi, vt inquit Gloss. & DD. in cit. l. parentes. Secus autem quoad filios spirituales, vt de communi sentẽtia testatur Felin. in cap. cum nuncius de testibus, & Nauar. eod. Corrolar. num. 868 cum seq. Id quod ob eam rem fit, ne damnum patiantur in amore, concordia, & substantia.

Septimo excipiuntur alij priuilegiati, vel ob honorem suæ dignitatis, vt Episcopi l. nec honore, C. de Episc. & Cler. alij ne patiantur damnum in spiritualibus, vt clerici cap. quanquam, & ibi Gloss. 14. quæst. 2. Excipitur tamen, vbi prædicti priuilegiati nec damnum corporale, nec spirituale paterentur, & alij non essent; qui testimonium ferent, ita Nauar. eod. num. 882. Ex his patet iustum metum cognationem, priuilegium, & huiusmodi excusare, ita Nauar. in cons. 2. de test. cogen.

Postremo excipiuntur, qui inhabiles sunt ad testimonium ferendum, vtpote, quoniam infames, & huiusmodi, si tamen alij testes non sint admitti debent; nam, esto improbari possint, si tamen non excipiantur, eorum testimonium valet, ita Nauar. in Corrolar. 66. nu. 819. vbi rationes plures reddit. His igitur modis regula hæc declaratur, iam de Monitorij forma agamus.

S V M M A.

1 *Forma Monitorij, quænam sit.*

§. VIII.

1 §. FOrma demum † huius Monitorij varia est, aliquando enim monentur subditi vt denuncient, aliquando, vt testimonium ferant; aliquando, vt denuncient notoria, vel famosa, testimoniumve super illis ferant; aliquando vt denuncient secreta; aliquando vt restituant; aliquando, vt monenti dicant tanquã Iudici; aliquando, vt dicant tanquam bono viro, qui prodesse possit, & non obesse, vt ex dictis constat iunct. tradit a Nauar. in cons. 10. num. 1. & in consil. 11. de off. ordin. Sed de his Monitoriis hactenus; iam ad Monitoria transeamus, quæ fiunt, vt delicta patefiant.

DE MONITORIIS cum pœna excommunicationis ad delicta inuenienda, materia ex qua Potestatis Episcopalis sexta fori mixti. Cap. XLVI.

S V M M A.

1 *Monitoria etiam facere potest Episcopus, quæ delicta patefiant, atque denuncientur.*

2 *Monitoria pro delictis, & ad vindictam an concedenda sint.*

3 *Inquisitores etiam Monitoria huiusmodi facere possunt.*

1 EPISCOPVS itidẽ † Monitoria proponere potest, quo delicta denuncientur, atque patefiant, vtpote contra eos, qui blasphemant nomen Dei, vel Sanctorum, cap. qui cum fure, iunct. traditis ibi a DD. de furt. & vt inquiunt Bart. & alii in l. in ciuile. C. eod & ita Nauar. in consil. 10. & consil. seq. de off. ordin.

Verum

2 Verum; † an instante parte, vel Iudice seculari concedere huiusmodi Monitoria debet, quo delicta patefiant vindicandi gratia? Plane non; tum quod fieri posset, vt irregularis Episcopus fieret, si per hoc suum Monitoriū reus morte, mutilationeve afficeretur arg. Clemen. vnic. a contrario sensu de homicid. iunct. cap. fin. de iniur. Tum quod nec Monitoria pro inueniendis rebus concedi debent nisi eis, de quorum interesse pecuniarum agitur, & ciuiliter, vt habetur in Bulla Pii V. incip. Sanctissimus in Christo pater, vers. Ad eorum dumtaxat instātiam, quorum ciuiliter interest, quam in antecedenti cap. posuimus: at iudices seculares ad delicta punienda in primis eorum cognitionem quęrunt, ergo concedi non debent.

3 Inquisitores etiam † Monitoria hæc proponere possunt contra blasphemantes Deum, vel Sanctos: id quod & consuetudine seruatur. Sed iam de effectibus huius Monitorii agamus.

S V M M A.

1 *Effectus Monitorij lati quo delicta patefiant.*

§. I.

1 §. Effectus autem Monitorii huius duplex est. Primus, sed remotus, scilicet Dei honos, & salus animarum. Secundus autem proximus, scil. correctio delinquentis. Et hæc est ratio, quamobrem mixti fori Monitorium hoc est; quod. n. ad correctionem delinquentis, salutemq. animarum fertur, ad conscientiæ forum respectum habet. Quod autem & per excommunicationem, & non secreto, sed publice fit correctio, ad forum exterius pertinet; fori enim exterioris censuræ sunt, vt probaui in Tract. meo de Censur. Tab. 1. cap. 2. §. 19. & vt supra de publicis pœnitentiis egimus; id quod a iudice seculari non fit; & ob hanc causam ob rationes supra allatas cōcedi ei non debet; quamuis, & Iudices seculares Monitoria, atque edicta huiusmodi proponant præmio, vel pœna propositis, qui delinquentes patefecerint, vel non patefecerint. Id quod cōem practicā seruare in Romana Curia testatur Farin. in tit. de indi. ad tort. q. 51. n. 19. & id faciunt, ne delicta maneāt impunita, sed coerceantur; & facit l. idem, §. si tibi, ff. de cond. ob turp. caus. Sed iam de materia huius agamus.

S V M M A.

1 *Materia Monitorij huius quænam sit.*

§. II.

1 §. Materia vero huius Monitorii delicta sunt, quæ in graue damnum Christianæ religionis, & animarum perniciem redundant, cuiusmodi sunt hæreses, blasphemiæ, & superstitiones hæreticales; his enim inprimis Deus offenditur, salus animarum in discrimen adducitur, & quæ ad forum Eccles. inprimis pertinent; non igitur ob quæcunque delicta proponi debent ob graue periculum, quod imminet ipsi denuncianti, vel ipsi testimonium ferenti, quamobrem DD. omnes concluserunt summam diligentiam, atq; studium adhibenda ad hæc denuncianda. Sed de his hactenus, iam videamus, an is, qui delictum commisit, patefacere se debeat, ac demum an alii denunciare debeant, testimoniumve ferre, & quando. 2

S V M M A.

1 *Delictum qui immisit, vi Monitorij se patefacere non tenetur.*

§. III.

§. Proposuimus nobis explicandum, an vi Monitorii pro delictis inueniendis, qui delictum commisit, se patefacere debeat. Præterea quid de aliis.

1 Quoad primum igitur † pro regula habendum est delinquentem obligatum non esse ad se patefaciendum, & hoc ob hanc rationem, ne se infamet c. quis aliquando, §. his auctoritatibus, ibi non dico tibi, vt te prodas de pœnitent. distinct. 1.

Id quod locum habet etiam in delicto hæresis; nam a regula proposita non excipitur, ergo ei standum, est; donec probetur exceptio, ita dixit Gloss. communiter recept. in Rubr. de reg. iur. lib. 6. & in cap. omnis definitio, ff. de reg. iur. & ita Nauar. in consi. 5. num. 3. vers. Pro parte, & consil. seq.

Item locum habet etiam, si de delicto esset accusatus, & etiam captus; nam de occultis Ecclesia non iudicat in foro exteriori, c. sicut tuis, de simon.

Postremo locum habet, vel iusiurandum ei detur de veritate dicenda; non enim periurus est, si neget, vbi hoc animo cōceptum habet se id non fecisse, ita vt patefacere ipsis teneatur.

Excipitur tamen, vbi semiplene delictum probatum esset apud Iudicem competentem, & de hac probatione reus certior factus est; tūc. n. se patefacere tenetur, alioquin in excōmunicationem latam per Monitorium incidit ita dixit S. Thom. 2. 2. quæst. 64. art. 2. & Nauar. in cap. inter verba, 11. quæst. 3. Corrolar. 65. nu. 725. & Corolar. 66. nu. 814. vid. Sed iam ad secundam quæstionem transeamus.

S V M M A.

1 *Denuntiare delinquentem in Monitorij quinam obligentur.*

§. IV.

§. IV.

§. DElinquentem se patefacere non debere vidimus; modo videamus, an alij, qui delinquentem, delictumve norunt, denunciare debeant, vel testimonium ferre.

1 Quoád denunciandum igitur † pro regula habendum est, qui sciunt delinquentem obligatos esse vi Monitorij ad ipsum patefaciendum quicunque sit, vt supra probauimus.

Id quod locum habet in causa hæresis quicunque sit; nam vi Monitorii denunciare hæreticum debet, vel amicus, vel consanguineus, & idcirco vel frater, vel pater sit, vel filius, ita dixit Nauar. in consil. 5. num 4. de hæret. & in cap. inter verba, 11. quæst. 3. Corrolar. 66. nu. 813. vers. Ex his omnibus.

Excipitur tamen primo, vbi id probari non potest; non. n. tunc tenetur, ita dixit Nauar. in eod. Corrolar. 66. nu. 778. & in cons. 2. de testib. cog. & in cons. 11 nu. 4. de off. ordin.

Postremo excipitur, vbi etsi probari potest, tamen per correctionem, & admonitionem fraternam corrigetur, & emendabitur, scilicet quoad delictum committendum, & a delictis commissis cessabit. In hoc enim casu in excommunicationem Monitorii quis non incidet nõ denunciando; quandoquidem Christus Dominus iussit, vt tunc Ecclesiæ diceretur, vbi peccator admonitus se non corrigeret: non ergo per Monitorium præceptum Domini tolli potest, cap. cum inferior de maior. & obed. Quare, qui Monitorium promulgauit, vt denũciatio fiat ante fraternam correctionem, audiendus non est, atque sic asseruit Nauar. eod. num. 778. vers. Addo tamen. Ob hanc etiam rationem non tenetur consiliarius, quicunque sit, denunciare delictum sibi sub secreto commissum, quo delinquens prospiciat saluti suę animæ, vel corporis, vel famæ, vel rei, vel semiplene probatum esset; vel veritas aliter haberi non posset; nam & iureiurando adhibito negare potest, vbi Iudex id scire tantum conatur, vt reum puniat. Excipitur, vbi quæreretur solum, vt damno tertii prouideretur, vt de communi testatur Ant. Lazar. de Monit. sect. 2. quæst. 16. Sed iam, vbi testis interuenit agamus.

SVMMA.

1 *Testimonium ferre quis tenetur contra delinquentem, vbi Monitorio id præceptum est.*

§. V.

1 §. POstremo, † vbi monetur quis, vt veniat ad ferendum testimonium de delicto, quod nouit, regulariter tenetur quisque ad testimonium ferendum.

Id quod locum habet, vt in antecedenti c. diximus vel probare id nequeat, vt inquit Angel. in Summ. in verb. Denunciatio nu. 13. vers. Vtrum Episcopus.

Item locũ habet, vel testis inhabilis sit. Tum ꝙ eius dictũ valet, si a partibus non opponatur, vt dixit Addit. ad Capel. Tholos. decis. 4. Tum quod inducta in odiũ in fauorem redundarent, ita dixit Nauar. in cap. inter verba, 11. quæst. 3. Corrolar. 66. nu. 819.

Excipiuntur tamen casus hi. Primo consanguinei, & affines; non enim ad testimonium ferendum cogi possunt, l. 4. ff. de test. lege Iulia & Papia iudiciorum publicorum cauetur, vt dicitur ibi; Ne alicui inuito denuncietur, testimoniumve dicat aduersus generum, vitricum, priuignam, sobrinum, sobrinam, sobrino natum, eosve, qui pari gradu sint; & ita Abb. in cap. litteras, num. 8. vers. Aduerte tu de præsumpt & Farin. de Oppos. cont. test. q. 54. nu. 13. Reg. 1. vbi pluribus rem hanc egit. Non etiam frater contra fratrem, vt dixit Farin. ead. reg. q. 2. num. 97. & de communi sententia testatur Clar. in Pract. Crimin. §. fin. quæst. 24. vers. Scias tamen.

Non etiam parentes contra liberos, neque e cõtrario liberi cõtra parẽtes ad id cogi possunt, immò nec admitti debent, l. parentes, & ibi DD. C. de leg. sic enim dicitur ibi Parentes, & liberi inuicem aduersus se nec volentes ad testimonium admittendi sunt. Hæc ibi. Idq. meritò, cum enim filius portio quodammodo patris sit, repugnat rationi naturali quodammodo, vt contra se testimonium ferat, ita dixit Ioan. Andr. quem refert, ac sequitur Farin. ead. quæst. 53. reg. 3. nu. 170. Id quod locum habet non solum in liberis primi gradus in potestate, verumetiam in emancipatis, ita Gloss. in cit. l. parentes, & in c. filio. 4. quæst. 3. & Farin. ead. reg num. 154. qui de magis communi sententia testatur. Idem etiam in filio naturali, vel incestuoso; viget enim & hic ratio sanguinis, & affectionis, ita Farin. ibid. nume. 153. cum seq. & Felin. in cap. cum oporteat, num. 3. de accus. Idem in legitimo, qui est in potestate idem Farin. ead. reg. nu. 160. Excipitur tamen, vbi de crimine hæresis agitur; tunc enim & pater contra filium, & filius contra patrem testimonium ferre debet, cum magis Deo, quam parentibus debeamus, modo tamen alii testes non adsint, & Inquisitor caueat, ne graue aliquod damnum patiatur testis, id quod facere debet, quandoquidem nomina accusatoris, & testium occulta habere debet, cap. fin. § iubemus, de hæret. lib. 6. Postremo, nisi emendetur per correctionem filii, ita Nauar. eod. Corrolar. 66. num. 827.

Non etiam vxor contra maritum testimonium ferre potest, vt id pluribus egit Farin. eadem quæst. reg. 4. vbi idem de sponsa, & de vxore explosa ait; esto contrarium sit de viro

quoad

quoad vxorem; Id quod in hanc sententiam accipitur, ne scil. testimonium ferre possit, non autem cogatur. Excipitur tamen, & hic quoad hæreses; tunc.n.maritus cōtra vxorem testimonium ferre potest, seruatis tamen, quæ diximus de parentibus, & liberis, vbi alij testes non adsunt, & damnum non patiuntur, & correctus non emendatur, ita Nauar. eodem Corrolar.66.num.821.

Postremo non tenetur, vbi iustum metum habet, ne occidatur, vel damnum graue patiatur, ita Nauar.in cons.2.de test.cogen.

Verum quod diximus aliquando per Monitoria iuberi, vt quis denunciet aliquando, vt tanquam testis ad deponendum veniat, quo sciat qua ratione patefacere debeat, ob eam rem videndū est quando hęc Monitoria aut ad denunciandū, aut ad testimoniū ferendū sint.

Pro regula igitur habebimus, vbi præcipitur, vt denunciemus, tunc denunciandum esse; vbi vt testimonium deponamus, tunc testimonium ferendum esse. Tum quod, ex quo Iudex vnum speciatim præcepit, id voluisse existimatur; nemo enim præsumitur loqui, quod non vult, l.cum labeo, §.de lanionis, ff.de aur. & arg.leg.etenim verba inuenta sunt ad significandos animi nostri motus, l.ad recognoscendos, C.de ingen.& man.& Philos. in lib.de Interpræt.in princ. Tum quod si contrariam diceremus a verborum proprietate discederemus, quod re dubia fieri non debet, l.non aliter, ff de leg.3.& cap.pręterea de verb.signific. & c. ex litteris de spons. Denunciabimus igitur, vbi nobis præceptum est, vt denunciemus, testimonium feremus, si hoc præceptum sit, atque sic dixit Nauar.in Corrol.66.nu.781.

Excipitur tamen, vbi vtrunque præceptum nobis est; tunc enim quod poterimus, præstabimus ob prædicta.

Secundo excipitur, vbi verba Monitorii accommodari possunt ad vtrunque, scil. & ad testimonium ferendum, & ad denunciandum; exempli gratia per Monitorium præcipitur, vt dicant, vel declarent quid de tali delicto sciant; tunc enim ad subiectam materiam parebimus, arg l.si vno, ff.loc.& l. plenū, §. equitij, ff.de vsu, & hab. In hoc igitur casu in negotijs ciuilibus, de quibus lis iam cæpta est, vel etiam non cępta ad testimonium ferendum vt quis veniat interprætabimur. In his enim casibus inprimis testes postulantur. Idem in capitalibus, & criminalibus si lis cæpta sit, ita dixit Nauar.eod.Corrol.66.n.782.cuius dictum verum est, vbi lis est cæpta, vel ciuilis, vel criminalis sit; non.n. denunciatio tunc postulatur, ex quo iam reus qs factus est. At vbi lis cæpta non est, qm̄ tunc ignoratur contra quem agatur, in hoc casu vt denūciemus, præceptū nobis esse interprætabimur id quod in criminalibus non cæptis locum habebit ita Nauar.ibid.

Tertio excipitur, si Monitorium sit, vt denuncietur, & qui deliquit iam denūciatus est, sed probari non potest, tunc denunciare pro testimoniū ferre sumemus. Et e cōtrario, si prę cipiatur; vt testimonium feramus; denunciare debebimus, vbi scil lis cæpta non est, & nemo est denunciatus, quoniam ignoratur contra quem agatur. Idq.merito; verba. n. secundum subiectum materiam interpræetari debemus, vt diximus, & verba rebus inseruire, & non res verbis debent, cap intelligentia de verb.sign. & ita Nauar.ibid.nu.781.esto. n. a proprietate verborum discedamus, hoc tamen fit ex tacita voluntate Monitorium proponentis ob ipsam materiam, secundum quam dispositio declaratur, cap.cum voluntate de sent. excommun. & l.non omnis, ff.si cert.pet.

Verum, qm̄ præcipitur per ipsa Monitoria, vt quis denunciet, vel testimonium ferat, vbi id scit, ideo videndum est quādo dicatur quis aliquid scire; quod ad rem nostram pertinet, scientia. n. prorie vniuersalium est, at hic de scientia singularium agitur, ob eam rem qua ratione ipsorum scientia habeatur, videndum est. Duobus modis igitur quis potest scire aliquid, scil.per se, & per aliū dixit Gloss.in l.2.§. penult.ff.de aqu pluu.arcenda. Qui ergo vidit quem habere domi librum hæretici, vel testamētum Titij, vel equum eiusdem, hæc scire per se dicetur. Item; qui audiuit Titiū blasphemantem Deum, vel Beatissimam Virginem, is proprie quoque dicetur scire; sicut.n.hoc obiectum auditus est, ita illud visus; quare decipi non potest; in suo.n.sensibili sensus non decipitur, vt docuit Philos.lib.2.de Anima. Hic ergo tenebitur aut ad testimonium ferendū, aut ad denūciādum, sicut Monitorij ratio postulat. Secundo dicitur quem scire etiam per aliū, vbi scil.quis nouit ab alio, vt pote, quia audiuit ab eo, qui delictum commisit, vel rem detinet, hac itidem ratione scire quis dicetur c.hoc videtur, 2.q.5. Dicitur etiam scire, qui audiuit a viro fide digno, & pro tali habito, ita Nauar. eod.nu.787.

Sed de Monitoriis, quod ad rem nostrā pertinet, hactenus; non enim propositum est nobis hic absolute materias omnes tradere; sed rerum tantum capita. De hac tamen re pluribus egerūt DD. in l.inciuilem, C.de furt. & Canonist.in cap.qui cum fure.eod.& in c.dilectus, de excess.prælat. & Neuiz.in Sylu.Nupt. in verb.Monitoriæ & Episcop. Mont. Mar.in prax.Neapol.& præsertim de denunciatione hæreticorum cap.23.& nouissime Petr.Anto. Lazar. in suo Tract. de Monit. & alii a me supra allegati præter Trid. Synod. & Constitutiones, & Bullas Rom.Pont plures, quas supra retulimus; iam de iurisdictione fori exterioris simplicis, materia ex qua potestatis Episcopalis agamus.

DE

DE CONSTITVTIONIBVS, ac statutis, materia ex qua Potestatis Episcopalis prima habito respectu ad iurisdictionem fori exterioris simplicis. Cap. XLVII.

S V M M A.

1 *Statuta Episcopus facere potest etiam, quæ pœnam continent.*
2 *Item ipso iure.*
3 *Occulte delinquentem an statuti pœna afficiat.*
4 *Statuta Episcopus facere non potest contra ius commune: quæ regula quousque pateat, declaratur.*
5 *Statuere non potest in præiudicium Ecclesiarum ipsi subiectarum.*
6 *Statuto prohibere non potest Eps, ne quis energumenos, seu a dæmone oppressos exorcizet.*
7 *Constitutiones episcopus an facere possit sine consensu Cleri.*

1 QVARTO† Episcopus statuta etiã facere potest, vt habetur in c. fi. de constit.li.6.& ibi Glos.not in ver.Statuto,& in c.2.& ibi Glos. & Abb.de maior.& obed. Idem dixit Gloss.Sum.in d.18.& de cons.d.4.in initio in verb.Non generaliter,& facit c.ius ciuile est dist. 1. Idem quoque dixit Bart. in l.omnes populi.n.8.q.4.ff.de iust & iur. & sequitur ibi Ias.in 1.lect.nu.3.& communiter DD.

Id quod locum habet, vt etiam statuta pœnalia facere possit, vt habetur in cit c. fin. de constitut lib.6.& not.ibi Philip. Franc in Gloss.in verb Statuto.

2 Item locum habet,† vt ipso iure pœnã inferre etiam queat per statutum cit.c.fin.de const. & c.ita quorundam de iudę. Quare vel excommunicatio, vel suspensio, vel interdictum pro aliquo delicto ferri potest ab Episcopo suis constitutionibus, qua in re restrictior erit quoad excom. ferendam ob grauitatem pœnæ: id quod & suasit Trid.Synod.sess.25 de Reformat.cap.3.& Turrecrem.in c si quis, 11. q. 3.

3 † Atqui an occulte delinquentem obliget? Videbatur dicendum non obligare nam Ecclesia non iudicat de occultis, c.sicut tuis de simon. Accedit quod hæreticus, qui animo hæreticam opinionem habet, nullamq.externam significationem dedit, in excõicationem hæreticorum non incidit, vt probaui in Tract. meo de Bulla Cœnæ Domini cap.1.§.1. nu.8. & ita sensit quoque S.Thom.communiter recept.par.2.q. 91. art.4.nam inquit de his posse legem ferri, de quibus possit iudicari, iudicium enim hominis non potest esse de interioribus quid agat; ergo.

Contrariam opinionẽ tamen tenet Gloss.in Clem.1.§ verum in vers.Ex ipso de hæret.

Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum censeo. Aut loquimur de offensa animo tãtum concepta,& in hoc casu. Aut loquimur de foro conscientiæ,& interiori;& in hoc foro Ecclesia iudicat, vt habetur in c. omnis de sent.excom. Idem quoque Trid.Synod.sensit sess.14.de Sacram.pœnit.cap. 5. de confess. vers Ex his colligitur opportere. Id quod statutum est iure diuino, quo prauæ cogitationes comprimantur, ac puniantur; cum. n. lex humana id non possit, necesse fuit lege diuina huic consuli. Aut loquimur in foro exteriori, & de illis delictis, & offensis ratione hac occultis Ecclesia non iudicat,& in hanc sententiam accipitur cit.cap.sicut tuis de simon. Aut loquimur de offensa non animo tantum concepta, sed exteriori etiam signo aliquo apto expræssa; & hic etiam rursus subdistinguendũ est. Aut potest probari per testes, aliamve rationem,& huiusmodi offensam Ecclesia punire potest, ac de ipsis iudicare speciatim contra offendentem, vt, hoc per se patet, arg.l.illicitas,§.veritas,ff.de off præsid. Aut non potest probari non per se; sed per accidens, quia scilicet nemo interfuit cum delictum cõmissum est,& in hoc casu aut loquimur an per sententiam iudicis puniri possit, an per statutum. In primo casu per sententiam generalem puniri potest; ferri enim generalis sententia in eos potest, qui hoc, vel illud delictum cõmiserint, in quam incidit, qui contrauenit, vel probari id nequeat; vt habetur in c.a nobis, 1. de sent. excom.& apertius in cap.2.de off.ordin. Idem etiam & de statuto puniente delictum cõmittentem,& in hoc casu locum habet cit.Clem. 1.§.hoc verum. Si vero per sententiam singularem secus; non enim potest iudex cũ condemnare, quem sibi delictum commisisse probatum non est, quandoquidem sæpius innocens puniretur argumen.cap.a nobis. 2. versic. Iudicio autem Ecclesiæ de sentent. excommunicat Hãc igitur ratione propositæ opiniones inter se conciliantur. Verum quare per statutum, & sententiam generalem, qui delictum occultum commisit, quod probari non potest, punitur ipso iure, non autem a iudice per sententiam singularem? Ob eam rationem id factum est, quoniam lex, ac sententia generalis non obligat, nisi qui reuera delictũ commisit, & sine causæ cognitione. Hinc, qui non peccat mortifere, in excommunicationem iuris non incidit cap. nullus Episcoporum,& cap.nemo, vndecima quæstione tertia. At iudex nisi causa cognita id non potest, & sæpius deciperetur citato capitulo a nobis. 2. Iure igitur, nisi delictum ei probetur condem-

condemnare non potest. Ipso iure igitur, vt darem redeamus suis constitutionibus inurere pœnas Episcopus potest.

4 Excipitur tamen† vbi statutum faceret contra ius commune; non est enim statuere contra ipsum potest, argume. Clem. ne Romani de elect. & c. quod super his, de maiorit. & obediẽ. atque sic etiam asseruit Iaf. in cit. l. omnes populi, num. 30. in prima lectu. & Petr Aduen in Reg. 250. Idque merito. Tũ quod inferior est Episcopus eo, qui communem legem tulit, qui est Romanus Põt. Inferior, aut superioris legem tollere nõ potest c. cum inferior, de maior. & obed. Tum quod iuri Pontificio omnes subiecti sunt, c. 1. c. fin. de constitu. & potissimum Episcopi, qui iurant Canones seruaturos, c. ego, de iureiur. idem sensit Gloss. in c. cum dilectus, in verb. Consti tutum, de consuet.

Sublimitatur tamen, vbi per statutum Episcopi ad ius antiquum redditur, ita dixit Felin. & alij ab eo cit. in cit. c. super his, de maior. & obedien. & sequitur Nauar. in consil. 3. de reliq. & ven. Sanct.

Sublimitatur secundo, vbi ob manifestã & necessariam causam id faceret, vt Bald. asseruit in cit. l. omnes populi, quem sequitur, & pluribus probat Iaf. ibidem, num. 31. in princip. lect. vbi & alios idem sentientes refert in secunda lect. num. 11. & Abb. in c. cum dilecti, num. 11. de lect. & facit l. hominem, ff mand.

Sublimitatur tertio, vbi hisce constitutionibus ius commune adiuuaretur, alijs pęnis addictis, vtpote cõtra fures pœnam excõmunicationis inferendo, argum. cita. c. fina. atque sic not. Philip. Franc. ibidem. Item habetur in c. ex frequentibus, de instit. & facit c. ita quorundam, de iudæ. atque sic asseruit Viu. in sua Syl. opin. 746. & Petrus Aduen. in Reg. 251. Abb. in c. cum dilectus, de consuetu. num. 10. versi. in Gloss. & Addit. ad eũ in littera G. & idem Abb. in c. cũ consuetudines, versic. Vnum adde ergo, de cõsuetu. Quare cõtra blasphemos potest excommunicationem ferre: item cõtra Adulteros, & huiusmodi; etenim & ius prætorium ius ciuile adiuuat, vt habetur in Institut. de bon. poss. in initio.

5 Atqui† an aliquid possit statuere in pręiudicium ecclesiarum sibi subiectarum? Ego cõcludo non posse: nam ius quæsitum alteri Episcopus tollere nõ potest, ita dixit Glo. in cit. c. cum dilecti, in verb. Constitutum, de consuet. Idquod verum est, & pro regula habendum, quam & ponit Petrus Aduẽ. in Reg. 149. & facit c. vestra, de loc. & conduc Excipitur, vbi hi, ad quos pertinet, p ręsentes essent, & consentiret; tunc enim potest, ita inquiũt DD. ĩ c. vestra, de loc. & Iaf. in cit. l. omnes populi, in 2. lect. nume decimotertio, vbi multos idem sentiẽtes refert: idque merito; nam si consentiunt nihil est, quod conquerantur; si præsentes sint, & nõ consentiunt, neque dissentiunt, cõsentire videntur per doctrinam Felin. in c. omnes, numero 7. de constit. & facit l. sæpe, ff. de re iudic. vbi enim repugnando actum impedire quis potest tacendo videtur confirmare, vt habetur in cit. l. sæpe. Immo sine consensu horum causa iusta existente cum Capituli consensu tantũ statuere potest in præiudicium aliarum Ecclesiarum.

6 Verum† an statuere possit, ne quis energumenos exorcizet, vel sine eius licentia, vel nisi quibusdam seruatis? Breuiter cõcludendum est non posse, vbi auctoritate Christi ad id vtitur, iux. illud. In nomine meo dęmonia eijciebant, vel aqua benedicta. Non etiam prohibere potest, ne Sacerdos baptizando exorcizet, id enim iure Põtificio cautum est, cui Episcopus est subiectus, c. 1. & 2. de cõstit. Postremo, nec prohibere etiam potest Sacerdoti, ne dęmone oppressos exorcizet cum auctoritate eadem a Christo tradita, tum ab ordinem exorcizatus, cuius auctoritate potestas, hęc etiam traditur Licentia igitur Episcopi ad id non postulatur. Si tamen velit Episcopus inspicere, qui nam sit, qui hoc faciat, & quẽ modũ ad id adhibeat, poterit, atque sic respondit Nauar. in consf. 6. de off. ord.

7 Atqui † an cõstitutiones facere potest Episcopus in Synodo Diœcesana sine consensu, & approbatione Cleri? Videbatur dicẽdum non posse. Nam in forma Romani Pontificalis in celebrãda Diœcesana, & ꝓuinciali Synodo expresse habetur, vt constitutiones in Synodo publicandæ a partibus per verbum Placet, confirmentur. Contrariam opinionem tamẽ secuta est Sacra Cõgreg. Illustriss. Card. qui Concil. Trid. interpretando pręfecti sunt, scilicet Episcopum in Diœcesana Synodo facere posse Constitutiones absque consensu, & approbatione cleri. Debere tamẽ requirere consilium Capituli, licet illud non teneatur sequi, nisi in casibus a iure expressis, ita Sacra Congreg. respondit Patriarchæ Venetiarũ, vt refert Stephan. Quaran in Summ. Bullar. in verb. Synodus Diœcesana, pag. 468. In priuatis tamen Congregationibus tractari possunt, & in Ecclesia publice publicandæ. Merito autem consensus non requiritur, quãdoqui

dem potestas legis condendæ non pēdeta Clericis, vt olim a populo, arg. §. constat autem in instit. de iur. nat. gent. & ciuil. Mirandū igitur nō est si cōsensus non postulatur, paucas tamē constitutiones facere Episcopus debet, & raro pecuniariam pęnam inurere, sed potius arbitrariam, alias sapit auaritiam, a qua Episcopus remotus esse debet c. cum ab omni, de uit & honestat. cler. Sed iam qui statutis Episcopi obligentur uideamus.

SVMMA.

1 *Statutis Episcopi obligātur omne de Diœcesi.*
2 *Et quid si extra territorium contra statutum faciant.*
3 *Statutis Epi an ipse Episcopus obligetur.*

§. I.

1 §. Statuto autem †Episcopi obligātur omnes de diœcesi, argu. cap. fina. de constitu. lib. 6. & c. omnes, & ibi not. de maior. & obedient. Quare & Reges & alii suo Episcopo subiecti sunt, vt not ibi Abb. & DD. in cit. c. omnes Principes. Id quod locum habet in spiritualibus.

2 Atqui † an extra territorium subditus obligetur? Plane ipsum non obligari cōcludēdum est, statutum enim lex territorii est, & idcirco extra ipsum non operatur. Idque merito: nam iurisdictio Episcopi extra suū territoriū nulla est, atque sic habetur in citat. ca. fin. de constit. lib. 6 & facit, l fina. ff. de iurisdict. omn. iud Quare si statuto Episcopi caueatur vt sub pœna excommunicationis latæ sentētiæ aleis nō ludatur, & furta non committatur, subditi, qui extra territorium hęc fecerint, excommunicatione non obligātur ob prædicta, atque sic habetur in eodem c. fin. & ita Ego in Tract. meo de Censur. asserui. Atqui si in loco exempto in territorio tamen, & diœcesi existente ipsi offendant? Hāc quæstionem absolui in eodem Tract. de Cens. Tab. 1. cap. 9. §. 3. videnḍ.

Excipitur tamen vbi antequam subditus exiret a Diœcesi in contumacia esse cœpit; nam tunc si contumacia extra territorium consumetur, excommunicatione obligabitur, atque sic sentit Felin. in c. postulasti, numero vigesimoquarto, de for. compet. nam ait statutum Episcopi puniens non residentem operari etiam, si absentia consumetur extra Diœcesim Episcopi statuentis.

Omnes igitur subditi statuto Episcopi obligātur. Atqui si venientes in Diœcesim statutum offendant, an in pœnam incident? Videbatur dicendum ipsos nō compræhendi, ex quo subditi non sunt. Contrarium tamen concludendum est, scilicet ipsos in pœnam incidere statuti, modo illud nouerint, cit c. fi. de constit. lib. 6. nam etsi ratione domicilij subditi non sunt; fiunt tamen subditi ratione delicti, quod sat est, vt in pœnam incidunt, cap. licet, de for. compet. Præterea statutum fit ad expurgandum territorium perditis hominibus, ergo quicunque sint, qui in territorio delinquunt, pœna statuti obligantur, atque sic asserui in Tracta. meo de Cens. eod.

3 Verum †an Episcopus pœnis sui statuti obligetur? hæc quæstio disputari potest; primo habito respectu ad pœnā; & in hoc casu pro certo habēdum est in pœnam sui statuti non incidere, ita dicit Bald. in Authent. quibuscunque, num. quinto, de sacrosan. Eccles. & Ego pluribus probaui in Tract. meo de Cens. Quare si per statutum excommunicentur ales ludentes, furtumve committentes si hæc Episcopus faciat in excommunicationem non incidit; nam vt quis obligetur subditus esse debet, vt supra diximus, at sibi ipse subditus quis esse non potest. Secūdo disputari potest an ratione directiua, & communiter concluditur ad eius obseruationem teneri, ita DD. communiter sentiunt, & facit l digna vox, C. de legibus, sed iam videamus, an morte statuentis statutum tollatur.

SVMMA.

1 *Statutum Episcopi eo mortuo non tollitur.*
2 *Sententiæ generales de futuris latæ, an permaneant mortuo Episcopo, qui eas tulit.*
3 *Constitutiones Episcopi, quando obligare incipiant.*

§. II.

§. Postremo videndū est, an morte Episcopi statutum ab eo latum tollatur
1 †In qua quæstione pro certo habēdum est, statutum non tolli, ita habetur in cap. fin. & DD. ibi. de off. deleg. & Ego in Tracta. meo de Censur. probaui.

Quare mortuo Episcopo, qui statutum offenederet, ipsius pœnis etiam obligabitur.

2 † Atqui sententiæ, & edicta generalia, quibus aliquid præcipietur sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, & huiusmodi an morte tollātur? Concludendum est ipsa

tolli,

tolli: quandoquidem lata sunt,quo facilior gubernatio sit ipsi Episcopo,dum viuit, & ita sensit Bal.in l.proclama, C. de episc.& vt Ego in Tract.meo de Cens.probaui,Tab.1. c.9.§.4. ergo eo mortuo tolluntur argum. c.cum cessante,de appel Quare, si Episcopus per literas, vel edicta suspendat Clericos,qui ad cōgregationem ea suum cōscientiæ non veniunt,vel qui cum armis incesserint,vel personati, eo mortuo ipsos pœnis non obligabuntur contrafacientes;tollūtur enim morte,vt dixi.

3 Atqui† quo tempore constitutiones Episcopi obligantur. Etsi in constitutionibus supremi Principis spatium duorum mensium ad id constitutum sit a die publicationis factę in prouincijs,vt habetur in Authent. Vt fact.nouæ Constit.vbi vero a Summo Pon. latæ sunt arbitrarium tempus est, vt dixit Berro.in c.cognoscentes,num.septimo,de Constit.& Felyn.eodem num.5.versi.Quinto limita,& Dec.num.decimoquarto, eod. Constitutiones tamen ab Episcopo factæ, vel ab alio inferiore,vel a Ciuitate, vel Collegio scientes statim obligant,non enim expectādum tempus est,quod nihil operatur, l.aliquando,§.sub conditione, ff. ad Senat. Consult. Velleian. Habito autem respectu ad ignorantes, tempus arbitrarium est, ita Abb.in cit.cap.cognoscentes,nu.septimo, & Dec.num.15.& alij,quos refert,ac sequitur Menoch.de arbitr iud.lib.2.Cent.2.cas. 185. num. 5. vbi materiam hanc pluribus egit;sed de synodo iam agamus.

De Synodo congreganda, materia ex qua Potestatis Episcopalis secunda, habito respectu ad iurisdictionem ordinariam fori exterioris simplicis. Cap. XLVIII.

S V M M A.

1 *Synodus quid sit.*
2 *Vnde dicta.*
3 *Quotuplex sit.*
4 *Synodum singulis annis Episcopus celebrare debet.*
5 *Effectus Synodi.*

SECVNDO singulis annis synodum habere, & celebrare Episcopus debet, vt habetur apud Trid.Syn.ses.vigesimaquarta, de reformat. cap. 2. & apud Henricum Boic. in suo Tract. de Syn. Episcop. Verum vt cognitionem hac de re eam habeamus,quæ ad nos pertinet, hæc contemplabimur Primum quinam synodum congregare possint. Deinde quamobrem. Tertio qui ad synodum venire habeant. Postremo quæ forma seruanda in ea congreganda, & in rebus agendis. Præmissis tamen prius synodus Diœcesana quid sit,de hac enim agimus. Deinde vnde dicta. Tertio quotuplex sit.

1 Quoad primum igitur† synodus Diœcesana, est synodus Ecclesiasticarum personarum facta ab Episcopo ad Christianam fidem in sua Diœcesi conseruandam, prauosque mores eius corrigendos,ad Dei laudem, & animarum salutem.

Dixi synodus pro genere;non solū enim de Diœcesana,verum etiam de Prouinciali,atque generali dicitur, & ita de pluribus specie differentib. quod ppriū generis est.

Dixi reliqua pro differentijs, quamobrē separatur,& a Concilio Prouinciali,& Generali,quę non sunt synodus diœcesanę,& separatur etiam a Congregationibus, quæ fiunt a laicis,quę non constant personis Ecclesiasticis.

2 Quoad secundum † dicta est synodus,a verbo Gręco *synodon*, quod compositū,est ex prępositione, *syn*,quod Latine significat simul, & *odos*,quod Latine significat viam, quasi simul euntes:nam in vno conueniunt Ecclesiasticæ personę,& ob hanc rationem Congregationes huiusmodi Cometra etiam nominantur.

3 Quoad tertium† triplex est synodus,Generalis,Prouincialis,& Diœcesana. Generalis,quæ a Summo Pontifice,eiusve auctoritate tantum indicitur. Prouincialis, quæ ab Archiepiscopo.Diœcesana,quæ ab Episcopo,ita habetur distinct. decimaseptima, & ibi Gloss.Summ.& distinct.decimaoctaua,& sic dixit Vgo Episcop.Famaugust. in Tract.de Concil.cap.quotuplex sit Concilium,communique DD.sententia hæc est. His præmissis,quoniam de Diœcesana hic agimus,proposita tractemus.

4 Episcopus igitur† singulis annis Diœcesanam Synodum celebrare debet, ita habetur apud Trident.Synodum,sess.vigesimaquarta,de reform.cap.2.vers.synodi quoq; Diœcesanæ quotannis celebrentur. Verum

an sæpius in anno celebrari possit? Plane vbi necessitas id postulat sentio id posse, vt habetur in c. de concilijs, distinct. octaua, sicut econtrario ipsam intermittere aliquando, vbi res id non postulat; expedit tamen sæpius ipsam non intermittere. Episcopus igitur congregare hanc synodum potest, ipse, vel per alium, id quod sancta Synodus innuit ibi dum inquit synodi Diœcesanæ quotannis celebrētur, indeterminate enim loquitur, & non speciatim mandat Episcopis, scilicet, vt ipsemet synodum cogregēt ergo per alios possunt; atque sic sacra Congregatio ibi interpretata est. Vicarius Generalis igitur, vel alius id poterit, speciatim Episcopo id eis mandante. Edictum autem prius proponetur, quo die synodus habenda sit.

5 Quoad postremum † effectus Congregationis huius est primo in ipsa Diœcesi Christianæ fidei, ac Religionis conseruatio. Secūdo morum, qui deprauati sunt correctio admonitionibus, pœnisque in contumaces propositis. Ex quibus apparet quamobrem synodus congregetur, quod secundo nobis explicandum proposuimus. iam ad tertium transeamus.

S V M M A.

1 *Ad synodum Diœcesanam, quinam venire debeant.*

§. I.

1 §. QVoad secundū † autem ad diœcesanā synodū omnes Sacerdotes venire debeat, qui animarū curam habeant c. Quod super his, iunct. Gloss. de maio. & obe. Id quod locum habet, non solum vbi sęculares clerici sunt, verum etiā vbi Monaci, & Regulares per ci. c. quod super his, & facit, c conquerente, de off. ord. & nouissime Trid. Synod. id dixit aperte sess. vigesimaquarta, de reform. cap. 2. Item vel sint exempti interesse debent, qui alias cessante exemptione interesse deberēt; modo capitulis generalibus subditi non sint. Tertio vel exempti sint, & capitulis generalibus subditi, si Parochiarum, aut aliarum regularium Ecclesiarum etiam curam sęcularium habent. Quare & Vicarij perpetui accedere tenentur, necnon ad tempus dati.

Tertio tenentur etiam Clerici ire ad synodum, vbi in diœcesi beneficium simplex habent, esto in alia diœcesi habitēt, ita Cōgregatio ibi, cap. secundo. Idque merito; nam in synodo tractatur de cura etiam beneficiorum, quo casu interesse, & hi debent ita dixit Petr. Aduen. in verb. Clericis regu. 98. vbi alios idem tenere ait, iunct. Gloss. in c. quod super his, de mior. & obed.

Quarto qui nullius Diœcesis sunt, ita sacra Congregatio ibidem. Cōtrarium tenuit Nauar. in cons. 12. de maiorit. & obed. nam ab Episcopi proximiori visitari possunt per Trident. Synodum sess. vigesimaprima, de reforma. cap. 9. non tamen ad synodum vocati, vt ipse ait. Atqui ab opinione sacrę Cōgregationis non est discedendum, ad quam pertinet declarare huiusmodi Concilij dubitationes.

Postremo qui, etsi Sacerdotes nō sunt, sacris tamen sunt initiati: nam de vita, & honestate clericorum agitur, quæ & ipsi sequi debent, argum. tot. titu. de vita, & honestat. cleric.

Excipiuntur tamē primo clerici, qui nec curam animarum habent, nec beneficia simplicia, hi enim interesse non coguntur, si in sacris non sint; nam in minoribus constituti manu ipsorum est, an velint ecclesiasticam vitam gerere, an laicalem. Quid si non veniant, qui obligati sunt cum possint? Censuris Ecclesiasticis coerceri, alijsque pęnis affici possunt, ita Triden. Synod. eodem c. 2. in fine.

Secundo excipiūtur Regulares exempti qui capitulis generalibus subsunt, nec Parochialium Ecclesiarum curam habent.

Tertio excipiuntur, qui morbo detinētur vel alia iusta causa, vtpote quia habent ægrotos, & habent Ecclesiam baptismalem, & periculum est, ne aliquis sine sacramentis pereat, de his tamen fidem facere debent. Idem si ob aliam causam legitimam, vtpote ob transitum fluminis, vel ob inimicitias.

Postremo excipiuntur etiam, qui de iure impediuntur, vtpote excommunicati notorij, atque denunciati; nam aliorum communione hi carent, cap. penul. de senten. excōmunicat. Idem de relegatis ob pœnam. Interdicti quoque præsertim, vbi Ecclesię aditus es prohibitur est interesse non tenentur, ex quo diuinis interesse nequeunt, quæ in synodis fieri, & tractari solēt. Suspensi tamen, aç depositi fortasse queunt. Sed iam de ijs quæ in synodo tractari, ac fieri debent, agamus.

SVM-

S V M M A.

1 *Decreta Trid. Synodi de residentia legenda.*
2 *Professio fidei facienda.*
3 *Examinatores creandi.*
4 *Persona designanda quibus causæ Ecclesiastica committenda.*
5 *Statuta Concilij prouincialis recitanda.*
6 *Constitutiones factæ publicanda.*
7 *Vicarij foranei testes synodales, necnon puntatores creandi.*
8 *Agendum vt Christiana fides, ac Religio cõseruetur, & improbati mores corrigãtur.*

§. III.

1 §. IN synodo autem hæc fieri debent.† Primo Decreta Triden. Synod. de residentia legenda sunt, quæ habentur, c. 1. sess. 6. de reform. & sess. 23. de reform. cap. primo. Id quod fit, quo magis memoriæ commendantur ad animarum salutem.

2 Secundo † Decretum, legendum est de professione fidei, & facienda ab iis est, qui ad ipsa tenentur, cuius forma habetur in Pontificali de Synodo, pag. 603.

3 Tertio examinatores ab Episcopo, eiusve Vicario adminus sex proponendi sunt, qui synodo satisfaciant, & ab ea probentur ita Triden. Synod. sess. vigesimaquarta, de reformat. cap. 18. Probatio autem hæc, tam per vota secreta, quam aperta fieri potest ab ipsa synodo, ita sacra Congregatio Triden. Synod. interpres respondit Patriarchæ Venetiarum, die 11. Iulij 1592. vt refert Stephan. Quaran. in Summ. Bullar. in verb. Synodus Diœcesana, pag. 467.

4 Quarto † vt habetur apud Trid. Syno. sess. 25. de reformat. capit. 10. saltem quatuor, aut etiam plures, ac probatæ personæ & his qualitatibus affectæ, de quibus in c. statutum, de rescript. lib. 6. Quibus præter ordinarios locorum causæ Ecclesiasticæ, atque spirituales, & ad forum Ecclesiasticũ pertinentes in partibus delegãdæ committantur, vel a quolibet Legato, vel Nuntio atque etiam a Sede Apostolica, quam designationem factam Episcopus ad Romanũ Pontificem mittet; nã & delegationes alijs deinceps factæ alijs subreptitiæ cẽsentur. Item si mori ex designatis aliquis contigerit Episcopus cum Consilio Capituli alium in eius locum substituet; non tamẽ consiliũ Capituli sequi tenetur, ita sacra Congreg. ibi. si itidem ex prædictis aliquem diutius abesse contigerit, tantũdem faciendum est, scilicet alter in eius locum substituendus.

5 Quinto † si statuta Concilij Prouincialis adsint recitari etiam debent, c. sicut olim, de accusat.

6 Sexto Decreta † seu constitutiones factę ab Episcopo publicandæ sunt, de quibus supra.

7 Septimo † constitui etiam solent Vicarij foranei testes synodales, necnon puntatores, c. Episcopus in synodus, 35. quæstione sexta.

8 His peractis † quæ ad Religionem tuendam, necnon augendam, quęque ad mores deprauatos corrigendos pertinent, agi debent; quo vnus quisque in officio contineatur. Quæ autem singulorũ officia sint supra posuimus. Quare Episcopus clerum interrogabit, ac monebit, vt si quid a Christiana religione in suis Parochijs alienum sit, & a Christianis honestisque munerib. vt in medium afferant, quo vtrique prospiciatur; & hæc vt est præcipua materia, circa quã in synodo versari in primis Episcopus debet.

Esset agendũ postremo de modo, ac forma, quę adhibetur ad synodum faciẽdam; sed quoniam apertissime habetur in Pontificali, vbi de synodo agitur, pag. 595. ob eam rem, quæ huc pertinent, illuc sumantur. Vnum addimus, statuta synodalia, antequem publicentur, ad Vrbem mittenda non esse, vt Prouincialia; sic enim Sacra Cõgregatio Concilij interpres rescripsit Episcopo Hostiensi, vt refert Steph. Quaran. in verb. Diœcesana in Summ Bulla. pag. 468. Sed de Synodo hactenus, iam de visitatione Diœcesis agamus.

De visitatione Diœcesis, materia ex quà potestatis Episcopalis tertia, habito respectu ad iurisdictionem ordinariam fori exterioris simplicis. Cap. XLIX.

S V M M A.

1 *Visitare Diœcesim Eps singulis annis debet, quæ regula quousque pateat declaratur.*
2 *Visitare vbi alij inferiores possunt, quid agere debeant.*
3 *Visitare potest Episcopus, quoties opus est.*

4 *Intra triennium perfici visitatio debet.*
5 *Visitare per alios Episcopus potest.*

1 TERTIO † Episcopus visitare suam Diœcesim habet, c. decernimus cum duob. sequen. 11. quæst. 1. vbi ex parte habentur, quæ in visitatione fieri debeant, & cap. 1. §. fin. & c. 2. cum sequ. de cens. lib. 6. & nouissime apud Tridētinā Synodum, sess. vigesimaquarta, de reforma. cap. 3. Verum quo res hæc dilucidior reddatur hæc videbimus. Primo de Episcopo visitatore. Secundo de causa, & effectu visitationis. Tertio de ijs, qui visitari debent. Quarto de modo, seu forma adhibenda ad visitationem.

Quoad primum igitur visitare suam Diœcesim singulis annis Episcopus debet iurib. supra citatis, & c. 6. de consecr in antiq. Etenim visitatio est de iuribus Episcoporum, vt dicitur in c conquerente, de off. ordin. Ergo merito ad ipsam visitatio pertinet.

Hoc autem locum habet, vel alij inferiores diœcesim visitandi ius habeant, vt Archidiaconi, Diaconi, & alij Inferiores, vel Capitulum; nam esto prædicti visitent, non tamen prohibetur, quominus Episcopus visitare, & ipse possit, vt habetur apud Trid. Synod. eodem cap. 3.

2 Immo † vbi inferiores visitare volūt, debēt assumpto Notario de consensu Episcopi visitare, etsi Capitulum ius visitandi habet. Visitatores ab eo electi ab Episcopo probari debēt, & facta visitatione intra mēsem ad rationem reddendam visitationis, & ad depositiones testium, atque integra acta eidem Episcopo exhibenda tenentur, non obstante quacunque consuetudine, etiam immemorabili, atque exemptionibus, & priuilegijs quibuscunque, vt dicitur in cit. c. 3.

3 Secundo † visitare potest nō solum semel in singulos annos, verum etiam sæpius, & quotiescunque opus fuerit, c. mandamus, & ibi Gloss. de off. Archid. & facit c. visitandi, & c. non semel, 18. quæst. secunda, & ibi Gl. quoque, & cap. si Episcopus, & ibi Glos. prima, de off. ordin. lib. 6. esto pro regula habeamus, semel in singulos annos visitationem faciendam esse, cit. cap. decernimus, & cap. Episcopum, 1 (. quæst. prima, & Trid. Synod. eodem cap. 3. Intermitti tamen potest, vbi necessitas id non postulat; sicut e contrario sæpe, vt diximus necessitate existente fieri valet.

4 Tertio † si intra annum totam diœcesim visitare non potest intra triennium perficere ipsam debet per se, vel visitatores suos, vt dixit Trid. eod. cap. 3.

5 Postremo † visitare Episcopus potest nō solum per se, verum etiam si legitime impediatur per suum Vicarium Generalem, aut alium Visitatorem, per cit. c. 3. Sed iam de effectu visitationis agamus.

S V M M A.

1 *Effectus visitationis est orthodoxæ fidei auctio, & conseruatio.*
2 *Vitiorum sublatio.*
3 *Virtutum, quæ ad Christianos pertinent, introductio.*
4 *Christiani tam laici, quam Ecclesiastici, vt in officium sint effectio.*
5 *Visitās Episcopus quā iurisdictionē habeat.*

§. I.

1 §. EFfectus † autē visitationis est Christianę fidei cōseruatio, atq. auctio.
2 Item † vitiorum expulsio. Tertio † virtutum
3 quæ ad Christianos pertinent introductio.
4 Postremo † vt Christiani (in his, quæ Christianam pietatem, & religionem pertinent) in officio permaneant studium, atque operatio vt colligitur, ex ijs, quę ad quodcunq; genus hominum spectare supra vidimus, etiam ex cap. primo, §. sane, de cens. libro 6. & cap. procuratores, eodem in antiqu. & ex Triden. Synod. eodem cap. 3. iunct. cap. 2. apud eandem synodum, de reformat sess. 5. ibi, Docenda est, Hæc autem consequentur præter ea, quæ diximus, si Episcopus visitās cōcionem ad populum, & Clerum habeat, hortando eos ad pietatem Christianam colendam, ad virtutes sectandas, ad vitia tollenda ponendo ob oculos Sanctis, atq; pijs viris æternam vitam in cœlis paratam esse; consceleratis autem, ac perditis hominibus apud inferos ęternos cruciatus propositos. Hinc Caiet. in Summ. in verb. Episcoporum peccata, ait Episcopum peccare, qui in visitatione non prędicat; nam & hoc eis pręcipitur in cit. §. sane, & in ipsa visitatione etiā
5 † tamquam Apostolicæ Sedis delegatus potest moderari, puniri, exequi, & alia, de quibus apud Triden. Synod. sess. vigesimaquarta, de reformat. cap. 2. vbi sic inquit, Episcopi, vt aptius, quem regūt populum, possint in officio atque obediētia continere, in omnibus ijs, quæ ad visitationem, ac morū correctionem subditorum suorum spectant, ius & potestatem habeant, etiam tamquam Apostolicæ Sedis delegati ea ordinandi, moderan-

derandi, puniendi, & exequendi, iuxta Canonum sanctiones, quæ illis ex prudentia sua pro subditorum emendatione, ac diœcesis suæ vtilitate necessaria videbuntur, nec in his, vbi de visitatione, aut morum correctione agitur exẽptio, aut nulla inhibitio, appellatio, seu quærela, etiam ad Sedem Apostolicam interposita executionem eorũ, quæ ab his mandata, decreta, aut iudicata fuerint, quoquo modo impediat, atq. suspẽdat. Hęc sancta Synodus, ex quibus proposita, & alia multa habentur, quæ Episcopi in visitatione ob oculos habere, & exequi debent, ac possunt. Sed iam de effectibus per accidens agamus.

S V M M A.

1 *Pœnæ illatio effectus per accidens est visitationis.*
2 *Sumptum præstatio itidem ipsi visitanti.*
3 *Sumptus moderati esse debent, qui fiunt in visitatione.*
4 *Visitãti potest dari pecunia pro sumptibus.*
5 *Visitãs præter sumptus nihil recipere potest*

§. II.

1 §. POstremo effectus per accidẽs visitationis hi sunt.† Primũ pœnæ illatio cõtra cõtumaces, quas Episcopus habito respectu ad qualitatem delicti, & contumaciæ inferet; contra enim delinquẽtes procedere potest, vt habetur in c. 1. §. fane huiusmodi, de cens. lib. 6. & ibi Glo. ac DD.

2 Secundo† sumptuum præstatio; debẽtur enim visitanti, vt habetur eodem c. 1. §. procurationes cum simil. cit ibi a Glo. in verb. Canonibus.

3 Moderatis† tamen sumptibus cõtentus esse debet, cum exemplo Apostoli, qui suis manibus sibi, suisque victum parabat, cap. cum Apostolus, de cẽs. & c. cognouimus, & c. cauendum, decima quæst. 3. & c. procurationes eodem, de cens. & extrauag. Vas electionis, eodem. Tum ne breuis hora visitationis victum longi temporis consumat, vt dicitur in cit. c. cum Apostolus, & c. cum instantia §. fane, in antiq. & c. 1. §. procurationes ibi expensas tamen recipiant moderatas, & c. felicis ibi. Pro sumptibus moderatis, de cens. lib. 6. & Cle. 2. vers. Ipsis etiam recipiendis, eodem Moderatos igitur sumptus visitandi facere debent, primum habito respectu ad ipsum visitantem, secũdo ad eos, quos secum visitans dixit. Tertio quoad equos, & huiusmodi.

Quoad ipsum visitantem ratio habebitur quantitatis, & qualitatis sumptuum; respectu habito ad quantitatem, vt tanti sint, vnde commode, & honeste visitans se substentet. Habito respectu ad qualitatem, ita varij, & conditi, vt personæ dignitas postulat, ad summum, nec strictiori nimium, nec profusior esse debet, qui sumptus præstat; etenim in alimentis præstandis ratio personæ habetur, vt dixit Gloss. in l. idemque, §. idem labe o, ff. mandat. & Bart. in l. si secus, de alimen. legat. & Bertach. de Epis. par. 2. lib. 4. num. 14. Episcopus ergo grauis in hoc clericis esse non debet, argumen. cap. illud, 10. quæst. 3.

4 Quoad sumptus eorum, quos secus visitator ducit eadem ratio habebitur,† & quę diximus de sumptibus, eadem asseruimus si pecunia pro ipsis detur, possunt enim visitati, & pecuniam dare loco sumptuum visitanti, c. 3. de cens. lib. 6. & ibi DD. not. Hinc Gemin. eodem cap. 3. inquit si clericus pactum faceret de soluẽda pecunia, successorem eo non obligari, & seq. Felin. in c. ex officij, numero 6. vers. Aut visitas, de præscrip. Immo nec cõsuetudine indui potest, vt asseruit id pluribus Fely. ibidem, & alij ab eo. cit. numero septimo, versic. limita. Quare qui hoc anno pecuniã dedit, altero poterit sumptus præstare, ita Ioan. Andr. in c. filius, de cens. lib. 6. Nõ autem secum ducet, plures, quam necessarij sint, quominus grauior sit visitatis. Id quod in arbitrio visitantis collocatũ est cum id iure cautum nõ sit, ita Mar. Soc. senior. in tract. de visit. num. 21. & Menoch. de arbit. iud. libro secundo Cent. 5. cas. 424. Non etiam qui scãdalum præstare possint sed uiros graues; ac Deum timẽtes, qui ipsi presto sint, dum visitat, vt Vicariũ duos Canonicos, Notarium, & huiusmodi, necnon duos famulos, qui equorum curam habeant.

Habito respectu ad equos, quos secũ ducit, tot secum ducet, quot erunt necessarij, quo appareat ipsum quęrere, quę Dei sunt, non autem quæ sua; Huiusmodi autẽ equi alẽtur, ita vt suum munus præstare possint; ad pabulum præstandum ipsis visitati tenẽtur, non autem ad victuras soluendas pro equis, neque ferraturas, minus, non ergo ad alendos canes, & Ancipitres si ducantur; tenebuntur, quod fieri non debet, vt habetur in Clem. 2. vers. ipsis etiam in recipiendis, præsertim quod Clericis hæc prohibita sunt, & mulo magis Episcopus vt suo loco pro-

probauimus: e tenim & male audiunt apud homines, qui vident bonis Ecclesiæ, quibus pauperes substentandi sunt, canes, & ancipitres ali.

5 His exceptis† sumptibus, nihil præterea accipere Episcopus debet. Quare Trident. Synod. sess. 24. de reform. cap. 3. his verbis Prælatos admonuit. Interimque caueant, ne inutilibus sumptibus cuiquam graues, onerosive sint; neve ipsi, aut quisquam suorum quidquam, pronunciationis causa pro visitatione etiam testamentorum ad pios vsus, præter id, quod ex relictis pijs iure debetur aut alio quouis nomine; nec pecuniam, nec munus quocunque sit, etiam qualitercunque offeratur accipiantur, nõ obstantib. &c. Hæc ibi sancta Synodus, ex quibus proposita habentur; esto deduci nõ debeant impensæ quas domi fecissent. ita Azor. Instit. Moral. par. 2. lib. 3. capit. 42. q. 5. Sed de his hactenus ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Sumptibus exceptis Episcopus visitans acci pere nihil pratera potest, neque hi, quos secum duxit.*

2 *Pœna, qua afficitur Episcopus visitans, si vltra sumptus iam prædictos aliquid accipiat.*

§. III.

1 §. VLtra prædictos sũptus† nihil pręterea Episcopus accipere potest a clericis, nec qui cũ eo sint, nõ occasione alicuius officij, vel pro scripturis, vel pro sigillo, vt dixit Glo. in c. 1. §. procuratores, de cens. libro 6. Quare nec pro decretis factis quidquam recipiet Excipitur tamen, vbi non est de familia visitantis scriptor, seu notarius, nec salarium habet ex publico, nec statuto, consuetudineve id prohibetur, tunc enim licite id accipiet; dignus enim est mercenarius mercede sua, atque sic respondit Nau. in cons. primo, de cens. & de communi sent. testatur Prax. Archiepis. Neap. cap. 20. esto dubitet ob Concil. Trident. Ego tamen vidi nihil accipi.

Non etiam muneris nomine quicquam accipere potest, cuiuscumque rei, & cuiuscum que qualitatis, & quacumque ratione offeratur, cap. 1. §. Procurationes, de cens. lib. 6. Non etiam esculenta, & alia, quo domum deferat. Ita Ioan. Andr. & Domin. in cit. §. procurationes. Non quod superest secum ferret Clem. 2. in fine, & ibi Gloss. de cens. Quare si visitatus pecuniam præstet, quo naturam victualiũ subit, quæ superest restitue, argum. l. eum qui, §. iniuriarum, ff. si quis caut. Nam & Nuntius, cui pecunia pro sumptibus unius mensis data est, ad restituẽdum, quod superest obligatur, si quod prius negotium sibi commissum expediuit, pecuniam totam nõ impẽdit, vt dixit Dyn. in l. Lucius, ff. de legat. 2. sicut & testis, si nõ totum impẽdit, quod pro suis laboribus ac sumptibus datum fuit, ita DD. communiter tenẽt in l. quoties, ff. de test. Non etiã post, recipere quidquam debet, alioquin fraus Canoni fieret contra, cap. cum quid, de reg. iur. lib. 6. & ita habetur apud Trident. Synod. sess. 22. de reform. cap. 3. versic. Interimque caueant, quæ verba supra in antecedenti, §. posuimus.

2 Atqui† contra faciens an puniatur? vt potè recipiat munera ratione alicuius officij in casibus non concessis, vel non visitans recipiat procurationem? Plane sic; Nã primo peccat mortifere; secũdo eo peccato absolui non potest, nisi duplum restituat, vt dicitur eodẽ. §. procurationes, & in c. 2. eodem libro 6. quod duplum restituere Ecclesię debet, a qua accepit, idq; intra mensem, vt ibi dicitur. Contrariam tamen in hoc sentit Nauar. in consil. secundo, de cens. vt scilicet in foro conscientiæ ad duplum non teneatur, per Gloss. in c. fraternitas, duodecima quæstione secunda. Atqui a priori sententia discedendum nõ cẽseo, nam cit. Glos. locum habet, vbi speciatim cautum non est, ne absoluatur a peccato, vt hic, vid. cit. c. exigit, quoniam opinio Nauar. nullo modo mihi placet.

Tertio si intra mensẽ nõ soluerit, elapso mense, Episcopus, eiusue superiores ingressum in Ecclesia interdictum habet, ut ibid. dicitur, & Gloss. ibi, in verb. ex tunc. Quid autem operetur hoc interdictum declarauit Gloss. ibi. & Ego in Tract. meo de Cẽs. Tab. quarta, Inferiores qui de familia visitantis sunt, ab officio, & beneficio suspẽsi sũt quousque duplum omnino restitucrent. Quid autem operetur suspensio hæc declaraui in Tract. meo de Cens. Tab. quarta. Postremo remitti delictum ab eo nõ potest, qui læsit, vel gratia, vel liberalitate, ut dicitur ibi, & not. Gloss. Sed iam ad alia transeamus.

SVM-

SVMMA.

1 *Episcopus visitans diœcesim, aliusve sumptibus eorum, qui visitantur ali debent, quæ regula quousque pateat, declaratur.*
2 *Visitati ad sumptus præstandos teneantur.*
3 *Visitati quinam præstare alimenta non teneatur.*

§. IV.

1 §. EPiscopus autem diœcesim visitans, seu alius eius nomine sumptibus eorũ, qui visitãtur ali debẽt, vt habetur in c. cõquerente, verſ. Visitationẽ quoque annuã; de off. ordin. & cap. cum Apostolus, & c. sopite, & c. cum nuper. de censi. in antiq. & supra id probauimus. Idque merito dignus enim est mercenarius mercede sua, & qui Altari seruit de Altare viuere debet, c. de multa, de præbend. & nemo suis stipendijs cogitur militari.

2 Ad hos sumptus autem prestandos† non solum tenentur Ecclesiæ sæculares, verum etiam, & Monasteria vbi visitantur, cit. c. sopitæ, & c. conquerente, & c. 1. §. 1. de censi. libro 6.

Secundo tenentur etiam Moniales ob eandem rationem.

Tertio tentur hospitalia, & societates pię vbi visitantur; eadem enim ratio in omnib. his est, ergo eadem dispositio iuris esse debet, l. illud, ff. ad leg Aquil. & c. cum dilecta, de confir. vtil. vel inutil. & ita habetur eod. c. 1. § 1. versicu. Et quia pia loca, de censi. lib. sexto: Nam Gloss. ibi interpretans pia loca, quęnam sint, inquit hospitalia Xenodochia, & huiusmodi. Hi ergo visitati sumptus subministrare debent. Magis communiter tamẽ receptum testatur Episcopus Mont. Mar. in Man. Pastor cap. 35. nume. 9. & in Prax. Archiepiscop. Neapol. c. decimo septimo, numero secundo, vt hospitalia non teneantur, & ita Cardin. & Imol. in Clem. quia contingit, de relig. domib. secus de alijs pijs locis ab eisdem concluditur.

Quarto tenentur Oratoria auctoritate Episcopi erecta, c. placuit, & c. Episcopum, 10. quæst. 1.

Quinto si denegẽtur sumptus cõtra ius, per censuram Ecclesiasticã ad eos præstandos cogi possunt, c. venerabili, eodem, & ibi Imol. in Clem. 2. de censi. & Addit. ad illam vidend.

Sexto tenentur Cappellę in Ecclesia sitę, ita Azor. Inst. Mor. p. 2. lib. 3. cap. 42. q. 1.

3 Excipiuntur tamen† vt ad hos sumptus non teneantur, qui visitati non sunt; Quare cum superioribus annis Vicarius quidam foraneus visitatus cum quibusdam alijs clericis vellet me conferre ad sumptus factos, nequaquam volui quidquã cõferre; & hoc ob hanc rationem quoniam non fueram visitatus, & sic onus graue super me ab ipsis impositum in ipsos redundauit.

Secundo excipiuntur laici; non enim ipsi ad procurationem hanc tenentur, esto ipsi quoque visitẽtur; nam sic inquit Gloss. in c. 1. in verb. Laicos, de censi. lib. 6. quæ, & ita de consuetudine seruari testatur.

Tertio excipiũtur, qui aut consuetudine, aut præscriptione muniuntur, quominus sumptus præstent, hi enim ipsos non pręstabunt; et enim nouissime Triden. Synod. sanciuit. sess. vigesimaquarta, de reformat. cap. 3. In his enim locis (dicitur ibi) seu prouincijs, vbi cõsuetudo est, vt nec vectualia, nec pecunia, nec quicquam aliud a visitatorib. accipiatur; sed omnia gratis fiant, id ibi obseruetur. Hæc sancta Synodus esto contrarium cautum esset in c. cum instãtia, de cẽs. & c. cum ex officij, de præscrip. vbi præscribi procurationem non posse cautum est, a Tridentina Synodo igitur non discedemus.

Quarto excipitur vbi speciale priuilegiũ a Sede Apostolica quis haberet, ne præstare teneretur; hic enim quoque liber erit, vt dicitur in cit. c. cum instantia.

Quinto excipitur quoad plures procurationes; nam vnum tãtum habere Episcopus potest in singulos dies esto plura loca visitet eodemque die, ita habetur in c. Felicis, versic. Adijcientes, de censi. lib. 6. & Glos. in Clemen. 2. in verb. vna die, de censi. Idque locũ habet, vel locus integram procurationẽ soluere posset. Quare si visitet vno die tres, vel quatuor Ecclesias tantundem recipiet atq; sic not. Glo. ibi in verb. persoluendum.

Sexto excipitur vbi per alios Episcopus visitat; nam ipse procurationem habere nõ potest; sed his, qui visitat, ita habetur in c. Episcopus, & ibi Gloss. in verb. Visitanti, de off. ord li. 6. Immo nec id, quod plus impensum esset, si ipse visitasset habere poterit, ita habetur in Addit. ad c. si Episcopus, & facit, l. si quis alicui, §. impendia, ff. mandat.

Septimo excipiuntur Ecclesię Ciuitatis, & vbi domum Episcopus redire potest, ita Episcopus Mon. Mar. ibi in cit. q. 35. num. 9. & si de iure a quouis potest per c. cũ venerabilis, de censi. & ibi Abb. ac DD. not. in re nostra, quamuis opinionem Montis Maran. seruari audiui. & ita Prax. Archiep. Neap. cap. 19.

cap. de cimonono. Sed iam qui visitari possint videamus.

SVMMA.

1 *Visitari laici debent.*
2 *Visitari debent personæ tam Ecclesiasticæ; quam seculares.*
3 *Vniuersitates tam Ecclesiasticæ, quam seculares.*
4 *Monasteria aliqua Regularium.*
5 *Moniales.*
6 *Infideles.*
7 *Hospitalia.*
8 *Montes Pietatis.*
9 *Loca pia omnia.*

§. V.

§. QVoad eos autem, qui uisitādi sunt, idest, quinam ab Episcopo visitari debeant, etsi ex iam dictis haberi hoc potest, paucis tamen rem hanc absoluemus.

1 Primum igitur† laicis visitari debent, ac possunt in ijs, de quibus supra suo loco egimus.

2 Secūdo personæ Ecclesiast. sęculares; in omnibus enim Episcopis regulariter subiecti sunt, c. decernibus, & c. at si clerici, de iudic. & c. 1. & 2 de for. compe. cū simil. Quare visitari corrigi, & puniri possunt, vbi delinquunt, non obstante quocūque priuilegio, vt sanciuit Trident. Synod. sess. 6. de refor. c. 3. de quibus supra.

3 Tertio† uniuersitates, & primo Confraternitates, de quibus etiam supra per capitulo 8. sess. uigesimasecunda, de reformatio. Trid. Synod. vel sint in Ecclesijs regulariū, ita sacra Congreg. sæpius censuit, ut refert Prax. Archiepisc. Neapol. cap. 21. per c. 8. sess. 22. de reform apud Trid. Synod. Itē Capitula Cathedralium Ecclesiarum, & aliarū maiorum Ecclesiarum, vt habetur in cap. 4. de reformat. sess. 6. apud Trid. Synod. & capit. 6. sess. 25. de reformat. vbi etiam forma quædam datur agendi de ipsorum causis; & id potest Episcopus non obstante priuilegio, consuetudine, sententijs, uel iuramentis.

4 Quarto† regulares, & Monasteria in ijs etiam, de quib. supra suo loco probauimus. Id quod locum habet in Monasterijs, quæ Generalibus Capitulis, uel Episcopis subiecta non sunt; nec habet ordinarios regulares uisitatores. Sed immeditate sub Sede Apostolica sunt, si nō seruetur dispositio Trident. Synodi, cap. 8. de regul. sess. uigesimaquinta. Item locum habet, vbi Monasteria commendata Abbatiæ, Prioratus, & Pręposituræ, in quibus non viget regularis obseruantia, necnon beneficia tam curata, quam non curata secularia, & regularia, qualitercunque commendata, visitari etenim debēt ac possunt ab Episcopo, vti Apostolicæ Sedis delegato, ita Triden. Synod. sess. vigesimaprima, de reformat. cap. 8. Postremo visitari possunt, vbi in prædictis Monasterijs viget regularis obseruantia, si admoniti ab Episcopo superiores eorum, vt iuxta eorū regularium instituta debitam rationem viuendi obseruent, & obseruare faciant, intra sex menses eos non visitauerint. Tūc enim Episcopus vti delegatus eos visitare potest. Excipiuntur tamen Monasteria etiam commendata, quæ sunt subiecta Abbatibus, qui sunt ordinum capita; hęc enim visitare Episcopus non potest, ita Triden. Synod. eadē sess. vigesimaquinta, de regul. cap. 20.

5 Quinto Moniales Episcopo subiectæ. Idem si Apostolicæ Sedi immediate subiectæ sint, visitari enim possunt ab Episcopo vti delegato, vt habetur apud Trident. Synod. cap. 9. sess. vigesimaquinta, de regul. Postremo, vt quæ sub cura regularium sunt, quoad clausuram, de qua eadam sess. de regul. capit. quinto, & in alijs, de quibus supra suo loco.

6 Sexto † Infideles in iis de quibus supra suo loco.

7 Septimo† hospitalia, ita Triden. Synod. cap. 8. sess. vigesimasecunda, de reformat. Id quod locum habet, vel sub cura laicorum sint, etiam si priuata sint, mortuo eo, qui illa construxit, ita Prax. Archiepisco. capit. 17. Item vel exempta, non obstante statuto consuetudine immemorabili, a priuilegio. Idem habetur in cap. 15. sess. septima, de reformat. Triden. Synod. In iis tamen visitantur, de quibus supra suo loco, & ad sustentationē Seminarii, etiam obligata sunt, iux. dispositionem Triden. Syno. cap. 18. sess. 23. de reform.

8 Octauo† Montes etiam Pietatis, vel cura ad laicos pertineat, vel exempti sint, vt habetur apud Triden. Synod. cap. 8. sess. 23. de reform.

9 Nono† loca etiam pia omnia, vt Ecclesiæ, Cappellæ, facella de quibus in cit. c. 8. sess. 22. Immo Ecclesię sęculares, quęque in nulllius diœcesi sūt ab Episcopo proximiori, si id constet; alioquin ab eo, qui semel in Concilio prouinciali a prælato loci illius electus est vti delegati Apostolicæ Sedis visitandæ sunt per Trident. Synod. sess. uigesimaquar-

maquarta,de reform.cap.9. Postremo quæ a laicis sacella ædificantur in vijs visitãtur, & ne immagines corrumpantur deformenturve, aliave ratione polluantur, vt clausa sint Episcopus operã dabit,alioquin demoliantur. Hæc igitur sunt, quæ ab Episcopo visitari debent præter ea,de quibus supra in diuersis locis egimus. In visitatione autem locorum piorum, quæ inspicienda sint sup. posuimus. Sed iam ad formam visitationis transeamus.

S V M M A.

1 *Forma visitationis,qua nam sit.*
2 *Visitatio vnde initium sumat habito respectu ad locum.*
3 *Visitatio vnde initium sumat habito respectu ad visitanda.*
4 *Visitandi modus quinam sit.*
5 *Visitans clericos, qua ratione erga eos Episcopus se habere debeat.*
6 *Visitans Episcopus si non recipiatur, quid facere habeat.*

§. VI.

1 §. POstremo de forma visitandi agendum est,†quam(commissa ea, quę in Pontificali Romano habetur)tribus modis contemplari possumus. Primo habito respectu ad locum,vndę initium sumere habeat. Secundo habito respectu ad ea, quæ visitanda sunt. Tertio habito respectu ad modum agendi.

2 Quoad primum igitur † initium visitationis sumi debet ab Ecclesia Cathedrali,& alijs Ecclesijs,quæ sũt in Ciuitate.Cũ enim Cathedralis Ecclesia alijs præsit,merito exẽplo alijs esse debet, ita sentit Triden. Syn. sess.septima,de reformat.c.1.quæ quoad residentiam initium sumpsit a Præsidentibus Ecclesiarum maiorum,& facit c.1.de cens. lib.6.Deinde Ecclesias,quæ extra Ciuitatẽ, & idcirco prius Ciuitatem visitabit; deinde alias partes diœcesis.

3 Quoad secũdum†habito respectu ad ea, quæ visitanda sunt. Prima sacramenta, & idcirco sanctissimum Eucharistiam. Deinde Sacramentalia,& idcirco fontem Baptismatis,atque sacra Olea, atque Chrisma. Tertio annexa ipsis spiritualibus, & ecclesia,& bona ecclesiastica. Postremo ministros ecclesiarum,necnon alia de quibus supra actum est,vt habetur in eod.c.1.§.sane, de cens.& in Pontificali eod.

4 Quoad tertium† scilicet modum agendi seruabit dispositionem,cit.c.sane,sub pœna excommunicationis etiam mandare debet, vt denuntientur, quę sunt corrigẽda, vt delicta publica superstiones,concubinatus, vsuræ,& huiusmodi,non tamen occulta peccata,modo in pernitiem publicam non redundent,tunc enim denuncianda sunt, cuiusmodi sunt quę hæresim continent,& idcirco hæretici,lamię,& huiusmodi;hi enim denunciandi sunt,vel occulti sint, ita dixit Sanct.Thom.2.2.quæst.33 art.septimo, & ibi Caiet. & alij Idem Episc.Mont. Mar. in Man.Pastor.cap.trigesimoquarto, num.9. Possunt etiam denuntiari quælibet delicta occulta Episcopo,si denuntientur tanquam patri,& personæ, quæ possunt prodesse,& nõ obesse,ita Syluest.in ver.Familia, & Sot. de ration.tegend.membr.secundo,quęst.2. & alij,quos refert,& sequitur idem Episcopus,eod.num.9.

5 Non debet tamen† Episcopus clericos, præsentibus laicis reprehendere;nam præterquam quod ipsis laici infesti sunt, c. vt iuxta,vbi Gloss.de off.ordin.& c. clericos, de immunita eccles.lib.6.vbi Parochi sunt, hac ratione odio ipsos prosequuntur,si conentur eos a vitijs auocare,fidem non adhibebunt;minusque eos obseruabunt.Secreto igitur eos admonebit,atque sic dixit. Idem Episcop.Mont.Mar.eodem cap.numero 6. Quare Episcopus edictum proponere non potest,vt denuntient delicta clericorum,vel aliorum Rectorum,nec cõtra eos agere ob literas ei oblatas,per c.inquisitionis, §. tertiæ,de accu.sed secreto personis fide dignis eorum vitam, ac mores inuestigare debet, ita Speculat.de inquisit.§.quando & hoc de visit.libro 10.quæst.prima,& idem Episcopus eodem cap.num.6.& quoniam non facto processu procedit,& per inquisitionem ob eam rem mitiorem pœnam imponet,ita Abb.in c qualiter,& quando, de accus. seruata tamen forma cit.§,sane,c.1.de cens.libro 6.Hinc clerico pœna solennis imponi non debet,c.confirmandum, & c. illud. distinct.50.

6 Atqui si non recipiatur ab ijs, quos visitat,quid faciendum? In hac quæstione breuiter concludimus,si in quasi possessione visitandi est,excommunicare ipsos posse,sine alia monitione,& scriptura;quandoquidem non vt Iudex,sed vt pars,& superior potest suam iurisdictionem tueri quacũque ratione;c.cum dilecto,de sent. excommu. lib. 6. & ita Socin.in c.Sacro,num.366.de senten. excommu.in antiq.& ego in Tract.de Cen. Tab.1.cap.18.numero secundo,& Prax.Archiepisc.

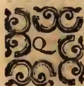
chiepiſcop.Neapol. c. 18. vbi dicitur non teneri recipere exemptionem; appellationem;ex quo vt pars,& non vt iudex procedit.Excipitur,vbi in poſſeſſione non eſſent viſitandi;tunc enim ſecus.

Verum ſi Cenſuræ non operātur,an frāgere hoſtiū Monaſterii vel Eccleſiæ poteſt? Plane ſic; nam ita id aſſeruit pluribus Abb. in c.1.de immunita.Eccleſ.vbi quæſtionem hanc diſputauit.Et ſequitur Fuſch. de viſit. Eccleſ.libro ſecundo,cap.19.Et iure igitur, & facto ſuam iuriſdictionem tuebitur.Imo non recipientes tanquam iuriſdictionem eccleſiaſt.impedientes in excommunicationē Bullæ Cœnę Domini incidunt, quā poſui in Tract. meo de Bulla in Cœna Domini, parte 2.c.16.Sed de viſitatione hactenus,ad Beneficia Eccleſiaſtica tranſeamus.

De beneficiorum Eccleſiaſticorum collatione, materia ex qua Poteſtatis Epiſcopalis quarta, habito reſpectu ad iuriſdictionem ordinariam fori exterioris ſimplicis. Cap. L.

S V M M A.

1 *Beneficiorum ſpecies quot ſint.*
2 *Dignitas quæ dicatur.*

QVARTO habito reſpectu ad iuriſdictionem ordinariam fori exterioris, Epiſcopus conferre habet beneficia vacantia ſuæ diœceſis.Verum quo dilucidior reddatur, quoad rem noſtram pertinet præmittenda hæc ſunt.Primum quod ſpecies beneficiorum ſint. Secundo quod modis vacent. Tertio quæ ad collationem Epiſcopi pertineant. Poſtremo qui per conferantur.

1 Quoad primum igitur† beneficia Eccleſiaſtica duplicis generis ſunt,partim, quæ curam animarum habent, partim quæ non habent.Beneficia curam animarum habentia ſubdiuiduntur;nam quædam habent curam animarum tantum foro conſcientię,de quo foro agitur in c omnis,de pœnit.& huius generis beneficia ſūt eccleſiæ Parochiales;nam proprie curam animarum habere dicuntur, quandoquidē eas obtinentes ad Sacramenta adminiſtranda ſubditis obligati ſunt, &ſubditi ab ipſis accipere cogūtur ita not.Gloſſ.in Clem.dudum,in verb.Impendant,de ſepult.& ſequit.Abb.in c.dudū nu.ſeptimo,de elect.& in cap.de multa, in fine,nu.vigeſimoquarto, de præben. requiritur ergo,vt curatū beneficium ſit, vt duo habeat.Primum locum certū,vti parochiā. Secundo ſubditos,quibus ſacramenta adminiſtrentur,ita dixit Fed.de Sen.in conſ.135. & Illuſtriſſ.Tuſchus in ſuis Concl.in littera C.Concluſ.1101. Hinc patet regulares, etſi ius ſepulturæ, vel licentiam pœnitētię adminiſtrandæ habent,non tamen proprie dici curam animarū habere, neq; ie beneficium tale.Quædam non ſolum curam fori interioris, verum etiam exterioris habent; huiuſmodi ſunt Epiſcopatus,ita Gloſſ.ead. & Abb in allegat.locis,& pulcherrime habetur in extrauag. execrabilis, verſ. Quantum autem ad mortificationem,de prębend. Quædam quæ habent curam animarum iuriſdictionalem tantum,vt viſitandi,excommunicandi,interdicendi,& huiuſmodi, ita habetur in c.dudum,verſ.tandē,& ibi Abb. num.ſeptimo,& num.octauo in eodem c. de multa,num.14.& Nauar.in conſ.4.de ætat.& qualit.

Beneficia vero curam animarum non habentia,ſunt beneficia ſimplicia,Capellæ, & Altaria, Canonicatus,& huiuſmodi,quæ talia ſunt,vel Sacerdotalia ſint,& reſidentiam poſtulent.

Poſtremo prædicta beneficia partim ſūt
2 dignitates,partim† non dignitates ſunt, vel inſtitutione,vel conſuetudine,vel ſua natura Conſtitutione,quia pro talibus inſtitutæ ſunt, vt Mediolani in Eccleſia Cathedrali Archipresbyteratus,Archidiaconatus;Præpoſitura,& Archidiaconatus,vt Arimini.Cōſuetudine,quia ſcilicet pro talibus habētur. Natura,vt Archiepiſcopatus,ita DD.communiter concludunt.Poſtremo prædicta beneficia partim ſæcularia ſunt, ſcilicet quæ ſæcularibus clericis dantur; partim regularia,ſcilicet,quæ dantur regularibus in quorum numero habentur,quę conferuntur Equitibus Meliuetaneis,& huiuſmodi;& hęc diuiſio colligitur,ex Trid Synod.Diuiſionē aliam tradidit Gloſſ. in cit.extrau. Execrabilis,in verb.ſtatuimus, vbi etiam multa agit de incompatibilibus beneficiis, de præbend.& de hoc primo ſatis,ad alia tranſeamus.

SVM-

S V M M A.

1 *Beneficia quot modis vacent.*

§. I.

1 §. SEcūdo† præmittimus beneficia duobusmodisvacare. Primo per se, s. morte eius, qui ipsa possidebat, vt habetur in c. susceptum, de rescri. lib. 6. Secundo per accidens, idque multis modis.

Primo renunciatione, vt habetur in titu. de renunciat. vel simpliciter, vel in alterius fauorem, vel retenta pensione renuntiatio fiat.

Secundo alterius incompatibilis susceptione, cuiusmodi sunt duo beneficia curata, vel plura residentiam postulantia, c. de multa, de præbend.

Tertio matrimonio contractu; vacat. n. beneficiū ecclesiast. ipso iure, statim atq. matrimoniū per verba de præsenti cōtractū est, c. 1. iunct. Gloss. de cler. cōiug. lib. 6 quā DD. communiter sequūtur, vt testatur Nauar. in cons. 1. nume. 8. de renunc. & Capel. Tholoss. dec. 229. & ita Gloss. in c. quamuis de præbēd. lib. 6. Id quod locum habet, vel matrimonium contractum consumatum non sit, vt de commun. sententia testatur Capell. Tholos. eadem decis. Tertio vel matrimonium nullum sit, quoniam cum cōsanguinea, vel affine cōtractum est, ita DD. cōmuniter, vt testatur Azor. Instit. Moral. parte secunda, lib. septimo, c. 16. quæst. quinta, vers. dubitatur etiam. Item vel nullum sit; quoniam mulier non cōsentit, item Azor. ibidem, quæst. 6. Excipitur tamen vbi sponsalia tantum facta sunt; nō enim sponsalib. beneficium vacat, vt de communi etiam testatur Abb. ibidem. Verum quid si quis cōtrahat cum minori 12. annis, an vacabit? Rot. concludit vacare, ita inquit Quinct. Mādos. in Tract. de ætat. minor. quæst. trigesimaquarta. Quid autem si ordini sacro initiatus matrimonium contrahat, quo casu matrimonium nullum est, an beneficiū vacet Capell. Tholoss. eadē decis. declarauit vacare, id quod nonulli alii asserunt, quos refert, & sequitur Azor. Instit. Moral. par. 2. lib. septimo. c. 16. quæst. quinta, in quo capite modos plures recenset, quibus beneficia vacant.

Quarto vacat per professionem factam, c. beneficium, de regul. iur. lib. 6. ante autē professionem non vacat, & hoc ob dispositionem nouissimam Trid. Synod. capit. cū non deceat, sess. vigesimaprima de reform.

Quinto, qui intra annum Sacerdotiū non sumptus, vbi beneficium animarum curare habens ei collatum est, antequam Sacerdos esset; nam vbi legitima causa non impeditur, si Sacerdotium nō suscipiat beneficium ipso iure vacat, c. licet Canon. & c. commissa, de elect. lib. 6. Verum vbi impeditus est, & in integrum restitutus, ad quantum temporis restituitur? Ad quantum fuit impeditus ita Nauar. in consilio primo, de in integ. restitutio.

Sexto translatione, scilicet ne vno beneficio ad aliud, vtpote vel permutatione, vel alia ratione, tot. tit. de permut.

Postremo priuatione ob aliquod delictū, c. ex literis, & c. graue, de excess. prælator. & ita Gloss. in c. 2. in verb. Facultas, de concess. præbend. & in extrauag. Execrabilis, §. cęterum, vers. Vacantibus, de prębend. & c. ad abolendam, de hæret. & c. ad falsariorū, de crimin. falsi, & c cum secūdum leges. de hæret. lib. 6. & c. Felicis, de pœnis, eodem libro, & c. 1. de homicid. eodem, & c. eum, qui de præbend. eodem, & c. ordinatus, de offi. ordin. eodem lib. & Clem. 1. de pœn. & Clemen. multorum eodē, & Clem. ambitiosæ, de rebus eccles. non alien. & extrauag. cum detestabilis, de simon. & in Cōcilio Tridē. sess. 24. de reforma. cap. decimoseptimo, & in Bulla Pij Quinti, incip. Intollerabilis, & Grego. XIII. incip. Ab ipso Pontificatus, & Sixti Quinti, incip. Cum sacrosanctum, & in alia incip. Sanctum, & salutare, & in alijs locis relatis ab Azor. Institut. Moral. libro septimo, capitu. decimoseptimo, & sequen. vbi recēset casus plures, quibus quis priuari potest beneficio. His igitur modis potissimum beneficia vacant ante; quorum vacationem nemini conferri debēt; qui enim viuentis beneficium impetrat, & qui cōfert, nihil facit, & punitur, vt habetur in c. 2. de concess. præbēd. & ita Diaz in sua prax. crimin. canō. cap. 50. & Addit. ad eum. Sed de hoc secundo hactenus, iam ad tertium transeamus.

S V M M A.

1 *Beneficiorū collatio, quæ sunt in diœcesi, ad Episcopum pertinet, quibusdam casibus exceptis.*

2 *Beneficiorum collatio, quæ ad Episcopum non pertinet.*

§. II.

15. TErtio † præmittimus beneficiorum omniũ,quæ sunt in diœcesi, collationẽ cõmuni iure ad Episcopũ pertinere, vbi vaçãt,c omnes Basilicę,16.quęst.septima,& c.nullus & c.cũ olim,de pręscript.& Abb in c.cum venerabilis,num. quadragesimotertio,versic.Nunc extra Gloss.de except.& Cardin.in Clem.prima,quæst.decimaquarta,in fine,vt lit.penden.& Paris.qui pluribus rem hanc egit,de resigna.benefiç. lib. 6. quæst decimaquarta, nu. secundo. Quare,& beneficia simplicia animarum curam non habentia conferet, ita Fusch. de uisitatio Ecclesf. libro secundo,c.8.numero 9 Item & quæ subsunt pluribus,vel alijs ecçlesiijs inferioribus,ita Innocen.in capit. cum venerabilis,quem DD. ibi sequuntur, de except.& Felyn.qui hanc regulam multis modis,ampliat,& coarctat, nu. 31. cum multis seq.vidend.

2 Excipiuntur tamen † primo beneficia vacãtia sede Episcopali vacãte; horum enim collatio,cuiuscunque speciei, & qualitatis sint,ad Romanum Pontificem pertinet,vt habetur in Bulla Pij Quinti,incip.Sanctissimus in Christo pater,quæ est in ord.161.

Secundo collatio beneficiorum, quæ vacant ad hæresim,scilicet quia priuatus quis est ob hæresim,vt habetur in Bulla 29.eiusdem Pij V.

Tertio beneficia collata ijs, qui aut propter suum genus, aut propter suum crimẽ hæresis,vel Apostasiæ ea consecuti sunt,vt habetur in Bulla Gregor.XIII in ord.168. Hæc enim beneficia vacant ob collationẽ eis factam.

Quarto excipiuntur vacantia in Curia, vel per resignationẽ,vt inquit Gloss.in Clemen.prima,in verb.Mori,vt lit. pendent.& Nauar in cons.fin.de renunc.Vel per mortem c.2.& ç præsenti, de præbend.libro 6. & extranag.ex debito.Ioan.22. de elect. & extrauag.Regimen. çum sequẽ. & extrauagan pię solicitudinis. de præbend.sicut etiã de beneficia vacantia, iuxta extrauag. exeçrabilis eodem, de præbend. Sublimitatur tamen vbi beneficia curam animarum habentia vacant, Apostolica Sede vacante, tunc enim ad ordinarium collatio ob animarum periculum pertinet,c.si Apostoliça Sede,de præbend.lib.6. Idem si vacent in curia viuo pontifice, sed ante collationem Apostolica sedes vacat;tunc enim collatio ordinarium ob eandem rationem spectat, cit.c.si Apostolica. Idem speciatim esset concessum,vt conferre posset, etiam si vacantia,per cit.c.2.de præbend.li.6.

Quinto reseruata Romano Pontifici per alternatiuam; nam Episcopi residentes in suis diœcesibus sex menses habent,scilicet Februar. April. Iun. August. Octobr. Decembr.quibus temporibus beneficia vaçantia cõferre possunt; alij autem sex menses pertinet ad Romanum Põtificem,vt habetur in Bulla Pij Quinti,qui est in ordine 164.& seq Bull.alias autem si non resident, quatuor menses tãtũ habent, scilicet Mar. Iulium,Septembr.& Decembr.ita habetur in eadẽ Bulla Pij Quinti,& in Bulla Greg. XIII.quæ est in ordine 6. Formã vero, qua alternatiua petitur posuitPaul. Fusch.de visit.Eçcl.nu.33.cum seq.

Sexto vbi infra sex menses a die,qua nouit beneficium vacare,& cõferre potuit,& non contulit, tũc enim collatio ad Capitulum pertinet,quod si etiam intra hoc tempus,& ipsum negligens fuerit ad immediatum supetiorem pertinebit,c.2.& cap.quia de diuersitate,concess. præben. facit quoque,c.fin.de supplend.neglig.prælat. & de hoç itidem satis.

Septimo beneficia recepta in confidentiam,quæ vacant ipso iure. Apostolicæ Sedis reseruata sunt per constitutionem Pij Quarti,incip. Romanum pontificem, quæ est in ordine 109.& per constitutionem Pii Quinti,incip.Intollerabilis,quæ est in ordine 78.

Octauo beneficia parochialia collata nõ seruata forma Concilij Triden.de reforma. çap. decimooctauo, per Bullam Pij Quinti, incip. In conferendis, quæ est in ordine 32.

Nono dignitates positę in Ecclesia collegiata,ita Alexand.in consil. septuagesimoquinto,libro 4.quem refert, ac sequitur Tusch.in littera R.conclus.227.num.secũdo, sicut etiam omnes dignitates,necnon beneficia omnia familiarum Papę,ita Iulius III. in Bulla incipien. Sanctissimus, quæ est in ordine 68 & Sixti Quinti,quę est in ordine 32.& 35.&29 & 44.&45.& per aliam,quę incip.Diuina Dei prouidentia,& recensentur a Paris. de resign. benefi.lib.2.q.16.nume. 35.cum seq.

Aliæ reseruationes sunt in regulis Cãcellariæ,& beneficia alia reseruata, refert Paris.de resign.benefic.libro secundo,quæs.6. & Azor.Instit.Moral.par.2.lib.6.cap.trigesimoquarto.Sunt etiam reseruata beneficia affecta,quæ ad tempus, etiam perpetuo reseruata

seruata sunt, ita Azor. ibidem quæst. quinta. Vel deuoluta, de quibus Azor. eodem libro capit. vigesimoseptimo, & de reseruatis beneficijs egit pluribus Tusch in littera R. cõclus. 274. cum multis seq. In his igitur casibus reseruatis, Episcopi beneficia conferre nequeunt, alioquin puniũtur; nam de inobedientia, & suspensione a diuinis, & interdicto ingressus Ecclesiæ; & priuatione conferendi beneficia, in eorum mensibus vacantia afficiuntur, vt habetur in Bulla Pij Quarti, incip. Volentes, quæ est in ordine 35. pagina 699. & in alia Bulla eiusdem incip. Cupientes, quæ est in ordi. 53. pag. mihi 1008. quę tamen pœnę ipso iure nõ inferrentur. Sed sententia necessaria est, vt in allegatis Bullis habetur, & de hoc itidem satis.

S V M M A.

1 *Beneficia conferuntur partim per concursum, partim per non concursum.*
2 *Beneficia qua concursu conferuntur.*
3 *Beneficia qua concursu non conferuntur.*

§. III.

1 §. Postremo † pmittimus beneficia hæc partim per cõcursũ cõferri partim
2 absque concursu. Concursu † conferuntur (quod pro regula habebimus) ea, quæ curã animarum habent, vt Parochiales Ecclesiæ, quæ vacant per obitum, vel resignationem etiam in curia factam, vel quacunque alia ratione, ad quemcunque collatio pertineat, vt habetur apud Triden. Synod. sess. vigesimaquarta, de reformat. capitu. 18. & in Bulla Pij V. incip. In conferendis, quæ est in ordine 32.

3 Non igitur † beneficia, quæ Parochialia non sunt, concursu conferuntur, non Trid. Synod. sess. vigesimaquarta, de reforma. capitu. 18. de parochialibus tantum agit, quo ad concursum; quare nec canonicatus, nec Mansionariæ concursu conferuntur, sicut nec beneficia simplicia.

Secundo nec Ecclesia parochialis, vbi in fauorem alicuius resignata est tunc enim solum inquiritur, an idoneus is sit, in cuius fauorem resignatio facta est sine cõcursu, qui adhibetur, vbi plures concurrunt, & ita congregatio sæpius respondisse refert Paris. de resign. benef. quæst. septima, num. decimotertio, & sat est, vt examinetur, an dignus sit. Contrarium tamen dicendum videbatur. Nam per Trident. Synod. præcipitur fieri concursum, vel per obitum, vel per resignationem in Curia beneficium vacet. At qui a priori sententia discedendum nõ est. Nec obstant verba Concilij, quandoquid ẽ loquũtur de resignatione simpliciter facta & non in alterius fauorem, ita de communi sententia testatur Paris. eadem quæstio. 7. numero 15.

Tertio nec ecclesia iuris patronatus parochialis cõcursu confertur, vbi laicorum est, ita sacra Congreg. in eodem cap. 18. versic. etsi vt refert Paris. de resig. benef. lib. octauo. quæst. 9. num. 111. nisi aliud in eius constitutione statutum sit, nam præsentatus tantum examinatur, nisi plures præsentati sint; tunc enim inter ipsos fiet, quasi concursus. Si vero iuspatronatus sit ecclesiasticum, vel mixtum, etiam si pro duabus partib. ad laicos pertineat, poterit vltra nominatos a patrono Ecclesiæ, alios etiam Clericos admittere Episcopus, nisi aliter in institutione cautum sit ita habetur in Archiepiscopali Bonon. par. 4. De examine per concursum, & ita fiet inter hos examen per concursum.

Quarto, nec beneficia regularium concursu conferuntur; quandoquidem Regularibus conferuntur, inquisitione tamen facta an idonei sint, quibus conferuntur.

Quinto, nec dignitates, esto extra parochialem Ecclesiam annexa habeant.

Sexto, nec etiã prouisionibus a sede Apostolica factis in forma dignum, quamuis vt dixi in proximis casibus, examen fieri debeat.

Septimo, nec in permutationibus beneficiorum concursus fit; beneficia enim permutatione renunciata conferri dębent permutantibus. Immo nec inquisitio ipsorum fit, vbi Ecclesiæ ambæ parochiales erant; quandoquidem in primis collationibus idonei iudicati sunt. Excipitur tamẽ vbi quis permutaret simplex beneficium cum alio curã animarum habente; nam in hoc casu qui suscipiet beneficium curam animarum habẽs examinabitur, & non qui simplex.

Octauo Vicariæ perpetuæ concursu nõ conferuntur, vel animarum curam habeant esto de eorum scientia, vita, & moribus inquiratur. In his igitur Ecclesijs concursus non fiet.

Nono, non fit cõcursus de Ecclesia parochiali, quæ est vnita Canonicatui, ita sacra Congregatio Concilij interpres censuit, vt refert Addit. ad Summ. Bullar. in verb. parochialium benef. collatio vers. Tertius, & non opporteat; id quod cõtingit ratione ca-

nonicatus,qui nõ confertur per cõcursum, & ita fac.Cõgr.cẽsuisse,refert ead.Add. ibi.

Postremo vbi cura animarum,quæ in Ecclesia collegiata est,exercetur per Canones hebdomadarios,argum. cap.statutum, de elect. & ita sacra Congregatio respondit, quod verum est,vbi indeterminate per plures exercetur,& Ecclesiæ, vel Episcopo nõ incumbit;secus si ad ipsos cura pertinet, & per plures administraretur proprie,& directe, & ita intelligitur Concil.Trid.eod.sess. vigesimaquinta,cap.18. & ita etiam Addit. inquit,eodem ver.Tertio quęritur,& Prax. Archiepisc. Neapol. c. 65. num. 2. Sed his præmissis iam rem aggrediamur.

SVMMA.

1 *Collatio Ecclesię nõ reseruatę ab Epõ fit.*

2 *Cõcursus beneficiorum a quo indici debeat.*

3 *Concursus proponendi forma, quanam sit.*

§. IV.

1 §. PRemissis iã dictis de collatione Ecclesiæ nõ reseruatæ agamus.† Pro regula igitur habebimus Episcopum beneficia huiusmodi conferre posse,ac debere.Verũ quod nũquã fit collatio,nisi facto cõcursu,ob eam rem de ipso hæc contemplanda sunt.Primum qui cõcursum hunc indicere posset.Secundo qui in concursu examinare habeant concurrentes.Tertio,qui & quales examinandi sint.Quarto quę forma in examine seruanda. Postremo qui effectus examinis.

2 Quoad primum igitur † ad Episcopum loci,vbi beneficium vacat examen indicere pertinet, vt habetur apud Trident. Synod. sess.vigesimaquarta,de refor.c.18.

Id quod locum habet, vel collatio deinceps ad ipsum Episcopum non spectet;sed vel ad Capitulum Ecclesiæ Cathedralis,vel ad collegium alterius Ecclesiæ, vel etiã ad Pontificem Maximum,quod cõtingi in mẽse Papæ,vbi beneficium vacat,hoc significauit Nauar.in cons.11.de rescript.& in alijs etiam ipsi reseruatis,quamuis in his ab Episcopo peti debeat,vt concursum proponat ac denuntiet approbatos.

3 Forma vero† proponendi hæc erit,nam statim atque Episcopus Ecclesiam vacantẽ nouit,intra decem dies, vel aliud tempus præscribendum, Aut idoneos aliquos Clericos ad Ecclesiam regendam coram deputatis examinatoribus nominabit, & cuius de populo,id quod, & alijs licebit, scilicet nominare aliquos,ad id muneris aptos;quo deinceps possit de cuiuslibet moribus, & sufficientia fieri diligens inquisitio; Qui tamẽ modus visitatus mihi multis in locis nõ videtur,esto apud Triden. Syn. sess. vigesimaquarta,de reformat.cap. decimooctauo, habeatur,& visitatus sit in Curia Neapolit. vt refert Prax.Archiepisc.Neapolit. cap.65. num.6.Aut per edictum vocare, qui velint examinari præscripta die ad quam comparere debeant,vt conscribantur,& qua concursu fiet,ita habetur eodem cap. decimooctauo. Et hic est modus vsitatus Romę & in alijs pluribus locis,vt vidi. Hinc apparet Episcopum non teneri ad proponẽdum publicum edictum superius.nam Trid.Synod. duos iam dictos modos in arbitrio Episcopi ponit,& idcirco,quem mallet optare Episcopus potest.Excipitur tamẽ,vbi in prouinciali Concilio statutum esset,vt edictum proponeretur,tunc enim ad id obseruandũ tenebitur,atque sic quoque dixit Nauar.in cons.4.de præbend.

Atqui an ius hoc examinandi, & edictũ proponendi ad Episcopũ tantum pertinet, ita vt alij inferiores, ad quos Ecclesiarum parochialium collatio spectat non possint? Plane sic;nam & ita sæpius resoluisse sacrã Congregationem,refert Paris. lib. 6. de resign.benef.quęst.nona,numero 88.& refert quoque Addit.ad Summ. Bullar.Stephan. Quaran.in verb.parochialium beneficiorũ collatio,vers.secundo quæritur. Excipitur tamen,qui iurisdictionem Episcopalem habet nec alicui subditus est, sed Apostolicæ sedi tãtum,& territorium habet,& congregandi synodum facultatem; nam edictum hoc proponere poterit,& ita Congregationem censuisse referunt allegati DD.eiusdẽ in locis. Addo etsi vltra decem dies datos ad nominandum Trid.Synodus permisserit nominari per Bullam Pij Quinti, incip. In conferend.quæ est in ordine 32 id prohiberi.Sed de quæstione hac satis,ad aliam transeamus.

SVMMA.

1 *Examinatores qui, quot, & quales esse debeant.*

2 *Examinatores nihil recipere debent occasiones examinis.*

3 *Examinatores suspecti fieri possunt.*

§. V.

§. V.

1 §. QVoad secundū † scilicet, qui quot, & quales examinatores esse debēt vt habetur apud Trid. Syn. sess. vigesimaquarta, de refor. c. decimooctauo. Primo Episcopus, aut eo impedito eius Vicarius generalis. Item & tres ad id muneris in diœcesana Synodo destinati (in ipsa enim Synodo sex, vel plures ab Episcopo, eiusve Vicario proponi debent, qui a synodo probentur, nā sancta Synodus præcipit, ne sint pauciores sex, ergo plures esse possunt, ex quo mādat, ne pauciores sex sint coram Episcopo igitur, vel eius Vicario fiet examen absque eorum voto decisiuo; esto possint accedere, vbi vota paria, vel singularia, ita sacra Congreg. vt refert Paris. de resig. benef. lib. 8. q. 9.

Secundo hi examinatores debēt esse, aut Magistri, aut Doctores, aut licētiati in Theologia, aut iure Canonico, vel Clerici Regulares etiam ex ordine Mendicantium, aut etiam sęculares Clerici, qui idonei videbuntur, non ergo necessario postulatur, vt Doctores sint, vt habetur eod. c. 18.

2 Postremo † occasione examinis nihil ante vel post accidere debēt; alioquin, tam ipsi quam dantes simoniæ vitium incurrunt, a qua absolui nequeunt, nisi dimissis beneficijs, quæ quomodocunque etiam antea obtinebant, & ad alia obtinēda inhabiles redduntur, & a synodo Prouinciali grauiter puniri possunt, si re ad ipsos delata offendisse probabuntur, ita Triden. Synod. eodem capitu. decimooctauo, & ego in Tract. meo de simon. Tab. 4. cap. quadragesimooctauo, §. 3. vidend. nam si examinatores quempiam probent, acquirit ius ad beneficium, quod est quid spirituale, & ideo pro illo datū censetur, & idcirco est simonia, ita Addi. ad Stephan. Quaran. in Summ. Bullar. in verb. Simonia, pag. 441. Paris. tamen de confidentijs, quæst. quadragesimaoctaua, simoniam confidentialem nō commisisse tenet, vt ibi probat. Pęna autem simoniaci in beneficio, vbi realis simonia est præter prædictas excommunicatio est, statim enim in ipsam incidunt, vt habetur in extrauag. 2. de simon. Extat etiam Bulla Sixti Quinti, quæ quoad simoniacos reformata nō est, vt dixi in Tracta. meo de simo. vbi pœnas simoniacorum declaraui.

3 Atqui † an examinatores suspecti fieri possunt? quoad hāc quæstionem videbatur dicendum suspectos fieri nō posse, nam ubi eliguntur, a synodo probantur, vt dicitur in cap. decimooctauo, versic. Examinatores, sess. vigesimaquarta, de reform. ergo, ex quo semel eos probauerunt, improbare ipsos nō posse debent. Contrarium tamen videtur dicendum.

Primo, quoniā, & Iudex ordinarius suspectus fit, tam iure ciuili, quam canonico. c. cū speciali. & ibi Gloss. & DD. de appellat. & c. si quis contra Clericum, de for. comp. & c. cum suspicionis, de off. delegat. Et idcirco iure canonico arbitri eliguntur, qui de causis suspicionum cognoscant, iuribus supra cit Ias. inquit in l. apertissimi, num. quarto, cum seq. C. de iud. vbi, & causas, ob quas recusatio fiat recenset; sicut etiam quando opponi debet. vt Viu. in sua Sylu. opin. 866. numero decimoquinto. Quamuis si Vicarius suspectus fiat, id Episcopus cognoscat per cap. si contra vnum, in fine, de off. deleg. lib. sexto, & Ias. in eadem cit. l. apertissimi, numero 9. De iure autem ciuili nō remouetur suspectus factus Iudex, sed ei adiunctus datur. Authen. si vero contigerit, & ibi Ias. ac DD. C. eodem, & multo magis Iudex delegatus suspectus fieri potest, per cit. l. apertissimi, & ibi Ias. de qua materia egit Gloss. & Abb. in c. quoniam contra, num. decimotertio, de probat. Si ergo Iudices ordinarij, atque delegati suspecti fieri possunt, multo magis isti examinatores, præsertim, quod imperiti recusari possunt, & cōtra testes opponi, vt probaui in Tract. meo de Cens. Tabu. secunda, cap. 16. §. 5. & Notarius etiam, vt ait Nauar. in Rubr. de iud. num. quadragesimoseptimo, vid. vt tamen peccet necessario requiritur, vt inditia sufficientia sint, ita Nauar. ibidem, alias punitur. Postremo appellari potest; vt videbimus, ergo, & recusari, nam appellatio, & recusatio paria sunt, immo remota appellatione, non censetur remota recusatio, vt dixit Viui. eodem numero 22.

Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendū censeo. Aut concurrentes non interfuerunt synodo ex aliqua iusta causa, & probarunt examinatores; sed præterea aliquid accidit, quamobrem recusari possint, & in hoc casu recusationem accipiendam esse censeo, nouis enim morbis, noua remedia inuenienda sunt. Aut interfuerunt & probauerunt, & præterea nihil accidit, quamobrem recusari queant, & in hoc casu recusationem non esse accipiendam, & iniustam concludo, appellari tamen ab ipsis nō potest, sed a collatione, ita Prax. Archiepisc. Neapol. capitulo sexagesimoquinto, nu. 5.

Et de hac quæstione satis ad aliam transeamus.

S. V M M A.

1 *Examinandi ad concursum Ecclesiæ Parochialis qualis esse debeant.*
2 *Laicus concurrere non potest.*
3 *Non etiam censura irretiti.*
4 *Non irregularitate affecti.*
5 *Non ij, qui animum retinendi beneficium non habet.*
6 *Beneficia parochialia sine concursu conferri non debent.*

§. VI.

1 §. Tertio† agendũ est de ijs,qui ad examen scripti sũt,quales esse debeãt.
2 Primum igitur Clerici esse debẽt; nam laici beneficiorum ecclesiasticorum capaces nõ sunt,c. cum adeo, de rescript. iuncta Gloss. Nec Clericus,& ibi Felyn.num.4.& Abb.in c.ex litteris,num.3. de transact. & illustriss. Tusch.in suis conclus.in littera B.concl.56. vbi multis modis regulam hanc amplificat. Quare & collatio beneficij ecclesiastici laico facta nulla est,nec conualescit, esto postea Clericus fiat, vt in c.si eo tempore, de rescript. libro 6.& Feder.de Sen.in cõs.90. num.8.& Azor.Instit.Moral.par.secunda,libro 6.cap.secundo,quæst.5. Id quod, & in præsentatione ad Ecclesiam iuris patronatus locum habet; nam præsentari non potest,& institutio ibidem facta nulla est, ita Lambert.de iur.patron. libro 2. par.prima, quæst.septima,in prin.& de communi testatur Paris.de resig.benef.lib.quarto,quæs. 2. num.quinto,esto Rota contrarium senserit de præsentato proxime ordinando,& ante institutionem ordinato, ita Paris. ibidem. Idem de resignatione,quæ in fauorem laici fit,non enim valet pensio etiam laico reseruata,vt de communi testatur Paris. eadem quæst.num.primo,& num. septimo.Immo nec Clericus coniugatus,ita Paris. ibidem, numero vigesimoseptimo.In clericorum autem numero quis adscribitur, per primæ tõsuræ susceptionem,c.contingit, de ætat.& qualit.& ita Trident.Synod.sess.vigesimaseptima,cap.6.de reform sentit, nec requiritur,vt sint in sacris,ita Abb.in c.dudum,numero duodecimo,vbi rem hanc plur ib.egit de elect requiritur tamen,vt idonei sint, vt postulat illud beneficium, ita Abb. inquit ibi,nu.8.eod.
3 Secundo† nulla irretiti censura; nam & hac ratione inhabiles sunt, & collatio ipsis facta non valet vel ignorent se irretitos esse,vt probaui in Tract. meo de Cens. Hinc ante collationem, solent ad hunc effectum absolui per clausulam illam. Teque absoluentes,ita Rebuf.& quoniam excommunicatio alia maior,& alia minor est,prædicti, nec minori excommunicatione irretiti esse debent,alioquin collatio nulla est, ita DD. in c.si celebrat,de cler.excommuni.min.& Azor.Instit.Moral.par.2.lib.6.capitulo 17. quæst.7.
4 Tertio† nulla irregularitate affecti; qui enim ad ordines inhabilis est,vel iure diuino,vel positiuo,hic & inhabilis est ad beneficia,c.cum in cunctis,§.fin.de elect.& Abb. in c.cum nostris,de concess.præbend Paris late,de resig benef.libro quarto,quæstio.3. nu.trigesimosecundo, cum seq. vbi plurib. rem hanc egit,de qua irregularitate, quod ego etiam abunde in Tract. meo de irreg. egi ob eam rem addimus huc vnum tãtum concurrentem nec vxorem habere debere; non enim beneficiorum capax est,vt habetur in Extrauag.Antiquæ concertationi de voto.Quod iuris autem fit,vbi vxor adulterium commisit, supra de ordine diximus; Irregularis igitur concurrens esse non debet:Collatio enim irregulari facta non valet,& nulla est,vt dixit Innocen.communiter recep.in c.cum nostris,de concess. præbend.& idcirco fructus suos non facit:Quare quo iuste beneficium habeat,ac fructus, sacram Pœnitentiariam supplicare debet, vt vtraque sibi retinere liceat,id quod,vt legitime cõsequatur,& beneficij valor,& fructuum summa exprimi debet Non necessario tamen postulatur, vt nomen supplicãtis significetur,sed sat est dicere.Quidam, &c. ita Nauar.in cons.9.de pœnit. Alias autem quicunque admitti debent ad concursum, alioquin Episcopus peccat non admittẽdo volentem concurrere,vt habetur apud Triden.Synodum sess. vigesimaquarta, de reforma.capitu.18.vers.Liberum sit tamen etiam alijs.
5 Quarto † non etiam concurrere debet, nec ei beneficium conferri,qui animum nõ habet,illud retinendi,c.commissa.§.cæterũ de elect.li 6.Hinc Romæ iurare cogitur cõcurrens,se non habere tunc animum renunciandi;id quod in me fuit obseruatum.
6 Postremo benefic ia per concursum conferenda, non possunt conferri cuipiam etiã si sit idoneus vita, moribus, ac scientia, & hæc probata sint sine concursu, ita Fusch. de visit.lib.2.cap.5.num.10.& Paris. de resign.

sign.benefi.lib.8.quæst.9.num.83.alioquin collatio nulla est. Sed iam ad alias qualitates transeamus.

S V M M A.

1 *Ad concursum beneficij, quod pater habuit, filius naturalis addmitti non debet; quæ regula, quousque pateat declaratur.*

2 *Nepos natus ex legitimo matrimonio a patre illegitimo habere potest beneficium, quod eius auus habuit.*

§. VII.

1 §. QVarto † ad concursum admitti nõ debet ex illegittima copula natus, vbi beneficiũ, ad ꝙ cõcurrit, fuit sui patris; nam illud habere non potest, ita Trid. Synod. sess. vigesimatertia, de reformat. capit. decimoquinto. Idquod ob eam rẽ fit, quo memoria tollatur intemperantiæ patris; & quo deinceps alij ab illegitima copula auocentur, & quod ipsorum similes futuri existimantur.

Id quod locum habet primo respectu habito ad beneficium, scilicet, vel idem beneficium sit, quod habuit suus pater, vel aliud, sed in eadem Ecclesia; nam sancta synodus prohibet ibi ne in Ecclesijs habeant beneficium quodcunque etiam dissimile, in quib. Ecclesijs pater habuit beneficium.

Tertio, vel Ecclesiæ sorores sint aliarum, in quorum altera, vbi quis residet, in altera residere cẽsetur; in vna enim non potest esse filius, & in altera pater, vt idem declarauit sancta Synodus, ibidem, & sacra Congregatio.

Quarto, vel pater in ea Ecclesia nunquã ministrauerit; nam modo possessionẽ acceperit etiam per procuratorem, in ea tamen filius beneficium habere nõ potest: nam per possessionem ius in ea acquiritur, quod ad impediendum sat est.

Quinto vbi pater Theologalem præbendam habuit, filijs in ea Canonicatum habere nequit; nam Triden. Synodus quodcũq; beneficium, etiam dissimile prohibet, ne illi detur; quare nec beneficium simplex ibi habere potest.

Sexto filius non potest habere beneficiũ in Ecclesia in qua, & eius beneficium pater habuit, esto non semper diuina facere habeat; sed aliquando tamen ad illam Ecclesiam ire habet, quo aliquas preces fundat. ita sacra Congr. declarauit.

Septimo, nec si vnũ esset beneficium in persona patris, & filij cum alternatiua residentia, vt scilicet, vel hic, vel ille resideat, id quod dubitationem nõ habet, minus viuit Archidiac. multo magis, C. de sacrosanct. Eccles.

Octauo, nec beneficium habere potest quod pater absque legitimo titulo, & min⁹ pacifice possidet, ita sacra Congregat. ibid. Id quod ob eandem rationem fortasse fit, quoniam S. Synodus solum requirit, vt pater illud habuerit.

Postremo si beneficium tale supradictum huic collatum sit, & per triennium possederit nihil tamen facit; nam regula de triẽnali possessione ipsi nõ prodest, ex quo titulum colloratũ postulat, qui in hoc desideratur. Potest tamẽ hic filius in Ecclesia habere beneficium, in qua pater habuit, si ante Concilium publicatum ipsum habuit. Idem vbi Ecclesiæ vnitę essent non æque principaliter & Ecclesia vnita nõ teneretur ministrare in principali; in vna enim pater, & in altera filius esse potest. Idem de Ecclesijs filiab. concludendum est, vbi non tenentur ministrare matricibus. Postremo filius potest habere beneficiũ, quod pater obtinuit; sed literas nec expediuit, nec possessionẽ vnquã habuit, sicut etiam potest habitare cum patre. Addo prædicta locum habere, vel persona intermedia interueniret. ita habetur in Bulla Clementis VII. incip. Ad Canonum conditores, quæ in ordine 36. Item nec cũ ipsis in hoc dispensandum cẽsuit, idem Clemen. ibidem, & de hac constitutione, ac materia egit. Quinct. Mandos. de signat. grat. in tit. Dispensatio ad beneficium in Ecclesia, in qua pater. Non potest & renunciare tertio beneficiũ, quo deinceps illud renũciet filio huiusmodi, ita Paris. de resignat. benefic. libro quarto, quæstione septima, numero septimo.

Secundo filij illegitimi Clericorum non solum beneficia curata, quæ pater habuit, habere nequeunt in Ecclesia, in qua pater beneficium huiusmodi habuit, verum etiã nec beneficia simplicia, quæ pater habuit, vel quę sunt in ecclesia, in qua pater habuit. Quare nec Mansionarię, nec pensiones, nec Capellaniæ, nec Vicariæ conferri in prædictis casibus poterunt. Episcopus autem in minoribus ordinibus, & in beneficio curam animarum non habente dispensare potest, c. fin. de fil. presbyt. lib. 6.

Tertio filij huiusmodi illegitimi in Ecclesijs, quas parẽtes habuerunt, vel habent ministrare nullo modo possunt. ita dicitur in eodem c. fin. versicu. Nec in dictis Ecclesijs quo-

quoquomodo ministrare; quare nec pro Capellano, nec pro Vicario, nec pro Coadiutore, nec etiam pro Cãtore inseruire possunt; hęc namque functiones ad administrationẽ pertinent, & sancta Synodus, quamcunque administrationem prohibet, vt habetur in cit. vers. & declarauit Congregatio, nec missæ sacrum facere, nec Euangelium, Epistolamve solemniter canere valet, & ita quoq; Nauar. in cõs. primo, quæst. decimaseptima, de constit.

Potest tamen in Ecclesia, vbi beneficium pater non habet, celebrare; sicut & ipsa pater, hoc enim sancta Synodus non prohibet, atque sic interpretata est sacra Congregat. Item in Ecclesia Cappellanus esse, in qua pater fuit Capellanus amouibilis modo titulum non habuerit.

2 Verum † quid de nepote legitimo ex filio illegitimo, an ipse beneficium habere potest, quod ipsius auus habuit? Videbatur dicẽdum non posse. Tum quod Tridẽ. Syno. eadem sess. vigesimatertia, de reform. capit. decimoquinto, vult paternæ incontinentię, memoriam a locis Deo consecratis longissime arceri. Ergo etiam nepotes. Postremo filiorum appellatione veniunt etiam nepotes, l. filius, & l. iusta, ff. de verborum significatione.

Contrariam tamen sententiam, vt nõ excludatur nepos, asseruit Rot. consulta a sacra congregatione Concilij Trident. interprete, & ibi ob duas potissimum rationes. Primum quoniam verba Clementis Septimi supra allegati, necnon Concilij in cit. capit, decimoquinto. Nepoti nõ conueniunt; nam in ea Clement. sic habetur. In ipsorum resignantiũ filios ex fornicatione genitos. Item ibi super defectum naturalium, quę ex dictis Sacerdotibus resignantibus geniti patiebantur, & ibi ob innordinatum spuriorũ amorem, & ibi quod de cætero filij presbyterorum, ex fornicatione nati, quæ uerba nepoti legitimo non cõueniunt, cum ex legitimo matrimonio natus sit. Non etiã verba Concilij conueniunt, ibi, non liceat filijs Clericorum, qui nati non sunt ex legitimo matrimonio; ergo si verba dispositionis nepoti non conueniunt, nec dispositio conuenit, ita dixit Bar. communiter recept. in l 4. §. prętor ait, ff. de dam. infect. Postremo, nec ratio etiam cit. Clem. & Sacri Concilij conuenit; Nam nepos non refert paternam incontinentiam, quod contigit in filio illegitimo. Sed continentiam. Non etiam de legitimo male presumetẽ sicut de illegitimo; nam filius præsumetur, similis esse patri.

Nec obstant rationes pro contraria opinione allegatæ. Et prima quatenus dicebatur Trident. Synod. velle longissime arceri memoriam incontinentiæ paternæ, quoniã satis longissime arcet, ex quo filius illegitimus non potest habere beneficium patris, etiam media persona interueniente, etiam per dispensationem, vt habetur in cit. Bulla Clem. VII. Item satis longissime arcetur, ex quo non modo Ecclesiam patris habere nõ potest, verum etiam, nec aliud beneficium, quod sit in eadem Ecclesia. Item nec in dicta Ecclesia ministrare, nec pensionem super fruct⁹ beneficij, quod pater habuit, obtinere. Quare superuacanea fuit quęstio proposita a Mandos. eodem tit. quo disputauit, an pater possit resignare beneficium alteri reseruata pensione filio. nam per Trident. Synod. apertissime id prohibetur.

Nõ obstat denique nomine filii nepotẽ comprehendi; nam ea regula locum habet in fauorabilibus, non autem in alijs, vt habetur in §. fin. Institut. qui testamen. tu. dar. poss.

Præterea locum non habet, vbi non tanta ratio in nepote, quanta in filio est, id quam sentit Alciat. in cit. l. iusta. Ab hac igitur opinione, quę magis communis est, & quam asseruit Rota prædicta, cuius decisio refertur inter consilia Nauar. cons. 10. de fil presby. & sequitur idem Nauar eodem cons. 9. discedendum non cẽseo. Resignationes vero reciprocæ a parẽtibus Clericis in fauorem filiorũ factæ, vel alia ratione nullæ sunt in fraudem sacrorum Canonum, & Tridẽ. Synod. sess. vigesimaquinta, cap. decimoquinto, de reform. ita sancta Synodus ibidem. Econtrario autem, an pater possit habere filij beneficium? Quinct. Mandos. eodem tit. id disputauit, & cõclusit non posse in correlatiuorum, l. fin. & ibi Bart. ff. de acceptil. & l. 1. & ibi Bar. C. de expressl. li. 10. Sed de his hactenus ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Filij presbyterorum ex legitimo matrimonio nati succedere i Ecclesiis patrũ nequeũt.*
2 *Nepos potest habere beneficium, quod auus habuit.*
3 *Aetas, qua requiratur in concurrenti ad beneficium.*
4 *Oriundi magis ad concursum admittendi, quam exteri.*
5 *Aetas, qua requiratur in eo, cui simplex beneficiũ cõfertur, & an Sacerdos esse debeat.*

6 Be-

6 *Beneficij collatio facta ei, qui non est in ætate idonea, nulla est.*

7 *Concurrens, an posset opponere aliquid contra concurrentem.*

§. VIII.

1 §. QVuinto † ad cōcursum admitti nō debet ex legitimo matrimonio natus, vbi beneficium, ad quod concurrit, fuit immediate ipsius patris, & hoc ob hāc ratio nē quo hæreditaria successio ab Ecclesia Dei tollatur, c. ex transmissa, de fil præsby. & c. ad extirpādas eodē, & c. ad decorē, de instit. Idquod locum habet, vbi pater in titulum beneficium habuit. Item si Vicarius perpetuus fuit, & administrauit per cita. ad extirpandas. nam Vicarii huiusmodi pro Parochis habentur, argum. c. 1. de off. Vica. & Diaz. in pract. crim. Canon capitulo 48. vidend.

Excipitur tamen primo vbi media persona interuenit, cit. c. ad extirpandas, exempli gratia post patrē Titius beneficium habuit, qui deinceps mortuus est.

2 Secundo † excipitur nepos, ex quo enim sumus in odiosis, coarctanda dispositio est, c. odia, de reg. iur. lib. 6. hæcque opinio magis communis est, vt testatur Nauar in consilio 9. de fil. presbyt. & in vers. 10. eodē vidend. omnino, esto cōtra Bald. hæc commu nis opinio sit, vt in eodem capitu, ad extirpandas.

Tertio excipiuntur a latere coniuncti, vt dixit Glossa. in eod. c. ad extirpandas, & sequitur Abb. ibi, num. 9. & ita consuetudine seruatur. Quare pater, mortuo fratre, ad beneficium, quod ipsius fuit concurrere potest.

Postremo excipiūtur filii Episcoporum, nam eorum filii in suis diœcesis beneficium habere possunt; alias autem ad tollendā hę reditariam succeßionē, vt dixi admitti ad concursum non debent.

Hinc Accessus, Regressus, & Ingressus, quod habent speciem, & immaginem hęre ditariæ successionis ad Trid Synodo sublati sunt, sess. vigesimaquinta, de reform. capitulo septimo. Accessus autē fit, vbi Sūmus Pontifex vult conferre beneficiū puero; verum quia per ætatem idoneus non est, alteri hac conditione confert, vt cū puer ad ætatem idoneam peruenerit, possit propria auctoritate ad tale beneficium accedere. Regressus autem est, vbi quis resignat beneficium hac conditione, vt si prius moriatur is, cui est resignatum, ad resignantem reuertatur. Ingressus demum est vbi papa mihi beneficium cōfert, & ego ante possessionē habitam resigno alicui hac cōditione, vt si prius moriatur resignatarius, beneficiū ingrediatur, ita declarauit Rebuff. in sua prax. benef in tit. de regress. qui modi omnes sublati sunt per Triden. Synod. eodem capit. 7. ob rationem allatā Hæc igitur animaduerti debent in examinandis, antequam ad concursum admittantur.

3 Requiritur demū † vt in ea ætate sint, in qua sacerdotes fieri possint, & idcirco, vt vigesimum quintū annum attigerint, c. cū in cunctis, de elect. in antiq & c. licet, eodē libro 6. & Tridēt. Synod. sess. vigesimaquarta, de reformat. cap. duodecimo. Hęc igitur ætas requiritur ad beneficia quæ animarū curam habēt; alioquin collatio facta nō habenti huiusmodi ætatem nulla est. per cita. cap. licet Canō. ibi viribus omnino cauere, vbi Gloss. Gemin & Ancha. & DD. cōmuniter, & ita Paris. de resig. benefi libro quarto, quæst. 8. pluribus rem hāc egit, & de resignatione, & permutati one idem dixit.

In reliquis vero, vbi dignitates sunt, & animarum curā non habent, nō minores 22. annis esse debent. Vbi non sunt dignitates nō minoris 14 annorum esse debēt, ita Triden. Synod. eodem cap. 12. & sess. 23. de reformatio. capitulo 6.

4 Addo † vbi concursus fit admittendos esse potius oriundos in loco beneficij, quā exteros, & præsertim ob idioma; quandoquidem non facile sacramenta administrare possūt, qui linguam eius loci nō nouit; de qua materia pluribus egit Diaz. in prac. crim. canon. cap. 55. quod nouo edictū est. Hinc Paris. de resig benef lib. 4. quęst. septima, asseruit, nō posse resignari ei beneficiū qui idioma loci nō nouit, & in Hispania ꝓhibitum esse, de exteris tribuatur, vt refert Couar. pract. quæst. capit trigesimoquinto, num. 3. & Rebuff quem refert, & sequitur Paris. eadem quæstione septima, & vt infra diximus.

5 Verum † quid de beneficiis simplicibus, Altaribus, & Capellis de licentia ordinarii constitutis, vbi missæ aliquot celebrandæ sunt; an is, cui sunt conferenda, Sacerdos esse debet? vel in ea ætate, qua Sacerdos fieri possit? Pro regula habendum est hunc non obligari ad Sacerdotium suscipiendum, & idcirco nō requiri, vt Sacerdos sit, nec in ea ætate, qua Sacerdos fieri possit: quādoquidem ad huiusmodi beneficium sat est, vt qs decimumquartū natus sit, vt habetur apud Triden. Synod. sess. vigesimatertia, de refor

mat.

mat.cap.6. Præterea ita Rota sæpius determinauit, vt refert Stepan. Quar.in Summ. Bullar.in verb.Seruitiũ Cappellaniç. Postremo ita sacra Congregatio sacri Cōcilij Tridentini interpres declarauit, vt idē Steph. ibidem refert, quæ declarauit etiam Episcopum non posse cōpellere obtinentem Capellaniam, vt ipsemet celebret, licet in eius fundatione disponatur, vt eius Capellani celebrent; nam in istis omnibus per substitutũ rectè obligationi satis fit. Idem dixit eadem sacra Congregatio si Capella his verbis cōstituta sit, vt Capellanus debere celebrare diuina officia, sicut cæteri Cappellani; nā nec in hoc casu Sacerdos esse cogitur.

Excipitur tamen, vbi expresse cautũ est, vt Cappellania esse Sacerdotalis, & ad eam præsentarentur Sacerdotes, & non alij; qui per se ipsos, & non per substitutum celebrarent. In hoc enim casu Sacerdos esse debet, vel in ea ætate, vt saltem intra annũ Sacerdos fieri possit. ita de communi sententia testatur Paris. de resig.ben efi.lib.4.q.9.nu. 38.cum sequ.

Secundo excipitur, vbi dictum esset; vt Actu Sacerdos esset prçsentandus; nam nisi sacerdos sit, prçsentari non poterit, cum voluntas testatoris sit expressa, & manifesta, & idcirco ad coniecturas confugiendum non sit, sed seruanda, §. disponat, in Authen de nupt.& ita Steph.Quaran.ibidem. Quid autem si morbo detineatur, quominus missam celebret? Per alios id faciet.

6 Postremo † si conferatur beneficium ei, qui in çtate legitima non sit, collatio nō valebit, ita Nauar in cons.1.& cons.2.& 3. de çtat & qualit.& supra dictum est iam proxime. Hæc igitur qualitates prçcipue sũt, quibus affecti esse debēt, qui ad concursum beneficij veniunt.

7 Atqui† an concurrens possit opponere aliquid contra concurrentem, quo excludatur, vtpote obijciendo eum irregularem esse, vel excommunicatum, aliave ratione impeditum, quominus habilis ad beneficiũ sit Concludendum est id posse, & idcirco probare ipsum debere, atq; sic in simili respondit Rot.decis.19.de dol.& contumac.in nouis, vbi conpresentatum obiicere possç cōpresentato excommunicationem concludi sit, ergo & idem de concurrente ob eadem rationem.c.cum dilecta, de confirm. vtil.& inutil.idem, quod excipi possit contra præsentatum de crimine, vel incapacitate, dixit Feder.de sen.in cons.102. Item agi potest, vt moueatur ob crimen ante commissum etiam per Tertium habentē interesse. Excipitur vbi institutum trāsiuit, ita Tusch.in litera.P.conclus.592. Hinc simoniam cōcurrens committit, si Pactum ab eo fiat, ne concurrens vita, & exceptiones ei opponat, cũ possit reuera ipsa obiicere; & vterque concurrat, & qui habuit beneficium, alteri pensionem prçstet de licentia Romani Pontificis, ita Addit.ad Stepha.Quaran. in Summ. Bullar.in verb. Simonia.Addit. 3. pag.441. vbi & Nauar. & Paris. idem sentientes refert. Verum quid si ordinarius nouit aliquē de examinandis in foro cōscientiæ nō esse beneficiũ capacem, an expellere ipsum potest? Item an concurrēs potest dare aliquid concurrenti, ne concurrat? Postremo quid de impediente, ne quis concurrat? Hæc in sequenti explicabimus.

S V M M A.

1 *Ordinarius an admittere debet ad concursum eum, quam beneficij incapacem nouit in foro conscientia.*

2 *Concurrens an possit dare aliquid sine simonia vitio concurenti, ne concurrat.*

3 *Impediens aliquem, ne concurrat, an ad interesse teneatur.*

§. IX.

§. TRes quæstiones explicandæ nobis ꝓpositç sũt, iā igitur ipsas explicem⁹

1 † Prima quçstio igitur hçc est, an Iudex, seu Vicarius, qui nouit aliquem de examinādis in foro conscientiæ non esse beneficij capacem ob aliquod vitiũ, remouere ipsum possit a concursu. In qua quæstione Ego breuiter sentio, si id fieri nō potest, sine sigillo cōfessionis fractione, non posse, per c.omnis, & ibi DD.de pœnit.nā nec matrimonium nullum ratione hac cognitum patefieri debet, c.quia, circa vbi DD.de consang.& affini. Hinc Clem.VIII in decreto super casuũ reseruationem ab omnibus Regularium superioribus obseruandum decreuit, vt tā superiores pro tempore, quā Confessarij, qui postea ad superioritatis gradum fuerint ꝓmoti, caueant diligentissime, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis habuerunt, scilicet in foro conscientiæ, ad externam gubernationem vtantur, ita ibi habetur. Ergo nō potest ob id Episcopus reiicere. Contrariũ tamen tenuit Nauar.in capit.1.§.Sacerdos, num.146.cum seq.de pœnit.distin.6. cuius sententia locum habere potest, vbi graue, damnũ immineret, & suspicio nulla habetur de reuelatione confessionis. Et de hac

prima

prima quæstione satis.

2 Secunda quæstio est,†an cōcurrens possit dare aliquid concurrenti sine simoniç vitio,ne concurrat. In hac itidem quæstione breuiter concludimus nihil dari posse, & si contra fiat simonia committi, vt probaui in Tract.meo de simon.Tab.prima,cap.nono, §.8.num.3.& disputauit Ludou. Palestr. in 2.par.consf.cas.2.quæstio.prima,& Parisf.de confident.quæst.quadragesimaseptima, & nouissime Addit ad Steph.Quar. in Summ. Bullar.in verb. Aduersus simoniacos, in 3. Addit. pag. 41. Quare si deinceps huic beneficium conferatur,posteaque dederit aliquid in excōmunicationem incidet, & collatio beneficij non valebit,neć fructus suos faciet ob extrauag.2.de simon.& vt probaui in Tract meo de simon.Tab.4.capitu. 6. Hinc neç vbi collatio fit,factum nullum,cōditio ve nulla extra naturam rei imponi possunt; quandoquidem pure beneficia conferenda sunt;alioquin simonia committitur,c. cum pridem,& c.accepimus cum seq.& capitulo fin.de pact.& in c.electionibus,de elect.lib.6.& vt probaui in eodem Trac.meo Tab.1.cap.1.§.4.num.quinto. Et de hac 2. quæst.itidem satis.

3 Postrema quæstio est,† an si quis iniuria impediret aliquem,ne concurreret, ad eius interesse teneatur.In qua quæstione cōcludendum est ipsum non teneri; nam nōdum ius plenum habet ad beneficium, non ius quæsitum ad rem,non ius debitum ex officio etiam Iudicis,quorum alterum requiritur , vt agi possit ad interesse,ita respondit Nauar.in consf.10.num.6.Agere tamen potest actione iniuriarum,& hac ratione curare,vt sibi satisfiat. Et de quæstione hac itidē hactenus . iam de forma examinandi agamus.

S V M M A.

1 *Modus examinandi duplex.*
2 *Res,de quibus concurrētes examinari debēt.*
3 *Concurrentium si aliqui compareant*) *quid faciendum.*
4 *Si nemo*)
5 *Examinatus ad ordines, esto idoneus repertus sit ad beneficium tamen examinari iterum debet.*
6 *Examinari quis debet,vel notorie constet, quem idoneum esse.*

§. X.

1 §. QVarto † agendū est de forma examinandi.Forma igitur examinandi bipartita est,nam alia,& habito respectu ad modum examinandi, alia respectu habito ad ea,quæ a concurrentibus.

2 Quoad modum examinandi†duob.modis examen fieri potest.Primo speciatim singulis examinandis, quod in multis Ciuitatibus Romandiolæ fieri vidi, vt vbi fit hac ratione,capita primaria, ac quæstiones descripta haberi debent, quæ singuli de ipsis interrogentur;quis enim potior esset, si diuersa peterentur cognosci nō posset.Addo si ad superiorem examen deferri necesse sit hac ratione deferri facile posse,sicut & etiā notare responsiones,quod in me obseruatū fuit Arimini.Alter modus est,vt omnes simul examinentur,quod etiam in me fuit obseruatum,quando Ecclesia sancti Stephani de Barbiano mihi collata fuit Romæ.

3 Quoad formam habito respectu ad ea,de quibus interrogandi sunt,ratio habenda est Ecclesiæ,ad quam cōcursus fit;nam quç petuntur partim communia singulis Ecclesijs sunt,partim propria. Communia sunt materia sacramentorū, peccatorum, restitutionis,blasphemiç.Ieiuniorum,& ad summum quç pertinent ad prçcepta Decalogi,& ad præcepta primariæ Ecclesiæ;quædam vero propria quorundam locorum, exempli gratia in aliquibus locis sunt hæretici,in aliquibus vsurarij,in alijs cauponæ, stabularii,& nautæ,præter communia igitur,& de his propriis diligens inquisitio facienda est. & de forma satis.

Verum quid si non omnes descripti comparuerint;sed aliqui tantum,vt vnus? Quid si nemo comparet? Quid si compareant,& nemo idoneus reperiatur? Quid si edictum iterum prorogetur. & nemo tamen compareat?

4 Quoad primam quæstionem†vbi aliqui tantum comparent, ipsi tantum examinabuntur,non repugnant verba Concilii Trident.quatenus dicitur ibi. Qui descriptis sūt examinandos esse;nam intelliguntur vbi veniunt,alioquin in potestate eorum esset cōcursum morari.Quod absurdum est, & ita declarauit sacra Congregatio ibi.Quare,& si vnus tantum aduenerit,ille erit examinādus;& si idoneus inueniatur, beneficium ei conferendum poterit,sicut etiam si vnus tātum se describi faceret ad concursum, ita sacra Congregatio ibidem. Prorogari tamen

men non poteſt edictum vno tantum veniẽte, vel aliud edictum proponi, niſi deſcripti legitimo impedimento detenti eſſent, quominus venirent: tunc enim poteſt edictum prorogari; excuſantur tamen tunc iurib. vulgaribus, & ita ſacra Congregatio ibid.

Quoad ſecundam quæſtionem, ſi nemo compareat, edictum prorogari in aliud tempus poterit, tunc etiam ſi nemo ex deſcriptis idoneus repertus ſit.

Quoad poſtremam quæſtionem, ſcilicet ſi nemo compareat ad examen per ſecundũ edictum, vel ob tenuitatem beneficij. In hoc caſu poterit ordinarius edicto commiſſo aliquem examinare, cui idoneo beneficium conferat, ita habetur Triden. Synod. ſeſſ. vigeſimaquarta, capitulo 18. verſic. ſi tamen adeo exigui.

Verum quid ſi ad ordines probatus fuerit, qui examinandus eſt, an pro probato ad beneficiũ habebitur? quid itidem ſi notorie conſtat examinandum idoneum eſſe, an nihilominus examinari debet?

5 Quoad primam quæſtionem † concludẽdum eſt pro probato non haberi; nam plura poſtulantur ad gubernandum beneficiũ curam animarum habens, quam ad ordines ſuſcipiendos, atque ſic aſſeruit Nauar. in cõſil. 1. de præben. & in Tract. de orat. Miſcel. num. 43.

6 Quoad alteram quęſtionem † concludendum itidem eſt, vel celeberrimus Doctor ſit qui multos annos ſumma cũ laude legerit adhuc examini ſe ſubijcere debere, ita Pau. Fuſch. lib. 2. de viſit cap. quinto, nume. 10. Immo, & Vicarius Epiſcopi ſi concurrat, ita ſacra Congregatio Concilij Trid. interpres, Idque merito tam quod pro forma examen fieri debet, id quod hinc patet, quoniam collatio facta aliter non valet, & nulla eſt per conſtitutionem Pij V. incip. In conferendis beneficijs, & id circo omitti non poteſt, vt tradidit Lamber. de iur. patron. libro ſecundo, par. 1. quæſt. 11. art. 3. & Addit. ad Sum. Bullar. Stepha. Quar. in verb. Parochialium benef. collatio, verſic. Circa examen. Tum quod fieri poteſt, vt alius æque idoneus ſit. Ob has igitur rationes quiſque examinari debet. Id quod locum habet non obſtantibus exemptionibus, priuilegijs, & alijs quibuſcunque per cit. c. 18. verſ. Alias prouiſiones omnes. Sed iam de effectibus examinis agamus.

S V M M A.

1 *Examinati probari, improbarive debent.*

§. XI.

1 §. POſtremo de effectu concurſus agẽdi eſt. Cõcurſu facto † igitur, primo probari debet, qui probandus eſt: hic enim effectus examinis eſt proximus, ſcilicet approbatio, vel improbatio eorum, qui examinati ſunt; Quare examine facto inter ſe examinatores conferre poſſunt, ac debẽt, & Notario pręſente quem probent, vel quem improbent, declarare, vt in actis ſuis ad ſimpliciter ſcribat exempli gratia, Titium approbatum idoneum. Seium, autem improbatũ, ita ſacra Congregatio. ibidem.

S V M M A.

1 *Beneficium magis idoneo conferendum eſt.*
2 *Examine facto, ſi collatio ad Papam pertineat, probatio ab examinatoribus facta ad ipſum mittetur, quo ipſe conferat.*
3 *Examinatores, ſi aut pares ſunt, aut ſingulares, Epiſcopus, vel eius Vicarius conferre poteſt, cui vult.*
4 *Idoneus quinam magis dicatur.*
5 *Indigenæ magis, ſeu qui de loco eſt beneficiũ conferendum, quam extero.*
6 *Parochi dari debent, qui norunt linguam Parochianorum.*

§. XII.

1 §. SEcundo † ei, qui probatus eſt magis idoneus, beneficium conferetur ab eo, qui conferendi poteſtatẽ habet, vt habetor apud Triden. Synod. ſeſſ. vigeſimaquarta, de reformat. capitu. 18. verſ Peracto denique examine alioquin collationem nulla eſſe, & nullum ius ac titulum etiam colora tum poſſidendo acquiri voluit Pius Quintus Bulla incip. In conferendis beneficijs, quę eſt in ordine 32. Et reſeruata eſt eius beneficii collatio Apoſtolicæ Sedi, vt ſupra vidimus, vel alteri, cui de iure cõuenit, modo non ſit is, qui male cõtulit per eandem Bullam Pii V. collatio igitur fiet ab Epiſcopo,
2 vbi ad ipſum pertinet. † At ſi ad Romanum Pontificem collatio ſpectet, tunc facto examine, vt ſupra probatio facta ab examinatoribus mittetur ad Curiam, vt a Sede Apoſtolica conferatur approbato, vt colligitur ex cit. Bulla Pii V. & ita Cõgregatione fuiſ-

ſe

se decisũ, & in praxi ita seruari testatur Paris.de resig.benefic.lib.19.quæst.7. nun.12. & Prax.Archiepiscop.Neapolit. capitu.65. num. 1.

3 Verum † quid si examinatores in probando pares, aut singulares sint? Pares exempli gratia duo examinatores approbauerũt Titium; duo vero alij approbauerunt Seium. Singulares vero, quoniam quisque examinator vnum approbauit, & idcirco singulis singulos; sic enim testes singulares dicuntur, vbi alter de vno facto, alter de altero testimonium deponit, vt DD. communiter concludũt, sicut testatur Viu.in sua Syl.opin. 909. In hoc igitur Episcopus votum decisum, & ita dicitur in eodem c.18.versic. Transacto instituto tempore, & Sbroz.de off.Vicar.libro secundo, quæstione vigesimanona numero 8.

Magis autem idoneus † habito respectu ad rem nostram, duobus modis dici potest. Primo per se. Deinde per accidens. Per se qui est magis doctus, sanctior altero Per accidens habito respectu ad Ecclesiam, ad quam concurrit, vtpote quia est magis idoneus ad eam regendam altero, esto minus doctior, vel sanctior sit altero, ita sentit Couar.in Regul. peccatum, secunda par. §. septimo, nu.4. versi. Dignor vero, sic enim inquit Dignor vero in hac disputatione non simpliciter dicitur ille, qui doctior sit, vel sãctior, sed is, qui iuxta munus, & rẽ, cui pręferendus est: aptior eius ministerio apparet. Siquidem quandoque qui sanctus vir, virtuosus, & bonus est, ac præterea diligentior ad curam, præferẽdus est vero sanctiori, qui non ita diligens est, eaq. ratione non ita aptus, sicut prior administrationi eius muneris, cui est præferẽdus, quod S.Thom. ac cęteri passim adnotarunt; idemque obseruandum erit circa doctrinam, & eruditionem; nam frequentissime qui doctior est, non ita cõuenit muneri publico, sicut alter, qui doctus est, & doctrinam habet satis sufficientẽ ad munus, quod ei confertur. Hæc Couar. ibidem, ex quibus apparet quisnam magis idoneus dicatur, quatenus ad rem nostram pertinet, & facit declaratio sacræ Cõgregationis Trident.Synod. sess. vigesimaquarta, de reformatio.cap.18. quæ dixit magis notum moribus bonis pręferẽdum esse magis docto; sed quoad mores minus noto.

5 Quare † ratione hac cæteros paribus, an extraneus indigenave sit, considerabitur, & indigenę magis, quam extraneo beneficium conferetur, c.nullus, distinct.sexagesimaprima.& c.fin.de cler.peregr.& Diaz in pract. crim.canon.capit.54.& Couar.pract. quęst. cap.trigesimoquinto, num.5.& Gloss.in capitulo 1.in verb.Ciuitatis, dist.60. & Gloss. in c.1.distinct. 85. vid. (si tamen quis diceret se esse illius dięcesis, in qua est benefiçiũ, cum nõ sit litteræ subreptitiæ non diçẽtur, ita Rot.decis.76.in antiq.) Idque iure merito, nam magis loci cõsuetudinem, & mores hominum notam habebit; necnõ linguam.

6 Hinc Episcopus † hoc etiam studere debet, si diuersarum linguarum, & ritum subditus habeat, vt Parochos eis concedat, qui eorum linguam non ignorent, & qui secundum diuersitatem rituum, & linguarum diuina officia illis celebrent, & Ecclesiæ Sacramenta administrent instituendo eos pariter verbo, & exemplo. Item, & Vicarium & Antistitem huiusmodi, vt habetur in c. quoniam, de offic.ordin. Si ergo Græci sint in diœcesi, ministros Græcos prohibet. Hinc quod ad Vrbem de omnibus gẽtibus homines cõfluunt, sicut etiam ad ædem D. Mariæ Lauretanæ ob eam rem pœnitentiarij diuersarum linguarum constituti sunt, quod etiam Mediolani obseruatum vidi. Ob has rationes igitur cæteris paribus, & qui sunt de ea Ecclesia præferri debent extraneo, ita Abb.in c.constitutus, de appella. quippe qui Ecclesiam magis diliget, c. nullus, distinctio. sexagesimaprima, & ç. nec emeritis, eadem distinct. Idem si est de genere eius, qui ecclesiam posuit, ita Gloss. in c. neminem, distinct. septuagesima. Postremo, vbi alias pars sunt, qui de Seminario loci sunt alijs præferentur. ita sentit nouissime Trid.Synod.sess. vigesimatertia, de reforma. capitulo 18.versic. Passim, cum ei opportunum videbitur, Ecclesiarum ministerio addicet.

Verum quid si minus idoneo conferatur? qua ratione alijs consulatur? Item an Episcopus peccet, ac puniatur? Postremo collatio valeat? Hæç in sequenti explicabimus.

S V M M A.

1 *Beneficium si conferatur minus idoneo ab alijs examinatis appellari potest.*

2 *Episcopus an peccet minus idoneo beneficium conferendo omisso magis idoneo.*

3 *Episcopus an puniatur in prædicto casu.*

4 *Collatio facta minus idoneo, an valeat omisso magis idoneo.*

Ee §.XIII.

§. XIII.

1 §. QVarto quæstiones explicādas nobis propoluimus† quoad primū igitur, vbi scilicet Episcopus minus idoneo beneficiū cōtulit, qua ratione alijs cōcurrētibus magis idoneis succurat? Breuiter cōcludendum est per appellationem; appellare enim posſūt aut ad Metropolitanum, id est Archiepiscopum si Episcopus eos reiecit; & si Archiepiscopus viciniorē vti a Sede Apostolica delegatū, vel statim ad Apostolicam Sedem, & ad nouum examen prouocare, ita sāciuit Pius Quintus in Bulla incip. In cōferendis beneficijs lata anno 1566. decimoquinto calend. April. Poterit igitur statim, & immediate ad Papam appellare medio intermiſſo; esto alias gradatim appellandum sit, c. si duobus, & c. solicitudinem, de appellat. & Host. in Sum. §. a quo, & ad quem, verſ. Item contra.

2 Quoad secundam quæstionem† an scilicet Episcopus peccet cōferendo beneficiū minus idoneo, magis idoneo omiſſo. Si Episcopus præferet minus idoneū per se, & per accidens ei, qui magis idoneus est vtroque modo (magis autem idoneus quinā sit per se, & per accidens supra declaraui) sine dubitatione peccat, ita Scot. & Ricard. libr. 4. distinct. 15. & Caiet. 22. quæst. 185. artic. 3. & Couar. in Regula Peccatum, 2. par. relect. §. septimo, num. 4. ver. Ex his autem, & Abb. in c. cōstitutis, 2. num. 7. de appella. & Dec. num. 4. ibi qui de communi sententia testatur, vt mortifere peccet, & Parisſ. de resigna. benef. lib. 4. quæst. 10. num. 35. qui opinionē hanc communem Theologorū, & Canonistarum esse refert. Idque merito. Tum quod obest Ecclesiæ, & iniuriam quandam ipsi examinato facit. Tum quod non patet Trid. Synod. in eodem cap. 18. vbi præcipit Episcopis, vt magis idoneum eligant, & ei beneficium cōferant. Quare, & ad intereſſe ipsius examinati tenebitur ob iniuria illatam, & ad intereſſe Eclesiæ si damnum aliquod patiatur, ita dixit Ancharan. quem refert ac sequitur Felyn. in c. si quādo, num. decimoquarto, verſ. De inferioribus autem a Papa, de rescript. etenim & magistratus tenetur, qui minus idoneum tutorē dedit pupillo, l. 1. §. nunc transeamus. ff de tuto. & ration. distrah. Excipitur tamen vbi præferret minus idoneum scientia. Sed magis idoneum ad ipsam. Poteſt. n. quis esse doctior, & sanctior, nō aptior tamen ad Ecclesiam gubernandam, vt supra dixi. Si ergo huic præferatur minus doctior, & sanctior, vtilior tamē & aptior ad Ecclesiam gubernandam, neç peccabit, nec ad restitutionē vllam tenebitur. Et de quæst. hac satis.

Hinc patet, vbi concurrenti restitutio facienda est, non habendam esse rationem beneficij, sed iniuriæ illatæ, vt quia ante posuerit minus idoneum ipsi magis idoneo, iniuria autem existimatur inreiurando eius, qui iniuriam paſſus est.

An igitur non tenetur ad restitutionem, vt scilicet aliquid, equiualens ei tribuat Couar. in regul. peccatum, secunda par. §. 7. numero 6. vbi quæstionem hanc disputauit, de sententia Adriani ad hanc restitutionem cōferentem non teneri aſſeruit. Et hoc quoniā non debetur beneficium ratione iustitiæ cōmutatiuæ, vnde nascitur ratio restituendi si datū sit in re propria, vel debita; sed ratione iustitiæ distributiuæ, quo casu ad restitutionem quis non tenetur. Contrarium tamen tenuerunt Palud. & Caiet. Quid igitur concludendum? Ego sic distinguēdum censeo. Aut quæritur an restituēdum ei aliquid sit ratione beneficij nō collati, & in hoc casu sequor opinionem Adrian. & Couar. ob rationem ab ipsis allatam, aut queritur, an restituendum ei sit aliquid ob iniuriam ei illatam, & tunc concludo debere vt supra aſſerui, & in hoc casu locum habebit opinio Palud. & Caiet. & de quæst. hac satis.

3 Quoad tertiam quęstionem† scilicet an puniatur, qui non idoneo contulit. Breuiter cōcludendum est puniri, vt habetur in c. cū in cūctis, §. fin. de elect. & in c. graue nimis, de præbend. præterquam quod tenetur ad restitutionem, vt dixi.

4 Quoad postremam quæstionem† scilicet an collatio teneat omiſſo digniori. Breuiter cōcludendum est ipsam valere, sic enim inquiunt DD. quos refert, ac sequitur Abb. in cit. c. cum in cunctis, §. finali, num. sexto, & Couar. in Regul. peccatum, secunda parte, §. septimo, numero 3. qui de communi sententia testatur, & Parisſ. de resign. benefic. libro quarto, quæstio. vndecima, num. quadragesimo, qui opinionem hanc magis communem esse refert. Satis enim est, vt dignus præferatur, esto dignior omittatur, & facit cit. Bulla Pij Quinti, incip. In conferendis, vbi etsi concurrens appellat, interim tamen in poſſeſſione is erit, cui collatio facta est. ergo idem & hic. Sed iā ad aliam transeamus.

SVM-

SVMMA.

1 *Collatio beneficij absenti fieri potest.*
2 *Item & nocte.*
3 *Litteræ collationis beneficij fieri debent, antequam in possessionem eius mittatur.*

§. XIV.

1 §. Collatione beneficii facta † quæ & absenti fieri potest, c. si tibi absēti, de prębēd. libro 6. quo casu collatio alteri fieri nō potest, antequā absēs repudiauerit, vt dicitur, & in cit. c. si tibi, & Couar. variar. resolut. lib. 3. cap. 16. & vt inquit Illustriss. Tusch. in suis conclus. in littera A. concl. 93.
2 † Et nocte etiam fieri potest, vt inquit Abb. in c. 1. vt Eccles. benefic. sicut etiam contractus, & testamenta, vt asserunt Dec. ac Fely. in c. consuluit, de off. ord. Sicut etiam actus Iudicis de consensu partium (facta in quam collatione) cuiusui ius acquiritur in beneficio, & ius, quod dicitur in re, vt inquit Coua.
3 eadem cap. in principio.) † Litteræ collationis confici debēt; antequam enim fiant, possessio capi non potest per Bull. Iulij III. incip. Sanctissimus, quæ est in ordine 33. & ita Paris. de resig. benef. lib. 10. quæst. 6. numero 16. qui de stylo ita seruari testatur, & lib. 8. quæst. 8. num. 2. nam litteris nō expeditis nec fructus percipi possunt. Qua autem forma fiant posuit Rebuff. in sua prax. benefic. sub tit. forma collationis, & prouisionis, vbi habetur etiam, quæ cōtinere debeat per ipsas autem beneficii collatio probatur; sicut etiam per testes, vt dixit Rot. decisio. 38. de probat. in antiq.

Atqui si Episcopus nouiter creatus velit sibi ostendi titulum beneficii, quod multos annos quis pacifice possidet, & quia possidet incompatibilia, an cogetur ostendere. Nauar in consilio quarto, de offic. ordin. tenet ad id obligatum non esse. Tu tamen tene contrarium de incompatibilibus per Triden. Synod. sess. 7. de refor. cap. 5. & c. ordinarii, de off. ord. libro 6. Sed iam ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Possessionem accipere debet, seu mitti in possessionem auctoritate Iudicis, qui beneficium habuit.*
2 *Pro possessione an quidquam dari possit.*
3 *Ante possessionē an administrare quis possit.*

§. XV.

1 §. QVarto in possessionē mitti debet † auctoritate Iudicis, scilicet Episcopi, vel eius Vicarij is, cui beneficium collatū est; pro regula enim traditur propria auctoritate, quē nō posse ingredi possessionē, vt tradunt Ias. ac DD. in l. si ex stipulatione, ff. de acquiren. hæred. & Rebuff. in pract. benef. in tit. de missione ī possessio. vbi & per quos missio fiat, declaratur, & pluribus egit id Couar. variar. resolut. libro 3. cap. 16. numero 6. vers. Secunda, & Paris. qui de communi sententia testatur. de resig. benefic. libro 10. quæst. 6. nu. 27. versicu. Tertio dubitatur, & num. quadragesimoquinto, vbi dicet, qua ratione petatur, & tradatur, & Notarius instrumētum conficiat, scilicet a tergo litterarum collationis, & sic formam traditæ possessionis ponit.

Merito autē possessio recipi debet; quandoquidem ante possessionem acceptā administrare ibi non potest, ita Abb. ac DD. alij quos citat, ac sequitur Paris. eadem quęstio. sexta, num. 7. cum seq. & infra asseruimus. Per alium quoque possessio acquiri potest, requiritur tamen, vt tunc speciale mandatum, sic habeat, ita Capel. Tholos. dec. 486. Gloss. & DD. in c. si tibi absenti, de præbēd. lib. 6. & Inno. in c. accedens, eodem, de præbēd. & Felyn. in c. nonulli, §. sunt, & tali, de rescript. nu. 46.

2 Nihil tamen † pro hac missione dari debet, alioquin simonia committitur, vt asseruit in eodem Tract. meo de simon. Tabu. 1. cap. quadragesimooctauo, §. 5. num. 2. nam, & nouissime Triden. Syno. Episcopus mandauit ne permittatur quicquam dari. sessio. vigesimaquarta, de reforma. c. 14. & non solum in collationibus, verū etiam, & in alijs huiusmodi prouisionibus quorumcunq; beneficiorum, non obstantibus quibuscunque contrarijs, alioquin grauiter, & vt simoniaci puniri debent, vt ibi dicitur.

Excipitur tamen, vbi consuetudo esset, vel institutū in Ecclesia, vt aliquid daretur in vsum pium cōuertendum, vtpote pro luminibus Ecclesiæ, vel vestibus conficiendis ad diuina facienda, alias vero cōsuetudines quæ auaritię specimen habent, vel simonię, ab Episcopis reijciendæ sunt. Quare in vtilitatem ipsorum suscipientiū nihil dari debet, neque etiam dulciaria, vel prandiū, vel id generis, alioquin, vt simoniaci puniūtur, vt ibi dicitur, & cōstat ex eodē capitulo supra cita.

Secundo excipitur, quod datur Notario, qui in possessionem mittit. id enim licet nã non pro ipsa missione, sed pro suo officio, vel laboribus datur, vt probaui in eod. Tracta. cap. . . §. 5. nam nec vsura committitur a Ministris Montium Pietatis, qui aliquid accipiunt, vt probaui in Tract. meo de Vsur.

Tertio si vexetur in iure iam acquisito a quopiam, potest aliquid ei dari, ne vexetur, cap dilectus 1. & ibid. DD. de simon. & Ego in Tracta. meo de simon. capitulo nono, §. octauo.

3 Atqui † an ante possessionem post tamẽ collationem factam administrare potest, is cui collatio facta est. In hac quæstione, quã disputauit Abb. in c. transmissa, nume. 3. de elect. communiter concluditur posse administrare, & ita etiam Couar. eodem num. 6. modo alius in possessione non sit, vt dixit Couar. ibidem, & alij ab eo. cit. vidend. vbi materiam hanc de possessione tractauit. Vbi autem alius in possessione est, tunc autore Iudice in possessionem mitti debet, alioquin videretur spoliare propria auctoritate, quod non licet, l. si quis in tantam, C. vnde vi. Excipitur etiam vbi cõsuetudo esset, vt ante possessionem nõ administraret, & hęc etiam videtur esse cõmunis opinio, & Ego ita semper seruari vidi, & ab hac consuetudine discedẽdum nõ est; collatio enim vim sententiæ habet. missio autem in possessionem executionis formam quare Paris. in tracta. de resig. benef. lib. 10. quæst. 6. nume. 7. ante possessionem administrare non posse asseruit, vt supra dixi. Et de his hactenus ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Professionem fidei facere debet prouisus de beneficio post possessionem adeptam.*
2 *Canonicatus adeptus professionem fidei itidem facere debet.*
3 *Beneficium quodcunque habens professionem fidei facere debet.*
4 *Pœna non facientis hanc professionem.*
5 *Pœnas nõ facientis professionẽ, vbi beneficiũ Ecclesiasticũ habeat, quando quis euadat.*
6 *Professionem fidei in prima synodo facere debet Clerici in prouinciali Episcopus.*
7 *Regulares etiam prouisi de dignitatibus professionem fidei facere debet.*

§. XVI.

1 §. QVinto post habitã possessionẽ † intra duos mẽses in manibus ipsius Episcopi, vel eo impedito coram Generali eius Vicario, seu officiali Orthodoxæ fidei. publicam facere professionem, & in Romanę Ecclesiæ obedientia se permansurum spondere, ac iurare debet, ita habetur apud Triden. Synod. sess. vigesimaquarta, de reform. cap. 12. vers. Prouisi etiam. Et hæc regula locum habet, vel in alia actione professionem ipsam fecerit, vt dixit Nauar. in cons. duodecimo, de iureiurand. & Azor. Insti. Moral. parte secunda, libro septimo, cap. secundo, in fine, nam sancta Synodus simpliciter iubet, vt professionem fiat, & non distinguit, an antea fecerit ergo, nec nos distinguere debemus, l. de precio, ff. de publ. in rem act. Alioquin sat esset ea, quam fecerunt in baptismi susceptione. Item ampliatur, vt per procuratorem professio hæc fieri nequeat, ita dixit Addit. Ad Nauar. in eodem consil. 12. de iureiurand. atque sic etiam Sacra Cõgregatio ibi interpretata est. Qui ergo absens est ad professionem fidei faciẽdam venire debent. Nõ ergo opinio Azor. eod. cap. 2. quæst. 6. tenenda est, qui contrarium censuit, nec Nauar. in cons. 11. de iureiuran. Delegare tamẽ Episcopus potest alicui existẽti in loco, vbi est qui beneficiũ habet, quo apud eũ professionẽ faciat. Tertio locũ habet, vel elapso tempore a Trident. Synod. præscripto; nam nihilominus debet facere, ita Nauar. in cita consil. 11. quem sequitur Addit. in Summ. Bullar. Steph. Quar. in ver. Beneficiorum possessio in litera B. versicu. Item alia requiritur ibi. Quam Concilij dispositionem, & facit l. Celsus, ff. de arbitr. & c. cum dilecti, de dol. & contumac. & ita Azor. ibi quæst. 5. & Paris. in tract. de resig. benef. lib. 10. q. 9. num. 12.

2 Secundo etiã † prouisi de Canonicatibus & dignitatibus in Ecclesijs Cathedralibus eandem professionem facere debẽt coram Episcopo, seu eius officiali. Immo etiam in Capitulo idem facere tenentur, ita dicitur, eodem capitulo duodecimo, versic. Prouisi etiam de Canonicatibus. Idquod locum habet, vel Canonici exempti sint; nam ob rationem proxime dictam, quod sancta Synodus non distinguit, nec nos distinguere debemus, atqui sic dixit Nauar. in consil. 9. de iureiuran. Excipiuntur tamen Canonici Ecclesię collegiatę. Sed non Cathedralis; nam etsi

etsi coram Episcopo, vel eius officiali professionem fidei facere debent, non tamē in Capitulo tenentur. Ex quo sancta Synodus de Capitulo Ecclesię Cathedralis loquitur, atque sic sacra Congregatio ibi interpetrata est.

3 Tertio † prouisi etiam de beneficijs aliis simplicibus eandem professionem facere debēt, esto animarum curam non habeant: nam & qui Canonicatum adepti sunt, eam facere tenentur, qui nec animarum curā gerunt, vt proxime vidimus, ergo idem & hic ob eandem rationem, argum. c. cum dilecta de confir. vtil vel inutil. Accedit Triden. Synod. sess. vigesima quinta, de reform. cap. 2. vers. Cæteri vero, quæ generaliter de omnibus beneficiis loquitur ergo, & generaliter, intelligi debet, argum. l. 1 §. Et generaliter ff. de legat. præstand. cum similibus.

4 Pœna vero † non facientium professionē inter duos mēses a die adeptæ possessionis vt supra est fructuum beneficij non acquisitio; non enim fructus suos faciunt, vt habetur eodē cap. 12. vers. Prouisi etiam de Canonicatibus, ibi, alioquin prædicti omnes. Id quod locum habet, vel per triennniū beneficium pacifice possederint, nam regula de triennali nihil ipsis prodest quoad fructus; solum enim ius tribuit quoad proprietatem; & tradit dominium beneficij, ita Azor. eodem quæst. 3. atque sic sacra Congregatio interprætata est ibi, illis verbis. Nec illis possessio suffragetur. Non acquirunt igitur fructus beneficiorum, vel sententia iudicis non interueniat, nam etsi pœna non debetur, nisi post sententiam latam in foro cōscietiæ, per Gloss. communiter recept. in c. fraternitas, duodecima quęst. secunda, ea tamē regula locum habet, vbi quis semel fuit dominus; at hi nunquam fuerūt domini fructuum, ergo retinere illos non poterunt, vel sint fructus percepti ante duos menses datos ad professionem faciendam. Immo nec eos recuperant post professionem factam, quos amisserunt post duos mēses ante professionem, ita Azor. ibidem quæst. 9 qui videtur significare retinere posse fructus ante duos menses receptos, quæ opinio mihi nō placet, nam & Nauar. contrarium tenet, in consf. 11. de iureiuran. vt scilicet ammitat fructus pręteriti temporis vbi post mēses duos menses professionem fecit. Fructus autē hi impenduntur, vel in vsum pauperum, vel in fabricam Ecclesiæ, ita Azor. ibidem, quæstione tertia.

5 Excipitur tamen primo in † foro cōscscientiæ, vbi quis probabiliter ignorauit professionem hanc faciēdam esse, vel nō animaduertens, vel non cogitans cum prętermissit, vt dixit Nauar. in consf. 12. de iureiuran. & sequitur cit. Addit. ad Steph. Quar. in Sum. Bullar. quamuis in foro fori non excusetur, cum sit ignorātia iuris clari, quæ non excusat, c. ignorantia, de reg. iur. lib. 6. nam mala fides præsumitur, & ita Paris. de resigna. benefic. libro decimo, quæstione nona numero 8.

Secundo excipiuntur distributiones quotidianæ, nam ex quo dantur ijs, qui diuinis officijs intersunt, & idcirco ob operas personales, ob eam rem ipsas non amittunt, atque sic dixit sacra Congregatio ibi. Quare Canonici, qui adepti sunt Canonicatus, & professionem fidei non fecerunt; esto præbendarum fructibus careant, distributiones tamen habebunt. At quid si post tempus datum professionem fecerint, an fructus recuperabunt? Ego sentio collectos non recuperari; alioquin nullam pœnam paterentur, si moram purgare posset. Accedit pœnā, quę ipso iure infertur, non purgari, argu. c. cum desideres, de sent. excom.

Postremo excipiuntur titulus beneficij, vel alia iura, & commoda possessionis (& idcirco si Canonicus sit, non est priuatus voce in Capitulo.) Non enim hæc amittūtur per professionem non factam, vt dixit Nauar. in consf. 3. de verbor. signif. & in cōsi. 8. de iureiurand. & declarauit sacra Congreg. quoad alia etiam commoda possessionis, vt refert eadem Addit. in verb. Beneficiorum possessio, & Paris. ead. quęstio. nona. num 5. Idque merito. Tum quod verba illa possessio illis nō suffragatur respectum habēt ad amplificandam priuationem factam de fructibus, quibus & vult non profitentem carere, vel per triennium possederit, ergo non ad proprietatem pertinet, argum. c. nonne, de præsumpt. Tum quod si contrariū diceremus pœna amplificaretur contra, c. odia, de regul. iur. lib. 6. & correctio Regulæ de triēnalli indiceretur etiam in hoc contra, c. cum expediat, de elect. lib. 6. & indueretur tacito ipso facto priuatio beneficij contra Gloss. cōmuniter recepto in c. fin. de verb. patr. quæ omnia absurda sunt, ergo. Professio autem fidei qua ratione fiat posuit Pius Quartus in sua Bulla incip. Iniuncto nobis, lata anno 1564. Idibus Nouemb. Pontificatus sui anno quinto, & est in ordine 114. pagina mihi 832.

6 Tertio † omnes qui beneficia Ecclesiastica habent, in prima Synodo diœcesana professionem facere debent, vt habetur apud

Triden. Synod. seſſ. vigeſimaquinta, de refor mat. cap. 2. verſ. Cæteri vero omnes; Non ergo quoties Synodus congregatur iteranda eſt.

Quarto omnes Epiſcopi cuiuſcunq; gradus in prima ſynodo prouinciali eandẽ pro feſſionem facere debent, iuxta cit. capitulo alioquin puniuntur, vt ibi habetur.

Quinto prouiſi etiam de beneficiis Regularium eadem profeſſionem facere debent, ita Pius IV. in cit Bulla.

7 Sexto † Regulares, qui dignitatem aliquam adepti ſunt, ad hanc profeſſionem etiam tenentur, ita ſacra Congreg. eod. capitulo 12. declarauit, & Nauar in conſ. 10. de iureiuran. Quare qui Prouincialis, vel Generalis creatus eſt, vel Abbas, ad hanc profeſſionem tenebitur. Et de his hactenus.

S V M M A.

1 *Fructus vacationis tempore præſcripti ad quem pertineant.*

2 *Fructibus perceptis mortuo Clerico, an de ipſis relinqui debet aliquid ſucceſſori, vſque ad nouos fructus.*

3 *Succeſſor in beneficio, an obligatus ſit ad penſiones præteritas ſoluendas, & quid de aliis debitis.*

§. XVII.

§. POſtremo agendum eſt de fructib. perceptis vacationis tempore, item, & de debitis, quæ præſtanda ſunt.

1 Quoad primam quæſtionem igitur † antiquo iure ei, cui beneficium cõfertur, debebantur alioquin eos vſurpans. Si Epiſcopi, & alii Superiores eſſẽt ingreſſu Eccleſię priuati erant quouſque reſtituerint. Cæteri vero inferiores ab officio, & beneficio ſuſpẽſi eadem ratione. Et intelligitur de illis diſpoſitio hæc, quibus Eccleſiæ, vel beneficia ſubiecta erant, vel ratione collationis, vel præſentationis, vel ordinationis, vel cuſtodię, c. qa ſæpe, de elect. lib. 6. & c. pręſenti, de off. ord. lib. 6. & c. 4 eodẽ in antiq. Excipitur tamen vbi fructus ad eos ratione quapiã pertinerent, vt ibi dicitur.

Hodie tamen fructus percepti poſt mortem Clerici ante collationem ad Cameram Apoſtolicam loco ſpoliorum pertinent per Extrauag. Cum nonnullæ, de præben. & facit Addit. ad. Steph. Quar. in Summ. Bullar. in verb. Beneficiorũ poſſeſſio in littera C. Exiſtimarem tamen relinqui debere a Camera, quo inſeruiri Eccleſiæ, aliaque onera eiuſdem ſuſtineri poſſent per cit. c præſenti §. porro, iunct. Gloſſ. & traditis ibi a DD.

2 † Quare ſi Parochus mortuus eſt fructibus omnibus collectis, cenſeo hæredem obligatum eſſe ad præſtandũ ſucceſſori, quod ſat ſit ad ſuſtentandũ per eum annum ſucceſſorem, & ad alia onera ordinaria Eccleſiæ, quouſque noui fructus colligãtur per cita. c. præſenti, §. porro, & ita Oldrad. in cõſilio 247. verſ. Ad ſecundum, quem refert, ac ſequitur Illuſtriſſ. Tuſch. in Pract. Concluſ. in littera E. concl. 288. nu. 4.

3 Quoad poſtremam quæſtionem, † ſcilicet an ſucceſſor in beneficio obligatus ſit ad penſiones ſoluendas, ad quarum præſtationem ſucceſſor erat obligatus, & ad alia debita. Quoad penſiones concludo eum obligatum eſſe, nam ita aſſeruit Philip Franc. in eodem §. porro, & Gigan. in Tracta. de pẽſion. quæſtio. trigeſimanona, & ita de ſtylo Curiæ ſeruari teſtatur Nauar. in conſil. quadrageſimonono, de præbend. Idque merito nam obligatus habet fructus beneficij ipſe penſionarius; & idcirco agere ſẽper poteſt contra beneficium poſſidentẽ. Recuperabit tamen ſucceſſor, qnod ſoluit, ab hæredibus anteceſſoris. Quoad alia debita vero, vbi ob vtilitatem eccleſiæ facta ſunt, etiam ſucceſſor tenetur ad ea præſtanda. Sicut etiam quæ pro medicinis, pro ſumptibus funerum, & ſalute eius animæ, ita Tuſc. in eadem littera E. concluſio. 288. & Viu. in ſua Sylu. opin 838. quod accipio habito reſpectu ad medicinas, & ſumptus funeris, vbi de hæreditate mortui præſtari nequeunt. Et de quæſt. hac ſatis, necnon de collatione prædicta. Addo ob ingratitudinem eius, cui beneficium Epiſcopus cõtulit, adimi ab eo ipſum non poſſe, ſicut nec etiam reuocari renunciationem factam in fauorem; nõ enim liberalitas ſimplex eſt ipſius Epiſcopi; cum ex officio ad collationem faciendam teneatur, vt aſſeruit Viu. in ſua Sylu. opinio. 373. iam ad collationem beneficij tranſeamus, quod ſimpliciter reſignatum eſt.

S V M M A.

1 *Beneficia ſimpliciter reſignata in manu Epiſcopi a ſuo ſubdito ipſe conferre poteſt.*

2 *Reſignationes ſimpliciter ſine cauſa fieri nequeunt: & quæ ſint hæc cauſa.*

3 *Bulla Pij V. de reſignatione refertur.*

4 *Epiſcopus reſignata beneficia, nec ſuis, nec reſignantium affinibus, vel conſanguineis conferre debet.*

5 *Pœna Epiſcoporum non ſeruantiũ Bullã Pij Quinti*

Quinti de resignat. & quousque pateat.
6 *Resignatio si admittatur non existente vna ex causis positis in Bulla Pij Quinti, quæ pœna incurratur.*

§. XVIII.

1 §. SEcũdo Episcopus † conferre etiã debet beneficia suæ diœcesis simpliciter corã se resignata; possunt enim apud se resignari simpliciter, idest nõ in fauorẽ alicuius, vel retenta pensione, vt a DD. tenent vt testatur Paris. de resign. benefic. lib. octauo, quæst. septima, num. 1. & 8. cum sequen. & quæst. 9 num. 22. Immo subditus in manibus sui Prælati beneficiũ simpliciter resignare debet, c. admonet, versi. Aut dimittere in occulto; & ibi Gloss. ac DD. de renun. Et viuunt hac ratione; & idcirco conferenda sunt per concursum, ita Trident. Synod. sess. vigesimaquarta de reformat. capit. 18. vers. Probatum, vel resignationem etiam in Curia. Admissa autem resignatione ab Episcopo, qui renũciauit, quoniam admitti omne ius, nihil potest in ea Ecclesia administrare, nec quicquã aliud facere; & perinde est, atque si esset mortuus; Episcopus ergo interim prouidebit beneficio de Vicario, vt habetur apud Trid. Synod. sess. vigesimaquarta, de reformat. cap. 18. & ita Paris. de resig. benef. eod lib. quæst. septima, esto interim, antequam de Vicario prouideatur, ratione possessionis resignans licite administret spiritualia, vt alibi diximus de permutantibus.

2 Non tamen † omnes resignationes admittere debet Episcopus; sed solum in duobus casibus. Primo vbi de iure resignantes inseruire Ecclesię non possunt, vel quia criminis obnoxij sunt, aut censura irretiti, vnde nec possunt, nec debẽt inseruire, vel alia beneficia incompatibilia habent, vel religionem ingredi volunt, vel matrimonium contrahere, modo tamen re ipsa hæc exequantur. Secũdo vbi de facto inseruire nõ possunt, vel non commode, vel non sine scandalo, quia scilicet, aut senio confecti, aut valetudinarij, aut corpore vitiati, vel impediti sunt; & sic ad summam facti sunt irregulares vitio corporis, de qua irregularitate egi in Tract. meo de Irregular. cap. quadragesimoquarto, vsque ad cap. 55. Aut ob capitales inimicitias non possunt, vel non audẽt in loco beneficij residere, ita habetur in Bulla Pii V. quæ est in ordine 58. incip. Quanta Ecclesia Dei incommoda, lata anno 1570. calend. April. Pontific. sui anno 3. quæ hæc est.

3 Post hac † Episcopi & alii facultatem habentes eorum duntaxat resignationes recipere, & admittere possint, qui aut senio cõfecti, vel valetudinarii, vel corpore impediti, vel vitiati, vel crimini obnoxii, censurique Eccles. irretiti, aut nequeunt, aut non debẽt Ecclesiæ, aut beneficio inseruire, seu qui vnum, vel aliud, vel plura beneficia obtinuerint, vel quos ad aliud contingerit promoueri, religionem quoque ingressuri, vel matrimonium contracturi si statim postea id re ipsa exequantur denique cum quis ex aliis casibus acciderit, qui constit. Fel. Recordat. Innoc. Papa III. de admittendis Cathedralibus Ecclesiis edita continentur, qui etiam ob capitales inimicitias nequeunt, vel non audẽt in loco beneficii residere securi. Sed nec horum vllus sacro ordini mancipatus, nisi religionem ingressurus valeat vllo modo beneficium, vel officium Ecclesiast. resignare, nisi aliud ei sit, quo in vita possit commode sustentari. Ad hæc beneficiorũ, & officiorum permutatione admittere, quæ Canonicis sanctionibus, & Apostolicis constitutionibus permittuntur. Caueant autem Episcopi, & alii prædicti. Itẽque omnes electores, præsentatores, & patroni tam Ecclesiastici laici quicunq; sint, nec verbo quidem, aut nutu, vel signo futuri, vel huiusmodi beneficii, & officii successores ab ipsis resignationibus, aut alii eorum significatione, vel hortatu designentur, aut de suis assumendis prouisio inter eos, vel etiam intentio qualiscunque intercedat.

Cæterum præcipimus, atque interdicimus ne ipsi Episcopi, vel alii collatores de beneficiis resignandis prædictis, aut his aut admittentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus etiam per fallacem circuitũ multiplicatarum in extraneos collationum audiant prouidere, quod si secus, ac etiam quicquid præter vel contra formam prædictorum fuerit a quocunque temere attentatum id totum ex nũc iures, & defectum decernimus non habere.

Qui vero contra fuerint, vt in eo quo deliquerint, puniantur a beneficiorum, & officiorum collatione, necnon electione, præsentatione, confirmatione, & institutione, prout cuique competierit tandiu suspensi remaneant, donec remissionem a Romano Pontifice meruerint obtinere, & qui talia beneficia, & officia receperint eos prædictis pœnis volumus subiacere. Et nihilominus in eos, qui hic suspensi cõferre, eligere, præsentare, confirmare, vel instituere ausi fuerint

rint

rint excommunicationis quoad pœnas, quo vero ad Capitula, & Conuentus a diuinis suspensionis sententias ipso facto promulgamus, quibus etiam nullus alius, quam ipse Romanus Pontifex, siue absolutionis, seu relaxationis gratiam (excepto mortis articulo) valeat impartire. Prohibitione, vel literis nostris prædictis nihilominus in cæteris omnibus perpetuo valituris. Nō obstantibus, &c. Nec Pius Quintus decreuit de resign. benef. simpliciter facta, idest non in fauorem alicuius; ex quibus hæc habentur.

Primo ob prædictas causas tantum resignationem prædictam admittendam esse, & ob causas, quæ habentur in c. nisi, de renunciat. hæc enim est constitutio Innocen. III cuius Bulla Quinti hic meminit. Quas causas declarauit Paris de resig. benef. lib. 5. quæst. 6. Sed tu dic apertius ac breuius, vbi irregularitatem aliquam quis patitur vel animi, vel corporis, vel famæ admitti ad resignandum de quibus omnibus egi in Tracta. de Irregularit.

4 Secundo inde habetur † Episcopis prohibitum esse ne resignata beneficia, hæc aut suis, aut resignantium consanguineis, affinibus, vel familiaribus audeant prouidere, etiam per fallacem circuitum multiplicatarū in extraneos collationum, vt dicitur in eadē Bulla, vers. Cæterum percipimus.

5 Tertio † si contrafiat collatio non valet, & Episcopi suspensi sunt a beneficiorū collatione, donec a Pontifice Maximo absoluantur. Quoad affines, & cōsanguineos, vel familiares resignantium non habet locum hoc, quod hic habetur, & continetur in versic. Cęterū propositę Bullę, atque sic refert Steph. Quar. in sum. Bullar. in verb Resignationes benef. pag. 437. declarasse Gregor. XIII. & de hoc fuit facta fides Episcopo Salernitano.

Et si sic suspensi instituant, vel conferant beneficia ipso facto excommunicatos esse, a qua excommunicatione non absoluantur (mortis articulo excepto) nisi a Romano Pontifice, vt in ead. Bulla, ver. Qui vero contrafecerint.

Quarto inde habetur Capitula, & Conuentus, si hæc præsumpserint a diuinis suspensos esse per eandem Bullam.

Postremo vnde habetur affici etiam eadem pœna, qui beneficia accipiunt. Verum cur id prohibitum est ordinarijs? Ob eam rationem quoniam si hoc facerēt præsumeretur renunciatio hæc tacito, & indirecte facta ad fauorem eorum, quibus conferuntur quo casu renunciatio coram Ordinario fieri non potest, sed coram Romano Pōtifice, quandoquidem simonia committeretur, cū beneficia nullo pacto, nullove conditione, nullo modo intercedente conferantur. c. si. de pact. & vt ego pluribus egi in Tracta. de simon. 1. cap. 2. §. 4. numero quinto, & de resignat. in eadem Tabula cap. 28. §. 2. vbi habetur quamobrem coram Romano Pontifice tantum fieri possit, & Fusch. de visit. lib. 2. cap. 28. num. 20. & communis opinio est, de qua testatur Paris. de resign. benef lib. 5. q. 6 num. 189.

Atqui si Ordinarij constitutionem hanc ignorent pœnas huiusmodi euadent? Plane non, nam ad ipsos scire hoc pertinet, quo casu imperitia non excusat, §. Præterea, in Institu. ad leg. Aquil atque sic ita vidisse obseruari testatur Paris. quem refert, ac sequitur Addit ad Stepha. Quar. in Summ Bullar. in verb. Beneficiorum resignatio, vers. Et quid si Ordinarij hanc opinionem veram esse in foro exteriori, inquit Azor. Instit. Mor. par. 2. lib septimo, cap. 19. quæst. quinta, versic. Quæ res, nō autem in foro interiori. Post tamen resignatione facta resignās rogare collatorem, vt conferat beneficium a se nominato, nam nec si spem hanc habeat ante resignationem nullo, pacto, vel conditione interueniente offenditur, vt inquit Addit. eadem Concursus autem fiet ad beneficia hęc simpliciter resignata, vt supra dixi.

6 Verum † si admittatur resignatio nō existente vna ex dictis causis, quæ pœna infertur? Hæc quod resignatio nulla est, vt habetur, in eadem Bulla, versic. Cæterum, vel cōferens ignoraret hanc constitutionem, ita Paris. eodem lib quinto, quæst. sexta, numero 230. Et hęc quæ diximus, locum habent vbi coram Ordinario, & simpliciter resignatio fit, vbi vero in fauorem alicuius, vel retenta pensione corā Romano Pontifice fieri tantum potest, vt asseruit Paris. de resign. benef. libro primo, quæs. 2. Et Ego in Trac. meo de simon. Tab. 1. cap. vigesimooctauo, vbi pluribus rem hanc egi Huiusmodi autē resignationes publicandæ sunt, iuxta Bullā Gregor. XIII. incip. Humano vix iudicio, quę est in ordine 87. pag. 1324. Sed de collatione beneficiorum quę resignata sunt, quo ad rem nostram pertinet, hactenus. De ipsa enim abunde egit Paris. in tract. suo de resi. benef ad collationem, quæ fit permutatione transeamus.

SVM-

SVMMA.

1 *Conferre beneficia resignata permutationis causa Episcopus debet.*
2 *Permutatio beneficiorum quid sit.*
3 *Permutatio beneficiorum duplex est.*
4 *Permutatio beneficiorum iuris patronatus an possit sine licentia patroni fieri.*

§. XIX.

1 §. Tertio † Episcopus beneficia resignata in manu eius a suis subditis permutationis causa conferre ipsius permutantibus potest, ac debet, vt habetur in Clem. 1. de permut. & dixit Fusch. de visit. lib. 2. c. vigesimooctauo, num. 22. esto Paris. dubitet de resig. benef. lib. quinto, quęst. fina. Verum ne terminos ignoremus, præmittenda hæc sunt. Permutatio beneficiorum quid sit. Secundo quotuplex. Tertio an in permutatione iuris patronatus consensus patroni requiratur.

2 Quoad primam igitur † permutatio beneficiorum est permutatio, qua vnus suum beneficium, alteri, vt conferatur, resignat, quo ipse alterius, cui suum resignauit, beneficium consequatur, vt apparebit ex ijs, quę dicemus.

3 Quoad † secundum permutatio duplex est. Alia simplex, quæ nullo addiecto pacto, vel conditione simpliciter quis beneficium resignauit in alterius fauorem, quo alterius beneficium ipse acquirat. Altera vero, quæ non simpliciter fit, sed addiecto pacto alio præter permutationem, vtpote quia reseruat sibi pensionem, vel aliquos fructus, vel vt literæ permutationis expediantur sumptibus alterius permutantis, ita dixit Quin. Mandos. de signat. grat. in tit. de permut. benef. & Ego in Tract. meo de simon. Tab. prima, cap. 27. §. 1. num. quinto, in quo toto Capite declaraui, quando in permutatione simonia committatur. Simplex resignatio coram Episcopo fieri potest, non simplex coram Romano Pontifice tãtum; quandoquidem simoniam sapit iuris positiui, quam tollere Summus Pontifex tantum potest.

4 Quoad tertium † an in permutatione iuris patronatus consensus patroni requiratur? Communiter concluditur ipsum requiri, ita Capell. Tholos. decis. 107. in antiqu. eod. & Paris. de resig. benef. lib. 2. q 4. numero 10. vbi de communi sententia testatur. Idque merito interest enim patroni, ne Rectorem habeat ei odiosum; & nõ acceptum & idcirco vocandus est, vel vocandi, si plures sint per c. quod omnes tangit, de regul. iur. lib. 6. & hic consensus patroni interueni re potest etiam post permutationem factam intra tempus datum ad permutandum, vel expresse, vel tacito, scilicet non cõtradicendo intra dictum tempus.

Et hoc locum habet, vel permutatio in Curia fiat, ita Lap. allegat. 96. & Additio. ad eum.

Amplificatur itidem, vt si contra fiat permutatio nulla sit, ipso iure, vel vt magis cõmuniter DD. inquiunt nulla reddi possit, vt refert Viu. in sua Sylu. opin. 614. & Additio ad Steph. Quar. in Summ. Bullar. in verb. Beneficiorum permutatio, versicu. Quæ permutatio.

Item si non interueniente cõsensu patroni, permutatio fiat, hac pœna punitur, permutans, quod redire ad beneficium non potest. Quare tunc patronus alium præsentare potest.

Excipitur tamen primo, quando patronus vocatus est peremptorie ad comparendum cum expressione causę; tunc enim si non comparuerit, amplius non audietur, & nullam pœnam permutator subibit.

Secundo excipitur vbi permutatio esset facta conditione addiecta si placet patrono, nec alio modo; tũc enim pęnam permutans euitabit. Quoad permutationem autẽ valebit si patronus consenserit expresse, vel tacito permittẽdo labi tempus ad præsentãdam, quamuis si intra illud temporis moriatur, non cẽseatur cõsentire; & idcirco reliquum temporis contradicendi ad hæredem transibit.

Tertio excipitur, vbi ob magnam vtilitatem Ecclesiæ, siue populi id faceret; exẽpli gratia hęretici plures in ea parochia sunt; & hic, quo cum permutatio facienda est Theologus præclarus est; quamobrem facillime hæreses inde euellere poterit, vel bona Ecclesiæ sunt a potente occupata, quę recuperabit is, quo cum permutatio beneficij fit. In his etiam casibus consensus non postulabitur.

Postremo excipitur, vbi Romanus Pontifex permutationẽ ipsam permitteret, derogando iuribus patronatus; id quod speciatim ab eo fieri debet. In hoc igitur casu etiã valebit permutatio, atque sic asseruit eadem Addit. ad Steph. Quar. & quæ diximus, de iure patronatus laicorum tãtum accipiuntur. Sed de his hactenus ad alia transeamus.

SVM-

S V M M A.

1 *Permutationis beneficia resignata Episcopus conferre debet.*
2 *Permutantibus conferenda sunt.*
3 *Permutationis forma, quæ nam sit.*
4 *Permutationis effectus qui nam sint.*
5 *Canonicatum conferre Episcopus habet communi iure.*

§. XX.

1 §. HIs præmissis † Episcopus igitur beneficia resignata in manibus suis a suis subditis permutationis causa cõferre debet, ita habetur in c. quæsitum, de permut. & in c. vnic. eodem lib. 6. & Clem. vnic. & ibi quoque Gloss eod. tit.

2 Conferri vero ipsis resignantib. debet, † vt habetur in cit. Clem. vnic. alioquin collatio alteri facta nulla est, vt dicitur in ead. Clem. & ibi Glos. & in cit. c. vnic. in verb. resignãt. Quare si Titius resignauit beneficiũ, vt permutaret ipsum cum beneficio Seij, qui & ipse ob hanc causam suum resignauit, Episcopus beneficium Seij cõferret Titio, & quod fuit Titij, conferret Seio, alioquin si alijs conferet nihil faciet.

Excipitur tamẽ, vbi quis per mutauit cũ ægroto, & antequam vigiti dies laberentur mortuus est ægrotus; tunc enim vacat eius beneficium per obitum, & non per resignationem; & tunc Episcopus alteri cõferre ipsum potest, ita Rebuff in pract. benef. in regul. de infir. benef. resig. Glo. 4.

3 Forma vero permutationis † hæc erit examinabuntur permutaturi ab Episcopo seu eius Vicario, iuxta formam traditam a Trident. Synod. sess. vigesimaquarta, de reform. capitu. decimooctauo, Item collatio fiet idoneis repertis, Tertio literæ permutationis simul expedientur, ita Rot. deci. septima, de consuetud in antiq. Quarto antequam possessio accipiatur, publicatio fiet de hac permutatione in ecclesijs permutatis, vel in eorum cœmiterijs, iuxta formam Greg. XIII. in Bulla incip. Humano vix iudicio, cuius etiam supra meminimus, quæ Bulla pluribus declaratur a Paris. de resigna. benefic. libro secundo, & etiam ab Addit. ad Steph. Quaran in verb. benefic. resignat. pag. mihi 109. Postremo in possessionem mittetur, ac fidei professionem faciet. Et de hoc satis ad effectus transeamus. de quibus supra etiam egi.

4 Ex prædictis † effectus resignationis hi colliguntur. Primo vterque amittet ius prioris beneficii quod habebat; vacat enim, & resignans titulum, & jus ipsius amittit, ita Glos. in c. vnic. in verb. Collationem, eodem libro sexto Et Quinchl. Mandos. eodem de resigna. Secundo absoluta permutatione remanere in priorib. beneficijs sine superioris auctoritate non possunt, ex quo in ipsis ius non habẽt ob resignationem. Ex quo etiam per superiorem facta est permutatio, sine eius licentia discedere ab ipsa nequeunt, l. nihil tam naturale, de regul. iur. atque sic tenuit Rot. decisio. tertia, de rer. permuta. in antiquioribus.

Ad resignatum beneficium tamen permutatione facta redire potest auctoritate superioris, si permutatione collatum ei beneficium euincatur, ita Rot. decision. tertia eodem in nouis. Postremo dum expeditur permutatio administrare possũnt in suis Ecclesijs, quas renunciarunt, & hoc ratione possessionis, quam retinent ita Ioan. Andr. in c. quod ob gratiam in Mercur. de regul. iur. libro sexto, & Paris. de resignat. benefic. libro primo, quæstione septima, numerõ nono, vbi ait qui renunciauit in fauorem posse omnia facere, donec resignatarius possessionem cęperit, ergo hi ob possessionem naturalem hæc facere poterunt, nam ciuilem tantummodo amittunt, ita Calder. in consilio sexagesimoprimo, vt refert, ac sequitur Tusch. in Pract. conclus. in littera R. conclusione 171.

Addo pensionem cum beneficio permutari non posse, ita Gigant, quæstione trigesimatertia, de pensio. & de communi sententia testatur Azor. Institut. Moral. parte secunda, libro octauo, capitulo duodecimo, quæstio . . . qui & de permutatione beneficium egit, libro septimo, capitulo 29. cum sequenti.

5 Canonicatus etiam † communi iure conferre Episcopus habet ob prædicta, de quorum qualitatib. quoniam egimus supra ob eam rem, nihil est, quod huc addamus habito respectu ad materiam nobis propositã. Sed de collatione hactenus, ad institutionem Ecclesiarum iuris patronatus transeamus.

De Inſtitutione Eccleſiarum iurispatronatus, materia ex qua Poteſtatis Epiſcopalis quinta, habito reſpectu ad iuriſdictionem ordinariam fori exterioris ſimplicis. Cap. LI.

S V M M A.

1 *Ius patronatus quid ſit.*
2 *Ius patronatus quotuplex.*
3 *Ius patronatus Eccleſiaſticum quid ſit.*
4 *Ius patronatus laicorum quid ſit.*
5 *Ius patronatus Eccleſiaſt. differt a iure patronatus laicorum.*
6 *Ius patronatus quomodo quis conſequatur.*

INSTITVERE itidẽ Epiſcop⁹ habet præſentatos ab ijs, qui ius præſentandi habent ad Eccleſias, vt habetur tot. tit. de inſtitu. Verum quod præſentatio fit ab ijs, qui ius præſentandi in ea Eccleſia habent ob eam rem, quo res diluci dius agatur, quatuor præmittenda cenſuimus. Primum quid ſit ius patronatus. Deinde quotuplex, tertio qua ratione ius patronatus, quis conſequatur. quarto qui præſentare poſſint.

1 Quoad primum igitur † ius patronatus eſt ius quodam ſpeciale ab Eccleſia conceſſum quo quis poteſtatem imprimis conſequitur præſentandi aliquem ad Eccleſiam, quam de licentia & conſenſu Epiſcopi fundauit, vel dotauit, vel ſucceſſor eorum eſt, quo in ea inſtituitur, ſi idoneus ſit. Hæc deſcriptio ex infra dicendis comprobatur.

2 Quoad ſecundum † ius patronatus duplex eſt. Aliud Eccleſiaſticum, aliud nõ Eccleſiaſticum hoc eſt laicorum, vt colligitur
3 ex c. vnic. de iur. pat. lib. 6. † Ius patronatus Eccleſiaſticum eſt ius, quod clericus habet ob ſuam Eccleſiam, exempli gratia Eccleſia ſancti Stephani de Barbiano habet ius in Eccleſiam ſancti Elyſei, qui ergo habebit eccleſiam ſancti Stephani habebit illud ius patronatus in Eccleſiam ſancti Elyſei, & hoc dicitur ius patronatus Eccleſiaſticum, quoniam ius illud habet ab Eccleſia, & non ex ſuo patrimonio: titulus autem eccleſiaſticus eſt, vbi dos Eccleſiæ data, vel ædificata eſt per perſonam Eccleſiaſticam de bonis Eccleſiaſt. ita Pariſ. in conſ. 128. lib. 4. quem refert, ac ſequitur Tuſc. in Pract. concluſ. in litera I. concluſ. 619. Item ſi a laico de bonis laicalibus reſeruato iure patronatus Eccleſiæ. Item ſi alia ratione ad Eccleſiam perue
4 nit ius patronatus. † Ius patronatus laicorum autem eſt ius, quod quis habet ex ſuo patrimonio, vel clericus ſit, ideſt vbi ædificauit de bonis, patrimonialibus, vel dotauit ita Tuſch. eod.

Differunt autem inter ſe hæc iura patro
5 natus Eccleſiaſticum ſex menſes habet ad præſentandum. Idque locum habet, vel a laico ius patronatus habeat, nam Eccleſiaſticum factum eſt, vti habetur eodem c. vnic. §. fin. Poteſt tamen ius hoc cedi Eccleſiæ etiam ſine Epiſcopi licentia. Item ſemeſtre habet laicus ſi hoc ius habet cum Eccleſia, ob fauorem enim Eccleſię, hoc conſequitur. Qui vero ius patronatus laicorũ habet quadrimeſtre tempus habet per cita. c. vnic. §. fin. Idem ſi Clericus ſit, qui hoc ius laicorum habet ex ſuo patrimonio; & nõ ratione Eccleſiæ, ita dixit Gloſſ. in Clem. ſecunda, in verb. Præſentare, eodem, de iur. patronat.

Tempus autem hoc pręſentandi currit a die, quo quis ius patronatus habens nouit Eccleſiam vacantem eſſe, ita dixit Gloſſ. in c. 1. de conceſ. præben. & in c. cum propter de iur. patron. & Abb. in c. fin. num. 5. eod. Etenim nec Epiſcopo, ſi ad eum deuolutio collationis huius beneficij facta ſit, currit tẽpus, niſi a die ſcientiæ, vt dixit Abb. in eod. c. fin. de iur patr. ſicut nec etiam in aliorum beneficiorum collatione.

Verum quamobrem plus temporis conceſſum eſt ad præſentandum in iure patronatus Eccleſiæ; quam laicorum? Ob eam rẽ conceſſum eſt; nam laicus patronatus præſentare poteſt ad beneficium iuris patronatus vnum, & deinceps alterum, & ſic cumulatiue plures, vt dixit Abb. in c. cum autem & ibi not. de iur. patro. & facit c. paſtoralis. eodem, & ita variare poteſt non reuocando primum, ſed addendo alium, & ſic cumulatiue, vt diximus. Id quod locum habet, vel Clericus ſit, qui præſentet, modo ius patronatus ſit de ſuo patrimonio, it a Abb. in cit. c. cũ autem, eodem. Quare & ſimul plures præſentari poterunt ab eodem vel a plur. patronis, & qui magis idoneus erit, hic inſtituetur, vt inquit Abb. in eod. §. cum autem. Non igitur intereſt, an quis primo, vel ſecundo loco præſentetur; nã nõ idcirco primus præferetur, niſi magis idoneus ſit, ita Abb. eodem

eodem c.cum autem.Si autem pares erunt, locus erit gratificationi,quod igitur in hoc casu variari potest ob eam rem,minus temporis concessum est.Vltra duos tamen pręsentare non posse,dixit Calder.cons.16.eo. & Lambe.quos refert,ac sequitur Prax.Ar. Neap.cap.63.num.23.At in præsentatione quæ fit vi iuri patronatus Ecclesiæ, variari non potest, quandoquidem præsentatio in hoc casu vim electionis habet,& ius cōfert & idcirco variatio non admittitur sicut nec in electione,ita dixit Abb.in eod.c.cum autem,& ob hanc rationem plus temporis cō cessum est.Poterit tamen si primus pręsentatus idoneus non erit,alius præsentari.

6 Quoad tertium† ius patronatus habent. Primo,qui Ecclesiam de cōsensu Episcopi fundarunt,ita habetur apud Triden.Synod. sess. vigesimaquinta, de reform. cap. 9.& cap.12.de reform.sess.14.Nemo etiam (dicitur ibi)cuiuscunque dignitatis Ecclesiasticæ,vel sæcularis quacunque ratione,nisi Ecclesiam,beneficium, aut capellam de nouo fundauerit,& construerit,siue iam erectam (quæ tamen sine sufficienti dote fuerit) de suis proprijs,& patrimonialibus bonis competenter dotauerit ius patronatus impetrare,aut obtinere possit, ac debeat. Ecce hic aperte haberi ius patronatus acquiri per fundationem,& creationem Ecclesiæ.Qui ergo a fundamentis,iam fundauerit, modo de consensu Episcopi id fecerit, hic ius patronatus acquiret.Item si vnus fundum dederit,& alius,vel plures ædificauerint, omnes ius patronatus acquirent, ita dixit Abb. in Rub.eodem,& Ioan.Zab.in verb.ius patronatus,num.5.vers.Quarto. Idem si quis omnino dirutam refecerunt; modo tamen prius requiratur primus patronus, si ipsam reficere vellit; ipse enim alijs præferendus est,ita Ioan.Zab.eod.nu.3.

Secundo loco acquirit ius patronatus is, qui Ecclesię dotem tribuit,& ob hanc rationem se tribuere dicit,quo Ecclesiam dotet, alioquin si quis leget Ecclesię,vel offerat donet iam aliquid,vel magnum sit, ius patronatus tamen non acquirit, ita dixit Abb. in c quoniam,num.10.de iur.patr.& Ioan.Zabar eodem num.4 Protestari igitur debet, ideue coram Episcopo se dotis nomine dare;ad ipsum enim Episcopum pertinet arbitrari,an intersit hoc Ecclesiæ, necne. Hinc Calder.de iur.patr.dixit,qui dotem dat, vt existat patronus,requiri probationem Episcopi,ita refert ac sequitur Fely.in c.ex parte 2.de rescri. vbi & de Capellis agit viden. Verum quid si post erectam Ecclesiam quis dotare eam velit, an queat?Plane potest si sine dote sit.Atqui si cū dote sufficienti sit, id permitti non debet,ita sensit Triden.Synod.sess.decimaquarta, de reformat. capit. duodecimo, nā permittit dotari si sine sufficienti dote sit,ergo alias secus;inclusio enim vnius alterius exclusio est,c.nonne, de præscrip.& l.cum prętor,ff.de iud.Idem habetur apud eandem Synod. sess. vigesimaquinta, de reform. cap. 9. prope finem, & ita Illustriss.Tusch.in Pract.conclus.in litera I conclus.160.nu.38. an autem sufficiens dos sit Episcopus arbitrabitur, c. de causis, de off.deleg.& l.1.ff.de iur.delib.

Tertio acquiritur ius patronatus titulo vniuersali.Et primo alienatione inter viuos qui enim exempli gratia oppidum aliquod emit ab aliquo, vel villa in quibus ius patronatus habet venditor,cum ea vniuersitate emptor ius patronatus acquirit, ita dixit Abb.in c.illud,num.4.de iur.pat.Vniuersitas autem quæ dicatur,docuit idem Abb.in c.ex his,num.10.de. . . qui in hac alienatione requiri licentiam Episcopi, ita dixit Gloss.in c.vnic.vers.Censenda.de iur. patr. lib.6.Idem si nomine dotis vniuersitas detur ius patronatus continens,maritus enim præsentare poterit.Tum quod viuente vxore dominus rerum dotaliū est,l. dote ancilla,C.de rei vendic.Tum quod fructuum saltem dominium habet;præsentatio autē habetur inter fructus,ita Rot. decis.10.in nouis.de iur.patr.quæ tamen inquit præsentationem mulieris esse præferēdam; si & ipsa pręsentet.Titulo vniuersali inter mortuos ius hoc etiam acquiritur,nam si quis institutus hæres sit ab eo, qui ius patronatus habet,hic ius patronatus etiam acquirit,ita dixit Gloss.in c.seculum,eodem,& Abb.ibi num.6. Item si ab intestato quis succedat, vel de iure ciuili,vel prætorio,vel per arrogationem,vel bonorum additionem,iuxta §.fin.in Instit.per quas pars nob.acq.

Quarto acquiritur titulo singulari inter viuos donatione ipsius iuris patronatus, c. ex insinuatione,de iur.patr.quę si in laicum fiat Episcopi consensus requiritur,vt videat si Ecclesiæ expediat,necne,ita Abb.in c. illud,num.6.eodem. Non requiritur tamen cōsensus Episcopi,vel Ecclesiæ,vel loco religioso donaret,vt in c.vnic.eod.lib.6.& ita Abb ibi nu.4.& Rot.decisi.eadem in nouis In ter mortuos per legatum;& tūc etiam requiritur Episcopi consensus si laico legetur Patroni autem,& si ius præsentandi habēt in ijs tamen,quæ ad sacramentorum administrationem pertinent,nullatenus se præ-

sumant

sumāt ingerere, neque visitationi orna mēto rum Ecclesiæ, aut bonorū stabilium, seu fabricarum prçuentibus immisceat, nisi quatenus id ex institutione, ac fundatione eis competat: sed Episcopus hæc faciat, & fabricarum reditus in vsus Ecclesiæ necessarios, & vtiles, prout sibi magis expedire visum fuerit, expendi curet, ita habetur apud Triden. Synod. sess. vigesimaquarta, de reformat. capitu. 3. qua ratione probetur, præter Triden. Synod. tradidit Prax. Archiep. Neapol. cap. 63. Et de hoc tertio hactenus, iam quartum aggrediamur.

S V M M A.

1 *Præsentare ad Ecclesiam potest, qui ius patronatus in ea habent.*

2 *Ammisso iure patronatus præsentare patronus non potest.*

3 *Ius patronatus amitti quot modis cōtingat.*

4 *Ius præsentandi qui amisit, præsentare non potest, eius patronatus non amiserit.*

5 *Prçsētare pōt, qui ius patronatus nō habet, modo in eius quasi possessione bona fide sit.*

Impubes maior septenio) Tutor, vel Tutrix) præsētare possūt.

8 *Patroni plures, vbi sunt qua ratione præsentare habeant.*

9 *Patroni habentes filios an cum filijs præsentare debeant.*

§. I.

1 §. POstremo præmittendum est, quinā præsentare possint. ✝ Primū igitur prçsentare potest, quis ius patronatus habet, vt habetur in tot. tit. de iur. patron. Hoc enim præcipuum ius acquirit in Ecclesia, in qua ius patronatus habet, vt scilicet possit præsentare aliquem ad ipsam vacantem.

2 Excipitur tamen primo ✝ vbi ius patronatus amisit; tunc enim facultate hac priua

3 tus est. ✝ Amittit autem ius patronatus ipse patronatus, primo vbi speciatim illud vendidit; nam tunc eo iure priuatur; & Ecclesia remanet libera, c. quia Clerici, & ibi Gloss. not. Innoc. & Abb. num. 6. de iur. patron. Id quod locum habet vel Rector Ecclesiæ ius illud emeret; idque merito, nam simonia cō mittitur, ex quo ius spirituale venditur. Immo excommunicari debent, si personæ singulares vēdiderint, l. vniuersitates interdicto subijci, vt habetur apud Triden. Synod. sess. 25. de refor. c. 9. vers. Hoc dictum.

Secundo amittit ius patronatus, vbi fructus Ecclesiæ cuiscūque generis; & ex quacunque causa suspiciantur, & quacunque ratione ab ipso vsurpantur, per cit. cap. 9. versicu. patroni autem. Id quod locum habet, quicunque patroni sint, vel in dignitate positi, vel non, vel singulares personæ, vel vniuersitas, vt habetur eod. cap. 9. vers. Nec dictum, quod & ad dignitates refertur, vt ait Congregatio ibi. Id quod notandum est, quandoquidem laici sæpius se misceat bonis Ecclesia, quasi iure suo id faciant; ex quo in ipsis ius patronatus habent. Excipitur tamen primo, vbi qui se ingerit patronus actu non est, sed potentia, vtpote, quia est de familia patroni, vnde post mortem eius ius patronatus ad ipsum pertinet, hoc enim capite hic non comprehenditur, ex quo de patronis tantum agitur alia tamen pœna, vt inuasor afficitur, ita sacra Congregatio hic. Postremo excipitur, vbi iuste id faceret, vt pote quia fructus eius Ecclesiæ conduxit, id enim licite potest.

Tertio ius patronatus amittitur, vt probari non potest, nec per instrumentū, authenticum donationis, vel fundationis vel per multiplicitas fundationes per antiquissimū temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, & si Communitates, & Vniuersitates sint, vel Domini temporales præter immemorabilis temporis spatium, nisi p robēt authenticis scripturis quinquaginta continuis annis saltem se præsentasse, & præsentationes effectum sortitas esse, ita habetur apud Trident. Synod. sess. vigesimaquinta, de reforma. cap. 9. uers. In ijs vero personis & vers. Reliqui patronatus, nisi ergo admissi sint in beneficijs sçcularibus, regularibus, parochialibus, dignitatibus, alijsque beneficiis existentibus in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata.

Quarto, vbi patronus per se occidit, vel per alium occidēdum curauit Rectorem beneficij iuris patronatus. c. in quibusdam, §. sacri nihilominus, & ibi Gloss. & Abb. de pœnis vidend.

Quinto propter hæresim; nam quod ipso iure bona confiscata, c. secundum leges, de hæret. lib. 6. tunc liberatur beneficium illa seruitute, ita Felyn. in c. vrgentis, numero 1. de hæret.

Postremo priuati sunt hoc iure patronatus ij, quibus facultates, & priuilegia concessa sunt tam in vim patronatus, quam alio quocunque iure nominandi, eligendi, præsentandi ad ea, cum vacant, obrogata enim sunt per sanctam Synodum eo. cap. 9.

vers.Seu facultates exceptis tamen patronatibus, qui super Ecclesias Cathedrales sunt.Item ijs, quæ pertinent ad Reges, seu regna possidentes, vel alios sublimes, vel superiores Principes, qui cura imperij in suis dominijs habent. Postremo ijs, quæ concessa sunt in fauorem studiorum generalium, ita Trid.Synod.eod.c.9.vers.Exceptis patronatibus. His igitur modis ius patronatus quis amittit omnino: iam videamus; quando ad tempus ius hoc amittatur.

4 Excipitur itaque secundo,† vt præsentare patronus non possit, vbi ius patronatus non amissit, sed ius præsentandi tantum, idque ad tempus, quam multis modis contingit.

Primo vbi Legatus a latere ins præsentandi sibi reseruat, quod locum habet in iure patronatus Ecclesiæ pro ea enim vice præsentare Ecclesia non potest, c. dilectus, & ibi Abb.num.3.de iure patr. In iure autem patronatus laicorum legatus id reseruare non potest. Sed tantum Romanus Pontifex.

Secundo priuatur pro ea vice præsentādi qui indignū præsentauit; tunc enim collatio ad eum deuoluitur, ad quem institutio pertinebat si præsentatio legitime facta esset, ita Abb.in c.cū vos, nu.5. de off.ordin. Secus si ignorans indignum præsentauit. Clericus tamen semper priuatur, vel sciēs, vel ignorans indignum præsentet, ita Abb.ibi. Id quod locum habet, vel laicum compatronum haberet.

Tertio, qui intra tempus debitum, atque præscriptum non præsentat, scilicet laicus intra quatuor menses; Clericus vero intra sex, vt supra diximus; tunc enim ea iure patronus priuatus est iure præsentandi; & ad Episcopum prouisio pertinet, atque sic sentit Rot de iur.patr.in nouis, decis.6.vbi habetur quando tempus datum Episcopo ad conferendum post deuolutionem factā currere incipiat, scilicet vltima die statim post elapsum tempus datum patrono ad præsentādum. Hoc autem locum habet vel ob negligentiam non præsentet, vel ob litem patronorum; quippe quia quisque præsentare vult, & inter se concordes non sunt, c. cum vos, & ibi.Abb.num.septimo, de off.ordina. Tunc enim Episcopus Ecclesię prouidebit: & qui litem vincet præsentabit institutum ab Episcopo, esto peęsentatio quo ad ius nihil operetur, c.si vero, & ibi abb eodem. Si vero nolit ipsum præsentare, nihil ob erit; nam nihilominus Rector institutus erit, ita dixit Abb. ibidem. Excipitur, vbi quęstio inter Episcopum, & patronū esset; non enim tunc tempus currit patrono, id quod ob eā rem fit, ne materia delinquendi Episcopis detur. Excipitur etiam vbi quęstio esset super præsentationem iam factam, nisi quæstio decidatur, Episcopus prouidere non potest, ita Abb.in cit.c.cum vos. Prorogare tamen potest Episcopus tempus patronis, & ita in Rot.decisum fuisse refert Paris. de resignat.benef lib.7.quæst.29 in fine, & ratio esse potest, quoniam in fauorem Episcopi, idest permissum, cui renunciare potest, l. si quis in conscribendo, C.de pact.

Quarto amittitur ius præsentandi vbi patronus est excommunicatus notorius, vel denunciatus nam interim præsentare nō potest, ita Abb in cit.c.cum vos, nume. 3. eod. de off.ordin.& in c nobis, num.3.versic. De excommunicato, & ita Feder.de Sen.in consilio 102.& Tusch in Pract.conclus.in litera P.conclus.150 numero tertio, & Ego in Tractata meo de Cens.

Quinto patrono ius non habet præsentādi in Ecclesia Collegiata quoad Episcopū, & Prælatum, ita Abb.in eodem c.cum vos, numero tertio, per eem Canonem, potest tamen præsentare quoad prębendas, ita Abb. in c.nobis, numerro sexto, de iur patron. vbi Ioan.And.idem sentientem refert. Id quod locum habet vbi per electionem fit prouisio non enim eligere ipse laicus potest; nam per electionem matrimonium spiritualem initiū sumit c.fin.de transa. prælat.laicus autem, cum non sit capax iuris spiritualis, non potest tale ius quod non habet transferre, vel Ecclesia collegiata non sit. Quid ergo iuris habet patronus in tali Ecclesia? Hoc ius habet, quoniam electio ei præsētari debet, vel vt prębeat consensum, vel obijciat electo, si quid contra ipsum habet, alias aatem nō auditur, ita Abb.in c.sacrosancta, numero tertio, cum sequenti, de elect. Per pręsentationem autem ius spirituale non transfertur: sed per institutionem, quę deinceps ab Episcopo fit, & idcirco ius patronatus non dicitur spirituale, sed spirituali annexum, ita Abb.ibid.

Postremo vbi lis mota ei esset super ius patronatus: tunc enim, quod in mala fide constituitur, pręsenture non potest, quod verum est, vbi de possessione lis est mota, vt infra videbimus: secus vbi de proprietate, c. donsultationibus, de iure patr. His igitur modis proposita regula coarctatur.

5 Secundo pręsentare † potest is, qui & si ius patronatus non habet, in eius tamen quasi possessione bona fide, & ideo pręsentatus institui debet, & institutio facta, valet, nec

nec tollitur institutio, si lis deinceps moueatur, iusque patronatus euincatur, c. ex literis, in fine, & ibi Abb. num. septimo, de iur. patron. nam possessor bonæ fidei facit fructus suos, quos bona fide consumpsit; & ad restitutionem non tenetur; ex quo locupletior fructus non est. Institutus autem a patrono recognoscet qui viuit, & non qui pręsentauit, cit. c. ex literis. Excipitur autem, vbi malæ fidei possessor est; quod enim tunc fructus non facit suos, ob eam rem præsentare non potest, & si præsentet præsentatio non valet. Idque merito, nam restitutio hic fieri non potest, vt dixit Abb. ibidem Secundo excipitur vbi lis mota est de possessione ante præsentationem, quia scilicet asseritur non possidere; ex quo enim quæstio de possessione est, non potest possessione vti ad pręsentationem, vt in mala fide constitutus. Tertio excipitur, vbi quęstio de proprietate iuris est; tūc enim, & si præsentare potest, & præsentatio admitti debet, institutio tamē non est facienda, nam bonæ fidei possessor omnes fructus post litem contestatam perceptos retinere debet, id quod non posset si institutio fieret, ita Abb. ibid.

6 Tertio † præsentare potest impubes patronus, modo septennio maior sit, id quod adeo verum est, vt si impubes pupillus pręsentent vnum, alium vero tutor eius, pręsentatus ab impubere præferatur, ita Calder. in cōs. 431. alius 9. de iure patron. quem refert, ac sequitur Tusch. in Pract. cōcl. in littera P.

7 conclus. 141. num. 8. † Potest ergo etiam tutor, vel tutrix pupilli præsentare, vt dixit Federic. de Sen. in cons. 65. & in cons. 102. & in cons. 65. quo in loco posuit quid iuris esset, vbi præsentatio ad Vniuersitatem pertineret. Maior igitur septennio esse debet, qui præsētat; alioquin tutor præsentabit, vel tutrix. Atqui, si tutor etiam patronus sit, an hunc pro se præsentare; illum pro pupillo valebit? Censeo iam non posse esto, valeat plures præsentare nomine suo, & pupilli. Quid si patronus moriatur vxore relicta prægnante, an poterit nomine viuentis pręsentare vxor? Id non posse censeo, quandoquidem imprimis non tractatur de suo commodo, quo casu pro nato habetur, qui in vētre est, l. qui in vtero, ff. de stat. hom. Sed Ecclesiæ; & idcirco id inprimis inspiciendum est, argum c. cum voluntate, de sent. excom. & l. non omnis, ff si cert. petat. Addo in præsentando ius habere, qui in possessione pręsentandi est, quia scilicet in vltima vacatione Ecclesiæ præsentauit, & pręsentatio effectum habuit, esto enim alias non præsentauerit, nihil interest, in his enim inspicitur vltimus status, idest vltima vocatio, c. consultationibus, de iur patr.

8 Verum † si plures patroni sint, qua ratione pręsentabūt? Plane si vnus est, qui ius patronatus habet, et eo mortuo plures filii superstites sint; singuli vocem habebūt, si vero mortuis sint, & alter reliquerit filium, alter duos. Tertius tres vel quatuor. Quartus plures. Ille vnus habebit vnam vocem; & alii plures alteram uocem; non enim plures fratres ab eodē patre nati plures uoces habent cum patris personam referūt, qui unus est, ita habetur in Clem. 2. de iur patro. ubi DD. Si uero ab initio constitutionis iuris patronatus duo, uel plures diuisi, illud constituerint, descendentes eorum, seu familiæ singulę singulas uoces habebunt, non autē tot, quot personæ sunt in singulis familiis, & idcirco exēpli gratia si Titius, & Sempronius ius patronatus constituerint, perpetuo duæ uoces tantum erunt, uel plures ex una familia, uel pauciores ex altera sint. Quare si una familia præsentauit unum, & aliquæ personæ de altera familia eundem, reliquæ uero alium, præferetur prior, qui habet uocem unam integram; & partem etiam alterius ob cit. Clem. 2. Nam præsentatio ea præfertur, quæ a maiore parte fit, ubi a Collegio præsentatur habito respectu ad totum Collegium. Si uero a singulis, ut a laicis præfertur is, qui a maiori parte præsentatus est habito respectu ad alias partes, ita dixit Abb. in c. quoniam, num. 13. de iur. patr. & c. cum omnes, de constit. at Viu. in sua Sylu. opin. 437. Quid uero si pares uoces habeant plures, & æque omnes idonei sint. Vbi laici sunt præsentatores, ad Episcopum pertinet instituere quem uelit, c. cum autem: & ibi Abb. ac DD. communiter, de iur. patr. Si uero Ecclesiasticus patronus sit, ipse quem magis idoneum arbitrabitur, præsentabit Episcopo, si ad alium spectet institutio, magis idoneum Episcopus eligit ex probatis; & patronus ipsum præsentabit ei, qui instituere habet, ita dixit Addit. ad Nauar. in cons. 5. de iur. pat. Verum, quid si plures hæredes unius habentis uocem unam cum alio, qui omnes pro uno habentur, discordent inter se an attendenda est maior pars hæredum, uel minor, qui cum alio consensit, qui habet alteram dimidiam uocem? Card. Imol. Bonif. & alii in Clem secunda, eodem communiter concludunt maiorem partem hæredū attendendū esse, & minorem absorberi a maiore, ita de

Ff 2 com-

communi testatur Lambert. eodem libro, par. 2. art. 1. quęst. 1. & Prax. Archiepiscop. Neap. cap. 65. num. 2. 5. quare si non concordent cum compatrono, magis idoneus, præferetur, vel erit locus gratificationi.

9 Postremo † quid si patroni habeant filios, an filij cum patrib. præsentare possint? Quoad quæst. hanc sic breuiter distinguendum est. Aut præsentatio fit a singulis, aut fit ab Vniuersitate. In primo casu ordine successiuo præsentatio fit; quare vbi extant patres, & filij, seu nepotes, in præsentatione patres præferũtur, ita dixit Illustriss. Tusch. in Pract. conclus. in littera I. conclus. 608. In altero casu omnes præsentare possunt; & vocari omnes debẽt, vt dixit idẽ Tusch. eadem litera, conclus. 616. quamuis impuberes tunc admittuntur, vt idem dixit in litera P. conclus. 641. De qua præsentatione etiã abunde egit Feder. de Sen. in cons. 65. Sed de his hactenus, ad aliam transeamus.

S V M M A.

1 *Præsentari potest ad Ecclesiam iuris patronatus, qui necessitudine coniunctus est ipsis patronis. immo & patronus aliquãdo.*
2 *Præsentari potest extraneus.*
3 *Præsentari etiam potest absens.*
4 *Præsentari possunt plures.*
5 *Præsentari debet Clericus.*
6 *Aetate ea præditus esse debet, quam beneficium postulat.*

§. II.

1 §. QVinto prẽmittẽdũ est, quinã præsentari posśint. † Primũ igitur præsẽtari possunt, qui necessitudine coniũctus est ipsi patrono; id quod dubitationẽ nõ habet, ex quo est de familia eorũ, qui patroni sũt. Quare filius patroni præsentari potest. Itẽ & patronus a compatrono vti dixit Abb. in c. cõsuluit, nu. 4. de iureiur. quamuis se ipsum præsentare nequeat per c. per vestras, de iur. patron. etenim differentia esse debet inter dantẽ, & accipientem, c. fin. de constit. & l. pen. ff. de arbit. Excipitur ergo, vbi a cõpatrono præsentatur. Atqui an præsentatus numeretur in numero præsentantium? Plane sic, vbi consensit præsentationi de se factæ, ita Bero. in cõsilio 5. num. 31. libro 1. & Tusch. Pract. concl. in litera P. conclus. 595. Si ergo quinque patroni sint; & duo eligant compatronũ, alij verò duo alium, compatronus præferetur, cum præsentatus habeatur in numero præsentantium, vbi consentit.

Excipitur etiam vbi vnus patronus esset, & Episcopus eum sponte institueret, patronus enim assentiri potest: immo & rogare Episcopum, vt eum instituat, ita dixit Abb. ibidem.

2 Secundo † præsentari etiam potest extraneus: non enim prohibitum est, ergo admitti debet, argum. l. si quæramus, ff. de testam. & l. ab ea parte, ff. de probat. & habetur in tot. tit. de iur. patron. Excipitur tamen, vbi in constitutione Ecclesiæ aliud cautum esset, ab eius enim dispositione discedi non potest. argum. l. in re mandata, C. mand.

3 Tertio † absens præsentari potest, & admitti, si superiori notus sit, argu. Clement. 1. §. præsentatos, de excess. prælat. & ita Abb. in consil. 76. lib secundo, & Card. Tusch. in eadem littera P. concl. 591. Excipio tamen, vbi plures sunt præsentati: nam cum examinandi sint, pręsentes esse debent; veniet igitur ad examen.

4 Quarto † plures præsentari possunt cumulatiuè, quo idoneus admittatur, ita Tusch. eadem in littera P. concl. 153.

5 Quinto † Clericus vt necessario postulatur, ita Lambert. de iur. patr. in vlt. parte, 2. lib. quæst. 2. arbitr. 3. & de communi sententia testatur Paris. de resign. benef. lib. 4. q. 2. nu. 5. esto Rot. proxime Clericum futurum, scilicet ante institutionem, pręsentari posse concluserit.

6 Postremò † in ea ætate esse debent, quam beneficij qualitas postulat: Quare si exempli gratia ad Ecclesiam parochialem pręsentetur, vigesimum quintum annum attigisse debet, vt intra præscriptum tempus Sacerdos fieri queat, c. fina. iunct. Gloss. statutum, de instit. libro 6. si beneficium simplex est, decimum quartum annum, vt suo loco diximus. Idem & de reliquis, eam quib. pręsentatio fiat, videamus.

S V M M A.

1 *Præsentatio cui fieri debeat.*
2 *Præsentatio quomodo fiat, vbi ius patronatus Ecclesiasticum est.*
3 *Præsentationis forma qua nam sit.*

§. III.

§. III.

1 §. SExto præmittendum est, cui præsentatio facienda est.† Præsentatio igitur vbi ius patronatus laicorũ est, Episcopo fieri debet, & deinceps examinari; ita habetur apud Trid. Synod. sess. vigesimaquarta, de reformat. cap. decimooctauo, vers. Quod si ius patronatus seruata forma examinis supra posita; & si idoneus repertus non fuerit
2 admitti non debet.† Vbi vero ius patronatus Ecclesiasticũ est, si institutio ad Episcopum pertineat patronis examinatorib. offeret examinandos quos voluerit, & ex approbatis quem digniorem iudicabit, Episcopo præsentabit, si institutio ad aliũ spectet, de oblatis a patrono, & de examinatis Episcopus digniorẽ eliget, quem patronus ei præsentabit, ad quem institutio spectat, vt dicitur in eodem vers. Si vero iuris patronatus; examen autem fieri debet, vel præsentati a laico sint, vt habetur apud Trident. Synod. sess. vigesimaquinta, de reformat. cap. 9. Vel ab Ecclesiastico præsentati, vel electi, nominative, vtpote a Sedis Apostolicæ Nuncio; quod examen fiet a locorum ordinario non obstante quocunque priuilegio per eundẽ Synodum, sess. septima, de reformat. cap. 13. Tertio etiam si præsentati sint in mensibus, qui ad Apostolicam Sedem pertinent. Quarto vel priuilegium, vel consuetudo contraria esset, vel appelletur; hęc omnia enim tolluntur per cit. cap. 13. Quinto vel institutio facienda sit ab inferiori Episcopo per eandem Synodum sess. vigesimaquarta, de reformat. cap. 18. vers. Si vero iuris patronatus. Excipitur tamen, vbi quis præsentatus essent Vniuersitate, seu a Collegio generalium studiorum; non enim tunc examini subijciuntur; alias vero sic, a quocunq præsentati sint, ita sancta Synod. eadem sess septima, capit. 13. Examen autem hoc non fit per concursum, vbi vnus tantum præsentatus est, vbi vero plures inter ipsos tantum, vt colligitur ex eodem cap. 18. vers. Si vero iuris patronatus.

Atqui si lis orta inter patronos sit oeconomus ab Episcopo ponetur in Ecclesia iuxta c. cũ vos, de off. ordi. qui tamen non sit de præsentatis ob. c. auaritiæ, de elect. libro 6. & sic elapso tempore quatuor mensium lis finita non sit, seruabitur dispositio, c. si vero, de iur. patr.

3 Forma vero præsentationis hęc est, †vt dixit Abb. in c. fin. de iur. patr. num. quinto, Hunc Clericorum eligere volo præsentādũ; & sic eum pręsento, & peto eum per vos institui, ita Abb. ibi Ego censeo sat esse dicere præsento hunc Clericum, &c. Præsentatio enim tunc facta dicitur, vbi corporalis Præsentatio erit, id est corporaliter obtulerit eũ, quem præsentat. Quare si patronus duobus clericis literas dederit, qui primo literas obtulit, instituetur, non autem secundus, ita inquit Addit ad c. vnic. de iur. patron. lib. .. quod ego in hanc sententiam accipio si institutio fiat, antequam alter litteras offerat; alias de oblatis magis idoneus instituetur. Et de his hactenus ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Instituere præsentatus ad Episcopum pertinet.*
2 *Præsentari plures si æque idonei sint, quis præferatur.*

§. IV.

1 §. PRæmissis iam dictis † Episcopus præsẽtatos a patronis; & per examen idoneos repertos instituet, vt supra diximus; institutio ad ipsum pertinet; alioquin ad superiorem institutio deuoluetur, vt habetur in tit. de instit.

2 Verum † quid si plures æque idonei probati sint? quem Episcopus volet instituet, c. cum autem, de iur. patro. vbi ius patronatus laicorum est, ita Abb. & communis opin. ibi Si vero ius patronatus Eccl. sit, & institutio ad Episcopum pertineat, quem dignorem patronus iudicabit, Episcopo præsentabit. Si ad alium institutio spectet, Episcopus eliget digniorem quem patronus præsentabit ei, ad quem institutio pertinet, ita Trident. Synod. sess. vigesimaquarta, de reform. capitulo decimooctauo, vers. Si vero. Ex his patet quis præferendus sit. Institutione autem facta de litteris institutionis, de possessione accipienda; & de professione fidei eadem asserimus, quæ de collatione asseruimus. Et de materia hac satis. De vnione beneficiorum agamus.

De Vnione beneficiorum Ecclesiasticorum materia ex qua Potestatis Episcopalis sexta, habito respectu ad iurisdictionem ordinariam fori exterioris simplicis. Cap. LII.

SVMMA.

1 *Vnire beneficia Episcopus potest.*
2 *Vnio beneficiorum quid sit.*
3 *Vnio beneficiorum quotuplex.*
4 *Vnio quamobrem fiat.*

1 QVINTO † vnire Episcopus beneficia potest, vt probabimus. Verum, ne terminos ignoremus; hæc præmittenda sunt. Primum quid vnio beneficiorum sit. Deinde quotuplex. Tertio quamobrem fiat. Postremo quot modis.

2 Quoad primum igitur † vnio beneficiorum est vnio, quam vnum beneficiũ altero vnitur ob vtilitatem, & necessitatem Ecclesiæ, vt colligitur, ex cap. 13. Trid. Synod. de reform. sess. 24.

3 Quoad secundum † duplex est altera expressa altera non expressa, sed tacita expressa est ea, qua aperte vnitur vnum beneficiũ alteri beneficio, seu vna Ecclesia alteri Ecclesiæ. Non expressa verò, sed tacita est ea, quę fit, quãdo quis resignat beneficiũ in fauorẽ alicuius Capituli, Conuentus, seu Monasterij; nam, etsi vnio aperta non videtur esse, re tamen ipse talis est; perinde enim est atque si vnio facta esset, ex quo nũquã illud beneficium deinceps vacat; quippe quia Capitulum, Conuentusve nunquam moritur, l. sicut, §. vlt. ff quod cuiusque vniuers. nom. & l. proponebatur, ff. de iud. Hinc in singulis quindecim annos in hoc postremo casu facta vnione soluitur quindennium; sic enim constituit Paulus II. in Bulla in ordine octaua; & alij Pontifices relat. a Paris. de resign. benefic. lib. 4. q. 10. de qua vnione hic non agimus, sed de priori.

4 Quoad tertium, † scilicet quamobrem vnio fiat breuiter concludendum est ob vtilitatem Ecclesiæ fieri: nam, quod cõtingere potest Parochum non habere tantum a beneficio, vnde se sustentet, oneraque Ecclesię sustineat, vel quod beneficium tenue est, vel quod prædia aquis obruta sunt, aliave ratione inutilia reddita, quamobrem si huic non prospiciatur, diuinus cultus diminuetur, cum non sit qui inseruiat; vel saltem nõ vt decet (non enim de suo viuere debet, qui Ecclesię inseruit, vt dixit Couar. in cap. 1. de testam. quandoquidem qui Altari seruit, de Altare viuere debet, c. de multa, de pręben.) ob eam rem, vt vnio beneficiorum fiat, Ecclesia decreuit, ita habetur apud Triden. Synod. sess. vigesimaquarta, de reform cap. 13. vers. In Parochialibus vero Ecclesiis. Sed permissis, iam rem aggrediamur.

SVMMA.

1 *Vnire beneficia Episcopus potest, qua regula, quousque pateat declaratur.*
2 *Ecclesiis, quæ alteri Ecclesiæ vnitæ sunt, qua ratione prouideatur.*
3 *Ecclesiis parochialibus qua ratione prospiciatur si per vnionem non possit.*
4 *Canonicatibus qua ratione consulatur, vbi tenues sunt.*
5 *Cathedralibus ecclesiis qua ratione prouideatur, vbi tenues fructus habent.*
6 *Vnio beneficiorum fieri potest Seminario.*
7 *Pensionem an Episcopus imponere possit.*
8 *Beneficiorum qualitatis seruabit Episcopus in eorum collatione.*

§. I.

§. 1 HIs præmissis iam rem aggrediamur † Episcopus ergo ob rationes supra allatas vnire beneficiũ alteri beneficio potest; ita enim habetur in c. sicut vnire, & ibi Abb. de excess. prælat. & in Clem. 2. de reb. Eccles. nõ alien. & apud Triden. Synod. sess. vigesimaquarta, de reformat. cap. 13. versic. In parochialibus etiam Ecclesiis, & Quinct. Mandos. de signat. grat. in vers. Vniones ibi, Hodie vniones.

Id quod locũ habet, vel collatio beneficii vniendi ad superiorẽ deuoluta esset, nam vnio respectum habet ad proprietatem, vt inquiunt DD. & Abb. c. sicut vnire, & Mand. ibid. facere.

Secundo etiam inuito eo, qui beneficium habet, quod vniendum est, vt dicitur in cit. Clem. 2. & hoc ob hanc rationem, quoniam vnio hæc fit sine præiudicio Rectoris, c. consultationibus, de donat. & ita Gloss. in cita. Clem. in verb. Vocatus.

Idem potest & Vicarius Episcopi, si speciatim

ciatim id ei commissum sit, non autem infe riores, nisi iurisdictionem Episcopalem habeant, vel ius hoc præscripserint, vt inquit Abb. in eodē c. sicut vnire. Idemque potest Capitulum Sede vacant, & Legati a latere. Atqui an Episcopus vnire possit sine cōsen su Capituli? Nauar. tenet id posse in cōsilio fin. de off. deleg. Addit tamen ibi ad eum cō trarium tenere sacram Cōgregationē Concilij interpretem refert, vt habetur in Clem. secunda, de rebus Ecclesiast. non alien. & c. tuæ, & c. sequ. de ijs, quæ fiūt a prælat. sine consens. Capit.

Quarto habito respectu ad beneficia vnire potest beneficiū simplex alteri parochiali Ecclesiæ, vt dicitur in eodem capit. 13. apud Trident. Synod. Item & Ecclesias parochiales, vt habetur in cit. c. sicut vnire, & ibi Abba.

Excipiuntur tamen primo beneficia Regularia simplicia; nō enim hæc vniri possūt per cit. cap. 13. de reform. sess. vigesimaquarta, versicu. In parochialibus ibi. Non tamen Regularium.

Secundo excipiuntur beneficia alterius diœcesis, nō enim hæc Episcopus vnire potest vt habetur apud Triden. Synodum, sess. decimaquarta, de reforma. cap. 9. Vel ratione augendi cultum diuinium, aut numerum beneficiatorum, aut alia quacunque de causa, vt ibi dicitur. etenim nec Monasterio, nec alteri pio loco vniri queunt.

Tertio excipitur habito respectu ad beneficia, quibus vniuntur; nam Ecclesiæ parochiales vniri non possunt Monasterijs quibuscunque, aut Abbatijs, seu dignitatibus, siue præbendis Ecclesię Cathedralis, vel collegiatæ, siue alijs beneficijs simplicibus, aut Hospitalibus militiisve, vt habetur in cit. capit. 13. vers. In vnionibus. Immo quærenti sunt, inspici debent ab Episcopo an ex legitima causa vnita sint, iuxta dispositionem Trident. Synod. sess. septima, de reformat. cap. 6.

Quarto vniri non debent beneficia libera Ecclesijs iuris patronatus etiam laicorum, vt habetur apud Triden. Synodum. sess. vigesimaquinta, de reformat. capit. 9. versicu. Insuper vid.

Postremo suæ mēsæ Episcopus vnire nō potest per Clem. fin. de reb. Eccl. non alien. His igitur casibus exceptis, prouidere Ecclesiis parochalibus per vnionem potest.

2 Vnione autē facta, ne Ecclesia vnita detrimentum patiatur onera, quæ habebat, sustinebuntur per Ecclesiam, cui vnita est. Si ergo habebat celebrare missas tot. tit. ex fundatione tot celebrabuntur: si habeat curam aimarum, & eam ipsam habebit. Quare Episcopus curabit, vt etiam per Vicarium perpetuum animarum cura laudabiliter exerceatur, cui non pauciores quinquaginta aureis, nec plures centum dabuntur, vt habetur in Bulla Pij Quinti, incip. Ad exequendam. pag. 999.

3 Atqui † si non adsint beneficia, quæ vniri possint parochiali, qua ratione alia ei subuenietur? Plane vno ex his modis aut Primitiarum, aut Decimarum assignatione, aut per parochianorum symbola, aut collectas, aut qua commodiori Episcopo videbitur ratione tantum redigetur, quod Rectoris, & Ecclesiæ necessitate decenter sufficiat, vt habetur eodem capit. 13. cit. versicu. In parochialibus.

4 Obtenues fructus etiā præbendarū † quæ sunt in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis insignibus vnire ipsis Episcopus potest cum cōsensu Capituli aliquot beneficia simplicia, non tamen regularia. Vel si hac ratione non possit, Præbendas ad pauciore numerum reducet, & fructus earum, quę extra ve sunt, applicabitur distributionibus reliquarum præbendarum cum consensu tamē patronorum, si de iure patronatus laicorum sint, vt habetur apud Triden. Synodum sess. 24. de refor. cap. 15.

5 Quoad Cathedrales vero Ecclesias † vbi earum tenues reditus sunt, vnio fit a Romano Pontifice, habita relatione Concilij prouincialis, iuxta dispositionem Trid. Synod. ead. sess. de refor. cap. 13.

6 Pro Seminario demum † beneficia Episcopus vnire potest, modo simplicia sint ita Triden. Synod. sess. 23. de refor. cap. 28. versicu. Nec non beneficia.

Verum an Episcopus pensionem imponi
7 potest. † Olim quibusdam seruatis poterat: hodie id ei prohibitum per Bullam Pij V. de simonia confidentiali, incip. Intolerabilis multorum peruersitas, quam posui in Tract. meo de simon. cap. 22. §. 1. Hinc Paris. de cō fident. benef. quæst. 28. num. . . . ab aula recessisse de quorundam sententia testatur, vt Episcopus pensiones imponat. Ab hoc igitur Episcopus se abstinebit, nam & ita Ego seruari vidi.

8 Postremo † Episcopus in beneficiorū collatione operam dabit, vt beneficiorum qualitates conseruentur, & onera ei imposita. Si ergo præbenda Theologalis sit, Theologo præstabitur; si Presbyteralis, Diaconalis, vel Subdiaconalis, ijs conferentur qui huiusmodi ordines habent, iuxta dispositionem Trident.

dent.Synod.seff 25. de reform. capit.5. vid. Sed de materia hac satis, iam ad aliam transeamus.

De Constitutione nouæ Parochiæ, materia ex qua septima Potestatis Episcopalis, habito respectu ad iurisdictionem Episcopalem ordinariam fori exterioris simplicis. Cap. LIII.

S V M M A.

1 *Parochiam nouam constituere Episcopus potest; qua regula declaratur.*
2 *Parochia noua quando institui possit ab Episcopo.*
3 *Parochia noua parocho qua ratione subueniatur.*

1 SEXTO † Episcopus nouam parochiam instituere potest, ac debet in casib. infra explicandis; sic enim habetur in c. audientiam 1. de Eccle. ædifican. & ibi DD. & nouissime apud Tridēt.Syno. sess.21. de reform.cap.4. & Illustriss. Tusch. Pract.conclus.in littera P.concl.98.

2 Id quod † primo potest in ijs Ciuitatibus & locis, vbi nullę sunt parochiales Ecclesię, quamprimum enim, vt fiant curare debet, non obstantibus quibuscunque priuilegiis, & consuetudinibus etiam immemorabilib. ita Triden.Synod.de reform. sess. vigesimaquarta, capitu.13. in fine. Quare prospiciet etiam ipsis parochiis qua ratione onera sustentent.

Secundo instituere etiam nouam parochiam potest in alterius parochia; id quod facere potest ob duas causas imprimis. Primum, vbi parochiani longe absunt ab Ecclesia parochiali, vnde sine magno incommodo, præsertim hyemis tempore ad percipiēda Sacramenta, & Diuina officia audienda accedere non possunt.

Secundo, vbi non ob longitudinem itineris: Sed ob aliam difficultatem parochiani prædicta habere nequeunt, vtpote, vel ob transitum fluminis, vel ob id quod Ecclesia parochialis intra Opidum Ciuitatemve est, parochiani vero extra domicilium habent; quare contingit ob difficultatem fluminis, vel noctu non facile subueniri a parochijs ipsis posse. Fit igitur diuisio, seu nouæ parochiæ constitutio. Tum ad diuinum cultum augendum, tum ad salutem fidelium, ita in simili de Cathedrali Ecclesia habetur in Extrauag. Sedis Apostolicę, de off. ordin. Quo igitur subueniatur veteri parochiæ., noua hæc cōstituetur, & idcirco parochus hic nonus Coadiutor alterius dicitur.

Item quoniam ob animarum salutem cōstituitur; ob eam rem inuito parocho Ecclesiæ Matricis noua parochia cōstitui potest, vt habetur in eodem cap. quarto, ibi etiam inuitis Rectoribus, & cit. c. ad audientiam, atque sic dixit Lap. alleg.63. num.3. versicu. Quæritur ergo, & Tusc. eadem conclus.98. numero 2.

3 Postremo † non solum constituere nouā parochiam potest, verum etiam competentem portionem, ex fructibus ad Ecclesiam Matricem quacunque ratione pertinētibus assignare Episcopus suo arbitrio debet. Si vero Ecclesia Matrix non possit, compellere potest parochianos ad ea præstāda, quę ad parochum sustentandum pertinēt, vtpote, vel decimas, vel aliquam aliam portionem, vt habetur in eodem cap.4 & cit.c.ad audientiam. Quare & prædia eius Matricis assignare poterit. Si vero nec ipse populus queat, Episcopus de suo præstabit, ita dixit Hostien. in cit.c.ad audientiam, quem refert ac sequitur Abb. ibi, num. septimo, & sacra Congregatio Concilii ibi interpres in eod. capit.4. si nec Episcopus poterit parochus suis laboribus victum sibi parabit.

Addo constitutionem huius parochię nouæ nulla ratione impediri posse, nec constitutam tolli per cit.cap.4.

Excipit tamen casum Lap. eadem allega. 67. num.6. & sequitur Tusc. eadem conclu. 98. num. septimo, vbi parochus velit ipse capellam construere, & dotem dare de bonis Ecclesiæ, & ibi rectorem amouibilem, seu Capellanum, non enim ad aliud compelli posse cit. DD. inquiunt: Quorum sententia mihi placet, modo Episcopus huic assentiatur, & saluti animarum prospiciatur, ēsto S. Synodus hoc non dicat.

Parochia autem hæc recens suam Matricem, tanquam patronam agnoscet; quandoquidem ius patronatus in eam consequitur vt dixit Gloss. in eodem c. ad audientiam, in verb. Præsentationem, & sequitur Lap. alleg.66. nume.6. & Tusch. in cit. conclus. 98. in fine. Alias autem ædificari Ecclesia intra parochiam alterius cum eius pręiudicio nō

potest

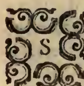
potest, vt dixit Guid. Papa decis. 360. & si quis contrarium conetur, nouum opus ei nunciabit, iuxta tit. de oper. nou. nunc. ita Guid. Pap. ibidem. Habet enim priuilegium hoc Ecclesia parochialis, quod alia parochia in ipsa constitui non debet, vel Capella quippe quia in præiudicium eius redundaret contra c. Ecclesiæ, & c. quiscunque, 16. quæst. 1. & facit, c. pastoralis, de ijs, quæ fiunt à prælat. etenim nec alia iura ei adimi debent, ita Fusch. de Visit. Eccles. lib. 2. cap. 2. num. 14.

De materia autem hac egit Quinct. Mandos. in tract. de signat. grat. in tit. Coadiutores, pag. 117. & in tit. Coadiutores, pag. 70. Sed de Coadiutore parochialis Ecclesiæ, qui datur cum nouæ parochiæ cõstitutione hactenus, ad Coadiutorem, qui datur sine nouæ parochiæ constitutione, transeamus.

De Coadiutoribus, & Vicarijs Ecclesiarum parochialium, materia ex qua Potestatis Episcopalis octaua, habito respectu ad iurisdictionem fori exterioris simplicis. Cap. LIIII.

SVMMA.

1 *Coadiutor datur parocho, qui ob vitium corporis, sua munera obire nequit.*
2 *Item, vbi ob imperitiam.*
3 *Item vbi ob frequentiam parochiæ non potest suum munus obire.*
4 *Coadiutor datur etiam ad vnum actum.*

SEPTIMO Episcopus sine nouæ Parochiæ constitutione Coadiutorem dare potest, ac debet in his casibus.

1 Primo † vbi Parochus impeditur, quominus Parochiç munera obeat; vtpotè perpetuo morbo: quia scilicet paralyticus factus est, vel furiosus, vel leprosus, & sic morbo laborat perpetuo, ut in c. fin. de Cler. ægrot. uel est senex admodum. Episcopus igitur, tunc huic Coadiutorem dabit: datio enim hæc ad eum pertinet, ad quem uacantem Ecclesiam dare pertinet: at communi iure ad Episcopum pertinet, ergo & Coadiutoris datio pertinere debet: ita dixit Abb. in cit. c. fin. ubi plurib. rem hanc egit, & hic curam animarum eandem habebit, quam Parochus, c. de rectoribus, & cit. c. fi. de Cler. ægrot. & ali debet de fructibus beneficij, ita DD. in eodem c. de rectoribus, & in c. 1. eodem lib. 6. Quid iuris autem, si fructus nõ sat sint ambobus? cõcludit Abb. ibi prius Parocho prouidendum, deinceps Coadiutori: tu uerò dic ut supra, ubi qua ratione Parocho prouideatur declaraui. Atqui si is, cui datus est Coadiutor, uelit ipse administrare Sacramenta, an prohibere id Coadiutori possit? Planè sic: nam hæc est natura Coadiutoris, ita Nauar. in cons. 3. num. 4. de Cler. ægrot. mortuo autem eo, cui Coadiutor datus erat, extinguitur officium Coadiutoris.

2 Secundo † datur Coadiutor ab Episcopo ad tempus tantum illiteratis, & imperitis, ad officium suum obeundum: idque iure delegato: ita habetur apud Trid. Synod. sess. 21. de refor. cap. 6.

3 Tertio † Coadiutor datur, seu dare debet Episcopus, vbi per se quidem Parochus ad Sacramenta administranda, & diuina facienda, suumque munus obeundum habilis est, ob Parochianorum frequentiam tamen omnino non potest? In hoc igitur casu, si parochialis Ecclesia baptismalis ue sit, & populus adeo frequens, ut non sat sit rector, ab Episcopo curabitur, ut tot Sacerdotes, ad hæc peragenda suscipiat, quod sufficiant ad Sacramenta administrãda, & diuinum cultum peragendum, ita habetur apud eandem Synod. sess. uigesima prima, de reform. cap. 4. Idque Episcopus tanquam Apostolicæ Sedis delegatus facere potest. Hi autẽ Coadiutores, seu Capellani probari debent ab Episcopo: ad ipsum enim pertinet iudicare, an sint idonei, necne. Pro uictu autem, uel pars fructuum assignabitur, uel alia ratione prouidebitur, scilicet tanta pecunia in mensem danda. Residere tamen ipsi proprij parochi debent; esto Coadiutorem, Capellanumuè habeant, & quãtum possunt & ipsi elaborare: nã Coadiutores dicti sunt, quoniam simul adiuuant ipsum parochum operantem. Hi tamen Coadiutores cum spe futuræ successionis non dantur, ut habetur apud Triden. Synod. sess. 25. de reform. cap. 7. An autem in Cathedrali dari possint, ibi refertur.

4 Postremò † Coadiutorem ad unum actum Episcopus etiam aliquando dare debet, scilicet Cõcionatorem: nam cum Parochi munus sit, uerbum Dei populo proponere, ut habetur apud Triden. Synod. sess. quinta, de refor-

reformat. cap. 4. & suo loco diximus, si ipse autem non possit, aut nolit munus hoc obire, Episcopus, vt per alium id obeat, operam dabit. Sed de ijs hactenus, iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Vicarius dari ad tempus ab Episcopo debet Parochiæ, vbi Parochus administrare non potest.*

§. I.

1 §. EPiscopus † quoque Vicarium dare ad tempus parochiæ debet sumptibus Parochi in his casibus.

Primo, vbi parochus ipse, Sacerdos nõ est potest enim beneficium conferri non Sacerdoti, modo sit Clericus, & intra annum Sacerdotium suscipiat, c. cum in cunctis, §. inferiora, de elect. in antiq. iunct. c. licet canon. eod lib. 6. & suo loco diximus.

Secundo dare etiam debet Vicarium Episcopus, vbi parochus ex iuxta causa abest, vt habetur apud Triden. Synod. sess. 23. cap. 1. vers. eadem, de refor. Idem si residere non posset ob inimicitias, vt diximus, vbi de residentia egimus.

Item, vbi plura incompatibilia beneficia quis habet, iuxta dispositionem Triden. Synod. sess. 7. de refor. cap. 5.

Quarto Vicarium dare potest, & ponere debet, vbi Ecclesia vacat, vt habetur apud eadem Trident. Syno. sess. vigesimaquarta, de reforma. cap. 18. & ad summam vbicunque periculum est, ne salus animarum periclitetur.

Quinto, vbi ad religionem se transtulit, intra annum probationis, & quousque profiteatur Vicarium Episcopus constituere habet, c. beneficiũ illius de reg iur. lib. 6. iunc. Trid. Synod. sess. 25. de Regul. cap. 15. & sess. 21. de reform. cap. 2.

Sexto, vbi curata beneficia, curam animarum habentia, Cathedrali Ecclesiæ, alijsve Collegiatis, vel Monasteriis, vel Collegiis, Pijsve locis quibuscunque perpetuo vnita sunt ita Trid. Synod. sess. 7. de reformat. capitulo 7.

Postremo, ob quamcũque aliam causam, quamobrẽ proprius parochus inseruire nõ potest; vtpote, vbi ob delictum per aliquod tempus, in exilium missus est, vel ob aliam iustam causam abest. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Parochialibus Ecclesiis, certos fines non habentibus, certi fines constituendi sunt.*

2 *Rectoribus, propriũ populũ non habẽtibus, proprius populus cõstitui debet, ac pararochia.*

§. II.

1 §. POstremo † in Ciuitatibus, ac locis, vbi parochiales Ecclesię certos fines nõ habent, nec Rectorẽ propriũ, Episcopus
2 distinguere parochias debet, † & singulis suum proprium parochum assignare, qui eas cognoscere valeat, & a quo solo sacramenta suscipiant; sic enim habetur apud Triden. Synod. sess. vigesimaquarta, de reformat. ca. 13. cuius verba hæc sunt, In iis quoque Ciuitatibus, ac locis, vbi parochiales Ecclesiæ certos nõ habent fines, nec eorum Rectores proprium populum, quem regãt, sed promiscue petentibus sacramenta administrant, mandat Sanctæ Syno. Episcopis pro tutiori animarum eis commissarum, salute, vt distincto populo in certas, & proprias Parochias, vnicuique suum perpetuũ, peculiaremque Parochũ assignent, qui eas cognoscere valeat, & a quo solo licite sacramenta suscipiãt, aut alio vtiliori modo, prout loci qualitas exigerit prouideant. Hæc sunt verba Concilii, ex quibus proposita habentur, ad alia transeamus.

De Iure dicendo in causis mere Ecclesiasticis; necnon mixti fori, & de libertate, Immunitateque Ecclesiastica tuenda, materia ex qua Potestatis Episcopalis, nona, ac decima, habito respectu ad iurisdictionem ordinariam fori exterioris simplicis. Cap. LV.

V M M A.

1 *Ius dicere in causis mere Ecclesiasticis, necnon mixti fori Episcopus debet.*

2 *Immunitatem, atque libertatem Ecclesiasticam tueri Episcopus debet.*

OCTA-

1 OCTAVO, † quoniam Episcopus in sua diœcesi iurisdictionem habet cum mero,& mixto imperio,vt tradunt DD. in l imperium,ff. de iurisd. omn. iud. & facit c. 1. de off.ord. Habeant igitur Episcopi, dicitur enim ibi, sæcularium vrbium in his diœcesibus liberam potestatem adulteria,& scelera inquirere,vlcisci,& iudicari secundum quod Canones cēsent, absq; impedimento alicuius,&c Hæc ibi, Episcopus ergo ius dicere,& causas mere Ecclesiasticas,necnon mixti,fori,tam ciuiles, quam criminales cognoscere habent.Quæ autem mere Ecclesiasticæ,ac mixti fori sint, qnod alias pluribus agentur, ob eam rem hic consulto ommittuntur.Vnū huc inserimus,causas omnes ad forum Ecclesiasticum,quacunque ratione pertinentes, in prima instantia coram ordinarijs locorum dumtaxat agendas esse;& idcirco neque Legatos de latere, neque Nuncios,aliosque Gubernatores Ecclesiast. impedire ipsos Ordinarios, & Episcopos posse indictis causis, aut aliquo modo iurisdictionem eis præcipere, aut turbare, ne contra clericos, aliasve personas Ecclesiasticas, nisi Episcopo prius requisito, eoque negligente procedere; alias eorum processus, ordinationesve nullius momenti sint, atque satisfactionem damn partibus illati tenentur,ita habetur apud Triden.Synod.sess.vigesimaquarta, de reformat.capitulo 20.Et pertinēt,quæ dixit Couar. pract. quæst.cap.9.Summum autem studium adhiberi ab Episcopis debet,ut quāprimum potest lites terminentur.c.finem litibus,de do. & cōtum.& l.properandum,C.de iudic.de qua re nouissime Triden.Synod.sess.vigesimaquinta, de reform. capit. 10. admonet omnes iudices,vt id incumbant.

2 Decimo † immunitatem, ac libertatem Ecclesiast. tueri Episcopus debet, vt habetur in c.2. de immun. eccl.lib.6.& in c.seculares, de for. compet. eodē lib. & in c.si iudex,de sent.excommun.eod. lib. & c.nouerriat,eodem in antiq.iunct.c.quæ ecclesiarū, de constit.& in c.maior,17.quæstio.4. & vt inquiunt DD.& Abb.in c.inter alia, de immun.eccles.& in c.sanctæ Mariç,de constit. hac enim ratione dicimus cultus maiori pietate, atque alacritate ab Ecclesiasticis personis celebratur,& exercetur, & in suis Ecclesijs residere quiete,ac pacifice queunt,& sine impedimento,& eum fructu,& ædificatione populi sua munera obeunt, vt dixit Trident.Synod.sess. vigesimaquinta, de reforma.cap.20. Quæ autem immunitas, atq; libertas ecclesiast. sit, alias vberrime tractabimus.Sed iam ad alia transeamus.

De Pœnis,materia ex qua Potestatis Episcopalis vndecima,habito respectu ad iurisdictionem ordinariam fori exterioris simplicis. Cap. LVI.

S V M M A.

1 *Pœnam inferre Episcopus debet.*
2 *Pœnarum species quot sint.*
3 *Pœnæ corporales quæ sint.*
4 *Carcere inclusi ratione curandi.*
5 *Pœna pecuniariæ inferri possunt Clericis.*
6 *Pœnæ spirituales, quæ nam sint.*

1 VNDECIMO † Episcopus inferre pœnas quoque potest,ac debet, vbi scilicet ratione coercere delinquentes non valet; alias ab his abstinendum est, vt dixit Triden.Synod.sess.13. de reformat. capit.1.

2 Verum † quod pœnę partim corpus afficiunt,partim animam, partim rem familiarem,partim famam, de quibus Innoc. in c. qualiter,& quando,de accusat & ibi quoq; Felyn & idem in c.cum non ab homine,numero 7.de iud ob eā rem,quæ nam hę sint exemplis breuiter explicemus.

3 Pœnæ corporis igitur sunt hæ,† quæ ab Ecclesiastico Iudice imponi possunt.

Primo damnatio ad triremes; nam & in Clericis locum habet, vt testatur Diaz. in Pract crim.canon.cap.143. vers.Venit insuper, & sequitur Clar.in sua Pract.crim.§.fin. quæst.septuagesima,vers.frequens. Idque ex consuetudine, quam tamen Diaz. in Sacerdotibus improbat,& Clar.inquit ibi imponendam non esse sacerdotib. nisi vbi spes correctionis non adest.Verum an degradari debet,vbi sic damnatur?Item an sic damnatus irregularis fiat?& quid de Iudice?Quoad primum degradādum esse inquit Addit. ad Diaz eodem capit.143.& hoc Campeg. apud Zanchin.idem sentiētem refert: consuetudine tamen non seruari illa Addit. refert,sed solum deponi ait.Quoad secūdum, an fiat irregularis ad triremes damnatus, con-

concludendum est breuiter, eum infamem fieri & idcirco irregularem; & ita Nauar. in consſ.16.& 17.de hæret. Quoad tertium Iudex ad hanc pœnam clericum condemnans irregularis non fit, vt probaui in Tract. meo de irregular.cap.5.§.7.quem videas.

Altera pœna est fustigationis; hac enim, & Clericus punitur, ita dixit Diaz. eadem prax.cap.174.& ſequitur Clar. eodem verſ. Moderate tamen fieri debet, alias punitur per c. preterea, de Cler. percuſſor. Hoc autẽ effectus, infamis fit, argum.l. ictus fustium, ff.de his, qui not.infam.& ita Nauar. in eodem conſ.16.de hæret quam tamẽ pœnam publice inuri clericis nũquam vidi, nec debere ob honorem dixit Prax.Archiep. Neapol. Hinc clericum laico, quem offendit, nõ debere genuaflectere, ſed alias ei ſatisfactis aſſeruit Hoſt.in c.contingit, de ſent.excom. Non tamen irregularis ſit iudex eam inferens: ex quo nec mutilatio, nec mores interuenit.

Tertia pœna est ictus funium, ideſt *tratti di corda*; hac enim pœna clerici quoque affici ſolent. ita Clar.eodem. Poſſunt etiam torqueri ad veritatem habendam ſeruatis ſeruandis; & quamuis communi iure per Clericos id fieri debeat, vt de communi ſententia teſtatur Rip.in c.decernimus, de iudic. quem refert Sbroz.de Vicar.Episc.libro 2. quæſt.153.num.8. De conſuetudine tamen communi contrarium ſeruatur, vt inquit Abb. in c.vniuerſitatis, de ſent.excommun. per laicos igitur torqueri poſſũt etiã Diaz. in Pract.crim. canon.capit. 125.num.7.& Clar.in pract.crim.§.fin.quæſt. 64. verſicu. Hic quæro, & Sbroz.de Vic.Episc.lib.2.capit.153.nu.8.cum ſeq.

Quarta pœna est coniectio in carcerem; etſi enim carceres inuenti ſunt ad custodiã, l.1.& l.vltim.C.de cuſtod.reor.& vt probaui in Tract.meo de Irregular. cap.5.§.6.numero 1.iure canonico tamen ad pœnam iti dẽ ſunt inſtituti, vt habetur in c. quamuis, & ibi Gloſs & Addit.de pœn.lib.6. & in c. pen.§.finali, de hæret.in antiq. Hæc tamen pœna non debet ita arctari: vt fame, ratione ve alia citius pereat; nam irregulares Iudices fiunt, vt aſſeruit Nauar. in conſil. primo, & Ego probaui in eodẽ Tract. de irregular.in cit.§.6. Non igitur ita modicus cibus preſtari debet, vt clericus, vel citius moriatur; nam, vt dixi irregularis iudex fieret, vel ignorans id faceret, ſcilicet huiuſmodi cibũ ſat non eſſe ad ſuſtentandũ, ſcire enim hoc debet, vel per ſe, vel per aliũ Excipitur, vbi de conſenſu Medicorũ parum cibi traderet; in hoc enim caſu, & a peccato, & ab irregularitate excuſatur cum peritos conſuluerit, argum.l.ſeptimo, ff.de ſtat. hom. Idẽ ſi adeſſet cõſuetudo; etſi enim peccaret, nõ fieret tamen irregularis. Ne igitur ratione qualitatis carceris, vel cibi quantitatis, alteriusve rei citius moriatur, cauendum eſt, ita Nauar.ibidem, de hac clericorum carceri, vide Prax.Archiepiſcop.Neapolitan.capitulo 33.

4 Quoad eos autem† qui carceres coniecti ſunt, trium ratio, habenda eſt.

Primo ſalutis animarum. Quare præſcriptis ab Eccleſia temporibus, vt ſacramenta ſuſcipiant Episcopus operam dabit; ſicut etiam vt Concio aliquando ad eos habeatur; id quod Ego vidi Romę ſeruari, & facit Clẽ.1.& ibi Gloſs.& DD. de pœnit.& Confeſſarij, qui eorum cõfeſſiones audiunt, nõ vulgari doctrinam præditi eſſe debẽt, ob reſtitutionẽ famæ, rei, & veritatis patefaciendæ, vt doceat ipſos, quando hæç facienda ſint; de qua re egit Nauar. in Man.capit.25. cũ ſeq.& Ego in Tract. de Irregul. cap.16. niſi enim cautiores ſint, vt cõfeſſarij, contingere poteſt, ipſos irregulares fieri, vt in eodem Tract.declaraui. Ad eos etiam, qui ad triremes damnati ſunt, confeſſarios Epiſcopus mittere debet, & viſitari per aliquos in mari enim ſuæ diœceſi adhærẽte vſque ad centum milliaria iuriſdictionem habet, vt dixit Bertach.de Episcop. libro 4. par. 6. quæſt. 34. quamobrẽ etiam viſitare poteſt Cappellanos triremium, niſi priuilegium habeant, id prohibens, ita Nauar.in conſ.4.de ſenten. excomm. & Epiſço.Mont. Maran. in Man.Paſtor.cap.79.num. 12. çum ſequ. Immo ſi ob cruciatus ad pœnitentiam induci nequeant, prohibere id Epiſcopus poteſt, vt dixit idem Epiſco.eodem num.4. & facit cit.Clem.1.de pœnit. Habito reſpectu autem ad corpus, ne alimenta ei denegentur, Epiſcopus curare debet, l. Iudice, & l. nemo, C.de Epiſcopal.audien. quare, & queſtores eleemoſynarum inſtituendi pro carceratis, quo pauperes alantur. Poſtremo habito reſpectu ad cauſas, vt quam primum expediantur, operam dabit, c. finem litibus de dol.& contum.& l.properandam, C. de iud. Hæc autem facilius ab ipſo fient, ſi carceres viſitabit, & iudices de his admonebit. c. adminiſtratores vigeſimatertia quæſt. 5. & ita Epiſcop.Mon.Maran.eodẽ capit.79. cum ſeq. Hæcque locum habent, vel carceribus laicorum detineantur, ſed ad eum redeamus. Quæ diximus igitur de coniectis in carcerem, eadem & de poſito in Cauea, ſeu,

ſeu, vt vulgo dicitur in *gabia*, concludimus Quare male dixit Angel. in l prætor ait, §. ſupplicamus, num. 1. de vi rap. bon quem refert Clar. eodem verſ. Pœna autem carceris qui contrarium ſeruandum eſſe dixit. Solet quandoque etiam delinquens muro includi perpetuo, quod in crimine hæreſis potiſſimum fieri vidi. (Detruſio enim in Monaſterium hodie vſitata non eſt, vt teſtatur Clare eodem, & Diaz eodem prax. crim. ca. 128. Hinc apparet, Iudicem Eccleſiaſticum poſſ. Clericum in carcerem conijcere, quoties opus fuerit, vt dixit Couar. pract. quæſt. num. 10. §. 2. verſicu. Quarto. Banniri etiam, ſeu in exilium mittere Eccleſia etiam poteſt, ita Abb. in c. cum non ab homine, num. vigeſimoquarto, & Felyn. num. ſeptimo, de iudic. Pænam mortis autem non infert, ſed tamen quandam aliam, ei perſimilem; vbi ſcilicet tradit Curiæ ſæculari, ita Innoc. in cit. c. qualiter, & quando, numero ſecundo, de accuſatio.

5 Secundo loco † pœna pecuniaria quoque imponi ab Epiſcopo poteſt, ita Fely. in c. cæterum, vbi rem hanc pluribus egit, de off. ordin. & communiter recep. eſſe teſtatur Abb. in c. Clericorum, num. 10. de vit. & honeſta. Cler. nam & Epiſcopi fiſcum habent, vt aſſeruit Diaz. in eadem prax. capit. 134. & Clar. eodem quæſtio. 80. verſic. In hac materia, & Viu. in ſua Sylu. opin. 255. vbi de communi ſententia teſtatur Epiſcopum, & eius Vicarium poſſe ſuæ Cameræ pęnam applicare, etiam ſi cōtra laicos lata ſit, vbi delictum eccleſiaſticum commiſſum eſt ab ipſis; & ſequitur quoque Diaz. eodem capitu. 142. & Addit. ad eum, & Gloſſ. in c. ſtatutum, in verſicu. Ex iuriſdictione, de elect. & Sbrozz. de Vicar. Epiſcop. lib. 2. quæſt. 80. Cantius tamen & ſanctius facerent, ſi pijs locis pœnas huiuſmodi adijcerent; eſto enim ſi pro ſe ſumant, non peccent, auaritiæ tamen notā nō effugient, atque ſic dixit Couar. quem refert ac ſequitur Clar. eadem quæſt 80. Hinc Felyn. in c. irrefragabilis, §. cæterum, num. 6. verſ. Secunda concluſio cum ſeq. de off. ord. ſi a ſtatuto hęc pœna impoſita ſit, Epiſcopū retinere eā pro ſe, poſſe, dixit. Si per ſententiam, nequaquam, ſed ex honeſtate. Hodie tamen Tridentina Syno. ſeſs. vigeſimaquinta, de reformat. cap. 3. præcipit, vt multæ, ſtatim exactæ locis pijs aſſignētur; & ſacra Cōgregatio Concilij interpres de ipſis Epiſcopum non poſse portionem aliquam aſſignare Vicario pro ſua mercede, cenſuit. Excipitur tamen, vbi Epiſcopus admodum pauper eſset; tūc enim eas ſibi aſsumere poteſt, vt de communi ſententia teſtatur Felyn. in cit. c. irrefragabilis, §. cæterum, numero nono, de off. ordinar. & Stephan. Quaran. in Summ. Bullar. in uerb. Pœnæ pecuniariæ, eſto ipſe exiſtimet ſacram Congregationē in hoc caſu conſulendam eſse, explicādo ei reditus, & onera Epiſcopatus. Atqui ſi non habet Clericus unde ſoluat hanc pœnam, an corpore punietur? iuxta regulam vulgarem, qui non habet in ære, luat in corpore? Plane id nō fiet ob Clericalis ordinis dignitatem, ſed alia pęna punietur, ita dixit ead. prax. capitulo 142. verſiculo Vnum inſuper, & in praxi ita ſeruari teſtatur Additio. ibi ad eum. Priuari quoque beneficio poteſt id quod dubitationem non habet, eſto a Papa beneficium illud adeptus ſit, ita dixit Capel. Thol. dec. 292.

6 Poſtremo † ſpirituali quoque pœna Epiſcopus afficere poteſt; quæ pœna ſpiritualis multiplex eſt, Nam primo verbis deponi poteſt; idque per ſe, vt dixit Clar. quæſtione ſeptuageſimaquarta, verſicu. Sed quæro, & ita generali conſuetudine ſeruari teſtatur Foller. in prax. crimin. relat. a Clar. ibid. Depoſitione autem hac Clericus priuatus eſt uſu ſuorum ordinum.

Secundo altera pœna eſt degradatio, quę ſolemniter fit, & priuatur Clericus tunc uſu ordinum, & priuilegiis omnium Clericorū, & de hac agitur in c. degradatio, de pœnit. libro 6. & Clar. in eadem prax. quæſt. 36. ubi rem hanc pluribus egit; & de hac degradatione, eiuſque forma habetur apud Triden. Synod. ſeſs. decimatertia, de reformat. capitulo quarto, & egit in Regul 55. in uerb. Clericus de caſibus, ubi degradatio fieri debet, & Bertachin. in tracta. de Epiſcop. in octaua parte; quar. lib. uſque ad fi.

Tertia pœna eſt Excōmunicatio, Suſpenſio, Interdictum, & ceſsatio a Diuinis; de quibus, quoniam ſatis, & abunde egimus in Tracta. de Cenſur. ob eam rem, quæ huc pertinent, illinc ſumantur. Atqui executor pœnarum & Iudex laicus eſt, ubi a Iudice Eccleſiaſt. requiritur, & debet exequi, ita Innoc. & Abb. in c. 1. de offic. ordinar. & ibi DD. & nouiſſime Tuſch. Pract. concluſio. in littera I. concluſio. 429. & in ſequenti. Sed de his hactenus, iam ad alia tranſeamus.

S V M M A.

1 *Abſoluere poteſt Epiſcopus a iuramēto, quo abſolutus agere, & excipere in iudicio poſſit.*

§. 1.

1 §. Poſtremo † Epiſcopus abſoluere etiā poteſt a iuramēto, quo qui iurauit, agere & excipere poſſit, ita DD. in c. 1. de iureiu. nā ſępi⁹ abſolutio hęc neceſsaria eſt: quā doqui-

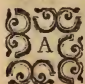
doquidem contractus: iureiurando adhibito, fere semper confirmantur, ne contrahentes contraueniant Sed, quoniam contingit aliquem ex contrahentib. æsum esse, & ob iusiurandum nec agere, nec excipere posse de læsione, ob eam rem ius permisit, vt absolutio ob hanc causam daretur a iuramento; Item quoniam iusiurandum quid spirituale est, ob eam rem ad iudicem ecclesiasticum absolutio hæc pertinet: & idcirco ad Episcopum, vt asserunt DD. in eo. cap. 1. & Sbroz. de Vic Episc. lib. 2. q. 187. & Anto. Corneus in tract. de absol. forens. iuram parte 2. q. 3. vbi pluribus rem hanc egit. Episcopus autē, qui absoluere habet, erit Episcopus eius qui absoluendus est, ita Abb. in c. si quis contra, de for. compet. & idem Corneus eadem par. 2. q. 8. & absoluet causa cognita simpliciter, sine partis citatione, vt asseruit in Corneus par. 2. quæst. 3. eod. tract. & Sbroz. eod. num. 7. Secus autem, vbi petitur absolutio simplex, & pure, quo tollatur omnino obligatio; tunc enim plena cognitio postulatur cum partis citatione, vt idem Corn. asseruit eadem par. 2. q. 3. Hanc eandem absolutionem tribuere potest Vicarius Episcopi, vt asseruit Sbroz. ead. q. esto contrarium senserit idem Corn. ead. Tracta. par. 2. q. 5. qui mihi magis placet.

Denunciare denique debet, seu curare, vt denuncientur excommunicati, ita Gemi. in consi. 71. quem refert, ac sequitur Illustr. Tusch. Pract. conclus. in litera E. concl. 195. & Ego in Tract. meo de Cens. & vbi scit, nō seruari interdictum, compellere debet ad ipsum seruandum, ita Feder. de Sen. in cons. 231. & Tusch eadem litera E. concl. 194. & facit Trid. Synod sess. vigesimaquinta, de reform. capit. 21. Atqui an Clericus se obligare potest ad amissionem ordinis, vel beneficij cum auctoritate superioris, si delictū committat, aliudve, etiam prohibita faciat? Plane sic, c quoties, prima quæstione septima, Gloss. in c. cum dilectus, de elect. & Felyn. in c contingit. de sent. excomm. & Prax. Archiep. Neap. c. 38. Sed de materia hac, scilicet de iurisdictione ordinaria Episcopi hactenus, iam delegatam transeamus.

De dispensatione Irregularitatum, materia ex qua Potestatis Episcopalis prima, habito respectu ad iurisdictionem delegatam fori exterioris mixti. Cap: LVII.

S V M M A.

1 *Dispensatio, quid sit.*
2 *Dispensatio in quibus fiat.*
3 *Dispensatio quamobrem fiat.*
4 *Dispensatio an concedi debeat a superiore.*
5 *Dispensatio an tacito fieri possit.*
6 *Dispensatio an per procuratorem detur.*
7 *Dispensatio qua forma concipiatur.*

BSOLVTIS causis primarijs, quæ pertinent ad potestatem Episcopi, habito respectu tam ad ordinem, quam ad iurisdictionem ordinariam, reliquum est, ut transeamus ad causas, quæ iure delegato ad eandem potestatem pertinent Et quoniam, quæ ad ordinem pertinent, ad forum conscientiæ simplex tantum, nonnullæ sunt, ob eam rem, quæ fori mixti: necnon fori exterioris simplicis sunt, sed prius, quæ mixti fori contemplemur. Verum quod hæ dispensationes sunt, Primo Irregularitatum, Deinde Voti, Tertio Impedimentorum matrimonij, Quarto Relictorum Piorum, Postremo absolutionis a Censuris; ob eam rem prius de primis, deinceps de reliquis, agamus, præmissis tamen Septem, Primum, quid dispensatio sit, Secundo, in quibus fiat, Tertio, quamobrem fiat, Quarto, an concedi debeat a Superiore, Quinto, an tacito fiat, Sexto, an per procuratorem, Postremo, qua forma concipiatur.

1 Quoad primum igitur † dispensatio nil aliud est, quam communis iuris relaxatio facta cum causę cognitione ab eo, qui ius dispensandi habet: ita dixit Gloss. in c. requisitis, §. nisi rigor. 1. quæst. 7. quam refert, ac sequitur Mādos. de signat. grat. in tit. Dispensationes, & Burgas in tract. de Irregul. parte 2. in tit. Quid sit dispensatio, & vnde dicatur: & Couar. de spons. par. 2. cap. 6. §. 9. vbi pluribus rem hanc egit, & Feder. de Sen. in cons. 30. vers. Sicut dispensatio, & Illustriss. Tusch. Pract. conclu. in litera D. cōclus. 457. & ob id odiosa, ut cit. Tusch. ibidem, & Ego in Tract. meo de simon. id pluribus egi, Tabul. 1. cap. 52. num. 1. quare non præsumitur nisi probetur, ita Tusch. eadem conclu. 481. Item dispensationem iuris relaxationem esse sensit Triden. Synod. sess. vigesimaquinta, de reformat. cap. 18. de dispensatione enim agens, sic enim inquit. Sicuti publice expedit, legis vinculum aliquando relaxare, vt plenius euenientibus casibus, & necessitatibus, pro communi vtilitate satisfiat; sic frequentius legem solui, &c. nil aliud est, quam vnicuique ad leges transgrediendas, aditum aperire, &c. Hæc sancta Synod. Ex quibus apparet,

apparet, dispensationem esse relaxationem, & solutionem legis; & ideo causa cognita, & summa maturitate, atque gratis concedendã, statuit ibi sancta Synod. alioquin si cõtra fiat, subreptitiã dispensationẽ esse voluit.

2 Quoad secundum † in quibus dispensatio fiat, breuiter concludendum est, in ijs, quæ contra ius ipsum sunt, fieri, si enim cõmunis iuris relaxatio est ipsa dispensatio, merito, contra ipsum ius est, & ei repugnat. Quare, si cuipiam, qui testamentum de iure facere non potest, id ei permittatur, cũ hoc dispensatum dicetur; sicut etiam, cuipiam pœna delicti remissa sit, l. si quando, C. qui testam. fac. poss. & l. ad bestias, ff. de pœn. vbi ergo quidpiam contra ius conceditur, dispensatio facta dicetur.

3 Quoad tertium † quando dispensatio cõcedi debeat, breuiter etiam hic concludit, vbi aut necessitas, aut vtilitas publica id suadet, vt habetur in c. tali coniugio, & in c. dispẽsationes, prima quæstione septima, & sensit id etiam Triden. Synod. sess. vigesimatertia, cap. vndecimo, de reformat. ibi, Nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas iudicio Episcopi, aliud exposcat. Idem in cap. decimoquarto, eadem sess. & in capit. 18. sess. vigesimaquinta, de reform. vbi hoc in verbis habetur; nam ibi dicitur Sicut publice expedit legis vinculum quandoque relaxare, vt plenius, euenientibus casibus, & necessitatibus pro communi vtilitate satisfiat, &c. Item & in vers. Quod si vrgẽs, iustaque ratio, & maior quandoque vtilitas postulauerit, cum aliquibus dispensandum esse, &c. ex quibus proposita conclusio habetur; atque sic inquiunt DD. & Phil. Franc. in l. licet Canon. vers. Is etiam ibi vltimo nota. de elect. lib. 6. & Borgas. eodem tit. Quid sit dispẽsatio, & vnde dicatur, cum duob. seq. & Alphon. Aluarez. in suo Thesaur. capitulo decimoseptimo, numero primo, de dispensat. Sanct. Episcopi, Quinctil. Mandos. de signat. grat. in tit. Dispensationes, vers. Dispensationem describunt; & si cõtra fiat, nec in foro exteriori, nec interiori valere dixit Ancharan. & Gloss. quos refert Phil. Franc. eod. vers. Vltimo nota.

Hinc Dispẽsatio, a verbo Penso dicta est, quoniam, antequam fiat, diuersa, idest multa pensanda sunt, & sine causa fieri non debet. Quare, etsi in Romano Pontifice, in dispensando, quo ad ius positiuum, voluntas pro causa habeatur, & idcirco sine alia causa cognitione dispensare possit; est enim ipse supra ius, l. digna vox, C. de legibus, Inferiores tamen sine causæ cognitione, dispensare non possunt, qui iuribus subsunt, c. 1. & c. fi. de constit. & vt tradidit Abb. in c. diuersis fallacijs, nu. 3. de Cler. coniug. & c. 2. numero 4. de schismat. & Innoc. in c. cum ad monasterium, num. 4. de stat. regu. & Mandos. in tract. de signat. grat. in c. dispensatio, vers. Aduertendum tamen, &c. Immo nouissime Tride. Synod. sess. vigesimaquinta, de reform. cap. 18. sanciuit, subreptitias censeri dispensationes factas, non causa cognita. Vtilitas ergo, vel necessitas interuenire debet quo legitima dispensatio fiat; & quãuis aliæ causæ a DD. referantur, vt merita personæ, cum qua dispensatur, argum. c. de multa, de præben. in fine, huc tamen omnes causæ pertinẽt relatæ a Syluest. in verb. Dispensatis, numero tertio, quæstione prima, vers. Si quis paulo diligentius id inspiciat. Idemque vt causa requiratur, & exprimatur ab inferiore, dixit Oldrad. in cons. 330. numero octauo, & Feder. de Sen. cons. 205. & cons. 206. & Illustriss. Tusch. in litera D, conclus. 458 Non tamen requiritur, vt mẽtio fiat iuris, cui derogatur; ita Calderin. in cons. 471. in fine, titu. qui fil. sint legit. & ita Tusch. eod. concl. 461.

4 Quoad quartum † an superior dispensationem petitam dare teneatur in casibus, vbi dispensare potest, Felyn. in c. at si Clerici §. De adulterijs, numero vigesimoquarto, vers. Verum autẽ Episcopus, de iud. & DD. in hoc varij sunt. Ego vero, vt ordinatim, & paucis rem absoluam, respectu habito ad Summum Pont. pro certo habeo, ad dispensandum cogi non posse; non enim positiuo iuri subiectus est, l. digna vox, C. de legibus, quo iure impedimenta, & inhabilitates; nec non eorundem dispensationes inuenta sũt. Respectu habito ad inferiores Ecclesiæ Antistites, nequaquam etiam tenentur, ex quo ex gratia conceditur, vt gratia appellatur, vt habetur in c. licet canon, & ibi not. Phil. Franc. vers. Is etiam ibi tertio nota, de elec. libro 6. & hoc locũ habet, vbi permissa est dispensatio, sed non debita. Excipitur tamẽ primo, vbi id iure præciperetur, vt in c. cum ex eo, de elect. libro 6. nam ibi causa studij concedendum dicitur, ne beneficium habẽs ad ordines promoueatur, & arg. c. nuper, de sent. excommu. Item excipitur, vbi Romanus Pont. id ei præciperet; quod enim Episcopus ei parere debet, argum. tot. titu. de maior. & obed. tunc dispensandum esset; & petinent huc, quod dixit Tridẽ. Syno. sess. decimaquarta, de reformat. capitulo septimo: Postremo excipitur, vbi debita esset; scilicet vbi non dispensando, periculum pluribus immineret, vtilitasque magna Ecclesiæ impediretur, vel scandalum immineret; tunc enim dispensatio debetur, c. constituetur, & ibi Gloss. in verb. Detrahendum, di

ftin.50.& c.Domino Sancto,in verb.Necesse,eadem distinct. vbi ait Episcopum peccare,si non dispenset,quando ratio dispensandi habetur,& officio Iudicis coram superiore ad id cogi posse,inquit.Idem Phili Fran. in eodem c.licet canon.vers.His etiam. Idẽ tenet Feder.de Sen.in conf. 30. nam & ipse ait casu licito superiorem adiri posse vt inferiorem ad dispensandũ compellat;& peccare superiorem,qui non dispensat.Idem tenet Oldrad quem refert, & sequitur Tusch. in Pract. cõcl.in litera D.cõcl. 457.&;Socin. in c. ad audientiam, de homicid. num. . . .

5 Quo ad quintam quæstionem,† An tacito dispensari possit: Exempli gratia illegitime natus, vel alias irregularis existens, ad ordines admittitur,beneficiumve ei confertur ab eo, qui impedimenta hæc non ignorat, & tollere ea potest; An igitur ordinis, beneficijve collatione dispensare cẽseatur? DD. communiter concludunt Romanum Pont. si sciens aliquem inhabilem esse ad aliquid;& nihilominus ad id eum admittatur, censeri cum ipso dispensare. Tum quod in ijs,quæ positiui iuris sunt,voluntas pro causa in Romano Pont.habetur; & in eo causa semper præsumitur.arg.§.Sed & quod Principi placuit in Instit. de iur. natur. gent. & ciuil. tum per l. quidam consulebant, ff. de re iud. vbi si inhabilis ad officia quis admittatur, cum ipso dispensatum censetur; non enim legibus positiuis Romanus Pont.subiectus est,vt diximus per cit. l. digna vox, C. de legibus. Vel igitur expresse, vt supra diximus, vel tacito, vt hic, recte dispensatum cum inhabili erit,& ita l.imperialis, §. similes,C.de nupt.& Gloss.& DD.in c.cum Ecclesiastica,de except. Bertach. in Tracta. de Episc parte 2.lib.4. num. 58. Quare conferendo Ecclesiam illegitimo, vel ordinem, sciens eum esse talem, censebitur cum ipso dispensasse. Nam & versando cum excommunicato,si hac ratione se absoluere excommunicatum velle declaret, absoluit, etiam alia forma non adhibita, vt habetur Clem. fin.& ibi Gloss.& DD.de sent.excommu.& vt Nos probauimus in Tract.de Cens. Tab. 1.cap.22.num.7.& Tab.2.cap. 31. §. 4. Romanus Pont.igitur;& tacito hac ratione dispẽsare potest,ita DD.concludunt,& Abb. in c.diuersis falacijs,num.3.de Cler.coniug. & Illustriss.Tusch,in suis conclus.in lite. D. conclus. 467. modo, vt dixi, impedimenta sciat; & fateatur in narratiua, vt defectus dicantur ita Illustriss.Tusch.ibid.num.4.quorum sententiam Ego etiam sequor nõ enim mihi propositum est de Romano Pont. cui suprema potestas est, pertractare. Per regulam tamen Cancell.in ordine 40.non videri dispensatum inquit Paris.de resignat. benef.lib.4 quæst.5.nu.63. cuius Regulę verba hæc sunt.Item per quamuis insignaturã, in quauis gratia nullatenus dispensatio veniat, nisi dicta gratia totaliter effectum huiusmodi dispensationis concernat, vel alias nihil conferat,aut operetur;Hęc regulę verba sunt,quę tamen nihil faciunt,nec cõclusionem propositam tollũt; Nam dispositio facta a Papa nihil operatur, quod est cõtra ipsam Regulam, quæ tunc vult tacitam dispensationem factam esse, vbi gratia nihil operaretur, quod hic contingeret.

Nec repugnat,quod de renunciatione dicitur in fauorem facta; nam admittendo renunciationem factam in fauorem inhabilis, gratia aliquid operatur, scilicet validitatem renunciationis; & ita aliquid operatur.In casu nostro autem,vt dixi,nihil operaretur, si dispensatio facta non intelligeretur;collatio enim beneficij non valeret, & ordinis executio non haberet. Regulam igitur Cãcellarię non modo conclusioni propositæ repugnat,sed contra potius eam tuetur,quidquid dixerit Paris.

Quoad inferiores autem scilicet Episcopos,& huiusmodi magis communiter concluditur, hac ratione dispensare ab ipsis nõ posse,scilicet per factum conferendo exempli gratia,ordinem,vel beneficium;nam rationes, quæ in Rom. Pont.sunt in his cessant. Non enim his factis cognita causa existimatur;& tamen sine causa cognita dispẽsare nequeunt,vt vidimus,nec voluntas pro ratione est.Hinc Bald.in Addit.ad Specu.in tit. de dispensationibus, §. qualiter versicu. Nunquid superior;inquit Episcopos, cæterosque Prælatos nunquam videri tacito dispensare;etiam si excommunicatum,vel indignum ad sacros ordines promoueant. sequitur eum Quinctil.Mandos.eodẽ tit.versic.Aduertẽdum tñ est, & ita quoque Abb. in eodem ca diuersis falacijs,vid.& Nauar. in cons.5.de fil.præsbyt.& Bertach. eodem num. 58. Et facit pro eorum sentẽtia,quod nec a censuris absoluere possunt, non adhibita verborum forma;nam vtendo communione excommunicatorum,non idcirco absoluere ipsos censentur; esto protestetur,ęa ratione se absoluere velle,ita dixit Gloss. in Clem.fi.in verb.velle, quæ est communiter recepta,de sent.excommun. & DD. magis communiter in hoc secundo capite concludunt:esto nonnulli in foro conscientiæ existimauerint contrarium.

Quid igitur concludendum? Ego sic distinguẽdũ cẽseo. Aut causa cognita prius, & di-

& digna reperta dispensatione, deinde nullis alijs verbis adhibitis, nullaque forma, confert ordines, beneficiumve; & in hoc casu si res in foro fori agatur, nihil fieri cēseo, non enim causa cognita dispēsatio facta intelligitur, cum facta non præsumantur, nisi probentur, l. in bello, §. infectæ, ff. de capt. secus id constet; atque sic censit quoque Spec. qui ait requiri, vt per instrumentum, aut testes constet, Episcopum voluisse dispensare in tit. de dispensat. §. qualiter, quem refert, ac sequitur Bertach. eodem num. 58. & Nauar. in consf. 3. nu. 1. vers. Ordinarius autem ibi vel saltem causæ cognitionem præmittat, & Oldrad. in consil. 332. numero sexto, quem refert ac sequitur Tusch. in Pract. conclus. in littera D. conclus. 467. num. 6. Si vero in foro conscientiæ sumus, quod in eo præsumptiones cessant, & vt res est, ita habetur contrarium censeo: ex quo enim causa cognita est, & digna reperta est dispensatione, tacito videtur cum ipso dispensatum beneficio, ordinibusve in conferendis; & in superiori casu ergo communis opinio locum habebit; & in hoc posteriori contraria. Aut causa non cognita, seu sine causę cognitione beneficium, ordinemve contulit inhabili, sciēs eum esse talem; & in hoc casu, nec in foro conscientiæ dispensatio valebit. Et in hac quæstione sic concludendum censeo.

6 Quoad sextam quæstionem † scilicet, An per procuratorem dispensatio detur. Nonnulli existimarunt, id non posse; nam petens secum dispensari, vt inquiunt, pœnitens esse debet, c. nemo, de simon. Contrarium tamen suadere videtur, quod multæ irregularitates sunt, & inhabilitates, quę sine peccato interueniunt, vt illegitime natis, tot. tit. extra de fil. presbyt. Item in irregularitate, quam contraxit Iudex, qui iuste quem morte afficit, & huiusmodi.

Quid igitur concludendum? Ego pro regula pono, per procuratorem peti posse, & ita consuetudine seruatur: nam per procuratorem gratia dispensationis impetratur, quæ deinceps Ordinario remittitur: & sicut hoc postremum in posteriori opinione locum habet, ita primum in priori.

7 Quoad postremum, † scilicet, Qua forma dispensatio concipiatur, breuiter concludo, hac ratione concipi posse, dicendo: Ego dispenso te cum, vt possis hoc, vel illud, alias tibi prohibitum, facere. Exempli gratia, vt matrimoniū contrahas cum tua consanguinea, vel affine. arg. c. at si Clerici, §. de adulterijs; de iud. & c. de multa, in fine, de præb. Idem sentit Quinctil. Mandos. eodem c. dispensationes in verb. Expressa dispensatio. Idem fiet si dicatur, Permittimus, vt non obstante tali lege possis, vel hoc, vel illud facere, arg. c. litteras ibi, Permittimus ipsum ordinari in Clericum, de fil. presby. & in c. cum de ętat. & qual. & Mandos. eodem vers. vbi & alios quosdam idem sentiens refert. Et ad summā his verbis fit, quibus apparet, permitti illum actum, qui iure uetante fieri prohibebatur ab eo, quo cum dispensatur; & hac ratione facta dispensatio per se facta dicetur. His præmissis, iam in quibus casibus Episcopus dispensare possit, uideamus.

S V M M A.

1 *Dispensare Episcopus potest in omnibus casibus, in quibus ei permissum est a Romano Pontifici.*

2 *Dispēsandi licentia cōcessa, an tollatur morte concedentis, si excusationi mandata nō sit.*

§. I.

§. IN quibus casibus Episcopus dispensare possit, explicandū nobis proposuimus. Et quoniam id cōtingit, vbi aut ab homine, aut a iure facultas hęc ei tribuitur. ideo prius de primo deinceps de altero agamus.

1 Primum igitur † Episcopus dispensare in omnibus casibus potest, in quib. Romanus Pont. potestatem expresse ei tribuit, seu delegat; id quod dubitationem non habet; ex quo enim ipse Romanus Pont. positiuo iuri præest, argum. l. digna voce, C. de legib. quo iure impedimenta, & casus, in quib. dispensatione opus est, præscripti sunt, merito delegare dispensationem ipsam alijs potest. Hinc Trident. Synod. sess. vigesimaquinta, de reforma. cap. 5. vbi extra Curiam dispensationes committuntur, Ordinarijs eorum, qui eas impetrarunt, committendas statuit; & quæ gratiose conceduntur, summarie, & extraiudicialiter, an subreptione, obreptioneve sint, cognoscendas extraiudicialiter mandauit, antequam executioni mandentur ex quibus apparet, mandari posse.

Idem colligitur ex Triden. Synod. sess. vigesimaquinta, de reform. cap. decimooctauo, ibi enim præcipit, vt dispensationes gratis fiant, & summa maturitate; alias statuit, vt subreptitia esse censeantur. Constat igitur potestatem dispensandi qui a Romano Pont. habet, dispensare hunc per se posse.

Si Episcopus ergo hanc potestatem habent, quibus imprimis hæc solet mandari, dispensare poterunt.

Immo Romanus Pont. concedit facultatem dispensandi, nec non eam alteri sub delegandi, quam potestatem in foro conscientiæ sacra Pęnitentiaria habet.

Verum † quid si Papa concessit faculta-

tem alicui Episcopo dispensandi; exempli gratia, vt illegitimus, vel alius irregularis, ad ordines, beneficiumvè admittatur: antequam autem dispensatio fiat, Papa moriatur, an dispensatio nihilominus tribui poterit? vel potestas tradita extinguitur, vel tollitur? Videbatur dicendum, ipsam tolli; mandato enim persimilis est, mandato autem re integra morte mandantis extinguitur, c. relatum, de off. deleg. & l. mãdatum, C. mand. ibi DD. not.

Contrarium tamen suadet, c. si super gratia, de off. deleg. lib. 6. vbi si cuipiam super gratiam factam ab Apostolica Sede, Executores fuerint dati, morte concedentis non perimi dicitur, licet nondum sit in eius executione processu. Ecce gratiam concessam non perimi re integra morte concedentis, sed executores eam exequi posse. Idem habetur in c. si cui, de præbend. lib. 6. vbi, si cui sit gratiosè concessa facultas, vt authoritate Apostolica possit aliquibus personis idoneis, nulla tamen personæ facta expressione, in certa Ecclesia prouidere, vel beneficia ad Sedem Apostolicam deuoluta, si re integra, idest nondum executione facta concedens gratiam moriatur, concessionem eam non extingui, ibi dicitur. Ergo ex his apparet, concessionem concedentis morte non extingui.

Quid igitur concludendũ? Ego cum cõmuni DD. sententia sic distinguendum cẽseo. Aut quis impetrauit gratiã a Romano Pont. vt possit dispensare in aliquo impedimento, nemine nominato, quo cum dispensandum sit, & in hoc casu, quoniam mandatum non est, sed gratia, & beneficiũ a Principe factum, ob eam rem, vel re integra, vel dispensatione nondum facta, moriatur eam concedens, gratia, & beneficium dispensandi non extinguitur, & ita habetur in cit. c. si cui. Etenim debet beneficiũ a Principe concessum manere, vt ibi innuitur, & expresse habetur in c. decet, de regul. iur. lib. 6. facit quoque cit. c. si super gratiam, de off. deleg. eod. lib. 6. & ita respondit Feder. de Sen. in cons. 78. vers. Circa quæ primò, & sequitur cum Syluest. in verb. Dispensatio, q. 6. n. 11. & Philip. Fran. in c. licet Canon, vers. Is etiã ibi, Tertio not. de elect. lib. 6. & Nauar. in cons. 2. de off. deleg. & in cons. 1. de priuil. & in Man. cap. 27. nu. 253. vers. Nono, & Ego in Tract. meo de Irregul. c. 62. nu. 6. communis denique DD. sententia hæc est. Idem sentio, atque concludo si gratiam impetrauerit, vt possit cum alio dispensare ob eandem rationes. Quare ob eandem rationem si mihi gratiam Summus Pont. concessit, vt a quocunque legitimo Episcopo, vel non seruatis interstitijs, vel extra tempora, ordines suscipere possim, interim verò moriatur concedens ante ordinum susceptionem gratia tamen non perhibit, vt supra conclusimus in materia ordinis, & habetur in cit. c. si super gratia, de off. deleg. & facit etiam cit. c. si cui.

Aut Roman. Pont. comisit, mandauitve cuipiam, vt dispenset cum aliquo certo, & in hoc casu quoniam mandatum hoc est, & re integra mandatum morte mandantis extinguitur iuribus supra cit. ob eam rẽ mandatarius excusationi deinceps mandare ipsum non poterit: ita habetur in cit. c. si cui. vers. Secus si ipso prouisione certę personę. Quare si committat Episcopo Rom. Pont. vt cum aliquo dispẽset, vel ad matrimoniũ uel ordines, uel beneficia, extinguetur morte cõcedentis commissio hæc, si re integra concedens moriatur. Diligenter igitur uerba commissionis contemplanda sunt; nam si gratia sit concessa, nõ extinguetur: si mandatum solùm sit de dispensando, uel delegatio, secus: & ita supra allegati DD. sentiunt. In hac quæstione igitur sic concludendum censeo. Sed de potestate dispensandi ab homine tradita Episcopis, hactenus, ad eandem potestatem traditam eisdem a iure transeamus.

SVMMA.

1 *Irregularitas quid sit.*
2 *Irregularitatis species quot sint.*
3 *Delictum occultum quod nam sit.*
4 *Dispensare Episcopus potest in omnibus irregularitatibus, quæ ex delicto occulto proficiscuntur, quæ regula quousque pateat declaratur.*
5 *Delictum occultum quod sit, & quando non occultum.*
6 *Homicidium voluntarium quid.*
7 *Dispensatio in foro conscientiæ quid.*

§. II.

§. Secundo loco Episcopus dispensare potest, ubi a iure id ei expresse permissum est. Pro regula enim habetur Episcopum dispensare nõ posse, nisi casibus a iure expressis: ita Abb. in c. at si Clerici, §. de adulterijs. n. 4. de iud. & Paris. in Tract. de Confiden. benef. q. 25. n. 62. Et ratione id probatur, nã Episcopus Canoni, ac iure subiectus est, c. 1. & c. fin. de constit & ea seruare debet, ergo ut inferior superioris legem tollere nõ põt c. cũ inferior, de maio. & obe. & in c. ne Romani, de elec. Verũ, ut ordinatim materiam hãc explicemus, ipsã cõtẽplabimur. Primũ in irregularitatibus, quæ a delicto proficiscun-

scuntur: Deinde in ijs, quæ ex non delicto: Tertio in Votis: Quarto in matrimonio: Postremo in vltimis voluptatibus, vt, in relictis pijs, præmissis tamen prius: Quid irregularitas sit, & quot eius species, & quid delictum occultum.

1 Irregularitas igitur † nil aliud est, quam impedimentum canonicum directe ordinũ susceptionem impediens nec non susceptorum exercitationem, vt probauimus in tracta de Irreg. cap. 1. nu 1.

2 Quatuor autem † eius species sunt, vt asseruimus, eodem cap. §. 2. num. 2. nam nascitur aut a vitijs animę, aut corporis, aut famæ, aut rei.

3 Occultum autem † delictũ illud dicitur, quod ad rem nostram pertinent, quod nec per iudicis sententiam, nec per confessionẽ rei factam in iure, nec per rei euidentiam, notum est, & manifestũ, vt habetur in c. vestra, de cohabit. Cler. & mul. & c. fin. eodem occultum etiam dicitur, esto actio, ex qua delictum nascitur, & irregularitas manifesta, & notoria sit, delictum autem occultum exempli gratia. Quis excommunicatus est, vel alia cẽsura irretitus, & id ignoratur, hic ergo, vbi celebrat, celebratio illa manifesta est, ignotum vero est delictum, s. quod sic affectus celebret: ita in hoc igitur casu delictũ occultum erit, ita communiter DD. concludunt. His pręmissis de irregularitatis animi dispensati one, & deinceps aliarũ agamus.

4 Primum igitur † Episcopus (quod pro regula ponimus) dispensare potest in omnib. irregularitatibus, quæ ex delicto occulto proueniunt: hæc enim facultas a iure nouissimo lato a Tridentina Syno. sess. vigesimaquarta, de reform capit. 6 tradita est, idque expresse; sic enim dicitur ibi, Liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus a delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis forum contentiosum, dispensare. Hęc ibi, ex quibus patet, Episcopis facultatem hanc dispensandi a S. Synod. traditam in irregularitatibus, ex delicto occulto prouenientibus.

Dispensare igitur potest cum eo, qui irregularis factus est ob membri mutilationẽ; fit enim quis irregularis hac ratione, vt tradunt communiter DD. in Clem. vni. de homic. & vt nos probauimus in Tract. de Irregular. capitulo quarto, num. 3. & facit c fin. de homi. lib. 6. Non enim Tridẽtina Syno. prohibet cum mutilante dispensare, sed tantum cum homicidio voluntario.

Item cum irregulari facto ob homicidiũ non voluntarium occultum quod cõtigit, vbi quis se defendendo, moderationem inculpatę tutelę egressus est, vel rei illicitę operam dabat, vel licite, sed cautionem, & diligentiam debitam non adhibuit, vt probauimus in Tract. de irregul. cap. 33. num. 4. modo prædictis casibus homicidium ve mutilatio occulta fit.

Tertio dispensare cum eo potest, qui per saltũ promotus ad ordines celebrauit, vbi etiam delictum occultum, vt probauimus in eod. Tract. cap. 38. nu. 5.

Quarto, vbi ordines furtiue quis suscepit eodem tract. cap. 39. num 3. Sicut etiam cũ eo, qui vno die quatuor ordines minores, cũ Subdiaconatu, vel duos sacros suscipit: & id occultum est, vt habetur in eodem capit. 39. §. 1. numero 31. sicut etiam cum eo, qui exercuit ordinem, quem non habet, sed occultum id erat, vt dixit Trid. Synod. cap. 6. supra possunt tamẽ, quo ad ordinem susceptum, quam suscipiendum esto alia in Tracta. de Irregul. capit. 37. in fine, contrarium senserim, secutus Nauar. ibid. qui non meminit huius cap. licet.

Quinto, cum eo, qui ordines, minores suscepit ab Episcopo, qui renũciauit Episcopatui, vel dignitati, vel a cęnsura irretito, vel schismatico, vel hæretico, vel deposito degradatove, vt asseruimus in eodem Trac cap. 40. per tot.

Sexto cũ irregulari, ob id quod excõmunicatus, suspensus, interdictusve sciens celebrauit, eodem Tract. cap. 41. Sicut etiam cũ suspensio; quoniam vel extra tempora, vel ante legitimam ætatẽ, sacros ordines suscepit, vel sine litteris dimissoris a suo Episcopo, & deinceps celebrauit per Bullã enim Pij II. suspensus est, & sic suspensus celebrãs sit irregularis, sicut etiam cum eo, qui cẽsura, itidem constrictus ordines suscepit, vt in eodem Tract. asseruimus, cap. quadragesimosecundo, num. 2. & cum violante interdictum, eodem cap. §. 1. Et ad summam cũ omni, qui est irregularis ob aliquod occultum delictum, ob potestatem traditã a Triden. Synod. sess. vigesimaquarta, de reform. cit. cap. 6.

Hæc regula sic posita amplificatur, vt locum habeat, vt dispensare Episcopus possit cum iregulari facto, ob aliquod occultum delictum, etiam si delicti socius in iudiciũ vocatus sit, & condemnatus; res enim inter alios facta præiudiciũ alteri facere nequit, l. 1. C. res inter alios act. atque sic respondit Nauar. de irregul. cons. 2. de sent. & re iudi. non enim ratio reddi alia ab ea, quæ ibi, ergo idẽ statui debet, argũ. c. cum delicta, de cõfirm. vtil. vel inu. & l. illud, ff. ad leg. Aqui

Secundo amplicatur, vt dispensare possit, esto delictum ad forum contentiosum dela-

delatum sit;sed tamen non probatum, idcirco absolutus, etiam falsis probationib. verba enim cum effectu intelligenda sunt,l.1. §.hæc verba,& ibi Iasi.ac DD.ff.quod quisquæ iur. Ex quo igitur Sancta Synod.ait ad forum contentiosum deductum, intelligi debet,& probatum,& ita Sayr.in tracta.de Cens.lib.4.cap.17.num.vigesimotertio,versic.Sextum est magis dubium, & Nauar. in cons.2.de re iud.& Prax.Archiep.Neapol. cap.66.nu.5.

Tertio amplificatur,vt facultatem hanc dispensandi Episcopus suis Vicarijs concedere possit,quod speciatim tamen fieri debet,vt dicitur ibi, Aut Vicarium ad id specialiter deputatum;nõ enim per simplicem constitutionem Vicarij generalis transfertur hæc potestas;sicut nec etiã facultas beneficij conferendi,c.fin.de off.Vic.lib.6.Poterit igitur Episcopus facultatem hanc,aut suis Vicarijs aut alteri,vt penitentiario subdelegare,quo possit dispensare, vbi casus contingerit,ita Sacra Congregatio Card. super declaratione dicti Concilij respõdit hic,& Nauar.in cons.11.num.3.cum seq de priuil.delegare igitur hanc facultatem potest,idque merito,ex quo enim ex officio, & priuilegio suæ dignitatis id ei concessũ est,merito alteri eam subdelegare potest, cui enim cõpetit, & officio, vel priuilegio suæ dignitatis,quem dispensare, per alium id facere potest,vt dicitur in c.fin.de off.ordin.& Nauar.eodem,& Nos supra,&Prax. Archiepis Neap.c.66.num.16.& nume.20. per l.si quis ita,§.1.ff.de testamen.tut.& l.si quis id quod,ff.de iurisdict.omn.iud. Vicarius autem alteri nudum ministerium subdelegare potest,ita Prax. eodem capitu.n.25.

Quarto facultatem hanc Episcopus alteri delegare potest,quo secus dispẽset in huiusmodi irregularitatibus, in quas Episcopus incidit, ita Congregatio ibidem declarauit,& ratio ea est,quoniam Episcopus in hoc delegatus est ad vniuersitatẽ causarũ, &vicem delegantis gerit: ergo subdelegatus vice primo delegantis fungitur,præsertim,qui per cit.c.fin. de off. ordi.facultatẽ subdelegãdi habet. Ab Archiepiscopo etiã suo absolui poterit; eius enim ordinarius est ita Abb.ac DD.in c.pastorali, de off.or. &eadẽ Prax.capitu.sexagesimosexto,n.23.

5 Excipitur tamen primo, † vbi delictum occultũ non est,vel quia delinquens in iudicio est illud confessus, vel per se sentẽtiã iudicis est ita declaratum,& sententia diffinitum,vel quia notorium facti,idest(his enim modis nõ occultũ delictum mea sententia dicitur iuxta, c. fi. de cohabita.cler. &mul.e cõtrario occultum argum.Institu. de ijs,qui sunt sui vel alie.iur.(In hoc enim casu,nec Episcopus dispensare potest: id quod ob eam rationem fit, nec scandalum detur,si dispensatus in foro cõscientiæ,quo casu dispensatio paucis nota est diuina,aliave per irregularitatẽ prohibita faceret. Vel igitur duo,tresve delictum sciant, nõ tamẽ desinet id esse occultũ,& ita Sayr.lib.quarto cap.decimoseptimo,nume.vigesimoprimo. Quare delictum occultum nõ est,si antequam dispensetur ad forum contentiosũ deducatur,& probetur, exempli gratia nõ erat notorium delictum,sed tamẽ aliqui id sciebant, qui eum accusauerunt,esto igitur occultum sit, tamen quod in iudicium fuit deductum,&probatum dispensare Episcopus non poterit,si condemnetur,non enim in hoc casu distinguitur an occultũ sit necne & ita Sayr.ibidẽ,n.29.versiculo Octauo.

Secũdo excipitur in irregularitate ex homicidio voluntario profecta,vel homicidũ occultum sit,& in iudicium etiam nõ deductum;nam neque cũ hoc Episcopus dispensabit,simpliciter enim S.Synodus loquitur, & non distinguit ergo, nec nos distinguere debemus,l.de pretio, ff.de publ.in rem act.

6 Homicidium autem voluntarium † ex delicto proficiscens,est homicidium voluntarie,& iniuste factum, vt colligitur ex Trid. Synod.sess.14.cap.septimo,de reformat.vbi prohibet,ne vllo tẽpore cum irregulari ob id dispensetur;sic enim inquit,Cum etiam, qui per industriã occiderit, & per insidias, ab Altari euelli debeat,qui sua volũtate homicidium perpetrauerit;etiam si crimẽ id, nec ordine iudiciorum probatum, nec alia ratione publicum, sed occultum fuerit,nullo tempore ad sacros ordines promoueri possit,nec illi aliqua ecclesiastica beneficia, etiam si cura animarum non habeant,conferri liceat; sed omni ordine, ac beneficio perpetuo careat. Hæc sancta Synod ex quibus colligitur homicidium voluntariũ proprium,ac per se ex delicto proficiscens, vt sit,duo postulari. Primum vt voluntarie factum sit;quod significãt ea uerba,Per industriam & per insidias.Alterum,vt iniuste,& dolo factum sit;quod significat verbũ illud Crimen.Crimẽ enim delictum est quod iniuste,seu iniuria factũ est.Hoc igitur homicidium voluntarium ex delicto est, vt vidimus per Sanctam Synod.& ita DD.cõmuniter concludunt.Cum irregulari ergo,obtale delictum facto,dispensare ad ordines, & beneficia etiam curam animarum nõ habentia Episcopus nõ potest; vel homicidiũ hoc iudiciario ordine probatum nõ sit,nec publicum,sed occultum,ut ibidẽ sancta Synod.inquit,& quacunque ratione occultũ

fit,

fit vt probauimus in Tract.de Irreg.cap.33. §.2.num.2.

Quare qui homicidium commiſit, cũ aliter euadere nõ poſſet, ſeruata moderatione inculpatæ tutellæ,& ſi homicidiũ volũtarium eſt, quod tamen non per ſe eſt tale, nec ex delicto proficiſcitur,homicidium voluntarium non eſt, niſi per accidens.

Sicut id quod committitur a Iudice per ſententiam iuſtam, vel a Milite in bello iuſto,Hinc fit,in primo caſu,nullam irregularitatem contrahi per Clem.prima,de homi: In poſterioribus duobus caſibus,eſto irregulares fiant,non tamen pertinere irregularitates,inde ortas ad cit.c.liceat Epiſcopis, qñquidem ex delicto non proficiſcũtur;& idcirco cũ ipſis diſpenſare Epiſcopus nequit; ex quo per ſanctam Synod. facultas ei tribuitur diſpenſandi in irregularitatibus, quę ex delicto proficiſcuntur,cuiuſmodi prædictę non ſunt.

Sublimitatur tamẽ,vbi quis ſe defendendo, egrederetur moderationem inculpatæ tutelę,etſi enim ex delicto eſt,& homicidio, nõ tamen voluntario eſt per ſe,ac proprie, quo caſu prohibitum eſt Epiſcopis diſpenſare;ſed per accidẽs, & idcirco vbi occultũ eſt diſpẽſare hic Epiſcopus poterit Ob eãdem rationem & cum eo irregulari diſpenſare poteſt;qui illicitæ rei operam dans homicidium commiſit,vel diligentiam debitã adhibuerit, ſicut etiã vbi licitæ rei operam daret,& diligentiam non adhibuit; non enim homicidium voluntarium per ſe eſt,ac proprie, quod committitur, vbi ab initio, quis volebat interficere,quod neuter prędictorum ſtudebat,& quoniam Sãcta Synod. hoc non prohibet, ob eam rẽ diſpenſare in his irregularitatibus Epiſcopus poterit.

Tertio Epiſcopus diſpenſare non poteſt cum eis, qui ſubditi eius non ſunt:facultas enim hæc ipſi conceditur, habito reſpectu ad ſubditos per illa verba,Quoſcunque ſibi ſubditos; ergo ſecus quo ad alios: limitata enim cauſa, limitatum producit effectũ,l.in agris,ff. de acq.rer.dom.& l.fi.ff.de calum. & cui verba legis non conueniunt, nec diſpoſitio,c.indemnitatibus,§.penul.de elect.lib.6.& l.4.§.ſolũ,ff. de damn. infect. &Fely.in c.nonnulli,num.31.de reſcript.& ita Nauar.in conſ.31.de pœnit. Quare, nec cum regularibus exemptis diſpenſare poterit,ita Prax.Archiepiſ.Neap.cap.66.n.19.

Quarto Epiſcopus diſpenſare nõ poteſt, etiam cũ ſubditis extra diœceſim nam ſancta Synod. promittit id ei diœceſi ſua, vt ibi dicitur;ergo extra eam non poteſt; nam nec pontificalia in aliena diœceſi exercere poteſt,vt habetur apud eandem Triden.Synod.ſeſſ.6.de refor.cap.5.Quamuis melior ratio eſt,quod ita ſancta Synodus ſtatuit,fauore reſidentiæ, cuius gratia reſidens Epiſcopus alia priuilegia habet,vt ſuo loco,vidimus ſupra.Id quod locum habet, vel Epiſcopus diœceſis id concederet,ita Prax.eadem cod.cap.numero 17.eſto de licentia in in ſua alterius ſubditum poſſit, ita ibidem.

Quinto Epiſcopus diſpẽſare non poteſt cum prædictis extra forum conſcientiæ,nã ſancta Synod.facultatem ei tribuit,vt habetur in eodem cap.6. in foro conſcientiæ;ergo alias ſecus.
7 † Diſpenſare autem in foro conſcientię,& dare facultatem talem,nil aliud eſt,quam diſpẽſare;& dare facultatem diſpenſandi,ita vt diſpenſatio in illo tantũ foro proſit:quare in foro exteriori perinde habetur,atque ſi diſpenſatum non eſſet, ita de communi ſentẽtia teſtatur Nauar. in cõſil.vndecimo,num.2. de priuileg. Hinc vbi facultas huiuſmodi cõceditur ab officio Pęnitentiariæ iubetur,vt diſpenſatione data literæ ſcindantur; non enim fidem faciũt in exteriori foro,extra forum pœnitentiæ,igitur ſecreto tamen fiet,ita Prax. Archiepiſc. Neap.cod.cap.num.18.

Poſtremo facultatem hanc non habet Epiſcopus,vbi Cõcilium Tridentinum in ſua diœceſi receptum non eſt,ita ſacra Congregatio hic declarauit;nõ enim beneficio eius frui meretur,qui reſpuit beneficium ipſum conferentem iuribus uulgaribus, ſed de diſpenſationibus irregularitatibus ab occulto delicto proficiſcentibus ſatis. iam videamus an Epiſcopus diſpenſare poſſit in irregularitatibus, quę ex delicto non occulto proficiſcuntur; id quod in ſequenti præſtabimus.

S V M M A.

1 *Epiſcopi regulariter diſpenſare non poſſunt in irregularitatibus a delicto notorio,manifeſtove proficiſcentibus.*

2 *Epiſcopi in quibus irregularitatibus ex delicto manifeſto prouenientibus,diſpenſent. Argumentum a maiori ad minus non valet in diſpenſatione.*

§. III.

1 §. Tertio Epiſcopus diſpenſare poteſt in irregularitate profecta a delicto notorio, manifeſtove : his caſibus primum cum eo irregulari, qui ob id irregularis factus eſt,quod per ſaltum ordines ſuſcepit, vbi non celebrauit: ſic enim inquit Tridẽt. Synod.ſeſſ.vigeſimatertia,de reforma. cap. decimoquarto,in fine Cum promotis per ſaltum,ſi non miniſtrauerint. Epiſcopus ex legitima cauſa poſſit diſpenſare. Ecce hic

perte,

aperte, & expresse facultatem tribui Episcopo dispensandi cũ promotis per saltum; hac tamẽ conditione, si nõ ministrauerint, scilicet post ordines per saltum susceptos. Per saltum autẽ promotus hic esse dicitur, qui anteriori, seu priori ordine omisso, posteriorem, suscipit; vt si omisso Subdiaconatu, Diaconatum, seu Presbyteratũ suscepit vel maiores ordines, ante minores: gradatim enim suscipi debent, scilicet primo minores ordines: deinde maiores, vt tradidimus in Tractat de Cens. cap. 38. numero 1. & supra in materia ordinis, & de suscipiente primam tonsuram ante alios ordines, dixit sacra Congregatio eodem cap. 14. si ergo sic ordinatus nõ celebrauit, cum hoc Episcopus dispensare potest, vel delictum manifestum sit, non enim distinguit Sancta Synod. ergo nec nos distinguere debemus, l. de pretio, ff. de publ. in rem act.

Postremo vbi delictum occultum est facultas dispensandi traditur in capit. 6. sess. vigesimaquarta, de refor.

Secundo Episcopus dispensare cum eo potest, seu in irregularitate contracta ab eo qui ordines furtiue suscepit, modo tamen excommunicatio lata non sit ab ordinante in eos, qui sic ordines, suscipiũt, ita habetur in c. de eo. qui ord fur. suscepit, & ita DD. ibi not. & Ego in Tract. de Irregul. cap. 34. numero 3. versic. Aut ordines; & quamuis vix manifestum id esse possit, non tamen est impossibile, potest enim occultum esse ipse ordinanti, non autem alijs.

Item si excommunicatio lata est, sed habitum regularẽ suscepit, & per aliquod tempus laudabiliter in eo conuersatus sit, ita dicitur eodem c. 1. vers. Si vero; & Nos eodem cap. furtiue autem ordines suscipere dicitur qui sine voluntate ordinantis, & sine scrutinio, & examine latenter se ingerit multitudini ordinãdorũ & sic ordines recipit, vt declarauit Gloss. in eodem c. 1. in verb. Furtiue, & Abb. in rub. eodem, & Diaz. in Pract. Crim. Canon cap. 25. & Nos eodem cap. 39. num. 1. si ergo manifestum erit hoc delictum virtute huius canonis, Episcopus dispensabit, si occultum per cit. cap. 6. sess. 24. de reformatio.

Si etiam quis irregularis factus est, ob id, quod ex officio ordinem, quem non habebat, exercuit, cum ipso Episcopus dispensare in suscepto ordine potest; esto delictũ manifestum sit; sicut etiam ad beneficium simplex, ne mendicet, ut habetur in c. 2. de Cleri. non ordin. min. Secus autem quo ad suscipiendos nisi delictum occultum esset ob capit. 6. de reform. sess. vigesimaquarta, apud Triden. Synod. esto in tract. de Irreg. cap. trigesimoseptimo, in fine, de exceptione hac occulti nihil dixerimus. His casibus exceptis, alias in irregularitate orta ex delicto manifesto dispensare Episcopus non potest.

Ex his, quæ diximus constat Episcopum dispensare non posse in irregularitate animi

2 orta ex non delicto. † Nec facit si dicatur, ex quo potest Episcopus in irregularitate orta ex delicto occulto, quod maius est, multo magis in irregularitate orta ex non delicto, argum. Auth. multo magis, C. de sacrosanct. Eccles. nam in materia dispensationis argumentum de maiori ad minus non valet, vt DD. tradunt, quos refert, ac sequitur Quin. Mandos. in tract. de signat. grat. in verb. Dispensationes, vers. In materia dispensationum: etenim ex quo a iure disceditur, merito potestas dispensandi, vt odiosa, restringitur, c. 1. §. illa vero, & ibi no. de fil. presby. Quare ex quo Episcopis premissum est in irregularitate ex delicto orta, vt dispensent, non autem in orta ex non delicto, merito in illa, & non in hac dispensabunt.

Non igitur cum neophyto Episcopus dispensare potest, vt probaui in Tract. de Irregular. cap. 2. §. 2. vbi quis nam neophytus sit ibidem declarauimus. Non etiam cum illiterato, vt in eodem Tract. asseruimus, cap. 3. §. 2. Non cum Iudice, nec cum alijs, qui aut re, aut verbis, & quacunque alia ratione, ad homicidium, mutilationemue iuste faciendam, opem tulerunt, vtpote cum fisco, aut accusatore, cum Aduocato, Procuratore, cum testibus, cum satelitibus, & huiusmodi, qui iussu homicidij, aut mutilationis causa fuerunt, vt tradidimus id abunde in eodẽ Trac. c. 4. cum multis sequent.

In irregularitate tamen orta ob id, quod quis neophytus sit, an cessauerint causæ, quibus irregularis fiebat, ex morum qualitate, & pietate ipse Episcopus arbitrabitur; Ex quo enim præscriptum non est, a quo fiat, ipse Episcopus, faciet, argum. l. 1. ff. de iur. delib. & c. de causis, de off. deleg. atque sic probauimus in eodem Tract. c. 2. num. 4. Sed de dispensatione huius irregularitatis hactenus, ad irregularitates, quæ a vitio corporis descendunt, transeamus.

SVMMA.

1 *In bigamia similitudinaria Episcopus dispẽsare potest, & quid de alia bigamia.*

2 *Dispensare potest Episcopus ad ordines minores, & ad beneficium non curatum; non tamẽ ad Canonicatum cum illegitime nato.*

§. IV.

§. Qvarto in irregularitate orta ex vitio corporis, Episcopus in his casib⁹ dispensare

1 spensare potest; † Primo cum irregulari ob bigamiam similitudinariam, vt scilicet minores ordines, maioresque suscipiat, vt de his habetur in c.1.qui Cler.vel vouent.& de illis, c. 2. eod. vt inquiunt DD. citati a me in Tract.de Irreg.cap.56.§.septimo,num.2. vers.Excipitur tamen, vbi & quidam de cōmuni sententia testatur.(Bigamia autem similitudinaria ea est, quæ contrahitur ab ijs, qui solēni voto obligati, vxorem ducunt, & eam cognoscunt, vt proba ui eodem cap. §.3. num. 2.) Qui ergo ordinem sacrum suscipit, vel in religione aliqua professus est, ac matrimonium deinceps contrahit, ob bigamiam inde ortam, irregularis fit, quo cū, vt dixi Episcopus dispensabit.

Item in bigamia vera, & interpretatiua in minoribus ordinibus suscipiendis, & in maioribus susceptis exercendis, vbi maxima causa esse dispensandi, ita DD. citati a me eodem cap.56.§.7.num.2.vers.Contrariam tamen opinionem.

Vera autem bigamia est, quę contrahitur ex duobus matrimonijs validis, & consumatis, vt dixi eod. cap.56.§. 1. Interpretatiua autem ea est, quæ contrahitur, aut ex duob. matrimonijs consumatis, quorum aliud validum, aliud inualidum est, aut ex vno matrimonio contracto cum vidua, a priori marito, vel ab aliove corrupta, & deinceps est cognita, aut ex vno matrimonio contracto cum virgine, sed a marito cognita, postque ab alio fuit corrupta, aut ex duobus matrimonijs inualidis, sed consumatis. Quare si quis vnum matrimonium contrahat cū vidua, vel cum corrupta, sed inualidū, vel laicus, vel in minoribus cōstitutus sit, bigamiā hāc nō cōtrahet, vt asseruit Naua.in conf.1. de bigam.& Ego in eod.cap.56.§.secundo.

2 Tertio † potest Episcopus dispensare ad ordines minores tantum, & ad beneficium non curatum, sed simplex nō tamen ad Canonicatum cum illegitime nato, vt habetur in c.1.de fil.presbyter.& vt Ego probaui in eodem Tract.cap.44.§.2.num.3.Illegitime autem nati quot modis dicantur, declaraui in eodem cap.in initio, nume.3. alios casus vide in c. 1. &c 4. de corp. vit alias autem in irregularitatibus ex vitio corporis descēdētibus dispensare nō potest Episcopus.

3 Verum † quod vitia corporis hęc, seu impedimenta sunt partim, quia quis membris caret ijs, quibus functiones ecclesiasticas exercere non potest, vel si ea habet inhabilia videntur ad easdem functiones, vel sic, deformia, vt scandalum præbeāt. Partim quia vel ita quis morbo affectus est, vt eisdem rationibus impediatur, quib. impeditur, quis ob uitia membrorum, vel quia asseritur, qui huiusmodi vitijs laborabat, sanus factus esse, vel dubitatur; ob eam rem in his omnib. casibus, si contingat dubitari, an ob membri defectum, vel inhabilitem, vel ob morbi grauitatem ad ordines admittendus sit, vel permittendus, vt in susceptis ordinibus administret, vel an a morbo, quo impediebatur, liber existat, vel an deformitas membrorum sit talis, vt scandalum præbeat, in his omnibus casibus, an admittendus, reijciendusve sit, Episcopus id arbitrabitur, vt probauimus in eodem Tract. cap.52.§.2.& cap.55.num.1.vbi & exemplis hæc illustrauimus, & ita Nauar.in conf 1.nu.3.de corp. vit.Si ergo quis Gibus sit, si Claudus, si torto naso, si Cicatricem in facie habeat, episcopus an hęc deformitatem tātam reddāt, vel inhabilitatem, vt irregularis sit, ipsi arbitrabitur: sicut eam, qui Comitiali morbo laborat, an liberatus sit, ad quam rem iudicandam, medicorum iudicio vtetur, cuique enim in sua arte experto credendum est, l.septimo mense, ff.de stat.homi.Sed de dispensatione hac satis, de dispensatione autē, quę oritur ex infamia in Tract. de irregular. id egi abunde, iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Episcopi dispensare possunt in omnibus casibus, & irregularitatibus, vbi simpliciter, & eorum non facta mentione dispensandi facultas a iure traditur.*

2 *Sacerdotes dispensare non possunt, vbi a iure dispensandi facultas simpliciter traditur nullorum facta mentione.*

3 *Verba permittentia dispensationem, quænam sint.*

I *Clausula teque absoluentes non tollitur irregularitatibus*

§. V.

1 § Postremo † Episcopus dispensare potest in omnibus irregularitatibus, atque casibus, vbi simpliciter a iure permissa est dispensatio; & nemini expresse concessa est, vt probabimus. Videtur tamen dicendū Episcopis, per ea verba potestatem dispensandi traditam non esse. Nam si per dispensationē, a iure discedimus, vt præmissimus; (Dispensatio enim communis iuris relaxatio est) at iuribus subiecti sunt Eipscopi, c.1. & c.fin.de constit.ergo ex quo expressa facultas eis non datur dispensandi, dispensare non posse videntur. Postremo, ex quo Episcoporū mentio non fit, non magis videntur posse dispensare Episcopi, quam Sacerdotes. Si ergo Episcopis liceret, & Sacerdotibus licere deberet, ex quo non magis Episcoporum quam Sacerdotum mentio fit.

Atqui

Atqui cõtrariam opinionem ſequi debe mus ſcilicet per ea verba, quib. ſimpliciter diſpenſandi facultas traditur, Epiſcopis traditam eam poteſtatẽ eſſe: Et hoc probatur argumento a numeratione partium ducto, quod validiſſimum eſt, §. omnium in Inſtit. de act. & ibi DD. not. & tot. de oblig. quę ex contracta vel quas, & tot. tit. de obl. quæ ex delict. quas. Nã per ea verba dicendũ eſt, aut poteſtatem dari Romano Pont. aut Sacerdotibus, aut Epiſcopis. De Rom. Pontif. nõ poſſunt accipi; nam eius auctoritas ſem per excepta eſt, c. ſignificaſti, de elect. & ipſe eſt qui ea verba profert, & ius condit; & ei iuri ſubiectus nõ eſt, c. innotuit, de elect. & l. digna vox, C. de leg. & poteſt omnes irregularitates tollere; ne igitur ſuperuacanea verba ſint, de ipſo intelligi nequeũt, ex quo in ſe poteſtatem omnem habẽt, atque ſic dixit in re noſtra, Abb. in c. at ſi Clerici, §. de Adulterijs, num 5. verſicu. Sed iam differentiã, de iud.

Minus accipi poſſunt de Sacerdotib. vel
2 Parochis, † nam diſpenſare ad iuriſdictionem fori exteriori pertinet, vt dixit Ioann. Andr. quem refert, ac ſequitur Borgaſ. de Irregular. parte 2. in tit. An diſpenſatio ſit a lege diœçeſana, an a lege iuriſdictionis. At ſimplices Sacerdotes, vel Parochi iuriſdictionem hanc non habent, ſed tantum in foro conſçientiæ, c. omnis de pœn. & vt probaui in Tract meo de Cenſ. ob eam rem vt minus, quam fieri poſſit, ius offendatur, de ipſis ea verba non loqui, concludendum eſt, alioquin duo ſpecialia ſimul concurrerent contra l. 1. C. de dot. promiſſ. nam neceſſario dicendum eſt primo datam eis iuriſdictionem fori cõſcientię, deinde poteſtatem diſpenſandi, quæ duo iuri communi repugnant Ex quo igitur de Romano Pont. accipi non poſſunt, minus autem de Sacerdotibus concludẽdum eſt ad Epiſcopos ea verba pertinere, & per ipſa poteſtatem diſpenſandi eis datam eſſe, atque ſic DD. communiter concludunt Gloſs in c. paſtoralis, da Cler. excommu. minor. in verb. Diſpenſatum, & ſequitur Innoc. ibi ſicut etiam Abb. numero 8. & Idẽ Innoç. in c. dilectus, num. 3. de temp. ord. verſ. Et dic forte melius (inquit ibi) vbi ius concedit diſpenſationem ſimpliciter, Epiſcopum diſpenſare poſſe. & ſequitur Abb. ibi num. 6. nam ait. & ipſe Epiſcopus diſpenſare poſſe, vbi ſimpliciter diſpenſatio permiſſa eſt, niſi & in ho c caſu Epiſcopis prohibitũ ſit Idem aſſeruit in c. at ſi clerici, §. de adulteris, num quinto, verſic. Si vero expreſſe non indulget, nec expreſſe negat; nam inquit ibi ſi Canon dicat diſpenſationẽ fieri poſſe, licet expreſſe, alias nõ indulgeat, Epiſcopum diſpẽſare poſſe. Idẽ in c. 2. de eo, qui cõg. cõſ ſua, & in c. quiſquis, numero octauo, veſicu. Hoc dictũ, de elect.

Sequitur hanc opin. Ioan. de Lignan. & Ioan. Calder. quos refert Abb. in eod. verſ. Communis, & Pariſ. de confident. benefic. quæſt. 1. num. 108. cum ſeq: vbi alios plures numerat idem ſentiẽtes; denique DD. com munis ſententia hæc eſt. Idque merito alio quin ea verba fruſta fuiſſent a iure poſita, In iure autem nihil ſuperuacaneum eſſe debet, l. 1. C. de no u. C. faciend. Ab hac igitur ſententia non diſcedemus, iam, quę hęc verba ſint, quæ ſimpliciter prolata, poteſtatem hanc tribuunt videamus.

3 Verba vero † quibus generatim, ſeu ſimpliciter poteſtas diſpenſandi ſignificatur, & traditur huiuſmodi ſunt, vt ſi dicatur. Diſpenſari poteſt, vel poterit, vel Diſpenſetur, vt dixit Abb. in cita. c. at ſi Clerici, §. de adulterijs, numero quinto, verſicu. Si vero expreſſe non indulgeat. Idem ſi dicatur diſpenſatiue id fieri poteſt, vt habetur in c. præterea licet, de ętat. & qualit. nam ait ibi Summus Pontif. Diſpenſatiue admitti poſſe ad Eccleſiam Parochialem, qui in minoribus ordinibus conſtitutus eſt. Idem ſi dicatur; Abſque diſpenſatione non admittatur ad electionem, vt habetur in cit. c. quiſquis, & ibi not. Abb. numero octauo, de electio. His igitur modis, ac ſimilibus non expreſſe; ſed tacito diſpenſandi facultas Epiſcopis traditur; & ad ſummam vbi iura inquiunt, diſpẽſationem fieri poſſe. Caſus autẽ huiuſmodi in iure, habẽtur in cit. c. præterea licet; & in c. 2. de eo, qui cognou. cõſãg. vxor. ſuæ ibi. Poterit ex diſpenſatione, & in c. cum ex eo, de electio. & in alijs ſimil.

4 Atqui† an per clauſulam Bullæ inſeri ſolitam in collatione beneficiorum, vel aliarum gratiarum. Teque a quibuſcunque cẽſuris abſoluentes, & c. irregularitas tollitur, vel ſuper ipſa diſpenſatur? Breuiter concludendum eſt, diſpenſationem non tolli ita enim Nauar. in conſil. decimoſeptimo, de Cler. excommunicat. minor. & in conſil. quadrageſimoquarto, de ſentẽt. excommunic. & in Mã. capit. vigeſimoſeptimo, numero 254. ſolum enim aufert impedimentum ortum a Cenſuris; nã & ſic Rebuf. in Prax. benefic. in declaratione formæ nouæ prouiſionis. Teque abſoluentes cenſuit; & Pariſ. de reſignat. benefic. libro quarto, quęſtione tertia, numero quarto, niſi enim exprimat de irregularitate in ipſa diſpenſatum non inteligitur, vt allegati DD. inquiunt.

Idque merito; nam nomine cenſuræ irre gularitas

gularitas nō continetur,c.quærenti,de verbor.significat.nec etiam nomine pęnæ quā doquidem impedimētum est irregularitas, & huiusmodi pœna. Sed de dispensatione irregularitatum hactenus, ad dispensationem transeamus.

De Dispensatione Voti, materia ex qua Potestatis Episcopalis secunda, habito respectu ad iurisdictionem delegatam fori exterioris mixtis. Cap.LVIII.

S V M M A.

1 *Votum quid sit.*
2 *Votum quotuplex sit.*
3 *Voti dispensatio quid sit.*
4 *Causa quamobrem in voto dispensare possit.*

SECVNDO Episcopus dispēsare in votis etiam potest. Verū quo dilucidior cognitio hæc habeatur, quatuor præmittenda sunt. Primum quid sit votum Deinde quotuplex. Tertio quid Voti dispensatio. Postremo quæ causæ dispēsādi.

1 Quoad primum igitur † Votum est promissio deliberate facta immediate, mediateve Deo de meliori bono.

Dixi promissio; nam quo quis voto obligetur, non sat est habere voluntatem vouēdi. Exempli gratia ingrediendi in aliquam Religionem, vel visēdi limina Apostolorū, vel ieiunandi singulis sextis ferijs, vel donandi aliquid alicui Ecclesiæ, & huiusmodi sed requiritur præter intentionem hanc, & voluntatem hoc vt serio promittat, argum. c. litterarum, de vot. ibi enim cum quidam mortis metu perteritus hæc verba protulisset. Non diu his morabor proponens in animo quod religionis habitum esset suscepturus aliquando, Romanus Pontif. hac de re consultus, an uoto hic obligatus esset ad ingrediendam religionem, respondit, nō posse hunc trāsgressorem voti iudicari, si non impleat, modo plus in voto nō sit processum. Ecce hic aperte haberi, non sat esse habere intentionem vouendi, sed necessario requiri, vt quis voueat, atque sic ibi not. quare qui habet intentionē ingredi monasterium, donandive aliquid alicui Ecclesiæ, & nihil præterea facit, intentione hac non obligatur per cit. c. litterarum, idq; merito, nondum enim votum hoc est, & promissio. Eadē ratione qui diceret, ego volo fieri presbyter, vel Regularis, & huiusmodi non idcirco obligatur ad ea facienda, nō enim sat est ad obligandum, velle quem quid piā facere, vbi id se facturū nō promittit; sicut nec peccat qui voluit ire ad audiendam missā, vel concionem, si deinceps eo non iuerit.

Dixi deliberate facta; si enim quis non animaduertens voueat quid piam voto nō obligatur. Quare qui vsu rationis carent, vt furiosi, vouere nequeunt. Hinc cum pueris facile dispensatur in voto; quandoquidem facilitate potius quadam, quam arbitrio discretionis vouisse cēsentur, vt in c.2. de vot.

Dixi Immediate, mediateve facta Deo; quo comprehēderentur & vota, quæ fiunt ipsi Deo, & quæ facta sunt alijs Sanctis, nam & ipsis facta, Deo facta censentur per bilis, etiam est: hinc honor, qui Cubicalario suos Sanctos, in quibus gloriosus, & lauda- Romani Pont. fit, & ipsi Romano Pont. factus censetur, ex quo propter ipsum factus est, atque sic dixit Tolet. lib 4. in Institu. Sacerdot. capit. decimoseptimo, num. 8. versic. Quarto.

Dixi De meliori bono quoniam alias factum non obligat; si enim quis simpliciter voto se obliget ad vxorem ducendam, vxorem tantum non ducere, & cōtinētiam seruare potest, & ordini sacro initiari, & in aliqua religione profiteri; hęc enim meliora sunt voto vxoris ducēdæ, vt Triden. Syno. sess. vigesimaquarta, de Sacram. Matrimon. Canon. 10. asseruit. Si quis dixerit, ait enim ibi, statum coniugalem anteponēdum esse statui virginitatis, vel cælibatus, & non esse melius, ac tutius manere in virginitate, ac cælibatu, quam iungi matrimonio. Anathema sit. De meliori bono igitur vota esse debent, alioquin non obligant. Et de hac primo satis.

2 Quoad secundum, scilicet † quotuplex votum sit, breuiter concludendū est duplex esse. Nam aliud est solemne, Aliud non solemne, vt dicitur in c. vnic. de vot. lib. 6. Votum solemne duobus modis fit, Ordinis sacri susceptione, & in aliqua religione a Roman. Pont. probata expresse tacitove facta professione.

Nō solemne votum autē subdiuiditur; nam aliud est votum continentię, seu castitatis, aliud non continentiæ; & huius aliud personale, & aliud reale, aliud mistum est. Personale illud dicitur, vbi persona inprimis corporis labores patitur, vt si quis voueat se sexta feria ieiunaturum, vel inseruiturum ægrotis, pauperibus, & huiusmodi;

his enim actionibus corporis inprimis patitur. Reale vero est, quod sumptibus rei familiaris imprimis adimpletur, vt votum distribuendi paratam aliquarum facultatum in pauperes, in ædificia Ecclesię, & ornamẽta ipsius. Hi enim potius ad rem familiarem pertinent. Mixtum denique est, quod soluitur, & corporis laboribus, & rei familiaris sumptibus, vt votum peregrinationis, exempli gratia ad ædem sacram Beatissimæ Virginis Lauretanæ, vel ad Terram Sanctã, vel ad Sanctum Iacobum de Galitia, vel ad limina Apostolorum, vel ad pugnandum contra Thurcas, & Christianæ religionis hostes: hæc enim vota soluuntur, & laboribus corporis, quos patitur in itineribus, & rei familiaris sumptibus, vt per se patet, & habetur in c. magnæ, uers. Tibi pro te, & suis famulis de uot. nam ibi Romanus Pont. id significauit, ostendens uotum peregrinationis mixtũ esse, & dum permutatur, rationem habendã esse, & sumptuum, qui fierent in itinere, & laborum, quos paterentur; vt scilicet sumptus in aliud opus ponantur & pro laboribus itinerum, aliqua alia fiant. Idem habetur in c. quod super his, eod. ubi idem dicitur, de iis, qui Terræ Sanctę succurrere uouerunt. Hęc igitur uota mixta sunt. Quod enim fit eundi ad aliquem pium locum, & aliquid offerendi duo uota sunt primum mixtũ, & alterum reale, arg. l. obligationum, ff. de uerbo. oblig. & de hoc itidem hactenus.

3 Quoad tertium † Dispensatio uoti, est sublatio uoti, ex iusta causa ab Ecclesię Prælato facta; quamobrem uouens ipsum adimplere, aliudue pro alio facere non tenetur.

Dixi Sublatio uoti: ubi enim dispensatur, tollitur uotum omnino, & quoad obligationem, & quoad eius materiam; quamobrem conuenit cum uoti irritatione; & ita dixit Caietan. 2.2 quæst. 88. art. 10 uers. Nota secundo, & art. 12. uers. In eodem articulo ibi ad euidentiam concessit, & Couar. in c. quãuis, de pact. par. 1. §. 3. num. 4. uersicu. Illud uerum erit.

Dixi facta a Prælato ipso Ecclesiæ quo separetur a uoti irritatione, quæ fit a persona priuata, & non Ecclesiastica, ut a parente habito respectu ad uotum liberorum, & a tutore habito respectu ad uotum pupilli, & a curatore habito respectu ad minores, & a marito habito respectu ad uota uxoris, & e contrario ab uxore habito respectu ad maritum in suis iuribus.

Dixi ex iusta causa, quamobrem etiã separatur ab ea irritatione, quæ sine causa fieri potest; quæ autem iustæ sint dispensandi causæ infra declarabimus.

Dixi quãmobrẽ uouens adimplere ipsũ non tenetur, quo separetur a permutatione uoti, & redemptione, quæ postulant, ut aliud fiat; non enim in permutione, redemptioneue uoti obligatio uoti tollitur, sed solum uoti mutatur materia, ut habetur in c. 1. cum sequen. & c. licet cum quatuor sequen. de uot.

Aut uoti dispẽsatio tollit obligationem & materiam uoti, nec aliud pro alio facere debet, ita dixit San. Thom. secunda secundæ quæst. 88. art. 10. in respon. uers. Etsi quidem absolute; nam ibi ait si determinatur absolute non esse seruandum uotum, dicitur dispẽsatio uoti; si autem pro hoc, quod seruandũ erat, aliquid aliud imponatur, dicitur commutatio uoti. Ecce hic in dispensatione omnino nihil præcipi, ut fiat loco eius, quod quis uouerat. Sequitur eum Caiet. ibi uersic. Nota secundo, & Nauar. in tracta. de Iubil. not. 27. num. 2. nam ait dispensationem tollere materiam uoti; permutationẽ uero solum materiam, remanente uoti obligatione. Et de quæstio. hac satis, iã quę causæ dispensandi sint, uideamus.

4 Quoad quartum, † causæ demum, quamobrem dispensatio concedi potest, & si præscribi omnino nequeunt, ex quo certa regula in hoc tradita non est, sed in arbitrio Prælati est id collocatum, ut habetur in cap. 1. ibi. Pendet arbitrio &c. & ibi not. Abb. numero 2. de uot. & sequitur Nauar. in Manu. cap. 12. nu. 77. communis denique DD. sententia hæc est ad nonnulla tamen capita, uel potius ad quatuor causas reduci omnino possunt scilicet uel ad causam afficientẽ uoti, uel finem, uel materiam, uel formam, de quibus singulis nobis agendum est.

Quoad primum igitur, habito respectu ad ipsum uouentem in uoto dispensari potest, ubi facilitate nimia uouit, quod contingit maxime in pueris, qui, etsi rationis usum habent, facilitate quadam nimia sæpe uouent, atque sic habetur in c. 2. de uot. ubi commutatur uotum cuiusdam, qui in puerili ætate, facilitate ductus, uouit. Item ubi imbecillitas uouentis impedit quominus uotum factum adimpleatur; exẽpli gratia uouit quis se ieiunaturum per totum Aduentum, id quod ægre facere potest, ob corporis imbecillitatem, utpote quia caput ei sæpius dolet, uel stomacum male affectum habet, ob eam rem cum hoc dispensari poterit, ita Nauar. eod. cap. 12. num. 77. idem dicimus in similibus.

Secundo habito respectu ad finem, qui sequitur uoti executionem dispẽsatio quoque potest fieri, exempli gratia uouit quis, se per annum peregrinaturum; id quod si facit redundat in damnum suæ familiæ, vel

Reipubl.

Reipubl. in hoc caſu itidem, & recte diſpenſabitur, arg. c. non eſt, de vot. vbi diſpenſat Summus Pont. cum Epiſcopo differendi voti abſolutionem, ſeu executionem, ob id, quod ipſo abſente Vngarię Regnum damnum pateretur. Idem ſi quis vouiſſet ieiuniū quod ſi adimpleret, obire functiones, quas debet non poſſet. Exempli gratia eſt Concionator, vel publicus lector, quorum alter concionari non poteſt, ieiunans alter vero non legere, vel pauper eſt, qui ſuis laborib. ſibi, ſuæque familiæ victum parat, quem nō pararet, ſi ieiunius eſſet. In his igitur, & huiuſmodi caſib. licite diſpenſabitur, arg. c. 1. & 2. iunct. c. non eſt de uot.

Tertio reſpectu habito ad materiam diſpenſari poteſt, vbi ſcilicet vel mala, vel inutilis eſt, vel maius bonum impedit, vt dixit S. Thom. 2. 2. quæſt. 88. art. 10. in fine, & ſequitur Caiet. ibi, & declarat in initio, exēpli gratia vouit Imperator, ſe uiſitaturum limina Apoſtolorum Vrbis. Plane ſi periculum eſt, ne ab hoſtibus Imperij bellum moueatur ipſo abſente, in hoc caſu licite diſpenſabitur: maius enim bonum eſt tueri imperium, quam viſere illa loca; ſicut etiam maius bonum eſt, vt pax inter duos maximos Principes concilietur, per matrimoniū contractum cum vno exiſtis Principibus cum filia alterius Principis, quam continentiā ſeruare, quam ipſa filia vouerat, licite igitur & hic diſpenſabitur in voto continentiæ, ob maius bonum, quod conſequitur. Item vbi malum redditur votum, ſi executione mandetur, vt ſi quis vouiſſet quantitatem magnam pecuniarum ſe daturum cuidam Principi, quo Chriſtianam religionem tueatur, & hoſtes Chriſtianæ fidei proſequatur, antequam vero votū adimpletum ſit Princeps illæ hæreticus fiat, malum enim eſſet, ſi tūc adimpleretur; Diſpenſatio igitur, & hic locum habere poterit. Poſtremo diſpēſari poterit in voto, quod inutile redditum eſt; vt ſi quis votum faceret ædificandi aliquam Eccleſiam in aliquo loco, & antequam ędificetur locus ille ab hæreticis, ſeu a Thurcis, occupatus eſt, inutile enim votum hoc redditum eſt.

Poſtremo habito reſpectu ad formam, diſpenſari poteſt, vbi ſi ſeruetur qualitas uoti damnum ſequitur. exempli gratia votum quis fecit, ſe nudis pedibus ædem Sanctiſſimæ Mariæ Lauretanæ viſurum; quod enim pedes offendi lapidibus, ſpinis, huiuſmodique impedimentis alijs poſſunt, vnde inhabilis ad functiones ſuas obeundas redditur, ob eam rem diſpenſari licite cum hoc poterit; obſequium enim Domini rationabile eſſe debet, vt, inquit Apoſtolus.

Idem dicimus de eo, qui hyemali tempore ſubucula tantum indultum ſe viſurum aliquam Eccleſiam vouit; nam ob periculum morbi diſpenſari in hoc poterit, & de eo, qui vouit in hebdomada Sancta poſt commiſſionem factam in die Iouis eiuſdem hebdomadæ, ſe non commeſſurum, neq; bibiturum, niſi in Sabbato Sancto poſt campanæ ſonum; nam ſæpius deficiunt; qui hæc vota faciunt, vt vix recreari deinceps poſſint. His igitur, & huiuſmodi caſib. licite diſpenſabitur. Et de his hactenus. iam rem ipſam aggrediamur.

S V M M A.

1 *Epiſcopus in votis diſpenſare poteſt, quod pro regula habebimus.*

§. I.

§. HIs præmiſſis, iā videamus, in quibus caſibus Epiſcopi diſpēſari poſſint.
1 † Pro regula igitur habebimus Epiſcopos in in votis diſpenſare poſſe. Primo per c. 1. de vot. ibi enim de diſpenſatione voti agens Romanus Pōt. inquit ante permutationem factam pendere ab arbitrio eius, qui præſidet, an permutari debeat; & deinde probabili cauſa legitima exiſtente, debere deinceps diſpenſare. Ecce hic permutationē voti ei permitti, qui præſit, vbi legitimam permutandi cauſam interuenit; ergo Epiſcopos facultatem hanc habere concludēdum eſt; nam de ſe ipſo, ideſt de Romano Pont. dubitationem hoc non habet, & lex debet eſſe de re dubia, l. quod labeo, ff. de Carbon. ædict. Præterea ad Epiſcopum ſcribit quid faciendum ſit in eius voti permutatione (ab Epiſcopo enim fuerat hac de re conſultus) reſponſio enim ad interrogationem accommodari debet, arg. §. præterea in Inſtitu. de inutil. ſtipul. Addo ſi contrarium diceremus ſcilicet de Epiſcopo non intelligi, Epiſcopū eum, qui Romanum Pōt. conſulerat adhuc dubitare potuiſſe, quinam præſes ille eſſet. Per eum Canonem igitur ſolutio quæſtionis propoſitæ habetur. Et quod per eum Canonē Epiſcopus in voto diſpenſare poſſit, not. Gloſſ. ibi in verb. Arbitrio, in fine, & ſequitur eam Abb. & notanda monet Inno. ibidem, & pro certo habet in alijs votis Epiſcopos diſpenſare poſſe, & ſequitur Nauar. in Man. cap. 12. num. 85. verſ. Secundo ibi in cęteris vero votis, & Tolet. libro 4. in Inſtit. Sacerdot. cap. 19. num. 11. Idem ait generatim Gloſſ. 1. in c. non eſt. eodem cōmunis denique DD. ſententia hæc eſt. Nec facit ſi dicatur in eo capite agi primo de permutatio-

ne voti, & non de diſpenſatione; nam qui permutat, diſpenſat, & ſequitur ibi Abb. ac DD. & quæ iuriſdictio in permutatione po ſtulatur, eadem in diſpenſatione requiritur. Poſtremo cõſuetudine hæc opinio recepta eſt, vt dixit Hoſt in eodem c.1. quem refert, ac ſequitur Abb. ibi, num ſeptimo, nam ait conſuetudine ſeruari, vt Epiſcopi diſpẽſent, ergo ab ea recedendũ nõ eſt; minime enim mutanda ſunt, &c. l. minime, ff. de legib. etenim diuturna cõſuetudo pro lege habetur, l. diuturna conſuetudo, ff. eodem. Accedit, quod Roman. Põt. quędã ad vota ibi reſeruauit, in quibus ipſe, & non alius diſpenſet, vt infra videbimus, ergo ſecus in alijs argu. c. nuper, de ſent. excommu. prohibitio enim vnicus alterius conceſſio eſt, l. cum prætor, ff. de iud. & c. nonne, de præſumpt. Pro certo igitur habendum eſt; in alijs votis, cuiuſcunque ſpeciei ſint, Epiſcopos diſpenſare poſſe. Id quod ob huiuſmodi votorum frequentiam conceſſum ipſis eſt; ex quo enim hæc vota communiter fiunt, & indigent frequenti diſpenſatione, ęquum fuit, vt Epiſcopi facultatem diſpenſandi haberent, quo ad ipſos homines facile confugerent; cuiuſmodi ſunt vota peregrinationum aliarum a reſeruatis, vt ieiuniorum, & huiuſmodi, ita dicit Sanct. Thom. ſecunda ſecũdæ quæſt. 88. art. duodecimo, in fine. In ieiunijs ergo, in peregrinationbius, in orationibus, in eleemoſynis, & huiuſmodi votis Epiſcopi diſpenſare poſſunt: iam exceptos caſus huius regulæ videamus.

S V M M A.

1 *Epiſcopus in votis ſolemnibus diſpenſare non poteſt.*

2 *Diſpenſare an poſſit cum eo, quo vouit, ſe non commiſſurum aliquod ſub pœna ingrediendi religionem.*

§. II.

§. 1 REgula propoſita, iam eius exceptiones videamus. † Primũ igitur Epiſcopus in ſolẽni voto diſpẽſare nõ põt, c. cum ad Monaſterium, in fine, de ſtat. monac. vbi vix Romano Põt. licere, ſeu id poſſe cõcluditur; ergo multo minus Epiſcopo licebit; valet enim argumẽtum a maiori ad minus negatiue, vt DD. communiter concludunt, c. cum in cunctis, de elect. Præterea ius alteri acquiſitum tollere Summus Pont. tantũ poteſt, idque ex cauſa, ergo & hac ratione Epiſcopus in hoc voto diſpẽſare nequit: tolleret enim ius Deo acquiſitum per obligationem voti factam, quod iuri repugnat; cõtractus enim in initio volũtatis ſunt, poſtea neceſſitatis, l. ſicut, C. de act. & oblig. & id quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro adimi nõ poteſt, l. id quod noſtrum, ff. de reg. iur. Hinc maritus, qui ſine vxoris conſenſu cõtinentiam vouit, nullum vxori præiudiciũ facit, vt DD. communiter concludunt. Epiſcopus ergo diſpenſare nõ poteſt, vt Sacerdos vxorem ducat, vt ex dictis patet, neque monachus, ſeu regularis profeſſus.

2 Atqui † an Epiſcopus diſpẽſare cum eo poteſt, qui vouit ſe non cõmiſſurum peccatum aliquod ſub pæna ingrediendi religionem & huiuſmodi? Plane concludendũ eſt ipſum poſſe; nam eum diſpẽſet ſuper voto illius peccati quod eſt principale, multo magis ſuper acceſſorium, argumen. c. acceſſorium, de regul. iur. libro ſexto, & c. vnic. de conſecrat Eccleſ. libro ſexto, & ita Nauar. in Manual. capitulo duodecimo, numero quadrageſimotertio. Secus ſi vouiſſet aliquam Religionem, ſi hoc illudve peccatũ committeret; nam votum religionis principale eſt, & idcirco illud inſpicitur, argum. c. cum voluntate, de ſentẽt. ex communica. & l. non omnis, ff. ſi cert. petat. & ita Nauar eodem in conſilio decimoquinto, eodem. Repugnare tamen videtur Couar. in c. quãuis, de pact. parte prima, §. tertio, numero duodecimo, viden.

Poteſt etiam diſpenſare Epiſcopus cum eo, qui paupertatem vouit, quo licite acquirat, ita Nauar. in conſilio 9. de vot. Sed ad aliam exceptionem tranſeamus.

S V M M A.

1 *In voto continentiæ diſpenſare Epiſcopus non poteſt.*

2 *In continentiæ voto ad tempus Epiſcopus diſpenſare poteſt.*

3 *Votum de non ducenda vxore diſpenſatione Epiſcopus tollere poteſt.*

4 *Mariti in voto continentia ſine vxoris conſenſu facti Epiſcopus diſpenſare poteſt.*

5 *Vxor irritare poteſt votũ cõtinẽtiæ mariti factũ ſine eius cõſenſu & ratihabitione*

6 *Presbyterum quiſe facturum voui, cum eo Epiſcopus diſpenſare poteſt.*

§. III.

1 § SEcũdo † Epiſcopus diſpẽſare nõ poteſt in uoto continentiæ perpetuę, ſeu caſtitatis, eſto ſolemne uotum nõ ſit, cũ ob rationes allatas ĩ priori exceptione, quæ & hic locum habent, & idcirco locum habere iuris

re iuris dispositio debet, c. cum dilecta, de confirm. util. uel inutil. Tũ quod Roman. Pontif. semper uotũ hoc sibi reseruat, atque idcirco eam potestatem Episcopis non tribuit, c. nuper, de senten. excõmunic. atque sic DD. communiter concludunt. Quare si coniuges de communi cõsensu, atque consilio continentiam perpetuam uouerent, Episcopus dispensare cum ipsis non posset; obligatur enim eo uoto, c. quod Deo Patri, 33. quæst. 1. atque sic inquiũt DD. & Nauar. in Man. cap. 12. nume. 59. uersic. Trigesima secunda.

Excipitur tamen primo, ubi periculum incontinentiæ esset, & adiri Romanus Põt. non facile posset, tũc enim in hoc casu Episcopus dispensabit, ita Nauar. eodem cap. 12. num. 78. Idem in eodẽ casu, si castitatẽ quis vouisset, & postea uxorem duxisset, & matrimonium consumasset, concurrẽtibus enim proxime dictis, dispensare potest, ut debitum coniugale petat, ita Sylu. in uerbo Dispensatio. quæst. 15. uersic. Ex quibus, & Azor. Instit. Moral. par. 2. libro 3. capitu 51. quæstio. 1.

2 Secundo † excipitur, ubi cõtinentiam ad tempus uouisset; in hoc enim casu Episcopus dispẽsare potest; nam Romanus Pont. reseruat sibi tantum continentiæ perpetuę uotum; ergo nõ perpetuæ inferioribus Episcopis concedit, argum c. nuper, de sentẽt. excommun. etenim prohibitio unius, alterius concessio est, l. cum prætor, ff. de iud. & c. nonne, de præsump. & ita Syluest. in verb. votum. 4. q. 3. vers. Sextum.

3 Tertio † excipitur, vbi votum de non ducẽda vxore quis fecisset, vel de nõ nubẽdo; nam quod continentiæ votum nõ est, sed solum de non ducenda vxore, ob eam rem in hoc Episcopus licite dispensare poterit. Idem si votum fecisset de nõ tangenda muliere libidinosè; non enim votum castitatis est; nam votũ castitatis amplectitur omnem copulam, & omnia, quæ prohibentur per sextum, præceptum Decalogi; at votũ hoc non itidem, ita Nauar. eod. cons. 42. de vot. & in Man. cap. 12. num. 43. versicu. Decimo quarto, & num. 26. etenim multis alijs modis incontinens esse potest sine voti fractione. Idem Nauar. in Man. cap. 23. num. 83. & in eod. cons. 42. qui & seruari in Pœnitentiaria, eod. num. 85. testatur.

4 Quarto † excipitur, vbi alter coniux, sine alterius coniugis cõsensu continentiam vouisset, nam in hoc dispẽsabit, quatenus præiudicium facit alteri coniugi; immo dispen-
5 satio necessaria non est; † quãdoquidem alter coniux irritare votum hoc potest, atque sic dixit Nauar. eodem cap. 23. nume. 65. & num. 70. & in cons. 18. num. 10. de pœniten. Dixi autem quatenus est præiudicium alteri coniugi: nõ enim simpliciter, & omnino dispensare potest, cum vnum de reseruatis Papæ sit, & morte coniugis, qui illud vouit seruare illud teneatur. Quousque igitur alteri præiudicium facit, ob ruborem debiti petendi, dispensabit.

Quinto excipitur, qui sacrum ordinem se suscepturũ vouit: nã hoc dispẽsari potest: nõ enim vouit castitatem per se, quia votum illud nõ sequitur, nisi ordinis sacri susceptione, ita Azor. eod. cap. q. 2.

Postremo excipio quoad peccatum de fractione voti castitatis perpetuæ; nam Episcopus absoluere potest; & quiuis Sacerdos, non enim id peccatum iure, aut consuetudine reseruatum est, atque ita Sylu. in verbo, Votum, 4. quæst. 3. qui ita consuetudine seruari testatur ibi in versic. Potestas, & Archid idem sententiem refert.

6 Atqui † an Episcopus dispensare potest cum eo qui uouit se presbyterum facturũ? Videbatur dicendum non posse; nam votũ hoc continet votum castitatis perpetuæ, capit. primo, de vot. lib. 6. at in hoc non potest, ergo nec hic. Atqui contrarium concludendum est, s. Episcopum posse commutare hoc uotum aut dispẽsare, & hoc ob id, quod non est de reseruatis Rom. Pont. de quib. habetur in Extrauag. & si minus, de pœn. Nec repugnat ratio contraria: nam nondum uouit continentiam quam tũc seruaturum uouet, ubi ordines suscipit, cit. c. 1. de uot. alioquin secus, & ita pluribus id egit Nauar. in eodem capit. 12. nume. 47. & consilio 18. de uoto.

S V M M A.

1 *Peregrinationis vota ad limina Apostolorum & Ierusalem, & S. Iacobum Compostella, & vltra Marinum ad Terram Sanctam recuperandam tollere dispensatione non potest Episcopus.*

2 *Peregrinationis votum faciendæ tali tempore, an prorogari possit ab Episcopo.*

3 *Articulo mortis existente non potest Episcopus dispẽsare in voto reseruato Rom. Põt.*

§. IV.

1 §. Tertio † Episcopus dispẽsare non potest in uoto peregrinationis ad limina Apostolum & Ierusalem, & ad S. Iacobũ Compostellę, & in uoto facto ultra Marinũ ad terram Sanctam recuperandam. Nam

 & huius-

& huiusmodi dispẽsationem sibi semper rẽ seruat Romanus Pont.& de voto vltra Marino habetur in c.ex multa,de vot. Peregrinationis autẽ nomine accipitur hic pro peregrinatione,quæ pietatis gratia fit, vt id probauimus in Tracta.de Bull.Cœn.Domini, par.2.cap.10.num. 2. Qui ergo ab aliam causam peregrinaretur, sub hac regula non contineretur.

8 Atqui † si ad prædicta loca votum eundi faceret tali tempore; vtpote post annum,vel etiam simpliciter, an Episcopus dispensare saltem possit,quoad tempus, scilicet, vt differat vouens hoc iter?Plane sine causa id fieri non posse censeo; nam dispensatio causa cognita fieri debet, vt præmissimus, & iusta causa dispensationis esse debet: ergo vbi nõ adest causa dispensare Episcopus non poterit: cessante enim causa priuilegij, cessat & priuilegium,c.cum cessante,de appell.

Verum quid si iusta causa adsit, vtpote quia vouens morbo impeditur, vel viaticũ non habet,vel carcere detinetur,vel alio iusto impedimento,quominus iter capere possit,an concedere Episcopus dilationẽ in huiusmodi casibus poterit? Videbatur dicendum,neque id posse;nam non potest in hoc voto dispensare,vt conclusimus, ergo nec in hoc; accessorium .n. naturam sui principalis sequitur,& vouere iter ad aliquem locũ tali tẽpore videtur tempus illud accessoriũ.

Contrarium tamen suadent hæc Primo, quod vouere iter aliquod tempore,duo continet æque principalia,scilicet votum itineris,& votum tali tempore, ergo alterum alterius accessorium nõ est, se habet enim hic sicut debitor, qui tali tempore decẽ,vel huiusmodi summam debet; nam elapso tempore solutionis, adhuc obligatio remanet,l. celsus,§.idem, ff.de recept.arbit. At si essent accessoria posito principali, & accessorium poneretur,etsi ergo quo ad votum peregrinationis Episcopus dispensare non potest, quod est unius speciei: poterit tamen in prorogatione temporis dispensare,quod est alterius speciei. Postremo facit c. quod super his, versic. Vnde credimus ibi, quod primis indulgenda est dilatio, de vot. ibi enim si, qui votum huiusmodi fecit, ad tempus impediatur, idulgendam ei dilationem temporis inquit ibi Romanus Pont.& quoniam non præscribit, quisnam indulgere debeat, & indulgeri,tamen posse ait, ad Episcopum id pertinebit, vbi enim quid iure conceditur dispensandum, & non præscribitur quis dispenset, ad Episcopum dispensatio pertinet, vt dixit Innoc. in c. dilectus communiter recept.de temp.ord.& ita quoque tenuit Nauar.in Man.cap.12.nu.75.in fine,& nos supra plurib.id probauimus.

Quid igitur concludẽdum? Ego sic distinguendum censeo.Aut sumus in foro cõsciẽtię,& in hoc casu vouens dispensatione non eget;ex quo enim votum adimplere non potest, excusatur quousque impedimentũ cesset;impossibilium enim nulla obligatio est, l.impossibilium, ff.de reg.iur. & facit, l.2.ff. si quis caut.

Aut agitur in foro exteriori;& in hoc casu,si quæratur, an impedimentum legitimũ sit nec ne, plane Episcopus id declarabit; nam & in alijs impedimentis, & irregularitatibus,vt in vitiis corporum,& in morbis, an propria impediant aliqua ratione ordinũ functiones; & posterior, scilicet morbi, an cessauerint,arbitratur Episcopus, vt probauimus supra;esto in irregularitatib.profectis a prædictis impedimentis, non dispenset. Idẽ ergo & hic,non enim qui declarat, quicquam addit,l.hæredes palam,§.penul.ff. de testam.& in his duob.casib.posterior opinio locum habebit.Si vero quæratur,an Episcopus dilationem dare possit; nequaquam id ipsum posse,censeo,sed Roman.Pont.id reseruatum,esse,concludendũ est,&hoc per cita.c.quod super his iunct.c ex multa, versi. Ad hęc eodem de vot.nam in voto vltramarino,quid faciendum sit,Romanus Pont.docet,& ponit formam,quæ seruanda est, vbi vouens,vel perpetuo, vel ad tempus impeditur,& quoniam Episcopus, ad quem eam formam scripserat,dubitabat, an quis Prælatus,ea forma seruata, posset vouentes absoluere;hac de re consultus Romanus Pontif. respondit in cit.c. ex multa non pertinere absolutionem hanc,in illis casib. nisi ad eos, qui super hoc mãdatum speciale a Sede Apostolica habent. Ecce hic solutionem traditam quæstionis propositæ esto igitur forma tradita in c.quod de his, seruetur dilatio tamen dari nõ potest, nisi a Romano Põt.vel ab eo,q a Rom.Pont.potestatẽ hãc delegatam habet per cit.c.ex multa.Nec facit si dicatur de absolutione agi,vbi impedimentum perpetuum est;non autem vbi ad tẽpus,vt in casu nostro;nã cit.c. quod super his tam formam tribuit in impedimento ad tempus,quam in impedimento perpetuo; & in eodem c.ex multa simpliciter dicitur, & seruata forma tradita cit. c. quod super his non licere absoluere, nisi ab eo, qui a Sede Apostolica potestatem habet;ex quo igitur ibi non distinguit de impedimẽto, ergo nec nos distinguere debemus, l.de pretio, ff. de publ.in rem act.Postremo dando dilationẽ etiam absoluit uouentem, scilicet a præscri-

pto

pro sibi tempore ad uotum exequendum; quamobrem ad illud tempus exequi non tenetur. Ex quo igitur ibi dicitur absoluere non posse, qui auctoritatem non habet a Sede Apostolica, & de impedimento ad tempus accipiemus. Postremo id habetur expressum in c. nón est, de vot. ibi. Non transgredi eum uotum dici, qui auctoritate Apostolica distulit illud adimplere; & ibi agitur de uoto ultramontano, quod Romano Pont. reseruatum est, ergo idem in alijs uotis Apostolicæ Sedi reseruatis. Non igitur Episcopus hic dilationum dare potest, & in hoc casu prior opinio locum habebit.

3 Addo † nec cũ cõstituto in articulo mortis Episcopum dispensare posse in uotis Romano Pontif. reseruatis; nam nihil obest, eo casu, si cum ipso non dispensetur; ex quo salus animæ non periclitatur, damnumne patitur: quod contingeret, si non daretur facultas absoluendi a casibus reseruatis, & censuris, ut Triden. Synod. tradidit, sess. decimaquarta, cap. De casuum reseruat, atque sic dixit Syluestr. de Sacerdote in uerbo Votum, quarta quæstione secunda, uersicu. Decimo.

S V M M A.

1 *Episcopus dispensare non potest cum eo, qui religionem se ingressurũ vouit, qua regula quousque pateat declaratur.*

2 *Votum factum ab impubere irritari potest a patre, esto deinceps pubes factus sit.*

§. V.

§ 1. POstremo † Episcopus dispensare cũ eo non potest, qui religione vouit, quippe quia & votum hoc Romano Pontifici reseruatum est.

Excipitur tamen vbi retigionem arctiorem vouisset; nam Episcopus dispensare potest, vt laxiorem ingrediatur, ita inquit Syluestr. in verb. Votum, 4. q. 3. vers. Sextum, & Nauar. in cons. 40. & cons. 41. de vot. & Caiet. 2. 2. q. 189. art. 1. in littera B. & idem Nauar. in cons. 4. de reg. num. 23. versic. Sexto, quod licet solus Idque merito; votum enim de ingrediendo religionem duplex est, alterum de ingrediendo religionem, & hoc Papæ reseruatum est. Alterum de ingrediendo hãc, vel illam religionem, & in hoc casu nõ est Papæ reseruatum; non enim id iure cautum est Quare in hoc poterit dispensare, vt æqualem, vel laxiorem ingrediatur; non enim tollit ob id religionis votum.

Dispensabit igitur cũ eo, qui arctiorẽ vouit, vt laxiorem ingrediatur; & cum eo, qui hanc vouit, vt aliam ingrediatur ob prædicta. Item dispensare cum eo potest, qui arctiorem religionem vouit, cum esset in laxiore, ita Sylue. eodem, & Nauar. in cit. consil. 4. nam nõ est votũ religionis, sed votum de transitu de vna religione ad aliam.

2 Excipitur postremo, † vbi qui religionem vouit, pubes nondum erat, uel pubes enim deinceps factus sit, & existimauerit uotum ualere, & u elit illud exequi, si tamen pater uult illud irritare, potest. Nã etsi in ea ætate est, in qua uotum huiusmodi emittere potest, quod tamen uotum factũ non firmauit pater, super eo ius habet, cum nec substãtia uoti mutata sit tempore, cuius cursus nõ sat est ad obligationem indulgendam, l. obligationũ fere, §. placet, ff. de act. & obligat. Nec uolũtas etiam uouentis, atq; sic plurib. asseruit Lud. Pallestr. in 1. par. q. cas. cõs. cas. 49. incip. Mathæus annor trex decim.

Atqui ubi dispensatio fit, an aliud imponi debet, quo cum dispensatur? Item, an qui uouit, contra uotum uenire aliquando potest? Hæc in seq. explicabimus.

S V M M A.

1 *Dispensatio, vbi fit cum aliquo, nihil imponi et debeat loco eius quod vouerat.*

2 *Vouẽs aliquando per se potest votũ non adimplere, & aliquando etiam differre.*

3 *Dispensandi facultatem habens an alteri dilegare eam possit.*

4 *Dispensandi facultate data in Iubileo, an vti possit quis post Iubileum.*

§. VI.

1. PRima quæstio, quã explicãdã nobis proposuimus, hæc est, an qui dispẽsat cũ aliquo in uoto, loco eius, quod uouerat, imponi aliquid debeat. In qua quæstione breuiter concludimus nihil imponi debere. Tum quod dispẽsatione uotum tollitur & quoad obligationem, & quoad rem, quæ erat uote obligata. ut supra probauimus: ex quo igitur uotum totum extinguit uti merito nihil imponi debet. Alioquin dispensatio nihil a permutatione uoti differret, uel a redemptione, nam per redemptionem, & pmutationẽ aliud præstatur, ut habetur in c. primo, & c. secũdo, & c magnæ cum duobus seq. de uot. ubi semper aliquid præcipitur faciẽdum pro eo, quod uoto fuerat promissum, atquæ sic dixit Nauar. in Man. capitulo duodecimo, num. sexagesimo quinto, uersic. Pro

versic. Pro luce dicendorum. Hæc autem locum habent, vel votum factum sit ad luendas peccatorum pœnas; ad gratiam referendam pro beneficijs acceptis a diuina gratia. Et de quæst. hac satis.

2 Postrema quæstio est, † an vouens sine prælati auctoritate possit aliquando aut votum non implere, aut differre. In qua quæstione distinguendum est. Aut manifesto constat, si votum adimpleatur, vel malum esse, vel inutile reddi, vel maius bonum impediri. Et in his casibus concludendum est propria auctoritate id facere posse, atque sic sensit Caiet. secūda secundæ quæstio. 88. articulo duodecimo, in principio, versic. Et confirmatur amplius hoc, & sequitur Nau. in Manual. cap. duodecimo, num. septuagesimosexto, in principio, & facit. c. euidentia, de accusa. Hinc qui notorie excommunicatus est, censurave alia irretitus, vitari debet in ijs, quæ per censuram ei prohibita sunt, esto a Iudice denunciatus non sit ob Extrauag. ad euitanda, quam declaraui in Tracta. de Censur. ergo idem & hic.

Aut non manifesto constat, & tunc sine superioris auctoritate, id nequit, ita Sanct. Thom. eadem quæst. secunda, in Respon. ad 2. Ad superiorem enim in hoc casu declaratio pertinet, vt habetur in c. 1. de vot. nam, ex qno quis Deo obligatur ipso voto, per ministrum eius vicem gerentem in terris, & declarari debet.

Quæ diximus de voti adimpletione, eadem sentimus, & de eius dilatione, ac prorogatione, nam si, exempli gratia quis vouit se visurum Ædem Sanctissimæ Virginis Lauretanæ tempore Paschatis; & impediatur eo tēpore vel morbo, vel quod carcere detinetur, vel quod non habet pecuniam, & quod ad summam, de iure, vel de facto impeditur in aliud tempus licite differre poterit. Tum quod ad impossibile nemo obligatur, l. impossibilium, ff. de regul. iur. Tum quod si potest manifesta causa existente, ut supra diximus votum ipsum totum tollere, multo magis & illud differre, argum. authen. Multomagis, C. de sacrosanct. Eccl.

3 Verum † an qui dispensandi facultatem habet, hic alteri eā delegare potest? In hac quæstione sic distinguendum censeo. Aut quis eam potestatem habet proprio iure, cuiusmodi habet Romanus Pont. & in hoc casu sine dubitatione alteri delegare eam potest, vt quotidie fit ab eod. Summo Pont. in Iubilæis, & huiusmodi, id quod dubitationem non habet.

Aut quis hanc potestatem delegatam habet, & in hoc casu rursus subdistinguendū censeo. Aut quis habet eam delegatam ratione suæ dignitatis, quod contingit Episcopis, qui a iure potestatem hanc delegatam habent tribus votis exceptis, vt diximus. Et in hoc casu subdelegare hanc potestatem, quis potest; nam, vbi quis ob suam dignitatem huiusmodi facultatem habet, delegare alteri eam valet, vt habetur in fi. in c. fi. & ibi DD. not. de off ord.

Aut eam non habet ob suam dignitatem, & ordinario iure, sed extraordinario, vt contingit quando Summus Pont. in Iubilæis facultatem hanc simplicib. Sacerdotib. concedit, & in hoc casu alteri potestatem hāc delegare nequit, neque etiam si quis ab Episcopo hanc facultatem haberet, & hoc per c. fi. de off. delega. In hac igitur quæstione sic distinguendum censeo.

4 Quid itidem † si quis per Iubilæum posset dispensare, an si pœnitens, quem audiuit, obliuione omisit, petere dispensationem, obtinere deinceps illam poterit elapso Iubilæi suscipiendi tempore? Videbatur dicendum posse; nam, vbi per Bullas huiusmodi conceditur facultas absoluendi casib. reseruatis, si pœnitens obliuione aliquid huiusmodi omittat, a quocunque Sacerdote deinceps absolui poterit ab eo, quia reseruatum non est, vt DD communiter concludunt: ergo & itidem hic dicendum videtur, vt simplex Sacerdos permutare votum possit elapso etiam Iubilæi tempore. Postremo facit, quod per Iubilæum datur facultas absoluendi a censuris, & vbi generaliter quis absoluitur, ab ijs etiam absolutus erit, quos obliuione non patefecit.

Atqui contrariam opinionem sequi debemus, scilicet dispensare hunc non posse, primo quoniam tempore elapso Iubilæi suscipiendi facultas illa tollitur; permissum enim ad tempus post ipsum elapsum censetur prohibitum. Postremo facit, quod nec a cēluri absolui potest, vbi tempus indulgentiæ elapsum est. Non obstant contrariæ rationes. Non posterior, quoniam loquitur, vbi est absolutus tempore Iubilæi generatim ab omnibus censuris; & nos agimus, vbi eo tempore votum permutatum non est. Non obstat prior ratio; nam reseruata amplius non sunt, quandoquidem, vt inquiunt DD. reseruatio sublata est per hāc concessionē, atque sic asseruit Lud Pallef. in secunda parte, secundo Resp. cas. conf. hęc inquiūt DD. quos quoad quæstionem propositam Ego etiam sequor, quamuis quod dictum est de casibus reseruatis mihi nunquam placuerit quoad rationem, vt suo loco probaui.

Atqui si tempore Iubilæi diceretur, Dispenso

spenso tecum in omnib. votis, uel permuto tua vota, an valebit dispensatio, permutatio ve facta? Plane non, nam in dispensatione, & in permutatione causa inesse debet, atsi ignorat vota, ignorabit etiam causas, quamobrem dispensatio, permutatioue fiat, ergo dispensatio, & permutatio non valebit. Excipit tamen Palleitrel. eodem vbi qualitatem votorum sciret pœnitens, sed non numerum, exempli gratia ęgrotus fecit votum visitandi plure, Ecclesias, esto non recordetur numeri, in hoc casu poterit dispensare in omnib. generatim, ex quo qualitatem voti scit, esto non numerum. Sed iam de voti permutatione agamus.

De Voti permutatione, materia ex qua Potestatis Episcopalis tertia, habito respectu ad iurisdictionem delegatam fori mixti Cap. LIX.

SVMMA.

1 *Voti permutatio quid sit.*
2 *Permutandi vota quæ causa inesse debeant.*
3 *Permutandi modus qui sit.*
4 *Permutare vota qui possit.*
5 *Dispensandi potestatem qui habet, an permutare possit.*

PERMVTARE vota Episcopus itidem potest. Verū, quo dilicidius id fiat, hæc præmittenda sunt. Primum quid sit voti permutatio. Secundo quę causæ in permutando considerandę. Postremo quę forma, seu modus in permutatione adhibendus sit.

1 Quoad primum igitur† permutatio voti est permutatio rei voto promissæ cū alia re præstanda voti obligatione permanente a Prælato Ecclesiæ ex iuxta causa facta.

Dixi Permutatio pro genere; non solum enim dicitur de permutatione voti rei promissæ cum alia re, verūm etiam & de quacunque alia permutatione ob quamcūque causam factam, vt habetur in tot. titu. ff. de rer. permut.

Dixi Rei voto promissæ, quo separetur ab alijs ratione alia promissis, & idcirco, vbi uotum non interuenit, sed contractus alius.

Dixi Cum alia re præstanda voti obligatione permanente; quo separetur a dispensatione voti, qua dispensatione nihil præstatur loco rei voto promissę, & tollitur dispēsatione non solum obligatio voti, sed etiam materia, vt dixit Caietan. secunda secundæ quæst. 80. art 2. uers. Nota secūdo, quæ duo in permutatione non interueniunt.

Dixi a prælato Ecclesię iusta causa facta: quo separetur a uoti irritatione; nam præterquam quod per ipsam tollitur obligatio & materia voti, priuata auctoritate etiam fit, vt supra uidimus, & infra probabimus.

2 Quoad secundum,† scilicet, quæ causæ permutandi vota sint. inspicique debeant, sic communiter distinguitur. Aut legitima causa adest, quamobrem permutatio fiat, & tunc sat est vt id, in quo commutatio fit, sit æque bonū, atque illud, quod quis uouerat Idque merito; ex quo enim adest iusta causa permutandi, vtpote quia vouens uotum adimplere, vel omnino non potest, vel non commode, uerisimiliter creditur. Deus, qui morosus creditor non est, aliud pro alio accepturus, ita declarauit Caiet. 2. 2. quæst. 12. uers. Pro luce dicendorum, qui & de communi sententia testatur.

Aut nulla causa permutandi adest, & in hoc casu in id commutari debet, quod melius sit eo, quod quis uouerat; & probabiliter enim existimatur Deus hoc accepturus; etenim & qui promissit ouem cuipiam, si pro ea uitulum tribuat, rem gratiorem creditori facit ergo & idem de Deo credendum est, atque sic DD. allegati asserunt. Et probatur etiā hoc in c. scripturæ, dę uot. ibi enim Romanus Pontifex rei uotum quem non esse, inquit, qui temporale obsequium in perpetuam religionis obseruātiam commutauit. Ecce hic non distingui, an causa permutādi sit nec ne, sed simpliciter declarari reum uoti non esse eum, qui reddidit, plusquam uouit, ergo ubi id, in quod permutatio fit, melius est eo, quod vouerat, uel permutandi causa non adsit, permutatio fieri potest; quippe quia magis Deo placet, atque sic asseruit Caiet. eodem. Vbi uero causa adest, in æque bonum permutetur ob rationem proxime allatam, & ut colligitur ex c. primi, & secundi, & c. magnę cum duobus seq. de uot.

3 Quoad tertium,† scilicet qui modus, seu forma adhibenda sit, ubi uotum permutatur, sic distinguendum est.

Aut uotum personale est simplex, utpote uel ieiunij, uel precum dicendarum, uel castitatis ad tempus, uel macerationis, corporis, & huiusmodi, & in hoc casu si probabilis causæ

causa suadeat, vt permutatio fiat, vtpote qui ieiunium vouit, videt id capiti nocere, vel stomacho, vel se non posse sua munera obire, quia pauper est, & laboribus sibi, suæque familiæ victum parare cogitur. Qui se flagellis cædere vult, animaduertit in morbum ob id se incidere. Qui continentiā vouit, se non posse ob fragilitatem eam seruare. Qui ad preces dicendas se voto obligaret, se negotijs necessarijs alio distrahi. Plane pro his alia pia opera fient, ei ergo, Qui continentiam vouit pro ea ieiunium indicet: qui diuinum officium vouit eleemosynam, nam ipsa pro se orabit; absconde eleemosynam in sinu pauperis (inquit enim Ecclesia) & ipsa pro te orabit. Et qui ieiuniū, flagella, & eleemosynam itidem, vel uisitationem aliquarum Ecclesiarum, argum. cit. c. magnæ, de vot. vbi Episcopo, qui votum vltramarinum fecerat, quoniam non expediebat suæ Ecclesię iter illud, Romanus Pōtifex ei mandat, vt labores corporis, quos ex itinere passurus esset, alijs laboribus compenset, scilicet magis instando vigilijs, deuotius vacando orationibus, & in ieiunijs fortius se exercendo. Hæc ibi, ex quibus patet id, in quod Res voto oligata commutatur, debere saltem eiusdem generis esse, si fieri possit, vt votum laborem cōtineat, aliudvé quid tale committatur; et si non potest, qui vouit visitare Ecclesiam Sāctæ Mariæ Lauretanæ alias Ecclesias ei dicatas visitet, vt habetur in c. quod super his, vers. Secundis autem eodem, de vot. Personarum prętere a recompensato labore.

Episcopus ergo, vbi permutatio fiet rei voti promissæ cum alia re, hoc studebit, si fieri possit, vt res, in quam votum permutatur respondeat aliqua ratione rei voto promissæ.

Secundo fieri etiam potest permutatio personę cum persona; exempli gratia vouit quis ire ad Aedem Sāctæ Mariæ Lauretanę quod iter omnino facere non potest, vel nō saltem commode. Poterit igitur Episcopus permittere, vt aliū pro se mittat; vt dicitur in eodem c. quod super his, versic. Secundis autem ubi votum transmarinum factum a quopiam mutat Romanus Pōt. vt quandoq uouens per se id commode non potest per alium exequatur, & impleat. Idē ait de uoto facto a mulieribus, in uers. De mulierib. facit quoque c. ex multa, uers. Secundo in fine, & §. fina. de uot. seruatis tamē seruandis, quo ad sumptus respondeant sumptibus, quos ipse uouens fecisset.

Tertio permutatio fieri potest de tempore in aliud tempus, ut habetur in cit. c. quod super his, uers. Vnde credimus distinguendum. Quare qui uouit intra annum aliquā Ecclesiam se uisitaturum; si commode id nequeat, in aliud tempus id transferet.

Quarto permutatio fieri potest de loco ad locum, vt si exēpli gratia quis uouit iter ad Aedem Beatæ Mariæ Lauretanę, mutari poterit iter hoc cum itinere ad aliam Ecclesiam eidem Beatæ Virgini dicatam habito respectu & ad labores corporis, & ad sumptus; hoc enim uotum mixtum est scilicet partim personale, partim reale ob labores itineris, quos patitur, & sumptus, quos ultra domi factos ob iter hoc fecisset. In uoti igitur permutatione ratio hæc habebitur. Quod autē prædicta uota mixta sint, habetur in c. magnę ibi, Pro te, & famulis suis; ubi pro uoto ultramarino, & sumptuū, quos fecisset in eo itinere, rationem habendam, inquit mittendo pecuniam eo, quam impēdisset, & laborum, quos alijs pijs operib. ut oratione, uigilijs, & ieiunijs compēsandos mandat ibi Summus Pont. Idem habetur in cit. c quod super his, uers. Secundo. In uotis igitur personalib. mutandis ratio laborum qui alijs laborib. compensabuntur, in uotis realibus ratio habetur rei promissæ; prospiciendo semper quatenus fieri potest, ut res illa ad eum finem impendatur, quatenus fieri potest, cuius gratia fuit uoto obligata.

Et quę diximus de uoti mutatione, locum etiam habent in uoti redemptione per c. 1. & 2. & cit. c. quod super his, & c. ex multa, §. secundo, & §. fin. de uot.

Aut uotum reale est, exempli gratia uouit quis Ecclesiam se ædificaturum, uel alicui Ecclesiæ Calicē, cereūue tot librarum se daturum, uel pauperi, cū nupserit, dotē, uel alimenta per aliquot annos, uel in bellū cōtra Turchas se daturum, & similia: Et in hoc casu causa quamobrem uoti permutationem quęrit, enascitur uel ab ipso uouente, aut ab eo, cui res uoto obligata est, aut ex re uoto promissæ.

Quoad primū casum, scilicet ubi ex parte uouentis permutatio quæritur; tūc si paupertate impeditur, quominus possit uotum promissum pręstare, & votum factum esset ob peccata redimenda; loco rei promissæ, ieiunia, & orationes fient, idest in hæc commutabitur, iuxta illud qui nō habet in ęre, liceat in corpore iuribus vulgaribus. Et facit c. quod super his ibi, & circa secundos, de vot. Idem fiet, vbi pro gratia referenda, acceptisve beneficijs, uel pro recuperata ualetudine uotū factum esset; ieiunia enim, & orationes fient, & in hoc casu uotū ratione

ne hac permutabitur. Excipitur tamen, vbi non omnino impediretur, ſed ex parte; nam adimplebitur votum ex parte, qua poterit, quoad aliam partem permutatio fiet, vt dixi, non enim mandandum eſt, vt faciat id, quod non poteſt, vt habetur in c. 2. de vot. ibi enim reſcribit Summus Pont. ei, qui redimit votum, & ſic permutat, vt toto vitę ſuę tẽpore vni pauperi debeat prouidere, dummodo ad hæc ſuæ facultates ſufficiant; ergo ſecus ſi non ſufficiant, argum. l. impoſſibilem, ff de reg iur. poſſibilitas n. ſemper intelligitur. c querelam, de iureiuran. cum ſimil. cit. a Gloſſ. in cit. c. 2. At inquiet quiſpiam, qui non Poteſt votum adimplere, nõ neceſſe habet diſpenſationem, aut permutationẽ quærere; quãdoquidem non peccat votum non adimplendo, & idcirco non videtur diſpenſatio, permutatiove quidpiam proficere. Contrarium tamen aſſerendum eſt; nam ſi cum ipſo diſpenſetur, votum omnino extinguitur; tollitur enim obligatio, & etiam materia voti. Quare, vel potens deinceps fiat, non tenetur ipſum adimplere; ſicut etiã ſi permutatio facta eſt, etſi enim obligatio remanet: & materia tantum mutetur, ſoluto tamen eo, quod per permutationem pręſcriptum eſt, obligatio ipſa tollitur, quod non fieret, ſi permutatio diſpenſatioue non interueniret;

Aut ex parte eius, cui votum factum eſt, vtpote, quia locus, cui voto eſt promiſſa, deſtructus eſt, vtpote Eccleſia, cui me decẽ daturum voueram, vel puella mortua eſt, cui dotem me daturum voueram: & in hoc caſu, quoniam votum inprimis Deo fit, locus autem, cui erat promiſſum votum ſoluendum, eſt uoti circumſtantia quædam, ob eã rem alteri pio loco præſtabitur; non enim ob id votum ſublatum eſt ſicut nec etiam liberatur obligatione, qui Romæ cẽtũ promiſſerat, ſi contingat creditorem, vel debitorem eo proficiſci non poſſe. Idem concludendum eſt, ſi non commode ad locũ præſcriptum mitti res voto obligata poteſt.

Quare, qui in Hiſpania moratur, ſi voueat aliq̃d Diuæ Marię Lauretanę, & nõ poſſet, aut non commode illud illuc mittere, alteri pio loco applicabitur.

Poteſt enim Epiſcopus, quod vni loco pio promiſſum eſt voto, in alium transferre, votum permutando: non enim ius acquiritur Eccleſiæ, vel prælato ipſius per votũ factũ, ſed Deo inprimis; & locus, cui res voto eſt promiſſa, interuenit, vt circunſtantia rei ꝓmiſſę, & vt locus ſolutionis, atq; ſic aſſeruit plurib. Caiet. in Tom. 2. opuſ. quęſt. 3. & Syl ueſt. in verb. Votũ, 4. quæſt. prima, & Ang. eodem 3. & Nauar in Manual cap. duodecimo, numero 78. & nos infra de Legatis pijs aſſeruimus.

Aut ex parte rei promiſſę votum adimpleri nõ poteſt, uel quia non inuenitur, uel nõ facile, & in hoc caſu aliud pro alio dari poterit, argumen c. magnæ ibi. Quædam commutarentur, de uot. Excipio tamen, ubi quis rem aliquam præcipuam uouiſſet, quę ſine culpa uouentis interiſset, utſi exempli gratia quis uoueat Eccleſiæ ſancti Antonij dimidium bouem, qui nunc morboſus eſt, ſi conualeſcat, & ſtatim ei furto ſublatus ſit: non enim tenetur, ex quo ſine ſua culpa res interijt. Hac igitur ratione reale uotum mutabitur, iam de uotis mixtis agamus, ſcilicet qui modus in eis permutandis ſeruetur, quæ duplicis generis ſunt.

Alterũ ꝙ complectitur, ęque, & principaliter, & ꝑſonale uotũ, & reale, ut exẽpli gratia, cũ quis uotũ facit uiſitãdi ędem D. Mariæ Lauretanæ, & ferendi eidem Calicem; hic enim duplex eſt uotum æque principale, & uiſitandi, & dandi, argumen. l. ſtipulationes, ff. de uerbor. oblig. Alterum eſt uotũ mixtum, ſed unum, eſt principale, & alterũ acceſſorium, ut uotum uiſitandi ædem D. Mariæ Lauretanæ: principale enim uotum perſonale eſt, ſcilicet labor itineris, acceſſorium vero ſunt ſumptus, quos eundo quis facit pręter eos, quos domi fecisſet. Quod autem uota hęc mixta ſint, habetur in c magnæ, uerſ. Et ibi, & pro famulis tuis de uot. ubi pręcipitur in commutatione, & rationẽ habendam eſse ſumptum, quos uouens fecisſet in uoto ultramarino, mittendo pecuniam, quam impẽdisſet, id quod ad uotum reale pertinet. Item habendam eſse rationẽ laborum, quos alijs pijs laboribus, ut oratione, uigilijs, ieiunijs ue cõpenſandos mandat, quæ opera reſpectum habent ad uotũ perſonale. Idem habetur in uerſ. Secundo eodem. His ita ſtantibus in permutatione, ſeu redẽptione in uoto ꝑſonali ſeruabũtur, quæ diximus de uoto perſonali ſimplici, vt ſcilicet vbi non poteſt, opus quod vouerat, facere, alio opere compenſet, quòd labore corporis perficiatur. In permutatione autẽ voti realis ſeruabitur, quod diximus de uoto reali ſimplici, ut ſi uoto ꝓmiſsũ ſoluere nõ põt, aliud ſoluat: Quamuis ſi id nequeat, aliud mandabitur, quod laborib. corporis perſoluatur, ſcilicet pia opera; ſicut e contrario, ſi perſonale uotũ adimpleri nequeat, reali voto adimplebitur. Sed de modo quo permutatio, ac redemptio fiat, hactenus.

4 His præmiſſis † pro regula habebimus Epiſcopos permutare omnia vota poſſe, vt

habetur

habetur in c.1.& ibi no.Abb.ac DD.de vot. etenim, quæ iurisdictio in dispensatione re quiritur;eadē,& in permutatione ijs exceptis,quę sibi Romanus Pōt reseruauit, quę autem hæ sint supra posuimus.

5 Atqui, † an qui potestatem dispensandi habet,permutare poterit? Sot.libro 7.quæstione 4.art 3.de iust.& iur.hūc permutare posse conclusit; Et hoc ob eam rationem, quoniam,qui dispēsare potest, id quod plus est potest,(plus enim dispensare est,quam permutare; ex quo per dispensationē & voti obligatio,& materia tolluntur,permutatione autem obligatio permanet, mutata tantum materia.) At, qui potest,quod est plus,& quod minus erit,posse debet, l. qui potest,ff.de reg iur.cum simil.ergo Nauar. in Man.cap.duodecimo,nu. septuagesimononо,uers.Illud autem opinionem Soti sequitur,vbi qui potestatem hanc habet,a iure communi habet,& tanquam ordinarius; secus autem si ex priuilegio; nam, ex quo priuilegium strictim interpretādum est, sat erit, vtoperetur dispensationem in reliquis autem coarctabitur, vt dixit Dec.in cap. 1. de rescript.

Quid igitur cōcludēdum? Ego sic distinguendum censeo. Aut datur facultas dispēsandi ei,qui eam non habet vllo iure(quod fit in Indulgērijs,& Iubilæis sæpius, in quibus conceditur Sacerdotib.simplicib.facultas hæc) & in hoc cásu hunc mutare votū non posse cōcludo. Tum quod diuersę species sunt permutatio,& dispensatio; & concessa vna specie,non videtur concessa altera:cui enim donaui equum non videor donasse & Asellū,quamuis vberior donatio sit equi,quam Aselli.Tum quod repugnaret volūtati concedentis,ex quo enim concessit facultatem dispensandi,negasse facultatem permutandi existimatur,c. nonne,de pręsumpt.& l.cū prætor, ff. de iud.Etenim quod lex nō dicit,nec nos dicere debemus, & si voluisset cōcedere facultatem permutandi,id dixisset.Tum quod sumus in materia correctoria, & derogatoria; derogatur enim communi iuri, ergo quamuis maius concessum sit,minus concessum non existimabitur;non enim in correctorijs argumentum a maiori ad minus valet,& idcirco nec in dispensationib.c.fi.de fil.presby.libro 6. Dec.in c.quia,num.6.de pręben.& Quinct. Mand.de signat.grat.in tit.Dispensationes, versic. In materia dispens. vbi plures idem sentientes refert.Id quod locum habet, uel illis facultas concessa sit, qui alias cōmuni iure permutare possūt.Quare, si Episcopus permittatur, ut dispensent in uotis Romano Pontifici reseruatis,permutare ipsa non poterunt.

Aut permissū est ei qui cōmuni iure dispēsare potest,ut Episcopus;& in hoc casu, qui poterit dispēsare,poterit etiam permutare, ut habetur in capit. primo, de uot. ubi etiam permittitur Prælatis, ut possint permutare uota: DD. tamen ibi sentiunt idem esse de dispensatione, esto id maius sit:nam commune ius eo pertinet,& ita interpretatur.In hac quæstione igitur sic cōcludendo censeo. Sed de voto hactenus, ad dispensationem impedimentorum matrimonij transeamus.

De Dispensatione Matrimonij impedimentorum, materia ex qua Potestatis Episcopalis quarta, habito respectu ad iurisdictionem delegatam fori exterioris mixti. Cap.LX.

SVMMA.

1 *Dispensatio in impedimentis matrimonij quid sit.*

2 *Denunciationes tres fieri debent in Ecclesia inter missarum solemnia, antequam matrimonium contrahatur.*

3 *Dispensare Episcopus potest,ne denunciationes matrimonij contrahendi fiant.*

4 *Causæ,quamobrem denunciationes omitti possint.*

5 *Delegari potest facultas hac remittendi denunciationes Vicario.*

QVARTO dispēsare Episcopus in impedimentis matrimonij aliquando potest.Verum,antequam rem aggrediamur, duo præmittenda sunt.Quid dispensatio hæc sit. Deinde quot denunciationes fieri debeāt,antequā matrimonium contrahatur.

1 Quoad primum igitur † Dispensatio impedimentorum matrimonij est dispēsatio, qua tolluntur impedimenta,uel quę matrimonium nullum reddunt,uel quę ipsius cōtracti usum impediūt; uel quę,ut cum peccato contrahatur,faciunt.

Dixi Dispēsatio pro genere: quandoquidem non solum de hac dispensatione dicitur, sed de alijs, ut ex dictis patet, & infra uidebimus.

Dixi Reliqua, quibus tanquam differentijs

tijs separatur ab alijs dispensationibus, ex quibus apparet tria esse impedimentorum horum genera. Primum eorum, quæ impediũt matrimonium contrahendum. & dirimunt contractum. Alterum eorum, quę impediunt vsum matrimonij iam contracti, tertium eorum, quæ impediunt matrimonium contrahendum, sed tamen contractum non dirimunt. Et de primo hactenus.

2 Quoad secundum, † s. quot denunciationes fieri debent, breuiter concludẽdum est tres fieri debere, vt habetur apud Trident. Synodum sess. vigesimaquarta, de reformat. cap. 1. vers. Idcirco Sacri Lateranensis Concilij, vbi habetur a proprio contrahentium Parocho tribus continuis dieb. festiuis in Ecclesia inter Missarũ solemnia publice denunciandum esse; inter quos si matrimonium contrahendum.

3 His pręmissis † pro regula habebimus Episcopum dispensare posse in his denunciationibus, vt vna tantum, vel nullę omnino fiant, ita habetur eodem cap. primo, versic. Quod si quando.

4 † Causę autem dispensandi sunt. Primo si probabilis suspicio esset matrimoniũ malitiosę impediri posse; tunc enim vel vna tantum denunciatio fiet, vel matrimonium celebrabitur pręsente parocho & duob. vel trib. testib. & ante cõsumationem denunciationes fient, nisi Ordinarius cõtrarium iudicauerit, ita habetur eodem vers. Quod si quando. Secundo causæ iustæ omittendi denũciationes, vel pauciores faciendi sunt hæ, vbi aut nobis cũ ignobili, aut diues cum paupere, aut senex cum adolescentula matrimonium contrahit, ita Addit. ad Diaz. in Pract. crim. Canon. capitulo septuagesimotertio, in verb. Dispẽset, vbi quosdam alios idem sentientes refert & Nauar. in Man. capit. vigesimosecundo, numero secundo. Postremo causa legitima etiam erit vicinitas temporis, quo prohibitæ solemnes nuptiæ sunt, ita Sacra Cõgregat. eodem cap. 1. declarauit, & Additio. ad Diaz. ibidẽ, & ita consuetudine seruari vidi.

Idem possunt omnes Ordinarij, qui habent iurisdictionẽ quasi Episcopalem, nec nõ exempti Prælati; nam tales possunt omnia, quę Episcopi in sua Diœcese, quoad ea, quæ sunt iurisdictionis, ita Gloss. in Clem. 1. in verb. Proprij, de reb. eccl. non alien. Quare commendatarius Abbatię, qui habet Episcopalia cura, & est nullius diœcesis, remittere denunciationes, & ipse poterit, & ita Nau. in cons. 2. de cland. despons.

5 Postremo † potest etiam Vicarius Generalis Episcopi in hoc dispẽsare, si ab Episcopo id ei mandetur, ita dixit docta addit. ad Diaz. Pract. Crim. Canon. cap. 73. in verbo, Dispẽset, & Sbroz. de off. Vic. Episcop. lib. 2. quæst. 43. num. 27. & quæstio. 101. eodem libro.

Cõtrariam opinionem tenuit Menoch. in cons. 69. num. 55. volum. 1. & Cęphal. cõsil. 421. num. 72. cum seq. Id quod hac potissimum ratione asserunt, quoniam per Trid. Synodum electa videtur industria personę Episcopi. Sed ratio hæc nulla est. Tũ quod in arbitrio Ordinarij id relinquit, Vicarius autem & ipse Ordinarius est. Tũ quod esto de Episcopo accipiatur, non excluditur tamen eius Vicarius; nam, vbi voluit Sancta Synodus Vicarium excludi, id expressit, vt in absolutione ab hæresi, sess. vigesimaquarta, de reformat. cap. 6. Tum denique quod omnia, quæ iurisdictionis sunt, regulariter delegari possunt, de iure canonico, c. aqũa, & ibi Gloss. de consecr. Eccles. vel Altar. atque sic contra Menoch. tenuit eadẽ Addi. ad Diaz. ibidem, & Sbroz. in alleg. locis. Ex his patet parochum simplicem in his denũciationibus dispẽsare nõ posse, sicut etiam dixit Nauar. in cons. 1. de clandest. de spon. Sed iam ad alia transeamus.

SVMMA.

1 *Dispensare Episcopus in impedimento dirimẽte etiam matrimoniũ aliquãdo potest.*

2 *Impedimenta matrimonij, quæ matrimonium contractum etiam dirimunt quot, & quæ sint.*

§. I.

1 §. Secundo † dipensare potest Episcopus in impedimento, ꝙ dirimit matrimoniũ, etiã contractum, vbi scilicet matrimonium cõtractum est puplice, & impedimentum est occultum, & separatio fieri nõ potest, nisi cum magno scandalo, & ob paupertatem contrahentium, aliamve iustam causam Romanus Põt. adiri non potest, aliusve, qui ab ipso Pontifice hanc dispensandi facultatem habet, ita inquit Syluest. in verbo, Dispensatio quæstione nona, num. decimoquinto, versic. Ex quibus concluditur, vbi quosdam alios idem sentientes refert, & Nauar. n Man. cap. vigesimosecundo, numero 85. vers. Tertio dicẽdum. Idque merito; non enim dubium est, quin Romanus Põt. id cõcessisset, si de hoc requisitus esset ob animarum salutẽ, ergo perinde est, atque si concessisset iux. doctrinam Glos. in l. tale pactum, §. fin. ff. de pact. & ea, quę dixit Ias. pluribus in l. Barbarius, nu. 3. cum multis seq. ff. de off. prætor. Accedit Episcopum posse

contra ius commune statuere, modo id faciat ex eu identi; & necessaria causa, quæ superiorem ad id concedendum moueret, argumen. l. hominem, ff. manda. & ita Ias. in l. omnes populi, in lectu. secunda, ff. de iustit. & iur in hoc igitur casu dispensare Episcopus potest.

2 Impedimenta autem † quę matrimoniũ impediunt contrahendum, & dirimunt contractum, quatuordecim sunt, quorum duodecim continentur his versibus.

Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen,
Cultus disparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honestas,
Si sis affinis, si forte coire nequibis.

Quib. versib. duodecim impedimenta cõprehenduntur. Trident. Synod. autem duo alia addidit, quibus matrimonia nulla redduntur, quorum primum est, vbi matrimonium clandestinum contractum est, i. in facie Ecclesię nõ fuit cõtractum, quod cõtingit, vbi coram proprio Parocho Sacerdote, & duobus, vel tribus testibus contractum non fuit, contracto enim huiusmodi impedit matrimonium, ne valeat; debet enim coram prædictis contrahi, vt sanciuit Triden. Synod. sess. 24. de refor. matr. cap. 1. Alterũ impedimentum est raptus: si enim vir muliere rapiat, quamdiu in potestate raptoris est, matrimonium inter ipsos esse nõ potest, vt habetur apud eãdem Trid. Synod. eod. sess. cap. 6. Sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 *Dispensare Episcopus potest in Cognatione spirituali orta post matrimonium contractum inter ipsos coniuges.*

2 *Itẽ in cognatione orta affinitatis inter eosdem, quo debitum coniugale peti possit.*

§. II.

§ 1. TErtio † Episcopus dispensare potest in cognatione spirituali orta inter ipsos cõiuges post matrimonium cõtractum, vtpote, quia filium propriũ baptizarunt extra causam necessitatis, vel in baptismi, vel cõfirmationis Sacramento susceperunt; his enim modis cognatio hæc cõtrahitur vt habetur in c. 1. de cognat. spirit. lib. 6. Quæ quidem cognatio post matrimonium interueniens nõ tollit matrimoniũ; sed impedit, ne debitum exigatur, vt dixit Gloss. in c. nosce desideras, 30. quæst. 1. & Ioã. Andr. & Ant. in c. si vir, de cogn. spiri. & Syluestr. in verb. Matrimoniũ 8. q. septima vers. Est autẽ triplex, qui, & Petr. de Palu. Hostien. & Goffre. & S. Thom. idem sentiẽtes refert, & sequitur. Episcopus ergo in hac cognatione dispensare, quo debitum licite exigatur, potest, ita Sylu in verb. Matrimonium 8. quæst. septima, versic. Est autem triplex, ibi, Potest tamen, vbi Archid. & Palud. idem sentientes refert. Idem Nauar. in Manual cap. decimoseptimo, nume. trigesimotertio, versicu. Ceterum sane constitutũ est; nam & ipse inquit Episcopum dispensare posse, vbi coniuges abstinere se a copula nequeunt.

2 Secundo † dispensare potest cum coniuge post matrimonium contractum, vt possit debitum petere, esto affinitas orta sit ob copulam habitam cum consanguinea vxoris a marito, vel ab vxore cum consanguineo mariti, vbi Potestas Romani Pont. non adest, atque sic dixit Syluestr. in verb. Debitum coniugale, quęstione nona, in fine, versicu. Similiter, qui post matrimonium: idem Abb. sentit in cap. 1. vbi iuuenes sunt de eo, qui cogn. cõsangu. vxor. suæ: & idem Abb. in cap at si Clerici, §. de adulterijs, num. decimo, versic. Sed dubitatur nunquid possit, de iudic. Couar. tamen in titu. De spons. secunda parte capitu. septimo, nume. sexto, §. secundo, dispensare cum hoc Episcopũ, nõ posse asseruit, & hoc ob eam rationem, quoniam affinitas orta est inter ipsos coniuges; at in affinitate nõ potest dispensare nisi Summus Pont. cuius opinio locum habet, vbi facultas Romani Pont. haberi potest, & scandalum non timeretur, alias secus. Sed de hac dispensatione hactenus, ad aliam transeamus.

S V M M A.

1 *Dispensare potest Episcopus in impedimentis matrimonij, quæ impediunt matrimonium quidem contrahendum, sed non dirimunt contractum.*

Impedimenta non dirimentia matrimonium contractum quæ sint.

§. III.

1. § POstremo † Episcopus dispensare põt in oĩbus impedimẽtis, quę impediũt qdẽ matrimonium cõtrahẽdũ, sed nõ dirimũt cõtractũ, ita inquiũt Palud. lib. 4. dist. 28. quæst. 2. & Sot. eodem dist. trigesimasecunda, quæst. prima, art. 3. & Sanc. Anton. in 3. parte, capitu. 16. §. 4. & Nauar. in Manual. cap. 22. num 85. & Ludou. Palestr. in 2. par. resp. cas. cõs. in cas. incip. Iosephus a multis

multis annis puellam quandam domi, vers. Respondemus dispensationem esse petendam, pagina mihi 144. Probatur autem hæc cõmunis conclusio primo hac ratione, quoniam permissum est Episcopis, vt in impedimento incestus dispẽsent, c. 1. & c. 2. & c ex litteris, iunct. Gloss. de eo, qui cog consang. vxor. suę, & ita asseruit Nauar. in Mã. c. 22 numero 74. cum seq. vbi pluribus rem hãc egit. Idem & Couar. De sponf. parte 2 capitulo 7. § 2. numero 6. ergo idem & in alijs casibus posse debent, sicut enim incestus impedit matrimonium, sed illud non dirimit, ita, & reliqua impedimẽta proposita, vt vidimus. Ob rationem igitur, quæ eadem est in omnibus, eadem iuris dispositio esse debet, c. cum dilecta, de confir. vtil. vel inutil. & l. illud, ff. ad l Aquil. Postremo facit, quoniam consuetudine id seruari testatur Nauar eodem capitulo 22. numero 85. vt nec a Papa, nec ab Episcopo petatur dispensatio eorum impedimentorum ab ijs, qui ea habent, ergo Episcopi dispensare poterunt, si adeantur.

2 Impedimentum autem hęc sunt† Cognatio, quę oritur ex Catechismo, vbi scilicet in baptismo quampiam suscipit, dum catechizatur vt habetur in c. 2. de cogn. spiritu. libro sexto, secus si dum baptizatur eum suscipit; ex ea enim susceptione oritur impedimentum matrimonium etiam contractũ dirimens, si ante matrimonium cõtractum interueniat.

Secundo est incestus interueniens matrimonio durante, ita habetur in cap. secũdo, de eo, qui cogn. cõsang. vxor. suæ. Incestus autem proprie est copula habita cum consanguinea, vel affine in casu prohibito, ita DD. in rubr. C. de incest. nupt.

Tertio Vxoricidium, idest, qui vxorem occidit; nõ enim hic deinceps vxorem ducere potest, cap admonere, 33 quæst. 2.

Quarto raptus sponsę alterius, cap. statutum 27 q. 2.

Quinto susceptio proprij filij de fõte, ne vxori debitum reddat, c. admonere, 33 q 2.

Sexto presbytericidiũ, idest, qui presbyterum occidit, c. qui presbyterum, de pœni.

Septimo Pœnitentia solemnis; qui enim eam peregit, ducere non debet uxorem, ca. de ijs, & cap antiqua, 33. q. 2.

Octauo, qui matrimonium cũ Moniali sciens contraxit, c. si ergo, vigesimaseptima quæstione prima. Votũ itidem simplex castitatis, & Religionis, in quibus postremis, an dispẽset Episcopus supra declarauimus. Sed iam de dispensatione piarum voluntatum agamus.

De Dispensatione, seu Permutatione relictorum piorum materia ex qua Potestatis Episcopalis quinta, hábito respectu ad iurisdictionem delegatam fori mixti. Cap. LXI.

S V M M A.

1 *Dispẽsare Episcopus potest in diuinis officiis, quæ celebrari deberent, de voluntate defunctorum, vbi ob multitudinem celebrari nequeunt, & sic ratione quantitatis.*
Item ratione finis, vbi haberi non potest.
Item vbi necessarius non est finis ille, in quem relictum factum est.

1 QVINTO Episcopus dispẽsare potest aliquando in relictis pijs; Nã †primo, vbi in Ecclesijs magnus Missarum celebrãdarũ numerus impositus est varijs defunctorum relictis adeo, vt singulis diebus a testatoribus præscriptis satisfieri nequeat, tunc Episcopus potest in diœcesana Synodo pro sua consciẽtia decernere quid faciendũ sit, quoad Dei honorem & cultum, & Ecclesię vtilitatem magis expedire videbit; ita tamẽ vt eorum defunctorum cõmemoratio fiat, qui pro suarum animarum salute ea legata, & pios vsus reliquerunt; sic enim sanciuit Trident. Synod. sess. vigesimaquinta, capitulo quarto, de reformat. poterit igitur Episcopus decernere, vt generales missæ celebrẽtur singulis hebdomadis, sicut ẽt vt feria secunda primũ nocturnũ mortuorum cãtu celebretur, & ad summam, aliud quid fiat, quo animabus benefactorum consulatur.

Idem seruandum est in elemosyna pro ipsis missis celebrandis, si adeo tenuis sit, vt nõ facile inueniatur, qui velit se huic muneri subijcere, vt dicitur in eodẽ capitulo quarto, nam numerus missarum moderãdus est, iuxta vires legati, & ita declarauit Sacra Cõgreg Mediol. commemorationi autẽ quam requirit Sãcta Synod⁹, satisfit, vel in Memẽto, vel in collectis, ut declarauit eadẽ Cõgregatio Mediolanen.

Secundo locum habent prædicta etiam in officijs pro defunctis, seu anniuersario, si ob eorum numerum, vel elemosynę tenuitatem vt supra obiri nequeunt, atque sic respondit Sacra Cõgregat. Archiepisco. Neapolita die vigesimosexto Nouembr. 1583. scilicet dispẽsationem Concilij etiã locum habere

habere in anniuerſariis, vt refert Stephan. Quar. in Summ. Bullar. in verb. Miſſa, pagina 291 in huiuſmodi conſtitutione Conſilium Capituli Eps requiret, quamuis ſequi illud non teneatur, ita Sac. Congr. Cardinalium hic declarauit.

Poſtremo locum habent prædicta in Abbatibus, & Generalibus Ordinum; nam in Capitulis generalibus decernere & ipſi poſſunt, ac debent, quid faciendum ſit in prædictis caſibus in ſuis Eccleſijs, vt inquit Sanct. Synod. eodem capitulo quarto. Ratione igitur hac, vbi relictum executioni mandari non poteſt, diſpenſare Epiſcopus poteſt.

Excipiuntur tamen Miſſæ in fundatione Eccleſiæ impoſitę, in his enim Epiſcopus, ac prædicta alij diſpenſare nequeũt, ità hic eadem Sacra Congregatio declarauit; idque merito; nam Sancta Synodus loquitur de Miſſis relictis a teſtatoribus, non autem de impoſitis infundatione, ergo nõ habebit locũ in his ſanctæ Synodi diſpoſitio, incluſio enim vnius alterius excluſio eſt, capitulo nonne, de præſumptio. & l. cum prætor. ff. de iudic.

2 Secundo diſpenſare poteſt, vbi in Hoſpitalibus, vel alijs pijs locis, quæ ad vsũ peregrinorum, infirmorum, ſenum, huiuſmodive aliarum perſonarum inſtituta ſunt, tales perſonæ, nullæ aut per paucę reperiuntur; tunc enim poteſt Epiſcopus in alium pium vſum, qui eorum inſtitutioni proximior ſit, ac pro loco, & tempore vtilior fructus dictorum hoſpitalium conuertere, vt magis expedire ei videbitur cum duobus de capitulo, qui vſu rerũ peritiores ſint a ſe electis, vt habetur apud Triden. Synod. ſeſſ. vigeſima quinta, de reformat. capitulo octauo. Quare ſi ad infirmos alẽdos inſtituta ſunt, nec adſint infirmi, ſenes pauperes alentur, quãdoquidem & ſenectus ipſa morbus eſt. Si pro puellis pauperibus nuptui tradendis, & ſimiles non inueniatur, in puellas pauperes fructus diſtribuentur, quę monaſteria ingredi volũt: nam ea ratione Deo ipſi pio, ac ſancto matrimonio iungũtur, & ſic deinceps; & ad ſummam vbi non poteſt, quod iuſſit teſtator in aliud conuerti debet magis proximum ei, quod voluit teſtator, ita Federic. de Sen. in conſilio 175. verſicu. Sed prædicta, & Calder. in conſilio 343. alias decimoquarto, de teſtamen quem refert, ac ſequitur Tuſch. in littera L. concluſio. 114. numero ſexto. Ratione eius ergo, cui relictum eſt, ſi executioni mandari non poteſt, in alium vſum cõuerti poteſt ab Epiſcopo.

Hæc autem locum habent, cuicunque hæc hoſpitalia tributa ſint, & idcirco, vel in commendam, vel in quemcunque titulum, vel Eccleſijs vnita ſint, vel ſi Eccleſiæ parochiales vnitæ hoſpitalibus, aut in hoſpitalia erectæ, eorumque patronis in adminiſtrationem conceſſe ſint.

Excipitur tamen, vbi aliter in eorum fundatione, aut inſtitutione fuerit expreſſum; ſi enim cautum ſit, vt non extantibus perſonis prædictis, in quas fructus hoſpitalium conuerti poſſint, in aliud opus pium conuertantur, hoc vt obſeruetur, Epiſcopus curabit.

Sublimitatur tamen, vbi nec id fieri poſſet; tunc enim Epiſcopus, vt ſupra proſpiciet. Hic igitur ſecundus caſus eſt, in quo Epiſcopus cõuertere fructus Hoſpitalium, & locorũ piorũ in aliũ vsũ poteſt ab eo, in quẽ cõuerti debebant: id quod ob eã rẽ fit, quoniam id iure permiſſum ipſi eſt.

Tertio diſpenſare poteſt Epiſcopus, vbi teſtator mandauit aliquid faciendum, ſed non tantum reliquit, quod ad mandatum exequendum ſat ſit; tunc enim in aliud piũ opus, quod relictum eſt, transferre poteſt. Quare ſi fundus relictus ſit, vt ex eius fructibus ſingulis annis anniuerſariũ, vel tot miſſæ celebrentur pro anima teſtatoris, fũdus vero non faciat fructus, vnde prædicta fiant, alienare fundum & in alium pium vſum cõuertere Epiſcopus poteſt, ita Tuſch. eadem concluſio. 114. numero decimoſeptimo Si etiam teſtator pecuniam pro monaſterio ędificando reliquit, & pecunia relicta ad id ſatis non ſit, Epiſcopus de conſenſu hæredis, & executorum teſtamenti conuertere in alium pium vſum ipſam poteſt, ità dixit Innocen. in capit. nos quidem, numero primo, & Abb. numero ſexto, de teſtamen. & Bald in l. vnic. C. de ijs, quæ pœnæ nom. numero quinquageſimo octauo, in fin. de Capellę conſecratione, & Roman. in cõſilio 409. & Addit. ad Capell. Tholoſ. deciſ. vigeſima ſexta, & Angel. in verb. Legatum ſecundo, numero vndecimo, verſic. Vtrum legatum ad certum vſum ibi, Aut ille vſus. vbi plures caſus refert, qui de facto adimpleri nequeunt: Id quod probatur per cita. capit. nos quidem, vbi ſi monaſterium in loco deſtinato a teſtatore conſtitui non poteſt, alibi ædificandum, Epiſcopus vt curet a Romano Pont. mandatur. Idem probatur in l. Legatum, ff. de adminiſtr. rer. ad Ciuitat. pertin. vbi ſi non ſufficit relictum ad opera facienda, quæ teſtator mandauit, in aliud conuerti iubetur. Immo ſine conſenſu Epiſcopi, atque ſuperioris id fieri poſſe de conſenſu hæredis, dixit Caſtrenſ. in conſil. 302. num. 6. lib. 1.

Quarto

Quarto dispensare potest Episcopus vbi id, quod fieri mandauit testator, in loco destinato fieri nequit, alibi enim, vt fiat, Episcopus cum executore curare potest, vt habetur in cita. capitulo nos quidem, & ita Innocen. ibi, numero primo, & Abb. numero decimotertio, & Couar. numero nono, in quiūt, & Angel. eodem in versiculo Aut v. sus adimplere de facto, & Bald. in cit. l. vni. numero quinquagesimoseptimo, C. de ijs, quæ pœn. nom. nam ait si in angusto loco mandauit testator Cappellam construi, per dispensationē Episcopi alibi posse construi, & facit, l. legatum, ff de vsufruct. legat. & §. si quis in nomine magnæ rei in authent. de Eccles. tit. vbi dicitur, si testator reliquit hæredem aliquem sanctum eiusque sancti nullum oratorium in Ciuitate sit, legatū deberi Ecclesiæ Ciuitatis, in qua testator diu habitauit. Immo & in alium pium opus mutari potest, per cita. l. legatum, & ibi Bartol. not. nume. 3. & Bertachin. in Tract. de Episco. in quarta par. 4. libri, nume. septuagesimoseptimo, versicu. Subsequenter quæro, vbi hoc ait de Ecclesia, quam mādauit testator constitui in loco, & non potest, & idem ait, numeroseptuagesimooctauo, de relicto pro missis canendis in tali Ecclesia; nam si ibi ob interdictum cantari non possunt, in aliū pium vsum conuerti potest, & ita Bartol in l. 1 ff de condit. institu. & Bald in l. ab eo, ff. de fideicōmiss. asserere testatur, & ante numerum septuagesimumprimum, cū multis sequen. Idque merito, nam testator si interrogatus fuisset, vbi adimpleri eius voluntas non posset, an in aliam piam causam cōuerti vellet; sine dubio existimandum est respō surum fuisse se id velle; ergo perinde est, atque si id mandasset per tradita a Glo. in l. tale pactum, §. finali, ff. de pact. Excipitur, vbi alias testator disposuisset, vt habet apud Tridē. Synod. sess. uigesimaquinta, de refor. cap 8 & ita Feder. de Sen in consilio 175.

Quinto dispensare potest, ut relictum ad vnam piam causam ad aliam transferatur, ubi illa necessaria non est, hæc uero est necessaria, & rōne alia prouideri ipsi nō posset habetur in l. finali, ff de oper. publ. ibi enim dicitur, si pecunia relicta sit ad nouū opus faciendum, potius conuertendam esse ad tutelam eorum operum, quę sunt, si satis operum Ciuitas habeat, & non facile ad ea reficiēda pecunia inueniatur, ergo idem in casu nostro.

Quare si pecunia Ecclesiæ relicta est ad uestes faciendas pro diuinis officijs obeundis; & ea Ecclesia abundet his uestibus, careat autem calice, uel re alia, conuerti in calicem, & huiusmodi pecunia poterit permittente Episcopo; ipse enim arbitrabitur quid magis Ecclesię expediat, & ita Bart. ibi not. Item si legatum fiat pro calice, uel reparatione Ecclesiæ, & Ecclesia his opus non habet, tunc Episcopus in alium pium usum legatum conuertere poterit, atque sic dixit Summa Angel. in uerbo, Legatum secundo numero undecimo, uersiculo Ludouic. de Ror.

Sexto dispensare potest, ubi aliquid superest de relicto a testatore ad aliud pium opus, ita Bald. in l. si quis ad declinandum, §. in omnibus, C. de Episcop. & Cleric.

Quare si mille reliquit pro male ablatis, quę non ascendūt ad istam summam, quod superest, in alium pium usum conuertet; sicut etiam si mandauit construi oratorium, & impendi mille cum quinquaginta sufficiant, reliqua in pium usum distribuet, nisi testator formā Oratorij præscripsisset, tūc enim ad hęredem pertinerent. Sicut etiam, si relictum factū alicui loco, & locus tollatur: in alium enim usum cōuerteretur, atq. sic dixit Bertachin. de Episcop. libro quarto parte quarta, quęstione trigesimaprima, nam relictum factum Monti pietatis, eo sublato, in alium usum cōuerti posse dixit. Idem ut cōmutetur, quod superest, in aliū usum pium dixit Calderin. in consilio 351. alias uigesimosecundo, de testamen. & Tusch. in littera L, cōclusio 114. numero 8 & Couar. cit. capitulo nos quidem, de testamen. numero nono, ubi alios idem sentientes refert.

Septimo si relinquatur aliquid pio loco, & cōsumi facile possit sine ulla utilitate, de licentia Episcopi uendi licet, & in alios pios usus conuerti. Quare uenditionem uestium mulierum, & huiusmodi, quæ imagini alicuius sancti dicantur, permittere poterit Episcopus, quo pretium utilius impendatur. Item si pecunia legetur, ut aliquid, fiat, quod de iure fieri non potest, cita. l. legatam, §. finali, de adminis. rerum ad ciuit. pert. & l. legatum, ff de usufruc. leg. Idem dicendum si uoluntas testatoris adimpleri nō posset, nisi ex parte mutaretur. Quare si mandauit, ut in aliquo altari missæ celebrentur, quod altare ipsius defuncti est, & uestibus careat, atque paramentis poterit Eps mādare ut de pecunia debita pro missis emātur ornamenta altaris, & deinceps celebretur; nam Episcopus potest semper facere cōmutationem ad tempus, ut dixit Socin. de oblat. libell nono. Idem sensit Anton. in capitulo finali, de testib. ubi ait legatum pro anniuersario posse pro una uice ad aliud impendi,

pendi,& postea redire ad solitum. In huiusmodi autem permutationibus animaduertendum semper est, vt in vsus conuertatur eos,qui voluntati testatoris, quantum fieri, potest,respondeant, vt colligitur ex Tridẽ. Synod.sess.vigesimaquinta,de reformat.capitulo octauo,& ita Feder.de Sen.in consilio 175. versic. Sed prædicta, & Calder.in consilio 343. alias quarto , de testamen. & Butr.in consilio vigesimosexto,quos refert, ac sequitur Tusch.in littera L.cõclusio.114. numero sexto,Vbi ergo voluntas testatoris adimpleri non potest de iure,aut de facto, vtpote vel ratione rei relictę,vel ratione executorũ,vel ratione loci, vel ratione damni,ob huiusmodi causas Episcopus permutare legatum pium potest.Cõsensus autem hęredis interuenire debet,vt dixit Abb.in cit.c.nos quidem,de testam. per eum canõ.

Prædictis casibus igitur exceptis alias Episcopus permutandi vltimas voluntates facultatẽ nõ habet. Tũ quod agitur de mutanda voluntate domini de re sua,quam habet l.in re mandata,C.manda.&l.sed etsi,§. cõsuluit,de petit.hæredit. quod est contra ius naturale,l.id,quod nostrum est,ff. de regu. iur. Tum quod mutatio voluntatis in pijs relictis ad Romanum Põtif.pertinet, vt habetur in Clemen.quia contingit,de religio. domi. & apud Tridẽ.Synod.eodem capitulo octauo, idque causa iusta intercedente, vt inquiunt Innocen.& Abb.& communis opinio,DD.in capit.quę in Ecclesiarum,de constitu.& Nauar.in cõsilio nono,numero nono,de celebrat.Miss.& Fusch de Visitat. Eccles.libro secundo,capitu.decimotertio, numero decimoseptimo.Et ob hanc rationem relictum in vnum opus,in aliud cõuerti ab Episcopo nõ potest,l.prima,& l legata,ff.de administr.rer.quæ ad ciuita.pert. & ita Bald.in cit.l.si quis ad declarandum,numero nono,C.de Episcop.& Cler.vbi ait relictum in vnam piam causam certam , non posse in aliam conuerti,& ita iudicatum,& consultum fuisse ab interpretibus iuris ciuilis, ac pontificij Guid. Pap. decision. 556. Non etiam mutare potest quoad locum; & idcirco , qui est obligatus ad celebrandum in vna Ecclesia,vel altari non potest Episcopus concedere vt alibi celebretur:sicut relicta ad vnũ finẽ, nõ possunt in alium ab eo cõuerti.Vbi ergo voluntas testatoris adimpleri potest,& de iure,& de facto,& cõmode,& vtiliter, Episcopus mutare eã nõ potest;alias secus,vt in propositis casib.vidim⁹

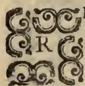
Atqui si legatũ relictũ sit mulieri,vbi nupserit & moriatur,an fiat caducũ? Si ob ipsam mulierem relictum est,caducum fit, & apud hæredẽ remanet;si vero reliquit propter amorem Dei , in alium vsum conuerti potest,& debet,& ita Gloss.ac DD. in c.nos quidem,de testamen. & Bartol.in l. prætor, §.Tusculanus,ff.de legat.tertio,& Bald.in l. post mortem,C.de fideicõmi. quos refert, ac sequitur Bertachi. in tracta.de Episcop. parte quarta.libro quarto,numero octuagesimoprimo , & ibi multa priuilegia horum legatorum recenset.

De absolutione a Censuris esset hic agẽdum;sed quoniam satis , abundeque egi in tracta.de Cẽsur.in Tabula prima , capitulo quarto,cum multis sequen.ob eam rẽ quæ huc pertinent,illinc sumantur.Casus autem plures alij , in quibus dispensat Episcopus recensetur etiam; nam Specul.in titu.de dispensat.§. nunc de Episcoporum per totũ ponit cẽtum septuaginta duos casus , quos refert Bertachin.in tracta.de Episcop.parte secunda,libro quarto,numero 107. cũ multis sequen. refert etiam casus in quibus non potest dispensari,sed quoniam nullam doctrinam tradit,& confusa sunt ab ipso tradita ob eã rẽ eos prętermissi,pręsertim quod ex citatis locis haberi possunt; de dispensatione itidem agi Tusch.in littera E,conclusio.276.cum multis seq.Sed iam de iurisdictione delegata agamus.

De Iurisdictione delegata fori exterioris simplicis,hac materia ex qua prima Potestatis Episcopalis. Cap. LXII.

S V M M A.

1 *Iurisdictionem delegatam in multis casibus habet Episcopus.*

RESTAT,vt de iurisdictione delegata,quã Episcopum etiam habere cõtingit,agamus. Verum quod iurisdictio delegata habetur ab Episcopo partim ab homine , partim a iure,omissa ea , quæ ab homine, cuius cognitio haberi non potest,eam nunc breuiter agamus quam in iure habemus , sed apud Trident. Synod. tantum.

Primum igitur in monasteria omnia,quę sub immediata Sedis Apostolicæ protectione regi consueuerũt,potestatem Episcopus habet,si non seruetur,cap.octauo,sessio.25 de reg.

Secundo.

Secundo quo ad clausuram Monialium restituendam, vel conseruãdam, iurisdictionem habet in omnia Monasteria aliam exẽpta, vt Sancta Synod. ait de regular. eadem sess. capitu. quinto, de regul. & supra suo loco vidimus.

Tertio tũ Apostolicę Sedis delegatus cognoscere potest de subreptione, obreptione ve statutorum cõstitutionum, & consuetudinum, quæ Apostolica auctoritate confirmata sunt, quæ permittunt in electione prę sentatione, & in huiusmodi alijs prouisionibus, aliquid de fructibus beneficiorum ecclesiasticorum sumere, iuxta capit decimoquarto, sess. vigesimaquarta, de reformatio. apud Trid. Synod.

Quarto in decoratos dignitatibus iurisdictionem etiam habet delegatam, vt habetur sess. vigesimaquarta, de reformat. capitu. 11. sicut etiã quoad visitationẽ, & correctionẽ morum prędictorum; nam exemptio in his non prodest, eadem sess. capitulo decimo, sicut etiam in capitu. nono, & in capitu. 6. eadem sess.

Quinto examinare potest Notarios quoscunque, & idoneos non repertos, perpetuo aut ad tempus priuare vsu exercendi suum munus in litibus & causis Ecclesiasticis Idẽ si eos deliquisse inuenerit, ita Trid. Syno. sess. vigesima secunda, de reform. capitulo decimo.

Beneficia quæcunque commendata visitare potest, vbi non viget regularis obseruantia; vbi viget monere habet, etsi non fiunt, quæ facienda, Episcopis poterit, ita Trident. Synod. sess. 25. de reformatio. capitulo octauo.

Sexto executor est etiam piarum voluntatum, eadẽ sess. capitu. octauo, & Bertach. de Episcopis in 6. par. quar. lib. & alibi sup. id egimus.

Septimo in permutationibus vltimarum voluntatum, antequam executioni mandãtur, summatim, & extraiudicialiter cognoscere debet, an veritas tacita sint, an suggesta falsitas, id quod idem de dispensationib. gratiosis faciẽdum est, ita Trid. Synod. ead. sess. cap. 5. & 6.

Octauo ad distributiones constituendas ex fructibus beneficiorum omnium existẽtibus in Ecclesijs Cathedralibus, vel Collegiatis partem aliquam summendi ius habet eadem sess. ca. 3. Nono quod ad ea, quę pertinent ad celebrationem missarum, vt habetur in eadem Synod. sess. vigesimasecunda, in decret. de obseruand. & euitãd. in celeb. miss. Decimo in visitatione beneficiorum quæ commendata sunt, vt habetur sess. 21. de reformat. cap. 8. Vndecimo in translatione beneficiorũ ob paupertatem, eadem sess. cap. 7. Duodecimo etiã impeditis parochialium Ecclesiarum Rectoribus, Coadiutores, & Vicarios dare potest, eadẽ sess. capitulo 6. Decimo tertio quoad vniones faciendas ob paupertatem Decimoquarto in Coadiutore dando, & noua parochia cõstituenda, eadem sess cap. quarto, & capitu. 5. Idem de distributionibus eadem capitu. 3. Decimoquinto residẽs in Ecclesia in exemptos, qui alias suæ iurisdictioni subessent, iurisdictionem habet in excessibus, & criminibus a se commissis, sess. 14. de reform. capit. 4. Decimosexto potest cognoscere de subreptione, & obreptione gratiæ, quæ impetratur sub absolutione alicuius criminis, de quo inquirere ipse inceperat; & de remissione pænæ, ad quam ipse cõdemnauerat, sess. decimatertia, de reformat. capitulo 5. Decimoseptimo in exemptos etiã clericos sæculares, vel regulares iurisdictionem habet iuxta capit. 14. sess. 7. de reformation. Decimooctauo in dispensationibus etiã cõcessis gratiose, & in commutationibus vltimarum voluntatum cõcessis delegati sunt iuxta cap. quintũ, & cap. sextũ. Trident. Synod sess. 22. de reform. Decimonono in cognitionibus vnionum quarundam, de quib. eadem sess. cap. 6. Sicut etiã in capit. 3. sess. sexta, de reform. Vigesimo iurisdictionem etiã habet ponendi Vicarium in illis Ecclesijs, vbi Parochus licentiam habet, ne resideat, eadem sess. capit secundo. In prædicatores etiam iurisdictionem talem habet iuxta capitulũ secundũ, de reformat. sess. vigesimaquinta. Sicut etiam in monachos, quo ad lectionem Sacrę Scripturæ habendam, ead. sess. de reformat. capitul primo. Hi sunt, casus, in quibus iurisdictionem delegatam Episcopus habet, quos casus partim collegit etiam Azor. Institut. Moral. parte secunda, libro 3. capit. quinquagesimoquarto, & vberius Stephan. Quaran in Summ. Bullar. in verb. Exemptio, pag. 235. & Paris. de resig. benefic. libro tertio, quæstione vndecima, vbi plures casus recenset, in quibus Episcopus iurisdictionem habet, & quos sicut, & alios plures, suis locis in hoc opere recensuimus. Sed de iurisdictione, ac materia iurisdictionis, ac potestatis Episcopalis hactenus, iam ad formam eiusdem veniamus.

De

De forma Poteſtatis, atque officij Epiſcopalis. Cap. LXIII.

SVMMA.

1 *Forma traditionis iuriſdictionis Epiſcopalis qua nam ſit.*
2 *Forma poteſtatis Epiſcopalis exercendæ, qua nam ſit.*

ABSOLVIMVS Dei benignitate ea, quæ pertinerent ad efficientem cauſam poteſtatis Epiſcopalis; necnon ad eius effectus; ac demum ad eiuſdem materiam; reliquum igitur eſt, vt de eius forma agamus. Et quoniam duobus modis hęc cõſiderari poteſt, ſcilicet habito reſpectu ad eius collationem. item habito reſpectu ad eius functiones exercendas, ob eam rem
1 quoad primam † breuiter concludimus, per collationẽ Epiſcopatus, & cõſecrationem, necnon per delegationem conferri, vt in initio vidimus.

Forma autem collationis, quę fit; pręterquã quod de ipſa agitur in titulo de elect. & poſtulat. & confirmat. & per prouiſionẽ factam a Romano Pontif. quæ vim electionis, & confirmationis habet, in Pontificali nouo iuſſu Clementis VIII. ędito pulcher-
2 rime id habetur. † Quoad formam autem, quę pertinet ad exercendas functiones, quę ordinis Epiſcopalis ſunt, in eodem Pontificali etiam habetur; quę igitur huc pertinẽt, illinc ſummantur. Sat enim habui ſummam eorum hic ponere, quę ad Epiſcopalem poteſtatẽ pertinent. Quare ob hanc rationem formam, ſeu modum agendi ea, quæ iuriſdictioni Eccleſiaſticę ſunt (quod & varij Tractatus doctiſſimorum virorum in publicum de ipſa prodiere) cuiuſmodi eſt Pratis Foller. ac Diaz. & aliorum, quamobrem ex ipſis haberi poteſt, ommittendam cenſuimus, ſeruatis tamen ijs, quæ habentur in cap. ſexto, de reformat. ſeſſ. vigeſimaquinta, apud Trident. Synod. & ſeſſ. decimaquarta, de reformat. capitulo octauo, vbi quis alterius ſubditos puniẽdi, poteſtatem habet, & quę de conſeruatoribus in ſeſſ. decimaquarta, de reformat. capit. quinto, apud Trident. Synod. De poteſtate autem Epiſcopi circa iudicia ægit Bertachin. in ſuo Tracta. de Epiſcopus in quint. par. 4. lib.

Hęc habui, quę breuiter de Poteſtate, atq; Officio Epiſcopi in medium afferrem; quæ omnia ſemper ad laudem & gloriam Sanctiſſimæ Trinitatis, ac Beatiſſimæ Virginis Mariæ, & omnium Sanctorum, nec nõ Sancti Stepani glorioſi Prothomartyris, cuius parochiæ animarũ cura ad me pertinet; in qua hæc omnia commẽtatus, ac meditatus ſcripſi. Quare ſi quid Chriſtianæ Religioni, vel fidei repugnans huc obrepſit, quod quidem (Deum teſtor) ſciens non feci, nec quid tale in mentem vnquam mihi cecidiſſe, Dei benignitate nemini, Sacroſanctæ Romanę Eccleſię, quod & hactenus feci, humiliter, ac pie ſubijcio, atque a me pro non dicto haberi omnino, ac ſemper volo.

LAVS DEO BEATAEQ. VIRGINIS MARIAE.

FINIS.

VA1
1533557

18ª
K
29

172
Ze
15

